

महाराष्ट्र राज्य
सांख्यिकीय गोषवारा
२००७-०८

**STATISTICAL ABSTRACT
OF
MAHARASHTRA STATE
2007-08**

अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

**DIRECTORATE OF ECONOMICS AND STATISTICS
GOVERNMENT OF MAHARASHTRA
MUMBAI**

किंमत : रु.१,१३९/-

Price : Rs.1,139/-

प्रास्ताविक

‘राज्य सांख्यिकीय गोषवारा’ हे प्रकाशन २००७-०८ या वर्षाकरिता इंग्रजी व मराठी अशा दोन्ही भाषांत संयुक्तरित्या तयार करण्यात आले असून हा या मालिकेतील ३३वा अंक आहे. या प्रकाशनामध्ये महाराष्ट्र राज्यातील सामाजिक व आर्थिक बाबींची २००७-०८ या वर्षाकरिता माहिती देण्यात आली आहे. जेथे २००७-०८ या वर्षाची माहिती उपलब्ध नाही, तेथे अद्ययावत् उपलब्ध माहिती देण्यात आलेली आहे. हे प्रकाशन तयार करताना केंद्रीय सांख्यिकीय संघटना, नवी दिल्ली यांनी या प्रकाशनासंबंधात केलेल्या शिफारशीही विचारात घेण्यात आलेल्या आहेत.

२. महाराष्ट्र राज्य व त्यातील जिल्ह्यांच्या सामाजिक व आर्थिक बाबींचा अभ्यास करणा-यांना हे प्रकाशन ‘संदर्भ ग्रंथ’ म्हणून उपयुक्त होईल, अशी आशा आहे.

३. केंद्र शासन, राज्य शासन, विविध महामंडळे, स्थानिक संस्था आणि इतर संस्था यांचे विविध विभाग व कार्यालये यांनी आवश्यक ती माहिती प्रकाशनाच्या या अंकात समाविष्ट करण्याकरिता उपलब्ध करून दिली आहे. त्यांच्या सहकार्याबद्दल मी आभारी आहे.

मुंबई

दिनांक : डिसेंबर, २०१०

श्री.मु. अपराजित

अर्थ व सांख्यिकी संचालक,

मुंबई

P R E F A C E

This issue of 'Statistical Abstract of Maharashtra State' for the year 2007-08 (in English and Marathi) is the 33rd in the series. In this publication, data on socio-economic characteristics of the State for the year 2007-08 is given. The data for the latest available year is given where the data for the year 2007-08 is not available. The recommendations of Central Statistical Organisation, New Delhi are also considered while preparing this publication.

2. It is hoped that this publication will be useful as 'Reference Book' to those interested in studying socio-economic aspects of Maharashtra and its districts.

3. I am thankful to the various departments and offices of the Central Government, State Government, Local Bodies and Other Organisations for extending their co-operation in supplying the requisite information for inclusion in this publication.

Mumbai
Dated : December ,2010

S.M. Aparajit
Director of Economics & Statistics,
Mumbai

महाराष्ट्र राज्य सांख्यिकीय गोषवारा
STATISTICAL ABSTRACT OF MAHARASHTRA STATE
(2007-08)

अनुक्रमणिका		CONTENTS	
तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
(i)	जिल्हांच्या पुनर्रचनेविषयी टिप्पणी	XV	Note on reorganisation of districts in Maharashtra
(ii)	प्रास्ताविक	XVII	Introductory
(iii)	दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र (सामान्य माहिती, भारताशी तुलना)	1	Maharashtra State at a glance (General Information, comparison with India)
(iv)	निवडक विषयांवरील सारांशाचे तक्ते	7	Summary tables on selected topics
1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या		AREA AND POPULATION	
1.1	२००१ च्या जनगणनेनुसार क्षेत्रफळ व लोकसंख्या	21	Area and Population according to 2001 Population Census
1.2	अनुसूचित जातीची लोकसंख्या (२००१)	24	Scheduled Castes Population (2001)
1.3	अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या (२००१)	25	Scheduled Tribes Population (2001)
1.4	नवबौध्दांची लोकसंख्या (१९८१)	26	Neo Buddhist Population (1981)
1.5	१९०१ पासूनचा लोकसंख्येतील दरवर्षीय चढउतार (२००१)	27	Decadal Variation in population since 1901 (2001)
1.6	गावे व शहरांची संख्या (२००१)	34	Number of Villages and Towns (2001)
1.7	खेड्यांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण (२००१)	36	Villages classified by population (2001)
1.8	शहरे/शहर संकुलांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण (२००१)	38	Towns/Urban agglomerations classified by population (2001)
1.9	शहरांची, नागरी भागांची आणि ग्रामीण भागांची लोकसंख्या (२००१)	40	Population of towns, urban areas and rural areas (2001)
1.10	ग्रामीण व नागरी भागातील मुख्यतः काम करणारे, सीमांतिक कामगार व काम न करणारे स्त्री-पुरुष (२००१)	49	Main workers, marginal workers and non-workers by sex in rural and urban area (2001)
1.11	मुख्यतः काम करणा-यांची औद्योगिक प्रकारानुसार वर्गवारी (२००१)	55	Classification of main workers by industrial categories (2001)
1.12	लोकसंख्या व काम करणारे यांचे वयोगट व लिंग यानुसार वर्गीकरण (२००१)	57	Distribution of population and workers by age group and sex (2001)
1.13	धर्मानुसार लोकसंख्या (२००१)	58	Population by religion (2001)
1.14	राज्यवार लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्ये (२००१)	59	Salient features of population by State (2001)
1.15	१ मार्च रोजीची जिल्हावार अंदाजित लोकसंख्या (२००२-२०११)	60	Districtwise projected population as on 1st March (2002-2011)
1.16	एकूण लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण (२००१)	61	Literacy rate of total population (2001)
1.17	अनुसूचित जातीच्या लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण (२००१)	62	Literacy rates of scheduled castes (2001)
1.18	अनुसूचित जमातीच्या लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण (२००१)	63	Literacy rates of scheduled tribes (2001)
1.19	बिगर शेती व्यवसायातील कामगारांचे मुख्य व्यवसाय गटानुसार वर्गीकरण (२००१)	64	Occupational classification of persons at work other than cultivation into main divisions (2001)
1.20	राज्यातील बिगर शेती व्यवसायातील कामगारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण (विभाग, गट वगैरे प्रमाणे) (२००१)	67	Occupational classification of persons at work other than cultivation (according to division, group etc.) (2001)

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
1.21	काम करणा-यांचे (शेतित्यतिरिक्त)औद्योगिक गटानुसार वर्गीकरण (१९९१)	70	Industrial classification of persons at work (other than cultivation) by divisions and major groups (1991)
1.22	वस्तुनिर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्ती या प्रकारच्या उद्योग घंघात काम करणा-यांचे घरगुती उद्योगधंदे व बिगर-घरगुती उद्योगधंदे यानुसार वर्गीकरण (१९९१)	80	Distribution of workers in manufacturing, processing, servicing and repairs by household industry and non-household industry (1991)
1.23	बिगर घरगुती उद्योगधंदे, व्यापार, व्यवसाय किंवा सेवा हा प्रमुख व्यवसाय असणा-यांचे लिंग व काम करणा-यांच्या वर्गानुसार व उद्योगधंदानुसार वर्गीकरण (१९९१)	82	Industrial classification by sex and class of workers of persons at work in non-household industry, trade, business, profession or services as main activity (1991)
1.24	काम न करणा-या व्यक्तींचे व्यवसाय प्रकारानुसार व लिंगानुसार वर्गीकरण (१९९१)	85	Classification of persons not at work classified by type of activity and sex (1991)
1.25	काम करणा-या व काम न करणा-या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वयोगटानुसार वर्गीकरण (१९९१)	86	Female workers and non-workers classified according to main activity and age groups (1991)
1.26	मुख्यतः काम करणा-या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वैवाहिक स्थितीनुसार वर्गीकरण (१९९१)	88	Female main workers according to main activity by classified marital status. (1991)
1.27	कुटुंबे व त्यातील व्यक्तींची त्यांच्या बोलण्याच्या प्रमुख भाषेनुसार जिल्हावार संख्या (१९९१)	90	Districtwise classification of households and household population by languages mainly spoken (1991)
1.28	महाराष्ट्रात स्थलांतरांचे कारण व शेवटचे निवासस्थान (२००१)	94	Migrants by place of last residence and reason for migration in Maharashtra. (2001)
1.29	महाराष्ट्र व बृहन्मुंबईमध्ये जन्म व नोंदणीचे ठिकाण यानुसार स्थलांतरितांची लोकसंख्या (२००१)	96	Migrants population by place of birth and place of enumeration in Maharashtra and Greater Mumbai (2001)
2. पर्यावरण सांख्यिकी		ENVIRONMENT STATISTICS	
2.1	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रांतील तापमान	98	Temperature at different centres in Maharashtra State
2.2	महाराष्ट्र राज्यातील निरनिराळ्या केंद्रांनुसार सापेक्ष आर्द्रता	99	Relative humidity at different centres in Maharashtra State
2.3	सामान्यपणे पडणा-या पावसाचे दिवस आणि पाऊस यांची मासिक आकडेवारी	100	Monthwise normal number of rainy days and rainfall
2.4	विविध केंद्रांच्या ठिकाणी पडलेला पाऊस	102	Rainfall at different centres
2.5	पावसाची कक्षा व कालावधी	126	Spread and range of rainfall
3. जीवनविषयक माहिती		VITAL STATISTICS	
3.1	नोंदणी झालेल्या जन्मांची लिंगानुसार संख्या व जन्मसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाण	128	No. of Registered Births classified by sex and sex ratio at Births
3.2	ग्रामीण व नागरी भागातील नोंदणी झालेल्या मृत्यूंचे लिंगानुसार वर्गीकरण	130	No. of Registered Deaths classified by sex in Rural & Urban Area
3.3	नोंदणी झालेल्या मृत्यूंची प्रमुख कारणानुसार संख्या	131	No. of Registered Deaths by principal causes
3.4	नोंदणी झालेले मृत्यूंची स्त्री-पुरुष लिंगानुसार व वयोगटानुसार संख्या	132	No. of Registered Deaths by age and sex
3.5	बालमृत्यू दर व माताविषयक मृत्यूचे दर	133	Infant mortality rate and maternal mortality rate

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
3.6	महाराष्ट्र राज्यातील जीवनविषयक महत्त्वाचे दर	134	Important vital rates in respect of Maharashtra State
3.7	जन्म दर, मृत्यू दर व बालमृत्यू दर	135	Birth rate, death rate and infant mortality rate
3.8	प्रमुख कारणानुसार मृत्यूंची संख्या	136	Number of deaths by principal causes
4. गृहनिर्माण			HOUSING
4.1	घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी (२००१)	148	Classification of houses according to use (2001)
4.2	वापरातील खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांची संख्या (२००१)	154	Households by number of rooms occupied (2001)
4.3	वापरातील निवासी घरे व प्रत्येक घरामागे व्यक्तींची संख्या (२००१)	158	Occupied residential houses and number of persons per house (2001)
4.4(A)	राहत्या घरांचे छप्परासाठी वापरलेल्या प्रमुख सामानानुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण (२००१)	160	Distribution of households by predominant material of roof of houses occupied (2001)
4.4(B)	राहत्या घरांचे भिंतीसाठी वापरलेल्या प्रमुख सामानानुसार कुटुंबांचे वर्गीकरण (२००१)	166	Distribution of households by predominant material of wall of houses occupied (2001)
4.5	बेघर व संस्थात राहणारी लोकसंख्या (२००१)	172	Houseless and institutional population (2001)
5. शिक्षण			EDUCATION
5.1	शिक्षणाच्या प्रकारानुसार मान्यता प्राप्त संस्था	174	No. of recognised institutions by type of education
5.2	फक्त मुलींसाठी असलेल्या शैक्षणिक संस्थांची शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संख्या	175	No. of educational institutions exclusively for girls by type of education
5.3	वर्गीकरणानुसार शाळांची संख्या	176	No. of schools according to classification
5.4	शाळेतील शिक्षकांची विभागवार संख्या	178	No. of School Teachers classified by Department
5.5	शाळेतील विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या	180	No. of students by Department
5.6	अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या	182	No. of scheduled castes students and by Department
5.7	अनुसूचित जमातीतील विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या	184	No. of scheduled tribes students by Department
5.8	शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्था व विद्यार्थी	186	Institutions and enrolment by type of education
5.9	पटावरील विद्यार्थी व शिक्षकांची संख्या	194	Enrolment of students and number of teachers
5.10	पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांची इयत्तावार संख्या (३०.९.२०००)	198	Number of pupils in pre-primary, primary and secondary schools by standards (30.9.2000)
5.11	प्राथमिक व माध्यमिक (उच्च माध्यमिकसह) शिक्षण संस्थातील विद्यार्थ्यांची शिक्षणाच्या माध्यमानुसार संख्या	200	Number of pupils in primary and secondary (including Higher Secondary) institutions according to medium of instructions
5.12	प्रमुख परीक्षांचे निकाल, मार्च २००१	202	Examination results (Major examinations) March,2001
5.13	संस्थेच्या प्रकारानुसार तांत्रिक शिक्षण संस्था	204	Technical Institutions by type of Institutions
5.14	शासकीय व अशासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील मंजूर केलेल्या जागा, प्रवेश क्षमता व उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या	206	Number of sanctioned seats, intake capacity and outturn of Government industrial training institutions
5.15	तांत्रिक संस्थांची त्यांच्या वर्गवारीनुसार संख्या, प्रवेश क्षमता, नाव नोंदविलेले, उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी आणि शिक्षकांची संख्या	208	Number of Technical institutions, their intake capacity, enrolment, outturn and number of teachers by category of institutions
5.16	अभियांत्रिकी पदवी अभ्यासक्रमातील प्रवेशांची प्रकारानुसार संख्या	209	Intake in degree courses in Engineering by categories
5.17	अभियांत्रिकी, तंत्रशास्त्र व तंत्रनिकेतन महाविद्यालयाच्या अंतिम वर्षाच्या परीक्षेस बसलेल्या व उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या	210	Number of students appeared and passed in final year examinations of engineering, technical and polytechnic colleges

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
6. जनता संपर्क			MASS COMMUNICATION
6.1	प्रमुख भाषांमधून प्रसिध्द झालेली वृत्तपत्रे व नियतकालिके यांची संख्या	212	Number of newspapers, periodicals published in major languages
6.2	जिल्हावार छापखान्यांची संख्या	213	Number of printing presses by districts
6.3	छापखाने व निरनिराळ्या भाषातील नियतकालिके	214	Number of printing presses & No. of periodicals in different languages
6.4	प्रकाशित पुस्तके व नियतकालिके या विषयीची सांख्यिकी	220	Statistics of books and periodicals published
6.5	पुस्तके व नियतकालिके यांचे भाषावार वर्गीकरण	221	Classification of books and periodicals according to languages
6.6	प्रसिध्द झालेली पुस्तके व नियतकालिके यांची विषयवार वर्गवारी	222	Classification of books and periodicals published according to subjects
7. आरोग्य			HEALTH
7.1	वैद्यकीय (विषम चिकित्सकीय) संस्थांची संख्या	224	Number of Medical (Allopathic) Institutions
7.2	आयुर्वेदिक, युनानी व होमियोपॅथिक संस्थांची संख्या	226	Number of Ayurvedic, Unani & Homeopathic Institutions
7.3	वैद्यकीय संस्थांमधील खाटांची संख्या	227	Number of beds in Medical Institutions
7.4	सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित संस्थांकडून मिळणा-या वैद्यकीय सुविधा	228	Medical facilities available through public and public aided institutions
8. कुटुंब कल्याण			FAMILY WELFARE
8.1	कुटुंब कल्याण केंद्रांची / चिकित्सालयांची संख्या	230	Number of family welfare centres/clinics
8.2	महाराष्ट्रातील कुटुंब कल्याण कार्यक्रम	231	Family Welfare Programme in Maharashtra
8.3	कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या व त्यांचे कार्य	232	No. of family welfare centres operating and work done
9. समाज कल्याण सेवा			SOCIAL WELFARE SERVICES
9.1	आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांना वितरित केलेल्या कर्ज व अनुदानाबाबत उद्देश व साधनानुसार माहिती	234	Loans and grants disbursed to economically weaker sections by purpose and sources
10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलिस, गुन्हे व न्याय)			SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIME AND JUDICIAL)
10.1	महाराष्ट्र राज्यातील पोलिस ठाणी व पोलिसांची संख्या (रेल्वे धरुन व बृहन्मुंबई वगळून)	236	Police stations and police force in Maharashtra State (including Railways but excluding Brihan Mumbai)
10.2	महाराष्ट्र राज्यातील पोलिसांवरील खर्च व त्यांची संख्या	238	Cost and strength of Police in Maharashtra
10.3	महाराष्ट्र राज्यात झालेले इंडियन पिनल कोडखाली दखलपात्र असलेले गुन्हे (गुन्ह्याचे प्रयत्न धरुन)	240	Cognizable offences (including attempts) under Indian Penal Code in Maharashtra State
10.4	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे, भाग-१	242	Cognizable crimes in Brihan Mumbai Part-I
10.5	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे, भाग-२	244	Cognizable crimes in Brihan Mumbai Part-II
10.6	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे, भाग-१	246	Non-Cognizable crimes in Brihan Mumbai Part-I
10.7	बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे, भाग-२	248	Non-Cognizable crimes in Brihan Mumbai Part-II
10.8	बृहन्मुंबईतील व महाराष्ट्र राज्यातील (बृहन्मुंबई वगळून) चोरीस गेलेली व परत मिळालेली मालमत्ता	250	Property stolen and recovered in Brihan Mumbai and in Maharashtra State (excluding Brihan Mumbai)

अनुक्रमणिका - चालू

CONTENTS-Contd.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
10.9	महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरुन परंतु बृहन्मुंबई वगळून) भाग-१	252	Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Brihan Mumbai) Part-I
10.10	महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरुन परंतु बृहन्मुंबई वगळून) भाग-२	256	Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railway but excluding Brihan Mumbai) Part-II
10.11	अपील व मूळ अधिकारीता वापरणा-या न्यायालयीन अधिका-यांची संख्या	258	Number of judicial officers exercising appellate and original jurisdiction in Maharashtra State
10.12	महाराष्ट्र राज्यातील न्यायालयीन निर्णय दिलेली, नवीन आलेली व ज्यात दोषारोप करण्यात आले अशी प्रकरणे (मुंबई उच्च न्यायालयाच्या हद्दीतील)	259	Number of cases decided in and receipts and charges of the Court in the State of Maharashtra (territory subject to the High Court of Mumbai)
10.13	महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी न्यायालयात दाखल केलेल्या दिवाणी दाव्यांची संख्या, वर्णन व मूल्य	260	Number, description and value of civil suits instituted in the Civil Courts in the State of Maharashtra
10.14	महाराष्ट्रातील मूळ शाखेच्या अधिकार क्षेत्रातील दिवाणी प्रकरणांच्या चौकशीचे सर्वसाधारण निकाल	262	General results of the trial of civil cases of original jurisdiction in Maharashtra
10.15	महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी अपिल न्यायालयाचा कारभार	263	Business of the Civil Appellate Courts in Maharashtra State
10.16	महाराष्ट्रातील विविध वर्गांच्या न्यायाधिकरणात चौकशी चालू असलेल्या फौजदारी प्रकरणांचे सर्वसाधारण निकाल	264	General results of trials of criminal cases in the tribunals of various classes in Maharashtra
10.17	महाराष्ट्र राज्यातील फौजदारी प्रकरणाबाबत अपिले व फेरतपासणीचे सर्वसाधारण निकाल	266	General results of appeals and revisions in criminal cases in Maharashtra State
10.18	महाराष्ट्र राज्यात नोंदलेले गुन्हे	268	Number of offences reported in Maharashtra State
10.19	फौजदारी गुन्हाच्या बाबतीत दिलेल्या शिक्षा	270	Punishments inflicted in criminal cases in Maharashtra State
10.20	कारागृहातील व दुय्यम कारागृहातील कैदी	271	Prisoners confined in jails and subsidiary jails
10.21	कारागृहात दाखल केलेल्या व वर्षअखेरीस राहिलेल्या कैद्यांची लिंगानुसार संख्या व चालू वर्षात कैद केलेल्या कैद्यांची (न्यायिक कैदी फक्त). स्त्री-पुरुष, वय, साक्षरता व पूर्वीच्या व्यवसायानुसार संख्या	272	Number of convicts admitted and remained in jail at the close of the year by sex and convicts imprisoned during the year by sex, age, literacy and previous occupation (for judicial convicts only)
10.22	कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची स्त्री-पुरुष, शिक्षेचे स्वरूप व शिक्षेची मुदत यानुसार, तसेच पूर्वी शिक्षा झालेली असून पुन्हा कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची संख्या (न्यायिक कैदी फक्त)	273	Numbers of convicts admitted into jails by sex, nature and length of sentences and convicts admitted into the jails who has been previously convicted (for judicial convicts only)
10.23	तुरुंगामधील कैद्यांवर पहारा करणे व त्यांची देखभाल करणे यावरील खर्च	274	Expenditure on guarding and maintaining the prisoners in jails
11. राज्य उत्पन्न		STATE INCOME	
11.1	घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक	276	State Income and per capita state income at factor cost and their indices
11.2	घटक खर्चावर आधारित चालू किंमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न	277	Net State Domestic product at factor cost by sectors at current prices
11.3	घटक खर्चावर आधारित स्थिर (१९९९-२००० च्या) किंमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न	278	Net State Domestic product at factor cost by sectors at constant (1999-2000) prices

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
11.4	घटक खर्चावर आधारित निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे व दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे चालू किंमतीनुसार व स्थिर (१९९९-२००० च्या) किंमतीनुसार मुख्य क्षेत्रवार निर्देशांक	279	Indices of Net State Domestic Product at Factor Cost by Major Sectors & Per Capita Net State Domestic Product at Current & Constant (1999-2000) Prices
11.5	मागील वर्षाच्या तुलनेत निव्वळ राज्य उत्पन्नाच्या व निव्वळ राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या बदलाची टक्केवारी स्थिर (१९९९-२००० च्या) किंमतीनुसार	280	Percentage change in Net State Domestic Product and Net National Income over the previous year at Constant (1999-2000) Prices
11.6	स्थिर (१९९९-२००० च्या) किंमतीनुसार निवडक राज्यांचे दरडोई उत्पन्न	281	Per capita Income in selected State/Union Territories of India at constant (1999-2000) prices
11.7	चालू किंमतीनुसार औद्योगिक गटवार राज्य उत्पन्न	282	State Income by Industry of origin at current prices
11.8	चालू किंमतीनुसार औद्योगिक गटवार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी	283	Percentage distribution of State Income by Industry of origin at current prices
11.9	औद्योगिक गटानुसार झालेले स्थिर (१९९९-२००० च्या) किंमतीनुसार राज्य उत्पन्न	284	State Income by Industry of origin at constant (1999-2000) prices
11.10	चालू किंमतीनुसार औद्योगिक गटवार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी	285	Percentage distribution of State Income by Industry of origin at current prices
11.11	औद्योगिक गटानुसार झालेले स्थिर (१९९९-२००० च्या) किंमतीनुसार राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक	286	Indices of State Income by Industry of origin at constant (1999-2000) prices
12. शेती		AGRICULTURE	
12.1	जमिनीचा वापर	290	Land utilisation
12.2	प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन	292	Area and outturn of principal crops
12.3	जास्त उत्पादित पिकांच्या प्रकारानुसार क्षेत्र व दर हेक्टरी सरासरी उत्पादन	300	Area and average yield per hectare of High Yielding Varieties Crops
12.4	भारतातील प्रमुख पिकांचे राज्यवार सरासरी उत्पादन	302	Average yield of important crops in India by States
12.5	वहिले धारण जमिनीच्या आकारमान गटानुसार वहिले धारकांची संख्या व क्षेत्र (कृषी गणना २०००-०१)	303	Number of Operational Holdings & Area according to Size Groups (Agriculture Census 2000-01)
12.6	धारण प्रकारानुसार एकूण वहिले धारकांची संख्या व क्षेत्र (कृषी गणना २०००-०१)	305	Number and Area of Operational Holdings by Tenure and by Size Groups (Agriculture Census 2000-01)
12.7	रासायनिक खतांचा वापर	306	Consumption of chemical fertilizers
12.8	शेतीची यंत्रे आणि अवजारे (पशु गणना-२००३)	308	Agricultural machinery and implements (Livestock Census 2003)
12.9	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या उत्पादनाचे निर्देशांक	310	Index numbers of production of principal crops in Maharashtra State
12.10	मुख्य पिकांखालील जिल्हावार क्षेत्र	312	Districtwise area under major crops
12.11	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांखालील क्षेत्रांचे निर्देशांक	314	Index numbers of area of principal crops in Maharashtra State
12.12	महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या सरासरी उत्पादनांचे निर्देशांक	316	Index numbers of average yield of principal crops in Maharashtra State
12.13	जिल्हावार बांधबंदिस्ती केलेली जमीन	318	Area bounded in each district
12.14	वहिलेची खाती आणि त्यांचे क्षेत्र (कृषी गणना २०००-०१)	319	Number of operational holdings and area operated (Agriculture Census 2000-01)

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
13. जलसिंचन		IRRIGATION	
13.1	सिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजलेले क्षेत्र	322	Area irrigated by different sources of irrigation
13.2	सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्र व पिकांखालील स्थूल क्षेत्र	323	Gross area irrigated and gross cropped area
13.3	विविध पिकांखालील सिंचित क्षेत्र	324	Irrigated area under different crops
13.4	बागायती विहिरींची एकूण संख्या	326	Total number of irrigation wells
13.5	निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र	327	Irrigation potential created and actual Irrigated area
14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय		ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING	
14.1	जिल्हावार पशुधनाची संख्या (पशुगणना-१९९७)	330	Livestock in each district (Livestock Census 2003)
14.2	पशुसंवर्धनासाठी पायाभूत सुविधा	334	Infrastructural facilities in Animal Husbandry
14.3	पशुवैद्यकीय संस्थांनी केलेले काम	336	Work done by Veterinary Institutions
14.4	दुग्धशाळा आणि दूध शीतकरण केंद्राची संख्या व त्यांची क्षमता	338	No. of milk plants and milk chilling centres and their capacity
14.5	उपचार केलेल्या व खच्ची केलेल्या जनावरांची संख्या	340	Animals treated and castrated
14.6	पशुवैद्यकीय संस्थांची संख्या	344	Number of Veterinary Institutions
14.7	पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती	345	Miscellaneous statistics relating to animal husbandry
15. वनशास्त्र व लाकूडतोड		FORESTRY AND LOGGING	
15.1	मालकीनुसार वनक्षेत्र	348	Area under forest classified by ownership
15.2	प्रमुख वनोत्पादने आणि मूल्य	350	Quantity and Value of Major Forest Produce
15.3	आगी आणि गुरांपासून संरक्षित वनक्षेत्र	352	Forest area protected from fire and cattle grazing
15.4	महत्त्वाच्या जातींच्या झाडांच्या लागवडीचे क्षेत्र	352	Plantation of important species
15.5	वनांपासून महसूल व वनांवरील खर्च	353	Revenue from and expenditure on forests
15.6	निरनिराळ्या प्रकारच्या वनांखालील क्षेत्र	354	Area under different types of forests
16. मत्स्यव्यवसाय		FISHERIES	
16.1	मासळीच्या प्रकाराच्या गटानुसार पकडलेली व उतरविलेली मासळी	358	Fish catch and landings by group of species
16.2	पकडलेल्या मासळीचा वापर (सागरी व भूजल)	360	Disposition of Fish Catch (Marine and Inland)
16.3	खारवण केंद्रात केलेली माशांची आयात, मिठाचे वाटप आणि खारवलेले मासे	361	Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish cured at different centres
16.4	मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संकीर्ण माहिती	362	Miscellaneous statistics relating to fisheries
16.5	सागरी मत्स्योत्पादन	363	Marine fish production
16.6	प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन	364	Varietywise marine fish production
16.7	निरनिराळ्या प्रकारच्या सागरी माशांच्या सरासरी घारूक किंमती (वार्षिक)	366	Average annual wholesale (Boatside) prices of marine fish of various varieties
16.8	मासळीच्या प्रमुख प्रकारच्या मत्स्योत्पादनाचा एकूण मत्स्योत्पादनाच्या मूल्यातील हिस्सा (टक्केवारी)	368	Percentage share of prominent varieties in total valuation of fish production

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
17. सहकार		CO-OPERATION	
17.1	सर्व सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	370	Selected Statistics of all Co-op. Societies
17.2	प्रकारानुसार सहकारी संस्था व बँकांचे वर्गीकरण	372	Co-operative Societies and Banks Classified by types
17.3	कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्थांचे कार्य	376	Operation of agricultural credit and multipurpose societies
17.4	बिगर कृषि पत संस्थांचे व्यवहार	378	Operation of Non-agricultural credit societies
17.5	सहकार भूविकास बँकेची निवडक सांख्यिकी	380	Selected Statistics of State Co-op. Land Development Bank
17.6	मध्यवर्ती सहकारी बँकांची निवडक सांख्यिकी	381	Selected Statistics of Central Co-operative Banks
17.7	राज्य शिखर सहकारी पणन संघाची निवडक सांख्यिकी	382	Selected Statistics of Apex State Marketing Federation
17.8	मध्यवर्ती ग्राहक भांडारांची निवडक सांख्यिकी	383	Selected Statistics of Central consumers stores
17.9	मजूर सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	383	Selected Statistics of Labour Contract Societies
17.10	प्राथमिक गृहनिर्माण सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	384	Selected Statistics of Primary Housing Co-operative Societies
17.11	दुग्धशाळा व दूध पुरवठा सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	385	Selected Statistics of Dairy and Milk supply Co-op. Societies
17.12	महाराष्ट्रातील महिला सहकारी संस्थांची वर्षनिहाय निवडक सांख्यिकी	385	Yearwise Selected Statistics of Women Co-operative Societies in the State
17.13	औद्योगिक सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी	386	Selected Statistics of Industrial Co-op. Societies
17.14	कृषि व बिगर कृषि पत शिखर आणि मध्यवर्ती संस्थांचे व्यवहार	388	Operations of agricultural and Non-agricultural credit apex central institutions
17.15	सहकारी पणन संस्थांचे व्यवहार	390	Operations of Co-operative marketing societies
17.16	सहकारी उत्पादक संस्थांचे व्यवहार	392	Operations of Co-operative productive enterprises
17.17	इतर सहकारी संस्थांचे व्यवहार	394	Operations of other Co-operative societies
18. खाण व दगड खाणकाम		MINING AND QUARRYING	
18.1	खनिज उत्पादन, त्यांचे मूल्य व एकूण खाणी	398	Mineral production, its value and total mines
19. वस्तुनिर्माण		MANUFACTURING	
19.1	नोंदणीकृत कारखान्यांची संख्या	402	Number of Registered Factories
19.2	निर्मित करणा-या उद्योगांचे उत्पादन व रोजगार	403	Production and employment of manufacturing industries
19.3	खादी व ग्रामोद्योग मंडळाकडून निरनिराळ्या उद्योगांना दिलेले अनुदान व कर्ज पुरवठा	404	Amount of grants and loan disbursed to various Industries by Khadi and Village Industries Board
19.4	औद्योगिक क्षेत्रातील भूखंड विकास	406	Industrial Area Estates Developed
19.5	चालू कारखान्यांतील कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण	408	Distribution of working factories according to working strength
19.6	३१ डिसेंबर २००२ रोजी संपणा-या वर्षातील चालू कारखान्यांची व त्यातील सरासरी दैनिक कामगारांची प्रमुख उद्योग गटांनुसार संख्या	410	Number of working factories and average daily employment in major group of industries during the year ending 31st December 2002

क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
19.7	महाराष्ट्रातील औद्योगिक उत्पादन	419	Industrial Production in Maharashtra
19.8	वार्षिक उद्योग पाहणी (गणना + गैरगणना)	420	Annual survey of industries (Census + Non-census)
20. वीज व ऊर्जा			ELECTRICITY AND POWER
20.1	महाराष्ट्रातील विजेचा पुरवठा व वापर	422	Supply and Consumption of electricity in Maharashtra State
20.2	विद्युतीकरण झालेल्या शहरांची/गावांची संख्या	423	Number of Towns/Villages Electrified
20.3	उपयोगानुसार वीज शक्तीचा वापर	424	Consumption of Electricity power by uses
21. व्यापार			TRADE
21.1	लोहमार्गाने व जलमार्गाने निवडक वस्तूंची महाराष्ट्र राज्यातील आयात व निर्यात	426	Import and Export of selected commodities by rail and water
21.2	मुंबई बंदरात आयात झालेला व मुंबई बंदरातून निर्यात झालेला माल	427	Imports into Mumbai port and Exports from Mumbai port
22. परिवहन			TRANSPORT
22.1	महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय नोंद केलेली मोटार वाहने	432	Number of Motor Vehicles Registered by District in the State
22.2	निरनिराळ्या विभागांच्या देखभाली खालील रस्ते	434	Roads maintained by various Authorities in the State
22.3	वाहनांच्या प्रकारानुसार अपघातांची संख्या	436	Number of accidents by type of vehicles
22.4	राज्यमार्ग परिवहन महामंडळाच्या वाणिज्यिक विभागाची एकूण प्रगती	438	Progress of Maharashtra State Road Transport Corporation Commercial Wing
22.5	प्रकारानुसार जिल्हानिहाय रस्ते लांबीचे वर्गीकरण	439	Districtwise Road length classified by categories
22.6	३१ मार्च, २००८ रोजीची राज्यातील लोहमार्गाची लांबी	440	Railway's route length as on 31st March 2001 in the State
22.7	वर्गवारीनुसार रस्त्याची लांबी	441	Road length according to different classes
22.8	पृष्ठभागाच्या प्रकारानुसार रस्त्यांची लांबी	442	Road length according to surface type
22.9	महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची माहिती	443	Operation of Maharashtra State Road Transport Corporation
22.10	मुंबई गोदीत असलेल्या किंवा बंदरात नांगरलेल्या वाफेवरच्या आणि सुसज्ज (शासकीय किंवा व्यापारी) जहाजांची संख्या व त्यांचे वजन	444	Number and Tonnage of steam and square rigged vessels (Government and Merchant) which entered the Mumbai docks or were berthed at the harbour walls
22.11	मुंबई येथील मेरीवेदर व ह्युजेस गोदीत दुरुस्तीसाठी आलेल्या जहाजांची संख्या व वजन	444	Number and Tonnage of vessels docked in Mere Weather and Huges dry docks in Mumbai
22.12	मुंबई बंदरातून येणा-या व जाणा-या प्रवाशांची वाहतूक (शिडाच्या जहाजातून आणि बंदरावरील नावेतून होणारी प्रवासी वाहतूक वगळून)	445	Number of passengers arrived and departed from Mumbai port (exclusive of passengers carried by sailing vessels and harbour ferries)
22.13	महाराष्ट्र राज्यातील गौण बंदरातून होणारी प्रवाशांची वाहतूक	447	Passengers Traffic at the minor ports of Maharashtra State
22.14	महाराष्ट्र राज्याच्या गौण बंदरातून हाताळलेला (आयात व निर्यात) माल	448	Cargo (imports and exports) handled at minor ports of Maharashtra State
22.15	निरनिराळ्या विमानतळांवरून होणारी प्रवासी व माल वाहतूक	449	Passengers and freight traffic originating at various airports
22.16	वाणिज्यिक वाहनांच्या दैनिक सरासरी वाहतूक सघनतेनुसार रस्ते लांबी (वर्गवार विभागणी)	450	Road length according to daily average of the traffic intensity (classwise) of commercial vehicles

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
	23. पणन व साठवणूक		MARKETING AND STORAGE
23.1	जिल्हानिहाय नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या	452	Number of regulated markets by districts
23.2	गोदामांची संख्या व साठवणूक क्षमता	453	Number and capacity of storage units
23.3	शासकीय गोदामांची संख्या व त्यांची क्षमता	454	Number and capacity of State owned warehouses
23.4	निवडक वस्तूंची संस्थांद्वारे वसुली	456	Procurement of selected commodities by agencies
23.5	अधिकृत शिधावाटप दुकाने	458	No. of authorised Fair Price Shops
	24. संपर्क साधने		COMMUNICATIONS
24.1	टपाल व तार घरे	460	No of Postal Institutions
	25. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक		TOURISM AND CIVIL AVIATION
25.1	मुंबईत उतरणारे परदेशी पर्यटक	462	Foreign Tourists disembarking at Mumbai
25.2	उड्डाण क्लब, विमाने व प्रशिक्षित व्यक्तींची संख्या	464	Number of flying clubs, Planes and persons trained
	26. कामगार व सेवायोजन		LABOUR AND EMPLOYMENT
26.1	दुकाने, व्यापारी संस्था व त्यातील कामगार	466	Number of commercial establishments, shops and workers employed
26.2	सार्वजनिक क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची उद्योग गटानुसार संख्या	467	Number of Registered working factories and average daily workers employed categorywise in public sector
26.3	खाजगी क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची उद्योग गटानुसार संख्या	468	Number of Registered working factories and average daily workers employed categorywise in private sector
26.4	माजी सैनिक, मागासवर्गीय व अनुसूचित जातीच्या कर्मचा-यांचे वर्षवार अभिवेदन	470	Yearwise representation of Scheduled Castes, Backward Classes and Ex-Servicemen
26.5	रोजगार व विनिमय केंद्रानुसार नोंदणी झालेल्या अर्जदारांची, नोकरी मिळालेल्यांची व जाहीर झालेल्या रिकाम्या जागांची संख्या	471	Registration, placings and vacancies notified by Employment and self-employment Guidance Centres
26.6	उद्योगांच्या प्रकारानुसार रोजगार	472	Industrywise Employment
26.7	खाणी/मळे/बंदरे इत्यादी मधील रोजगार	473	Employment in Mines/Plantation/Harbours, Ports, etc.
26.8	खाजगी आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील अंदाजित रोजगार	474	Estimated Employment in Private and Public Sector
26.9	राज्य लोक सेवा आयोगाद्वारे जाहिरात दिलेल्या पदांची व शिफारस केलेल्या उमेदवारांची संख्या	475	Number of Posts advertised and candidates recommended by the State Public Service Commission
26.10	महाराष्ट्रातील औद्योगिक दुखापतीची संख्या	476	Industrial Injuries in Maharashtra State
26.11	अपघात झालेल्या कामगारांची संख्या व त्यांना भरपाईपोटी दिलेली रक्कम	477	Number of workers who were involved in accidents and compensation paid to them
26.12	उद्योगानुसार संप व टाळेबंदीची संख्या	478	Industrywise Number of strikes and lockouts
26.13	औद्योगिक तंटे	479	Industrial disputes
26.14	सभासद संख्येनुसार कामगार संघटना	480	Distribution of Trade Unions according to their membership size
26.15	शेतमजूर आणि कुशल कामगार यांना मिळणारे वेतन	481	Wages paid to Agricultural and skilled labourers for the year
26.16	कारखान्यांत काम करणा-या स्त्रियांची संख्या व त्यांना दिलेले प्रसूतीविषयक फायदे	482	Yearwise number of female workers employed in factories and maternity benefits given

अनुक्रमणिका - चालू

CONTENTS-Contd.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
26.17	सुती कापड उद्योग व यंत्रोत्पादक कारखान्यांतील निवडक केंद्रांतील गैरहजेरी	483	Absenteeism in Cotton Textiles and Engineering industries at selected centres
26.18	श्रमिक नुकसान भरपाई कायदा, १९२३ खालील प्रकरणे	485	Cases decided under Workmen's Compensation Act, 1923
26.19	नोंदणीकृत कामगार संघटनांची संख्या, सभासद संख्या, उत्पन्न, खर्च व निधी	486	Number of Registered Trade Unions and Membership, income, expenditure and funds
26.20	महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय, जिल्हा परिषद व नगरपरिषद कार्यालयांतील कर्मचा-यांची संख्या	487	No. of Employees in State Government, Zilla Parishad and Municipal Council Offices in Maharashtra State
26.21	राज्य शासकीय, जिल्हा परिषद व नगरपरिषद कार्यालयांतील जिल्हावार स्त्री-पुरुष कर्मचारी (रिक्त पदे वगळून)	488	Districtwise No. of employees by sex in State Government, Zilla Parishads and Municipal Councils (Excluding vacant posts)
26.22	पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार राज्य शासकीय कर्मचारी (कर्मचारी गणना - २००२)	489	Districtwise and Classwise State Government employees (Census of Employees-2002)
26.23	पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार जिल्हा परिषद कर्मचारी (कर्मचारी गणना - २००२)	490	Districtwise and Classwise Zilla Parishad employees (Census of Employees-2002)
26.24	पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार नगरपरिषद कर्मचारी (कर्मचारी गणना - २००२)	491	Districtwise and classwise Municipal Council employees (Census of Employees-2002)
27. बँका		BANKING	
27.1	जिल्हानिहाय व्यापारी बँकांची कार्यालये	494	Districtwise Commercial Banking Offices
27.2	लोकसंख्येच्या गटानुसार व्यापारी बँक कार्यालयांचे वर्गीकरण	510	Commercial Banking Offices classified according to population range
27.3	वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या पतपुरवठ्याचे व्यवसायानुसार जिल्हावार वर्गीकरण	512	Districtwise and occupationwise classification of outstanding credit of Scheduled Commercial Banks
27.4	मार्च २००१ अखेर राज्यवार वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या ठेवी आणि कर्जे	522	Deposit and advances of Scheduled Commercial Banks by State for March ending 2001
27.5	वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँकांच्या कार्यालयांची संख्या (३१ मार्च, २००८ रोजी)	524	Number of Offices of Scheduled, Non-scheduled and Co-operative Banks (As on 31st March, 2008)
28. लोकवित्त		PUBLIC FINANCE	
28.1	महाराष्ट्र शासनाचा एकूण महसूल	526	Total Revenue of Maharashtra Government
28.2	महसुली लेख्यातून केलेला खर्च	527	Expenditure from Revenue Accounts
28.3	भांडवली अर्थसंकल्प	528	Capital Budget
28.4	एकूण अर्थसंकल्पीय स्थिती	529	Overall Budgetary Position
28.5	एकूण खर्चाची निरनिराळ्या उद्देशानुसार टक्केवारी	530	Percentage distribution of total expenditure into different purpose categories
28.6	आर्थिक वर्गीकरणानुसार शासनाच्या खर्चाची टक्केवारी	531	Percentage distribution of Government expenditure according to economic classification
28.7	वस्तूनुसार अबकारी महसूल	532	Excise Revenue by Commodities
28.8	निव्वळ उत्पन्न गटाप्रमाणे आय विवरणांची संख्या व निव्वळ उत्पन्न	533	Number of Returns & Net Income by range of Net Income
28.9	कर उत्पन्न गटानुसार कर मागणी व कर दात्यांच्या विवरणानुसार उत्पन्न	534	Number of Returns, Income Returns, Tax payable by status and Returned Income range

अनुक्रमणिका - चालू

CONTENTS-Contd.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
28.10	उत्पन्नाच्या साधनानुसार विवरणांची संख्या, एकूण उत्पन्न व एकूण कर	536	Number of Returns Gross Income and Gross Tax by source of Income
28.11	कपात/सुटीच्या प्रकारानुसार कपात/सूट किंवा सवलत	537	Deductions/rebates and relief by nature of deducton/ rebate
28.12	राज्यातील अल्पबचत योजना	538	Small Savings Scheme in the State
28.13	महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली जमेचे विवरणपत्र	539	Statement of Revenue Receipts of Maharashtra State
28.14	महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली खर्चाचे विवरणपत्र	542	Statement of Revenue expenditure of Maharashtra State
28.15	महसुली व भांडवली लेख्यांवरील जमा व खर्च	545	Receipts and expenditure on revenue and capital accounts
28.16	प्रशासकीय विभागांचे उत्पन्न व खर्च लेखा	546	Income and outlay account of Administrative Departments
28.17	शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा उत्पादन लेखा	548	Production account of departmental enterprises
28.18	सर्वसाधारण शासनाचा भांडवली वित्तीय लेखा	550	Capital finance account of General Government
28.19	वस्तू, सेवा व हस्तांतरित रकमा यांचे व्यवहार-राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा	552	Transactions in goods and services and transfers- Capital accounts of Government administration and departmental commercial undertakings
28.20	शासनाच्या वित्तीय संपत्तीतील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा	554	Changes in financial assets : Capital account of Government Administration and departmental commercial undertakings
28.21	शासनाच्या वित्तीय दायित्वातील बदल : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा	554	Changes in financial liabilities : Capital account of Government Administration and departmental commercial undertakings
28.22	रोख रकमा व भांडवल यांचा ताळमेळ : राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा	556	Cash and capital reconciliation : account of Government Administration and departmental commercial undertakings
29. किंमती आणि निर्देशांक			PRICES AND INIDICES
29.1	मुंबई बाजारातील काही शेती व इतर आवश्यक वस्तूंच्या घाऊक किंमती	560	Wholesale prices of certain agricultural and other essential commodities at Mumbai market
29.2	वस्तूंचा गट व उपगटवार अखिल भारतीय घाऊक किंमतीचा निर्देशांक	564	All India index numbers of wholesale prices by groups and sub-groups of commodities
29.3	राज्यातील निवडक केंद्रांमधील कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	566	Consumer price index numbers for the working classes of selected centres in the State
29.4	नागरी श्रमिकेतर कर्मचा-यांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	576	Consumer price index numbers for urban non- manual employees
29.5	राज्यातील निवडक केंद्रांमधील कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	577	Consumer price index numbers for the working class at selected centres in the State
29.6	निवडक केंद्रांचे नागरी श्रमिकेतर कर्मचा-यांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	579	Consumer price index numbers for urban non-manual employees for selected certres
29.7	औद्योगिक कामगारांकरिता अखिल भारतीय ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	579	All India Consumer price index numbers for industrial workers
29.8	महाराष्ट्र राज्यातील निवडक केंद्रातील महत्वाच्या शेती मालाच्या घाऊक किंमती	580	Wholesale prices of certain important agricultural commodities at selected centres in Maharashtra State
29.9	सोने व चांदी यांच्या मुंबई बाजारातील किंमती	585	Prices of gold and silver in Mumbai market
29.10	महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक	586	Consumer price index numbers for agricultural labourers in Maharashtra

अनुक्रमणिका - चालू

CONTENTS-Contd.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
29.11	महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील किरकोळ किंमतींचा गटवार निर्देशांक	587	Retail price index numbers for urban Maharashtra by groups of commodities
29.12	महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील किरकोळ किंमतींचा गटवार निर्देशांक	588	Retail price index numbers for rural Maharashtra by groups of commodities
30. पंचवार्षिक योजना		FIVE-YEAR PLAN	
30.1	पंचवार्षिक व वार्षिक योजनेतील खर्च	590	Expenditure under five-year and annual plans
30.2	राज्य/केंद्रशासित प्रदेशांची पहिल्या (१९५१-५६) ते नवव्या पंचवार्षिक (१९९७-२००२) योजनेतील दरडोई प्रस्तावित तरतूद /खर्च	594	Per capita plan outlay/expenditure of states/UTs from first (1951-56) to Ninth Five Year Plan (1997-2002)
30.3	राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना	606	State plan and centrally sponsored programmes
31. संयुक्त भांडवली संस्था		JOINT STOCK COMPANIES	
31.1	कार्यरत, नवीन नोंदणी झालेल्या व निर्धारित संस्था	608	Companies at work newly registered and liquidated
31.2	संयुक्त भांडवली संस्थांची संख्या	609	Number of Joint stock companies
32. सार्वजनिक अंगीकृत		PUBLIC UNDERTAKINGS	
32.1	महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळाकडून कारखान्यांना दिलेले कर्ज व कारखान्यांची संख्या	612	No. of Units and Amount of loan advanced by Maharashtra State Financial Corporations to industries
32.2	गृहनिर्माण विकास मंडळास मिळालेले कर्ज व बांधलेली घरे	613	Loans received and houses constructed by the Housing Development Board
32.3	महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळाची निवडक साध्यविषयक सांख्यिकी	616	Statistics relating to selected achievements of Maharashtra Agro-Industries Development Corporation
33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी		PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS	
33.1	जिल्हा परिषदांचे क्षेत्र, लोकसंख्या, सभासद आणि उत्पन्न व खर्च	621	Area, population, membership, income and expenditure of Zilla Parishads
33.2	जिल्हा परिषदांचे प्रमुख शीर्षानुसार उत्पन्न	622	Income of Zilla Parishads by Major Heads
33.3	जिल्हा परिषदांचा प्रमुख शीर्षानुसार खर्च	623	Expenditure of Zilla Parishads by Major Heads
33.4	जिल्ह्यातील ग्रामपंचायती व पंचायत समित्यांची संख्या	624	Number of Gram Panchayats and Panchayat Samities by Districts
33.5	लोकसभेची व विधानसभेची मतदार संख्या-१९९९	625	Number of electorals for Lok Sabha and Vidhan Sabha-1999
33.6	लोकसभेच्या व विधानसभेच्या जिल्हावार एकूण जागा	626	Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha seats by Districts
33.7	विधानसभा १९९९ च्या निवडणुकीत झालेले मतदान, मतांचे शेकडा प्रमाण व पक्षानुसार जिंकलेल्या जागा	628	Election to the Vidhan Sabha 1999 votes polled, percentage of votes polled and seats won according to parties
33.8	लोकसभा व विधानसभा १९९९ मधील निवडणुकीत झालेले मतदान	634	No. of votes polled in the latest Lok Sabha and Vidhan Sabha Elections of 1999

अनुक्रमणिका - चालू

CONTENTS-Contd.

तक्ता क्रमांक Table No. (1)	विषय (2)	पृष्ठ क्रमांक Page No. (3)	Subject (2)
33.9	भारतातील विधानसभा व लोकसभेच्या जागा-१९९९	635	Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha seats in India-1999
33.10	ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च	636	Income and expenditure of Village Panchayat
33.11A	जिल्हानिहाय नगरपरिषदा, कटकमंडळे व महानगरपालिका यांचे उत्पन्न	638	Districtwise income of Municipal Councils, Cantonment Boards and Municipal Corporations
33.11B	नगरपरिषदा, कटकमंडळे आणि महानगरपालिका यांचे उत्पन्न	640	Income of Municipal Councils, Cantonment Boards and Municipal Corporations
33.12A	जिल्हानिहाय नगरपरिषदा, कटकमंडळे व महानगरपालिकांचे खर्च	654	Districtwise Expenditure of Municipal Councils, Cantonment Boards & Corporations
33.12B	नगरपरिषदा, कटकमंडळे आणि महानगरपालिका यांचा खर्च	656	Expenditure of Municipal Councils, Cantonment Boards and Corporations
34. संकीर्ण		MISCELLANEOUS	
34.1	रेडक्रॉस संस्थांची जिल्हानिहाय शाखा, सभासद व प्रथमोपचार स्वयंसेवक संस्था	672	Red-Cross branches, their membership and First Aid posts by districts
34.2	रेडक्रॉस संस्थांचे जिल्हावार उत्पन्न व खर्च	673	Income and expenditure of Red-Cross Societies by district
34.3	महाराष्ट्रातील विश्रामधामे, विश्राम गृहे व कक्ष संख्या	674	Number of Rest Houses and Dak Bangalows by district
34.4	बिगर शेतकी आस्थापनांची संख्या व त्यातील रोजगार (पाचवी आर्थिक गणना, २००५)	675	Number of non-agricultural Establishments and Employment (Fifth Economic Census, 2005)
34.5	मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ खाली दिलेल्या अनुज्ञप्तीची जिल्हावार संख्या	676	Number of licences granted in each district under the Mumbai Money-Lenders Act, 1946
34.6	जिल्हावार अनुज्ञप्तीधारक सावकारांच्या व्यवहाराची माहिती	677	Transactions of licensed money-lenders in each district
34.7	भारतीय रिझर्व्ह बँकेसंबंधी आर्थिक आकडेवारी	678	Financial statistics relating to the Reserve Bank of India
34.8	नोंदलेल्या दस्तऐवजांची संख्या, वर्णन व हस्तांतरित केलेल्या मिळकतीचे मूल्य	680	Number and description of registered documents and value of property transferred
34.9	महाराष्ट्र राज्यातील नोंदलेल्या विवाहांची संख्या	681	Number of marriages registered in the State of Maharashtra

महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांच्या पुनर्रचनेविषयी टिप्पणी

परभजी व भंडारा या जिल्ह्यांची पुनर्रचना उरूना अगुजे मे "हिंगोली" व "जोंदिया" हे दोन नवे जिल्हे दिनांज १ मे, १९९९ पासून निर्माज उरज्यात आले आहेत.

नवनिर्मित जिल्ह्यांची आकडेवारी ज्या बाबतीत उपलब्ध झाली त्याबाबतीत ती या पुस्तिकेत वेगळी दाखविण्यात आलेली आहे.

Note on Reorganisation of Districts in Maharashtra

Two new districts "Hingoli" and "Gondia" have been created, with effect from 1st May, 1999 by reorganising then existing districts of Parbhani and Bhandara respectively.

The data for the newly created districts wherever available is reported separately in this issue.

प्रास्ताविक

०.१ महाराष्ट्र राज्य १९६० मध्ये स्थापन झाल्यापासून “राज्य सांख्यिकी गोषवारा” हे प्रकाशन प्रकाशित करण्यात येते. त्या मालिकेतील हा तेहत्तिसावा अंक आहे. हा गोषवारा प्रसिध्द करण्याचा हेतू हा की, त्यामुळे राज्यातील शक्य तितक्या जास्तीत जास्त सार्वजनिक व आर्थिक बाबींच्या पार्श्वभूमीवरील आकडेवारी उपलब्ध व्हावी आणि तसेच ह्या गोषवा-याची उपयुक्तता फक्त संदर्भ पुस्तिका म्हणून नसून संशोधनाकरिता, नियोजनाकरिता राज्याच्या सामाजिक व आर्थिक बाबींचा अभ्यास करण्याच्या दृष्टीनेही तो उपयुक्त ठरेल. यामध्ये देण्यात आलेली जास्तीत जास्त माहिती शक्यतो जिल्हानिहाय असून त्यामुळे जिल्ह्याजिल्ह्यातील तुलना करणे शक्य होईल. तसेच ह्यात दिलेल्या काही सामाजिक व आर्थिक क्षेत्रातील निरनिराळ्या वर्षांच्या आकडेवारीच्या मालिकेवरून त्या त्या क्षेत्रातील झालेले बदल अभ्यासण्यास मदत होईल.

०.२ प्रकाशित होणारा हा अंक २००७-०८ वर्षाचा असून त्यातील अधिकांश माहिती शक्य तेवढी २००७-०८ वर्षाची आहे. २००७-०८ ची माहिती उपलब्ध नसल्यास उपलब्ध असलेल्या अद्ययावत वर्षाची माहिती देण्यात आलेली आहे. त्याचप्रमाणे २००७-०८ वर्षापर्यंतच्या वर्षवार माहितीची मालिका ह्यात दिलेली आहे. ह्या गोषवा-यात प्रस्तुत केलेली माहिती मूलतः राज्य सरकार व केंद्र सरकारच्या विविध विभागांत तसेच स्थानिक संस्थांत संकलित करण्यात येते. हे विभाग अशी माहिती तयार करून अलिकडील वर्षासाठी अस्थायी माहिती उपलब्ध करून देतात व नंतर ही अस्थायी माहिती अंतिम करण्यात येते. तेव्हा पूर्वी दिलेल्या माहितीपेक्षा ह्या अंतिम माहितीत थोडाफार फरक आढळतो, ह्या कारणामुळे ह्या गोषवा-यात प्रकाशित झालेली माहिती संचालनालयाच्या इतर प्रकाशनांतील (उदा. महाराष्ट्राची संक्षिप्त सांख्यिकी, महाराष्ट्राची आर्थिक पाहणी) किंवा ह्यापूर्वी प्रकाशित झालेले सांख्यिकी गोषवा-यांचे अंक ह्यात प्रकाशित झालेल्या माहितीशी जुळते असे नाही.

दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र

०.३ ही माहिती दोन भागांत विभागली आहे. पहिल्या भागात राज्याविषयी सर्वसाधारण माहिती दिली आहे. दुस-या भागामध्ये लोकसंख्या, कृषि इत्यादी विविध विषयांवरील आकडेवारी देण्यात आली आहे. प्रत्येक बाबीसमोर महाराष्ट्र आणि भारत यांची आकडेवारी कोणत्या वर्षाची आहे हे नमूद करण्यात आले आहे. काही बाबतीत हा काळ एकच नसतो. त्यावेळी भारतासाठी अद्ययावत उपलब्ध असलेल्या वर्षाची/काळाची आकडेवारी देण्यात येऊन तुलनात्मक अभ्यासासाठी महाराष्ट्राची त्याच वर्षाची / काळाची आकडेवारी देण्यात आली आहे. तसेच ह्यात टक्केवारीने देशातील आकडेवारीत महाराष्ट्राचा किती हिस्सा आहे हेही दर्शविले आहे.

०.४ बाब क्रमांक ५.१ मध्ये दिलेल्या कारखाने आणि रोजगारविषयक माहितीमध्ये संरक्षणविषयक कारखाने समाविष्ट आहेत. बाब क्रमांक ९.२ मध्ये दर १०० चौ. किलोमीटरमागे दिलेली रस्त्यांची लांबीविषयक माहिती भारत सरकारच्या वाहतूक आणि जहाज खात्याकडून पुरविली गेली आहे. बाब क्रमांक १० मध्ये दाखविण्यात आलेले अंदाजित राज्य उत्पन्न आणि राष्ट्रीय उत्पन्न सुधारित मालिकेनुसार दाखविले आहे. भारताकरिता अंदाजित राष्ट्रीय उत्पन्न आणि एकूण निव्वळ देशांतर्गत उत्पन्नसुध्दा दिलेले आहे.

INTRODUCTORY

0.1. This is the Thirty-third issue of the Statistical Abstract of Maharashtra State which is being published since the formation of state in 1960. The purpose of publishing this Abstract is to present background statistical material on as many socio-economic characteristics of the State as is possible so that the Abstract may prove useful not only as a reference book but also for research, planning or further socio-economic studies about the State. The information is, to the extent feasible, presented districtwise for interdistrict comparison. Some social and economic statistics are presented over a series of years to study changes in these fields.

0.2. The present issue relates to the year 2007-08 and the detailed data are published for the year 2007-08 wherever such data were available. Wherever data for 2007-08 were not available, the data for latest available year are given. Also, yearly series up to the year 2007-08 are presented. The statistical data presented in this Abstract are initially compiled by various departments of the State Government, Government of India, Local Bodies, etc. These departments usually prepare and release provisional figures for recent years. These provisional figures are in the process of finalisation and ultimately when they are finalised, they are slightly different from the provisional figures released earlier. For this reason, the data published in the other publications of this Directorate, viz., “Handbook of Basic Statistics of Maharashtra State”, “Economic Survey of Maharashtra” or the earlier issue of the Statistical Abstract may not exactly tally with those published in this Abstract.

MAHARASHTRA AT A GLANCE

0.3. This table is divided into two parts. In the first part, some general particulars about the State are given. In the second part, the statistics on various subjects, such as population, agriculture, etc. are presented along with the corresponding figures relating to the country. In some cases where the period to which the figures concerning Maharashtra and India, respectively relate, is not identical, the data for latest available year for India is shown and comparison of Maharashtra with India is made with reference to this period. The statement also gives percentage share of Maharashtra with the figures relating to the country.

0.4. The information regarding factories and employment shown against item 5.1 is inclusive of defence factories. Road length per 100 Sq. km.. of area shown against item 9.2 is quoted from the information supplied by the Ministry of Transport and Shipping. The estimates of State Income and National Income given against item No. 10 are according to revised series. For India, estimate of National Income and Net National Domestic Product is shown.

सारांश तक्ते

०.५. सारांशविषयक तक्त्यात काही महत्त्वाच्या विषयांवरील माहिती दिलेली आहे. यातील माहिती १९६०-६१ ह्या वर्षासाठी व त्यानंतर संदर्भ वर्षापर्यंत दर दहा वर्षांच्या अंतराने देण्यात आली आहे.

०.६. यापुढे सांख्यिकीय माहितीचे विषयवार तक्ते दिले आहेत. या तक्त्यात जिल्हावार माहिती दिलेली आहे. केंद्रीय सांख्यिकीय संघटनेने सुचवल्याप्रमाणे विषयाची व त्याखालील तक्त्यांची मांडणी करण्यात आली आहे.

SUMMARUY TABLES

0.5 Summary tables of some important topics have been presented here. The data are presented in the form of series for 1960-61 and thereafter at an interval of ten years till the year of refenence.

0.6. Statistical tables on various subjects are presented thereafter. Districtwise data are depicted in these tables. The tables are grouped under various subjects and are arranged as per recommendations made by the Central Statistical Organisation.

दृष्टिक्षेपात महाराष्ट्र / MAHARASHTRA STATE AT A GLANCE

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	बाब (2)	परिमाण (3)	माहिती Particulars (4)	Unit (3)	Item (2)
	भौगोलिक स्थान—				Location
1	उत्तर अक्षांश	अंश	...	15.45 to 22.00	Degree North latitude
	पूर्व रेखांश	"	...	72.45 to 80.45	Degree East longitude
2	विभाग	संख्या	...	6	Number Divisions
3	जिल्हे	"	...	35	Do. Districts
4	तालुके	"	...	353	Do. Talukas
5	शहरे / शहर संकुले	"	...	378	Do. Cities and Towns
6	एक लाख लोकसंख्येहून अधिक लोकसंख्या असलेली शहरे	"	...	33	Do. Cities having more than one lakh Population
7	गावे (i) वस्ती असलेली	"	...	41,095	Do. villages—(i) Inhabited
	(ii) वस्ती नसलेली	"	...	2,616	Do. (ii) Uninhabited
8	क्षेत्रफळ	चौ. कि. मी.	...	3,07,713	Sq. Km. Area
9	किना-याची लांबी	किलोमीटर	...	720	Kilometres Length of the coast-line
10	शेती—(२००७-०८)				Agriculture—(2007-08)
	पेरणी/लावणी केलेले निव्वळ कसलेले क्षेत्र	हजार हेक्टर	...	17,473	Thousand Hectares Net area sown
	लागवडीखालील स्थूल क्षेत्र	"	...	22,655	Do. Gross cropped area
	सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्र	"	...	4,037	Do. Gross irrigated area
11	एकूण पशूधन (२००७)*	हजार	...	37,211	Thousand No Total Live stock (2007)*
12	एकूण वनव्याप्त क्षेत्र (२००७-०८)*	चौ. कि. मी.	...	61,939	Sq. Km. Total forest area (2007-08)*
13	कारखाने—(२००५)*				Factories— (2005)*
	चालू कारखाने	संख्या	...	18,049	Number Working factories
	कामगारांची दैनिक सरासरी	हजार	...	1,162	Thousand Average daily number of workers
14	वीज—(२००७-०८)*				Electricity—(2007-08)*
	विजेचा एकूण वापर	दशलक्ष कि. वॅ.	...	69,838	Mililon Kwh. Total Electricity consumed
15	राज्य उत्पन्न—(२००७-०८)				State Income—(2007-08)
	(i) चालू किंमतीनुसार निव्वळ उत्पन्न	कोटी रुपये	...	5,97,542 ⁺	Rs. Crore Net Income at Current Prices
	(ii) चालू किंमतीनुसार दरडोई निव्वळ उत्पन्न	रुपये	...	54,867 ⁺	Rs. Crore Per capita net income at Current Prices
16	रस्त्यांची लांबी —(२००७-०८)				Road length—(2007-08)
	(i) एकूण	कि. मी.	...	2,35,595*	Kilometres Total
	(ii) पृष्ठांकित	कि. मी.	...	2,13,095*	Kilometres Surfaced

+ प्रारंभिक अंदाज / Priliminary estimates

* अस्थायी / Provisional

भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA

अनुक्रमांक Sr. No.	बाब	परिमाण	महाराष्ट्र Maharashtra	भारत India	महाराष्ट्राची भारताशी तुलना (टक्केवारी) Comparison of Maharashtra with India (Percentage)	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(5)	(6)	(3)	(2)	
1.	लोकसंख्या (२००१ ची जनगणना)*						Population (2001 Census)*
1.1	(अ) ग्रामीण लोकसंख्या (ब) ग्रामीण लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	.. हजार .. टक्के	55,778 57.57	7,42,491 72.18	7.5 ..	Thousand Percentage	(a) Rural Population (b) Percentage of rural population to total population
1.2	(अ) नागरी लोकसंख्या (ब) नागरी लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	.. हजार .. टक्के	41,101 42.43	2,861,20 25.82	14.3 ..	Thousand Percentage	(a) Urban Population. (b) Percentage of Urban population total population
1.3	(अ) एकूण लोकसंख्या (१) पुरुष (२) स्त्रिया	.. हजार .. हजार .. हजार	96,879 50,401 46,478	10,28,610 5,32,157 4,96,454	9.4 9.5 9.4	Thousand Do. Do.	(a) Total Population (i) Male (ii) Female
1.4	अनुसूचित जाती (अ) एकूण लोकसंख्या (ब) वरील लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	.. हजार .. टक्के	9,882 10.2	1,66,636 16.2	5.9 ..	Thousand Percentage	Scheduled Castes (a) Total Population (b) Percentage of above * population to total population
1.5	अनुसूचित जमाती (अ) एकूण लोकसंख्या (ब) वरील लोकसंख्येचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण	.. हजार .. टक्के	8,577 8.9	84,326 8.2	10.2 ..	Thousand Percentage	Scheduled Tribes (a) Total Population (b) Percentage of above * population to total population
1.6	(अ) एकूण मुख्यतः काम करणारे (ब) एकूण मुख्यतः काम करणा-यांचे * एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण...	.. हजार .. टक्के	3,474 35.9	3,13,005 30.4	11.1 ..	Thousand Percentage	(a) Total Main Workers (b) Percentage of total main workers to total population
1.7	(अ) सीमांतिक काम करणारे (ब) सीमांतिक काम करणा-यांचे * एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण...	.. हजार .. टक्के	6,425 6.6	89,230 8.8	7.2 ..	Thousand Percentage	(a) Marginal workers (b) Percentage of marginal workers to total population
1.8	(अ) एकूण काम न करणारे (ब) एकूण काम न करणा-यांचे एकूण लोकसंख्येशी शेकडा प्रमाण...	.. हजार .. टक्के	55,705 57.5	6,26,376 60.8	8.9 ..	Thousand Percentage	(a) Total non-workers (b) Percentage of total non-workers to total population
1.9	लोकसंख्येची घनता	.. दर चौरस कि.मी. मागे लोकसंख्या	315	324	..	Persons per sq. km.	Density of population
1.10	साक्षरतेचे प्रमाण— (१) पुरुष (२) स्त्रिया (३) एकूण	... टक्के ... टक्के ... टक्के	85.97 67.03 76.88	75.26 53.67 64.83	.. .. ..	Percentage Percentage Percentage	Literacy proportion (i) Male (ii) Female (iii) Persons
1.11	स्त्री-पुरुष प्रमाण	.. दर १,००० पुरुषांमागे स्त्रियांची संख्या	922	933	..	Females per 1,000 males.	Sex ratio
1.12	१९९१-२००१ मध्ये झालेली टक्के शेकडा वाढ	.. टक्के	22.73	22.66	..	Percentage	Percentage growth of population during 1991-2001

* मणिपूर राज्यातील सेनापती जिल्ह्यातील माओ-मारम, पाओमाटा आणि पुरुल हे उपविभाग वगळून / Excludes Mao-Maram, Paomata and Purul sub divisions of Senapati district of Manipur

भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)	
2. शेती (२००६-०७)*							Agriculture (2006-07)*	
2.1	कसलेले निव्वळ क्षेत्र	..	हजार हेक्टर	17,478	1,40,298	12.5	Thousand Hectares	Net area sown
2.2	कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राची एकूण भौगोलिक क्षेत्राशी टक्केवारी	..	टक्के	56.79	40.40	--	Percentage	Percentage of net area sown to geographical area
2.3	लागवडीखालील स्थूल क्षेत्र	..	हजार हेक्टर	22,557	1,93,723	11.6	Thousand Hectares	Gross cropped area
2.4	सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्र	..	हजार हेक्टर	3,958	85,783	4.6	„	Gross irrigated area
2.5	सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्राची लागवडी खालील स्थूल क्षेत्राशी टक्केवारी	..	..	17.5	44.3	--	Percentage	Percentage of gross irrigated area to gross cropped area
प्रमुख पिकाखालील क्षेत्र (२००३-०४ ते २००५-०६ या वर्षांची सरासरी)							Area under principal crops (Average for years 2003-04 to 2005-06)	
2.6	तांदूळ	..	हजार हेक्टर	1,519	42,720	3.6	Thousand Hect.	Rice
2.7	गहू	..	हजार हेक्टर	785	26,487	3.0	Do.	Wheat
2.8	ज्वारी	..	हजार हेक्टर	4,645	9,030	51.4	Do.	Jawar
2.9	बाजरी	..	हजार हेक्टर	1,429	9,809	14.6	Do.	Bajri
2.10	एकूण तृणधान्ये	..	हजार हेक्टर	9,027	98,837	9.1	Do.	All cereals
2.11	एकूण कडधान्ये	..	हजार हेक्टर	3,318	22,861	14.5	Do.	All pulses
2.12	एकूण अन्नधान्ये (तृणधान्ये व कडधान्ये)..	..	हजार हेक्टर	12,345	1,21,698	10.1	Do.	All foodgrains (cereals and pulses)
2.13	ऊस (तोडणी क्षेत्र)	..	हजार हेक्टर	327	N.A.	N.A.	Do.	Sugarcane(H)
2.14	कापूस (रुई)	..	हजार हेक्टर	2,826	8,354	33.8	Do.	Cotton (Lint)
2.15	भूईमूग	..	हजार हेक्टर	416	6,454	6.5	Do.	Groundnut
प्रमुख पिकांचे उत्पादन (२००३-०४ ते २००५-०६ या वर्षांची सरासरी)							Outturn of principal crops (Average for years 2003-04 to 2005-06)	
				2,560	87,817	2.9	Thousand	Rice
2.16	तांदूळ	..	हजार टन	1,032	70,849	1.5	tonnes	Wheat
2.17	गहू	..	हजार टन	3,408	7,185	47.4	Do.	Jawar
2.18	ज्वारी	..	हजार टन	985	9241	10.7	Do.	Bajri
2.19	बाजरी	..	हजार टन	9,002	1,92,911	4.7	Do.	All cereals
2.20	एकूण तृणधान्ये	..	हजार टन	1,872	13,806	13.6	Do.	All pulses
2.21	एकूण कडधान्ये	..	हजार टन	10,874	2,06,718	5.3	Do.	All foodgrains (cereals and pulses)
2.22	एकूण अन्नधान्ये	..	हजार टन				Do.	Sugarcane (cane)
2.23	ऊस (कांड्या)	..	हजार टन	29,963	2,50,707	11.9	Do.	Cotton (lint)
2.24	कापूस (रुई)	..	हजार गासड्या	3,060	16,219	18.9	Thousand bales	Groundnut
2.25	भूईमूग	..	हजार टन	451	7,631	5.9	Do.	
3. पशु संवर्धन (२००३)							Animal Husbandary (2003)	
3.1.	एकूण पशुधन	..	हजार	37,058	4,85,002	7.6	Thousand	Total livestock
3.2.	एकूण गार्ड-बैल	..	हजार	16,738	1,85,181	9.04	numbers	Total cattle
3.3.	गार्ड-बैल	..						Cattle-
(१)	तीन वर्षांवरील बैल	..	हजार	6,523	N.A.	--	Do.	(i) Males over 3 years
(२)	तीन वर्षांवरील गार्ड	..	हजार	5,324	N.A.	--	Do.	(ii) Females over 3 years

* अस्थायी / Provisional

आधार.-अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई व केंद्रीय सांख्यिकीय संघटना, नवी दिल्ली

Source.-Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai & Central Statistical Organisation New Delhi

भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
3.4.	एकूण म्हशी-रेडे	...	हजारात	6,084	97,922	6.2	Thousand numbers Total buffaloes
3.5.	म्हशी-रेडे	...	"				Buffaloes—
	(१) तीन वर्षांवरील रेडे	...	"	315	N.A.	..	Do. (i) Males over 3 years
	(२) तीन वर्षांवरील म्हशी	...	"	3,549	N.A.	..	Do. (ii) Females over 3 years
3.6.	एकूण मेंढरे व शेळ्या	...	"	13,624	1,85,827	7.3	Do. Total Sheep and goats
3.7.	एकूण घोडे, शिंगरे वगैरे	...	"	124	751	16.5	Do. Total horses and ponies
3.8.	इतर पशुधन	...	"	514	15,321	3.4	Do. Other live stock
3.9.	कोंबड्या, बदके वगैरे	...	"	34,596	4,89,012	7.1	Do. Total poultry
3.10.	ट्रॅक्टर	...	"	106	2,361	4.5	Do. Tractors
3.11.	सिंचनाकरिता वापरलेली तेलावर चालणारी इंजिने व पंप	...	"	N.A.	N.A.	--	Do. Oil engines and pumps for irrigation purposes
3.12.	सिंचनाकरिता वापरलेले विद्युत पंप	...	"	1,087	15,684	6.9	Do. Electric pumps for irrigation
4.	वने-(२००३)*						Forests--(2003)*
4.1.	एकूण वनव्याप्त क्षेत्र	...	चौ. कि. मी.	61,939	7,74,740	8.0	Sq. Km. Total forest area
5.	उद्योग आणि खाणकाम कारखाने-	...					* Industry and Mining Factories
5.1.	कारखाने- (२००५)*						Factories-(2005)*
	(अ) चालू कारखाने	...	संख्या	18,049	1,29,871	13.9	Number (a) Working factories
	(ब) कामगारांची दैनिक सरासरी	...	हजारात	1,162	8,454	13.7	Thousand (b) Average daily number of workers
5.2.	वार्षिक उद्योग पाहणी (प्रगणना व भाग मिल्हून (२००४-०५)*						Annual Survey of Industries (Census plus Non-Census part) (2004-05)*
	(अ) उत्पादक भांडवल	...	कोटी रुपये	1,20,382	6,73,123	17.8	Cr. Rs. (a) Productive capital
	(ब) एकूण उत्पादन	...	"	3,58,880	16,72,561	21.4	Do. (b) Gross output
	(क) उत्पादन मूल्यवृद्धी	...	"	51,309	2,59,907	19.7	Do. (c) Value added by manufacture
5.3.	चालू असलेल्या सुती कापड गिरण्या (मार्च, २००७)	...	संख्या	286	3,248	8.8	Number Working cotton textile mills
	(अ) या गिरण्यांतील कामगारांची संख्या (मार्च, २००७)	...	हजारात	157	934	17.8	Thousand (a) Number of workers employed in these cotton textile mills
	(ब) कापडाचे मासिक उत्पादन (मार्च, २००७)...	...	दशलक्ष चौ.मीटर	20	144	13.8	Mn.sq. metres (b) Production of cloth monthly (March, 2007)
5.4.	खाणकाम-(२००५-०६)*						Mining--(2005-06)*
	(अ) कोळसा	(उत्पादन)	हजार टन	36,070	4,07,222	8.9	Th.tonnes (a) Coal (Production)
		(मूल्य)	कोटी रुपये	3,357	32,354	10.3	Cr. Rs. (Value)
	(ब) कच्चे लोखंड	(उत्पादन)	हजार टन	517	1,54,436	0.3	Th.tonnes (b) iron ore (Production)
		(मूल्य)	कोटी रुपये	7	8,691	0.08	Cr. Rs. (Value)
	(क) कच्चे मॅंगनीज (उत्पादन)	हजार टन		511	2,003	25.6	Th.tonnes (c) Manganese ore (Production)
		(मूल्य)	कोटी रुपये	190	508	34.4	Cr. Rs. (Value)
	(ड) बॉक्साईट	(उत्पादन)	हजार टन	1,239	12,336	10.0	Th.tonnes (d) Bauxite (Production)
		(मूल्य)	कोटी रुपये	49	286	17.1	Cr. Rs. (Value)

भारताशी तुलना/COMPARISON WITH INDIA

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(3)	(2)
6. वीज--(२००७-०८)							Electricity (2007-08)
6.1. विजेची निर्मिती	दशलक्ष कि. वॅ. तास		79,721	7,22,626	11.0	Million Kwh.	Electricity generated
6.2. विजेचा वापर	दशलक्ष कि. वॅ. तास		69,838	5,02,525	13.9	Million Kwh.	Electricity consumed
6.3. (अ) उद्योगाकरीता वापरलेली वीज	दशलक्ष कि. वॅ. तास		30,323	1,89,636	16.0	Million Kwh.	(a) Industrial consumption
(ब) औद्योगिक वापराची एकूण विजेच्या वापराशी टक्केवारी	टक्के		43.4	37.7	--	Percentage	(b) Percentage of Industrial consumption to total consumption.
7. संयुक्त भांडवली संस्था आणि बँका-							Joint Stock Companies and Banks-
7.1. कंपन्यांची संख्या (३१ मार्च, २००६ रोजी)	संख्या		1,58,868	7,32,169	21.7	Number	Number of companies (as on 31st March, 2006)
7.2. त्यांचे भरणा केलेले भांडवल (३१ मार्च, २००६ रोजी)	कोटी रुपये		1,02,690	6,19,152	16.5	Crore Rs.	Their paid up Capital (as on 31st March, 2006)
7.3. बँक कार्यालये (वर्गीकृत व्यापारी) (३१ मार्च, २००७ रोजी)	संख्या		6,965	73,199	9.5	Number	Banking offices (Scheduled commercial) (31st March, 2007)
7.4. दर लाख लोकसंख्येची बँक कार्यालयांचे प्रमाण (२००१)	संख्या		6.5	6.5	...	Number	Banking offices per lakh of population
7.5. बँक कार्यालय असलेल्या शहरांची व गावांची संख्या (३१ मार्च, २००७)	संख्या		2,475	34,471	7.1	Do.	Cities and Towns having banking offices (31st March, 2007)
8. सहकार--(२०००-०१)							Co-operation (2000-01)
8.1. सहकारी संस्था	संख्या		1,56,621	5,51,013	28.4	Number	Co-operative societies
8.2. सभासदांची संख्या	लाखात		410	2,189	18.7	Lakh number	Membership
8.3. सर्व संस्थांचे खेळते भांडवल	कोटी रुपये		1,34,440	3,44,251	39.5	Crore Rs.	Working capital of all Co-operative societies
8.4. कृषी पत संस्थांनी दिलेले कर्ज	कोटी रुपये		3,734	23,082	16.2	Do.	Advances by agricultural credit societies
9. परिवहन आणि दळणवळण	...						Transport and communications-
9.1. (अ) रेल्वे मार्गाची लांबी * (३१ मार्च, २००८ रोजी)	कि. मी.		5,917 ⁺	63,655	9.3	K.M.	(a) Total Railway length* (as on 31st March 2008)
(ब) रेल्वे मार्गाच्या लांबीचे दर शंभर... चौ. कि.मी. क्षेत्रफळामागे प्रमाण (३१ मार्च, २००८ रोजी)	कि. मी.		1.9	1.94	--	K.M.	(a) Railway length per 100 square Kilometres of area (as on 31 st March 2008)
9.2. प्रति १०० चौरस किलोमीटर क्षेत्रफळामागे असणारी रस्त्यांची लांबी (३१ मार्च, २००४ रोजी) [^]	कि. मी.		89	81	--	K.M.	Road length per 100 square kilometres of area (as on 31st March 2004) [^]
9.3. दर लाख लोकसंख्येमागे असणारी मोटर वाहने (३१ मार्च, २००६ रोजी)*	संख्या		10,528	8,089	--	Number	Motor vehicles per lakh of population (as on 31st March 2006)*
10. राज्य उत्पन्न--(२००७-०८)							State Income--(2007-08)
10.1. (अ) चालू किंमतीनुसार उत्पन्न	कोटी रुपये		5,97,542 [@]	43,26,384 ^{**}	13.8	Crore Rs.	(a) Income at current prices
(ब) चालू किंमतीनुसार दरडोई उत्पन्न	रुपये		54,867 [@]	37,490 ^{**}	--	Rs.	(b) Per capita Income at current prices

* अस्थायी / Provisional @ प्रारंभिक अंदाज / Prilimnary estimates ** शीघ्र अंदाज / Quick estimates

+ कोकण रेल्वेच्या लांबीसह / Including Konkan railway length

[^] जवाहर रोजगार योजना व प्रधानमंत्री ग्राम सडकयोजना यांतर्गत बांधण्यात आलेले रस्ते वगळून / Excluding roads constructed under Jawahar Rojgar Yojana & Pradhanmantri Gram Sadak Yojana

निवडक विषयावरील सारांश तक्ते
Summary Tables on Selected Topics

1. शेती/Agriculture

1.1 जमिनीचा वापर/Land Utilization

(आकडे शंभर हेक्टरांत/Figures in hundred hectares)

अनु.क्र. Sr.No.	बाब	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	2000-01	2002-03	2006-07	2007-08	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पत्रकानुसार)	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	3,07,583	Total Geographical area by village papers
2	जंगले	54,110	54,168	53,094	53,499	52,958	52,140	52,135	52,135	Forests
3	कसलेले निव्वळ क्षेत्र	1,78,783	1,76,682	1,82,986	1,80,314	1,76,364	48,081	1,74,751	1,74,751	Net Area sown
4	लागवडीखालील एकूण स्थूल क्षेत्र	1,88,229	1,87,369	2,01,330	2,02,614	2,22,558	2,23,875	2,25,563	2,25,711	Total Gross Cropped area

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे
Source : Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

1.2 पिकांनुसार सिंचनाखालील क्षेत्र/Area Irrigated by Crops

(आकडे शंभर हेक्टरांत/Figures in hundred hectares)

अ.क्र. Sr.No.	पीक	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	1995-96	1997-1998	1999-2000	2000-01	Crops
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	तांदूळ	2,724	3,138	4,203	3,736	4,104	4,269	4,336	4,220	Rice
2	गहू	1,386	2,753	5,290	4,877	4,952	6,752	6,199	5,723	Wheat
3	ज्वारी	2,659	2,602	4,676	4,250	4,849	5,110	4,971	5,224	Jowar
4	बाजरी	327	594	541	485	778	865	902	956	Bajri
5	अन्नधान्ये	11,140	14,345	22,074	21,884	27,975	32,097	33,684	34,088	All Food crops*
6	कापूस	360	726	1,182	852	920	1,324	1,341	1,013	Cotton
7	भुईमूग	130	312	558	941	1,438	1,501	1,599	1,156	Groundnut
8	तंबाखू	17	7	18	8	1	4	6	11	Tobacco
9	सर्व अन्नधान्येतर पिके †	1,058	1,258	2,284	2,558	4,547	4,835	5,044	4,429	All Non-Food crops†
	एकूण	12,198	15,703	24,358	24,442	32,522	38,276	38,728	38,522	Total

* इतर अन्नधान्ये धरुन * Includes other Food crops
† इतर अन्नधान्येतर धरुन † Includes other non-food crops

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे
Source : Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

1.3 प्रमुख अन्नपिके व अन्नधान्येतर पिकांखालील - क्षेत्र व उत्पादन/AREA AND OUTTURN OF PRINCIPAL FOOD AND NON-FOODCROPS

(क्षेत्रफल शंभर हेक्टरांत/Figures in hundred hectares)
(उत्पादन शंभर टनांत/Outturn in hundred tonnes)

अनुक्रमांक Sr.No.	पीक	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	1997-98	1999-2000	2000-01	2001-02	2002-03	Crops
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	तांदूळ										RICE
	क्षेत्र	12,996	13,524	15,038	15,810	15,202	15,115	15,140	15,233	15,293	Area
	उत्पादन	13,692	16,622	23,606	23,137	25,588	19,297	26,512	18,541	25,697	Outturn
2	गहू										WHEAT
	क्षेत्र	9,067	8,120	10,791	8,730	10,491	7,542	7,760	7,598	12,308	Area
	उत्पादन	4,011	4,403	9,313	9,187	14,361	9,476	10,774	9,839	18,710	Outturn
3	ज्वारी										JOWAR
	क्षेत्र	62,842	57,030	64,379	63,310	51,907	50,935	51,370	48,043	46,181	Area
	उत्पादन	42,233	15,574	44,275	59,480	37,803	39,878	39,096	38,824	37,817	Outturn
4	बाजरी										BAJRI
	क्षेत्र	16,352	20,387	17,092	19,270	16,712	18,000	13,992	15,472	14,520	Area
	उत्पादन	4,886	8,241	7,599	11,143	11,190	10,872	8,308	11,460	10,586	Outturn
5	एकूण तृणधान्ये*										TOTAL-CEREALS
	क्षेत्र	1,06,042	1,03,200	1,12,326	1,11,420	99,073	98,243	94,105	92,306	50,267	Area
	उत्पादन	67,550	47,367	89,000	1,07,403	84,689	84,965	93,052	87,730	63,338	Outturn
6	एकूण कडधान्ये										TOTAL PULSES
	क्षेत्र	23,513	25,663	28,044	32,570	32,670	35,572	33,876	35,471	35,471	Area
	उत्पादन	9,889	6,770	8,312	14,439	11,912	16,369	18,796	20,471	20,471	Outturn
7	एकूण अन्नधान्ये										TOTAL FOODGRAINS
	क्षेत्र	1,29,555	1,28,863	1,40,372	1,43,990	1,31,743	1,33,815	1,27,981	1,27,777	1,34,431	Area
	उत्पादन	77,439	54,134	97,312	1,21,842	96,601	1,01,334	1,11,048	1,08,201	1,28,934	Outturn
8	कापूस										COTTON
	क्षेत्र	24,995	27,498	26,671	27,300	31,392	30,769	31,047	27,999		Area
	उत्पादन (रुई)	2,842	824	2,157	3,196	17,531	18,026	26,896	25,961	31,069	Outturn
9	तंबाखू										TOBACCO
	क्षेत्र	253	116	119	100	93	31	62	67	46,175	Area
	उत्पादन	123	52	68	104	137	93	66	94	67	Outturn
10	भुईमूग										GROUNDNUT
	क्षेत्र	10,828	9,040	7,118	8,810	5,324	4,901	4,294	4,187	4,187	Area
	उत्पादन	7,999	5,863	4,407	9,916	5,658	4,696	4,920	4,501	4,501	Outturn
11	ऊस										SUGARCANE
	क्षेत्र	1,555	2,039	3,168	4,440	4,603	5,953	5,782	5,731	8488	Area
	उत्पादन	11,562	16,408	28,939	3,84,162	3,81,743	4,95,687	4,51,398	4,26,170	662774	Outturn

* इतर तृणधान्ये धरून/Inclusive of other cereals

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

2 पशुधन/LIVESTOCK

अ.क्र. Sr.No.	बाब (2)	वर्ष/Year								Item (11)	Item	
		1961 (3)	1966 (4)	1972 (5)	1978 (6)	1982 (7)	1987 (8)	1992 (9)	2003 (10)		(3)	(2)
1	तीन वर्षावरील गाई	4,644	4,534	4,587	4,781	5,247	5,789	5,847	5,886	5,324	Thousand No.	Cattle Female over 3 years
2	तीन वर्षावरील म्हशी	1,639	1,735	1,871	2,148	2,307	2,816	3,224	3,609	3,549	Thousand No.	Buffaloes Females over 3 years
3	मेंढ्या आणि शेळ्या	7,274	7,326	8,039	10,199	10,376	12,068	13,015	14,802	13,624	Thousand No.	Sheep and Goats
4	इतर जनावरे (बेल व रेडे धरुन)	12,491	11,854	11,864	12,514	12,989	13,597	8,460	7,996	7,353	Thousand No.	Other Livestock (including male cattle and male buffaloes)
5	एकूण पशुधन	26,048	25,449	26,361	29,642	30,919	34,255	36,393	39,638	37,058	Thousand No.	Total Livestock
6	कोंबड्या, बदके वगैरे एकूण	10,577	9,902	12,217	18,751	19,844	24,839	32,187	35,364	34,596	Thousand No.	Total Poultry

आधार : पशुधन गणना
Source : Livestock Census

3. सहकार/CO-OPERATION

अ.क्र. Sr.No.	प्रकार	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	2000-01	2006-07	2007-08	Type
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
I	सहकारी संस्थांची संख्या-								Number of Co-operative societies
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर-कृषि पतसंस्था	39	29	31	34	34	35	35	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central
2	कृषि पत संस्था *	21,400	20,420	18,577	19,565	20,551	21,238	21,248	Agricultural credit *
3	बिगर-कृषि पतसंस्था	1,630	2,964	5,474	11,291	22,014	26,629	25,106	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	344	410	423	931	1,115	1,485	1,474	Marketing
5	उत्पादक संस्था	4,306	6,810	14,327	28,954	39,070	44,401	45,323	Productive enterprises
6	इतर	3,846	11,964	21,915	43,845	75,232	1,06,952	1,12,567	Others
	एकूण	31,565	42,597	60,747	1,04,620	1,58,016	2,00,740	2,05,753	Total
II	सभासदांची संख्या (हजारात)-								Number of members (000)
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर-कृषि पतसंस्था	76	70	1,014	1,485	1,371	200	205	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central
2	कृषि पतसंस्था *	2,170	3,794	5,416	7,942	10,125	12,234	12,438	Agricultural credit *
3	बिगर कृषि पत संस्था	1,087	2,438	3,459	9,302	18,467	20,027	20,427	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	141	282	471	745	840	1,671	1,705	Marketing
5	उत्पादक संस्था	323	959	2,124	3,974	6,339	7,133	7,226	Productive enterprises
6	इतर	394	1,038	1,999	3,455	5,880	6,301	6,427	Others
	एकूण	4,191	8,581	14,783	26,903	43,022	47,566	48,428	Total
III	खेळते भांडवल (लाख रुपये)-								Working capital (inlakh Rs.)
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर-कृषि पतसंस्था	11,907	61,317	1,83,052	8,80,554	39,26,678	63,81,883	70,13,398	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central
2	कृषि पतसंस्था *	5,812	34,329	52,746	1,85,100	6,98,824	11,84,828	11,86,246	Agricultural credit *
3	बिगर कृषि पत संस्था	4,593	16,806	1,20,881	7,50,784	66,88,685	1,05,94,008	1,07,52,918	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	592	3,910	18,822	33,960	1,51,791	72,636	73,226	Marketing
5	उत्पादक संस्था	4,132	21,920	1,02,945	4,58,810	13,28,835	10,47,142	11,13,599	Productive enterprises
6	इतर	2,060	10,749	42,591	1,19,137	6,49,249	8,90,142	9,13,594	Others
	एकूण	29,096	1,49,031	5,21,037	24,28,345	1,34,44,062	1,41,00,383	2,10,52,981	Total

अ.क्र. Sr.No.	प्रकार (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1990-91 (6)	2000-01 (7)	2006-07 (8)	2007-08 (9)	Type (2)
IV दिलेले कर्ज (लाख रुपये) -									
Advances (in Lakh Rs.)									
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर-कृषि पतसंस्था	17,538	75,103	1,52,751	9,08,475	28,70,873	25,16,196	29,46,956	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central
2	कृषि पतसंस्था *	4,256	13,296	24,999	79,966	3,73,418	5,18,817	5,82,825	Agricultural credit *
3	बिगर-कृषि पतसंस्था	4,703	20,443	1,12,948	5,17,816	39,26,791	51,16,070	51,54,441	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	347	327	349	845	1,813	661	665	Marketing
5	उत्पादक संस्था	71	328	1,208	1,678	10,273	5,031	5,069	Productive enterprises
6	इतर	84	374	1,218	6,029	23,476	28,192	28,560	Others
एकूण		26,999	1,09,871	2,93,473	15,14,809	72,06,644	82,44,967	81,18,516	Total
V येणे कर्ज (लाख रुपये) -									
Outstanding loans (in Lakh Rs.)									
1	शिखर व मध्यवर्ती कृषि व बिगर-कृषि पतसंस्था	8,714	47,803	1,13,677	5,88,901	23,12,013	33,73,350	35,23,149	Agricultural and Non-agricultural Credit-apex and central
2	कृषि पतसंस्था *	4,788	28,410	38,367	1,31,021	5,30,833	7,80,472	8,19,490	Agricultural credit *
3	बिगर-कृषि पतसंस्था	3,185	10,506	73,089	4,59,440	35,90,811	58,16,776	59,27,294	Non-agricultural credit
4	पणन संस्था	80	182	387	935	18,174	10,389	10,686	Marketing
5	उत्पादक संस्था	57	608	3,033	6,884	23,559	21,741	22,095	Productive enterprises
6	इतर	218	785	2,523	19,101	2,89,949	3,15,601	3,21,597	Others
एकूण		17,042	88,293	2,31,076	12,06,282	67,65,339	1,03,18,329	1,06,24,311	Total

* यात प्राथमिक कृषि पतसंस्था, प्राथमिक भूविकास बँका आणि धान्य बँका यांचा समावेश आहे

* Includes Primary Agricultural Credit Societies, Primary Land and Development Banks and Grain Banks

आधार : सहकार आयुक्त आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source - Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

4. उद्योग/INDUSTRIES

कारखाने आणि कामगार यांची संख्या/NUMBER OF FACTORIES AND WORKERS

बाब	1961	1970	1980	1990	1995	2000	2001	2007	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(1)
चालू कारखान्यांची संख्या	8,233	9,803	15,170	23,140	27,438	29,562	28,324	36,999	Number of working factories
कामगारांची दैनिक सरासरी (हजारात)	787	982	1,177	1,160	1,259	1,239	1,201	1,676	Average daily attendance of workers (Thousand No.)

आधार : औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Directorate of Industrial Safety and Health, Government of Maharashtra, Mumbai

5. वीज/ELECTRICITY

बाब	परिमाण	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	2000-01	2006-07	2007-08	Unit	Item	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)	(1)	
I	विजेचे उत्पादन	दशलक्ष किलोवॅट तास	3,268	9,135	18,750	37,311	62,306	73,129	79,721	Million Kwh	Electricity generated
II	विजेचा वापर	दशलक्ष किलोवॅट तास	2,720	7,650	14,034	30,775	47,289	59,287	62,085	Million Kwh	Electricity consumed
(i)	घरगुती	दशलक्ष किलोवॅट तास	260	732	1,779	5,065	11,172	14,284	15,553	Million Kwh	Domestic
(ii)	वाणिज्यिक	दशलक्ष किलोवॅट तास	198	547	949	2,068	4,105	6,940	6,661	Million Kwh	Commercial
(iii)	औद्योगिक	दशलक्ष किलोवॅट तास	1,853	5,312	8,130	14,706	18,363	26,535	30,323	Million Kwh	Industrial
(iv)	वाहने चालविण्यासाठी	दशलक्ष किलोवॅट तास	339	421	766	970	1,581	1,987	2,024	Million Kwh	Traction
(v)	इतर	दशलक्ष किलोवॅट तास	70	638	2,310	7,966	12,068	12,339	15,278	Million Kwh	Others

आधार : महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई

Source : Maharashtra State Electricity Board, Mumbai

6. शिक्षण /EDUCATION

अ.क्र. (1)	प्रकार (2)	परिमाण (3)	1960-61 (4)	1970-71 (5)	1980-81 (6)	1990-91 (7)	1995-96 (8)	2000-01 (9)	2001-02 (10)	Unit (2)	Type
1	पूर्व प्राथमिक										Pre-Primary
	संस्था	संख्या	527	704	654	857	20,765	48,355	48,410	No.	Institutions
	विद्यार्थी	हजारात	34	51	64	88	637	2,266	2,313	Thousand	Pupils
2	प्राथमिक										Primary
	संस्था	संख्या	34,594	45,143	51,045	57,744	62,342	65,960	66,398	No.	Institutions
	विद्यार्थी	हजारात	4,178	6,229	8,392	10,424	11,717	11,857	11,779	Thousand	Pupils
3	माध्यमिक*										Secondary*
	संस्था	संख्या	2,468	5,339	6,119	8,200	10,432	11,672	12,494	No.	Institutions
	विद्यार्थी	हजारात	858	1,936	3,309	3,723	4,237	5,047	5,211	Thousand	Pupils
4	उच्च										Higher
	संस्था	संख्या	211	547	738	1,772	2,661	3,101	3,209	No.	Institutions
	विद्यार्थी	हजारात	110	328	589	2,071	2,902	3,605	3,700	Thousand	Pupils

*यात उच्च माध्यमिक वर्गाचा समावेश आहे. /This includes Higher Secondary Classes.

आधार : शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune

7. महाराष्ट्रातील खनिज उत्पादन /

अ.क्र.	खनिज	उत्पादन/मूल्य	1961	1971	1981
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	क्रोमाईट	(i) उत्पादन	1	3	3
		(ii) मूल्य	108	313	640
2	दगडी कोळसा	(i) उत्पादन	856	1,171	5,300
		(ii) मूल्य	18,643	62,637	6,05,360
3	कच्चे लोखंड	(i) उत्पादन	362	446	1,388
		(ii) मूल्य	5,099	5,010	45,758
4	चुनखडी	(i) उत्पादन	55	377	665
		(ii) मूल्य	230	2,924	13,170
5	कच्चे मॅगनीज	(i) उत्पादन	179	216	223
		(ii) मूल्य	20,625	13,924	49,778
6	चायना क्ले	(i) उत्पादन	2	4	6
		(ii) मूल्य	13	53	123
7	बॉक्साइट	(i) उत्पादन	27	123	349
		(ii) मूल्य	199	1,058	8,841
8	मीठ	(i) उत्पादन	384	461	495
9	डोलोमाईट	(i) उत्पादन	6	5	27
		(ii) मूल्य	38	67	692
10	सिलिका सॅंड	(i) उत्पादन	5	28	80
		(ii) मूल्य	34	269	2,110
11	गेरु	(i) उत्पादन	5	1	3
		(ii) मूल्य	34	13	39
12	कोरंडम	(i) उत्पादन	--	@	1
		(ii) मूल्य	--	8	678

N.A.- उपलब्ध नाही /

*- अस्थायी /

@ आकडे 500 टनाखालील आहेत/

आधार - भारतीय खाण केंद्र, नागपूर/

सहाय्यक मीठ आयुक्त, भारत सरकार, मुंबई (मीठाकरिता)/

MINERAL PRODUCTION IN MAHARASHTRA

(उत्पादन में टनात, मूल्य हजार रुपयांत)
(Quantity in tonnes, value in thousand Rs.)

1990-91	2000-01	2006-07	2007-08*	Quantity/Value	Mineral
(7)	(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
N.A.	0.6	0.015	0.0	Quantity	Chromite
N.A.	792	11	0	Value	
16,848	28,754	32,548	32,825	Quantity	Coal
47,24,381	12,10,19,200	3,02,96,005	3,27,81,342	Value	
645	22	345	455	Quantity	Iron ore
38,427	3,097	1,26,234	2,20,081	Value	
5,135	6,066	8,972	8,989	Quantity	Limestone
1,96,850	5,26,625	8,98,876	8,67,971	Value	
276	363	544	754	Quantity	Manganese ore
1,61,462	6,27,980	17,73,111	47,24,901	Value	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Quantity	China clay
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Value	
543	1,027	1112	1,628	Quantity	Bauxite
44,263	1,70,492	3,74,269	5,29,448	Value	
219	148	188	193	Quantity	Salt
28	65	97	44	Quantity	Dolomite
2,667	14,538	13,245	6,626	Value	
197	168	245	391	Quantity	Silica Sand
8,717	22,845	40,256	69,201	Value	
2	N.A.	N.A.	N.A.	Quantity	Ochre
63	N.A.	N.A.	N.A.	Value	
@	N.A.	N.A.	N.A.	Quantity	Corundum
295	N.A.	N.A.	N.A.	Value	

Not available

Provisional

Less than 500 tonnes

Source- Indian Bureau of Mines, Nagpur

Assistant Salt Commissioner, Government of India, Mumbai(for salt only)

8. वापरात असलेली मोटार वाहने/MOTOR VEHICLES IN OPERATION

अनुक्रमांक Sr.No.	बाब	1961	1971	1981	1991	2001	2006	2007	2008	Class of vehicles
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मोटार सायकली *	12,532	83,930*	346826*	16,96,157*	44,09,906	75,09,649	83,46,637	91,78,100	Motor Cycles*
2	मोटार गाड्या †	50,589	1,22,508	2,24,752	4,23,505	9,01,278	17,48,557	15,91,492	17,73,231	Motor Cars†
3	टॅक्सी कॅब्ज्	6,086	17,806	31,302	43,168	86,438	1,27,049	1,30,032	1,44,898	Taxi cabs
4	स्वयंचलित रिक्शा	379	3,039	29,474	1,26,049	4,07,660	5,24,883	5,49,822	5,68,173	Auto-rickshaw
5	स्टेज कॅरेजेस-	4,135	10,150	13,789			31,536	30,122	30,535	Stage Carriages
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणा-या	3,345	9,526	13,789	18,203	27,286	--	--	--	Diesel engined
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणा-या	790	624	--	--	--	--	--	--	Petrol engined
6	कॉन्ट्रॅक्ट कॅरेजेस-		--	1,498	3,980	13,975	17,119	20,232	23,694	Contract carriages-
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणा-या		--	--	--	--	--	--	--	Diesel engined
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणा-या		--	--	--	--	--	--	--	Petrol engined
7	माल मोटारी -									Lorries
A	खाजगी वाहने	--	--	--	--	--	--	--	--	Private carriers-
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणा-या	1,302	10,878	23,719	33,065	@	@	@	@	Diesel engined
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणा-या	4,641	9,354	7,755	6,713	@	@	@	@	Petrol engined
B	सार्वजनिक वाहने	17,117	--	--	--	--	--	--	--	Public carriers-
	(i) डिझेल इंजिनवर चालणा-या	6,486	24,109	63,360	1,47,818	3,41,334	6,05,695#	5,85,273	6,60,298	Diesel engined
	(ii) पेट्रोल इंजिनवर चालणा-या	10,691	12,437	10,250	7,061	57,317		92,386	98,073	Petrol engined
8	रुग्णवाहिका	119	441	925	2,233	4,025	6,206	6,762	7,303	Ambulances
9	शाळेच्या बसेस	209	491	594	1,025	1,714	3,275	3,687	4,070	School Buses
10	खाजगी प्रवासी वाहने	177	810	2,171	4,622	5,815	8,425	9,462	10,041	Private Service vehicles
11	अनुयान (ट्रेलर)	1,554	7,075	23,173	60,858	1,67,856	2,01,633	2,16,013	2,33,272	Trailors
12	ट्रॅक्टर्स	899	7,821	24,079	61,088	1,72,578	2,24,527	2,44,015	2,67,942	Tractors
13	इतर	285	810	1,319	5,040	9,872	19,097	18,102	20,227	Others
	एकूण	1,00,144	3,11,669	8,04,986	26,40,585	66,07,054	1,10,27,651	1,18,44,037	1,30,19,857	Total

टीप - प्रत्येक वर्षाच्या १ जानेवारी रोजीचे आकडे. * स्कूटर्स, मोपेड धरुन/Includes scooters Moped also † जीप व स्टेशनवॅगन्स धरुन/Includes jeeps and stationwagons also
@ नवीन मोटार वाहन कायद्याप्रमाणे खाजगी वाहने व सार्वजनिक वाहने असे वर्गीकरण रद्द करण्यात आले असून 1994 पासून खाजगी व सार्वजनिक मालवाहक वाहने सार्वजनिक वाहने या रकान्यात एकत्र दाखविण्यात आली आहेत.

Note-- Figures are as on 1st January of each year

@ According to new Act, separate classification as private and public carriers has been cancelled. From 1994 onwards no. of private and public carriers together are shown in total 'public carriers'

आधार - परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source- Commissioner of Transport, Government of Maharashtra, Mumbai

9. चालू किंमतीनुसार व स्थिर किंमतीनुसार (१९९९-२०००) महाराष्ट्र राज्याचे दरडोई उत्पन्न
PER CAPITA INCOME AND STATE INCOME OF MAHARASHTRA AT CURRENT AND AT CONSTANT(1999-00) PRICES

अ.क्र. (1)	प्रकार (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1990-91 (6)	1995-96 (7)	1999-2000 (8)	2000-01 (9)	2006-07* (10)	2007-08+ (11)	Type (2)
1	निव्वळ राज्य उत्पन्न (कोटी रुपयांत)										Net State Domestic product (Rs. in crore)
	(a) चालू किंमतीनुसार	2,074	5,149	17,500	62,190	1,40,629	2,17,198	2,19,038	4,35,055	5,04,951	At current prices
	(b) स्थिर किंमतीनुसार (१९९९-२०००)	38,757	50,447	73,865	1,27,816	1,75,394	2,17,198	2,10,526	3,27,599	3,57,401	At constant prices (1999-2000)
2	दरडोई राज्य उत्पन्न (रुपये)										Per capita State Income (in Rs.)
	(a) चालू किंमतीनुसार	531	1,041	2,811	7,958	16,134	23,011	22,777	41,144	47,051	At current Prices
	(b) स्थिर किंमतीनुसार (१९९९-२०००)	9,924	10,193	11,863	16,355	20,124	23,011	21,892	30,982	33,302	At constant Prices (1999-2000)
3	राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक (१९९९-२०००= १००)										Index numbers of State Income (1999-2000= 100)
	(a) चालू किंमतीनुसार	100.00	248.34	843.97	2,999.24	6,781.81	10,474.79	10,563.54	20,981	24,352	At current prices
	(b) स्थिर किंमतीनुसार (१९९९-२०००)	100.00	130.16	190.58	329.79	452.55	560.41	543.20	845	922	At constant prices (1999-2000)
4	दरडोई उत्पन्नाचे निर्देशांक (१९९९-२०००= १००)										Index numbers of per capita income (1999-2000= 100)
	(a) चालू किंमतीनुसार	100.00	195.97	529.38	1,498.78	3,038.81	4,334.05	4,289.87	7,749	8,862	At current prices
	(b) स्थिर किंमतीनुसार (१९९९-२०००)	100.00	102.71	119.54	164.80	202.78	231.88	220.59	312	336	At constant prices (1999-2000)

* अस्थायी /Provisional + प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

10. कामगारांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक /CONSUMER PRICE INDEX NUMBERS FOR WORKING CLASS
(नवी मालिका/New Series)

अ.क्र. (1)	केंद्र (2)	बाब (3)	1966 (4)	1971 (5)	1981 (6)	1991* (7)	2001* (8)	2005# (9)	2006# (10)	2007# (3)	Item (2)	Centre
1	मुंबई *	अन्न सर्व बाबी	150 143	202 188	492 447	244 226	554 528	615 611	123 126	134 134	Food All items	Mumbai*
2	सोलापूर *	अन्न सर्व बाबी	155 145	211 195	523 481	229 224	449 471	503 539	120 123	145 139	Food All items	Solapur*
3	नागपूर *	अन्न सर्व बाबी	155 144	208 190	489 454	222 223	446 483	494 554	128 130	143 140	Food All items	Nagpur*
4	जळगाव *	अन्न सर्व बाबी	173 155	202 187	515 459	236 221	488 469	542 525	588 561	655 610	Food All items	Jalgaon *
5	नांदेड *	अन्न सर्व बाबी	170 153	207 195	556 507	226 225	468 469	555 543	588 574	644 618	Food All items	Nanded *
6	औरंगाबाद *	अन्न सर्व बाबी	164 151	200 189	529 401	237 219	488 495	560 576	606 616	648 654	Food All items	Aurangabad *
7	पुणे *	अन्न सर्व बाबी	149 139	188 174	475 420	239 217	519 516	609 589	129 127	143 136	Food All items	Pune*
8	नाशिक	अन्न सर्व बाबी	-- --	-- --	-- --	237 228	471 498	514 576	128 124	138 130	Food All items	Nashik
9	अकोला	अन्न सर्व बाबी	-- --	-- --	-- --	226 220	484 475	522 529	573 572	621 611	Food All items	Akola
10	कोल्हापूर	अन्न सर्व बाबी	-- --	-- --	-- --	236 221	501 477	581 574	626 612	678 654	Food All items	Kolhapur

* कॅलेंडर वर्ष/ Calendar year 1982 = 100

कॅलेंडर वर्ष/ Calendar year 2001 = 100

आधार - कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, मुंबई

Source- Office of the Commissioner of Labour, Mumbai

१. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या

१.१ या विभागात जनगणना २००१ नुसार क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या, अनुसूचित जाती, अनुसूचित जमाती त्यांची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी, दशवर्षीय चढउतार, खेड्यांचे वर्गीकरण, काम करणारे आणि काम न करणारे लोक, साक्षरता दर इ. बाबतची माहिती देण्यात आली आहे. लोकसंख्येची भाषावार माहिती जनगणना १९८१ ची देण्यात आली आहे.

१.२ २००१ च्या जनगणनेप्रमाणे वापरलेल्या संकल्पना व व्याख्यांनुसार 'गाव' हे ठराविक सीमा असलेले व जमिनीचे स्वतंत्रपणे अभिलेख उपलब्ध असलेले महसुली गाव होय. वाड्या किंवा पाडे यांस स्वतंत्र गावे मानण्यात आलेले नाही. ह्यास फक्त वनव्याप्त गावांचा अपवाद आहे. ही ठिकाणे म्हणजे राखीव जंगलातील लोकसंख्या असलेली ठिकाणे होत. त्यात मुख्यतः जंगल कामगार व त्यांच्या कुटुंबातील व्यक्तींचा समावेश आहे व त्यास गावे असे संबोधण्यात आले आहे. 'वस्ती असलेल्या गावात' 'वस्ती असलेल्या महसुली' व 'वस्ती असलेल्या वनव्याप्त' गावांचा समावेश आहे. "वस्ती नसलेल्या" गावांत कोणत्याही प्रकारची लोकवस्ती नसलेल्या महसुली गावांचा समावेश होतो. २००१ च्या जनगणनेनुसार शहर किंवा नागरी विभागाची व्याख्या खालीलप्रमाणे करण्यात आली आहे :-

(१) ज्या ठिकाणी महानगरपालिका, नगर परिषद इ. नागरी संस्था, कटक मंडळ किंवा मुलकी वस्ती आहे असे किंवा

(२) ५,००० किंवा त्याहून अधिक लोकवस्ती असलेले, ज्यातील कमीतकमी तीन-चतुर्थांश पुरुष कामगार बिगर-शेती व्यवसायात गुंतले आहेत असे व लोकसंख्येची घनता प्रति चौ.कि.मी. ४०० किंवा त्यापेक्षा जास्त असणारे ठिकाण.

१९९१ च्या जनगणनेनुसार खालीलप्रमाणे व्याख्या करण्यात आल्या आहेत :-

(१) काम - 'काम' ह्या शब्दाची व्याख्या कोणत्याही आर्थिक उत्पादक कार्यात सहभाग, अशी असून त्याचे स्वरूप बौद्धिक किंवा शारीरिक श्रम असे असू शकेल. 'काम' ह्यात फक्त प्रत्यक्ष केलेल्या कामाचा अंतर्भाव नसून प्रभावी देखरेख व कामाचे मार्गदर्शन यांचाही समावेश आहे.

(२) काम करणारे - संदर्भ वर्षात अगदी काही वेळ काम केले असले तरी त्या व्यक्तीस काम करणारे असे समजण्यात आले :-

(अ) मुख्यतः काम करणारे - एखाद्या व्यक्तीने गेल्या वर्षात ६ महिने किंवा जास्त किंवा १८३ दिवस किंवा त्याहून जास्त दिवस काम केले असल्यास त्या व्यक्तीस मुख्यतः काम करणारी व्यक्ती असे संबोधण्यात आले.

(ब) सिमांतिक कामगार - एखाद्या व्यक्तीने गेल्या वर्षात सहा महिन्यांपेक्षा किंवा १८३ दिवसांपेक्षा कमी दिवस काम केले असेल तर त्या व्यक्तीस सीमांतिक कामगार म्हणून संबोधण्यात आले.

(३) काम न करणारे - जनगणनेच्या संदर्भ दिवसाच्या आधीच्या एक वर्षाच्या संदर्भकाळात एखाद्या व्यक्तीने अजिबात काम केले नसेल अशा व्यक्तीस काम न करणारी व्यक्ती असे संबोधण्यात आले. जी व्यक्ती मुख्यत्वे स्वतःच्या कुटुंबासाठी कामे करणे वगैरे घरगुती कामामध्ये गुंतलेली असेल किंवा एखादा मुलगा किंवा मुलगी जी प्रामुख्याने एखाद्या संस्थेत शिकत असताना कुटुंबाला आर्थिक मदत करते परंतु जी पूर्णवेळ काम

1. AREA AND POPULATION

1.1 Final figures of 2001 population census are presented in this section in tables on Area, Population of Scheduled Castes, Scheduled Tribes, their percentage to total population, decadal variation, villages classified by population working and non-working persons and literacy rates. Population classification according to languages is given for Population Census 1981.

1.2 According to the definitions and concepts used for the 2001 census, a 'Village' is a revenue village having a defined boundary and separate land records. Hamlets, wadies or pardas have not been treated as separate villages. Forest villages make an exception. They are population centres situated within reserved forest areas. Their population mainly consists of forest labourers and their families. Such population centres within reserved forest areas are also treated as villages. Number of 'inhabited villages' denote number of 'inhabited revenue villages' and 'inhabited forest villages'. The 'un-inhabited villages' are the revenue villages but did not have any residential population. For the purpose of 2001 Census a town or an urban area was defined as a place which has :-

(i) a municipal body, a cantonment or civil lines; or

(ii) a population of 5,000 or over, at least three-fourth or more of male workers engaged in non-agricultural pursuits and density of population of at least 400 per sq.km.

Definitions as adopted in the 1991 census are reproduced below :-

(1) Work- Work was defined as participation in economically productive activity, such participation may be mental or physical in nature. Work involves not only actual work but also effective supervision and direction of work.

(2) Worker- worker was one who had engaged himself in work for at least sometime during the reference year :-

(a) Main worker- A Person who put in work for six months or more or for 183 days or more, during last year was classified as main worker.

(b) Marginal worker- A Person who did work during last year for less than six months (183 days) was classified as marginal worker.

(3) Non-worker - was one who did not engage himself at all in work throughout the whole reference period of one year preceding the date of enumeration. A person who is engaged primarily in household duties such as working for one's own household or a boy or a girl who is primarily a student attending an institution, even if such a person

करीत नाही अशा व्यक्तीस “काम करणारी व्यक्ती” असे संबोधण्यात आले नाही. तसेच एखाद्या व्यक्तीस घरभाडे किंवा निवृत्ती वेतन अशा स्वरूपातच उत्पन्न मिळते व ज्यासाठी त्या व्यक्तीस कोणतेही काम करावे लागत नाही अशा व्यक्तीस “काम करणारी व्यक्ती” असे संबोधण्यात आले नाही.

(४) घरगुती उद्योग - कुटुंब प्रमुख किंवा प्रामुख्याने कुटुंबातील व्यक्तींनी शहरी भागात स्वतःच्या घराच्या परिसरात व ग्रामीण भागात खेड्यात चालविलेला उद्योग म्हणजे “घरगुती उद्योग” होय. घरगुती उद्योग हा नोंदणी झालेल्या कारखान्याप्रमाणे चालविण्यात येत नाही व त्यात उत्पादन, प्रक्रिया, सेवा, दुरुस्ती व विक्री यांचा संबंध असतो.

(५) शेतकरी - यात स्वतःची जमीन कसणारे व दुस-यांची जमीन कसणारे अशा दोन्हींचा अंतर्भाव होतो.

(६) शेतमजूर - यात शेतावर मजुरीवर/वेतनावर काम करणारे परंतु ज्यांचा जमिनीवर कोणत्याही प्रकारचा मालकी हक्क नाही अशांचा समावेश होतो.

(७) व्यवसाय - ज्यास उद्योग म्हणता येईल अशा आर्थिक उत्पादनांच्या कोणत्याही शाखेत जेव्हा एखादी व्यक्ती स्वतः काम करते त्यास तिचा व्यवसाय समजण्यात येतो.

(८) उद्योग - म्हणजे आर्थिक उत्पादन कार्यातील एखादी शाखा ज्यात कामगार काम करतो.

(९) मालक - मोबदला देऊन एक किंवा जास्त व्यक्तींकडून काम करवून घेणा-या व्यक्तीस मालक असे समजण्यात येते.

(१०) कामगार - जी व्यक्ती नगद किंवा वस्तुरूपाने मोबदला घेऊन दुस-यासाठी वेतनावर किंवा मजुरीवर काम करते ती कामगार व्यक्ती होय.

(११) एकटा कामगार - जी व्यक्ती काही नैमित्तिक कारणांव्यतिरिक्त मोबदला देऊन इतरांकडून काम करवून घेत नाही किंवा कुटुंबातील इतर व्यक्तींच्या मदतीने काम करत नाही किंवा कोणत्याही सहकारी संस्थेची सभासद म्हणून काम करीत नाही अशा व्यक्तीस “एकटा कामगार” असे संबोधण्यात येते.

(१२) कौटुंबिक कामगार - कुटुंबाच्या उद्योगात जी व्यक्ती नगद किंवा वस्तुरूपात वेतन किंवा मजुरी न घेता कुटुंबातील इतर व्यक्तींबरोबर काम करते ती “कौटुंबिक कामगार” म्हणून समजण्यात येते.

helps the family's economic activity but not as full-time worker was not treated as worker. A person who merely receives income such as rent or pension and who does not have to work for receiving that income has not been treated as worker.

(4) Household Industry - is defined as an industry conducted by the head of the household himself or mainly by members of households at home or within the village in rural areas and only within the premises of the house where the household lives in urban areas. It should not be run on the scale of registered factory and relates to production, processing, servicing, repairing or making and selling of goods.

(5) Cultivator - includes both owner cultivators and tenant cultivators.

(6) Agricultural labourer - covers all persons working on land as labourers on wages without holding any right upon the land.

(7) Occupation - of a worker is the function which he personally performs by engaging himself in work in any branch of economic activity which is called his industry.

(8) Industry - is defined as a sector of economic activity on which a worker is engaged.

(9) Employer - is a person who hires one or more persons in his work.

(10) Employee - is a person who works for others for wages or salary in cash or kind.

(11) A single worker - is a person who is doing his work without employing others except casually and without the help of other members of his family except casually or a participation in work as a member of a co-operative.

(12) A family worker - is a person who is doing his work in a family enterprise along with other members of the family without wages or salary in cash or kind.

1. क्षेत्रफळ व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.1

२००१ च्या जनगणनेनुसार क्षेत्रफळ व लोकसंख्या

Area and Population according to 2001 Population Census

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण ग्रामीण नागरी	क्षेत्रफळ	लोकसंख्या	तालुक्यांची संख्या	गावांची संख्या		शहरांची संख्या	कुटुंबे House hold	लोकसंख्या			Total	District	
			चौ.कि.मी. मध्ये	दर चौ.कि.मी. मागे		Number of Vilages				एकूण	पुरुष	स्त्रिया			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	3	2	
1	मुंबई शहर	ए	157.00	21,261	-	-	-	-	6,77,163	33,38,031	18,78,246	14,59,785	T	Mumbai City	
		ज्वा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		R
		-ना	157.00	21,261	-	-	-	-	-	6,77,163	33,38,031	18,78,246	14,59,785		U
2	मुंबई उप-नगर	ए	446.00	19,373	-	-	-	1	18,38,426	86,40,419	47,41,720	38,98,699	T	Mumbai Suburban	
		ज्वा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-		R
		-ना	446.00	19,373	-	-	-	-	1	18,38,426	86,40,419	47,41,720	38,98,699		U
3	ठाजे	ए	9,558.00	851	15	1,727	21	37	17,55,124	81,31,849	43,77,747	37,54,102	T	Thane	
		ज्वा	8,734.50	255	15	1,727	21		4,45,916	22,29,376	11,48,123	10,81,253	R		
		-ना	823.50	7,168	-	-	-	-	37	13,09,208	59,02,473	32,29,624	26,72,849		U
4	रायजड	ए	7,152.00	309	15	1,859	60	26	4,78,933	22,07,929	11,17,628	10,90,301	T	Raigad	
		ज्वा	6,957.18	240	15	1,859	60		3,60,398	16,73,094	8,33,965	8,39,129	R		
		-ना	194.82	2,745	-	-	-	-	26	1,18,535	5,34,835	2,83,663	2,51,172		U
5	रत्नाजिरी	ए	8,208.00	207	9	1,539	4	10	3,77,366	16,96,777	7,94,498	9,02,279	T	Ratnagiri	
		ज्वा	8,132.22	185	9	1,539	4		3,36,040	15,04,568	6,95,635	8,08,933	R		
		-ना	75.78	2,536	-	-	-	-	10	41,326	1,92,209	98,863	93,346		U
6	सिंधुदुर्ग	ए	5,207.00	167	8	743	-	5	1,92,666	8,68,825	4,17,890	4,50,935	T	Sindhudurg	
		ज्वा	5,168.01	152	8	743	-		1,73,818	7,86,506	3,76,272	4,10,234	R		
		-ना	38.99	2,111	-	-	-	-	5	18,848	82,319	41,618	40,701		U
7	नाशिक	ए	15,530.00	322	15	1,923	6	18	9,15,137	49,93,796	25,90,912	24,02,884	T	Nashik	
		ज्वा	15,027.76	203	15	1,923	6		5,48,027	30,56,240	15,71,221	14,85,019	R		
		-ना	502.24	3,858	-	-	-	-	18	3,67,110	19,37,556	10,19,691	9,17,865		U
8	धुळे	ए	7,195.00	237	4	678	3	3	3,24,557	17,07,947	8,78,372	8,29,575	T	Dhule	
		ज्वा	7,110.04	178	4	678	3		2,44,081	12,62,062	6,46,364	6,15,698	R		
		-ना	84.96	5,248	-	-	-	-	3	80,476	4,45,885	2,32,008	2,13,877		U
9	नांदुरबार	ए	5,955.00	220	6	935	12	5	2,45,421	13,11,709	6,63,511	6,48,198	T	Nandurbar	
		ज्वा	5,902.48	188	6	935	12		2,09,682	11,09,036	5,58,513	5,50,523	R		
		-ना	52.52	3,859	-	-	-	-	5	35,739	2,02,673	1,04,998	97,675		U

तक्रा क्र. /TABLE No. 1.1 - Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	3	2
10	जळजाव	ए	11,765.00	313	15	1,491	28	15	7,32,767	36,82,690	19,05,493	17,77,197	T	Jalgaon
		ज्वा	11,598.38	227	15	1,491	28		5,31,580	26,29,896	13,57,031	12,72,865	R	
		-पा	166.62	6,319	-	-	-		15	2,01,187	10,52,794	5,48,462	5,04,332	
11	अहमद-ाजर	ए	17,048.00	237	14	1,578	9	18	7,76,787	40,40,642	20,83,053	19,57,589	T	Ahmednagar
		ज्वा	16,639.28	195	14	1,578	9		6,20,524	32,36,945	16,61,811	15,75,134	R	
		-पा	408.72	1,966	-	-	-		18	1,56,263	8,03,697	4,21,242	3,82,455	
12	पुजे	ए	16,543.00	437	14	1,844	22	25	15,17,041	72,32,555	37,69,128	34,63,427	T	Pune
		ज्वा	14,792.85	205	14	1,844	22		5,96,505	30,31,718	15,57,463	14,74,255	R	
		-पा	850.15	4,941	-	-	-		25	9,20,536	42,00,837	22,11,665	19,89,172	
13	सातारा	ए	10,480.00	268	11	1,716	23	15	5,70,606	28,08,994	14,08,326	14,00,668	T	Satara
		ज्वा	10,054.49	240	11	1,716	23		4,89,759	24,10,873	12,01,817	12,09,056	R	
		-पा	425.51	936	-	-	-		15	80,847	3,98,121	2,06,509	1,91,612	
14	सांजली	ए	8,572.00	301	9	721	3	8	5,06,593	25,83,524	13,20,088	12,63,436	T	Sangli
		ज्वा	8,204.48	238	9	721	3		3,80,029	19,50,306	9,94,155	9,56,151	R	
		-पा	367.52	1,723	-	-	-		8	1,26,564	6,33,218	3,25,933	3,07,285	
15	सोलापूर	ए	14,895.00	258	11	1,138	12	10	7,35,092	38,49,543	19,89,623	18,59,920	T	Solapur
		ज्वा	14,573.68	180	11	1,138	12		5,06,559	26,24,259	13,63,390	12,60,869	R	
		-पा	321.32	3,813	-	-	-		10	2,28,533	12,25,284	6,26,233	5,99,051	
16	जोल्हापूर	ए	7,685.00	458	12	1,196	21	18	7,12,349	35,23,162	18,07,470	17,15,692	T	Kolhapur
		ज्वा	7,457.98	332	12	1,196	21		4,97,041	24,72,809	12,60,239	12,12,570	R	
		-पा	227.02	4,627	-	-	-		18	2,15,308	10,50,353	5,47,231	5,03,122	
17	औरंजाबाद	ए	10,107.00	287	9	1,300	44	9	5,49,898	28,97,013	15,05,363	13,91,650	T	Aurangabad
		ज्वा	9,874.44	183	9	1,300	44		3,44,735	18,09,863	9,34,813	8,75,050	R	
		-पा	232.56	4,675	-	-	-		9	2,05,163	10,87,150	5,70,550	5,16,600	
18	जाल-पा	ए	7,718.00	209	8	963	8	4	3,03,886	16,12,980	8,26,903	7,86,077	T	Jalna
		ज्वा	7,611.84	171	8	963	8		2,50,907	13,05,115	6,67,441	6,37,674	R	
		-पा	106.16	2,900	-	-	-		4	52,979	3,07,865	1,59,462	1,48,403	
19	परभजी	ए	6,214.00	246	9	830	11	8	2,78,702	15,27,715	7,80,191	7,47,524	T	Parbhani
		ज्वा	6,101.11	171	9	830	11		1,96,170	10,42,529	5,29,729	5,12,800	R	
		-पा	112.89	4,298	-	-	-		8	82,532	4,85,186	2,50,462	2,34,724	
20	हिंगोली	ए	4,827.00	205	5	672	38	4	1,80,695	9,87,160	5,05,373	4,81,787	T	Hingoli
		ज्वा	4,779.42	174	5	672	38		1,54,630	8,33,130	4,25,840	4,07,290	R	
		-पा	47.58	3,237	-	-	-		4	26,065	1,54,030	79,533	74,497	
21	बीड	ए	10,693.00	202	11	1,354	11	6	4,14,973	21,61,250	11,16,356	10,44,894	T	Beed
		ज्वा	10,652.75	167	11	1,354	11		3,45,852	17,74,180	9,15,071	8,59,109	R	
		-पा	40.25	9,617	-	-	-		6	69,121	3,87,070	2,01,285	1,85,785	
22	नांदेड	ए	10,528.00	273	16	1,546	63	13	5,27,875	28,76,259	14,81,358	13,94,901	T	Nanded
		ज्वा	10,329.10	212	16	1,546	63		4,10,647	21,87,195	11,23,468	10,63,727	R	
		-पा	198.90	3,464	-	-	-		13	1,17,228	6,89,064	3,57,890	3,31,174	
23	उस्मा-ाबाद	ए	7,569.00	196	8	729	5	8	2,95,750	14,86,586	7,69,368	717,218	T	Osmanabad
		ज्वा	7,522.00	167	8	729	5		2,53,391	12,53,330	6,48,276	605,054	R	
		-पा	47.00	4,963	-	-	-		-	42,359	2,33,256	1,21,092	112,164	

तक्का क्र. /TABLE No. 1.1 - Contd.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	3	2
24	लातूर	ए	7,157.00	291	10	921	23	5	3,81,600	20,80,285	10,75,257	10,05,028	T	Latur
		जा	7,089.58	224	10	921	23		2,96,727	15,90,024	8,19,413	7,70,611	R	
		-II	67.42	7,272	-	-	-		5	84,873	4,90,261	2,55,844	2,34,417	
25	बुलढाजा	ए	9,661.00	231	13	1,297	136	11	4,45,634	22,32,480	11,47,403	10,85,077	T	Buldhana
		जा	9,554.37	184	13	1,297	136		3,58,411	17,59,097	9,02,445	8,56,652	R	
		-II	106.63	4,439	-	-	-		11	87,223	4,73,383	2,44,958	2,28,425	
26	अजोला	ए	5,676.00	287	7	862	124	8	3,19,947	16,30,239	8,41,253	7,88,986	T	Akola
		जा	5,611.29	179	7	862	124		2,05,862	10,02,742	5,17,465	4,85,277	R	
		-II	64.71	9,697	-	-	-		8	1,14,085	6,27,497	3,23,788	3,03,709	
27	वाशिम	ए	4,898.00	208	6	702	87	4	2,00,958	10,20,216	5,26,094	4,94,122	T	Washim
		जा	4,817.91	175	6	702	87		1,70,185	8,41,771	4,33,766	4,08,005	R	
		-II	80.09	2,228	-	-	-		4	30,773	1,78,445	92,328	86,117	
28	अमरावती	ए	12,210.00	214	14	1,679	323	11	5,26,230	26,07,160	13,45,614	12,61,546	T	Amravati
		जा	12,015.26	142	14	1,679	323		3,57,018	17,07,581	8,80,387	8,27,194	R	
		-II	194.74	4,619	-	-	-		11	1,69,212	8,99,579	4,65,227	4,34,352	
29	यवतमाळ	ए	13,582.00	181	16	1,856	274	13	5,18,214	24,58,271	12,65,681	11,92,590	T	Yavatmal
		जा	13,503.29	148	16	1,856	274		4,26,988	20,01,060	10,29,540	9,71,520	R	
		-II	78.71	5,809	-	-	-		13	91,226	4,57,211	2,36,141	2,21,070	
30	वर्धा	ए	6,309.00	196	8	1,004	378	7	2,70,502	12,36,736	6,38,990	5,97,746	T	Wardha
		जा	6,263.57	146	8	1,004	378		2,02,963	9,11,695	4,70,610	4,41,085	R	
		-II	45.43	7,155	-	-	-		7	67,539	3,25,041	1,68,380	1,56,661	
31	नाजपूर	ए	9,892.00	411	14	1,628	241	29	8,38,599	40,67,637	21,05,314	19,62,323	T	Nagpur
		जा	9,481.87	153	14	1,628	241		3,14,359	14,53,886	7,51,516	7,02,370	R	
		-II	410.13	6,373	-	-	-		29	5,24,240	26,13,751	13,53,798	12,59,953	
32	भंडारा	ए	4,087.00	278	7	778	92	6	2,44,531	11,36,146	5,73,445	5,62,701	T	Bhandara
		जा	4,026.90	239	7	778	92		2,08,432	9,60,418	4,83,768	4,76,650	R	
		-II	60.10	2,924	-	-	-		6	36,099	1,75,728	89,677	86,051	
33	जोंदिया	ए	5,234.00	229	8	893	57	2	2,49,720	12,00,707	5,98,834	6,01,873	T	Gondia
		जा	5,200.26	203	8	893	57		2,22,018	10,57,276	5,26,022	5,31,254	R	
		-II	33.74	4,251	-	-	-		2	27,702	1,43,431	72,812	70,619	
34	चंद्रपूर	ए	11,443.00	181	14	1,472	319	14	4,62,632	20,71,101	10,62,993	10,08,108	T	Chandrapur
		जा	11,212.88	125	14	1,472	319		3,18,875	14,06,034	7,16,461	6,89,573	R	
		-II	230.12	2,890	-	-	-		14	1,43,757	6,65,067	3,46,532	3,18,535	
35	जडचिरोली	ए	14,412.00	67	12	1,521	158	2	2,10,362	9,70,294	4,91,101	4,79,193	T	Gadchiroli
		जा	14,356.03	63	12	1,521	158		1,95,383	9,03,033	4,56,647	4,46,386	R	
		-II	55.97	1,202	-	-	-		2	14,979	67,261	34,454	32,807	
महाराष्ट्र राज्य	ए	3,08,613.00	314	353	41,095	2,616	378	19,576,736	9,68,78,627	5,04,00,596	46,478,031	T	Maharashtra State	
	जा	3,00,357.20	186	353	41,095	2,616	-	11,173,512	5,57,77,647	2,84,58,677	27,318,970	R		
	-II	7,355.80	5,588	-	-	-	378	8,403,224	4,11,00,980	2,19,41,919	19,159,061	U		

आधार : भारतीय जनगणना, २००१

Source.— Population Census of India, 2001

1. क्षेत्रफल / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.2

अनुसूचित जातीची लोकसंख्या / Scheduled Castes Population

(जनगणना/Population Census, 2001)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	ग्रामीण Rural			नागरी Urban			एकूण Total			अनुसूचित जातीची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Percentage of Sheduled Castes to total Population			District (2)
		एकूण Total (3)	पुरुष Males (4)	स्त्रिया Females (5)	एकूण Total (6)	पुरुष Males (7)	स्त्रिया Females (8)	एकूण Total (9)	पुरुष Males (10)	स्त्रिया Females (11)	एकूण Total (12)	पुरुष Males (13)	स्त्रिया Females (14)	
1	मुंबई शहर	-	-	-	1,83,469	94,811	88,658	1,83,469	94,811	88,658	5.50	5.05	6.07	Mumbai City
2	मुंबई उप-जर्	-	-	-	4,01,569	2,11,010	1,90,559	4,01,569	2,11,010	1,90,559	4.65	4.45	4.89	Mumbai Suburban
3	ठाजे	45,107	23,464	21,643	2,94,613	1,54,526	1,40,087	3,39,720	1,77,990	1,61,730	4.18	4.07	4.31	Thane
4	रायजड	32,418	16,156	16,262	21,249	10,956	10,293	53,667	27,112	26,555	2.43	2.43	2.44	Raigad
5	रत्नाजिरी	19,900	9,867	10,033	4,615	2,387	2,228	24,515	12,254	12,261	1.44	1.54	1.36	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	35,199	16,756	18,443	3,337	1,690	1,647	38,536	18,446	20,090	4.44	4.41	4.46	Sindhudurg
7	नाशिक	2,12,803	1,09,227	1,03,576	2,13,713	1,09,117	1,04,596	4,26,516	2,18,344	2,08,172	8.54	8.43	8.66	Nashik
8	धुळे	75,587	38,634	36,953	33,515	17,122	16,393	1,09,102	55,756	53,346	6.39	6.35	6.43	Dhule
9	नांदुरबार	28,462	14,470	13,992	12,950	6,584	6,366	41,412	21,054	20,358	3.16	3.17	3.14	Nadurbar
10	जळगाव	2,10,152	1,07,184	1,02,968	76,625	39,520	37,105	2,86,777	1,46,704	1,40,073	7.79	7.70	7.88	Jalgaon
11	अहमदनगर	3,79,262	1,93,948	1,85,314	1,05,423	53,597	51,826	4,84,685	2,47,545	2,37,140	12.00	11.88	12.11	Ahmednagar
12	पुणे	2,43,690	1,25,024	1,18,666	5,18,167	2,65,941	2,52,226	7,61,857	3,90,965	3,70,892	10.53	10.37	10.71	Pune
13	सातारा	2,02,017	1,01,820	1,00,197	44,093	22,394	21,699	2,46,110	1,24,214	1,21,896	8.76	8.82	8.70	Satara
14	सांगली	2,31,295	1,17,065	1,14,230	82,179	41,505	40,674	3,13,474	1,58,570	1,54,904	12.13	12.01	12.26	Sangli
15	सोलापूर	4,11,869	2,12,426	1,99,443	1,66,254	84,857	81,397	5,78,123	2,97,283	2,80,840	15.02	14.94	15.10	Solapur
16	कोल्हापूर	3,30,774	1,67,479	1,63,295	1,18,867	60,599	58,268	4,49,641	2,28,078	2,21,563	12.76	12.62	12.91	Kolhapur
17	औरंगाबाद	2,02,903	1,04,173	98,730	1,73,278	89,734	83,544	3,76,181	1,93,907	1,82,274	12.99	12.88	13.10	Aurangabad
18	जालना	1,53,169	77,931	75,238	27,848	14,321	13,527	1,81,017	92,252	88,765	11.22	11.16	11.29	Jalna
19	परभणी	1,08,900	55,138	53,762	43,563	22,235	21,328	1,52,463	77,373	75,090	9.98	9.92	10.05	Parbhani
20	हिंगोली	86,789	43,992	42,797	13,908	7,044	6,864	1,00,697	51,036	49,661	10.20	10.10	10.31	Hingoli
21	बीड	2,33,864	1,19,649	1,14,215	47,376	24,373	23,003	2,81,240	1,44,022	1,37,218	13.01	12.90	13.13	Beed
22	नांदेड	4,06,046	2,08,013	1,98,033	92,150	47,558	44,592	4,98,196	2,55,571	2,42,625	17.32	17.25	17.39	Nanded
23	उस्मानाबाद	2,12,666	1,09,418	1,03,248	33,124	17,159	15,965	2,45,790	1,26,577	1,19,213	16.53	16.45	16.62	Osmanabad
24	लातूर	3,25,298	1,67,542	1,57,756	78,953	40,691	38,262	4,04,251	2,08,233	1,96,018	19.43	19.37	19.50	Latur
25	बुलढाजा	1,95,765	99,903	95,862	45,858	23,515	22,343	2,41,623	1,23,418	1,18,205	10.82	10.76	10.89	Buldhana
26	अकोला	1,14,629	58,793	55,836	53,818	27,572	26,246	1,68,447	86,365	82,082	10.33	10.27	10.40	Akola
27	वाशिम	1,41,382	72,416	68,966	21,281	10,780	10,501	1,62,663	83,196	79,467	15.94	15.81	16.08	Washim
28	अमरावती	3,18,152	1,64,452	1,53,700	1,28,471	66,189	62,282	4,46,623	2,30,641	2,15,982	17.13	17.14	17.12	Amravati
29	यवतमाळ	2,00,888	1,03,201	97,687	51,914	26,281	25,633	2,52,802	1,29,482	1,23,320	10.28	10.23	10.34	Yavatmal
30	वर्धा	1,12,145	58,044	54,101	46,485	23,895	22,590	1,58,630	81,939	76,691	12.83	12.82	12.83	Wardha
31	नाजपूर	2,41,166	1,24,337	1,16,829	4,55,295	2,32,977	222,318	6,96,461	3,57,314	3,39,147	17.12	16.97	17.28	Nagpur
32	भंडारा	1,69,944	85,151	84,793	32,005	16,109	15,896	2,01,949	1,01,260	1,00,689	17.77	17.66	17.89	Bhandara
33	जोडिया	1,39,337	69,147	70,190	28,362	14,170	14,192	1,67,699	83,317	84,382	13.97	13.91	14.02	Gondia
34	चंद्रपूर	1,74,504	88,748	85,756	1,22,423	63,393	59,030	2,96,927	1,52,141	1,44,786	14.34	14.31	14.36	Chandrapur
35	गडचिरोली	97,747	49,321	48,426	11,077	5,561	5,516	1,08,824	54,882	53,942	11.22	11.18	11.26	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		60,93,829	31,12,889	29,80,940	37,87,827	19,50,173	18,37,654	98,81,656	50,63,062	48,18,594	10.20	10.05	10.37	Maharashtra State

आधार : भारतीय जनगणना, २००१

Source.— Population Census of India, 2001

1. क्षेत्रफल / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.3

अनुसूचित जमातीची लोकसंख्या / Scheduled Tribes Population

(जनगणना/Population Census, 2001)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	ग्रामीण Rural			नागरी Urban			एकूण Total			अनुसूचित जमातीची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Percentage of Sheduled Tribes to total Population			District (2)
		एकूण Total (3)	पुरुष Males (4)	स्त्रिया Females (5)	एकूण Total (6)	पुरुष Males (7)	स्त्रिया Females (8)	एकूण Total (9)	पुरुष Males (10)	स्त्रिया Females (11)	एकूण Total (12)	पुरुष Males (13)	स्त्रिया Females (14)	
1	मुंबई शहर	-	-	-	20,666	11,187	9,479	20,666	11,187	9,479	0.62	0.60	0.65	Mumbai City
2	मुंबई उप-नगर	-	-	-	70,454	37,335	33,119	70,454	37,335	33,119	0.82	0.79	0.85	Mumbai Suburban
3	ठाणे	10,47,710	5,22,746	5,24,964	1,51,580	78,063	73,517	11,99,290	6,00,809	5,98,481	14.75	13.72	15.94	Thane
4	रायजड	2,44,269	1,23,184	1,21,085	24,855	12,696	12,159	2,69,124	1,35,880	1,33,244	12.19	12.16	12.22	Raigad
5	रत्नागिरी	18,839	9,601	9,238	1,263	809	454	20,102	10,410	9,692	1.18	1.31	1.07	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	4,596	2,333	2,263	356	182	174	4,952	2,515	2,437	0.57	0.60	0.54	Sindhudurg
7	नाशिक	10,86,059	5,48,455	5,37,604	1,08,212	55,816	52,396	11,94,271	6,04,271	5,90,000	23.92	23.32	24.55	Nashik
8	धुळे	4,20,139	2,12,344	2,07,795	23,425	12,383	11,042	4,43,564	2,24,727	2,18,837	25.97	25.58	26.38	Dhule
9	नांदुरबार	8,28,565	4,12,027	4,16,538	31,009	15,831	15,178	8,59,574	4,27,858	4,31,716	65.53	64.48	66.60	Nandurbar
10	जळगाव	3,91,689	2,01,090	1,90,599	44,262	22,927	21,335	4,35,951	2,24,017	2,11,934	11.84	11.76	11.93	Jalgaon
11	अहमदनगर	2,88,632	1,46,051	1,42,581	14,623	7,539	7,084	3,03,255	1,53,590	1,49,665	7.51	7.37	7.65	Ahmednagar
12	पुणे	2,03,838	1,03,410	1,00,428	57,884	30,425	27,459	2,61,722	1,33,835	1,27,887	3.62	3.55	3.69	Pune
13	सातारा	18,673	9,487	9,186	3,223	1,731	1,492	21,896	11,218	10,678	0.78	0.80	0.76	Satara
14	सांगली	13,854	7,119	6,735	4,001	2,057	1,944	17,855	9,176	8,679	0.69	0.70	0.69	Sangli
15	सोलापूर	43,033	22,434	20,599	25,956	13,277	12,679	68,989	35,711	33,278	1.79	1.79	1.79	Solapur
16	कोल्हापूर	16,384	8,393	7,991	5,003	2,578	2,425	21,387	10,971	10,416	0.61	0.61	0.61	Kolhapur
17	औरंगाबाद	86,216	43,921	42,295	14,200	7,371	6,829	1,00,416	51,292	49,124	3.47	3.41	3.53	Aurangabad
18	जालना	26,583	13,525	13,058	5,520	2,855	2,665	32,103	16,380	15,723	1.99	1.98	2.00	Jalna
19	परभणी	26,961	13,676	13,285	8,249	4,241	4,008	35,210	17,917	17,293	2.30	2.30	2.31	Parbhani
20	हिंगोली	82,053	42,166	39,887	4,845	2,569	2,276	86,898	44,735	42,163	8.80	8.85	8.75	Hingoli
21	बीड	19,082	9,909	9,173	5,111	2,644	2,467	24,193	12,553	11,640	1.12	1.12	1.11	Beed
22	नांदेड	2,22,846	1,13,794	1,09,052	30,750	15,721	15,029	2,53,596	1,29,515	1,24,081	8.82	8.74	8.90	Nanded
23	उस्मानाबाद	23,440	12,156	11,284	4,417	2,312	2,105	27,857	14,468	13,389	1.87	1.88	1.87	Osmanabad
24	लातूर	40,654	21,060	19,594	7,182	3,729	3,453	47,836	24,789	23,047	2.30	2.31	2.29	Latur
25	बुलढाजा	1,05,935	54,128	51,807	9,221	5,040	4,181	1,15,156	59,168	55,988	5.16	5.16	5.16	Buldhana
26	अकोला	85,540	44,011	41,529	14,548	7,590	6,958	1,00,088	51,601	48,487	6.14	6.13	6.15	Akola
27	वाशिम	67,797	34,729	33,068	3,190	1,710	1,480	70,987	36,439	34,548	6.96	6.93	6.99	Washim
28	अमरावती	3,22,622	1,64,656	1,57,966	33,911	17,561	16,350	3,56,533	1,82,217	1,74,316	13.68	13.54	13.82	Amravati
29	यवतमाळ	4,41,399	2,25,082	2,16,317	31,971	16,418	15,553	4,73,370	2,41,500	2,31,870	19.26	19.08	19.44	Yavatmal
30	वर्धा	1,32,766	68,509	64,257	21,649	11,159	10,490	1,54,415	79,668	74,747	12.49	12.47	12.50	Wardha
31	नाजपूर	2,17,752	1,11,695	1,06,057	2,26,689	1,16,424	1,10,265	4,44,441	2,28,119	2,16,322	10.93	10.84	11.02	Nagpur
32	भंडारा	84,740	42,395	42,345	12,978	6,664	6,314	97,718	49,059	48,659	8.60	8.56	8.65	Bhandara
33	गोंदिया	1,90,358	94,127	96,231	6,097	3,122	2,975	1,96,455	97,249	99,206	16.36	16.24	16.48	Gondia
34	चंद्रपूर	3,18,967	1,61,301	1,57,666	56,289	29,257	27,032	3,75,256	1,90,558	1,84,698	18.12	17.93	18.32	Chandrapur
35	जडचिरोली	3,64,546	1,83,334	1,81,212	7,150	3,683	3,467	3,71,696	1,87,017	1,84,679	38.31	38.08	38.54	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		74,86,537	37,82,848	37,03,689	10,90,739	5,64,906	5,25,833	85,77,276	43,47,754	42,29,522	8.85	8.63	9.10	Maharashtra State

1. क्षेत्रफल / AREA AND POPULATION
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.4
नवबौद्धांची लोकसंख्या / Neo-Buddhists Population
(जनगणना/Population Census, 1981)

अनु क्रमांक	जिल्हा	ग्रामीण			नागरी			एकूण		नवबौद्धांची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी		District
		Rural	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	Urban	एकूण	पुरुष	स्त्रिया	Percentage of Neo-Buddhists to total Population		
Serial No. (1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृहन्मुंबई	..	..	..	336	2,339	1,997	4,336	2,339	1,997	0.05	Brihan Mumbai
2	ठाणे	3,452	1,766	1,686	1,195	640	555	4,647	2,406	2,241	0.14	Thane
3	रायगड	7,516	3,389	4,127	156	81	75	7,612	3,470	4,202	0.52	Raigad
4	रत्नागिरी	16,061	6,955	9,106	1,116	536	580	17,177	7,491	9,686	0.82	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Sindhudurg
6	नाशिक	6,945	3,516	3,429	3,093	1,583	1,510	10,038	5,099	4,939	0.34	Nashik
7	धुळे	1,522	767	755	800	411	389	2,322	1,178	1,144	0.11	Dhule
8	जळगाव	2,519	1,291	1,238	201	93	108	2,720	1,374	1,346	0.10	Jalgaon
9	अहमदनगर	6,321	3,131	3,190	100	52	48	6,421	3,183	3,238	0.24	Ahmednagar
10	पुणे	12,641	6,264	6,377	8,233	4,192	4,041	20,874	10,456	10,418	0.50	Pune
11	सातारा	22,067	10,267	11,800	2,215	1,137	1,078	24,282	11,404	12,878	1.19	Satara
12	सांगली	3,522	1,652	1,870	828	445	383	4,350	2,097	2,253	0.24	Sangli
13	सोलापूर	3,491	1,776	1,715	1,558	809	749	5,049	2,585	2,464	0.19	Solapur
14	कोल्हापूर	3,022	1,365	1,657	101	54	47	3,123	1,419	1,704	0.12	Kolhapur
15	औरंगाबाद	14,406	7,227	7,179	890	445	445	15,296	7,672	7,624	0.63	Aurangabad
16	जालना	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Jalna
17	परभणी	6,076	3,022	3,054	304	148	156	6,380	3,170	3,210	0.35	Parbhani
18	बीड	4,320	2,185	2,135	1,668	840	828	5,988	3,025	2,963	0.40	Beed
19	नांदेड	4,231	2,102	2,129	654	327	327	4,885	2,429	2,456	0.28	Nanded
20	उस्मानाबाद	4,229	2,175	2,054	305	154	151	4,534	2,329	2,205	0.20	Osmanabad
21	लातूर	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Latur
22	बुलढाणा	1,026	516	510	362	185	177	1,388	701	687	0.09	Buldhana
23	अकोला	2,648	1,296	1,352	585	314	271	3,233	1,610	1,623	0.18	Akola
24	अमरावती	19,329	9,828	9,501	1,334	689	645	20,663	10,517	10,146	5.89	Amravati
25	यवतमाळ	4,691	2,348	2,343	113	54	59	4,804	2,402	2,402	0.28	Yavatmal
26	वर्धा	9,887	5,062	4,825	22	12	10	9,909	5,074	4,835	1.07	Wardha
27	नागपूर	3,067	1,541	1,526	378	191	187	3,445	1,732	1,713	0.13	Nagpur
28	भंडारा	6,918	3,433	3,458	511	271	240	7,429	3,704	3,725	0.40	Bhandara
29	चंद्रपूर	1,383	686	697	727	333	394	2,110	1,019	1,091	0.05	Chandrapur
30	गडचिरोली	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,71,290	83,550	87,740	31,785	16,335	15,450	2,03,075	99,885	1,03,190	0.32	Maharashtra State

आधार : भारताची जनगणना, १९८१, मालिका १२, महाराष्ट्र, १९८४ चा प्रबंध-१

Source—Census of India, 1981, Series 12, Maharashtra, Paper 1 of 1984 * वेगळी उपलब्ध नाही. / Not available Separately

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.5

१९०१ पासूनचा लोकसंख्येतील दशवर्षीय चढउतार
Decadeal Variation in Population since 1901

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	वर्ष Year	एकूण व्यक्ती Persons	दशवर्षीय चढउतार Decadal	दशवर्षीय चढउतार (शेकडा प्रमाण) Percentage decadal Variation (6)	पुरुष Males	स्त्रिया Females	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	बृह-मुंबई *	1901	9,27,994	-	-	5,61,825	3,66,169	Brihan Mumbai
		1911	11,48,757	+ 2,20,763	+ 23.79	7,31,634	4,17,123	
		1921	13,80,448	+ 2,31,691	+ 20.17	8,84,301	4,96,147	
		1931	13,97,812	+ 17,364	+ 1.26	8,78,102	5,19,710	
		1941	18,01,356	+ 4,03,544	+ 24.87	11,14,983	6,86,373	
		1951	29,94,444	+ 11,93,088	+ 66.23	18,68,335	11,26,109	
		1961	41,52,056	+ 11,57,612	+ 38.66	24,96,176	16,55,880	
		1971	59,70,575	+ 18,18,519	+ 43.80	34,78,378	24,92,197	
		1981	82,43,405	+ 22,72,830	+ 38.07	46,52,646	35,90,759	
		1991	99,25,891	+ 16,82,486	+ 20.41	54,60,145	44,65,746	
1	मुंबई शहर	1991*	31,74,889	-	-	17,72,549	14,02,340	Mumbai City
		2001	33,38,031	+1,63,142	+5.14	18,78,246	14,59,785	
2	मुंबई उप-नगर	1991*	67,51,002	-	-	36,87,596	30,63,406	Mumbai Suburban
		2001	86,40,419	+18,89,417	+27.99	47,41,720	38,98,699	
3	ठाजे	1901	6,65,326	-	-	3,43,216	3,22,110	Thane
		1911	7,21,323	+ 55,997	+ 8.42	3,70,437	3,50,886	
		1921	7,13,228	- 8,095	- 1.12	3,68,305	3,44,923	
		1931	7,87,664	+ 74,436	+ 10.44	4,07,045	3,80,619	
		1941	8,82,321	+ 94,675	+ 12.02	4,54,693	4,27,628	
		1951	12,82,572	+ 4,00,251	+ 45.36	6,68,138	6,14,434	
		1961	16,52,678	+ 3,70,106	+ 28.86	8,61,117	7,91,561	
		1971	22,81,664	+ 6,28,986	+ 38.06	12,04,855	10,76,809	
		1981	33,51,562	+ 1,069,898	+46.89	17,79,645	15,71,917	
		1991	52,49,126	+ 1,897,564	+56.62	27,92,874	24,56,252	
4	रायजड	2001	81,31,849	2,882,723	+54.92	43,77,747	37,54,102	
		1901	7,21,083	-	-	3,60,493	3,60,590	Raigad
		1911	7,14,371	-6,712	-0.93	3,53,180	3,61,191	
		1921	6,77,586	-36,785	-5.15	3,34,184	3,43,402	
		1931	7,56,315	+78,729	+11.62	3,76,398	3,79,917	
		1941	8,05,157	+48,842	+6.46	3,95,368	4,09,789	
		1951	9,09,083	+1,03,926	+12.91	4,45,580	4,63,503	
		1961	10,58,855	+1,49,772	+16.48	5,14,534	5,44,321	
		1971	12,63,003	+2,04,148	+19.28	6,14,278	6,48,725	
		1981	14,86,452	+2,23,449	+17.69	7,26,512	7,59,940	
5	रत्नाजिरी	1991	18,24,816	+3,38,364	+22.76	9,07,907	9,16,909	
		2001	22,07,929	3,83,113	20.99	11,17,628	10,90,301	
		1901	13,87,074	-	-	6,54,497	7,32,577	Ratnagiri
		1911	14,22,199	+35,125	+2.53	6,57,120	7,65,079	
		1921	13,61,884	-60,315	-4.24	6,22,786	7,39,098	
		1931	15,34,540	+1,72,656	+12.68	7,20,873	8,13,667	
		1941	16,27,225	+92,685	+6.04	7,53,908	8,73,317	
		1951	17,11,964	+84,739	+5.21	7,69,635	9,42,329	
		1961	18,27,203	+1,15,239	+6.73	8,16,804	10,10,399	
		1971	19,90,583	+1,63,380	+8.94	8,86,995	11,03,588	
1981	21,11,311	+1,20,728	+6.06	9,43,395	11,67,916			
1981	13,79,655	-	-	6,11,029	7,68,626			
1991	15,44,057	+1,64,402	+11.92	7,00,190	8,43,867			
2001	16,96,777	+1,52,720	+9.89	7,94,498	9,02,279			

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.5

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
6	सिंधुदुर्ग	1981	7,80,891	-	-	3,54,128	4,26,763	Sindhudurg
		1991	8,32,152	+51,261	+6.56	3,89,384	4,42,768	
		2001	8,68,825	+36,673	+4.41	4,17,890	4,50,935	
7	नाशिक	1901	8,23,080	-	-	4,17,000	4,06,080	Nashik
		1911	9,15,698	+92,618	+11.25	4,61,573	4,54,125	
		1921	8,45,783	-69,915	-7.67	4,31,568	4,14,215	
		1931	10,09,583	+1,63,800	+19.37	5,14,322	4,95,261	
		1941	11,27,597	+1,18,014	+11.69	5,77,293	5,50,304	
		1951	14,29,916	+30,23,319	+26.81	7,30,927	6,98,989	
		1961	18,55,246	+4,25,330	29.75	9,53,531	9,01,715	
		1971	23,69,221	+5,13,975	+27.70	12,21,419	11,47,802	
		1981	29,91,739	+6,22,518	+26.28	15,44,532	14,47,207	
		1991	38,51,352	+8,59,613	+28.73	19,84,973	18,66,379	
		2001	49,93,796	+11,42,444	+29.66	25,90,912	24,02,884	
8	धुळे	1901	4,48,432	-	-	2,26,497	2,21,935	Dhule
		1911	5,59,519	+111,087	+24.77	2,82,839	2,76,680	
		1921	5,94,191	+34,672	+6.20	3,00,717	2,93,474	
		1931	7,14,998	+120,807	+20.33	3,63,073	3,51,925	
		1941	8,45,766	+130,768	+18.29	4,29,560	4,16,206	
		1951	10,60,278	+214,512	+25.36	5,38,226	5,22,052	
		1961	13,51,236	+290,958	+27.44	6,86,942	6,64,294	
		1971	16,62,181	+310,945	+23.01	8,49,601	8,12,580	
		1981	20,50,294	+388,113	+23.35	10,43,140	10,07,154	
		1991	25,35,715	+485,421	+23.68	12,95,288	12,40,427	
		1991 *	14,73,170	-	-	7,57,268	7,15,902	
2001	17,07,947	+234,777	+15.94	8,78,372	8,29,575			
9	नांदुरबार	1991*	10,62,545	-	-	5,38,020	5,24,525	Nandurbar
		2001	13,11,709	+249,164	+23.45	6,63,511	6,48,198	
10	जळगाव	1901	9,54,077	-	-	4,83,030	4,71,047	Jalgaon
		1911	10,28,126	+4,74,049	+7.76	5,18,558	5,09,568	
		1921	10,69,656	+41,530	+4.04	5,42,676	5,26,980	
		1931	11,98,260	+1,28,604	+12.02	6,08,733	5,89,527	
		1941	13,20,074	+1,21,814	+10.17	6,69,953	6,50,121	
		1951	14,71,351	+1,51,277	+11.46	7,46,452	7,24,899	
		1961	17,65,047	+2,93,696	+19.06	9,02,001	8,63,046	
		1971	21,23,121	+3,58,074	+20.28	10,89,840	10,33,281	
		1981	26,18,274	+4,95,153	+23.32	13,42,963	12,75,311	
		1991	31,87,634	+5,69,360	+21.75	16,42,873	15,44,761	
		2001	36,82,690	+4,95,056	+15.53	19,05,493	17,77,197	
11	अहमदनगर	1901	8,20,346	-	-	4,09,125	4,11,221	Ahmednagar
		1911	9,25,876	+1,05,530	+12.86	4,66,812	4,59,064	
		1921	7,19,137	+2,06,739	+22.33	3,63,494	3,55,643	
		1931	9,69,209	+2,50,072	+34.77	4,91,683	4,77,526	
		1941	11,23,040	+1,53,831	+15.87	5,70,300	5,52,740	
		1951	14,10,873	+2,87,833	+25.63	7,15,763	6,95,110	
		1961	17,75,969	+3,65,096	+25.88	9,05,313	8,70,656	
		1971	22,69,117	+4,93,142	+27.77	11,60,205	11,08,912	
		1981	27,08,309	+4,39,192	+19.36	13,82,632	13,25,677	
		1991	33,72,935	+6,64,626	+24.54	17,30,609	16,42,326	
		2001	40,40,642	+6,67,707	+19.80	20,83,053	19,57,589	
12	पुणे	1901	1,095,858	-	-	5,53,661	5,42,197	Pune
		1911	1,177,238	+81,380	+7.43	5,95,481	5,81,757	
		1921	1,105,014	-72,224	-6.14	5,64,751	5,40,263	
		1931	1,275,882	+1,70,868	+15.46	6,53,480	6,22,402	
		1941	1,472,972	+1,97,090	+15.45	7,55,979	7,16,993	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.5

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
		1961	24,66,880	+5,15,904	+26.44	12,68,710	11,98,170	
		1971	31,78,029	+7,11,149	+28.83	16,43,864	15,34,165	
		1981	41,64,470	+9,86,441	+31.04	21,50,088	20,14,382	
		1991	55,32,532	+13,68,062	+32.85	28,61,460	26,71,072	
		2001	72,32,555	+17,00,023	+30.73	37,69,128	34,63,427	
13	सातारा	1901	8,49,672	-	-	4,18,418	4,31,254	Satara
		1911	8,35,337	-14,335	-1.69	4,12,412	4,22,925	
		1921	7,86,436	-48,901	-5.85	3,87,434	3,99,002	
		1931	8,95,014	+1,08,578	+13.81	4,46,189	4,48,825	
		1941	10,13,212	+1,18,198	+13.21	4,97,993	5,15,219	
		1951	11,77,016	+1,63,804	+16.17	5,73,800	6,03,216	
		1961	14,30,105	+2,53,089	+21.50	6,98,555	7,31,550	
		1971	17,27,376	+2,97,271	+20.79	8,48,092	8,79,284	
		1981	20,38,677	+3,11,301	+18.02	9,89,122	10,49,555	
		1991	24,51,372	+4,12,695	+20.24	12,08,375	12,42,997	
		2001	28,08,994	+3,57,622	+14.59	14,08,326	14,00,668	
14	सांजली	1901	6,44,556	-	-	3,24,900	3,19,656	Sangli
		1911	6,12,518	-32,038	-4.97	3,13,874	2,98,644	
		1921	5,96,199	-16,319	-2.66	3,07,061	2,89,138	
		1931	7,07,479	+1,11,280	+18.66	3,62,861	3,44,618	
		1941	8,12,865	+1,05,386	+14.90	4,16,007	3,96,858	
		1951	9,98,434	+1,85,569	+22.83	5,07,407	4,91,027	
		1961	12,30,716	+2,32,282	+23.26	6,28,754	6,01,962	
		1971	15,39,820	+3,09,104	+25.12	7,90,165	7,49,655	
		1981	18,31,212	+2,91,392	+18.92	9,31,187	9,00,025	
		1991	22,09,488	+3,78,276	+20.66	11,28,521	10,80,967	
		2001	25,83,524	+3,74,036	+16.93	13,20,088	12,63,436	
15	सोलापूर	1901	8,84,101	-	-	4,45,384	4,38,717	Solapur
		1911	9,56,207	+72,106	+8.16	4,86,125	4,70,082	
		1921	9,09,248	-46,959	-4.91	4,67,971	4,41,277	
		1931	10,69,524	+1,60,276	+17.63	5,52,909	5,16,615	
		1941	12,28,085	+1,58,561	+14.83	6,32,393	5,95,692	
		1951	15,05,316	+2,27,231	+22.57	7,73,809	7,31,507	
		1961	18,60,119	+3,54,803	+23.57	9,60,655	8,99,464	
		1971	22,53,840	+3,93,840	+21.17	11,65,927	10,87,913	
		1981	26,10,144	+3,56,304	+15.81	13,44,147	12,65,997	
		1991	32,31,057	+6,20,913	+23.79	16,70,516	15,60,541	
		2001	38,49,543	+6,18,486	+19.14	19,89,623	18,59,920	
16	जोल्हापूर	1901	9,00,570	-	-	4,56,057	4,44,513	Kolhapur
		1911	8,17,976	-82,594	-9.17	4,15,871	4,02,105	
		1921	8,20,032	+2,056	+0.25	4,21,482	3,98,550	
		1931	9,37,303	+1,17,271	+14.30	4,80,272	4,57,031	
		1941	10,72,444	+1,35,141	+14.42	5,44,862	5,27,582	
		1951	13,08,060	+2,35,616	+21.97	6,63,937	6,44,123	
		1961	15,96,493	+2,88,433	+22.05	8,11,693	7,84,800	
		1971	20,48,049	+4,51,556	+28.28	10,45,474	10,02,575	
		1981	25,06,330	+4,58,281	+22.38	12,73,881	12,32,449	
		1991	29,89,507	+4,83,177	+19.28	15,24,732	14,64,775	
		2001	35,23,162	+5,33,655	+17.85	18,07,470	17,15,692	
17	औरंगाबाद	1901	7,33,291	-	-	3,66,951	3,66,340	Aurangabad
		1911	8,79,847	+1,46,556	+19.99	4,42,487	4,37,360	
		1921	7,20,699	-1,59,148	-18.09	3,61,938	3,58,761	
		1931	9,56,598	+2,35,898	+32.73	4,86,339	4,70,259	
		1941	10,82,729	+1,26,131	+13.19	5,53,401	5,29,328	
		1951	11,79,404	+96,675	+8.93	5,97,406	5,81,998	

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 1.5

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
		1961	15,32,341	+3,52,937	+29.93	7,81,635	7,50,706	
		1971	19,71,006	+4,38,665	+28.63	10,14,481	9,56,525	
		1981	24,33,420	+4,62,414	+23.46	12,49,632	11,83,788	
		1981	15,85,828	-	-	8,19,281	7,66,547	
		1991	22,13,779	+6,27,951	+39.60	11,51,693	10,62,086	
		2001	28,97,013	+6,83,234	+30.86	15,05,363	13,91,650	
18	जाल-गा	1981	10,30,178	-	-	5,22,876	5,07,302	Jalna
		1991	13,64,425	+3,34,247	+32.45	6,96,798	6,67,627	
		2001	16,12,980	+2,48,555	+18.22	8,26,903	7,86,077	
19	परभजी	1901	6,48,546	-	-	3,24,977	3,23,569	Parbhani
		1911	7,81,475	+1,32,929	+20.50	3,92,208	3,89,267	
		1921	7,67,741	-13,734	-1.76	3,88,167	3,79,574	
		1931	8,56,023	+7,88,282	+11.50	4,35,986	4,20,037	
		1941	9,14,447	+58,424	+6.83	4,66,581	4,47,866	
		1951	10,10,864	+96,417	+10.54	5,10,567	5,00,297	
		1961	12,06,236	+1,95,372	+19.33	6,11,787	5,94,449	
		1971	15,06,771	+3,00,585	+24.92	7,68,662	7,38,109	
		1981	18,29,378	+3,22,607	+21.41	9,29,638	8,99,740	
		1991	21,17,035	+2,87,657	+15.72	10,83,794	10,33,241	
		1991*	12,93,104	-	-	6,61,700	6,31,404	
		2001	15,27,715	+2,34,611	+18.14	7,80,191	7,47,524	
20	हिंजोली	1991*	8,23,931	-	-	4,22,094	4,01,837	Hingoli
		2001	9,87,160	+1,63,229	+19.81	5,05,373	4,81,787	
21	बीड	1901	5,06,349	-	-	2,55,135	2,51,214	Beed
		1911	6,37,861	+1,31,512	+25.97	3,22,137	3,15,724	
		1921	4,77,623	-1,60,238	-25.12	2,43,362	2,34,261	
		1931	6,48,986	+1,71,363	+35.88	3,32,966	3,16,020	
		1941	7,28,201	+79,215	+12.21	3,75,187	3,53,014	
		1951	8,26,046	+97,845	+13.44	4,22,069	4,03,977	
		1961	10,01,466	+1,75,420	+21.24	5,08,827	4,92,639	
		1971	12,86,121	+2,84,655	+28.42	6,58,204	6,27,917	
		1981	14,86,030	+1,99,909	+15.54	7,55,971	7,30,059	
		1991	18,22,072	+3,36,042	+22.61	9,37,410	8,84,662	
		2001	21,61,250	+3,39,178	+18.61	11,16,356	10,44,894	
22	-गांदेड	1901	5,50,261	-	-	2,74,628	2,75,633	Nanded
		1911	6,71,066	+1,20,805	+21.95	3,36,431	3,34,635	
		1921	6,49,825	-21,241	-3.17	3,28,083	3,21,742	
		1931	7,06,773	+56,948	+8.76	3,59,522	3,47,251	
		1941	7,84,289	+77,516	+10.97	3,99,103	3,85,186	
		1951	8,83,531	+99,242	+12.65	4,45,558	4,37,973	
		1961	10,79,674	+1,96,143	+22.20	5,47,974	5,31,700	
		1971	13,97,762	+3,17,088	+29.46	7,14,820	6,82,942	
		1981	17,49,334	+3,51,572	+25.15	8,92,417	8,56,917	
		1991	23,30,374	+5,81,040	+33.21	11,97,876	11,32,498	
		2001	28,76,259	+5,45,885	+23.42	14,81,358	13,94,901	
23	उस्मा-गाबाद	1901	7,77,929	-	-	3,92,889	3,85,040	Osmanabad
		1911	9,27,095	+1,49,166	+19.17	4,71,947	4,55,148	
		1921	8,90,291	-36,804	-3.97	4,59,238	4,31,053	
		1931	9,91,367	+1,01,076	+11.35	5,10,440	4,80,927	
		1941	11,01,515	+1,10,148	+11.11	5,67,353	5,34,162	
		1951	12,10,041	+1,08,526	+9.85	6,21,541	5,88,500	
		1961	14,77,656	+2,67,615	+22.12	7,58,235	7,19,421	
		1971	18,96,687	+4,19,031	+28.36	9,75,484	9,21,203	
		1981	22,30,620	+3,33,933	+17.61	11,39,197	10,91,423	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.5

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
		1981	10,32,702	-	-	5,28,851	5,03,851	
		1991	12,76,327	+2,46,625	+23.95	6,58,896	6,17,431	
		2001	14,86,586	+2,10,259	+16.47	7,69,368	7,17,218	
24	लातूर	1981	12,92,882	-	-	6,60,045	6,32,837	Latur
		1991	16,76,641	+3,83,759	+29.38	8,63,203	8,13,438	
		2001	20,80,285	+4,03,644	+24.07	10,75,257	10,05,028	
25	बुलढाजा	1901	6,17,990	-	-	3,10,300	3,07,690	Buldhana
		1911	6,73,698	+55,708	+9.01	3,39,459	3,34,239	
		1921	7,03,643	+29,945	+4.44	3,55,604	3,48,039	
		1931	7,66,584	+62,941	+8.95	3,88,966	3,77,618	
		1941	8,20,862	+54,278	+7.08	4,16,314	4,04,548	
		1951	8,70,168	+49,306	+6.01	4,39,270	4,30,898	
		1961	10,59,698	+1,89,530	+21.78	5,41,026	5,18,672	
		1971	12,62,978	+2,03,280	+19.18	6,46,303	6,16,675	
		1981	15,08,777	+2,45,799	+19.46	7,70,833	7,37,944	
		1991	18,86,299	+3,77,522	+25.02	9,66,017	9,20,282	
		2001	22,32,480	+3,46,181	+18.35	11,47,403	10,85,077	
26	अजोला	1901	7,52,066	-	-	3,82,070	3,69,996	Akola
		1911	7,86,042	+33,976	+4.52	3,99,504	3,86,538	
		1921	7,94,847	+8,805	+1.12	4,05,923	3,88,924	
		1931	8,76,362	+81,515	+10.26	4,48,896	4,27,466	
		1941	9,07,742	+31,380	+3.58	4,63,948	4,43,794	
		1951	9,50,994	+43,252	+4.76	4,85,119	4,65,875	
		1961	11,89,354	+2,38,360	+25.06	6,13,832	5,75,522	
		1971	15,01,478	+3,12,125	+26.24	7,73,569	7,27,909	
		1981	18,26,952	+3,25,474	+21.68	9,37,824	8,89,128	
		1991	22,14,271	+3,87,319	+21.20	11,42,148	10,72,123	
		1991 *	13,51,959	-	-	6,99,012	6,52,947	
		2001	16,30,239	+2,78,280	+20.58	8,41,253	7,88,986	
27	वाशिम	1991*	8,62,312	-	-	4,43,136	4,19,176	Washim
		2001	10,20,216	+1,57,904	+18.31	5,26,094	4,94,122	
28	अमरावती	1901	8,06,859	-	-	4,11,663	3,95,196	Amravati
		1911	8,73,012	+66,153	+8.20	4,45,739	4,27,273	
		1921	8,27,867	-45,145	-5.17	4,23,802	4,04,065	
		1931	9,41,604	+1,13,737	+13.74	4,85,593	4,56,011	
		1941	9,88,524	+46,920	4.98	5,07,920	4,80,604	
		1951	10,31,160	+42,636	+4.31	5,26,593	5,04,567	
		1961	12,32,780	+2,01,620	+19.55	6,37,861	5,94,919	
		1971	15,41,209	+9,08,429	+25.02	7,98,073	7,43,136	
		1981	18,61,410	+3,20,201	+20.78	9,61,564	8,99,846	
		1991	22,00,057	+3,38,647	+18.19	11,36,314	10,63,743	
		2001	26,07,160	+4,07,103	+18.50	13,45,614	12,61,546	
29	यवतमाळ	1901	5,77,101	-	-	2,90,267	2,86,834	Yavatmal
		1911	7,24,410	+1,47,309	+25.53	3,65,912	3,58,498	
		1921	7,48,959	+24,549	+3.39	3,80,545	3,68,414	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.5

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
		1931	8,57,288	+1,08,329	+14.46	4,36,124	4,21,164	
		1941	8,87,738	+30,450	+3.55	4,48,724	4,39,014	
		1951	9,31,982	+44,244	+4.98	4,68,522	4,63,460	
		1961	10,98,470	+1,66,488	+17.86	5,57,010	5,41,460	
		1971	14,23,677	+3,25,207	+29.61	7,26,072	6,97,605	
		1981	17,37,423	+3,13,746	+22.04	8,87,236	8,50,187	
		1991	20,77,144	+3,39,721	+19.55	10,64,422	10,12,722	
		2001	24,58,271	+3,81,127	+18.35	12,65,681	11,92,590	
30	वर्धा	1901	3,86,012	-	-	1,94,258	1,91,754	Wardha
		1911	4,60,775	+74,763	+19.37	2,32,351	2,28,424	
		1921	4,63,696	+2,921	+0.63	2,35,074	2,28,622	
		1931	5,16,266	+52,570	+11.34	2,61,394	2,54,872	
		1941	5,19,330	+3,064	+0.59	2,62,617	2,56,713	
		1951	5,38,903	+19,573	+3.77	2,71,751	2,67,152	
		1961	6,34,277	+95,374	+17.70	3,22,894	3,11,383	
		1971	7,79,562	+1,45,285	+22.91	4,00,040	3,79,522	
		1981	9,26,618	+1,47,056	+18.86	4,75,696	4,50,922	
		1991	10,67,357	+1,40,739	+15.19	5,50,370	5,16,987	
		2001	12,36,736	+1,69,379	+15.87	6,38,990	5,97,746	
31	नाजपूर	1901	7,48,489	-	-	3,75,940	3,72,549	Nagpur
		1911	8,06,287	+57,798	+7.72	4,07,033	3,99,254	
		1921	7,89,940	-16,347	-2.03	4,01,557	3,88,383	
		1931	9,36,987	+1,47,047	+18.61	4,79,678	4,57,309	
		1941	10,56,537	+1,19,550	+12.76	5,40,366	5,16,171	
		1951	12,30,535	+1,73,998	+16.47	6,29,185	6,01,350	
		1961	15,08,455	+2,77,920	+22.59	7,81,969	7,26,486	
		1971	19,42,688	+4,34,233	+28.79	10,10,911	9,31,777	
		1981	25,88,811	+6,46,123	+33.26	13,45,377	12,43,434	
		1991	32,87,139	+6,98,328	+26.97	17,10,404	15,76,735	
		2001	40,67,637	+7,80,498	+23.74	21,05,314	19,62,323	
32	भंडारा	1901	5,90,258	-	-	2,85,052	3,05,206	Bhandara
		1911	6,88,463	+98,205	+16.64	3,37,754	3,50,709	
		1921	7,20,328	+31,865	+4.63	3,55,821	3,64,507	
		1931	8,27,558	+1,07,230	+14.89	4,10,367	4,17,191	
		1941	9,66,677	+1,39,119	+16.81	4,80,982	4,85,695	
		1951	10,75,678	+1,09,001	+11.28	5,36,603	5,39,075	
		1961	12,72,638	+1,96,960	+18.31	6,37,366	6,35,272	
		1971	15,85,580	+3,12,942	+24.59	7,98,072	7,87,508	
		1981	18,37,577	+2,51,997	+15.89	9,20,159	9,17,418	
		1991	21,07,629	+2,70,052	+14.70	10,60,275	10,47,354	
		1991*	10,21,408	-	-	5,15,772	5,05,636	
		2001	11,36,146	+1,14,738	+11.23	5,73,445	5,62,701	
33	जोंदिया	1991	10,86,221	-	-	5,44,503	5,41,718	
		2001	12,00,707	+1,14,486	+10.54	5,98,834	6,01,873	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.5

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
34	चंद्रपूर	1901	5,74,323	-	-	2,83,896	2,90,427	Chandrapur
		1911	7,29,347	+1,55,024	+26.99	3,63,793	3,65,554	
		1921	7,15,365	-13,982	-1.92	3,57,021	3,58,344	
		1931	8,23,321	+1,07,956	+15.09	4,13,747	4,09,574	
		1941	9,42,053	+1,18,732	+14.42	4,73,672	4,68,381	
		1951	10,52,975	+1,10,922	+11.77	5,27,645	5,25,330	
		1961	12,38,070	+1,85,095	+17.58	6,23,681	6,14,389	
		1971	16,40,137	+4,02,067	+32.48	8,32,567	8,07,570	
		1981	20,55,642	+4,15,505	+25.33	10,45,692	10,09,950	
		1981	14,16,953	-	-	7,23,282	6,93,671	
		1991	17,71,994	+3,55,041	+25.06	9,09,787	8,62,207	
		2001	20,71,101	+2,99,107	+16.88	10,62,993	10,08,108	
35	जडचिरोली	1981	6,37,336	-	-	3,21,716	3,15,620	Gadchiroli
		1991	7,87,010	+1,49,674	+23.48	3,98,364	3,88,646	
		2001	9,70,294	+1,83,284	+23.29	4,91,101	4,79,193	
	महाराष्ट्र राज्य	1901	1,93,91,643	-	-	9,8,02,129	95,89,514	Maharashtra State
		1911	2,14,74,523	+20,82,830	+10.74	1,09,22,671	1,05,51,852	
		1921	2,08,49,666	-6,24,857	-2.91	1,06,92,865	1,01,56,801	
		1931	2,39,59,300	+31,09,634	+14.91	1,23,05,958	1,16,53,342	
		1941	2,68,32,758	+28,73,458	+11.99	1,37,69,460	1,30,63,298	
		1951	3,20,02,584	+51,69,896	+19.27	1,84,90,039	1,55,12,525	
		1961	3,95,53,718	+75,51,154	+23.60	2,04,28,882	1,91,24,836	
		1971	5,04,12,235	+1,08,58,517	+27.45	2,61,16,351	2,42,95,884	
		1981	6,27,84,171	+1,23,71,936	+24.54	3,24,15,126	3,03,69,045	
		*1981	6,27,82,818	-	-	3,24,14,432	3,03,68,386	
		1991	7,89,37,187	+1,61,54,369	+25.73	40,825,618	3,81,11,569	
		2001	9,68,78,627	+1,79,41,440	+22.73	5,04,00,596	4,64,78,031	

* पुनर्रचित जिल्ह्यांची २००१ च्या जनगणनेनुसार लोकसंख्या
* Population of bifurcated Districts as per 2001 census

आधार : भारताची जनगणना, २००१
Source : Census of India, 2001

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.6

गावे व शहरांची संख्या / Number of Villages and Towns
(जनगणना / Population Census, 1991 & 2001)

अनु. क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	गावे /Villages						शहरे/Towns		District (2)
		1991			2001			1991	2001	
		वस्ती असलेली Inhabited (3)	वस्ती नसलेली Un-inhabited (4)	एकूण Total (5)	वस्ती असलेली Inhabited (6)	वस्ती नसलेली Un-inhabited (7)	एकूण Total (8)	(9)	(10)	
1	मुंबई शहर	-	-	-	-	-	-	1	1	Mumbai City Mumbai Suburban
2	मुंबई उप-नगर	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	ठाजे	1,679	18	1,697	1,727	21	1,748	23	37	Thane
4	रायजड	1,851	57	1,908	1,859	60	1,919	19	26	Raigad
5	रत्नाजिरी	1,515	4	1,519	1,539	4	1,543	8	10	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	736	-	736	743	-	743	4	5	Sindhudurg
7	नाशिक	1,814	4	1,818	1,923	6	1,929	17	18	Nashik
8	धुळे	653	17	670	678	3	681	3	3	Dhule
9	नांदुरबार	933	*	933	935	12	947	5	5	Nadurbar
10	जळगाव	1,480	30	1,510	1,491	28	1,519	17	15	Jalgaon
11	अहमदनगर	1,554	2	1,556	1,578	9	1,587	13	18	Ahmednagar
12	पुणे	1,844	18	1,862	1,844	22	1,866	34	25	Pune
13	सातारा	1,547	26	1,573	1,716	23	1,739	11	15	Satara
14	सांगली	723	4	727	721	3	724	8	8	Sangli
15	सोलापूर	1,134	8	1,142	1,138	12	1,150	10	10	Solapur
16	कोल्हापूर	1,188	15	1,203	1,196	21	1,217	12	18	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1,300	44	1,344	1,300	44	1,344	8	9	Aurangabad
18	जालना	956	11	967	963	8	971	4	4	Jalna
19	परभणी	776	45	821	830	11	841	8	8	Parbhani
20	हिंगोली	693	*	693	672	38	710	3	4	Hingoli
21	बीड	1,269	11	1,280	1,354	11	1,365	7	6	Beed
22	नांदेड	1,515	65	1,580	1,546	63	1,609	13	13	Nanded
23	उस्मानाबाद	716	6	722	729	5	734	8	8	Osmanabad
24	लातूर	914	22	936	921	23	944	5	5	Latur
25	बुलढाजा	1,299	128	1,427	1,297	136	1,433	11	11	Buldhana
26	अकोला	787	202	989	862	124	986	6	8	Akola
27	वाशिम	787		787	702	87	789	4	4	Washim
28	अमरावती	1,681	315	1,996	1,679	323	2,002	11	11	Amravati
29	यवतमाळ	1,836	272	2,108	1,856	274	2,130	10	13	Yavatmal
30	वर्धा	967	412	1,379	1,004	378	1,382	6	7	Wardha
31	नागपूर	1,635	243	1,878	1,628	241	1,869	23	29	Nagpur
32	भंडारा	961	149	1,110	778	92	870	6	6	Bhandara
33	गोंदिया	693	*	693	893	57	950	2	2	Gondia
34	चंद्रपूर	1,473	319	1,792	1,472	319	1,791	12	14	Chandrapur
35	गडचिरोली	1,503	168	1,671	1,521	158	1,679	4	2	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		40,412	2,615	43,027	41,095	2,616	43,711	336	378	Maharashtra State

* नवनिर्मित जिल्ह्यांची स्वतंत्र माहिती उपलब्ध नाही/ Seperate information on

आधार : भारताची जनगणना १९९१ व २००१

Source : Population Census of India, 1991 & 2001

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.7

---

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या
तक्ता क्रमांक/
गावांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण
(जनगणना /

लोकसंख्येचा गट / Population range									
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	वस्ती असलेल्या एकूण गावांची संख्या Total No. of inhabited Villages (3)	एकूण ग्रामीण लोकसंख्या Total rural Population (4)	200 पेक्षा कमी / Less than 200		200-499		500-999	
				खेडी Villages (5)	लोकसंख्या Persons (6)	खेडी Villages (7)	लोकसंख्या Persons (8)	खेडी Villages (9)	लोकसंख्या Persons (10)
1	मुंबई शहर	--	--	--	--	--	--	--	--
2	मुंबई उप-नगर	--	--	--	--	--	--	--	--
3	ठाणे	1,727	22,29,376	66	8,654	314	1,15,361	567	4,17,189
4	रायजड	1,859	16,73,094	149	19,620	546	1,94,096	657	4,66,152
5	रत्नाजिरी	1,539	15,04,568	72	8,553	384	1,40,644	550	4,01,663
6	सिंधुदुर्ग	743	7,86,506	30	3,293	154	56,238	257	1,89,763
7	नाशिक	1,923	30,56,240	27	3,911	256	96,168	583	4,31,749
8	धुळे	678	12,62,062	12	1,694	74	27,071	163	1,23,572
9	नांदुरबार	935	11,09,036	55	6,039	159	55,905	308	2,30,392
10	जळगाव	1,491	26,29,896	44	5,276	189	70,877	419	3,09,449
11	अहमदनगर	1,578	32,36,945	13	1,869	105	40,392	397	2,99,417
12	पुणे	1,844	30,31,718	99	10,472	296	1,03,550	469	3,43,160
13	सातारा	1,716	24,10,873	96	12,235	370	1,31,739	494	3,54,460
14	सांजली	721	19,50,306	1	152	38	15,104	134	99,269
15	सोलापूर	1,138	26,24,259	9	1,164	66	26,098	194	1,48,703
16	जिल्हापूर	1,196	24,72,809	22	2,846	131	49,422	287	2,09,179
17	औरंगाबाद	1,300	18,09,863	78	8,346	211	76,812	404	3,00,389
18	जालना	963	13,05,115	29	3,620	104	39,583	322	2,41,783
19	परभजी	830	10,42,529	24	3,063	162	59,956	254	1,84,044
20	हिंगोली	672	8,33,130	34	3,626	103	38,430	216	1,58,919
21	बीड	1,354	17,74,180	36	4,910	230	82,605	457	3,35,769
22	नांदेड	1,546	21,87,195	43	4,779	202	74,054	476	3,49,853
23	उस्मानाबाद	729	12,53,330	12	1,782	83	32,009	186	1,37,273
24	लातूर	921	15,90,024	9	1,347	89	32,731	252	1,88,272
25	बुलढाजा	1,297	17,59,097	108	9,801	191	67,746	365	2,69,139
26	अजोला	862	10,02,742	100	9,126	204	73,346	253	1,84,635
27	वाशिम	702	8,41,771	52	4,683	108	40,098	221	1,69,477
28	अमरावती	1,679	17,07,581	285	24,575	411	1,44,498	464	3,31,452
29	यवतमाळ	1,856	20,01,060	167	16,187	394	1,42,613	608	4,37,675
30	वर्धा	1,004	9,11,695	203	14,220	235	84,358	297	2,10,687
31	नाजपूर	1,628	14,53,886	252	21,919	446	1,56,541	534	3,82,777
32	भंडारा	778	9,60,418	67	7,212	124	42,848	233	1,71,878
33	जोंदिया	893	10,57,276	65	7,036	130	46,474	297	2,17,364
34	चंद्रपूर	1,472	14,06,034	178	19,256	389	1,36,608	456	3,31,723
35	जडचिरोली	1,521	9,03,033	505	53,075	469	1,54,668	300	2,09,834
महाराष्ट्र राज्य		41,095	5,57,77,647	2,942	3,04,341	7,367	26,48,643	12,074	88,37,060

/AREA AND POPULATION**TABLE No. 1.7****Villages Classified by Population****Population Census, 2001)**

लोकसंख्येचा गट / Population range								
1,000 - 1,999		2,000-4,999		5,000-9,999		१०,००० आणि त्यापेक्षा आधिक 10,000 and above		District
खेडी Villages	लोकसंख्या Population	खेडी Villages	लोकसंख्या Population	खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	खेडी Villages	लोकसंख्या Persons	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
--	--	--	--	--	--	--	--	-- { Mumbai City Mumbai Suburban
524	7,29,635	219	6,40,422	29	1,94,853	8	1,23,262	Thane
365	4,99,228	124	3,61,309	17	1,15,982	1	16,707	Raigad
400	5,55,841	126	3,46,265	6	39,249	1	12,353	Ratnagiri
232	3,19,246	65	1,82,224	5	35,742	-	-	Sindhudurg
624	8,96,176	363	10,45,673	53	3,37,609	17	2,44,954	Nashik
225	3,23,790	170	4,92,754	27	1,87,561	7	1,05,620	Dhule
285	4,00,929	113	3,10,778	14	93,712	1	11,281	Nadurbar
482	6,75,817	271	7,97,658	70	4,70,347	16	3,00,472	Jalgaon
540	7,78,622	415	12,55,273	88	5,73,480	20	2,87,892	Ahmednagar
535	7,61,373	358	10,81,308	70	4,58,287	17	2,73,568	Pune
412	5,83,930	282	8,32,142	50	3,23,545	12	1,72,822	Satara
232	3,34,994	221	6,80,271	73	4,93,113	22	3,27,403	Sangli
409	5,95,805	373	11,27,729	71	4,62,366	16	2,62,394	Solapur
376	5,39,543	284	8,65,221	74	4,89,485	22	3,17,113	Kolhapur
374	5,21,164	194	5,70,118	31	2,03,132	8	1,29,902	Aurangabad
364	5,09,995	124	3,47,528	17	1,20,523	3	42,083	Jalna
261	3,65,715	115	3,25,082	12	81,398	2	23,271	Parbhani
230	3,22,912	75	1,98,755	11	75,954	3	34,534	Hingoli
416	5,83,782	187	5,23,424	21	1,36,326	7	1,07,364	Beed
555	7,74,759	229	6,42,997	34	2,20,648	7	1,20,105	Nanded
264	3,74,455	149	4,40,647	28	1,80,425	7	86,739	Osmanabad
331	4,85,722	203	5,77,044	29	1,91,705	8	1,13,203	Latur
399	5,55,354	193	5,41,498	35	2,39,411	6	76,148	Buldhana
194	2,65,557	86	2,58,080	19	1,18,717	6	93,281	Akola
231	3,14,575	84	2,50,684	3	20,338	3	41,916	Washim
355	4,90,839	126	3,66,352	25	1,83,207	13	1,66,658	Amravati
494	6,90,059	161	4,47,116	26	1,68,896	6	98,514	Yavatmal
186	2,50,494	63	1,86,084	16	1,12,668	4	53,184	Wardha
269	3,71,030	97	2,90,023	24	1,63,173	6	68,423	Nagpur
232	3,19,188	109	3,13,634	10	68,074	3	37,584	Bhandara
269	3,82,440	120	3,14,874	10	66,487	2	22,601	Gondia
317	4,37,205	114	3,30,023	14	1,00,939	4	50,280	Chandrapur
188	2,49,809	49	1,43,078	6	37,063	4	55,506	Gadchiroli
11,570	1,62,59,983	5,862	1,70,86,068	1,018	67,64,415	262	38,77,137	Maharashtra State

Source.-Population Census of India 2001

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या
तक्ता क्र मांज
शहरे/शहर संकुलांचे लोकसंख्येनुसार वर्गीकरण
(जनगणना)

अ-गु.क्र. Sr.No.	जिल्हे	सर्व वर्ज / All classes		वर्ज / class I (लोज संख्या /population 1,00,000 and above)		वर्ज / class II (लोज संख्या/population 50,000 to 99,999)		वर्ज / class III (लोज संख्या/population 20,000 to 49,999)	
		शहरे/ शहर संजु ले No.of Town /UA	लोज संख्या Population	शहरे/ शहर संजु ले No.of Town /UA	लोज संख्या Population	शहरे/ शहर संजु ले No.of Town /UA	लोज संख्या Population	शहरे/ शहर संजु ले No.of Town /UA	लोज संख्या Population
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई शहर	1	1,19,78,450	1	1,19,78,450	-	-	-	-
2	मुंबई उप-नगर								
3	ठाजे	37	59,02,473	10	53,76,918	2	1,50,625	4	1,36,499
4	रायजड	26	5,34,835	1	1,04,058	2	1,40,519	4	1,03,259
5	रत्नाजिरी	10	1,92,209	-	-	1	70,383	1	46,229
6	सिंधुदुर्ज	5	82,319	-	-	-	-	1	22,901
7	-शाशिज	18	19,37,556	2	14,86,639	2	1,23,021	9	2,74,943
8	धुळे	3	4,45,885	1	3,41,755	1	61,694	1	42,436
9	-दुरबार	5	2,02,673	-	-	1	94,368	3	1,04,711
10	जळजाव	15	10,52,794	2	5,40,990	3	2,43,465	7	2,25,367
11	अहमदनगर	18	8,03,697	1	3,07,615	3	2,03,183	7	2,07,739
12	पुजे	25	42,00,837	2	35,50,945	4	2,64,424	8	2,53,404
13	सातारा	15	3,98,121	1	1,08,048	2	1,06,961	3	73,114
14	सांजली	8	6,33,218	1	4,36,781	1	58,330	3	1,08,464
15	सोलापूर	10	12,25,284	2	9,77,263	1	91,379	5	1,32,740
16	जोल्हापूर	18	10,50,353	2	7,50,777	-	-	8	2,15,348
17	औरंगाबाद	9	10,87,150	1	8,73,311	-	-	5	1,72,177
18	जाल-गा	4	3,07,865	1	2,35,795	-	-	2	55,120
19	परभजी	8	4,85,186	1	2,59,329	-	-	6	2,12,835
20	हिंगोली	4	1,54,030	-	-	2	1,26,797	1	20,632
21	बीड	6	3,87,070	1	1,38,196	2	1,58,015	2	72,521
22	-गांदेड	13	6,89,064	1	4,30,733	-	-	7	1,93,049
23	उस्मानाबाद	8	2,33,256	-	-	1	80,625	3	84,906
24	लातूर	5	4,90,261	1	2,99,985	1	91,933	3	98,343
25	बुलढाजा	11	4,73,383	-	-	4	2,65,094	6	1,94,348
26	अजोला	8	6,27,497	1	4,00,520	1	80,726	3	98,594
27	वाशिम	4	1,78,445	-	-	2	1,23,114	2	55,331
28	अमरावती	11	8,99,579	2	6,56,826	1	51,170	5	1,51,518
29	यवतमाळ	13	4,57,211	1	1,20,676	2	1,20,000	5	1,53,931
30	वर्धा	7	3,25,041	1	1,11,118	1	92,342	2	77,097
31	-गाजपूर	29	26,13,751	1	2,0,52,066	1	84,344	8	2,57,053
32	भंडारा	6	175,728	-	-	1	85,213	2	64,608
33	जोंदिया	2	1,43,431	1	1,20,902	-	-	1	22,529
34	चंद्रपूर	14	6,65,067	1	2,89,450	2	1,46,898	6	1,73,027
35	जडचिरोली	2	67,261	-	-	-	-	2	67,261
महाराष्ट्र राज्य		378	4,11,00,980	40	3,19,49,146	44	31,14,623	135	41,72,034

/ AREA AND POPULATION
/ TABLE No. 1.8
/ Towns/Urban Agglomerations classified by population
/ Population Census - 2001)

वर्ग / class IV (लोज संख्या/population 10,000 to 19,999)		वर्ग / class V (लोज संख्या/population 5,000 to 9,999)		वर्ग / class VI (लोज संख्या/population हू-1 जमी Less than 5,000)		Districts
शहरे/ शहर संजु ले No.of Towns /UA (11)	लोज संख्या Population (12)	शहरे/ शहर संजु ले No.of Towns /UA (13)	लोज संख्या Population (14)	शहरे/ शहर संजु ले No.of Towns /UA (15)	लोज संख्या Population (16)	
-	-	-	-	-	-	} Mumbai City Mumbai Suburban
14	1,92,618	7	45,813	-	-	
7	1,02,122	12	84,877	-	-	Raigad
5	57,704	2	14,686	1	3,207	Ratnagiri
4	59,418	-	-	-	-	Sindhudurg
3	37,002	2	15,951	-	-	Nashik
-	-	-	-	-	-	Dhule
-	-	-	-	1	3,594	Nadurbar
2	34,524	1	8,448	-	-	Jalgaon
4	62,970	3	22,190	-	-	Ahmednagar
7	1,00,385	4	31,679	-	-	Pune
7	99,170	1	6,886	1	3,942	Satara
2	25,721	-	-	1	3,922	Sangli
2	23,902	-	-	-	-	Solapur
4	57,334	3	23,442	1	3,452	Kolhapur
2	31,966	1	9,696	-	-	Aurangabad
1	16,950	-	-	-	-	Jalna
1	13,022	-	-	-	-	Parbhani
-	-	1	6,601	-	-	Hingoli
1	18,338	-	-	-	-	Beed
4	57,618	1	7,664	-	-	Nanded
4	67,725	-	-	-	-	Osmanabad
-	-	-	-	-	-	Latur
1	13,941	-	-	-	-	Buldhana
3	47,657	-	-	-	-	Akola
-	-	-	-	-	-	Washim
2	35,354	-	-	1	4,711	Amravati
3	50,181	1	8,307	1	4,116	Yavatmal
3	44,484	-	-	-	-	Wardha
11	1,64,997	7	52,955	1	2,336	Nagpur
1	11,965	2	13,942	-	-	Bhandara
-	-	-	-	-	-	Gondia
3	44,232	2	11,460	-	-	Chandrapur
-	-	-	-	-	-	Gadchiroli
101	14,71,300	50	3,64,597	8	29,280	Maharashtra State

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9

शहरांची, नागरी भागांची आणि ग्रामीण भागांची लोकसंख्या
Population of Towns, Urban Areas and Rural Areas
(जनगणना /Population Census, 2001)

जिल्हा/शहरे/शहर संकुले		एकूण Total (2)	पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	District/Towns/U.A (1)
(1)					
महाराष्ट्र राज्य	एकू ज/Total	9,68,78,627	5,04,00,596	4,64,78,031	Maharashtra State
	ग्रामीण/Rural	5,57,77,647	2,84,58,677	2,73,18,970	
	-गाजरी/Urban	4,11,00,980	2,19,41,919	1,91,59,061	
1 मुंबई शहर	एकू ज/Total	33,38,031	18,78,246	14,59,785	Mumbai City
	ग्रामीण/Rural	-	-	-	
	-गाजरी/Urban	33,38,031	18,78,246	14,59,785	
I. बृह-मुंबई (म.-ना.पा.- भाज)		33,38,031	18,78,246	14,59,785	Bruhan Mumbai (M.Corpn-Part)
2 मुंबई उप-नगर		86,40,419	47,41,720	38,98,699	Mumbai Suburban
	ग्रामीण/Rural	-	-	-	
	-गाजरी/Urban	86,40,419	47,41,720	38,98,699	
I. बृह-मुंबई (म.-ना.पा.- भाज)		86,40,419	47,41,720	38,98,699	Bruhan Mumbai (M.Corpn-Part)
3 ठाजे	एकू ज/Total	81,31,849	43,77,747	37,54,102	Thane
	ग्रामीण/Rural	22,29,376	11,48,123	10,81,253	
	-गाजरी/Urban	59,02,473	32,29,624	26,72,849	
I. अंबर-गाथ(-गा)		2,03,804	1,07,325	96,479	Ambarnath(M CI)
II. बदलापूर (-गा)		97,948	51,859	46,089	Badlapur (M CI)
III. भिवंडी (-गा)		5,98,741	3,67,565	2,31,176	Bhiwandi (M CI)
IV. बोईसर(ज.श.)		14,685	8,329	6,356	Boisar (CT)
V. चिंचजी (ज.श.)		13,437	6,822	6,615	Chinchani (CT)
VI. डहाजू(-ना.पा.)		44,401	22,907	21,494	Dahanu (M CI)
VII. जोजिवरे (ज.श.)		20,075	11,439	8,636	Gokhivare (CT)
VIII. जव्हार (-ना.पा.)		11,298	5,977	5,321	Jawhar (M CI)
IX. जल्याज-डोंबिवली(म.-ना.पा.)		11,93,512	6,33,508	5,60,004	Kalyan-Dombivli (M Corp.)
X. जरीवली(ज.श.)		12,932	9,990	2,942	Karivali (CT)
XI. जसारा बुद्रुक (ज.श.)		15,192	7,817	7,375	Kasara Budruk (CT)
XII. जटई (ज.श.)		11,252	8,347	2,905	Katai (CT)
XIII. जतजर (ज.श.)		6,108	3,421	2,687	Katkar (CT)
XIV. जोजी (ज.श.)		22,686	14,619	8,067	Khoni (CT)
XV. जोना (ज.श.)		15,159	7,998	7,161	Kon (CT)
XVI. जोफरड(ज.श.)		5,276	2,702	2,574	Kopharad (CT)
XVII. मनोर (ज.श.)		8,343	4,330	4,013	Manor (CT)
XVIII. मिरा भायंदर (ज.श.)		5,20,388	2,86,391	2,33,997	Mira-Bhayandar (M CI)
XIX. मरबाड (ज.श.)		15,821	8,592	7,229	Murbad (CT)
XX. नालासोपारा (-ना.पा.)		1,84,538	98,870	85,668	Nalasopara (M CI)
XXI. नवघर-मानिकपूर (-ना.पा.)		1,16,723	61,757	54,966	Navghar-Manikpur (M CI)
XXII. नवी-मुंबई (म.-ना.पा.)		7,04,002	3,95,705	3,08,297	Navi Mumbai (M Corp.)
XXIII. पडघा (ज.श.)		5,047	2,633	2,414	Padagha (CT)
XXIV. पालघर (-ना.पा.)		52,677	28,645	24,032	Palghar (M CI)
XXV. पास्थळ (ज.श.)		16,185	8,634	7,551	Pasthal (CT)
XXVI. संडोर (ज.श.)		8,336	4,262	4,074	Sandor (CT)
XXVII. शहापूर (ज.श.)		10,490	5,371	5,119	Shahapur (CT)
XXVIII. शेलार (ज.श.)		10,612	6,612	4,000	Shelar (CT)
XXIX. तारापूर (ज.श.)		7,014	3,538	3,476	Tarapur (CT)
XXX. ठाजे (म.-ना.पा.)		12,62,551	6,75,147	5,87,404	Thane (M Corp.)
XXXI. उल्हास-नगर (म.-ना.पा.)		4,73,731	2,51,888	2,21,843	Ulhasnagar (M Corp.)
XXXII. उंबरपाडा -नांदे (ज.श.)		5,689	3,013	2,676	Umbar Pada Nandade (CT)
XXXIII. वाडा (ज.श.)		14,286	7,479	6,807	Vada (CT)

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.9 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
XXXIV. वसई (-I.प.)	49,337	25,011	24,326	Vasai (M CI)	
XXXV. वाशिंद (ज.श.)	15,881	8,480	7,401	Vashind (CT)	
XXXVI. विरार (-I.प.)	1,18,928	63,704	55,224	Virar (M CI)	
XXXVII. वळीव (ज.श.)	15,388	8,937	6,451	Waliv (CT)	
4 रायजड	एरू ज/Total	22,07,929	11,17,628	10,90,301	Raigad
	जामीज/Rural	16,73,094	8,33,965	8,39,129	
	-गाजरी/Urban	5,34,835	2,83,663	2,51,172	
I. अलिबाज (-I.प.)	19,496	10,137	9,359	Alibag (M CI)	
II. आंबिवली तर्फ वजजळ (ज.श.)	6,798	3,768	3,030	Ambivali Tarf Wankhal (CT)	
III. बीरवाडी (ज.श.)	7,272	3,954	3,318	Birwadi (CT)	
IV. धटाव (ज.श.)	5,035	2,817	2,218	Dhatau (CT)	
V. जोरेजाव (ज.श.)	6,868	3,409	3,459	Goregaon (CT)	
VI. जळुंद्रे (ज.श.)	7,584	3,928	3,656	Kalundre (CT)	
VII. जर्जत (-I.प.)	25,531	13,206	12,325	Karjat (M CI)	
VIII. जेजांव (ज.श.)	7,923	4,336	3,587	Kegaon (CT)	
IX. जोपोली (-I.प.)	58,664	31,294	27,370	Khopoli (M CI)	
X. महाड (-I.प.)	24,276	12,764	11,512	Mahad (M CI)	
XI. माथेरा-1 (-I.प.)	5,139	2,979	2,160	Matheran (M CI)	
XII. म्हसाळा (ज.श.)	8,763	4,265	4,498	Mhasla (CT)	
XIII. मोहपाडा उर्फ वासंबे (ज.श.)	8,735	4,735	4,000	Mohpada Alias Wasambe (CT)	
XIV. मुरुड (-I.प.)	12,552	6,063	6,489	Murud (M CI)	
XV. -गाजोठजे (ज.श.)	10,239	5,381	4,858	Nagothana (CT)	
XVI. -वी-मुंबई (प-वेवेल, रायजड/ज.श.)	81,855	46,219	35,636	Navi Mumbai (Panvel, Raigarh) (C)	
XVII. -नेरळ (ज.श.)	14,739	7,551	7,188	Neral (CT)	
XVIII. पाली (ज.श.)	8,172	4,175	3,997	Pali (CT)	
XIX. प-वेवेल (-I.प.)	104,058	54,963	49,095	Panvel (M CI)	
XX. पेज (-I.प.)	30,201	15,844	14,357	Pen (M CI)	
XXI. पोलादपूर (ज.श.)	5,297	2,657	2,640	Poladpur (CT)	
XXII. रोहा अष्टमी (-I.प.)	19,071	9,871	9,200	Roha Ashtami (M CI)	
XXIII. श्रीवर्धन (-I.प.)	15,186	7,400	7,786	Shrivardhan (M CI)	
XXIV. तलोजे पंचानंद (ज.श.)	10,839	5,905	4,934	Taloje Panchnad (CT)	
XXV. उरज (-I.प.)	23,251	12,250	11,001	Uran (M CI)	
XXVI. उटेजोल (ज.श.)	7,291	3,792	3,499	Utekhool (CT)	
5 रत्नाजिरी	एरू ज/Total	16,96,777	7,94,498	9,02,279	Ratnagiri
	जामीज/Rural	15,04,568	6,95,635	8,08,933	
	-गाजरी/Urban	1,92,209	98,863	93,346	
I. चिपळूज (-I.प.)	46,229	23,343	22,886	Chiplun (M CI)	
II. दापोली जॅंप (ज.श.)	10,414	5,353	5,061	Dapoli Camp (CT)	
III. जुहाजर (ज.श.)	3,207	1,646	1,561	Guhagar (CT)	
IV. जालजाव (ज.श.)	5,449	2,769	2,680	Jalgaon (CT)	
V. जेड (-I.प.)	13,813	6,808	7,005	Khed (M CI)	
VI. जेडी (ज.श.)	10,702	5,659	5,043	Kherdi (CT)	
VII. लांजा (ज.श.)	12,276	6,279	5,997	Lanja (CT)	
VIII. -नाचजे (ज.श.)	9,237	4,779	4,458	Nachane (CT)	
IX. राजापूर (-I.प.)	10,499	5,222	5,277	Rajapur (M CI)	
X. रत्नाजिरी (-I.प.)	70,383	37,005	33,378	Ratnagiri (M CI)	
6 सिंधुदूर्ग	एरू ज/Total	8,68,825	4,17,890	4,50,935	Sindhudurg
	जामीज/Rural	7,86,506	3,76,272	4,10,234	
	-गाजरी/Urban	82,319	41,618	40,701	
I. जजवली (ज.श.)	14,625	7,503	7,122	Kankavli (CT)	
II. जुडाळ (ज.श.)	13,642	6,918	6,724	Kudal (CT)	
III. मालवज (-I.प.)	18,680	9,496	9,184	Malwan (M CI)	
IV. सावंतवाडी (-I.प.)	22,901	11,540	11,361	Sawantwadi (M CI)	
V. वेंजुर्ला (-I.प.)	12,471	6,161	6,310	Vengurla (M CI)	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.9 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)		
7	-नाशिक	एडू ज/Total	49,93,796	25,90,912	24,02,884	Nashik
		जामीज/Rural	30,56,240	15,71,221	14,85,019	Rural
		-नाजरी/Urban	19,37,556	10,19,691	9,17,865	Urban
I.	भजूर (-I.प.)	12,457	6,381	6,076		Bhagur (M CI)
II.	देवळी (ज.मं.)	50,620	27,712	22,908		Deolali (CB)
III.	दै-ो (जश.)	24,832	12,730	12,102		Dyane (CT)
IV.	एज लहरे (ज.श.)	12,013	6,258	5,755		Eklahare (CT)
V.	घोटी बुद्रुज (ज.श.)	20,206	10,412	9,794		Ghoti Budruk (CT)
VI.	इजतपुरी (-I.प.)	31,539	16,405	15,134		Igatpuri (M CI)
VII.	लालसजाव (ज.श.)	12,532	6,568	5,964		Lasalgaon (CT)
VIII.	मालेजांव(-I.प.)	4,09,403	2,08,864	2,00,539		Malegaon (M CI)
IX.	म-माड (-I.प.)	72,401	37,002	35,399		Manmad (M CI)
X.	-ांदजाव (-I.प.)	23,195	11,981	11,214		Nandgaon (M CI)
XI.	-नाशिक (म.-I.पा.)	10,77,236	5,75,737	5,01,499		Nashik (M Corp.)
XII.	ओझर (ज.श.)	45,954	24,249	21,705		Ozar (CT)
XIII.	सटाजा (-I.प.)	32,561	16,793	15,768		Satana (M CI)
XIV.	सिन्नर (-I.प.)	31,630	16,429	15,201		Sinnar (M CI)
XV.	सोयजाव (ज.श.)	21,819	11,347	10,472		Soyagaon (CT)
XVI.	सुरजजा (ज.श.)	6,147	3,297	2,850		Surgana (CT)
XVII.	त्रिबज (-I.प.)	9,804	5,124	4,680		Trimbak (M CI)
XVIII.	येवला (-I.प.)	43,207	22,402	20,805		Yevla (M CI)
8	धुळे	एडू ज/Total	17,07,947	8,78,372	8,29,575	Dhule
		जामीज/Rural	12,62,062	6,46,364	6,15,698	
		-नाजरी/Urban	4,45,885	2,32,008	2,13,877	
I.	धुळे (-I.प.)	3,41,755	1,77,772	1,63,983		Dhule (M CI)
II.	दोंडाईचा-वरवली (-I.प.)	42,436	22,109	20,327		Dondaicha-Warwade(M CI)
III.	शिरपुर-वरवडे (-I.प.)	61,694	32,127	29,567		Shirpur-Warwade (M CI)
9	-ांदुरबार	एडू ज/Total	13,11,709	6,63,511	6,48,198	Nandurbar
		जामीज/Rural	11,09,036	5,58,513	5,50,523	
		-नाजरी/Urban	2,02,673	1,04,998	97,675	
I.	-ांदुरबार (-I.प.)	94,368	49,118	45,250		Nandurbar (M CI)
II.	-वापूर (-I.प.)	29,979	15,427	14,552		Nawapur (M CI)
III.	पुरुशोत्तम-ाजर (जश.)	3,594	1,922	1,672		Purushottamnagar (CT)
IV.	शहादे (-I.प.)	49,696	25,751	23,945		Shahade (M CI)
V.	तळोदे (-I.प.)	25,036	12,780	12,256		Talode (M CI)
10	जळजाव	एडू ज/Total	36,82,690	19,05,493	17,77,197	Jalgaon
		जामीज/Rural	26,29,896	13,57,031	12,72,865	
		-नाजरी/Urban	10,52,794	5,48,462	5,04,332	
I.	अंमळोर (-I.प.)	91,490	47,491	43,999		Amalner (M CI)
II.	भुसावळ (-I.प.)	1,72,372	89,208	83,164		Bhusawal (M CI)
III.	चाळीसजाव (-I.प.)	91,110	47,629	43,481		Chalisgaon(M CI)
IV.	चोपडा (-I.प.)	60,865	31,609	29,256		Chopda (M CI)
V.	धारजजाव (-I.प.)	33,625	17,275	16,350		Dharangaon (M CI)
VI.	एरंडोल (-I.प.)	30,120	15,562	14,558		Erandol (MC)
VII.	फैजपूर (-I.प.)	23,694	12,310	11,384		Faizpur (M CI)
VIII.	जळजाव (-I.प.)	3,68,618	1,93,496	1,75,122		Jalgaon (M CI)
IX.	जंंदारी (ज.श.)	15,192	8,035	7,157		Kandari (CT)
X.	निभोर बुद्रुज	8,448	4,485	3,963		Nimbhore Budruk (CT)
XI.	पाचोरा (-I.प.)	45,333	23,511	21,822		Pachora (M CI)
XII.	पारोळा (-I.प.)	34,799	18,014	16,785		Parola (M CI)
XIII.	रावेर (-I.प.)	25,993	13,427	12,566		Raver (M CI)
XIV.	सावदा (-I.प.)	19,332	9,996	9,336		Savda (M CI)
XV.	यावल (-I.प.)	31,803	16,414	15,389		Yawal (M CI)
11	अहमद-ाजर	एडू ज/Total	40,40,642	20,83,053	19,57,589	Ahmadnagar
		जामीज/Rural	32,36,945	1,661,811	15,75,134	
		-नाजरी/Urban	8,03,697	421,242	3,82,455	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
I. अहमद-गजर (ज.मं.)	39,934	25,201	14,733	Ahmadnagar (CB)	
II. अहमद-गजर (-I.प.)	3,07,615	1,59,564	1,48,051	Ahmadnagar (M CI)	
III. भिंजार (ज.श.)	7,620	3,939	3,681	Bhingar (CT)	
IV. देवळाली प्रवरा (-I.प.)	30,340	15,771	14,569	Deolali Pravara (M CI)	
V. घुलेवाडी (ज.श.)	19,367	10,638	8,729	Ghulewadi (CT)	
VI. जामखेड (ज.श.)	27,654	14,258	13,396	Jamkhed (CT)	
VII. जोपरजाव (-I.प.)	59,970	30,760	29,210	Kopargaon (M CI)	
VIII. -गजपूर (ज.श.)	7,064	3,994	3,070	Nagapur (CT)	
IX. -गजरदेवळे (ज.श.)	13,724	7,142	6,582	Nagardeole (CT)	
X. पाथडी (-I.प.)	22,827	11,977	10,850	Pathardi (M CI)	
XI. राहता पिंपळास (-I.प.)	19,019	9,697	9,322	Rahta Pimpalas (M CI)	
XII. राहुरी (-I.प.)	34,476	17,876	16,600	Rahuri (M CI)	
XIII. संजमोर (-I.प.)	61,958	31,699	30,259	Sangamner (M CI)	
XIV. शिर्डी (-I.प.)	26,184	13,880	12,304	Shirdi (M CI)	
XV. श्रीगोंदा (-I.प.)	26,324	13,620	12,704	Shrigonda (M CI)	
XVI. श्रीरामपुर (-I.प.)	81,255	41,355	39,900	Shrirampur (M CI)	
XVII. श्रीरामपुर (ज्रा.) (ज.श.)	7,506	3,853	3,653	Shrirampur (Rural) (CT)	
XVIII. शिजजापूर (ज.श.)	10,860	6,018	4,842	Singapur (CT)	
12 पुजे	एडू ज/Total	72,32,555	37,69,128	34,63,427	Pune
	जामीज/Rural	30,31,718	15,57,463	14,74,255	
	-गजरी/Urban	42,00,837	22,11,665	19,89,172	
I. आळंदी (-I.प.)	17,565	9,825	7,740	Alandi (M CI)	
II. बारामती (-I.प.)	51,334	26,583	24,751	Baramati (M CI)	
III. भोर (-I.प.)	17,886	9,136	8,750	Bhor (M CI)	
IV. चाकज (ज.श.)	21,680	11,743	9,937	Chakan (CT)	
V. दौंड (-I.प.)	42,204	21,595	20,609	Daund (M CI)	
VI. देहू (ज.श.)	5,332	2,751	2,581	Dehu (CT)	
VII. देहूरुड (ज.मं.)	46,921	24,855	22,066	Dehu Road (CB)	
VIII. इंदापूर (-I.प.)	21,592	11,230	10,362	Indapur (M CI)	
IX. जेजुरी (-I.प.)	12,000	6,269	5,731	Jejuri (M CI)	
X. जुन्नर (-I.प.)	24,741	12,886	11,855	Junnar (M CI)	
XI. जडजळे (ज.श.)	9,804	5,066	4,738	Khadakale (CT)	
XII. किरकी (ज.मं.)	77,473	43,386	34,087	Kirkee (CB)	
XIII. कुसगाव बुद्रुक (ज.श.)	8,567	4,560	4,007	Kusgaon Budruk (CT)	
XIV. लोणावळा (-I.प.)	55,652	30,189	25,463	Lonavala (M CI)	
XV. मंचर (ज.श.)	13,799	7,111	6,688	Manchar (CT)	
XVI. पिंपरी चिंचवड (म.-I.पा.)	10,12,472	547,050	465,422	Pimpri Chinchwad (M Corp.)	
XVII. पुजे (ज.मं.)	79,965	41,241	38,724	Pune (CB)	
XVIII. पुजे (म.-I.पा.)	25,38,473	13,21,338	12,17,135	Pune (M Corp.)	
XIX. राजजुरु-गजर (जेड) (ज.श.)	17,636	9,097	8,539	Rajgurunagar (Khed) (CT)	
XX. सासवड (-I.प.)	26,689	13,794	12,895	Sasvad (M CI)	
XXI. शिरपुर (-I.प.)	26,999	14,048	12,951	Shirur (M CI)	
XXII. शिवतजर (गिरा) (ज.श.)	10,135	5,152	4,983	Shivatkar (Nira) (CT)	
XXIII. तळेव दाभाडे (-I.प.)	42,578	22,534	20,044	Talegaon Dabhade (M CI)	
XXIV. टाथवडे (ज.श.)	7,976	4,285	3,691	Tathavade (CT)	
XXV. वडगाव (ज.श.)	11,364	5,941	5,423	Vadgaon (CT)	
13 सातारा	एडू ज/Total	28,08,994	1,408,326	14,00,668	Satara
	जामीज/Rural	24,10,873	1,201,817	12,09,056	
	-गजरी/Urban	3,98,121	206,509	1,91,612	
I. जोडोली (ज.श.)	16,749	8,784	7,965	Godoli (CT)	
II. करड (-I.प.)	56,161	28,918	27,243	Karad (M CI)	
III. करंजे तर्फ सातारा (ज.श.)	21,504	11,322	10,182	Karanje Turf Satara (CT)	
IV. खेड (ज.श.)	6,886	3,552	3,334	Khed (CT)	
V. कोडोली (ज.श.)	16,416	8,629	7,787	Kodoli (CT)	
VI. महाबळेश्वर (-I.प.)	12,737	7,043	5,694	Mahabaleshwar (M CI)	
VII. म्हासवड (-I.प.)	20,500	10,331	10,169	Mhaswad (M CI)	
VIII. पांचजजी (-I.प.)	13,280	7,534	5,746	Panchgani (M CI)	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
IX. पाटज (ज.श.)	11,598	5,977	5,621	Patan (CT)	
X. फलटज (-I.प.)	50,800	25,935	24,865	Phaltan (M CI)	
XI. सातारा (-I.प.)	16,554	8,426	8,128	Rahimatpur (M CI)	
XII. शिरवळ (-I.प.)	1,08,048	55,938	52,110	Satara (M CI)	
XIII. शिरवळ (ज.श.)	11,836	6,181	5,655	Shirwal (CT)	
XIV. वा-गवडी (सदाशिवगड) (ज.श.)	3,942	2,045	1,897	Vanvadi (Sadashivgad) (CT)	
XV. वाई (-I.प.)	31,110	15,894	15,216	Wai (M CI)	
14 सांजली	एरू ज/Total	25,83,524	13,20,088	12,63,436	Sangli
	जामीज/Rural	19,50,306	9,94,155	9,56,151	
	-गाजरी/Urban	6,33,218	3,25,933	3,07,285	
I. आष्टा (-I.प.)	33,203	17,080	16,123	Ashta (M CI)	
II. बुधगाव (ज.श.)	14,728	7,805	6,923	Budhgaon (CT)	
III. माधव-गजर (ज.श.)	10,993	5,658	5,335	Madhavnagar (CT)	
IV. मजदूर (ज.श.)	3,922	1,897	2,025	Manadur (CT)	
V. सांजली-मिरज-डुपवाड (म.-I.पा.)	4,36,781	2,24,300	2,12,481	Sangli-Miraj Kupwad (M Corp.)	
VI. तासगांव (-I.प.)	33,457	17,387	16,070	Tasgaon (M CI)	
VII. उरज इस्लामपूर (-I.प.)	58,330	30,199	28,131	Uran Islampur (M CI)	
VIII. विटा (-I.प.)	41,804	21,607	20,197	Vita (M CI)	
15 सोलापूर	एरू ज/Total	38,49,543	19,89,623	18,59,920	Solapur
	जामीज/Rural	26,24,259	13,63,390	12,60,869	
	-गाजरी/Urban	12,25,284	6,26,233	5,99,051	
I. अजक्लजेट (-I.प.)	38,213	19,392	18,821	Akkalkot (M CI)	
II. बारशी (-I.प.)	1,04,785	53,848	50,937	Barshi (M CI)	
III. दुधनी (-I.प.)	11,754	6,022	5,732	Dudhani (M CI)	
IV. जरमाळा (-I.प.)	21,928	11,338	10,590	Karmala (M CI)	
V. डुईवाडी (-I.प.)	22,777	11,763	11,014	Kurduvadi (M CI)	
VI. मैदगी (-I.प.)	12,148	6,029	6,119	Maindargi (M CI)	
VII. मंगळवेढा (-I.प.)	21,706	11,252	10,454	Mangalvedhe (M CI)	
VIII. पंढरपूर (-I.प.)	91,379	47,285	44,094	Pandharpur (M CI)	
IX. सांजोले (-I.प.)	28,116	14,570	13,546	Sangole (M CI)	
X. सोलापूर (म.-I.पा.)	872,478	4,44,734	4,27,744	Solapur (M Corp.)	
16 जिल्हापूर	एरू ज/Total	35,23,162	18,07,470	17,15,692	Kolhapur
	जामीज/Rural	24,72,809	12,60,239	12,12,570	
	-गाजरी/Urban	10,50,353	5,47,231	5,03,122	
I. आजरा (ज.श.)	14,849	7,610	7,239	Ajra (CT)	
II. गडहिंग्लज (-I.प.)	25,357	13,039	12,318	Gadhinglaj (M CI)	
III. गांधी-गजर (ज.श.)	12,374	6,480	5,894	Gandhinagar (CT)	
IV. हुपरी (ज.श.)	28,265	14,522	13,743	Hupari (CT)	
V. इचलकरंजी (-I.प.)	2,57,610	1,36,063	1,21,547	Ichalkaranji (M CI)	
VI. जयसिंगपूर (-I.प.)	43,067	22,017	21,050	Jaysingpur (M CI)	
VII. कब-नूर (ज.श.)	28,250	14,914	13,336	Kabnur (CT)	
VIII. कागल (-I.प.)	23,776	12,109	11,667	Kagal (M CI)	
IX. कळंबे तर्फे ठाजे (ज.श.)	8,734	4,615	4,119	Kalambе Turf Thane (CT)	
X. जिल्हापूर (म.-I.पा.)	4,93,167	2,55,778	2,37,389	Kolhapur (M Corp.)	
XI. कोरोची (ज.श.)	18,120	9,642	8,478	Korochi (CT)	
XII. कुरुंदवाड (-I.प.)	21,327	10,854	10,473	Kurundvad (M CI)	
XIII. मलगापूर (-I.प.)	5,504	2,782	2,722	Malkapur (M CI)	
XIV. मुरगुड (-I.प.)	9,204	4,720	4,484	Murgud (M CI)	
XV. पांचगाव (ज.श.)	11,991	6,334	5,657	Pachgaon (CT)	
XVI. प-हाळा (-I.प.)	3,452	1,978	1,474	Panhala (M CI)	
XVII. उचगाव (ज.श.)	22,548	11,964	10,584	Uchgaon (CT)	
XVIII. वडगाव कसबा (-I.प.)	22,758	11,810	10,948	Vadgaon Kasba (M CI)	
17 औरंगाबाद	एरू ज/Total	28,97,013	15,05,363	13,91,650	Aurangabad
	जामीज/Rural	18,09,863	9,34,813	8,75,050	
	-गाजरी/Urban	10,87,150	5,70,550	5,16,600	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
I. औरंगाबाद (ज.मं.)	19,172	9,942	9,230	Aurangabad (CB)	
II. औरंगाबाद (म.-त.पा.)	8,73,311	4,59,295	4,14,016	Aurangabad (M Corp.)	
III. जंजापूर (-त.प.)	22,325	11,652	10,673	Gangapur (M CI)	
IV. जन्नड (-त.प.)	34,403	17,868	16,535	Kannad (M CI)	
V. जुलताबाद (-त.प.)	12,794	6,645	6,149	Khuldabad (M CI)	
VI. पैठण (-त.प.)	34,518	17,681	16,837	Paithan (M CI)	
VII. पंढरपूर (ज.श.)	9,696	5,438	4,258	Pandharpur (CT)	
VIII. सिल्लोड (-त.प.)	43,867	22,873	20,994	Sillod (M CI)	
IX. वैजापूर (-त.प.)	37,064	19,156	17,908	Vaijapur (M CI)	
18 जालना	एरू ज/Total	16,12,980	8,26,903	7,86,077	Jalna
	जामीज/Rural	13,05,115	6,67,441	6,37,674	
	-गाजरी/Urban	3,07,865	1,59,462	1,48,403	
I. आंबड (-त.प.)	26,108	13,727	12,381	Ambad (M CI)	
II. भोजरद-1 (-त.प.)	16,950	8,888	8,062	Bhokardan (M CI)	
III. जालना (-त.प.)	2,35,795	1,21,922	1,13,873	Jalna (M CI)	
IV. परतूर (-त.प.)	29,012	14,925	14,087	Partur (M CI)	
19 परभजी	एरू ज/Total	15,27,715	780,191	7,47,524	Parbhani
	जामीज/Rural	10,42,529	529,729	5,12,800	
	-गाजरी/Urban	4,85,186	250,462	2,34,724	
I. जंजाजेड (-त.प.)	40,428	20,727	19,701	Gangakhed (M CI)	
II. जितूर (-त.प.)	38,112	19,931	18,181	Jintur (M CI)	
III. मा-वत (-त.प.)	29,218	14,879	14,339	Manwath (M CI)	
IV. परभजी (-त.प.)	2,59,329	1,33,959	1,25,370	Parbhani (M CI)	
V. पाथरी (-त.प.)	32,001	16,459	15,542	Pathri (M CI)	
VI. पूर्जा (-त.प.)	33,225	17,063	16,162	Purna (M CI)	
VII. सेलू (-त.प.)	39,851	20,718	19,133	Sailu (M CI)	
VIII. सो-पेठ (-त.प.)	13,022	6,726	6,296	Sonpeth (M CI)	
20 हिंजोली	एरू ज/Total	9,87,160	5,05,373	4,81,787	Hingoli
	जामीज/Rural	8,33,130	4,25,840	4,07,290	
	-गाजरी/Urban	1,54,030	79,533	74,497	
I. बाभुळजाव (ज.श.)	6,601	3,456	3,145	Babhulgaon (CT)	
II. बसमत (-त.प.)	57,365	29,734	27,631	Basmath (M CI)	
III. हिंजोली (-त.प.)	69,432	35,639	33,793	Hingoli (M CI)	
IV. जळम-रूरी (-त.प.)	20,632	10,704	9,928	Kalamnuri (M CI)	
21 बीड	एरू ज/Total	21,61,250	11,16,356	10,44,894	Beed
	जामीज/Rural	17,74,180	9,15,071	8,59,109	
	-गाजरी/Urban	3,87,070	2,01,285	1,85,785	
I. आबेजोर्जाई (-त.प.)	69,478	36,425	33,053	Ambejogai (M CI)	
II. बीड (-त.प.)	1,38,196	71,827	66,369	Bid (M CI)	
III. धारूर (-त.प.)	18,338	9,543	8,795	Dharur (M CI)	
IV. जेवराई (-त.प.)	28,492	14,760	13,732	Georai (M CI)	
V. मांजलजाव (-त.प.)	44,029	22,652	21,377	Manjlegaon (M CI)	
VI. पार्ली (-त.प.)	88,537	46,078	42,459	Parli (M CI)	
22 -नांदेड	एरू ज/Total	28,76,259	14,81,358	13,94,901	Nanded
	जामीज/Rural	21,87,195	11,23,468	10,63,727	
	-गाजरी/Urban	6,89,064	3,57,890	3,31,174	
I. बिलोली (-त.प.)	13,433	6,926	6,507	Biloli (M CI)	
II. देजलूर (-त.प.)	48,028	24,598	23,430	Deglur (M CI)	
III. धर्माबाद (-त.प.)	29,951	15,212	14,739	Dharmabad (M CI)	
IV. हदजाव (-त.प.)	23,339	12,128	11,211	Hadgaon (M CI)	
V. जंधार (-त.प.)	20,772	11,010	9,762	Kandhar (M CI)	
VI. जि-वट (-त.प.)	24,878	12,715	12,163	Kinwat (M CI)	
VII. कुंडलवाडी (-त.प.)	14,334	7,193	7,141	Kundalwadi (M CI)	
VIII. लोहा (-त.प.)	20,148	10,378	9,770	Loha (M CI)	
IX. मुदजेड (-त.प.)	18,700	9,856	8,844	Mudkhed (M CI)	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
X. मुजेड (-I.प.)	25,933	13,338	12,595	Mukhed (M CI)	
XI. -नांदेड-वाघाळा (म.-I.पा.)	430,733	224,843	205,890	Nanded-Waghala (M Corp.)	
XII. पेट उमरी (-I.प.)	11,151	5,759	5,392	Peth Umri (M CI)	
XIII. वाजेजांव (ज.श.)	7,664	3,934	3,730	Wajegaon (CT)	
23 उस्मानाबाद	एडू ज/Total	1,486,586	769,368	717,218	Osmanbad
	जामीज/Rural	1,253,330	648,276	605,054	
	-गाजरी/Urban	233,256	121,092	112,164	
I. भूम (-I.प.)	17,509	9,096	8,413	Bhum (M CI)	
II. जळंब (-I.प.)	23,022	12,057	10,965	Kalamb (M CI)	
III. मुरुम (-I.प.)	17,237	8,744	8,493	Murum (M CI)	
IV. -नांदूरज (-I.प.)	15,989	8,326	7,663	Naldurg (M CI)	
V. उस्मानाबाद (-I.प.)	80,625	41,982	38,643	Osmanabad (M CI)	
VI. परांडा (-I.प.)	16,990	8,767	8,223	Paranda (M CI)	
VII. तुळजापूर (-I.प.)	31,706	16,462	15,244	Tuljapur (M CI)	
VIII. उमरजा (-I.प.)	30,178	15,658	14,520	Umarga (M CI)	
24 लातूर	एडू ज/Total	2,080,285	1,075,257	1,005,028	Latur
	जामीज/Rural	1,590,024	819,413	770,611	
	-गाजरी/Urban	490,261	255,844	234,417	
I. अहमदपूर (-I.प.)	35,805	18,852	16,953	Ahmadpur (M CI)	
II. औसा (-I.प.)	30,876	15,853	15,023	Ausa (M CI)	
III. लातूर (-I.प.)	299,985	156,547	143,438	Latur (M CI)	
IV. िलंजा (-I.प.)	31,662	16,444	15,218	Nilanga (M CI)	
V. उदजीर (-I.प.)	91,933	48,148	43,785	Udgir (M CI)	
25 बुलढाजा	एडू ज/Total	2,232,480	1,147,403	1,085,077	Buldana
	जामीज/Rural	1,759,097	902,445	856,652	
	-गाजरी/Urban	473,383	244,958	228,425	
I. बुलढाजा (-I.प.)	62,972	32,727	30,245	Buldana (M CI)	
II. चिखली (-I.प.)	48,428	25,297	23,131	Chikhli (M CI)	
III. देऊळगाव राजा (-I.प.)	24,372	12,633	11,739	Deulgaon Raja (M CI)	
IV. जळगांव (जामोद)(-I.प.)	26,282	13,605	12,677	Jalgaon (Jamod) (M CI)	
V. जामगाव (-I.प.)	88,687	45,933	42,754	Khamgaon (M CI)	
VI. लोजार (-I.प.)	20,082	10,388	9,694	Lonar (M CI)	
VII. मलजपूर (-I.प.)	61,012	31,398	29,614	Malkapur (M CI)	
VIII. मेहकर (-I.प.)	37,715	19,472	18,243	Mehkar (M CI)	
IX. -नांदुरा (-I.प.)	37,469	19,100	18,369	Nandura (M CI)	
X. शेगांव (-I.प.)	52,423	27,076	25,347	Shegaon (M CI)	
XI. सिंदखेड राजा (-I.प.)	13,941	7,329	6,612	Sindkhed Raja (M CI)	
26 अकोला	एडू ज/Total	1,630,239	841,253	788,986	Akola
	जामीज/Rural	1,002,742	517,465	485,277	
	-गाजरी/Urban	627,497	323,788	303,709	
I. अकोला (-I.प.)	400,520	206,649	193,871	Akola (M CI)	
II. अकोट (-I.प.)	80,726	41,806	38,920	Akot (M CI)	
III. बाळापूर (-I.प.)	39,502	20,377	19,125	Balapur (M CI)	
IV. मलजपूर (-I.प.)	12,487	6,349	6,138	Malkapur (CT)	
V. मुर्तीजापूर (-I.प.)	38,554	19,713	18,841	Murtijapur (M CI)	
VI. पातूर (-I.प.)	20,538	10,656	9,882	Patur (M CI)	
VII. तेलहारा (-I.प.)	18,906	9,773	9,133	Telhara (M CI)	
VIII. उमरी प्रजजे बाळापूर (जश)	16,264	8,465	7,799	Umri Pragane Balapur (CT)	
27 वाशिम	एडू ज/Total	1,020,216	526,094	494,122	Washim
	जामीज/Rural	841,771	433,766	408,005	
	-गाजरी/Urban	178,445	92,328	86,117	
I. करंजा (-I.प.)	60,158	30,988	29,170	Karanja (M CI)	
II. मंजरूपीर (-I.प.)	27,815	14,429	13,386	Mangrulpir (M CI)	
III. रिसोड (-I.प.)	27,516	14,274	13,242	Risod (M CI)	
IV. वाशिम (-I.प.)	62,956	32,637	30,319	Washim (M CI)	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
28	अमरावती एडू ज/Total ग्रामीज/Rural -गाजरी/Urban	26,07,160 17,07,581 8,99,579	13,45,614 8,80,387 4,65,227	12,61,546 8,27,194 4,34,352	Amrawati
I.	अचलापूर (-I.प.)	1,07,316	55,687	51,629	Achalpur (M CI)
II.	अमरावती (म.-I.पा.)	5,49,510	2,84,247	2,65,263	Amravati (M Corp.)
III.	आंजजजांव (-I.प.)	51,170	26,613	24,557	Anjangaon (M CI)
IV.	चांदूर (-I.प.)	17,719	9,134	8,585	Chandur (M CI)
V.	चांदूरबाजार (-I.प.)	17,635	8,985	8,650	Chandurbazar (M CI)
VI.	चिजलदरा (-I.प.)	4,711	2,787	1,924	Chikhaldara (M CI)
VII.	दर्यापूर बा-गोसा (-I.प.)	34,397	17,758	16,639	Daryapur Banosa (M CI)
VIII.	दत्तापूर धाम-गांवां (-I.प.)	21,426	10,926	10,500	Dattapur Dhamangaon (M CI)
IX.	मोर्शी (-I.प.)	33,607	17,233	16,374	Morshi (M CI)
X.	शेंदुरज-गा (-I.प.)	21,083	10,913	10,170	Shendurjana (M CI)
XI.	वारुड (-I.प.)	41,005	20,944	20,061	Warud (M CI)
29	यवतमाळ एडू ज/Total ग्रामीज/Rural -गाजरी/Urban	24,58,271 20,01,060 4,57,211	12,65,681 10,29,540 2,36,141	11,92,590 9,71,520 2,21,070	Yawatmal
I.	दारव्हा (-I.प.)	23,366	12,110	11,256	Darwha (M CI)
II.	दिग्रस (-I.प.)	39,178	20,261	18,917	Digras (M CI)
III.	घाटंजी (-I.प.)	19,347	10,150	9,197	Ghatanji (M CI)
IV.	पांढरजेडा (-I.प.)	26,572	13,613	12,959	Pandharkaoda (M CI)
V.	पुसद (-I.प.)	67,166	34,589	32,577	Pusad (M CI)
VI.	राजूर (-I.प.)	11,675	6,019	5,656	Rajur (CT)
VII.	उमरजेड (-I.प.)	34,059	17,600	16,459	Umardhed (M CI)
VIII.	उमरसरा (ज.श.)	19,159	10,128	9,031	Umarsara (CT)
IX.	वसंत-गाजर (ज.श.)	4,116	2,226	1,890	Vasantnagar (CT)
X.	वडगांव रोड (ज.श.)	30,756	16,064	14,692	Wadgaon Road (CT)
XI.	वाघापूर (ज.श.)	8,307	4,443	3,864	Waghapur (CT)
XII.	वजी (-I.प.)	52,834	27,158	25,676	Wani (M CI)
XIII.	यवतमाळ (-I.प.)	120,676	61,780	58,896	Yawatmal (M CI)
30	वर्धा एडू ज/Total ग्रामीज/Rural -गाजरी/Urban	12,36,736 9,11,695 3,25,041	6,38,990 4,70,610 1,68,380	5,97,746 4,41,085 1,56,661	Wardha
I.	आर्वी (-I.प.)	40,575	21,015	19,560	Arvi (M CI)
II.	देवळी (-I.प.)	15,878	8,151	7,727	Deoli (M CI)
III.	हिंगजघाट ((-I.प.)	92,342	47,945	44,397	Hinganghat (M CI)
IV.	पुलगांव (-I.प.)	36,522	18,978	17,544	Pulgaon (M CI)
V.	सिंदी (-I.प.)	13,052	6,724	6,328	Sindi (M CI)
VI.	सिंदी तर्फ हिंद-गाजर (ज.श.)	15,554	8,068	7,486	Sindi Turf Hindnagar (CT)
VII.	वर्धा (-I.प.)	1,11,118	57,499	53,619	Wardha (M CI)
31	-गाजपूर एडू ज/Total ग्रामीज/Rural -गाजरी/Urban	40,67,637 14,53,886 26,13,751	21,05,314 7,51,516 13,53,798	19,62,323 7,02,370 12,59,953	Nagpur
I.	चिजली (ज.श.)	18,478	9,613	8,865	Chicholi (CT)
II.	दावलमेटी (ज.श.)	8,769	4,572	4,197	Davlameti (CT)
III.	दिजडोह (ज.श.)	37,016	20,637	16,379	Digdoh (CT)
IV.	कळमेश्वर (-I.प.)	17,331	9,052	8,279	Kalameshwar (M CI)
V.	काम्पटी (ज.मं.)	13,125	8,333	4,792	Kamptee (CB)
VI.	काम्पटी (-I.प.)	84,344	42,626	41,718	Kamptee (M CI)
VII.	कान्द्री (ज.श.)	5,295	2,683	2,612	Kandri (CT)
VIII.	कान्द्री (ज.श.)	8,124	4,244	3,880	Kandri (CT)
IX.	क-हाना (प्रीप्री) (ज.श.)	21,842	11,167	10,675	Kanhan (Pipri) (CT)
X.	काटोल (-I.प.)	37,435	19,304	18,131	Katol (M CI)
XI.	कापा (-I.प.)	14,972	7,599	7,373	Khapa (M CI)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.9 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)	
XII. महादुला (ज.श.)	18,252	9,432	8,820	Mahadula (CT)	
XIII. म-आसार (ज.श.)	6,459	3,240	3,219	Mansar (CT)	
XIV. मोहपा (-I.प.)	7,068	3,583	3,485	Mohpa (M CI)	
XV. मोवाड (-I.प.)	8,737	4,489	4,248	Mowad (M CI)	
XVI. -आजपूर (म.-I.पा.)	20,52,066	10,59,765	9,92,301	Nagpur (M Corp.)	
XVII. -आरजेड (-I.प.)	21,537	11,060	10,477	Narkhed (M CI)	
XVIII. निडोव (ज.श.)	15,381	8,605	6,776	Nildoh (CT)	
XIX. रामटेक (-I.प.)	22,516	11,554	10,962	Ramtek (M CI)	
XX. सावनेर (-I.प.)	26,712	13,766	12,946	Savner (M CI)	
XXI. सिलेवाडा (ज.श.)	8,503	4,530	3,973	Sillewada (CT)	
XXII. सोनेगाव (निपाजी) (ज.श.)	12,005	6,345	5,660	Sonegaon (Nipani) (CT)	
XXIII. टेकाडी (ज.श.)	17,180	9,144	8,036	Tekadi (CT)	
XXIV. टोटलाडोह (ज.श.)	2,336	1,188	1,148	Totaladoh (CT)	
XXV. उमरेड (-I.प.)	49,577	25,454	24,123	Umred (M CI)	
XXVI. वाडी (ज.श.)	40,418	21,607	18,811	Wadi (CT)	
XXVII. वालाजी (ज.श.)	10,716	5,644	5,072	Walani (CT)	
XXVIII. व-आडोंगरी (ज.श.)	17,181	9,218	7,963	Wanadongri (CT)	
XXIX. येरजेडा (ज.श.)	10,376	5,344	5,032	Yerkheda (CT)	
32 भंडारा	एरू ज/Total	11,36,146	5,73,445	5,62,701	Bhandara
	जामीज/Rural	9,60,418	4,83,768	4,76,650	
	-आजरी/Urban	1,75,728	89,677	86,051	
I. भंडारा (-I.प.)	85,213	43,553	41,660	Bhandara (M CI)	
II. देवहाडी (ज.श.)	5,759	2,877	2,882	Dewhadi (CT)	
III. जजेश-आजर (ज.श.)	8,183	4,249	3,934	Ganeshpur (CT)	
IV. पौ-नी (-I.प.)	22,587	11,497	11,090	Pauni (M CI)	
V. सावरी जवाहर-आजर (ज.श.)	11,965	6,251	5,714	Sawari Jawarnagar (CT)	
VI. तुमसर (-I.प.)	42,021	21,250	20,771	Tumsar (M CI)	
33 जोंदिया	एरू ज/Total	12,00,707	5,98,834	6,01,873	Gondiya
	जामीज/Rural	10,57,276	5,26,022	5,31,254	
	-आजरी/Urban	1,43,431	72,812	70,619	
I. जोंदिया (-I.प.)	1,20,902	61,418	59,484	Gondiya (M CI)	
II. तिरोरा (-I.प.)	22,529	11,394	11,135	Tirora (M CI)	
34 चंद्रपूर	एरू ज/Total	20,71,101	10,62,993	10,08,108	Chandrapur
	जामीज/Rural	14,06,034	7,16,461	6,89,573	
	-आजरी/Urban	6,65,067	3,46,532	3,18,535	
I. बल्लारपूर (-I.प.)	89,995	46,575	43,420	Ballarpur (M CI)	
II. भद्रावती (-I.प.)	56,903	29,812	27,091	Bhadravati (M CI)	
III. ब्रह्मपुरी (-I.प.)	31,207	15,957	15,250	Brahmapuri (M CI)	
IV. चंद्रपूर (-I.प.)	2,89,450	1,51,202	1,38,248	Chandrapur (M CI)	
V. चांदूर (ज.श.)	21,731	11,556	10,175	Chandur (CT)	
VI. दुर्गापूर (ज.श.)	17,714	9,127	8,587	Durgapur (CT)	
VII. घुघुस (ज.श.)	29,945	15,658	14,287	Ghugus (CT)	
VIII. जोंडुमल (ज.श.)	11,721	6,089	5,632	Kondumal (CT)	
IX. मूल (-I.प.)	22,330	11,366	10,964	Mul (M CI)	
X. -आजोडा (ज.श.)	6,002	3,183	2,819	Nakoda (CT)	
XI. राजुरा (-I.प.)	25,843	13,539	12,304	Rajura (M CI)	
XII. सास्ती (ज.श.)	5,458	2,887	2,571	Sasti (CT)	
XIII. शिवाजी-आजर (ज.श.)	14,797	7,897	6,900	Shivaji Nagar (CT)	
XIV. वरोरा (-I.प.)	41,971	21,684	20,287	Warora (M CI)	
35 जडचिरोली	एरू ज/Total	9,70,294	4,91,101	4,79,193	Gadchiroli
	जामीज/Rural	9,03,033	4,56,647	4,46,386	
	-आजरी/Urban	67,261	34,454	32,807	
I. देसाईजंज (-I.प.)	24,793	12,696	12,097	Desaiganj (M CI)	
II. जडचिरोली (-I.प.)	42,468	21,758	20,710	Gadchiroli (M CI)	

1. क्षेत्रफल / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.10

ग्रामीण व नागरी भागातील मुख्यतः काम करणारे, सीमांतिक कामगार व काम न करणारे स्त्री पुरुष
Main workers, marginal workers and non-workers by sex in rural and urban area
(जनगणना/ Population Census, 2001)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एकूण ग्रामीण नागरी (3)	एकूण लोकसंख्या (संस्थामधील व बेघरांची धरून) Total population (including institutional and houseless population)			मुख्यतः काम करणारे / Main workers एकूण मुख्यतः काम करणारे Total Main workers (I-IX)			Total Rural/ Urban (3)	District (2)
			व्यक्ती Person (4)	पुरुष Males (5)	स्त्रिया Females (6)	व्यक्ती Person (7)	पुरुष Males (8)	स्त्रिया Females (9)		
1	मुंबई शहर	ए	33,38,031	18,78,246	14,59,785	12,50,710	10,68,656	1,82,054	T	Mumbai City
		जा	-	-	-	-	-	-	R	
		-ना	33,38,031	18,78,246	14,59,785	12,50,710	10,68,656	1,82,054	U	
2	मुंबई उप-नगर	ए	86,40,419	47,41,720	38,98,699	29,71,039	25,24,384	4,46,655	T	Mumbai Suburban
		जा	-	-	-	-	-	-	R	
		-ना	86,40,419	47,41,720	38,98,699	29,71,039	25,24,384	4,46,655	U	
3	ठाजे	ए	81,31,849	43,77,747	37,54,102	27,82,004	22,57,126	5,24,878	T	Thane
		जा	22,29,376	11,48,123	10,81,253	7,95,436	5,30,558	2,64,878	R	
		-ना	59,02,473	32,29,624	26,72,849	19,86,568	17,26,568	2,60,000	U	
4	रायजड	ए	22,07,929	11,17,628	10,90,301	6,64,689	4,84,273	1,80,416	T	Raigad
		जा	16,73,094	8,33,965	8,39,129	5,01,980	3,44,291	1,57,689	R	
		-ना	5,34,835	2,83,663	2,51,172	1,62,709	1,39,982	22,727	U	
5	रत्नाजिरी	ए	16,96,777	7,94,498	9,02,279	5,57,613	3,37,788	2,19,825	T	Ratnagiri
		जा	15,04,568	6,95,635	8,08,933	4,98,822	2,89,283	2,09,539	R	
		-ना	1,92,209	98,863	93,346	58,791	48,505	10,286	U	
6	सिंधुदुर्ग	ए	8,68,825	4,17,890	4,50,935	2,33,827	1,61,489	72,338	T	Sindhudurg
		जा	7,86,506	3,76,272	4,10,234	2,10,484	1,42,216	68,268	R	
		-ना	82,319	41,618	40,701	23,343	19,273	4,070	U	
7	नाशिक	ए	49,93,796	25,90,912	24,02,884	19,11,340	12,65,529	6,45,811	T	Nashik
		जा	30,56,240	15,71,221	14,85,019	13,29,689	7,74,184	5,55,505	R	
		-ना	19,37,556	10,19,691	9,17,865	5,81,651	4,91,345	90,306	U	
8	धुळे	ए	17,07,947	8,78,372	8,29,575	5,73,496	4,00,309	1,73,187	T	Dhule
		जा	12,62,062	6,46,364	6,15,698	4,58,361	2,99,402	1,58,959	R	
		-ना	4,45,885	2,32,008	2,13,877	1,15,135	1,00,907	14,228	U	
9	नांदुरबार	ए	13,11,709	6,63,511	6,48,198	4,58,321	2,95,678	1,62,643	T	Nandurbar
		जा	11,09,036	5,58,513	5,50,523	4,03,385	2,48,284	1,55,101	R	
		-ना	2,02,673	1,04,998	97,675	54,936	47,394	7,542	U	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
10	जळजाव	ए	36,82,690	19,05,493	17,77,197	13,00,086	8,79,454	4,20,632	T	Jalgaon
		ज्रा	26,29,896	13,57,031	12,72,865	10,21,465	6,37,351	3,84,114	R	
		-II	10,52,794	5,48,462	5,04,332	2,78,621	2,42,103	36,518	U	
11	अहमद-ाजर	ए	40,40,642	20,83,053	19,57,589	16,11,061	10,10,920	6,00,141	T	Ahmednagar
		ज्रा	32,36,945	16,61,811	15,75,134	13,65,039	8,11,721	5,53,318	R	
		-II	8,03,697	4,21,242	3,82,455	2,46,022	1,99,199	46,823	U	
12	पुजे	ए	72,32,555	37,69,128	34,63,427	26,45,429	18,83,972	7,61,457	T	Pune
		ज्रा	30,31,718	15,57,463	14,74,255	12,98,755	7,88,742	5,10,013	R	
		-II	42,00,837	22,11,665	19,89,172	13,46,674	10,95,230	2,51,444	U	
13	सातारा	ए	28,08,994	14,08,326	14,00,668	10,44,989	6,77,712	3,67,277	T	Satara
		ज्रा	24,10,873	12,01,817	12,09,056	9,28,518	5,83,053	3,45,465	R	
		-II	3,98,121	2,06,509	1,91,612	1,16,471	94,659	21,812	U	
14	सांजली	ए	25,83,524	13,20,088	12,63,436	9,52,241	6,64,556	2,87,685	T	Sangli
		ज्रा	19,50,306	9,94,155	9,56,151	7,60,576	5,07,962	2,52,614	R	
		-II	6,33,218	3,25,933	3,07,285	1,91,665	1,56,594	35,071	U	
15	सोलापूर	ए	38,49,543	19,89,623	1,8,59,920	14,85,967	9,69,288	5,16,679	T	Solapur
		ज्रा	26,24,259	13,63,390	12,60,869	11,03,234	6,84,067	4,19,167	R	
		-II	12,25,284	6,26,233	5,99,051	3,82,733	2,85,221	97,512	U	
16	जोल्हापूर	ए	35,23,162	18,07,470	17,15,692	1,3,94,882	9,42,612	4,52,270	T	Kolhapur
		ज्रा	24,72,809	12,60,239	12,12,570	10,66,918	6,64,113	4,02,805	R	
		-II	10,50,353	5,47,231	5,03,122	3,27,964	2,78,499	49,465	U	
17	औरंजाबाद	ए	28,97,013	15,05,363	13,91,650	10,25,531	6,86,275	3,39,256	T	Aurangabad
		ज्रा	18,09,863	9,34,813	8,75,050	7,31,034	4,37,113	2,93,921	R	
		-II	10,87,150	5,70,550	5,16,600	2,94,497	2,49,162	45,335	U	
18	जाल-II	ए	16,12,980	8,26,903	7,86,077	6,11,998	3,83,705	2,28,293	T	Jalna
		ज्रा	13,05,115	6,67,441	6,37,674	5,33,053	3,15,997	2,17,056	R	
		-II	3,07,865	1,59,462	1,48,403	78,945	67,708	11,237	U	
19	परभजी	ए	15,27,715	7,80,191	7,47,524	5,59,917	3,61,626	1,98,291	T	Parbhani
		ज्रा	10,42,529	5,29,729	5,12,800	4,38,142	2,59,014	1,79,128	R	
		-II	4,85,186	2,50,462	2,34,724	1,21,775	1,02,612	19,163	U	
20	हिंगोली	ए	9,87,160	5,05,373	4,81,787	4,12,838	2,42,942	1,69,896	T	Hingoli
		ज्रा	8,33,130	4,25,840	4,07,290	3,73,045	2,09,739	1,63,306	R	
		-II	1,54,030	79,533	74,497	39,793	33,203	6,590	U	
21	बीड	ए	21,61,250	11,16,356	10,44,894	8,30,658	5,04,611	3,26,047	T	Beed
		ज्रा	17,74,180	9,15,071	8,59,109	7,34,948	4,22,760	3,12,188	R	
		-II	3,87,070	2,01,285	1,85,785	95,710	81,851	13,859	U	
22	-ांदेड	ए	28,76,259	14,81,358	13,94,901	9,65,087	6,42,694	3,22,393	T	Nanded
		ज्रा	21,87,195	11,23,468	10,63,727	7,95,375	4,98,309	2,97,066	R	
		-II	6,89,064	3,57,890	3,31,174	1,69,712	1,44,385	25,327	U	

तक्का क्रमांक/TABLE No. 1.10 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
23	उस्मा-ाबाद	ए	14,86,586	7,69,368	7,17,218	5,55,202	3,58,490	1,96,712	T	Osmanabad
		जा	12,53,330	6,48,276	6,05,054	4,96,317	3,09,553	1,86,764	R	
		-ा	2,33,256	1,21,092	1,12,164	58,885	48,937	9,948	U	
24	लातूर	ए	20,80,285	10,75,257	10,05,028	7,12,849	4,92,299	2,20,550	T	Latur
		जा	15,90,024	8,19,413	7,70,611	5,91,195	3,86,785	2,04,410	R	
		-ा	4,90,261	2,55,844	2,34,417	1,21,654	1,05,514	16,140	U	
25	बुलढाजा	ए	22,32,480	11,47,403	10,85,077	9,08,797	5,57,077	3,51,720	T	Buldhana
		जा	17,59,097	9,02,445	8,56,652	7,79,897	4,48,618	3,31,279	R	
		-ा	4,73,383	2,44,958	2,28,425	1,28,900	1,08,459	20,441	U	
26	अजोला	ए	16,30,239	8,41,253	7,88,986	5,82,264	4,08,232	1,74,032	T	Akola
		जा	10,02,742	5,17,465	4,85,277	4,09,384	2,60,229	1,49,155	R	
		-ा	6,27,497	3,23,788	3,03,709	1,72,880	1,48,003	24,877	U	
27	वाशिम	ए	10,20,216	5,26,094	4,94,122	3,95,651	2,47,952	1,47,699	T	Washim
		जा	8,41,771	4,33,766	4,08,005	3,47,211	2,06,946	1,40,265	R	
		-ा	1,78,445	92,328	86,117	48,440	41,006	7,434	U	
28	अमरावती	ए	26,07,160	13,45,614	12,61,546	9,08,363	6,48,109	2,60,254	T	Amravati
		जा	17,07,581	8,80,387	8,27,194	6,56,297	4,34,246	2,22,051	R	
		-ा	8,99,579	4,65,227	4,34,352	2,52,066	2,13,863	38,203	U	
29	यवतमाळ	ए	24,58,271	12,65,681	11,92,590	9,49,453	6,12,955	3,36,498	T	Yavatmal
		जा	20,01,060	10,29,540	9,71,520	8,18,712	5,03,260	3,15,452	R	
		-ा	4,57,211	2,36,141	2,21,070	1,30,741	1,09,695	21,046	U	
30	वर्धा	ए	12,36,736	6,38,990	5,97,746	4,31,330	3,01,631	1,29,699	T	Wardha
		जा	9,11,695	4,70,610	4,41,085	3,47,037	2,28,765	1,18,272	R	
		-ा	3,25,041	1,68,380	1,56,661	84,293	72,866	11,427	U	
31	ाजपूर	ए	40,67,637	21,05,314	19,62,323	12,83,079	9,69,195	3,13,884	T	Nagpur
		जा	14,53,886	7,51,516	7,02,370	5,60,006	3,59,641	2,00,365	R	
		-ा	26,13,751	13,53,798	12,59,953	7,23,073	6,09,554	1,13,519	U	
32	भंडारा	ए	11,36,146	5,73,445	5,62,701	3,65,464	2,37,168	1,28,296	T	Bhandara
		जा	9,60,418	4,83,768	4,76,650	3,19,340	2,00,597	1,18,743	R	
		-ा	1,75,728	89,677	86,051	46,124	36,571	9,553	U	
33	जोंदिया	ए	12,00,707	5,98,834	6,01,873	3,91,890	2,51,939	1,39,951	T	Gondia
		जा	10,57,276	5,26,022	5,31,254	3,51,412	2,19,975	1,31,437	R	
		-ा	1,43,431	72,812	70,619	40,478	31,964	8,514	U	
34	चंद्रपूर	ए	20,71,101	10,62,993	10,08,108	6,83,029	4,71,479	2,11,550	T	Chandrapur
		जा	14,06,034	7,16,461	6,89,573	5,09,702	3,22,069	1,87,633	R	
		-ा	6,65,067	3,46,532	3,18,535	1,73,327	1,49,410	23,917	U	
35	जडचिरोली	ए	9,70,294	4,91,101	4,79,193	3,36,959	2,14,170	1,22,789	T	Gadchiroli
		जा	9,03,033	456,647	4,46,386	3,19,035	1,99,650	1,19,385	R	
		-ा	67,261	34,454	32,807	17,924	14,520	3,404	U	
महाराष्ट्र राज्य	ए	9,68,78,627	5,04,00,596	4,64,78,031	3,47,48,053	2,44,16,295	1,03,31,758	T	Maharashtra State	
	जा	5,57,77,647	2,84,58,677	2,73,18,970	2,18,53,804	1,35,28,493	83,25,311	R		
	-ा	4,11,00,980	2,19,41,919	1,91,59,061	1,28,94,249	1,08,87,802	20,06,447			

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.10 Contd..

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एकूण ग्रामीण नागरी (3)	सीमांतिक कामगार Marginal workers			काम न करणारे Non-workers			Total Rural/ Urban (3)	District (2)
			व्यक्ती Person (10)	पुरुष Males (11)	स्त्रिया Females (12)	व्यक्ती Person (13)	पुरुष Males (14)	स्त्रिया Females (15)		
1	मुंबई शहर	ए	61,029	42,759	18,270	20,26,292	7,66,831	12,59,461	T	Mumbai City
		जा	-	-	-	-	-	-	R	
		ना	61,029	42,759	18,270	20,26,292	7,66,831	12,59,461	U	
2	मुंबई उप-नगर	ए	1,81,470	1,28,751	52,719	54,87,910	20,88,585	33,99,325	T	Mumbai Suburban
		जा	-	-	-	-	-	-	R	
		ना	1,81,470	1,28,751	52,719	54,87,910	20,88,585	33,99,325	U	
2	ठाजे	ए	3,97,977	1,86,201	2,11,776	49,51,868	19,34,420	30,17,448	T	Thane
		जा	2,75,447	1,08,614	1,66,833	11,58,493	5,08,951	6,49,542	R	
		ना	1,22,530	77,587	44,943	37,93,375	14,25,469	23,67,906	U	
3	रायजड	ए	2,49,306	1,04,670	1,44,636	12,93,934	5,28,685	7,65,249	T	Raigad
		जा	2,29,354	92,752	1,36,602	9,41,760	3,96,922	5,44,838	R	
		ना	19,952	11,918	8,034	3,52,174	1,31,763	2,20,411	U	
4	रत्नाजिरी	ए	1,71,158	66,868	1,04,290	4,63,840	1,89,533	2,74,307	T	Ratnagiri
		जा	1,65,415	63,784	1,01,631	4,10,607	1,70,272	2,40,335	R	
		ना	5,743	3,084	2,659	53,233	19,261	33,972	U	
5	सिंधुदुर्ग	ए	2,05,774	68,992	1,36,782	9,33,390	3,87,718	5,45,672	T	Sindhudurg
		जा	1,99,497	65,905	1,33,592	8,06,249	3,40,447	4,65,802	R	
		ना	6,277	3,087	3,190	1,27,141	47,271	79,870	U	
6	नाशिक	ए	2,74,233	1,02,328	1,71,905	28,08,223	12,23,055	15,85,168	T	Nashik
		जा	2,31,059	79,134	1,51,925	14,95,492	7,17,903	7,77,589	R	
		ना	43,174	23,194	19,980	13,12,731	5,05,152	8,07,579	U	
7	धुळे *	ए	1,64,445	53,930	1,10,515	9,70,006	4,24,133	5,45,873	T	Dhule *
		जा	1,51,431	47,283	1,04,148	6,52,270	2,99,679	3,52,591	R	
		ना	13,014	6,647	6,367	3,17,736	1,24,454	1,93,282	U	
7	नांदुरबार	ए	1,51,712	48,774	1,02,938	7,01,676	3,19,059	3,82,617	T	Nandurbar
		जा	1,46,890	46,359	1,00,531	5,58,761	2,63,870	2,94,891	R	
		ना	4,822	2,415	2,407	1,42,915	55,189	87,726	U	
8	जळगाव	ए	2,63,897	97,501	1,66,396	21,18,707	9,28,538	11,90,169	T	Jalgaon
		जा	2,28,777	77,310	1,51,467	13,79,654	6,42,370	7,37,284	R	
		ना	35,120	20,191	14,929	7,39,053	2,86,168	4,52,885	U	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.10 Contd.

(1)	(2)	(3)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(3)	(2)
9	अहमद-ाजर	ए	2,45,985	84,530	1,61,455	21,83,596	9,87,603	11,95,993	T	Ahmednagar
		जा	2,20,344	71,923	1,48,421	16,51,562	7,78,167	8,73,395	R	
		-आ	25,641	12,607	13,034	5,32,034	2,09,436	3,22,598	U	
10	पुजे	ए	3,09,053	1,32,081	1,76,972	42,78,073	17,53,075	25,24,998	T	Pune
		जा	2,17,130	75,499	1,41,631	15,15,833	6,93,222	8,22,611	R	
		-आ	91,923	56,582	35,341	27,62,240	10,59,853	17,02,387	U	
11	सातारा	ए	2,58,669	78,122	1,80,547	15,05,336	6,52,492	8,52,844	T	Satara
		जा	2,46,553	71,888	1,74,665	1235,802	5,46,876	6,88,926	R	
		-आ	12,116	6,234	5,882	2,69,534	1,05,616	1,63,918	U	
12	सांजली	ए	2,66,414	75,873	1,90,541	13,64,869	5,79,659	7,85,210	T	Sangli
		जा	2,42,811	65,303	1,77,508	9,46,919	4,20,890	5,26,029	R	
		-आ	23,603	10,570	13,033	4,17,950	1,58,769	2,59,181	U	
13	सोलापूर	ए	2,57,074	86,894	1,70,180	21,06,502	9,33,441	11,73,061	T	Solapur
		जा	2,24,949	70,809	1,54,140	12,96,076	6,08,514	6,87,562	R	
		-आ	32,125	16,085	16,040	8,10,426	3,24,927	4,85,499	U	
14	कोल्हापूर	ए	2,58,088	80,415	1,77,673	18,70,192	7,84,443	10,85,749	T	Kolhapur
		जा	2,36,949	70,203	1,66,746	11,68,942	5,25,923	643,019	R	
		-आ	21,139	10,212	10,927	7,01,250	2,58,520	4,42,730	U	
15	औरंगाबाद	ए	1,51,326	57,516	93,810	17,20,156	7,61,572	9,58,584	T	Aurangabad
		जा	1,31,667	45,423	86,244	9,47,162	4,52,277	4,94,885	R	
		-आ	19,659	12,093	7,566	7,72,994	3,09,295	4,63,699	U	
16	जाल-आ	ए	1,04,902	31,432	73,470	8,96,080	4,11,766	4,84,314	T	Jalna
		जा	94,221	25,421	68,800	6,77,841	326,023	3,51,818	R	
		-आ	10,681	6,011	4,670	2,18,239	85,743	1,32,496	U	
17	परभजी	ए	84,835	22,779	62,056	8,82,963	3,95,786	4,87,177	T	Parbhani
		जा	72,816	16,507	56,309	5,31,571	2,54,208	2,77,363	R	
		-आ	12,019	6,272	5,747	3,51,392	1,41,578	2,09,814	U	
17	हिंगोली	ए	47,140	16,532	30,608	5,27,182	2,45,899	2,81,283	T	Hingoli
		जा	43,007	14,153	28,854	4,17,078	2,01,948	2,15,130	R	
		-आ	4,133	2,379	1,754	1,10,104	43,951	66,153	U	
18	बीड	ए	1,26,926	43,304	83,622	12,03,666	5,68,441	6,35,225	T	Beed
		जा	1,17,223	37,700	79,523	9,22,009	4,54,611	4,67,398	R	
		-आ	9,703	5,604	4,099	2,81,657	1,13,830	1,67,827	U	
19	नांदेड	ए	2,36,950	79,228	1,57,722	16,,74,222	7,59,436	9,14,786	T	Nanded
		जा	2,15,120	67,649	1,47,471	11,76,700	5,57,510	6,19,190	R	
		-आ	21,830	11,579	10,251	4,97,522	2,01,926	2,95,596	U	
20	उस्मा-आबाद	ए	98,320	31,712	66,608	8,33,064	3,79,166	4,53,898	T	Osmanabad
		जा	90,440	27,417	63,023	6,66,573	3,11,306	3,55,267	R	
		-आ	7,880	4,295	3,585	1,66,491	67,860	98,631	U	

तक्का क्रमांक/TABLE No. 1.10 Contd.

(1)	(2)	(3)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(3)	(2)
21	लातूर	ए	1,27,669	33,158	94,511	12,39,767	5,49,800	6, 89,967	T	Latur
		जा	1,17,701	27,598	90,103	8,81,128	4,05,030	4,76,098	R	
		-II	9,968	5,560	4,408	3,58,639	1,44,770	2,13,869	U	
22	बुलढाजा	ए	1,07,218	39,530	67,688	12,16,465	5,50,796	6,65,669	T	Buldhana
		जा	93,429	32,635	60,794	885,771	4,21,192	4,64,579	R	
		-II	13,789	6,895	6,894	3,,30,694	1,29,604	2,01,090	U	
23	अजोला	ए	65,979	27,559	38,420	9,81,996	4,05,462	5,76,534	T	Akola
		जा	51,818	18,896	32,922	5,41,540	2,38,340	3,03,200	R	
		-II	14,161	8,663	5,498	4,40,456	1,67,122	2,73,334	U	
23	वाशिम	ए	59,681	19,790	39,891	5,64,884	2,58,352	3,06,532	T	Washim
		जा	56,124	18,005	38,119	4,38,436	2,08,815	2,29,621	R	
		-II	3,557	1,785	1,772	1,26,448	49,537	76,911	U	
24	अमरावती	ए	1,87,259	75,910	1,11,349	15,11,538	6,21,595	889,943	T	Amravati
		जा	1,59,877	60,051	99,826	8,91,407	3,86,090	5,05,317	R	
		-II	27,382	15,859	11,523	6,20,131	2,35,505	3,84,626	U	
25	यवतमाळ	ए	1,69,484	61,968	1,07,516	13,39,334	5,90,758	7,48,576	T	Yavatmal
		जा	1,59,571	56,433	1,03,138	10,22,777	4,69,847	5,52,930	R	
		-II	9,913	5,535	4,378	3,16,557	1,20,911	1,95,646	U	
26	वर्धा	ए	1,19,021	46,980	72,041	6,86,385	2,90,379	3,96,006	T	Wardha
		जा	1,02,876	37,748	65,128	4,61,782	2,04,097	2,57,685	R	
		-II	16,145	9,232	6,913	2,24,603	86,282	1,38,321	U	
27	नाजपूर	ए	2,55,270	1,22,431	1,32,839	25,29,288	10,13,688	15,15,600	T	Nagpur
		जा	1,67,295	66,999	1,00,296	7,26,585	3,24,876	401,709	R	
		-II	87,975	55,432	32,543	18,02,703	6,88,812	11,13,891	U	
28	भंडारा	ए	1,71,421	65,868	1,05,553	5,99,261	2,70,409	3,28,852	T	Bhandara
		जा	1,62,275	61,446	1,00,829	4,78,803	2,21,725	2,57,078	R	
		-II	9,146	4,422	4,724	1,20,458	48,684	71,774	U	
28	जोंदिया	ए	1,87,706	67,082	1,20,624	6,21,111	2,79,813	3,41,298	T	Gondia
		जा	1,82,349	64,476	1,17,873	5,23,515	2,41,571	2,81,944	R	
		-II	5,357	2,606	2,751	97,596	38,242	59,354	U	
29	चंद्रपूर	ए	2,47,762	96,112	1,51,650	11,40,310	4,95,402	6,44,908	T	Chandrapur
		जा	2,19,468	79,418	1,40,050	6,76,864	3,14,974	3,61,890	R	
		-II	28,294	16,694	11,600	4,63,446	1,80,428	2,83,018	U	
30	जडचिरोली	ए	1,60,145	58,220	1,01,925	4,73,190	2,18,711	2,54,479	T	Gadchiroli
		जा	1,53,744	55,402	98,342	4,30,254	2,01,595	2,28,659	R	
		-II	6,401	2,818	3,583	42,936	17,116	25,820	U	
महाराष्ट्र राज्य		ए	64,25,298	24,35,800	39,89,498	5,57,05,276	2,35,48,501	3,21,56,775	T	Maharashtra State
		जा	54,07,627	18,20,143	35,87,484	2,85,16,216	1,31,10,041	1,54,06,175	R	
		-II	10,17,671	6,15,657	4,02,014	2,71,89,060	1,04,38,460	1,67,50,600	U	

1. क्षेत्रफल / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.11

मुख्यतः काम करणा-यांची औद्योगिक प्रकारानुसार वर्गवारी/Classification of main workers by industrial categories

(जनगणना/Population Census, 2001)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	शेतकरी Cultivators			शेतमजूर Agricultural labourers			घरगुती उद्योग Household Industry			इतर उद्योग Other Industry			District (2)
		एकूण Total (3)	पुरुष Males (4)	स्त्रिया Females (5)	एकूण Total (6)	पुरुष Males (7)	स्त्रिया Females (8)	एकूण Total (9)	पुरुष Males (10)	स्त्रिया Females (11)	एकूण Total (12)	पुरुष Males (13)	स्त्रिया Females (14)	
		1	मुंबई शहर ..	1,289	847	442	736	529	207	35,316	25,662	9,654	12,13,369	
2	मुंबई उप-नगर ..	2,658	1,803	855	2,234	1,631	603	78,448	57,373	21,075	28,87,699	24,63,577	4,24,122	Mumbai Suburban
3	ठाजे ..	2,93,629	1,67,350	1,26,279	1,76,030	94,793	81,237	56,543	36,714	19,829	22,55,802	19,58,269	2,97,533	Thane
4	रायजड ..	1,93,279	1,05,057	88,222	76,067	41,817	34,250	15,290	10,732	4,558	3,80,053	3,26,667	53,386	Raigad
5	रत्नाजिरी ..	2,92,293	1,29,548	1,62,745	45,128	24,222	20,906	9,387	6,976	2,411	2,10,805	1,77,042	33,763	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग ..	1,06,440	62,843	43,597	23,963	15,387	8,576	7,380	5,180	2,200	96,044	78,079	17,965	Sindhudurg
7	नाशिक ..	7,47,243	4,25,089	3,22,154	4,06,687	1,95,579	2,11,108	35,127	21,667	13,460	7,22,283	6,23,194	99,089	Nashik
8	धुळे ..	1,79,514	1,24,598	54,916	2,00,046	1,06,084	93,962	14,923	10,391	4,532	1,79,013	1,59,236	19,777	Dhule
9	नांदुरबार ..	1,77,962	1,19,629	58,333	1,80,009	91,662	88,347	7,331	4,805	2,526	93,019	79,582	13,437	Nandurbar
10	जळगाव ..	3,40,002	2,24,165	1,15,837	5,46,762	2,90,286	2,56,476	27,258	18,878	8,380	3,86,064	3,46,125	39,939	Jalgaon
11	अहमदनगर ..	7,48,820	4,25,251	3,23,569	3,58,925	1,75,864	1,83,061	40,705	22,814	17,891	4,62,611	3,86,991	75,620	Ahmednagar
12	पुणे ..	7,09,537	3,91,397	3,18,140	2,77,732	1,33,362	1,44,370	61,047	35,752	25,295	15,97,113	13,23,461	2,73,652	Pune
13	सातारा ..	5,15,217	3,01,981	2,13,236	1,85,229	88,025	97,204	24,944	16,563	8,381	3,19,599	2,71,143	48,456	Satara
14	सांगली ..	4,33,071	2,88,765	1,44,306	1,91,490	1,02,380	89,110	26,982	17,016	9,966	3,00,698	2,56,395	44,303	Sangli
15	सोलापूर ..	5,25,775	3,31,254	1,94,521	3,77,394	1,86,349	1,91,045	69,419	19,815	49,604	5,13,379	4,31,870	81,509	Solapur
16	कोल्हापूर ..	5,61,840	3,32,240	2,29,600	2,17,497	1,08,234	1,09,263	43,690	28,799	14,891	5,71,855	4,73,339	98,516	Kolhapur
17	औरंगाबाद ..	4,00,081	2,33,316	1,66,765	2,16,776	1,04,349	1,12,427	14,786	8,906	5,880	3,93,888	3,39,704	54,184	Aurangabad
18	जालना ..	2,92,018	1,76,025	1,15,993	1,79,336	87,277	92,059	10,129	6,392	3,737	1,30,515	1,14,011	16,504	Jalna
19	परभणी ..	2,13,367	1,32,127	81,240	1,98,438	99,527	98,911	7,023	4,873	2,150	1,41,089	1,25,099	15,990	Parbhani
20	हिंगोली ..	1,93,689	1,09,822	83,867	1,46,822	71,282	75,540	5,669	3,909	1,760	66,658	57,929	8,729	Hingoli
21	बीड ..	4,24,195	2,37,612	1,86,583	2,13,170	1,01,340	1,11,830	11,851	7,828	4,023	1,81,442	1,57,831	23,611	Beed
22	नांदेड ..	3,39,606	2,21,830	1,17,776	3,49,876	1,86,102	1,63,774	20,461	11,175	9,286	2,55,144	2,23,587	31,557	Nanded

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 1.11 – Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)	
23	उस्मा-ाबाद	..	2,36,068	1,55,780	80,288	1,96,582	1,00,154	96,428	11,207	6,951	4,256	1,11,345	95,605	15,740	Osmanabad
24	लातूर	..	2,61,904	1,76,397	85,507	2,42,041	1,34,694	1,07,347	11,472	7,757	3,715	1,97,432	1,73,451	23,981	Latur
25	बुलढाजा	..	3,25,895	1,92,469	1,33,426	4,00,535	2,02,152	1,98,383	10,727	7,071	3,656	1,71,640	1,55,385	16,255	Buldhana
26	अजोला	..	1,14,058	84,635	29,423	2,71,692	1,50,579	1,21,113	6,785	4,531	2,254	1,89,729	1,68,487	21,242	Akola
27	वाशिम	..	1,31,843	84,831	47,012	1,94,966	1,02,055	92,911	4,573	3,252	1,321	64,269	57,814	6,455	Washim
28	अमरावती	..	1,85,644	1,44,235	41,409	4,28,625	2,48,368	1,80,257	14,601	10,362	4,239	2,79,493	2,45,144	34,349	Amravati
29	यवतमाळ	..	2,84,888	1,88,136	96,752	4,31,234	2,24,799	2,06,435	10,524	7,614	2,910	2,22,807	1,92,406	30,401	Yavatmal
30	वर्धा	..	1,23,306	87,240	36,066	1,57,229	85,131	72,098	8,257	6,142	2,115	1,42,538	1,23,118	19,420	Wardha
31	नाजपूर	..	1,99,076	1,30,849	68,227	2,41,648	1,24,839	1,16,809	28,424	19,486	8,938	8,13,931	6,94,021	1,19,910	Nagpur
32	भंडारा	..	1,05,965	65,897	40,068	1,25,148	65,367	59,781	20,562	9,948	10,614	1,13,789	95,956	17,833	Bhandara
33	जोंदिया	..	1,36,153	85,223	50,930	1,04,727	58,568	46,159	38,711	13,495	25,216	1,12,299	94,653	17,646	Gondia
34	चंद्रपूर	..	2,07,577	1,32,645	74,932	1,90,172	94,979	95,193	14,827	11,014	3,813	2,70,453	2,32,841	37,612	Chandrapur
35	जडचिरोली	..	1,77,806	1,10,098	67,708	86,273	43,886	42,387	5,707	4,043	1,664	67,173	56,143	11,030	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य			1,01,81,708	61,80,984	40,00,724	76,41,219	39,41,652	36,99,567	8,10,086	4,93,886	3,16,200	1,61,15,040	1,37,99,773	23,15,267	Maharashtra State

आधार : भारताची जनगणना, २००१ Source.— Population Census of India, 2001

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.12

लोकसंख्या व काम करणारे यांचे वयोगट व लिंग यानुसार वर्गीकरण
Distribution of Population and workers by age groups and sex
 (जनगणना /Population Census, 2001)

एकूण /ग्रामीण /नागरी Total/Rural/Urban	वयोगट Age-group	एकूण लोकसंख्या Total Population			काम करणारे (मुख्यतः + सीमांतिक) Workers (Main+Marginal)		
		पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total	पुरुष Male	स्त्रिया Female	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
एडूज Total	0-4	49,83,885	45,48,958	95,32,843	—	—	—
	5-14	1,12,48,450	1,03,19,082	2,15,67,532	3,98,646	3,65,429	7,64,075
	15-19	52,62,931	43,07,717	95,70,648	18,18,763	10,68,464	28,87,227
	20-24	47,81,322	40,75,338	88,56,660	33,64,225	16,72,928	50,37,153
	25-29	41,87,247	40,31,117	82,18,364	38,04,321	19,24,764	57,29,085
	30-34	38,00,551	35,92,169	73,92,720	36,78,477	19,46,584	56,25,061
	35-39	35,40,148	34,18,212	69,58,360	34,65,313	19,40,291	54,05,604
	40-49	54,14,668	46,74,772	1,00,89,440	52,63,619	26,49,928	79,13,547
	50-59	31,83,488	29,35,829	61,19,317	28,64,153	14,85,259	43,49,412
	60-69	24,33,722	29,29,734	53,63,456	15,81,014	10,42,872	26,23,886
	70-79	11,47,239	11,64,867	23,12,106	4,93,592	1,72,437	6,66,029
	80+	3,51,240	4,27,858	7,79,098	92,975	36,762	1,29,737
वय -न सांजितलेले Age Not Stated		65,705	52,378	1,18,083	26,997	15,538	42,535
एडूज / Total		5,04,00,596	4,64,78,031	9,68,78,627	2,68,52,095	1,43,21,256	4,11,73,351
ग्रामीण Rural	0-4	30,68,305	28,04,802	58,73,107	—	—	—
	5-14	68,07,109	62,92,230	1,30,99,339	3,16,047	3,32,218	6,48,265
	15-19	29,40,496	24,30,476	53,70,972	12,01,072	9,49,850	21,50,922
	20-24	24,01,727	21,72,535	45,74,262	18,72,855	14,08,706	32,81,561
	25-29	20,82,403	21,57,570	42,39,973	19,59,374	15,68,574	35,27,948
	30-34	19,44,710	19,99,437	39,44,147	19,07,103	15,77,498	34,84,601
	35-39	18,80,140	19,21,875	38,02,015	18,55,481	15,55,726	34,11,207
	40-49	29,04,898	26,59,795	55,64,693	28,55,495	21,28,946	49,84,441
	50-59	17,57,360	17,62,501	35,19,861	16,60,724	12,48,205	29,08,929
	60-69	16,09,057	20,20,359	36,29,416	12,33,819	9,45,529	21,79,348
	70-79	7,82,879	7,77,347	15,60,226	3,98,964	1,52,355	5,51,319
	80+	2,35,507	2,83,981	5,19,488	69,130	31,581	1,00,711
वय -न सांजितलेले Age Not Stated		44,086	36,062	80,148	18,572	13,607	32,179
एडूज / Total		2,84,58,677	2,73,18,970	5,57,77,647	1,53,48,636	1,19,12,795	2,72,61,431
नागरी Urban	0-4	19,15,580	17,44,156	36,59,736	—	—	—
	5-14	44,41,341	40,26,852	84,68,193	82,599	33,211	1,15,810
	15-19	23,22,435	18,77,241	41,99,676	6,17,691	1,18,614	7,36,305
	20-24	23,79,595	19,02,803	42,82,398	14,91,370	2,64,222	17,55,592
	25-29	21,04,844	18,73,547	39,78,391	18,44,947	3,56,190	22,01,137
	30-34	18,55,841	15,92,732	34,48,573	17,71,374	3,69,086	21,40,460
	35-39	16,60,008	14,96,337	31,56,345	16,09,832	3,84,565	19,94,397
	40-49	25,09,770	20,14,977	45,24,747	24,08,124	5,20,982	29,29,106
	50-59	14,26,128	11,73,328	25,99,456	12,03,429	2,37,054	14,40,483
	60-69	8,24,665	9,09,375	17,34,040	3,47,195	97,343	4,44,538
	70-79	3,64,360	3,87,520	7,51,880	94,628	20,082	1,14,710
	80+	1,15,733	1,43,877	2,59,610	23,845	5,181	29,026
वय -न सांजितलेले Age Not Stated		21,619	16,316	37,935	8,425	1,931	10,356
एडूज / Total		2,19,41,919	1,91,59,061	4,11,00,980	1,15,03,459	24,08,461	1,39,11,920

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No.1.13

धर्मानुसार लोकसंख्या/ Population by religion

(जनगणना/ Population Census, 2001)

अ. क्र.	जिल्हा	हिंदू	मुस्लीम	ख्रिस्ती	शीख	बौद्ध	जैन	इतर धर्म व धर्ममते	धर्म न सांगितलेले	एकूण	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	Other religions and persuasions	Religion not stated	(11)	(2)
1	मुंबई शहर	21,19,750	7,34,484	106,240	16,330	1,61,417	1,59,021	39,482	1,307	33,38,031	Mumbai City
2	मुंबई उप-नगर	59,53,475	14,88,987	340,166	53,271	4,64,354	3,19,339	17,833	2,994	86,40,419	Mumbai Suburban
3	ठाणे	65,06,337	8,80,827	242,101	31,709	3,09,630	1,49,331	8,811	3,103	81,31,849	Thane
4	रायगड	19,16,707	1,70,003	10,163	4,332	93,251	10,680	1,073	1,720	22,07,929	Raigad
5	रत्नाजिरी	13,91,137	1,75,672	2,866	712	1,20,855	4,227	161	1,147	16,96,777	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	8,02,498	23,668	16,001	284	24,320	1,437	57	560	8,68,825	Sindhudurg
7	नाशिक	43,06,179	5,25,983	22,849	8,766	84,044	35,135	2,495	8,345	49,93,796	Nashik
8	धुळे	15,22,895	149,466	4,902	1,439	14,613	13,099	619	914	17,07,947	Dhule
9	नांदुरबार	11,98,481	71,215	17,953	580	5,161	5,949	7,056	5,314	13,11,709	Nandurbar
10	जळगाव	30,49,368	455,288	5,424	2,758	1,26,136	27,369	8,344	8,003	36,82,690	Jalgaon
11	अहमदनगर	36,64,259	2,64,145	25,961	5,850	35,893	38,561	1,226	4,747	40,40,642	Ahmednagar
12	पुणे	61,97,349	4,52,397	116,661	21,938	3,21,948	1,04,073	11,283	6,906	72,32,555	Pune
13	सातारा	25,33,359	1,25,661	3,759	1,107	1,28,570	12,156	1,359	3,023	28,08,994	Satara
14	सांगली	22,43,478	2,03,524	9,696	1,312	35,142	85,160	1,123	4,089	25,83,524	Sangli
15	सोलापूर	33,86,955	3,77,579	9,625	2,752	38,497	27,904	1,438	4,793	38,49,543	Solapur
16	कोल्हापूर	30,77,263	2,36,875	16,078	2,082	37,932	1,47,285	2,288	3,359	35,23,162	Kolhapur
17	औरंगाबाद	20,30,181	5,69,516	15,558	4,452	2,47,222	26,782	1,110	2,192	28,97,013	Aurangabad
18	जालना	12,55,041	2,11,531	12,438	1,515	1,21,033	8,960	489	1,973	16,12,980	Jalna
19	परभणी	11,21,246	2,43,935	1,368	789	1,53,231	5,698	348	1,100	15,27,715	Parbhani
20	हिंगोली	7,28,893	1,03,199	468	474	1,47,927	5,245	135	819	9,87,160	Hingoli
21	बीड	18,27,298	2,56,582	1,380	746	65,122	8,628	220	1,274	21,61,250	Beed
22	नांदेड	21,62,185	3,85,081	3,734	12,645	3,02,161	5,003	1,148	4,302	28,76,259	Nanded
23	उस्मानाबाद	12,97,858	1,51,181	765	818	28,356	5,029	354	2,225	14,86,586	Osmanabad
24	लातूर	17,00,679	2,92,996	1,494	1,435	74,351	6,123	873	2,334	20,80,285	Latur
25	बुलढाजा	16,22,192	2,85,387	2,545	1,501	3,06,503	12,254	823	1,275	22,32,480	Buldhana
26	अकोला	10,24,080	2,96,272	3,494	1,201	2,93,184	10,313	656	1,039	16,30,239	Akola
27	वाशिम	7,46,841	1,11,863	1,211	500	1,50,580	8,504	173	544	10,20,216	Washim
28	अमरावती	18,83,148	3,47,250	7,315	2,940	3,50,403	11,932	2,964	1,208	26,07,160	Amravati
29	यवतमाळ	19,99,368	1,96,909	3,997	1,632	2,21,793	11,098	20,533	2,941	24,58,271	Yavatmal
30	वर्धा	10,06,235	47,605	2,559	1,825	1,69,579	5,990	1,930	1,013	12,36,736	Wardha
31	नागपूर	30,90,588	2,96,709	31,682	19,633	5,89,218	22,608	14,649	2,550	40,67,637	Nagpur
32	भंडारा	9,53,507	23,324	1,844	739	1,44,541	975	10,655	561	11,36,146	Bhandara
33	गोंदिया	10,41,802	21,980	1,292	1,745	1,19,618	1,471	12,190	609	12,00,707	Gondia
34	चंद्रपूर	16,80,113	76,050	11,301	4,922	2,74,067	4,135	18,118	2,395	20,71,101	Chandrapur
35	गडचिरोली	8,18,640	17,341	3,423	603	78,058	369	44,825	7,035	9,70,294	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	7,78,59,385	1,02,70,485	10,58,313	2,15,337	58,38,710	13,01,843	2,36,841	97,713	9,68,78,627	Maharashtra State

आधार :-भारताची जनगणना, २००१

Source - Population Census of India, 2001

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No.1.14

राज्यवार लोकसंख्येची ठळक वैशिष्ट्ये/Salient features of Population by State

जनगणना/ Population Census, 2001

अनु. क्रमांक Sr. No	राज्य/ केंद्रशासित प्रदेश	क्षेत्रफल चौरस कि. मी. Area (Sq.Kms.)	लोकसंख्या Population		लोकसंख्येतील बदल	शेकडा बदल	दर हजार पुरुषांमागे स्त्रिया	दर चौरस कि. मी. मागे लोकसंख्या	नागरी लोकसंख्येचे शेकडा प्रमाण	साक्षरतेचे शेकडा प्रमाण	अनुसूचित जाती/जमातीचे एकूण शेकडा प्रमाण	जाती/एकूण शेकडा प्रमाण	State/Union Territories
			2001	1991	Variation Population 1991-2001	Percentage Variations 1991-2001	Female per 1,000 males 2001	Population per Sq. Km. 2001	Population per Sq. Km. 2001	Literacy percentage 2001	Percentage of SC/ST to Total Population	(12)	(2)
1	आंध्रप्रदेश	2,75,045	7,62,10,007	6,65,08,008	97,01,999	+14.59	978	277	27.30	60.47	22.78	Andhra Pradesh	
2	आसाम	78,438	2,66,55,528	2,24,14,322	42,41,206	+18.92	935	340	12.90	63.25	19.26	Assam	
3	अरुणाचल प्रदेश	83,743	10,97,968	8,64,558	2,33,410	+27.00	893	13	20.75	54.34	64.79	Arunachal Pradesh	
4	बिहार	94,163	8,29,98,509	6,45,30,554	1,84,67,955	+28.62	919	881	10.46	47.00	16.64	Bihar	
5	छत्तीसगड	1,35,191	2,08,33,803	1,76,14,928	32,18,875	+18.27	989	154	20.09	64.66	43.37	Chattisgarh	
6	गुजरात	1,96,024	5,06,71,017	4,13,09,582	93,61,435	+22.66	920	258	37.36	69.14	21.85	Gujrat	
7	गोवा	3,702	13,47,668	11,69,793	1,77,875	+15.21	961	364	49.76	82.01	1.81	Goa	
8	हरियाणा	44,212	2,11,44,564	1,64,63,648	46,80,916	+28.43	861	478	28.92	67.91	19.35	Haryana	
9	हिमाचल प्रदेश	55,673	60,77,900	51,70,877	9,07,023	+17.54	968	109	9.80	76.48	28.74	Himachal Pradesh	
10	जम्मू व काश्मीर	2,22,236	1,01,43,700	78,03,900	23,39,800	+29.98	892	46	24.81	55.52	18.50	Jammu & Kashmir	
11	झारखंड	79,714	2,69,45,829	2,18,43,911	51,01,918	+23.36	941	338	22.24	53.56	38.14	Jharkhand	
12	कर्नाटक	1,91,791	5,28,50,562	4,49,77,201	78,73,361	+17.51	965	276	33.99	66.64	22.76	Karnataka	
13	केरळ	38,863	3,18,41,374	2,90,98,518	27,42,856	+9.43	1,058	819	25.96	90.86	10.95	Kerala	
14	मध्यप्रदेश	3,08,245	6,03,48,023	4,85,66,242	1,17,81,781	+24.26	919	196	26.46	63.74	35.44	Madhya Pradesh	
15	महाराष्ट्र	3,07,713	9,68,78,627	7,89,37,187	1,79,41,440	+22.73	922	315	42.43	76.88	19.05	Maharashtra	
16	मजिपूर	22,327	21,66,788	18,37,149	3,29,639	+30.02	978	107	23.88	70.53	36.98	Manipur	
17	मेघालय	22,429	23,18,822	17,74,778	5,44,044	+30.65	972	103	19.58	62.56	86.42	Meghalaya	
18	मिझोरम	21,081	8,88,573	6,89,756	1,98,817	+28.82	935	42	49.63	88.80	94.49	Mizoram	
19	नागालॅंड	16,579	19,90,036	12,09,546	7,80,490	+64.41	909	120	17.74	66.59	89.15	Nagaland	
20	ओरिसा	1,55,707	3,68,04,660	3,16,59,736	51,44,924	+16.25	972	236	14.99	63.08	38.66	Orissa	
21	पंजाब	50,362	2,43,58,999	2,02,81,969	40,77,030	+20.10	876	484	33.92	69.65	28.85	Punjab	
22	राजस्थान	3,42,239	5,65,07,188	4,40,05,990	1,25,01,198	+28.41	921	165	23.39	60.41	29.72	Rajasthan	
23	सिक्कीम	7,096	5,40,851	4,06,457	1,34,394	+33.06	875	76	11.07	68.81	25.62	Sikkim	
24	तामीळनाडू	1,30,058	6,24,05,679	5,58,58,946	65,46,733	+11.72	987	480	44.04	73.45	20.04	Tamil Nadu	
25	त्रिपुरा	10,486	31,99,203	27,57,205	4,41,998	+16.03	948	305	17.06	73.19	48.42	Tripura	
26	उत्तर प्रदेश	2,40,928	16,61,97,921	13,19,98,804	3,41,99,117	+25.91	898	690	20.78	56.27	21.21	Uttar Pradesh	
27	उत्तरांचल	53,483	84,89,349	71,13,483	13,75,866	+19.34	962	159	25.67	71.62	20.89	Uttaranchal	
28	पश्चिम बंगाल	88,752	8,01,76,197	6,80,77,965	1,20,98,232	+17.77	934	903	27.97	68.64	28.51	West Bengal	
29	अंदमाना व निकोबार बेटे	8,249	3,56,152	2,80,661	75,491	26.90	846	43	32.63	81.30	8.27	Anadman and Nikobar Island	
30	चंडीगड	114	9,00,635	6,42,015	2,58,620	+40.28	777	7,900	89.77	81.94	17.50	Chandigarh	
31	दादर व नगरहवेली	491	2,20,490	1,38,477	82,013	+59.22	812	449	22.89	57.63	64.10	Dadar & Nagar Haveli	
32	दिल्ली	1,483	1,38,50,507	94,20,644	44,29,863	+47.02	821	9,340	93.18	81.67	16.92	Delhi	
33	लक्षद्वीप	32	60,650	51,707	8,943	+17.30	948	1,895	44.46	86.66	94.51	Lakshadweep	
34	पॉण्डिचेरी	479	9,74,345	8,07,785	1,66,560	+20.62	1,001	2,034	66.57	81.24	16.19	Pondicherry	
35	दिव आणि दमज	112	1,58,204	101,586	56,618	+55.73	710	1,413	36.25	78.18	11.91	Div and Daman	
भारत		32,87,240	1,02,86,10,328	84,63,87,888	18,22,22,440	+21.56	933	313	27.81	64.84	24.40	India	

- मजीपूर राज्यातील सेनापती जिल्ह्यातील माओ-मराम, पाओमाटा व पुरुल हे उपविभाज वजळू-1/Excludes Mao-Maram, Paomata and Purul Sub-divisions of Senapati District of Manipur

+ साक्षरतेची टक्केवारी सात व त्यापेक्षा अधिक वयाच्या लोकांसाठी आहे. / The literacy rates relate to the population aged seven and above. आधारा-भारताची जनगणना, २००१/ Source-Population Census of India, 2001

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No.1.15

१ मार्च रोजीची जिल्हावार प्रक्षेपित लोकसंख्या/ Districtwise projected Population as on 1st March
(2002-2011)

अनु. क्रमांक Sr. No	जिल्हा	लोकसंख्या Population जनगणना/Census	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(13)	(2)
1	मुंबई शहर	3,338	3,421	3,504	3,589	3,674	3,760	3,846	3,934	4,022	4,111	4,202	Mumbai City	
2	मुंबई उप-नगर	8,640	8,856	9,070	9,289	9,509	9,731	9,957	10,183	10,412	10,642	10,876	Mumbai Suburban	
3	ठाणे	8,132	8,298	8,461	8,627	8,792	8,958	9,125	9,292	9,459	9,627	9,795	Thane	
4	रायगड	2,208	2,235	2,261	2,287	2,312	2,336	2,360	2,383	2,406	2,428	2,449	Raigad	
5	रत्नाजिरी	1,697	1,714	1,730	1,746	1,761	1,776	1,790	1,803	1,815	1,827	1,839	Ratnagiri	
6	सिंधुदुर्ग	869	877	885	893	901	908	915	921	927	933	938	Sindhudurg	
7	नाशिक	4,994	5,068	5,139	5,210	5,280	5,349	5,418	5,486	5,552	5,617	5,682	Nashik	
8	धुळे	1,708	1,730	1,750	1,771	1,791	1,810	1,829	1,848	1,866	1,883	1,901	Dhule	
9	नांदुरबार	1,312	1,326	1,339	1,353	1,365	1,378	1,389	1,401	1,412	1,422	1,432	Nandurbar	
10	जळगाव	3,683	3,731	3,777	3,823	3,867	3,911	3,954	3,996	4,037	4,077	4,116	Jalgaon	
11	अहमदनगर	4,041	4,088	4,132	4,176	4,218	4,260	4,300	4,339	4,376	4,412	4,447	Ahmednagar	
12	पुणे	7,233	7,363	7,489	7,618	7,746	7,873	8,001	8,127	8,253	8,379	8,505	Pune	
13	सातारा	2,809	2,839	2,867	2,895	2,921	2,947	2,972	2,995	3,018	3,039	3,060	Satara	
14	सांगली	2,584	2,616	2,646	2,676	2,706	2,734	2,762	2,790	2,816	2,842	2,867	Sangli	
15	सोलापूर	3,850	3,902	3,952	4,002	4,051	4,100	4,147	4,194	4,239	4,283	4,327	Solapur	
16	कोल्हापूर	3,523	3,570	3,615	3,659	3,703	3,746	3,788	3,829	3,869	3,908	3,946	Kolhapur	
17	औरंगाबाद	2,897	2,939	2,980	3,021	3,061	3,100	3,139	3,178	3,215	3,252	3,289	Aurangabad	
18	जालना	1,613	1,632	1,649	1,666	1,683	1,699	1,715	1,730	1,745	1,759	1,773	Jalna	
19	परभणी	1,528	1,549	1,568	1,588	1,608	1,627	1,646	1,664	1,682	1,700	1,717	Parbhani	
20	हिंगोली	987	998	1,008	1,018	1,028	1,037	1,046	1,054	1,063	1,070	1,078	Hingoli	
21	बीड	2,161	2,186	2,209	2,231	2,253	2,275	2,295	2,315	2,334	2,352	2,370	Beed	
22	नांदेड	2,876	2,912	2,945	2,979	3,011	3,043	3,074	3,104	3,133	3,161	3,189	Nanded	
23	उस्मानाबाद	1,487	1,503	1,518	1,533	1,548	1,562	1,575	1,588	1,600	1,612	1,624	Osmanabad	
24	लातूर	2,080	2,106	2,130	2,154	2,177	2,200	2,222	2,244	2,265	2,285	2,305	Latur	
25	बुलढाजा	2,232	2,259	2,284	2,309	2,333	2,356	2,379	2,401	2,422	2,442	2,463	Buldhana	
26	अकोला	1,630	1,654	1,677	1,701	1,723	1,746	1,768	1,790	1,812	1,833	1,854	Akola	
27	वाशिम	1,020	1,032	1,042	1,053	1,063	1,073	1,083	1,092	1,101	1,110	1,118	Washim	
28	अमरावती	2,607	2,644	2,679	2,714	2,749	2,783	2,816	2,849	2,882	2,913	2,945	Amravati	
29	यवतमाळ	2,458	2,486	2,513	2,539	2,564	2,589	2,613	2,635	2,657	2,679	2,699	Yavatmal	
30	वर्धा	1,237	1,252	1,267	1,282	1,297	1,311	1,325	1,338	1,351	1,364	1,377	Wardha	
31	नागपूर	4,068	4,145	4,221	4,298	4,374	4,450	4,527	4,604	4,680	4,756	4,833	Nagpur	
32	भंडारा	1,136	1,149	1,160	1,172	1,183	1,193	1,204	1,213	1,223	1,232	1,240	Bhandara	
33	गोंदिया	1,201	1,213	1,225	1,236	1,247	1,257	1,267	1,277	1,286	1,294	1,303	Gondia	
34	चंद्रपूर	2,071	2,099	2,126	2,154	2,180	2,206	2,232	2,257	2,282	2,306	2,329	Chandrapur	
35	गडचिरोली	970	980	988	996	1,004	1,012	1,019	1,025	1,032	1,038	1,043	Gadchiroli	
	महाराष्ट्र राज्य	96,879	98,369	99,806	1,01,259	1,02,682	1,04,094	1,05,497	1,06,881	1,08,243	1,09,591	1,10,930	Maharashtra State	

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
Source - Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai-51

टिप- आकडे संक्षिप्तात असल्यामुळे बेरजा जुळणार नाहीत
Note - Total may not tally due to rounding

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.16

एकूण लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण/Literacy rate of total population

जनगणना / Population Census, 2001

अनु- क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	साक्षर लोकसंख्या Literate Population						एकूण/Total			साक्षर लोकसंख्येची ०-६ वर्षे वयोगटावरील लोकसंख्येची टक्केवारी Lierate Population as percentage to above 0-6 age group			District (2)
		ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			व्यक्ती Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	व्यक्ती Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
		व्यक्ती Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	व्यक्ती Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	व्यक्ती Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	व्यक्ती Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
1	मुंबई शहर	—	—	—	25,90,613	15,35,176	10,55,437	25,90,613	15,35,176	10,55,437	86.40	90.23	81.38	Mumbai City
2	मुंबई उप-नगर	—	—	—	66,17,264	38,53,376	27,63,888	66,17,264	38,53,376	27,63,888	86.89	91.56	81.12	Mumbai Suburban
3	ठाणे	11,97,007	7,24,560	4,72,447	44,38,792	25,70,691	18,68,101	56,35,799	32,95,251	23,40,548	80.66	87.06	73.10	Thane
4	रायजड	10,55,120	5,96,315	4,58,805	4,03,204	2,26,598	1,76,606	14,58,324	8,22,913	6,35,411	77.03	86.15	67.75	Raigad
5	रत्नाजिरी	9,46,656	4,98,807	4,47,849	1,49,177	79,523	69,654	10,95,833	5,78,330	5,17,503	75.05	85.89	65.77	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	5,47,278	2,93,504	2,53,774	65,641	34,695	30,946	6,12,919	3,28,199	2,84,720	80.30	90.26	71.23	Sindhudurg
7	शाहिराजे	17,27,803	10,34,902	6,92,901	13,98,385	7,88,464	6,09,921	31,26,188	18,23,366	13,02,822	74.36	83.65	64.35	Nashik
8	धुळे	7,16,937	4,25,631	2,91,306	3,23,900	1,80,405	1,43,495	10,40,837	6,06,036	4,34,801	71.65	81.40	61.39	Dhule
9	नांदुरबार	4,62,988	2,82,498	1,80,490	1,40,233	78,835	61,398	6,03,221	3,61,333	2,41,888	55.78	66.16	45.18	Nadurbar
10	जळगाव	16,17,762	9,67,592	6,50,170	7,63,614	4,29,268	3,34,346	23,81,376	13,96,860	9,84,516	75.43	85.91	64.30	Jalgaon
11	अहमदनगर	20,07,279	11,83,490	8,23,789	5,91,318	3,33,539	2,57,779	25,98,597	15,17,029	10,81,568	75.30	85.70	64.35	Ahmednagar
12	पुणे	18,76,820	11,08,545	7,68,275	31,62,470	17,71,216	13,91,254	50,39,290	28,79,761	21,59,529	80.45	88.34	71.89	Pune
13	सातारा	16,05,421	9,02,117	7,03,304	3,03,526	1,66,912	1,36,614	19,08,947	10,69,029	8,39,918	78.22	88.20	68.38	Satara
14	सांगली	12,50,494	7,20,526	5,29,968	4,67,342	2,58,983	2,08,359	17,17,836	9,79,509	7,38,327	76.62	86.26	66.73	Sangli
15	सोलापूर	15,16,322	9,15,006	6,01,316	8,20,503	4,69,740	3,50,763	23,36,825	13,84,746	9,52,079	71.25	81.99	59.84	Solapur
16	कोल्हापूर	15,68,827	9,23,167	6,45,660	7,95,480	4,43,854	3,51,626	23,64,307	13,67,021	9,97,286	76.93	87.47	66.02	Kolhapur
17	औरंगाबाद	10,12,612	6,33,998	3,78,614	7,59,047	4,33,803	3,25,244	17,71,659	10,67,801	7,03,858	72.94	84.89	60.09	Aurangabad
18	जालना	6,69,713	4,30,195	2,39,518	2,00,686	1,15,535	85,151	8,70,399	5,45,730	3,24,669	64.40	79.14	49.04	Jalna
19	परभणी	5,32,161	3,37,569	1,94,592	3,10,375	1,79,145	1,31,230	8,42,536	5,16,714	3,25,822	66.07	79.63	52.02	Parbhani
20	हिंगोली	4,43,956	2,80,462	1,63,494	99,353	57,450	41,903	5,43,309	3,37,912	2,05,397	66.25	80.71	51.17	Hingoli
21	बीड	9,77,286	6,06,079	3,71,207	2,64,148	1,51,949	1,12,199	12,41,434	7,58,028	4,83,406	67.99	80.70	54.52	Beed
22	नांदेड	11,73,603	7,31,129	4,42,474	4,52,082	2,61,356	1,90,726	16,25,685	9,92,485	6,33,200	67.77	80.44	54.35	Nanded
23	उस्मानाबाद	7,13,762	4,33,079	2,80,683	1,58,260	90,851	67,409	8,72,022	5,23,930	3,48,092	69.02	80.42	56.89	Osmanabad
24	लातूर	9,21,899	5,58,811	3,63,088	3,32,635	1,91,644	1,40,991	12,54,534	7,50,455	5,04,079	71.54	82.94	59.40	Latur
25	बुलढाजा	10,95,393	6,52,222	4,43,171	3,38,496	1,90,188	1,48,308	14,33,889	8,42,410	5,91,479	75.78	86.93	64.07	Buldhana
26	अकोला	6,72,087	3,86,733	2,85,354	4,63,158	2,52,750	2,10,408	11,35,245	6,39,483	4,95,762	81.41	88.91	73.43	Akola
27	वाशिम	5,05,779	3,07,679	1,98,100	1,24,984	70,299	54,685	6,30,763	3,77,978	2,52,785	73.37	85.44	60.57	Washim
28	अमरावती	11,57,564	6,54,404	5,03,160	6,98,985	3,78,142	3,20,843	18,56,549	10,32,546	8,24,003	82.54	88.91	75.73	Amravati
29	यवतमाळ	11,94,702	7,14,038	4,80,664	3,43,075	1,89,601	1,53,474	15,37,777	9,03,639	6,34,138	73.62	84.09	62.52	Yavatmal
30	वर्धा	6,10,393	3,47,267	2,63,126	2,55,163	1,39,469	1,15,694	8,65,556	4,86,736	3,78,820	80.06	87.18	72.45	Wardha
31	नागपूर	9,45,983	5,44,205	4,01,778	20,30,222	11,10,137	9,20,085	29,76,205	16,54,342	13,21,863	84.03	90.18	77.42	Nagpur
32	भंडारा	6,32,659	3,64,572	2,68,087	1,38,003	75,550	62,453	7,70,662	4,40,122	3,30,540	78.5	88.968	67.817	Bhandara
33	गोंदिया	6,96,043	3,97,216	2,98,827	1,12,371	61,050	51,321	8,08,414	4,58,266	3,50,148	78.5	89.609	67.582	Gondia
34	चंद्रपूर	8,19,037	4,86,135	3,32,902	4,91,971	2,76,002	2,15,969	13,11,008	7,62,137	5,48,871	73.2	82.942	62.891	Chandrapur
35	गडचिरोली	4,41,924	2,69,343	1,72,581	48,197	26,971	21,226	4,90,121	2,96,314	1,93,807	60.1	71.855	48.07	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,97,77,624	1,76,50,325	1,21,27,299	2,78,31,909	1,59,23,457	1,19,08,452	5,76,09,533	3,35,73,782	2,40,35,751	76.88	85.97	67.03	Maharashtra State

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.17

अनुसूचित जातीच्या लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण / Literacy rate of Scheduled Castes

जनगणना / Population Census, 2001

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	साक्षर लोकसंख्या Literate Population									साक्षर लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Literate Population as percentage to total population			District (2)
		ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total			एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
(1)	(2)	एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुंबई शहर	0	0	0	1,33,010	76,050	56,960	1,33,010	76,050	56,960	81.97	90.68	72.65	Mumbai City
2	मुंबई उप-नगर	0	0	0	2,73,432	1,60,495	1,12,937	2,73,432	1,60,495	1,12,937	78.78	87.78	68.77	Mumbai Suburban
3	ठाणे	29,611	17,414	12,197	1,98,805	1,15,623	83,182	2,28,416	1,33,037	95,379	78.59	87.24	69.05	Thane
4	रायगड	21,316	11,980	9,336	15,170	8,516	6,654	36,486	20,496	15,990	79.61	88.62	70.43	Raigad
5	रत्नाजिरी	12,750	7,098	5,652	3,405	1,881	1,524	16,155	8,979	7,176	76.39	85.86	67.13	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	21,821	12,161	9,660	2,484	1,396	1,088	24,305	13,557	10,748	72.11	84.67	60.75	Sindhudurg
7	नाशिक	1,23,981	75,802	48,179	1,39,982	80,754	59,228	2,63,963	1,56,556	1,07,407	73.53	85.34	61.19	Nashik
8	धुळे	43,947	27,176	16,771	22,451	12,814	9,637	66,398	39,990	26,408	71.24	84.26	57.74	Dhule
9	नांदुरबार	16,072	10,130	5,942	8,558	5,031	3,527	24,630	15,161	9,469	70.24	85.24	54.80	Nandurbar
10	जळगाव	1,16,144	73,223	42,921	49,269	29,192	20,077	1,65,413	1,02,415	62,998	67.75	82.26	52.66	Jalgaon
11	अहमदनगर	2,22,704	1,33,687	89,017	68,113	39,220	28,893	2,90,817	1,72,907	1,17,910	71.16	83.06	58.81	Ahmednagar
12	पुणे	1,38,823	84,005	54,818	3,30,316	1,90,974	1,39,342	4,69,139	2,74,979	1,94,160	72.52	83.90	61.59	Pune
13	सातारा	1,23,745	72,623	51,122	29,291	16,627	12,664	1,53,036	89,250	63,786	72.27	84.06	60.41	Satara
14	सांगली	1,37,745	81,682	56,063	54,264	31,052	23,212	1,92,009	1,12,734	79,275	71.19	83.00	59.20	Sangli
15	सोलापूर	2,16,633	1,35,144	81,489	1,00,890	59,823	41,067	3,17,523	1,94,967	1,22,556	65.04	77.82	51.57	Solapur
16	कोल्हापूर	1,95,579	1,18,285	77,294	79,924	45,884	34,040	2,75,503	1,64,169	1,11,334	70.90	83.60	57.93	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1,05,443	67,135	38,308	1,07,162	64,219	42,943	2,12,605	1,31,354	81,251	67.90	81.47	53.49	Aurangabad
18	जालना	69,946	45,315	24,631	15,712	9,514	6,198	85,658	54,829	30,829	57.10	72.00	41.74	Jalna
19	परभणी	50,513	32,121	18,392	25,352	15,241	10,111	75,865	47,362	28,503	60.17	74.25	45.75	Parbhani
20	हिंगोली	44,734	27,924	16,810	8,185	4,912	3,273	52,919	32,836	20,083	63.59	78.14	48.75	Hingoli
21	बीड	1,18,628	74,104	44,524	29,524	17,631	11,893	1,48,152	91,735	56,417	62.86	75.98	49.08	Beed
22	नांदेड	2,08,703	1,29,525	79,178	56,892	34,108	22,784	2,65,595	1,63,633	1,01,962	64.17	77.13	50.55	Nanded
23	उस्मानाबाद	1,08,476	67,163	41,313	20,450	12,178	8,272	1,28,926	79,341	49,585	62.16	74.41	49.20	Osmanabad
24	लातूर	1,71,320	1,05,522	65,798	47,792	28,498	19,294	2,19,112	1,34,020	85,092	65.25	77.42	52.31	Latur
25	बुलढाणा	1,09,829	67,923	41,906	29,342	17,372	11,970	1,39,171	85,295	53,876	68.49	82.45	54.02	Buldhana
26	अकोला	69,992	41,942	28,050	35,058	20,344	14,714	1,05,050	62,286	42,764	73.50	85.03	61.37	Akola
27	वाशिम	80,322	49,692	30,630	13,494	7,865	5,629	93,816	57,557	36,259	68.58	82.43	54.15	Washim
28	अमरावती	2,11,240	1,23,031	88,209	92,426	51,887	40,539	3,03,666	1,74,918	1,28,748	78.55	87.60	68.89	Amravati
29	यवतमाळ	1,23,559	74,083	49,476	35,935	20,197	15,738	1,59,496	94,280	65,214	73.78	85.17	61.83	Yavatmal
30	वर्धा	75,215	43,625	31,590	34,529	19,285	15,244	1,09,744	62,910	46,834	78.78	87.44	69.64	Wardha
31	नागपूर	1,58,554	91,610	66,944	3,44,940	1,88,776	1,56,164	5,03,494	2,80,386	2,23,108	82.94	90.06	75.45	Nagpur
32	भंडारा	1,17,356	67,411	49,945	25,214	13,671	11,543	1,42,570	81,082	61,488	80.73	91.83	69.64	Bhandara
33	जोडिया	96,975	54,919	42,056	21,325	11,681	9,644	1,18,300	66,600	51,700	81.42	92.83	70.29	Gondia
34	चंद्रपूर	1,07,702	63,615	44,087	87,316	49,583	37,733	1,95,018	1,13,198	81,820	75.44	85.49	64.89	Chandrapur
35	गडचिरोली	54,136	32,529	21,607	8,062	4,432	3,630	62,198	36,961	25,237	66.97	79.05	54.73	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		35,03,514	21,19,599	13,83,915	25,48,074	14,66,726	10,81,348	60,51,588	35,86,325	24,65,263	71.90	83.29	59.98	Maharashtra State

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.18

अनुसूचित जमातींच्या लोकसंख्येतील साक्षरतेचे प्रमाण / Literacy rate of Scheduled Tribes

जनगणना / Population Census, 2001

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	साक्षर लोकसंख्या Literate Population									साक्षर लोकसंख्येची एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Literate Population as percentage to total population			District (2)
		ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total			एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
		एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Persons	पुरुष Males	स्त्रिया Females				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुंबई शहर	0	0	0	14,908	8,736	6,172	14,908	8,736	6,172	80.81	86.80	73.62	Mumbai City
2	मुंबई उप-पजरा	0	0	0	47,099	27,979	19,120	47,099	27,979	19,120	76.83	85.70	66.73	Mumbai Suburban
3	ठाणे	3,68,929	2,37,263	1,31,666	84,201	49,263	34,938	4,53,130	2,86,526	1,66,604	46.91	59.34	34.48	Thane
4	रायजड	87,414	54,659	32,755	12,731	7,519	5,212	1,00,145	62,178	37,967	45.05	55.49	34.44	Raigad
5	रत्नाजिरी	7,669	4,852	2,817	747	474	273	8,416	5,326	3,090	51.26	62.75	38.97	Ratnagiri
6	सिधुदुर्ज	2,786	1,577	1,209	233	124	109	3,019	1,701	1,318	73.94	82.45	65.25	Sindhudurg
7	नाशिक	4,30,667	2,69,533	1,61,134	57,540	34,614	22,926	4,88,207	3,04,147	1,84,060	50.68	62.45	38.65	Nashik
8	धुळे	1,51,659	94,634	57,025	12,447	7,602	4,845	1,64,106	1,02,236	61,870	45.88	56.48	35.03	Dhule
9	नांदुरबार	2,78,507	1,72,324	1,06,183	14,236	8,445	5,791	2,92,743	1,80,769	1,11,974	42.34	52.65	32.17	Nadurbar
10	जळगाव	1,59,726	1,03,377	56,349	25,606	15,254	10,352	1,85,332	1,18,631	66,701	52.23	65.11	38.63	Jalgaon
11	अहमदनगर	1,23,329	77,998	45,331	7,582	4,586	2,996	1,30,911	82,584	48,327	53.87	67.18	40.24	Ahmednagar
12	पुणे	96,335	60,335	36,000	38,810	22,580	16,230	1,35,145	82,915	52,230	62.21	74.60	49.24	Pune
13	सातारा	9,939	5,795	4,144	1,805	1,077	728	11,744	6,872	4,872	65.05	74.52	55.16	Satara
14	सांगली	8,461	5,008	3,453	2,802	1,567	1,235	11,263	6,575	4,688	73.86	84.52	62.75	Sangli
15	सोलापूर	21,280	13,535	7,745	15,301	9,262	6,039	36,581	22,797	13,784	63.79	76.71	49.88	Solapur
16	कोल्हापूर	10,473	6,107	4,366	3,209	1,846	1,363	13,682	7,953	5,729	75.05	85.77	63.96	Kolhapur
17	औरंगाबाद	34,569	22,529	12,040	9,298	5,362	3,936	43,867	27,891	15,976	54.24	67.61	40.32	Aurangabad
18	जालना	11,065	7,204	3,861	3,463	2,016	1,447	14,528	9,220	5,308	55.55	69.39	41.26	Jalna
19	परभणी	11,878	7,804	4,074	4,959	2,952	2,007	16,837	10,756	6,081	58.83	74.15	43.08	Parbhani
20	हिंगोली	36,894	24,406	12,488	3,282	1,964	1,318	40,176	26,370	13,806	56.64	72.25	40.10	Hingoli
21	बीड	8,334	5,349	2,985	3,367	1,959	1,408	11,701	7,308	4,393	60.12	72.33	46.93	Beed
22	नांदेड	1,08,310	68,546	39,764	17,288	10,416	6,872	1,25,598	78,962	46,636	59.86	73.86	45.32	Nanded
23	उस्मानाबाद	10,720	6,858	3,862	2,476	1,503	973	13,196	8,361	4,835	58.35	71.16	44.49	Osmanabad
24	लातूर	21,371	13,374	7,997	4,514	2,673	1,841	25,885	16,047	9,838	65.32	78.06	51.58	Latur
25	बुलढाजा	46,856	30,136	16,720	6,353	3,865	2,488	53,209	34,001	19,208	57.42	71.29	42.71	Buldhana
26	अकोला	48,539	29,391	19,148	10,588	5,897	4,691	59,127	35,288	23,839	70.49	81.49	58.75	Akola
27	वाशिम	32,660	20,939	11,721	2,280	1,322	958	34,940	22,261	12,679	60.10	74.67	44.77	Washim
28	अमरावती	1,61,589	97,926	63,663	23,160	13,014	10,146	1,84,749	1,10,940	73,809	64.07	75.25	52.38	Amravati
29	यवतमाळ	2,24,730	1,37,655	87,075	21,153	12,163	8,990	2,45,883	1,49,818	96,065	62.15	74.34	49.50	Yavatmal
30	वर्धा	76,777	45,297	31,480	15,388	8,689	6,699	92,165	53,986	38,179	69.16	78.42	59.27	Wardha
31	नाजपूर	1,25,252	73,944	51,308	1,66,152	92,828	73,324	2,91,404	1,66,772	1,24,632	75.99	84.53	66.94	Nagpur
32	भंडारा	52,263	30,949	21,314	9,802	5,530	4,272	62,065	36,479	25,586	73.25	85.89	60.54	Bhandara
33	गोंदिया	1,11,385	66,045	45,340	4,319	2,482	1,837	1,15,704	68,527	47,177	69.77	83.78	56.14	Gondia
34	चंद्रपूर	1,68,288	1,01,735	66,553	38,845	22,336	16,509	2,07,133	1,24,071	83,062	64.41	76.04	52.42	Chandrapur
35	जडचिरोली	1,44,217	90,129	54,088	5,109	2,894	2,215	1,49,326	93,023	56,303	48.98	60.72	37.12	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		31,92,871	19,87,213	12,05,658	6,91,053	4,00,793	2,90,260	38,83,924	23,88,006	14,95,918	55.21	67.02	43.08	Maharashtra State

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.19

बिगर-शेती व्यवसायातील कामगारांचे मुख्य व्यवसायगटानुसार वर्गीकरण
Occupational classification of persons at work other than cultivation into main divisions
(जनगणना / Population Census, 1991)

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	ग्रामीण नागरी एकूण	धंदेवाईक, तंत्र विशारद आणि तत्सम काम करणारे Professional technical and related workers	प्रशासकीय, कार्यकारी आणि व्यवस्थापकीय काम करणारे Administra- tive, executive and managarial workers	कारकून व तत्सम काम करणारे Clerical and related workers	विक्रेते Seles workers	सेवा क्षेत्रातील Service workers	शेतकरी, मत्स्यव्यवसाय करणारे, फासे पारधी, लाकूडतोडे आणि तत्सम काम करणारे Farmers, fishermen, hunters, loggers and related workers	उत्पादन व तत्सम क्षेत्रातील, परिवहन सामुग्री चालक आणि मजूर Production and related workers, transport equipment operators and labourers	अवर्गीकृत Workers not classified by occupations	एकूण Total	Rural Urban Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1	बृहन्मुंबई	ग्रा ना ए	- 2,83,656 2,83,656	- 1,76,533 1,76,533	- 4,53,132 4,53,132	- 5,88,139 5,88,139	- 3,56,117 3,56,117	- 19,175 1,99,175	- 15,26,162 15,26,162	- 25,895 25,895	- 34,28,809 34,28,809	R U T	Brihan Mumbai
2	ठाणे	ग्रा ना ए	18,512 89,468 1,07,980	4,821 43,343 48,164	20,854 1,50,543 1,71,397	30,556 1,54,964 1,85,520	13,136 72,232 85,368	25,212 6,609 31,821	1,26,267 5,84,350 7,10,617	4,847 12,729 17,576	2,44,205 1,14,238 13,58,443	R U T	Thane
3	रायगड	ग्रा ना ए	15,727 10,676 26,403	7,312 3,189 10,501	14,335 12,395 26,730	18,275 15,655 33,930	12,561 8,310 20,871	13,211 3,342 16,553	87,628 41,158 1,28,786	5,957 1,508 6,565	1,74,106 96,233 2,70,339	R U T	Raigad
4	रत्नागिरी	ग्रा ना ए	15,157 4,852 20,009	5,229 1,115 6,344	10,843 5,815 16,658	13,877 6,553 20,430	7,416 3,403 10,819	12,320 2,243 14,563	50,910 12,292 63,202	2,583 216 2,799	1,18,335 36,489 1,54,824	R U T	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	ग्रा ना ए	10,135 2,348 12,483	1,629 809 2,438	7,518 2,773 10,291	9,307 2,946 12,253	4,293 1,647 5,940	6,902 909 7,811	30,096 4,990 35,086	621 107 728	70,501 16,529 87,030	R U T	Sindhudurg
6	नाशिक	ग्रा ना ए	19,297 31,715 51,012	2,693 16,348 19,041	15,472 35,459 50,931	19,112 48,517 67,629	11,501 29,989 41,490	11,304 3,602 14,906	78,906 1,84,904 2,63,710	2,700 4,004 6,704	1,60,885 3,54,538 5,15,423	R U T	Nasik

7	धुळे	..	ग्रा	16,771	2,136	11,589	18,797	7,752	8,600	42,294	2,727	110,666	R	Dhule
			ना	11,723	3,044	13,997	26,357	10,218	1,416	51,227	1,415	119,397	U	
			ए	28,494	5,180	25,586	45,154	17,970	10,016	93,521	4,142	230,063	T	
8	जळगाव	..	ग्रा	19,184	2,141	14,190	24,539	10,632	11,287	60,017	2,424	1,44,414	R	Jalgaon
			ना	18,161	4,016	22,440	35,897	16,379	1,993	83,280	1,791	1,83,957	U	
			ए	37,345	6,157	36,630	60,436	27,011	13,280	1,43,297	4,215	3,28,371	T	
9	अहमदनगर	..	ग्रा	25,859	3,907	23,056	26,508	17,531	15,841	1,16,465	5,794	2,34,961	R	Ahmednagar
			ना	14,522	4,179	15,392	25,323	18,832	1,436	57,652	908	1,38,244	U	
			ए	40,381	8,086	38,448	51,831	36,363	1,7,277	1,74,117	6,702	3,73,205	T	
10	पुणे	..	ग्रा	27,784	4,822	25,339	31,434	22,434	19,439	1,40,570	5,256	2,77,078	R	Pune
			ना	87,389	51,393	102,153	1,09,985	83,978	7,169	3,92,454	8,905	8,43,426	U	
			ए	1,15,173	56,215	127,492	1,41,419	1,06,412	26,608	5,33,024	14,161	11,20,504	T	
11	सातारा	..	ग्रा	24,237	6,195	20,511	18,982	12,203	11,318	88,807	4,624	1,86,877	R	Satara
			ना	10,231	2,229	10,358	14,250	8,177	1,013	27,371	716	74,345	U	
			ए	34,468	8,424	30,869	33,232	20,380	12,331	1,16,178	5,340	2,61,222	T	
12	सांगली	..	ग्रा	21,068	2,119	17,107	17,263	10,363	13,344	60,946	2,797	1,45,007	R	Sangali
			ना	13,835	3,688	15,538	22,826	9,295	2,168	50,325	969	1,18,644	U	
			ए	34,903	5,807	32,645	40,089	19,658	15,512	1,11,271	3,766	263651	T	
13	सोलापूर	..	ग्रा	20,329	2,501	15,135	22,667	14,112	18,507	80,362	3,111	1,76,724	R	Solapur
			ना	21,182	6,111	23,928	42,452	20,209	1,908	1,38,883	1,897	2,56,570	U	
			ए	41,511	8,612	39,063	65,119	34,321	20,415	2,19,245	5,008	4,33,294	T	
14	कोल्हापूर	..	ग्रा	22,862	3,819	26,035	22,642	13,696	14,795	1,10,199	3420	2,17,468	R	Kolhapur
			ना	18,322	8,628	26,157	36,022	14,674	1,639	1,09,630	1327	2,16,444	U	
			ए	41,184	12,447	52,192	58,664	28,370	16,434	2,19,829	4792	4,33,912	T	
15	औरंगाबाद	..	ग्रा	9,748	1,319	7,950	11,214	8140	5196	42046	2,170	87,783	R	Aurangabad
			ना	21,957	7,649	24,502	24,253	16116	1310	84159	2,276	1,82,222	U	
			ए	31,705	8,968	32,452	35,467	24256	6506	126205	4,446	2,70,005	T	
16	जालना	..	ग्रा	5,624	1,117	4,250	9,230	4,172	3,542	21,173	1,381	50,489	R	Parbhani
			ना	4,667	2,027	5,884	11,238	5,792	736	23,638	1,069	55,051	U	
			ए	10,291	3,144	10,134	20,468	9,964	4,278	44,811	2,450	1,05,540	T	
17	परभणी	..	ग्रा	8,728	884	5,619	10,982	6,876	7,732	34,091	2,309	77,221	R	Beed
			ना	12,674	2,129	12,290	19,319	9,806	1,276	38,601	1,436	97,531	U	
			ए	21,402	3,013	17,909	30,301	1,6,682	9,008	72,692	3,745	1,74,752	T	
18	बीड	..	ग्रा	10,483	1,667	8,639	10,803	7,778	7,173	35,336	2,652	84,531	R	Nanded
			ना	10,172	3,127	10,376	12,037	6,384	967	25,935	950	69,948	U	
			ए	20,655	4,794	19,015	22,840	14,162	8,140	61,271	3,602	1,54,479	T	
19	नांदेड	..	ग्रा	11,790	1,185	9,183	15,074	8,940	7,942	41,012	4,382	99,508	R	Osmanabad
			ना	12,599	2,384	13,125	20,851	9,115	1,343	41,457	2,287	1,03,161	U	
			ए	24,389	3,569	22,308	35,925	18,055	9,285	82,469	6,669	2,02,669	T	
20	उस्मानाबाद	..	ग्रा	9,260	899	5,325	7,543	5,490	3,963	27,640	1,796	61,916	R	Buldhana
			ना	5,661	901	5,890	6,305	3,749	289	12,336	356	35,486	U	
			ए	14,921	1,800	11,215	13,848	9,239	4,252	39,975	2,152	97,402	T	

तक्का क्रमांक / TABLE No. 1.19 — Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)	
21	लातूर	..	ग्रा	10,962	1,357	7,078	11,616	5,345	3,045	29,401	2,699	71,503	R	Latur
			ना	9,861	4,976	9,257	12,423	5,801	289	26,327	706	69,640	U	
			ए	20,823	6,333	16,335	24,039	11,146	3,334	55,728	3,405	1,41,143	T	
22	बुलढाणा	..	ग्रा	11,905	2,487	6,021	10,915	6,573	5,050	29,675	884	73,510	R	Buldhana
			ना	9,807	3,663	10,941	14,753	7,728	1,356	26,234	535	75,017	U	
			ए	21,712	6,150	16,962	25,668	14,301	6,406	55,909	1,419	1,48,527	T	
23	अकोला	..	ग्रा	13,559	2,036	7,589	11,784	7,686	4,203	33,879	1,367	82,103	R	Akola
			ना	15,786	6,202	15,427	26,102	13,470	1,744	50,46	1,423	1,30,570	U	
			ए	29,345	8,238	23,016	37,886	21,156	5,947	84,295	2,790	2,12,673	T	
24	अमरावती	..	ग्रा	14,231	1,164	8,363	12,568	6,525	7,460	29,646	1,310	81,267	R	Amravati
			ना	17,605	4,577	18,228	30,562	13,957	2,651	61,505	872	1,49,957	U	
			ए	31,836	5,741	26,591	43,130	20,482	10,111	91,151	2,182	2,31,224	T	
25	यवतमाळ	..	ग्रा	13,326	1,205	10,051	16,586	8,000	8,402	42,017	2,427	1,02,014	R	Yavatmal
			ना	9,136	2,287	10,028	16,298	7,905	1,557	29,726	566	77,503	U	
			ए	22,462	3,492	20,079	32,884	15,905	9,959	71,743	2,993	1,79,517	T	
26	वर्धा	..	ग्रा	7,472	898	5,920	6,857	4,059	4,876	24,962	1,060	56,104	R	Wardha
			ना	7,812	3,067	9,038	10,840	5,195	844	23,867	642	61,305	U	
			ए	15,284	3,965	14,958	17,697	9,254	5,720	48,829	1,702	1,17,409	T	
27	नागपूर	..	ग्रा	11,072	3,500	8,569	11,426	7,951	10,140	73,665	3,049	1,29,372	R	Nagpur
			ना	51,727	26,816	63,361	84,344	50,181	4,928	2,57,937	4,414	5,43,708	U	
			ए	62,799	30,316	71,930	95,770	58,132	15,068	3,31,602	7,463	6,73,080	T	
28	भंडारा	..	ग्रा	17,587	1,931	13,249	15,696	10,419	11,812	1,18,084	3,456	1,92,215	R	Bhandara
			ना	7,830	3,121	9,401	10,688	5,614	1,049	30,657	742	69,102	U	
			ए	25,417	5,034	22,650	26,384	16,033	12,861	1,48,741	4,197	2,61,317	T	
29	चंद्रपूर	..	ग्रा	11,431	1,159	9,267	10,121	7,302	12,263	57,260	3,777	1,12,580	R	Chandrapur
			ना	10,757	3,567	14,156	14,921	10,290	2,111	65,968	3,381	1,25,161	U	
			ए	22,188	4,726	23,423	25,042	17,592	14,374	1,23,228	7,158	2,37,731	T	
30	गडचिरोली	..	ग्रा	6,204	499	4,658	3,913	3,522	5,347	14,587	1,249	39,979	R	Gadchiroli
			ना	1,791	501	2,722	1,900	1,646	786	4,710	185	14,241	U	
			ए	7,995	1,000	7,380	5,813	5,168	6,133	19,297	1,434	54,226	T	
महाराष्ट्र		..	ग्रा	4,30,304	72,613	3,43,715	4,50,287	2,66,408	2,90,226	17,27,841	81,928	36,63,322	R	Maharashtra State
			ना	8,27,922	4,01,619	11,24,706	14,46,720	8,26,209	77,858	40,68,150	84,272	88,57,456	U	
			ए	12,58,226	4,74,232	14,68,421	18,97,007	10,92,617	3,68,084	57,95,991	166,200	125,20,778	T	

आधार : भारतीय जनगणना, १९९१ मालिका १४, भाग तीन-बी (खंड -६)

Source : Population census of India, 1991, series 14 Part III-B series (Volume-6)

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.20

राज्यातील बिगरशेती व्यवसायातील कामगारांचे व्यवसायानुसार वर्गीकरण (विभाग, गट वगैरे प्रमाणे)
Occupational classification of persons at work other than cultivation (according to divisions, groups etc.)
(जनगणना /Population Census, 1991)

विभाग, गट (राष्ट्रीय उद्योग वर्गीकरण)	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	Division,group (National Classification of Occupation)
(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
D-01 व्यावसायिक, तांत्रिक व संबंधित कामगार	12,58,226	4,30,304	8,27,922	Professional, technical and related workers
00 भौतिक शास्त्रज्ञ	6,402	971	5,431	Physical Scientists
01 भौतिक शास्त्र तंत्रज्ञ	3,244	829	2,415	Physical Science technicians
02 वास्तु शास्त्रज्ञ, अभियंता, तंत्रशास्त्रज्ञ व सर्वेक्षक	1,04,228	15,090	89,138	Architects, engineers, technologists and surveyors.
03 अभियांत्रिकी तंत्रज्ञ	55,746	8,288	47,458	Engineering technicians
04 विमान व जहाजावरील अधिकारी	9,097	495	8,602	Air crafts and ships officers
05 जीव शास्त्रज्ञ	11,454	4,218	7,236	Life Scientists
06 जीवशास्त्र तंत्रज्ञ	5,938	3,089	2,849	Life Science technicians
07 भिषक व शल्य चिकित्सक (दंत वैद्यकीय व पशुवैद्यकीय शल्य चिकित्सक धरून)	91,795	25,800	65,995	Physicians and surgeons (Including dental and veterinary surgeons)
08 परिचर्या व इतर वैद्यकीय आरोग्य तंत्रज्ञ	1,29,376	40,742	88,634	Nursing and other medical health technicians
09 शास्त्रीय वैद्यकीय व तांत्रिक व्यक्ती	8,104	1,484	6,620	Scientific, Medical and technical person
10 गणितज्ञ, संख्या शास्त्रज्ञ व संबंधित कामगार	4,558	623	3,935	Mathematicians, Statisticians & related workers
11 अर्थशास्त्रज्ञ व संबंधित कामगार	1,129	354	775	Economists and related workers
12 लेखापाल, लेखापरीक्षक व संबंधित कामगार	71,200	3,886	67,314	Accountants, auditors and related workers
13 समाज शास्त्रज्ञ व संबंधित कामगार	22,883	7,934	14,949	Social scientist and related workers
14 कायदा शास्त्रज्ञ	31,396	3,829	27,567	Jurists
15 शिक्षक	6,00,645	2,87,940	312,705	Teachers
16 कवी, लेखक, पत्रकार व संबंधित कामगार	7,334	715	6,619	Poets, authors, Journalists & related workers
17 शिल्पकार, रंगारी, छायाचित्रकार व संबंधित निर्मिती कलाकार	29,712	3,185	26,527	Sculptors, painters, Photographers and related creative artists
18 स्वरशिल्पी व प्रयोगशील कलावंत	26,594	7,474	19,120	Composers and performing artists
19 अवर्गीकृत व्यावसायिक कामगार	37,391	13,358	24,033	Professional workers n.e.c.
D-02 प्रशासकीय, कार्यकारी व व्यवस्थापकीय कामगार	4,74,232	72,613	4,01,619	Administrative, Executive & managerial workers
20 निवडून आलेले व विधिमंडळीय पदाधिकारी	28,277	8,654	19,623	Elected and legislative officials
21 शासकीय व स्थानिक संस्थांचे प्रशासनिक व कार्यकारी पदाधिकारी	65,581	7,622	58,059	Administrative & Executive officials Government and local bodies
22 मालक, संचालक व व्यवस्थापक घाऊक व किरकोळ व्यापार	71,638	19,823	51,815	Working proprietors, directors and Managers wholesale and retail trade
23 संचालक व व्यवस्थापक वित्तीय संस्था	37,591	7,965	29,626	Directors and managers financial Institutions
24 मालक, संचालक व व्यवस्थापक, खाणकाम, बांधकाम वस्तुनिर्माण व संबंधित उद्योग	1,89,627	16,633	1,72,994	Working proprietors, directors & managers, mining construction, manufacturing and related concerns
25 मालक, संचालक, व्यवस्थापक व संबंधित कार्यकारी अधिकारी, परिवहन, साठवण व दळणवळण	26,983	2,833	24,150	Working proprietors, directors, managers & related executives transport, storage and communications
26 मालक, संचालक व व्यवस्थापक इतर सेवा	44,321	7,022	37,299	Working proprietors, directors & managers other services
29 इतरत्र न उल्लेखिलेले प्रशासकीय, कार्यकारी व इतर व्यवस्थापकीय कामगार	10,214	2,161	8,053	Administrative executive, and managerial workers n.e.c.

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.20 Contd.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
D-03	लिपीक व संबंधित कामगार	14,68,421	3,43,716	11,24,705	Clerical and related workers
30	लिपिक व इतर पर्यवेक्षक	1,57,067	18,828	1,38,239	Clerical and Other supervisors
31	ग्राम अधिकारी	42,588	31,946	10,642	Village Officers
32	लघुलेखक, टंकक, छिद्रांक टंकक	70,868	4,844	66,024	Stenographers, typists and card type punching operators
33	लेखाकार, रोखपाल व संबंधित कामगार	1,98,473	29,656	1,68,817	Book keepers, cashiers & related workers
34	गणक यंत्र चालक	16,717	976	15,741	Computing machine operators
35	लिपिक व संबंधित कामगार	8,29,418	2,05,335	6,24,083	Clerical and related workers
36	परिवहन व दळणवळण पर्यवेक्षक	21,098	7,133	13,965	Transport and communication supervisors
37	परिवहन, वाहक व रक्षक	54,507	21,807	32,700	Transport, conductors and guards
38	डाक वितरक व संबंधित कामगार	33,917	14,979	18,938	Mail distributors and related workers
39	दूरध्वनी व तारयंत्र चालक	43,768	8,211	35,557	Telephone and telegraph operators
D-04	विक्रेते	18,97,007	4,50,287	14,46,720	Sales workers
40	घाऊक व किरकोळ व्यापारी व दुकानदार	11,68,843	3,13,905	8,54,938	Merchants and shopkeepers, wholesale and retail trade
41	वस्तुनिर्माण प्रतिनिधी	27,877	3,048	24,829	Manufacture agents
42	तांत्रिक विक्रेते व वाणिज्यिक प्रवासी	10,443	762	9,681	Technical salesmen & commercial travellers
43	विक्रेते, दुकान मदतनीस व संबंधित कामगार	5,93,872	1,20,969	4,72,903	Salesmen, shop assistants & related workers
44	विमा, स्थावर मालमत्ता, ठेवी व व्यवसाय सेवा विक्रेते व लिलावदार	80,317	4,905	75,412	Insurance real estate, securities & business service salesmen and auctioneers
45	सावकार व तारण व्यवसायी	3,144	670	2,474	Money lenders and pawn brokers
49	इतर अवर्गीकृत विक्री कामगार	12,511	6,028	6,483	Sales workers n.e.c.
D-05	सेवा कामगार	10,92,617	2,66,408	8,26,209	Service workers
50	उपाहारगृह व खानावळ चालक	92,730	32,020	60,710	Hotel and restaurant keepers
51	गृह चालक, अधिक्षिका व उपव्यवस्थापक (घरगुती व संस्थांचे)	5,089	1,053	4,036	House keepers, matrons and stewards (Domestic and institutional)
52	स्वयंपाकी, वाढपी, कलाल व इतर तत्संबंधी कामगार (घरगुती व संस्थांचे)	1,71,301	32,011	1,39,290	Cooks, waiters, bartenders and related workers (Domestic and institutional)
53	इतरत्र न उल्लेखिलेले, घरकाम करणारे व घर व्यवस्था पहाणारे	1,56,458	10,361	1,46,097	Maids and other house keeping service workers n.e.c.
54	इमारत राखणदार, सफाई कामगार, स्वच्छक आणि व इतर संबंधित कामगार	1,60,304	27,633	1,32,671	Building care takers, sweepers, cleaners and related workers
55	धुलाई कामगार व इस्त्री करणारे	60,617	15,409	45,208	Launders, dry cleaners and pressers
56	केशप्रसाधनकार, नाभिक, सौंदर्य प्रसाधनकार व इतर संबंधित कामगार	..	1,02,479	59,320	Hair dressers, barbers, beauticians and related workers
57	सुरक्षा सेवा कामगार	3,10,895	82,251	2,28,645	Protective service workers
59	इतर अवर्गीकृत सेवा कामगार	32,743	6,350	26,393	Service workers n.e.c.
D-06	शेतकरी, मच्छिमार, फासेपारधी लाकूडतोड आणि तत्सम कामगार	3,68,084	2,90,226	77,858	Farmers, Fishermen, hunters, loggers and related workers
60	शेतमळे, दुग्धव्यवसाय व इतर व्यवस्थापक आणि पर्यवेक्षक	10,424	5,589	3,835	Farm plantation, dairy and other managers and supervisor
61	शेतकरी	1,007	742	265	Cultivators
62	शेतक-यांव्यतिरिक्त इतर शेती कामगार	58,739	46,916	11,823	Farmers and other than cultivators
63	शेतमजूर				Agricultural labourers
64	मळे मजूर आणि तत्सम कामगार	16,757	14,451	2,306	Plantation labourers and related Workers
65	इतर शेती कामगार	1,67,926	1,36,494	31,432	Other farm workers
66	वन कामगार	31,285	23,414	7,871	Forestry workers
67	शिकारी आणि तत्सम कामगार	3,020	2,399	621	Hunters and related Workers
68	मच्छिमार आणि तत्सम कामगार	78,926	59,221	19,705	Fishermen and related Workers
D-7-8-9	उत्पादन व तत्सम क्षेत्रातील आणि	57,95,991	17,27,841	40,68,150	Production and related workers, transport

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.20 Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(1)
परिवहन सामग्री चालक आणि मजूर				equipment operators and labourers
71 खाण कामगार, दगड खाण कामगार, विहिरी खोदणारे आणि तत्सम कामगार	50,135	25,897	24,238	Miners, quarrymen, well drillers and related workers
72 धातूवर प्रक्रिया करणारे	1,11,495	26,454	85,041	Metal processors
73 लाकूड काम करणारे	16,344	4,937	11,407	Wood preparation workers
74 रासायनिक प्रक्रिया करणारे व संबंधित कामगार	1,09,881	20,225	89,656	Chemical processors and related workers
75 कताईकार, विणकर, रंगारी आणि संबंधित कामगार	6,46,846	82,046	4,64,800	Spinners, weavers, knitters, dyers and related workers
76 कातडी कमावणारे, डोंगर खरेदी करणारे, केसाळ कातडी कमावणारे	4,868	2,765	2,103	Tanners, fellmongers and pelt dressers.
77 अन्न व पेये करणारे कामगार	2,09,797	1,05,082	1,04,715	Food and beverage processors
78 तंबाखू व तंबाखूचे पदार्थ करणारे	1,39,649	73,403	66,246	Tobacco preparers & tobacco product makers
79 शिंपी, पोशाख शिवणारे, शिलाई कामगार व गाद्यागिरद्या इ. पुरविणारे	4,30,030	1,50,029	2,80,001	Tailors, dress makers, sewers, upholsters
80 पादत्राण कारागीर आणि चामड्याच्या वस्तू बनविणारे	89,716	34,552	55,164	Shoemakers and leather goods makers
81 सुतार, लाकडाची कपाटे व लाकडाचे तत्सम काम करणारे	2,79,847	1,14,932	1,64,915	Carpenters, cabinet & related wood workers
82 पाथरवट व कोरीव काम करणारे कारागीर	50,876	36,929	13,947	Stone cutters and carvers
83 लोहार, अवजारे बनविणारे व यांत्रिक अवजारे चालक	2,22,945	58,929	1,64,016	Blacksmith, tool makers & machine tool operator
84 यंत्र जोडारी, यंत्रे उभारणारे आणि अचूक अवजारे तयार करणारे (विद्युत वगळून)	4,24,035	86,248	3,37,787	Machinery fitters, machine assemblers and precision instrument makers (except electrical)
85 वीज जोडारी व संबंधित वीज व इलेक्ट्रॉनिक कामगार	..	2,93,570	74,744	Electrical fitters and related electrical and Electronic workers
86 प्रक्षेपण केंद्र व ध्वनि उपकरणे चालक आणि चलचित्र प्रक्षेपक	5,102	1,078	4,024	Broadcasting Station and sound equipment operators and cinema projectionists
87 नळ कारागीर संधाता, धातूचे पत्रे व बांधकामसाठी पत्रे तयार करणारे व उभारणारे.	1,09,864	24,186	85,678	Plumbers, Welders, sheet metal and structural metal preparers and erectors
88 जवाहीर व मौल्यवान धातूचे काम करणारे धातु कोरक (छपाई व्यतिरिक्त)	1,01,366	18,753	82,613	Jewellery and precious metal workers and metal engravers (except printing)
89 कांच कारागीर, कुंभार व तत्सम कामगार	1,51,223	96,161	55,062	Glass formers, potters and relate Workers
90 रबर, प्लॅस्टिकच्या वस्तू करणारे	70,711	10,018	60,693	Rubber and plastic product makers
91 कागद व पुढ्याच्या वस्तू बनविणारे	18,015	4,594	13,421	Paper and paper board product makers
92 मुद्रण व तत्सम व्यवसायातील कामगार	96,418	10,334	86,084	Printing and related workers
93 रंगारी	81,384	10,667	70,717	Painters
94 उत्पादन उद्योगातील तत्सम इतर न उल्लेखिलेले कामगार	2,21,767	1,03,548	1,18,219	Production and related workers n.e.c.
95 गवंडी व इतर बांधकाम कामगार	4,68,041	1,36,430	3,31,611	Brick layers and other construction workers
96 स्थिर इंजिने व तत्सम उपकरण चालक व वंगणकार	55,656	18,498	37,158	Stationary, engines and related equipment operators, oilers and greasers
97 अवजड सामान हाताळणारे व तत्सम यंत्राचे चालक माल चढविणारे व उतरविणारे	3,53,669	90,638	2,63,031	Material handling and related equipment operators, loaders unloaders
98 परिवहन उपकरण चालक	6,70,807	1,59,520	5,11,287	Transport equipment operators
99 इतर अवर्गीकृत कामगार	4,11,934	1,46,244	2,65,690	Labourers n.e.c.
D-X- व्यावसायिक वर्गीकरण न केलेले कामगार	1,66,200	81,928	84,272	Workers not classified by occupation
X-0- काम शोधणारे नवीन कामगार	..	..	..	New workers seeking employment
XI- वर्गवारी करता न येण्यासारखे किंवा अपु-या वर्णनाचे व्यवसाय सांगणारे कामगार	68,372	34,715	33,657	Workers reporting occupations unidentifi able or inadequately described
X9 - कोणताही अधिसूचित व्यवसाय न सांगणारे कामगार	97,828	47,213	50,615	Workers not reporting any occupations

आधार - भारतीय जनगणना, १९९१, मालिका १४, भाग तीन ब (दोन)

Source - Census of India, 1991, Series 14, Part III B (ii)

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या
तक्ता क्रमांक/
काम करणा-यांचे(शेतीव्यतिरिक्त)
Industrial classification of person at work other
(जनगणना/

		शेती, शिकार, वनउद्योग आणि मत्स्यव्यवसाय Agriculture, hunting, forestry and fishing								
अ.क्र. Serial No.	जिल्हा	कृषि उत्पादन Agricultural Production	मळे Plantation	पशुधन उत्पादन Live stock Production	कृषि सेवा Agricultural Services	शिकार, फासे लावणे खेळाचा प्रसार Hunting trapping and game propagation	वने संवर्धन आणि ओंडके पाडणे Forestry and logging	मत्स्यव्यवसाय Fishing	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	बृहन्मुंबई	..	1,144	2,287	5,250	735	244	656	6,806	17,122
2	ठाणे	..	1,897	12,823	5,852	980	103	3,056	15,723	4,043
3	रायगड	..	605	1,922	2,803	1,028	28	2,628	12,224	21,238
4	रत्नागिरी	..	426	1,353	1,548	1,058	40	358	12,692	17,475
5	सिंधुदूर्ग	..	184	1,617	1,255	415	15	859	5,490	9,835
6	नाशिक	..	864	2,777	10,029	2,834	65	1,761	697	19,027
7	धुळे	..	316	1,079	7,521	2,607	94	2,287	688	14,592
8	जळगाव	..	1,476	2,304	6,710	3,914	118	1,576	2,068	18,166
9	अहमदनगर	..	396	6,252	8,669	3,102	34	1,222	1,512	22,187
10	पुणे	..	1210	4,506	15,961	6,041	88	2,693	2,417	32,916
11	सातारा	..	640	956	9,417	3,114	31	852	1,154	16,164
12	सांगली	..	199	2,126	8,463	4,854	25	590	336	16,593
13	सोलापूर	..	1,020	1,465	16,907	4,614	56	859	949	25,870
14	कोल्हापूर	..	286	696	13,095	2,843	71	1,162	655	18,808
15	औरंगाबाद	..	210	504	4,542	3,936	45	943	838	11,018
16	जालना	..	128	425	3,082	2,568	24	448	599	7,274
17	परभणी	..	181	314	6,683	2,339	38	678	1,270	11,503
18	बीड	..	102	281	6,529	4,109	47	492	1,273	12,833
19	नांदेड	..	201	429	6,648	1,510	77	1,439	1,267	11,571
20	उस्मानाबाद	..	205	187	3,769	1,411	14	286	197	6,069
21	लातूर	..	55	162	2,736	1,505	10	229	360	5,057
22	बुलढाणा	..	160	322	3,810	1,391	315	1,454	614	8,066
23	अकोला	..	305	481	3,106	1,730	283	1,250	829	7,984
24	अमरावती	..	741	1,746	5,481	1,719	349	2,373	668	13,077
25	यवतमाळ	..	277	330	4,999	1,275	462	2,937	2,666	12,946
26	वर्धा	..	211	566	3,481	887	362	898	795	7,200
27	नागपूर	..	711	1396	7,979	6,118	156	3,639	3,425	23,424
28	भंडारा	..	227	306	4,700	3,033	19	5,218	4,505	18,008
29	चंद्रपूर	..	490	996	6,021	1,390	193	5,251	3,735	18,076
30	गडचिरोली	..	104	128	1,999	649	24	3,646	1,648	8,198
	महाराष्ट्र राज्य	..	14,971	50,736	1,89,045	73,709	3,430	51,740	88,100	4,71,731

/AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.21

औद्योगिक गटानुसार वर्गीकरण

than cultivation by division and major groups

Population Census, 1991)

खाणकाम व दगडकाम Mining and quarrying					वस्तुनिर्माण आणि दुरुस्ती Manufacturing and repairs			District
कोळसा खाण Coal Mining	क्रुड पेट्रोलियम आणि नैसर्गिक गॅस Crude Petroleum and natural gas	कच्चे लोह,धातु खाणकाम Metal ore mining	इतर खाणकाम other Mining	एकूण Total	अन्न पदार्थांचे उत्पादन Manufacture of food products	पेये, तंबाखू व संबंधित पदार्थ यांचे उत्पादन Manufacture of beverages, tobacco and related products	(2)	
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)	
67	692	45	4,879	5,683	53,480	9,745	Brihan Mumbai	
69	156	39	7,411	7,675	23,408	3,247	Thane	
47	195	6	2,415	2,663	6,028	1,204	Raigad	
10	7	6	3,468	3,491	4,105	479	Ratnagiri	
12	9	560	4,038	4,619	2,714	831	Sindhudurg	
18	32	11	1,251	1,312	18,309	8,957	Nashik	
18	16	26	747	807	13,835	385	Dhule	
43	18	17	680	758	13,030	1,166	Jalgaon	
23	13	8	1,908	1,952	30,323	23,605	Ahmednagar	
69	54	22	3,210	3,355	28,178	6,029	Pune	
36	41	14	1,832	1,923	20,111	554	Satara	
46	27	7	997	1,077	16,790	969	Sangli	
29	11	12	1,955	2,007	17,815	31,943	Solapur	
27	26	9	2,636	2,698	22,934	1,103	Kolhapur	
10	2	1	901	914	11,368	1,259	Aurangabad	
12	7	2	661	682	5,111	1,545	Jalna	
7	1	1	1,050	1,059	9,681	241	Parbhani	
12	5	2	787	806	7,179	99	Beed	
15	6	5	570	596	7,445	2,101	Nanded	
9	6	2	1,003	1,020	5,723	44	Osmanabad	
11	14	3	1,573	1,601	6,149	90	Latur	
10	8	9	465	492	6,121	177	Buldhana	
13	4	6	869	892	8,299	159	Akola	
7	16	2	356	381	5,838	218	Amravati	
3,930	16	5	1,549	5,500	5,882	345	Yavatmal	
32	6	1	856	895	3,056	74	Wardha	
17,213	67	27	8,289	25,596	10,714	4,603	Nagpur	
111	8	10	4,904	5,033	7,688	61,658	Bhandara	
24,604	30	17	4,381	29,032	3,367	242	Chandrapur	
68	2	9	477	556	852	62	Gadchiroli	
46,578	1,495	884	66,118	1,15,075	3,75,533	1,63,134	Maharashtra State	

		वस्तु निर्माण आणि Manufacturing and							
अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा	सुती कापडाचे उत्पादन	लोकर, रेशीम व कृत्रीम तंतूच्या कापडाचे उत्पादन	ताग, अंबाडी व टाकाऊ वस्तूंपासूनच्या कापडाचे उत्पादन	कापडाच्या वस्तूंचे उत्पादन (पादत्राणे सोडून प्रावरणाच्या सर्व वस्तू)	लाकूड आणि लाकडाच्या वस्तू, फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन	कागद व कागदाच्या वस्तूची निर्मिती, मुद्रण, केसाळ प्रकाशन आणि संलग्न उद्योग	कातड्याचे आणि कातड्याच्या व कातड्याच्या उत्पादन (दुरुस्ती सोडून)	खर, प्लॅस्टिक, पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांच्या पदार्थांचे उत्पादन
(1)	(2)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)
1	बृहन्मुंबई	.. 1,58,474	11,066	1,212	75,741	71,714	63,720	34,968	75,318
2	ठाणे	.. 1,69,468	14,182	347	13,634	24,123	16,082	3,643	24,852
3	रायगड	.. 9,965	1,363	105	1,068	5,817	2,911	633	5,818
4	रत्नागिरी	.. 585	94	17	724	7,847	826	587	601
5	सिंधुदूर्ग	.. 279	21	67	322	5,062	384	257	158
6	नाशिक	.. 38,166	811	164	7,540	12,194	20,778	3,306	5,737
7	धुळे	.. 8,906	182	91	1,861	7,692	1,095	1,167	604
8	जळगाव	.. 6,294	542	90	1,748	11,882	1,902	2,095	2,148
9	अहमदनगर	.. 2,028	388	312	2,700	10,744	3,316	3,297	863
10	पुणे	.. 5,125	1,415	146	7,327	24,162	13,492	4,333	10,375
11	सातारा	.. 1,599	275	92	5,157	7,645	1,793	2,315	1317
12	सांगली	.. 9,586	199	46	2,945	8,018	1,624	2,671	606
13	सोलापूर	.. 43,514	1,724	1,116	9,429	10,266	1,985	2,545	766
14	कोल्हापूर	.. 55,238	2,328	136	3,321	15,074	3,576	4,638	999
15	औरंगाबाद	.. 3,359	518	73	2,198	6,606	3,664	2,261	2,153
16	जालना	.. 868	36	72	410	4,799	410	1,239	384
17	परभणी	.. 3,053	35	9	640	7,644	436	1,886	194
18	बीड	.. 967	106	22	661	6,158	450	1,927	133
19	नांदेड	.. 5,982	117	17	497	7,646	945	1,758	328
20	उस्मानाबाद	.. 997	56	18	448	4,033	277	1,336	117
21	लातूर	.. 1,927	50	12	429	5,474	551	1,814	215
22	बुलढाणा	.. 2,712	44	62	560	6,389	702	1,163	149
23	अकोला	.. 5,513	125	52	841	7,039	906	1,424	621
24	अमरावती	.. 4,237	61	56	938	7,215	980	1,535	516
25	यवतमाळ	.. 4,617	140	35	500	6,880	639	953	174
26	वर्धा	.. 8,154	44	30	966	3,962	455	537	151
27	नागपूर	.. 39,227	256	182	3,351	17,776	7,106	2,781	3,412
28	भंडारा	.. 4,229	377	76	413	12,687	1,723	1,686	318
29	चंद्रपूर	.. 1,090	199	53	764	10,235	6,732	1,608	284
30	गडचिरोली	.. 437	105	10	165	2,737	1,128	1,047	27
	महाराष्ट्र राज्य	.. 5,00,596	36,859	4,7111	1,47,198	3,39,520	1,59,588	91,310	1,39,338

TABLE No. 1.21 - contd.

दुरुस्ती / repairs							
रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे पदार्थ सोडून)	अधातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन	मूलभूत धातू व मिश्रधातू उद्योग	धातूच्या वस्तू व भाग यांचे उत्पादन (यंत्रे व परिवहन सामग्री सोडून)	परिवहन उपकरणे वगळून यंत्रे व उपकरणे यांचे उत्पादन (शास्त्रीय उपकरणे इ.सोडून)	परिवहन सामुग्री व सुटे भाग यांचे उत्पादन	इतर उत्पादक कारखाने	District
Manufacture of chemicals and chemical products(except products of petroleum and coal)	Manufacture of non-metallic mineral products	Basic metal and alloys industries	Manufacture of metal products and parts (except Machinery and transport equipments)	Manufacture of machinery equipments and other than transport equipment (Manufacture scientific equipment etc.)	Manufacture of transport equipment and parts	Other manufacturing industries	(2)
(26)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	
99,357	20,870	24,779	85,541	1,38,763	61,517	1,81,122	Brihan Mumbai
63,663	30,618	15,102	38,853	47,506	15,695	43,996	Thane
22,197	7,178	5,244	8,584	3,500	1,240	10,800	Raigad
2,476	1,766	279	2,322	1,209	465	3,867	Ratnagiri
218	1,345	216	523	341	115	1,139	Sindhudurg
3,207	6,334	1,182	8,896	9,697	15,971	11,848	Nashik
496	4,784	387	2,254	791	239	3,277	Dhule
5,849	5,231	765	3,920	2,478	2,061	7,742	Jalgaon
1,691	8,310	1,284	7,261	5,387	4,197	6,293	Ahmednagar
34,222	23,816	4,734	30,171	64,779	45,832	26,828	Pune
817	5,596	772	3,509	3,542	1,730	10,733	Satara
784	4,904	1,224	3,295	6,630	414	3,597	Sangli
862	4,748	1,118	5,159	2,865	1,085	10,726	Solapur
1,547	9,349	2,941	7,058	11,170	2,282	13,525	Kolhapur
4,887	5,548	1,887	4,941	6,886	8,603	4,617	Aurangabad
155	2,250	1,571	2,592	335	113	1,624	Jalna
91	4,147	41	2,031	325	128	2,433	Parbhani
160	3,903	60	2,457	381	141	2,881	Beed
484	9,556	703	2,834	238	127	2,421	Nanded
133	1,972	91	905	865	165	1,994	Osmanaba
231	2,835	156	2,332	463	182	1,615	Latur
626	3,357	53	2,333	191	59	1,682	Buldhana
833	4,219	113	2,834	343	195	3,158	Akola
635	3,456	199	2,610	1,487	196	5,512	Amravati
371	5,572	173	2,024	894	187	2,678	Yavatmal
1,158	2,039	245	1,102	776	96	1,951	Wardha
9,320	18,615	6,888	11,324	3,879	1,390	11,514	Nagpur
3,063	4,478	3,499	3,345	956	502	5,536	Bhandara
1,592	12,555	1,454	3,974	1,699	62	2,481	Chandrapur
76	1,298	67	1,045	48	6	750	Gadchiroli
2,61,201	2,20,649	77,227	2,56,029	3,18,424	1,64,995	3,88,340	Maharashtra State

अ.क्र.	जिल्हा	वस्तु निर्माण आणि दुरुस्ती Manufacturing and repairs			वीज, गॅस आणि पाणी Electricity, gas and water				एकूण
		दुरुस्ती	दुरुस्ती सेवा	एकूण	वीज	गॅस आणि वायु	जल योजना आणि पुरवठा	अपारंपारिक ऊर्जा, निर्मिती व वितरण	
Serial No.		Repairs	Repairs Services	Total	Electricity	Gas and steam	Water Works and supply	Non conventional energy generation and distribution	Total
(1)	(2)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)
1	बृह-मुंबई	37,428	59,148	12,63,963	10,245	881	2,257	519	13,902
2	ठाजे	20,851	15,233	5,83,403	9,261	710	3,213	525	13,709
3	रायजड	1,384	3,979	93,018	3,535	153	1,016	287	4,991
4	रत्नाजिरी	931	1,958	31,138	2,428	43	609	30	3,110
5	सिंधुदुर्ग	779	1,085	15,856	1,145	11	390	7	1,553
6	-शाशिज	7,755	9,729	1,90,581	8,199	148	946	74	9,367
7	धुळे	2,048	5,758	55,852	2,718	23	516	33	3,290
8	जळजाव	5,572	6,303	80,818	6,386	111	840	54	7,391
9	अहमद-ाजर	4,500	11,516	1,28,015	3,660	41	510	142	4,353
10	पुजे	15,065	19,561	3,65,590	8,754	502	1,866	187	11,309
11	सातारा	1,774	5,969	75,300	4,033	44	658	55	4,790
12	सांजली	3,998	5,480	73,780	3,583	152	1,450	39	5,224
13	सोलापूर	2,003	8,931	1,58,600	3,849	56	746	68	4,719
14	जोल्हापूर	5,323	7,143	1,69,584	4,874	50	1,691	56	6,671
15	औरंजाबाद	2,541	5,732	79,101	3,582	43	819	25	4,469
16	जाल-ा	802	2,368	26,684	1,223	13	99	17	1,352
17	परभजी	1,754	3,165	37,934	2,133	8	344	6	2,491
18	बीड	1,540	2,762	31,987	3,963	6	179	6	4,154
19	-ांदेड	2,200	3,153	48,552	2,664	1	557	17	3,239
20	उस्मा-ाबाद	429	1,920	21,523	1372	3	127	17	1,519
21	लातूर	1,831	2,833	29,189	2,075	6	184	15	2,280
22	बुलढाजा	1,695	2,873	30,948	2,297	12	486	16	2,811
23	अजोला	2,228	4,126	43,028	3,934	9	1,074	21	5,038
24	अमरावती	1,761	4,616	42,066	4,133	63	984	36	5,216
25	यवतमाळ	1,014	3,501	36,579	2,211	45	351	21	2,628
26	वर्धा	695	2,178	27,669	1,835	26	278	18	2,157
27	-ाजपूर	6,127	12,628	1,71,293	12,709	508	901	80	14,198
28	भंडारा	1,221	5,522	1,18,977	2,191	21	359	14	2,585
29	चंद्रपूर	2,410	3,553	54,354	5,953	87	407	33	6,480
30	जडचिरोली	162	910	10,932	1,018	2	47	7	1,074
	महाराष्ट्र राज्य	1,37,821	2,23,833	40,96,314	1,25,963	3778	23,904	25	1,56,070

TABLE No. 1.21 - contd.

बांधकाम Construction			घाऊक व किरकोळ व्यापार, खानावळ आणि उपाहारगृहे Wholesale and retail trade and restaurants and hotels							
बांधकाम	बांधकामाशी संलग्न कामे	एकूण	अन्न,कापड, पाळीव प्राणी, पेये आणि मादक पेये यांचा घाऊक व्यापार	लाकूड,कागद, कातडी,चामडी आणि केसाळ चामडी, इंधन पेट्रोलियम,रसायने, सुगंधी द्रव्ये,सेरॉमिक्स काच, खनिज व धातू यांचा घाऊक व्यापार	दळणवळण व विद्युत उपकरणे यांचा घाऊक व्यापार	अन्यत्र वर्गीकृत न केलेला घाऊक व्यापार	आडत प्रतिनिधी Commission agents	अन्न, पदार्थ आणि पेये, तंबाखू यांसह मादक पेये यांचा किरकोळ व्यापार	कापडाचा किरकोळ व्यापार	District
(41)	(42)	(43)	wholesale trade in food,textiles, live animals, beverages, and intoxicants	wholesale trade in wood,paper skin,leather and fur,fuel, petroleum, chemicals perfunery ceramics, glass,orees, metals	wholesale trade in all types of machinery equipment, including transport and electrical equipment	wholesale trade not eiseewhere classified	(48)	beverages, tobacco and intoxicants	(50)	(2)
1,00,868	44,671	1,45,539	13,685	12,877	2,584	52,360	9,113	2,05,318	85,016	Brihan Mumbai
64,706	13,883	78,589	5,720	3,555	731	10,032	2,272	81,020	24,033	Thane
17,408	2,542	19,950	581	299	30	1,500	139	21,789	1,759	Raigad
13,045	1,968	15,013	192	140	16	479	74	15,041	1,127	Ratnagiri
6,861	517	7,378	233	169	20	374	34	8,438	612	Sindhudurg
27,158	4,430	31,588	3,602	883	185	2,892	1,422	36,452	6,851	Nashik
10,895	2,131	13,026	2,260	709	153	2,021	983	26,161	3,666	Dhule
14,843	2,733	17,576	2,362	639	89	2,226	612	35,517	6,854	Jalgaon
20,584	1,880	22,464	2,949	716	264	1,998	815	26,157	5,177	Ahmednagar
95,331	16,848	1,12,179	3,943	2,481	585	8,252	2,678	67,523	13,340	Pune
12,678	3,319	15,997	1,190	478	67	11,421	293	17,696	3,486	Satara
13,604	2,636	16,240	2,654	547	79	2,043	474	21,817	3,652	Sangli
20,001	4,364	24,365	2,371	891	118	1,666	1,013	32,987	8,325	Solapur
20,962	5,689	26,651	3,519	1,083	193	3,046	1,067	32,803	6,444	Kolhapur
18,056	3,947	22,003	1,956	432	153	1,335	430	18,148	3,321	Aurangabad
5,383	750	6,133	1,738	371	57	658	249	10,463	2,062	Jalna
14,747	788	15,535	2,495	117	13	338	336	16,706	3,593	Parbhani
10,808	877	11,685	1,889	347	70	668	428	12,604	2,680	Beed
17,578	827	18,405	2,258	162	67	465	965	19,137	4,743	Nanded
6,896	786	7,682	344	114	12	293	101	8,054	1,186	Osmanabad
9,872	1,228	11,100	2,431	345	81	857	1,007	13,393	3,230	Latur
8,995	803	9,798	1,236	195	35	334	475	14,815	2,953	Buldhana
12,301	2,158	14,459	1,814	442	129	632	541	21,551	4,378	Akola
15,522	2,223	17,755	1,108	401	62	1,304	444	23,262	4,901	Amravati
13,847	1,199	15,046	832	354	37	449	289	18,952	3,175	Yavatmal
7,366	1,149	8,515	394	180	19	402	64	10,195	1,652	Wardha
40,597	22,995	63,592	4,839	2,244	466	4,307	1,235	47,615	11,049	Nagpur
9,282	1,603	10,885	1,220	334	69	747	206	11,560	2,680	Bhandara
16,660	2,346	19,006	517	424	39	499	151	14,611	2,280	Chandrapur
3,373	208	3,581	44	21	3	55	24	3,764	503	Gadchiroli
6,50,227	51,508	8,01,735	70,376	31,950	6,426	1,03,374	27,934	8,93,549	2,24,728	Maharashtra State

		घाऊक व किरकोळ व्यापार, खानावळी आणि उपाहारगृहे Wholesale and retail trade and restaurants and hotels				परिवहन/ Transport				
अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	इंधन व इतर घरगुती वापराच्या वस्तू व टिकाऊ वस्तूंचा किरकोळ व्यापार		इतर वस्तूंचा किरकोळ व्यापार	खानावळी आणि उपाहारगृहे Restaurants and hotels	एकूण Total	जमिनीवरील वाहतूक Land transport	जल वाहतूक Water transport	हवाई वाहतूक Air transport	वाहतूकीस संलग्न सेवा Services incidental to transport
		Retail trade in fuel and other household utilities and durables (51)	(52)	(53)	(54)					
1	बृहन्मुंबई ..	65,214	1,24,103	83,122	6,53,392	2,56,605	43,868	21,493	15,446	
2	ठाणे ..	18,540	34,198	24,724	2,04,825	93,161	8,013	4,119	4,190	
3	रायगड ..	3,102	4,960	6,872	41,031	19,753	1,301	59	499	
4	रत्नागिरी ..	2,016	3,306	3,508	25,899	9,482	1,269	32	161	
5	सिंधुदूर्ग ..	847	1,499	2,222	14,448	5,297	135	11	103	
6	नाशिक ..	7,276	10,597	9,893	80,053	37,847	71	133	564	
7	धुळे ..	3,421	5,811	4,981	50,166	17,284	21	10	318	
8	जळगाव ..	6,117	6,503	6,803	67,722	32,598	81	34	366	
9	अहमदनगर ..	4,671	9,154	9,457	61,358	22,536	69	22	278	
10	पुणे ..	16,244	24,948	23,358	163,352	81,332	465	511	1,920	
11	सातारा ..	3,928	6,632	5,874	40,786	21,213	205	53	402	
12	सांगली ..	3,897	5,512	5,422	46,097	19,940	54	27	223	
13	सोलापूर ..	5,371	11,558	9,292	73,592	29,800	146	69	514	
14	कोल्हापूर ..	5,607	8,808	7,732	70,302	26,043	62	54	465	
15	औरंगाबाद ..	4,086	6,426	7,010	43,297	17,671	9	98	550	
16	जालना ..	1,962	3,004	3,324	23,888	6,762	0	3	144	
17	परभणी ..	2,382	5,102	4,663	35,745	11,711	5	2	89	
18	बीड ..	2,367	3,456	4,512	29,021	10,357	12	12	105	
19	नांदेड ..	2,405	6,265	5,176	41,643	12,386	3	12	112	
20	उस्मानाबाद ..	957	2,285	2,476	15,822	6,176	7	11	135	
21	लातूर ..	2,566	3,859	4,080	31,849	8,802	11	14	296	
22	बुलढाणा ..	3,131	4,521	3,783	31,478	9,874	17	10	182	
23	अकोला ..	4,696	6,401	5,430	46,014	19,775	49	65	309	
24	अमरावती ..	4,107	6,274	4,601	46,464	19,809	15	22	352	
25	यवतमाळ ..	2,820	5,126	3,989	36,023	10,007	15	17	181	
26	वर्धा ..	1,588	2,649	2,025	19,168	8,237	9	18	98	
27	नागपूर ..	10,215	18,442	12,902	113,314	62,078	65	608	956	
28	भंडारा ..	2,736	6,609	4,241	30,402	12,450	12	10	237	
29	चंद्रपूर ..	3,791	3,745	3,808	29,865	14,225	36	17	412	
30	गडचिरोली ..	444	661	808	6,327	1,320	51	4	23	
महाराष्ट्र राज्य		1,96,504	3,42,414	2,76,088	21,73,343	9,04,531	56,076	27,550	29,630	

TABLE No. 1.21 - contd.

साठवण व दळणवळण Storage and communications			वित्त, विमा, स्थावर मालमत्ता आणि व्यावसायिक सेवा Financing, Insurance, real estate and business services								
साठवण व वखारी Storage and warehousing	दळणवळण Communications	एकूण Total	बँक कामे, वित्तसेवा समविष्ट Banking activities including financial services	भविष्य निर्वाह आणि विमा Providents and insurance	स्थावर मालमत्ता उपक्रम Real estate activities	कायदे विषयक सेवा Legal services	लॉटरी चालविणे operations of lotteries	जागा भाड्याने देणे Renting and leasing	इतरत्र वर्गीकरण न केलेल्या व्यापारी सेवा Business services not elsewhere classified	एकूण Total	District
(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(69)	(2)
7,241	44,141	3,88,794	98,833	19,219	6,764	7,096	1,216	2,683	66,094	2,01,905	Brihan Mumbai
2,132	16,028	1,27,643	33,675	4,212	1,624	1,721	450	1,048	12,840	55,570	Thane
326	2,267	24,205	3,281	330	140	204	23	81	507	4,566	Raigad
72	2,123	13,139	2,479	233	52	91	17	43	229	3,144	Ratnagiri
20	1,311	6,877	1,680	147	9	62	13	75	224	2,210	Sindhudurg
1,162	4,152	43,929	7,451	1,230	279	1,063	173	399	2,423	13,018	Nashik
100	1,895	19,628	4,872	354	164	474	47	160	722	6,793	Dhule
225	2,897	36,201	6,315	596	182	548	72	163	1,308	9,184	Jalgaon
285	2,790	25,980	6,979	465	87	1,690	106	385	1,300	11,012	Ahmednagar
3,132	10,918	98,278	21,231	3,343	876	2,806	396	1,156	8,064	37,872	Pune
130	2,381	24,384	5,634	720	57	482	110	167	997	8,167	Satara
177	2,264	22,685	7,223	482	112	633	124	415	1,431	10,420	Sangli
356	3,079	33,964	6,295	643	161	577	138	683	2,247	10,744	Solapur
104	3,006	29,734	11,739	946	156	820	204	464	2,849	17,178	Kolhapur
85	1,889	20,302	4,196	646	143	901	82	450	980	7,398	Aurangabad
33	630	7,572	1,568	116	20	275	24	240	278	2,521	Jalna
83	1,062	12,952	2,982	253	27	487	27	527	425	4,728	Parbhani
66	1,139	11,691	2,098	162	24	591	13	459	342	3,689	Beed
82	1,528	14,123	4,036	294	56	457	48	635	553	6,079	Nanded
38	687	7,054	1,530	103	27	153	29	150	215	2,207	Osmanabad
33	958	10,114	2,275	235	61	504	32	432	819	4,358	Latur
70	1,459	11,612	3,373	229	28	333	31	606	1,363	5,963	Buldhana
195	2,140	22,533	4,419	421	139	530	61	991	2,058	8,619	Akola
151	2,070	22,419	3,716	528	178	317	54	445	1,720	6,958	Amravati
117	1,342	11,679	2,526	280	89	308	35	436	884	4,558	Yavatmal
162	975	9,499	1,908	211	38	180	28	172	411	2,948	Wardha
865	6,001	70,573	11,315	2,103	631	1,669	298	1,575	4,771	22,362	Nagpur
134	1,486	14,329	2,694	254	129	412	51	119	635	4,294	Bhandara
270	1,491	16,451	2,401	338	44	232	46	376	420	3,857	Chandrapur
27	470	1,895	555	60	7	34	3	143	52	854	Gadchiroli
17,873	1,24,579	11,60,239	2,69,279	39,153	12,304	25,650	3,951	15,678	1,17,161	4,83,176	Maharashtra State

		सामूहिक, सामाजिक आणि व्यक्तिगत सेवा /					
अ.क्र. Serial No.	जिल्हा	सार्वजनिक प्रशासन आणि संरक्षण सेवा Public administration and defence services	सफाई सेवा Sanitary services	शिक्षण, शास्त्रीय आणि संशोधन सेवा Education scientific and research services	वैद्यकीय आणि आरोग्य सेवा Medical and health services	सामूहिक सेवा Community services	मनोरंजनाच्या व सांस्कृतिक सेवा Recreational and cultural services
(1)	(2)	(70)	(71)	(72)	(73)	(74)	(75)
1	बृहन्मुंबई	1,79,725	10,400	1,08,203	73,756	39,140	28,979
2	ठाणे	66,127	3,443	51,811	20,362	8,484	4,936
3	रायगड	16,965	113	16,370	4,343	1,395	1,056
4	रत्नागिरी	10,883	81	15,430	3,818	1,108	522
5	सिंधुदूर्ग	5,880	48	9,575	2,160	701	274
6	नाशिक	39,882	1,346	33,545	8,909	5,062	1,853
7	धुळे	15,738	371	23,269	5,505	1,730	1,161
8	जळगाव	23,090	1,230	26,657	7,280	3,033	1,849
9	अहमदनगर	27,499	351	28,224	7,016	4,506	1,994
10	पुणे	1,01,198	3,585	64,693	24,403	12,550	6,159
11	सातारा	18,110	257	26,381	6,166	2,355	1,635
12	सांगली	15,537	284	25,513	7,540	1,441	1,443
13	सोलापूर	25,022	975	27,967	8,458	3,773	2,513
14	कोल्हापूर	22,494	1,712	28,390	8,185	2,482	1,843
15	औरंगाबाद	21,981	44	20,772	6,599	1,991	1,227
16	जालना	8,964	52	6,432	2,338	669	430
17	परभणी	11,203	538	15,890	3,751	1,073	1,304
18	बीड	12,657	135	13,764	3,805	1,046	1,188
19	नांदेड	12,449	52	17,545	4,569	1,351	730
20	उस्मानाबाद	9,625	75	10,960	2,589	551	551
21	लातूर	9,710	118	15,994	3,618	702	702
22	बुलढाणा	11,633	750	14,547	4,577	1,185	1,185
23	अकोला	13,530	1,573	21,076	6,664	1,436	1,436
24	अमरावती	18,379	776	23,841	6,242	1,745	1,745
25	यवतमाळ	12,070	235	17,675	4,682	879	879
26	वर्धा	12,387	193	11,314	3,103	711	711
27	नागपूर	49,461	1,942	38,550	14,424	3,885	3,885
28	भंडारा	12,797	301	19,738	5,151	1,216	1,216
29	चंद्रपूर	12,940	218	17,444	4,479	964	964
30	गडचिरोली	5,818	51	6,964	2,100	216	216
	महाराष्ट्र राज्य	8,03,754	31,249	7,58,474	2,66,592	1,13,470	74,586

TABLE No. 1.21 - contd.

Community, social and personal services						
व्यक्तिगत सेवा Personal services	आंतरराष्ट्रीय व इतर अतिरिक्त प्रादेशिक संस्थांच्या सेवा International and other extra territorial bodies services	इतर अवर्गीकृत सेवा services not elsewhere classified	एकूण Total	पुरेसे वर्णन न दिलेले उपक्रम Activities not adequately defined	एकूण Total	District
(76)	(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(2)
2,51,149	1,461	29,382	7,22,495	16,014	34,28,809	Brihan Mumbai
52,449	293	17,361	2,25,266	21,329	13,58,443	Thane
10,287	39	1,653	52,221	6,456	2,70,339	Raigad
7,289	22	962	40,115	2,300	1,54,824	Ratnagiri
4,373	18	736	23,765	489	87,030	Sindhudurg
27,102	207	4,842	1,22,748	3,800	5,15,423	Nashik
14,377	58	1,427	63,636	2,273	2,30,063	Dhule
23,066	71	2,087	88,363	2,192	3,28,371	Jalgaon
20,404	65	3,415	93,474	3,410	3,73,205	Ahmednagar
64,635	298	11,245	2,88,568	7,085	11,20,504	Pune
13,535	119	3,836	72,394	1,317	2,61,222	Satara
16,383	69	2,372	70,587	948	2,63,651	Sangli
27,331	167	2,479	98,685	748	4,33,294	Solapur
21,526	80	4,282	90,994	1,292	4,33,912	Kolhapur
18,720	38	2,603	73,975	7,528	2,70,005	Aurangabad
7,959	18	918	27,780	1,654	1,05,540	Jalna
14,986	20	879	49,644	3,161	1,74,752	Parbhani
12,100	32	930	45,657	2,956	1,54,479	Beed
14,644	38	282	51,660	6,801	2,02,669	Nanded
8,468	35	351	34,039	467	97,402	Osmanabad
11,901	29	884	43,700	1,895	1,41,143	Latur
12,307	41	693	46,789	570	1,48,527	Buldhana
15,292	110	180	61,245	2,861	2,12,673	Akola
20,664	51	961	75,978	910	2,31,224	Amravati
14,746	28	1,293	53,483	1,075	1,79,517	Yavatmal
7,990	28	443	38,329	1,029	1,17,409	Wardha
44,394	122	4,804	1,61,465	7,263	6,73,080	Nagpur
12,110	35	1,686	54,196	2,608	2,61,317	Bhandara
11,798	35	1,441	51,064	9,546	2,37,731	Chandrapur
3,624	5	103	19,688	1,115	54,220	Gdchiroli
7,85,716	3,632	1,04,530	29,42,003	1,21,092	1,25,20,778	Maharashtra State

Source : Population Census of India, 1991

1. क्षेत्रफळ आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.22

वस्तूनिर्माण, प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्ती या प्रकारच्या उद्योगधंद्यात काम करणा-यांचे घरगुती उद्योगधंदे व बिगर-घरगुती उद्योगधंदे यानुसार वर्गीकरण/
Distribution of workers in manufacturing, processing, servicing and repairs by household industry and non-household industry

जनगणना / Population Census, 1991

अनुक्रमांक Serial No.	विभाग	ग्रामीण नागरी एकूण	काम करणा-यांची एकूण संख्या Total numbers of workers at work			घरगुती उद्योगधंद्यात काम करणारे Workers in household Industry			बिगर घरगुती उद्योगधंद्यात काम करणारे Workers in no-household Industry			Rural Urban Total	Division
			एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एकूण Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
1. अन्न पदार्थांचे उत्पादन	ग्रा		2,06,080	1,79,853	26,227	17,638	12,936	4,702	1,88,622	1,66,917	21,705	R	Manufacture of food Products
	ना		1,69,453	1,45,178	23,975	14,154	8,447	1,55,119	15,519	1,37,031	18,088	U	
	ए		3,75,533	3,25,331	50,202	31,792	21,383	10,409	3,43,741	3,03,948	39,793	T	
2. पेये, तंबाखू व संबंधित पदार्थांचे उत्पादन.	ग्रा		80,503	27,688	52,815	42,353	11,895	30,458	38,150	15,793	22,357	R	Manufacture of beverages, tobacco and tobacco products
	ना		82,631	24,827	57,804	18,556	2,900	15,656	64,075	21,927	42,148	U	
	ए		1,63,134	52,515	1,10,619	60,909	14,795	46,114	1,02,225	37,720	64,505	T	
3. सुती कापडाचे उत्पादन	ग्रा		79,499	72,265	7,234	7,506	3,511	2,195	71,993	66,954	5,039	R	Manufacture of cotton Textiles
	ना		5,11,097	4,79,191	31,906	15,279	10,335	4,944	4,95,818	4,68,856	26,962	U	
	ए		5,90,596	5,51,456	39,140	22,785	16,646	7,139	5,67,811	4,35,810	32,001	T	
4. लोकर, रेशमी व मनुष्य निर्मित तंतूच्या कापडाचे उत्पादन.	ग्रा		6,875	5,512	1,363	1,448	560	888	5,427	4,952	475	R	Manufacture of wool silk and man-made fibre textiles
	ना		29,984	28,305	1,679	640	514	126	29,344	27,791	1,553	U	
	ए		36,859	33,817	3,042	2,088	1,074	1,014	34,771	32,743	2,028	T	
5. ताग व इतर वनस्पती ... जन्य तंतूच्या कापडाचे उत्पादन (कापूस सोडून)	ग्रा		1,258	957	301	465	302	163	793	655	138	R	Manufacture of Jute, and other vegetable fibre textiles (Except Cotton)
	ना		3,461	2,301	1,160	166	79	87	3,295	2,222	1,073	U	
	ए		4,719	3,258	1,461	631	381	250	4,088	2,877	1,211	T	
6. कापडाच्या वस्तूंचे उत्पादन... (पोशाख धरून)	ग्रा		33,579	23,566	10,013	16,180	9,927	6,253	17,399	13,639	3,760	R	Manufacture of textiles products (including wearing apparel)
	ना		1,13,619	95,129	18,490	10,611	7,486	3,125	1,03,008	87,643	15,365	U	
	ए		1,47,198	1,18,695	28,503	26,791	17,413	9,378	1,20,407	1,01,282	19,125	T	
7. लाकूड आणि लाकडाच्या... वस्तू फर्निचर वगैरे यांचे उत्पादन.	ग्रा		1,63,888	1,36,293	27,595	87,148	65,941	21,207	76,740	70,352	6,388	R	Manufacture of wood and wood products, furnitures and fixtures
	ना		1,75,632	1,64,357	11,275	26,220	19,333	6,887	1,49,412	1,45,024	4,388	U	
	ए		3,39,520	3,00,650	38,870	1,13,368	85,274	28,094	2,26,152	2,15,376	10,776	T	
8. कागद, कागदाच्या वस्तू, मुद्रण, प्रकाशन आणि तत्सम उद्योग	ग्रा		20,881	19,802	1,079	335	271	64	20,546	19,531	1,015	R	Manufacture of paper and paper products and printing, publishing and allied industries
	ना		1,38,707	1,29,301	9,406	2,944	2,136	808	1,35,763	1,27,165	8,598	U	
	ए		1,59,588	1,49,103	10,485	3,279	2,407	872	1,56,309	1,46,696	9,613	T	

9. कातडी, कातड्याच्या आणि केसाळ कातड्याच्या वस्तूंचे उत्पादन (दुरुस्ती सोडून)	ग्रा	33,379	31,443	1,936	13,748	12,694	1,054	19,631	18,749	882	R	Manufacture of leather and leather and fur products (except repairs)
	ना	57,931	53,779	4,152	12,369	11,000	1,369	45,562	42,779	2,783	U	
	ए	91,310	85,222	6,088	26,117	23,694	2,423	65,193	61,528	3,665	T	
10. रबर, प्लॅस्टीक, पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांच्या पदार्थांचे उत्पादन	ग्रा	18,115	16,302	1,813	345	232	113	17,770	16,070	1,700	R	Manufacture of rubber plastic, petroleum and coal products
	ना	1,21,223	1,08,253	12,970	1,840	1,341	499	1,19,383	1,06,912	12,471	U	
	ए	1,39,338	1,24,555	14,783	2,185	1,573	612	13,7,153	1,22,982	14,171	T	
11. रसायने, रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन (पेट्रोलियम व दगडी कोळसा यांचे उत्पादन सोडून)	ग्रा	45,183	42,991	1,24,555	443	301	142	44,740	42,690	2,050	R	Manufacture of chemicals and chemical products(except products of Petroleum and coal)
	ना	2,16,018	1,93,117	42,991	1,843	1,044	799	2,14,175	1,92,703	22,102	U	
	ए	2,61,201	2,36,108	2,36,108	2,286	1,345	941	2,58,915	2,34,763	24,152	T	
12. अधातू खनिज पदार्थांचे उत्पादन	ग्रा	1,30,243	85,176	85,176	34,061	20,767	13,294	96,482	64,409	32,073	R	Manufacture of non-metallic mineral products
	ना	90,106	96,996	96,996	7,900	5,034	2,866	82,206	64,962	17,244	U	
	ए	2,20,649	1,55,172	1,55,172	41,961	25,801	16,160	1,78,688	1,29,371	49,317	T	
13. मूलभूत धातू व मिश्रधातू यांचे उत्पादन	ग्रा	18,214	17,660	17,660	689	620	69	17,525	17,040	485	R	Basic metal and alloy industries
	ना	59,013	59,924	56,924	482	415	67	58,531	56,509	2,022	U	
	ए	77,227	74,584	74,584	1,171	1,035	136	76,056	73,549	2,507	T	
14. धातूंच्या वस्तू व सुटे भाग यांचे उत्पादन (यंत्र व परिवहन सामुग्री सोडून)	ग्रा	63,815	59,933	59,933	15,171	13,433	1,738	48,644	46,500	2,144	R	Manufacture of metal products and parts (except machinery and transport equipment)
	ना	1,92,214	1,84,503	1,84,503	5,790	51,111	679	1,86,424	1,79,392	7,032	U	
	ए	2,56,029	2,44,436	2,44,436	20,961	18,544	2,417	2,35,068	2,25,892	9,176	T	
15. यंत्रसामुग्री, यांत्रिक अवजारे आणि सुटे भाग यांचे उत्पादन (विद्युत यंत्रसामुग्री सोडून)	ग्रा	48,371	45,915	45,915	6,062	5,534	528	42,309	40,381	1,928	R	Manufacture of machinery, machine tools and parts (except electrical machinery)
	ना	2,70,053	2,46,860	2,46,860	1,302	1,113	189	2,68,751	2,45,747	23,004	U	
	ए	3,18,424	2,92,775	2,92,775	7,364	6,647	717	3,11,060	2,86,128	24,932	T	
16. विद्युत यंत्रसामुग्री, साधने, उपकरणे, पुरवठा व सुटे भाग	ग्रा	...	...	...	...	...	...	...	...	...	R	Manufacture of electrical machinery, apparatus, appliances and suppliers
	ना	...	...	...	...	...	...	...	...	...	U	
	ए	...	...	...	...	...	...	...	...	...	T	
17. परिवहन सामग्री व सुटे भाग यांचे उत्पादन	ग्रा	18,945	18,696	249	309	289	20	18,636	18,407	229	R	Manufacture of transport equipment and parts
	ना	1,46,050	1,42,210	3,840	310	295	15	1,45,740	1,41,915	3,825	U	
	ए	1,64,995	1,60,906	4,089	619	584	35	1,64,376	1,60,322	4,054	T	
18. इतर उत्पादक कारखाने	ग्रा	84,236	67,971	16,265	53,964	39,864	14,100	30,272	28,107	2,165	R	Other manufacturing industries
	ना	3,04,104	2,62,833	41,271	55,308	39,233	16,075	2,48,796	2,23,600	25,196	U	
	ए	3,88,340	3,30,804	57,536	1,09,272	79,097	30,175	2,79,068	2,51,707	27,361	T	
19. भांडवली वस्तूंची दुरुस्ती	ग्रा	28,270	26330	1,940	1,924	1,535	389	26,346	24,795	1,551	R	Repairs of capital goods
	ना	1,09,551	1,05,446	4,105	875	741	134	1,08,676	1,04,705	3,971	U	
	ए	1,37,821	1,31,776	6,045	2,799	2,276	523	1,35,022	1,29,500	5,522	T	
एकूण	ग्रा	10,81,634	8,78,353	2,03,281	2,99,789	20,2412	97,377	7,82,025	6,75,941	1,06,084	R	Total
	ना	27,90,847	24,92,810	2,98,037	1,76,589	1,16,557	60,032	26,14,078	23,76,253	2,37,825	U	
	ए	38,72,481	33,71,163	5,01,318	4,76,378	3,18,969	1,57,409	33,96,103	30,52,194	3,43,909	T	

आधार : भारतीय जनगणना, १९९१, मालिका १४, भाग तीन बी (खंड-४)

Source : Population Census of India, 1991, Series 14, Part III- B (Volume-4)

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.23

बिगर घरगुती उद्योगधंदे, व्यापार, व्यवसाय किंवा सेवा हा प्रमुख व्यवसाय असणा-यांचे लिंग व काम करणा-यांच्या वर्गानुसार व उद्योगधंद्यानुसार वर्गीकरण (१९९१)
Industrial Classification by sex and class of workers of persons at work in non-household industry, trade, business, profession or services as main activity (1991)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा	ग्रामीण नागरी एकूण	काम करणा-यांचा वर्ग / Class of workers										Rural/ Urban Total	District	
			एकूण Total		मालक Employer		कामगार Employee		एकटा काम करणारा Singal worker		कौटुंबिक कामगार Family worker				
			पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)	
1	बृहन्मुंबई	ग्रा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	R	Brihan Mumbai
		ना	29,22,651	4,55,161	3,61,133	22,784	2198278	3,76,385	2,73,730	43,715	89,510	12,277	U		
		ए	29,22,651	4,55,161	3,16,133	22,784	21,98,278	3,76,885	2,73,730	43,715	89,510	12,277	T		
2	ठाणे	ग्रा	1,94,815	38,995	17,799	2,392	1,49,819	27,751	19,699	5,696	7,498	3,156	R	Thane	
		ना	9,68,594	1,32,635	96,736	6,594	7,72,327	1,09,122	77,822	13,743	21,709	3,176	U		
		ए	11,63,409	1,71,630	1,14,535	8,986	9,22,146	1,36,873	97,521	19,439	29,207	6,332	T		
3	रायगड	ग्रा	1,43,298	22,402	12,141	1,516	1,11,706	14,440	14,790	3,992	4,661	2,454	R	Raigad	
		ना	81,077	12,589	8,945	880	59,286	8,879	9,514	2,036	3,332	794	U		
		ए	2,24,375	34,991	21,086	2,396	1,70,992	23,319	24,304	6,028	7,993	3,248	T		
4	रत्नागिरी	ग्रा	94,742	16,928	11,570	1,478	64,590	10,874	14,445	3,031	4,137	1,545	R	Ratnagiri	
		ना	29,665	5,561	4,072	250	20,048	4,351	3,798	531	1,747	429	U		
		ए	1,24,407	22,489	15,642	1,728	84,638	15,225	18,243	3,562	5,884	1,974	T		
5	सिंधुदुर्ग	ग्रा	54,307	12,902	6,053	603	32,724	7,341	12,257	3,557	3,273	1,401	R	Sindhudurg	
		ना	13,251	3,060	1,928	139	7,857	2,065	2,726	611	740	245	U		
		ए	67,558	15,962	7,981	742	40,581	9,406	14,983	4,168	4,013	1,646	T		
6	नाशिक	ग्रा	1,28,155	19,980	16,447	1,867	82,514	12,137	19,798	2,772	9,396	3,204	R	Nasik	
		ना	42,870	34,768	2,827	2,20,224	31,620	36,290	56,088	9,054	20,356	5,345	U		
		ए	4,30,397	62,850	51,215	4,694	3,02,738	43,757	56,088	9,054	20,356	5,345	T		
7	धुळे	ग्रा	90,245	13,637	9,964	863	51,453	7,355	20,034	2,911	8,794	2,508	R	Dhule	
		ना	1,04,689	11,746	14,711	753	62,791	7,375	20,593	2,587	6,594	1,031	U		
		ए	1,94,934	25,383	24,675	1,616	1,14,244	14,730	40,627	5,498	15,388	3,539	T		
8	जळगाव	ग्रा	1,20,697	13,361	16,086	1,260	69,459	7,037	25,673	2,520	9,479	2,544	R	Jalgaon	
		ना	1,63,454	14,448	24,955	1,342	1,06,734	9,509	26,001	2,700	5,764	897	U		
		ए	2,84,151	27,809	41,041	2,602	1,76,193	16,546	51,674	5,220	15,243	3,441	T		

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)				
9	अहमदनगर	ग्रा	1,85,205	33,719	26,813	2,801	1,18,745	19,022	29,180	8,306	10,467	3,590	R	Ahmednagar
		ना	1,13,638	20,873	15,859	1,156	70,129	14,333	21,265	3,838	6,385	1,546	U	
		ए	2,98,843	54,592	42,672	3,957	1,88,874	33,355	50,445	12,144	16,852	5,136	T	
10	पुणे	ग्रा	2,29,216	32,657	19,170	2,092	1,61,675	19,741	33,816	3,776	14,555	5,048	R	Pune
		ना	6,92,618	1,35,234	70,938	6,715	5,26,198	1,05,048	75,658	19,202	19,824	4,269	U	
		ए	9,21,834	1,67,891	90,108	8,807	6,87,873	1,24,789	1,09,474	24,978	34,379	9,317	T	
11	सातारा	ग्रा	1,49,930	21,207	14,983	1,639	1,00,915	12,587	25,150	2,736	8,882	3,245	R	Satara
		ना	60,852	9,344	8,215	1,513	36,689	6,537	12,706	3,794	3,242	500	U	
		ए	2,10,782	30,551	23,198	2,152	1,37,604	19,124	37,856	5,530	12,124	3,745	T	
12	सांगली	ग्रा	1,20,902	15,368	13,073	959	74,217	7,799	26,113	4,305	7,499	2,305	R	Sangali
		ना	1,02,532	14,316	16,281	1,116	61,921	9,214	21,788	3,284	2,542	702	U	
		ए	2,23,434	29,684	29,354	2,075	1,36,138	17,013	47,901	7,589	10,041	3,007	T	
13	सोलापूर	ग्रा	1,41,962	18,998	12,441	1,155	84,973	9,228	32,630	4,810	11,918	3,805	R	Solapur
		ना	1,93,222	49,668	24,845	1,839	1,30,455	37,491	31,407	7,759	6,515	2,579	U	
		ए	3,35,184	68,666	37,286	2,994	2,15,428	46,719	64,037	12,569	18,433	6,384	T	
14	कोल्हापूर	ग्रा	1,76,143	19,924	18,916	1,885	1,19,255	7,783	27,889	4,970	10,083	5,286	R	Kolhapur
		ना	1,89,380	22,704	35,571	2,516	1,21,962	15,143	27,180	4,231	4,667	814	U	
		ए	3,65,523	42,628	54,487	4,401	2,41,217	22,926	55,069	9,201	14,750	6,100	T	
15	औरंगाबाद	ग्रा	73,534	9,156	9,079	792	42,011	4,875	18,460	2,265	3,984	1,224	R	Aurangabad
		ना	1,56,126	23,236	19,054	1,186	1,09,373	17,585	24,950	3,959	2,749	506	U	
		ए	2,29,660	32,392	28,133	1,978	1,51,384	22,460	43,410	6,224	6,733	1,730	T	
16	जालना	ग्रा	40,980	4,287	5,874	465	18,502	1,792	14,493	1,444	2,111	586	R	Jalna
		ना	47,457	6,370	6,482	306	27,114	3,768	11,839	1,572	2,022	724	U	
		ए	88,437	10,657	12,356	771	45,616	5,560	26,332	3,016	4,133	1,310	T	
17	परभणी	ग्रा	40,980	7,061	6,146	418	28,281	2,509	22,958	3,085	4,165	1,049	R	Parbhani
		ना	47,457	9,359	10,783	453	49,188	6,179	22,796	2,287	2,726	422	U	
		ए	88,437	16,420	16,929	871	77,469	8,706	45,754	5,372	6,891	1,471	T	
18	बीड	ग्रा	61550	9,105	5,846	418	34,569	3,864	23,418	3,306	4,054	1,503	R	Beed
		ना	85493	7,109	7,383	453	36,513	4,766	15,978	1,757	1,558	305	U	
		ए	147043	16,214	13,229	771	71,082	8,630	39,396	5,063	5,612	1,808	T	
19	नांदेड	ग्रा	67,887	9,771	8,803	418	42,227	4,539	25,159	3,380	4,241	1,228	R	Nanded
		ना	61,432	9,296	14,109	453	53,658	6,036	20,504	2,221	2,492	542	U	
		ए	1,29,319	19,067	22,912	871	95,885	10,575	45,663	5,601	6,733	1,770	T	
20	उस्मानाबाद	ग्रा	80,430	6,454	4,982	432	27,410	2,627	12,352	1,466	4,733	1,917	R	Osmanabad
		ना	90,763	3,394	4,436	281	19,728	2,408	5,097	533	1,305	221	U	
		ए	1,71,193	9,848	9,418	713	47,138	5,035	14,449	1,999	6,048	2,138	T	
21	लातूर	ग्रा	49,487	6,710	6,723	624	31,881	3,418	18,913	2,297	2,154	512	R	Latur
		ना	30,566	5,995	10,302	497	36,209	3,991	14,144	1,397	2,068	226	U	
		ए	80,053	12,705	17,025	1,121	68,090	7,409	33,057	3,694	4,222	738	T	

तक्का क्रमांक / TABLE No. 1.23 — Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(3)	(2)
22	बुलडाणा	ग्रा	60,768	6,259	5,474	359	30,088	2,541	21,260	2,052	3,946	1,307	R	Buldhana
		ना	67,835	5,784	6,642	250	35,549	3,191	20,705	1,598	4,939	745	U	
		ए	1,28,603	12,043	12,116	609	65,637	5,732	41,965	3,650	8,885	2,052	T	
23	अकोला	ग्रा	67,758	7,402	6,217	469	37,728	3,986	20,114	1,922	3,699	1,025	R	Akola
		ना	1,16,841	11,466	10,165	411	59,607	7,419	40,012	2,929	7,057	707	U	
		ए	1,84,599	18,868	16,382	880	97,335	11,405	60,126	4,851	10,756	1,732	T	
24	अमरावती	ग्रा	65,684	8,519	7,284	521	35,971	4,944	18,252	1,924	4,177	1,130	R	Amaravati
		ना	1,30,788	14,570	13,980	510	71,622	9,655	38,004	3,633	7,182	,772	U	
		ए	1,96,472	23,089	21,264	1,031	1,07,593	14,599	56,256	5,557	11,359	1,902	T	
25	यवतमाळ	ग्रा	81,308	11,483	6,467	405	44,235	6,842	26,866	3,037	3,740	1,199	R	Yavatmal
		ना	67,320	8,451	6,136	180	37,846	5,332	19,961	2,530	3,377	409	U	
		ए	1,48,628	19,934	12,603	585	82,081	12,174	46,827	5,567	7,117	1,608	T	
26	वर्धा	ग्रा	46,313	7,263	4,268	449	29,827	4,405	12,202	1,424	3,016	985	R	Wardha
		ना	54,358	6,185	5,706	324	34,438	4,093	11,956	1,410	2,258	358	U	
		ए	1,00,671	13,448	9,974	773	61,265	8,498	24,158	2,834	5,274	1,343	T	
27	नागपूर	ग्रा	1,01,146	20,285	7,684	731	66,274	14,514	21,768	3,721	4,920	1,319	R	Nagpur
		ना	4,53,703	72,595	48,007	2,977	2,79,888	48,366	1,09,643	17,908	16,165	3,344	U	
		ए	5,54,849	92,880	55,691	3,708	3,46,662	62,880	1,31,411	21,629	21,085	4,663	T	
28	भंडारा	ग्रा	1,08,111	23,363	8,287	691	61,248	11,799	30,392	6,001	8,184	4,872	R	Bhandara
		ना	50,877	8,965	6,735	322	30,119	5,505	11,399	2,380	2,624	758	U	
		ए	1,58,988	32,328	15,022	1,013	91,367	17,304	41,791	8,381	10,808	5,630	T	
29	चंद्रपूर	ग्रा	86,499	15,470	5,145	421	51,353	9,692	27,877	4,682	2,124	675	R	Chandrapur
		ना	1,08,696	13,778	8,642	637	77,578	8,651	21,839	4,370	637	120	U	
		ए	1,95,195	29,248	13,787	1,058	1,28,931	18,343	49,716	9,052	2,761	795	T	
30	गडचिरोली	ग्रा	29,957	5,820	1,781	166	17,576	3,841	9,342	1,366	1,258	447	R	Chandrapur
		ना	11,999	1,557	1,053	43	8,199	969	2,655	526	92	19	U	
		ए	41,956	7377	2,834	209	25,775	4,810	11,997	1,892	1,350	466	T	
महाराष्ट्र राज्य	राज्य	ग्रा	29,10,700	4,38,486	2,95,516	28,380	18,18,726	2,49,283	6,25,300	99,754	1,71,158	61,069	R	Maharashtra State
		ना	75,34,842	11,38,319	8,98,572	58,414	53,61,528	8,75,004	10,31,960	1,63,323	2,42,782	41,578	U	
		ए	1,04,45,542	15,76,805	11,94,088	86,794	71,80,254	11,24,287	16,57,260	2,63,077	4,13,940	1,02,647	T	

आधार - भारतीय जनगणना, १९९१, मालिका १४, भाग तीन - बी

Source.— Population Census of India, 1991, Series 14, Maharashtra, Part - III- B

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या/AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.24

काम न करणा-या व्यक्तींचे व्यवसाय प्रकारानुसार व लिंगानुसार वर्गीकरण
Classification of person not at work by type of activity and sex

(जनगणना /1991 census)

(हजारात/In thousand)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	व्यवसायाचा प्रकार (2)	ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total			Type of activity (2)
		पुरुष Males (3)	स्त्री Females (4)	एकूण Total (5)	पुरुष Males (6)	स्त्री Females (7)	एकूण Total (8)	पुरुष Males (9)	स्त्री Females (10)	एकूण Total (11)	
1	पूर्णवेळ विद्यार्थी	5,568	3,666	9,234	4,268	3,398	7,666	9,836	7,064	16,900	Full time Students
2	घरकाम करणारे	94	2,985	3,079	100	6,149	6,249	194	9,134	9,328	Household duties
3	अवलंबून असणारे व बालके	5,581	6,137	11,718	2,993	2,931	5,924	8,574	9,068	17,612	Dependents and Infant
4	सेवानिवृत्त, व्याजावर भाड्यावर उपजीविका करणारे व स्वतंत्र उत्पन्न असणारे	93	38	131	342	51	393	435	89	524	Retired, rentiers and person of independent means
5	भिकारी	11	6	17	15	6	21	26	12	38	Beggars, Vagrants etc.
6	शिक्षा भोगणारे, मानसिक आजाराच्या व धर्मार्थ संस्थांमध्ये राहणा-या व्यक्ती	8	3	11	20	7	27	28	10	38	Inmates of penal, mental and charitable institutions
7	इतर	126	30	156	305	79	384	431	109	540	Others
	एकूण	11,481	12,865	24,346	8,043	12,621	20,664	19,524	25,486	45,040	Total

आधार - भारताची जनगणना, १९९१ महाराष्ट्र भाग ३ अ व ब
Source - Census of India, 1991 Maharashtra part 3A and B

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 1.25

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.25

Female workers and non-workers classified according to main activity and age-groups

Population Census, 1991)

Class of workers			
(b) घरगुती उद्योगधंद्याव्यतिरिक्त इतर उद्योगधंदे ३) पशुसंवर्धन, वनसंवर्धन, मच्छीमारी, शिकार, मळे, फळबाग आणि अनुषंगिक व्यवसाय (४) खाणकाम आणि दगड खाणकाम (६) बांधकाम (७) व्यापार व वाणिज्य (८) वाहतूक साठवण आणि दळणवळण (९) इतर सेवा (b)other than Household industry (III) Livestock,forestry fishing,hunting and plantations, orchards and allied activities (IV) Mini and quarrying (VI) Construction (VII) Trade and commerce (VIII) Transport, storage and communications (IX) other services (8)	सीमांतिक कामगार Marginal workers (9)	काम न करणारे Non- workers (10)	Rural Urban Total (2)
18,450	1,84,698	51,70,393	R
16,454	5,276	32,44,797	U
34,904	1,89,974	84,15,190	T
36,453	2,66,421	8,42,503	R
61,702	14,925	12,68,339	U
97,155	2,81,346	21,10,842	T
64,407	3,22,915	5,23,134	R
1,56,084	23,629	12,58,451	U
2,20,491	3,46,544	17,81,585	T
74,260	3,08,610	4,35,127	R
1,90,899	23,712	11,45,012	U
2,65,159	3,32,322	15,80,139	T
65,842	2,53,765	3,20,049	R
1,81,552	20,731	8,72,933	U
2,47,394	2,74,496	11,92,982	T
57,892	2,24,665	2,62,580	R
1,73,887	19,826	7,52,099	U
2,31,779	2,44,491	10,14,679	T
74,852	3,64,798	4,18,023	R
2,22,472	24,566	9,77,767	U
2,97,324	3,89,364	13,95,790	T
33,550	2,73,653	49,165	R
99,478	12,371	6,59,005	U
1,33,026	2,86,024	11,49,260	T
13,290	1,75,953	13,43,242	R
34,033	7,712	7,75,674	U
47,323	1,83,665	21,18,916	T
4,38,486	23,76,928	1,28,65,066	R
11,38,319	1,52,958	1,26,21,197	U
15,76,805	25,29,886	2,54,86,263	T

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या /
तक्ता क्रमांक /
मुख्यतः काम करणा-या स्त्रियांचे प्रमुख व्यवसाय व वैवाहिक स्थितीनुसार वर्गीकरण /
(जनगणना /

काम करणा-यांचा वर्ग /

वैवाहिक स्थिती	ग्रामीण नागरी एकूण	एकूण लोकसंख्या Total Population	एकूण मुख्यतः काम करणारे		शेतकरी Cultivators	शेतमजूर Agricultural labourers	पशुसंवर्धन, वनसंवर्धन, मच्छिमारी शिकार, मळे, फळबागा,अनुषंगिक व्यवसाय Livestock, forestry, fishing, hunting and plantations, orchards and allied activities	खाणकाम आणि दगड खाणकाम Mining and quarrying
			एकूण	मुख्यतः				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
1. अविवाहित ..	ग्रा	1,02,90,786	9,00,913	3,45,207	4,85,202	11,705	1,309	
	ना	66,23,545	2,49,125	4,199	19,471	1,531	415	
	ए	19,14,331	11,50,038	3,49,406	5,04,673	13,236	1,724	
2. विवाहित ..	ग्रा	1,15,21,118	69,70,125	32,63,575	32,93,867	38,674	10,189	
	ना	66,78,121	10,33,102	51,739	1,61,375	9,546	3,375	
	ए	1,81,99,239	80,03,227	33,15,314	34,55,242	48,220	13,564	
3. विधवा ..	ग्रा	19,20,775	6,54,527	2,49,377	3,55,895	3,771	602	
	ना	9,02,757	1,75,701	7,505	29,832	1,931	716	
	ए	28,23,532	8,30,228	2,56,882	3,85,727	5,702	1,318	
4. घटस्पोटिता किंवा अलग राहणा-या.	ग्रा	1,17,760	83,730	19,010	57,650	598	87	
	ना	47,075	20,125	532	4,380	142	47	
	ए	1,64,835	1,03,855	19,542	62,030	740	134	
एकूण/ Total ..	ग्रा	2,38,51,469	86,09,475	38,77,289	41,92,654	54,748	12,187	
	ना	1,42,52,248	14,78,093	63,975	2,15,058	13,150	4,553	
	ए	3,81,03,717	1,00,87,568	39,41,264	44,07,712	67,898	16,740	

टीप:-वर्गीकरण न झालेल्या वैवाहिक दर्जाच्या आकडेवारीचा एकूणमध्ये समावेश आहे. /
आधार:-भारतीय जनगणना, १९९१, मालिका १४, भाग-३ बी-१३ (एस) बी-१३ (आय)(एफ) /

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.26

Female main workers according to main activity classified by marital status

Population Census, 1991)

Class of workers							
वस्तुनिर्माण प्रक्रिया, सेवा व दुरुस्तीचे उद्योगधंदे Manufacturing, processing, servicing and repairs							
(a) घरगुती उद्योगधंदे Household industry (9)	(b) घरगुती उद्योगधंद्या- व्यतिरिक्त इतर उद्योगधंदे Other than Household industry (10)	बांधकाम Construction (11)	व्यापार आणि वाणिज्य Trade and commerce (12)	वाहतूक, साठवण आणि दळणवळण Transport, storage and communications (13)	इतर सेवा Other services (14)	Rural Urban Total (2)	Marital status (1)
8,986	13,716	3,208	4,949	536	23,777	Rural	Unmarried
7,523	63,754	5,871	30,603	7,196	1,03,796	Urban	
16,509	77,470	9,079	35,552	7,732	1,27,573	Total	
81,627	84,982	21,223	47,730	2,732	1,29,522	Rural	Married
45,350	1,52,367	52,529	1,35,436	28,763	3,97,782	Urban	
1,26,977	2,37,349	73,752	1,83,666	31,495	5,27,304	Total	
9,385	6,906	1,672	8,895	484	15,441	Rural	Widowed
7,195	21,418	6,943	25,292	4,535	69,565	Urban	
16,580	28,324	8,615	34,187	5,019	85,006	Total	
1,045	1,287	349	902	21	3,212	Rural	Divorced or separated
672	2,841	924	2,181	295	8,002	Urban	
1,717	4,128	1,273	3,083	316	11,214	Total	
1,01,046	1,06,891	26,453	62,478	3,373	1,71,956	Rural	Total
60,741	2,40,384	66,267	1,94,017	40,790	5,79,158	Urban	
1,61,787	3,47,275	92,720	2,56,495	44,563	7,51,114	Total	

Note.--Figures of unclassified marital status are included in total.

Source : Census of India, 1991, Series 14, Part III- B -13(S), B-13 (I) (F)

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या /
तक्ता क्रमांक /
बोलण्याच्या प्रमुख भाषेनुसार जिल्हावार लोकसंख्या/
(जनगणना /

अनु.क्र. Sr. No.	जिल्हे	भाषा/Languages							
		आसामी Assamee	बंगाली Bengali	गुजराथी Gujrathi	हिंदी Hindi	कन्नड Kannad	काश्मिरी Kashmiri	कोंकणी Konkani	मल्याळम Malayalam
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई	137	34,995	3,92,740	6,53,380	45,581	269	56,340	22,288
2	मुंबईउप-नगर	449	70,363	10,41,829	19,28,821	165,571	1,799	177,705	1,32,782
3	ठाजे	343	73,233	4,31,176	13,46,816	123,106	1,043	82,282	1,47,567
4	रायजड	298	6,543	17,561	1,22,976	20,735	77	5,498	11,667
5	रत्नाजिरी	2	2,168	4,561	40,369	22,231	26	15,932	2,351
6	सिंधुदुर्ग	0	207	1,390	18,940	12,003	0	52,227	1,017
7	-नाशिज	198	6,885	43,699	2,83,787	6,143	66	106,988	11,795
8	धुळे	0	205	20,126	1,28,011	243	24	86,898	556
9	-दुरबार	1	221	63,298	80,518	66	11	39,981	224
10	जळजाव	4	1,058	34,682	3,53,241	434	10	754	958
11	अहमद-नगर	179	1,841	13,220	2,55,011	3,810	73	519	2,650
12	पुजे	743	22,639	85,752	6,89,880	118,990	1,360	20,195	48,299
13	सातारा	0	741	13,059	1,21,032	29,031	15	866	1,461
14	सांजली	3	682	10,974	90,240	143,830	45	838	1,605
15	सोलापूर	0	278	10,900	2,34,395	390,937	11	1,426	527
16	जोल्हापूर	2	792	15,500	1,26,396	100,270	59	4,248	1,656
17	औरंगाबाद	15	1,780	10,626	3,78,106	2,741	87	803	2,831
18	जालना	0	113	2,267	1,95,177	253	0	578	193
19	परभजी	1	156	2,416	98,480	398	2	34	157
20	हिंजोली	0	47	937	73,445	67	0	102	14
21	बीड	0	293	2,200	1,13,156	649	4	56	280
22	-निंदेड	4	299	4,720	2,90,743	13,245	33	90	431
23	उस्मानाबाद	0	160	1,930	1,01,206	22,560	10	60	66
24	लातूर	0	303	2,158	1,77,093	20,346	4	53	240
25	बुलढाजा	2	305	6,027	1,85,219	106	3	302	190
26	अकोला	0	405	12,175	1,51,839	188	4	56	407
27	वाशिम	0	78	1,522	1,53,653	49	0	34	357
28	अमरावती	0	554	10,000	2,44,797	131	18	818	388
29	यवतमाळ	5	575	11,260	4,97,103	210	69	259	317
30	वर्धा	11	689	4,098	1,04,449	155	20	63	808
31	-नाजपूर	109	17,245	29,645	7,87,515	2,082	168	932	9,072
32	भंडारा	0	1,254	2,011	88,559	580	6	36	607
33	जोर्दिया	1	7,763	4,324	3,18,171	2,314	14	43	140
34	चंद्रपूर	6	7,657	4,981	1,99,831	4,338	8	1,234	2,181
35	जडचिरोली	3	47,610	1,645	49,286	1,126	6	9	276
	महाराष्ट्र राज्य	2,516	3,10,137	23,15,409	1,06,81,641	12,54,519	5,344	6,58,259	4,06,358

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.27(A)

Districtwise classification Population by languages mainly spoken
Population Census, 2001)

(संख्या / Number)

भाषा/Languages								District
मराठी Marathri (11)	ओरिसा Oriya (12)	पंजाबी Punjabi (13)	संस्कृत Sanskrit (14)	सिंधी Sindhi (15)	तामीळ Tamil (16)	तेलगु Telgu (17)	उर्दू Urdu (18)	
13,16,992	6,064	25,861	9	45,720	1,00,340	87,387	5,12,817	Mumbai
32,07,567	35,102	91,302	63	1,71,347	2,21,976	153,617	10,75,076	Mumbai Suburban
43,91,792	21,892	46,398	61	2,26,069	1,00,145	151,647	6,38,050	Thane
18,48,426	3,613	4,920	5	2,496	5,525	14,926	1,34,049	Raigad
14,76,805	901	548	6	506	892	8,008	1,19,349	Ratnagiri
7,67,726	281	90	0	169	452	2,200	11,532	Sindhudurg
35,67,159	1,877	10,379	9	15,501	6,475	24,786	4,22,975	Nashik
4,09,300	87	1222	4	8,834	214	6,082	1,09,174	Dhule
1,14,149	70	122	0	5,135	130	3,215	46,644	Nandurbar
22,80,972	275	1,640	0	24,396	1,020	8,398	2,90,045	Jalgaon
35,68,905	698	8,336	0	8,752	3,965	61,127	99,763	Ahmednagar
57,50,157	7,262	28,740	45	43,135	50,444	153,801	1,70,659	Pune
25,84,258	2,098	437	0	1,259	1,188	20,237	28,713	Satara
21,92,122	590	532	0	3,954	2,591	21,886	1,06,568	Sangli
27,77,560	179	600	4	2,445	3,208	204,613	2,14,365	Solapur
30,99,517	310	480	0	15,725	2,387	24,495	1,20,596	Kolhapur
20,20,404	422	3,657	6	4,944	2,841	14,719	4,28,976	Aurangabad
12,48,821	48	289	18	1,667	742	14,644	1,45,849	Jalna
12,13,180	30	171	0	1,396	977	8,882	1,99,005	Parbhani
8,29,361	35	173	1	337	136	8,021	72,648	Hingoli
18,20,540	21	248	0	1,119	2,540	12,274	2,02,955	Beed
21,53,727	463	4,893	14	1,966	1,615	85,123	2,88,389	Nanded
12,54,758	38	70	0	310	788	17,346	80,586	Osmanabad
16,92,533	146	120	0	766	1,852	23,103	1,58,746	Latur
17,67,841	235	741	36	6,678	746	12,472	2,23,118	Buldhana
11,60,703	326	895	28	14,199	544	5,466	2,70,373	Akola
7,69,697	57	231	0	3,061	210	6,324	80,136	Washim
17,75,781	543	1,137	15	26,662	505	6,027	2,89,178	Amravati
16,01,495	624	1,299	4	5,701	548	54,028	1,23,271	Yavatmal
10,78,787	411	1,351	0	7,242	420	3,570	20,665	Wardha
28,52,598	6,288	24,972	67	40,755	9,675	30,389	1,76,948	Nagpur
10,07,586	350	1,018	0	2,887	416	1,591	7,205	Bhandara
7,86,847	997	1,596	6	9,651	265	1,861	1,628	Gondiya
17,21,589	1,342	4,442	7	2,988	2,023	58,782	20,621	Chandrapur
5,34,287	315	399	0	1,452	200	94,911	4,829	Gadchiroli
6,66,43,942	93,990	2,69,309	408	7,09,224	5,27,995	14,05,958	68,95,501	Maharashtra State

1. क्षेत्रफल आणि लोकसंख्या /
तक्ता क्रमांक /
कुटुंबे व त्यातील व्यक्तींची त्यांच्या बोलण्याच्या प्रमुख भाषेनुसार जिल्हावार संख्या/
(जनगणना /

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे	भाषा/Languages								
		Oriya		Punjabi		Sanskrit		सिंधी Sindhi		
		कुटुंबे Households (19)	व्यक्ती Persons (20)	कुटुंबे Households (21)	व्यक्ती Persons (22)	कुटुंबे Households (23)	व्यक्ती Persons (24)	कुटुंबे Households (25)	व्यक्ती Persons (26)	
(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	
1	बृहन्मुंबई	...	1,735	7,366	20,472	1,05,382	1	7	44,319	1,95,080
2	ठाणे	...	219	752	2,819	13,229	1	9	29,496	1,39,954
3	रायगड	...	50	230	211	807	1	7	310	1,674
4	रत्नागिरी	...	2	3	19	60	-	-	99	562
5	सिंधुदुर्ग	...	-	-	-	-	-	-	-	-
6	नाशिक	...	63	208	1,334	6,607	7	23	1,238	7,511
7	धुळे	...	-	-	121	659	1	4	1,560	10,557
8	जळगांव	...	6	21	314	1,580	3	15	2,422	18,410
9	अहमदनगर	...	20	115	977	5,730	3	16	878	5,452
10	पुणे	...	89	339	3,620	17,771	11	56	5,060	2,218
11	सातारा	...	40	180	46	244	1	3	121	785
12	सांगली	...	6	51	33	176	2	13	420	2,856
13	सोलापूर	...	7	43	108	511	3	19	327	1,973
14	कोल्हापूर	...	6	20	35	146	1	9	1,396	9,861
15	औरंगाबाद	...	11	28	444	2,365	4	24	524	3,789
16	जालना	...	-	-	-	-	-	-	-	-
17	परभणी	...	84	289	88	456	-	-	129	997
18	बीड	...	-	-	45	197	2	13	62	418
19	नांदेड	...	-	-	549	3,248	3	23	242	1,138
20	उस्मानाबाद	...	10	53	24	83	2	18	78	520
21	लातूर	...	-	-	-	-	-	-	-	-
22	बुलढाणा	...	4	26	70	425	2	22	627	5,000
23	अकोला	...	17	83	145	942	--	-	1,641	12,973
24	अमरावती	...	27	114	166	900	-	-	2,295	16,524
25	यवतमाळ	...	34	101	111	585	-	-	655	4,719
26	वर्धा	...	44	171	208	1,188	-	-	798	5,840
27	नागपूर	...	681	2,873	2,671	15,229	-	-	4,122	27,227
28	भंडारा	...	285	1,243	343	2,188	-	-	1,618	11,487
29	चंद्रपूर	...	308	1,272	693	3,345	-	-	463	3,349
30	गडचिरोली	...	-	-	-	-	-	-	-	-
महाराष्ट्र राज्य			3,748	15,581	35,666	1,84,053	48	281	1,00,920	5,17,674

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.27 (B)

Districtwise classification of Households And Household Population by languages mainly spoken
Population Census, 1991)

(संख्या / Number)

भाषा/Languages						District
तामीळ Tamil		तेलुगु Telgu		उर्दू Urdu		
कुटुंबे Households (27)	व्यक्ती Persons (28)	कुटुंबे Households (29)	व्यक्ती Persons (30)	कुटुंबे Households (31)	व्यक्ती Persons (32)	(2)
46,344	2,11,584	34,070	1,56,227	1,29,272	7,78,504	Brihan Mumbai
5,494	23,665	11,230	52,714	34,362	1,91,277	Thane
403	1,313	1,591	6,230	12,950	78,965	Raigad
108	402	1,048	4,391	16,474	96,718	Ratnagiri
-	-	-	-	-	-	Sindhudurg
679	2,819	2,125	11,202	33,549	2,45,308	Nashik
38	157	1,076	4,367	21,919	1,42,191	Dhule
216	944	1,196	6,299	28,186	1,93,292	Jalgaon
479	2,339	7,939	43,816	18,334	1,12,069	Ahmednagar
5,933	29,336	14,421	75,842	20,844	1,29,706	Pune
229	1,067	2,352	16,481	7,649	45,378	Satara
356	1,624	2,768	14,801	15,606	98,316	Sangli
661	3,610	24,060	1,43,068	35,450	2,13,496	Solapur
359	1,841	3,340	17,181	18,081	1,11,267	Kolhapur
394	1,889	3,737	20,024	54,580	3,46,057	Aurangabad
-	-	-	-	-	-	Jalna
180	816	3,329	17,496	32,969	1,97,807	Parbhani
410	2,033	1,818	10,034	22,875	1,43,350	Beed
245	1,273	16,818	93,042	28,978	1,89,000	Nanded
347	1,928	3,741	21,649	32,998	2,03,157	Osmanabad
-	-	-	-	-	-	Latur
149	710	1,547	8,346	22,405	1,44,789	Buldhana
112	534	1,435	8,345	30,575	2,11,467	Akola
68	282	727	3,526	26,506	1,79,005	Amravati
61	226	9,168	47,436	13,733	91,101	Yavatmal
86	350	666	2,770	3,147	19,063	Wardha
1,626	7,407	4,304	22,585	17,458	1,23,427	Nagpur
165	666	657	2,964	1,853	11,453	Bhandara
396	1,533	26,089	1,26,092	3,974	22,904	Chandrapur
-	-	-	-	-	-	Gadchiroli
65,538	3,00,348	1,81,252	9,36,928	6,84,727	43,19,067	Maharashtra State

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या /
तक्ता क्रमांक /
महाराष्ट्रात स्थलांतराचे कारण
Migrants by place of last resident and
(जनगणना /

पूर्वीचे निवासस्थान	स्थलांतराचे कारण/							
	एकूण स्थलांतरीत Total Migrants		रोजगार Employment		व्यवसाय Business		शिक्षण Education	
	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
A.भारतात अ-यत्र पूर्व निवास	16,665	24,873	6,195	670	165	25	439	162
AI. जज-ा राज्यात	12,486	21,739	3,673	510	77	19	355	138
All. जज-ा राज्याच्या बाहेरील भारतातील राज्य	4,179	3,134	2,522	160	88	4	84	24
1. उत्तर प्रदेश	1,426	646	989	17	22	1	17	3
2. ज-र्नाट्ज	536	629	273	44	5	1	8	3
3. जुजरात	412	437	172	10	21	1	13	4
4. मध्यप्रदेश	258	332	130	21	3	*	6	2
5. आंध्रप्रदेश	206	226	114	16	2	*	4	1
6. राजस्था-ा	262	169	142	4	20	1	5	1
5. बिहार	272	89	203	3	2	*	6	1
8. जेरळ	146	112	97	10	2	*	3	2
9. तामीळ-ाडू	139	111	87	6	2	*	2	1
10. पश्चिम बंजाल	139	70	100	5	3	*	3	1
11. छत्तीसजड	98	107	52	17	1	*	1	*
12. ओरीसा	62	30	46	2	0	*	1	*
13. झारजंड	42	16	31	1	0	*	2	1
14. इतर व जेंद्रशासित प्रदेश	180	160	86	6	5	*	12	5
B. भारतांबाहेरील आशियाई देश	93	72	36	2	2	*	2	1
C. अ-य देश	7	7	2	*	*	*	1	*
D. अवर्जीतृत	*	*	*	*	*	*	*	*
एकूज- अ+ब+ज+ड	16,764	24,952	6,232	673	167	25	441	163

* ५०० पेक्षा कमी / Less than 500

आकडे संक्षिप्तात असल्याने बेरजा जुळणार नाहीत/Total do not tally due to rounding

AREA AND POPULATION

TABLE No. 1.28

व शेवटचे निवासस्थान

reason for migration in Maharashtra
(Census 2001)

(संख्या हजारात/ Numbers In thousand)

Reason for Migration		जन्मानंतर निर्गमन		कुटुंबासहित निर्गमन		इतर		Last Residence
विवाह		Moved after birth		Moved with household		Other		
पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	पुरुष Males	स्त्रिया Females	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(1)
114	14,739	3,107	1,998	2,949	4,182	3,696	3,097	Last Residence elsewhere in India
97	13,310	2,779	1,765	2,351	3,269	3,153	2,729	Within the state of enumeration
17	1,429	327	233	598	913	543	369	State in India beyond the State of enumeration
4	278	62	42	150	217	183	88	Uttar Pradesh
2	312	79	56	92	143	75	70	Karnataka
3	220	60	41	77	106	66	55	Gujarat
2	177	23	16	57	86	36	30	Madhya Pradesh
1	106	19	15	37	63	28	25	Andhra Pradesh
1	73	22	15	40	57	32	20	Rajasthan
*	31	8	6	24	37	29	11	Bihar
*	47	14	12	15	28	15	13	Kerala
1	49	12	10	18	31	18	13	Tamil Nadu
*	27	5	4	14	25	13	9	West Bengal
1	32	6	5	26	43	12	10	Chhatisgarh
*	12	2	2	5	9	6	4	Orissa
*	5	1	1	4	6	4	2	Jharkhand
1	59	13	10	37	60	27	20	other state & UTs
*	13	2	1	24	30	28	24	Countries in Asia beyond India
*	2	1	1	1	2	2	2	Other Countries
*	*	*	*	*	*	*	*	Unclassifiable
114	14,754	3,109	2,000	2,974	4,214	3,726	3,123	Total A+B+C+D

आधार.- भारताची जनगणना, २००१

Source.-- Census of India, 2001

1. क्षेत्रफल व लोकसंख्या / AREA AND POPULATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 1.29

महाराष्ट्र व बृहन्मुंबईमध्ये जन्म व नोंदणी ठिकाण यानुसार स्थलांतरीतांची लोकसंख्या
Migrants Population by place of birth and place of enumeration in Maharashtra and Greater Mumbai
(जनगणना / census-2001)

(संख्या हजारात/Figures in thousand)

अ.क्र. Sr.No	ज-मस्था-1	जज-गस्था-1 / Place of enumeration						Birth Place
		महाराष्ट्र / Maharashtra			बृह-मुंबई / Greater Mumbai			
(1)	(2)	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एडू-ज Total	पुरुष Males	स्त्रिया Females	एडू-ज Total	(2)
1	जज-ग राज्यात	45,863	43,061	88,925	4,614	4,118	8,733	Within the State of enumeration
(i)	जज-गेच्या ठिज-गी ज-म झालेले	34,005	21,980	55,985	3,569	3,224	6,793	Born at the place of enumeration
(ii)	जज-ग जिल्हयात इतरत्र ज-म झालेले	6,619	14,100	20,718	0	0	0	Born elsewhere in the district of enumeration
(iii)	राज्यातील इतर जिल्हयात ज-म झालेले	5,240	6,981	12,221	1,045	894	1,939	Born in other district of the State
2	जज-ग राज्याच्या बाहेरील भारतातील राज्ये	4,428	3,328	7,756	1,965	1,207	3,172	States in India beyond the state of enumeration
1.	उत्तर प्रदेश	1,490	683	2173	861	379	1240	Uttar Pradesh
2.	ज-गटज	588	679	1267	161	141	302	Karnataka
3.	जुजरात	432	458	890	247	249	496	Gujarat
4.	बिहार	289	98	387	121	38	159	Bihar
5.	राजस्था-ग	283	181	464	124	76	201	Rajasthan
6.	मध्यप्रदेश	271	346	616	29	24	53	Madhya Pradesh
7.	आंध्र प्रदेश	215	236	451	68	57	125	Andhra Pradesh
8.	जे रळ	174	134	308	66	49	115	Kerala
9.	तामिळ-गडू	149	118	267	90	72	162	Tamil Nadu
10.	पश्चिम बंजाल	147	77	223	72	32	104	West Bengal
11.	छत्तीसजड	101	110	210	3	3	6	Chhatisgarh
12.	ओरीसा	66	32	97	28	12	40	Orissa
13.	पंजाब	40	34	73	15	14	29	Punjab
१४.	इतर राज्ये व जे-द्रशासित प्रदेश	185	144	329	78	61	140	other states & UTs
	(1 + 2) एडू-ज	50,291	46,390	96,681	6,579	5,325	11,904	(1 + 2) Total

* ५०० पेजा जमी / Less than 500

आज-डे संजिप्तात असल्या-गे बेरजा जुळजार -गहीत / Total may not tally due to rounding of figures.

आधार : भारतीय ज-जज-ग, २००१ / Source : Population Census of India, 2001

२. पर्यावरण सांख्यिकी

२.१ निरनिराळ्या केंद्रांतील तापमान, सापेक्ष आर्द्रता आणि पावसाचे सरासरी दिवस, पाऊस आणि विविध केंद्रांत प्रत्यक्ष पडलेला पाऊस याबाबत माहिती पुढील तक्त्यांत दिली आहे.

२.२ ज्या केंद्रांकरिता माहिती देण्यात आली आहे ती केंद्रे सर्वसाधारणपणे जिल्ह्यातील तालुक्याची किंवा जिल्हा मुख्यालयाची ठिकाणे आहेत. सरासरी पावसाची आकडेवारी ही कमीत कमी पाच वर्षे ते जास्तीत जास्त ऐंशी वर्षांत प्रत्यक्ष पडलेल्या पावसाच्या आकडेवारीवरून काढली आहे. जेव्हा एखाद्या दिवसाच्या चोवीस तासांत पर्जन्यमापक यंत्रावर पडलेल्या पावसाची नोंद २.५ मि.मी. वा त्यापेक्षा जास्त झाली असेल तर त्याबाबतीत तो दिवस पावसाचा दिवस समजण्यात येतो.

2. ENVIRONMENT STATISTICS

2.1 Data on temperature and relative humidity at various centres and normal number of rainy days and rainfall and actual rainfall in different centres are presented in the following tables.

2.2 The Centres for which data is presented are generally the tahsil or district headquarters in the districts. The figures of average rainfall are worked out on the basis of actual figures for the period ranging from a minimum of five years to a maximum of eighty years. A day was treated as a rainy day if during the twenty-four hours, the rain-gauge recorded a minimum of 2.5 mm. of rainfall.

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.1

महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या केंद्रांतील तापमान/ Temperature at different Centres in Maharashtra State (2001)

(डिग्री सेल्सियसमध्ये/In degree celsius)

अ.क्र. Sr. No.	केंद्र	कमाल तापमान Maximum temperature	महिना Month	किमान तापमान Minimum temperature	महिना Month	Centre
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	दुलाबा (मुंबई)	38.2	March/मार्च	16	Feb./फेब्रु.	Colaba (Mumbai)
2	सांताक्रुझ (मुंबई)	41	March/मार्च	12.4	Jan./जानो.	Santacruz (Mumbai)
3	डहाजू (ठाजे)	38.5	March/मार्च	13.7	Jan./जानो.	Dahanu (Thane)
4	अलिबाज (रायजड)	38.5	Feb./फेब्रु.	14.7	Jan./जानो.	Alibag (Raigad)
5	भीरा (रायजड)	43.5	March/मार्च	12.6	Feb./फेब्रु.	Bhira (Raigad)
6	हर्जे (रत्नाजिरी)	36.1	Feb./फेब्रु.	17.5	Feb./फेब्रु.	Harnai (Ratnagiri)
7	रत्नाजिरी	37.5	Feb./फेब्रु.	14.7	Feb./फेब्रु.	Ratnagiri
8	वेंजुर्ला (रत्नाजिरी)	36.9	Feb./फेब्रु.	12	Jan./जानो.	Vengurla (Ratnagiri)
9	मालेजाव (-ाशिज)	44.6	April/एप्रिल	6.3	Jan./जानो.	Malegaon (Nashik)
10	ओझर (-ाशिज)	41.3	April/एप्रिल	3.3	Dec./डिसें.	Ozar (Nashik)
11	नंदुरबार	NA	NA	NA	NA	Nandurbar
12	जळजाव	42.1	March/मार्च	5.1	Dec./डिसें.	Jalgaon
13	अहमदनगर	42.6	May/मे	6.2	Dec./डिसें.	Ahmednagar
14	पुजे	41.2	April/एप्रिल	6.7	Dec./डिसें.	Pune
15	लोहजाव (पुजे)	NA	NA	NA	NA	Lohgaon (Pune)
16	वा-वडी (एएफएमसी,पुजे)	NA	NA	NA	NA	Wanwadi (AFMC,Pune)
17	बारामती (पुजे)	NA	NA	NA	NA	Baramati (Pune)
18	महाबळेश्वर (सातारा)	36.2	May/मे	7.1	Feb./फेब्रु.	Mahabaleshwar (Satara)
19	सांजली	41.1	April/एप्रिल	11.2	Dec./डिसें.	Sangli
20	जेऊर (सोलापूर)	35.5	July/जुलै	10.3	Dec./डिसें.	Jeur (Solapur)
21	सातारा	41.5	May/मे	7.3	Dec./डिसें.	Satara
22	सोलापूर	43.8	May/मे	8.2	Dec./डिसें.	Solapur
23	कोल्हापूर	39.5	April/एप्रिल	6.3	Dec./डिसें.	Kolhapur
24	औरंगाबाद	NA	NA	NA	NA	Aurangabad
25	चिखलठाजा (औरंगाबाद)	42.5	May/मे	8.2	Dec./डिसें.	Chikhalthana (Aurangabad)
26	उस्मानाबाद	43.2	May/मे	9.7	Jan./जानो.	Osmanabad
27	परभणी	44.7	April/एप्रिल	6.6	Jan./जानो.	Parbhani
28	बीड	NA	NA	NA	NA	Beed
29	नांदेड	44.5	May/मे	8.9	Jan./जानो.	Nanded
30	बुलढाजा	100	Oct./ऑक्टो.	9	April/एप्रिल	Buldhana
31	अकोला (विमा-तळ)	NA	NA	NA	NA	Akola (Air port)
32	अकोला (शहर)	100	June/जून-1	8	May/मे	Akola (City)
33	अमरावती	100	March/मार्च	12	Feb./फेब्रु.	Amaravati
34	यवतमाळ	98	June/जून-1	8	April/एप्रिल	Yavatmal
35	पुसद (यवतमाळ)	100	August/ऑगस्ट	17	March/मार्च	Pusad (Yavatmal)
36	वर्धा	101	August/ऑगस्ट	NA	NA	Wardha
37	-ाजपूर (विमा-तळ)	98	August/ऑगस्ट	3	May/मे	Nagpur (Air port)
38	-ाजपूर (शहर)	NA	NA	NA	NA	Nagpur (City)
39	गोंदिया	100	Sept./सप्टें.	14	Jan./जानो.	Gondia
40	चंद्रपूर	100	August/ऑगस्ट	14	Jan./जानो.	Chandrapur
41	ब्रम्हपूरी (चंद्रपूर)	98	August/ऑगस्ट	12	May/मे	Bramhapuri (Chandrapur)
42	सिरोंचा (जडचिरोली)	NA	NA	NA	NA	Sironcha (Gadchiroli)

टिप : कंसातील नावे केंद्र ज्या जिल्ह्यात आहे त्या जिल्ह्यांची आहेत.

Note:—The names in the brackets indicate the district in which the Centre is located.

आधार : विभागीय हवामानशास्त्र कार्यालय, नागपूर आणि मुंबई

Source:—Regional Meteorological Centres, Nagpur and Mumbai

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.2

महाराष्ट्र राज्यातील निरनिराळ्या केंद्रानुसार सापेक्ष आर्द्रता
Relative Humidity at different Centres in Maharashtra State
(2000)

(टक्केवारी/Percentage)

अ.क्र. Serial No.	केंद्र (2)	सापेक्ष आर्द्रता/Relative humidity				केंद्र (2)
		कमाल Highest (3)	महिना Month (4)	किमान Lowest (5)	महिना Month (6)	
1	सांताक्रुझ (मुंबई)	98	ऑगस्ट/August	23	फेब्रु. /February	Santacruz (Mumbai)
2	जुलाबा (मुंबई)	98	जून-1, जुलै /June,July	52	जाने. /January	Colaba (Mumbai)
3	डहाजू (ठाजे)	98	जुलै, ऑगस्ट /July,August	36	फेब्रु. /February	Dahanu (Thane)
4	अलिबाज (रायजड)	98	जून-1, जुलै /June,July	45	मार्च /March	Alibag (Raigad)
5	भीरा	NA	---	NA	---	Bhira (Raigad)
6	हर्जे (रत्नाजिरी)	100	जून-1, जुलै /June, July	40	डिसें. /Dec	Hurne (Ratnagiri)
7	वेंजुला (सिंधुदूर्ग)	96	जुलै /July	32	जुलै /July	Vengurla (Sindhudurg)
8	रत्नाजिरी	98	जून-1,जुलै,ऑगस्ट /Jun,July,Aug	19	जाने. /Jan	Ratnagiri
9	मालेगांव (-नाशिक)	99	जाने. /Jan	9	मार्च /March	Malegaon (Nashik)
10	ओझर (-नाशिक)	N.A	N.A	N.A	N.A	Ozar (Nashik)
11	जळगाव	98	फेब्रु.,जून-1,ऑगस्ट,सप्टें. / Feb,June,Aug,Sept	10	मार्च /March	Jalgaon
12	अहमदनगर	97	ऑगस्ट /August	12	मे /May	Ahmednagar
13	पुणे	N.A	N.A	N.A	N.A	Pune
14	महाबळेश्वर	N.A	N.A	N.A	N.A	Mahabaleshwar
15	सातारा	N.A	N.A	N.A	N.A	Satara
16	सांजली	N.A	N.A	N.A	N.A	Sangli
17	जेऊर	N.A	N.A	N.A	N.A	Jeur
18	सोलापूर	N.A	N.A	N.A	N.A	Solapur
19	कोल्हापूर	N.A	N.A	N.A	N.A	Kolhapur
20	चिखलठाजा	N.A	N.A	N.A	N.A	Chikhalthana
21	उस्मानाबाद	N.A	N.A	N.A	N.A	Osmanabad
22	परभणी	N.A	N.A	N.A	N.A	Parbhani
21	बुलढाजा	97	जून-1, ऑगस्ट /July,August	5	मार्च /March	Buldhana
22	अकोला-विमानतळ	98	फेब्रु.,जुलै /Feb,July	6	एप्रिल /April	Akola-Air port
23	अकोला-शहर	100	जून-1 /June	11	एप्रिल /April	Akola-City
24	अमरावती	100	फेब्रु.,मार्च,एप्रिल /Feb,Mar,Apr	8	एप्रिल /April	Amaravati
25	यवतमाळ	100	जुलै,ऑगस्ट /July,Aug	9	एप्रिल /April	Yavatmal
26	पुसद (यवतमाळ)	96	फेब्रु. /Feb	14	एप्रिल,मे /Apr,May	Pusad (Yavatmal)
27	वर्धा	100	जून-1,जुलै /June,July	2	एप्रिल /April	Wardha
28	नागपूर (विमानतळ)	100	जून-1,जुलै /June,July	7	एप्रिल /April	Nagpur (Air port)
29	गोंदिया	100	जुलै, ऑगस्ट /July,Aug	10	एप्रिल /April	Gondia
30	चंद्रपूर	100	ऑगस्ट /August	9	एप्रिल /April	Chandrapur
31	ब्राम्हपुरी (चंद्रपूर)	98	ऑगस्ट /August	8	एप्रिल /April	Bramhapuri (Chandrapur)
32	सिरोंचा (जडचिरोली)	88	जून-1 /June	24	मार्च /March	Sironcha (Gadchiroli)

टिप : कक्षांतील नावे केंद्र ज्या जिल्ह्यात आहे त्या जिल्ह्यांची आहेत.

Note :—The names in the brackets indicate the district in which the Centre is located.

आधार : विभागीय हवामानशास्त्र कार्यालय, नागपूर आणि मुंबई

Source :—Regional Meteorological Centres, Nagpur and Mumbai

2. पर्यावरण सांख्यिकी/

तक्का क्रमांक/

सामान्यपणे पडणा-या पावसाचे दिवस आणि पाऊस यांची मासिक आकडेवारी/

अ.क्र.	जिल्हा	जानेवारी		फेब्रुवारी		मार्च		एप्रिल		मे		जून	
		पावसाचे	पावसाचे	पावसाचे	पावसाचे	पावसाचे	पावसाचे	पावसाचे	पावसाचे	पावसाचे	पावसाचे	पावसाचे	पावसाचे
Serial No.		दिवस	पाऊस	दिवस	पाऊस	दिवस	पाऊस	दिवस	पाऊस	दिवस	पाऊस	दिवस	पाऊस
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	मुंबई	0.1	0.8	0.0	0.6	0.1	0.3	0.3	2.4	0.9	13.1	14.6	551.6
2	मुंबईउप-गजर	0.1	0.6	0.1	1.1	0.0	0.1	0.1	0.5	0.9	13.9	14.5	544.4
3	ठाजे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
4	रायजड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
5	रत्नाजिरी	0.1	1.4	0.0	0.0	0.0	0.2	0.4	3.4	2.3	44.0	20.0	825.2
6	सिंधुदुर्ज	0.1	0.6	0.0	0.0	0.0	0.0	0.4	4.2	3.3	81.9	22.1	925.5
7	-गशिज	0.1	1.0	0.1	0.8	0.1	2.2	0.6	7.7	1.4	20.9	5.7	93.5
8	धुळे	0.3	3.3	0.0	1.0	0.1	2.6	0.1	0.4	0.8	12.8	6.9	132.2
9	-दुरवार												
10	जळजाव	0.4	4.0	0.3	3.0	0.6	4.7	0.2	2.5	0.8	8.0	6.2	131.6
11	अहमद-गजर	0.2	2.3	0.1	0.9	0.4	3.8	0.7	7.0	1.7	22.8	6.3	101.8
12	पुजे	0.2	1.4	0.1	1.1	0.4	3.6	1.1	14.5	2.6	40.1	7.5	113.3
13	सातारा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
14	सांजली	0.1	3.3	0.0	0.0	0.4	8.8	2.0	27.7	3.5	51.3	5.8	117.1
15	सोलापूर	0.2	5.0	0.3	4.4	0.5	5.4	1.0	10.0	2.6	31.4	7.1	119.1
16	जोल्हापूर	0.3	2.9	0.1	0.9	0.6	8.2	2.0	25.3	4.3	67.0	8.6	125.0
17	औरंगाबाद	0.5	4.5	0.2	3.1	0.6	5.3	0.6	5.5	1.4	21.2	7.4	134.0
18	जाल-ग	0.4	4.5	0.1	2.1	0.4	4.7	0.2	1.5	1.4	18.5	8.0	152.4
19	परभजी	0.4	4.7	0.4	4.5	0.8	10.9	1.0	8.2	2.0	20.8	8.5	146.9
20	हिंजोली												
21	बीड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
22	-गदेड	0.6	6.8	0.7	9.2	0.7	9.2	0.8	9.5	1.4	17.4	8.3	152.3
23	उस्मा-गबाद	0.2	2.5	0.3	3.7	0.5	4.9	1.2	10.6	2.1	30.8	8.6	154.8
24	लातूर	0.2	2.3	0.2	3.0	0.6	8.8	0.8	11.1	1.4	22.9	9.1	153.5
25	बुलढाजा	0.5	7.0	0.3	5.6	0.6	4.9	0.6	4.8	1.1	15.7	8.2	163.8
26	अजोला	0.1	0.7	0.0	0.0	0.2	1.6	0.7	7.0	1.4	17.8	5.6	83.6
27	वाशिम												
28	अमरावती	1.0	13.6	1.1	13.3	1.0	12.4	0.8	7.7	1.1	11.0	7.7	135.1
29	यवतमाळ	1.0	9.3	1.0	12.4	1.7	18.6	1.0	12.8	1.2	14.2	8.7	169.1
30	वर्धा	1.1	14.3	0.9	11.9	1.4	14.1	1.3	11.6	1.4	15.9	8.4	163.8
31	-गजपूर	1.1	14.9	1.4	17.5	1.6	17.3	1.3	10.2	1.4	16.9	8.9	171.7
32	भंडारा	1.2	18.2	1.2	16.9	1.2	15.0	1.3	12.8	0.8	10.1	8.5	168.9
33	जोदिया												
34	चंद्रपूर	0.7	8.3	1.0	16.3	1.6	20.1	1.2	17.2	1.5	16.1	8.5	160.1
35	जडचिरोली	0.7	8.5	1.0	13.1	1.0	12.7	0.9	12.4	0.8	10.9	9.0	233.0

N.A. - उपलब्ध नाही/Not Available

टीप : जिल्ह्यातील सर्व पर्जन्यमापक केंद्रांत नोंदलेल्या पावसाची १९४१ ते १९९० ची सरासरी काढून ती प्रत्येक जिल्ह्यासमोर दर्शविली आहे.

आधार : भारतीय हवामानशास्त्र विभाग, भारत सरकार, पुणे

ENVIRONMENT STATISTICS

TABLE No. 2.3

Monthwise normal number of rainy days and Rainfall

(पाऊस मिलिमिटरमध्ये/Rainfall in millimetre)

जुलै July		ऑगस्ट August		सप्टेंबर September		ऑक्टोबर October		नोव्हेंबर November		डिसेंबर December		एकूण वार्षिक Total for year		सर्वसाधारण	
पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Number of rainy days	पाऊस Rainfall	पाऊस Normal Rainfall	पाऊस District
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
22.0	720.1	19.8	450.6	12.6	302.9	3.1	61.5	0.8	16.5	0.2	3.1	74.5	2,123.5	NA	Mumbai
23.9	846.9	21.8	552.6	13.8	320.9	3.2	69.7	0.9	14.2	0.4	4.0	79.7	2,368.9	NA	Mumbai Sub.
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	NA	Thane
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	NA	Raigad
26.3	944.5	24.7	633.8	15.1	347.5	5.1	106.3	1.6	37.6	0.3	6.3	95.9	2,950.2	NA	Ratnagiri
26.9	1011.0	24.1	581.3	15.5	299.5	5.8	111.5	1.9	33.5	0.2	8.3	100.3	3,057.3	NA	Sindhudurg
14.1	223.5	10.5	134.9	7.7	162.3	3.1	63.4	1.4	23.4	0.6	6.1	45.4	739.7	NA	Nashik
9.5	157.0	8.6	136.0	6.4	131.3	2.1	37.9	1.1	21.0	0.4	7.6	36.3	643.1	NA	Dhule Nandurbar
13.8	229.8	12.3	208.8	7.0	117.6	2.0	36.4	0.9	17.9	0.7	9.4	45.2	773.7	NA	Jalgaon
6.1	90.2	5.5	91.7	8.4	176.2	3.7	74.6	1.7	31.7	0.6	10.0	35.4	613.0	NA	Ahmednagar
12.6	192.6	9.7	117.4	7.4	124.7	4.3	75.2	1.9	29.9	0.4	5.7	48.2	719.5	NA	Pune
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	NA	Satara
11.8	163.3	8.7	98.9	7.8	146.5	5.9	117.7	1.9	41.3	0.5	5.3	48.4	781.2	NA	Sangli
8.8	130.9	8.6	138.5	9.4	191.9	4.9	91.5	1.4	20.8	0.5	6.3	45.3	755.2	NA	Solapur
20.4	400.6	17.1	210.7	8.5	108.6	6.5	110.0	2.0	33.1	0.3	5.5	70.7	1,097.8	NA	Kolhapur
11.8	169.3	10.1	156.5	8.5	163.5	3.3	55.6	1.7	32.4	0.7	12.0	46.8	762.9	NA	Aurangabad
10.4	177.9	9.3	157.9	8.2	157.6	2.6	56.4	1.1	24.7	0.3	3.5	42.4	761.7	NA	Jalna
11.8	233.8	10.8	226.6	9.3	197.6	3.4	68.6	1.1	18.7	0.5	8.8	50.0	950.1	NA	Parbhani Hingoli
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	NA	Beed
13.3	252.5	12.0	248.5	9.4	209.2	3.5	63.2	1.1	16.6	0.4	7.1	52.2	1,001.5	NA	Nanded
11.5	169.5	11.1	169.3	10.4	200.3	4.7	82.5	1.1	21.0	0.3	6.6	52.0	856.5	NA	Osmanabad
11.6	207.8	11.6	216.7	8.5	183.2	3.6	77.9	1.2	22.5	0.5	6.9	49.3	916.6	NA	Latur
12.9	208.9	12.5	217.7	7.8	154.1	2.6	45.8	1.0	21.8	0.7	8.7	48.8	858.8	NA	Buldhana
10.4	152.4	7.9	86.7	6.4	114.0	3.4	67.1	1.4	29.6	0.3	4.9	37.8	565.4	NA	Akola Washim
13.1	242.0	10.9	220.7	9.3	168.0	2.6	45.1	1.0	17.7	0.8	14.3	50.4	900.9	NA	Amravati
16.4	339.9	12.0	250.2	8.5	175.7	3.0	46.0	0.6	10.0	0.5	4.9	55.6	1,063.1	NA	Yavatmal
14.9	306.5	11.9	242.2	8.9	176.9	2.9	46.4	0.8	18.0	0.8	12.3	54.7	1,033.9	NA	Wardha
15.5	334.5	13.3	284.4	9.4	174.7	2.9	51.9	0.9	16.4	0.8	15.0	58.5	1,125.4	NA	Nagpur
17.0	396.4	15.3	359.4	9.8	199.3	2.9	51.0	0.5	12.9	0.4	9.4	60.1	1,270.3	NA	Bhandara Gondiya
16.9	376.7	15.0	373.9	9.7	218.9	3.6	57.6	0.8	11.5	0.5	6.5	61.0	1,283.2	NA	Chandrapur
18.7	515.1	17.2	504.1	9.8	222.6	2.9	61.4	0.7	9.7	0.3	6.7	63.0	1,610.2	NA	Gadchiroli

Note.—The figures shown against each district are simple averages of the rainfall recorded from all the raingauge stations of the district and are based on 50 years data of 1941 to 1990.

Source.—India Meteriological Department, Government of Maharashtra, Pune

2. पर्यावरण सांख्यिकी / ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No.2.4

विविध केंद्रांच्या ठिकाणी पडलेला पाऊस / Rainfall at different Centres (2000)

(पाऊस मिलीमीटर मध्ये/Rainfall in mm)

अ.क्र. Sr. No.	केंद्र	जानेवारी January		फेब्रुवारी February		मार्च March		एप्रिल April		मे May		जून June		जुलै July		Centre
		पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
I	मुंबई															Mumbai (Distt.)
1	डुलाबा	N.A.	-	N.A.	-	N.A.	-	N.A.	-	N.A.	-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Culaba
II	मुंबई उप-नगर															Mumbai Sub.(Distt.)
1	अंधेरी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Andheri
III	ठाजे (जिल्हा)															Thane (Distt.)
1	ठाजे	-	-	-	-	-	-	-	-	4	241.6	17	568.1	20	1,682.6	Thane
2	जल्याज	-	-	-	-	-	-	-	-	2	118.0	14	324.0	22	1,219.0	Kalyan
3	मुरबाड	-	-	-	-	-	-	-	-	3	132.0	14	338.7	22	1,098.6	Murbad
4	भिवंडी	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6.0	13	200.0	22	1,470.0	Bhivandi
5	वाडा	-	-	-	-	-	-	-	-	3	99.0	16	457.3	24	1,384.7	Wada
6	शहापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	2	11.0	19	406.1	25	883.0	Shahapur
7	डहाजू	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5.7	7	77.8	18	841.2	Dahanu
8	माहिम (पालघर)	-	-	-	-	-	-	-	-	3	207.6	11	305.4	16	1,364.1	Mahim (palghar)
9	जव्हार	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	18	345.2	21	711.8	Jawhar
10	मोजाडा	-	-	-	-	-	-	-	-	5	69.4	11	215.1	20	852.0	Mokhada
11	विजय मजड	-	-	-	-	-	-	-	-	4	34.6	11	215.1	23	1,070.1	Vicramgad
12	उल्हास-नगर	-	-	-	-	-	-	-	-	2	118.0	15	238.7	22	766.0	Ulhasnagar
13	तलासरी	-	-	-	-	-	-	-	-	4	71.0	15	363.5	20	1,692.1	Talasari
14	वसई	-	-	-	-	-	-	-	-	6	342.0	15	669.0	19	2,041.0	Vasai
15	अंबर-नाथ	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9.6	14	248.4	20	749.2	Ambarnath

IV रायजड (जिल्हा)															Raigad (Dist.)	
1	अलिबाज	-	-	-	-	-	-	-	6	130.1	17	585.3	20	1,001.2	Alibag	
2	प-नवेल	-	-	-	-	-	-	-	6	307.5	19	342.1	22	1,452.8	Panvel	
3	जालापूर	-	-	-	-	-	-	-	5	160.0	20	508.0	24	1,436.0	Khalapur	
4	उरज	-	-	-	-	-	-	-	5	74.0	12	467.0	17	1,187.0	Uran	
5	पेज	-	-	-	-	-	-	-	5	192.2	19	597.2	21	1,384.6	Pen	
6	महाड	-	-	-	-	-	-	-	5	128.9	23	805.4	24	1,021.3	Mahad	
7	माजजाव	-	-	-	-	-	-	-	5	162.0	23	788.0	22	1,434.2	Mangaon	
8	रोहा	-	-	-	-	-	-	-	7	209.0	22	826.0	26	1,492.0	Roha	
9	पोलादपूर	-	-	-	-	-	-	-	7	168	23	737.2	27	1,255.0	Poladpur	
10	मुरुड	-	-	-	-	-	-	-	7	178.5	16	719.0	21	1,174.0	Murad	
11	श्रीवर्ध-1	-	-	-	-	-	-	-	9	197.9	21	672.0	24	850.5	Shrivardhan	
12	म्हसाळा	-	-	-	-	-	-	-	10	173.0	22	888.5	26	1,443.8	Mhasala	
13	जर्जत	-	-	-	-	-	-	-	5	388.5	18	539.2	25	1,372.0	Karjat	
14	सुधाजड (पाली)	-	-	-	-	-	-	-	5	224.0	21	553.0	25	1,227.0	Sudhagad (Pali)	
15	तळा	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	23	317.3	27	1,092.7	Tala	
V रत्नाजिरी (जिल्हा)															Rantagiri (Dist.)	
1	रत्नाजिरी (टी)	-	-	-	-	-	-	0	0.3	11	158.7	21	958.9	23	1,093.4	Rantagiri (T)
2	मंडजजड	-	-	-	-	-	-	-	6	198.1	23	760.8	25	1,580.0	Mandangad	
3	दापोली	-	-	-	-	-	-	-	12	214.5	19	1246.4	29	1,693.9	Dapoli	
4	जेड	-	-	-	-	-	-	1	8.0	7	154.0	22	822.0	26	1,505.0	Khed
VI सिंधुदुर्ग (जिल्हा)															Sindhudurg (Dist.)	
1	देवजड	..	-	-	-	-	-	-	8	235.0	18	821.0	23	1,253.0	Deogad	
2	जजज वली	..	-	-	-	-	-	-	10	274.0	20	685.0	25	1,205.0	Kankavali	
3	मालवज	..	-	-	-	-	-	-	8	236.0	19	911.4	26	1,495.0	Malvan	
4	वेजुर्ला	..	-	-	-	-	-	-	13	325.7	24	989.6	23	1,531.4	Vengurla	
5	सावंतवाडी	..	-	-	-	-	-	-	12	265.8	26	1378.0	26	1,283.0	Savantwadi	
6	डुडाळ	..	-	-	-	-	-	-	12	241.4	24	777.0	26	1,231.0	Kudal	
7	वैभववाडी	..	-	-	-	-	-	-	13	238.8	22	651.6	27	1,221.8	Vaibhavwadi	
8	दोडामार्ज	..	-	-	-	-	-	1	9.4	15	339.5	27	1522.0	28	1,263.0	Dodamarg
VII नाशिक (जिल्हा)															Nashik (Distt.)	
1	-नाशिक	..	-	-	-	-	-	-	0	0.0	8	241.5	14	166.5	Nashik	
2	निफाड	..	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	163.0	9	74.0	Niphad	
3	येवला	..	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	150.0	5	57.0	Yeola	
4	चांदवड	..	-	-	-	-	-	-	0	0.0	6	108.0	4	39.0	Chandwad	

तक्ता क्रमांक/TABLE No.2.4 —Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)	
5	मालेजाव	..	-	-	1	3.0	-	-	-	-	4	47.2	8	116.4	6	61.0	Malegaon
6	दिंडोरी	..	-	-	-	-	-	-	-	-	4	104.0	6	110.0	10	138.0	Dindori
7	सुरजजा	..	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	11	172.0	19	560.0	Surgana
8	उळवज	..	-	-	1	16.0	-	-	-	-	5	96.0	4	67.0	7	72.0	Kalwan
9	देवळा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	39.0	6	107.0	4	37.0	Devla
10	इजतपुरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	143.0	19	395.0	25	850.0	Igatpuri
11	सिन्नर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	85.0	7	200.2	8	63.5	Sinner
12	पेठ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	12	143.0	22	642.0	Peth
13	बाजलाज	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	49.0	6	108.0	3	24.0	Baglan
14	त्रिंबे श्वर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	15.0	12	169.0	22	746.0	Trimbakeshwar
15	-गांदजाव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	54.2	9	211.0	4	60.0	Nandgaon
VIII	धुळे (जिल्हा)																Dhule (Distt.)
1	धुळे	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	14.0	7	94.0	7	140.0	Dhule
2	साऱ्ही	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	45.0	6	147.0	7	120.0	Sakri
3	शिरपुर	-	-	1	11.0	-	-	-	-	-	1	26.0	7	128.0	6	246.0	Shirpur
4	सिंदजेडा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	11.0	8	173.0	6	170.0	Shindkheda
IX	-गंदुरबार (जिल्हा)																Nandurbar (Distt.)
1	-गंदुरबार	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	72.0	6	172.0	8	272.0	Nandurbar
2	-गावापुर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	4	128.0	10	357.0	Navapur
3	तळोदा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4.0	6	170.0	10	178.0	Talodo
4	शहादा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	8	230.3	10	136.0	Shahada
5	अक्ज लडुआ	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	100.0	4	135.0	11	249.0	Akkalkuwa
6	अऱ्जी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	64.0	5	100.0	11	113.0	Akrani
X	जळजाव (जिल्हा)																Jalgaon (Distt.)
1	जळजाव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	148.8	11	302.8	9	388.2	Jalgaon
2	चालिसजाव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	83.0	8	232.0	6	59.0	Chalisgaon
3	पाचोरा	-	-	1	12.0	-	-	-	-	-	4	61.0	6	187.0	8	197.0	Pachora
4	भडजाव	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	73.0	10	210.0	10	233.0	Bhadgaon
5	चोपडा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	131.0	7	183.0	7	222.0	Chopada
6	अमळ-गेर	-	-	0	0.2	-	-	-	-	-	4	148.0	8	207.0	10	188.0	Amalner

7	पारोळा	-	-	-	-	-	-	-	-	4	111.4	9	236.0	9	238.0	Parola
8	जाम-नेर	-	-	-	-	-	-	-	-	4	166.0	9	260.0	11	304.0	Jamner
9	भुसावळ	-	-	-	-	-	-	-	-	3	108.8	11	284.5	10	312.4	Bhusawal
10	मुक्ताई-ाजर	-	-	-	-	-	-	-	-	4	109.6	9	170.0	7	194.4	Muktainagar
11	यावल	-	-	1	8.0	-	-	-	-	3	110.0	8	277.5	7	217.5	Yawal
12	रावेर	-	-	-	-	-	-	-	-	3	61.0	7	142.0	10	86.0	Raver
13	एरंडोल	-	-	-	-	-	-	-	-	3	191.0	9	254.0	11	213.0	Erandol
14	धर-ाजांव	-	-	-	-	-	-	-	-	2	236.0	9	326.0	9	174.0	Dharangaon
15	बोधवड	-	-	-	-	-	-	-	-	5	103.2	6	149.4	10	295.0	Bodhavad
XI	अहमद-ाजर (जिल्हा)															Ahmednagar (Distt.)
1	अहमद-ाजर	-	-	-	-	-	-	-	-	2	69.0	10	256.0	8	101.0	Ahmednagar
2	पार-नेर	-	-	-	-	-	-	1	46.0	1	7.0	8	210.0	4	35.0	Parner
3	श्रीजोंदा	-	-	-	-	-	-	-	-	2	17.0	9	152.0	4	42.0	Shrigoda
4	र्जत	0	1.0	0	1.0	1	10.0	-	-	1	10.0	8	77.0	5	79.0	Karjat
5	जामजेड	-	-	-	-	-	-	-	-	2	17.0	10	243.0	8	119.0	Jamkhed
6	शेवजाव	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	7	163.0	5	62.0	Shevgaon
7	पाथर्डी	-	-	-	-	-	-	-	-	3	18.0	9	156.0	4	65.0	Pathardi
8	नेवासा	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	8	200.0	3	55.0	Nevasa
9	राहुरी	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4.1	9	174.8	5	59.4	Rahuri
10	संजम-नेर	-	-	-	-	-	-	-	-	5	67.0	9	225.0	4	75.0	Sangamner
11	अकोला	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	6	181.0	5	111.0	Akola
12	कोपरजाव	-	-	3	60.0	6	95.0	4	32.0	3	70.2	6	95.0	4	32.0	Kopargaon
13	श्रीरांपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	172.0	8	35.0	Shrirampur
14	राहाता	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	6	224.0	5	60.0	Mirajgaon
XII	पुजे (जिल्हा)															Pune (Distt.)
1	हवेली	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	128.0	10	87.0	Haveli
2	जेड	-	-	-	-	-	-	-	-	4	48.0	9	143.7	8	109.2	Khed
3	जुन्नर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	8	117.6	10	115.2	Junner
4	भोर	-	-	-	-	-	-	-	-	4	52.0	12	181.0	15	225.0	Bhor
5	शिरूर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	163.0	5	69.0	Shirur
6	बारामती	-	-	-	-	-	-	-	-	3	38.0	7	160.0	4	37.0	Baramati
7	मुळशी	-	-	-	-	-	-	-	-	2	15.0	10	139.0	16	363.0	Mulshi
8	इंदापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	172.5	6	100.2	Indapur
9	दौंड	-	-	-	-	-	-	-	-	3	13.0	4	93.0	2	32.0	Dound
10	मावल	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	10	158.0	6	59.0	Maval

तक्ता क्रमांक/TABLE No.2.4—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
11	पुरंधर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	6	107.0	7	46.0	Purndar
12	वेल्हे	-	-	-	-	-	-	-	-	1	8.0	17	284.0	20	597.0	Welhe
13	आंबेजाव (जी. जाव)	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	212.0	10	203.8	Ambegaon (G.gaon)
XIII	सातारा (जिल्हा)															Satara (Distt.)
1	सातारा	-	-	-	-	-	-	1	19.0	3	55.6	9	105.4	13	224.9	Satara
2	जोरेजाव	-	-	-	-	1	4.4	1	10.4	4	41.0	7	152.0	10	109.8	Koregaon
3	वाई	-	-	-	-	-	-	-	-	2	22.6	11	153.0	7	105.3	Wai
4	माज	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	5	43.0	2	23.0	Man
5	जवळी (मेढा)	-	-	-	-	-	-	-	-	2	56.2	11	229.3	15	246.7	Javli (Medha)
6	महाबळेश्वर	-	-	1	37.0	-	-	-	-	7	144.0	24	632.3	28	1765.2	Mahabaleshwar
7	पाटज	-	-	-	-	1	8.6	1	4.6	4	77.0	9	129.0	17	519.0	Patan
8	जराड	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	4	36.6	13	174.8	Karad
9	जटाव	-	-	-	-	-	-	-	-	1	36.0	5	93.0	8	53.0	Khataav
10	जंडाळा	-	-	-	-	-	-	-	-	1	13.6	8	70.6	4	44.8	Khandala
11	फलटज	-	-	-	-	-	-	-	-	4	75.2	7	84.8	5	22.6	Phaltan
XIV	सांजली (जिल्हा)															Sangli (Distt.)
1	मिरज	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	7	50.8	6	66.2	Miraj
2	जत	-	-	-	-	-	-	-	-	4	76.0	9	206.8	6	53.3	Jat
3	वाळवा	-	-	-	-	-	-	-	-	0	2.0	3	38.0	9	131.0	walva
4	जवठेमहाजंळ	1	9.4	-	-	-	-	1	23.6	4	69.6	9	117.0	8	123.9	KawatheMahankal
5	जा-गापूर	-	-	-	-	-	-	2	19.0	4	29.0	10	131.0	12	84.0	Khanapur
6	तासजाव	-	-	-	-	-	-	-	-	2	22.5	10	102.6	7	76.0	Tasgaon
7	शिराळा	-	-	-	-	-	-	1	14.0	1	6.0	4	100.0	14	274.0	Shirala
8	आटपाडी	-	-	-	-	-	-	3	25.0	3	44.0	7	104.0	4	52.5	Atpadi
9	पल्स	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	0	0.0	0	0.0	palus
XV	सोलापूर (जिल्हा)															Solapur (Distt.)
1	दजिज सोलापूर	-	1.8	1	19.6	-	-	1	5.1	1	6.9	8	112.8	6	73.5	S.& N.Solapur
2	बारशी	1	10.4	1	12.0	-	-	-	-	4	68.2	10	187.0	9	193.4	Barshi
3	अक्ज लजोट	-	-	-	-	-	-	1	6.0	4	100.0	8	188.0	9	142.0	Akkalkot
4	मोहोळ	-	-	1	19.0	-	-	1	2.5	4	57.7	7	114.1	6	140.6	Mohol
5	माढा	1	15.2	-	0.8	-	-	1	5.6	4	83.2	7	129.6	9	127.6	Madha
6	जरमाळा	-	-	-	-	-	-	-	-	4	95.6	9	317.2	6	138.5	Karmala

7	पंढरपूर	-	-	-	-	-	-	1	3.3	2	14.0	7	175.0	6	116.3	Pandharpur
8	सांजोला	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	126.4	6	42.4	Sangola
9	माळशिरस	-	-	-	-	-	-	2	16.0	3	27.0	7	39.5	5	59.0	Malshiras
10	मंजलवेढा	-	-	-	-	-	-	-	-	0	1.0	4	49.9	5	80.1	Mangalwedha
XVI	जोल्हापूर (जिल्हा)															Kolhapur (Distt.)
1	हातज् जंजले	-	-	-	-	-	-	-	-	1	24.0	7	62.0	11	145.0	Hatkanangale
2	शिरोळ	-	-	-	-	-	-	1	7.0	1	46.0	7	76.0	9	102.0	Shirol
3	जज-बावडा	-	-	-	-	-	-	-	-	9	291.0	26	1205.0	28	1,950.0	Gaganbavada
4	शाहूवाडी	-	-	-	-	-	-	-	-	4	25.0	12	177.3	18	786.3	Shahuwadi
5	प-हाळा	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	14	136.4	19	521.2	Panhala
6	जजल	-	-	-	-	1	4.0	-	-	2	19.9	11	119.0	13	200.2	Kagal
7	जडहिंग्लज	-	-	-	-	-	-	-	-	1	37.0	6	95.0	14	211.0	Gadhinglaj
8	राधा-जरी	-	-	-	-	-	-	1	3.0	2	73.0	21	318.0	26	1,260.0	Radhanagari
9	आजरा	-	-	-	-	-	-	1	8.0	6	85.8	14	179.6	19	684.4	Ajara
10	चांदजड	-	-	-	-	-	-	-	-	6	110.2	15	278.3	24	1,156.0	Chandgad
11	उरवीर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	7	106.6	15	219.7	Karvir
12	बुधरजड	-	-	-	-	-	-	-	-	11	186.2	20	577.2	20	262.2	Budhargad
XVII	औरंगाबाद (जिल्हा)															Aurangabad (Distt.)
1	औरंगाबाद	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	133.0	8	175.0	Aurangabad
2	खुलदाबाद	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	8	149.0	8	176.0	Khuldabad
3	वैजापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	8	155.0	8	81.6	Vaijapur
4	सोयेजाव	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	6	274.0	8	168.0	Soygaon
5	फुलांबरी	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	5	136.6	6	118.6	Phulambri
6	सिल्लोड	-	-	-	-	-	-	-	-	3	20.6	8	187.7	8	84.6	Sillod
7	जंजापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	3	49.6	10	298.4	6	31.1	Gangapur
8	कन्नड	-	-	-	-	-	-	-	-	2	28.8	10	216.4	8	84.0	Kannad
9	पैठण	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	7	170.0	6	94.0	Paithan
XVIII	जालना (जिल्हा)															Jalna (Distt.)
1	जालना	-	-	1	24.0	-	-	-	-	4	73.0	8	94.0	9	108.0	Jalna
2	जाफराबाद	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	143.8	8	107.6	Jaffarabad
3	भोजरदा-1	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	8	264.5	8	169.0	Bhokardan
4	अंबड	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	7	243.8	8	104.6	Ambad
5	परतूर	-	-	1	7.0	-	-	-	-	3	37.0	8	210.0	11	241.0	Partur

तक्ता क्रमांक/TABLE No.2.4—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
6	बद-नापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	2	37.8	9	159.4	11	141.5	Badnapur
7	ध-सावंगी	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	8	177.0	9	89.0	Dhansavangi
8	मंठा	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	10	166.0	12	251.0	Mantha
XIX	परभजी (जिल्हा)															Parbhani (Distt.)
1	परभजी	-	-	2	57.0	-	-	-	-	2	14.8	12	260.8	9	155.2	Parbhani
2	सेलू	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	13	229.2	10	140.8	Selu
3	जिंतूर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	10	182.0	10	235.2	Jintur
4	जंजाजेड	-	-	-	-	-	-	-	-	2	16.6	11	176.8	7	248.4	Gangakhed
5	पूरुजा	1	28.0	-	-	-	-	-	-	2	33.2	12	216.0	12	166.8	Purna
6	पाथरी	0	2.4	1	3.6	-	-	-	-	2	24.0	10	379.8	9	112.4	Pathri
XX	हिंगोली (जिल्हा)															Hingoli (Distt.)
1	हिंगोली	-	-	2	14.3	-	-	-	-	2	40.4	9	199.0	13	285.0	Hingoli
2	जळम-पुरी	-	-	-	-	-	-	-	-	2	37.1	2	91.0	11	252.2	Kalamnuri
3	बसमत	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	10	256.0	11	175.0	Basmat
4	औढा -गाज-नाथ	-	-	1	3.0	-	-	-	-	2	22.0	14	263.1	12	194.5	Auodha nagnath
5	से-गाजांव	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	259.1	12	227.7	Sengaon
XXI	बीड (जिल्हा)															Beed (Distt.)
1	परळी	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	12	196.6	10	95.5	Parli
2	बीड	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	11	298.6	8	190.6	Beed
3	धारुर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	10	249.0	8	193.0	Dharur
4	अबेजोर्जाई	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	10	217.7	8	171.8	Abejogai
5	जेवराई	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6.0	8	99.6	10	134.0	Gevarai
6	पाटोदा	-	-	-	-	-	-	-	-	5	46.0	11	220.1	9	164.0	Patoda
7	माजलगाव	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	11	201.2	6	85.8	Majalgaon
8	वाडवा-नी	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	4	208.7	0	0.4	Wadawani
9	आष्टी	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	10	411.8	10	188.3	Ashti
10	कैज	-	-	-	-	-	-	-	-	1	43.0	11	276.0	8	111.1	Kej
11	शिरुरजसागर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	238.0	7	127.0	Shirur Kasar
XXII	-गांदेड (जिल्हा)															Nanded (Distt.)
1	-गांदेड	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	5	95.6	11	181.3	Nanded
2	कि-वाट	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	10	244.0	10	238.0	Kinvat

3	भोजर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	12	237.0	12	147.0	Bhokar
4	बिलोली	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	13	188.0	13	374.0	Biloli
5	देजलूर	-	-	2	11.8	-	-	-	-	1	15.1	12	164.9	9	219.1	Degalur
6	मुजेड	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	4	77.0	12	138.0	Mukhed
7	उंधार	1	18.0	-	-	-	-	-	-	1	18.0	8	67.0	11	168.0	Kandhar
8	लोहा	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7.0	14	178.0	10	285.0	Loha
9	माहूर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	11	229.0	13	320.0	Mahur
10	उमरी	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	10	172.0	12	198.0	Umari
11	हदजाव	-	-	1	24.0	-	-	-	-	1	21.0	10	210.0	10	187.0	Hadgaon
12	-गायजांव	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	10	145.0	11	159.0	Naygaon
13	मुदजेड	-	-	0	0.1	-	-	-	-	0	0.0	9	189.0	14	193.0	mudakhed
XXIII	उस्मा-गाबाद (जिल्हा)															Osmanabad (Distt.)
1	उस्मा-गाबाद	-	-	0	0.3	-	-	-	-	0	0.2	10	239.4	9	182.3	Osmanabad
2	उमरजांव	0	2.0	1	15.0	1	13.2	-	-	2	46.2	12	168.6	8	175.0	Umargaon
3	-वी-लोहारा	0	2.0	1	15.0	1	13.0	-	-	2	48.6	7	73.6	7	99.7	Navin Lohara
4	तुळजापूर	1	4.6	2	13.6	-	-	1	7.1	2	20.6	7	120.2	13	217.6	Tuljapur
5	भूम	-	-	1	4.0	-	-	-	-	1	13.6	8	193.2	11	219.7	Bhoom
6	परांडा	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	1	13.2	9	159.2	Paranda
7	जळंब	-	-	2	12.2	0	1.0	-	-	2	17.7	12	175.2	8	196.8	Kalam
8	वाशी	-	-	-	-	1	6.0	-	-	1	9.0	10	207.4	9	157.2	Washi
XIV	लातूर (जिल्हा)															Latur (Distt.)
1	लातूर	0	2.0	0	1.0	-	-	1	13.0	3	64.0	9	185.5	11	193.0	Latur
2	अहमदपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	169.9	11	186.5	Ahmadpur
3	उदजीर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	13	225.7	8	218.3	Udgir
4	गिलंजा	0	3.0	0	3.0	-	-	0	3.0	2	42.0	13	208.0	9	99.4	Nilanga
5	औसा	0	2.0	1	4.0	-	-	1	3.0	2	38.0	9	210.0	11	238.0	Ausa
6	चाकूर	0	1.2	1	10.8	-	-	1	5.0	5	60.8	13	163.6	11	210.0	Chakur
7	रे-गापूर	-	-	1	22.0	-	-	0	2.0	5	47.0	12	166.0	8	95.0	Renapur
8	देव-नी	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	2	39.4	11	187.3	Devni
9	शिरुर अ-ंतमल	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	11	192.7	8	172.6	Shirur Anantmal
10	जालजोट	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	91.4	8	188.7	Jalkot
XXV	बुलढाजा (जिल्हा)															Buldhana (Distt.)
1	जळजाव- जामोद	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	6	111.0	6	96.6	Jalgaon Jamod
2	संजामपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	8	145.0	6	70.0	Sangrampur
3	चीजली	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	5	137.8	7	197.4	Chikhali

तक्ता क्रमांक/TABLE No.2.4—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
4	शेजांव	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	173.1	8	100	Shegaon
5	बुलढाजा	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	73.4	10	121.2	Buldhana
6	देऊळजाव राजा	-	-	-	-	-	-	-	-	1	17.4	9	247.5	10	218.6	Deulgaon Raja
7	मेहजर	-	-	-	-	4	20	1	3.6	2	11.0	10	337.5	10	108.5	Mehkar
8	सींदजेड राजा	-	-	-	-	-	-	-	-	11	123.4	10	115.8	14	432.2	Sindhkhed Raja
9	लोजार	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	12	213.0	10	182.0	Lonar
10	जामजाव	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	8	196.8	9	81.0	Khamgaon
11	मलजापूर	1	21	-	-	3	51	-	-	0	0.0	6	147.0	7	61.0	Malkapur
12	मोताळा	-	-	0	0.0	-	-	-	-	8	104.0	12	153.0	8	115.0	Motala
13	-गांदुरा	-	-	-	-	2	11	-	-	0	0.0	7	153.0	9	92.0	Nandura
XXVI	अजोला (जिल्हा)															Akola (Distt.)
1	अजोला	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	8	143	9	113	Akola
2	बारशी टाजली	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	216.2	8	110.0	Barshi Takali
3	आजोट	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	8	143	9	113	Akot
4	बाळापूर	-	-	0	0.0	-	-	-	-	9	337.0	9	109.1	14	169.0	Balapur
5	तेल्हारा	-	-	0	0.0	-	-	-	-	0	0.0	7	144.7	8	100.2	Telhara
6	पातुर	-	-	0	0.0	-	-	-	-	0	0.0	9	355.4	6	98.0	Patur
7	मुर्तिजापूर	-	-	1	40.0	-	-	-	-	0	0.0	2	41.0	9	168.0	Murtijapur
XXVII	वाशीम (जिल्हा)															Washim (Distt.)
1	वाशीम	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	11	202.1	14	283.2	Washim
2	मंजरुळपीर	-	-	1	18.0	-	-	-	-	4	24.0	7	161.0	13	398.0	Mangrulpir
3	मालेजाव	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	10	249.0	13	366.0	Malegaon
4	मा-गोरा	-	-	2	7.0	-	-	-	-	3	28.0	10	189.0	12	411.0	Manora
5	जरंजा	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	8	133.5	14	461.5	Karanja
6	रिसोड	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	8	131.6	12	259.4	Risod
XXVIII	अमरावती (जिल्हा)															Amravati (Distt.)
1	अमरावती	-	-	-	-	-	-	-	-	4	135.2	9	230.8	11	266.2	Amravati
2	मोर्शी	-	-	1	4.0	-	-	-	-	4	19.0	11	112.0	7	188.0	Morshi
3	चांदूर बाजार	-	-	-	-	-	-	-	-	3	43.0	5	80.1	11	252.2	Chandur Bazar
4	वरुड	-	-	3	21.6	-	-	-	-	1	30.8	9	150.8	9	152.8	Warud
5	अचलपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	6	172.0	10	222.0	Achalapur

6	दर्यापुर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	8	151.2	11	331.4	Daryapur
7	अंज-ाजाव सुर्जी	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	6	67.8	10	152.2	Anjangaon Surji
8	चांदूर रेल्वे	-	-	2	83.5	-	-	-	-	0	0.0	9	172.8	15	344.8	Chandur Rly.
9	धिजलदरा	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	8	182.4	16	481.1	Chikhaldara
10	तिवसा	1	3.0	3	17.0	-	-	-	-	3	16.0	9	152.5	10	155.0	Tiwasa
11	धामजजांव रेल्वे	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	12	165.9	15	362.8	Dhamangaon Rly.
12	धारजी	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	7	140.0	13	200.5	Dharni
13	भातजु ली	-	-	1	5.2	-	-	-	-	4	29.4	6	120.1	11	244.5	Bhatkuli
14	-ांदजाव जांदेश्वर	-	-	2	85.0	-	-	-	-	0	0.0	9	100.6	14	377.0	Nandgaon Khandeshwar
XXIX	यवतमाळ (जिल्हा)															Yavatmal (Distt.)
1	यवतमाळ	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	14	276.5	17	505.4	Yavatmal
2	बाभुळजाव	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	13	188.0	14	286.0	Babhulgaon
3	दारव्हा	-	-	0	1.0	-	-	-	-	0	0.0	13	239.0	17	444.0	Dharvha
4	दिग्रस	-	-	0	2.3	-	-	-	-	2	17.6	12	215.0	10	422.0	Digras
5	आर्जी	-	-	-	-	-	-	-	-	2	27.0	8	71.0	8	200.0	Arni
6	नेर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	10	97.7	8	214.5	Ner
7	उमरजेड	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	14	166.5	7	139.6	Umerkhed
8	मोहजाव	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	13	189.1	11	244.2	Mohgaon
9	वजी	-	-	1	19.0	-	-	-	-	3	27.0	11	175.5	11	320.5	Wani
10	मारेजाव	-	-	-	-	-	-	-	-	0	3.8	9	186.0	12	216.0	Moregaon
11	केळापूर	-	-	1	3.0	0	2.0	0	0.0	7	96.0	11	198.0	13	377.0	Kelapur
12	रालेजाव	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	12	275.0	14	608.0	Ralegaon
13	जळंब	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	13	226.0	14	477.0	Kalamb
14	पुसद	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	9	175.3	8	201.7	Pusad
15	घाटंजी	-	-	-	-	-	-	-	-	4	40.0	11	186.0	10	492.0	Ghatanji
16	झरीझामरी	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	18	104.0	11	131.0	Zeri-Zamari
XXX	वर्धा (जिल्हा)															Wardha (Distt.)
1	आष्टी	-	-	3	22.2	-	-	-	-	6	65.8	8	149.0	9	168.2	Ashti
2	कारंजा	-	-	1	10.6	-	-	-	-	2	41.9	13	230.2	14	301.1	Karanja
3	वर्धा	-	-	4	44.0	-	-	-	-	1	7.0	10	181.4	10	466.4	Wardha
4	समुद्रपूर	-	-	3	56.0	-	-	-	-	3	20.0	13	249.4	13	587.7	Samudrapur
5	हिंगजघाट	-	-	4	56.1	-	-	-	-	3	50.1	13	279.2	18	526.6	Hinganghat
6	देवळी	-	-	3	60.0	-	-	-	-	1	4.0	9	146.6	16	402.6	Deoli
7	आर्वी	-	-	2	40.9	-	-	-	-	3	43.6	12	123.0	12	261.2	Arvi
8	सेलू	-	-	2	30.3	-	-	-	-	7	65.0	12	243.8	12	445.4	Seloo

तक्ता क्रमांक/TABLE No.2.4—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
XXXI	-गाजपूर (जिल्हा)															Nagpur (Distt.)
1	-गाजपूर (ग्रामीण)	-	-	3	25.8	-	-	-	-	3	56.7	10	112.7	11	385.2	Nagpur (Rural)
2	-गाजपूर (शहर)	-	-	3	25.0	-	-	-	-	4	66.6	12	130.6	12	463.1	Nagpur city
3	जामठी	-	-	2	16.6	-	-	-	-	5	67.4	14	173.0	12	377.6	Kamtee
4	हिंजजा	-	-	3	16.0	-	-	-	-	5	62.2	14	185.6	11	280.6	Hingna
5	जाटोल	-	-	2	17.0	-	-	-	-	1	20.5	13	314.0	8	255.6	Katol
6	-रजेड	-	-	-	-	-	-	-	-	1	19.0	10	188.2	9	187.4	Narkhed
7	साव-ोर	-	-	1	9.0	-	-	-	-	3	23.8	14	299.6	12	300.2	Saoner
8	उळमेश्वर	-	-	2	19.2	-	-	-	-	5	90.8	13	270.0	10	261.0	Kalameshwar
9	रामटेक	-	-	3	17.0	-	-	-	-	2	9.0	12	193.5	9	320.7	Ramtek
10	पारशिव-ी	-	-	3	23.2	-	-	-	-	4	41.9	13	196.8	12	383.0	Parseoni
11	मौदा	-	-	4	36.8	0	0.2	-	-	4	56.0	13	295.8	12	554.3	Mouda
12	भिवापूर	-	-	-	-	-	-	-	-	1	7.4	11	168.0	12	703.8	Bhiwapur
13	उमरेड	-	-	2	15.6	-	-	-	-	2	17.7	10	214.3	13	749.0	Umrer
14	डुही	-	-	3	30.6	-	-	-	-	0	4.7	14	294.8	12	640.6	Kuhi
XXXII	भंडारा (जिल्हा)															Bhandara (Distt.)
1	भंडारा	-	-	2	33.0	-	-	-	-	1	22.0	13	266.2	15	669.0	Bhandara
2	पव-ी	-	-	3	25.8	-	-	0	1.4	3	33.9	13	236.3	13	1160.8	Paoni
3	तुमसर	-	-	1	8.7	-	-	-	-	4	68.6	12	237.3	13	436.2	Tumsar
4	मोहाडी	-	-	4	16.2	-	-	-	-	3	23.5	12	252.8	12	638.3	Mohadi
5	साजोली	-	-	2	39.4	-	-	-	-	0	0.0	17	334.5	15	805.0	Sakoli
6	लाज-ादूर	-	-	4	37.6	-	-	-	-	2	33.4	15	251.0	13	887.6	Lakhandur
7	लाज-ी	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	11	178.4	15	715.1	Lakhani
XXXIII	गोंदिया (जिल्हा)															Gondia (Distt.)
1	गोंदिया	-	-	2	40.8	-	-	-	-	1	6.2	12	205.6	17	515.6	Gondia
2	जोरेजाव	-	-	3	67.0	-	-	-	-	2	10.0	10	231.5	16	510.3	Goregaon
3	तिरोडा	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	11	326.0	15	312.0	Tiroda
4	अर्जु-ी मोरजांव	-	-	3	27.4	-	-	1	3.0	2	23.0	14	245.1	13	897.4	Arjuni Morgaon
5	देवरी	-	-	3	24.7	-	-	-	-	0	0.0	12	244.3	16	481.7	Deori
6	सडक अर्जु-ी	1	5.0	3	36.0	-	-	-	-	5	35.7	11	163.5	16	570.0	Sadak Arjuni
7	आमजांव	-	-	4	28.0	-	-	-	-	1	35.0	12	256.2	17	462.0	Amgaon
8	सालेज सा	-	-	4	30.8	-	-	-	-	1	6.1	14	193.6	16	399.8	Salekasa

तक्ता क्रमांक/TABLE No.2.4 —Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
XXXIV	चंद्रपूर (जिल्हा)															Chandrapur (Distt.)
1	चंद्रपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	14	494.2	13	470.5	Chandrapur
2	मूल	1	3.0	4	83.4	-	-	2	9.0	6	74.2	13	413.3	14	519.6	Mul
3	जोंडपिंपरी	-	-	1	18.8	-	-	-	-	4	78.2	13	214.3	16	425.3	Gond-pimpri
4	वरोरा	-	-	-	-	-	-	-	-	5	22.5	14	239.7	14	466.9	Warora
5	भद्रावती	-	-	2	24.4	-	-	-	-	6	75.6	14	337.6	13	485.6	Bhadravati
6	चिमूर	-	-	1	11.0	-	-	-	-	0	0.0	12	134.5	11	439.7	Chimur
7	-गाजभिड	-	-	3	22.5	-	-	1	3.4	2	28.2	14	341.2	14	733.2	Nagbhid
8	ब्रम्हपुरी	-	-	4	31.9	-	-	1	3.2	4	36.6	15	270.0	16	772.0	Brahmapuri
9	सावली	-	-	4	50.0	-	-	-	-	3	107.0	12	334.0	16	665.0	Savli
10	सिंदेवाही	1	5.3	2	35.8	-	-	-	-	3	101.6	16	341.0	15	751.6	Sindewahi
11	राजुरा	1	7.0	-	-	-	-	-	-	3	115.5	14	416.5	13	303.6	Rajura
XXXV	जडचिरोली (जिल्हा)															Gadchiroli (Distt.)
1	जडचिरोली	-	-	4	40.8	-	-	-	-	3	38.6	16	268.6	14	759.0	Gadchiroli
2	आरमोरी	0	2.4	4	69.0	-	-	1	8.0	5	97.2	14	380.4	20	915.8	Armori
3	भामराजड	-	-	1	19.4	-	-	-	-	0	0.0	10	155.8	16	345.6	Bhamragad
4	धा-गोरा	-	-	-	-	-	-	-	-	3	38.5	12	347.7	17	761.6	Dhanora
5	चामोर्शी	-	-	-	-	-	-	-	-	0	0.0	12	229.0	15	406.2	Chamorshi
6	दु रजेडा	0	1.0	2	45.1	-	-	-	-	2	17.2	17	400.7	17	963.0	Kurkheda
7	अहेरी	-	-	2	45.0	-	-	-	-	2	45.0	12	390.0	15	362.1	Aheri
8	इटापल्ली	-	-	2	24.0	-	-	-	-	2	24.0	11	398.3	18	488.9	Etapalli
9	सिरोंचा	-	-	-	-	-	-	-	-	3	52.3	13	349.3	15	342.1	Sironcha
10	देसाईजंज	-	-	4	44.0	-	-	-	-	0	0.0	15	311.6	16	803.2	Desaiganj
11	जोरची	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10.0	13	230.0	17	357.8	Korchi
12	मुलचेरा	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10.0	8	333.0	14	419.0	Mulchera

तक्ता क्रमांक /TABLE No.2.4 – Contd.

(पाऊस मिली मिटरमध्ये/Rainfall in MM)

अ.क्र. Sr. No.	केंद्र	ऑगस्ट August		सप्टेंबर September		ऑक्टोबर October		नोव्हेंबर November		डिसेंबर December		एकूण वार्षिक Total		Centre
		पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	पावसाचे दिवस Rainy days	पाऊस Rainfall	
(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
I	मुंबई													Mumbai (Distt.)
1	मुंबई (दु लाबा)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Culaba
II	मुंबई उप-नगर													Mumbai Sub.(Distt.)
2	अंधेरी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Andheri
III	ठाजे (जिल्हा)													Thane (Distt.)
1	ठाजे	23	645.7	9	110.8	3	22.2	0	0.0	0	0.0	76	3,271.0	Thane
2	ज ल्याज	22	646.0	8	124.0	8	76.0	0	0.0	0	0.0	76	2,507.0	Kalyan
3	मुरबाड	20	701.3	11	217.7	5	188.9	0	0.0	0	0.0	75	2,677.2	Murbad
4	भिवंडी	22	656.9	5	75.0	5	64.0	0	0.0	0	0.0	69	2,471.9	Bhivandi
5	वाडा	24	819.0	10	179.5	6	71.2	0	0.0	1	23.0	84	3033.7	Wada
6	शहापूर	20	467.0	10	136.9	5	90.0	0	0.0	0	0.0	81	1,994.0	Shahapur
7	डहाजू	18	546.3	4	37.5	4	38.2	0	0.0	0	0.0	52	1,546.7	Dahanu
8	माहिम (पालघर)	16	511.6	7	46.6	1	10.0	0	0.0	0	0.3	54	2,445.6	Mahim (palghar)
9	जव्हार	22	591.4	8	89.2	6	54.0	0	0.0	0	0.3	75	1,791.9	Jawhar
10	मोजाडा	24	451.4	8	91.5	5	72.1	0	0.0	0	0.0	73	1,751.5	Mokhada
11	विज्ज मजड	22	583.5	8	69.9	5	75.1	0	0.0	0	0.0	73	2,048.3	Vikramgad
12	उल्हास-नगर	19	423.0	5	75.0	6	43.1	0	0.0	0	3.6	69	1,667.4	Ulhasnagar
13	तलासरी	21	454.0	3	36.5	2	8.0	0	0.0	1	10.0	66	2,635.1	Talasari
14	वसई	18	701.0	7	117.0	5	140.0	0	0.0	0	0.0	70	4,010.0	Vasai
15	अंबर-नाथ	13	575.7	7	110.8	1	9.3	0	0.0	0	0.0	56	1,703.0	Ambarnath
IV	रायजड (जिल्हा)													Raigad (Dist.)
1	अलिबाज	20	750.9	4	37.8	0	1.6	0	0.0	1	3.0	68	2,509.9	Alibag
2	प-नेल	21	764.3	11	223.4	4	89	0	0.0	0	0.0	83	3,179.1	Panvel

3	जालापूर	24	928.1	13	195.0	9	172.0	0	0.0	1	13.0	96	3,412.1	Khalapur
4	उरज	17	743.0	8	147.0	2	38.0	0	0.0	0	0.0	61	2,656.0	Uran
5	पेज	23	1132.4	11	155.3	5	44.5	0	0.0	1	10.1	85	3,516.3	Pen
6	महाड	23	805.3	15	152.2	8	143.3	0	0.0	1	6.0	99	3,062.4	Mahad
7	मा-ाजाव	24	1060.8	9	171.0	10	168.0	0	0.0	1	10.0	94	3,794.0	Mangaon
8	रोहा	24	1074.0	13	306.0	5	86.0	0	0.0	0	0.0	97	3,993.0	Roha
9	पोलादपूर	25	832.8	13	191.0	11	234.0	0	0.0	1	7.0	107	3,425.0	Poladpur
10	मुरुड	22	970.3	7	60.0	1	8.5	0	0.0	1	25.0	75	3,135.3	Murad
11	श्रीवर्ध-ा	20	940.9	8	63.9	3	84.6	0	0.0	1	11.2	86	2,821.0	Shrivardhan
12	म्हसाळा	22	1000.4	10	108.5	5	94.4	0	0.0	1	19.2	96	3,727.8	Mhasala
13	उ-र्जत	25	964.6	14	213.5	6	76.2	0	0.0	0	0.0	93	3,554.0	Karjat
14	सुधाजड (पाली)	25	1178.0	17	314.0	10	152.0	0	0.0	1	19.0	104	3,667.0	Sudhagad (Pali)
15	तळा	27	1284.0	14	360.0	4	84.0	0	0.0	1	7.0	96	3,145.0	Tala
V	रत्नाजिरी (जिल्हा)													Rantagiri (Dist.)
1	रत्नाजिरी (टी)	19	777.8	8	91.2	8	155.4	0	0.0	0	0.0	90	3,235.7	Rantagiri (T)
2	मंडजजड	23	968.0	14	299.0	6	62.0	0	0.0	1	29.8	98	3,897.7	Mandangad
3	दापोली	24	1308.1	6	76.4	4	103.8	0	0.0	1	31.2	95	4,674.3	Dapoli
4	जेड	23	1152.0	14	264.0	9	252.0	0	0.0	1	8.0	103	4,165.0	Khed
5	चिपळूज	20	1137.0	16	241.0	10	322.0	0	0.0	0	0.0	106	4,069.0	Chiplun
6	जुहाजर	20	1136.0	9	119.0	8	143.0	1	14.0	0	0.0	84	3,599.0	Guhagar
7	राजापूर	21	676.0	14	135.5	10	155.5	0	0.0	0	0.0	104	3,326.0	Rajapur
8	लांजा	18	767.0	7	119.0	12	223.0	1	5.1	0	0.0	90	2,787.7	Lanja
9	सजमेश्वर	20	1011.0	15	232.0	13	387.0	0	0.0	0	0.0	102	3,596.0	Sangmeshwar
VI	सिंधुदुर्ग (जिल्हा)													Sindhudurg (Dist.)
1	देवजड	17	638.0	9	104.0	5	148.0	1	21.0	0	0.0	81	3,220.0	Deogad
2	उ-ज-वली	21	765.0	12	107.0	10	131.0	0	0.0	0	0.0	98	3,167.0	Kankavali
3	मालवज	20	683.0	9	160.0	6	64.0	0	0.0	0	0.0	88	3,549.4	Malvan
4	वेजुंर्ला	20	665.0	10	179.6	8	125.0	0	0.0	0	0.0	98	3,816.3	Vengurla
5	सावंतवाडी	21	915.0	14	241.0	10	105.0	0	0.0	0	0.0	109	4,187.8	Savantwadi
6	कुडाल	20	594.0	8	146.0	9	77.0	0	0.0	0	0.0	99	3,066.4	Kudal
7	वैभववाडी	22	824.4	17	202.9	14	465.7	1	18.0	0	0.0	116	3,623.2	Vaibhavwadi
8	दोडामार्ग	20	869.5	16	331.0	12	208.0	0	0.0	0	0.0	119	4,542.4	Dodamarg

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4—Contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
VII	-नाशिक (जिल्हा)													Nashik (Distt.)
1	-नाशिक	11	162.5	2	14.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	35	585.0	Nashik
2	निफाड	12	166.0	5	36.0	3	51.0	0	0.0	0	0.0	38	490.0	Niphad
3	येवला	10	151.0	5	123.0	1	19.0	0	0.0	0	0.0	30	500.0	Yeola
4	चांदवड	6	270.0	1	12.0	1	4.0	0	0.0	1	7.0	19	440.0	Chandwad
5	मालेजाव	7	143.8	2	51.6	3	35.9	0	0.0	0	0.0	31	458.9	Malegaon
6	दिडोरी	10	115.0	6	66.0	6	121.0	0	0.0	0	0.0	42	654.0	Dindori
7	सुरजजा	19	232.0	11	120.0	3	27.0	0	0.0	0	0.0	63	1,111.0	Surgana
8	जळवज	6	114.0	4	36.0	1	11.0	0	0.0	0	0.0	28	412.0	Kalwan
9	देवळा	5	137.0	5	78.0	2	22.0	0	0.0	1	4.0	25	424.0	Devla
10	इगतपुरी	23	536.0	16	184.0	5	106.0	0	0.0	1	11.0	94	2,225.0	Igatpuri
11	सिन्नर	9	111.0	5	70.5	2	62.8	0	0.0	0	0.0	34	593.0	Sinner
12	पेठ	24	296.0	13	132.0	5	50.0	0	0.0	0	0.0	76	1,263.0	Peth
13	बाजलाज	3	140.0	4	33.0	2	16.0	0	0.0	1	6.0	21	376.0	Baglan
14	त्रिंबके श्वर	18	288.0	12	185.0	5	75.0	0	0.0	0	0.0	70	1,478.0	Trimbakeshwar
15	-नांदजाव	9	394.0	2	19.0	1	14.0	0	0.0	0	0.0	27	752.2	Nandgaon
VIII	धुळे (जिल्हा)													Dhule (Distt.)
1	धुळे	3	29.0	2	30.0	0	1.0	0	0.0	0	0.0	22	308.0	Dhule
2	साक्री	4	47.0	4	58.0	1	5.0	0	0.0	1	4.0	26	426.0	Sakri
3	शिरपुर	4	41.0	1	3.0	1	15.0	0	0.0	0	0.0	21	470.0	Shirpur
4	शिंदजेडा	2	35.0	3	27.0	0	0.0	0	0.0	0	1.0	21	417.0	Shindkheda
IX	-नांदुरबार (जिल्हा)													Nandurbar (Distt.)
1	-नांदुरबार	10	113.0	5	31.0	1	20.0	0	0.0	1	5.0	34	685.0	Nandurbar
2	-नावापुर	8	73.0	4	38.0	2	34.0	0	0.0	0	0.0	28	630.0	Navapur
3	तळोदा	9	83.0	5	43.0	1	8.0	1	3.0	0	0.0	33	489.0	Talodo
4	शाहादा	9	97.1	2	15.3	1	4.0	0	0.0	0	0.0	30	482.7	Shahada
5	अक्कलकुवा	9	111.0	6	48.0	1	6.0	0	0.0	0	0.0	33	649.0	Akkalkuwa
6	अक्रानि	4	34.0	3	65.0	2	39.0	0	0.0	1	5.0	29	420.0	Akrani
X	जळगाव (जिल्हा)													Jalgaon (Distt.)
1	जळगाव	8	82.4	3	16.4	0	0.0	0	0.0	2	25.2	35	963.8	Jalgaon
2	चालिसगाव	7	158.0	4	36.0	0	0.0	0	0.0	1	3.0	31	571.0	Chalisgaon

3	पाचोरा	4	63.0	1	7.0	1	3.0	0	0.0	2	22.0	27	552.0	Pachora
4	भडजाव	8	113.0	3	15.0	0	3.0	0	0.0	0	0.0	34	647.0	Bhadgaon
5	चोपडा	2	34.0	2	12.0	0	0.0	0	0.0	1	3.0	22	585.0	Chopada
6	अमळ-नेर	2	31.0	1	7.0	0	0.0	0	0.0	0	2.0	25	583.2	Amalner
7	पारोळा	6	60.0	1	14.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	29	659.4	Parola
8	जाम-नेर	9	39.0	4	63.0	1	8.0	0	0.0	0	0.0	38	840.0	Jamner
9	भुसावळ	5	81.4	3	17.4	0	0.0	1	4.0	0	0.0	33	808.5	Bhusawal
10	मुक्ताई-जजर	8	74.6	0	3.0	1	14.0	0	0.0	1	12.0	30	577.6	Muktainagar
11	यावल	6	55.0	1	10.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	26	678.0	Yawal
12	रावेर	10	136.0	0	0.0	2	25.0	0	0.0	2	21.0	34	471.0	Raver
13	एरंडोल	3	35.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	1	10.0	27	703.0	Erandol
14	धर-जजांव	6	74.0	4	22.0	1	3.0	0	0.0	0	0.0	31	835.0	Dharangaon
15	बोधवड	4	54.2	2	11.1	1	4.2	0	0.0	2	52.0	30	669.1	Bodhavad
XI	अहमद-जजर (जिल्हा)													Ahmednagar (Distt.)
1	अहमद-जजर	8	185.0	5	38.0	5	75.0	0	0.0	0	0.0	38	724.0	Ahmednagar
2	पार-नेर	8	170.0	3	50.0	2	63.0	0	0.0	0	0.0	27	581.0	Paner
3	श्रीजोदा	9	158.0	4	38.0	3	30.0	0	0.0	0	0.0	31	437.0	Shrigoda
4	ऊर्जत	12	175.0	4	69.0	3	87.0	0	0.0	0	0.0	34	509.0	Karjat
5	जामजेड	11	258.0	2	41.0	2	19.0	0	0.0	0	0.0	35	697.0	Jamkhed
6	शेवजाव	9	246.0	4	62.0	2	22.0	0	0.0	0	0.0	27	555.0	Shevgaon
7	पाथर्डी	9	205.0	3	30.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	28	474.0	Pathardi
8	नेवासा	10	235.0	3	37.0	4	40.0	0	0.0	0	0.0	28	567.0	Nevasa
9	राहुरी	8	197.6	5	48.8	4	47.2	0	0.0	0	0.0	32	531.9	Rahuri
10	संजम-नेर	8	122.0	6	106.0	3	66.0	0	0.0	0	0.0	35	661.0	Sangamner
11	अकोला	6	120.5	3	33.0	3	43.0	0	0.0	0	0.0	23	488.5	Akola
12	कोपरजाव	3	72.0	7	123.0	3	60.0	0	0.0	4	76.0	43	715.2	Kopargaon
13	श्रीरामपूर	8	168.0	4	53.0	3	161.0	0	0.0	1	3.0	33	592.0	Shrirampur
14	राहाता	9	185.0	5	56.0	3	24.0	0	0.0	1	3.0	29	552.0	Mirajgaon
XII	पुजे (जिल्हा)													Pune (Distt.)
1	हवेली	8	64.4	3	66.7	3	32.9	0	0.0	0	0.0	33	379.0	Haveli
2	जेड	6	83.1	7	125.4	5	79.0	0	0.0	0	0.0	39	588.4	Khed
3	जुन्नर	9	104.9	7	124.4	3	51.6	0	0.0	0	0.0	37	513.7	Junner
4	भोर	13	125.0	8	91.0	7	206.0	0	2.0	0	0.0	59	882.0	Bhor
5	शिरूर	6	124.0	3	34.0	5	58.0	0	0.0	0	0.0	28	448.0	Shirur
6	बारामती	7	98.0	3	115.0	3	39.0	0	0.0	0	0.0	27	487.0	Baramati

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4 —Contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
7	मुळशी	19	217.0	11	143.0	5	58.0	1	25.0	0	0.0	64	960.0	Mulshi
8	इंदापूर	14	212.8	7	43.6	4	25.6	0	0.0	0	0.0	40	554.7	Indapur
9	दौंड	9	97.0	4	54.0	4	88.0	2	8.0	0	0.0	28	385.0	Dound
10	मावळ	16	145.9	8	144.0	5	80.0	0	0.0	0	0.0	45	586.9	Maval
11	पुरंधर	5	37.0	5	56.0	4	50.0	0	0.0	0	0.0	27	296.0	Purndar
12	वेल्ले	21	351.0	14	206.0	7	71.0	0	0.0	0	0.0	80	1,517.0	Welhe
13	आंबेजाव (जी. जाव)	8	168.1	9	115.4	4	22.7	0	0.0	0	0.0	40	722.0	Ambegaon (G.gaon)
XIII	सातारा (जिल्हा)													Satara (Distt.)
1	सातारा	12	118.9	8	132.5	10	251.8	1	42.6	1	5.0	58	955.7	Satara
2	जोरेजाव	11	71	8	80.6	5	148.6	0	0.0	0	0.0	47	617.8	Koregaon
3	वाई	8	84.4	9	151.2	7	126.6	1	18.0	0	0.0	45	661.1	Wai
4	माज	5	114.0	4	56.0	4	53.0	1	4.0	0	0.0	21	293.0	Man
5	जवळी (मेढा)	14	169.8	9	124.6	5	93.6	0	0.0	0	0.0	56	920.2	Javli (Medha)
6	महाबळेश्वर	24	1214.0	20	414.0	7	106.4	1	18.9	1	7.4	113	4,339.2	Mahabaleshwar
7	पाटज	14	236.0	9	152.8	5	102.6	3	15.6	1	5.4	64	1,250.6	Patan
8	जराड	13	125.4	9	129.4	7	50.4	1	14.0	0	0.0	47	530.6	Karad
9	जटाव	8	92.0	5	62.0	5	50.0	2	26.0	0	0.0	34	412.0	Khatav
10	जंडाळा	5	49.0	6	119.4	8	140.4	0	0.0	0	0.0	32	437.8	Khandala
11	फलटज	5	53.3	5	100.6	4	39.4	0	1.0	0	0.0	30	376.9	Phaltan
XIV	सांजली (जिल्हा)													Sangli (Distt.)
1	मिरज	13	119.6	12	278.3	4	73.2	1	5.0	0	0.0	43	593.1	Miraj
2	जत	9	265.0	5	123.4	4	59.0	1	17.0	0	0.0	38	800.5	Jat
3	वाळवा	11	139.0	10	209.0	7	190.0	1	11.0	0	0.0	41	720.0	walva
4	जवठेमहाजंळ	5	111.8	9	227.2	4	55.5	1	19.0	0	0.0	42	757.0	KawatheMahankal
5	जा-गापूर	13	182.0	8	152.0	6	88.0	1	4.0	0	0.0	56	689.0	Khanapur
6	तासजाव	12	147.2	6	155.6	4	57.4	3	18.8	0	0.0	44	580.1	Tasgaon
7	शिराळा	15	179.0	10	144.0	7	128.0	0	0.0	0	0.0	52	845.0	Shirala
8	आटपाडी	4	40.0	7	68.0	4	35.0	0	0.0	0	0.0	32	368.5	Atpadi
9	पल्स	3	15.0	6	83.0	5	61.0	1	7.0	0	0.0	15	166.0	palus
XV	सोलापूर (जिल्हा)													Solapur (Distt.)
1	दजिज सोलापूर	17	262.8	5	87.7	3	54.0	0	0.0	0	0.0	42	624.2	S.&N.Solapur
2	बारशी	13	295.4	7	46.7	3	49.1	0	0.0	0	0.0	48	862.2	Barshi

3	अक्कलकोट	13	213.0	3	90.0	4	134.0	1	9.0	0	0.0	43	882.0	Akkalkot
4	मोहोळ	14	283.2	5	38.0	6	70.1	0	0.0	0	0.0	44	725.2	Mohol
5	माढा	11	261.4	6	70.4	5	52.6	0	0.0	0	0.0	44	746.4	Madha
6	करमाळा	13	279.2	5	108.2	4	132.0	0	0.0	0	0.0	41	1070.7	Karmala
7	पंढरपूर	11	155.2	3	70.4	4	30.2	1	3.1	0	0.0	35	567.5	Pandharpur
8	सांजोला	12	129.4	7	154.6	4	37.4	1	4.4	0	0.0	39	494.6	Sangola
9	माळशिरस	8	126.0	5	23.0	3	19.0	0	0.0	0	0.0	33	309.5	Malshiras
10	मंजलवेढा	12	97.9	2	71.5	7	86.4	0	0.4	0	0.0	30	387.2	Mangalwedha
XVI	कोल्हापूर (जिल्हा)													Kolhapur (Distt.)
1	हातज-जंजले	10	128.0	11	183.0	8	117.0	1	14.0	0	0.0	49	673.0	Hatkanangale
2	शिरोळ	13	131.0	11	252.0	7	64.0	1	3.0	0	0.0	50	681.0	Shirol
3	जज-बावडा	22	1549.0	17	323.0	10	447.0	2	14.0	0	0.0	114	5779.0	Gaganbavada
4	शाहूवाडी	17	423.0	12	192.0	8	72.4	1	11.2	0	0.0	72	1687.2	Shahuwadi
5	प-हाळा	20	321.0	16	240.0	12	160.0	2	29.0	0	0.0	83	1407.6	Panhala
6	काजल	11	120.4	10	194.9	10	143.4	1	17.1	0	0.0	59	818.9	Kagal
7	गडहिंग्लज	16	145.0	10	130.0	10	162.0	2	23.0	0	0.0	59	803.0	Gadhinglaj
8	राधा-जरी	20	714.0	15	281.7	4	43.6	1	22.0	0	0.0	90	2715.3	Radhanagari
9	आजरा	22	286.6	12	209.0	3	44.6	0	0.0	0	0.0	77	1498.0	Ajara
10	चांदगड	22	735.0	13	401.0	10	268.5	2	22.4	0	0.0	92	2971.4	Chandgad
11	करवीर	13	153.5	8	129.5	7	111.3	0	0.0	0	0.0	50	720.6	Karvir
12	बुधरगड	11	225.3	8	146.4	1	3.0	0	0.0	0	0.0	71	1400.3	Budhargad
XVII	औरंगाबाद (जिल्हा)													Aurangabad (Distt.)
1	औरंगाबाद	5	239.4	6	87.5	3	10	0	0.0	1	12.0	32	656.9	Aurangabad
2	खुलदाबाद	8	204.0	3	31.0	2	32.0	0	0.0	1	5.0	30	597.0	Khuldabad
3	वैजापूर	10	176.0	6	71.8	2	13.0	0	0.0	1	6.0	35	503.4	Vaijapur
4	सोयेगाव	6	65.0	4	24.0	0	2.0	0	0.0	1	7.0	25	540.0	Soygaon
5	फुलांबरी	6	105.2	3	22.8	1	41.2	0	0.0	0	2.0	21	426.4	Phulambri
6	सिल्लोड	6	59.0	1	20.5	0	3.2	0	0.0	1	9.0	27	384.6	Sillod
7	गंगापूर	10	253.8	5	50.3	4	39.3	0	0.0	1	8.3	39	730.8	Gangapur
8	कन्नड	10	229.0	3	41.8	1	6.0	0	0.0	0	0.0	34	606.0	Kannad
9	पैठण	7	309.2	3	37.4	2	15.4	0	0.0	1	3.0	26	629.0	Paithan
XVIII	जालना (जिल्हा)													Jalna (Distt.)
1	जालना	14	304.0	4	119.0	1	46.0	0	0.0	0	0.0	41	768.0	Jalna
2	जाफराबाद	10	148.6	4	71.4	0	0	0	0.0	0	0.0	31	471.4	Jaffarabad
3	भोज-रदाना	7	85.5	4	31.0	1	4.0	0	0.0	0	0.0	28	554.0	Bhokardan

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4—Contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
4	अंबड	15	350.4	5	63	2	33.0	0	0.0	0	0.0	37	794.8	Ambad
5	परतूर	15	366.0	3	18.0	2	6.0	0	0.0	0	0.0	43	885.0	Partur
6	बद-गापूर	15	264.7	4	59.4	2	26.6	0	0.0	0	0.0	43	689.4	Badnapur
7	ध-सावजी	11	384.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	28	650.0	Dhansavangi
8	मंठा	11	243.0	4	110.0	3	30.0	0	0.0	0	0.0	40	800.0	Mantha
XIX	परभजी (जिल्हा)													Parbhani (Distt.)
1	परभजी	11	578.7	1	9.0	2	15.4	0	0.0	0	0.0	39	1,090.9	Parbhani
2	सेलू	13	326.4	5	57.4	1	3.2	0	0.0	0	0.0	42	757.0	Selu
3	जितूर	13	226.0	4	93.0	2	16.0	0	0.0	0	0.0	39	752.2	Jintur
4	जंजाजेड	17	479.8	3	48.4	3	40.8	0	0.0	0	0.0	43	1,010.8	Gangakhed
5	पूरुजा	14	465.2	2	41.0	0	2.2	0	0.0	0	0.0	43	952.4	Purna
6	पाथरी	16	597.4	6	113.4	3	20.2	0	0.0	0	0.0	47	1,253.2	Pathri
XX	हिंगोली (जिल्हा)													Hingoli (Distt.)
1	हिंगोली	13	241.0	6	38.0	3	38.0	0	0.0	0	0.0	48	855.7	Hingoli
2	कळम-नुरी	11	213.2	13	54.0	3	33.7	0	0.0	0	0.0	42	681.2	Kalamnuri
3	बसमत	14	435.0	3	32.1	0	0.0	0	0.0	1	18.0	39	916.1	Basmat
4	औढा -गाज-गाथ	13	356.7	12	219.3	1	10.5	0	0.0	0	0.0	55	1,069.1	Auodha nagnath
5	से-गांवां	9	247.4	1	11.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	31	745.2	Sengaon
XXI	बीड (जिल्हा)													Beed (Distt.)
1	परळी	13	347.7	4	88.5	4	36.7	0	0.0	0	0.0	43	765.0	Parli
2	बीड	15	388.6	3	80.6	2	22.8	0	0.0	0	0.0	39	981.2	Beed
3	धारुर	14	519.0	3	36.0	0	0	0	0.0	0	0.0	35	997.0	Dharur
4	अंबेजोर्जाई	13	414.7	6	32.6	1	22.0	0	0.0	0	0.0	38	858.8	Abejogai
5	जेवराई	15	533.0	1	8.0	3	35.0	0	0.0	0	0.0	38	815.6	Gevarai
6	पाटोदा	12	278.0	2	49.0	2	33.0	1	15.0	0	0.0	42	805.1	Patoda
7	माजलगाव	7	193.4	2	42.0	3	37.2	0	0.0	0	0.0	29	559.6	Majalgaon
8	वाडवा-नी	10	385.0	4	48.0	3	16.9	0	0.0	0	0.0	21	659.0	Wadawani
9	आष्टी	10	582.6	6	125.8	4	63.2	0	0.0	0	0.0	40	1,371.7	Ashti
10	के-ज	16	393.8	3	34.0	2	40.2	0	0.0	0	0.0	41	898.1	Kej
11	शिरुर-कासार	10	269.0	4	35.2	0	1.8	0	0.0	0	0.0	30	671.0	Shirur Kasar

XXII -ांदेड (जिल्हा)

													Nanded (Distt.)	
1	-ांदेड	13	374.2	2	35.0	1	16.0	0	0.0	0	0.0	32	702.1	Nanded
2	जि-ावट	13	373.5	3	12.0	2	25.0	0	0.0	0	0.0	38	892.5	Kinvat
3	भोजर	18	400.0	3	50.0	0	3.0	0	0.0	0	0.0	45	837.0	Bhokar
4	बिलोली	15	429.0	1	6.0	0	2.0	0	0.0	1	3.0	43	1,002.0	Biloli
5	देजलूर	13	547.6	3	27.0	1	20.0	0	0.0	0	0.0	41	1,005.5	Degalur
6	मुजेड	10	160.0	14	431.0	4	50.0	0	0.0	0	0.0	44	856.0	Mukhed
7	जं धार	15	379.0	6	65.0	1	14.0	0	0.0	0	0.0	43	729.0	Kandhar
8	लोहा	14	304.0	3	59.0	1	7.0	0	0.0	0	0.0	43	840.0	Loha
9	माहूर	17	256.0	4	39.0	1	5.0	0	0.0	0	0.0	46	849.0	Mahur
10	उमरी	17	387.0	3	55.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	42	812.0	Umari
11	हदजाव	14	255.0	3	20.0	2	12.0	0	0.0	0	0.0	41	729.0	Hadgaon
12	-ायजांव	15	297.0	3	29.0	1	6.0	0	0.0	0	0.0	40	636.0	Naygaon
13	मुदजेड	13	340.0	2	19.0	1	14.0	0	0.0	0	0.0	39	755.1	mudakhed

XXIII उरमा-ाबाद (जिल्हा)

													Osmanabad (Distt.)	
1	उरमा-ाबाद	15	346.3	6	89.6	3	82.3	1	18.0	0	0.0	44	958.4	Osmanabad
2	उमरजांव	12	282.8	8	112.8	6	112.8	1	3.4	0	0.0	51	931.8	Umargaon
3	-ावी-ा लोहारा	15	226.2	3	34.3	7	165.0	0	0.0	0	0.0	43	677.4	Navin Lohara
4	तुळजापूर	15	323.4	2	9.2	5	67.2	0	1.0	0	0.0	48	784.5	Tuljapur
5	भूम	12	272.8	4	25.9	2	85.5	0	2.2	0	0.0	39	816.9	Bhoom
6	परांडा	5	253.0	10	180.4	4	32.0	0	0.3	0	0.0	29	638.1	Paranda
7	जळंब	14	310.0	5	63.6	2	48.7	0	2.0	0	0.0	45	827.2	Kalam
8	वाशी	13	277.2	4	61.0	2	27.0	0	0.0	0	0.0	40	744.8	Washi

XXIV लातूर (जिल्हा)

													Latur (Distt.)	
1	लातूर	15	416.5	7	88.0	3	47.0	0	0.0	0	0.0	49	1,010.0	Latur
2	अहमदपूर	16	473.0	3	15.2	2	7.6	0	0.0	0	0.0	41	852.2	Ahmadpur
3	उदजीर	16	410.6	6	54.6	3	38.8	0	0.0	0	0.0	46	948.0	Udgir
4	निलंजा	13	290.0	5	39.2	3	46.4	0	0.0	0	0.0	45	734.0	Nilanga
5	औसा	14	332.0	6	132.0	5	53.0	1	12.0	0	0.0	50	1,024.0	Ausa
6	चाजू र	16	590.4	1	31.0	3	33.0	0	0.0	0	0.0	51	1,105.8	Chakur
7	रे-ापूर	15	468.0	5	105.0	3	40.0	0	0.0	0	0.0	49	945.0	Renapur
8	देव-ी	13	333.6	7	62.4	1	18.0	0	0.0	0	0.0	34	640.7	Devni
9	शिरुर अ-ंतमल	15	438.9	6	98.4	2	28.4	0	0.0	0	0.0	42	931.0	Shirur Anantmal
10	जालजोट	16	481.1	6	50.9	0	0.0	0	0.0	0	0.0	39	812.1	Jalkot

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4—Contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
XXV	बुलढाजा (जिल्हा)													Buldhana (Distt.)
1	जळजाव- जामोद	8	105.4	2	38.0	8	225	0	0.0	0	0.0	30	576.0	Jalgaon Jamod
2	संजामपुर	6	110.0	2	15.5	6	209.0	0	0.0	0	0.0	28	549.5	Sangrampur
3	चिजली	13	168.6	4	42.5	3	195.5	0	0.0	0	0.0	32	741.8	Chikhali
4	शेजांव	9	200.3	5	76.8	9	240.9	0	0.0	0	0.0	40	736.7	Shegaon
5	बुलढाजा	14	270.4	2	53.2	6	218.2	0	0.0	0	0.0	41	747.6	Buldhana
6	देऊळजाव राजा	9	245.4	2	16.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	33	747.6	Deulgaon Raja
7	मेहजर	13	267.0	4	91.0	6	261.0	0	0.0	0	0.0	50	1,099.6	Mehkar
8	सींदजेड राजा	6	184.8	5	431.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	46	1,287.2	Sindhkhed Raja
9	लोजार	14	408.0	6	126.0	7	245.5	0	0.0	0	0.0	49	1,174.0	Lonar
10	जामजाव	10	141	3	84.4	9	211.6	0	0.0	0	0.0	39	714.8	Khamgaon
11	मलजापूर	7	78.0	3	82.0	6	157.0	0	0.0	0	0.0	33	597.0	Malkapur
12	मोताळा	4	50.0	7	253.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	39	675.0	Motala
13	-गांदुरा	8	140.0	2	17.0	6	260.0	0	0.0	0	0.0	34	673.0	Nandura
XXVI	अकोला (जिल्हा)													Akola (Distt.)
1	अकोला	10	106.5	4	53.9	6	117.3	0	0.0	0	0.0	37	533.7	Akola
2	बारशी टाजली	13	191.0	4	26.0	6	199.0	0	0.0	0	0.0	40	742.2	Barshi Takali
3	आजोट	10	106.5	4	53.9	6	117.3	0	0.0	0	0.0	37	533.7	Akot
4	बाळापूर	3	59.0	5	203.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	40	877.1	Balapur
5	तेल्हारा	13	133.4	0	0.0	8	168.7	0	0.0	0	0.0	36	547.0	Telhara
6	पातूर	15	263.0	1	76.0	4	138.0	0	0.0	0	0.0	35	862.0	Patur
7	मुर्तिजापूर	7	157.0	11	136.0	4	31.0	1	5.0	0	0.0	35	578.0	Murtijapur
XXVII	वाशीम (जिल्हा)													Washim (Distt.)
1	वाशीम	11	189.6	5	95.3	2	40.4	0	0.0	0	0.0	43	810.6	Washim
2	मंजरुळपीर	10	157.0	2	132.0	1	5.0	0	0.0	0	0.0	38	895.0	Mangrulpir
3	मालेजाव	9	162.0	3	123.0	2	8.0	0	0.0	0	0.0	37	908.0	Malegaon
4	मा-गोरा	9	143.0	3	70.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	39	848.0	Manora
5	कारंजा	9	140	3	90.0	2	59.5	0	0.0	5	43.0	41	927.5	Karanja
6	रिसोड	12	212.0	4	71.6	2	39.6	0	0.0	0	0.0	38	714.2	Risod
XXVIII	अमरावती (जिल्हा)													Amravati (Distt.)
1	अमरावती	12	200.6	4	57.6	1	11.6	0	0.0	1	14.0	42	916.0	Amravati
2	मोर्शी	8	100.0	2	20.0	1	15.0	0	0.0	0	0.0	34	458.0	Morshi

3	चांदूर बाजार	6	85.5	2	13.6	1	6.4	0	0.0	0	0.0	28	480.8	Chandur Bazar
4	वरुड	8	146.0	1	4.6	1	6.2	0	0.0	0	0.0	32	512.8	Warud
5	अचलपूर	7	107.0	3	15.0	1	6.0	0	0.0	0	0.0	27	522.0	Achalapur
6	दर्यापूर	9	119.0	5	61.2	2	26.1	0	0.0	0	0.0	35	688.9	Daryapur
7	अंज-ाजाव सुर्जी	8	115.6	2	6.8	1	11.6	0	0.0	1	30.0	28	384.0	Anjangaon Surji
8	चांदूर रेल्वे	8	104.9	3	29.4	2	39.4	0	0.0	0	0.0	39	774.8	Chandur Rly.
9	चिजलदरा	15	184.8	9	62.2	2	27.1	0	0.0	0	0.0	50	937.6	Chikhaldara
10	तिवसा	7	91.0	1	6.0	1	9.0	0	0.0	0	0.0	35	449.5	Tiwasa
11	धामजजांव रेल्वे	12	168.1	1	5.8	1	2.5	0	0.0	1	19.5	42	724.6	Dhamangaon Rly.
12	धारजी	6	97.6	2	32.0	1	8.6	0	0.0	0	0.0	29	478.7	Dharni
13	भातजु ली	9	139.2	3	30.1	1	18.7	0	0.0	0	0.0	35	587.2	Bhatkuli
14	-ांदजाव जांदेश्वर	10	89.6	3	28.0	2	27.6	0	0.0	0	0.0	40	707.8	Nandgaon Khandeshwar
XXIX	यवतमाळ (जिल्हा)													Yavatmal (Distt.)
1	यवतमाळ	10	166.0	2	49.8	1	12.0	0	0.0	0	0.0	44	1,009.7	Yavatmal
2	बाभुळजाव	11	172.0	2	27.0	1	32.0	0	0.0	0	0.0	41	705.0	Babhulgaon
3	दारव्हा	12	199.0	3	87.0	2	20.0	0	0.0	0	0.0	47	990.0	Dharwaha
4	दिग्रस	10	123.0	4	37.0	2	25.0	0	0.0	0	0.0	40	841.9	Digras
5	आर्जी	9	113.0	0	0.0	1	7.0	0	0.0	0	0.0	28	418.0	Arni
6	नेर	5	66.0	1	33.0	1	6.0	0	0.0	0	0.0	25	417.2	Ner
7	उमरजेड	12	138.1	2	10.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	35	454.4	Umerkhed
8	मोहजाव	14	209.2	1	19.0	1	6.0	0	0.0	1	3.0	41	670.5	Mohgaon
9	वजी	14	321.0	2	26.0	1	34.0	0	0.0	0	0.0	43	923.0	Wani
10	मारेजाव	13	216.0	1	12.0	0	1.0	0	0.0	0	0.0	35	634.8	Moregaon
11	केळापूर	15	244.0	2	71.0	1	3.0	0	0.0	0	0.0	50	994.0	Kelapur
12	रालेजाव	12	257.0	1	16.0	1	9.0	0	0.0	0	0.0	40	1,165.0	Ralegaon
13	जळंब	12	157.0	2	19.0	1	10.0	0	0.0	0	0.0	42	889.0	Kalamb
14	पुसद	6	169.8	1	14.4	2	32.0	0	0.0	0	0.0	26	593.2	Pusad
15	घाटंजी	15	165.0	3	55.0	2	54.0	0	0.0	0	0.0	45	992.0	Ghatanji
16	झरीझामरी	13	162.0	0	4.0	1	7.0	0	0.0	0	0.0	43	408.0	Zeri-Zamari
XXX	वर्धा (जिल्हा)													Wardha (Distt.)
1	आष्टी	9	160.0	3	59.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	38	624.8	Ashti
2	कारंजा	11	170.6	4	86.1	2	62.8	0	0.0	0	0.0	47	903.3	Karanja
3	वर्धा	12	223.6	2	45.8	0	1.0	0	0.0	0	0.0	39	969.2	Wardha
4	समुद्रपूर	10	248.7	5	49.5	1	6.0	0	0.0	0	0.0	48	1,217.3	Samudrapur
5	हिंगणघाट	11	284.1	1	57.8	0	4.6	0	0.0	0	0.0	50	1,258.5	Hinganghat

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 2.4 —Contd.

(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(2)
6	देवळी	13	240.8	3	49.0	1	10.0	0	0.0	0	0.0	46	913.0	Deoli
7	आर्वी	11	211.0	3	39.6	1	4.7	0	0.0	0	0.0	44	724.0	Arvi
8	सेलू	11	208.0	2	17.0	1	14.0	0	0.0	0	0.0	47	1,023.5	Seloo
XXXI	-गाजपूर (जिल्हा)													Nagpur (Distt.)
1	-गाजपूर (ग्रामीज)	11	166.7	5	80.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	43	827.2	Nagpur (Rural)
2	-गाजपूर (शहर)	14	145.8	4	73.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	49	904.7	Nagpur city
3	जामठी	13	202.7	6	109.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	52	946.9	Kamtee
4	हिंजजा	13	219.6	3	44.0	1	9.0	0	0.0	0	0.0	50	817.0	Hingna
5	जाटोल	9	192.9	3	75.0	1	32.2	0	0.0	0	0.0	37	907.2	Katol
6	-नरजेड	8	117.6	2	46.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	30	558.5	Narkhed
7	सावनेर	9	156.2	3	23.4	0	1.2	0	0.0	0	0.0	42	813.4	Saoner
8	जळमेश्वर	8	153.7	5	96.2	2	11.9	0	0.0	0	0.0	45	902.8	Kalameshwar
9	रामटेज	10	220.6	6	47.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	42	808.1	Ramtek
10	पारशिव-नी	10	152.8	1	7.9	0	1.6	0	2.5	0	0.0	43	809.7	Parseoni
11	मौदा	15	281.2	3	21.7	0	0.0	0	0.0	0	0.0	51	1,246.0	Mouda
12	भिवापूर	13	292.2	6	53.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	43	1,224.6	Bhiwapur
13	उमरेड	11	285.2	5	101.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	43	1,383.1	Umrer
14	कुही	12	260.0	7	88.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	48	1,318.7	Kuhi
XXXII	भंडारा (जिल्हा)													Bhandara (Distt.)
1	भंडारा	14	290.0	2	12.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	47	1,292.2	Bhandara
2	पौ-नी	12	363.7	4	46.8	0	0.0	0	0.0	0	0.0	48	1,868.7	Peoni
3	तुमसर	16	257.1	3	22.9	0	0.0	0	0.0	0	0.0	49	1,030.8	Tumsar
4	मोहाडी	14	252.4	3	42.3	0	0.0	0	0.0	0	0.0	48	1,225.5	Mohadi
5	साजोली	11	326.2	2	39.7	0	0.0	0	0.0	0	0.0	47	1,544.8	Sakoli
6	लाज-नदूर	15	371.0	4	46.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	53	1,626.8	Lakhandur
7	लाज-नी	14	228.5	5	85.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	45	1,207.1	Lakhani
XXXIII	जोंदिया (जिल्हा)													Gondia (Distt.)
1	जोंदिया	16	330.1	3	25.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	51	1,123.7	Gondia
2	जोरेजाव	15	374.0	2	38.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	48	1,230.8	Goregaon
3	तिरोडा	13	319.4	2	57.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	41	1,014.4	Tiroda
4	अर्जुनी मोरजांव	14	306.8	5	107.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	52	1,609.7	Arguni Morgaon
5	देवरी	14	198.8	5	57.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	50	1,006.7	Deori

6	सडज अर्जू-गी	10	317.5	1	12.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	47	1,140.2	Sadak Arguni
7	आमजांव	16	320.8	5	73.8	0	2.2	0	0.0	0	0.0	55	1,178.0	Amgaon
8	सालेज सा	14	353.9	5	48.4	0	0.0	0	0.0	0	0.0	54	1,032.6	Salekasa
XXXIV	चंद्रपूर (जिल्हा)													Chandrapur (Distt.)
1	चंद्रपूर	15	296.2	16	20.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	58	1,281.1	Chandrapur
2	मूल	14	284.8	4	34.6	4	22.2	0	0.0	0	0.0	62	1,444.1	Mul
3	जोंडपिंपरी	14	363.4	4	72.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	52	1,172.0	Gond-pimpri
4	वरोरा	12	331.2	5	50.2	1	10.2	0	0.0	0	0.0	51	1,120.7	Warora
5	भद्रावती	3	331.6	3	44.6	1	5.8	0	0.0	0	0.0	42	1,305.2	Bhadravati
6	चिमूर	12	314.2	0	2.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	36	901.4	Chimur
7	-गाजभिड	10	225.0	1	7.5	0	0.0	0	0.0	0	0.0	45	1,361.0	Nagbhid
8	ब्रम्हपुरी	14	232.7	5	87.8	0	0.0	0	0.0	0	0.0	59	1,434.2	Brahmapuri
9	सावली	15	373.0	2	57.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	52	1,586.0	Savli
10	सिंदेवाही	16	357.6	5	54.4	0	0.0	0	0.0	0	0.0	58	1,647.3	Sindewahi
11	राजुरा	14	385.0	2	24.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	47	1,251.6	Rajura
XXXV	जडचिरोली (जिल्हा)													Gadchiroli (Distt.)
1	जडचिरोली	13	293.0	3	100.4	0	0.0	0	0.0	0	0.0	53	1,500.4	Gadchiroli
2	आरमोरी	15	271.6	5	30.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	64	1,775.0	Armorli
3	भामराजड	20	481.0	10	137.3	2	31.9	0	0.0	0	0.0	59	1,171.0	Bhamragad
4	धा-गोरा	14	379.6	5	76.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	51	1,603.4	Dhanora
5	चामोर्शी	16	557.0	4	51.7	0	0.0	0	0.0	0	0.0	47	1,243.9	Chamorshi
6	डुरजेडा	13	229.1	4	95.1	0	0.0	0	0.0	0	0.0	55	1,751.2	Kurkheda
7	अहेरी	14	363.0	7	129.2	0	0.0	0	0.0	0	0.0	52	1,334.3	Aheri
8	इटापल्ली	19	477.6	8	91.6	1	25.0	0	0.0	0	0.0	61	1,529.4	Etapalli
9	सिरोंचा	20	976.2	4	34.2	4	33.6	0	0.0	0	0.0	59	1,787.7	Sironcha
10	देसाईजंज	15	344.4	4	29.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	54	1,532.2	Desaiganj
11	कोरची	13	228.0	6	109.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0	50	934.8	Korchi
12	मुलचेरा	17	485.2	7	130.6	0	0.0	0	0.0	0	0.0	47	1,377.8	Mulchera

टीप - (१) स्तंभ (२९) मधील आकडे हे प्रत्येक केंद्राचे सरासरी किंवा सर्वसाधारण पावसाचे आहेत/ The figures shown in coloumn (29) are average of normal rainfall at each centre
(२) N. A. माहिती उपलब्ध नाही/ information is not available

आधार - कृषी आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source —Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

2. पर्यावरण सांख्यिकी/ENVIRONMENT STATISTICS

तक्ता क्रमांक/Table No. 2.5

पावसाची कक्षा व कालावधी

Spread and Range of Rainfall
(2001)

(मि.मी.मध्ये/ in m. m.)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	पावसाचा कालावधी/Spread of Rainfall		पावसाची कक्षा/Range of rainfall		District (2)
		पाऊस सुरु होण्याचा दिनांक/Date of on set of monsoon	पाऊस बंद होण्याचा दिनांक/ Date of closure of monsoon	वर्षातील कमाल पाऊस Maximum (Total) rainfall in a year	वर्षातील किमान पाऊस Minimum (Total) rainfall in a year	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	मुंबई	7th June 2001 ७ जून २००१	15th October 2001 १५ ऑक्टोबर २००१	N.A.	N.A.	Mumbai
2	मुंबईउप-गजर			N.A.	N.A.	Mumbai Suburban
3	ठाजे			3,263.0	1,740.5	Thane
4	रायजड			3,029.4	898.1	Raigad
5	रत्नाजिरी			3,464.6	1875	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग			3,238.6	1,787.0	Sindhudurg
7	नाशिक			2,922.0	341.0	Nashik
8	धुळे			607.0	377.0	Dhule
9	नांदुरबार			1,134.0	537.5	Nandurbar
10	जळगाव			861.0	508.6	Jalgaon
11	अहमदनगर			892.9	385.0	Ahmednagar
12	पुणे			2,057.0	423.7	Pune
13	सातारा			4,339.2	338.0	Satara
14	सांगली			845.0	269.2	Sangli
15	सोलापूर			693.9	353.1	Solapur
16	कोल्हापूर			5,004.0	510.9	Kolhapur
17	औरंगाबाद			1,192.0	537.2	Aurangabad
18	जालना			1,015.0	607.0	Jalna
19	परभणी			1,226.7	874.0	Parbhani
20	हिंगोली			1,403.3	1,121.9	Hingoli
21	बीड			802.2	542.6	Beed
22	नांदेड			1,263.4	693.0	Nanded
23	उस्मानाबाद			700.5	469.0	Osmanabad
24	लातूर			1,107.4	537.1	Latur
25	बुलढाजा			1,287.2	549.5	Buldhana
26	अकोला			877.1	533.7	Akola
27	वाशिम			1,675.7	882.8	Washim
28	अमरावती			1,161.1	418.3	Amravati
29	यवतमाळ			1,226.0	440.3	Yavatmal
30	वर्धा			1,124.8	741.0	Wardha
31	नागपूर			1,692.4	677.9	Nagpur
32	भंडारा			1,619.0	1,243.1	Bhandara
33	गोंदिया			1,511.8	810.3	Gondiya
34	चंद्रपूर			1,493.6	586.3	Chandrapur
35	गडचिरोली			2,273.1	929.3	Gadchiroli

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Commissioner of Agriculture, Govt. of Maharashtra, Pune

३. जीवनविषयक सांख्यिकी

३.१ महाराष्ट्र राज्यातील जन्म दर, मृत्यु दर, बालमृत्यु दर, प्रमुख कारणानुसार मृत्यूंची संख्या वगैरे माहिती या विभागातील तक्त्यांत दिली आहे.

३.२ या विभागात दिलेल्या माहितीसाठी खालीलप्रमाणे व्याख्यांचा वापर करण्यात आला होता.

$$(१) \text{ दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे जन्म दर} = \frac{\text{ज}}{\text{न}} \times १०००$$

$$(२) \text{ दर हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे मृत्यु दर} = \frac{\text{म}}{\text{न}} \times १०००$$

ज्यांत ज = दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील लोकसंख्येत संदर्भ वर्षामध्ये झालेल्या जिवंत जन्मांची संख्या

म = दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील लोकसंख्येत संदर्भ वर्षामध्ये झालेल्या मृत्यूंची संख्या

न = त्याच क्षेत्राची संदर्भ वर्षाची वर्षामध्ये अंदाजित लोकसंख्या

$$\text{बाल मृत्यु दर} = \frac{\text{दिलेल्या भौगोलिक क्षेत्रातील एक वर्षाखालील बालकांच्या मृत्यूंची संख्या}}{\text{त्याच क्षेत्रातील लोकसंख्येत जिवंत जन्मलेल्या बालकांची संख्या}} \times १०००$$

बाल मृत्यु दर हा सामाजिक आरोग्याचा एक उत्तम निर्देशक आहे.

३.३ जीवनविषयक आकडेवारी ग्रामीण विभागात महसूल खात्याकडून गोळा करण्यात येते, तर नागरी भागात ते महानगरपालिका व नगरपालिकांचे सांविधिक कार्य आहे.

3. VITAL STATISTICS

3.1 The tables in this section give data on birth rate, death rate, infant mortality rate, number of deaths according to principal causes in Maharashtra.

3.2 While presenting tables in this section the following definitions were adopted :—

$$1. \text{ Birth rate per thousand estimated population} = \frac{\text{B}}{\text{N}} \times 1000$$

$$2. \text{ Death rate per thousand estimated population} = \frac{\text{D}}{\text{N}} \times 1000$$

Where, B = No. of live births which occurred among the population of the given geographical area during the year under reference

D = No. of deaths which occurred among the population of given geographical area during the year under reference and

N=estimated mid-year population.

No. of deaths under one year of age which occurred in the given geographical Area

$$3. \text{ Infant Mortality rate} = \frac{\text{No. of deaths under one year of age which occurred in the given geographical Area}}{\text{No. of live births which occurred among the population in the same geographical area}} \times 1000$$

Infant mortality rate is a good indicator of social health

3.3 The data on vital statistics was collected through revenue agency in rural area and for urban area, it is a statutory function of Municipalities and Municipal Corporations.

3. जीवनविषयक सांख्यिकी/VITAL STATISTICS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 3.1

नोंदणी झालेल्या जन्मांची लिंगानुसार संख्या व जन्म समयी स्त्री-पुरुष प्रमाण No. of Registered Births Classified by Sex and Sex Ratio at Births (2000)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	नोंदणी झालेल्या एकूण जन्मांची संख्या Total No. of Registered Births (3)	नोंदणी झालेले जन्म/Registered Births						जन्मासमयी स्त्री/पुरुष प्रमाण Sex Ratio at Birth (शंभर स्त्रियांमगे पुरुषांची संख्या) (Male per 100 females)			District (2)
			ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			ग्रामीण Rural (10)	नागरी Urban (11)	एकूण Total (12)	
(1)	(2)	(3)	पुरुष Males (4)	स्त्री Females (5)	एकूण Total (6)	पुरुष Males (7)	स्त्री Females (8)	एकूण Total (9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	मुंबई	2,03,695	--	--	--	1,07,181	96,514	2,03,695	NA	NA	NA	Mumbai
2	मुंबई उप-जिल्हा		Mumbai Suburban									
3	ठाणे	1,30,970	13,933	12,064	25,997	55,894	49,079	1,04,973	115	114	114	Thane
4	रायजड	40,662	13,323	11,557	24,880	8,328	7,454	15,782	115	112	114	Raigad
5	रत्नाजिरी	35,383	12,572	11,595	24,167	5,853	5,363	11,216	108	109	109	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	17,447	6,427	5,980	12,407	2,730	2,310	5,040	107	118	110	Sindhudurg
7	नाशिक	1,15,420	32,674	26,521	59,195	29,899	26,326	56,225	123	114	118	Nashik
8	धुळे	36,871	11,731	9,425	21,156	8,752	6,963	15,715	124	126	125	Dhule
9	नांदुरबार	21,557	8,318	6,951	15,269	3,556	2,732	6,288	120	130	123	Nandurbar
10	जळगाव	82,501	22,552	18,418	40,970	23,206	18,325	41,531	122	127	125	Jalgaon
11	अहमदनगर	1,09,607	42,855	35,171	78,026	17,438	14,143	31,581	122	123	122	Ahmednagar
12	पुणे	1,26,689	23,161	18,770	41,931	45,347	39,411	84,758	123	115	118	Pune
13	सातारा	58,009	19,968	15,934	35,902	12,256	9,851	22,107	125	124	125	Satara
14	सांगली	59,939	19,137	15,132	34,269	14,224	11,446	25,670	126	124	126	Sangli
15	सोलापूर	83,187	23,334	18,427	41,761	22,378	19,048	41,426	127	117	122	Solapur
16	कोल्हापूर	64,914	16,869	13,267	30,136	19,307	15,471	34,778	127	125	126	Kolhapur
17	औरंगाबाद	49,347	12,339	9,077	21,416	15,318	12,613	27,931	136	121	128	Aurangabad
18	जालना	24,714	7,171	5,418	12,589	6,595	5,530	12,125	132	119	126	Jalna
19	परभजी	35,634	10,054	8,359	18,413	9,293	7,928	17,221	120	117	119	Parbhani
20	हिंगोली											Hingoli

तक्का क्रमांक/TABLE No. 3.1- Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)		
21	बीड	..	..	31,016	7,753	5,657	13,410	9,411	8,195	17,606	137	115	124	Beed
22	-ांदेड	..	..	36,312	8,078	6,808	14,886	10,997	10,429	21,426	119	105	111	Nanded
23	उस्मा-ाबाद	..	..	21,638	6,666	5,508	12,174	5,215	4,249	9,464	121	123	122	Osmanabad
24	लातूर	..	..	42,523	11,999	10,255	22,254	10,825	9,444	20,269	117	115	116	Latur
25	बुलढाजा	..	..	48,404	14,427	12,485	26,912	11,573	9,919	21,492	116	117	116	Buldhana
26	अजोला	..	..	35,457	5,641	4,876	10,517	13,347	11,593	24,940	116	115	115	Akola
27	वाशिम	..	..	15,472	4,555	3,635	8,190	3,993	3,289	7,282	125	121	123	Washim
28	अमरावती	..	..	55,809	11,362	10,232	21,594	19,911	14,304	34,215	111	139	127	Amravati
29	यवतमाळ	..	..	40,496	11,681	9,646	21,327	10,187	8,982	19,169	121	113	117	Yavatmal
30	वर्धा	..	..	23,043	6,773	5,897	12,670	5,361	5,012	10,373	115	107	111	Wardha
31	-ाजपूर	..	..	70,787	11,779	10,353	22,132	25,672	22,983	48,655	114	112	112	Nagpur
32	भंडारा	}	..	52,253	19,957	18,354	38,311	7,323	6,619	13,942	109	111	109	Bhandara
33	जोदिया													Gondiya
34	चंद्रपूर	..	..	40,235	11,661	10,099	21,760	9,951	8,524	18,475	115	117	116	Chandrapur
35	जडचिरोली	..	..	18,036	8,527	7,607	16,134	1,018	884	1,902	112	115	112	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	..	18,28,027	4,37,277	3,63,478	8,00,755	5,52,339	4,74,933	10,27,272	120	116	118	Maharashtra State

आधार :- आरुज्य सेवा संचाल-ालय, महाराष्ट्र शास-ा, पुजे

Source:- Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune

3. जीवनविषयक सांख्यिकी/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/Table No. 3.2

ग्रामीण व नागरी भागातील नोंदणी झालेल्या मृत्यूंचे लिंगानुसार वर्गीकरण
No. of Registered Deaths classified by Sex in Rural and Urban areas
(2000)

अ.क्र. Sr. No.	नोंदणी झालेल्या मृत्यूंची एकूण संख्या Total No. of registered Deaths	नोंदणी झालेले मृत्यु/No. of Registered Deaths						District	
		ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban				
(1)	(2)	(3)	पुरुष Males (4)	स्त्रिया Females (5)	एकूण Total (6)	पुरुष Males (7)	स्त्रिया Females (8)	एकूण Total (9)	(2)
1	मुंबई	87,296	-	-	-	53,530	33,766	87,296	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर		Mumbai Suburban						
3	ठाणे	29,379	5,572	3,160	8,732	12,815	7,832	20,647	Thane
4	रायजड	10,832	5,213	3,309	8,522	1,410	900	2,310	Raigad
5	रत्नाजिरी	12,659	6,677	4,372	11,049	1,003	607	1,610	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	8,028	3,948	3,283	7,231	497	300	797	Sindhudurg
7	नाशिक	24,241	7,751	5,182	12,933	6,728	4,580	11,308	Nashik
8	धुळे	9,037	3,349	2,296	5,645	2,021	1,371	3,392	Dhule
9	नांदुरबार	4,772	2,333	1,550	3,883	532	357	889	Nandurbar
10	जळगाव	19,657	7,784	5,350	13,134	4,039	2,484	6,523	Jalgaon
11	अहमदनगर	20,371	8,233	5,082	13,315	4,039	3,017	7,056	Ahmednagar
12	पुणे	41,372	7,607	5,011	12,618	17,603	11,151	28,754	Pune
13	सातारा	16,651	7,615	5,148	12,763	2,391	1,497	3,888	Satara
14	सांगली	19,258	6,798	4,593	11,391	4,929	2,938	7,867	Sangli
15	सोलापूर	20,203	6,685	4,547	11,232	5,601	3,370	8,971	Solapur
16	कोल्हापूर	22,866	8,247	5,714	13,961	5,687	3,218	8,905	Kolhapur
17	औरंगाबाद	12,883	3,914	2,470	6,384	4,273	2,226	6,499	Aurangabad
18	जालना	4,955	2,186	1,375	3,561	942	452	1,394	Jalna
19	परभणी	9,431	3,492	2,414	5,906	2,317	1,208	3,525	Parbhani
20	हिंगोली								Hingoli
21	बीड	6,377	2,501	1,514	4,015	1,596	766	2,362	Beed
22	नांदेड	8,882	2,793	1,913	4,708	2,660	1,516	4,176	Nanded
23	उस्मानाबाद	5,679	2,521	1,759	4,280	879	520	1,399	Osmanabad
24	लातूर	7,634	3,438	2,422	5,860	1,143	631	1,774	Latur
25	बुलढाजा	10,430	4,074	2,846	6,920	2,281	1,229	3,510	Buldhana
26	अकोला	8,097	2,283	1,496	3,779	2,710	1,608	4,318	Akola
27	वाशिम	3,728	1,692	1,103	2,795	615	318	933	Washim
28	अमरावती	14,502	4,576	3,158	7,734	4,155	2,613	6,768	Amravati
29	यवतमाळ	10,373	4,361	2,776	7,137	1,923	1,313	3,236	Yavatmal
30	वर्धा	8,311	3,285	2,564	5,849	1,482	980	2,462	Wardha
31	नागपूर	21,988	4,578	2,906	7,484	9,326	5,178	14,504	Nagpur
32	भंडारा	16,626	7,325	5,628	12,953	2,334	1,339	3,673	Bhandara
33	गोंदिया								Gondiya
34	चंद्रपूर	10,756	3,830	2,878	6,708	2,516	1,532	4,048	Chandrapur
35	गडचिरोली	5,056	2,675	2,026	4,701	241	114	355	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		5,12,330	1,47,336	99,845	2,47,181	1,64,218	1,00,931	2,65,149	Maharashtra State

आधार :- आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासना, पुणे

Source:- Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune

3. जीवनविषयक माहिती/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.3

नोंदणी झालेल्या मृत्यूंची प्रमुख कारणानुसार संख्या
Number Registered Deaths by Principal Causes
(2000)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	प्रमुख कारणे/Principal Causes									District (2)
		पटकी Cholera	देवी Small Pox	प्लेग Plauge	ताप Fever	आमांश व अतिसार Dysentry & Diarrhoea	श्वसनाचे रोग Respira- tory diseases	दुखापत Injuries	इतर कारणे Other Causes	एकूण सर्व कारणे All Causes Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	मुंबई	}	--	--	554	432	17,323	6,945	62,042	87,296	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर										
3	ठाणे	1	--	--	319	123	2,968	1,782	24,186	29,379	Thane
4	रायजड	--	--	--	72	22	382	472	9,884	10,832	Raigad
5	रत्नाजिरी	--	--	--	75	14	359	420	11,791	12,659	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	--	--	--	71	5	491	211	7,250	8,028	Sindhudurg
7	नाशिक	--	--	--	502	125	1,328	1,290	20,996	24,241	Nashik
8	धुळे	--	--	--	93	12	513	547	7,872	9,037	Dhule
9	नांदुरबार	--	--	--	84	18	493	152	4,025	4,772	Nandurbar
10	जळगाव	--	--	--	215	43	1,298	972	17,129	19,657	Jalgaon
11	अहमदनगर	--	--	--	116	60	620	1,229	18,346	20,371	Ahmednagar
12	पुणे	--	--	--	313	126	2,568	2,972	35,393	41,372	Pune
13	सातारा	--	--	--	81	31	735	1,325	14,479	16,651	Satara
14	सांगली	--	--	--	129	34	947	844	17,304	19,258	Sangli
15	सोलापूर	1	--	--	74	22	1003	720	18,383	20,203	Solapur
16	कोल्हापूर	--	--	--	216	66	2165	798	19,621	22,866	Kolhapur
17	औरंगाबाद	--	--	--	27	11	243	902	11,700	12,883	Aurangabad
18	जालना	--	--	--	27	6	203	310	4,409	4,955	Jalna
19	परभजी	}	--	--	114	4	358	490	8,465	9,431	Parbhani
20	हिंगोली										
21	बीड	--	--	--	47	5	213	355	5,757	6,377	Beed
22	नांदेड	--	--	--	99	11	333	645	7,794	8,882	Nanded
23	उस्मानाबाद	1	--	--	26	4	165	502	4,981	5,679	Osmanabad
24	लातूर	--	--	--	44	19	292	677	6,602	7,634	Latur
25	बुलढाजा	--	--	--	345	3	632	612	8,838	10,430	Buldhana
26	अकोला	--	--	--	168	24	669	657	6,579	8,097	Akola
27	वाशिम	--	--	--	64	12	331	230	3,091	3,728	Washim
28	अमरावती	1	--	--	249	75	1,072	1,212	11,893	14,502	Amravati
29	यवतमाळ	--	--	--	330	34	700	705	8,604	10,373	Yavatmal
30	वर्धा	--	--	--	226	46	1,017	772	6,250	8,311	Wardha
31	नाजपूर	--	--	--	287	4	888	1295	19,514	21,988	Nagpur
32	भंडारा	}	--	--	503	17	794	681	14,631	16,626	Bhandara
33	जोर्दिया										
34	चंद्रपूर	--	--	--	246	22	804	741	8,943	10,756	Chandrapur
35	गडचिरोली	--	--	--	175	34	399	270	4,178	5,056	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		4	--	--	5,891	1,464	42,306	31,735	4,30,930	5,12,330	Maharashtra State

आधार - आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source— Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune

3.जीवनविषयक सांख्यिकी/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.4

नोंदणी झालेल्या मृत्यूंची लिंगानुसार व वयोगटानुसार संख्या/Number of Registered Deaths by age and sex
(2000)

वयोगट Age Group (1)	ग्रामीण/Rural			नागरी/Urban			एकूण/Total		
	पुरुष Males (2)	स्त्री Females (3)	एकूण Total (4)	पुरुष Males (5)	स्त्री Females (6)	एकूण Total (7)	पुरुष Males (8)	स्त्री Females (9)	एकूण Total (10)
१ वर्षाजालील									
Below 1 year	4,097	3,612	7,709	11,514	8,557	20,071	15,611	12,169	27,780
1 to 4 years	1,567	1,698	3,265	2,181	2,205	4,386	3,748	3,903	7,651
5 to 14 years	2,654	2,461	5,115	3,142	2,712	5,854	5,796	5,173	10,969
15 to 24 years	4,712	3,757	8,469	7,088	6,515	13,603	11,800	10,272	22,072
25 to 34 years	8,973	4,526	13,499	15,253	7,819	23,072	24,226	12,345	36,571
35 to 44 years	13,136	5,051	18,187	20,733	6,984	27,717	33,869	12,035	45,904
45 to 54 years	15,361	6,247	21,608	22,613	7,995	30,608	37,974	14,242	52,216
55 to 64 years	20,700	10,867	31,567	23,934	11,156	35,090	44,634	22,023	66,657
65 to 69 years	14,997	10,051	25,048	14,302	8,844	23,146	29,299	18,895	48,194
७० वर्षावरील									
above 70 years	58,837	50,319	1,09,156	41,100	36,808	77,908	99,937	87,127	1,87,064
वय माहित -नसलेले									
Age not Stated	2,302	1,256	3,558	2,358	1,336	3,694	4,660	2,592	7,252
एकूण / Total	1,47,336	99,845	2,47,181	1,64,218	1,00,931	2,65,149	3,11,554	2,00,776	5,12,330

आधार - आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune

3. जीवनविषयक सांख्यिकी/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.5

बाल-मृत्यु दर व माताविषयक मृत्युचे दर/Infant Mortality Maternal Mortality Rates
(2000)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा District	बाल मृत्युचे दर / Infant mortality Rates			माताविषयक मृत्यु दर / Maternal mortality Rates			District	
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)	
1	मुंबई	..	--	40	40	--	0.2	0.2	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर	..							Mumbai Suburban
3	ठाजे	..	11	7	8	0.5	--	0.1	Thane
4	रायजड	..	9	8	9	0.4	0.2	0.3	Raigad
5	रत्नाजिरी	..	3	14	7	0.3	0.2	0.3	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	..	14	10	13	--	--	--	Sindhudurg
7	नाशिक	..	6	23	15	0.4	0.5	0.4	Nashik
8	धुळे	..	6	18	11	0.4	0.3	0.4	Dhule
9	नांदुरबार	..	7	1	5	0.7	0.2	0.5	Nandurbar
10	जळगाव	..	12	3	7	0.4	0.3	0.3	Jalgaon
11	अहमदनगर	..	6	13	8	0.3	0.1	0.3	Ahmednagar
12	पुणे	..	6	24	18	0.2	--	0.1	Pune
13	सातारा	..	6	10	8	0.3	0.3	0.3	Satara
14	सांगली	..	4	26	13	0.3	0.2	0.3	Sangli
15	सोलापूर	..	5	17	11	0.7	0.2	0.5	Solapur
16	कोल्हापूर	..	5	25	16	0.2	0.4	0.3	Kolhapur
17	औरंगाबाद	..	8	12	10	0.6	0.3	0.4	Aurangabad
18	जालना	..	12	1	6	0.6	--	0.3	Jalna
19	परभणी	..	11	13	12	0.5	1.4	0.9	Parbhani
20	हिंगोली	..							Hingoli
21	बीड	..	9	18	14	0.8	1.0	0.9	Beed
22	नांदेड	..	16	1	7	0.9	0.1	0.4	Nanded
23	उस्मानाबाद	..	12	10	11	0.3	0.2	0.3	Osmanabad
24	लातूर	..	14	2	8	0.6	0.1	0.4	Latur
25	बुलढाजा	..	12	12	12	--	--	--	Buldhana
26	अकोला	..	8	6	6	0.8	0.6	0.7	Akola
27	वाशिम	..	18	5	12	0.6	-	0.3	Washim
28	अमरावती	..	14	19	17	0.6	0.9	0.8	Amravati
29	यवतमाळ	..	16	10	13	0.5	0.3	0.4	Yavatmal
30	वर्धा	..	37	23	31	0.4	0.3	0.3	Wardha
31	नागपूर	..	9	16	14	--	--	--	Nagpur
32	भंडारा	..	16	29	20	0.5	0.4	0.5	Bhandara
33	गोंदिया	..							Gondia
34	चंद्रपूर	..	9	19	14	0.9	0.4	0.6	Chandrapur
35	गडचिरोली	..	22	1	20	0.6	0.5	0.6	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		10	20	15	0.4	0.3	0.3	Maharashtra State	

आधार - आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source —Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune

3. जीवनविषयक सांख्यिकी/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/Table No. 3.6

महाराष्ट्र राज्यातील जीवनविषयक मृत्युचे महत्वाचे दर Important Vital Rates in respect of Maharashtra State (2000)

अ.क्र. Sr. No. (1)	बाब (2)	जीवनविषयक महत्वाचे दर Important Vital Rates (3)	Item (2)
1	ज-मसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाज	118	Sex Ratio at Birth
2	मृत्युसमयी स्त्री-पुरुष प्रमाज	155	Sex Ratio at Death
3	जीव-विषयक निर्देशांक	356	Vital Index
4	प्रमुज जारजांमुळे झालेल्या मृत्युचे दर लाज लोज संज्येमाजे प्रमाज	--	Death rate per lakh population by principal causes
4.1	पटजी	--	Cholera
4.2	देवी	--	Small pox
4.3	प्लेज	--	Plague
4.4	ताप	6	Fevers
4.5	श्वस-नाचे रोज	45	Respiratory diseases
4.6	आमांश व अतिसार	2	Dysentery and diarrhoea
4.7	दुजापती	34	Injuries
4.8	इतर सर्व जारजे	456	All other causes

$$\text{टीप - (१) जन्मसमयी स्त्री पुरुष प्रमाण} = \frac{\text{जिवंत जन्मलेले मुलगे}}{\text{जिवंत जन्मलेल्या मुली}} \times १००$$

$$\text{(२) मृत्युसमयी स्त्री पुरुष प्रमाण} = \frac{\text{पुरुषांचे मृत्यू}}{\text{स्त्रियांचे मृत्यू}} \times १००$$

$$\text{(३) जीवनविषयक निर्देशांक} = \frac{\text{एकूण जिवंत जन्म}}{\text{एकूण मृत्यू}} \times १००$$

$$\text{Note.— (1) Sex Ratio at birth} = \frac{\text{Male live births}}{\text{Female live births}} \times 100$$

$$\text{(2) Sex Ratio at death} = \frac{\text{Male deaths}}{\text{Female deaths}} \times 100$$

$$\text{(3) Vital Index} = \frac{\text{Total live births}}{\text{Total deaths}} \times 100$$

आधार - आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source - Directorate of Health services, Government of Maharashtra, Pune

3. जीवनविषयक सांख्यिकी/VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.7

जन्म दर, मृत्यू दर व बाल-मृत्यू दर
Birth Rate, Death Rate and Infant Mortality Rate
(2000)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	जन्म दर Birth Rate			मृत्यू दर Death Rate			बाल-मृत्यू दर Infant Mortality Rates			District (2)		
		ग्रामीण Rural (3)	नागरी Urban (4)	एकूण Total (5)	ग्रामीण Rural (6)	नागरी Urban (7)	एकूण Total (8)	ग्रामीण Rural (9)	नागरी Urban (10)	एकूण Total (11)			
1	मुंबई	..	--	17.7	17.7	--	7.6	7.6	--	40	40	Mumbai	
2	मुंबईउप-प्रांश	..	--	17.7	17.7	--	7.6	7.6	--	40	40	Mumbai Suburban	
3	ठाणे	..	..	11.8	19.2	17.1	4.0	3.8	3.8	11	7	8	Thane
4	रायजड	..	..	14.9	36.7	19.4	5.1	5.4	5.2	9	8	9	Raigad
5	रत्नागिरी	..	..	16.2	70.6	21.5	7.4	10.1	7.7	3	14	7	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	..	..	15.4	81.3	20.1	9.0	12.9	9.2	14	10	13	Sindhudurg
7	नाशिक	..	..	20.3	29.2	23.8	4.4	5.9	5.0	6	23	15	Nashik
8	धुळे	..	..	16.8	36.8	21.8	4.5	7.9	5.3	6	18	11	Dhule
9	नांदुरबार	..	..	14.8	32.4	17.5	3.8	4.6	3.9	7	1	5	Nandurbar
10	जळगाव	..	..	16.0	39.4	22.8	5.1	6.2	5.4	12	3	7	Jalgaon
11	अहमदनगर	..	..	24.5	40.4	27.6	4.2	9.0	5.1	6	13	8	Ahmednagar
12	पुणे	..	..	13.4	22.2	18.3	4.0	7.5	6.0	6	24	18	Pune
13	सातारा	..	..	15.0	62.3	21.1	5.3	11.0	6.1	6	10	8	Satara
14	सांगली	..	..	18.1	41.4	23.8	6.0	12.7	7.6	4	26	13	Sangli
15	सोलापूर	..	..	15.9	37.8	22.3	4.3	8.2	5.4	5	17	11	Solapur
16	कोल्हापूर	..	..	12.2	35.5	18.8	5.6	9.1	6.6	5	25	16	Kolhapur
17	औरंगाबाद	..	..	12.8	24.9	17.7	3.8	5.8	4.6	8	12	10	Aurangabad
18	जालना	..	..	9.0	53.1	15.2	2.5	6.1	3.0	12	1	6	Jalna
19	परभणी	..	..	10.0	27.8	14.4	3.2	5.7	3.8	11	13	12	Parbhani
20	हिंगोली	..	..	10.0	27.8	14.4	3.2	5.7	3.8	11	13	12	Hingoli
21	बीड	..	..	7.9	42.0	14.6	2.4	5.6	3.0	9	18	14	Beed
22	नांदेड	..	..	7.1	32.6	13.2	2.3	6.3	3.2	16	1	7	Nanded
23	उस्मानाबाद	..	..	9.9	42.7	14.9	3.5	6.3	3.9	12	10	11	Osmanabad
24	लातूर	..	..	14.6	40.4	21.0	3.8	3.5	3.8	14	2	8	Latur
25	बुलढाजा	..	..	15.9	44.8	22.3	4.1	7.3	4.8	12	12	12	Buldhana
26	अकोला	..	..	12.3	33.5	22.2	4.4	5.8	5.1	8	6	6	Akola
27	वाशिम	..	..	9.3	62.4	15.5	3.2	8.0	3.7	18	5	12	Washim
28	अमरावती	..	..	13.9	35.8	22.2	5.0	7.1	5.8	14	19	17	Amravati
29	यवतमाळ	..	..	11.4	37.8	17.0	3.8	6.4	4.4	16	10	13	Yavatmal
30	वर्धा	..	..	15.1	31.9	19.8	7.0	7.6	7.1	37	23	31	Wardha
31	नाजपूर	..	..	17.4	18.7	18.3	5.9	5.6	5.7	9	16	14	Nagpur
32	भंडारा	..	..	19.7	46.2	23.2	6.7	12.2	7.4	16	29	20	Bhandara
33	गोंदिया	..	..	19.7	46.2	23.2	6.7	12.2	7.4	16	29	20	Gondiya
34	चंद्रपूर	..	..	17.3	23.8	19.8	5.3	5.2	5.3	9	19	14	Chandrapur
35	गडचिरोली	..	..	22.7	19.9	22.4	6.0	3.7	5.8	22	1	20	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		..	..	14.8	26.0	19.5	4.6	6.7	5.5	10	20	15	Maharashtra State

टीप - (१) जन्म व मृत्यूच्या नोंदी जेथून उपलब्ध झाल्या त्या खेडी व शहरांच्या वर्षाच्या मध्यावधी अंदाजित लोकसंख्येवर जन्म व मृत्यू दर आधारलेले आहेत.

(२) जन्म व मृत्यू दर एक हजार अंदाजित लोकसंख्येमागे आहेत. बाल मृत्यू दर एक हजार जिवंत जन्मांमागे आहेत.

(३) न्यून नोंदणीमुळे जन्म व मृत्यू दर कमी आहेत.

Note-(1) The birth and death rates are based on the mid year estimated population of the village and towns from which the birth and death records were actually received.

(2) The birth and death rates are per 1,000 estimated population. Infant mortality rates are per 1,000 live births.

(3) The Rates are low due to under registration of births and deaths.

आधार - आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source — Directorate of Health Services, Govt. of Maharashtra, Pune

3. जीवनविषयक सांख्यिकी/ VITAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8

प्रमुख कारणानुसार मृत्यूंची संख्या/No. of Deaths by Principal Causes (2000)

अ.क्र. (1)	जिल्हा (2)	विषमज्वर Typhoid			गोवर Measles			शीतज्वर Influenza			इतर ताप Other fevers			District (2)
		ग्रामीण Rural (3)	नागरी Urban (4)	एकूण Total (5)	ग्रामीण Rural (6)	नागरी Urban (7)	एकूण Total (8)	ग्रामीण Rural (9)	नागरी Urban (10)	एकूण Total (11)	ग्रामीण Rural (12)	नागरी Urban (13)	एकूण Total (14)	
1	मुंबई	--	4	4	--	2	2	--	--	--	--	384	384	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban
3	ठाणे	3	10	13	1	--	1	--	3	3	127	184	311	Thane
4	रायजड	1	1	2	--	--	--	--	--	--	58	54	112	Raigad
5	रत्नाजिरी	1	--	1	--	--	--	--	--	--	44	7	51	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	2	1	3	1	--	1	--	--	--	71	3	74	Sindhudurg
7	नाशिक	3	5	8	1	6	7	--	--	--	75	369	444	Nashik
8	धुळे	7	2	9	1	--	1	--	--	--	59	14	73	Dhule
9	नांदुरबार	8	1	9	--	--	--	--	--	--	64	9	73	Nandurbar
10	जळगाव	27	9	36	--	1	1	--	--	--	166	65	231	Jalgaon
11	अहमदनगर	6	5	11	--	--	--	--	--	--	69	38	107	Ahmednagar
12	पुणे	3	3	6	--	1	1	--	--	--	39	46	85	Pune
13	सातारा	2	2	4	--	--	--	--	--	--	58	13	71	Satara
14	सांगली	3	3	6	--	--	--	--	--	--	54	30	84	Sangli
15	सोलापूर	3	4	7	--	--	--	--	--	--	47	20	67	Solapur
16	कोल्हापूर	13	14	27	--	--	--	--	--	--	117	63	180	Kolhapur
17	औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	22	4	26	Aurangabad
18	जालना	5	2	7	--	--	--	--	--	--	12	3	15	Jalna
19	परभणी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Parbhani
20	हिंगोली	4	28	32	1	--	1	--	--	--	48	27	75	Hingoli
21	बीड	2	3	5	--	--	--	--	--	--	18	13	31	Beed
22	नांदेड	9	5	14	1	4	5	--	--	--	51	39	90	Nanded
23	उस्मानाबाद	1	1	2	--	--	--	--	--	--	16	5	21	Osmanabad
24	लातूर	3	5	8	--	--	--	--	--	--	23	6	29	Latur
25	बुलढाजा	--	1	1	--	--	--	--	--	--	68	287	355	Buldhana
26	अकोला	2	16	18	--	--	--	--	--	--	104	54	158	Akola
27	वाशिम	0	10	10	--	--	--	--	--	--	45	4	49	Washim
28	अमरावती	8	11	19	--	--	--	--	--	--	182	71	253	Amravati
29	यवतमाळ	29	7	36	1	--	1	--	--	--	263	62	325	Yavatmal
30	वर्धा	4	21	25	--	--	--	--	--	--	173	71	244	Wardha
31	नाजपूर	3	4	7	--	--	--	--	--	--	138	190	328	Nagpur
32	भंडारा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Bhandara
33	गोंदिया	22	5	27	--	--	--	--	--	--	496	42	538	Gondiya
34	चंद्रपूर	21	24	45	1	--	1	--	--	--	171	66	237	Chandrapur
35	गडचिरोली	7	1	8	--	--	--	--	--	--	126	4	130	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		202	204	406	8	15	23	0	3	3	2,375	1,462	3,837	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No.3.8 – Contd.

अनु. क्रमांक	जिल्हा	फुफ्फुस दाह Pneumonia			क्षय Tuberculosis			डांग्या खोकला Whooping-cough			हगवण Gastro			पटकी Cholera			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(2)
1	मुंबई	}	4,634	4,634	-	9,892	9,892	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai
2	मुंबईउप-नगर																
3	ठाणे	25	306	331	166	1,606	1,772	-	-	-	1	42	43	-	1	1	Thane
4	रायजड	4	28	32	94	118	212	-	-	-	-	6	6	-	-	-	Raigad
5	रत्नाजिरी	2	4	6	168	18	186	-	-	-	-	1	1	-	-	-	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	20	8	28	121	21	142	-	-	-	-	1	1	-	-	-	Sindhudurg
7	नाशिक	53	98	151	126	382	508	-	-	-	2	2	4	-	-	-	Nashik
8	धुळे	9	4	13	132	87	219	-	-	-	1	-	1	-	-	-	Dhule
9	नांदुरबार	7	2	9	167	97	264	-	-	-	1	-	1	-	-	-	Nandurbar
10	जळगाव	48	9	57	234	201	435	-	-	-	-	2	2	-	-	-	Jalgaon
11	अहमदनगर	18	91	109	98	148	246	-	-	-	1	28	29	-	-	-	Ahmednagar
12	पुणे	4	758	762	69	1,344	1,413	-	1	1	-	43	43	-	-	-	Pune
13	सातारा	46	70	116	165	168	333	-	-	-	1	11	12	-	-	-	Satara
14	सांगली	26	149	175	126	205	331	-	-	-	3	11	14	-	-	-	Sangli
15	सोलापूर	10	46	56	116	324	440	-	-	-	2	4	6	-	1	1	Solapur
16	कोल्हापूर	25	196	221	228	619	847	-	-	-	1	27	28	-	-	-	Kolhapur
17	औरंगाबाद	12	5	17	40	27	67	-	-	-	2	3	5	-	-	-	Aurangabad
18	जालना	8	11	19	29	25	54	-	-	-	1	3	4	-	-	-	Jalna
19	परभणी	}	1	11	56	64	120	-	-	-	-	1	1	-	-	-	Parbhani
20	हिंगोली																
21	बीड	6	19	25	32	49	81	-	-	-	-	2	2	-	-	-	Beed
22	नांदेड	16	24	40	46	86	132	-	-	-	1	3	4	-	-	-	Nanded
23	उस्मानाबाद	4	5	9	23	33	56	-	-	-	-	-	-	-	1	1	Osmanabad
24	लातूर	10	3	13	27	40	67	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Latur
25	बुलढाजा	4	67	71	85	166	251	-	-	-	1	-	1	-	-	-	Buldhana
26	अकोला	7	5	12	59	164	223	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Akola
27	वाशिम	6	4	10	55	41	96	-	-	-	-	1	1	-	-	-	Washim
28	अमरावती	26	139	165	109	257	366	-	-	-	-	1	1	1	-	1	Amravati
29	यवतमाळ	23	19	42	99	142	241	-	-	-	2	3	5	-	-	-	Yavatmal
30	वर्धा	55	30	85	77	63	140	-	1	1	6	5	11	-	-	-	Wardha
31	नागपूर	15	157	172	57	297	354	-	-	-	1	3	4	-	-	-	Nagpur
32	भंडारा	}	37	94	126	95	221	1	-	1	3	-	3	-	-	-	Bhandara
33	गोंदिया																
34	चंद्रपूर	24	20	44	83	103	186	-	-	-	-	2	2	-	-	-	Chandrapur
35	गडचिरोली	78	2	80	90	5	95	-	-	-	5	4	9	-	-	-	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		669	6,961	7,630	3,103	16,887	19,990	2	2	4	39	205	244	1	3	4	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/ TABLE No.3.8 – Contd.

अनु. क्रमांक	जिल्हा	आमांश Dysentery			अतिसार Diarrhoes			हृदय विकार Heart Attak			घटसर्प Diphtheria			पोलिओ Polio			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
Serial No. (1)	(2)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(2)
1	मुंबई	-	432	432	-	0	0	-	17,122	17,122	-	7	7	-	9	9	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाणे	1	10	11	20	49	69	456	4,393	4,849	1	0	1	1	2	3	Thane
4	रायगड	-	-	-	10	6	16	254	268	522	-	-	-	-	-	-	Raigad
5	रत्नाजिरी	2	1	3	8	2	10	585	94	679	-	-	-	-	-	-	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	2	-	2	4	0	4	634	188	822	1	0	1	1	-	1	Sindhudurg
7	नाशिक	-	5	5	24	92	116	598	602	1,200	-	2	2	-	1	1	Nashik
8	धुळे	3	0	3	7	0	7	256	277	533	-	1	1	1	0	1	Dhule
9	नांदुरबार	2	-	2	13	2	15	93	143	236	-	-	-	-	-	-	Nandurbar
10	जळगाव	4	3	7	21	13	34	696	508	1,204	1	-	1	2	-	2	Jalgaon
11	अहमदनगर	3	7	10	10	11	21	483	666	1,149	-	-	-	-	-	-	Ahmednagar
12	पुणे	-	2	2	9	72	81	381	3,612	3,993	-	-	-	-	-	-	Pune
13	सातारा	1	0	1	13	5	18	1,019	707	1,726	-	-	-	2	1	3	Satara
14	सांगली	1	1	2	8	10	18	916	694	1,610	-	-	-	-	-	-	Sangli
15	सोलापूर	2	0	2	12	2	14	426	465	891	3	1	4	-	-	-	Solapur
16	कोल्हापूर	1	2	3	17	18	35	1,016	1,189	2,205	-	-	-	2	2	4	Kolhapur
17	औरंगाबाद	0	0	0	6	0	6	125	919	1,044	-	-	-	-	-	-	Aurangabad
18	जालना	1	-	1	1	0	1	51	100	151	-	-	-	-	-	-	Jalna
19	परभणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	0	1	-	-	-	Parbhani
20	हिंगोली	-	-	-	1	2	3	80	213	293	-	-	-	-	-	-	Hingoli
21	बीड	-	-	-	2	1	3	71	370	441	-	-	-	-	-	-	Beed
22	नांदेड	-	-	-	3	4	7	77	719	796	-	-	-	3	3	6	Nanded
23	उस्मानाबाद	0	2	2	2	0	2	66	68	134	2	-	2	1	-	1	Osmanabad
24	लातूर	1	0	1	11	7	18	82	97	179	-	-	-	-	-	-	Latur
25	बुलढाजा	0	0	0	0	2	2	125	314	439	-	-	-	-	1	1	Buldhana
26	अकोला	0	2	2	11	11	22	151	952	1,103	-	-	-	-	-	-	Akola
27	वाशिम	-	1	1	8	2	10	105	125	230	-	-	-	1	2	3	Washim
28	अमरावती	1	0	1	59	14	73	240	610	850	-	1	1	1	4	5	Amravati
29	यवतमाळ	2	3	5	19	5	24	195	204	399	3	-	3	-	1	1	Yavatmal
30	वर्धा	1	6	7	8	20	28	175	226	401	-	1	1	-	1	1	Wardha
31	नाजपूर	0	0	0	0	0	0	129	2109	2,238	-	-	-	1	3	4	Nagpur
32	भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	Bhandara
33	गोंदिया	0	0	0	10	4	14	408	781	1,189	-	-	-	-	-	-	Gondiya
34	चंद्रपूर	-	-	-	11	9	20	188	559	747	2	2	4	1	-	1	Chandrapur
35	गडचिरोली	7	0	7	17	0	17	91	30	121	4	-	4	2	-	2	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		34	478	512	345	363	708	10,172	39,324	49,496	20	17	37	19	28	47	Maharashtra State

तक्का क्रमांक/ TABLE No. 3.8 – Contd.

अ. क्र.	जिल्हा	कुष्ठरोग Leprosy			कर्करोग Cancer			धनुर्वात Tetanus			कावीळ Jaundice			District (2)
		ग्रामीण Rural (45)	नागरी Urban (46)	एकूण Total (47)	ग्रामीण Rural (48)	नागरी Urban (49)	एकूण Total (50)	ग्रामीण Rural (51)	नागरी Urban (52)	एकूण Total (53)	ग्रामीण Rural (54)	नागरी Urban (55)	एकूण Total (56)	
1	मुंबई		16	16		3417	3417		37	37		79	79	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर													Mumbai Suburban
3	ठाणे	8	3	11	90	485	575	6	11	17	47	152	199	Thane
4	रायगड	1	0	1	51	36	87	1	2	3	25	23	48	Raigad
5	रत्नाजिरी	2	0	2	134	18	152	2		2	35	3	38	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग				168	29	197				25	5	30	Sindhudurg
7	नाशिक	4	1	5	182	198	380	3	10	13	52	69	121	Nashik
8	धुळे	1		1	102	38	140	2	25	27	16	17	33	Dhule
9	नांदुरबार	2	0	2	50	46	96	2	0	2	11	3	14	Nandurbar
10	जळगाव	4	5	9	283	147	430	2	1	3	27	50	77	Jalgaon
11	अहमदनगर	1	0	1	163	77	240	1	4	5	18	34	52	Ahmednagar
12	पुणे	1	12	13	128	503	631	1	2	3	26	297	323	Pune
13	सातारा	2	0	2	251	51	302	1	0	1	24	20	44	Satara
14	सांगली	2	2	4	281	115	396	3	1	4	27	36	63	Sangli
15	सोलापूर	7	0	7	254	155	409	5	5	10	68	43	111	Solapur
16	कोल्हापूर	2	2	4	434	217	651	2	2	4	36	137	173	Kolhapur
17	औरंगाबाद				49	80	129				5	17	22	Aurangabad
18	जालना	0	0	0	36	22	58			0	2	9	11	Jalna
19	परभणी													Parbhani
20	हिंगोली		2	2	75	62	137	4	1	5	0	1	1	Hingoli
21	बीड	0	0	0	54	70	124		0	0	5	24	29	Beed
22	नांदेड	2	1	3	61	71	132	2	11	13	15	29	44	Nanded
23	उस्मानाबाद	5	1	6	63	32	95	1	1	2	11	10	21	Osmanabad
24	लातूर	1	1	2	85	50	135	1	2	3	16	24	40	Latur
25	बुलढाजा	0	0	0	139	66	205	0	3	3	4	8	12	Buldhana
26	अकोला	6	1	7	147	144	291	1	2	3	2	14	16	Akola
27	वाशिम	0	0	0	70	59	129	0	3	3	2	4	6	Washim
28	अमरावती	3	12	15	190	179	369	4	7	11	15	31	46	Amravati
29	यवतमाळ	3	3	6	163	80	243	4	1	5	9	15	24	Yavatmal
30	वर्धा	5	3	8	86	53	139	3	2	5	16	11	27	Wardha
31	नागपूर	0	0	0	62	127	189	0	0	0	1	3	4	Nagpur
32	भंडारा													Bhandara
33	गोंदिया	2		2	177	45	222	7	1	8	18	18	36	Gondiya
34	चंद्रपूर	7	0	7	88	103	191	4	2	6	14	29	43	Chandrapur
35	गडचिरोली	4	0	4	38	10	48	2	0	2	8	2	10	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		74	66	140	4,154	6,785	10,939	64	136	200	580	1,217	1,581	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No.3.8 – Contd.

		दुखापतीचा तपशील/ Details of Injuries															
		आलर्क			आत्महत्या			भाजणे			बुडणे			अन्नामधील विषबाधेव्यतिरिक्त इतर विषबाधा			
		Rabies			Suicide			Accidental Burns			Drowning			Accidental poisoning Other than food poisoning			
अनुक्रमांक S. No.	जिल्हा	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	District
(1)	(2)	(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	(63)	(64)	(65)	(66)	(67)	(68)	(69)	(70)	(71)	(2)
1	मुंबई	-	26	26	-	222	222	-	1552	1552	-	388	388	-	9	9	Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबई उप-नगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	ठाणे	3	2	5	79	94	173	12	347	359	59	49	108	2	11	13	Thane
4	रायजड	4	1	5	21	9	30	30	16	46	37	22	59	0	19	19	Raigad
5	रत्नाजिरी	-	-	-	26	9	35	23	36	59	68	19	87	1	1	2	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1	0	1	20	3	23	31	1	32	41	7	48	12	0	12	Sindhudurg
7	नाशिक	8	8	16	50	61	111	37	273	310	66	28	94	6	15	21	Nashik
8	धुळे	1	12	13	19	11	30	11	150	161	13	7	20	11	56	67	Dhule
9	नांदुरबार	2	0	2	19	3	22	10	12	22	10	3	13	2	5	7	Nandurbar
10	जळगाव	8	0	8	66	33	99	49	143	192	48	25	73	31	51	82	Jalgaon
11	अहमदनगर	5	8	13	114	28	142	102	228	330	167	23	190	28	14	42	Ahmednagar
12	पुणे	3	28	31	45	225	270	19	913	932	70	106	176	5	17	22	Pune
13	सातारा	-	5	5	109	31	140	137	155	292	142	26	168	44	95	139	Satara
14	सांगली	1	0	1	120	43	163	36	60	96	115	26	141	24	44	68	Sangli
15	सोलापूर	7	7	14	97	24	121	40	31	71	96	9	105	9	3	12	Solapur
16	कोल्हापूर	0	3	3	96	58	154	20	137	157	158	37	195	1	25	26	Kolhapur
17	औरंगाबाद	3	0	3	30	42	72	33	208	241	41	22	63	21	40	61	Aurangabad
18	जालना	3	1	4	30	3	33	17	51	68	40	0	40	9	9	18	Jalna
19	परभणी	1	1	2	36	5	41	26	96	122	64	9	73	10	16	26	Parbhani Hingoli
20	हिंगोली																
21	बीड	5	2	7	37	14	51	18	18	36	45	8	53	2	7	9	Beed
22	नांदेड	0	3	3	54	15	69	22	134	156	56	6	62	4	75	79	Nanded
23	उस्मानाबाद	1	0	1	54	12	66	32	85	117	77	6	83	2	1	3	Osmanabad
24	लातूर	3	2	5	60	21	81	43	106	149	74	6	80	5	30	35	Latur
25	बुलढाणा	0	1	1	38	19	57	9	80	89	58	17	75	32	97	129	Buldhana
26	अकोला	2	0	2	64	19	83	34	235	269	38	10	48	16	26	42	Akola
27	वाशिम	-	-	-	32	6	38	5	16	21	38	6	44	8	22	30	Washim
28	अमरावती	4	8	12	100	35	135	41	344	385	66	14	80	38	154	192	Amravati
29	यवतमाळ	1	1	2	144	50	194	42	108	150	56	11	67	17	43	60	Yavatmal
30	वर्धा	5	0	5	63	26	89	85	105	190	123	25	148	60	54	114	Wardha
31	नाजपूर	0	0	0	42	82	124	40	149	189	71	63	134	16	18	34	Nagpur
32	भंडारा	5	4	9	55	9	64	24	95	119	117	12	129	3	26	29	Bhandara Gondiya
33	गोंदिया																
34	चंद्रपूर	6	3	9	22	43	65	19	107	126	63	31	94	9	7	16	Chandrapur
35	गडचिरोली	11	0	11	46	1	47	18	3	21	65	3	68	1	0	1	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		93	126	219	1,788	1,256	3,044	1,048	6,022	7,070	2,182	974	3,156	431	991	1,422	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 3.8 – Contd.

अनु क्रमांक	जिल्हा	दुखापतीचा तपशील /Details of injuries												District
		वाहतुकीचे अपघात			इतर वर्गीकरण न केलेले अपघात			मनुष्यवध			सर्पदंश			
Serial No.	(2)	Traffic Accidents			Other Accidents not classified elsewhere			Homicide			Snake bite			(2)
(1)		ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण	ग्रामीण	नागरी	एकूण	
		Rural	Urban	Total	Rural	Urban	Total	Rural	Urban	Total	Rural	Urban	Total	
		(72)	(73)	(74)	(75)	(76)	(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(82)	(83)	
1	मुंबई													Mumbai
2	मुंबई उप-नगर	0	0	0	-	4,818	4,818	-	2	2	-	4	4	Mumbai Suburban
3	ठाणे	140	178	318	190	512	702	8	8	16	63	18	81	Thane
4	रायजड	20	3	23	160	75	235	4	0	4	25	7	32	Raigad
5	रत्नाजिरी	16	3	19	107	84	191	2	-	2	20	2	22	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	5	1	6	71	4	75	1	-	1	14	0	14	Sindhudurg
7	नाशिक	82	34	116	245	289	534	1	3	4	80	20	100	Nashik
8	धुळे	23	14	37	91	95	186	1	5	6	29	10	39	Dhule
9	नंदुरबार	9	7	16	35	13	48	3	0	3	20	0	20	Nandurbar
10	जळगाव	36	64	100	181	173	354	5	1	6	50	16	66	Jalgaon
11	अहमदनगर	55	11	66	207	189	396	3	1	4	49	10	59	Ahmednagar
12	पुणे	47	28	75	328	1,112	1,440	14	3	17	30	7	37	Pune
13	सातारा	68	4	72	378	95	473	11	1	12	24	3	27	Satara
14	सांगली	49	17	66	148	125	273	13	6	19	12	6	18	Sangli
15	सोलापूर	53	3	56	213	63	276	15	2	17	50	7	57	Solapur
16	कोल्हापूर	28	3	31	118	71	189	11	5	16	26	2	28	Kolhapur
17	औरंगाबाद	6	0	6	151	277	428	0	1	1	25	4	29	Aurangabad
18	जालना	3	1	4	95	36	131	0	0	0	13	2	15	Jalna
19	परभणी													Parbhani
20	हिंगोली	4	9	13	91	44	135	4	2	6	43	28	71	Hingoli
21	बीड	7	4	11	118	42	160	5	1	6	28	1	29	Beed
22	नांदेड	15	2	17	96	70	166	5	3	8	44	35	79	Nanded
23	उस्मानाबाद	22	1	23	113	53	166	2	0	2	23	16	39	Osmanabad
24	लातूर	21	4	25	190	60	250	3	5	8	34	15	49	Latur
25	बुलढाजा	5	7	12	127	63	190	5	1	6	27	14	41	Buldhana
26	अकोला	16	7	23	64	109	173	3	0	3	11	5	16	Akola
27	वाशिम	0	2	2	66	17	83	1	0	1	8	3	11	Washim
28	अमरावती	19	10	29	180	134	314	13	2	15	44	15	59	Amravati
29	यवतमाळ	17	4	21	119	41	160	7	4	11	33	9	42	Yavatmal
30	वर्धा	16	23	39	93	37	130	7	1	8	40	10	50	Wardha
31	नागपूर	24	11	35	250	431	681	6	29	35	40	8	48	Nagpur
32	भंडारा													Bhandara
33	गोंदिया	75	8	83	136	43	179	32	1	33	41	4	45	Gondiya
34	चंद्रपूर	28	27	55	99	235	334	7	9	16	27	5	32	Chandrapur
35	गडचिरोली	7	2	9	70	15	85	7	0	7	30	1	31	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	916	492	1,408	4,530	9,425	13,955	199	96	295	1,003	287	1,290	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No.3.8-Contd.

		दुखापतीचा तपशील/Details of Injuries												
अनु.क्र Sr. No. (1)	जिल्हा (2)	जंगली श्वापदे Wild beasts			सापाव्यतिरिक्त इतर विषारी प्राणी दंश Other than snake bites			एकूण दुखापती Total Injuries			मधुमेह Diabetes			District (2)
		ग्रामीण Rural (84)	नागरी Urban (85)	एकूण Total (86)	ग्रामीण Rural (87)	नागरी Urban (88)	एकूण Total (89)	ग्रामीण Rural (90)	नागरी Urban (91)	एकूण Total (92)	ग्रामीण Rural (93)	नागरी Urban (94)	एकूण Total (95)	
1	मुंबई	-	-	-	-	-	-	-	6,945	6,945	-	3841	3841	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाणे	2	-	2	-	-	-	561	1,221	1,782	24	493	517	Thane
4	रायजड	1	-	1	-	-	-	288	184	472	9	28	37	Raigad
5	रत्नाजिरी	-	-	-	-	-	-	265	155	420	31	8	39	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	-	-	195	16	211	27	4	31	Sindhudurg
7	नाशिक	-	-	-	-	-	-	567	723	1,290	23	122	145	Nashik
8	धुळे	1	-	1	-	-	-	199	348	547	7	16	23	Dhule
9	नांदुरबार	1	-	1	-	-	-	109	43	152	7	18	25	Nandurbar
10	जळगाव	-	-	-	-	-	-	466	506	972	40	43	83	Jalgaon
11	अहमदनगर	-	-	-	-	-	-	725	504	1,229	36	42	78	Ahmednagar
12	पुणे	1	-	1	-	-	-	561	2,411	2,972	14	479	493	Pune
13	सातारा	-	-	-	-	-	-	914	411	1,325	67	54	121	Satara
14	सांगली	-	-	-	-	-	-	517	327	844	38	126	164	Sangli
15	सोलापूर	3	-	3	-	-	-	578	142	720	30	57	87	Solapur
16	कोल्हापूर	-	-	-	-	-	-	458	340	798	50	72	122	Kolhapur
17	औरंगाबाद	-	-	-	-	-	-	307	595	902	0	24	24	Aurangabad
18	जालना	-	1	1	-	-	-	207	103	310	1	2	3	Jalna
19	परभणी	1	-	1	-	-	-	281	209	490	2	8	10	Parbhani
20	हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Hingoli
21	बीड	-	-	-	-	-	-	260	95	355	7	12	19	Beed
22	नांदेड	1	-	1	-	-	-	298	347	645	4	15	19	Nanded
23	उस्मानाबाद	-	-	-	-	-	-	327	175	502	8	6	14	Osmanabad
24	लातूर	-	-	-	-	-	-	430	247	677	8	20	28	Latur
25	बुलढाजा	-	-	-	-	-	-	309	303	612	5	7	12	Buldhana
26	अकोला	-	-	-	-	-	-	246	411	657	5	31	36	Akola
27	वाशिम	-	-	-	-	-	-	158	72	230	3	6	9	Washim
28	अमरावती	-	-	-	-	-	-	502	710	1,212	8	37	45	Amravati
29	यवतमाळ	-	-	-	-	-	-	435	270	705	23	17	40	Yavatmal
30	वर्धा	3	2	2	-	-	-	496	799	1,295	2	2	4	Nagpur
32	भंडारा	-	-	-	-	-	-	483	198	681	19	11	30	Bhandara
33	गोंदिया	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Gondiya
34	चंद्रपूर	2	-	2	-	-	-	277	464	741	19	26	45	Chandrapur
35	गडचिरोली	1	-	1	-	-	-	245	25	270	8	3	11	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		17	3	20	0	0	0	12,154	19,581	31,735	539	5,645	6,184	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No.3.8-Contd.

अनु.क्र. Sr. No. (1)	जिल्हा (2)	रक्त क्षय Anaemia			मेंदूज्वर Meningitis			पक्षघात Paralysis			दमा Asthama			District (2)
		ग्रामीण Rural (96)	नागरी Urban (97)	एकूण Total (98)	ग्रामीण Rural (99)	नागरी Urban (100)	एकूण Total (101)	ग्रामीण Rural (102)	नागरी Urban (103)	एकूण Total (104)	ग्रामीण Rural (105)	नागरी Urban (106)	एकूण Total (107)	
1	मुंबई	-	898	898	-	533	533	-	-	-	-	2,797	2,797	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर	-			-			-	-	-	-			Mumbai Suburban
3	ठाणे	1	213	214	0	14	15	165	441	606	266	599	865	Thane
4	रायजड	8	15	23	3	9	12	53	29	82	77	61	138	Raigad
5	रत्नाजिरी	3	1	4	2	5	7	194	11	205	161	6	167	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	3	5	8	1	0	1	200	13	213	294	26	320	Sindhudurg
7	नाशिक	8	48	56	25	28	53	182	108	290	477	192	669	Nashik
8	धुळे	4	26	30	5	12	17	59	16	75	212	69	281	Dhule
9	नांदुरबार	2	0	2	4	2	6	51	24	75	146	74	220	Nandurbar
10	जळगाव	1	1	2	6	3	9	117	63	180	589	217	806	Jalgaon
11	अहमदनगर	5	70	75	10	21	31	79	82	161	202	63	265	Ahmednagar
12	पुणे	4	206	210	1	232	233	67	249	316	115	277	392	Pune
13	सातारा	8	55	63	2	22	24	128	50	178	236	50	286	Satara
14	सांगली	7	31	38	8	53	61	153	132	285	308	133	441	Sangli
15	सोलापूर	1	26	27	3	8	11	118	37	155	334	173	507	Solapur
16	कोल्हापूर	19	56	75	6	38	44	391	255	646	901	196	1,097	Kolhapur
17	औरंगाबाद	-	4	4	1	3	4	43	20	63	121	38	159	Aurangabad
18	जालना	-	11	11	3	3	6	13	18	31	105	25	130	Jalna
19	परभणी	-	1	3	6	2	8	35	35	70	109	118	227	Parbhani
20	हिंगोली	2												Hingoli
21	बीड	-	10	10	4	9	13	21	48	69	68	39	107	Beed
22	नांदेड	6	11	17	3	1	4	28	52	80	87	74	161	Nanded
23	उस्मानाबाद	6	3	9	3	4	7	25	19	44	79	21	100	Osmanabad
24	लातूर	-	8	8	4	5	9	38	29	67	155	36	191	Latur
25	बुलढाणा	1	46	47	0	2	2	78	23	101	235	75	310	Buldhana
26	अकोला	-	22	22	4	6	10	41	78	119	129	305	434	Akola
27	वाशिम	-	4	4	4	5	9	24	38	62	114	111	225	Washim
28	अमरावती	5	94	99	3	46	49	121	182	303	365	176	541	Amravati
29	यवतमाळ	3	12	15	7	15	22	57	48	105	249	168	417	Yavatmal
30	वर्धा	24	14	38	18	5	23	82	70	152	538	253	791	Wardha
31	नाजपूर	3	2	5	-	-	-	129	94	223	215	147	362	Nagpur
32	भंडारा	-	62	73	0	11	11	864	188	1,052	397	81	478	Bhandara
33	गोंदिया	-												Gondiya
34	चंद्रपूर	6	6	12	2	4	6	230	205	435	256	318	574	Chandrapur
35	गडचिरोली	9	2	11	3	0	3	121	7	128	217	7	224	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य..		150	1,963	2,113	141	1,101	1,242	3,907	2,664	6,571	7,757	6,925	14,682	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक /TABLE No.3.8 -Contd.

अनु- क्रमांक	जिल्हा	यकृताचे आजार Liver diseases			वार्धक्य Senility			गरोदरपणातील आजार Complaints relating to pregnancy			अपरिपक्वता Pre-maturity			District
		ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(108)	(109)	(110)	(111)	(112)	(113)	(114)	(115)	(116)	(117)	(118)	(119)	(2)
1	मुंबई	-	-	-	-	4,167	4,167	-	35	35	-	2,379	2,379	Mumbai
2	मुंबईउप-नगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाजे	64	305	369	2,164	1,382	3,546	12	5	17	32	117	149	Thane
4	रायजड	15	26	41	3,053	376	3,429	9	3	12	36	31	67	Raigad
5	रत्नाजिरी	26	12	38	5,562	328	5,890	7	2	9	12	15	27	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	36	11	47	3,327	113	3,440	0	0	0	45	26	71	Sindhudurg
7	नाशिक	18	115	133	6,340	2,574	8,914	23	27	50	76	256	332	Nashik
8	धुळे	11	13	24	2,499	793	3,292	9	5	14	11	96	107	Dhule
9	नांदुरबार	6	31	37	1,380	207	1,587	10	0	10	10	0	10	Nandurbar
10	जळगाव	20	40	60	5,783	2,396	8,179	13	11	24	99	4	103	Jalgaon
11	अहमदनगर	20	42	62	6,627	1,216	7,843	26	4	30	127	183	310	Ahmednagar
12	पुणे	29	359	388	6,675	5,780	12,455	7	3	10	45	606	651	Pune
13	सातारा	84	51	135	6,000	779	6,779	11	7	18	45	81	126	Satara
14	सांगली	56	107	163	5,479	1,915	7,394	9	4	13	132	653	785	Sangli
15	सोलापूर	81	183	264	5,200	2,472	7,672	31	9	40	24	143	167	Solapur
16	कोल्हापूर	51	161	212	5,407	1,923	7,330	6	13	19	32	361	393	Kolhapur
17	औरंगाबाद	3	14	17	2,351	1,722	4,073	12	9	21	8	33	41	Aurangabad
18	जालना	1	4	5	1,150	168	1,318	8	0	8	27	0	27	Jalna
19	परभणी	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Parbhani
20	हिंगोली	2	6	8	1,763	229	1,992	9	24	33	21	3	24	Hingoli
21	बीड	3	12	15	1,730	451	2,181	11	8	19	11	54	65	Beed
22	नांदेड	11	9	20	1,381	487	1,868	13	6	19	27	19	46	Nanded
23	उस्मानाबाद	8	15	23	1,800	240	2,040	4	4	8	34	45	79	Osmanabad
24	लातूर	8	15	23	1,585	180	1,765	14	1	15	33	4	37	Latur
25	बुलढाजा	1	12	13	2,548	841	3,389	0	1	1	53	108	161	Buldhana
26	अकोला	4	39	43	1369	425	1,794	8	16	24	13	12	25	Akola
27	वाशिम	3	22	25	986	169	1,155	5	0	5	22	9	31	Washim
28	अमरावती	32	79	111	2,771	2,090	4,861	14	31	45	268	563	831	Amravati
29	यवतमाळ	6	19	25	1,451	274	1,725	11	8	19	40	5	45	Yavatmal
30	वर्धा	9	8	17	1,365	390	1,755	5	3	8	128	60	188	Wardha
31	नाजपूर	0	7	7	2,003	2,618	4,621	1	0	1	32	34	66	Bhandara
32	भंडारा	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Bhandara
33	गोंदिया	4	12	16	4,265	583	4,848	18	6	24	86	61	147	Gondiya
34	चंद्रपूर	28	40	68	2,266	517	2,783	19	7	26	172	348	520	Chandrapur
35	गडचिरोली	4	0	4	1,133	58	1,191	11	1	12	84	0	84	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		644	1,769	2,413	97,413	37,863	1,35,276	336	263	588	1,785	6309	8,094	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 3.8 -Contd.

अ.क्र. Sr. No. (1)	जिल्हा (2)	सर्व इतर कारणे All other causes			कारणे न सांगितलेले Causes not stated			एकूण मृत्यू Total deaths			District (2)
		ग्रामीण Rural (120)	नागरी Urban (121)	एकूण Total (122)	ग्रामीण Rural (123)	नागरी Urban (124)	एकूण Total (125)	ग्रामीण Rural (126)	नागरी Urban (127)	एकूण Total (128)	
1	मुंबई	-	29,640	29,640	-	-	-	0	1,23,931	1,23,931	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Mumbai Suburban
3	ठाणे	3,893	6,775	10,668	600	1,827	2,427	13,186	28,642	41,828	Thane
4	रायजड	3,885	925	4,810	602	108	710	12,724	3,414	16,138	Raigad
5	रत्नाजिरी	3,651	860	4,511	131	60	191	14,942	2,625	17,567	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1,791	256	2,047	263	71	334	9,219	1,069	10,288	Sindhudurg
7	नाशिक	3,837	4,884	8,721	219	372	591	17,296	16,853	34,149	Nashik
8	धुळे	1,613	1,066	2,679	418	454	872	7,451	4,822	12,273	Dhule
9	नांदुरबार	1,288	150	1,438	448	37	485	5,280	1,082	6,362	Nandurbar
10	जळगाव	4,105	1,905	6,010	404	331	735	17,717	8,939	26,656	Jalgaon
11	अहमदनगर	3,242	3,413	6,655	1,344	298	1,642	17,286	10,972	28,258	Ahmednagar
12	पुणे	3,365	8,968	12,333	1,082	2,706	3,788	16,549	40,134	56,683	Pune
13	सातारा	3,237	1,175	4,412	447	101	548	16,914	5,474	22,388	Satara
14	सांगली	3,168	2,990	6,158	65	138	203	15,076	11,183	26,259	Sangli
15	सोलापूर	3,517	2,931	6,448	353	1,713	2,066	15,325	12,044	27,369	Solapur
16	कोल्हापूर	4,204	2,166	6,370	544	835	1,379	18,625	11,411	30,036	Kolhapur
17	औरंगाबाद	2,526	2,267	4,793	748	716	1,464	9,182	9,361	18,543	Aurangabad
18	जालना	1,582	782	2,364	315	102	417	5,350	2,279	7,629	Jalna
19	परभणी	2,618	2,169	4,787	772	309	1,081	8,796	5,894	14,690	Parbhani
20	हिंगोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Hingoli
21	बीड	1,500	900	2,400	205	161	366	5,775	3,347	9,122	Beed
22	नांदेड	2,192	1,753	3,945	370	407	777	7,196	6,276	13,472	Nanded
23	उस्मानाबाद	1,731	642	2,373	59	66	125	6,336	2,194	8,530	Osmanabad
24	लातूर	3,164	938	4,102	147	44	191	9,443	2,949	12,392	Latur
25	बुलढाजा	2,976	1,040	4,016	296	141	437	10,203	4,845	15,048	Buldhana
26	अकोला	1,304	1,322	2,626	170	288	458	5,333	6,044	11,377	Akola
27	वाशिम	1,053	228	1,281	195	13	208	4,068	1,230	5,298	Washim
28	अमरावती	2,743	1,187	3,930	103	243	346	11,015	8,654	19,669	Amravati
29	यवतमाळ	3,822	1,675	5,497	250	188	438	11,420	5,185	16,605	Yavatmal
30	वर्धा	2,201	781	2,982	401	77	478	8,573	3,526	12,099	Wardha
31	नाजपूर	4,056	7,740	11,796	180	176	356	12,070	23,042	35,112	Nagpur
32	भंडारा	3,767	1,098	4,865	1,747	334	2,081	17,257	4,965	22,222	Bhandara
33	गोंदिया	-	-	-	-	-	-	-	-	-	Gondiya
34	चंद्रपूर	2,698	1,107	3,805	142	89	231	9,685	5,588	15,273	Chandrapur
35	गडचिरोली	1,843	198	2,041	480	0	480	6,743	589	7,332	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		86,572	93,931	1,80,503	13,500	12,405	25,905	3,45,549	3,78,015	7,23,564	Maharashtra State

आधार :- आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शास-1, पुणे / Source :- Directorate of Health Services, Government of Maharashtra, Pune

४. गृहनिर्माण :

४.१ या विभागात २००१ च्या जनगणनेनुसार घरबांधणी विषयी गोळा करण्यात आलेली माहिती देण्यात आली आहे.

४.२ “घर” म्हणजे वस्ती असलेले किंवा वस्ती नसलेले निवासगृह, दुकान, दुकान व निवासी (संमिश्र) उद्योगधंद्याचे ठिकाण व कार्यशाळा इत्यादीसाठी असलेले एखादे बांधकाम किंवा त्याचा भाग, ज्याला रस्त्यावरून, सार्वजनिक जिन्यावरून, शिवारातून किंवा मुख्य दरवाजातून प्रवेश करता येण्यासारखे प्रवेशद्वार आहे, असे ठिकाण अशी व्याख्या करण्यात आली. तक्ता क्रमांक ४.२ मध्ये घराच्या वापरानुसार जनगणना झालेल्या कुटुंबांचे वापरात असलेल्या खोल्यांचे संख्येनुसार वर्गीकरण दिले आहे. चार भिंती व डोक्यावर छप्पर असून प्रवेशद्वार आहे आणि ज्याचा आकार कमीतकमी ६ X ६ फुट असेल अशा जागेस “खोली” म्हणतात. बंद न केलेली छपरी, स्वयंपाकाची खोली, भांडार, गॅरेज, गुरांचा गोठा किंवा ज्या खोलीचा आकार ६ X ६ फूटांपेक्षा कमी आहे अशी जागा खोली म्हणून गणली जात नाही. कुटुंबातील व्यक्ती अशा प्रकारच्या कोणत्याही जागी राहत असल्यास ती नियमानुसार “खोलीत” राहते असे समजले जात नाही. “कुटुंब” म्हणजे एकाच घरात एकत्र राहणा-या आणि त्याच ठिकाणी शिजवलेले भोजन घेणा-या व्यक्तींचा समूह, कुटुंबातील कोणत्याही व्यक्तीस कामकाजाच्या निकडीमुळे असे करणे शक्य नसले तरी, त्या व्यक्तीस त्या कुटुंबातील गणले जाते. ह्या ठिकाणी दिलेली माहिती फक्त कुटुंबसंस्थेपुरतीच मर्यादित आहे. संस्थांतील कुटुंबे उदा. वसतिगृहे, राहण्याची व जेवणाची सोय असलेल्या खाणावळी, तुरुंग, दवाखाने इ. ठिकाणी राहणा-या व्यक्तींचा समूह जरी “कुटुंब” संज्ञेच्या व्याख्येत बसत असला तरी त्यांचा त्यात समावेश करण्यात आलेला नाही.

4. Housing :

4.1. This section gives data on housing collected through 2001 Population Census.

4.2. In the 2001 Census “ House ” was defined as a structure or part of a structure (inhabited or vacant) or a dwelling, a shop, a shop-cum-dwelling or a place of business, workschool, etc. with a separate entrance whether that separate entrance led directly to the street or to a common staircase, court-yard or a gate. The classification of houses according to the purpose for which they were used and the distribution of households by the number of rooms occupied is given in Table No. 4.2. A room has four walls with a door way and a roof overhead and of at least 6'x6' dimensions. Unenclosed verandah, kitchen, store, garage and cattleshed or places of sizes smaller than 6'x6' are not treated as rooms. Households residing in any one of such places are treated as having no regular room. A ' household ' is a group of persons who commonly live together in the same house and take their meals from a common mess unless exigencies of work prevent one of them from doing so. Material presented here is restricted only to the family type of households. Institutional households, i.e. groups of persons residing in hostels, boardings, prisons, hospitals, etc., who otherwise satisfy the definition of household are not included here.

**4. गृहविषयक सांख्यिकी/
तक्ता क्रमांक/
घरांची वापरानुसार केलेली वर्गवारी/
जनगणना/**

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण ग्रामीण नागरी	जनगणनेनुसार घरांची संख्या Total Number of census houses	घरांची यादी करतेवेळी रिकामी आढळलेली घरे Census houses vacant at the time of house listing	निवास Residence	निवासासह अन्य वापर Residence cum- other use	दुकान, कार्यालय Shop, Office	वापरातील Occupied
								शाळा, कॉलेज इत्यादि Schools, College, etc.,
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	मुंबई	ए	9,76,597	84,780	6,24,047	18,568	1,43,847	1,942
		जा	0	0	0	0	0	0
		-ना	9,76,597	84,780	6,24,047	18,568	1,43,847	1,942
2	मुंबई उप-नगर	ए	24,27,994	2,98,346	17,21,939	36,312	1,70,114	4,872
		जा	0	0	0	0	0	0
		-ना	24,27,994	2,98,346	17,21,939	36,312	1,70,114	4,872
3	ठाजे	ए	23,60,563	3,65,413	16,25,717	52,167	1,58,466	11,432
		जा	5,43,690	53,979	3,93,332	29,848	13,446	7,412
		-ना	18,16,873	3,11,434	12,32,385	22,319	1,45,020	4,020
4	रायजड	ए	6,86,655	98,712	4,54,771	11,179	25,995	6,901
		जा	5,15,988	66,101	3,46,397	7,910	11,721	6,061
		-ना	1,70,667	32,611	1,08,374	3,269	14,274	,840
5	रत्नाजिरी	ए	5,48,382	49,076	3,49,238	5,627	18,887	5,274
		जा	4,90,417	40,978	3,12,892	4,721	12,474	4,985
		-ना	57,965	8,098	36,346	906	6,413	289
6	सिंधुदुर्ग	ए	2,96,486	29,982	1,80,382	3,125	11,906	3,065
		जा	2,67,089	26,356	1,63,078	2,604	8,306	2,844
		-ना	29,397	3,626	17,304	521	3,600	221
7	-शाशिर्ज	ए	12,03,869	1,57,057	8,42,740	22,010	65,860	11,219
		जा	6,98,559	76,605	5,08,442	14,019	21,042	9,618
		-ना	5,05,310	80,452	3,34,298	7,991	44,818	1,601
8	धुळे	ए	4,24,975	46,471	3,17,673	7,145	18,343	3,472
		जा	3,23,049	36,352	2,44,405	4,769	8,479	3,079
		-ना	1,01,926	10,119	73,268	2,376	9,864	393
9	-दुरबार	ए	3,10,853	21,691	2,29,605	18,509	10,030	4,215
		जा	2,62,259	16,381	1,96,327	17,311	5,042	4,026
		-ना	48,594	5,310	33,278	1,198	4,988	189
10	जळजाव	ए	9,39,241	96,977	7,05,646	11,536	42,696	6,158
		जा	6,84,096	70,732	5,20,331	7,226	19,025	5,311
		-ना	2,55,145	26,245	1,85,315	4,310	23,671	847
11	अहमद-नगर	ए	10,58,373	1,09,844	7,19,194	17,163	55,788	10,606
		जा	8,46,995	85,272	5,76,956	12,924	32,388	9,670
		-ना	2,11,378	24,572	1,42,238	4,239	23,400	936

HOUSING STATISTICS

TABLE No. 4.1

**Classification of houses According to Use
Population Census (2001)**

घरे Census houses used as							
हॉटेल, लॉज इत्यादि Hotel, Lodge Guest House etc.	हॉस्पिटल दवाखाना, Dispensary etc.	कारखाने यंत्रशाळा व तात्पुरत्या जागा Factories, workshops and workshed etc.	प्रार्थनालये Places of worship	इतर बिगर-निवासी वापर Other Non-residential use	Total Rural Urban	District	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(3)	(2)	
5,317	4,723	23,946	2,500	66,927	T	Mumbai	
0	0	0	0	0	R		
5,317	4,723	23,946	2,500	66,927	U		
7,597	9,954	67,787	6,751	1,04,322	T	Mumbai Suburban	
0	0	0	0	0	R		
7,597	9,954	67,787	6,751	1,04,322	U		
7,250	8,179	46,960	8,521	76,458	T	Thane	
1,336	1,053	4,205	3,500	35,579	R		
5,914	7,126	42,755	5,021	40,879	U		
2,873	1,654	5,312	8,078	71,180	T	Raigad	
1,587	910	3,150	7,106	65,045	R		
1,286	744	2,162	972	6135	U		
1,379	1,340	3,769	8,417	1,05,375	T	Ratnagiri	
960	980	2,929	7,988	1,01,510	R		
419	360	840	429	3,865	U		
1,051	909	2,602	5,132	58,332	T	Sindhudurg	
774	719	2,078	4,821	55,509	R		
277	190	524	311	2,823	U		
4,618	4,118	14,468	11,609	70,170	T	Nashik	
1,895	1,555	4,389	8,855	52,139	R		
2,723	2,563	10,079	2,754	18,031	U		
1,122	1,063	2,657	2,986	24,043	T	Dhule	
648	592	1,098	2,368	21,259	R		
474	471	1,559	618	2,784	U		
544	610	1,239	2,030	22,380	T	Nandurbar	
335	408	655	1,708	20,066	R		
209	202	584	322	2,314	U		
2,230	2,363	5,164	7,211	59,260	T	Jalgaon	
1,327	1,265	2,615	5,714	50,550	R		
903	1,098	2,549	1,497	8,710	U		
4,176	3,120	8,945	13,844	1,15,693	T	Ahmednagar	
2,983	2,000	5,806	12,105	1,06,891	R		
1,193	1,120	3,139	1,739	8,802	U		

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
12	पुजे	ए	20,69,408	3,07,301	13,90,637	35,128	1,36,855	12,360
		जा	8,09,458	96,868	5,43,047	19,222	27,895	9,371
		-गा	12,59,950	2,10,433	8,47,590	15,906	1,08,960	2,989
13	सातारा	ए	7,95,055	94,020	5,14,535	26,987	35,422	6,968
		जा	6,80,941	79,111	4,43,974	23,892	23,044	6,394
		-गा	1,14,114	14,909	70,561	3,095	12,378	574
14	सांजली	ए	6,82,340	71,414	4,73,683	17,533	39,906	4,827
		जा	5,06,932	51,202	3,56,645	13,386	20,942	4,137
		-गा	1,75,408	20,212	1,17,038	4,147	18,964	690
15	सोलापूर	ए	9,35,310	82,282	6,80,832	29,737	53,647	7,073
		जा	6,42,727	58,467	4,78,171	9,962	24,830	5,923
		-गा	2,92,583	23,815	2,02,661	19,775	28,817	1,150
16	जोल्हापूर	ए	9,32,124	82,918	6,34,827	45,170	50,324	5,689
		जा	6,46,299	57,015	4,35,724	37,308	22,895	4,555
		-गा	2,85,825	25,903	1,99,103	7,862	27,429	1,134
17	औरंगाबाद	ए	6,85,576	72,837	5,10,189	10,063	40,603	5,158
		जा	4,28,338	43,638	3,25,306	5,261	15,427	4,182
		-गा	2,57,238	29,199	1,84,883	4,802	25,176	976
18	जाल-गा	ए	3,77,943	30,388	2,90,631	6,475	15,668	2,952
		जा	3,12,092	23,386	2,43,985	4,779	9,222	2,698
		-गा	65,851	7,002	46,646	1,696	6,446	254
19	परभजी	ए	3,36,616	17,291	2,72,661	5,526	15,482	2,256
		जा	2,35,979	10,795	1,96,499	3,187	5,444	1,834
		-गा	1,00,637	6,496	76,162	2,339	10,038	422
20	हिंजोली	ए	2,19,045	12,096	1,75,168	3,620	6,606	1,679
		जा	1,88,131	10,059	1,51,567	2,889	4,039	1,543
		-गा	30,914	2,037	23,601	731	2,567	136
21	बीड	ए	5,53,027	42,202	4,17,464	9,383	23,090	4,948
		जा	4,64,763	35,969	3,52,040	7,802	13,124	4,554
		-गा	88,264	6,233	65,424	1,581	9,966	394
22	गांदेड	ए	6,42,699	36,713	5,09,440	9,257	32,106	4,878
		जा	4,91,465	24,972	4,00,167	6,420	14,406	4,066
		-गा	1,51,234	11,741	1,09,273	2,837	17,700	812
23	उस्मानाबाद	ए	3,65,341	27,974	2,85,677	5,309	17,370	2,992
		जा	3,09,827	23,537	2,45,953	4,332	10,335	2,726
		-गा	55,514	4,437	39,724	977	7,035	266
24	लातूर	ए	4,40,056	21,989	3,57,689	8,461	24,751	2,997
		जा	3,39,844	16,860	2,82,714	6,332	12,294	2,543
		-गा	1,00,212	5,129	74,975	2,129	12,457	454
25	बुलढाजा	ए	5,79,424	43,354	4,32,589	8,006	25,898	3,604
		जा	4,59,965	31,100	3,50,192	5,698	12,660	3,098
		-गा	1,19,459	12,254	82,397	2,308	13,238	506
26	अजोला	ए	3,94,935	25,886	3,04,447	6,246	20,028	2,901
		जा	2,51,960	14,597	1,96,150	4,331	6,400	2,373
		-गा	1,42,975	11,289	1,08,297	1,915	13,628	528

TABLE No. 4.1—contd.

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(3)	(2)
9,131	7,686	27,728	19,506	1,23,076	T.	Pune
3,139	2,022	7,234	13,687	86,973	R	
5,992	5,664	20,494	5,819	36,103	U	
3,044	2,568	6,648	11,330	93,533	T.	Satara
1,897	1,827	4,942	10,256	85,604	R	
1,147	741	1,706	1,074	7,929	U	
2,139	2,269	6,820	7,505	56,244	T.	Sangli
1,302	1,414	3,877	6,401	47,626	R	
837	855	2,943	1,104	8,618	U	
3,934	2,653	7,815	11,616	55,721	T.	Solapur
2,505	1,406	3,824	9,441	48,198	R	
1,429	1,247	3,991	2,175	7,523	U	
3,104	3,026	14,939	8,042	84,085	T.	Kolhapur
1,639	1,636	6,576	6,566	72,385	R	
1,465	1,390	8,363	1,476	11,700	U	
2,868	1,994	4,505	7,028	30,331	T.	Aurangabad
1,443	960	1,731	5,499	24,891	R	
1,425	1,034	2,774	1,529	5,440	U	
1,240	884	1,790	4,075	23,840	T.	Jalna
777	640	1,010	3,603	21,992	R	
463	244	780	472	1,848	U	
1,128	781	1,696	3,158	16,637	T.	Parbhani
454	396	659	2,490	14,221	R	
674	385	1,037	668	2,416	U	
621	474	851	1,936	15,994	T.	Hingoli
377	336	578	1,713	15,030	R	
244	138	273	223	964	U	
2,159	1,182	3,196	5,592	43,811	T.	Beed
1,490	864	2,009	5,052	41,859	R	
669	318	1,187	540	1,952	U	
2,821	1,596	3,346	5,645	36,897	T.	Nanded
1,481	933	1,432	4,744	32,844	R	
1,340	663	1,914	901	4,053	U	
1,821	763	1,791	3,759	17,885	T.	Osmanabad
1,254	575	1,329	3,340	16,446	R	
567	188	462	419	1,439	U	
1,960	1,006	2,647	3,747	14,809	T.	Latur
1,121	626	1,316	3,266	12,772	R	
839	380	1,331	481	2,037	U	
1,860	1,451	3,056	5,563	54,043	T.	Buldhana
982	916	1,672	4,596	49,051	R	
878	535	1,384	967	4,992	U	
1,110	1,369	2,166	3,857	26,925	T.	Akola
564	616	999	2,814	23,116	R	
546	753	1,167	1,043	3,809	U	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
27	वाशिम	ए	2,59,106	12,891	1,96,796	4,333	8,759	2,353
		ज्जा	2,19,160	9,682	1,67,845	3501	4,961	2,160
		-ॡ	39,946	3,209	28,951	832	3,798	193
28	अमरावती	ए	6,46,201	42,901	4,95,006	13,395	33,078	4,694
		ज्जा	4,32,034	25,019	3,37,920	8,964	11,846	3,686
		-ॡ	2,14,167	17,882	1,57,086	4,431	21,232	1,008
29	यवतमाल	ए	6,37,264	32,106	4,93,592	9,929	24,767	5,537
		ज्जा	5,23,928	22,882	4,10,234	7,502	13,945	5,083
		-ॡ	1,13,336	9,224	83,358	2,427	10,822	454
30	वर्धा	ए	3,29,821	21,006	2,48,578	7,696	15,533	2,759
		ज्जा	2,44,053	13,704	1,85,935	5,407	7,364	2,389
		-ॡ	85,768	7,302	62,643	2,289	8,169	370
31	-ाजपूर	ए	9,96,221	77,883	7,57,195	20,586	62,343	6,488
		ज्जा	3,75,221	26,956	2,84,078	6,344	10,735	4,237
		-ॡ	6,21,000	50,927	4,73,117	14,242	51,608	2,251
32	भंडारा	ए	3,01,882	22,082	2,29,407	4,981	12,476	2,755
		ज्जा	2,56,348	17,254	1,95,883	4,252	8,544	2,506
		-ॡ	45,534	4,828	33,524	729	3,932	249
33	जोदिया	ए	3,25,889	20,373	2,35,767	8,778	10,543	3,009
		ज्जा	2,90,121	16,737	2,10,527	7,740	7,132	2,833
		-ॡ	35768	3,636	25,240	1,038	3,411	176
34	चंद्रपूर	ए	5,83,384	37,509	4,32,243	9,853	22,289	6,126
		ज्जा	4,07,842	20,683	2,97,923	7,315	9,961	5,396
		-ॡ	1,75,542	16,826	1,34,320	2,538	12,328	730
35	जडचिरोली	ए	2,78,734	14,843	1,95,341	4,826	6,495	3,959
		ज्जा	2,59,425	12,631	1,81,392	4,607	5,245	3,837
		-ॡ	19,309	2,212	13,949	219	1,250	122
महाराष्ट्र राज्य		ए	2,56,01,389	26,08,608	1,83,05,346	5,14,619	14,55,971	1,78,118
		ज्जा	1,44,08,995	12,15,880	1,05,36,031	3,11,765	4,34,613	1,45,130
		-ॡ	1,11,92,394	13,92,728	77,69,315	2,02,854	10,21,358	32,988

TABLE No. 4.1—contd.

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(3)	(2)
660	629	1,266	2,891	28,528	T.	Washim
410	418	762	2,414	27,007	R	
250	211	504	477	1,521	U	
1,752	2,078	3,656	6,422	43,219	T.	Amravati
799	997	1,312	4,810	36,681	R	
953	1,081	2,344	1,612	6,538	U	
1,658	1,411	2,920	6,881	58,463	T.	Yavatmal
1,074	922	1,636	6,069	54,581	R	
584	489	1,284	812	3,882	U	
789	820	1,912	3,823	26,905	T.	Wardha
453	537	1,069	2,998	24,197	R	
336	283	843	825	2,708	U	
2,594	3,654	8,038	8,675	48,765	T.	Nagpur
870	853	1,798	4,560	34,790	R	
1,724	2,801	6,240	4,115	13,975	U	
667	684	1,673	2,572	24,585	T.	Bhandara
542	521	1,219	2,244	23,383	R	
125	163	454	328	1,202	U	
708	644	1,562	2,786	41,719	T.	Gondiya
526	503	1,216	2,552	40,355	R	
182	141	346	234	1,364	U	
1,409	1,217	2,889	4,851	64,998	T.	Chandrapur
818	651	1,651	3,762	59,682	R	
591	566	1,238	1,089	5,316	U	
487	497	947	2,119	49,220	T.	Gadchiroli
439	439	682	2,010	48,143	R	
48	58	265	109	1,077	U	
87,821	79,369	2,96,706	2,20,458	18,54,373	T.	Maharashtra State
38,201	30,490	77,458	1,69,052	14,50,375	R	
49,620	48,879	2,19,248	51,406	4,03,998	U	

Source:- H-Series : Maharashtra-Census of India, 2001

4. गृहविषयक सांख्यिकी/HOUSING STATISTICS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 4.2

वापरातील खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबांची संख्या
Households by number of rooms occupied

जनगणना/Population Census, 2001

वापरातील खोल्यांच्या संख्येनुसार कुटुंबे
Households occupying rooms

अ.क्र. Sr. No. (1)	जिल्हा (2)	एकूण ग्रामीण नागरी (3)	एकूण Total (4)	वेगळी खोली नसलेले No Exclusive room (5)	१ खोली 1 Room (6)	२ खोल्या 2 Rooms (7)	३ खोल्या 3 Rooms (8)	४ खोल्या 4 Rooms (9)	५ खोल्या 5 Rooms (10)	६ व अधिक खोल्या & (11)	बेघर कुटुंबे House- less households (12)	Total Rural Urban (3)	District (2)
1	मुंबई	ए	6,55,770	45,739	4,43,362	86,184	46,805	18,012	4,413	4,075	7,180	T.	Mumbai
		ज्रा	0	0	0	0	0	0	0	0	0	R	
		-II	6,55,770	45,739	4,43,362	86,184	46,805	18,012	4,413	4,075	7,180	U	
2	मुंबईउप-प्रांश	ए	7,78,923	1,24,355	11,05,757	3,63,308	135,745	29,767	6,103	9,297	4,591	T.	Mumbai Suburban
		ज्रा	0	0	0	0	0	0	0	0	0	R	
		-II	7,78,923	1,24,355	11,05,757	3,63,308	135,745	29,767	6,103	9,297	4,591	U	
3	ठाजे	ए	7,13,099	84,262	8,42,631	5,28,648	1,79,213	42,084	9,880	13,301	13,080	T.	Thane
		ज्रा	4,34,173	48,803	2,01,354	1,16,986	39,780	13,797	3,631	3,745	6,077	R	
		-II	2,78,926	35,459	6,41,277	4,11,662	1,39,433	28,287	6,249	9,556	7,003	U	
4	रायजड	ए	4,75,276	22,172	1,87,480	1,61,830	66,682	22,008	5,598	5,858	3,648	T.	Raigad
		ज्रा	3,61,709	19,835	1,48,225	1,22,067	45,037	15,695	4,056	3,830	2,964	R	
		-II	1,13,567	2,337	39,255	39,763	21,645	6,313	1,542	2,028	684	U	
5	रत्नाजिरी	ए	3,68,197	30,875	1,46,770	1,06,206	48,219	20,592	6,999	6,944	1,592	T.	Ratnagiri
		ज्रा	3,29,982	29,868	1,37,169	94,194	39,602	16,942	5,535	5,220	1,452	R	
		-II	38,215	1,007	9,601	12,012	8,617	3,650	1,464	1,724	140	U	
6	सिंधुदुर्ग	ए	1,91,669	10,317	47,757	56,200	34,205	23,241	9,141	9,417	1,391	T.	Sindhudurg
		ज्रा	1,73,423	9,656	44,473	51,357	29,889	20,603	8,039	8,117	1,289	R	
		-II	18,246	661	3,284	4,843	4,316	2,638	1,102	1,300	102	U	
7	नाशिक	ए	8,82,407	47886	4,21,728	2,56,414	98,789	32,893	8,588	10,460	5649	T.	Nashik
		ज्रा	5,34,195	41332	2,78,541	1,50,380	40,694	12,287	2,823	3,658	4,480	R	
		-II	3,48,212	6554	1,43,187	1,06,034	58,095	20,606	5,765	6,802	1,169	U	

तक्का क्रमांक/TABLE No. 4.2—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
8	धुळे	ए	3,30,730	25,447	1,62,340	87,984	36,346	11,057	2,962	3,732	862	T.	Dhule
		ज्जा	2,53,615	24,142	1,35,071	62,453	23,590	5,213	979	1,472	695	R	
		-ता	77,115	1,305	27,269	25,531	12,756	5,844	1,983	2,260	167	U	
9	-दुरबार	ए	2,51,352	30,901	1,55,731	42,451	14,626	3,729	1,044	2,044	826	T.	Nandurbar
		ज्जा	2,16,095	29,423	1,42,378	31,779	8,805	1,665	343	1,062	640	R	
		-ता	35,257	1,478	13,353	10,672	5,821	2,064	701	982	186	U	
10	जळजाव	ए	7,33,594	43,685	3,82,310	2,01,567	68,055	21,993	5,371	7,082	3,531	T.	Jalgaon
		ज्जा	5,38,910	37,975	3,01,829	1,41,927	39,078	10,346	1,958	2,781	3,016	R	
		-ता	1,94,684	5,710	80,481	59,640	28,977	11,647	3,413	4,301	515	U	
11	अहमद-ाजर	ए	7,44,663	37,518	4,26,590	1,81,728	59,273	22,754	6,439	7,763	2,598	T.	Ahmednagar
		ज्जा	5,96,627	34,643	3,64,232	1,38,578	37,298	12,396	3,238	4,061	2,181	R	
		-ता	1,48,036	2,875	62,358	43,150	21,975	10,358	3,201	3,702	417	U	
12	पुजे	ए	14,44,228	76,316	7,00,488	3,76,000	1,75,342	71,499	19,166	20,799	4,618	T.	Pune
		ज्जा	5,69,376	25,268	3,00,974	1,66,052	47,900	17,101	3,934	5,331	2,816	R	
		-ता	8,74,852	51,048	3,99,514	2,09,948	1,27,442	54,398	15,232	15,468	1,802	U	
13	सातारा	ए	5,48,601	37,474	2,27,301	1,72,040	68,364	26,230	7,159	7,890	2,143	T.	Satara
		ज्जा	4,73,894	35,453	1,98,454	1,51,406	56,418	20,112	4,903	5,227	1,921	R	
		-ता	74,707	2,021	28,847	20,634	11,946	6,118	2,256	2,663	222	U	
14	सांजली	ए	4,96,918	20,700	1,95,947	1,54,559	71,438	32,280	9,384	10,881	1,729	T.	Sangli
		ज्जा	3,74,025	16,825	1,49,550	1,20,262	52,589	21,325	5,687	6,299	1,488	R	
		-ता	1,22,893	3,875	46,397	34,297	18,849	10,955	3,697	4,582	241	U	
15	सोलापूर	ए	7,20,106	19,777	3,81,782	2,02,385	62,980	28,864	8,485	10,802	5,031	T.	Solapur
		ज्जा	4,95,509	13,907	2,78,140	1,39,005	36,118	14,874	3,839	5,104	4,522	R	
		-ता	2,24,597	5,870	1,03,642	63,380	26,862	13,990	4,646	5,698	509	U	
16	जोल्हापूर	ए	6,92,468	14,087	1,99,834	2,20,110	1,58,531	63,847	16,217	17,897	1,945	T.	Kolhapur
		ज्जा	4,83,560	11,249	1,26,774	1,60,525	1,21,952	42,409	9,548	9,450	1,653	R	
		-ता	2,08,908	2,838	73,060	59,585	36,579	21,438	6,669	8,447	292	U	
17	औरंजाबाद	ए	5,27,879	16,851	2,83,729	1,41,737	48,985	20,715	6,314	7,824	1,724	T.	Aurangabad
		ज्जा	3,36,088	14,766	2,11,932	83,691	17,128	4,732	958	1,616	1,265	R	
		-ता	1,91,791	2,085	71,797	58,046	31,857	15,983	5,356	6,208	459	U	

तक्का क्रमांक/TABLE No. 4.2—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
18	जाल-गा	ए	3,03,945	9,702	1,80,596	77,790	21,741	7,444	2,453	2,823	1,396	T.	Jalna
		जा	2,54,686	9,262	1,63,787	60,672	13,767	3,799	1,003	1,135	1,261	R	
		-गा	49,259	440	16,809	17,118	7,974	3,645	1,450	1,688	135	U	
19	परभजी	ए	2,84,234	3,779	1,36,962	92,848	29,583	12,360	4,186	3,885	631	T.	Parbhani
		जा	2,04,103	3,335	1,11,502	64,640	16,171	5,138	1,542	1,237	538	R	
		-गा	80,131	444	25,460	28,208	13,412	7,222	2,644	2,648	93	U	
20	हिंगोली	ए	1,81,321	5,295	86,290	62,246	17,348	6,123	1,833	1,900	286	T.	Hingoli
		जा	1,56,587	5,158	78,823	52,902	13,198	4,197	1,095	973	241	R	
		-गा	24,734	137	7,467	9,344	4,150	1,926	738	927	45	U	
21	बीड	ए	4,34,543	5,986	2,71,390	1,03,666	31,357	11,961	3,873	4,875	1,435	T.	Beed
		जा	3,66,540	5,660	2,47,488	81,583	19,923	6,406	1,809	2,376	1,295	R	
		-गा	68,003	326	23,902	22,083	11,434	5,555	2,064	2,499	140	U	
22	नांदेड	ए	5,24,819	21,018	2,72,863	1,50,357	45,049	20,135	6,072	8,045	1,280	T.	Nanded
		जा	4,11,577	20,022	2,35,120	1,11,277	26,870	10,477	2,758	4,021	1,032	R	
		-गा	1,13,242	996	37,743	39,080	18,179	9,658	3,314	4,024	248	U	
23	उस्मा-गाबाद	ए	2,94,376	5,946	1,40,177	95,715	29,991	13,109	3,802	4,369	1,267	T.	Osmanabad
		जा	2,53,191	5,477	1,27,431	81,183	23,303	9,480	2,449	2,760	1,108	R	
		-गा	41,185	469	12,746	14,532	6,688	3,629	1,353	1,609	159	U	
24	लातूर	ए	3,73,970	5,308	1,56,092	1,30,135	44,474	22,364	7,061	7,849	687	T.	Latur
		जा	2,94,623	4,189	1,31,065	1,05,015	32,078	14,194	3,564	4,010	508	R	
		-गा	79,347	1,119	25,027	25,120	12,396	8,170	3,497	3,839	179	U	
25	बुलढाजा	ए	4,45,200	13,836	2,45,826	1,26,364	36,742	12,505	3,840	4,765	1,322	T.	Buldhana
		जा	3,59,594	13,169	2,13,577	98,208	22,627	6,908	1,710	2,341	1,054	R	
		-गा	85,606	667	32,249	28,156	14,115	5,597	2,130	2,424	268	U	
26	अकोला	ए	3,14,817	6,927	1,51,623	95,681	34,486	14,822	4,474	5,392	1,412	T.	Akola
		जा	2,03,257	6,160	1,11,245	61,123	15,472	5,332	1,244	1,610	1,071	R	
		-गा	1,11,560	767	40,378	34,558	19,014	9,490	3,230	3,782	341	U	
27	वाशिम	ए	2,03,229	7,003	94,980	69,976	19,759	6,882	2,008	2,026	595	T.	Washim
		जा	1,73,196	6,631	85,560	58,903	14,738	4,509	1,168	1,155	532	R	
		-गा	30,033	372	9,420	11,073	5,021	2,373	840	871	63	U	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 4.2—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(3)	(2)
28	अमरावती	ए	5,16,326	15,789	2,13,400	1,73,780	64,790	26,595	9,757	9,612	2,603	T.	Amravati
		ज्वा	3,52,812	14,165	1,61,881	1,21,776	35,807	10,931	2,892	3,201	2,159	R	
		-ग	1,63,514	1,624	51,519	52,004	28,983	15,664	6,865	6,411	444	U	
29	यवतमाळ	ए	5,11,172	13,381	2,11,324	1,86,788	58,726	23,253	7,745	7,489	2,466	T.	Yavatmal
		ज्वा	4,24,158	12,876	1,88,304	1,55,851	42,132	14,787	4,148	3,888	2,172	R	
		-ग	87,014	505	23,020	30,937	16,594	8,466	3,597	3,601	294	U	
30	वर्धा	ए	2,62,073	8,138	78,373	1,05,262	43,807	14,502	4823	4,437	2,731	T.	Wardha
		ज्वा	1,96,229	6,746	61,903	81,890	29733	8,884	2,503	2,187	2,383	R	
		-ग	65,844	1,392	16,470	23,372	14,074	5,618	2,320	2,250	348	U	
31	-गजपूर	ए	7,93,483	13,601	2,16,054	2,66,724	1,65,536	75,170	25,262	28,177	2,959	T.	Nagpur
		ज्वा	295,816	9,155	1,04,543	1,15,069	47,849	11,740	2,809	3,152	1,499	R	
		-ग	4,97,667	4,446	1,11,511	1,51,655	1,17,687	63,430	22,453	25,025	1,460	U	
32	भंडारा	ए	2,40,513	5,216	67,593	88,321	57,388	13,619	3,838	3,886	652	T.	Bhandara
		ज्वा	2,05,248	4,952	63,042	77,726	44,168	9,934	2,347	2,495	584	R	
		-ग	35,265	264	4,551	10,595	13,220	3,685	1,491	1,391	68	U	
33	जोर्दिया	ए	2,49,937	5,448	90,242	86,135	46,437	13,710	3,593	3,811	561	T.	Gondiya
		ज्वा	2,23,066	5,324	87,178	79,266	36,047	10,147	2,419	2,186	499	R	
		-ग	26,871	124	3,064	6,869	10,390	3,563	1,174	1,625	62	U	
34	चंद्रपूर	ए	4,54,099	9,528	1,40,189	1,79,035	81,328	27,727	7,279	6,895	2,118	T.	Chandrapur
		ज्वा	3,12,593	7,413	1,07,124	1,27,381	48,493	14,083	3,332	3,134	1,633	R	
		-ग	1,41,506	2,115	33,065	51654	32,835	13,644	3,947	3,761	485	U	
35	जडचिरोली	ए	2,06,686	5508	58,723	88,063	37,869	10,130	2,742	2,716	935	T.	Gadchiroli
		ज्वा	1,92,046	5,414	56,445	82,754	32,997	8,999	2,357	2,228	852	R	
		-ग	14,640	94	2,278	5,309	4,872	1,131	385	488	83	U	
महाराष्ट्र राज्य		ए	1,91,50,623	8,49,771	91,24,234	55,18,237	22,40,009	8,23,976	2,37,904	2,69,018	87,474	T.	Maharashtra State
		ज्वा	1,10,50,503	5,38,253	53,55,114	33,47,881	11,51,251	3,89,442	1,00,620	1,11,062	56,880	R	
		-ग	81,00,120	3,11,518	37,69,120	21,70,356	10,88,758	4,34,534	1,37,284	1,57,956	30,594	U	

आधार:- एच-मालिजा : महाराष्ट्र - भारताची ज-गज-ग, २००१

Source:- H-Series : Maharashtra-Census of India, 2001

4. गृहविषयक सांख्यिकी/HOUSING STATISTICS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 4.3

वापरातील निवासी घरे व प्रत्येक घरामागे व्यक्तींची संख्या
 Occupied Residential Houses and No. of Persons per House
 ज-जज-II/Population Census, 2001

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एकूण कुटुंबे Total house- holds	संस्थांतील कुटुंबे Institu- tional house- holds	वापरातील निवासी घरामागे व्यक्तींची संख्या						District (2)
				वापरातील निवासी घरे Occupied Residential Houses			Persons per occupied Census House			
				ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	6,77,163	5,705	--	9,76,597	9,76,597	--	3.42	3.42	Mumbai
2	मुंबईउप-नगर	18,38,426	5,005	--	24,27,994	24,27,994	--	3.56	3.56	Mumbai Suburban
3	ठाणे	17,55,124	5,847	5,43,690	18,16,873	23,60,563	4.10	3.25	3.44	Thane
4	रायजड	4,78,933	1,662	5,15,988	1,70,667	6,86,655	3.24	3.13	3.22	Raigad
5	रत्नाजिरी	3,77,366	790	4,90,417	57,965	5,48,382	3.07	3.32	3.09	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1,92,666	477	2,67,089	29,397	2,96,486	2.94	2.80	2.93	Sindhudurg
7	नाशिक	9,15,137	3,976	6,98,559	5,05,310	12,03,869	4.38	3.83	4.15	Nashik
8	धुळे	3,24,557	883	3,23,049	1,01,926	4,24,975	3.91	4.37	4.02	Dhule
9	नांदुरबार	2,45,421	1,024	2,62,259	48,594	3,10,853	4.23	4.17	4.22	Nandurbar
10	जळगाव	7,32,767	1,743	6,84,096	2,55,145	9,39,241	3.84	4.13	3.92	Jalgaon
11	अहमदनगर	7,76,787	2,075	8,46,995	2,11,378	10,58,373	3.82	3.80	3.82	Ahmednagar
12	पुणे	1,5,17,041	5,284	8,09,458	12,59,950	20,69,408	3.75	3.33	3.49	Pune
13	सातारा	5,70,606	1,289	6,80,941	1,14,114	7,95,055	3.54	3.49	3.53	Satara
14	सांगली	5,06,593	1,000	5,06,932	1,75,408	6,82,340	3.85	3.61	3.79	Sangli
15	सोलापूर	7,35,092	1,847	6,42,727	2,92,583	9,35,310	4.08	4.19	4.12	Solapur
16	कोल्हापूर	7,12,349	1,063	6,46,299	2,85,825	9,32,124	3.83	3.67	3.78	Kolhapur
17	औरंगाबाद	5,49,898	1,371	4,28,338	2,57,238	6,85,576	4.23	4.23	4.23	Aurangabad
18	जालना	3,03,886	617	3,12,092	65,851	3,77,943	4.18	4.68	4.27	Jalna
19	परभणी	2,78,702	501	2,35,979	1,00,637	3,36,616	4.42	4.82	4.54	Parbhani
20	हिंगोली	1,80,695	321	1,88,131	30,914	2,19,045	4.43	4.98	4.51	Hingoli
21	बीड	4,14,973	750	4,64,763	88,264	5,53,027	3.82	4.39	3.91	Beed
22	नांदेड	5,27,875	1,323	4,91,465	1,51,234	6,42,699	4.45	4.56	4.48	Nanded
23	उस्मानाबाद	2,95,750	947	3,09,827	55,514	3,65,341	4.05	4.20	4.07	Osmanabad
24	लातूर	3,81,600	915	3,39,844	1,00,212	4,40,056	4.68	4.89	4.73	Latur
25	बुलढाजा	4,45,634	710	4,59,965	1,19,459	5,79,424	3.82	3.96	3.85	Buldhana
26	अकोला	3,19,947	530	2,51,960	1,42,975	3,94,935	3.98	4.39	4.13	Akola
27	वाशिम	2,00,958	360	2,19,160	39,946	2,59,106	3.84	4.47	3.94	Washim
28	अमरावती	5,26,230	1,087	4,32,034	2,14,167	6,46,201	3.95	4.20	4.03	Amravati
29	यवतमाळ	5,18,214	1,211	5,23,928	1,13,336	6,37,264	3.82	4.03	3.86	Yavatmal
30	वर्धा	2,70,502	763	2,44,053	85,768	3,29,821	3.74	3.79	3.75	Wardha
31	नागपूर	8,38,599	1,660	3,75,221	6,21,000	9,96,221	3.87	4.21	4.08	Nagpur
32	भंडारा	2,44,531	237	2,56,348	45,534	3,01,882	3.75	3.86	3.76	Bhandara
33	गोंदिया	2,49,720	316	2,90,121	35,768	3,25,889	3.64	4.01	3.68	Gondiya
34	चंद्रपूर	4,62,632	1,012	4,07,842	1,75,542	5,83,384	3.45	3.79	3.55	Chandrapur
35	गडचिरोली	2,10,362	626	2,59,425	19,309	2,78,734	3.48	3.48	3.48	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,95,76,736	54,927	1,44,08,995	1,11,92,394	2,56,01,389	3.87	3.67	3.78	Maharashtra State

---

तक्ता क्रमांक/ Table No. 4.4 (A)

---

4. जूहविषयज संज्यिजी /

तक्ता ज संज /

राहात्या घरांचे छप्परासाठी वापरलेल्या प्रमुज सामा-गुसार जु दुंबाचे वर्गीज रज/
ज-जज-ग /

अ.ज. / Sr. No.	जिल्हा	जामीज -गजरी एज्ज	एज्ज जु दुंबे Total Number of Households (4)	जवत, पा-गे, लाजूड, बांबू, चिजल, इ. Grass, Thatch, Wood, Bamboo Mud etc. (5)	प्लॅस्टिज पॉलिथि-ग Plastic Polythene (6)	जाप-या Tiles (7)	स्लेट Slate (8)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	मुंबई	ए	6,48,590	8,986	13,314	86,811	4,923
		ज्ग	0	0	0	0	0
		-ग	6,48,590	8,986	13,314	86,811	4,923
2	मुंबई उप-गजर	ए	17,74,332	11,049	40,474	94,129	9,011
		ज्ग	0	0	0	0	0
		-ग	17,74,332	11,049	40,474	94,129	9,011
3	ठाजे	ए	17,00,019	52,840	15,425	4,89,067	4,840
		ज्ग	4,28,096	44,751	2,147	2,84,226	925
		-ग	12,71,923	8,089	13,278	2,04,841	3,915
4	रायजड	ए	4,71,628	15,612	2,789	3,42,219	491
		ज्ग	3,58,745	14,268	1,126	2,98,211	316
		-ग	1,12,883	1,344	1,663	44,008	175
5	रत्नाजिरी	ए	3,66,605	6,308	1,824	3,25,465	205
		ज्ग	3,28,530	5,560	1,029	3,03,494	187
		-ग	38,075	748	795	21,971	18
6	सिंधुदुर्ज	ए	1,90,278	2,646	455	1,70,470	181
		ज्ग	1,72,134	2,416	313	1,56,828	176
		-ग	18,144	230	142	13,642	5
7	-गशिज	ए	8,76,758	1,58,816	5,304	2,89,178	5,929
		ज्ग	5,29,715	1,42,809	2,528	2,38,926	2,089
		-ग	3,47,043	16,007	2,776	50,252	3,840
8	धुळे	ए	3,29,868	1,68,731	989	53,685	758
		ज्ग	2,52,920	1,57,620	795	52,091	486
		-ग	76,948	11,111	194	1,594	272
9	-दुरबार	ए	2,50,526	49,452	810	1,54,805	372
		ज्ग	2,15,455	47,176	602	1,47,969	222
		-ग	35,071	2,276	208	6,836	150
10	जळजाव	ए	7,30,063	2,67,674	3,756	20,230	2,293
		ज्ग	5,35,894	2,39,203	2,804	14,103	1,684
		-ग	1,94,169	28,471	952	6,127	609
11	अहमद-गजर	ए	7,42,065	2,37,125	4,244	79,929	4,758
		ज्ग	5,94,446	2,19,403	3,333	76,911	4,111
		-ग	1,47,619	17,722	911	3,018	647
12	पुजे	ए	14,39,610	93,572	9,118	2,88,050	3,262
		ज्ग	5,66,560	77,810	3,438	2,22,056	1,626
		-ग	8,73,050	15,762	5,680	65,994	1,636

HOUSING STATISTICS

TABLE No.4.4 (A)

Distribution of Households by Predominant Material of Roof of houses occupied
Population Census, 2001

जी.आय. धातु, अॅस्बेस्टॉसचे पत्रे G.I., Metal Asbestos, Sheets (9)	विटा Brick (10)	दजड Stone (11)	जॉन्ट Concrete (12)	इतर प्रकारचे सामान Any other Material (13)	Rural Urban Total (2)	District (1)
1,74,846	4,137	1,447	3,46,225	7,901	T.	Mumbai
0	0	0	0	0	R	
1,74,846	4,137	1,447	3,46,225	7,901	U	
9,64,236	14,017	3,113	6,27,571	10,732	T.	Mumbai Suburban
0	0	0	0	0	R	
9,64,236	14,017	3,113	6,27,571	10,732	U	
4,59,913	8,268	1,012	6,60,090	8,564	T.	Thane
64,333	1,686	150	27,697	2,181	R	
3,95,580	6,582	862	6,32,393	6,383	U	
43,477	2,185	167	63,173	1,515	T.	Raigad
23,174	1,248	108	19,265	1,029	R	
20,303	937	59	43,908	486	U	
9,631	117	216	22,130	709	T.	Ratnagiri
7,214	91	177	10,251	527	R	
2,417	26	39	11,879	182	U	
2,100	2,784	212	9,299	2,131	T.	Sindhudurg
1,854	2,021	198	6,365	1,963	R	
246	763	14	2,934	168	U	
2,33,264	3,048	913	1,69,255	11,051	T.	Nashik
1,13,147	1,750	598	22,193	5675	R	
1,20,117	1,298	315	1,47,062	5,376	U	
56,155	1,040	208	45,251	3,051	T.	Dhule
25,536	717	135	13,616	1,924	R	
30,619	323	73	31,635	1,127	U	
28,212	389	172	14,301	2,013	T.	Nandurbar
12,760	212	118	4,838	1,558	R	
15,452	177	54	9,463	455	U	
2,54,563	7,644	1,299	1,54,055	18,549	T.	Jalgaon
1,88,968	5,700	1,008	68,694	13,730	R	
65,595	1,944	291	85,361	4,819	U	
3,01,646	3,394	2,135	93,497	15,337	T.	Ahmednagar
2,36,338	2,056	1,712	38,683	11,899	R	
65,308	1,338	423	54,814	3,438	U	
5,82,013	6,320	2076	4,35,695	19,504	T.	Pune
2,12,323	2,025	1,137	37,102	9,043	R	
3,69,690	4,295	939	3,98,593	10,461	U	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
13	सातारा	ए	5,46,458	35,796	2,623	1,98,497	1,644
		जा	4,71,973	32,388	1,962	1,92,110	1,451
		-II	74,485	3,408	661	6,387	193
14	सांजली	ए	4,95,189	75,587	2,616	2,71,014	4,340
		जा	3,72,537	73,691	1,789	2,09,207	4,017
		-II	1,22,652	1,896	827	61,807	323
15	सोलापूर	ए	715,075	208,316	4,732	12,182	4,365
		जा	4,90,987	195,974	3,794	7,467	3,302
		-II	2,24,088	12,342	938	4,715	1,063
16	जोल्हापूर	ए	6,90,523	8,562	1,691	5,62,817	804
		जा	4,81,907	6,992	818	4,37,491	513
		-II	2,08,616	1,570	873	1,25,326	291
17	औरंजाबाद	ए	5,26,155	110,505	2,086	3,649	1456
		जा	3,34,823	104,121	1,434	2,509	1,171
		-II	1,91,332	6,384	652	1,140	285
18	जाल-II	ए	3,02,549	53,603	678	2,775	1,079
		जा	2,53,425	51,408	588	1,500	926
		-II	49,124	2,195	90	1,275	153
19	परभजी	ए	2,83,603	23,304	1,700	2,942	1,251
		जा	2,03,565	21,236	1,350	2,542	1,010
		-II	80,038	2,068	350	400	241
20	हिंजोली	ए	1,81,035	10,973	690	4,408	765
		जा	1,56,346	10,551	631	3,942	722
		-II	24,689	422	59	466	43
21	बीड	ए	4,33,108	82,403	2,117	3,434	1,936
		जा	3,65,245	77,432	1,731	2,925	1,727
		-II	67,863	4,971	386	509	209
22	-गांवेड	ए	5,23,539	31,549	3,512	1,66,712	1,481
		जा	4,10,545	29,930	3,040	1,54,605	1,214
		-II	1,12,994	1,619	472	12,107	267
23	उस्मा-IIाबाद	ए	2,93,109	31,094	2,783	1,582	914
		जा	2,52,083	29,952	2,603	1,327	831
		-II	41,026	1,142	180	255	83
24	लातूर	ए	3,73,283	33,635	2,719	4,509	1,253
		जा	294,115	32,365	2,220	3,595	1,123
		-II	79,168	1,270	499	914	130
25	बुलढाजा	ए	4,43,878	35,793	740	32,147	1,274
		जा	3,58,540	33,769	623	28,222	949
		-II	85,338	2,024	117	3,925	325
26	अजोला	ए	3,13,405	7,038	1,549	1,62,315	613
		जा	202,186	5,502	1,119	125,613	448
		-II	1,11,219	1,536	430	36,702	165
27	वाशिम	ए	2,02,634	8,340	222	16,829	465
		जा	1,72,664	7,867	194	16,257	429
		-II	29,970	473	28	572	36

TABLE No.4.4 (A)-contd.

(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)	(1)
2,46,498	2,096	1,327	49,780	8,197	T.	Satara
2,07,297	1,786	1,272	26,722	6,985	R	
39,201	310	55	23,058	1,212	U	
70,081	1,517	1,735	63,050	5,249	T.	Sangli
49,505	1,022	1,590	27,492	4,224	R	
20,576	495	145	35,558	1,025	U	
3,64,816	3,149	2,438	97,142	17,935	T.	Solapur
2,27,638	1,560	1,851	36,462	12,939	R	
1,37,178	1,589	587	60,680	4,996	U	
24,145	1,052	570	88,296	2,586	T.	Kolhapur
7,699	577	396	25,526	1,895	R	
16,446	475	174	62,770	691	U	
2,94,410	4,333	801	98,325	10,590	T.	Aurangabad
1,93,823	2,798	656	19,385	8,926	R	
1,00,587	1,535	145	78,940	1,664	U	
2,13,495	1,835	764	18,283	10,037	T.	Jalna
1,83,162	1,341	625	5,008	8,867	R	
30,333	494	139	13,275	1,170	U	
2,06,076	1,891	1,941	36,068	8430	T.	Parbhani
1,57,915	1,375	1,794	9,130	7,213	R	
48,161	516	147	26,938	1,217	U	
1,46,992	510	128	10,079	6,490	T.	Hingoli
1,29,891	442	117	4,169	5,881	R	
17,101	68	11	5,910	609	U	
2,89,307	2,022	2,144	41,059	8,686	T.	Beed
2,51,978	1,641	2,058	17,707	8,046	R	
37,329	381	86	23,352	640	U	
2,40,469	2,351	2,718	65,605	9,142	T.	Nanded
1,84,118	1,661	2,627	25,336	8,014	R	
56,351	690	91	40,269	1,128	U	
2,09,846	1,330	762	38,820	5,978	T.	Osmanabad
1,84,748	1,185	712	25,784	4,941	R	
25,098	145	50	13,036	1,037	U	
2,51,053	2,401	2,095	66,465	9,153	T.	Latur
2,10,619	2,033	1,696	32,998	7,466	R	
40,434	368	399	33,467	1,687	U	
3,12,255	4,013	328	49,010	8,318	T.	Buldhana
2,62,633	2,681	272	22,920	6,471	R	
49,622	1,332	56	26,090	1,847	U	
75,009	2,088	439	61,201	3,153	T.	Akola
47,440	1,112	366	18,204	2,382	R	
27,569	976	73	42,997	771	U	
1,60,278	525	50	12,989	2,936	T.	Washim
1,38,897	380	27	6,204	2,409	R	
21,381	145	23	6,785	527	U	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
28	अमरावती	ए	5,13,723	11,260	1,918	3,39,508	955
		जा	3,50,653	9,888	1,333	2,69,216	438
		-II	1,63,070	1,372	585	70,292	517
29	यवतमाळ	ए	5,08,706	12,830	1,214	1,95,551	1,019
		जा	4,21,986	12,192	1,046	1,77,273	784
		-II	86,720	638	168	18,278	235
30	वर्धा	ए	2,59,342	5,492	1,114	1,68,932	362
		जा	1,93,846	5,158	872	1,41,878	293
		-II	65,496	334	242	27,054	69
31	-गजपूर	ए	7,90,524	20,634	7,022	4,39,150	2,521
		जा	2,94,317	13,224	1,589	2,31,855	282
		-II	4,96,207	7,410	5,433	2,07,295	2,239
32	भंडारा	ए	2,39,861	5,013	271	1,96,499	255
		जा	2,04,664	4,683	228	1,80,154	224
		-II	35,197	330	43	16,345	31
33	जोर्दिया	ए	2,49,376	4,993	241	2,20,103	176
		जा	2,22,567	4,486	189	2,06,060	114
		-II	26,809	507	52	14,043	62
34	चंद्रपूर	ए	4,51,981	15,654	1,993	3,35,084	1,061
		जा	3,10,960	13,779	1,486	2,58,957	200
		-II	1,41,021	1,875	507	76,127	861
35	जडचिरोली	ए	2,05,751	10,441	299	1,79,676	118
		जा	1,91,194	10,179	278	1,70,641	112
		-II	14,557	262	21	9,035	6
महाराष्ट्र राज्य		ए	190,63,149	19,15,626	1,43,032	59,14,353	67,130
		जा	109,93,623	17,37,783	49,032	46,20,161	34,102
		-II	80,69,526	1,77,843	94,000	12,94,192	33,028

आधार:- एच-मालिजा : महाराष्ट्र-भारताची ज-जज-II, २००१

TABLE No.4.4 (A)-contd.

(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)	(1)
74,005	2,124	322	81,963	1,668	T.	Amravati
45,770	918	199	21,718	1,173	R	
28,235	1,206	123	60,245	495	U	
243,915	1,012	160	49,362	3,643	T.	Yavatmal
207,335	712	149	19,323	3,172	R	
36,580	300	11	30,039	471	U	
33,430	670	64	48,532	746	T.	Wardha
23,962	330	46	20,773	534	R	
9468	340	18	27,759	212	U	
46,744	3,198	656	2,68,790	1,809	T.	Nagpur
9,349	731	194	36,729	364	R	
37,395	2,467	462	2,32,061	1,445	U	
2,562	722	82	34,317	140	T.	Bhandara
1,736	505	76	16,967	91	R	
826	217	6	17,350	49	U	
1,364	495	78	21,824	102	T.	Gondiya
549	281	70	10,748	70	R	
815	214	8	11,076	32	U	
21,039	939	189	74,737	1,285	T.	Chandrapur
13,573	636	158	21,332	839	R	
7,466	303	31	53,405	446	U	
971	147	32	13,869	198	T.	Gadchiroli
870	124	32	8,764	194	R	
101	23	0	5,105	4	U	
66,38,816	93,763	32,793	40,30,108	2,27,528	T.	Maharashtra State
36,26,154	43,337	22,324	7,08,105	1,52,625	R	
30,12,662	50,426	10,469	33,22,003	74,903	U	

Source:- H-Series : Maharashtra-Census of India, 2001

4. जूहविषयज साज्जिजी /

तक्ताज मांज /

राहात्या घराचे भिंतीसाठी वापरलेल्या प्रमुज सामा-गुसार जुं दुंबाचे वर्ज्जि रज/

ज-जज-ग/

अ.ज. / Sr. No.	जिल्हा (2)	जामीज -गजरी एजूज (3)	एजूज जुं दुंबे Total Number of Households (4)	जवत,पा-गे, लाजू ड, बांबू,चिजल, इ. Grass, Thatch,Wood, Bamboo Mud etc. (5)	प्लॅस्टिज पॉलिथि-ग Plastic Polythene (6)	जाप-या Tiles Tiles (7)	स्लेट Slate Slate (8)
1	मुंबई	ए	6,48,590	1,778	6,886	26,360	5,296
		ज्जा	0	0	0	0	0
		-ग	6,48,590	1,778	6,886	26,360	5,296
2	मुंबई उप-गजर	ए	17,74,332	8,608	27,831	61,896	5,962
		ज्जा	0	0	0	0	0
		-ग	17,74,332	8,608	27,831	61,896	5,962
3	ठाजे	ए	17,00,019	2,03,107	11,080	1,05,864	20,279
		ज्जा	4,28,096	1,77,946	1,783	46,813	3,467
		-ग	12,71,923	25,161	9,297	59,051	16,812
4	रायजड	ए	4,71,628	45,848	2,061	89,758	1,711
		ज्जा	3,58,745	42,921	1,031	80,141	1,480
		-ग	1,12,883	2,927	1,030	9,617	231
5	रत्नाजिरी	ए	3,66,605	6,102	1,518	2,24,297	1,134
		ज्जा	3,28,530	5,274	935	2,18,027	882
		-ग	38,075	828	583	6,270	252
6	सिंधुदुर्ज	ए	1,90,278	3,692	452	1,22,074	519
		ज्जा	1,72,134	3,286	323	1,14,005	478
		-ग	18,144	406	129	8,069	41
7	-गशिज	ए	8,76,758	74,094	3,429	3,08,594	28,038
		ज्जा	5,29,715	68,973	1,690	2,42,985	3,271
		-ग	3,47,043	5,121	1,739	65,609	24,767
8	धुळे	ए	3,29,868	26,810	572	1,88,873	3,290
		ज्जा	2,52,920	25,172	411	1,69,421	744
		-ग	76,948	1,638	161	19,452	2,546
9	-ंदुरबार	ए	2,50,526	1,25,936	889	70,365	747
		ज्जा	2,15,455	1,21,241	681	62,355	165
		-ग	35,071	4,695	208	8,010	582
10	जळजाव	ए	7,30,063	69,025	1,993	3,29,774	17,508
		ज्जा	5,35,894	63,398	1,551	2,87,447	2,510
		-ग	1,94,169	5,627	442	42,327	14,998
11	अहमद-गजर	ए	7,42,065	53,842	1,774	2,23,686	5,610
		ज्जा	5,94,446	45,390	1,382	1,97,266	3,936
		-ग	1,47,619	8,452	392	26,420	1,674
12	पुजे	ए	14,39,610	47,764	5,302	2,05,224	8,329
		ज्जा	5,66,560	39,706	1,484	1,15,758	3,666
		-ग	8,73,050	8,058	3,818	89,466	4,663

HOUSING STATISTICS

TABLE No.4.4 (B)

Distribution of Households by Predominant Material of Wall of house occupied
Population Census, 2001

जी.आय. धातु, अॅस्बेस्टॉसचे पत्रे G.I., Metal Asbestos, Sheets (9)	बिटा Brick (10)	दजड Stone (11)	जॅंफ्रिट Concrete (12)	इतर सर्व प्रकारचे सामान Any other Material (13)	Rural Urban Total (2)	District (1)
36,342	4,16,063	2,040	1,50,578	3,247	T.	Mumbai
0	0	0	0	0	R	
36,342	4,16,063	2,040	1,50,578	3,247	U	
99,247	12,33,916	2,620	3,28,179	6,073	T.	Mumbai Suburban
0	0	0	0	0	R	
99,247	12,33,916	2,620	3,28,179	6,073	U	
46,127	11,33,718	4,134	1,70,883	4,827	T.	Thane
4,672	1,72,990	795	17,782	1,848	R	
41,455	9,60,728	3,339	1,53,101	2,979	U	
4,577	2,66,601	4,359	55,868	845	T.	Raigad
2,245	1,91,502	3,923	34,790	712	R	
2,332	75,099	436	21,078	133	U	
1,291	23,570	84,896	23,022	775	T.	Ratnagiri
1,029	15,925	70,176	15,562	720	R	
262	7,645	14,720	7,460	55	U	
409	6,549	49,884	6,286	413	T.	Sindhudurg
335	4,924	43,761	4,686	336	R	
74	1,625	6,123	1,600	77	U	
13,141	3,27,469	43,169	76,279	2,545	T.	Nashik
3,320	1,47,137	39,169	21,838	1,332	R	
9,821	1,80,332	4,000	54,441	1,213	U	
1,309	1,00,513	2,110	5,885	506	T.	Dhule
677	52,161	1,725	2,298	311	R	
632	48,352	385	3,587	195	U	
966	47,789	787	2,121	926	T.	Nandurbar
691	27,614	638	1,168	902	R	
275	20,175	149	953	24	U	
4,444	2,67,664	9,932	28,524	1,199	T.	Jalgaon
2,933	1,54,202	8,210	14,752	891	R	
1,511	1,13,462	1,722	13,772	308	U	
6,925	2,46,114	1,49,927	53,049	1,138	T.	Ahmednagar
4,466	1,63,424	1,45,717	32,029	836	R	
2,459	82,690	4,210	21,020	302	U	
76,729	6,86,860	1,86,097	2,19,379	3,926	T.	Pune
7,179	1,67,801	1,72,944	57,055	967	R	
69,550	5,19,059	13,153	1,62,324	2,959	U	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
13	सातारा	ए	5,46,458	31,240	1,881	1,38,098	3,466
		जा	4,71,973	29,386	1,311	1,24,561	2,908
		-II	74,485	1,854	570	13,537	558
14	सांजली	ए	4,95,189	30,797	1,756	94,841	6,980
		जा	3,72,537	25,555	1,089	72,574	3,172
		-II	1,22,652	5,242	667	22,267	3,808
15	सोलापूर	ए	7,15,075	85,642	1,966	1,01,359	6,467
		जा	4,90,987	77,831	1,407	63,624	4,777
		-II	2,24,088	7,811	559	37,735	1,690
16	जोल्हापूर	ए	6,90,523	14,290	1,563	2,24,160	5,207
		जा	4,81,907	10,715	703	1,83,531	2,688
		-II	2,08,616	3,575	860	40,629	2,519
17	औरंगाबाद	ए	5,26,155	30,275	1,568	1,83,544	2,695
		जा	3,34,823	28,991	902	1,51,950	1,651
		-II	1,91,332	1,284	666	31,594	1,044
18	जाल-II	ए	3,02,549	13,276	566	1,51,252	2,164
		जा	2,53,425	12,903	502	1,37,444	1,517
		-II	49,124	373	64	13,808	647
19	परभजी	ए	2,83,603	17,342	799	1,05,473	8,941
		जा	2,03,565	14,860	415	88,338	2,200
		-II	80,038	2,482	384	17,135	6,741
20	हिंजोली	ए	1,81,035	9,048	403	92,984	1,614
		जा	1,56,346	8,297	366	84,419	1,420
		-II	24,689	751	37	8,565	194
21	बीड	ए	4,33,108	29,700	877	1,50,083	4,490
		जा	3,65,245	28,047	766	1,35,852	2,789
		-II	67,863	1,653	111	14,231	1,701
22	-गोंदेड	ए	5,23,539	57,455	2,694	1,81,013	18,220
		जा	4,10,545	54,013	2,122	1,44,850	15,506
		-II	1,12,994	3,442	572	36,163	2,714
23	उस्मा-गाबाद	ए	2,93,109	27,381	802	67,078	3,451
		जा	2,52,083	25,992	648	60,427	2,740
		-II	41,026	1,389	154	6,651	711
24	लातूर	ए	3,73,283	28,201	1,281	58,068	5,488
		जा	2,94,115	26,494	959	42,770	4,446
		-II	79,168	1,707	322	15,298	1,042
25	बुलढाजा	ए	4,43,878	49,329	850	2,14,688	4,302
		जा	3,58,540	41,530	629	1,92,746	1,869
		-II	85,338	7,799	221	21,942	2,433
26	अजोला	ए	3,13,405	31,835	1,001	1,46,548	1,536
		जा	2,02,186	18,796	674	1,17,830	677
		-II	1,11,219	13,039	327	28,718	859
27	वाशिम	ए	2,02,634	14,203	237	1,15,088	819
		जा	1,72,664	12,933	177	1,04,789	575
		-II	29,970	1,270	60	10,299	244

TABLE No.4.4 (B)-contd.

(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)	(1)
8,550	1,65,685	1,42,354	54,090	1,094	T.	Satara
5,358	1,29,107	1,39,043	39,378	921	R	
3,192	36,578	3,311	14,712	173	U	
8,043	1,49,230	1,61,828	40,684	1,030	T.	Sangli
2,282	89,907	1,53,905	23,441	612	R	
5,761	59,323	7,923	17,243	418	U	
33,021	1,81,524	2,65,287	37,411	2,398	T.	Solapur
7,141	70,086	2,48,850	15,916	1,355	R	
25,880	1,11,438	16,437	21,495	1,043	U	
3,453	2,42,404	1,57,197	41,312	937	T.	Kolhapur
1,495	1,28,440	1,34,817	19,019	499	R	
1,958	1,13,964	22,380	22,293	438	U	
4,669	2,40,997	15,596	46,309	502	T.	Aurangabad
2,499	1,17,880	14,692	15,861	397	R	
2,170	1,23,117	904	30,448	105	U	
2,121	96,451	27,007	9,328	384	T.	Jalna
1,035	68,538	26,468	4,707	311	R	
1,086	27,913	539	4,621	73	U	
1,364	83,804	57,145	7,661	1,074	T.	Parbhani
661	39,318	53,928	3,115	730	R	
703	44,486	3,217	4,546	344	U	
680	54,009	16,580	5,345	372	T.	Hingoli
476	41,449	16,136	3442	341	R	
204	12,560	444	1,903	31	U	
3,609	1,27,437	1,03,099	12,897	916	T.	Beed
2,118	85,522	1,00,565	8,729	857	R	
1,491	41,915	2,534	4,168	59	U	
2864	1,21,279	1,21,939	15,725	2,350	T.	Nanded
1,505	65,818	1,17,391	7,135	2,205	R	
1,359	55,461	4,548	8,590	145	U	
6,688	1,02,713	72,562	11,017	1,417	T.	Osmanabad
4,165	80,948	66,767	9,357	1,039	R	
2,523	21,765	5,795	1,660	378	U	
5,552	1,40,196	1,23,317	10,241	939	T.	Latur
3,929	92,534	1,13,920	8,200	863	R	
1,623	47,662	9,397	2,041	76	U	
3,414	1,32,899	23,988	10,640	3,768	T.	Buldhana
1,606	86,995	23,215	7,133	2,817	R	
1,808	45,904	773	3,507	951	U	
1,884	1,13,482	4,846	11,091	1,182	T.	Akola
981	54,158	3,932	4,370	768	R	
903	59,324	914	6,721	414	U	
747	62,923	3,187	4,448	982	T.	Washim
442	46,539	3,026	3,242	941	R	
305	16,384	161	1,206	41	U	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
28	अमरावती	ए	5,13,723	45,917	1,289	2,97,793	2,332
		जा	3,50,653	39,533	870	2,36,909	831
		-II	1,63,070	6,384	419	60,884	1,501
29	यवतमाळ	ए	5,08,706	73,413	1,639	2,44,681	23,115
		जा	4,21,986	67,185	1,310	2,24,602	15,968
		-II	86,720	6,228	329	20,079	7,147
30	वर्धा	ए	2,59,342	22,683	1,215	1,34,970	1,370
		जा	1,93,846	20,310	1,085	1,18,066	1,108
		-II	65,496	2,373	130	16,904	262
31	-गाजपूर	ए	7,90,524	44,782	4,585	2,99,313	15,852
		जा	2,94,317	24,069	1,235	1,84,107	1,868
		-II	4,96,207	20,713	3,350	1,15,206	13,984
32	भंडारा	ए	2,39,861	4,915	330	1,52,226	539
		जा	2,04,664	4,534	292	1,43,346	484
		-II	35,197	381	38	8,880	55
33	जोर्दिया	ए	2,49,376	4,499	252	2,02,057	362
		जा	2,22,567	4,177	234	1,92,332	332
		-II	26,809	322	18	9,725	30
34	चंद्रपूर	ए	4,51,981	37,746	1,738	2,05,267	9,332
		जा	3,10,960	32,141	1,042	1,68,817	8,032
		-II	1,41,021	5,605	696	36,450	1,300
35	जडचिरोली	ए	2,05,751	19,033	523	1,12,177	14,729
		जा	1,91,194	18,531	501	1,08,021	14,714
		-II	14,557	502	22	4,156	15
महाराष्ट्र राज्य		ए	1,90,63,149	13,89,608	93,602	56,29,526	2,41,894
		जा	1,09,93,623	12,20,130	30,510	46,16,123	1,12,871
		-II	80,69,526	1,69,478	63,092	10,13,403	1,29,023

आधार:- एच-मालिजा : महाराष्ट्र-भारताची ज-जज-II, २००९

TABLE No.4.4 (B)-contd.

(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)	(1)
1,877	1,47,774	1,213	14,649	879	T.	Amravati
858	65,902	861	4,120	769	R	
1,019	81,872	352	10,529	110	U	
2,020	1,36,578	10,589	12,177	4,494	T.	Yavatmal
1,261	89,803	10,256	7,408	4,193	R	
759	46,775	333	4,769	301	U	
1,378	89,635	1,785	5,971	335	T.	Wardha
894	47,367	811	3,893	312	R	
484	42,268	974	2,078	23	U	
4,945	3,70,890	2,941	46,259	957	T.	Nagpur
1,144	74,081	1,791	5,571	451	R	
3,801	2,96,809	1,150	40,688	506	U	
435	76,593	229	4,484	110	T.	Bhandara
246	52,858	213	2,594	97	R	
189	23,735	16	1,890	13	U	
287	39,149	204	2,480	86	T.	Gondiya
172	24,117	168	962	73	R	
115	15,032	36	1,518	13	U	
1,105	1,79,128	7,011	9,607	1,047	T.	Chandrapur
534	91,040	5,881	2,552	921	R	
571	88,088	1,130	7,055	126	U	
339	55,528	165	1,832	1,425	T.	Gadchiroli
296	46,294	162	1,254	1,421	R	
43	9,234	3	578	4	U	
3,90,552	78,67,134	18,60,024	15,35,711	55,098	T.	Maharashtra
68,645	27,86,381	17,23,856	4,03,359	31,748	R	State
3,21,907	50,80,753	1,36,168	11,32,352	23,350	U	

Source:- H-Series : Maharashtra-Census of India, 2001

4. गृहविषयक सांख्यिकी/HOUSING STATISTICS

तक्का क्रमांक/TABLE No. 4.5

बेघर व संस्थांत राहणारी लोकसंख्या
Houseless and Institutional Population
ज-जज-II/Population Census, 2001

अ.क्र. Serial No.	जिल्हा	व्यक्तींची संख्या			एकूण लोकसंख्येशी टक्केवारी Percentage to total population	District
		Number of Persons				
(1)	(2)	बेघर Houseless	संस्थांतल Institutional	एकूण Total	(6)	(2)
1	मुंबई	24,000	73,724	97,724	2.93	Mumbai
2	मुंबईउप-जजर	15,074	59,075	74,149	0.86	Mumbai Suburban
3	ठाजे	51,888	91,246	1,43,134	1.76	Thane
4	रायजड	14,607	22,675	37,282	1.69	Raigad
5	रत्नाजिरी	6,294	12,879	19,173	1.13	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ज	6,172	5,036	11,208	1.29	Sindhudurg
7	नाशिज	25,421	94,977	1,20,398	2.41	Nashik
8	धुळे	3,620	29,529	33,149	1.94	Dhule
9	नांदुरबार	4,044	45,172	49,216	3.75	Nandurbar
10	जळजाव	16,879	28,767	45,646	1.24	Jalgaon
11	अहमद-जजर	10,494	50,565	61,059	1.51	Ahmednagar
12	पुजे	16,316	98,856	1,15,172	1.59	Pune
13	सातारा	8,843	24,861	33,704	1.20	Satara
14	सांजली	6,402	15,638	22,040	0.85	Sangli
15	सोलापूर	18,112	27,836	45,948	1.19	Solapur
16	जोल्हापूर	7,416	21,044	28,460	0.81	Kolhapur
17	औरंजाबाद	7,132	24,742	31,874	1.10	Aurangabad
18	जाल-गा	5,525	9,408	14,933	0.93	Jalna
19	परभजी	2,653	9,002	11,655	0.76	Parbhani
20	हिंगोली	1,286	6,405	7,691	0.78	Hingoli
21	बीड	5,811	12,940	18,751	0.87	Beed
22	नांदेड	5,600	25,833	31,433	1.09	Nanded
23	उस्मा-गाबाद	5,337	12,620	17,957	1.21	Osmanabad
24	लातूर	3,308	18,083	21,391	1.03	Latur
25	बुलढाजा	5,340	13,834	19,174	0.86	Buldhana
26	अकोला	5,842	9,577	15,419	0.95	Akola
27	वाशिम	2,593	7,559	10,152	1.00	Washim
28	अमरावती	9,904	27,393	37,297	1.43	Amravati
29	यवतमाळ	9,581	31,861	41,442	1.69	Yavatmal
30	वर्धा	10,434	12,423	22,857	1.85	Wardha
31	नाजपूर	8,995	36,605	45,600	1.12	Nagpur
32	भंडारा	2,472	6,569	9,041	0.80	Bhandara
33	जोदिया	1,914	11,803	13,717	1.14	Gondiya
34	चंद्रपूर	8,139	22,053	30,192	1.46	Chandrapur
35	जडचिरोली	3,476	24,582	28,058	2.89	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		3,40,924	10,25,172	13,66,096	1.41	Maharashtra State

५. शिक्षण :

५.१ शिक्षणाच्या प्रकारानुसार शिक्षण संस्था त्यांतील विद्यार्थी, शिक्षक आणि प्रमुख परीक्षांचे निकाल इत्यादी बाबींची माहिती पुढील तक्त्यांत दिली आहे.

५.२ शैक्षणिक संस्थांचे शिक्षणाच्या प्रकारानुसार केलेले वर्गीकरण हे शिक्षणाच्या टप्प्यानुसार केलेल्या वर्गीकरणापेक्षा थोडे वेगळे आहे. ब-याचशा माध्यमिक शिक्षण संस्था प्राथमिक स्तरावरील शिक्षणही देतात. तरीही सर्व विद्यार्थ्यांची संख्या माध्यमिक शिक्षण संस्थांतच दर्शविण्यात येते. पूर्व प्राथमिक, प्राथमिक व माध्यमिक शाळांतील विद्यार्थ्यांची इयत्तानुसार केलेली वर्गवारी कदाचित खरे चित्र उभे करू शकेल. तीन ते पाच वर्षे ह्या वयोगटातील मुले पूर्व-प्राथमिक संस्थांत शिकतात. ह्या संस्था किंडरगार्टन किंवा मॉटेसरी म्हणून ओळखल्या जातात. प्राथमिक संस्थांत पूर्व-प्राथमिक व इयत्ता पहिली ते चौथी किंवा इयत्ता पहिली ते सातवी किंवा आठवी किंवा त्यापेक्षा कमी इयत्तांचा शिक्षण विभागाने मंजूर केलेला अभ्यासक्रम शिकविला जातो. माध्यमिक संस्थांत इयत्ता आठवी ते दहावीतील किंवा केवळ अकरावी/बारावीतील वा अकरावी/बारावीसह खालच्या इयत्तांतील विद्यार्थ्यांना शिक्षण देण्यात येते. उच्च शिक्षण म्हणजे माध्यमिक शालान्त प्रमाणपत्र परीक्षा पास झाल्यानंतरचा पदवी किंवा पदविका अभ्यासक्रम होय. ह्या विभागात परीक्षांच्या निकालाविषयी आकडेवारीही देण्यात येते.

5. EDUCATION

5.1 Data on educational institutions according to type of education, students, teachers and results of major examinations are presented in the following tables.

5.2 The classification of institutions according to type is slightly different from stages of education. There are many secondary schools which also impart education in 'primary' courses. Nevertheless, the entire enrolment of students is included under secondary education. The break-up of the total enrolment of students in pre-primary, primary and secondary schools according to standards may perhaps give the realistic picture. Children between ages three and five attend pre-primary institutions. These are generally known as kindergarten, montessori etc. Primary institutions provide education for pre-primary and standard I—IV or standard I—VII/VIII or less and teach the curriculum approved by the Education Department whereas secondary institutions coach students for standard VIII to X or XI/XII with or without lower standard. Higher education is education after passing secondary school certificate examination which leads to a degree/diploma examination. The statistics about examination results is also presented.

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.1

शिक्षणाच्या प्रकारानुसार मान्यताप्राप्त संस्था
Number of Recognised Institution by Type of Education
(2002-03)

अ.क्र. Sr. No. (1)	संस्थेचा प्रकार (2)	संस्थांची संख्या Number of Institution (3)	Type of Institution (4)
1	विद्यापीठे	N.A.	Universities
2	दर दहा लाज लोजसंज्येमाजे ज ला, वाजिज्य आजि विज्ञाना-1 महाविद्यालये	N.A.	Arts, Commerce and Science Colleges per Ten lakhs population.
3	शिजजंच्या प्रशिजज शाळा (डी. एड.)	N.A.	Teacher Training Colleges (D.Ed.)
4	शारिरीज शिजजाची महाविद्यालय	N.A.	Colleges for Physical Education
5	शिजंची प्रशिजज महाविद्यालये (बी. एड.)	N.A.	Teachers Training Colleges (B.Ed.)
6	दर एज लाज लोजसंज्येमाजे उच्चतर माध्यमिज शाळा	4	Higher Secondary Schools per Lakh of Population
7	दर एज लाज लोजसंज्येमाजे उच्च / मुलोद्योज शाळा	14	High / Post Basic Schools per lakh of Population
8	दर हजार लोजसंज्येमाजे प्राथमिज / पूर्व-प्राथमिज / मुलोद्योज शाळा	1	Primary / Pre-Primary / Jr. Basic Schools per thousand of Population
9	अपंजाजरिता शाळा	N.A.	Schools for Handicapped
10	दर एज लाज लोजसंज्येमाजे माध्यमिज शाळा / वरिष्ठ मुलोद्योज शाळा	27	Middle Schools / Senior Basic Schools per lakh of Population

टीप : * यात चार कृषि विद्यापीठे समाविष्ट आहेत

N.A. - उपलब्ध नाही / Not available

Note.— * Including 4 agriculture Universities

आधार : शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.2

फक्त मुलींसाठी असलेल्या शैक्षणिक संस्थांची शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्था
Number of Educational Institutions Exclusively for girls by type in of Education
(2002-03)

अ.क्र.	जिल्हा	कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालये Arts/ Science and Commerce Colleges	शिक्षकांची प्रशिक्षण महाविद्यालये Teachers Training Colleges		उच्च माध्यमिक शाळा	माध्यमिक/ मूलोद्योग शाळा	वरिष्ठ प्राथमिक शाळा	कनिष्ठ प्राथमिक शाळा	District
Sr. No.	(2)	(3)	बी.एड. B.Ed.	डी.एड. D.Ed.	Higher Secondary Schools	Secondary Schools	Upper Primary Schools	Lower Primary Schools	(2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	मुंबई	N.A.	N.A.	8	97	10	69	0	Mumbai
2	मुंबईउप-गजरा								Mumbai Suburban
3	ठाजे	N.A.	N.A.	2	5	18	19	22	Thane
4	रायजड	N.A.	N.A.	1	2	5	13	10	Raigad
5	रत्नाजिरी	N.A.	N.A.	0	0	3	9	4	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	N.A.	N.A.	0	0	1	4	2	Sindhudurg
7	-गाशिज	N.A.	N.A.	2	21	21	78	25	Nashik
8	धुळे	N.A.	N.A.	2	18	18	10	47	Dhule
9	-दुरबार	N.A.	N.A.	0	9	9	5	23	Nandurbar
10	जळजाव	N.A.	N.A.	1	9	35	87	97	Jalgaon
11	अहमद-गजरा	N.A.	N.A.	2	7	36	8	30	Ahmednagar
12	पुजे	N.A.	N.A.	6	16	38	137	50	Pune
13	सातारा	N.A.	N.A.	6	5	29	13	20	Satara
14	सांजली	N.A.	N.A.	3	11	53	73	46	Sangli
15	सोलापूर	N.A.	N.A.	1	9	27	51	39	Solapur
16	जोल्हापूर	N.A.	N.A.	2	15	50	98	57	Kolhapur
17	औरंगाबाद	N.A.	N.A.	1	14	32	15	22	Aurangabad
18	जाल-गा	N.A.	N.A.	0	1	6	9	10	Jalna
19	परभजी	N.A.	N.A.	0	8	4	16	10	Parbhani
20	हिंगोली	N.A.	N.A.	0	1	3	7	10	Hingoli
21	बीड	N.A.	N.A.	1	8	17	20	23	Beed
22	-गादेड	N.A.	N.A.	0	8	36	37	14	Nanded
23	उस्मा-गाबाद	N.A.	N.A.	0	2	23	21	17	Osmanabad
24	लातूर	N.A.	N.A.	3	17	27	34	15	Latur
25	बुलढाजा	N.A.	N.A.	0	3	17	12	45	Buldhana
26	अेला	N.A.	N.A.	2	12	17	11	54	Akola
27	वाशिम	N.A.	N.A.	0	3	9	1	12	Washim
28	अमरावती	N.A.	N.A.	1	15	41	17	65	Amravati
29	यवतमाळ	N.A.	N.A.	0	11	25	23	28	Yavatmal
30	वर्धा	N.A.	N.A.	0	8	15	1	61	Wardha
31	-गाजपूर	N.A.	N.A.	6	20	59	22	72	Nagpur
32	भंडारा	N.A.	N.A.	2	7	10	4	12	Bhandara
33	जोदिया	N.A.	N.A.	0	7	9	9	13	Gondiya
34	चंद्रपूर	N.A.	N.A.	0	5	20	3	38	Chandrapur
35	जडचिरोली	N.A.	N.A.	0	3	8	6	13	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		0	0	52	261	811	937	1005	Maharashtra State

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.3

वर्गीकरणानुसार शाळांची संख्या / Number of schools according to classification
(2002-03)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	उच्च माध्यमिक शाळा Higher Secondary Schools				माध्यमिक/वरिष्ठ मूलोद्योग शाळा Middle/Senior Basic Schools				प्राथमिक पूर्व/प्राथमिक कनिष्ठ मुलौद्योग शाळा Pre-primary/Primary/ Junior Basic Schools				District
		शासकीय Govt.	स्थानिक स्वराज्य संस्था Local Bodies	अनुदानित/ विनाअनुदानित Aided/ Unaided	एकूण Total	शासकीय Govt.	स्थानिक स्वराज्य संस्था Local Bodies	अनुदानित/ विनाअनुदानित Aided/ Unaided	एकूण Total	शासकीय Govt.	स्थानिक स्वराज्य संस्था Local Bodies	अनुदानित/ विनाअनुदानित Aided/ Unaided	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुंबई	20	50	1,238	1,308	0	840	69	909	0	347	823	1,170	Mumbai
2	मुंबईउप-गजरा				0									Mumbai Suburban
3	ठाजे	48	13	895	956	35	1,078	697	1,810	41	2,276	382	2,699	Thane
4	रायजड	9	2	368	379	10	738	49	797	3	1,859	85	1,947	Raigad
5	रत्नाजिरी	2	1	342	345	4	1,091	15	1,110	1	1,582	35	1,618	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1	0	200	201	3	547	13	563	1	906	30	937	Sindhudurg
7	नाशिक	47	6	704	757	68	928	164	1,160	10	2,113	112	2,235	Nashik
8	धुळे	24	2	352	378	14	142	90	246	0	874	112	986	Dhule
9	नांदुरबार	52	2	175	229	41	156	47	244	16	1,032	55	1,103	Nandurbar
10	जळगाव	16	12	586	614	29	605	78	712	22	1,231	153	1,406	Jalgaon
11	अहमदनगर	20	1	790	811	13	615	94	722	3	2,328	106	2,437	Ahmednagar
12	पुणे	26	38	1,035	1,099	18	1,324	274	1,616	12	2,542	270	2,824	Pune
13	सातारा	3	2	585	590	6	860	53	919	0	1,616	91	1,707	Satara
14	सांगली	1	1	517	519	3	605	74	682	2	1,005	119	1,126	Sangli
15	सोलापूर	4	9	700	713	3	880	161	1,044	1	1,625	216	1,842	Solapur
16	कोल्हापूर	2	7	731	740	10	954	71	1,035	5	917	151	1,073	Kolhapur
17	औरंगाबाद	11	55	411	477	8	775	161	944	3	755	129	887	Aurangabad
18	जालना	1	32	195	228	0	688	40	728	1	512	61	574	Jalna
19	परभजी	2	42	198	242	0	530	73	603	0	438	65	503	Parbhani
20	हिंगोली	4	29	108	141	1	412	31	444	0	338	24	362	Hingoli
21	बीड	7	56	415	478	2	712	106	820	1	1,125	90	1,216	Beed
22	नांदेड	10	71	418	499	22	945	231	1198	0	956	166	1,122	Nanded
23	उस्मानाबाद	1	51	290	342	0	555	68	623	0	379	63	442	Osmanabad

24	लातूर	0	50	483	533	0	691	140	831	0	522	124	646	Latur
25	बुलढाजा	2	43	344	389	3	564	36	603	2	837	76	915	Buldhana
26	ओला	1	13	327	341	2	365	55	422	1	636	77	714	Akola
27	वाशिम	2	9	219	230	0	293	26	319	1	474	36	511	Washim
28	अमरावती	13	36	507	556	10	653	92	755	9	1,012	125	1,146	Amravati
29	यवतमाळ	19	42	410	471	15	766	113	894	11	1,147	62	1,220	Yavatmal
30	वर्धा	6	9	228	243	2	272	37	311	1	683	52	736	Wardha
31	-ाजपूर	9	38	694	741	3	577	258	838	7	1,247	370	1,624	Nagpur
32	भंडारा	4	38	224	266	0	257	48	305	1	490	94	585	Bhandara
33	जोदिया	13	28	212	253	4	384	52	440	6	474	57	537	Gondiya
34	चंद्रपूर	16	25	338	379	1	573	80	654	1	1,007	95	1,103	Chandrapur
35	जडचिरोली	35	10	169	214	13	399	62	474	0	870	27	897	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		431	823	15,408	16,662	343	21,774	3,658	25,775	162	36,155	4533	40,850	Maharashtra State

आधार :- शिजज संचाल-ालय, महाराष्ट्र शास-ा, पुजे

Source :- Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune

5. शिक्षण/EDUCATION
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.4
शाळेतील शिक्षकांची विभागवार संख्या
Number of School Teachers Classified by Department
(2002-03)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	उच्च / उच्च- माध्यमिज शाळा High/Higher- secondary schools			माध्यमिक/वरिष्ठ- प्राथमिज शाळा Middle/Senior schools			प्राथमिक/पूर्व- प्राथमिक शाळा Primary/Pre-Primary schools			अध्यापक प्रशिक्षण महाविद्यालये (बी.एड.) Teachers Training Colleges (B. Ed.)			एकूण बेरीज Grand Total			District
		पुरुष Men	स्त्री women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री women	एकूण Total	पुरुष Men	स्त्री women	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1	मुंबई	10,905	19,787	30,692	4,267	8,143	12,410	1,173	9,582	10,755	--	--	--	16,345	37,512	53,857	Mumbai
2	मुंबईउप-नगर																Mumbai Suburban
3	ठाजे	7,185	7,817	15,002	4,727	10,637	15,364	3,423	4,753	8,176	--	--	--	15,335	23,207	38,542	Thane
4	रायजड	4,281	2,096	6,377	2,081	2,374	4,455	2,069	1,796	3,865	--	--	--	8,431	6,266	14,697	Raigad
5	रत्नाजिरी	2,859	913	3,772	3,290	2,503	5,793	1,600	1,328	2,928	--	--	--	7,749	4,744	12,493	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ज	1,887	589	2,476	1,379	1,337	2,716	859	845	1,704	--	--	--	4,125	2,771	6,896	Sindhudurg
7	नाशिक	9,209	3,698	12,907	4,638	3,222	7,860	4,162	3,280	7,442	--	--	--	18,009	10,200	28,209	Nashik
8	धुळे	4,966	1,088	6,054	1,028	703	1,731	2,073	1,538	3,611	--	--	--	8,067	3,329	11,396	Dhule
9	नांदुरबार	2,642	527	3,169	1,025	333	1,358	2,192	817	3,009	--	--	--	5,859	1,677	7,536	Nandurbar
10	जळगाव	8,135	1,943	10,078	3,367	2,023	5,390	3,878	1,972	5,850	--	--	--	15,380	5,938	21,318	Jalgaon
11	अहमदनगर	9,875	2,578	12,453	3,514	2,267	5,781	4,470	3,072	7,542	--	--	--	17,859	7,917	25,776	Ahmednagar
12	पुणे	11,848	8,091	19,939	4,829	7,869	12,698	3,931	5,748	9,679	--	--	--	20,608	21,708	42,316	Pune
13	सातारा	6,754	2,249	9,003	3,531	2,580	6,111	2,138	2,011	4,149	--	--	--	12,423	6,840	19,263	Satara
14	सांगली	5,282	1,769	7,051	3,022	2,561	5,583	2,000	1,622	3,622	--	--	--	10,304	5,952	16,256	Sangli
15	सोलापूर	8,159	1,974	10,133	5,514	3,286	8,800	3,450	2,079	5,529	--	--	--	17,123	7,339	24,462	Solapur
16	कोल्हापूर	7,623	2,182	9,805	5,023	2,663	7,686	1,961	1,568	3,529	--	--	--	14,607	6,413	21,020	Kolhapur
17	औरंगाबाद	4,232	1,835	6,067	3,359	2,551	5,910	2,256	1,659	3,915	--	--	--	9,847	6,045	15,892	Aurangabad
18	जालना	2,605	504	3,109	1,870	651	2,521	2,164	452	2,616	--	--	--	6,639	1,607	8,246	Jalna
19	परभणी	2,639	567	3,206	3,047	1,153	4,200	1,256	582	1,838	--	--	--	6,942	2,302	9,244	Parbhani

20	हिंगोली	1,604	238	1,842	2,242	495	2,737	829	200	1,029	--	--	--	4,675	933	5,608	Hingoli
21	बीड	5,487	918	6,405	3,508	1,814	5,322	2,718	864	3,582	--	--	--	11,713	3,596	15,309	Beed
22	-ांदेड	5,143	1,086	6,229	6,330	2,118	8,448	2,354	935	3,289	--	--	--	13,827	4,139	17,966	Nanded
23	उस्मा-ाबाद	3,406	516	3,922	3,174	997	4,171	1,043	457	1,500	--	--	--	7,623	1,970	9,593	Osmanabad
24	लातूर	4,770	959	5,729	3,964	1,337	5,301	2,286	422	2,708	--	--	--	11,020	2,718	13,738	Latur
25	बुलढाजा	4,803	713	5,516	3,570	925	4,495	2,398	760	3,158	--	--	--	10,771	2,398	13,169	Buldhana
26	अजोला	3,456	1,208	4,664	1,515	1,084	2,599	1,636	1,101	2,737	--	--	--	6,607	3,393	10,000	Akola
27	वाशिम	2,368	393	2,761	1,430	338	1,768	923	339	1,262	--	--	--	4,721	1,070	5,791	Washim
28	अमरावती	5,249	2,350	7,599	3,064	2,398	5,462	1,903	1,532	3,435	--	--	--	10,216	6,280	16,496	Amravati
29	यवतमाळ	4,192	1,096	5,288	3,753	1,964	5,717	2,196	989	3,185	--	--	--	10,141	4,049	14,190	Yavatmal
30	वर्धा	2,827	1,215	4,042	1,222	850	2,072	1,085	947	2,032	--	--	--	5,134	3,012	8,146	Wardha
31	-ाजपूर	6,938	5,673	12,611	2,533	4,140	6,673	2,269	3,365	5,634	--	--	--	11,740	13,178	24,918	Nagpur
32	भंडारा	2,862	824	3,686	1,158	895	2,053	890	680	1,570	--	--	--	4,910	2,399	7,309	Bhandara
33	जोदिया	2856	636	3,492	2,035	742	2,777	1,119	416	1,535	--	--	--	6,010	1,794	7,804	Gondiya
34	चंद्रपूर	4,380	1,524	5,904	2,844	1,569	4,413	1,799	1,252	3,051	--	--	--	9,023	4,345	13,368	Chandrapur
35	जडचिरोली	2,439	458	2,897	2,098	729	2,827	1,245	336	1,581	--	--	--	5,782	1,523	7,305	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,73,866	80,014	2,53,880	1,03,951	79,251	1,83,202	71,748	59,299	1,31,047	0	0	0	3,49,565	2,18,564	5,68,129	Maharashtra State

आधार :- शिजज संचाल-ालय, महाराष्ट्र शास-ा, पुजे

Source :- Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune

5. शिक्षण
तक्का क्रमांक
विभागवार विद्यार्थ्यांची संख्या
(2002-

अ.क्र. Serial No. (1)	जिल्हा (2)	प्राथमिक/ पूर्व प्राथमिक शाळा Primary/Pre-Primary School			माध्यमिक/वरिष्ठ प्राथमिक शाळा Middle/Senior- Primary School		
		मुले Boys (3)	मुली Girls (4)	एकूण Total (5)	मुले Boys (6)	मुली Girls (7)	एकूण Total (8)
1	मुंबई	2,85,567	2,21,812	5,07,379	2,13,901	2,44,174	4,58,075
2	मुंबईउप-ाजर }						
3	ठाजे	1,46,488	1,35,388	2,81,876	3,80,666	3,29,893	7,10,559
4	रायजड	66,336	61,916	1,28,252	79,205	74,441	1,53,646
5	रत्नाजिरी	33,307	31,581	64,888	76,481	73,456	1,49,937
6	सिंधुदुर्ग	15,239	14,898	30,137	32,427	31,134	63,561
7	-ाशिज	1,28,276	1,19,381	2,47,657	1,86,667	1,72,127	3,58,794
8	धुळे	68,202	63,820	1,32,022	36,527	29,284	65,811
9	-ांदुरबार	55,728	51,397	1,07,125	34,675	27,456	62,131
10	जळजाव	1,21,669	1,02,310	2,23,979	1,14,068	1,01,763	2,15,831
11	अहमद-ाजर	1,32,796	1,21,656	2,54,452	1,05,872	97,205	2,03,077
12	पुजे	152,813	1,38,877	2,91,690	2,56,559	2,31,807	4,88,366
13	सातारा	64,297	57,011	1,21,308	93,330	86,537	1,79,867
14	सांजली	54,315	51,326	1,05,641	1,03,613	87,628	1,91,241
15	सोलापूर	1,08,910	1,00,583	2,09,493	1,56,319	1,44,438	3,00,757
16	जोल्हापूर	65,250	53,541	1,18,791	1,43,411	1,28,625	2,72,036
17	औरंजाबाद	65,264	59,451	1,24,715	1,66,379	1,51,756	3,18,135
18	जाल-ा	34,103	29,768	63,871	88,639	82,694	1,71,333
19	परभजी	38,005	32,501	70,506	88,425	87,985	1,76,410
20	हिंजोली	19,222	17,901	37,123	60,257	56,074	1,16,331
21	बीड	58,759	54,992	1,13,751	1,14,996	1,06,724	2,21,720
22	-ांदेड	57,367	55,081	1,12,448	1,73,322	1,69,624	3,42,946
23	उरमा-ाबाद	29,471	25,615	55,086	72,765	71,308	1,44,073
24	लातूर	66,713	71,624	1,38,337	1,18,678	1,11,701	2,30,379
25	बुलढाजा	60,750	56,303	1,17,053	87,654	81,221	1,68,875
26	अोला	43,694	40,802	84,496	57,015	54,316	1,11,331
27	वाशिम	27,883	25,507	53,390	40,979	37,297	78,276
28	अमरावती	64,207	61,384	1,25,591	98,467	90,386	1,88,853
29	यवतमाळ	61,115	55,994	1,17,109	1,17,945	1,08,395	2,26,340
30	वर्धा	30,674	29,418	60,092	31,732	28,334	60,066
31	-ाजपूर	1,02,034	1,01,273	2,03,307	1,23,729	1,11,989	2,35,718
32	भंडारा	27,019	25,999	53,018	38,204	36,401	74,605
33	जोर्दिया	23,788	23,159	46,947	56,430	54,902	1,11,332
34	चंद्रपूर	47,837	45,583	93,420	80,708	75,232	1,55,940
35	जडचिरोली	29,257	24,670	53,927	37,551	37,795	75,346
महाराष्ट्र राज्य		23,86,355	21,62,522	45,48,877	36,67,596	34,14,102	70,81,698

EDUCATION**TABLE No. 5.5****Number of Students by Department****(-03)**

माध्यमिक / उच्च माध्यमिक शाळा High/Higher Secondary School			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			District
मुले Boys (9)	मुली Girls (10)	एकूण Total (11)	मुले Boys (12)	मुली Girls (13)	एकूण Total (14)	मुले Boys (15)	मुली Girls (16)	एकूण Total (17)	(2)
5,75,507	4,63,305	10,38,812	0	0	0	0	0	0	Mumbai Mumbai Suburban
3,17,948	2,66,560	5,84,508	0	0	0	0	0	0	Thane
1,17,080	95,216	2,12,296	0	0	0	0	0	0	Raigad
73,209	54,741	1,27,950	0	0	0	0	0	0	Ratnagiri
39,127	34,456	73,583	0	0	0	0	0	0	Sindhudurg
2,54,146	2,22,750	4,76,896	0	0	0	0	0	0	Nashik
1,08,207	88,727	1,96,934	0	0	0	0	0	0	Dhule
59,803	45,753	1,05,556	0	0	0	0	0	0	Nandurbar
2,25,093	1,72,845	3,97,938	0	0	0	0	0	0	Jalgaon
2,57,488	2,01,847	4,59,335	0	0	0	0	0	0	Ahmednagar
3,46,176	3,24,238	6,70,414	0	0	0	0	0	0	Pune
1,61,800	1,31,775	2,93,575	0	0	0	0	0	0	Satara
1,40,639	1,20,633	2,61,272	0	0	0	0	0	0	Sangli
2,06,117	1,59,340	3,65,457	0	0	0	0	0	0	Solapur
1,80,850	1,46,528	3,27,378	0	0	0	0	0	0	Kolhapur
1,36,782	1,15,503	2,52,285	0	0	0	0	0	0	Aurangabad
82,180	52,219	1,34,399	0	0	0	0	0	0	Jalna
66,860	49,706	1,16,566	0	0	0	0	0	0	Parbhani
42,251	26,930	69,181	0	0	0	0	0	0	Hingoli
1,33,455	1,00,566	2,34,021	0	0	0	0	0	0	Beed
1,33,121	1,02,475	2,35,596	0	0	0	0	0	0	Nanded
76,747	62,882	1,39,629	0	0	0	0	0	0	Osmanabad
1,35,445	1,14,845	2,50,290	0	0	0	0	0	0	Latur
1,26,440	96,672	2,23,112	0	0	0	0	0	0	Buldhana
92,247	81,878	1,74,125	0	0	0	0	0	0	Akola
62,858	44,674	1,07,532	0	0	0	0	0	0	Washim
1,35,597	1,30,408	2,66,005	0	0	0	0	0	0	Amravati
1,09,005	88,440	1,97,445	0	0	0	0	0	0	Yavatmal
71,179	70,117	1,41,296	0	0	0	0	0	0	Wardha
2,21,260	2,18,836	4,40,096	0	0	0	0	0	0	Nagpur
69,441	67,981	1,37,422	0	0	0	0	0	0	Bhandara
65,665	64,093	1,29,758	0	0	0	0	0	0	Gondiya
1,08,845	1,03,222	2,12,067	0	0	0	0	0	0	Chandrapur
53,381	43,982	97,363	0	0	0	0	0	0	Gadchiroli
49,85,949	41,64,143	91,50,092	0	0	0	0	0	0	Maharashtra State

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune

5. शिक्षण/

तक्का क्रमांक/

अनुसूचित जातीच्या विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या/
(2002)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	प्राथमिक/पूर्व प्राथमिक शाळा Primary/Pre- Primary School			माध्यमिक/वरिष्ठ प्राथमिक शाळा Middle/Senior- Primary School		
		मुले Boys (3)	मुली Girls (4)	एकूण Total (5)	मुले Boys (6)	मुली Girls (7)	एकूण Total (8)
1	मुंबई	43,556	36,333	79,889	26,411	27,257	53,668
2	मुंबईउप-ाजर						
3	ठाजे	9,667	8,636	18,303	45,620	42,511	88,131
4	रायजड	4,099	3,758	7,857	6,354	6,096	12,450
5	रत्नाजिरी	6,097	5,918	12,015	3,370	3,346	6,716
6	सिंधुदुर्ग	1,576	1,569	3,145	1,896	1,917	3,813
7	-ाशिज	13,629	14,260	27,889	18,265	16,191	34,456
8	धुळे	5,395	5,014	10,409	2,666	2,294	4,960
9	-ांदुरबार	2,269	1,930	4,199	586	521	1,107
10	जळजाव	14,204	12,095	26,299	10,932	9,606	20,538
11	अहमद-ाजर	19,078	18,223	37,301	15,375	13,929	29,304
12	पुजे	20,468	19,338	39,806	52,191	47,588	99,779
13	सातारा	8,080	7,681	15,761	12,332	11,297	23,629
14	सांजली	8,281	7,781	16,062	15,417	13,897	29,314
15	सोलापूर	17,686	16,516	34,202	29,172	26,675	55,847
16	जोल्हापूर	8,776	6,823	15,599	22,605	21,121	43,726
17	औरंजाबाद	10,904	9,278	20,182	28,710	25,852	54,562
18	जाल-ा	5,419	4,977	10,396	14,916	13,405	28,321
19	परभजी	7,307	5,886	13,193	15,135	14,340	29,475
20	हिंगोली	3,500	3,327	6,827	12,975	11,905	24,880
21	बीड	9,569	8,988	18,557	17,067	16,184	33,251
22	-ांदेड	15,846	15,604	31,450	41,045	39,487	80,532
23	उस्मा-ाबाद	4,877	4,088	8,965	12,939	12,801	25,740
24	लातूर	13,734	10,948	24,682	20,636	22,197	42,833
25	बुलढाजा	13,078	12,773	25,851	18,751	16,748	35,499
26	अोला	11,600	10,793	22,393	15,268	14,349	29,617
27	वाशिम	5,424	5,172	10,596	9,331	8,741	18,072
28	अमरावती	11,694	11,589	23,283	19,680	17,918	37,598
29	यवतमाळ	8,719	7,551	16,270	15,010	14,712	29,722
30	वर्धा	5,072	5,254	10,326	5,329	4,639	9,968
31	-ाजपूर	19,585	19,130	38,715	25,746	24,316	50,062
32	भंडारा	5,299	5,003	10,302	6,288	5,607	11,895
33	जोर्दिया	3,493	3,550	7,043	7,234	6,498	13,732
34	चंद्रपूर	7,776	7,478	15,254	14,394	13,822	28,216
35	जडचिरोली	3,933	3,635	7,568	4,488	4,153	8,641
महाराष्ट्र राज्य		3,49,690	3,20,899	6,70,589	5,68,134	5,31,920	11,00,054

EDUCATION

TABLE No. 5.6

Number of Schedule Castes Students by Department

-03)

माध्यमिक / उच्चमाध्यमिक शाळा High/Higher- Secondary School			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			District (2)
मुले Boys (9)	मुली Girls (10)	एकूण Total (11)	मुले Boys (12)	मुली Girls (13)	एकूण Total (14)	मुले Boys (15)	मुली Girls (16)	एकूण Total (17)	
53,620	46,398	1,00,018	0	0	0	0	0	0	Mumbai Mumbai Suburban
28,941	23,695	52,636	0	0	0	0	0	0	Thane
9,237	7,595	16,832	0	0	0	0	0	0	Raigad
6,828	5,358	12,186	0	0	0	0	0	0	Ratnagiri
3,229	2,412	5,641	0	0	0	0	0	0	Sindhudurg
27,188	22,705	49,893	0	0	0	0	0	0	Nashik
9,113	6,941	16,054	0	0	0	0	0	0	Dhule
3,501	2,842	6,343	0	0	0	0	0	0	Nandurbar
25,093	17,383	42,476	0	0	0	0	0	0	Jalgaon
32,703	24,972	57,675	0	0	0	0	0	0	Ahmednagar
44,329	40,716	85,045	0	0	0	0	0	0	Pune
18,232	14,972	33,204	0	0	0	0	0	0	Satara
17,706	14,841	32,547	0	0	0	0	0	0	Sangli
31,925	22,303	54,228	0	0	0	0	0	0	Solapur
23,330	18,813	42,143	0	0	0	0	0	0	Kolhapur
21,620	17,845	39,465	0	0	0	0	0	0	Aurangabad
11,665	7,275	18,940	0	0	0	0	0	0	Jalna
11,403	8,049	19,452	0	0	0	0	0	0	Parbhani
8,587	5,527	14,114	0	0	0	0	0	0	Hingoli
18,880	13,879	32,759	0	0	0	0	0	0	Beed
33,414	26,305	59,719	0	0	0	0	0	0	Nanded
12,643	9,878	22,521	0	0	0	0	0	0	Osmanabad
26,817	20,750	47,567	0	0	0	0	0	0	Latur
25,815	18,336	44,151	0	0	0	0	0	0	Buldhana
23,409	19,929	43,338	0	0	0	0	0	0	Akola
13,739	10,046	23,785	0	0	0	0	0	0	Washim
29,654	28,068	57,722	0	0	0	0	0	0	Amravati
17,255	14,203	31,458	0	0	0	0	0	0	Yavatmal
13,971	13,453	27,424	0	0	0	0	0	0	Wardha
50,300	49,637	99,937	0	0	0	0	0	0	Nagpur
19,731	18,035	37,766	0	0	0	0	0	0	Bhandara
11,325	10,934	22,259	0	0	0	0	0	0	Gondiya
23,735	19,891	43,626	0	0	0	0	0	0	Chandrapur
7,963	6,867	14,830	0	0	0	0	0	0	Gadchiroli
7,16,901	5,90,853	13,07,754	0	0	0	0	0	0	Maharashtra State

5. शिक्षण/

तक्का क्रमांक/

अनुसूचित जमातीतील विद्यार्थ्यांची विभागवार संख्या/

(2002-

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	प्राथमिक/पूर्व प्राथमिक शाळा Primary/Pre- Primary School			माध्यमिक/वरिष्ठ प्राथमिक शाळा Middle/Senior- Primary School		
		मुले Boys (3)	मुली Girls (4)	एकूण Total (5)	मुले Boys (6)	मुली Girls (7)	एकूण Total (8)
1	मुंबई	6,440	6,337	12,777	4,478	4,779	9,257
2	मुंबईउप-ाजर						
3	ठाजे	49,125	42,981	92,106	58,403	46,596	1,04,999
4	रायजड	11,894	11,110	23,004	11,993	9,603	21,596
5	रत्नाजिरी	1,143	1,091	2,234	453	377	830
6	सिंधुदुर्ग	126	122	248	155	148	303
7	-ाशिज	43,438	39,745	83,183	47,598	41,649	89,247
8	धुळे	26,684	23,590	50,274	9,871	7,809	17,680
9	-ंदुरबार	39,094	32,163	71,257	18,556	16,781	35,337
10	जळजाव	22,163	17,501	39,664	15,749	11,981	27,730
11	अहमद-ाजर	14,176	11,343	25,519	11,260	9,479	20,739
12	पुजे	8,558	8,362	16,920	11,005	9,489	20,494
13	सातारा	703	662	1,365	794	726	1,520
14	सांजली	309	260	569	427	322	749
15	सोलापूर	2,626	2,348	4,974	5,366	4,631	9,997
16	जोल्हापूर	1,404	730	2,134	2,059	2,003	4,062
17	औरंजाबाद	4,516	3,504	8,020	7,532	6,750	14,282
18	जाल-ा	,949	889	1,838	2,257	1,938	4,195
19	परभजी	1,422	1,187	2,609	2,982	2,750	5,732
20	हिंगोली	1,810	1,803	3,613	6,374	5,310	11,684
21	बीड	1,044	965	2,009	1,528	1,365	2,893
22	-ांदेड	6,793	6,386	13,179	18,365	16,943	35,308
23	उस्मा-ाबाद	1,360	1,206	2,566	2,958	2,728	5,686
24	लातूर	3,971	3,548	7,519	2,764	2,983	5,747
25	बुलढाजा	3,834	2,545	6,379	6,527	4985	11,512
26	अोला	3,590	3,618	7,208	4,772	4376	9,148
27	वाशिम	2,236	2,104	4,340	3,395	2,842	6,237
28	अमरावती	12,287	11,737	24,024	23,595	21,041	44,636
29	यवतमाळ	17,037	15,272	32,309	25,996	2,47,512	50,508
30	वर्धा	5,300	5,380	10,680	5,907	5,142	11,049
31	-ाजपूर	18,303	18,650	36,953	12,327	12,816	25,143
32	भंडारा	2,574	2,640	5,214	3,822	3,640	7,462
33	जोर्दिया	4,320	4,779	9,099	10,900	9,823	20,723
34	चंद्रपूर	8,527	8,399	16,926	14,478	12,945	27,423
35	जडचिरोली	11,710	10,166	21,876	15,056	14,124	29,180
महाराष्ट्र राज्य		3,39,466	3,03,123	6,42,589	3,69,702	5,46,386	6,93,088

आधार : शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

EDUCATION

TABLE No. 5.7

Number of Scheduled Tribes Students by Department

03)

माध्यमिक उच्च-माध्यमिक शाळा Secondary/Higher- Secondary School			पदवी Graduation			पदव्युत्तर Post-Graduation			District (2)
मुले Boys (9)	मुली Girls (10)	एकूण Total (11)	मुले Boys (12)	मुली Girls (13)	एकूण Total (14)	मुले Boys (15)	मुली Girls (16)	एकूण Total (17)	
5,301	4,146	9,447	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai Mumbai Suburban
32,412	20,450	52,862	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	
5,296	3,162	8,458	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Raigad
619	398	1,017	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Ratnagiri
162	110	272	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Sindhudurg
43,038	28,568	71,606	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nashik
19,438	13,556	32,994	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Dhule
28,876	19,968	48,844	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nandurbar
23,476	15,881	39,357	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Jalgaon
15,739	10,109	25,848	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Ahmednagar
10,956	9,686	20,642	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Pune
1,421	1,107	2,528	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Satara
1,011	655	1,666	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Sangli
4,656	3,149	7,805	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Solapur
1,296	913	2,209	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Kolhapur
5,039	3,682	8,721	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Aurangabad
2,056	1,352	3,408	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Jalna
2,322	1,334	3,656	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Parbhani
3,799	1,907	5,706	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Hingoli
1,932	1,203	3,135	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Beed
13,827	10,486	24,313	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nanded
1,610	1,158	2,768	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Osmanabad
5,627	3,991	9,618	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Latur
4,603	2,750	7,353	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Buldhana
6,010	5,054	11,064	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Akola
3,758	2,410	6,168	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Washim
15,749	12,342	28,091	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Amravati
16,172	13,093	29,265	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Yavatmal
9,033	9,261	18,294	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Wardha
26,642	25,705	52,347	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nagpur
5,625	5,428	11,053	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Bhandara
10,292	9,538	19,830	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Gondiya
15,360	13,602	28,962	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Chandrapur
19,310	14,206	33,516	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Gadchiroli
3,62,463	2,70,360	6,32,823	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Maharashtra State

Source.—Directorate of Education, Government of Maharashtra, Pune

**5. शिक्षण/
तक्का क्रमांक/
शिक्षणाच्या प्रकारानुसार संस्था व विद्यार्थी/
(2001-**

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	पूर्व प्राथमिक शाळा Pre-Primary School		प्राथमिक शाळा Primary School		माध्यमिक शाळा Secondary School		उच्च माध्यमिक वर्ग असलेल्या माध्यमिक शाळा Secondary Schools having Higher Secondary Classes	
		संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई	307	19428	2108	1040000	1074	761985	189	260078
2	मुंबई उप-नगर								
3	ठाजे	3,654	204124	4410	987655	750	362960	141	198765
4	रायजड	2,412	155354	2753	284747	282	95597	74	105640
5	रत्नाजिरी	1,780	68339	2713	214288	268	68138	52	52028
6	सिंधुदुर्ग	1,093	25,900	1,505	93,512	159	41,227	36	30,086
7	नाशिक	445	4,241	3,342	5,81,887	594	2,69,513	127	1,83,345
8	धुळे	985	66,867	1,228	2,02,472	230	83,162	100	1,10,616
9	दुरबार	125	4,556	1,352	1,56,075	173	48,943	46	54,904
10	जळजाव	2,438	1,22,312	2,113	4,33,800	464	2,16,295	122	1,55,940
11	अहमदनगर	3,062	1,34,211	3,148	4,71,846	594	2,54,399	137	1,85,163
12	पुणे	3,939	1,20,186	4,320	7,77,192	846	3,74,315	213	3,47,951
13	सातारा	2,352	85,882	2,647	3,08,496	462	1,67,497	104	1,18,472
14	सांजली	1,366	60,516	1,845	3,04,694	426	1,45,275	100	1,10,118
15	सोलापूर	2,019	85,177	2,857	5,04,583	570	2,12,607	105	1,29,852
16	जोल्हापूर	2,054	91,376	2,110	3,95,567	585	1,94,992	112	1,26,196
17	औरंगाबाद	2,139	1,41,624	1,830	4,65,177	370	1,65,368	67	83,063
18	जालना	225	7,766	1,299	2,48,315	169	76,740	37	48,790
19	परभजी	478	16,225	1,096	2,49,345	184	72,105	36	43,569
20	हिंगोली	1,225	53,859	808	1,58,644	117	50,274	15	17,818
21	बीड	2,298	1,33,494	2,019	3,41,667	396	1,49,490	72	77,450
22	नांदेड	367	9,988	2,342	4,53,186	324	1,43,996	99	1,05,394
23	उस्मानाबाद	210	6,380	1,056	2,07,032	285	87,167	42	46,334
24	लातूर	158	11,707	1,392	3,64,786	367	1,41,285	121	97,187
25	बुलढाजा	529	16,550	1,501	2,86,015	242	98,323	92	1,17,927
26	अजोला	1,011	44,663	1,121	1,96,666	230	78,725	93	93,121
27	वाशिम	975	23,496	831	1,36,983	143	40,910	69	63,697
28	अमरावती	983	29,290	1,895	3,19,060	376	1,22,145	154	1,36,380
29	यवतमाळ	2,206	1,84,436	2,112	3,40,834	362	99,334	92	89,193
30	वर्धा	923	25,135	1,055	1,24,664	167	62,227	72	72,735
31	नाजपूर	976	38,616	2,475	4,51,473	519	2,65,038	180	1,48,256
32	भंडारा	1,007	50,415	887	1,33,961	166	54,745	91	76,840
33	जोर्दिया	1,041	35,253	1,069	1,61,052	165	52,409	78	69,810
34	चंद्रपूर	2,216	1,16,478	1,768	2,54,633	284	1,09,808	84	92,457
35	जळचिरोली	1,412	1,19,483	1,391	1,28,247	151	43,740	57	50,827
महाराष्ट्र राज्य		48,410	23,13,327	66,398	1,17,78,554	12,494	52,10,734	3,209	37,00,002

EDUCATION

TABLE No. 5.8

Institutions and Enrolment by Type of Education

02)

विद्यापीठ शिक्षण विभाग (१) राष्ट्रीय महत्त्वाच्या संस्था (२) अभिमत विद्यापीठ संस्था University teaching Departments (1) Institutions of National Importance (2) Institutions Deemed as University District		सर्वसाधारण शिक्षण महाविद्यालय (कला, वाणिज्य व शास्त्र) General Education Colleges (Arts, Commerce and Science)		वाणिज्य महाविद्यालये Commerce Colleges पदवीपूर्व स्तर Under Graduate Level		District (2)
संस्था Institution (11)	विद्यार्थी Enrolment (12)	संस्था Institution (13)	विद्यार्थी Enrolment (14)	संस्था Institution (15)	विद्यार्थी Enrolment (16)	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	3	83	Mumbai
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	26	Mumbai Suburban
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Thane
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Raigad
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Ratnagiri
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Sindhudurg
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Nashik
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Dhule
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Nandurbar
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Jalgaon
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Ahmednagar
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	115	Pune
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Satara
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	67	Sangli
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Solapur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Kolhapur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Aurangabad
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Jalna
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Parbhani
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Hingoli
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Beed
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Nanded
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Osmanabad
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Latur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Buldhana
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Akola
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Washim
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Amravati
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Yavatmal
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Wardha
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Nagpur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Bhandara
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Gondiya
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Chandrapur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--	Gadchiroli
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	6	291	Maharashtra State

शिक्षकांना प्रशिक्षण/ Training of Teachers

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा	पदवी स्तर/Degree level				पदविका स्तर/Diploma Level			
		शिक्षणशास्त्र पदवी/ B. Ed.		शारिरीक शिक्षण/ Physical Education		शिक्षणशास्त्र पदविका/ D. Ed.		चित्रकला शिक्षण प्रमाणपत्र/ Drawing Teachers Certificate	
		संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment
(1)	(2)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)
1	मुंबई	} N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	18	1,135	2	626
2	मुंबई उप-नगर		N.A.	N.A.	N.A.				
3	ठाजे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	16	1,110	1	46
4	रायजड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	7	416	1	85
5	रत्नाजिरी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	7	638	1	26
6	सिंधुदुर्ग	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	6	283	0	0
7	-गाशिज	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	12	592	2	202
8	धुळे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	8	511	2	100
9	-दुरबार	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	74	0	0
10	जळजाव	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	6	407	3	154
11	अहमद-नगर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	8	705	1	74
12	पुजे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	16	1,109	3	898
13	सातारा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	11	795	0	0
14	सांजली	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	11	538	1	162
15	सोलापूर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	17	997	4	105
16	जोल्हापूर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	10	575	1	192
17	औरंगाबाद	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	12	664	1	97
18	जाल-गा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	5	361	1	21
19	परभजी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	3	149	--	--
20	हिंगोली	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2	210	--	--
21	बीड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	7	548	1	90
22	-गांदेड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	7	491	1	54
23	उस्मा-गाबाद	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	8	401	--	--
24	लातूर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	8	798	1	41
25	बुलढाजा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	6	244	--	--
26	अजोला	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	5	385	--	--
27	वाशिम	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2	124	--	--
28	अमरावती	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	10	548	1	147
29	यवतमाळ	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	7	410	--	--
30	वर्धा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	6	338	1	30
31	-गाजपूर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	20	1,045	--	--
32	भंडारा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	5	329	--	--
33	जोदिया	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2	154	--	--
34	चंद्रपूर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	5	384	--	--
35	जडचिरोली	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	6	308	--	--
महाराष्ट्र राज्य		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	280	17,776	29	3,150

TABLE No. 5.8—contd.

शिक्षकांना प्रशिक्षण/Training of Teachers								
इतर प्रकारच्या ऑग्ल-भारतीय शाळा Other types of Anglo-Indian Schools		शालेय स्तर/ School Level		कृषि, पशुवैद्यक शास्त्र व कुक्कुट पालन प्रशिक्षण Agriculture Veterinary Science and Poultry Training				District
संस्था Institution (25)	विद्यार्थी Enrolment (26)	संस्था Institution (27)	विद्यार्थी Enrolment (28)	पदवी स्तर Degree Level		शालेय स्तर School Level		
				संस्था Institution (29)	विद्यार्थी Enrolment (30)	संस्था Institution (31)	विद्यार्थी Enrolment (32)	(2)
1	76	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	98	Mumbai
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	3	306	Mumbai Suburban
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2	150	Thane
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2	150	Raigad
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	3	197	Ratnagiri
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	124	Sindhudurg
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	4	485	Nashik
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	3	368	Dhule
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	4	512	Nandurbar
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2	204	Jalgaon
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	104	Ahmednagar
1	40	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	113	Pune
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2	204	Satara
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2	195	Sangli
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2	168	Solapur
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2	384	Kolhapur
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	4	357	Aurangabad
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	4	362	Jalna
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	4	388	Parbhani
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	3	285	Hingoli
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	95	Beed
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	4	410	Nanded
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	98	Osmanabad
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	4	345	Latur
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	4	368	Buldhana
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2	151	Akola
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2	266	Washim
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	3	315	Amravati
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	106	Yavatmal
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	3	290	Wardha
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	3	272	Nagpur
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	108	Bhandara
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	121	Gondiya
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2	211	Chandrapur
--	--	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	102	Gadchiroli
2	116	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	81	8,262	Maharashtra State

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	कायदा/Law		संगीत, ललितकला व उपयोजित कला/Music, Fine Arts and Applied Arts					
		पदवी स्तर Degree Level		पदवी स्तर Degree Level		पदविका स्तर Diploma Level		शालेय स्तर School Level	
		संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment
(1)	(2)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(40)
1	मुंबई	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2	144
2	मुंबई उप-नगर								
3	ठाजे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	58
4	रायजड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
5	रत्नाजिरी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
6	सिंधुदुर्ग	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
7	-गाशिज	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	83
8	धुळे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
9	-तुरबार	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
10	जळजाव	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	60
11	अहमद-नगर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	43
12	पुजे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	219
13	सातारा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	64
14	सांजली	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	0	0
15	सोलापूर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	0	0
16	जोल्हापूर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	2	136
17	औरंजाबाद	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
18	जाल-गा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
19	परभजी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
20	हिंगोली	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
21	बीड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
22	-गांदेड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
23	उस्मा-गाबाद	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
24	लातूर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
25	बुलढाजा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	20
26	अजोला	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	79
27	वाशिम	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
28	अमरावती	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
29	यवतमाळ	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	41
30	वर्धा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
31	-गाजपूर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1	77
32	भंडारा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
33	जोर्दिया	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
34	चंद्रपूर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
35	जडचिरोली	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	--	--
महाराष्ट्र राज्य		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	14	1024

TABLE No. 5.8—contd.

वैद्यकीय,परिचर्या, प्रसूतिशास्त्र व औषधशास्त्र/Medical, Nursing, Midwifery and Pharmacy								
पदवी स्तर/Degree Level								District
विषम चिकित्सा Allopathy		आयुर्वेद Ayurved		दंतवैद्यक/युनानी Dental/Unani		समचिकित्सा Homeopathy		District
संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	District
(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(2)
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai Mumbai Suburban
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Raigad
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Ratnagiri
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Sindhudurg
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nashik
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Dhule
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nandurbar
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Jalgaon
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Ahmednagar
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Pune
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Satara
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Sangli
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Solapur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Kolhapur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Aurangabad
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Jalna
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Parbhani
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Hingoli
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Beed
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nanded
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Osmanabad
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Latur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Buldhana
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Akola
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Washim
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Amravati
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Yavatmal
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Wardha
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nagpur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Bhandara
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Gondiya
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Chandrapur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Gadchiroli
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Maharashtra State

		वैद्यकीय शुश्रूषा, प्रसूतीशास्त्र व औषधशास्त्र Medical, Nursing, Midwifery and Pharmacy				इतर प्रकारच्या संस्था/ Degree level			
		पदवीपूर्व स्तर/Under Graduate level				Degree level			
		समचिकित्सा Allopathy		परिचर्या Nursing		पदवी स्तर Graduate level		पदवीपूर्व स्तर Under Graduate level	
अ.क्र. Sr. No. (1)	जिल्हा (2)	संस्था Institution (49)	विद्यार्थी Enrolment (50)	संस्था Institution (51)	विद्यार्थी Enrolment (52)	संस्था Institution (53)	विद्यार्थी Enrolment (54)	संस्था Institution (55)	विद्यार्थी Enrolment (56)
1	मुंबई								
2	मुंबईउप-गजर }	N.A.	N.A.	19	1222	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
3	ठाजे	N.A.	N.A.	2	152	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
4	रायजड	N.A.	N.A.	2	120	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
5	रत्नाजिरी	N.A.	N.A.	1	37	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
6	सिंधुदुर्ग	N.A.	N.A.	0	--	--	N.A.	N.A.	N.A.
7	-गशिज	N.A.	N.A.	1	95	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
8	धुळे	N.A.	N.A.	1	115	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
9	-दुरबार	N.A.	N.A.	--	--	--	N.A.	N.A.	N.A.
10	जळजाव	N.A.	N.A.	1	92	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
11	अहमद-गजर	N.A.	N.A.	1	95	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
12	पुजे	N.A.	N.A.	5	315	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
13	सातारा	N.A.	N.A.	2	196	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
14	सांजली	N.A.	N.A.	1	57	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
15	सोलापूर	N.A.	N.A.	3	231	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
16	जोल्हापूर	N.A.	N.A.	1	136	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
17	औरंगजाबाद	N.A.	N.A.	2	225	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
18	जाल-ग	N.A.	N.A.	1	28	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
19	परभजी	N.A.	N.A.	1	19	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
20	हिजोली	N.A.	N.A.	--	--	--	N.A.	N.A.	N.A.
21	बीड	N.A.	N.A.	1	39	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
22	-गदेड	N.A.	N.A.	1	122	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
23	उस्मा-गबाद	N.A.	N.A.	1	36	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
24	लातूर	N.A.	N.A.	--	--	--	N.A.	N.A.	N.A.
25	बुलढाजा	N.A.	N.A.	1	40	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
26	अजोला	N.A.	N.A.	2	120	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
27	वाशिम	N.A.	N.A.	--	--	--	N.A.	N.A.	N.A.
28	अमरावती	N.A.	N.A.	1	56	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
29	यवतमाळ	N.A.	N.A.	1	40	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
30	वर्धा	N.A.	N.A.	2	58	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
31	-गजपूर	N.A.	N.A.	7	1006	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
32	भंडारा	N.A.	N.A.	1	40	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
33	जोदिया	N.A.	N.A.	--	--	--	N.A.	N.A.	N.A.
34	चंद्रपूर	N.A.	N.A.	--	--	--	N.A.	N.A.	N.A.
35	जडचिरोली	N.A.	N.A.	--	--	--	N.A.	N.A.	N.A.
महाराष्ट्र राज्य		N.A.	N.A.	62	4692	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

TABLE No. 5.8—contd.

इतर प्रकारच्या संस्था/Other Types of Institutions						
इतर Other		शालेय स्तर School Level		संशोधन संस्था/पदवी स्तर Research Institutions/ Degree Level		District
संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	संस्था Institution	विद्यार्थी Enrolment	(2)
(57)	(58)	(59)	(60)	(61)	(62)	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	} Mumbai Mumbai Suburban
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Raigad
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Ratnagiri
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Sindhudurg
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nashik
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Dhule
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nandurbar
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Jalgaon
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Ahmednagar
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Pune
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Satara
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Sangli
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Solapur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Kolhapur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Aurangabad
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Jalna
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Parbhani
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Hingoli
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Beed
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nanded
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Osmanabad
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Latur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Buldhana
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Akola
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Washim
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Amravati
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Yavatmal
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Wardha
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nagpur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Bhandara
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Gondiya
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Chandrapur
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Gadchiroli
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Maharashtra State

5. शिजज / EDUCATION

तक्ता ञ मांज / TABLE No.5.9

पटावरील विद्यार्थी व शिजजंची संज्या

Enrolment of Students and Number of Teachers

(2002-03)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा	पूर्व प्राथमिज प्राथमिज माध्यमिज	एडूज प्रशिजित शिजज Total Number of Trained Teachers			एडूज शिजज Total Number of Teachers			पटावरील विद्यार्थी Enrolment	Pre-Primary Primary, Secondary	District
			पुरुष Male	स्त्री Female	एडूज Total	पुरुष Male	स्त्री Female	एडूज Total			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
1	मुंबई	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	307	307	19,428	Pre-Primary	Mumbai
		प्राथमिज	5,317	17,100	22,417	5,440	17,725	23,165	9,65,454	Primary	
2	मुंबईउप-नजर	माध्यमिज (उ.मा.सह)	10,699	19,358	30,057	10,905	19,787	30,692	10,38,812	Secondary (including H. Sec.)	
3	ठाजे	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	3,675	3,675	2,04,124	Pre-Primary	Thane
		प्राथमिज	7,178	13,150	20,328	8,150	15,390	23,540	9,92,435	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा.सह)	7,023	7,524	14,527	7,185	7,817	15,002	5,84,508	Secondary (including H. Sec.)	
4	रायजड	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	2	2,555	2,557	86,682	Pre-Primary	Raigad
		प्राथमिज	3,869	3,814	7,683	4,150	4,170	8,320	2,81,898	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा.सह)	4,208	2,007	6,215	4,281	2,096	6,377	2,12,296	Secondary (including H. Sec.)	
5	रत्नाजिरी	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	1,780	1,780	58,339	Pre-Primary	Ratnagiri
		प्राथमिज	4,808	3,676	8,484	4,890	3,831	8,721	2,14,825	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा.सह)	2,836	870	3,706	2,859	913	3,772	1,27,950	Secondary (including H. Sec.)	
6	सिंधुदुर्ज	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	1,093	1,093	25,900	Pre-Primary	Sindhudurg
		प्राथमिज	2,212	2,140	4,352	2,238	2,182	4,420	93,698	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा.सह)	1,887	589	2,476	1,887	589	2,476	73,583	Secondary (including H. Sec.)	
7	नाशिक	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	445	445	4,241	Pre-Primary	Nashik
		प्राथमिज	8,568	6,369	14,937	8,800	6,502	15,302	6,06,451	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा.सह)	9,159	3,670	12,829	9,209	3,698	12,907	4,76,896	Secondary (including H. Sec.)	
8	धुळे	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	933	933	74,813	Pre-Primary	Dhule
		प्राथमिज	2,891	2,117	5,008	3,101	2,241	5,342	1,97,833	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा.सह)	4,962	1,088	6,050	4,966	1,088	6,054	1,96,934	Secondary (including H. Sec.)	
9	नांदुरबार	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	146	146	4,556	Pre-Primary	Nandurbar
		प्राथमिज	3,100	1,122	4,222	3,217	1,150	4,367	1,69,256	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा.सह)	2,603	512	3,115	2,642	527	3,169	1,05,556	Secondary (including H. Sec.)	

तक्ता क्र मांज /TABLE NO.5.9-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
10	जळजाव	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	2,438	2,438	1,22,312	Pre-Primary	Jalgaon
		प्राथमिज	7,079	3,866	10,945	7,245	3,995	11,240	4,39,810	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	7,989	1,928	9,917	8,135	1,943	10,078	3,97,938	Secondary (including H. Sec.)	
11	अहमद-ाजर	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	3,398	3,398	82,116	Pre-Primary	Ahmednagar
		प्राथमिज	7,830	5,210	13,040	7,984	5,339	13,323	4,57,529	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	9,617	2,460	12,077	9,875	2,578	12,453	4,59,335	Secondary (including H. Sec.)	
12	पुजे	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	3,939	3,939	1,20,186	Pre-Primary	Pune
		प्राथमिज	8,423	12,646	21,069	8,760	13,617	22,377	7,80,056	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	11,714	7,912	19,626	11,848	8,091	19,939	6,70,414	Secondary (including H. Sec.)	
13	सातारा	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	2,356	2,356	85,882	Pre-Primary	Satara
		प्राथमिज	5,603	4,516	10,119	5,569	4,591	10,260	3,01,175	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	6,699	2,180	8,879	6,754	2,249	9,003	2,93,575	Secondary (including H. Sec.)	
14	सांजली	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	1,366	1366	60,516	Pre-Primary	Sangli
		प्राथमिज	4,968	4,057	9,025	5,022	4,183	9,205	2,96,882	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	5,269	1,757	7,026	5,282	1,769	7,051	2,61,272	Secondary (including H. Sec.)	
15	सोलापूर	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	2,019	2,019	85,177	Pre-Primary	Solapur
		प्राथमिज	8,827	5,224	14,051	8,964	5,365	14,329	5,10,250	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	8,100	1,959	10,059	8,159	1,974	10,133	3,65,457	Secondary (including H. Sec.)	
16	जोल्हापूर	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	2,349	2,349	1,15,142	Pre-Primary	Kolhapur
		प्राथमिज	6,927	4,157	11,084	6,984	4,231	11,215	3,90,827	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	7,555	2,159	9,714	7,523	2,182	9,805	3,27,378	Secondary (including H. Sec.)	
17	औरंजाबाद	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	2,264	2,264	1,41,991	Pre-Primary	Aurangabad
		प्राथमिज	5,291	3,975	9,265	5,615	4,210	9,825	4,42,850	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	4,199	1,827	6,026	4,232	1,835	6,067	2,52,285	Secondary (including H. Sec.)	
18	जाल-ा	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	248	248	6,975	Pre-Primary	Jalna
		प्राथमिज	3,876	1,056	4,932	4,034	1,103	5,137	2,35,204	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	2,562	487	3,049	2605	504	3,109	1,34,399	Secondary (including H. Sec.)	
19	परभजी	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	485	485	16,225	Pre-Primary	Parbhani
		प्राथमिज	4,073	1,651	5,724	4,303	1,735	6,038	2,46,916	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	1798	551	2349	2,639	567	3,206	1,16,566	Secondary (including H. Sec.)	
20	हिंगोली	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	679	679	47,280	Pre-Primary	Hingoli
		प्राथमिज	2,954	665	3,619	3,071	695	3,766	1,53,454	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	1,569	226	1,795	1,604	238	1,842	69,181	Secondary (including H. Sec.)	

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.5.9-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(3)	(2)
21	बीड	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	2,298	2298	133494	Pre-Primary	Beed
		प्राथमिज	5,781	2,488	8,269	6,226	2,678	8904	335471	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	5,440	910	6,350	5,487	918	6405	234021	Secondary (including H. Sec.)	
22	नांदेड	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	2,337	2337	149236	Pre-Primary	Nanded
		प्राथमिज	8,436	2,967	11,403	8,584	3,053	11737	455394	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	5,098	1,077	6,175	5,143	1,086	6229	235596	Secondary (including H. Sec.)	
23	उस्मानाबाद	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	1,700	1700	80444	Pre-Primary	Osmanabad
		प्राथमिज	4,131	1,417	5,548	4,217	1,454	5671	199159	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	3,375	513	3,888	3,406	516	3922	139629	Secondary (including H. Sec.)	
24	लातूर	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	174	174	7578	Pre-Primary	Latur
		प्राथमिज	5,944	1,622	7,566	6,250	1,759	8009	368716	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	4,682	920	5,602	4,770	959	5729	250290	Secondary (including H. Sec.)	
25	बुलढाजा	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	542	542	16550	Pre-Primary	Buldhana
		प्राथमिज	5,839	1,581	7,420	5,968	1,685	7653	285928	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	4,752	697	5,449	4,803	713	5516	223112	Secondary (including H. Sec.)	
26	अकोला	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	10	1,011	1021	44663	Pre-Primary	Akola
		प्राथमिज	3,106	1,962	5,068	3,151	2,185	5336	195827	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	3,408	1,167	4,575	3,456	1,208	4664	174125	Secondary (including H. Sec.)	
27	वाशिम	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	975	975	23496	Pre-Primary	Washim
		प्राथमिज	2,322	663	2,985	2,353	677	3030	131666	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	2,335	389	2,724	2,368	393	2761	107532	Secondary (including H. Sec.)	
28	अमरावती	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	2,223	2223	184436	Pre-Primary	Amravati
		प्राथमिज	5,809	2,852	8,661	3,949	2,953	8902	343449	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	5,194	2,307	7,501	5,249	2,350	599	266005	Secondary (including H. Sec.)	
29	यवतमाळ	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	2,223	2223	184436	Pre-Primary	Yavatmal
		प्राथमिज	5,809	2,852	8,661	3,949	2,953	8902	343449	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	4,143	1,085	5,228	4,192	1,096	5288	197445	Secondary (including H. Sec.)	
30	वर्धा	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	8	915	923	23135	Pre-Primary	Wardha
		प्राथमिज	2,282	1,751	4,033	2,307	1,797	4104	120158	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	2,799	1,198	3,997	2,827	1,215	4042	141296	Secondary (including H. Sec.)	
31	नाजपूर	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	976	976	38616	Pre-Primary	Nagpur
		प्राथमिज	4,793	7,367	12,160	4,802	7,505	12307	439025	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा. सह)	6,900	5,595	12,495	6,938	5,673	12611	440096	Secondary (including H. Sec.)	

32	भंडारा	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	999	999	50,415	Pre-Primary	Bhandara
		प्राथमिज	2,009	1,535	3,544	2,048	1,575	3,623	1,27,623	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा.सह)	2,841	817	3,658	2,862	824	3,686	1,37,422	Secondary (including H. Sec.)	
33	जोदिया	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	1,041	1,041	35,253	Pre-Primary	Gondiya
		प्राथमिज	3,064	1,069	4,133	3,154	1,158	4,312	1,58,279	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा.सह)	2,810	624	3,434	2,856	636	3,492	1,29,758	Secondary (including H. Sec.)	
34	चंद्रपुर	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	2,193	2,193	1,16,478	Pre-Primary	Chandrapur
		प्राथमिज	4,222	2,595	6,817	4,643	2,821	7,464	2,49,360	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा.सह)	4,309	1,468	5,777	4,380	1,524	5,904	2,12,067	Secondary (including H. Sec.)	
35	जडचिरोली	पूर्व प्राथमिज	0	0	0	0	1,412	1,412	1,19,483	Pre-Primary	Gadchiroli
		प्राथमिज	2,652	871	3,523	3,343	1,065	4,408	1,29,273	Primary	
		माध्यमिज (उ.मा.सह)	2,311	429	2,740	2,439	458	2,897	97,363	Secondary (including H. Sec.)	
महाराष्ट्र राज्य		पूर्व प्राथमिज	0	0	0	20	52,254	52,274	24,26,452	Pre-Primary	Maharashtra State
	प्राथमिज	1,69,041	1,30,975	3,00,016	1,75,699	1,38,550	3,14,249	1,16,30,575	Primary		
	माध्यमिज (उ.मा.सह)	1,70,825	78,260	2,49,085	1,73,866	80,014	2,53,880	91,50,092	Secondary (including H. Sec.)		

आधार :- शिजज संचाल-नालय, महाराष्ट्र शास-ा, पुजे

Source :- Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune

5. शिजज /
तक्ता ज्र मांज /
पूर्व प्राथमिज, प्राथमिज व माध्यमिज शाळांमधील
Number of Students in Pre-Primary, Primary

अ.क्र .	जिल्हे	पूर्व प्राथमिज	इयत्ता १ली	इयत्ता २री	इयत्ता ३री	इयत्ता ४थी	इयत्ता ५वी
Sr. No.		Pre-Primary	Std.I	Std.II	Std.III	Std.IV	Std.V
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	मुंबई	19,428	2,06,863	1,99,638	1,98,068	1,88,516	2,17,934
2	मुंबईउप-गजर }						
3	ठाजे	2,04,124	1,89,857	1,74,078	1,68,927	1,60,834	1,81,486
4	रायजड	86,682	62,101	52,486	51,405	47,905	49,779
5	रत्नाजिरी	68,339	38,095	34,757	34,568	34,658	38,042
6	सिंधुदुर्ज	25,900	17,496	15,555	16,364	15,899	16,941
7	-गशिज	4,241	1,23,159	1,18,449	1,11,503	1,05,233	1,22,671
8	धुळे	74,813	50,047	44,400	42,440	39,513	36,177
9	-दुरबार	4,556	44,125	39,788	34,679	27,591	25,377
10	जळजाव	1,22,312	97,649	89,642	88,288	82,799	85,189
11	अहमद-गजर	82,116	97,794	94,788	94,482	89,658	88,993
12	पुजे	1,20,186	1,53,967	1,44,053	1,45,694	1,41,490	1,52,210
13	सातारा	85,882	58,573	55,188	56,484	55,000	58,804
14	सांजली	60,516	58,391	54,823	55,571	52,418	56,815
15	सोलापूर	85,177	1,02,920	1,00,204	97,147	90,209	93,505
16	जोल्हापूर	1,15,142	72,478	69,983	70,648	70,180	71,268
17	औरंगजाबाद	1,41,991	85,107	77,667	75,024	74,196	78,989
18	जाल-ग	6,975	45,707	41,571	41,625	40,644	42,876
19	परभजी	16,225	52,639	44,616	42,693	42,104	42,277
20	हिंजोली	49,280	30,527	27,493	26,085	25,565	25,385
21	बीड	1,33,494	72,604	63,922	60,451	58,205	59,638
22	-गंदेड	1,49,236	1,02,314	84,357	83,016	81,270	73,012
23	उस्मा-गबाद	80,444	39,404	34,863	33,703	34,042	35,426
24	लातूर	7,578	73,399	66,185	62,439	57,253	73,870
25	बुलढाजा	16,550	63,319	53,050	52,449	48,403	51,359
26	अजोला	44,663	41,670	35,933	37,093	34,813	36,910
27	वाशिम	23,496	28,542	24,215	24,856	22,762	23,979
28	अमरावती	29,290	65,795	56,783	59,013	54,604	59,579
29	यवतमाळ	1,84,436	73,914	60,563	58,658	55,110	56,037
30	वर्धा	38,616	25,946	24,037	23,813	23,393	25,229
31	-गजपूर	25,135	88,515	85,260	85,981	84,356	88,512
32	भंडारा	50,415	24,726	23,873	24,405	23,800	23,636
33	जोर्दिया	35,253	27,645	27,161	27,738	26,401	25,863
34	चंद्रपूर	1,16,478	51,351	45,069	44,943	43,304	45,621
35	जडघिरोली	1,19,483	26,137	25,079	24,522	22,919	21,306
महाराष्ट्र राज्य		24,26,452	23,92,776	21,89,529	21,54,775	20,55,047	21,84,695

EDUCATION

TABLE No.5.10

विद्यार्थ्यांची इयत्तावार संख्या (२००२-०३)

and Secondary Schools by Standard (2002-03)

इयत्ता ६वी	इयत्ता ७वी	इयत्ता ८वी	इयत्ता ९वी	इयत्ता १०वी	इयत्ता ११वी	इयत्ता १२वी	एकूण	Districts
Std.VI	Std.VII	Std.VIII	Std.IX	Std.X	Std.XI	Std.XII	Grand Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
2,09,701	2,03,399	1,98,442	1,70,782	1,29,204	1,16,365	98,307	20,40,347	Mumbai Mumbai Suburban
1,57,575	1,51,062	1,31,057	1,11,260	80,077	59,671	49,043	18,19,051	Thane
51,165	47,955	42,429	37,407	24,641	17,054	13,813	5,84,822	Raigad
36,932	35,665	31,313	26,835	19,631	9,396	8,337	4,16,568	Ratnagiri
16,406	16,362	15,750	14,821	12,224	6,500	5,453	1,95,671	Sindhudurg
1,19,684	1,11,381	90,250	80,498	57,129	34,153	33,882	11,12,233	Nashik
35,897	36,090	32,672	28,838	25,037	13,806	16,432	4,76,162	Dhule
21,586	20,642	17,628	15,695	13,644	7,713	9,471	2,82,495	Nandurbar
86,931	83,154	69,594	62,905	50,869	33,926	30,625	9,83,883	Jalgaon
90,151	92,072	82,629	69,492	53,804	47,043	40,358	10,23,380	Ahmednagar
1,50,103	1,33,628	1,35,290	1,22,285	93,909	63,778	22,836	9,81,949	Pune
62,110	63,802	58,487	53,516	40,774	28,212	25,145	7,01,977	Satara
61,882	59,604	51,120	46,382	36,108	23,235	20,090	6,36,955	Sangli
89,890	87,656	74,848	65,328	45,266	26,963	22,836	9,81,949	Solapur
69,877	70,345	68,706	64,575	51,848	36,425	31,117	8,62,592	Kolhapur
75,516	69,656	51,817	46,532	38,774	24,700	23,378	8,63,347	Aurangabad
42,734	37,102	26,590	21,179	16,081	10,871	9,943	3,83,898	Jalna
38,130	33,255	23,608	21,680	14,940	8,100	7,554	3,87,821	Parbhani
24,924	21,373	15,236	12,664	9,047	4,311	3,589	2,73,479	Hingoli
62,136	55,745	43,330	37,946	31,028	19,943	19,631	7,18,073	Beed
67,128	56,885	43,345	39,552	31,274	22,288	22,523	8,56,200	Nanded
36,359	34,663	30,834	26,975	19,909	11,778	10,318	4,28,718	Osmanabad
72,729	68,776	33,865	42,363	40,487	21,038	20,761	6,40,743	Latur
52,790	53,467	43,696	35,936	29,649	15,601	14,683	5,30,952	Buldhana
38,107	37,496	33,357	29,288	24,882	14,518	14,772	4,23,502	Akola
25,004	23,702	19,828	16,700	15,348	9,185	8,669	2,66,286	Washim
60,249	57,857	53,484	44,660	38,473	25,007	23,141	6,27,935	Amravati
53,216	50,187	41,892	36,099	30,864	18,969	16,725	7,36,670	Yavatmal
26,035	26,460	24,380	22,435	20,532	14,148	12,648	2,94,191	Wardha
88,931	89,975	84,272	75,636	61,250	43,829	36,206	9,51,339	Nagpur
23,717	25,682	24,701	22,817	21,027	15,163	13,928	3,17,890	Bhandara
27,009	28,846	26,690	24,085	21,332	15,784	14,028	3,27,835	Gondiya
46,474	48,084	43,382	38,108	30,966	20,032	16,149	5,89,961	Chandrapur
21,459	21,930	18,800	16,469	13,731	7,862	8,592	3,48,289	Gadchiroli
21,42,537	20,53,958	17,83,322	15,81,743	12,43,759	8,47,367	7,60,274	2,38,16,234	Maharashtra State

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक /Table No. 5.11

प्राथमिक व माध्यमिक (उच्च माध्यमिकसह) शिक्षण संस्थांतील विद्यार्थ्यांची शिक्षणाच्या माध्यमांनुसार संख्या
Number of Students in Primary and Secondary (including higher secondary) Institutions According to Medium of Instructions
(2002-03)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा (1)	प्राथमिक/ माध्यमिक (2)	मराठी Marathi (3)	गुजराथी Gujarathi (4)	हिंदी Hindi (5)	सिंधी Sindhi (6)	इंग्रजी English (7)	उर्दु Urdu (8)	इतर Others (9)	एकूण Grand Total (10)	Primary/ Secondary (11)	District (3)
1	मुंबई	प्राथमिक माध्यमिक	3,03,688	46,977	1,72,221	0	2,75,986	1,33,791	32,791	9,65,454	Primary	Mumbai
2	मुंबईउप-नगर		3,56,695	86,657	90,714	0	4,39,982	60,959	3,805	10,38,812	Secondary	
3	ठाणे	प्राथमिक	5,93,142	19,487	69,478	3,551	2,35,432	61,404	9,941	9,92,435	Primary	Thane
		माध्यमिक	3,32,431	21,420	34,821	5,678	1,58,692	30,248	1,218	5,84,508	Secondary	
4	रायजड	प्राथमिक	2,45,985	302	1,365	0	21,039	13,207	0	2,81,898	Primary	Raigad
		माध्यमिक	1,86,656	107	660	0	14,728	10,145	0	2,12,296	Secondary	
5	रत्नाजिरी	प्राथमिक	1,94,733	0	0	0	7,081	13,011	0	2,14,825	Primary	Ratnagiri
		माध्यमिक	1,16,108	0	0	0	3,562	8,280	0	1,27,950	Secondary	
6	सिंधुदुर्ग	प्राथमिक	90,202	0	0	0	2,510	986	0	93,698	Primary	Sindhudurg
		माध्यमिक	72,737	0	0	0	352	494	0	73,583	Secondary	
7	नाशिक	प्राथमिक	5,32,200	0	1,944	0	11,433	60,874	0	6,06,451	Primary	Nashik
		माध्यमिक	4,09,269	1,055	1,465	22	34,473	30,612	0	4,76,896	Secondary	
8	धुळे	प्राथमिक	1,77,841	34	238	53	4,220	15,447	0	1,97,833	Primary	Dhule
		माध्यमिक	1,85,299	0	444	71	2,615	8,505	0	1,96,934	Secondary	
9	नांदुरबार	प्राथमिक	1,60,826	1,083	0	155	1,613	5,579	0	1,69,256	Primary	Nandurbar
		माध्यमिक	98,454	1,570	0	0	843	4,689	0	1,05,556	Secondary	
10	जळगाव	प्राथमिक	3,80,590	0	2,786	418	6,847	49,169	0	4,39,810	Primary	Jalgaon
		माध्यमिक	3,64,562	0	5,016	891	5,473	21,996	0	3,97,938	Secondary	
11	अहमदनगर	प्राथमिक	4,32,112	0	463	0	13,390	11,564	0	4,57,529	Primary	Ahmednagar
		माध्यमिक	4,35,298	0	529	0	16,202	7,306	0	4,59,335	Secondary	
12	पुणे	प्राथमिक	6,61,168	1,021	6,069	35	92,796	18,225	742	7,80,056	Primary	Pune
		माध्यमिक	5,55,116	2,001	6,977	52	96,983	9,175	110	6,70,414	Secondary	
13	सातारा	प्राथमिक	2,92,942	0	0	0	6,751	1,482	0	3,01,175	Primary	Satara
		माध्यमिक	2,68,825	0	0	0	24,033	717	0	293,575	Secondary	
14	सांगली	प्राथमिक	2,72,471	168	0	0	6,452	5,546	12,245	2,96,882	Primary	Sangli
		माध्यमिक	2,49,397	399	0	0	3,051	1,167	7,258	2,61,272	Secondary	
15	सोलापूर	प्राथमिक	4,64,690	0	217	0	6,744	21,341	17,258	5,10,250	Primary	Solapur
		माध्यमिक	3,44,816	0	162	0	6,041	10,115	4,323	3,65,457	Secondary	
16	कोल्हापूर	प्राथमिक	3,71,309	70	205	168	11,169	7,604	302	3,90,827	Primary	Kolhapur
		माध्यमिक	3,16,091	131	0	0	8,880	2,276	0	3,27,378	Secondary	
17	औरंगाबाद	प्राथमिक	3,90,892	0	468	0	19,790	31,700	0	4,42,850	Primary	Aurangabad
		माध्यमिक	2,41,293	0	864	0	1,643	8,485	0	2,52,285	Secondary	

18	जाला-ा	प्राथमिज	2,12,743	252	3,713	0	2,161	16,310	25	2,35,204	Primary	Jalna
		माध्यमिज	1,23,208	0	4,276	0	2,277	4,638	0	1,34,399	Secondary	
19	परभजी	प्राथमिज	2,22,309	0	0	0	1,161	23,446	0	2,46,916	Primary	Parbhani
		माध्यमिज	1,06,118	0	0	0	1,437	9,011	0	1,16,566	Secondary	
20	हिंजोली	प्राथमिज	1,44,582	0	327	0	118	8,427	0	1,53,454	Primary	Hingoli
		माध्यमिज	64,540	0	428	0	809	3,404	0	69,181	Secondary	
21	बीड	प्राथमिज	3,08,356	0	0	0	2,163	24,952	0	3,35,471	Primary	Beed
		माध्यमिज	2,20,576	0	0	0	1,208	12,237	0	2,34,021	Secondary	
22	-ांदेड	प्राथमिज	4,12,644	0	2,365	0	3,044	373,341	0	7,91,394	Primary	Nanded
		माध्यमिज	2,21,339	0	611	0	1,870	11,776	0	2,35,596	Secondary	
23	उस्मा-ाबाद	प्राथमिज	1,91,385	0	0	0	811	6,963	0	1,99,159	Primary	Osmanabad
		माध्यमिज	1,36,480	0	0	0	263	2,886	0	1,39,629	Secondary	
24	लातूर	प्राथमिज	3,40,923	0	0	0	2,294	25,499	0	3,68,716	Primary	Buldhana
		माध्यमिज	2,36,590	0	0	0	2,317	11,383	0	2,50,290	Secondary	
25	बुलढाजा	प्राथमिज	2,46,142	0	383	0	5,781	33,622	0	2,85,928	Primary	Buldhana
		माध्यमिज	2,19,732	0	1,018	0	551	1,811	0	2,23,112	Secondary	
26	अजोला	प्राथमिज	1,44,920	58	3,334	625	12,763	34,127	0	1,95,827	Primary	Akola
		माध्यमिज	1,44,326	273	2,579	0	4,987	21,960	0	1,74,125	Secondary	
27	वाशिम	प्राथमिज	1,16,952	0	807	0	1,915	11,982	0	1,31,656	Primary	Washim
		माध्यमिज	1,04,350	0	537	0	400	2,245	0	1,07,532	Secondary	
28	अमरावती	प्राथमिज	2,55,162	0	5,110	0	10,042	44,130	0	3,14,444	Primary	Amravati
		माध्यमिज	2,33,369	0	5,627	0	5,552	21,457	0	2,66,005	Secondary	
29	यवतमाळ	प्राथमिज	3,16,600	0	3,589	0	6,225	17,035	0	3,43,449	Primary	Yavatmal
		माध्यमिज	1,78,624	0	3,329	0	2,123	13,369	0	1,97,445	Secondary	
30	वर्धा	प्राथमिज	1,08,749	156	2,097	0	7,008	2,148	0	1,20,158	Primary	Wardha
		माध्यमिज	1,28,633	0	3,564	0	6,819	2,280	0	1,41,296	Secondary	
31	-ाजपूर	प्राथमिज	3,16,977	1,218	45,725	0	51,218	23,887	0	4,39,025	Primary	Nagpur
		माध्यमिज	4,35,799	0	1,147	0	2,107	1,043	0	4,40,096	Secondary	
32	भंडारा	प्राथमिज	1,23,742	0	1,636	0	1,670	575	0	1,27,623	Primary	Bhandara
		माध्यमिज	1,32,679	0	1,986	0	2,171	586	0	1,37,422	Secondary	
33	जोदिया	प्राथमिज	1,18,857	0	34,850	0	4,408	164	0	1,57,779	Primary	Gondiya
		माध्यमिज	1,23,420	49	5,273	0	787	65	164	1,29,758	Secondary	
34	चंद्रपूर	प्राथमिज	2,30,943	0	5,135	0	8,448	1,782	3,052	2,49,360	Primary	Chandrapur
		माध्यमिज	1,45,724	0	47,299	0	15,900	1,558	1,586	2,12,067	Secondary	
35	जडचिरोली	प्राथमिज	1,20,464	0	7,407	0	984	418	0	1,29,273	Primary	Gadchiroli
		माध्यमिज	92,286	0	3,445	0	1,222	410	0	97,363	Secondary	
	महाराष्ट्र राज्य	प्राथमिज	94,97,251	70,826	3,71,932	5,005	8,45,467	7,63,738	76,356	1,16,30,575	Primary	Maharashtra State
		माध्यमिज	75,80,840	1,13,662	2,22,771	6,714	8,70,353	3,37,288	18,464	91,50,092	Secondary	

5. शिजज / EDUCATION

तक्ता ञ्र मांज / TABLE No.5.12

प्रमुज परीजांचे निजाल, मार्च २००१

Results of Major Examinations, March 2001

अ.क्र. Sr. No.	परीजा (2)	परीजेला बसलेल्यांची संख्या			उत्तीर्ज झालेल्यांची संख्या			Examination (2)
		Number appeared			Number passed			
		मुलजे Boys	मुली Girls	एजूज Total	मुलजे Boys	मुली Girls	एजूज Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	जला-							Arts-
	बॅचलर ऑफ आर्ट्स	1,10,702	90,345	2,01,047	60,293	61,044	1,21,337	Bachelor of Arts
	मास्टर ऑफ आर्ट्स	2,422	19,199	21,621	11,066	10,633	21,699	Master of Arts
	एम.बी.ए.	3,467	1,014	4,481	2,574	879	3,453	M.B.A.
	पीएच.डी. / एम.फील.	296	207	503	113	57	170	Ph.D./M.Phil
2	शास्त्र-							Science-
	बॅचलर ऑफ साय-स	26,514	18,514	45,028	13,963	12,964	26,927	Bachelor of Science.
	मास्टर ऑफ साय-स	3,853	3,194	7,047	2,307	2,314	4,621	Master of Science.
	पीएच.डी.	26	9	35	18	7	25	Ph.D.
3	वाजिज्य-							Commerce-
	बॅचलर ऑफ जॉमर्स	65,020	49,964	1,14,984	36,531	34,589	71,120	Bachelor of Commerce
	मास्टर ऑफ जॉमर्स	6,367	5,450	11,817	1,755	2,683	4,438	Master of Commerce
	पीएच.डी. / एम.फील.	45	13	58	34	13	47	Ph.D./M.Phil
4	वैद्यजीय-							Medical-
	एम.बी.बी.एस.	1,803	922	2,725	2,725	971	3,696	M.B.B.S.
	एम.डी. / एम.एस.	186	114	300	125	86	211	M.D./M.S.
	एम.एससी. (मेडीसी-1)	46	5	51	35	4	39	M. Sc. (Medicine)
5	शुश्रुषा-							Nursing-
	बी.एससी. (शुश्रुषा)	12	100	112	10	100	110	B.Sc. (Nursing)
	एम.एससी. (शुश्रुषा)	16	16	32	16	16	32	M.Sc. (Nursing)
6	दंतशास्त्र-							Dentist-
	बी.डी.एस.	293	451	744	204	349	553	B.D.S.
	एम.डी.एस.	4	0	4	4	0	4	M.D.S.
7	अभियांत्रिजी-							Engineering-
	बी.ई. (स्थापत्य)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	B.E. (Civil)
	बी.ई. (विद्युत)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	B.E. (Electrical)
	बी.ई. (यांत्रिजी)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	B.E. (Mechanical)
	बी.ई. (मेटॅलर्जी)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	B.E. (Metallurgy)
	बी.ई. (जे मिजल)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	B.E. (Chemical)
	एम.ई. (स्थापत्य)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	M.E. (Civil)
	एम.ई. (विद्युत)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	M.E. (Electrical)
	एम.ई. (यांत्रिजी)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	M.E. (Mechanical)
	एम.ई. (मेटॅलर्जी)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	M.E. (Metallurgy)
	एम.ई. (जे मिजल)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	M.E. (Chemical)

तक्ता क्र मांज / TABLE NO.5.12-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
10	शिजज-							Education-
	बी.एड	8,309	7,799	16,108	7,113	7,042	14,155	B.Ed.
	एम.एड	1,020	519	1,539	336	225	561	M.Ed.
	डी.एड	--	--	0	--	--	--	D.Ed.
	बी.पी.एड	7,676	1,941	9617	5,663	1,478	7,141	B.P.Ed.
	एम.पी.एड	533	118	651	390	93	483	M.P.Ed.
	एस.एस.सी. (१० वी)	8,69,787	5,92,197	14,61,984	4,56,451	3,44,241	8,00,692	S.S.C. (Xth)
	एच.एस.सी. (१२ वी)	5,46,778	3,33,260	8,80,038	3,38,845	2,45,580	5,84,425	H.S.C. (xIIth)
	जी.सी.सी.	N.A.	N.A.	72,353	N.A.	N.A.	45,762	G.C.C.
	जी.सी.डी.	85	78	163	2	0	2	G.C.D.
	बी.आर.एल.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	B.R.L.
11	शेतजी-							Agriculture-
	बी.एससी.	1,135	151	1,286	1040	145	1,185	B.Sc.
	एम.एससी.	509	75	584	502	75	577	M.Sc.
	डॉक्टरेट / पीएच.डी.	62	--	62	62	--	62	Doctorate / Ph.D.
12	औषधीशास्त्र-							Medicine-
	बॅचलर ऑफ फार्मसी	1,683	784	2467	1481	716	2,197	Bachelor of Pharmacy
	मास्टर ऑफ फार्मसी	17	19	36	17	19	36	Master of Pharmacy
13	तंत्रशास्त्र-							Technology-
	बॅचलर ऑफ टेक्नॉलॉजी	174	148	322	152	144	296	Bachelor of Technology
	मास्टर ऑफ टेक्नॉलॉजी	55	4	59	54	4	58	Master of Technology
	बी.एससी. (टेक्नॉलॉजी)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	B.Sc.Tech.
	एम.एससी. (टेक्नॉलॉजी)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	M.Sc.Tech.
14	आयुर्वेद-							Ayurved-
	बी.ए.एम.एस.	654	597	1251	295	286	581	B.A.M.S. /
	बी.एस.ए.एम.	--	--	--	--	--	--	B.S.A.M.
15	जुहशास्त्र-							Home Science-
	बी.एससी.(जुहशास्त्र)	0	920	920	0	715	715	B.Sc. (Home Science)
	एम.एससी.(जुहशास्त्र)	0	211	211	0	177	177	M.Sc. (Home Science)
	पीएच.डी.	81	64	145	81	57	138	Ph.D.
16	वस्त्रनिर्माज-							Textile-
	बॅचलर ऑफ टेक्स्टाईल्स	387	37	424	315	36	351	Bachelor of Textiles
17	जंथपाल शास्त्र-							Library Science-
	बॅचलर ऑफ लायब्ररी साय-स	1,518	1,256	2,774	734	795	1,529	Bachelor of Library Science
	मास्टर ऑफ लायब्ररी	386	277	663	155	160	315	Master of Library
18	समाज सेवा-							Social Work-
	बॅचलर ऑफ सोशल वर्क	347	326	673	199	230	429	Bachelor of Social Work
	मास्टर ऑफ सोशल वर्क	1,195	698	1,893	823	570	1,393	Master of Social Work
19	वृत्तपत्र विद्या-							Journalism-
	बॅचलर ऑफ जर्नालिझम	993	256	1,249	568	165	733	Bachelor of Journalism
20	पशुवैद्य शास्त्र-							Veterinary Science-
	बी.व्ही.एससी.	188	19	207	178	17	195	B.V.Sc.
	एम.व्ही.एससी.	--	--	--	--	--	--	M.V.Sc.

N.A. - उपलब्ध नाही / Not available

आधार :- शिजज संचाल-गालय, महाराष्ट्र शास-1, पुजे

Source :- Directorate of Education, Govt. of Maharashtra, Pune

5. शिजज /
तक्ता प्र मांज /
संस्थेच्या प्रजारा-गुसार तांत्रिज शिजज संस्था /
(2007-

अ.प्र. Sr. No.	जिल्हा	अभियांत्रिजी आजि तंत्रशास्त्रीय महाविद्यालये Engineering & Technological Colleges	तंत्र निजे त-ा Poly- technic	इतर पदविजा संस्था Other Diploma Institutions	औद्योगिज प्रशिजज संस्था Industrial Training Institutions	उच्च तांत्रिज विद्यालये/ जेंद्रे Technical High Schools/ Centres	मुलोग्ज प्रशिजज आजि संबंधित सूच-ा जेंद्रे Basic Training & related Instruction Centres
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	मुंबई	11	11	3	8	12	30
2	मुंबईउप-ाजर	12	13	8	14	21	61
3	ठाजे	13	16	8	29	32	11
4	रायजड	8	6	3	20	9	2
5	रत्-ाजिरी	4	3	3	15	12	2
6	सिंधुदुर्ज	1	1	2	9	9	1
7	-ाशिज	6	10	13	37	25	5
8	धुळे	4	4	7	9	17	1
9	-दुरबार	1	3	5	11	6	0
10	जळजाव	9	6	8	44	22	1
11	अहमद-ाजर	4	6	9	25	37	2
12	पुजे	36	22	31	47	49	14
13	सातारा	2	6	14	14	15	2
14	सांजली	4	5	6	17	26	1
15	सोलापूर	4	5	5	19	30	1
16	जोल्हापूर	6	8	10	25	32	2
17	औरंजाबाद	7	5	9	13	47	7
18	जाल-ा	1	1	3	8	7	1
19	परभजी	0	1	3	8	4	1
20	हिंजोली	0	0	0	5	3	0
21	बीड	3	3	8	16	13	1
22	-ांदेड	2	2	4	19	11	1
23	उस्मा-ाबाद	2	1	3	9	9	1
24	लातूर	2	2	4	12	10	2
25	बुलढाजा	2	1	3	14	28	1
26	अंोला	1	2	2	10	9	1
27	वाशिम	0	1	2	6	5	0
28	अमरावती	5	7	3	19	24	2
29	यवतमाळ	3	4	8	20	36	1
30	वर्धा	2	5	4	12	6	1
31	-ाजपूर	16	12	17	39	17	3
32	भंडारा	0	2	2	14	5	1
33	जोदिया	1	0	2	11	2	1
34	चंद्रपूर	2	3	3	24	11	1
35	जडचिरोली	0	1	0	15	4	0
	महाराष्ट्र राज्य	174	178	215	617	605	162

आधार :- १) व्यवसाय शिजज प्रशिजज संचाल-ालय, महाराष्ट्र शास-ा, मुंबई /
२) तंत्रशिजज संचाल-ालय, महाराष्ट्र शास-ा, मुंबई /

EDUCATION

TABLE No. 5.13

Technical Institutions by type of Institutions

08)

+२स्तरावरील व्यावसायिक शिक्षण योजना	औद्योगिक जामजारांचे अर्धवेळ वर्ज	शिल्पजाराजीर आजि इतर तांत्रिक प्रमाणपत्र देजा-या संस्था	प्रगत व्यवसाय शिक्षण पध्दती	+२स्तरावरील केंद्रशासित पुरस्कृत व्यवसाय शिक्षण अभ्यासक्रम संस्था	एडूज	District
Vocational Centres at + 2 stage	Parttime classes for Industrial workers	Institution of Crafts and other Technical certificate courses	Advanced Vocational training system	Centrally Sponsored at + 2 stage vocational education institutes	Grand Total	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
37	1	71	0	12	196	Mumbai
61	0	201	0	32	423	Mumbai Suburban
64	1	134	1	33	342	Thane
27	0	37	0	18	130	Raigad
6	0	37	0	14	92	Ratnagiri
5	0	59	0	18	105	Sindhudurg
18	1	301	1	44	461	Nashik
20	0	178	0	27	267	Dhule
2	0	88	0	6	122	Nandurbar
23	0	78	0	51	242	Jalgaon
46	1	100	0	20	250	Ahmednagar
109	1	200	1	89	599	Pune
28	0	179	0	37	297	Satara
40	0	59	0	42	200	Sangli
49	1	215	0	34	363	Solapur
31	1	250	1	40	406	Kolhapur
60	1	276	1	109	535	Aurangabad
9	0	12	0	5	47	Jalna
43	0	153	0	13	226	Parbhani
16	0	5	0	5	34	Hingoli
45	0	88	0	48	225	Beed
44	0	53	1	19	156	Nanded
86	0	49	0	21	181	Osmanabad
16	0	81	0	73	202	Latur
25	0	54	0	30	158	Buldhana
47	1	196	0	33	302	Akola
21	0	111	0	19	165	Washim
43	0	279	1	105	488	Amravati
15	0	207	0	40	334	Yavatmal
21	1	114	0	23	189	Wardha
87	0	623	1	67	882	Nagpur
12	0	89	0	10	135	Bhandara
9	0	44	0	11	81	Gondiya
31	1	194	0	39	309	Chandrapur
1	0	32	0	13	66	Gadchiroli
1,197	11	4,847	8	1,200	9,210	Maharashtra State

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.14

शासकीय औद्योगिक प्रशिक्षण संस्थांमधील मंजूर केलेल्या जागा, प्रवेश क्षमता आणि उत्तीर्ण झालेल्यांची संख्या
Number of sanctioned seats, intake capacity and outturn of Govt. Industrial Training Institutes
(2007-08)

अनु.क्र. Sr. No.	व्यवसायाचे नाव (2)	मंजूर जागा Sanctioned Seats (3)	प्रवेश क्षमता IntakeCapacity (4)	उत्तीर्ण झालेले Passed (Outtum) (5)	Name of the Trade (2)
1	आरेज यांत्रिजी	1,216	1,216	900	Draftsman (Mechanic)
2	आरेज स्थापत्य	736	736	552	Draftsman (Civil)
3	सर्वेज	336	336	255	Surveyor
4	जोडारी	7,792	7,792	6,003	Fitter
5	जातारी	2,688	2,688	2,058	Tuner
6	यंत्रजाराजीर	2,160	2,160	1,706	Machinist
7	यंत्रजाराजीर (घर्षज)	768	768	614	Machinist (Gr.)
8	बंधजार	0	0	0	Pattern Maker
9	यांत्रिज (प्रशित-1 व वाता-पुडु लीजरज)	1,824	1,824	1,496	Mechanic (Ref. & Air Condition)
10	यांत्रिज उपजरज	160	160	133	Instrument (Mechanic)
11	टुल अॅज्ड डायमेजर	736	736	618	Tool and Die Maker
12	यांत्रिज (मिलराईट मे-टे-1-स)	0	0	0	Millright Maint. Mechanic
13	घडयाळजी	0	0	0	Watch Maker
14	विजतंत्री	6,576	6,576	5,721	Electrician
15	तारतंत्री	4,608	4,608	3,963	Wireman
16	विजविलेपज	0	0	0	Electroplator
17	यांत्रिज (मोटारजाडी)	3,280	3,280	2,427	Mechanic Motor Vehical
18	यांत्रिज (रूषि व यंत्रसामुजी)	112	112	85	Mechanic Agricultural
19	यांत्रिज (रेडिओ व दूरचित्रवाजी)	1,712	1,712	1,318	Mechanic Radio and T.V.
20	इलेक्ट्रॉनिक्स (मेर्जेनिज)	2,992	2,992	2,385	Electronics (Mech.)
21	रंजारी	848	848	671	Painter
22	बि-तातारी (यांत्रिजी तथा यंत्रचालज)	0	0	0	Wireless Operator
23	यांत्रिजी उपजरज (रासायनिज)	16	16	13	Instrument Mechanic(C.P.)
24	अटे-डंट ऑपरेटर	112	112	72	Attendant Operator
25	मे-टे-1-स मेर्जेनिज (रासायनिज)	112	112	93	Maintenance Mechanic (Chemical Plant)
26	प्लॅस्टिज मोल्ड मेजर	0	0	0	Plastic Mould Maker (S.C.V.T.)
27	रबर टेक्निशियन	32	32	17	Rubber Technician (S.C.V.T.)
28	वास्तुशास्त्र आरेज	16	16	14	Architect Draftsman
29	फॉर्जर अॅज्ड हिट ट्रीटर	0	0	0	Forger and Heat Treater
30	सुतार	1,824	1,824	1,598	Carpenter
31	यांत्रिज डिझेल	2,272	2,272	2,410	Mechanic Diesel
32	यांत्रिज जर्षित	816	816	632	Mechanic Tractor
33	सांचेजार	0	0	0	Moulder
34	पत्रे जाराजीर	1,296	1,296	1,287	Sheet Metal Worker
35	संधाता	4,140	4,140	4,547	Welder
36	नाळ जाराजीर	1,408	1,408	1,155	Plumber

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.14 -- Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
37	डाटा प्रिपरेश-ा अँज्ड जँम्पुटर सॉफ्टवेअर	0	0	0	Data Preparation and Computer Softwear
38	प्लॅस्टिज प्रोसेसिज ऑपरेटर	480	480	394	Plastic Proceassing Operator
39	जवडी (बांधजाम)	640	640	531	Mason
40	पंप मेञ्जिज	1,040	1,040	874	Pump Mechanic
41	लेटर प्रेस मशि-ा माईडर	0	0	0	Letter Press Machine Minder
42	पुस्तज बांधजी	0	0	0	Book Binding
43	हस्त जुळाईज्जर	0	0	0	Hand Compositor
44	जर्त-ा व शिवजशास्त्र	2,432	2,432	2,093	Cutting and Tailoring
45	पोशाज ब-विजे	3,232	3,232	2,812	Dress Making
46	यंत्र विजजाम	0	0	0	Knitting with Machine
47	भरतजाम व विजजाम	160	160	141	Embroider and Fancy Work
48	भाज्या व फळे टिजविजे	592	592	445	Preservation of Fruits and Vegetables
49	ब्लिचिज डाईज अँज्ड जँलिज्जे प्रिटीज	32	32	24	Bleaching Dyeing and Calico Printing
50	चामडयाची पादत्राजे ब-विजे	16	16	13	Leather Foot wear making
51	चामडयाच्या वस्तू ब-विजे	0	0	0	Leather goods making
52	सेज्रे टरियल प्रॅक्टिस	352	352	277	Secretarial Practice
53	हेअर अँज्ड स्कि-ा केअर	1,200	1,200	948	Hair and Skin care
54	फोटो टाईप सेटिज अँज्ड डेस्क	16	16	13	Photo Type Setting and
55	टॉप पब्लिशिज ऑपरेटर	160	160	129	Desk Top Publishing Operator
56	इ-फॉर्मेश-ा टेक-ॉलॉजी	1,056	1,056	805	Information Technology
57	बेजरी अँज्ड ज-फेक्श-ारी	400	400	328	Bakery and confectionery
58	लद्युलेज-ा (इंग्रजी)	464	464	407	Stenography (English)
59	लद्युलेज-ा (मराठी)	160	160	134	Stenography (Marathi)
महाराष्ट्र राज्य		63,020	63,020	53,111	Maharashtra State

आधार :- व्यवसाय शिजज प्रशिजज संचाल-ालय, महाराष्ट्र शास-ा, मुंबई

Source :- Directorate of Vocational Education and Training, Govt. of Maharashtra, Mumbai

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/Table No. 5.15

तांत्रिक संस्थांची त्यांच्या वर्गवारीनुसार संख्या, प्रवेशक्षमता, नाव नोंदविलेली, उत्तीर्ण झालेले विद्यार्थी आणि शिक्षकांची संख्या
Number of Technical institutions, their intake capacity, Enrolment, Outturn and Number of Teachers by Category of Institution
(2007-08)

अनु.क्र. Sr. No.	वर्गवारी	संख्या Number of Institute	एकूण प्रवेश क्षमता Total Intake Capacity	एकूण नोंदणी केलेले Enrolment	एकूण उत्तीर्ण Total outturn	शिक्षकांची संख्या No. of Teachers	शिक्षकांची संख्या Category
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	पदवी पातळीवरील (अभियांत्रिजी आणि तंत्रशास्त्रीजी महाविद्यालये)	169	54,706	54,232	N.A.	N.A.	Degree level (Engineering and Technological Colleges)
2	पदवीजा पातळीवरील (तंत्रविज्ञान आणि इतर पदविजा) संस्था	178	49,620	41,833	N.A.	N.A.	Diploma level (Polytechnic and other Diploma) Institutions.
3	औद्योगिक प्रशिक्षण संस्था	691	63,020	63,020	53,111	N.A.	Industrial Training Institutes (Excluding Four Provisionally Permitted)
4	तंत्र माध्यमिक विद्यालये / केंद्रे	360	35,056	34,918	22,887	N.A.	Technical High Schools / Centres

N.A. - उपलब्ध नाही / Not available

आधार : व्यवसाय शिक्षण प्रशिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासना, मुंबई

Source : Directorate of Vocational Education and Training, Govt. of Maharashtra, Mumbai

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.16

अभियांत्रिकी पदवी अभ्यासक्रमातील प्रवेशांची प्रकारानुसार संख्या Intake in Degree Courses in Engineering by categories

अ.क्र. Sr. No. (1)	वर्ष Year (2)	स्थापत्य Civil (3)	यांत्रिकी Mechanical (4)	विद्युत् Electrical (5)	एकूण Total (6)
1	1960-61	240	240	240	720
2	1970-71	530	520	460	1,510
3	1980-81	550	540	480	1,570
4	1990-91	2,817	2,727	747	6,291
5	2000-01	2,843	5,700	1,490	10,033
6	2001-02	2,843	5,700	1,490	10,033
7	2002-03	3,208	8,030	2,450	13,688
8	2003-04	3,230	8,070	2,310	13,610
9	2004-05	3,290	8,520	2,685	14,495
10	2005-06	3,175	8,595	2,505	14,275
11	2006-07	3,350	9,855	2,910	16,115
12	2007-08	3,510	10,575	3,165	17,250

आधार : तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Directorate of Technical Education, Govt. of Maharashtra, Mumbai

5. शिक्षण/EDUCATION

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 5.17

अभियांत्रिकी, तंत्रशास्त्र व तंत्रनिकेतन महाविद्यालयाच्या अंतिम वर्षाच्या परीक्षेस
बसलेल्या व उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांची संख्या

Number of Students appeared and passed in final Year Examination
of Engineering, Technical and Polytechnic Colleges

(2000-01)

अनुक्रमांक Sr. No. (1)	अभ्यासाचा प्रकार (2)	परीक्षेस बसलेले No. appeared (3)	उत्तीर्ण झालेले Passed (4)	Type of Courses (2)
I पदवी अभ्यासक्रम				I Degree courses
1	स्थापत्य	2,655	1,758	Civil
2	यांत्रिकी	5,589	3,917	Mechanical
3	विद्युत	1,796	1,277	Electrical
4	इतर	20,516	14,672	Others
	एकूण	30,556	21,624	Total
II पदवी अभ्यासक्रम				II Degree courses
1	स्थापत्य	3,033	1,235	Civil
2	यांत्रिकी	6,182	3,953	Mechanical
3	विद्युत	1,883	1,220	Electrical
4	इतर	18,793	12,805	Others
	एकूण	29,891	19,213	Total

आधार --- तंत्र शिक्षण संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source-- Directorate of Technical Education, Govt. of Maharashtra, Mumbai

६. जनता संपर्क :

६.१ छापखाने, प्रकाशित झालेली पुस्तके व नियतकालिके, त्यांचे भाषावार व विषयवार वर्गीकरण यासंबंधी माहिती या विभागातील तक्त्यांमध्ये दिली आहे.

6. MASS COMMUNICATION :

6.1 Data on printing presses, books and periodicals published and their classification according to languages and subjects are presented in the tables in this section.

6. जनता संपर्क / MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 6.1

प्रमुख भाषांमधून प्रसिध्द झालेली वृत्तपत्रे व नियतकालिके यांची संख्या Number of News papers and Periodicals published in Major Languages

अनुक्रमांक Sr.No.	वर्ष Year	प्रमुख भाषांत प्रकाशित झालेली वृत्तपत्रे व नियतकालिके News papers and Periodicals published in major Languages
(1)	(2)	(3)
1	1980-81	3,286
2	1985-86	3,166
3	1990-91	3,925
4	1995-96	4,665
5	2000-01	4,757
6	2001-02	5,446
7	2002-03	4,636
8	2007-08	4,970

आधार - अधिपरिक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Examiner of Books and Publications, Govt. of Maharashtra, Mumbai

6. जनता संपर्क / MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 6.2

जिल्हावार छापखान्यांची संख्या

Number of Printing Presses by district
(2007-08)

Sr. No. (1)	वर्ष/Year जिल्हा (2)	सार्वजनिक Public (3)	खाजगी Private (4)	एकूण Total (5)	District (2)
	1980-81	N.A.	6,940	6,940	
	1990-91	8	8,186	8,194	
	1995-96	8	8,521	8,529	
	1999-00	8	8,521	8,529	
	2001-02	5	1,461	1,466	
1	मुंबई	1	219	220	Mumbai
2	मुंबईउप-ज्जर	--	45	45	Mumbai Suburban
3	ठाजे	--	58	58	Thane
4	रायजड	--	20	20	Raigad
5	रत्नाजिरी	--	16	16	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ज	--	16	16	Sindhudurg
7	नाशिक	--	40	40	Nashik
8	धुळे	--	13	13	Dhule
9	नांदुरबार	--	18	18	Nandurbar
10	जळजाव	--	69	69	Jalgaon
11	अहमद-ज्जर	--	21	21	Ahmednagar
12	पुजे	1	43	44	Pune
13	सातारा	--	22	22	Satara
14	सांजली	--	28	28	Sangli
15	सोलापूर	--	34	34	Solapur
16	कोल्हापूर	1	33	34	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1	39	40	Aurangabad
18	जालना	--	36	36	Jalna
19	परभजी	--	31	31	Parbhani
20	हिंगोली	--	7	7	Hingoli
21	बीड	--	44	44	Beed
22	नांदेड	--	71	71	Nanded
23	उस्मानाबाद	--	22	22	Osmanabad
24	लातूर	--	35	35	Latur
25	बुलढाजा	--	28	28	Buldhana
26	अकोला	--	26	26	Akola
27	वाशिम	--	18	18	Washim
28	अमरावती	--	73	73	Amravati
29	यवतमाळ	--	60	60	Yavatmal
30	वर्धा	--	52	52	Wardha
31	नागपूर	1	106	107	Nagpur
32	भंडारा	--	24	24	Bhandara
33	गोंदिया	--	20	20	Gondiya
34	चंद्रपूर	--	52	52	Chandrapur
35	गडचिरोली	--	22	22	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	5	1,461	1,466	Maharashtra State

टिप - छापजा-यांच्या संज्येची परिजज-ना यापुर्वी चुजीची होत असल्याने स-ना १९९९-२००० मधील छापजा-यांच्या संज्येच्या तुलनेत २००१-०२ मध्ये छापजा-यांची संज्या जुप जमी दिसते.

Note - Due improper counting of Printing Presses earlier, number of printing presses in 2001-02 are very less as compared to 1999-2000.
आधार - अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Source : Examiner of Books of Publications, Govt. of Maharashtra, Mumbai

6 जनता संपर्क /

तक्ता कमांक/

छापखाने व निरनिराळ्या भाषांतील नियतकालिके

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा (2)	छापखान्यांची संख्या No. of Presss (3)	दैनिके/Dailies								
			इंग्रजी English (4)	मराठी Marathi (5)	गुजराथी Gujrati (6)	कोंकणी Kokani (7)	हिंदी Hindi (8)	उर्दू Urdu (9)	सिंधी Sindhi (10)	इतर Others (11)	एकूण Total (12)
1	मुंबई	220	15	60	15	--	20	3	1	--	114
2	मुंबईउप-राज्य	45									
3	ठाजे	58	--	35	--	--	7	--	7	--	49
4	रायजड	20	--	15	--	--	--	--	--	--	15
5	रत्नाजिरी	16	--	15	--	--	--	--	--	--	15
6	सिधुदुर्ज	16	--	15	--	--	--	--	--	--	15
7	-नाशिज	40	1	25	--	--	--	4	--	--	30
8	धुळे	13	--	15	--	--	--	--	--	--	15
9	-दुरबार	18	--	4	--	--	--	--	--	--	4
10	जळजाव	69	--	25	--	--	1	--	--	--	26
11	अहमद-राज्य	21	--	N.A	--	--	--	--	--	--	--
12	पुजे	44	3	25	--	--	5	--	--	--	33
13	सातारा	22	--	N.A	--	--	--	--	--	--	--
14	सांजली	28	--	28	--	--	2	--	--	--	30
15	सोलापूर	34	--	20	--	--	--	--	--	--	20
16	जोल्हापूर	34	--	23	--	--	2	--	--	--	25
17	औरंगाबाद	40	1	30	--	--	5	5	--	--	41
18	जालगा	36	--	N.A	--	--	2	--	--	--	2
19	परभजी	31	--	20	--	--	--	2	--	--	22
20	हिंजोली	7	--	10	--	--	--	--	--	--	10
21	बीड	44	--	32	--	--	--	--	--	--	32
22	-गांदेड	71	--	40	--	--	2	10	--	--	52
23	उस्मा-गाबाद	22	--	20	--	--	--	--	--	--	20
24	लातूर	35	--	35	--	--	--	--	--	--	35
25	बुलढाजा	28	--	20	--	--	--	--	--	--	20
26	अोला	26	--	20	--	--	7	--	--	--	27
27	वाशिम	18	--	10	--	--	--	--	--	--	10
28	अमरावती	73	--	22	--	--	10	--	--	--	32
29	यवतमाळ	60	--	25	--	--	1	--	--	--	26
30	वर्धा	52	--	8	--	--	5	--	--	--	13
31	-गाजपूर	107	5	20	--	--	15	--	--	--	40
32	भंडारा	24	--	5	--	--	6	--	--	--	11
33	जोर्दिया	20	--	3	--	--	2	--	--	--	5
34	चंद्रपूर	52	--	20	--	--	5	--	--	--	25
35	जडचिरोली	22	--	N.A.	--	--	2	--	--	--	2
महाराष्ट्र राज्य		1,466	25	645	15	0	99	24	8	0	816

MASS COMMUNICATION

TABLE No. 6.3

Number of Printing Presses and Number of Periodicals in different Languages (2007-08)

साप्ताहिके (द्वि आणि त्रै साप्ताहिके धरुन) /Weeklies(including Bi & Tri Weeklies)									
इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total	District
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(2)
47	120	25	--	60	10	3	--	265	Mumbai
									Mumbai Suburban
6	85	4	--	20	5	30	--	150	Thane
--	25	--	--	--	1	--	--	26	Raigad
--	15	--	--	--	--	--	--	15	Ratnagiri
--	22	--	--	--	--	--	--	22	Sindhudurg
2	85	--	--	2	25	--	--	114	Nashik
--	50	--	--	--	5	--	--	55	Dhule
--	15	--	--	--	--	--	--	15	Nandurbar
--	120	--	--	3	2	--	--	125	Jalgaon
--	80	--	--	--	1	--	--	81	Ahmednagar
5	110	--	--	2	1	2	--	120	Pune
--	40	--	--	--	--	--	--	40	Satara
--	35	--	--	--	--	--	--	35	Sangli
--	60	--	--	3	1	--	--	64	Solapur
--	60	--	--	--	--	--	--	60	Kolhapur
--	85	--	--	5	4	--	--	94	Aurangabad
--	60	--	--	5	--	--	--	65	Jalna
--	50	--	--	1	2	--	--	53	Parbhani
--	--	--	--	1	--	--	--	1	Hingoli
--	125	--	--	1	--	--	--	126	Beed
--	97	--	--	4	9	--	--	110	Nanded
--	35	--	--	--	--	--	--	35	Osmanabad
2	65	--	--	4	1	--	--	72	Latur
--	40	--	--	--	--	--	--	40	Buldhana
--	60	--	--	20	--	--	--	80	Akola
--	8	--	--	3	--	--	--	11	Washim
--	90	--	--	28	1	--	--	119	Amravati
--	114	--	--	7	--	--	--	121	Yavatmal
--	22	--	--	28	--	--	--	50	Wardha
--	55	2	--	30	--	1	--	88	Nagpur
--	30	--	--	27	--	--	--	57	Bhandara
--	10	--	--	--	--	--	--	10	Gondiya
--	10	--	--	15	--	--	--	25	Chandrapur
--	26	--	--	3	--	--	--	29	Gadchiroli
62	1,904	31	0	272	68	36	0	2,373	Maharashtra State

		(पाक्षिके/Fortnightlies)								
अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा	इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)
1	मुंबई	30	31	8	--	20	1	2	--	92
2	मुंबईउप-पजर									
3	ठाजे	--	5	1	--	6	--	1	--	13
4	रायजड	--	--	--	--	--	--	--	--	--
5	रत्नाजिरी	--	--	--	--	--	--	--	--	--
6	सिंधुदुर्ग	--	--	--	--	--	--	--	--	--
7	-नाशिज	2	3	--	--	3	1	--	--	9
8	धुळे	--	--	--	1	--	--	--	--	1
9	-दुरबार	--	--	--	2	--	--	--	--	2
10	जळजाव	--	--	--	--	--	--	--	--	--
11	अहमद-पजर	--	--	--	--	5	--	--	--	5
12	पुजे	5	5	1	1	--	--	--	--	12
13	सातारा	--	--	--	--	--	--	--	--	--
14	सांजली	--	--	--	1	--	--	--	--	1
15	सोलापूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--
16	जोल्हापूर	--	--	--	--	2	--	--	--	2
17	औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--
18	जालना	--	--	--	--	--	--	--	--	--
19	परभजी	--	--	--	--	--	--	--	--	--
20	हिंगोली	--	--	--	--	--	--	--	--	--
21	बीड	--	--	--	--	--	--	--	--	--
22	-ांदेड	--	--	--	2	--	--	--	--	2
23	उस्मानाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--
24	लातूर	--	--	--	3	--	--	--	--	3
26	अजोला	--	--	--	5	--	--	--	--	5
27	वाशिम	--	--	--	--	--	--	--	--	--
28	अमरावती	--	--	--	--	5	--	--	--	5
29	यवतमाळ	--	--	--	--	--	--	--	--	--
30	वर्धा	--	--	--	3	--	--	--	--	3
31	-ाजपूर	1	--	--	7	--	1	--	--	9
32	भंडारा	--	--	--	--	--	--	--	--	--
33	जोर्दिया	--	--	--	1	--	--	--	--	1
34	चंद्रपूर	--	--	--	1	--	--	--	--	1
35	जडचिरोली	--	--	--	--	--	--	--	--	--
महाराष्ट्र राज्य		38	44	10	--	68	3	3	--	166

TABLE No. 6.3 - Contd.

मासिके (द्विमासिके धरुन/Monthlies (including Bi monthlies))									
इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total	District
(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(2)
320	100	90	--	50	10	10	--	580	Mumbai
									Mumbai Suburban
7	20	10	--	4	--	18	--	59	Thane
--	15	--	--	2	--	--	--	17	Raigad
--	3	--	--	--	--	--	--	3	Ratnagiri
--	5	--	--	--	--	--	--	5	Sindhudurg
2	40	--	--	4	4	--	--	50	Nashik
--	10	--	--	--	--	--	--	10	Dhule
--	1	--	--	--	--	--	--	1	Nandurbar
--	10	--	--	3	1	--	--	14	Jalgaon
--	10	--	--	--	--	--	--	10	Ahmednagar
30	125	5	--	11	5	7	--	183	Pune
--	5	--	--	--	--	--	--	5	Satara
--	10	--	--	2	--	--	--	12	Sangli
1	10	--	--	1	--	--	--	12	Solapur
--	15	--	--	2	--	--	--	17	Kolhapur
3	10	--	--	2	2	--	--	17	Aurangabad
--	3	--	--	--	--	--	--	3	Jalna
2	2	--	--	--	--	--	--	4	Parbhani
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Hingoli
--	5	--	--	--	--	--	--	5	Beed
--	8	--	--	2	--	--	--	10	Nanded
--	1	--	--	--	--	--	--	1	Osmanabad
--	2	--	--	1	--	--	--	3	Latur
2	--	--	--	--	--	--	--	2	Buldhana
--	8	--	--	--	--	--	--	8	Akola
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Washim
--	10	--	--	5	--	--	--	15	Amravati
--	5	--	--	2	--	--	--	7	Yavatmal
--	3	--	--	4	--	--	--	7	Wardha
12	50	--	--	12	2	2	--	78	Nagpur
--	--	--	--	2	--	--	--	2	Bhandara
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Gondiya
--	2	--	--	--	--	--	--	2	Chandrapur
--	1	--	--	--	--	--	--	1	Gadchiroli
379	489	105	--	109	24	37	--	1,143	Maharashtra State

त्रैमासिके (चौमासिके धरून)/Quarterlies (including four monthlies)										
अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा	इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total
(1)	(2)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)
1	मुंबई	110	25	18	--	25	4	2	--	184
2	मुंबईउप-ाजर									
3	ठाजे	5	5	--	--	--	--	--	--	10
4	रायजड	1	1	--	--	1	1	--	--	4
5	रत्नाजिरी	--	1	--	--	--	--	--	--	1
6	सिधुदुर्ज	--	--	--	--	--	--	--	--	--
7	-ाशिज	3	8	--	--	1	--	--	--	12
8	धुळे	--	--	--	--	--	--	--	--	--
9	-ांदुरबार	--	2	--	--	--	--	--	--	--
10	जळजाव	--	2	--	--	--	--	--	--	--
11	अहमद-ाजर	--	2	--	--	1	--	--	--	3
12	पुजे	18	30	1	--	10	--	2	--	61
13	सातारा	--	--	--	--	--	--	--	--	--
14	सांजली	--	2	--	--	--	--	--	--	2
15	सोलापूर	--	2	--	--	--	--	--	--	2
16	जोल्हापूर	--	8	--	--	--	--	--	--	8
17	औरंजाबाद	--	5	--	--	--	--	--	--	5
18	जाल-ा	--	--	--	--	--	--	--	--	--
19	परभजी	--	--	--	--	--	--	--	--	--
20	हिंजोली	--	1	--	--	--	--	--	--	1
21	बीड	--	1	--	--	--	--	--	--	1
22	-ांदेड	--	--	--	--	--	--	--	--	--
23	उस्मा-ाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--
24	लातूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--
25	बुलढाजा	--	--	--	--	--	--	--	--	--
26	अजोला	--	--	--	--	--	--	--	--	--
27	वाशिम	--	--	--	--	--	--	--	--	--
28	अमरावती	2	3	--	--	3	--	--	--	8
29	यवतमाळ	--	1	--	--	--	--	--	--	1
30	वर्धा	--	--	--	--	--	--	--	--	--
31	-ाजपूर	4	6	2	--	10	--	1	--	23
32	भंडारा	--	--	--	--	--	--	--	--	--
33	जोर्दिया	--	--	--	--	--	--	--	--	--
34	चंद्रपूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--
35	जडचिरोली	--	--	--	--	--	--	--	--	--
महाराष्ट्र राज्य		143	105	21	--	51	5	5	0	330

आधार : अधिपरिजज , पुस्तजे व प्रजाश-ो, महाराष्ट्र शास-ा, मुंबई

TABLE No. 6.3 Contd.

वार्षिके(षण्मासिके धरुन)/Annual(including six-monthlies)									
इंग्रजी English	मराठी Marathi	गुजराथी Gujrati	कोंकणी Kokani	हिंदी Hindi	उर्दू Urdu	सिंधी Sindhi	इतर Others	एकूण Total	District
(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	(57)	(2)
18	20	8	--	18	2	7	--	73	Mumbai Mumbai Suburban
--	5	--	--	1	--	11	--	17	Thane
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Raigad
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Ratnagiri
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Sindhudurg
--	3	--	--	--	--	--	--	3	Nashik
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Dhule
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Nandurbar
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Jalgaon
1	1	--	--	1	--	--	--	3	Ahmednagar
4	10	--	--	9	--	5	--	28	Pune
--	--	--	--	2	--	--	--	2	Satara
--	--	--	--	1	--	--	--	1	Sangli
--	2	--	--	--	--	--	--	2	Solapur
--	2	--	--	2	--	--	--	4	Kolhapur
--	2	--	--	--	--	--	--	2	Aurangabad
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Jalna
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Parbhani
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Hingoli
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Beed
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Nanded
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Osmanabad
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Latur
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Buldhana
1	--	--	--	--	--	--	--	1	Akola
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Washim
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Amravati
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Yavatmal
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Wardha
2	8	--	--	2	--	1	--	13	Nagpur
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Bhandara
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Gondiya
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Chandrapur
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Gadchiroli
26	53	8	0	36	2	24	0	149	Maharashtra State

Source : Examiner of Books and publication, Govt. of Maharashtra, Mumbai

6. जनता संपर्क / MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 6.4

प्रकाशित पुस्तके व नियतकालिके यांविषयीची सांख्यिकी

Statistics of Books and Periodicals published

(2007-08)

अनुक्रमांक Serial No.	प्रकाशनाचा प्रकार	इंग्रजी व इतर युरोपियन भाषा English and other European languages	प्रादेशिक भाषा Regional languages	भारतीय प्राचीन भाषा Indian classical languages	एकापेक्षा अधिक भाषांत In more than one language	एकूण Total	Type of Publication
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	पुस्तके (अ) मूळ लेख-1 (ब) अनुवादित	--	--	--	--	--	Books (a) Original Work (b) Translation
	(ज) एकूण	--	--	--	--	--	(c) Total
2	नियतकालिके (मासिक ते वार्षिक जालावधीची) एकूण प्रकाशने	915	600	--	--	1,515	Periodicals (of periodically from monthly to yearly)
		915	600	--	--	1,515	Total number of Publications

220

आधार - अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Examiner of Books and Publications, Govt. of Maharashtra, Mumbai

6. जनता संपर्क / MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 6.5

पुस्तके व नियतकालिके यांचे भाषावार वर्गीकरण

Classification of books and periodicals according to languages
(2007-08)

अनुक्रमांक Serial No.	भाषा	पुस्तके Books	नियतकालिके Periodicals	एकूण Total	Languages
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	इंग्रजी	60	--	60	English
2	मराठी	530	--	530	Marathi
3	जुजराथी	10	--	10	Gujarathi
4	हिंदी	75	--	75	Hindi
5	सिंधी	2	--	2	Sindhi
6	उर्दू	30	--	30	Urdu
7	प्राचीन भाषा	0	--	0	Classical languages
8	बोली भाषा	0	--	0	Dialects
9	ए पेजा अधिज भाषा	0	--	0	In more than one languages
10	इतर भाषा	0	--	0	Other language
एजू ज		707	0	707	Total

टीप :- नियतकालिकांत मासिक, त्रैमासिक व वार्षिक प्रकाशनांचाच समावेश आहे
Note :- Periodicals include monthly, quarterly and annual publications only

आधार :- अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
Source :- Examiner of books and Publications, Govt. of Maharashtra, Mumbai

6. जनता संपर्क / MASS COMMUNICATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 6.6

प्रकाशित झालेली पुस्तके व नियतकालिके यांची विषयवार वर्गवारी
Classification of Books and Periodicals Published according to subject
 (2007-08)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	विषय (2)	पुस्तके/ Books				नियतकालीके Periodicals (6)	Subject (2)
		शैक्षणिक Educational (3)	अशैक्षणिक Non-Educational (4)	एकूण Total (5)			
1	टृषि	--	--	--	65	Agriculture	
2	मा-वशास्त्र	--	--	--	--	Anthropology	
3	पुराजवस्तु अभ्यास	--	--	--	--	Archaeology	
4	शिवज व जर्त-जला	--	--	--	5	Arts and Craft	
5	जोलशास्त्र व फल ज्योतिष	--	--	--	18	Astronomy and astrology	
6	चरित्र (आठवजीधरु-1)	--	--	--	--	Biography (including memories)	
7	-ाजरीज शास्त्र	--	--	--	--	Civics	
8	वाजिज्य व उद्योजधंदे	--	--	--	0	Commerce and industry	
9	-ाटज	--	--	--	65	Drama	
10	अर्थशास्त्र	--	--	--	22	Economics	
11	शिजा	--	--	--	0	Education	
12	तांत्रिज	--	--	--	65	Engineering	
13	म-गोरंज-1	--	--	--	50	Fiction	
14	जेळ	--	--	--	15	Games and Sports	
15	भूजोल	--	--	--	12	Geography	
16	आरोज्य	--	--	--	45	Health and hygiene	
17	इतिहास	--	--	--	10	History	
18	उद्योजधंदे	--	--	--	86	Industry	
19	भाषा	--	--	--	25	Languages	
20	विधी (जायदा)	--	--	--	25	Law	
21	जजित	--	--	--	--	Mathematics	
22	औषध	--	--	--	145	Medicine	
23	संजीर्ज	--	--	--	555	Miscellaneous	
24	संजीत (-ृत्य धरु-1)	--	--	--	15	Music (including dancing)	
25	निसंर्ज शिजा	--	--	--	12	Nature study	
26	तत्वज्ञा-1 (मा-गसिज व नैतिज शास्त्र)	--	--	--	15	Philosophy (including Mental and Moral science)	
27	जाव्य	--	--	--	18	Poetry	
28	राज्यशास्त्र	--	--	--	5	Political Science	
29	धर्म	--	--	--	105	Religion	
30	शास्त्र (भौतिज शास्त्र, रसाय-शास्त्र, भुजर्भशास्त्र, प्राजीशास्त्र व व-स्पतीशास्त्र धरु-1)	--	--	--	22	Science (including Physics, Chemistry, Geology, Zoology, Botany etc.)	
31	समाजशास्त्र	--	--	--	75	Sociology	
32	प्रवास	--	--	--	20	Travel	
33	युध्द	--	--	--	--	War	
	एज्ज	--	--	--	1,495	Total	

आधार :- अधिपरीक्षक, पुस्तके व प्रकाशने, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Examiner of books and Publications, Govt. of Maharashtra, Mumbai

७. आरोग्य :

७.१ राज्य व केंद्र शासनाची, तसेच नगरपालिका, स्थानिक स्वराज्य संस्था यांची व खाजगी संस्थांनी शासकीय सहाय्याने चालविलेली रुग्णालये व दवाखाने यांची माहिती देण्यात आली आहे. राज्याच्या आरोग्य सेवा संचालनालय आणि जिल्हा परिषदांच्या नियंत्रणाखाली असलेल्या प्राथमिक आरोग्य केंद्रांची माहितीदेखील यात समाविष्ट आहे.

7. HEALTH :

7.1 Information is given in the tables on number of hospitals and dispensaries of State and Central Government Institutions, institutions run by Municipalities and Local Bodies and also private aided institutions. Primary Health Centres under the control of the State's Directorate of Public Health Services and under Zilla Parishads are also included in the data.

7. आरोग्य/

तक्ता क्रमांक/

वैद्यकीय (विषम चिकित्सकीय)संस्थांची संख्या/
(2007)

अनु क्रमांक Sr. No.	जिल्हा	रुग्णालये/Hospital					दवाखाने/Dispensaries				
		एकूण Total	राज्य शासन State Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	खाजगी व इतर Pvt. & Others	इतर Others	एकूण Total	राज्य शासन State Govt.	स्थानिक संस्था Local Bodies	खाजगी व इतर Pvt. & Others	इतर Others
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	मुंबई	747	13	25	709	--	763	20	325	418	--
2	मुंबई उप-नगर										
3	ठाणे	498	21	13	464	--	1,831	6	12	1,813	--
4	रायगड	220	14	2	204	--	186	2	7	177	--
5	रत्नाजिरी	177	13	6	158	--	518	0	5	513	--
6	सिंधुदुर्ग	179	11	0	168	--	316	5	0	311	--
7	नाशिक	1,270	30	16	1,224	--	1,270	10	26	1,852	--
8	धुळे	183	12	9	162	--	183	5	11	61	--
9	तुळजा	32	12	2	18	--	32	0	14	25	--
10	जळगाव	430	24	13	393	--	430	10	5	272	--
11	अहमदनगर	289	24	5	260	--	1,218	4	6	1,208	--
12	पुणे	386	30	26	330	--	801	6	69	726	--
13	सातारा	469	18	1	450	--	1,089	7	19	1,063	--
14	सांगली	216	15	2	199	--	995	19	56	920	--
15	सोलापूर	319	15	16	288	--	1,243	6	22	1,215	--
16	जिल्हापूर	537	20	3	514	--	1,149	5	25	1,119	--
17	औरंगाबाद	266	15	51	200	--	865	4	28	833	--
18	जालना	302	10	2	290	--	565	6	12	547	--
19	परभणी	149	10	0	139	--	70	0	0	70	--
20	हिंगोली	6	6	0	0	--	32	0	0	32	--
21	बीड	78	15	0	63	--	332	11	1	320	--
22	नांदेड	88	17	1	70	--	700	3	28	669	--
23	उस्मानाबाद	54	10	15	29	--	221	2	1	218	--
24	लातूर	214	13	1	200	--	142	0	8	134	--
25	बुलढाजा	123	15	1	107	--	438	11	3	424	--
26	अकोला	133	10	3	120	--	423	0	34	389	--
27	वाशिम	31	9	8	14	--	108	25	9	74	--
28	अमरावती	30	15	0	15	--	118	7	98	13	--
29	यवतमाळ	212	19	4	189	--	187	0	0	187	--
30	वर्धा	62	9	8	45	--	111	39	0	72	--
31	नाजपूर	685	17	18	650	--	2,767	42	0	2,725	--
32	भंडारा	66	9	0	57	--	281	3	41	237	--
33	जोर्दिया	45	11	3	31	--	192	0	1	191	--
34	चंद्रपूर	75	14	0	61	--	6	6	0	0	--
35	जडचिरोली	13	13	0	0	--	20	0	2	18	--
महाराष्ट्र राज्य		8,584	509	254	7,821	--	19,978	264	868	18,846	--

HEALTH

TABLE No. 7.1

Number of Medical (Allopathic) Institutions
-08)

ग्रामीण/Rural				नागरी/Urban				प्रति वैद्यकीय (रुग्णालय व दवाखाने)		
रुग्णालये Hospital	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे Primary Health Centres	दवाखाने Dispen- saries	एकूण Total	रुग्णालये Hospital	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे Primary Health Centres	दवाखाने Dispen- saries	एकूण Total	संस्थेमागे लोकसंख्या Population served per Medical institution (Hospital and Dispensaries)	District	
13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	
0	0	0	0	747	0	763	1,510	8,856	Mumbai Mumbai Suburban	
199	79	732	1,010	299	0	1,099	1,398	4,397	Thane	
88	55	74	217	132	0	112	244	6,122	Raigad	
71	67	207	345	106	0	311	417	2,602	Ratnagiri	
72	38	126	236	107	0	190	297	1,784	Sindhudurg	
508	106	755	1,369	762	0	1,133	1,895	1,843	Nashik	
73	41	31	145	110	0	46	156	7,238	Dhule	
13	58	16	87	19	0	23	42	20,984	Nandurbar	
172	79	115	366	258	0	172	430	5,636	Jalgaon	
116	97	487	700	173	0	731	904	3,061	Ahmednager	
155	96	320	571	231	0	481	712	7,131	Pune	
188	71	436	695	281	0	653	934	1,958	Satara	
86	59	398	543	130	0	597	727	2,357	Sangli	
128	77	497	702	191	0	746	937	2,761	Solapur	
215	73	460	748	322	0	689	1,011	2,314	Kolhapur	
106	50	346	502	160	0	519	679	3,040	Aurangabad	
121	38	226	385	181	0	339	520	2,069	Jalna	
60	31	28	119	89	0	42	131	7,471	Parbhani	
4	24	13	41	2	0	19	21	29,106	Hingoli	
31	50	133	214	47	0	199	246	5,872	Beed	
35	64	280	379	53	0	420	473	4,140	Nanded	
23	42	88	153	31	0	133	164	5,876	Osmanabad	
86	46	57	189	128	0	85	213	6,665	Latur	
54	52	175	281	69	0	263	332	4,413	Buldhana	
55	30	169	254	78	0	254	332	3,296	Akola	
12	25	43	80	19	0	65	84	8,166	Washim	
12	56	47	115	18	0	71	89	19,619	Amravati	
85	63	75	223	127	0	112	239	6,871	Yavatmal	
25	27	44	96	37	0	67	104	7,805	Wardha	
274	49	1,107	1,430	411	0	1,660	2,071	1,336	Nagpur	
26	33	112	171	40	0	169	209	3,515	Bhandara	
18	39	77	134	27	0	115	142	5,416	Godiya	
30	58	3	91	45	0	3	48	28,422	Chandrapur	
5	45	8	58	8	0	12	20	33,456	Gadchiroli	
3,146	1,818	7,685	12,649	5,438	0	12,293	17,731	3,845	Maharashtra State	

Source -Directorate of Health Services Govt. of Maharashtra, Pune

7. आरोग्य/HEALTH

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.2

आयुर्वेदिक, युनानी, होमियोपॅथिक संस्थांची संख्या
Number of Ayurvedic, Unani and Homeopathic Institutions
(2007-08)

अ.क्र. / जिल्हा Sr. No.	आयुर्वेदिक / Ayurvedic				यु-आ-नी / Unani				होमियोपॅथिक / Homeopathic				Districts		
	शासकीय	स्थानिक	इतर	एकूण	शासकीय	स्थानिक	इतर	एकूण	शासकीय	स्थानिक	इतर	एकूण		एकूण	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
1 मुंबई	1	4	165	170	0	2	5	7	0	0	130	130	307	Mumbai	
2 मुंबई उपनगर														Mumbai Suburban	
3 ठाजे	0	5	360	365	0	0	14	14	0	0	200	200	579	Thane	
4 रायजड	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	2	2	3	Raigad	
5 रत्नागिरी	0	0	284	284	0	0	3	3	0	0	151	151	438	Ratnagiri	
6 सिंधुदुर्ग	0	5	0	5	0	0	0	0	0	0	3	3	8	Sindhudurg	
7 नाशिक	0	15	140	155	0	0	12	12	0	8	39	47	214	Nashik	
8 धुळे	0	14	0	14	0	0	0	0	0	0	1	1	15	Dhule	
9 नंदुरबार	0	8	0	8	0	0	0	0	0	0	0	0	8	Nandurbar	
10 जळजाव	0	21	575	596	0	1	29	30	0	0	640	640	1266	Jalgaon	
11 अहमदनगर	0	2	480	482	0	0	11	11	0	0	365	365	858	Ahmednager	
12 पुणे	0	12	91	103	0	0	2	2	0	0	95	95	200	Pune	
13 सातारा	0	19	743	762	0	0	8	8	0	0	323	323	1093	Satara	
14 सांगली	0	14	363	377	0	0	0	0	0	0	167	167	544	Sangli	
15 सोलापूर	0	8	43	51	0	0	0	0	0	0	18	18	69	Solapur	
16 कोल्हापूर	0	17	374	391	0	0	3	3	0	3	342	345	739	Kolhapur	
17 औरंगाबाद	0	4	137	141	0	6	3	9	0	0	256	256	406	Aurangabad	
18 जालना	0	3	17	20	0	3	6	9	0	0	2	2	21	Jalna	
19 परभणी	0	0	196	196	0	0	2	2	0	0	73	73	271	Parbhani	
20 हिंगोली	0	3	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	3	Hingoli	
21 बीड	0	8	1	9	0	5	0	5	0	0	1	1	15	Beed	
22 नांदेड	1	7	0	8	0	6	0	6	0	0	1	1	15	Nanded	
23 उस्मानाबाद	1	5	0	6	0	2	0	2	0	0	0	0	8	Osmanabad	
24 लातूर	0	8	103	111	0	1	4	5	0	0	27	27	143	Latur	
25 बुलढाजा	0	70	0	70	0	0	0	0	0	0	0	0	70	Buldhana	
26 अकोला	0	27	0	27	0	0	0	0	0	2	0	2	29	Akola	
27 वाशिम	0	9	0	9	0	0	0	0	0	0	0	0	9	Washim	
28 अमरावती	0	0	65	65	0	1	0	1	0	2	0	2	68	Amravati	
29 यवतमाळ	0	20	32	52	0	0	0	0	0	5	18	23	75	Yavatmal	
30 वर्धा	0	11	4	15	0	0	0	0	0	0	10	10	25	Wardha	
31 नागपूर	1	1	1	3	0	0	0	0	0	1	0	1	4	Nagpur	
32 भंडारा	0	37	10	47	0	0	0	0	0	0	59	59	106	Bhandara	
33 जोधिया	0	33	4	37	0	0	0	0	0	3	0	3	40	Godiya	
34 चंद्रपूर	0	10	0	10	0	0	0	0	0	1	0	1	11	Chandrapur	
35 गडचिरोली	0	5	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	5	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य	4	405	4189	4598	0	27	102	129	0	25	2923	2948	7675	Maharashtra State	

आधार : आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Directorate of Health Services, Govt. of Maharashtra, Pune

7. आरोग्य/HEALTH

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.3

वैद्यकीय संस्थामधील खाटांची संख्या
Number of beds in medical institutions
(2007-08)

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा	Beds installed खाटांची संख्या				Beds in खाटांची संख्या		Beds for खाटांची संख्या		District
		रुग्णालये Hospitals	प्राथमिक आरोग्य केंद्र Primary Health Centres	दवाखाने Dispensaries	एकूण Total	ग्रामीण Rural area	नागरी Urban area	पुरुष Male	स्त्रिया Female	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	37,088	37,088	0	0	0	37,088	14,835	22,253	Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबई उपनगर									
3	ठाजे	12,578	474	0	13,052	4,568	8,484	5,221	7,831	Thane
4	रायजड	3,639	330	0	3,969	1,389	2,580	1,588	2,381	Raigad
5	रत्-गजिरी	2,463	402	0	2,865	1,003	1,862	1,146	1,719	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1,344	228	0	1,572	550	1,022	629	943	Sindhudurg
7	-गशिज	4,203	636	0	4,839	1,694	3,145	1,936	2,903	Nashik
8	धुळे	3,651	246	0	3,897	1,364	2,533	1,559	2,338	Dhule
9	-दुरबार	512	348	0	860	301	559	344	516	Nandurbar
10	जळजाव	6,386	474	0	6,860	2,401	4,459	2,744	4,116	Jalgaon
11	अहमद-गजर	5,450	582	0	6,032	2,111	3,921	2,413	3,619	Ahmednager
12	पुजे	12,122	576	0	12,698	4,444	8,254	5,079	7,619	Pune
13	सातारा	6,087	426	0	6,513	2,280	4,233	2,605	3,908	Satara
14	सांजली	2,725	354	0	3,079	1,078	2,001	1,232	1,847	Sangli
15	सोलापूर	5,443	462	0	5,905	2,067	3,838	2,362	3,543	Solapur
16	जोल्हापूर	2,308	438	0	2,746	961	1,785	1,098	1,648	Kolhapur
17	औरंगजाबाद	3,931	300	0	4,231	1,481	2,750	1,692	2,539	Aurangabad
18	जाल-ग	1,847	228	0	2,075	726	1,349	830	1,245	Jalna
19	परभजी	752	186	0	938	328	610	375	563	Parbhani
20	हिंगोली	176	144	0	320	112	208	128	192	Hingoli
21	बीड	1,390	300	0	1,690	592	1,099	676	1,014	Beed
22	-गदेड	2,298	384	0	2,682	939	1,743	1,073	1,609	Nanded
23	उस्मा-गबाद	1,930	252	0	2,182	764	1,418	873	1,309	Osmanabad
24	लातूर	2,945	276	0	3,221	1,127	2,094	1,288	1,933	Latur
25	बुलढाजा	1,933	312	0	2,245	786	1,459	898	1,347	Buldhana
26	अजोला	2,763	180	0	2,943	1,030	1,913	1,177	1,766	Akola
27	वाशिम	539	150	0	689	241	448	276	413	Washim
28	अमरावती	3,535	336	0	3,871	1,355	2,516	1,548	2,323	Amravati
29	यवतमाळ	2,543	378	0	2,921	1,022	1,899	1,168	1,753	Yavatmal
30	वर्धा	5,006	162	0	5,168	1,809	3,359	2,067	3,101	Wardha
31	-गजपूर	6,004	294	0	6,298	2,204	4,094	2,519	3,779	Nagpur
32	भंडारा	1,358	198	0	1,556	545	1,011	622	934	Bhandara
33	जोदिया	752	234	0	986	345	641	394	592	Godiya
34	चंद्रपूर	796	348	0	1,144	400	744	458	686	Chandrapur
35	जडचिरोली	1,043	270	0	1,313	856	457	525	788	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,47,540	10,908	0	1,58,448	42,872	1,15,576	63,379	95,069	Maharashtra State

N. A. - उपलब्ध नाही / Not Available

टिप - (१) रुग्णालयातील/दवाखान्यातील खाटांमध्ये राज्य व केंद्र सरकार, स्थानिक संस्था, जि.प. व खाजगी रुग्णालये आणि स्वयंसेवी संघटनांच्या रुग्णालयातील/दवाखान्यातील खाटांचा समावेश आहे.

Note - (1) Hospitals/Dispensaries beds include beds of State Govt., Local bodies, Z.P. , Private Hospitals and voluntary organizations
Hospitals/Dispensaries

आधार : आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Directorate of Health Services. Govt. of Maharashtra, Pune

7. आरोग्य/HEALTH

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 7.4

सार्वजनिक आणि सार्वजनिक सहाय्यित संस्थांकडून मिळणा-या वैद्यकीय सुविधा
Medical Facilities available through Public and Public aided Institutions
(2007-08)

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	रुग्णालये Hospitals (3)	प्राथमिक आरोग्य केंद्रे Primary Health Centres (4)	दवाखाने Dispensaries (5)	प्राथमिक आरोग्य पथके Primary Health Units (6)	क्षयरोग रुग्णालये आणि रुग्ण चिकित्सालये TB Hospitals and Clinics (7)	सर्व संस्थातील खाटांची संख्या No. of Beds in all Institution (8)	District (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	मुंबई	747	0	763	0	23	37,088	Mumbai
2	मुंबई उपनगर							Mumbai Suburban
3	ठाजे	498	79	1,831	23	18	13,052	Thane
4	रायजड	220	55	186	3	5	3,969	Raigad
5	रत्नाजिरी	177	67	518	0	5	2,865	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	179	38	316	0	3	1,572	Sindhudurg
7	नाशिक	1,270	106	1,888	9	12	4,839	Nashik
8	धुळे	183	41	77	0	4	3,897	Dhule
9	नांदुरबार	32	58	39	6	6	860	Nandurbar
10	जळगाव	430	79	287	0	8	6,860	Jalgaon
11	अहमदनगर	289	97	1,218	5	9	6,032	Ahmednager
12	पुणे	386	96	801	8	17	12,698	Pune
13	सातारा	469	71	1,089	6	7	6,513	Satara
14	सांगली	216	59	995	2	6	379	Sangli
15	सोलापूर	319	77	1,243	1	9	5,905	Solapur
16	कोल्हापूर	537	73	1,149	6	8	2,746	Kolhapur
17	औरंगाबाद	266	50	865	0	7	4,231	Aurangabad
18	जालना	302	38	565	3	5	2,075	Jalna
19	परभणी	149	31	70	4	4	938	Parbhani
20	हिंगोली	6	24	32	0	3	320	Hingoli
21	बीड	78	50	332	2	6	1,690	Beed
22	नांदेड	88	64	700	11	8	2,682	Nanded
23	उस्मानाबाद	54	42	221	0	4	2,182	Osmanabad
24	लातूर	214	46	142	0	5	3,221	Latur
25	बुलढाजा	123	52	438	0	6	2,245	Buldhana
26	अकोला	133	30	423	3	4	2,943	Akola
27	वाशिम	31	25	108	1	3	689	Washim
28	अमरावती	30	56	118	20	8	3,871	Amravati
29	यवतमाळ	212	63	187	5	6	2,921	Yavatmal
30	वर्धा	62	27	111	6	4	5,168	Wardha
31	नागपूर	685	49	2,767	1	9	6,298	Nagpur
32	भंडारा	66	33	281	0	4	1,556	Bhandara
33	गोंदिया	45	39	192	8	5	986	Gondiya
34	चंद्रपूर	75	58	6	8	6	1,144	Chandrapur
35	गडचिरोली	13	45	20	36	5	1,313	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		8,584	1,818	19,978	177	242	1,58,448	Maharashtra State

आधार : आरोग्य सेवा संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Directorate of Health Services. Govt. of Maharashtra, Pune

८. कुटुंब कल्याण :

८.१ कुटुंब कल्याण केंद्राच्या आकडेवारीत फिरत्या कुटुंब कल्याण केंद्रांचाही समावेश आहे. ह्या केंद्रांमध्ये नसबंदी शस्त्रक्रिया, लूप बसविणे व कुटुंब कल्याण साधनांचे वाटप करणे इत्यादी कामे नियमितपणे चालतात. पुरुष नसबंदीस इंग्रजीत व्हॅसेक्टॉमी म्हणतात, तर स्त्री नसबंदीस ट्युबेक्टॉमी म्हणतात. 'लूप' हे साधन स्त्रियांसाठी असून त्यांचा उपयोग पाळणा लांबविण्याकरिता किंवा थांबविण्याकरिता होतो.

8. FAMILY WELFARE :

8.1 The number of family welfare centres include Mobile Family Welfare Centres also. In these centres the Sterilisation, I.U.C.D. insertions and distribution of conventional contraceptives are done regularly. The sterilisation operation performed on male is called vasectomy and that on female is called tubectomy. I.U.C.D. device is meant for women and is used for spacing as well as for stopping of births.

8. कुटुंब कल्याण /FAMILY WELFARE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.1

कुटुंब कल्याण केंद्रांची / चिकीत्सालयांची संख्या
Number of family welfare centres /clinics
(2007-08)

अ-ज.क्र.	जिल्हा	एकूज	जामीज	-गाजरी	शासजीय	इतर संस्था	District
Sr.No.		Total	Rural	Urban	Govt.	Other bodies	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	मुंबई	77	0	77	8	69	Mumbai
2	मुंबईउप-गाजर						Mumbai Suburban
3	ठाजे	129	79	50	86	43	Thane
4	रायजड	57	55	2	55	2	Raigad
5	रत्नाजिरी	67	67	0	67	0	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	39	38	1	38	1	Sindhudurg
7	-गाशिज	123	106	17	107	16	Nashik
8	धुळे	51	41	10	42	9	Dhule
9	-दुरबार	61	58	3	58	3	Nandurbar
10	जळजाव	108	79	29	80	28	Jalgaon
11	अहमद-गाजर	104	97	7	98	6	Ahmednagar
12	पुजे	124	96	28	100	24	Pune
13	सातारा	74	71	3	71	3	Satara
14	सांजली	80	59	21	62	18	Sangli
15	सोलापूर	99	77	22	80	19	Solapur
16	जोल्हापूर	91	73	18	73	18	Kolhapur
17	औरंगाबाद	59	50	9	52	7	Aurangabad
18	जाल-गा	44	38	6	40	4	Jalna
19	परभजी	44	31	13	35	9	Parbhani
20	हिंगोली	25	24	1	25	0	Hingoli
21	बीड	55	50	5	51	4	Beed
22	-गादेड	70	64	6	68	2	Nanded
23	उस्मा-गाबाद	44	42	2	42	2	Osmanabad
24	लातूर	66	46	20	53	13	Latur
25	बुलढाजा	54	52	2	52	2	Buldhana
26	अजोला	40	30	10	32	8	Akola
27	वाशिम	25	25	0	25	0	Washim
28	अमरावती	67	56	11	58	9	Amravati
29	यवतमाळ	67	63	4	63	4	Yavatmal
30	वर्धा	33	27	6	27	6	Wardha
31	-गाजपूर	80	49	31	54	26	Nagpur
32	भंडारा	35	33	2	33	2	Bhandara
33	जोदिया	43	39	4	40	3	Gondiya
34	चंद्रपूर	67	58	9	59	8	Chandrapur
35	जडचिरोली	46	45	1	45	1	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,248	1,818	430	1,879	369	Maharashtra State

आधार : आरोग्य सेवा संचालनालय, (कुटुंब कल्याण, माता बाल संजोषण व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासण, पुजे

Source : Directorate of Health Services, (Family Welfare, MCH & SH) Government of Maharashtra, Pune

8. कुटुंब कल्याण /FAMILY WELFARE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.2

महाराष्ट्रातील कुटुंब कल्याण कार्यक्रम
Family Welfare Programme in Maharashtra
(2007-08)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	ऐच्छिक नसबंदी शस्त्रक्रिया संख्या No. of Voluntary Sterilisation Operation		बसविलेल्या लुपांची संख्या No. of I.U.C.D.		District (2)
		लक्ष्य Targets (3)	साध्य Achievements (4)	लक्ष्य Targets (5)	साध्य Achievements (6)	
1	मुंबई	38,000	29,141	47,463	44,803	Mumbai
2	मुंबईउप-नगर					Mumbai Suburban
3	ठाणे	46,403	35,969	36,122	33,359	Thane
4	रायजड	12,500	10,921	8,901	7,988	Raigad
5	रत्नाजिरी	8,070	7,382	10,202	8,997	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	3,500	3,506	6,919	6,003	Sindhudurg
7	नाशिक	35,848	32,910	19,182	17,300	Nashik
8	धुळे	13,873	12,176	6,859	6,757	Dhule
9	नांदुरबार	12,000	8,738	2,813	2,650	Nandurbar
10	जळगाव	26,432	24,031	16,378	14,238	Jalgaon
11	अहमदनगर	31,562	24,812	24,247	20,996	Ahmednagar
12	पुणे	51,200	51,863	28,063	28,277	Pune
13	सातारा	23,251	23,251	9,579	9,580	Satara
14	सांगली	20,600	18,506	18,895	17,546	Sangli
15	सोलापूर	26,800	25,072	19,630	16,903	Solapur
16	कोल्हापूर	24,778	23,800	29,339	24,741	Kolhapur
17	औरंगाबाद	20,044	20,098	14,035	13,303	Aurangabad
18	जालना	11,750	10,166	7,817	7,710	Jalna
19	परभणी	11,500	8,812	10,123	8,752	Parbhani
20	हिंगोली	8,000	6,487	3,754	3,561	Hingoli
21	बीड	15,659	13,200	13,576	12,504	Beed
22	नांदेड	19,516	18,862	8,349	7,838	Nanded
23	उस्मानाबाद	10,161	8,799	5,897	5,300	Osmanabad
24	लातूर	16,935	16,943	9,665	9,275	Latur
25	बुलढाजा	15,455	12,583	8,732	7,725	Buldhana
26	अकोला	10,638	9,283	6,488	6,382	Akola
27	वाशिम	9,200	5,468	4,200	3,633	Washim
28	अमरावती	15,154	14,744	11,230	8,895	Amravati
29	यवतमाळ	17,929	16,656	13,676	13,420	Yavatmal
30	वर्धा	8,070	6,942	7,537	6,327	Wardha
31	नाजपूर	25,500	20,367	21,477	18,205	Nagpur
32	भंडारा	8,467	6,461	4,642	3,985	Bhandara
33	गोंदिया	8,500	8,042	4,695	3,912	Gondiya
34	चंद्रपूर	11,721	12,304	7,628	6,212	Chandrapur
35	गडचिरोली	5,984	5,989	1,887	1,612	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		6,25,000	5,54,284	4,50,000	4,08,689	Maharashtra State

आधार : आरोग्य सेवा संचालनालय, (कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Directorate of Health Services, (Family Welfare, MCH and SH) Govt. of Maharashtra, Pune

8. कुटुंब कल्याण /FAMILY WELFARE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 8.3

कुटुंब कल्याण केंद्रांची संख्या व त्यांचे कार्य

Number of Family Welfare Centres Operating and work done
(2007-08)

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	३१ मार्च, २००८	ऐच्छिक नसबंदी शस्त्रक्रिया संख्या			बसविलेल्या लुपांची संख्या No. of I.U.C.D. insertions performed (7)	District (2)
		रोजी केंद्रांची संख्या No. of Centres as on 31st March, 2008 (3)	No. of Sterilisation Operations done	पुरुष -नसबंदी Vasectomy (4)	स्त्री -नसबंदी Tubectomy (5)		
1	मुंबई	77	1,076	28,065	29,141	44,803	Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबई उप-नगर						
3	ठाणे	129	254	35,715	35,969	33,359	Thane
4	रायगड	57	98	10,823	10,921	7,988	Raigad
5	रत्नाजिरी	67	393	6,989	7,382	8,997	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	39	96	3,410	3,506	6,003	Sindhudurg
7	नाशिक	123	1,541	31,369	32,910	17,300	Nashik
8	धुळे	51	992	11,184	12,176	6,757	Dhule
9	नांदुरबार	59	1,355	7,383	8,738	2,650	Nandurbar
10	जळगाव	108	720	23,311	24,031	14,238	Jalgaon
11	अहमदनगर	104	98	24,714	24,812	20,996	Ahmednagar
12	पुणे	124	1,105	50,758	51,863	28,277	Pune
13	सातारा	74	160	23,091	23,251	9,580	Satara
14	सांगली	80	598	17,908	18,506	17,546	Sangli
15	सोलापूर	99	495	24,577	25,072	16,903	Solapur
16	कोल्हापूर	91	374	23,426	23,800	24,741	Kolhapur
17	औरंगाबाद	59	56	20,042	20,098	13,303	Aurangabad
18	जालना	44	18	10,148	10,166	7,710	Jalna
19	परभणी	44	61	8,751	8,812	8,752	Parbhani
20	हिंगोली	25	21	6,466	6,487	3,561	Hingoli
21	बीड	55	43	13,157	13,200	12,504	Beed
22	नांदेड	70	166	18,696	18,862	7,838	Nanded
23	उस्मानाबाद	44	27	8,772	8,799	5,300	Osmanabad
24	लातूर	66	122	16,821	16,943	9,275	Latur
25	बुलढाजा	54	280	12,303	12,583	7,725	Buldhana
26	अकोला	40	1,422	7,861	9,283	6,382	Akola
27	वाशिम	25	75	5,393	5,468	3,633	Washim
28	अमरावती	67	2,679	12,065	14,744	8,895	Amravati
29	यवतमाळ	67	1,370	15,286	16,656	13,420	Yavatmal
30	वर्धा	33	335	6,607	6,942	6,327	Wardha
31	नागपूर	80	830	19,537	20,367	18,205	Nagpur
32	भंडारा	35	1,416	5,045	6,461	3,985	Bhandara
33	गोंदिया	43	2,084	5,958	8,042	3,912	Gondiya
34	चंद्रपूर	67	2,401	9,903	12,304	6,212	Chandrapur
35	गडचिरोली	46	2,850	3,139	5,989	1,612	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2,246	25,611	5,28,673	5,54,284	4,08,689	Maharashtra State

आधार : आरोग्य सेवा संचालनालय (कुटुंब कल्याण, माता बाल संगोपन व शालेय आरोग्य), महाराष्ट्र शासन, पुणे
Source.—Directorate of Health Services (Family Welfare, MCH and SH) Govt. of Maharashtra, Pune

९. समाज कल्याण सेवा :

९.१ या विभागात आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांना वितरित करण्यात आलेली कर्जे व अनुदाने ह्या संबंधीची माहिती दिली आहे.

9. SOCIAL WELFARE SERVICES :

9.1 Information of loans and grants disbursed to economically weaker sections is given in this section.

9. समाज कल्याण सेवा / SOCIAL WELFARE SERVICES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 9.1

आर्थिकदृष्ट्या दुर्बल घटकांना वितरित केलेल्या कर्ज व अनुदानाबाबत उद्देश व साधनानुसार माहिती
Loans and grants disbursed to economically weaker sections by purpose and sources
(2002-03)

(रुपये लाजांत / Rs. In lakh)

अनुक्रमांक Serial No.	साधने/उद्देश (2)	शासकीय / Government		बँका / Bank		इतर / Others		Sources/purpose (2)
		लाभधारकांची संख्या No. of beneficiaries	रक्कम रुपये Amount Rs.	लाभधारकांची संख्या No. of beneficiaries	रक्कम रुपये Amount Rs.	लाभधारकांची संख्या No. of beneficiaries	रक्कम रुपये Amount Rs.	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	जमीन जरेदी	--	--	--	--	--	--	Purchase of land
2	शेती अवजारे जरेदी	--	--	--	--	--	--	purchase of Agriculture Implement
3	इतर शेती उद्योजारिता	--	--	--	--	--	--	Other Agricultural purposes
4	औद्योजिज उद्योजारिता	--	--	--	--	--	--	Industrial purposes
5	वाहन जरेदी	--	--	--	--	--	--	Purchase of vehicles
6	सिमांतिज र्ज	728	72.19	1,075	326.36	--	--	Margin money Schemes
7	५० टक्के अनुदान योजना	18,208	1,685.72	9,446	1,205.91	--	--	50 percent subsidy Scheme.
8		152	11.01	--	--	--	--	Seed money capital loan
9	इतर	--	--	--	--	4,212	485.51	Others
	एज्ज	19,088	1,768.92	10,521	1,532.27	4,212.00	485.51	Total

234

आधार - (१) वसंतराव नाईक विमुक्त जाती व भटक्या जमाती विकास महामंडळ (मर्या.), मुंबई
(२) लोकशाहीर अण्णाभाऊ साठे विकास महामंडळ (मर्या.), मुंबई
(३) महात्मा फुले मागासवर्गीय विकास महामंडळ (मर्या.), मुंबई

Source.- (1) Vasantnao Naik Vimukta Jati & Nomedic Tribe Development Corp. Ltd., Mumbai
(2) Lok Shahir Annabhau Sathe Development Corp. Ltd., Mumbai
(3) Mahatma Phule Backward Class Development Corp. Ltd., Mumbai

**१०. सामाजिक सुरक्षा व सामाजिक संरक्षण
(पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)**

१०.१ या विभागातील तक्त्यांमध्ये बृहन्मुंबई व महाराष्ट्र राज्यातील पोलिसांची संख्या व त्यांच्यावरील खर्च, विविध गुन्हांचे वर्गीकरण, न्यायालये व त्यांच्याकडील प्रकरणे आणि तुरुंग या विषयांवरील आकडेवारी समाविष्ट आहे.

**10. SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE
(Police, Crimes and Judicial)**

10.1 Data in the tables in this section include statistics regarding Police Force in Brihan Mumbai and Maharashtra and cost of Police, classification of various crimes, courts and cases with them and prisons.

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(1) पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.1

महाराष्ट्र राज्यातील पोलीस ठाणी व पोलीसांची संख्या (रेल्वे धरून व बृहन्मुंबई वगळून)

Police Stations and Police Force in Maharashtra State (Including Railways but excluding Brihan Mumbai)
(2001)

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	पोलीस ठाणी Number of Police Stations (3)	आऊट पोस्ट No. of Out Posts (4)	हंगामी धरून एकूण पोलीसांची संख्या Strength of Police including temporary force (5)	चौकशी झालेले एकूण दखलपत्र गुन्हे Total number of cognizable Crimes investigated (6)	डिस्ट्रिक्ट District (2)
1	मुंबई रेल्वे	17	8	3,409	17,412	Mumbai Rly.
2	नवी मुंबई शहर	11	9	1,693	2,584	Navi Mumbai City
3	ठाजे शहर	19	106	6,045	5,580	Thane City
4	ठाजे (ग्रामीण)	30	35	2,436	6,337	Thane (Rural)
5	रायगड	24	22	1,947	4,807	Raigad
6	रत्नागिरी	13	29	1,143	5,083	Ratnagiri
7	सिंधुदुर्ग	9	23	936	1,688	Sindhudurg
8	नाशिक शहर	8	11	1,635	1,685	Nashik City
9	नाशिक (ग्रामीण)	33	38	2,600	2,550	Nashik (Rural)
10	धुळे	14	11	1,872	3,830	Dhule
11	नंदुरबार	11	23	1072	3,200	Nandurbar
12	जळगाव	33	29	3,025	5,945	Jalgaon
13	अहमदनगर	24	38	2,362	4,372	Ahmednagar
14	पुणे रेल्वे	16	23	303	2,653	Pune Rly.
15	पुणे शहर	19	96	6017	20,834	Pune City
16	पुणे (ग्रामीण)	28	45	2,116	3,852	Pune (Rural)
17	सातारा	26	28	2,612	3,094	Satara
18	सांगली	22	25	1,606	4,503	Sangli
19	सोलापूर शहर	5	19	1,293	14,769	Solapur City
20	सोलापूर (ग्रामीण)	21	33	1,680	8,975	Solapur (Rural)
21	कोल्हापूर	27	19	2,257	3,469	Kolhapur
22	औरंगाबाद शहर	10	2	2,641	1,102	Aurangabad City
23	औरंगाबाद (ग्रामीण)	21	10	1,213	1,406	Aurangabad (Rural)
24	जालना	16	8	1,191	2,413	Jalna
25	परभणी	17	10	1,381	1,979	Parbhani
26	बीड	22	13	1,399	2,509	Beed
27	नांदेड	35	21	2,694	4,982	Nanded
28	उस्मानाबाद	17	14	1,227	4,781	Osmanabad
29	हिंगोली	12	8	699	1,709	Hingoli
30	लातूर	21	16	1,336	6,064	Latur
31	बुलढाणा	27	12	2,106	9,143	Buldhana
32	अकोला	18	14	3,963	1,107	Akola
33	अमरावती शहर	9	0	1,850	2,148	Amravati City
34	अमरावती (ग्रामीण)	28	0	2,736	5,591	Amravati
35	यवतमाळ	28	18	1,671	12,985	Yavatmal
36	वाशिम	11	11	2,082	2,583	Washim
37	वर्धा	15	5	1,259	2,889	Wardha
38	नागपूर रेल्वे	25	1	1,176	349	Nagpur Rly.
39	नागपूर शहर	20	64	5,413	5,248	Nagpur City
40	नागपूर (ग्रामीण)	22	18	1,796	5,072	Nagpur (Rural).
41	गोंदिया	12	6	1,177	7,210	Gondiya
42	भंडारा	12	7	841	7,281	Bhandara
43	चंद्रपूर	28	22	2,396	6,131	Chandrapur
44	गडचिरोली	28	25	2,813	3,550	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		864	975	93,119	2,25,434	Maharashtra State

आधार - पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

---

तक्ता क्रमांक/ Table No. 10.2

---

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)/
(1)पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील पोलीसांवरील खर्च व त्यांची संख्या/
(2002-

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा	पोलीस आयुक्त, अतिरिक्त पोलीस आयुक्त, उपआयुक्त व सहाय्यक पोलीस आयुक्त, Commissioner of Police, Additional Commissioner of Police, Deputy Commissioner of Police and Assistant Commissioner of Police			पोलीस निरीक्षक व सहाय्यक पोलीस निरीक्षक Police Inspector and Asstt. Police Inspector			पोलीस अभियोक्ता Police Prosecutors			उप-निरीक्षक व सहाय्यक उप-निरीक्षक Sub-Inspector Asstt.Sub-Inspector		
		तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	मुंबई	116	90	206	713	432	1145	49	54	103	2,437	1,663	4,100
2	मुंबईउप-गजर												
3	ठाजे	13	0	13	63	2	65	12	16	28	389	14	403
4	रायजड	0	12	12	2	38	40	4	5	9	29	215	244
5	रत्नाजिरी	0	7	7	1	18	19	3	7	10	106	65	171
6	सिंधुदुर्ग	0	5	5	1	19	20	4	2	6	2	108	110
7	-शांजि	5	16	21	17	90	107	5	10	15	16	262	278
8	धुळे	2	4	6	0	15	15	6	6	12	2	68	70
9	-दुरबार	2	4	6	1	16	17	3	3	6	11	128	139
10	जळजाव	1	9	10	0	29	29	10	8	18	6	384	390
11	अहमद-गजर	4	6	10	15	14	29	17	11	28	18	316	334
12	पुजे	7	16	23	37	158	195	19	20	39	40	998	1,038
13	सातारा	0	9	9	1	50	51	6	7	13	8	47	55
14	सांजली	0	3	3	0	1	1	8	5	13	136	104	240
15	सोलापूर	4	15	19	18	32	50	6	9	15	158	107	265
16	जोल्हापूर	0	8	8	2	26	28	3	6	9	131	163	294
17	औरंगाबाद	0	11	11	52	17	69	7	11	18	279	170	449
18	जाल-ग	0	1	1	0	3	3	3	3	6	125	17	142
19	परभजी	5	4	9	25	4	29	4	5	9	132	35	167
20	हिंगोली	4	1	5	22	1	23	2	2	4	80	1	81
21	बीड	2	7	9	5	15	20	8	6	14	39	194	233
22	-गंदेड	11	3	14	25	10	35	5	7	12	61	93	154
23	उस्मा-गबाद	1	6	7	0	33	33	4	5	9	64	81	145
24	लातूर	1	9	10	4	31	35	0	8	8	16	155	171
25	बुलढाजा	0	9	9	2	20	22	8	7	15	10	125	135
26	अोला	0	6	6	0	20	20	3	9	12	0	281	281
27	वाशिम	0	5	5	0	25	25	6	0	6	0	111	111
28	अमरावती	7	11	18	17	58	75	13	10	23	327	322	649
29	यवतमाळ	0	8	8	0	37	37	6	6	12	61	239	300
30	वर्धा	0	7	7	0	28	28	14	6	20	0	175	175
31	-गजपूर	9	26	25	29	102	131	17	22	39	83	1043	1,126
32	भंडारा	0	6	6	1	24	25	2	3	5	1	116	117
33	जोर्दिया	6	0	6	28	4	32	2	2	4	134	15	149
34	चंद्रपूर	0	8	8	28	51	79	9	4	13	1	297	298
35	जडचिरोली	12	0	12	55	0	55	2	2	4	344	9	353
महाराष्ट्र राज्य		212	332	534	1,164	1,423	2,587	270	287	557	5,246	8,121	13,367

आधार -(१) पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

(२) पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन-१, मुंबई.

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

Police

TABLE No. 10.2

Cost and Strength of Police in Maharashtra

03)

हवालदार Head Constables			पोलीस शिपाई Constables			एकूण Total			केंद्र व राज्य शासनाच्या महसूल खात्या- मधून देय असलेली रक्कम (हजार रुपयात) Total cost payable from Central and State Revenue (‘000 Rs.)	केंद्र व राज्य शासनाच्या महसूल खात्या- व्यतिरिक्त अन्य देय रक्कम (हजार रुपयात) Total cost payable other than Central and State Revenue (‘000 Rs.)	एकूण खर्च (हजार रुपयात) Total cost (‘000 Rs.)	District
तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	तात्पुरते Tempo- rary	कायमचे Perma- nent	एकूण Total	(24)	(25)	(26)	(2)
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)
6,258	3,741	3,999	14,239	9,157	23,396	23,812	15,137	38,949	3,27,724	6,55,614	9,83,338	Mumbai Mumbai Suburban
433	181	614	1,407	0	1,407	2,305	664	2,969	14,507	48,386	62,893	Thane
14	394	408	59	0	59	104	1,712	1,816	33,819	1,72,408	2,06,227	Raigad
160	139	299	549	0	549	816	489	1,305	11,714	1,05,635	1,17,349	Ratnagiri
12	201	213	22	0	22	37	880	917	86,081	16,84,667	17,70,747	Sindhudurg
94	1,097	1,191	303	0	303	435	3,949	4,384	1,82,333	3,53,102	5,35,435	Nashik
3	451	454	30	0	30	37	1,463	1,500	8,008	1,37,093	1,45,101	Dhule
36	192	228	162	0	162	212	848	1,060	3,853	86,030	89,882	Nandurbar
44	450	494	218	0	218	269	2,662	2,931	35,820	2,19,589	2,55,409	Jalgaon
24	495	519	138	0	138	199	2,197	2,396	15,981	1,26,204	1,42,186	Ahmednagar
96	1,565	1,661	530	0	530	710	7,170	7,880	39,846	7,95,180	8,35,026	Pune
26	701	727	111	0	111	146	2,170	2,316	15,711	1,98,156	2,13,867	Satara
0	177	177	0	0	0	136	723	859	0	0	0	Sangli
209	584	793	783	0	783	1,172	2,318	3,490	0	2,45,034	2,45,034	Solapur
290	205	495	579	0	579	1,002	1,254	2,256	24,982	2,18,719	2,43,701	Kolhapur
20	257	277	576	0	576	927	1,166	2,093	21,427	1,24,657	1,46,084	Aurangabad
0	198	198	0	0	0	125	476	601	0	0	0	Jalna
75	214	289	204	0	204	441	832	1,273	12,413	64,562	76,975	Parbhani
85	88	173	375	0	375	566	194	760	11,795	78,282	90,076	Hingoli
52	281	333	156	0	156	254	1,269	1,523	11,074	1,27,622	1,38,696	Beed
308	501	809	456	0	456	861	1,857	2,718	34,888	2,41,781	2,76,668	Nanded
34	230	264	59	0	59	158	1,049	1,207	0	0	0	Osmanabad
126	155	281	46	0	46	193	1,136	1,329	26,390	1,48,785	1,75,175	Latur
59	549	608	142	0	142	213	1,733	1,946	13,850	1,62,824	1,76,674	Buldhana
0	428	428	0	0	0	0	2,002	2,002	0	1,57,741	1,57,741	Akola
0	177	177	0	0	0	0	1,044	1,044	0	0	0	Washim
92	545	637	133	0	133	576	2,839	3,415	1,13,504	1,27,313	2,40,818	Amravati
26	368	394	72	0	72	159	1,731	1,890	0	149,954	1,49,954	Yavatmal
0	275	275	0	0	0	0	1,240	1,240	18,704	1,18,984	1,37,688	Wardha
640	1,058	1,698	2,060	0	2,060	2,821	5,101	7,922	1,09,472	7,32,818	8,42,290	Nagpur
3	187	190	2	0	2	7	830	837	17,070	85,620	1,02,689	Bhandara
200	0	200	651	0	651	1,019	124	1,143	21,704	1,35,148	1,56,852	Gondiya
13	501	514	42	0	42	84	2,340	2,424	35,948	2,23,463	2,59,411	Chandrapur
411	54	465	1,666	0	1,666	2,488	215	2,703	66,435	2,99,716	3,66,152	Gadchiroli
9,843	16,639	26,182	25,770	9,157	34,927	42,505	35,959	70,489	13,15,053	80,25,087	93,40,140	Maharashtra State

Source.—(1) Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai (2) Director General of Police, Govt. of Maharashtra, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
(1)पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.3

महाराष्ट्र राज्यात झालेले इंडियन पिनल कोडखाली दखलपात्र असलेले गुन्हे (गुन्ह्यांचे प्रयत्न धरून)
Cognizable offences (including attempts) under Indian Penal Code in Maharashtra State
(2008)

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे (2)	तिमाहीमध्ये/ During Quarter				एकूण Total (31.12.2007) (7)	Offences (2)
		(31.3.2007) (3)	(30.6.2007) (4)	(31.9.2007) (5)	(31.12.2007) (6)		
1	दंजल	59	50	60	73	242	Rioting
2	-ाज्यासंबंधीचे जु-हे	0	0	0	0	0	Offences relating to coins
3	चल-ा व बँक -ांटासंबंधीचे जु-हे	9	10	13	12	44	Offences relating to currency and Bank notes.
4	जू-ा	54	58	62	55	229	Murders
5	सदोष म-गुष्यवध (परंतु जू-ा या संज्ञेत अंतर्भूत -ासलेले)	2	0	0	0	2	Culpable homicides not amounting to murder.
6	मादज पदार्थाचा व्यापार	3	4	4	3	14	Administrating of stupefying drugs.
7	पैशाच्या हेतू-ाे ङि वा इतर जारजा- जरिता माजसां-ा पळवू-ा -ाेजे.	41	40	43	52	176	Kidnapping and abduction
8	दरोडा ङि वा त्याजरिता एजत्र होजे	13	18	26	15	72	Dacoity and preparation of assembly for dacoity.
9	चोरी, लूट	70	71	63	58	262	Robbery.
10	घरफोडी	678	827	729	645	2,879	House breaking
11	फसवजूज	375	377	402	467	1,621	Cheating
12	विश्वासघात	102	113	98	113	426	Breach of trust
13	एजूज चो-या	2,866	2,950	2,877	2,970	11,663	Total Thefts
	(अ) तांब्याची तार	28	33	22	22	105	(a) Copper Wire
	(ब) ज-ावरे	2	2	1	4	9	(b) Cattle
	(ज) सायज ली	14	18	10	15	57	(c) Cycles
	(ड) मोटारी व सुटे भाज	944	872	892	913	3,621	(d) Motor Vehicle and accessories
	(इ) पिस्तुले वजेरे	0	1	0	1	2	(e) Fire arms
	(फ) स्फोटज पदार्थ	0	0	0	0	0	(f) Explosives
	(ज) इतर	1,878	2,024	1,952	2,015	7,869	(g) Other thefts
14	इतर जु-हे	3,255	3,193	3,175	2,944	12,567	Other Crimes
	एजूज	7,527	7,711	7,552	7,407	30,197	Total

240

आधार - (१) पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई (२) पोलीस आयुक्त, बृहन्मुंबई यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.— (1) Office of the Director General of Police, Government of Maharashtra State, Mumbai (2) Office of the Police Commissioner, Brihan Mumbai, Government of Maharashtra, Mumbai

टीप/Note : N. A. उपलब्ध नाही/ Not Available

तक्ता क्रमांक / **TABLE No. 10.4**

---

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.4

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे - भाग-१
Cognizable Crimes in Brihan Mumbai—Part-I
(2008)

अनु क्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्षात नोंदविलेल्या प्रकरणांची संख्या	तपास करणे नाकारल्याची प्रकरणे	कायद्यातील किंवा वस्तुस्थितीतील चुकीमुळे खोटी सिध्द किंवा घोषित झालेली प्रकरणे	कायद्यातील किंवा वस्तुस्थितीतील चुकीमुळे वर्ष अखेरची प्रलंबित प्रकरणे	बिनचूक प्रकरणे True cases				दंडाधिका-या-समोर थेट दाखल केलेली प्रकरणे	गुन्हा शाबीत झालेली दंडाधिका-या-पुढील प्रकरणे	एकूण बिनचूक प्रकरणे	Offences	
						गुन्हा शाबीत झालेली	निकालात काढलेली निर्दोष ठरविलेली किंवा समोपचाराने मिटवलेली	शोधून न काढलेली किंवा पकडलेली	एकूण					Total cases filed before Magistrates
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
वर्ज एज-														Class-I
1	शास-1, सार्वज-गि-ज शांतता, सुरजितता व -यायविरुद्धचे जु-हे	1,217	0	4	0	4,369	23	217	51	291	61	2	1,217	Offences against the State, public tranquillity, safety and justice
वर्ज दो-1-														Class-II
2	व्यक्तिगत जंभीर जु-हे	6,382	0	14	2	48,795	359	2,566	332	3,257	488	31	6,382	Serious offences against the persons
वर्ज ती-1-														Class-III
3	व्यक्तिगत व मालमत्ता-विषयक जंभीर जु-हे	3,453	1	2	0	17,076	366	506	271	1,143	208	15	3,453	Serious offences against the persons and property
वर्ज चार-														Class-IV
4	व्यक्तिगत जि-रज्जोळ जु-हे	1,565	0	0	0	12,586	95	537	109	741	92	15	1,565	Minor offences against persons

5	वर्ज पाच- मालत्ताविषयज जि रजोल जु-हे	15,616	1	6	1	62,328	936	1,282	1,590	3,808	758	46	15,616	Class-V Minor offences against property
	एरूज वर्ज एर ते पाच	28,233	2	26	3	1,45,154	1,779	5,108	2,353	9,240	1,607	109	28,233	Total for classes I to V
6	वर -I उल्लेजिलेले इतर जु-हे	4,537	11	2	1	38,094	26	1,520	1,207	2,753	364	70	4,537	Other offences (not mentioned above)
	एरूज	32,770	13	28	4	1,83,248	1,805	6,628	3,560	11,993	1,971	179	32,770	Grand Total

आधार - पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source —Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)/

पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र गुन्हे - भाग-२

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	कोर्टात सुनावणी व्हावयाची असलेल्या किंवा तपासावर किंवा जामिनावर असलेल्या कैदेतील व्यक्तिविषयी या वर्षाच्या सुरुवातीला क्रिमीनल प्रोसिजर कोडच्या १७० कलमानुसार		क्रिमीनल प्रोसिजर कोडच्या दंडाधिका-याच्या आदेशानुसार		सुनावणी केलेल्या व्यक्ती No. of persons tried	गुन्हा शाबीत झालेल्या व्यक्ति No. of persons convicted
		पोलिसांकडे नोंदविलेली किंवा पोलिसांनी दखल घेतलेली प्रकरणे Persons in custody pending trial or investigation or on bail under section 170 Cr. P. C. at the beginning of the year as concerned in cases reported to or in cases taken by the police	वर्षात पोलिसांनी अटक केलेल्या व्यक्ती Persons arrested by the Police during the year	कलम १६९ खाली मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons released under section 169 Cr. P. C.	सुनावणीपूर्वी मुक्त केलेल्या व्यक्ती Persons released by Magistrate's order before trial		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
वर्ग एक -							
1	सार्वजनिक शांतता, सुरजितता व -याय हया बाबतीतील जु-हे	25,468	3,885	53	13	3,679	80
वर्ग दो-1-							
2	व्यक्तिसंबंधी जंभीर जु-हे	77,142	9,445	284	29	10,774	553
वर्ग ती-1-							
3	व्यक्ति विंघा मालमत्ते- संबंधी जंभीर जु-हे	24,848	2,871	116	131	2,775	631
वर्ग चार-							
4	व्यक्तिसंबंधी जौज जु-हे	8,822	781	14	9	750	70
वर्ग पाच-							
5	मालमत्तेसंबंधी जौज जु-हे	56,229	8,122	185	269	7,945	1,081
एडू ज वर्ज ए ते पाच		1,92,509	25,104	652	451	25,923	2,415
6	वर -1 उल्लेखिलेले इतर जु-हे	69,351	5,794	192	201	6,895	612
एडू ज		2,61,860	30,898	844	652	32,818	3,027

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
Police
TABLE No. 10.5
**Cognizable Crimes in Brihan Mumbai—Part-II
(2008)**

निर्दोष ठरविलेल्या मुक्त केलेल्या किंवा सामोपचाराने मितविलेल्या प्रकरणातील व्यक्ति No. of persons acquitted or discharged or compounded	अटक टाळलेल्या व्यक्तींची वर्षाखेरची संख्या No. of persons evading arrest at the close of the year	कोर्टात सुनावणी व्हावयाची असलेल्या किंवा तपासावर किंवा जामिनावर असलेल्या व्यक्तींची वर्षाखेरची संख्या No. of persons in custody pending trial or investigation or on bail at the end of the year	दंडाधिकारी प्रकरणातील व्यक्ती Persons concerned in Magistrate's cases			Offences
			अटक केलेले Number arrested	गुन्हा शाबीत झालेली Number convicted	निर्दोष ठरविलेले किंवा मुक्त केलेले Number acquitted or discharged	
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1,400	8	17,326	26	1	13	Class-I Offences against the State, public tranquillity, safety and justice
4,521	67	59,217	68	27	47	Class-II Serious offences against the persons
974	7	15,322	60	12	13	Class-III Serious offences against the property and persons or against property only.
341	0	9,992	25	9	8	Class-IV Minor offences against the persons.
1,997	18	38,552	195	17	53	Class-V Minor offences against the property.
9,233	100	1,40,409	374	66	134	Total for classes I to V
2,849	111	44,218	52	26	21	Other offences not specified above
12,082	211	1,84,627	426	92	155	Grand Total

Source—Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)/SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(१)पोलीस/POLICE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.6

बृहन्मुंबईतील दखलपात्र नसलेले गुन्हे - भाग-१
Non-Cognizable crimes in Brihan Mumbai—Part-I
(2008)

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्षाच्या सुरुवातीची प्रलंबित प्रकरणे Number of cases pending at the beginning of the year	वर्षभरात दाखल झालेली प्रकरणे Cases reported during the year	निपटारा करण्यासाठी एकूण [स्तंभ (३)+(४)] Total for disposal [column (3) + (4)]	सुनावणी न करता रद्दबातल केलेली प्रकरणे Number of cases dismissed without trial	आरोपी मेला, निसटला किंवा सुनावणी चालू असताना वेडा झाला किंवा त्याच्यावरील आरोप रद्द केले सामोपचाराने मिटवले किंवा काढून घेतली अशी प्रकरणे Cases in which accused died, escaped, became insane during trial or in which charges were abandoned, compounded or withdrawn	सुनावणी संपुष्टात आल्यामुळे निकालात काढलेली प्रकरणे Number of cases tried to a conclusion and ended in मुक्त केलेली किंवा निर्दोषी ठरविलेली Discharged or acquitted	गुन्हा शाबीत झालेली Convicted	वर्षअखेर प्रलंबित प्रकरणे No. of cases pending at the close of the year	Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
	वर्ग एक -									Class-I
1	सार्वजनिक शांतता, सुरजितता इत्यादी बाबतीतील जु-हे	1,649	554	2,203	2	1	140	15	2,045	Offences against the State, public tranquillity, etc.
	वर्ग दो-ए									Class-II
2	व्यक्तिविषयक जंभीर जु-हे	4,437	5,196	9,633	31	109	1,878	257	7,358	Serious offences against the persons.
	वर्ग ती-ए									Class-III
3	मालमत्ताविषयक जंभीर जु-हे	4,605	2,363	6,968	11	6	401	241	6,309	Serious offences against the property.

4	वर्ज चार- व्यक्तिविषयज् जौज जु-हे	2,630	1,335	3,965	3	2	470	84	3,406	Class-IV Minor offences against the persons.
5	वर्ज पाच- मालमत्ताविषयज् जौज जु-हे	21,331	10,976	32,307	141	7	918	565	30,676	Class-V Minor offences against the property.
6	वर्ज सहा- वर -I उल्लेजिलेले इतर जु-हे	8,659	1,906	10,565	25	16	740	167	9,617	Class-VI Other offences not specified above
7	पोलीसां-गी दजल घेतलेले इतर विशेष ठिंवा स्थाणिज् जायद्याबाबतचे जु-हे	2,77,985	2,999	2,80,984	28	7	857	515	2,79,577	Offences under other special local laws non- cognizable by the Police.
	एरूज	3,21,296	25,329	3,46,625	241	148	5,404	1,844	3,38,988	Grand Total

आधार - पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source—Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)/

(१)पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

बृहन्मुंबईतील दखलपत्र नसलेले गुन्हे - भाग-२

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्षाच्या सुरुवातीला शिल्लक असलेली प्रकरणे ज्यातील व्यक्तींची सुनावणी चालू आहे किंवा ज्यांच्याबाबत कायदेशीर कारवाई सुरु केली आहे Persons concerned in cases pending at the beginning of the year namely under trial or against whom processes had been issued	ज्यांच्याविरुद्ध कारवाई सुरु केली आहे अशा व्यक्ती Persons against whom processes had been issued	तक्रारीवरून On complaint	दंडाधिका-यानी स्वतः घेतलेल्या दखलीमुळे किंवा पोलीसांकडून मिळालेल्या माहितीवरून On Magistrate's own motion or information from the police	पळून गेल्यामुळे किंवा अटक टाळल्यामुळे या वर्षात ज्यांना अटक झाली नाही अशा व्यक्ती आणि ज्यांच्याविरुद्ध वर्ष अखेरीस कायदेशीर कारवाई प्रलंबित होती अशा व्यक्ती Persons not arrested because they absconded or evaded arrest or failed to comply with summons during the year and persons against whom processes were outstanding at the end of the year	न्यायालयापुढे हजर झालेल्या व्यक्ती Persons who appeared before Court
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	
	वर्ग एक -						
1	सार्वजनिक शांतता, सुरजितता व -याय पातळीवरील जु-हे.	6079	1,911	0	0	7,990	
	वर्ग दोन-						
2	व्यक्तिविषयक जंभीर जु-हे	26,664	4,115	0	3	30,782	
	वर्ग तीन-						
3	मिळज तीसंबंधी जंभीर जु-हे	6,633	1,369	0	23	8,025	
	वर्ग चार-						
4	व्यक्तिविषयक जौज जु-हे	5,461	516	0	1	5,978	
	वर्ग पाच-						
5	मिळज तीसंबंधी जौज जु-हे	15,640	2,804	14	9	18,467	
	वर्ग सहा-						
6	वर -I उल्लेजिलेले इतर जु-हे	14,024	2,769	6	0	16,799	
	वर्ग सात-						
7	पोलीसां-नी दजल घेतलेले इतर विशेष जि वा स्था-जि जायद्याबाबतचे जु-हे	20745	3,803	0	9	24,557	
	एकूज	95,246	17,287	20	45	1,12,598	

आधार - पोलीस आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
Police
TABLE No. 10.7
**Non-Cognizable Crimes in Brihan Mumbai—Part-II
(2008)**

हजर झालेल्या व सुनावणीशिवाय मुक्त केलेल्या व्यक्ती	सुनावणी झालेल्या व्यक्ती Persons tried		वर्षअखेर सुनावणी चालू असलेल्या व्यक्ती Persons under trial at the close of the year	आरोप रद्द केलेल्या, सामोपचाराने मिटवलेल्या किंवा काढून घेतलेल्या प्रकरणांतील व्यक्ती व सुनावणी चालू असतांना मेलेल्या निसटून गेलेल्या किंवा वेड लागलेल्या व्यक्ती		हजर होण्याआधीच मेलेल्या / निसटून गेलेल्या किंवा बदली करण्यात आलेल्या व्यक्ती	Offences
	निर्दोष ठरविलेल्या किंवा मुक्त केलेल्या Acquitted or discharged	गुन्हा शाबीत झालेल्या Convicted		Number concerned in cases abandoned or compounded or withdrawn and number who died, escaped or became insane during the trial	No. of persons died, escaped or transferred before appearance		
(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(2)	
0	709	29	7,252	0	0	Class-I Offences against the State, public tranquillity, safety and justice.	
7	2,208	247	28,320	56	7	Class-II Serious offences against the persons.	
0	393	268	7,364	1	1	Class-III Serious offences against the property.	
0	334	52	5,592	0	0	Class-IV Minor offences against the persons.	
0	865	397	17,205	4	0	Class-V Minor offences against the property.	
1	918	118	15,762	3	0	Class-VI Other offences not specified above	
0	1,036	480	23,041	12	0	Class-VII Offences under other special or local laws and cognizable by Police.	
8	6,463	1,591	1,04,536	76	8	Grand Total	

Source — Commissioner of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.8

बृहन्मुंबईतील व महाराष्ट्र राज्यातील (बृहन्मुंबई वगळून) चोरीस गेलेली व परत मिळालेली मालमत्ता
Property stolen and recovered in Brihan Mumbai and in Maharashtra State (excluding Brihan Mumbai)

2008

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	मालमत्ता चोरीस गेलेली प्रकरणे (संख्या) Cases in which property was stolen (No.)	चोरीची मालमत्ता परत मिळालेली प्रकरणे (संख्या) Cases in which property was recovered (No.)	चोरीस गेलेल्या मालमत्तेची किंमत (रु.'०००) Amount of property stolen ('000 Rs.)	परत मिळालेल्या मालमत्तेची किंमत (रु.'०००) Amount of property recovered ('000 Rs.)	Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
	बृह-मुंबई दजलपात्र-					Brihan Mumbai Cognizable-
1	चोरी	12972	3,915	1,58,10,40,243	26,44,08,318	Theft
2	जबरी चोरी	328	228	6,00,93,940	2,26,94,839	Robbery
3	दंड-गीय विश्वासघात	481	212	44,77,22,749	5,28,07,432	Criminal breach of trust
4	शासकीय जर्मचारी, बँकात काम उरजारे, व्यापारी किंवा दलाल यांनी केलेला दंड-गीय विश्वासघात.	30	11	1,85,70,069	9,53,493	Criminal breach of trust by public servant or by bankers. merchants or agents.
5	चोरीची मालमत्ता बाळजो अदजली-	24	24	7,54,025	7,54,025	Possession of stolen property Non-cognizable-
6	बळजबरी-ने लुबाडजे	162	139	8,69,280	65,280	Extortion
7	दंड-गीय अफरातफर.	844	287	47,28,03,553	7,01,04,689	Criminal misappropriation
	एकूज	14841	4,816	2,58,18,53,859	41,17,88,076	Grand Total
	महाराष्ट्र राज्य (बृह-मुंबई वगळून) दजलपात्र-					Maharashtra State (excluding Cognizable-
1	चोरी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Theft
2	जबरी चोरी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Robbery
3	दंड-गीय विश्वासघात	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Criminal breach of trust
4	शासकीय जर्मचारी, बँकात काम उरजारे, व्यापारी किंवा दलाल यांनी केलेला दंड-गीय विश्वासघात.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Criminal breach of trust by public servant or by bankers. merchants or agents.
5	चोरीची मालमत्ता बाळजो अदजली-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Possession of stolen property Non-cognizable-
6	बळजबरी-ने लुबाडजे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Extortion
7	दंड-गीय अफरातफर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Criminal misappropriation
	एकूज	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Grand Total

आधार - (१) पोलीस आयुक्त व (२) पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source —(i) Commissioner of Police and (ii) Director-General of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

---

तत्ता क्रमांक/ Table No. 10.9

---

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(१)पोलीस/Police

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.9

महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरुन परंतु बृहन्मुंबई वगळून) - भाग-१
Cognizable crimes in Maharashtra State (including Railway but excluding Brihan Mumbai)—Part-I
(2001)

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	तपासावर शिल्लक असलेल्या आदल्या वर्षातल्या गुन्हांची संख्या		तपासणी न झालेली किंवा तपासणीस नकार दिलेली प्रकरणे		वस्तुस्थितीतील किंवा कायद्यातील चुकीमुळे खोटी किंवा नसलेली घोषित केलेली प्रकरणे		वर्षभरात दोषारोपपत्र देण्यात आलेली प्रकरणे		वर्ष अखेरीस तपासावर शिल्लक असलेली प्रकरणे	Offences
		Number of cases pending investigation from the previous year	Number of cases reported during the year	Number of cases not investigated or in which investigation was refused	Number of cases declared false due to mistake of facts or law or non-cognizable	Cases in which charge-sheets were laid during the year	Cases in which charge-sheets were not laid but investigation completed and final report submitted during the year				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)		
1	दजलपात्र जु-हयात साथ देजे	0	0	0	0	0	0	0	0	Abetment of cognizable offences	
2	दजलपात्र जु-हयाविषयी जट जरेजे	1	1	0	0	0	0	0	2	Cognizable criminal conspiracy	
	वर्ज एज-									Class I-	
3	सार्वजनिज शांतता, सुरजितता व -याय हया बाबतीतील जु-हे	1,074	7,460	3	95	6,848	366	1,222		Offences against the State public tranquility, safety and justice.	
	वर्ज दो-१-									Class II-	
4	व्यक्तिविषयज जंभीर जु-हे	6,538	51,916	11	898	47,851	3,710	5,984		Serious offences against the persons	
	वर्ज ती-१-									Class III-	
5	व्यक्ती आजि मालमत्ताविषयज जिंवा फक्त मालमत्ताविषयज जंभीर जु-हे.	4,363	16,627	0	219	7,344	9,483	3,944		Serious offences against persons and property or against property only	
	वर्ज चार-									Class IV-	
6	व्यक्तिविषयज जिंरजोळ जु-हे.	1,041	8,535	3	68	7,703	753	1,049		Minor offences against the persons	

वर्ज पाच-								Class V-
7 मालमत्ताविषयज् जिर्जोळ जु-हे	8,839	33,832	6	449	15,692	18,347	8,177	Minor offences against the property
वर्ज सहा-								Class VI-
8 वर -1 -गोंदविलेले इंडियन पि-ल जोडजालील इतर जु-हे.	2,856	23,640	3	116	22,589	1,264	2,524	Other offences under I.P.C.not mentioned above
एरूज- (एरू ते आठ)	24,712	1,42,011	26	1,845	1,08,027	33,923	22,902	Sub-Total (1 to 8)
9 वर -1मूद -1 जेलेले इतर जु-हे.								Other offences not specified above-
(१) विशेष व स्था-िज् जायद्या-जालील दजलपात्र ठरलेले जु-हे.	30,371	1,94,434	1,396	130	1,87,350	510	35,419	(I) Offences under special and local laws declared to be cognizable
(२) १९४७ च्या बी.एच.ओ.आर., जायद्याजालील जु-हे.	..	..	..	..	..	..	..	(ii) Offences under B.H.O.R. Act, 1947
एरूज	55,083	3,36,445	1,422	1,975	2,95,377	34,433	58,321	Grand Total

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 10.9 —Contd.

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	वर्ग केलेली प्रकरणे Transferred	न्यायालयात काम चालू असेलेली गेल्या वर्षातील प्रकरणे Cases pending trial at Court from the previous year	चालू वर्षात न्यायालयात पाठविलेली प्रकरणे Cases sent to Court for trial during the year	न्यायालयात सामोपचाराने मिटलेली, काढून घेतलेली किंवा अन्यथा निकालात काढलेली (गुन्हास मदत केल्याचे गुन्हे धरून) प्रकरणे		निर्दोष सुटलेली प्रकरणे Cases acquitted	गुन्हा शाबित झालेली प्रकरणे Cases convicted	वर्ष अखेरीस न्यायालयात चालू असलेली प्रकरणे Cases pending trial at court at the end of the year	Offences
					सामोपचाराने मिटवलेली प्रकरणे Compounded	न्यायालयातून काढून घेतलेली किंवा अन्यथा थांबविलेली प्रकरणे Withdrawn or otherwise dropped				
(1)	(2)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1	दजलपात्र जु-हयात साथ देजे	..	0	0	0	0	0	0	0	Abetment of cognizable offences
2	दजलपात्र जु-हयाविषयी जट जरजे	..	38	0	0	0	6	0	31	Cognizable criminal conspiracy
वर्ज एज-										Class I-
3	सार्वजणिक शांतता, सुरजितता व -याय हया बाबतीतील जु-हे	..	55,997	6,848	438	323	3,342	521	58,221	Offences against the State public tranquility, safety and justice.
वर्ज दो-ग-										Class II-
4	व्यक्तिविषयज जंभीर जु-हे	..	3,20,638	47,851	8,244	1,432	21,722	2,420	3,34,691	Serious offences against the persons
वर्ज ती-ग-										Class III-
5	व्यक्ती आजि मालमत्ताविषयज जिंवा फक्त मालमत्ताविषयज जंभीर जु-हे	..	69,008	7,344	188	274	4,365	652	70,873	Serious offences against persons and property or against property only
वर्ज चार-										Class IV-
6	व्यक्तिविषयज जिरजोळ जु-हे.	..	65,378	7,703	701	597	4026	479	67,278	Minor offences against the persons

वर्ज पाच-								Class V-
7 मालमत्ताविषयज् जिर्जोळ जु-हे	145,754	15,692	520	935	7,115	1,736	1,51,140	Minor offences against the property
वर्ज सहा-								Class VI-
8 वर -1 -गोंदविलेले इंडिय-1 पिनाल जोडजालील इतर जु-हे.	139,573	22,589	1,476	1,466	13,131	1,724	1,44,346	Other offences under I.P.C.not mentioned above.
एज्ज- (एज् ते आठ)	796,386	1,08,027	11,567	5,027	53,707	7,532	8,26,580	Sub-Total (1 to 8)
9 वर -मूद -1 जेलेले इतर जु-हे.								Other offences not specified above-
(१) विशेष व स्थानिज् जायद्या-जालील दजलपात्र ठरलेले जु-हे.	9,45,653	1,87,350	323	26,069	82,132	34,125	9,90,354	(I) Offences under special and local laws declared to be cognizable
(२) १९४७ च्या बी.एच.ओ.आर., जायद्याजालील जु-हे.								(ii) Offences under B.H.O.R. Act, 1947.
एज्ज	17,42,039	2,95,377	11,890	31,096	1,35,839	41,657	18,16,934	Grand Total

आधार - पोलीस महासंचालक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
Source.—Office of the Director-General of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)/

(१)पोलीस/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील दखलपात्र गुन्हे (रेल्वे धरुन व बृहन्मुंबई वगळून) भाग-२

(2001)

अनुक्रमांक Serial No.	गुन्हे	गेल्या वर्षापासून प्रकरणांची चौकशी चालू असताना ज्या व्यक्ती कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशांची संख्या केलेल्या व्यक्ती	वर्षभरात अटक केलेल्या व्यक्ती दंडाधिका-यांनी मुक्तदाखल केले आहेत अशा व्यक्ती	सुनावणीपूर्वी पोलिसांनी किंवा दंडाधिका-यांनी केलेल्या व्यक्ती आशा व्यक्ती	वर्षभरात आरोपपत्र मुक्तदाखल केले आहेत अशा व्यक्ती ज्यांच्या केस-पत्रात दुरुविलेले आहेत अशा व्यक्ती	वर्ष अखेरीस प्रकरणांची चौकशी चालू असताना ज्या व्यक्ती कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशांची संख्या	ज्यांच्यावरील प्रकरणाची कोर्टातील सुनावणी गेल्या वर्षापासून चालू आहे अशा व्यक्तींची संख्या Number of persons at trial in court pending from the previous year
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	दखलपात्र जु-हयात साथ देजे	0	0	0	0	0	36
2	दखलपात्र जु-हयाविषयी जट्ट जरेजे	0	4	0	0	4	79
वर्ज एज-							
3	सार्वजनिक शांतता, सुरजितता व -याय हया बाबतीतील जु-हे	5,087	59,778	102	55,848	8,915	3,82,564
वर्ज दो-न-							
4	व्यक्तिविषयज् जंभीर जु-हे	7,414	94,266	482	93,437	7,761	6,04,846
वर्ज ती-न-							
5	व्यक्ती आजि मालमत्ताविषयज् जिंवा फक्त मालमत्ताविषयज् जंभीर जु-हे	2,145	20,142	2,566	16,907	2,814	1,60,880
वर्ज चार-							
6	व्यक्तिविषयज् जिरजोल जु-हे.	782	11,243	48	11,059	918	90,293
वर्ज पाच-							
7	मालमत्ताविषयज् जिरजोल जु-हे	4,195	31,744	2,812	28,969	4,158	2,55,760
वर्ज सहा-							
8	वर -1 -गोंदविलेले इंडियन पि-नल जोडजालील इतर जु-हे	3,109	35,908	58	36,451	2,508	2,07,509
एज्ज- (एज ते आठ)		22,732	2,53,085	6,068	2,42,671	27,078	17,01,957
9	वर -1मूद -1 जेलेले इतर जु-हे.						
	(१) विशेष व स्थाजिज् जायद्या- जाली दखलपात्र ठरलेले जु-हे	33,264	2,43,496	135	2,37,256	39,369	12,18,474
	(२) १९४७ च्या बी.एच.ओ.आर., जायद्याजालील जु-हे	0	0	0	0	0	0
एज्ज		55,996	4,96,581	6,203	4,79,927	66,447	29,20,431

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)**Police**

TABLE No. 10.10

**Cognizable Crimes in Maharashtra State (including Railways but excluding Brihan Mumbai)—Part-II
-02)**

ज्यांचेवरील प्रकरणे कोर्टापुढे सुनावणीसाठी या वर्षात सादर केली अशा व्यक्तींची संख्या	ज्यांची प्रकरणे सामोपचाराने मिटविली किंवा काढून घेतली किंवा अन्यप्रकारे निकालात काढली (गुन्ह्यात साथ देणे वगैरे आरोप धरून) अशा व्यक्ती	शिक्षा झालेल्या व्यक्ती	निर्दोष ठरविलेल्या किंवा मुक्त केलेल्या व्यक्ती	ज्या व्यक्तींची कोर्टापुढे सुनावणी चालू असताना ज्या कैदेत आहेत किंवा जामिनावर सुटल्या आहेत अशा व्यक्तींची वर्षाखेरची संख्या	वर्ग केलेली प्रकरणे Trans- ferred	Offences
Number of persons whose cases were put to Court for trial during the year	Number of persons against whom cases were compounded or withdrawn or whose cases were otherwise disposed of including abeting, etc. सामोपचाराने मिटविलेली Compounded	Number of persons convicted काढून घेतलेली किंवा कमी झालेली Withdrawn or otherwise dropped	Number of persons acquitted or discharged	Number of persons in custody or on bail pending trial in Courts at the end of the year	(15)	(2)
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)
--	--	--	--	4	32	-- Abetment of cognizable offences
0	0	0	0	5	74	-- Cognizable criminal conspiracy
55,848	3,268	2,847	4,496	22,721	4,05,080	-- Class I- Offences against the State public tranquility, safety and justice.
93,437	16,159	1,811	7,794	42,157	6,30,362	-- Class II- Serious offences against the persons
16,907	392	716	2,032	9,283	1,65,364	-- Class III- Serious offences against persons and property or against property only.
11,059	1,029	736	844	5,618	93,125	-- Class IV- Minor offences against the persons
28,969	1,711	1,351	3,535	13,273	2,64,849	-- Class V- Minor offences against the property
36,451	2,264	1,788	4,412	18,685	2,16,811	-- Class VI- Other offences under I.P.C. not mentioned above.
2,42,671	24,823	9249	23,113	1,11,746	17,75,697	-- Sub-Total (1 to 8)
						Other offences not specified above.-
2,37,256	453	32,977	36,462	1,02,201	12,83,637	-- (I) Offences against special and local laws declared to be cognizable
0	0	0	0	0	0	-- (ii) Offences under B.H.O.R. Act, 1947.
4,79,927	25,276	42,226	59,575	2,13,947	30,59,334	-- Grand Total

Source—Director General of Police, Government of Maharashtra, Mumbai

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(२) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.11

अपील व मूळ अधिकारिता वापरणा-या न्यायालयीन अधिका-यांची संख्या
Number of Judicial Officers exercising Appellate and Original Jurisdiction in Maharashtra State
(2000)

अ.क्र. Sr. No.	पदनाम	संख्या/Number	Designation
(1)	(2)	(3)	(2)
दिवाणी/Civil			
1	मुख्य न्यायमूर्ती व उच्च न्यायालयातील न्यायाधीश . .	44	Chief Justice and High Court Judges
2	प्रमुख न्यायाधीश व नगरदिवाणी न्यायालयाचे इतर . . न्यायाधीश, मुंबई	53	Principal Judge and other Judges of the City Civil Court, Mumbai
3	जिल्हा न्यायाधीश	28	District Judges
4	सह-न्यायाधीश	40	Joint Judges
5	सहायक न्यायाधीश (प्रशिक्षणार्थी धरून)	109	Additional Judges
6	लघुवाद न्यायालयाचे न्यायाधीश	35	Small Cause Court Judges
7	दिवाणी न्यायाधीश (वरिष्ठ स्तर)	123	Civil Judges (Senior Division)
8	दिवाणी न्यायाधीश (कनिष्ठ स्तर)	550	Civil Judges (Junior Division)
9	न्याय पंचायत	--	Nyaya Panchayat
फौजदारी/Criminal			
1	मुख्य न्यायमूर्ती व उच्च न्यायालयातील न्यायाधीश	44	Chief Justice and High Court Judges
2	सत्र न्यायाधीश	28	Sessions Judges
3	अपर सत्र न्यायाधीश	126	Additional Sessions Judges
4	सहायक सत्र न्यायाधीश	47	Assistant Sessions Judges
5	मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई.	1	Chief Metropolitan Magistrate, Mumbai
6	अपर मुख्य महानगर दंडाधिकारी, मुंबई.	13	Additional Chief Metropolitan Magistrates, Mumbai
7	जिल्हा दंडाधिकारी *	27	District Magistrates*
8	न्याय दंडाधिकारी, प्रथम श्रेणी	26	Judicial Magistrates, First Class
9	न्याय दंडाधिकारी, द्वितीय श्रेणी	--	Judicial Magistrates, Second Class
10	न्याय दंडाधिकारी, तृतीय श्रेणी	663	Judicial Magistrates, Third Class
11	कार्यकारी दंडाधिकारी	29	Executive Magistrates
12	महानगर दंडाधिकारी, मुंबई.	57	Metropolitan Magistrates, Mumbai

* ह्यात अपर जिल्हा दंडाधिका-यांचा समावेश आहे

These include Additional District Magistrates also

आधार - उच्च न्यायालय, मुंबई ह्यांची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे

Source—Annual Judicial Statements of High Court, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
 (२) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 10.12

महाराष्ट्र राज्यातील न्यायालयीन निर्णय दिलेली, नवीन आलेली व ज्यात दोषारोप करण्यात आले अशी प्रकरणे
 (मुंबई उच्च न्यायालयाच्या हद्दीतील)

**Number of Cases decided in and receipts and charges of the Courts in the State of Maharashtra
 (Territory Subject to the High Court of Mumbai)
 (2000)**

दिवाणी/Civil				फौजदारी/Criminal			
मूळ शाखा/Original		अपील शाखा/Appellate		मूळ शाखा/Original		अपील शाखा/Appellate	
नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous	नियमित Regular	संकीर्ण Miscellaneous
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1,58,736	1,75,589	21,531	13,624	15,96,056	1,47,214	3,870	24,298

* ह्यात हुकूमनाम्याच्या अंमलबजावणीसाठी अर्ज, नादारीसाठीचे अर्ज व इतर संकीर्ण प्रकरणांचा समावेश आहे
 Includes all applications for execution of decrees, insolvency applications and other miscellaneous cases

** ह्यात संकीर्ण बाबतीतील अर्जांसहित फौजदारी प्रक्रिया संहितेखालील सुधारित प्रकरणांचा समावेश आहे
 These are all cases of revision under the Code of Criminal Procedure including miscellaneous applications

आधार - मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरण पत्रे

Source—Annual Judicial Statements, High Court, Mumbai

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)/

(२) न्यायालयीन/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी न्यायालयांत दाखल केलेल्या दिवाणी दाव्यांची संख्या, वर्णन व मूल्य/

हक्क व इतर बाबतीतील दावे

अनुक्रमांक	न्यायालयाचा वर्ग	पैसा किंवा जंगम मालमत्तेसाठी केलेले दावे	स्थावर मालमत्तेसाठी केलेले दावे	विशिष्ट सूट मिळविण्यासाठी केलेले दावे	गहाण खताबाबत दावे
Serial No.		Suits for money or moveable property	Suits for immoveable property	Suit for specific relief	Mortgage suits
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	दिवाणी न्यायाधिकांची न्यायालये	45,706	39,105	15,423	8,733
2	लघुवाद न्यायालये	630	1,588	--	--
3	जिल्हा प्रमुख न्यायालयांव्यतिरिक्त जिल्हा न्यायालये	4,944	511	232	--
	एकूण	51,280	41,204	15,655	8,733
4	राज्याच्या मुख्यालयाचे ठिकाण किंवा शासकीय मुख्यालयाचे ठिकाणची न्यायालये इलाखा शहर लघुवाद न्यायालये, मुंबई	2,902	10,208	--	--
5	नगर दिवाणी न्यायालये, मुंबई	3,711	3,340	99	--
	एकूण	6,613	13,548	99	--
	एकूण सर्व	57,893	54,752	15,754	8,733

टीप - आकडे पूर्णांकात लिहिल्यामुळे स्तंभ (१०)मधील बेरजा जुळतीलच असे नाही

आधार - मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरण पत्र/

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
JUDICIAL
TABLE No. 10.13
Number, description and value of Civil Suits instituted in the Civil Courts in the State of Maharashtra (2000)

Title and other suits				
इतर दावे (स्तंभ (४) ते (६) व्यतिरिक्त)	एकूण	एकूण सर्व	दाव्यांचे एकूण मूल्य (रुपये हजारात)	
Other suits not falling under any of the preceding heads	Total	Grand Total	Total value of suits (000 Rs.)	Class of Courts
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
21,442	84,703	130,409	90,74,299	Courts of Civil Judges
--	1,588	2,218	26,825	Small-Cause Courts
1,398	2,141	7,085	19,31,370	District Courts other than Chief Courts of Districts
22,840	88,432	1,39,712	1,10,32,494	Total
3,173	13,381	16,283	8,13,243	Courts at the headquarters of the State or seat of Government Presidency Small-Cause Court, Mumbai
516	3,955	7,666	7,589	The City Civil Court, Mumbai
3,689	17,336	23,949	8,20,832	Total
26,529	1,05,768	1,63,661	1,18,53,326	Grand Total

Note-In the case of Col.(10) sub-totals may not add up to total due to rounding

Source—Annual Judicial Statements, High Court, Mumbai

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्का क्रमांक/TABLE No. 10.14

महाराष्ट्रातील मूळ शाखेच्या अधिकार क्षेत्रातील दिवाणी प्रकरणांच्या चौकशीचे सर्वसाधारण निकाल
General results of the trials of Civil Cases of original jurisdiction in Maharashtra
(2000)

अ.क्र. Sr. No.	बाब	दिवाणी विभाग/Civil Units			संकीर्ण प्रकरणे/Miscellaneous Cases			Item
		राज्याच्या मुख्यालयाच्या ठिकाणी किंवा शासकीय मुख्यालयाच्या दिवाणी न्यायालये Civil Courts	ठिकाणची न्यायालये at the headquarters of the State or seat of Government	एकूण Total	राज्याच्या मुख्यालयाच्या ठिकाणी किंवा शासकीय मुख्यालयाच्या दिवाणी न्यायालये Civil Courts	ठिकाणची न्यायालये at the headquarters of the State or seat of Government	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	न्यायालयात प्रतिदाखल झालेले दावे	.. 5,05,871	1,80,040	6,85,911	1,24,293	1,30,172	2,54,465	Number of suits before the Courts
2	निकालात काढलेले दावे-							Number of suits disposed of—
	(अ) चौकशीशिवाय-							(a) Without trial—
	(१) दिवाणी प्रक्रिया संहितेच्या आदेश नऊच्या नियम ३ व ८ अन्वये	.. 18,780	6,359	25,139	4,623	5,533	10,156	(1) Under order IX, rules 3 and 8, Civil Procedure Code
	(२) अन्यथा	.. 38,849	9,659	48,508	2,736	8,575	11,311	(2) Otherwise
	(ब) एकतर्फी	.. 16,588	11,231	27,819	3,929	1,326	4,755	(b) Ex parte
	(क) मागणीग्राह्य झाल्यामुळे	.. 5,696	353	6,049	3,241	1,005	4,246	(c) On admission of claims
	(ड) समझोता झाल्यामुळे	.. 20,025	3,634	23,659	3,901	3,230	7,131	(d) Compromised
	(इ) पूर्ण चौकशीअंती-							(e) After full trial—
	(१) फिर्यादीच्या बाजूने निकाल	.. 13,812	3,067	16,879	3,297	8,591	11,888	(1) Judgment for Plaintiff
	(२) प्रतिवादीच्या बाजूने निकाल	.. 7,071	867	7,938	847	1,475	2,322	(2) Judgment for Defendant
	(फ) लवादानुसार	.. 689	100	789	27	36	63	(f) On reference to arbitration
	(ग) हस्तांतरित करून	.. 42,533	4,145	46,678	5,796	11,276	17,072	(g) By transfer
3	वर्षाच्या अखेरीस प्रलंबित प्रकरणे	.. 3,41,838	1,40,621	4,82,459	73,086	89,116	1,62,202	Pending at the close of the year
4	एक वर्षाहून अधिक काळ प्रलंबित प्रकरणे	2,20,827	1,17,211	3,38,038	46,228	55,851	1,02,079	Pending for more than a year

आधार : मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
(2)न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्का क्रमांक/TABLE No. 10.15

महाराष्ट्र राज्यातील दिवाणी अपील न्यायालयांचा कारभार
Business of the Civil Appellate Courts in Maharashtra State
(2000)

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	हुकूमनाम्यावरील अपिले Appeals from Decrees			संकीर्ण अपिले Miscellaneous Appeals			Item
		दिवाणी न्यायालयातील मूळ हुकूमनाम्यावरील अपीले Appeals from original decrees Civil Courts	राज्याच्या मुख्यालयाच्या किंवा शासकीय मुख्यालयाच्या ठिकाणची कार्यालये Courts at the headquarters of the State or seat of Government	एकूण Total	दिवाणी न्यायालयातील मूळ आदेशावरील अपीले Appeals from orders Civil Courts	राज्याच्या मुख्यालयाच्या किंवा शासकीय मुख्यालयाच्या ठिकाणची कार्यालये Courts at the headquarters of the State or seat of Government	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	न्यायालयासमोरील अपिले	76,604	44,259	120,863	21,851	11,953	33,804	Number of appeals before the Courts
2	निकालात काढलेली अपिले-							Number of appeals disposed of—
	(अ) काढून टाकलेली किंवा खटला न चालविलेली	4,545	4,015	8,560	2,697	2,085	4,782	(a) Dismissed or not prosecuted
	(ब) निकाल कायम केलेली	5,004	1,613	6,617	2,499	972	3,471	(b) Confirmed
	(क) निकालात बदल केलेली	1,966	429	2,395	975	399	1,374	(c) Modified
	(ड) उलट केलेली	970	136	1,106	462	604	1,066	(d) Reversed
	(इ) फेर सुनावणीकरिता पुन्हा बदिस्त केलेली	825	60	885	240	31	271	(e) Remanded for retrial
	(फ) हस्तांतरित	4,830	--	4,830	2,021	--	2,021	(f) By transfer
3	वर्षाखेर प्रलंबित	58,520	37,817	96,337	12,970	7,855	20,825	Pending at the close of the year
4	एक वर्षाहून अधिक काळ प्रलंबित	43,796	19,255	63,051	7,394	3,886	11,280	Pending for more than a year

आधार : मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Mumbai

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)/

(2) न्यायालयीन/

तक्का क्रमांक/

महाराष्ट्रातील विविध वर्गांच्या न्यायाधिकरणांत चौकशी चालू असलेल्या फौजदारी प्रकरणांचे सर्वसाधारण निकाल/

अ.क्र. Serial No.	न्यायालयाचा वर्ग	ज्यांची प्रकरणे निकालात काढली आहेत अशा व्यक्ती/			
		नोंदलेले गुन्हे No. of offences reported	चौकशी चालू असलेल्या व्यक्ती No. of persons under trial	निर्दोष सुटलेले किंवा सोडलेले Discharged or acquitted	परिरक्षणाखालील गुन्हेगार कायद्याखाली निकालात काढलेली Dealt with under the probation of offenders Act
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	वरिष्ठ न्यायालये	--	--	--	--
2	सत्र न्यायालये (अपर सत्र न्यायाधिश धरून)	27,695	2,05,231	38,665	59
3	खास न्यायाधीशांची न्यायालये	6,201	22,676	3,755	1
4	सहायक सत्र न्यायाधीशांची न्यायालये	320	1,408	703	--
5	न्याय दंडाधिकारी	11,13,176	40,03,680	10,04,295	3,168
6	विशेष न्याय दंडाधिकारी	5,16,502	11,01,863	85,284	
7	न्याय दंडाधिकारी यांचे खंडपीठ	--	--	--	--
8	कार्यकारी न्याय दंडाधिकारी (जिल्हा दंडाधिकारी धरून)	1,99,448	4,07,033	2,44,356	7,968
एकूण		18,63,342	57,41,891	13,77,058	11,196

आधार : मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)**JUDICIAL****TABLE No. 10.16****General results of trials of Criminal Cases in the tribunals of various classes in Maharashtra (2000)**

Persons whose cases were disposed of				
दोषी ठरलेले Convicted (7)	शिक्षा झालेले किंवा संदर्भित Committed or referred (8)	मृत, फरारी किंवा दुस-या राज्यात रवाना Died, escaped or transferred to another State (9)	वर्षअखेरीस चौकशी चालू असलेल्या व्यक्ती Persons remaining under trial at the end of the year (10)	Class of courts (2)
--	--	--	--	Superior Courts
4,861	--	8,609	1,53,037	Courts of Sessions (including Additional Sessions Judges)
1,219	--	1,087	16,614	Courts of Special Judges
2	--	2	701	Courts of Assistant Sessions Judges
3,79,656	6,637	52,671	25,57,253	Judicial Magistrates
8,77,429	--	425	1,38,725	Special Judicial Magistrates
--	--	--	--	Benches of Judicial Magistrates
32,281	--	257	1,22,171	Executive Magistrates (including District Magistrates)
12,95,448	6,637	63,051	29,88,501	Total

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Mumbai

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)/

(2) न्यायालयीन/

तक्ता क्रमांक/

महाराष्ट्र राज्यातील फौजदारी प्रकरणांबाबत अपिले व फेरतपासणीचे सर्वसाधारण निकाल/

अनुक्रमांक Serial No.	न्यायाधिकरणे	व्यक्तींची संख्या			
		न्यायालयात अपिले व फेरतपासणीसाठी अर्ज करणारे Number of appellants and applicants for revision before the Courts	नाकारलेली अपिले किंवा अर्ज Appeals or applications rejected	शिक्षा किंवा हुकूम कायम केलेला Sentence or order confirmed	शिक्षेत बदल झालेला Sentence altered
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
अपिले					
1	जिल्हा मुख्य दंडाधिका-यास (जिल्हा दंडाधिकारी धरून)	--	--	--	--
2	सत्र न्यायालयास	13,740	388	739	584
3	वरिष्ठ न्यायालये				
	(अ) दोषी ठरलेल्याकडून	13,419	416	375	101
	(ब) निवाड्यानुसार निर्दोषी ठरलेल्यासाठी शासनाकडून	13,402	428	76	29
	एकूण . .	40,561	1,232	1,190	714
फेरतपासणी					
1	जिल्हा मुख्य दंडाधिका-यांकडून	--	--	--	--
2	सत्र न्यायालयाकडून	45,329	5,827	4,720	1,071
3	वरिष्ठ न्यायालयाकडून	11,286	248	111	44
	एकूण . .	56,615	6,075	4,831	1,115
	एकूण खर्च . .	97,176	7,307	6,021	1,829

आधार : मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे

SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)**JUDICIAL**

TABLE No. 10.17

**General results of appeals and revisions in criminal cases in Maharashtra State
(2000)**

Number of persons				
शिक्षेबाबत विरुद्ध निर्णय झालेले Sentence reversed	इतर मार्गाने निकालात काढलेले Otherwise disposed of	मृत, फरारी किंवा दुस-या राज्यात हस्तांतरित Died, escaped or transferred to another State	चौकशी प्रलंबित असलेले Pending trial	Tribunals
(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
Appeals				
--	--	--	--	.. To Chief Magistrate of District (including District Magistrates)
821	1,112	246	9,850	.. To Court of Sessions
210	306	1	12,011	.. Superior Courts—
--	68	--	12,801	.. (a) By persons convicted
				.. (b) By Government from judgment of acquittal
1,031	1,486	246	34,662	.. Total
Revisions				
--	--	--	--	.. By Chief Magistrates of Districts
1,377	9,873	612	21,849	.. By Courts of Sessions
16	67	--	10,880	.. By Superior Courts
1,393	9,940	612	32,649	.. Total
2,424	11,426	858	67,311	.. Grand Total

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Mumbai

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(2) न्यायालयीन/ JUDICIAL

तक्का क्रमांक/ TABLE No. 10.18

महाराष्ट्र राज्यात नोंदलेले गुन्हे
Number of offences reported in Maharashtra State
(2000)

अ.क्र. Serial No.	गुन्हाचे वर्णन	नोंदलेले गुन्हे Number of offences reported	खरी ठरलेली प्रकरणे Number of cases returned as true	वर्षभरात सुनावणीसाठी आलेली प्रकरणे Number of cases brought to trial during the year	Description of Offences
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
	(अ) सार्वजनिक/वैयक्तिक गुन्हे				(A) Public/Individual Offences
1	सार्वजनिक शांततेविरुद्धचे जु-हे	15,762	15,760	42,141	Offences against the public tranquillity
2	सार्वजनिक आरोग्य, सुरजितता, सोयी, सभ्यता व नैतिक आधार या विरुद्धचे जु-हे	37,885	37,882	1,08,868	Offences affecting the public health, safety, convenience, decency and morals
3	मानवी शरीरास दुजापत करणारे जु-हे	14,589	14,589	57,823	Offences affecting the human body life
4	दुजापत	69,328	69,032	257,711	Hurt
5	अ-याय्य निर्बंध व अ-याय्य जैद	10,003	9,969	27,080	Wrongful restraint and wrongful confinement
6	दंड-गीय, जबरदस्ती व हल्ला	11,964	11,955	30,272	Criminal, force and assault.
7	चोरी	40,997	40,991	163,886	Theft
8	जबरी चोरी व दरोडेजोरी	9,223	9,178	25,219	Robbery and Decoity
9	दंड-गीय विश्वासघात	6,993	6,384	20,137	Criminal breach of trust
10	चोरीची मालमत्ता बाळजजे	3,574	3,574	11,391	Receiving of stolen property
11	फसवजूज	11,982	11,968	40,041	Cheating
12	नैतिक अपाय	5,834	5,777	17,995	Mischief
13	दंड-गीय अतिप्रमज	16,445	16,414	51,104	Criminal trespass
14	विवाह संदर्भातील जु-हे	15,502	15,393	48,530	Offences relating to marriage
15	धाज दपटशा, अपमाना व जुब्धताविषयज दंड-गीय जु-हे	18,876	18,800	54,858	Criminal intimidation, insult and annoyance.
16	इतर जु-हे	44,724	44,865	1,23,421	Other offences
	एजुज (अ)	3,33,681	3,32,531	10,80,477	Total (A)

तक्रा क्रमांक/TABLE No. 10.18 —contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
(ब) भारतीय कायदे, मुंबई कायदे, मध्यप्रान्त, व-हाड कायदे व हैद्राबाद कायदे याखालील गुन्हे					(B) Offences under Indian Acts, Bombay Acts, C. P. and Berar Acts and Hyderabad Acts
17 लष्जरी छावज्ी जायदा, दो-ा, १९२४.		517	517	1,124	Cantonment Act, II of 1924
18 फौजदारी प्रक्रिया संहिता, पांच १८९८.	2,07,610		2,07,497	3,09,410	Criminal Procedure Code, V of 1898
19 राज्य जर्मचारी विमा जायदा, चौतीस, १९४८	507		507	7,907	Employees State Insurance Act, XXXIV of 1948
20 जारजा-ने अधिनियम, त्रेसष्ट, १९४८.	1,620		1,620	8,972	Factories Act, LXIII of 1948
21 व-ा जायदा, सोळा, १९२७.	2,319		2,319	6,690	Forest Act, XVI of 1927
22 मोटार वाह-ने जायदा, चार, १९३९.	4,57,991		4,57,990	12,90,447	Motor Vehicles Act, IV of 1939
23 प्राज्यां-ा निर्दयते-ने वाजविज्यास प्रतिबंध जरजे अधिनियम, अजरा, १८९०.	--		--	32	Prevention of Cruelty to Animals Act, XI of 1890
24 अन्न भेसळ विरोधी जायदा, सदतीस, १९५४.	1,319		1,319	10,858	Prevention of Food Adulteration Act, XXXVII of 1954
25 वेत-ा प्रदा-ा जायदा, चार, १९३६	65		65	113	Payment of Wages Act, IV of 1936
26 रेल्वे जायदा, -ाऊ, १८९०	47,764		47,764	52,845	Railway Act, IX of 1890
27 जंप-ा जायदा, एज, १९५६.	4,664		4,664	9,369	Companies Act, I of 1956
28 महाराष्ट्र -ाजरपालिजा जायदा, अजरा, १९६५	3,578		3,578	11,473	Maharashtra Municipalities Act, XI of 1965
29 पोलीस जायदा, बावीस, १९५१	2,40,111		2,40,111	3,53,212	Police Act, XXII of 1951
30 जुजार विरोधी जायदा, एजे चाळीस, १८८७.	41,089		41,089	96,814	Prevention of Gambling Act, XLI of 1887
31 दारुबंदी जायदा, तीस, १९४९	2,05,275		2,05,275	4,82,293	Prohibition Act, XXX of 1949
32 सार्वजनिज वाह-ा जायदा, सात, १९२०	8		8	8	Public Conveyance Act, VII of 1920
33 दुजा-ने व व्यापारी संस्था अधिनियम, एज्जेज्जेशी, १९४८	67,773		67,773	92,070	Shops and Establishments Act, LXXIX of 1948.
34 आवश्यक वस्तू जायदा, दहा, १९५५	439		439	1,303	Essential Commodities Act, X of 1955
35 भीज माजज्याविरुध्द जायदा, दहा, १९६०	6,846		6,846	6,213	Prevention of Begging Act, X of 1960
36 मोटार वाह-ा जर जायदा, दहा, १९४७	136		136	139	Motor Vehicles Taxation Act, X of 1947
37 महा-ाजरपालिजा जायदा, ती-ा, १८८८	106,312		106,312	1,28,535	Municipal(Bombay) Corporation Act, III of 1888
38 मोटार वाह-ा (जर) जायदा, चौतीस, १९८१	--		--	--	Motor Vehicles (Tax) Act, 34 of 1981
39 इतर जायदे	1,33,718		1,32,970	3,40,185	Others Acts.
एज्जेज - (ब)	15,29,661		15,28,799	32,10,012	Total (B)
एज्जेज सर्व - (अ)+(ब)	18,63,342		18,61,330	42,90,489	Grand Total (A)+(B)

आधार : मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे

Source.—Annual Judicial Statements, High Court, Mumbai

10. सामाजिक संरक्षण आणि सामाजिक सुरक्षा (पोलीस, गुन्हे व न्याय)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
(2) न्यायालयीन/JUDICIAL

तक्का क्रमांक/TABLE No. 10.19

फौजदारी गुन्हांच्याबाबतीत दिलेल्या शिक्षा
Punishments inflicted in criminal cases in Maharashtra State
(2000)

अ.क्र. Sr.No.	प्रकार (2)	माहिती Particulars (3)	Type (2)
1	फाशी दिलेल्या व्यक्ती	--	Number of persons executed
2	शिक्षा झालेल्या व्यक्ती- (अ) मृत्युची .. .. . (ब) जन्मठेपेची .. .. . (क) कमी मुदतीच्या कैदेची .. .. . (ड) दंड किंवा जप्तीची	15 449 66,000 28,78,069	Number of persons sentenced to— (a) Death (b) Imprisonment for life (c) Imprisonment for lesser term (d) Fine or forfeiture
3	ताकीद देऊन सुटका केलेल्या	4,116	Release on admonition (U/s. 562, Cr. P. C.)
4	तडीपार केलेले	2,541	Bound over (U/s. 562, Cr. P. C.)
5	परिरक्षणाखालील गुन्हेगार कायद्याखाली निकालात काढलेले	11,196	Dealt with under the probation of Offenders Act
6	दंडाची शिक्षा झालेले- (अ) दहा रुपये किंवा कमी दंड .. .. . (ब) दहा रुपयापेक्षा जास्त दंड	1,39,624 27,38,445	Number of persons sentenced to fine of— (a) Rs. 10 and under (b) Over Rs. 10
7	दंडाची एकूण रक्कम (हजार रुपयांत) (अ) लादलेली .. .. . (ब) वसूल केलेली. . . . . (क) भरपाई केलेली.	4,84,960 2,21,510 3,291	Total amount of fines ('000 Rs.)— (a) Imposed (b) Realised (c) Paid as compensation
8	कैदेची शिक्षा झालेल्या व्यक्ती- (अ) १५ दिवस किंवा कमी .. .. . (ब) १५ दिवस ते सहा महिने .. .. . (क) सहा महिने ते दोन वर्ष .. .. . (ड) दोन वर्षांपेक्षा अधिक.	32,416 24,987 7,289 1,308	Number of persons sentenced to imprisonment of— (a) 15 days and under (b) Above 15 days to 6 months (c) Above 6 months to 2 years (d) Above 2 years

आधार : मुंबई उच्च न्यायालयाची वार्षिक न्याय विवरणपत्रे

Source.—Annual Judicial Statements of High Court, Mumbai

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

तक्का क्रमांक/TABLE No. 10.20

कारागृहातील व दुय्यम कारागृहातील कैदी
Prisoners confined in Jails and subsidiary Jails
(2007-08)

अनुक्रमांक	बाब	माहिती			
Serial No.		Particulars	Item		
(1)	(2)	(3)	(2)		
1	जैदेची जाजा-		Place of confinement-		
	(अ) मध्यवर्ती जाराजृह	8	(a) Central Jails		
	(ब) जिल्हा जाराजृह	24	(b) District Jails		
	(ज) विशेष जाराजृह, रत्नाजिरी	1	(c) Special Jails, Ratnagiri		
	(ड) जि शोर सुधारालय, नाशिज	1	(d) Remand Home, Nashik		
	(ई) दुय्यम जाराजृह	114	(e) Sub-Jails		
	(फ) मुक्त छावज्या	1	(f) Open Colonies		
	एकूज	149	Total		
		पुरुष Men	स्त्रिया Women		
			एकूण Total		
2	जैदी-		Prisoners-		
2.1	वर्षाच्या सुरवातीस असलेले	23,808	1,226	25,034	Remained at the Commencement of the year
2.2	वर्षात भरती झालेले	1,45,306	8,215	1,53,521	Received during the year
	एकूज	1,69,114	9,441	1,78,555	Total
2.3	जायद्याच्या सर्व जलमातू- मुक्त झालेले.	1,44,867	8,192	1,53,059	Discharged from all clauses
2.4	वर्षाच्या शेवटी असलेले	24,247	1,249	25,496	Remaining at the end of the year
2.5	प्रत्येज वर्जाची दैजिज सरासरी संज्या	24,255	1,270	25,525	Daily average number of each class

आधार : कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Office of the Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
 (२)न्यायालयीन/Judicial

तक्का क्रमांक/TABLE No. 10.21

कारागृहात दाखल केलेल्या व वर्षअखेरीस राहिलेल्या कैद्यांची स्त्री-पुरुष संख्या व चालू वर्षात कैद केलेल्या कैद्यांची (न्यायिक कैदी फक्त) स्त्री-पुरुष, वय, साक्षरता व पूर्वीच्या व्यवसायानुसार संख्या
Number of convicts admitted and remained in jail at the close of the year by sex and convicts imprisoned during the year by sex, age, literacy and previous occupation (for judicial convicts only)

(2007-08)

अनु.क्र. Sr. No.	बाब (2)	माहिती Particulars		Item (2)
		पुरुष Men (3)	स्त्रिया Women (4)	
1	आदल्या वर्षाच्या शेवटी राहिलेले कैदी	8490	473	Remained at the close of the previous year
2	चालू वर्षात कैद झालेले	26351	858	Imprisoned during the present year
3	बदलून आलेले	7488	485	Received by transfer
	एकूज	42329	1816	Total
4	वर्षभरात मुक्त झालेले	33855	1326	Discharged during the year.
5	वर्ष अखेर शिल्लक संख्या चालू वर्षात कैद झालेले-	8474	490	Closing balance at the end of the year. Imprisoned during the present year-
1	वयानुसार /Age			Age
1.1	१६ वर्षाखालील	--	--	Under 16 Years
1.2	१६-१८ वर्षे	6	0	16-18 Years
1.3	१९-२१ वर्षे	4674	223	19-21 Years
1.4	२२-३० वर्षे	9467	277	22-30 Years
1.5	३१-४० वर्षे	7433	221	31-40 Years
1.6	४१-६० वर्षे	4540	134	41-60 Years
1.7	६० वर्षावर	231	3	Above 60 Years
	एकूज	26351	858	Total
2	साक्षरतेनुसार-			Literacy-
2.1	साक्षर	11926	567	Literate
2.2	निरक्षर	14425	291	Illiterate
	एकूज	26351	858	Total
3	पूर्वीच्या व्यवसायानुसार-			Previous occupation-
3.1	शासकीय सेवेत, नगरपालिका किंवा इतर स्थानिक संस्थात काम करणारे	82	0	Employed under Government or municipal or other local authorities
3.2	व्यावसायिक व्यापार व वाणिज्य क्षेत्रातील	1369	19	Professional and engaged in commercial trade
3.3	सेवा किंवा वैयक्तिक कार्यालये असलेल्या	9864	213	In service or performing personal offices.
3.4	शेती व पशु क्षेत्रातील	8120	186	Engaged in agriculture and with animals.
3.5	यांत्रिक, जला, वस्तुनिर्माण व अभियांत्रिकी क्षेत्रातील	--	--	Employed in mechanical, arts manufacture and engineering operation, etc.
3.6	इतरत्र वर्गीकरण न झालेल्या व्यक्ती	6916	440	Miscellaneous, not classified otherwise
	एकूज	26351	858	Total
3.7	विवाहित	14270	602	Married
3.8	अविवाहित	10072	202	Unmarried
3.9	विधवा / विधूर	2009	54	Widows / Widower
	एकूज	26351	858	Total

आधार : कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयक)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)
(२) न्यायालयीन /Judicial

तक्का क्रमांक/TABLE No. 10.22

कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची स्त्री-पुरुष, शिक्षेचे स्वरूप व शिक्षेची मुदत यानुसार, तसेच पूर्वी शिक्षा झालेली असून पुन्हा कारागृहात दाखल केलेल्या कैद्यांची संख्या (न्यायिक कैदी फक्त)

Number of convicts admitted into jail by sex, nature and length of sentences and convicts admitted into the jails who had been previously convicted (for Judicial convicts only)
(2007-08)

अनु.क्र. Sr.No.	बाब	पुरुष Male	स्त्रिया Women	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
	वर्षभरात कारागृहात दाखल केलेली कैदी- कारावास-			<i>Convicts admitted during the year— Imprisonment—</i>
1	एक महिना किंवा कमी	15,806	134	Not exceeding one month
2	एक महिन्याहून जास्त व तीन महिने किंवा कमी	3,659	353	Above one month and not exceeding three months
3	तीन महिन्याहून जास्त व सहा महिने किंवा कमी	1,918	96	Above three months and not exceeding six months
4	सहा महिन्याहून जास्त व एक वर्ष किंवा कमी	1,298	60	Above six months and not exceeding one year
5	एक वर्षाहून जास्त व दोन वर्ष किंवा कमी	857	31	Above one year and not exceeding two years
6	दोन वर्षाहून जास्त व पाच वर्ष किंवा कमी	933	45	Above two years and not exceeding five years
7	पाच वर्षाहून जास्त व दहा वर्ष किंवा कमी	681	36	Above five years and not exceeding ten years
8	दहा वर्षाहून जास्त	279	21	Exceeding ten years
9	हद्दपारीची शिक्षा-			Sentenced to transportation—
	(अ) आयुष्यभर	886	78	(a) For life
	(ब) मुदतीची हद्दपारी	--	--	(b) For a term
10	मृत्युची शिक्षा	34	4	Sentences of death
	एकू ण	26,351	858	Total
	पूर्वी शिक्षा झालेले व कारागृहात दाखल केलेले कैदी-	--	--	Convicts admitted who had been previously convicted—
1	जामीन न मिळाल्यामुळे किंवा चांगल्या वर्तणुकी-अभावी कैद केलेले सराईत गुन्हेगार	--	--	Number of habitual offenders imprisoned in default of finding security or good behaviour
2	पूर्वी शिक्षा झालेले वर्तणूक चांगली असलेले वा व जामीन न मिळविता आल्यामुळे कैद केलेले-			Number of habitual offenders imprisoned in default behaviour
	(अ) पूर्वी एकदा शिक्षा झालेले	12	3	(a) Previously convicted once
	(ब) पूर्वी दोनदा शिक्षा झालेले	2	2	(b) Previously convicted twice
	(क) पूर्वी दोनपेक्षा जास्त वेळा शिक्षा झालेले	--	--	(c) Previously convicted more than twice
	एकू ण - (१+२) .	14	5	Total (1+2)
3	१६ वर्षाखालील गुन्हेगार	--	--	Offenders under 16 years of age

आधार : कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune

10. सामाजिक सुरक्षा आणि संरक्षण (पोलीस, गुन्हे व न्यायालयविषयके)
SOCIAL SECURITY AND SOCIAL DEFENCE (POLICE, CRIMES AND JUDICIAL)

(२) न्यायालयीन/Judicial

तक्का क्रमांक/TABLE No. 10.23

तुरुंगामील कैद्यांवर पहारा करणे व त्यांची देखभाल करणे यावरील खर्च
Expenditure on guarding and maintaining the prisoners in jails
(2007-08)

(रुपये हजारात/Rs. in thousands)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	खर्च Expenditure (3)	Item (2)
आस्थापना जर्च			
	(अ) आवर्ती (वेत-आसह)	11,01,453	
	(ब) अ-आवर्ती	6,983	
	१. विजास जर्च	--	
	२. विजासेत्तर जर्च	--	
	एकूज (अ+ब)	11,08,436	Total (A + B)
(ज) योज-नेत्तर जर्च-			
	(ज) योज-नेत्तर जर्च-		(C) Expenditure on Non-plan scheme-
1	वेत-आ	4,51,307	Salaries
2	प्रवास जर्च	3,386	Travel expenses
3	आहारविषयक आजार	1,91,531	Diet charges
4	कार्यालयीन जर्च	4,874	Office expenses
5	अवजारे, यंत्रसंच व यंत्रसामग्री	212	Tools, Plants, Machinery and Equipment
6	भाडे, दर व जर	11,154	Rents, Rates and Taxes
7	मजुरी	16,950	Wages
8	सहाय्यक अनुदान	440	Grant-in-aid contribution
9	वैद्यकीय उपचार	9,312	Medical treatment
10	तुरुंग उद्योजावरील जर्च	70,875	Jail Industries expenses
11	इतर जर्च	3,38,009	Other charges
12	यंत्र सामग्रीवरील जर्च	--	Machinery expenses
13	जपडे बिछाणा	885	Dress material
14	संजीर्ज बांधणाम	--	Miscellaneous contraction
15	जाराजृह शेती आधुनिकीकरण	--	Development of jail agricultural
16	पेट्रोल	1,620	Petrol
17	इतर संजीर्ज जर्च	0	Others miscellaneous expenses
18	व्यावसायिक विशेष सेवा	41	Special commercial services
19	इतर (संजजज)	180	Others (computer)
20	विदेशी प्रवास	430	Foreign journey
21	लहाना बांधणामे विप्रेय वस्तुज रिता जरेदी	147	Others miscellaneous expenses
	एकूज (ज)	11,01,353	Total (C)
	जैद्यांची रोजची सरासरी संख्या (साधे जैदी वजळू-आ)	25,494	Average of regular prisoners of figure (Normal figure)
	जैद्यांचा दरडोई एकूज जर्च (रुपये)	129.46	Total cost per head of average strength (in Rs.)

आधार : कारागृह महानिरीक्षक, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Inspector General of Prisons, Government of Maharashtra, Pune

११. राज्य उत्पन्न :

राज्य उत्पन्नाचे चालू किंमतीनुसार व १९९९-२००० च्या स्थिर किंमतीनुसार अंदाज, त्यांची टक्केवारीनुसार विभागणी, क्षेत्रानुसार विभागणी इत्यादी माहिती या विभागात दिली आहे. हे अंदाज (१) कार्यालयीन अभिलेखामधून उपलब्ध झालेल्या व (२) अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, केंद्रीय सांख्यिकीय संघटना आणि इतर संस्थांनी मागील काही वर्षांत घेतलेल्या नमुना पाहण्या व अभ्यास पाहण्या यांतून गोळा केलेल्या व्यापक सांख्यिकीय माहितीवर आधारित आहेत.

तक्ता क्र. ११.१ मध्ये घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक यांची माहिती देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र. ११.२ मध्ये घटक खर्चावर आधारित चालू किंमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्नाची माहिती देण्यात आली आहे.

तक्ता क्र.११.३ मध्ये घटक खर्चावर आधारित स्थिर (१९९९-२००० च्या) किंमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्नाची माहिती दिली आहे.

तक्ता क्र. ११.४ मध्ये घटक खर्चावर आधारित निव्वळ राज्य उत्पन्नाच्या मुख्य क्षेत्रवार निर्देशांकांची माहिती दिली आहे.

तक्ता क्र.११.५ मध्ये मागील वर्षापेक्षा निव्वळ राज्य उत्पन्नाच्या टक्केवारीतील बदल स्थिर (१९९९-२००० च्या) किंमतीनुसार देण्यात आला आहे.

तक्ता क्र.११.६ मध्ये स्थिर (१९९९-२००० च्या) किंमतीनुसार निवडक राज्यांचे व केंद्रशासित प्रदेशांचे दरडोई उत्पन्न दिले आहे.

11. STATE INCOME :

In this section the estimates of State income at current and constant (1999-2000) prices, their percentage distribution sectoral distribution etc. are given. These estimates are prepared on the basis of comprehensive statistical material which has become available from official records and also collected through sample surveys and type studies conducted by this Directorate, Central Statistical Organisation and other agencies over the past few years.

Table No.11.1 gives information regarding State Income and per capita State Income at factor cost and their indices.

Table No.11.2 gives information regarding net State domestic product at factor cost by sectors at current prices.

Table No.11.3 gives information regarding net State domestic product at factor cost by sectors at constant (1999-2000) prices.

Table No.11.4 gives information regarding indices of net State domestic products at factor cost by major sectors.

Table No.11.5 gives information regarding percentage in net State domestic products over the previous year at constant (1999-2000) prices.

Table No.11.6 gives information regarding per capita income in selected States, Union territories of India at constant (1999-2000) prices.

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.1

घटक खर्चावर आधारित राज्य उत्पन्न व दरडोई उत्पन्न आणि त्यांचे निर्देशांक State Income and Per Capita State Income at Factor Cost and their Indices

बाब	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	1999-2000	2000-01	2006-07*	2007-08+	Industry
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
स्थूल राज्य उत्पन्न									Gross Domestic Product
चालू ज्मिती-नुसार (रु.लाजात)	N.A	N.A	1910499	7041157	24783022	25228283	50883615	59099522	i) At Current Prices (Rs.in Lakhs)
स्थिर (१९९९-२०००) ज्मिती-नुसार (रु.लाजात)	N.A	N.A	8226941	14307591	24783022	24261462	38124680	41624762	ii) At Constant (1999-2000) Prices (Rs.in Lakhs)
निव्वळ राज्य उत्पन्न									Net State Domestic Product
चालू ज्मिती-नुसार (रु.लाजात)	207353	514944	1750007	6219019	21719793	21903826	43505500	50495069	i) At Current Prices (Rs.in Lakhs)
स्थिर (१९९९-२०००) ज्मिती-नुसार (रु.लाजात)	3875691	5044660	7386460	12781612	21719793	21052631	32759910	35740164	ii) At Constant (1999-2000) Price (Rs.in Lakhs)
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्न									Per Capita Net State Domestic Product
चालू ज्मिती-नुसार (रुपये)	531	1041	2811	7958	23011	22777	41144	47051	i) At Current Prices (In Rs.)
स्थिर (१९९९-२०००) ज्मिती-नुसार (रुपये)	9924	10193	11863	16355	23011	21892	30982	33302	ii) At Constant (1999-2000) Prices
स्थूल राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक									Index Number of Gross State Domestic product
चालू ज्मिती-नुसार	N .A .	N .A .	100	369	1297	1321	2663	3093	i) At Current Prices
स्थिर (१९९९-२०००) ज्मिती-नुसार	N .A .	N .A .	100	174	301	295	463	506	ii) At Constant (1999-2000) Prices
निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक									Index Number of Net State Domestic product
चालू ज्मिती-नुसार	100	248	844	2999	10475	10564	20981	24352	i) At Current Prices
स्थिर (१९९९-२०००) ज्मिती-नुसार	100	130	191	330	560	543	845	922	ii) At Constant (1999-2000) Prices
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक									Index Number of Per Capita Net State Domestic product
चालू ज्मिती-नुसार	100	196	529	1499	4334	4290	7749	8862	i) At Current Prices
स्थिर (१९९९-२०००) ज्मिती-नुसार	100	103	120	165	232	221	312	336	ii) At Constant (1999-2000) Prices

टिप / Note - N. A. - उपलब्ध नाही / Not available

* अस्थायी / Provisional

+ प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.2

घटक खर्चावर आधारित चालू किंमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न Net State Domestic Product at Factor Cost by Sectors at Current Prices

(रुपये लाखात /Rs.in lakhs)

विभाग Industry (1)	1960-61 (2)	1970-71 (3)	1980-81 (4)	1990-91 (5)	2000-01* (6)	2002-03* (7)	2003-04* (8)	2004-05* (9)	2005-06* (10)	2006-07* (11)	2007-08+ (12)	(2)
प्राथमिक क्षेत्र	65162	113709	411424	1319424	3826568	4235157	4861450	4795128	5426530	6495968	8006928	Primary Sector
कृषि व संलग्न कार्ये	64588	112508	402817	1275061	3648789	4023495	4621292	4558549	5156900	6236210	7682273	Agriculture & Allied Activities
१. कृषि, पशुधन	60344	102840	368484	1151407	3368135	3711208	4292069	4219822	4780576	5765205	7242907	Agriculture
२. वन उद्योग	3837	8420	26656	97414	200316	218556	221221	225369	250839	339691	297629	Forestry
३. मत्स्योद्योग	407	1248	7677	26241	80338	93731	108002	113357	125486	131314	141737	Fishing
४. जाजी	574	1201	8606	44363	177779	211663	240158	236580	269630	259758	324655	Mining
द्वितीय विभाग	47423	148583	531903	1962019	5366680	6150180	7288728	8315141	9560712	10931598	12317348	Secondary Sector
उद्योग	47997	148583	531903	2006381	5544459	6361842	7528886	8551720	9830342	11191357	12642004	Industry Sector
५. वस्तुनिर्माण (जारजाणे)												Manufacturing
५.१ -गोदजीकृत	27547	149783	540510	1199848	2706829	3064901	3692439	4435717	5143935	6127146	6840547	Registered
५.२ अ-गोदजीकृत	8940	83478	314343	291387	1121378	1215576	1347128	1512485	1677162	1986408	2241362	Un-registered
६. बांधकाम	10362	28546	108726	390784	1257280	1480429	1828117	2002329	2339298	2499447	2850400	Construction
७. वीज, जॅस आणि पाजीपुरवठा	574	33313	93929	80000	281192	389273	421044	364610	400316	318597	385039	Electricity, Gas & Water-supply
सेवा क्षेत्र	94768	252653	806680	2937576	12710578	15465764	17270015	20096720	22559951	26077934	30170792	Tertiary Sector
८.१ रेल्वे	2502	4773	7373	62114	144383	169955	203765	225572	247004	293695	327325	Railways
८.२ इतर साधनाणे परिवहन आणि वजार	2416	9159	31197	166590	731778	722542	800490	991999	1091013	1232258	1411805	Transport by Other Means & Storage
८.३ दळजवळज	1103	4701	13752	92251	592552	535716	629799	726722	839689	941337	1141196	Communication
९. व्यापार, जाजावळ आणि उपहारजुहे	26535	65854	270747	966940	3436615	4270752	4819750	6043428	6924599	8097742	9345157	Trade, Hotels & Restaurants
१०. बँका आणि विमा उद्योग	2989	12330	60116	383954	2595241	3587474	4138196	4480714	4997252	5804674	6519278	Banking and Insurance
११. स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालजी आणि व्यावसायिक सेवा	47222	115441	303082	666518	2374835	2965785	3389263	3949462	4528031	5336565	6321967	Real Estate and Ownership of Dwellings and Business Services
१२. सार्वजनिक प्रशासन	4163	14732	47210	213870	1024045	1122023	1160168	1405057	1438869	1561338	2017410	Public Administration
१३. इतर सेवा	7837	25664	73204	385339	1811128	2091517	2128584	2273765	2493494	2810325	3086653	Other Services
१४. एज्ज निव्वळ राज्य उत्पन्न	207353	514944	1750007	6219019	21903826	25851101	29420193	33206989	37547193	43505500	50495069	Net State Domestic Product

* अस्थायी / Provisional + प्रारंभिक / Preliminary आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Source - Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.3

घटक खर्चावर आधारित स्थिर (१९९९-२००० च्या) किंमतीनुसार क्षेत्रवार निव्वळ राज्य उत्पन्न
Net State Domestic Product At Factor Cost by Sectors At Constant (1999-2000) Prices

(रुपये लाखात/Rs.in lakhs)

विभाग Industry (1)	1960-61 (2)	1970-71 (3)	1980-81 (4)	1990-91 (5)	2000-01* (6)	2002-03* (7)	2003-04* (8)	2004-05* (9)	2005-06* (10)	2006-07* (11)	2007-08+ (12)	(2)
प्राथमिक विभाग	1525106	1391553	1922991	2805749	3691054	3999904	4411888	4136585	4484245	4926007	5423129	Primary Sector
कृषि व संलग्न कार्ये	1510038	1365690	1866159	2680716	3525725	3815103	4209647	3921536	4261433	4707585	5196978	Agriculture & allied activities
१. कृषि	1320845	1148135	1650763	2407491	3287801	3580625	3976855	3715718	4047401	4484793	4970364	Agriculture
२. व-ग उद्योज	166332	191351	166927	217717	159797	155770	151688	134022	133559	144560	149223	Forestry
३. मत्स्योद्योज	22860	26205	48469	55509	78127	78708	81104	71796	80472	78232	77391	Fishing
४. जाजी	15068	25863	56833	125033	165329	184801	202241	215049	222812	218423	226151	Mining
द्वितीय विभाग	933385	1474627	2183778	3880015	5157866	5444965	6006990	6518421	7012072	7641853	8215325	Secondary Sector
उद्योज	948454	1500490	2240611	4005047	5323195	5629766	6209231	6733470	7234885	7860276	8441475	Industry Sector
५. जारजा-गे												Manufacturing
५.१ -गेदजीकृत	355446	652986	1143183	2284617	2487223	2625334	3000532	3323943	3598169	4070760	4384631	Registered
५.२ अ-गेदजीकृत	144183	182821	283533	425495	1087980	1127456	1186591	1272930	1366229	1521854	1653965	Un-registered
६. बांधजाम	416196	589678	668370	951675	1134730	1262050	1374345	1398070	1486430	1495104	1558257	Construction
७. वीज, जॅस आजी पाजीपुरवठा	17561	49142	88691	218228	447933	430124	445522	523478	561244	554135	618472	Electricity, Gas & Water-supply
तृतीय विभाग	1417199	2178480	3279690	6095849	12203711	13854532	14679982	16630989	18379624	20192049	22101711	Tertiary Sector
८. परिवह-ग, दळजवळज आजी वजार												Transport, Storage & Communication
८.१ रेल्वे	28092	39160	53444	87885	150655	174515	206670	228984	241039	264021	289871	Railways
८.२ इतर साध-ग-गे परिवह-ग आजी वजार	57329	128501	187758	413870	757172	714162	731470	805642	831964	811677	828680	Transport by Other Means and Storage
८.३ दळजवळज	20965	48101	98339	165801	658986	693110	847992	959554	1061868	1178997	1362256	Communication
९. व्यापार, जाजावळ आजी उपहारजुहे	516998	626342	1023350	1885786	3268103	3857264	413805	4882212	5319851	5894368	6446812	Trade, Hotels & Restaurants
१०. बँज आजी विमा उद्योज	80979	162815	254354	788241	2518030	3115420	3278656	3739848	4445265	5235728	5777047	Banking and Insurance
११. स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालजी आजी व्यावसायिक सेवा	461579	737895	1020470	1405560	2181148	2471059	2686989	3015747	3358285	3644987	4082847	Real Estate, Ownership of Dwellings and Business Services.
१२. सार्वजनिज प्रशास-ग	41914	111670	248429	474543	956464	977059	972716	1130472	1136781	1130384	1242561	Public Administration
१३. इतर सेवा	209344	323995	393545	874463	1713153	1851941	1817414	1868530	1984573	2031886	2071637	Other Services
एकूज निव्वळ राज्य उत्पन्न	3875691	5044660	7386460	12781612	21052631	23299401	25098860	27285995	29875942	32759910	35740164	Net State Domestic Product

* अस्थायी / Provisional + प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई Source - Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.4

घटक खर्चावर आधारित निव्वळ राज्य उत्पनाचे व दरडोई निव्वळ राज्य उत्पनाचे चालू किंमतीनुसार व स्थिर (१९९९-२०००च्या) किंमतीनुसार मुख्य क्षेत्रवार निर्देशांक
Indices of Net State Domestic Product at Factor Cost by Major Sectors & Per Capita Net State Domestic Product at Current & Constant (1999-2000) Prices

विभाग Industry (1)	1960-61 (2)	1970-71 (3)	1980-81 (4)	1990-91 (5)	1999-00 (6)	2000-01* (7)	2004-05* (8)	2005-06* (9)	2006-07+ (10)	2007-08+ (11)	(2)
निव्वळ राज्य उत्पन्न (निर्देशांक)											Net State Domestic Product (Index)
चालू किंमतीनुसार	100.00	248.34	843.97	2999.24	10474.79	10563.54	16014.71	18107.85	20981.36	24352.21	i) At Current Prices
स्थिर (१९९९-२०००) किंमतीनुसार	100.00	130.16	190.58	329.79	560.41	543.20	704.03	770.85	845.27	922.16	ii) At Constant(1999-2000) Prices
कृषि व संलग्न कार्ये											Agriculture & Allied Activities
चालू किंमतीनुसार	100.00	174.19	623.67	1974.14	5743.28	5649.32	7057.87	7984.29	9655.35	11894.25	i) At Current Prices
स्थिर (१९९९-२०००) किंमतीनुसार	100.00	90.44	123.58	177.53	245.65	233.49	259.70	282.21	311.75	344.16	ii) At Constant (1999-2000)Prices
उद्योज											Industry Sector
चालू किंमतीनुसार	100.00	312.07	1126.13	4180.22	12427.37	11551.66	17817.17	20481.12	23316.74	26339.11	i) At Current Prices
स्थिर (१९९९-२०००) किंमतीनुसार	100.00	158.20	236.24	422.27	628.90	561.25	709.94	762.81	828.75	890.03	ii) At Constant (1999-2000) Prices
सेवा क्षेत्र											Tertiary Sector
चालू किंमतीनुसार	100.00	266.60	851.22	3099.76	12710.57	13412.33	21206.26	23805.48	27517.69	31836.52	i) At Current Prices
स्थिर (१९९९-२०००) किंमतीनुसार	100.00	153.72	231.42	430.13	849.95	861.11	1173.51	1296.90	1424.79	1559.53	ii) At Constant (1999-2000) Prices
दरडोई निव्वळ राज्य उत्पन्न											Per Capita Net State Domestic product
चालू किंमतीनुसार	100.00	195.97	529.38	1498.78	4334.05	4289.87	6097.91	6789.40	7749.25	8861.75	i) At Current Prices
स्थिर (१९९९-२०००) किंमतीनुसार	100.00	102.71	119.54	164.80	231.88	220.59	268.07	289.03	312.19	335.57	ii) At Constant (1999-2000) Prices

* अस्थायी / Provisional + प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.5

मागील वर्षाच्या तुलनेत निव्वळ राज्य उत्पन्नाच्या व निव्वळ राष्ट्रीय उत्पन्नाच्या बदलाची टक्केवारी स्थिर (१९९९-२०००च्या) किंमतीनुसार
Percentage change in Net State Domestic Product and Net National Income over the previous year at Constant (1999-2000) Prices

केंद्र /वर्ष center/year (1)	1970-71 (2)	1980-81 (3)	1990-91 (4)	1999-00* (5)	2000-01* (6)	2003-04* (7)	2004-05* (8)	2005-06* (9)	2006-07+ (10)	2007-08+ (11)	(2)
महाराष्ट्र राज्य											Maharashtra State
प्राथमिक	-0.52	-5.09	-5.52	8.34	-4.50	10.30	-6.24	8.40	9.85	10.09	Primary
द्वितीय	4.51	1.07	7.77	0.85	-11.21	10.32	8.51	7.57	8.98	7.50	Secondary
तृतीय	5.41	1.59	7.40	12.10	1.31	5.96	13.29	10.51	9.86	9.46	Tertiary
एडूज राज्य उत्पन्न	3.45	-0.39	4.37	8.20	-3.07						Total State Income
भारत											India
प्राथमिक	6.47	13.24	4.36	2.52	-0.30	9.61	0.40	5.75	4.31	4.60	Primary
द्वितीय	1.04	3.77	6.53	3.83	6.61	7.76	10.85	10.60	10.98	7.55	Secondary
तृतीय	4.82	4.34	5.95	9.47	5.50	8.45	9.14	10.69	11.40	10.89	Tertiary
एडूज राष्ट्रीय उत्पन्न	4.87	7.32	5.51	6.23	4.07	8.59	7.32	9.52	9.71	8.80	Total National Income

* अस्थायी/Provisional + प्राथमिक अंदाज / preliminary estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.6

स्थिर (१९९९-२०००च्या) किंमतीनुसार निवडक राज्यांचे व केंद्रशासित प्रदेशांचे दरडोई उत्पन्न
Per Capita Income of Selected States/ Union Territories of India at Constant (1999-2000) Prices

(रुपयांत/ In Rs.)

अनु.क्र. Sr. No.	राज्य/ केंद्रशासित प्रदेश	1999-00	2000-01	2004-05*	2005-06*	2006-07*	2007-08+	State/ Union Territories
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	आंध्रप्रदेश	15,507	16,622	19,871	21,334	22,835	24,969	Andhra Pradesh
2	आसाम	12,269	12,447	14,149	14,786	15,623	16,624	Assam
3	बिहार	5,789	6,557	6,724	6,765	8,056	7,928	Bihar
4	गुजरात	18,864	17,227	23,346	25,487	27,027	N.A	Gujarat
5	हरियाजा	23,121	24,328	30,502	32,724	35,779	N.A	Haryana
6	हिमाचल प्रदेश	20,806	21,959	26,278	27,232	28,236	N.A	Himachal Pradesh
7	जम्मू आज़ि जश्मिर	13,816	13,859	15,414	16,086	16,817	17,590	Jammu & Kashmir
8	कर्नाटक	17,502	17,352	19,847	21,913	22,952	25,226	Karnataka
9	केरळ	19,294	19,724	24,217	25,657	27,284	N.A	Kerala
10	मध्य प्रदेश	12,384	11,150	12,032	12,567	12,881	13,299	Madhya Pradesh
11	महाराष्ट्र	23,011	21,892	26,603	28,683	30,982	33,302	Maharashtra
12	ओरिसा	10,567	10,211	13,329	13,967	15,096	16,195	Orissa
13	पंजाब	25,611	25,990	27,851	28,872	30,158	N.A	Punjab
14	राजस्थान	13,619	12,840	14,752	14,660	15,420	16,260	Rajasthan
15	तामिळनाडू	19,432	20,318	22,972	24,906	27,101	28,526	Tamil Nadu
16	त्रिपुरा	14,119	14,933	19,825	21,524	22,987	N.A	Tripura
17	उत्तर प्रदेश	9,719	9,700	10,250	10,605	11,189	N.A	Uttar Pradesh
18	पश्चिम बंगाल	15,826	16,185	19,191	20,396	21,953	N.A	West Bengal
19	गोवा	42,296	38,989	45,394	48,419	52,530	N.A	Goa
	भारत #	15881	16,173	19,331	20,868	22,580	24,295	India #

N.A. - उपलब्ध नाही / Not Available

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.7

चालू किंमतीनुसार औद्योगिक गटवार राज्य उत्पन्न
State Income by Industry of Origin at Current Prices

(रुपये लाखात / Rs. in Lakhs)

अनु.क्र. Sr. No.	बाब (1)	1999-00 (3)	2000-01 (4)	2003-04* (5)	2004-05* (6)	2005-06* (7)	2006-07+ (8)	2007-08+ (9)	Items (2)
1	कृषि	3455055	3368135	4292069	4219822	4780576	5765205	7242907	Agriculture
2	व-ा संवर्धन-ा आजि ऑडजे पाडजे	171997	200316	221221	225369	250839	339691	297629	Forestry & logging
3	मासेमारी	82425	80338	108002	113357	125486	131314	141737	Fishing
4	कृषि व संलग्न-ा जार्ये	3709476	3648789	4621292	4558549	5156900	6236210	7682273	Agriculture & Allied Activities
	जाज व दजड जाजजाम	155625	177779	240158	236580	269630	259758	324655	Mining & Quarrying
	एडूज प्राथमिज	3865102	3826568	4861450	4795128	5426530	6495968	8006928	SUB-TOTAL PRIMARY
5	वस्तुनिर्माज (जरजा-ो)								Manufacturing
	5.1 -गौदजीकृत	3123876	2706829	3692439	4435717	5143935	6127146	6840547	5.1 Registered
	5.2 अ-गौदजीकृत	1010431	1121378	1347128	1512485	1677162	1986408	2241362	5.2 Un-Registered
6	बांधजाम	1291990	1257280	1828117	2002329	2339298	2499447	2850400	Construction
7	वीज, वायु (जॅस) आजि पाजीपुरवठा	382856	281192	421044	364610	400316	318597	385039	Ele. Gas & Water Supply
	एडूज द्वितीय	5809152	5366680	7288728	8315141	9560712	10931598	12317348	SUB-TOTAL SECONDARY
	उद्योज	5964777	5544459	7528886	8551720	9830342	11191357	12642004	Industry Sector
8	परिवह-ा, साठवज व दळजवळज								Transport, Storage & communication
	8.1 रेल्वे	140352	144383	203765	225572	247004	293695	327325	8.1 Railways
	8.2 इतर साध-ा-ो परिवह-ा आजि वजार	719640	731778	800490	991999	1091013	1232258	1411805	8.2 Transport by other means & storage
	8.3 दळजवळज	495461	592552	629799	726722	839689	941337	1141196	8.3 Communications
9	व्यापार, जाजावळ आजि उपाहारजुहे	3295408	3436615	4819750	6043428	6924599	8097742	9345157	Trade, Hotels & Rest.
	एडूज (८ + ९)	4650861	4905329	6453804	7987722	9102305	10565032	12225484	TOTAL(8 + 9)
10	बँज आजि विमा उद्योज	2739434	2595241	4138196	4480714	4997252	5804674	6519278	Banking & Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालजी आजि व्यावसायिज सेवा	1953152	2374835	3389263	3949462	4528031	5336565	6321967	Real estate & ow.Dwell.& Dwell.&B.Ser.
	एडूज (१० + ११)	4692586	4970076	7527459	8430176	9525283	11141239	12841245	TOTAL (10 + 11)
12	सार्वजनिज प्रशास-ा	1008302	1024045	1160168	1405057	1438869	1561338	2017410	Pub.Administration
13	इतर सेवा	1693791	1811128	2128584	2273765	2493494	2810325	3086653	Other Services
	एडूज (१२ + १३)	2702093	2835173	3288752	3678822	3932363	4371663	5104063	TOTAL (12 + 13)
	सेवा जेत्र	12045540	12710578	17270015	20096720	22559951	26077934	30170792	SUB -TOTAL TERTIARY
14	वळ राज्य उत्पन्न	21719793	21903826	29420193	33206989	37547193	43505500	50495069	NET STATE DOMESTIC PRODUCT
15	लोज संज्या	94388	96168	100966	102566	104160	105740	107321	15.Population(000)
16	दरडोई राज्य उत्पन्न	23011	22777	29139	32376	36048	41144	47051	PER CAPITA STATE INCOME(Rs.)

* अस्थायी / Provisional

+ प्राथमिज अंदाज / Preliminary estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.8

चालू किंमतीनुसार औद्योगिक गटवार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी

Percentage Distribution of State Income by Industry of Origin at Current Prices

अ.क्र. Sr. No.	बाब (2)	1999-00 (3)	2000-01 (4)	2001-02* (5)	2002-03* (6)	2003-04* (7)	2004-05* (8)	2005-06* (9)	2006-07+ (10)	2007-08+ (11)	Items (2)
1	कृषि	15.9	15.4	15.6	14.4	14.6	12.7	12.7	13.3	14.3	Agriculture
2	व-1 संवर्धन आणि ऑडजे पाडजे	0.8	0.9	0.9	0.8	0.8	0.7	0.7	0.8	0.6	Forestry & Logging
3	मासेमारी	0.4	0.4	0.4	0.4	0.4	0.3	0.3	0.3	0.3	Fishing
	कृषि व संलग्न कार्ये	17.1	16.7	16.8	15.6	15.7	13.7	13.7	14.3	15.2	Agriculture & Allied Activities
4	जाज व दजड जाजजाम एडूज प्राथमिक	0.7	0.8	0.8	0.8	0.8	0.7	0.7	0.6	0.6	Mining & Quarrying
	एडूज प्राथमिक	17.8	17.5	17.7	16.4	16.5	14.4	14.5	14.9	15.9	SUB-TOTAL PRIMARY
5	वस्तुनिर्माण (जारजा-0)										Manufacturing
	५.१ -नोंदजीकृत	14.4	12.4	10.9	11.9	12.6	13.4	13.7	14.1	13.5	5.1 Registered
	५.२ अ-नोंदजीकृत	4.7	5.1	4.7	4.7	4.6	4.6	4.5	4.6	4.4	5.2 Un-Registered
6	बांधजाम	5.9	5.7	6.1	5.7	6.2	6.0	6.2	5.7	5.6	Construction
7	वीज, वायु (जॅस) आणि पाजीपुरवठा	1.8	1.3	1.3	1.5	1.4	1.1	1.1	0.7	0.8	Ele. Gas & Water Supply
	एडूज द्वितीय	26.7	24.5	23.0	23.8	24.8	25.0	25.5	25.1	24.4	SUB-TOTAL SECONDARY
	उद्योज	27.5	25.3	23.9	24.6	25.6	25.8	26.2	25.7	25.0	Industry Sector
8	परिवहन-1, साठवण व दळजवळज										Transport, Store & Communication
	८.१ रेल्वे	0.6	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.7	0.6	8.1 Railways
	८.२ इतर साधन-0 परिवहन आणि वजार	3.3	3.3	3.0	2.8	2.7	3.0	2.9	2.8	2.8	8.2 Transpt by other means & storage
	८.३ दळजवळज	2.3	2.7	2.8	2.1	2.1	2.2	2.2	2.2	2.3	8.3 Communications
9	व्यापार, जाजावळ आणि उपाहारजुहे	15.2	15.7	15.8	16.5	16.4	18.2	18.4	18.6	18.5	Trade, Hotels & Rest.
	एडूज (८ + ९)	21.4	22.4	22.2	22.0	21.9	24.1	24.2	24.3	24.2	TOTAL (8 + 9)
10	बँक आणि विमा उद्योज	12.6	11.8	13.3	13.9	14.1	13.5	13.3	13.3	12.9	Banking & Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालजी आणि व्यावसायिक सेवा	9.0	10.8	11.3	11.5	11.5	11.9	12.1	12.3	12.5	Real estate & Ow. dwel.& B.Ser.
	एडूज (१० + ११)	21.6	22.7	24.6	25.4	25.6	25.4	25.4	25.6	25.4	TOTAL (10 + 11)
12	सार्वजनिक प्रशासन-1	4.6	4.7	4.4	4.3	3.9	4.2	3.8	3.6	4.0	Pub. Administration
13	इतर सेवा	7.8	8.3	8.1	8.1	7.2	6.8	6.6	6.5	6.1	Other Services
	एडूज (१२ + १३)	12.4	12.9	12.5	12.4	11.2	11.1	10.5	10.0	10.1	TOTAL (12 + 13)
	सेवा क्षेत्र	55.5	58.0	59.3	59.8	58.7	60.5	60.1	59.9	59.7	SUB -TOTAL TERTIARY
14	निव्वळ राज्य उत्पन्न	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	NET STATE DOMESTIC PRODUCT

* अस्थायी / Provisional + प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates

टिप - तपशिलातील आकडे संक्षिप्त दिलेले असल्याने बेरजा एकूणशी जुळतीलव असे नाही / Details may not be add upto totals due to rounding

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.9

औद्योगिक गटानुसार झालेले स्थिर (१९९९-२०००च्या) किंमतीनुसार राज्य उत्पन्न
State Income by Industry of Origin at Constant (1999-2000) Prices

(रुपये लाखात / Rs. in Lakhs)

अनु.क्र. Sr. No.	बाब (1)	1999-00 (3)	2003-04* (4)	2004-05* (5)	2005-06* (6)	2006-07* (7)	2007-08+ (8)	Items (2)
1	कृषि	3455054	3976855	3715718	4047401	4484793	4970364	Agriculture
2	वना संवर्धना आणि ओडजे पाडजे	171997	151688	134022	133559	144560	149223	Forestry & logging
3	मासेमारी	82425	81104	71796	80472	78232	77391	Fishing
4	कृषि व संलग्न कार्ये	3709476	4209647	3921536	4261433	4707585	5196978	Agriculture & Allied Activities
	जाज व दजड जाजजाम	155625	202241	215049	222812	218423	226151	Mining & Quarrying
	एडूज प्राथमिक	3865101	4411888	4136585	4484245	4926007	5423129	SUB-TOTAL PRIMARY
5	वस्तुनिर्माण (जरजाणे)							Manufacturing
	5.1 नोंदजीकृत	3123876	3000532	3323943	3598169	4070760	4384631	5.1 Registered
	5.2 अनोंदजीकृत	1010431	1186591	1272930	1366229	1521854	1653965	5.2 Un-Registered
6	बांधजाम	1291990	1374345	1398070	1486430	1495104	1558257	Construction
7	वीज, वायु (जॅस) आणि पाजीपुरवठा	382856	445522	523478	561244	554135	618472	Ele. Gas & Water Supply
	एडूज द्वितीय	5809152	6006990	6518421	7012072	7641853	8215325	SUB-TOTAL SECONDARY
	उद्योज	5964777	6209231	6733470	7234885	7860276	8441475	Industry Sector
8	परिवहन-1, साठवज व दळजवळज							Transport, Storage & communication
	8.1 रेल्वे	140352	206670	228984	241039	264021	289871	8.1 Railways
	8.2 इतर साधनाणे परिवहन आणि वजार	719640	731470	805642	831964	811677	828680	8.2 Transport by other means & storage
	8.3 दळजवळज	495461	847992	959554	1061868	1178997	1362256	8.3 Communications
9	व्यापार, जाजावळ आणि उपाहारजुहे	3295408	4138075	4882212	5319851	5894368	6446812	Trade, Hotels & Rest.
	एडूज (८ + ९)	4650861	5924207	6876392	7454721	8149063	8927619	TOTAL(8 + 9)
10	बँज आणि विमा उद्योज	2739434	3278656	3739848	4445265	5235728	5777047	Banking & Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालजी आणि व्यावसायिक सेवा	1953152	2686989	3015747	3358285	3644987	4082847	Real estate & ow.Dwell.& Dwell.&B.Ser.
	एडूज (१० + ११)	4692586	5965645	6755595	7803550	8880715	9859894	TOTAL (10 + 11)
12	सार्वजनिज प्रशासना	1008302	972716	1130472	1136781	1130384	1242561	Pub.Administration
13	इतर सेवा	1693791	1817414	1868530	1984573	2031886	2071637	Other Services
	एडूज (१२ + १३)	2702093	2790130	2999002	3121354	3162270	3314198	TOTAL (12 + 13)
	सेवा जेत्र	12045540	14679982	16630989	18379624	20192049	22101711	SUB -TOTAL TERTIARY
14	निव्वळ राज्य उत्पन्न	21719793	25098860	27285995	29875942	32759910	35740164	NET STATE DOMESTIC PRODUCT
15	लोजसंज्या	94388	100966	102566	104160	105740	107321	Population (000)
16	दरडोई राज्य उत्पन्न	23011	24859	26603	28683	30982	33302	PER CAPITA STATE INCOME(Rs.)

* अस्थायी / Provisional + प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.10

चालू किंमतीनुसार औद्योगिक गटवार राज्य उत्पन्नाची टक्केवारी

Percentage Distribution of State Income by Industry of Origin at Current Prices

(रुपये लाखात / Rs. in Lakhs)

अनु.क्र. Sr. No.	बाब (2)	1999-00 (3)	2003-04* (4)	2004-05* (5)	2005-06* (6)	2006-07* (7)	2007-08+ (8)	Items (2)
1	कृषि	15.9	15.8	13.6	13.5	13.7	13.9	Agriculture
2	व-न संवर्धन-आजि ओडजे पाडजे	0.8	0.6	0.5	0.4	0.4	0.4	Forestry & logging
3	मासेमारी	0.4	0.3	0.3	0.3	0.2	0.2	Fishing
4	कृषि व संलग्न कार्ये	17.1	16.8	14.4	14.3	14.4	14.5	Agriculture & Allied Activities
	जाज व दजड जाजजाम	0.7	0.8	0.8	0.7	0.7	0.6	Mining & Quarrying
	एडूज प्राथमिक	17.8	17.6	15.2	15.0	15.0	15.2	SUB-TOTAL PRIMARY
5	वस्तुनिर्माण (जरजा-गे)							Manufacturing
5.1	नोंदजीकृत	14.4	12.0	12.2	12.0	12.4	12.3	5.1 Registered
5.2	अ-नोंदजीकृत	4.7	4.7	4.7	4.6	4.6	4.6	5.2 Un-Registered
6	बांधजाम	5.9	5.5	5.1	5.0	4.6	4.4	Construction
7	वीज, वायु (जॅस) आजि पाजीपुरवठा	1.8	1.8	1.9	1.9	1.7	1.7	Ele. Gas & Water Supply
	एडूज द्वितीय	26.7	23.9	23.9	23.5	23.3	23.0	SUB-TOTAL SECONDARY
	उद्योज	27.5	24.7	24.7	24.2	24.0	23.6	Industry Sector
8	परिवहन-साठवज व दळजवळज							Transport, Storage & communication
8.1	रेल्वे	0.6	0.8	0.8	0.8	0.8	0.8	8.1 Railways
8.2	इतर साधन-गे परिवहन आजि वजार	3.3	2.9	3.0	2.8	2.5	2.3	8.2 Transport by other means & storage
8.3	दळजवळज	2.3	3.4	3.5	3.6	3.6	3.8	8.3 Communications
9	व्यापार, जाजावळ आजि उपाहारजुहे	15.2	16.5	17.9	17.8	18.0	18.0	Trade, Hotels & Rest.
	एडूज (८ + ९)	21.4	23.6	25.2	25.0	24.9	25.0	TOTAL(8 + 9)
10	बँक आजि विमा उद्योज	12.6	13.1	13.7	14.9	16.0	16.2	Banking & Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालजी आजि व्यावसायिक सेवा	9.0	10.7	11.1	11.2	11.1	11.4	Real estate & ow.Dwell.& Dwell.&B.Ser.
	एडूज (१० + ११)	21.6	23.8	24.8	26.1	27.1	27.6	TOTAL (10 + 11)
12	सार्वजनिक प्रशासन	4.6	3.9	4.1	3.8	3.5	3.5	Pub.Administration
13	इतर सेवा	7.8	7.2	6.8	6.6	6.2	5.8	Other Services
	एडूज (१२ + १३)	12.4	11.1	11.0	10.4	9.7	9.3	TOTAL (12 + 13)
	सेवा जेत्र	55.5	58.5	61.0	61.5	61.6	61.8	SUB -TOTAL TERTIARY
14	निव्वळ राज्य उत्पन्न	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	NET STATE DOMESTIC PRODUCT

* अस्थायी / Provisional + प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates

टिप - तपशिलातील आकडे संक्षिप्तात दिलेले असल्याने बेरजा एकूणशी जुळतीलच असे नाही /
Note - Details may not be add upto totals due to rounding

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

11. राज्य उत्पन्न/State Income

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 11.11

औद्योगिक गटानुसार झालेले स्थिर (१९९९-२०००च्या) किमतीनुसार राज्य उत्पन्नाचे निर्देशांक
Indices of State Income by Industry of Origin at Constant (1999-2000) Prices

अनु.क्र. Sr. No.	बाब (2)	1999-00 (3)	2003-04* (4)	2004-05* (5)	2005-06* (6)	2006-07* (7)	2007-08+ (8)	Items (2)
1	कृषि	100.0	115.1	107.5	117.1	129.8	143.9	Agriculture
2	व-1 संवर्धन आणि ऑइले पाडजे	100.0	88.2	77.9	77.7	84.0	86.8	Forestry & logging
3	मासेमारी	100.0	98.4	87.1	97.6	94.9	93.9	Fishing
	कृषि व संलग्न कार्ये	100.0	113.5	105.7	114.9	126.9	140.1	Agriculture & Allied Activities
4	जाज व दजड जाजजाम	100.0	130.0	138.2	143.2	140.4	145.3	Mining & Quarrying
	एडूज प्राथमिक	100.0	114.1	107.0	116.0	127.4	140.3	SUB-TOTAL PRIMARY
5	वस्तुनिर्माण (जरजा-गे)							Manufacturing
5.1	नोंदजीकृत	100.0	96.1	106.4	115.2	130.3	140.4	5.1 Registered
5.2	अ-नोंदजीकृत	100.0	117.4	126.0	135.2	150.6	163.7	5.2 Un-Registered
6	बांधजाम	100.0	106.4	108.2	115.0	115.7	120.6	Construction
7	वीज, वायु (जॅस) आजि पाजीपुरवठा	100.0	116.4	136.7	146.6	144.7	161.5	Ele. Gas & Water Supply
	एडूज द्वितीय	100.0	103.4	112.2	120.7	131.5	141.4	SUB-TOTAL SECONDARY
	उद्योज	100.0	104.1	112.9	121.3	131.8	141.5	Industry Sector
8	परिवहन-1, साठवज व दळजवळज							Transport, Storage & communication
8.1	रेल्वे	100.0	147.3	163.1	171.7	188.1	206.5	8.1 Railways
8.2	इतर साधन-गे परिवहन आणि वजार	100.0	101.6	112.0	115.6	112.8	115.2	8.2 Transport by other means & storage
8.3	दळजवळज	100.0	171.2	193.7	214.3	238.0	274.9	8.3 Communications
9	व्यापार, जाजावळ आजि उपाहारजृहे	100.0	125.6	148.2	161.4	178.9	195.6	Trade, Hotels & Rest.
	एडूज (८ + ९)	100.0	127.4	147.9	160.3	175.2	192.0	TOTAL(8 + 9)
10	बँज आणि विमा उद्योज	100.0	119.7	136.5	162.3	191.1	210.9	Banking & Insurance
11	स्थावर मालमत्ता व राहत्या घरांची मालजी आजि व्यावसायिक सेवा	100.0	137.6	154.4	171.9	186.6	209.0	Real estate & ow.Dwell.& Dwell.&B.Ser.
	एडूज (१० + ११)	100.0	127.1	144.0	166.3	189.2	210.1	TOTAL (10 + 11)
12	सार्वजनिक प्रशासन	100.0	96.5	112.1	112.7	112.1	123.2	Pub.Administration
13	इतर सेवा	100.0	107.3	110.3	117.2	120.0	122.3	Other Services
	एडूज (१२ + १३)	100.0	103.3	111.0	115.5	117.0	122.7	TOTAL (12 + 13)
	सेवा जेत्र	100.0	121.9	138.1	152.6	167.6	183.5	SUB -TOTAL TERTIARY
14	निव्वळ राज्य उत्पन्न	100.0	115.6	125.6	137.6	150.8	164.6	NET STATE DOMESTIC PRODUCT
15	दरडोई राज्य उत्पन्न	100.0	107.0	108.7	110.4	112.0	113.7	PER CAPITA STATE INCOME(Rs.)

* अस्थायी / Provisional + प्राथमिक अंदाज / Preliminary estimates

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

१२. शेती :

१२.१ या विभागामध्ये जमिनीचा वापर, मुख्य पिके, त्यांचे उत्पादन, बागायत क्षेत्र, उत्पादनाचे निर्देशांक, मृदू संधारण, शेतीची यंत्रे व अवजारे व कृषी गणना या बाबींची माहिती दिली आहे.

१२.२ गाव पत्रकानुसार भौगोलिक क्षेत्र हे ग्राम अधिका-यांनी महसुलीच्या कामाकरिता गोळा केलेल्या खेड्यातील माहितीवरून गणना केलेले क्षेत्र होय. भारताच्या सर्व्हेयर-जनरल यांनी दिलेल्या एकूण क्षेत्रफळाची आकडेवारी व गाव पत्रकानुसार दिलेल्या एकूण क्षेत्रफळाची आकडेवारी यात फरक आढळून येतो, कारण पहिले क्षेत्र हे गटांची माहिती गोळा करून काढलेले असते, तर दुसरे गाव पत्रकावरून खेड्यातील क्षेत्रफळाची बेरीज करून काढलेले असते. या व्यतिरिक्त इमारती, रस्ते इत्यादीखालील क्षेत्रफळ मोजताना विचारात घेण्यात येणा-या गोष्टीही वेगवेगळ्या आहेत. “वने” यामध्ये प्रत्यक्ष वनाखालील असलेले सर्व क्षेत्र किंवा कोणत्याही वनविषयक कायदानुसार राज्य सरकारच्या किंवा खाजगी अधिपत्याखालील “वने” म्हणून वर्ग केलेले किंवा प्रशासकीय बाबींसाठी “ वने ” म्हणून गणले गेलेले क्षेत्र ह्याचा समावेश आहे. जर ह्यातील काही भाग वनव्याप्त नसेल, परंतु तो शेतीकरिता उपयोगात आणला जात असेल तर त्यानुसार त्या क्षेत्राला कसलेले किंवा न कसलेले क्षेत्र असे संबोधण्यात येते. “ बिगर-शेती वापराखाली असलेली जमीन ” म्हणजे इमारती, रस्ते व रेल्वे याखालील जमीन किंवा पाण्याखालील उदा. नद्या, कालवे यांनी व्याप्त असलेली जमीन आणि शेती सोडून इतर उपयोगात आणलेली जमीन याचा समावेश होतो. पडिक आणि लागवडीस योग्य नसलेल्या जमिनीत सर्व पडिक व लागवडीस योग्य नसलेली म्हणजेच पर्वत, वाळवंट इत्यादींचा समावेश होतो. जी जमीन अतिशय खर्च केल्याशिवाय लागवडीखाली येऊ शकत नाही अशी जमीन, ती स्वतंत्र गटात असो किंवा लागवड केलेल्या जमिनीत असो, तिला लागवडीस योग्य नसलेले क्षेत्र असे संबोधले जाते. कायम कुरणे आणि इतर चराऊ जमीन मिळून सर्व चराऊ जमीन होते, मग त्यात कायम कुरणे असोत किंवा नसोत. वनक्षेत्रातील गावांचे क्षेत्र आणि चराऊ क्षेत्र यांचा या शीर्षाखाली समावेश होतो. कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रात समावेश नसलेल्या झाडेझुडपाखालील जमीन आणि आंबराया यांचा कसलेल्या निव्वळ क्षेत्राव्यतिरिक्त इतर शेतीविषयक वापरासाठी असलेल्या एकूण “ लागवडीलायक ” जमिनीत समावेश होतो. काटेरी झाडाखालील जमीन, छपराकरिता वापरावयाच्या गवताखालील जमीन, बांबुच्या झाडाखालील व इंधन म्हणून वापरण्यात येणा-या वनराईखालील जमीन किंवा फळबागायत म्हणून समावेश होत नाही अशा जमिनीचा ह्यात समावेश होतो. “ लागवडीलायक पड ” जमिनीत एकूण लागवडी योग्य उपलब्ध असलेली जमीन, जी सध्या वापरात असेल किंवा वापरात नसेल, परंतु जी एकदाच वापरली असेल, परंतु चालू वर्षी व गेल्या पाच किंवा जास्त वर्षात सतत कसली नसेल अशा जमिनीचा समावेश होतो. अशी जमीन पड जमीन किंवा झुडपांनी व जंगलव्याप्त असेल जिचा कोणत्याही कामाकरिता उपयोग होऊ शकत नाही अशा जमिनीचा सारा उरवलेला असेल किंवा नसेल आणि अशी जमीन स्वतंत्र गटात किंवा लागवड केलेल्या जमिनीत असेल. चालू वर्षी पडिक ठेवलेल्या लागवडीखालील जमिनीचा “चालू पड” मध्ये अंतर्भाव होतो. एखादे पेरणी केलेले क्षेत्र त्याच वर्षात दुस-यांदा लागवडीखाली आणले नसेल तर ते “चालू पड” जमीन म्हणून गणले जाते. “इतर पड” जमिनीत लागवडीखाली असलेल्या परंतु कमीतकमी एक वर्ष व जास्तीत जास्त पाच वर्षे लागवडीखाली नसलेल्या सर्व जमिनींचा

12. AGRICULTURE

12.1. In this section tables containing data on Land utilisation, principal crops and their production, area irrigated, agricultural implements and machinery and on agricultural census are given.

12.2. The Geographical area according to village papers is calculated from the village returns prepared by the village officials for revenue purposes. There is difference between the figures of total area according to the Surveyor-General of India and that according to the village papers, because the latter is calculated by totalling up areas of village returns while the former is calculated in blocks. Moreover, allowances made for areas covered by buildings, roads, etc. are different in two cases. Under ‘ Forests ’ are included all actually forested areas or lands classed or administered as forests under any legal enactment dealing with forests whether State owned or private. If any portion of such land is not actually wooded but put to some agricultural use, that portion is included under the appropriate heading of cultivated or uncultivated land. Land put to non-agricultural uses stands for all lands occupied by buildings, roads and railways or under water, e. g. rivers and canals and other lands put to uses other than for agricultural, *Barren and unculturable land* covers all barren and unculturable land like mountains, deserts etc. Land which cannot be brought under cultivation unless at a high cost, is classed as *unculturable*, whether such land is in isolated blocks or within cultivated holdings. *Permanent pastures* and other grazing land cover all grazing lands whether they are permanent pastures and meadows or not. Village common and grazing lands within forest areas are included under this head. *Land under miscellaneous tree crops and groves* not included in the net area sown includes all cultivable land which is not included under net area sown but is put to some agricultural use. Land under casuarina trees, thatching grass, bamboo bushes and other groves for fuel etc., which are not included under ‘ orchards ’ are classed under this category. *Culturable waste* includes all lands available for cultivation whether or not taken up for cultivation or taken up for cultivation once but not cultivated during the current and last five years or more in succession. Such lands may be either fallow or covered with shrubs and jungles which are not put to any use. They may or may not be assessed and may lie in isolated blocks or within cultivated holdings. *Current fallows* comprise cropped areas which are kept fallow during the current year. If any seeding area is not cropped again in the same year, it is also treated as current fallow. *Other fallow land* includes all lands which were taken up for cultivation but are temporarily out of cultivation for a period of not less than one year and not more than five years. The reasons for keeping such lands fallow

समावेश होतो. अशा जमिनी पडित ठेवण्यास खालीलपैकी एखादे कारण असू शकते. - (१) शेतक-यांची हलाखीची आर्थिक परिस्थिती, (२) अपुरा पाणीपुरवठा, (३) हिवतापाचे हवामान, (४) गाळ व चिखल वाहून आणणा-या नद्या व कालवे, (५) जमिनीची झीज, (६) कृषि उत्पादनाचा योग्य तो मोबदला न मिळणे. कसलेल्या निव्वळ क्षेत्रामध्ये निव्वळ लागवडीखाली असलेले क्षेत्र आणि फळांच्या बागा यांचासुद्धा समावेश होतो ज्यात एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र एकदाच मोजले जाते. एकूण लागवडीखालील क्षेत्रामध्ये एकूण पिकांखालील क्षेत्राचा समावेश होतो. एकूण पिकाखालील क्षेत्र आणि कसलेले निव्वळ क्षेत्र यामध्ये फरक असण्याचे कारण म्हणजे त्याच जमिनीत त्याच वर्षी त्याच किंवा इतर पिकांची एकापेक्षा जास्त वेळा लागवड करणे हे होय.

१२.३ निरनिराळ्या पिकांखालील क्षेत्राची माहिती गावाच्या कागदपत्रावरून घेण्यात येते. अंदाजित उत्पादनाचे आकडे अंशतः “पीक कापणी सर्वेक्षणाच्या” निष्कर्षावरून व अंशतः “पैसेवारी” पद्धतीच्या माहितीवरून घेण्यात येतात. सध्या पीक कापणी पाहण्या, तांदूळ, बाजरी, ज्वारी, गहू, नाचणी, हरभरा, तूर (अंशतः), ऊस, कापूस, भूईमूग व तंबाखू (सातारा, सांगली व कोल्हापूर जिल्ह्यात फक्त) ह्या पिकांसाठी घेण्यात येतात. जलसिंचनाच्या साधनांची गणना दर पाच वर्षांनी घेण्यात येते. मधल्या वर्षामध्ये नवीन सिंचनाकरिता बांधलेल्या विहिरी किंवा उपयोगात न येणा-या जुन्या विहिरी यांची नोंद घेण्याच्या सूचना ग्राम अधिका-यांना दिलेल्या असतात. त्यामुळे पूर्वीच्या पंचवार्षिक गणनेतील विहिरींच्या संख्येची आकडेवारी अद्ययावत करणे शक्य होते. पिकांच्या उत्पादनाच्या मूळ आकडेवारीवरून उत्पादनातील कल काय आहे ह्याबद्दल निश्चित कल्पना करणे शक्य नाही. त्यासाठी कृषि विभागाने प्रमुख पिकांखालील कृषि उत्पादनांच्या निर्देशांकांची मालिका तयार केली आहे. उत्पादकता निर्देशांक म्हणजे उत्पादन निर्देशांकाचे क्षेत्र निर्देशांकाशी असलेले प्रमाण गुणिले शंभर असे होय. २००३ च्या पंचवार्षिक पशुधन गणनेत गोळा केलेली शेतीची अवजारे, साधने ह्यांची आकडेवारी व कृषि गणनेत गोळा केलेली विहित जमिनीची संख्या व त्याखालील क्षेत्राची आकडेवारीही देण्यात आली आहे.

may be one of the followings (1) poverty of cultivators, (2) inadequate supply of water, (3) malarial climate, (4) silting of canals and rivers, (5) soil erosion and (6) unremunerative nature of farming. The *net area sown* consists of net area sown with crops and camards, area sown more than once being counted only once. The *grass cropped area* represents the sum total of area under all crops. The difference between the total cropped area and net area sown is accounted for by the area sown more than once on the same land during the same year with the same or different crops.

12.3. The data about area under different crops are compiled from village records. The estimates of outturn are based partly on the results of crop cutting surveys and partly on 'paisewari method.' At present, crop cutting surveys are being conducted in respect of rice, bajri, jawar, wheat, ragi, gram, tur (partly), sugar-cane, cotton, groundnut and tobacco (Satara, Sangli and Kolhapur districts only). A census of irrigation sources takes place after every five years. For any intermediate years the village officers are instructed to note the number or new irrigation wells constructed or old wells which have gone out of use and thus bring up-to-date the earlier quinquennial census figures of number of wells. Correct idea regarding trends in production cannot be obtained from the absolute figures on production of crops. To overcome this difficulty, a series of index numbers of agricultural production of principal crops are compiled by the Department of Agriculture. The *productivity Index* is the ratio of index of production to the index of area multiplied by 100. The data on agricultural machinery and implements presented is as enumerated in quinquennial Livestock-Census, 2003 and data on operational holdings and area operated as per Agricultural Census are presented.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.1

---

12. शेती/

तक्ता क्रमांक/

जमिनीचा वापर/

2006

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा	एकूण भौगोलिक क्षेत्र (गाव पत्रकानुसार) Geographical area by (village papers)	वनव्याप्त क्षेत्र Area under forest	लागवडीसाठी उपलब्ध नसलेली जमीन Land not available for cultivation			इतर
				बिगरशेती वापरा- खाली असलेली जमीन Land put to non-agricultural uses	नापिक व लागवडीयोग्य नसलेली जमीन Barren and non-cultivable land	एकूण Total (5+6)=7	कायम गुरे चरणे व इतर कुरणे Permanent pastures and other grazing land
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	मुंबई	380	15	286	73	359	6
2	मुंबईउप-ाजर						
3	ठाजे	9,337	3,964	946	566	1,512	540
4	रायजड	6,869	1,500	589	1,284	1,873	401
5	रत्-गाजिरी	8,164	57	142	2,335	2,477	137
6	सिंधुदुर्ज	5,040	331	205	998	1,203	20
7	-गाशिज	15,634	3,108	397	1,711	2,108	238
8	धुळे	7,330	2,115	154	319	473	189
9	-दुरबार	7,050	3,362	85	227	312	314
10	जळजाव	11,639	1,559	154	803	957	386
11	अहमद-ाजर	17,020	1,642	149	1,286	1,435	399
12	पुजे	15,620	1,623	1,208	1,470	2,678	743
13	सातारा	10,580	1,427	305	1,231	1,536	797
14	सांजली	8,610	434	457	367	824	159
15	सोलापूर	14,878	353	149	641	790	461
16	जोल्हापूर	7,765	1,469	377	440	817	414
17	औरंजाबाद	10,077	729	608	208	816	373
18	जाल-ा	7,726	49	200	75	275	248
19	परभजी	6,311	64	287	81	368	133
20	हिंजोली	4,661	284	105	87	192	178
21	बीड	10,686	229	427	241	668	366
22	-ांदेड	10,331	854	362	190	552	508
23	उस्मा-ाबाद	7,485	44	180	65	245	182
24	लातूर	7,157	18	216	188	404	214
25	बुलढाजा	9,671	883	517	482	999	392
26	अजोला	5,429	299	308	115	423	166
27	वाशिम	5,131	350	268	113	381	299
28	अमरावती	12,217	3,098	445	195	640	332
29	यवतमाळ	13,519	2,429	647	394	1,041	605
30	वर्धा	6,289	624	450	103	553	383
31	-ाजपूर	9,864	1,645	953	313	1,266	570
32	भंडारा	3,420	620	366	48	414	335
33	जोर्दिया	5,859	2,075	533	133	666	947
34	चंद्रपूर	10,918	3,886	926	262	1,188	553
35	जडचिरोली	14,916	10,996	716	147	863	530
महाराष्ट्र राज्य		3,07,583	52,135	14,117	17,191	31,308	12,518

AGRICULTURE

TABLE NO. 12.1

Land Utilisation

-07

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात / Area in hundred hectares)

लागवडीखाली नसलेली पड व्यतिरिक्त जमीन Uncultivated excluding fallow land			पड जमीन Fallow Land			लागवडी- खालील निव्वळ क्षेत्र	एकापेक्षा अधिक वेळा लागवड केलेले क्षेत्र	लागवडी- खालील एकूण क्षेत्र	District
झाडाझुडुपाखालील जमीन व आंबराया	लागवडीलायक पड	एकूण	चालू पड	इतर पड	एकूण				
Land under Miscellaneous tree crops and graves (9)	Culturable waste (10)	Total 8+9+10=11 (11)	Current fallow (12)	Other fallow (13)	Total 12+13=14 (14)	Net area sown (15)	Area sown more than once (16)	Gross cropped area (17)	(2)
0	0	6	0	0	0	0	0	0	Mumbai Mumbai Suburban
249	342	1,131	94	190	284	2,446	55	2,501	Thane
226	380	1,007	144	459	603	1,886	270	2,156	Raigad
70	1,352	1,564	280	1,344	1,624	2,442	114	2,556	Ratnagiri
256	660	936	144	1,023	1,167	1,403	187	1,590	Sindhudurg
19	194	456	826	276	1,122	8,840	1,024	9,864	Nashik
12	18	219	74	108	182	4,341	651	4,992	Dhule
7	26	347	8	56	64	2,965	470	3,435	Nandurbar
28	63	477	90	47	137	8,509	5,006	13,515	Jalgaon
36	201	636	1,200	910	2,110	11,197	3,313	14,510	Ahmednagar
133	38	1,258	355	298	653	9,408	2,501	11,909	Pune
73	37	1,248	324	531	855	5,514	1,211	6,725	Satara
138	14	438	263	571	834	6,080	1,187	7,267	Sangli
56	390	879	1,173	1,337	2,510	10,316	927	11,243	Solapur
75	363	853	125	218	343	4,283	3,850	8,133	Kolhapur
57	156	586	466	554	1,020	6,926	3,980	10,906	Aurangabad
109	158	516	1,003	181	1,184	5,702	1,635	7,337	Jalna
14	22	375	373	293	666	4,836	3,797	8,638	Parbhani
3	113	294	437	159	596	3,295	1,923	5,218	Hingoli
13	408	787	969	481	1,450	7,552	1,590	9,142	Beed
61	355	928	720	229	949	7,048	1,265	8,313	Nanded
19	480	689	1,007	712	1,719	4,788	2,366	7,154	Osmanabad
210	24	665	450	426	876	5,194	2,060	7,254	Latur
10	263	665	177	272	449	6,675	1,694	8,369	Buldhana
12	31	209	96	55	151	4,347	937	5,284	Akola
4	57	360	177	83	260	3,780	1,716	5,496	Washim
68	92	492	321	146	467	7,520	3,407	10,927	Amravati
135	228	968	352	253	605	8,476	1,286	9,762	Yavatmal
81	157	621	629	208	837	3,654	224	3,878	Wardha
81	384	1,035	205	243	448	5,470	499	5,969	Nagpur
77	118	530	50	20	70	1,786	419	2,205	Bhandara
10	169	1,126	101	60	161	1,831	293	2,124	Gondiya
116	367	1,036	146	136	282	4,526	970	5,496	Chandrapur
32	218	780	471	91	562	1,715	128	1,843	Gadchiroli
2,490	7,878	24,117	13,250	11,970	25,240	1,74,751	50,955	2,25,711	Maharashtra State

Source :—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती / Agriculture

तक्ता क्रमांक / Table No. 12.2

प्रमुख पिकांखालील क्षेत्र व त्यांचे उत्पादन / Area and Outturn of principal crops (2006-07)

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात, उत्पादन शंभर टनात व दर हेक्टरी उत्पादन किलोग्रॅममध्ये)
(Area in '00' hectares Outturn in '00' tonnes and yield per hectare in Kg.)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	तांदूळ/Rice			गहू/Wheat			ज्वारी/Jowar			बाजरी/Bajri			District (2)
		क्षेत्र Area (3)	उत्पादन Outturn (4)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (5)	क्षेत्र Area (6)	उत्पादन Outturn (7)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (8)	क्षेत्र Area (9)	उत्पादन Outturn (10)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (11)	क्षेत्र Area (12)	उत्पादन Outturn (13)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (14)	
1	मुंबई	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबईउप-गजर													
3	ठाजे	1,402	2,574	1,836	2	2	829	0	0	0	0	0	0	Thane
4	रायजड	1,322	3,145	2,379	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Raigad
5	रत्नाजिरी	780	2,112	2,708	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	788	2,292	2,909	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Sindhudurg
7	नाशिक	490	496	1,012	841	1,377	1,637	145	104	717	2,585	1,873	725	Nashik
8	धुळे	51	21	412	280	441	1,577	368	456	1,239	1,300	1,191	916	Dhule
9	नांदुरबार	200	169	845	142	316	2,228	596	526	883	132	83	631	Nandurbar
10	जळगाव	1	1	1,000	508	1,119	2,202	1,636	2,961	1,810	527	559	1,061	Jalgaon
11	अहमदनगर	84	66	786	1,539	2,481	1,612	5,285	2,741	519	2,439	1,489	611	Ahmednagar
12	पुणे	639	689	1,078	729	1,321	1,809	4,586	2,352	513	1,289	813	631	Pune
13	सातारा	450	933	2,073	431	781	1,782	2,034	1,534	754	845	246	292	Satara
14	सांगली	181	289	1,597	296	477	1,601	2,535	1,683	664	927	350	378	Sangli
15	सोलापूर	4	1	250	694	859	1,238	7,117	3,424	481	275	77	280	Solapur
16	कोल्हापूर	1,104	2,864	2,594	93	194	2,083	210	266	1,267	0	0	0	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1	1	1,000	607	1,219	2,008	1,720	1,754	1,020	1,231	1,394	1,132	Aurangabad
18	जालना	0	0	0	341	548	1,607	1,790	1,903	1,063	726	766	1,056	Jalna
19	परभणी	78	32	410	504	705	1,399	2,708	2,382	880	67	38	561	Parbhani

20	हिंगोली	43	20	465	516	863	1,673	731	651	891	3	2	506	Hingoli
21	बीड	20	15	750	524	669	1,277	3,019	2,339	775	1,841	1,541	837	Beed
22	-नांदेड	156	94	603	401	499	1,244	2,018	1,894	939	0	0	0	Nanded
23	उस्मानाबाद	175	67	383	386	339	878	3,104	2,271	732	200	102	510	Osmanabad
24	लातूर	159	66	415	356	374	1,050	1,703	2,045	1,201	59	24	402	Latur
25	बुलढाजा	0	0	0	582	825	1,417	890	1,167	1,311	37	18	499	Buldhana
26	अकोला	0	0	0	354	701	1,980	846	2,059	2,434	11	6	551	Akola
27	वाशिम	2	1	500	188	278	1,478	514	657	1,278	16	9	537	Washim
28	अमरावती	85	46	541	254	425	1,672	947	1,115	1,177	2	1	506	Amravati
29	यवतमाळ	6	3	500	331	376	1,137	835	820	982	8	4	506	Yavatmal
30	वर्धा	1	1	1,000	253	375	1,482	161	135	839	0	0	0	Wardha
31	-नाजपूर	468	706	1,509	639	742	1,161	371	366	987	0	0	0	Nagpur
32	भंडारा	1,804	2,637	1,462	132	124	939	1	1	1,000	0	0	0	Bhandara
33	गोंदिया	1,977	2,306	1,166	32	19	592	0	0	0	0	0	0	Gondiya
34	चंद्रपूर	1,392	1,937	1,392	341	249	712	240	171	713	0	0	0	Chandrapur
35	गडचिरोली	1,430	2,113	1,478	12	12	957	71	40	563	0	0	0	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		15,293	25,697	1,680	12,308	18,710	1,520	46,181	37,817	819	14,520	10,586	729	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / Table No. 12.2 —Contd.

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	नाचणी / Ragi			मका / Maize			बार्ली / Barley			इतर तृणधान्ये / Other Cereals			District (2)
		क्षेत्र Area (15)	उत्पादन Outturn (16)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (17)	क्षेत्र Area (18)	उत्पादन Outturn (19)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (20)	क्षेत्र Area (21)	उत्पादन Outturn (22)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (23)	क्षेत्र Area (24)	उत्पादन Outturn (25)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (26)	
1	मुंबई	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai
2	मुंबईउप-ज्जर													Mumbai Suburban
3	ठाजे	158	127	806	1	2	2,000	N.A.	N.A.	N.A.	122	80	656	Thane
4	रायजड	101	74	735	1	2	2,000	N.A.	N.A.	N.A.	43	26	600	Raigad
5	रत्नाजिरी	178	205	1,149	1	2	2,000	N.A.	N.A.	N.A.	37	20	550	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	30	36	1,210	1	2	2,000	N.A.	N.A.	N.A.	2	3	2,550	Sindhudurg
7	-गाशिज	360	274	761	913	1,469	1,609	N.A.	N.A.	N.A.	121	53	1,092	Nashik
8	धुळे	41	26	642	216	410	1,897	N.A.	N.A.	N.A.	15	8	1,315	Dhule
9	-दुरबार	1	1	749	255	317	1,244	N.A.	N.A.	N.A.	58	30	1,205	Nandurbar
10	जळजाव	0	0	0	461	1,340	2,906	N.A.	N.A.	N.A.	2	1	425	Jalgaon
11	अहमद-ज्जर	31	21	685	344	642	1,866	N.A.	N.A.	N.A.	60	21	565	Ahmednagar
12	पुजे	138	95	685	183	425	2,325	N.A.	N.A.	N.A.	35	15	1,118	Pune
13	सातारा	88	63	720	155	252	1,625	N.A.	N.A.	N.A.	22	4	400	Satara
14	सांजली	1	1	1,155	260	317	1,221	N.A.	N.A.	N.A.	4	2	425	Sangli
15	सोलापूर	0	0	0	319	472	1,481	N.A.	N.A.	N.A.	19	11	986	Solapur
16	जोल्हापूर	233	307	1,319	114	201	1,762	N.A.	N.A.	N.A.	29	14	648	Kolhapur
17	औरंगाबाद	0	0	0	1,044	2,870	2,749	N.A.	N.A.	N.A.	23	7	325	Aurangabad
18	जाल-गा	0	0	0	677	1,469	2,169	N.A.	N.A.	N.A.	26	8	301	Jalna
19	परभजी	0	0	0	28	37	1,328	N.A.	N.A.	N.A.	5	2	790	Parbhani
20	हिंगोली	0	0	0	15	21	1,426	N.A.	N.A.	N.A.	2	2	922	Hingoli
21	बीड	0	0	0	77	147	1,909	N.A.	N.A.	N.A.	12	4	292	Beed
22	-गादेड	0	0	0	12	23	1,880	N.A.	N.A.	N.A.	8	4	1,072	Nanded
23	उस्मा-गाबाद	0	0	0	151	154	1,018	N.A.	N.A.	N.A.	12	11	900	Osmanabad
24	लातूर	0	0	0	49	58	1,179	N.A.	N.A.	N.A.	8	6	1,394	Latur
25	बुलढाजा	0	0	0	436	729	1,671	N.A.	N.A.	N.A.	1	1	556	Buldhana
26	अकोला	0	0	0	34	44	1,293	N.A.	N.A.	N.A.	3	1	350	Akola
27	वाशिम	0	0	0	1	2	2,000	N.A.	N.A.	N.A.	1	1	719	Washim
28	अमरावती	0	0	0	17	27	1,578	N.A.	N.A.	N.A.	0	0	0	Amravati
29	यवतमाळ	0	0	0	4	7	1,750	N.A.	N.A.	N.A.	0	0	0	Yavatmal
30	वर्धा	0	0	0	1	2	2,000	N.A.	N.A.	N.A.	0	0	0	Wardha
31	-गाजपूर	0	0	0	4	7	1,750	N.A.	N.A.	N.A.	6	3	500	Nagpur
32	भंडारा	0	0	0	1	2	2,000	N.A.	N.A.	N.A.	0	0	0	Bhandara
33	जोदिया	0	0	0	1	2	2,000	N.A.	N.A.	N.A.	0	1	360	Gondiya
34	चंद्रपूर	0	0	0	0	0	0	N.A.	N.A.	N.A.	7	7	1,550	Chandrapur
35	जडचिरोली	0	0	0	26	46	1,769	N.A.	N.A.	N.A.	3	2	960	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,360	1,230	904	5,802	11,500	1,982	N.A.	N.A.	N.A.	686	348	23,526	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / Table No. 12.2 —contd.

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	एकूण तृणधान्ये / Total Cereals			हरभरा / Gram			तूर / Tur			इतर कडधान्ये / Other Pulses			District (2)
		क्षेत्र Area (27)	उत्पादन Outturn (28)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (29)	क्षेत्र Area (30)	उत्पादन Outturn (31)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (32)	क्षेत्र Area (33)	उत्पादन Outturn (34)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (35)	क्षेत्र Area (36)	उत्पादन Outturn (37)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (38)	
1	मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबईउप-ज्जर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	
3	ठाजे	1,685	2,785	1,653	41	30	747	29	18	631	57	27	893	Thane
4	रायजड	1,467	3,247	2,213	17	13	747	10	6	631	108	47	933	Raigad
5	रत्नाजिरी	996	2,339	2,349	0	0	0	5	3	631	68	30	940	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	821	2,333	2,842	0	0	0	0	0	0	58	25	881	Sindhudurg
7	-नाशिज	5,455	5,646	1,035	482	321	666	97	74	763	194	72	917	Nashik
8	धुळे	2,271	2,553	1,124	238	163	682	86	55	645	69	28	993	Dhule
9	-दुरबार	1,384	1,443	1,042	178	123	693	244	99	405	74	26	350	Nandurbar
10	जळजाव	3,135	5,981	1,908	590	568	967	311	238	764	25	9	350	Jalgaon
11	अहमद-ज्जर	9,782	7,461	763	958	657	683	130	66	507	183	49	534	Ahmednagar
12	पुजे	7,599	5,710	751	561	392	696	39	19	492	262	101	823	Pune
13	सातारा	4,025	3,813	947	310	193	622	59	30	509	385	101	972	Satara
14	सांजली	4,204	3,120	742	296	191	646	137	70	509	325	187	1,242	Sangli
15	सोलापूर	8,428	4,845	575	471	287	605	283	145	513	124	34	275	Solapur
16	जोल्हापूर	1,783	3,846	2,157	89	67	753	28	14	509	70	33	1,038	Kolhapur
17	औरंगाबाद	4,626	7,245	1,566	521	449	859	401	344	857	24	5	225	Aurangabad
18	जाल-गा	3,560	4,694	1,318	187	156	834	554	486	877	103	24	511	Jalna
19	परभजी	3,390	3,196	943	610	428	699	579	310	535	32	12	724	Parbhani
20	हिंगोली	1,310	1,559	1,190	391	307	788	260	296	1,137	11	5	793	Hingoli
21	बीड	5,493	4,715	858	399	261	654	532	448	841	113	27	521	Beed
22	-नांदेड	2,595	2,514	969	586	340	579	549	386	703	27	12	885	Nanded
23	उस्मानाबाद	4,028	2,944	731	721	429	595	959	495	516	36	13	853	Osmanabad
24	लातूर	2,334	2,572	1,102	510	327	641	663	318	482	32	10	722	Latur
25	बुलढाजा	1,946	2,739	1,408	809	573	708	603	486	806	6	1	300	Buldhana
26	अकोला	1,248	2,811	2,252	785	683	870	546	513	939	4	1	300	Akola
27	वाशिम	722	940	1,313	620	467	755	515	490	952	2	1	300	Washim
28	अमरावती	1,305	1,614	1,237	733	567	773	954	755	791	25	11	900	Amravati
29	यवतमाळ	1,184	1,210	1,022	560	463	825	1,138	1,115	980	6	4	590	Yavatmal
30	वर्धा	416	513	1,233	309	169	543	601	341	567	4	2	646	Wardha
31	-नाजपूर	1,488	1,824	1,226	665	398	598	529	335	634	67	34	918	Nagpur
32	भंडारा	1,938	2,764	1,426	83	53	635	79	45	573	156	94	950	Bhandara
33	जोदिया	2,010	2,328	1,158	42	20	477	51	29	573	111	44	886	Gondiya
34	चंद्रपूर	1,980	2,364	1,194	286	141	490	234	105	450	411	159	802	Chandrapur
35	जडचिरोली	1,542	2,212	1,435	33	15	461	21	12	573	172	65	595	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		96,150	1,05,880	1,101	13,081	9,251	707	11,226	8,146	726	3,344	1,293	23,562	Maharashtra State

तत्का क्रमांक / Table No. 12.2—contd.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एकूण कडधान्ये / Total Pulses			एकूण अन्नधान्ये / Total Foodgrains			ऊस / Sugarcane			कापूस / Cotton			District (2)
		क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	क्षेत्र Area	उत्पादन Outturn	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect.	
(1)	(2)	(39)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)	(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(2)
1	मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर													Mumbai Suburban
3	ठाणे	186	126	679	1,871	2,911	1,556	0	0	0	0	0	0	Thane
4	रायगड	144	73	507	1,611	3,320	2,061	0	0	0	0	0	0	Raigad
5	रत्नागिरी	79	38	482	1,075	2,377	2,212	0	0	0	0	0	0	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	62	29	467	883	2,362	2,675	0	0	0	0	0	0	Sindhudurg
7	नाशिक	993	639	643	6,448	6,285	975	285	19,599	69	343	490	243	Nashik
8	धुळे	741	436	589	3,012	2,989	992	97	6,277	65	835	1,240	253	Dhule
9	नांदुरबार	836	380	454	2,220	1,822	821	138	9,158	66	347	313	154	Nandurbar
10	जळगाव	1,884	1,307	694	5,019	7,288	1,452	188	12,384	66	4,205	8,042	325	Jalgaon
11	अहमदनगर	1,499	895	597	11,281	8,357	741	935	61,378	66	206	365	301	Ahmednagar
12	पुणे	962	566	589	8,560	6,277	733	782	68,726	88	1	2	337	Pune
13	सातारा	861	358	416	4,886	4,171	854	536	44,854	84	40	44	188	Satara
14	सांगली	916	562	614	5,120	3,682	719	534	49,730	93	16	19	200	Sangli
15	सोलापूर	1,027	517	504	9,455	5,362	567	1,436	1,22,237	85	9	15	278	Solapur
16	कोल्हापूर	245	146	597	2,028	3,992	1,968	1,063	85,733	81	1	2	288	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1,077	899	835	5,703	8,145	1,428	176	16,854	96	2,821	4,863	293	Aurangabad
18	जालना	1,447	962	665	5,007	5,655	1,129	175	14,482	83	2,333	5,147	375	Jalna
19	परभणी	1,900	906	477	5,290	4,103	776	209	17,583	84	1,947	2,988	261	Parbhani
20	हिंगोली	1,056	759	719	2,366	2,318	980	147	9,783	67	619	1,289	354	Hingoli
21	बीड	1,233	856	695	6,726	5,571	828	467	31,214	67	1,554	2,114	231	Beed
22	नांदेड	2,041	965	473	4,636	3,479	750	272	17,012	63	2,157	1,294	102	Nanded
23	उस्मानाबाद	2,383	1,014	426	6,411	3,958	617	396	31,207	79	51	49	163	Osmanabad
24	लातूर	2,046	758	371	4,380	3,330	760	458	32,234	70	26	25	165	Latur
25	बुलढाजा	2,583	1,622	628	4,529	4,361	963	14	952	68	2,344	2,944	214	Buldhana
26	अकोला	2,008	1,549	772	3,256	4,360	1,339	3	227	76	2,049	4,402	365	Akola
27	वाशिम	1,803	1,375	762	2,525	2,322	920	1	50	50	622	629	172	Washim
28	अमरावती	2,424	1,529	631	3,729	3,143	843	7	397	57	2,418	2,152	151	Amravati
29	यवतमाळ	1,929	1,681	871	3,113	2,891	929	113	7,177	64	4,135	4,922	202	Yavatmal
30	वर्धा	923	518	561	1,339	1,031	770	34	2,293	67	839	1,119	227	Wardha
31	नाजपूर	1,293	783	606	2,781	2,607	938	2	72	36	675	840	212	Nagpur
32	भंडारा	323	195	604	2,261	2,959	1,309	16	901	56	0	0	0	Bhandara
33	गोंदिया	208	95	458	2,218	2,423	1,093	4	260	65	0	0	0	Gondiya
34	चंद्रपूर	941	413	439	2,921	2,777	951	0	0	0	474	863	310	Chandrapur
35	गडचिरोली	229	94	410	1,771	2,306	543	0	0	0	2	3	241	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		38,282	23,045	602	1,34,431	1,28,934	959	8,488	6,62,774	78	31,069	46,175	253	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / Table No. 12.2 —Contd.

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	मिरची / Chilli			भुईमूग / Groundnut			तीळ / Sesamum			मोहरी/राई/जवस / Rape/Mustered/Linseed			District (2)
		क्षेत्र Area (51)	उत्पादन Outturn (52)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (53)	क्षेत्र Area (54)	उत्पादन Outturn (55)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (56)	क्षेत्र Area (57)	उत्पादन Outturn (58)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (59)	क्षेत्र Area (60)	उत्पादन Outturn (61)	दर हेक्टरी उत्पादन Yield per hect. (62)	
1	मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबई उपनगर }													
3	ठाजे	N.A.	N.A.	N.A.	5	6	1,200	10	3	300	2	1	430	Thane
4	रायजड	N.A.	N.A.	N.A.	3	5	1,667	2	1	500	2	1	405	Raigad
5	रत्नाजिरी	N.A.	N.A.	N.A.	4	5	1,250	1	1	1,000	1	0	325	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	N.A.	N.A.	N.A.	53	85	1,604	2	1	500	1	0	300	Sindhudurg
7	नाशिक	N.A.	N.A.	N.A.	378	276	730	2	1	500	2	1	700	Nashik
8	धुळे	N.A.	N.A.	N.A.	376	278	739	105	29	276	0	0	0	Dhule
9	नांदुरबार	N.A.	N.A.	N.A.	188	223	1,186	4	1	250	1	1	825	Nandurbar
10	जळगाव	N.A.	N.A.	N.A.	56	67	1,196	264	98	371	2	2	750	Jalgaon
11	अहमदनगर	N.A.	N.A.	N.A.	144	179	1,243	10	3	300	11	3	533	Ahmednagar
12	पुणे	N.A.	N.A.	N.A.	511	437	855	38	9	237	5	2	733	Pune
13	सातारा	N.A.	N.A.	N.A.	622	520	836	5	2	400	7	2	463	Satara
14	सांगली	N.A.	N.A.	N.A.	369	211	572	5	1	200	4	2	500	Sangli
15	सोलापूर	N.A.	N.A.	N.A.	118	110	932	3	1	333	5	1	283	Solapur
16	कोल्हापूर	N.A.	N.A.	N.A.	616	656	1,065	1	1	1,000	0	0	0	Kolhapur
17	औरंगाबाद	N.A.	N.A.	N.A.	89	68	764	47	10	213	36	8	453	Aurangabad
18	जालना	N.A.	N.A.	N.A.	19	14	737	35	7	200	25	7	533	Jalna
19	परभणी	N.A.	N.A.	N.A.	86	91	1,058	54	11	204	23	6	483	Parbhani
20	हिंगोली	N.A.	N.A.	N.A.	97	106	1,093	11	2	182	8	2	483	Hingoli
21	बीड	N.A.	N.A.	N.A.	116	80	690	54	11	204	51	15	600	Beed
22	नांदेड	N.A.	N.A.	N.A.	95	112	1,179	61	11	180	19	4	483	Nanded
23	उस्मानाबाद	N.A.	N.A.	N.A.	159	137	862	50	10	200	59	17	508	Osmanabad
24	लातूर	N.A.	N.A.	N.A.	112	58	518	69	8	116	11	3	508	Latur
25	बुलढाजा	N.A.	N.A.	N.A.	17	17	1,000	59	13	220	4	2	500	Buldhana
26	अकोला	N.A.	N.A.	N.A.	22	28	1,275	51	7	137	4	1	300	Akola
27	वाशिम	N.A.	N.A.	N.A.	7	9	1,257	18	3	167	0	0	0	Washim
28	अमरावती	N.A.	N.A.	N.A.	23	34	1,478	2	1	500	1	0	0	Amravati
29	यवतमाळ	N.A.	N.A.	N.A.	104	113	1,087	25	4	160	3	2	500	Yavatmal
30	वर्धा	N.A.	N.A.	N.A.	37	44	1,189	4	1	250	2	1	660	Wardha
31	नाजपूर	N.A.	N.A.	N.A.	67	65	970	1	1	1,000	30	7	549	Nagpur
32	भंडारा	N.A.	N.A.	N.A.	3	3	1000	8	2	250	40	11	592	Bhandara
33	गोंदिया	N.A.	N.A.	N.A.	0	0	0	12	2	167	113	16	434	Gondiya
34	चंद्रपूर	N.A.	N.A.	N.A.	1	1	1000	8	2	250	306	82	764	Chandrapur
35	गडचिरोली	N.A.	N.A.	N.A.	0	0	0	33	8	242	39	9	574	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		N.A.	N.A.	N.A.	4,497	4,038	32,232	1,054	374	317	817	209	15,171	Maharashtra State

टिप : (१) उसाचे उत्पादन शंभर मेट्रिक टनात (२) कापसाचे उत्पादन गासड्याच्या (प्रत्येकी १७० कि.)स्वरूपात आहे
आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

तक्ता क्रमांक / Table No. 12.2 — Contd.

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	एरंडी / Caster seed			तंबाखू / Tobacco			District (2)
		क्षेत्र Area (63)	दर हेक्टरी उत्पादन Outturn (64)	उत्पादन Yield Per hect. (65)	क्षेत्र Area (66)	दर हेक्टरी उत्पादन Outturn (67)	उत्पादन Yield per hect. (68)	
1	मुंबई	--	--	--	--	--	--	Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबई उपनगर	--	--	--	--	--	--	
3	ठाजे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Thane
4	रायजड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Raigad
5	रत्नाजिरी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Sindhudurg
7	-नाशिक	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nashik
8	धुळे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Dhule
9	-नांदुरबार	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nandurbar
10	जळजाव	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Jalgaon
11	अहमदनगर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Ahmednagar
12	पुणे	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Pune
13	सातारा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Satara
14	सांगली	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Sangli
15	सोलापूर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Solapur
16	कोल्हापूर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Kolhapur
17	औरंगाबाद	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Aurangabad
18	जालना	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Jalna
19	परभणी	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Parbhani
20	हिंगोली	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Hingoli
21	बीड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Beed
22	-नांदेड	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nanded
23	उस्मानाबाद	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Osmanabad
24	लातूर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Latur
25	बुलढाजा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Buldhana
26	अकोला	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Akola
27	वाशिम	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Washim
28	अमरावती	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Amravati
29	यवतमाळ	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Yavatmal
30	वर्धा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Wardha
31	-नाजपूर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Nagpur
32	भंडारा	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Bhandara
33	गोंदिया	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Gondiya
34	चंद्रपूर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Chandrapur
35	गडचिरोली	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Maharashtra State

Note:- (1) Sugarcane production in hundred metric tonnes (2) Production of Cotton is in hundred bales of 170 kg. each

Source.—Commissionerate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

---

तत्ता क्रमांक/TABLE No. 12.3

---

12. शेती/

तक्ता क्रमांक/

जास्त उत्पादित पिकांच्या प्रकारानुसार क्षेत्र व दर हेक्टरी सरासरी उत्पादन/

अ.क्र. Sr. No.	वर्ष Year	तांदूळ (खरीप) Rice (Kharip)						गहू Wheat					
		क्षेत्र Area			सरासरी उत्पादन Yield Rate			क्षेत्र Area			सरासरी उत्पादन Yield Rate		
		एकूण अधिक उत्पन्न टक्केवारी देणारी वाणे			एकूण अधिक उत्पन्न टक्केवारी देणारी वाणे			एकूण अधिक उत्पन्न टक्केवारी देणारी वाणे			एकूण अधिक उत्पन्न टक्केवारी देणारी वाणे		
		Total	H. Y. V.	%	Total	H. Y. V.	%	Total	H. Y. V.	%	Total	H. Y. V.	%
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	1985-86	15155	10440	68.90	1407	1662	118.10	8815	6362	72.20	731	839	114.80
2	1990-91	15398	11853	77.00	1147	1532	105.90	8734	7113	81.40	1052	1102	104.80
3	1995-96	14848	12570	84.66	1683	1830	108.73	7017	6248	89.04	1279	1333	104.22
4	1996-97	14485	12644	87.30	1762	1835	104.10	7991	7406	92.70	1460	1502	102.90
5	1997-98	14440	12576	87.09	1614	1683	104.28	7413	6582	88.08	897	948	105.69
6	1998-99	14457	12994	89.88	1657	1677	101.21	10155	9688	95.40	1289	1153	89.45
7	1999-00	14790	13615	92.05	1674	1745	104.24	10490	7134	68.00	1369	1792	130.89
8	2000-01	14860	11777	79.25	1264	1528	120.88	7540	7163	95.00	1256	1239	98.64
9	2001-02	14872	13247	89.07	1742	1793	102.93	7760	6798	87.60	1388	1454	104.76
10	2002-03	14968	12816	85.62	1198	1304	108.85	7598	7097	93.41	1295	1336	103.17
11	2005-06	14737	13647	93	1770	1838	104	9328	8907	95	1394	1401	101
12	2006-07	14913	13811	93	1669	1671	100	12308	12147	99	1520	1521	100

टीप : एच.वाय.व्ही.- अधिक उत्पन्न देणारी वाणे
आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

AGRICULTURE

TABLE No. 12.3

Area and average yield per hectare of High yielding varieties Crops

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात, प्रति हेक्टरी सरासरी उत्पादन किलोत)
(Area in '00' hectares. Yield Rate in Kg. per Hectare)

बाजरी Bajra						ज्वारी (खरीप) Jowar (Kharip)					
क्षेत्र Area			सरासरी उत्पादन Yield rate			क्षेत्र Area			सरासरी उत्पादन Yield rate		
एकूण देणारी वाणे	अधिक उत्पन्न वाणे	टक्केवारी	एकूण देणारी वाणे	अधिक उत्पन्न वाणे	टक्केवारी	एकूण देणारी वाणे	अधिक उत्पन्न वाणे	टक्केवारी	एकूण देणारी वाणे	अधिक उत्पन्न वाणे	टक्केवारी
Total	H. Y. V.	%	Total	H. Y. V.	%	Total	H. Y. V.	%	Total	H. Y. V.	%
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
17028	10081	59.20	246	298	121.10	28804	21944	76.20	921	1073	116.50
19270	14322	74.30	518	613	106.00	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
16649	15109	90.75	580	594	102.41	20235	18617	91.60	1420	1425	100.35
19468	18548	95.23	941	954	101.38	21501	20100	93.45	1819	1852	101.81
16712	15396	92.13	670	681	101.64	20132	19062	94.69	1203	1223	101.66
17597	15931	90.53	848	854	100.71	19549	17992	92.04	1425	1443	101.26
17360	16098	92.73	653	686	105.00	19180	18744	97.72	1323	1341	101.36
18000	16693	92.73	604	601	99.50	19100	18519	96.95	1256	1265	100.71
13992	12909	92.26	594	615	103.54	17803	17169	96.44	1165	1177	101.03
15472	13773	89.02	741	778	104.99	17183	16776	97.63	1413	1434	101.49
14338	13327	93	650	650	100	14724	14561	99	1198	1198	100
14520	14520	100	729	722	99	14092	14092	100	1195	1209	101

N.A. उपलब्ध नाही/Not Available

Note.— H. Y. V. High Yielding Varieties

Source.—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती / AGRICULTURE

तक्का क्रमांक / TABLE No. 12.4

भारतातील प्रमुख पिकांचे राज्यवार सरासरी उत्पादन
Average yield of Important Crops In India by States
(2002-03)

(सरासरी उत्पादन प्रती हेक्टरी किलोमध्ये / Average yield in Kg. per hect.)

अ.क्र.	राज्ये/ केंद्रशासित	तांदूळ	ज्वारी	बाजरी	मका	नाचणी	गहू	बाली	तूर	हरभरा	ऊस	बटाटा	कापूस	States/UT
Sr. No.	प्रदेश	Rice	Jawar	Bajra	Maize	Ragi	Wheat	Barely	Tur	Gram	Sugar cane	Potato (quint)	Cotton	(2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	आंध्रप्रदेश	2621	926	711	2825	1183	1273	0	347	979	65756	--	230	Andhra Pradesh
2	आसाम	1471	0	0	717	0	1129	0	714	500	36353	--	74	Assam
3	अरुणाचल प्रदेश	1224	0	0	1393	0	1537	0	1000	0	19125	--	0	Arunachal Pradesh
4	बिहार	1386	978	714	1682	604	1903	1127	1064	964	42963	--	0	Bihar
5	झारखंड	1430	0	0	1799	500	1625	929	1511	0	34293	--	0	Jharkhand
6	जुजराथ	1241	780	965	1706	646	1966	0	630	503	69351	--	175	Gujrat
7	जोवा,	2685	0	0	0	750	0	0	0	0	54583	--	0	Goa
8	हरियाजा	2724	195	893	1813	0	4053	2700	829	745	56316	--	340	Haryana
9	हिमाचल प्रदेश	1029	0	0	1613	1250	1515	1400	333	714	25063	--	0	Himachal Pradesh
10	जम्मु व जश्मीर	1782	0	597	1412	0	1410	0	0	0	0	--	0	Jammu & Kashmir
11	कर्नाटक	1938	735	459	2164	1005	648	0	471	538	84361	--	159	Karnatak
12	केरळ	2230	448	0	0	684	0	0	0	0	88065	--	227	Kerala
13	मध्यप्रदेश	620	946	758	1765	200	1392	1265	643	720	39545	--	118	Madya Pradesh
14	छत्तीसगढ	702	737	0	1306	214	1005	738	503	615	2300	--	0	Chhattisgad
15	महाराष्ट्र	1213	808	741	2004	851	1295	556	733	564	74362	--	158	Maharashtra
16	मजिपूर	2379	0	0	2255	0	0	0	0	0	29429	--	0	Manipur
17	मेघालय	1716	0	0	1533	0	1643	0	750	700	2000	--	182	Meghalaya
18	मिझोराम	1912	0	0	1987	0	0	0	600	0	5286	--	85	Mizoram
19	नागालँड	1490	0	0	2000	0	2125	2000	1000	1000	40000	--	0	Nagaland
20	ओरिसा	759	636	667	984	460	1261	0	626	571	53042	--	276	Orisa
21	पंजाब	3510	0	833	2039	0	4200	3269	859	957	60325	--	410	Punjab
22	राजस्थान	812	177	224	885	0	2709	2330	236	757	42170	--	111	Rajasthan
23	सिक्कीम	1436	0	0	1404	936	1416	1273	0	0	0	--	0	Sikkim
24	तामीळनाडू	3350	962	1348	1677	1961	0	0	636	644	106778	--	305	TamilNadu
25	त्रिपुरा	2265	0	0	957	0	1954	0	714	500	46833	--	238	Tripura
26	उत्तर प्रदेश	1836	881	1277	1101	1500	2596	2225	910	893	56328	--	150	Uttar Pradesh
27	उत्तरांचल	1707	0	0	1086	987	1825	1241	0	1000	54551	--	0	Uttaranchal
28	प.बंगाल	2463	750	1000	1996	1156	2189	920	903	781	65708	--	383	West Bengal
29	दिल्ली	831	430	821	0	0	3492	333	500	0	0	--	0	Delhi
30	पॉन्डचेरी	2975	0	0	0	0	0	0	0	0	95700	--	0	Pondichery
31	दादरा व -नजर हवेली	1530	600	0	0	1600	1600	0	875	500	0	--	0	Dadra & Nagar Haveli
32	अंदमान आंजि निजोबार बेटे	2817	0	0	0	0	0	0	0	0	23000	--	0	A.and N. Island
भारत		1804	769	610	1642	1016	2618	2030	653	728	62859	--	189	INDIA

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

Source : Commissioner of Agriculture, Maharashtra State, Pune

12. शेती/AGRICULTURE

तक्का क्रमांक/ TABLE No. 12.5

वहलत धारण जमिनीच्या आकारमान गटानुसार वहलत धारकांची संख्या व क्षेत्र
Number of Operational Holdings & Area according to Size Groups

कृषी गणना/Agricultural Census, 2000-01

(आकडे शंभरात/ Figures in Hundred)

अनु- क्रमांक Serial No.	जिल्हा	सिमांतिक (एक हेक्टरां- पर्यंत) Marginal (up to 1 Hectare)	अल्पधारक (१ ते २ हे.) Small (1 to 2) Hectare	निम्न मध्यम (२ ते ४ हे.) Semi- medium (2 to 4) Hectare	मध्यम (४ ते १० हे.) Medium (4 to 10) Hectare	मोठे (१० हेक्टरां- पेक्षा जास्त) Large (More than 10 Hectare)	एकूण Total	वहलत धारण जमिनीचे सरासरी क्षेत्र (हेक्टरात) Average size of operational holdings (in hectare)	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	मुंबई	—	—	—	—	—	—	—	No. Mumbai
	जेत्र	—	—	—	—	—	—	—	Area
2	मुंबईउप-ाजर	—	—	—	—	—	—	—	No. Mumbai Suburban
	जेत्र	—	—	—	—	—	—	—	Area
3	ठाजे	1,641	568	363	189	35	2,796		No. Thane
	जेत्र	666	805	997	1,108	599	4,175	1.49	Area
4	रायजड	2,059	482	263	121	22	2,947		No. Raigad
	जेत्र	792	660	714	707	374	3,247	1.10	Area
5	रत्नाजिरी	1,732	630	538	377	84	3,361		No. Ratnagiri
	जेत्र	683	882	1,507	2,189	1,283	6,544	1.95	Area
6	सिंधुदुर्ज	1,741	399	297	188	42	2,667		No. Sindhudurg
	जेत्र	556	527	834	1,138	680	3,735	1.40	Area
7	नाशिक	2,466	1,876	1,142	393	40	5,917		No. Nashik
	जेत्र	1,302	2,707	3,055	2,214	595	9,873	1.67	Area
8	धुळे	797	820	491	181	13	2,302		No. Dhule
	जेत्र	484	1,169	1,299	1,026	214	4,192	1.82	Area
9	नांदुरबार	329	554	373	133	8	1,397		No. Nandurbar
	जेत्र	223	742	985	729	105	2,784	1.99	Area
10	जळजाव	1,270	1,600	919	346	24	4,159		No. Jalgaon
	जेत्र	784	2,324	2,476	1,916	319	7,819	1.88	Area
11	अहमद-ाजर	4,336	2,834	1,550	412	35	9,167		No. Ahmednagar
	जेत्र	2,301	4,032	4,146	2,259	634	13,372	1.46	Area
12	पुजे	3,466	1,604	1,125	423	56	6,674		No. Pune
	जेत्र	1,708	2,360	3,041	2,396	909	10,414	1.56	Area
13	सातारा	5,292	1,533	755	199	16	7,795		No. Satara
	जेत्र	2,247	2,055	2,010	1,060	374	7,746	0.99	Area
14	सांजली	3,257	1,259	763	255	29	5,563		No. Sangli
	जेत्र	1,406	1,727	2,045	1,460	426	7,064	1.27	Area
15	सोलापूर	1,817	1,757	1,455	562	63	5,654		No. Solapur
	जेत्र	1,042	2,619	3,972	3,239	1,040	11,912	2.11	Area
16	कोल्हापूर	4,643	999	389	94	10	6,135		No. Kolhapur
	जेत्र	1,670	1,391	1,019	513	236	4,829	0.79	Area
17	औरंगाबाद	1,633	1,505	923	270	18	4,349		No. Aurangabad
	जेत्र	943	2,185	2,425	1,477	263	7,293	1.68	Area

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 12.5 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
18	जाल-गा	संज्या	1,358	1,297	777	270	12	3,714	No.	Jalna
		जेत्र	751	1,834	2,040	1,471	175	6,271	1.69	Area
19	परभजी	संज्या	995	996	692	216	8	2,907	No.	Parbhani
		जेत्र	599	1,442	1,866	1,164	110	5,181	1.78	Area
20	हिंगोली	संज्या	667	708	467	159	9	2,010	No.	Hingoli
		जेत्र	396	1,013	1,273	888	125	3,695	1.84	Area
21	बीड	संज्या	2,348	1,708	1,064	353	25	5,498	No.	Beed
		जेत्र	1,206	2,327	2,832	1,940	389	8,694	1.58	Area
22	नांदेड	संज्या	1,947	1,765	1,027	253	11	5,003	No.	Nanded
		जेत्र	1,143	2,474	2,683	1,352	146	7,798	1.56	Area
23	उस्मा-गाबाद	संज्या	742	1,000	765	371	37	2,915	No.	Osmanabad
		जेत्र	420	1,333	2,008	2,113	642	6,516	2.24	Area
24	लातूर	संज्या	836	1,113	753	332	23	3,057	No.	Latur
		जेत्र	518	1,572	2,026	1,852	302	6,270	2.05	Area
25	बुलढाजा	संज्या	1,129	1,349	848	331	25	3,682	No.	Buldhana
		जेत्र	696	1,943	2,265	1,866	353	7,123	1.93	Area
26	अकोला	संज्या	582	750	454	201	21	2,008	No.	Akola
		जेत्र	410	1,076	1,226	1,159	301	4,172	2.08	Area
27	वाशिम	संज्या	340	581	397	223	28	1,569	No.	Washim
		जेत्र	236	835	1,085	1,297	361	3,814	2.43	Area
28	अमरावती	संज्या	955	1,337	733	332	34	3,391	No.	Amravati
		जेत्र	689	1,994	2,017	1,963	494	7,157	2.11	Area
29	यवतमाळ	संज्या	219	1,345	1,051	492	58	3,165	No.	Yavatmal
		जेत्र	152	1,980	2,844	2,794	764	8,534	2.70	Area
30	वर्धा	संज्या	289	705	506	243	22	1,765	No.	Wardha
		जेत्र	214	1,012	1,376	1,379	305	4,286	2.43	Area
31	नाजपूर	संज्या	637	967	644	281	22	2,551	No.	Nagpur
		जेत्र	419	1,402	1,760	1,568	295	5,444	2.13	Area
32	भंडारा	संज्या	1,169	489	189	49	3	1,899	No.	Bhandara
		जेत्र	568	669	506	265	40	2,048	1.08	Area
33	गोंदिया	संज्या	1,185	456	179	49	3	1,872	No.	Gondiya
		जेत्र	594	642	480	271	42	2,029	1.08	Area
34	चंद्रपूर	संज्या	744	707	595	262	25	2,333	No.	Chandrapur
		जेत्र	425	1,021	1,611	1,506	355	4,918	2.11	Area
35	गडचिरोली	संज्या	436	363	253	93	9	1,154	No.	Gadchiroli
		जेत्र	243	517	667	523	129	2,079	1.80	Area
महाराष्ट्र राज्य		संज्या	53,057	36,056	22,740	8,653	870	1,21,376	No.	Maharashtra State
		जेत्र	26,486	51,271	61,090	48,802	13,379	2,01,028	1.66	Area

आधार :- कृषि जज-गा, २०००-०१, कृषि विभाज, महाराष्ट्र शास-गा, पुजे

Source:- Agricultural Census, 2000-01, Department of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती/AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 12.6

धारण प्रकारानुसार एकूण वहित धारकांची संख्या व क्षेत्र

Number and Area of Operational Holdings by Tenure and by Size Groups

(कृषी गणना/Agricultural Census, 2000-01)

(क्षेत्र हेक्टरमध्ये/Area in hectares)

अनु- क्रमांक Serial No.	आकारमान क्षेत्र Size class hectare	व्यक्तीगत धारण Individual holdings		समाईक धारक Joint holdings		संस्था धारक Institutional Holdings		एकूण धारक Total Holdings	
		संख्या No.	क्षेत्र Area	संख्या No.	क्षेत्र Area	संख्या No.	क्षेत्र Area	संख्या No.	क्षेत्र Area
		(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	up to 0.05	27,01,691	7,22,194	34,633	8,462	9,915	2,085	27,46,239	7,32,741
2	0.50 - 1.00	25,34,066	18,96,728	20,905	15,793	4,533	3,397	25,59,504	19,15,918
	सिमांतिज / Marginal	52,35,757	26,18,922	55,538	24,255	14,448	5,482	53,05,743	26,48,659
3	1.00 -2.00	35,71,214	50,77,302	28,973	42,030	5,419	7,724	36,05,606	51,27,056
	लहान / Small	35,71,214	50,77,302	28,973	42,030	5,419	7,724	36,05,606	51,27,056
4	2.00 -3.00	15,60,699	36,97,474	15,348	36,533	3,061	7,437	15,79,108	37,41,444
5	3.00 - 4.00	6,84,251	23,30,879	8,694	30,105	1,917	6,581	6,94,862	23,67,565
	निम्न मध्यम / Semi-medium	22,44,950	60,28,353	24,042	66,638	4,978	14,018	22,73,970	61,09,009
6	4.00 - 5.00	3,71,019	16,40,488	5,549	24,837	1,423	6,377	3,77,991	16,71,702
7	5.00 - 7.50	3,56,871	21,31,645	6,389	37,815	1,969	12,069	3,65,229	21,81,529
8	7.50 - 10.00	1,18,208	9,93,898	2,504	21,071	1,381	11,911	1,22,093	10,26,880
	मध्यम / Medium	8,46,098	47,66,031	14,442	83,723	4,773	30,357	8,65,313	48,80,111
9	10.00 - 20.00	73,387	9,43,419	1,962	25,015	1,982	27,707	77,331	9,96,141
10	20.00-and above	7,585	2,27,285	425	12,665	1,654	1,01,878	9,664	3,41,828
	मोठे / Large	80,972	11,70,704	2,387	37,680	3,636	1,29,585	86,995	13,37,969
एकूण / Total		1,19,78,991	1,96,61,312	1,25,382	2,54,326	33,254	1,87,166	1,21,37,627	2,01,02,804
एकूण जशी टक्के वारी Percentage to Total		98.69	97.80	1.03	1.27	0.27	0.93	100	100

आधार : कृषि गणना, २०००-०१, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Agricultural Census, 2000-01, Department of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती/AGRICULTURE

तक्का क्रमांक/ TABLE No. 12.7

रासायनिक खतांचा वापर
Consumption of Chemical Fertilizers
(2007-08)

(आकडे मे.टनात/Figures in M. tonnes)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	खते/Fertilizers				एकूण Total (6)	District (2)
		नत्रयुक्त Nitrogenous (3)	स्फुरदयुक्त Phosphatic (4)	पालाशयुक्त Potassic (5)			
1	मुंबई	--	--	--	--	Mumbai Mumbai Suburban	
2	मुंबईउप-ाजर						
3	ठाजे	20,551	2,659	2,857	26,066	Thane	
4	रायजड	13,250	1,898	1,481	16,628	Raigad	
5	रत्नाजिरी	9,161	1,394	1,449	12,004	Ratnagiri	
6	सिंधुदुर्ज	6,265	2,207	2,200	10,671	Sindhudurg	
7	-ाशिज	76,751	38,708	21,533	1,36,992	Nashik	
8	धुळे	38,827	15,620	10,802	65,249	Dhule	
9	-ंदुरबार	32,385	4,233	3,727	40,345	Nandurbar	
10	जळजाव	94,338	48,087	54,208	1,96,633	Jalgaon	
11	अहमद-ाजर	82,188	44,321	34,345	1,60,854	Ahmednagar	
12	पुजे	75,210	36,559	29,380	1,41,150	Pune	
13	सातारा	44,015	19,778	17,700	81,493	Satara	
14	सांजली	56,764	34,150	39,833	1,30,746	Sangli	
15	सोलापूर	63,585	32,366	24,694	1,20,645	Solapur	
16	जोल्हापूर	63,658	31,709	29,352	1,24,719	Kolhapur	
17	औरंजाबाद	52,378	25,769	17,588	95,735	Aurangabad	
18	जाल-ा	55,565	23,605	13,900	93,070	Jalna	
19	परभजी	31,834	18,437	9,251	59,522	Parbhani	
20	हिंगोली	12,423	7,382	2,895	22,700	Hingoli	
21	बीड	41,195	24,300	15,666	81,161	Beed	
22	-ांदेड	65,068	38,904	17,320	1,21,291	Nanded	
23	उस्मा-ाबाद	13,073	9,326	3,947	26,346	Osmanabad	
24	लातूर	26,327	20,228	6,537	53,092	Latur	
25	बुलढाजा	45,458	26,211	9,993	81,661	Buldhana	
26	अकोला	27,693	14,500	6,399	48,592	Akola	
27	वाशिम	14,201	9,679	3,524	27,405	Washim	
28	अमरावती	30,130	16,548	7,301	53,979	Amravati	
29	यवतमाळ	47,047	26,697	9,372	83,115	Yavatmal	
30	वर्धा	17,738	10,539	6,558	34,835	Wardha	
31	-ाजपूर	30,926	20,900	4,000	55,826	Nagpur	
32	भंडारा	17,036	8,262	4,005	29,303	Bhandara	
33	जोर्दिया	19,758	7,474	3,544	30,776	Gondiya	
34	चंद्रपूर	27,156	15,424	4,456	47,036	Chandrapur	
35	जडचिरोली	11,550	3,639	1,026	16,216	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		12,63,506	6,41,511	4,20,840	23,25,856	Maharashtra State	

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Commissionerate of Agriculture, Maharashtra Government, Pune

---

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 12.8

**12. शेती/
तक्का क्रमांक/
शेतीची यंत्रे आणि अवजारे/**

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हे	गाड्या Carts	नांगर		पाभरी		मळणी यंत्र		कड्या कापण्याची यंत्रे	
			Ploughs		Seed drills		Threshers		Chaff cutters	
			लाकडी Wooden	लोखंडी Iron	स्थानिक Local	सुधारित Improved	बैलाकडून किंवा मनुष्यबळाने Bullock or manually operated	शक्तीवर चालणारी Power operated	बैलाकडून किंवा मनुष्यबळाने Bullock or manually operated	शक्तीवर * चालणारी Power operated
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	मुंबई	9	6	0	0	0	0	0	2	0
2	मुंबईउप-पंजर									
3	ठाजे	27,459	1,07,702	3,825	438	3	466	25	22,654	8
4	रायजड	26,280	74,627	2,646	1,119	0	2,428	118	1,717	176
5	रत्नाजिरी	2,118	1,22,340	1,752	33	0	407	1	3,145	1
6	सिंधुदुर्ग	1,676	76,316	3,291	130	2	73	3	588	0
7	शाशिवर	61,385	1,06,601	81,828	11,371	4,627	823	2,621	6,090	856
8	धुळे	30,815	23,191	28,669	6,418	361	196	864	2,215	101
9	दुरबार	13,501	75,622	11,888	13,404	169	153	813	9	0
10	जळगाव	49,462	42,276	25,323	11,368	628	1,365	2,264	7,952	672
11	अहमद-पंजर	54,308	22,528	46,491	14,898	5,242	1,299	7,697	10,489	2,364
12	पुजे	37,801	40,934	36,677	9,361	7,237	1,718	2,723	6,361	3,656
13	सातारा	28,056	27,077	28,425	6,560	1,918	708	2,158	14,321	1,641
14	सांजली	19,077	13,372	20,785	6,215	958	1,505	1,257	9,902	782
15	सोलापूर	38,727	23,158	39,181	9,750	1,780	1,726	2,507	8,661	1,090
16	जोल्हापूर	25,837	45,007	22,618	355,101	211	4,503	2,115	25,284	968
17	औरंगाबाद	38,378	16,900	36,132	2,324	2,083	262	2,691	6,487	183
18	जाल-पा	31,418	16,262	20,287	5,520	754	604	1,484	733	37
19	परभजी	30,842	25,103	19,187	5,346	150	522	972	4,496	142
20	हिंगोली	33,608	43,789	17,086	1,623	5,957	204	1,485	440	6
21	बीड	41,323	9,655	31,287	2,378	506	869	1,706	8,208	560
22	गांदेड	45,739	84,617	18,443	6,000	196	506	2,206	2,883	65
23	उस्मा-गाबाद	29,646	14,357	26,211	20,097	281	3,978	2,288	10,176	943
24	लातूर	26,340	25,886	42,302	6,375	275	405	1,528	3,456	619
25	बुलढाजा	57,109	9,147	24,576	4,313	836	474	3,626	1,457	67
26	अजोला	28,677	13,527	13,184	6,913	1,248	561	1,551	420	301
27	वाशिम	30,954	16,005	17,741	4,947	842	709	2,127	178	98
28	अमरावती	47,945	28,118	26,647	8,634	1,521	660	2,847	614	174
29	यवतमाळ	68,458	74,064	34,688	13,019	319	472	2,637	1,547	17
30	वर्धा	29,673	21,031	19,625	7,139	354	738	1,110	6,326	61
31	गाजपूर	46,403	55,900	19,557	17,612	969	1,829	3,080	3,916	25
32	भंडारा	38,116	62,265	3,017	1,192	212	920	1,174	4,665	3
33	जोर्दिया	50,175	85,864	3,727	1,683	8	461	140	33,064	0
34	चंद्रपूर	66,829	98,260	14,901	10,195	233	2,368	1,884	13,013	0
35	जडचिरोली	49,417	1,14,657	2,238	2,776	12	1,135	185	6,375	392
महाराष्ट्र राज्य		12,07,552	16,16,158	7,44,235	5,74,252	39,892	35,047	59,887	2,27,842	16,008

N.A.उपलब्ध नाही/

*यामध्ये संयुक्त कापणी व मळणी यंत्र यांचा समावेश आहे
आधार : पशु गणना-२००३

AGRICULTURE

TABLE No. 12.8

Agricultural Machinery and Implements (2003)

उसाचे चरक Sugarcane crushers				सिंचनासाठी विद्युत पंप Electric pumps for irrigation									
शक्तीने चालणारे Worked by power	बैलाच्या सहाय्याने चालणारे Worked by bullocks	पाच अश्वशक्ती पर्यंत Upto 5 H.P.	सहा आणि अधिक अश्वशक्तीचे 6 and above	एकूण Total	सिंचन व कृषि कामाकरिता वापरातील इंजिने व पंप Oil engines with pump for irrigation and agricultural purposes	तेल पर्शियन चाक Parsian wheels	फवारणी यंत्रे Sprayers and dusters	ट्रॅक्टर्स Tractors	दुचाकी शक्तीवर चालणारी मशागत यंत्रे Two wheeler Tractors of power tillers	ट्रॅक्टर्स Tractors	घाणी Ghanis	District	
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(2)		
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Mumbai	
												Mumbai Suburban	
0	241	N.A.	N.A.	4,376	3,472	N.A.	2,502	681	93	91	Thane		
0	77	N.A.	N.A.	9,492	1,918	N.A.	1,653	84	36	174	Raigad		
0	37	N.A.	N.A.	3,727	1,025	N.A.	3,558	18	25	165	Ratnagiri		
0	117	N.A.	N.A.	3,420	1,898	N.A.	3,454	15	69	111	Sindhudurg		
68	1,023	N.A.	N.A.	1,02,095	7,342	N.A.	57,152	15,411	3,831	1,287	Nashik		
20	174	N.A.	N.A.	26,253	1,351	N.A.	20,014	1,687	234	265	Dhule		
4	893	N.A.	N.A.	11,778	1,176	N.A.	15,839	1,917	345	341	Nandurbar		
216	2,933	N.A.	N.A.	32,847	2,523	N.A.	37,485	6,423	637	1,617	Jalgaon		
569	1,533	N.A.	N.A.	1,03,246	6,698	N.A.	31,090	14,731	614	2,124	Ahmednagar		
657	960	N.A.	N.A.	79,338	13,019	N.A.	23,460	12,073	710	698	Pune		
170	471	N.A.	N.A.	30,292	8,954	N.A.	13,622	6,097	281	277	Satara		
76	1,221	N.A.	N.A.	29,868	5,130	N.A.	11,670	4,041	970	687	Sangli		
794	2,041	N.A.	N.A.	78,594	9,891	N.A.	15,892	5,024	604	1,234	Solapur		
230	1,034	N.A.	N.A.	23,498	8,062	N.A.	11,905	5,520	285	721	Kolhapur		
89	392	N.A.	N.A.	44,526	2,155	N.A.	27,097	4,029	271	843	Aurangabad		
13	290	N.A.	N.A.	38,271	4,486	N.A.	24,001	2,053	337	561	Jalna		
36	281	N.A.	N.A.	23,727	774	N.A.	19,264	632	1,673	400	Parbhani		
15	305	N.A.	N.A.	24,362	3,141	N.A.	19,359	757	242	185	Hingoli		
8	1,050	N.A.	N.A.	25,614	27,507	N.A.	33,478	2,711	250	1,066	Beed		
49	426	N.A.	N.A.	7,719	720	N.A.	13,614	2,319	286	710	Nanded		
409	682	N.A.	N.A.	47,678	1,821	N.A.	19,335	2,879	205	831	Osmanabad		
1,162	1,029	N.A.	N.A.	28,136	1,013	N.A.	22,897	1,428	12,180	398	Latur		
322	253	N.A.	N.A.	38,676	2,756	N.A.	30,802	2,893	123	587	Buldhana		
49	426	N.A.	N.A.	7,719	720	N.A.	13,614	2,319	281	260	Akola		
11	224	N.A.	N.A.	17,000	2,997	N.A.	18,044	1,586	74	330	Washim		
8	1,050	N.A.	N.A.	25,614	27,507	N.A.	33,478	2,711	250	1,066	Amravati		
10	311	N.A.	N.A.	24,906	4,880	N.A.	70,155	1,608	716	1,034	Yavatmal		
22	703	N.A.	N.A.	15,770	3,176	N.A.	29,587	477	201	1,324	Wardha		
2	1,447	N.A.	N.A.	30,828	5,669	N.A.	29,736	1,394	647	1,589	Nagpur		
28	391	N.A.	N.A.	8,014	2,048	N.A.	11,031	1535	76	303	Bhandara		
3	707	N.A.	N.A.	5,634	3,367	N.A.	10,096	1,019	31	286	Gondiya		
0	895	N.A.	N.A.	9,749	9,169	N.A.	28,233	1,091	86	584	Chandrapur		
2	547	N.A.	N.A.	2,992	15,521	N.A.	9,922	535	99	328	Gadchiroli		
5,104	23,330	N.A.	N.A.	10,05,437	1,68,228	N.A.	7,31,918	1,05,611	26,813	22,438	Maharashtra State		

Not Available

* Including combine harvest machines

Source.—Live Stock Census, 2003

12. शेती / Agriculture

तक्ता क्रमांक / Table No. 12.9

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या उत्पादनांचे निर्देशांक Index numbers of Production of Principal Crops in Maharashtra State

(पायाभूत काल १९६९-७० त्रैवार्षिक =100)
(Base 1969-70 Triennium = 100)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	वस्तू (2)	भार Weights (3)	1960-61 (4)	1970-71 (5)	1980-81 (6)	1985-86 (7)	1990-91 (8)	1995-96 (9)	1999-00 (10)	2000-01 (11)	2002-03 (12)	2007-08 (13)	Commodity (2)
I अन्नधान्ये -													
I. FOOD-GRAINS													
(a) तृणधान्ये													
(a) Cereals -													
1	तांदूळ	11.52	100.2	121.7	172.8	159.7	169.4	120.4	187.3	141.3	135.7	219.33	Rice
2	जहू	4.81	104.4	114.6	242.4	167.7	239.1	100.9	373.8	246.6	256.1	617.15	Wheat
3	जरीप ज्वारी	11.45	128.9	52.0	165.6	155.3	222.7	98.7	148.7	140.5	142.2	110.31	Kharif Jawar
4	रब्बी ज्वारी	9.67	141.0	46.7	111.6	88.6	149.5	120.2	150.1	110.8	101.4	147.78	Rabi Jawar
5	ए ज ज्वारी	21.12	134.4	49.6	140.9	124.8	189.3	106.2	149.4	126.9	123.6	127.41	Total Jawar
6	बाजरी	5.80	76.9	129.7	119.6	66.1	175.4	134.5	178.5	171.1	180.3	177.32	Bajri
7	बाली	0.01	94.1	141.2	396.2	390.5	113.2	1.9	62.3	39.6	50.9	33.96	Barley
8	मज्जा	0.24	60.3	82.2	404.5	331.5	434.5	223.8	1396.1	977.1	2397.7	5,773.23	Maize
9	-गाचजी	1.19	108.4	103.6	133.5	166.2	136.1	72.1	107.0	81.9	79.1	78.69	Ragi
10	जोद्रा	0.09	110.4	68.8	88.5	78.1	83.0	32.4	40.0	36.6	35.1	21.75	Kodra
11	इतर तृणधान्ये	0.27	98.8	79.6	100.6	98.8	129.6	75.7	97.3	173.1	51.5	80.92	Other Cereals
	ए ज तृणधान्ये	45.05	113.7	87.1	158.1	132.8	187.0	111.0	191.7	152.5	158.5	237.91	Total-Cereals
(b) जडधान्ये-													
(b) Pulses-													
1	हरभरा	1.32	130.4	84.2	146.1	170.8	348.1	234.6	583.7	341.3	436.3	1,085.31	Gram
2	तूर	4.46	156.5	90.6	120.2	150.8	140.6	152.2	290.1	220.6	259.7	359.44	Tur
3	इतर जडधान्ये	4.66	90.6	74.9	75.3	125.9	156.0	163.4	173.6	146.7	192.6	195.11	Other Pulses
	ए ज जडधान्ये	10.44	123.8	82.8	103.5	102.2	173.7	167.6	275.2	202.9	252.1	377.87	Total-Pulses
	ए ज अन्नधान्ये	55.49	115.6	86.3	147.8	137.6	184.5	122.2	207.5	162.0	176.1	264.24	Total-Food-grains

II अन्नधा-येत्तर-

II. NON-FOOD-GRAINS

(a) जळिताची धा-ये-

(a) Oil Seeds

1	भुईमूज	9.25	127.4	93.4	110.3	97.2	74.6	157.9	104.3	91.1	72.1	75.21	Groundnut
2	तीळ	0.70	89.3	56.2	99.2	113.7	157.6	237.5	162.2	124.1	111.5	94.42	Seasamum
3	मोहरी, राई आजि जवस	0.58	163.9	94.4	177.5	158.3	163.9	149.1	73.3	92.0	41.1	68.93	Rape, Mustard and Linseed
4	एरंड	0.01	150.0	100.0	200.0	233.3	250.0	350.0	58.3	466.7	1133.3	733.33	Castor-Seed
5	सुर्यफुल	..	..	..	..	..	..	..	643.6	422.4	0	0	Sunflower
ए ज जळितांची धा-ये		10.45	126.9	91.0	113.3	101.8	85.2	162.9	138.8	93.7	74.0	76.76	Total Oil Seeds

(b) तंतू पिजे -

(b) Fibres

1	जपूस	8.43	122.7	35.5	57.2	93.1	146.0	137.9	192.8	227.3	190.4	514.55	Cotton
2	अंबाडी	0.03	187.2	46.4	115.8	110.9	88.2	60.9	26.7	41.8	27.8	27.32	Mesta
ए ज तंतू पिजे		8.46	122.8	35.5	57.4	93.1	145.7	137.7	192.1	226.7	189.9	512.82	Total-Fibres

(c) संजीर्ज-

(c) Miscellaneous

1	ऊस	21.64	81.4	115.5	156.2	182.6	379.1	297.5	183.3	374.0	299.6	622.48	Sugarcane
2	तंबाजू	0.18	256.2	108.3	102.1	141.7	160.4	216.7	77.2	229.2	195.8	14.58	Tobacco
3	बटाटे	0.35	150.0	99.4	133.7	101.8	122.2	124.5	107.5	146.0	155.4	153.58	Potato
4	मिरची	8.34	98.8	69.6	89.6	85.4	79.1	74.7	83.0	65.3	58.1	48.93	Chillies
ए ज संजीर्ज		25.51	85.9	109.2	146.8	168.4	165.1	265.4	175.3	329.5	265.6	536.66	Total Miscellaneous
ए ज अन्नधा-येत्तर		44.51	102.6	79.9	121.9	138.3	142.5	216.8	171.8	254.1	205.8	423.22	Total-NonFood-grains
सर्व पिजे		100.00	109.8	75.0	134.1	143.6	138.1	198.9	145.7	228.2	189.3	335.01	All Commodities

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

Source.-Commissionerate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती/

तक्का क्रमांक/

मुख्य पिकांखालील जिल्हावार क्षेत्र/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	तृणधान्ये व कडधान्ये Cereals and Pulses	ऊस Sugarcane	फळे व भाज्या Fruits and Vegetables	मसाले व मसाल्याचे पदार्थ Cendiments and Spices	संकीर्ण अन्नपिके Miscellaneous food crops	एकूण अन्नपिके Total food crops
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	मुंबई	0	0	0	0	0	0
2	मुंबईउप-जजर						
3	ठाणे	1,991	0	193	6	0	2,190
4	रायजड	1,686	0	212	11	0	1,909
5	रत्नाजिरी	1,159	0	469	11	0	1,639
6	सिंधुदुर्ग	898	0	399	11	0	1,308
7	नाशिक	6,473	311	981	58	0	7,823
8	धुळे	2,661	62	66	31	0	2,820
9	नांदुरबार	2,546	88	132	52	0	2,818
10	जळगाव	4,361	158	553	50	0	5,122
11	अहमद-जजर	11,089	816	432	39	0	12,376
12	पुणे	8,249	595	726	66	0	9,636
13	सातारा	4,991	470	280	37	0	5,778
14	सांजली	5,631	540	160	45	0	6,376
15	सोलापूर	9,440	744	291	48	0	10,523
16	जिल्हापूर	2,052	968	186	55	0	3,261
17	औरंगाबाद	6,099	205	164	46	0	6,514
18	जालगा	5,146	163	85	30	0	5,424
19	परभजी	4,419	131	87	24	0	4,661
20	हिंगोली	2,936	159	86	19	0	3,200
21	बीड	7,233	365	195	91	0	7,884
22	नांदेड	4,721	171	90	96	0	5,078
23	उस्मानाबाद	6,077	285	99	49	0	6,510
24	लातूर	5,010	312	72	45	0	5,439
25	बुलढाजा	4,283	12	102	49	0	4,446
26	अकोला	2,319	8	79	14	0	2,420
27	वाशिम	2,624	33	77	8	0	2,742
28	अमरावती	3,647	44	668	48	0	4,407
29	यवतमाळ	3,989	77	150	30	0	4,246
30	वर्धा	1,382	46	144	15	0	1,587
31	नाजपूर	2,315	11	481	200	0	3,007
32	भंडारा	1,970	20	76	33	0	2,099
33	जोदिया	2,082	7	37	16	0	2,142
34	चंद्रपूर	3,015	0	76	111	0	3,202
35	जडचिरोली	1,853	0	14	25	0	1,892
महाराष्ट्र राज्य		1,34,347	6,801	7,862	1,469	0	1,50,479

AGRICULTURE

TABLE No. 12.10

Districtwise Area under major crops 2000-01

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात)

(Area in " 00 " hectares)

एकूण गळितांची Total Oil seeds	तंतू पिके Fibre crops	औषधी व मादक पदार्थ Drugs and narcotics	वैरणीची पिके Fodder crops	संकीर्ण अन्नधान्येतर पिके Micellaneous non-food crops	एकूण अन्नधान्येतर पिके Total non-food crops	एकूण पिकाखालील क्षेत्र Total area under crops	District
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(2)
0	0	0	0	0	0	0	Mumbai Mumbai Suburban
67	5	2	1,737	0	1,816	4,006	Thane
40	0	0	384	0	424	2,333	Raigad
55	0	0	1,390	0	1,456	3,095	Ratnagiri
139	0	0	37	0	176	1,484	Sindhudurg
705	63	1	498	0	1,302	9,125	Nashik
516	659	0	1	0	1,176	3,996	Dhule
198	301	20	3	0	522	3,340	Nandurbar
429	4,117	0	54	0	4,616	9,738	Jalgaon
800	163	1	590	0	1,574	13,950	Ahmednagar
842	10	1	1,205	0	2,094	11,730	Pune
882	73	2	451	0	1,427	7,205	Satara
1,233	51	16	343	0	1,653	8,029	Sangli
930	82	1	202	0	1,219	11,742	Solapur
1,339	4	59	1,014	0	2,419	5,680	Kolhapur
639	1,339	2	23	0	2,008	8,522	Aurangabad
486	1,390	2	14	0	1,908	7,332	Jalna
754	2,030	0	5	0	2,795	7,456	Parbhani
624	1,048	0	11	0	1,692	4,892	Hingoli
1,045	873	1	174	0	2,099	9,983	Beed
518	2,749	1	20	0	3,288	8,366	Nanded
1,447	26	0	155	0	1,629	8,139	Osmanabad
1,309	309	1	32	0	1,654	7,093	Latur
964	2,207	0	2	0	3,178	7,624	Buldhana
454	2,278	2	4	0	2,740	5,160	Akola
986	1,060	0	2	0	2,048	4,790	Washim
2,047	3,091	2	8	0	5,157	9,564	Amravati
923	4,481	0	1	0	5,409	9,655	Yavatmal
1,419	1,404	0	3	0	2,828	4,415	Wardha
2,414	715	0	3	0	3,145	6,152	Nagpur
166	3	0	2	0	171	2,270	Bhandara
79	8	0	3	0	90	2,232	Gondiya
1,348	561	0	2	0	1,919	5,121	Chandrapur
70	0	0	4	0	74	1,966	Gadchiroli
25,867	31,100	114	8,377	0	65,706	2,16,185	Maharashtra State

12. शेती / Agriculture

तक्ता क्रमांक/Table No. 12.11

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकाखालील क्षेत्राचे निर्देशांक Index number of area of Principal Crops in Maharashtra State

(पायाभूत काळ १९६९-७० त्रैवार्षिक = 100)

(Base 1969-70 Triennium = 100)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	वस्तू (2)	भार Weights (3)	1960-61 (4)	1970-71 (5)	1980-81 (6)	1990-91 (7)	2000-01 (8)	2001-02 (9)	2002-03 (10)	2006-07 (11)	2007-08 (12)	Commodity (2)
I अन्नधान्ये -												I. FOOD-GRAINS
(a) तृणधान्ये												(a) Cereals -
1	तांदूळ	97.7	101.4	113.0	115.8	118.9	113.6	113.8	114.5	114.95	118.36	Rice
2	जहू	108.6	97.3	129.3	105.6	104.6	90.4	93.0	91.0	147.43	150.09	Wheat
3	जरीप ज्वारी	100.9	100.5	118.7	114.1	109.0	75.7	70.5	68.1	55.81	50.32	Kharif Jawar
4	रब्बी ज्वारी	114.1	96.7	105.1	114.4	109.3	97.2	102.5	94.3	98.00	87.86	Rabi Jawar
5	पू ज्वारी	108.4	98.3	111.0	114.2	109.2	87.8	88.6	82.8	79.63	71.52	Total Jawar
6	बाजरी	79.3	98.9	82.9	82.6	93.5	87.3	67.9	75.1	70.44	62.24	Bajri
7	बार्ली	113.3	186.7	296.7	306.6	75.0	29.7	36.3	39.6	32.97	26.38	Barley
8	मज्जा	60.6	103.2	164.9	174.0	244.1	744.1	737.8	839.8	1812.67	1519.23	Maize
9	-गाचजी	108.2	89.6	104.3	104.4	97.7	72.9	71.0	68.7	64.04	60.41	Ragi
10	जोद्रा	119.8	71.4	85.6	76.2	69.0	27.8	22.7	27.3	19.25	17.11	Kodra
11	इतर तृणधान्ये	104.1	87.3	100.3	86.7	51.3	102.0	58.8	40.5	36.17	50.20	Other Cereals
	पू ज तृणधान्ये	101.1	98.4	107.1	107.1	106.2	93.7	89.7	88.0	91.66	87.22	Total-Cereals
(b) जडधान्ये-												(b) Pulses-
	हरभरा	115.3	89.0	123.1	153.1	192.8	193.9	216.9	228.3	375.14	388.10	Gram
	तूर	86.1	101.8	114.7	122.8	163.6	178.0	165.2	172.1	182.32	188.25	Tur
	इतर जडधान्ये	84.5	97.1	90.5	93.6	94.0	106.4	96.2	100.8	88.30	92.06	Other Pulses
	पू ज जडधान्ये	89.0	97.1	106.2	108.2	123.3	134.7	128.2	134.3	144.90	153.55	Total-Pulses
	पू ज अन्नधान्ये	--	98.1	106.9	107.3	109.7	101.9	97.5	97.3	102.37	100.56	Total-Food-grains

II अन्नधान्येतर -

(a) गळिताची धान्ये -

1	भुईमूज	118.3	98.8	91.0	77.5	96.3	53.6	46.9	45.8	49.14	44.18	Groundnut
2	तीळ	78.9	76.2	117.9	139.9	177.5	84.3	72.5	71.1	64.35	56.90	Sesamum
3	मोहरी,राई आजि जवस	124.7	104.5	132.6	132.2	123.2	41.0	42.5	32.4	42.84	40.38	Rape,Mustard and Linseed
4	एरंड	143.2	75.7	124.8	111.5	146.0	480.5	315.9	788.4	315.90	305.28	Castor-Seed
5	सूर्यफुल	--	--	--	--	666.5	--	--	--	--	--	Sunflower
	एू ज गळितांची धान्ये	114.3	96.7	100.8	90.2	110.8	56.9	50.3	49.2	50.93	46.01	Total Oil Seeds
(b)	तंतू पिजे -											(b) Fibres
1	जापूस	91.1	100.3	97.2	100.4	99.5	117.1	113.2	102.1	113.28	116.50	Cotton
2	अंबाडी	86.5	84.8	113.1	99.8	66.3	29.3	40.9	33.2	33.15	32.16	Mesta
	एू ज तंतू पिजे	91.0	99.9	97.6	100.4	98.8	115.0	111.6	100.6	111.54	114.68	Total-Fibres
(c)	संजीर्ज-											(c) Miscellaneous
1	ऊस	80.2	108.4	166.1	172.5	288.6	200.7	375.9	372.6	551.77	710.38	Sugarcane
2	तंबाजू	209.1	95.9	98.6	82.0	83.7	43.2	51.4	55.5	N.A.	4.97	Tobacco
3	बटाटे	138.1	94.1	90.1	97.1	106.2	126.0	142.8	141.1	138.52	139.37	Potato
4	मिरची	98.3	91.6	93.9	89.2	80.4	78.3	66.3	63.9	60.86	61.91	Chillies
	एू ज संजीर्ज	93.8	99.5	126.7	127.1	176.0	153.0	209.0	206.5	284.35	357.10	Total Miscellaneous
	एू ज अन्नधान्येतर	97.9	99.0	100.7	99.5	108.2	118.0	101.4	93.9	107.33	113.49	Total-Non-Food-grains
	सर्व पिजे	98.5	98.3	105.3	105.3	109.3	101.1	98.5	96.5	103.62	103.82	All Commodities

आधार :- कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

Source.-Commissionerate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती / Agriculture

तक्ता क्रमांक/Table No. 12.12

महाराष्ट्र राज्यातील प्रमुख पिकांच्या सरासरी उत्पादनाचे निर्देशांक Index number of average yield of Principal Crops in Maharashtra State

(पायाभूत काळ १९८१-८२ त्रैवार्षिक = 100)

(Base 1981-82 Triennium = 100)

अनुक्रमांक

Serial No.	वस्तू	1960-61	1965-66	1970-71	1975-76	1980-81	1985-86	1990-91	2000-01	2002-03	2007-08	Commodity
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
I	अन्नधान्ये -											I. FOOD-GRAINS
(a)	तृणधान्ये											(a) Cereals -
1	तांदूळ	102.6	119.8	152.9	137.9	124.9	116.7	163.9	124.3	118.5	185.32	Rice
2	जहू	96.0	117.8	187.5	158.8	183.3	146.2	297.4	273.0	281.3	411.19	Wheat
3	जरीप ज्वारी	127.8	51.7	139.5	136.1	149.7	135.5	195.7	185.7	208.9	219.19	Kharif Jawar
4	रब्बी ज्वारी	123.6	48.3	105.2	77.4	106.9	122.3	150.2	114.0	107.6	168.20	Rabi Jawar
5	ए ज ज्वारी	124.0	50.5	126.9	109.3	133.1	122.8	166.9	144.5	149.2	178.15	Total Jawar
6	बाजरी	97.0	131.1	144.2	80.0	106.0	128.0	211.8	195.9	240.3	284.87	Bajri
7	बार्ली	83.1	75.6	133.5	127.3	143.0	65.4	134.9	133.5	128.7	128.74	Barley
8	मज्जा	99.5	79.6	245.3	190.4	116.0	88.0	219.2	131.3	285.5	380.01	Maize
9	-गाचजी	100.2	115.6	128.0	159.2	152.9	108.0	145.3	112.3	115.1	130.26	Ragi
10	जोड्रा	92.2	96.4	103.4	102.5	95.2	123.5	129.1	131.5	128.7	127.08	Kodra
11	इतर तृणधान्ये	94.9	91.2	100.3	113.9	110.9	166.7	182.7	169.8	127.1	161.19	Other Cereals
	ए ज तृणधान्ये	111.8	88.2	143.9	121.3	133.8	123.0	189.6	156.1	168.4	243.26	Total-Cereals
(b)	जडधान्ये-											(b) Pulses-
	हरभरा	113.1	94.6	118.7	111.6	130.3	141.2	218.3	176.0	191.1	279.65	Gram
	तूर	181.8	89.0	101.8	122.7	121.3	101.9	171.6	123.9	150.9	190.94	Tur
	इतर जडधान्ये	107.1	77.1	75.7	134.6	106.6	169.2	178.4	137.9	191.1	211.93	Other Pulses
	ए ज जडधान्ये	139.0	84.4	94.9	125.2	116.3	125.1	184.1	137.0	171.0	221.39	Total-Pulses
	ए ज अन्नधान्ये	116.4	87.5	134.7	122.1	130.6	123.6	188.2	151.1	169.1	236.97	Total-Food-grains

II अन्नधा-येत्तर-

II. NON-FOOD-GRAINS

(a) जळिताची धा-ये-

(a) Oil Seeds

1	भुईमूज	107.7	94.5	105.9	102.9	138.9	141.0	154.3	139.6	157.5	170.24	Groundnut
2	तीळ	113.2	73.8	96.5	112.6	123.0	133.7	154.9	113.1	156.9	165.95	Sesamum
3	मोहरी, राई आजि जवस	131.4	90.3	119.4	123.9	115.5	118.7	162.5	131.5	127.1	170.73	Rape, Mustard and Linseed
4	एरंड	104.7	132.1	187.0	224.2	173.7	118.4	159.8	149.2	143.2	240.21	Castor-Seed
5	सुर्यफुल	..	..	..	..	..	96.6	81.5				Sunflower
	ए ज जळितांची धा-ये	109.4	93.2	107.1	106.1	135.5	194.7	154.8	136.7	156.1	170.24	Total Oil Seeds

(b) तंतू पिणे-

(b) Fibres

1	जापूस	134.7	35.4	95.7	145.4	110.2	164.7	191.6	117.9	186.5	441.66	Cotton
2	अंबाडी	158.6	54.7	98.1	88.4	140.8	91.1	83.4	83.2	83.8	84.93	Mesta
	ए ज तंतू पिणे	134.8	35.5	95.7	145.2	110.3	164.6	191.5	117.8	186.4	441.30	Total-Fibres

(c) संजीर्ज-

(c) Miscellaneous

1	ऊस	101.5	106.6	100.9	103.9	103.3	91.3	97.5	90.2	80.5	87.63	Sugarcane
2	तंबाजू	122.5	112.9	143.7	195.5	184.0	179.2	300.6	288.6	352.7	293.30	Tobacco
3	बटाटे	108.6	105.5	113.0	125.1	117.7	85.3	109.4	110.6	110.2	110.19	Potato
4	मिरची	100.5	75.9	90.9	88.7	86.0	106.1	99.8	98.1	91.0	79.03	Chillies
	ए ज संजीर्ज	101.9	103.2	108.6	103.3	102.6	91.8	98.0	90.8	81.3	87.59	Total Miscellaneous
	ए ज अन्नधा-येत्तर	110.3	83.4	106.5	109.9	107.8	112.8	110.7	95.9	94.5	110.33	Total-Non-Food-grains
	सर्व पिणे	113.8	87.9	120.9	116.1	119.2	117.3	139.7	116.2	122.3	143.96	All Commodities

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

Source.-Commissionerate of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती/ AGRICULTURE

तक्का क्रमांक/ TABLE No. 12.13

जिल्हावार बांधबंदिस्ती केलेली जमीन/Area bounded in each District

(क्षेत्र हजार हेक्टरात)

(Area in thousand hectares)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे (2)	बांधबंदिस्ती केलेली जमीन/Area bounded									District (2)
		1999- 2000	2000- 2001	2001- 2002	2002- 2003	2003- 2004	2004- 2005	2005- 2006	2006- 2007	2007- 2008	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर										Mumbai Suburban
3	ठाणे	0.31	0.06	0.17	—	—	—	—	—	—	Thane
4	रायगड	—	—	—	—	—	—	—	0.01	--	Raigad
5	रत्नागिरी	—	—	0.05	—	—	—	—	—	—	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Sindhudurg
7	नाशिक	0.12	—	—	—	—	—	—	—	—	Nashik
8	धुळे	0.01	—	0.01	—	—	—	—	0.14	0.21	Dhule
9	नंदुरबार	—	—	—	—	—	—	—	0.01	0.42	Nandurbar
10	जळगाव	0.52	0.02	0.15	0.11	—	0.03	0.04	0.13	1.26	Jalgaon
11	अहमदनगर	—	—	—	—	3.36	85.98	32.47	1.68	3.81	Ahmednagar
12	पुणे	—	—	—	—	—	0.03	5.64	0.27	0.37	Pune
13	सातारा	—	—	—	—	—	—	—	0.03	1.43	Satara
14	सांगली	—	—	—	—	—	—	3.28	1.95	6.93	Sangli
15	सोलापूर	2.07	0.20	0.23	—	4.13	138.90	148.94	1.16	5.45	Solapur
16	कोल्हापूर	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Kolhapur
17	औरंगाबाद	0.05	0.36	2.08	3.01	5.74	8.52	10.46	3.79	5.32	Aurangabad
18	जालना	1.05	2.27	3.88	4.62	8.18	14.34	0.79	21.10	80.44	Jalna
19	परभणी	1.48	0.32	1.47	2.13	6.98	13.85	17.45	8.54	42.77	Parbhani
20	हिंगोली	1.48	0.32	1.47	2.13	6.98	13.85	17.45	8.54	6.17	Hingoli
21	बीड	0.17	0.04	0.70	1.35	3.01	5.55	16.53	1.27	13.68	Beed
22	नांदेड	2.61	2.24	4.81	3.41	2.23	2.91	10.92	8.92	5.09	Nanded
23	उस्मानाबाद	0.30	0.51	1.77	5.69	56.57	3.32	39.61	11.47	25.73	Osmanabad
24	लातूर	0.99	0.80	0.85	3.38	23.59	46.16	36.22	56.08	104.33	Latur
25	बुलढाणा	0.06	0.73	1.01	0.32	0.19	0.01	2.20	6.28	17.50	Buldhana
26	अकोला	3.09	1.59	3.46	3.65	8.99	11.66	15.19	11.01	36.64	Akola
27	वाशिम	1.48	0.32	1.47	2.13	6.98	13.85	17.45	8.54	16.34	Washim
28	अमरावती	0.12	0.63	0.42	0.65	0.34	0.32	0.19	0.06	4.78	Amravati
29	यवतमाळ	0.16	0.69	0.48	0.88	1.25	3.41	2.76	7.84	21.65	Yavatmal
30	वर्धा	1.71	0.70	0.13	0.01	3.79	4.34	4.92	4.10	5.43	Wardha
31	नागपूर	0.25	0.26	0.48	0.77	0.79	1.01	0.22	0.50	1.47	Nagpur
32	भंडारा	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Bhandara
33	गोंदिया	1.48	0.32	1.47	2.13	6.98	13.85	17.45	8.54	0.00	Gondia
34	चंद्रपूर	0.05	—	0.01	0.07	0.04	0.06	0.05	—	0.79	Chandrapur
35	गडचिरोली	—	—	—	—	—	—	—	—	—	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य	राज्य	18.05	12.36	24.46	35.34	139.11	702.23	362.40	152.93	407.69	Maharashtra State

*हजार हेक्टरपेक्षा कमी / Less than thousand hectares

टिप : १) जमीनीच्या बांधबंदिस्तांची माहिती 'संख्या' परिमाणाने आहे / Information of area bounded in 'Number' of completed units

आधार : कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.—Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

12. शेती/ AGRICULTURE

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 12.14

वह्तीची खाती आणि त्यांचे क्षेत्र

No. of operational Holdings and area operated

(कृषी गणना/Agricultural Census, 2000-01)

(आकडे शंभरात/ Figures in hundred)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	व्यक्तिगत खाती Individual Holdings		संयुक्त खाती Joint Holdings		संस्थागत खाती Institutional Holdings		एकूण खाती All Holdings		District
		संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	संख्या No.	क्षेत्र (हेक्टर) Area (Hectare)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban
3	ठाणे	2,733	4,020	57	100	6	56	2,796	4,176	Thane
4	रायगड	2,720	2,933	212	269	15	46	2,947	3,248	Raigad
5	रत्नाजिरी	3,066	5,898	289	620	6	26	3,361	6,544	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	2,544	3,498	117	221	6	16	2,667	3,735	Sindhudurg
7	नाशिक	5,903	9,772	0	0	15	101	5,918	9,873	Nashik
8	धुळे	2,214	3,915	84	226	4	51	2,302	4,192	Dhule
9	नांदुरबार	1,341	2,627	52	138	4	18	1,397	2,783	Nandurbar
10	जळगाव	4,145	7,752	0	0	13	66	4,158	7,818	Jalgaon
11	अहमदनगर	9,117	13,081	23	73	27	219	9,167	13,373	Ahmednagar
12	पुणे	6,658	10,324	1	2	14	88	6,673	10,414	Pune
13	सातारा	7,744	7,565	29	29	22	153	7,795	7,747	Satara
14	सांगली	5,553	7,017	0	0	9	46	5,562	7,063	Sangli
15	सोलापूर	5,606	11,717	36	68	11	126	5,653	11,911	Solapur
16	कोल्हापूर	6,074	4,685	0	0	61	144	6,135	4,829	Kolhapur
17	औरंगाबाद	4,344	7,248	0	0	5	44	4,349	7,292	Aurangabad
18	जालना	3,710	6,244	0	0	4	27	3,714	6,271	Jalna
19	परभणी	2,905	51,611	1	2	2	18	2,908	5,181	Parbhani
20	हिंगोली	1,977	3,621	30	54	3	20	2,010	3,695	Hingoli
21	बीड	5,490	8,615	0	0	8	78	5,498	8,693	Beed
22	नांदेड	4,993	7,758	4	7	5	32	5,002	7,797	Nanded
23	उस्मानाबाद	2,855	6,341	54	117	7	57	2,916	6,515	Osmanabad
24	लातूर	3,004	6,140	51	115	3	16	3,058	6,271	Latur
25	बुलढाजा	3,655	7,020	17	51	11	52	3,683	7,123	Buldhana
26	अकोला	1,936	3,967	60	134	12	72	2,008	4,173	Akola
27	वाशिम	1,565	3,790	0	0	4	24	1,569	3,814	Washim
28	अमरावती	3,367	7,056	0	0	23	101	3,390	7,157	Amravati
29	यवतमाळ	3,095	8,297	62	192	7	46	3,164	8,535	Yavatmal
30	वर्धा	1,755	4,229	1	1	10	56	1,766	4,286	Wardha
31	नाजपूर	2,512	5,328	31	78	9	37	2,552	5,443	Nagpur
32	भंडारा	1,898	2,045	0	0	1	4	1,899	2,049	Bhandara
33	गोंदिया	1,828	1,982	43	45	1	3	1,872	2,030	Gondiya
34	चंद्रपूर	2,329	4,892	0	0	4	26	2,333	4,918	Chandrapur
35	गडचिरोली	1,153	2,075	0	1	1	3	1,154	2,079	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,19,789	1,96,613	1,254	2,543	333	1,872	1,21,376	2,01,028	Maharashtra State

आधार : कृषि गणना, २०००-०१, कृषि विभाग, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Agriculture Census, 2000-01, Department of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

१३. जलसिंचन

१३.१. विविध साधनांनुसार भिजलेले क्षेत्र, पीकवार सिंचनाखालील क्षेत्र व बागायती विहिरींची संख्या याबाबत माहिती या विभागात दिली आहे.

13. IRRIGATION

13.1. Data on irrigated area according to various sources, cropwise irrigated area and irrigation wells are presented in the tables in this section.

13. जलसिंचन / IRRIGATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 13.1

सिंचनाच्या निरनिराळ्या साधनांनी भिजलेले क्षेत्र
Area irrigated by different sources of irrigation
(2000-01)

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात)

(Area in '100' Hectares)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	सिंचनाखालील निव्वळ क्षेत्र Net area Irrigated by				सिंचनाखालील एकूण स्थूल क्षेत्र Total gross area of Crops Irrigated (6)	District (2)
		भूपृष्ठीय सिंचन Surface irrigation (3)	विहिरीद्वारे सिंचन Well irrigation (4)	सिंचनाखालील एकूण निव्वळ क्षेत्र Total Net Irrigated Area (5)			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)	
1	मुंबई	--	--	--	--	Mumbai	
2	मुंबईउप-ज्जर	--	--	--	---	Mumbai Suburban	
3	ठाजे	54	138	192	213	Thane	
4	रायजड	56	93	149	174	Raigad	
5	रत्नाजिरी	38	56	94	104	Ratnagiri	
6	सिंधुदुर्ग	77	92	169	202	Sindhudurg	
7	नाशिक	513	1,554	2,067	2,472	Nashik	
8	धुळे	54	276	330	419	Dhule	
9	नांदुरबार	30	431	461	493	Nandurbar	
10	जळगाव	234	1,224	1,458	1,633	Jalgaon	
11	अहमदनगर	922	2,688	3,610	3,939	Ahmednagar	
12	पुणे	1,244	1,455	2,699	3,200	Pune	
13	सातारा	652	1,134	1,786	2,316	Satara	
14	सांगली	418	1,023	1,441	1,594	Sangli	
15	सोलापूर	658	1,921	2,579	2,962	Solapur	
16	कोल्हापूर	490	796	1,286	1,352	Kolhapur	
17	औरंगाबाद	148	1,074	1,222	1,467	Aurangabad	
18	जालना	82	498	580	920	Jalna	
19	परभणी	138	293	431	645	Parbhani	
20	हिंगोली	189	334	523	734	Hingoli	
21	बीड	771	1,289	2,060	2,450	Beed	
22	नांदेड	153	479	632	862	Nanded	
23	उस्मानाबाद	188	888	1,076	1,333	Osmanabad	
24	लातूर	121	478	599	652	Latur	
25	बुलढाजा	44	351	395	466	Buldhana	
26	अकोला	38	150	188	262	Akola	
27	वाशिम	39	190	229	261	Washim	
28	अमरावती	63	717	780	940	Amravati	
29	यवतमाळ	73	445	518	598	Yavatmal	
30	वर्धा	35	281	316	418	Wardha	
31	नागपूर	487	603	1,090	1,340	Nagpur	
32	भंडारा	706	208	914	1,203	Bhandara	
33	गोंदिया	670	315	985	1,107	Gondiya	
34	चंद्रपूर	315	754	1,069	1,184	Chandrapur	
35	गडचिरोली	175	388	563	607	Gadchiroli	
	महाराष्ट्र राज्य	9,875	22,616	32,491	38,522	Maharashtra State	

आधार.— कृषि आयुक्तालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source -- Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

13. जलसिंचन / IRRIGATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 13.2

जिल्हावार सिंचनाखालील स्थूल क्षेत्र व पिकांखालील स्थूल क्षेत्र
Gross area irrigated and gross cropped area
(2000-01)

(क्षेत्र शंभर हेक्टरात)
(Area in '100' Hectares)

अनुक्रमांक	जिल्हे	एकूण पिकांखालील क्षेत्र	एकूण सिंचित क्षेत्र	राज्याच्या एकूण क्षेत्राशी टक्केवारी	निव्वळ सिंचित क्षेत्र	पिकांखालील स्थूल क्षेत्राची टक्केवारी	सिंचन क्षमता Irrigation Intensity स्थूल सिंचित क्षेत्र X १०० Gross Irrigated area x 100	निव्वळ सिंचित क्षेत्र Net irrigated area	District
Serial No.		Gross cropped area	Gross Irrigated area	Percentage to State Total	Net Irrigated area	Percentage of gross irrigated area to cropped area			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)	
1	मुंबई	--	--	--	--	--	--	Mumbai	
2	मुंबईउप-ज्जर	--	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban	
3	ठाजे	4,006	213	0.55	192	5.32	110.94	Thane	
4	रायजड	2,333	174	0.45	149	7.46	116.78	Raigad	
5	रत्नाजिरी	3,095	104	0.27	94	3.36	110.64	Ratnagiri	
6	सिंधुदुर्ज	1,484	202	0.52	169	13.61	119.53	Sindhudurg	
7	नाशिक	9,125	2,472	6.42	2067	27.09	119.59	Nashik	
8	धुळे	3,996	419	1.09	330	10.49	126.97	Dhule	
9	नांदुरबार	3,340	493	1.28	461	14.76	106.94	Nandurbar	
10	जळगाव	9,738	1,633	4.24	1458	16.77	112.00	Jalgaon	
11	अहमदनगर	13,950	3,939	10.23	3610	28.24	109.11	Ahmednagar	
12	पुणे	11,730	3,200	8.31	2699	27.28	118.56	Pune	
13	सातारा	7,205	2,316	6.01	1786	32.14	129.68	Satara	
14	सांगली	8,029	1,594	4.14	1441	19.85	110.62	Sangli	
15	सोलापूर	11,742	2,962	7.69	2579	25.23	114.85	Solapur	
16	कोल्हापूर	5,680	1,352	3.51	1286	23.80	105.13	Kolhapur	
17	औरंगाबाद	8,522	1,467	3.81	1222	17.21	120.05	Aurangabad	
18	जालना	7,332	920	2.39	580	12.55	158.62	Jalna	
19	परभणी	7,456	645	1.67	431	8.65	149.65	Parbhani	
20	हिंगोली	4,892	734	1.91	523	15.00	140.34	Hingoli	
21	बीड	9,983	2,450	6.36	2060	24.54	118.93	Beed	
22	नांदेड	8,366	862	2.24	632	10.30	136.39	Nanded	
23	उस्मानाबाद	8,139	1,333	3.46	1076	16.38	123.88	Osmanabad	
24	लातूर	7,093	652	1.69	599	9.19	108.85	Latur	
25	बुलढाजा	7,624	466	1.21	395	6.11	117.97	Buldhana	
26	अकोला	5,160	262	0.68	188	5.08	139.36	Akola	
27	वाशिम	4,790	261	0.68	229	5.45	113.97	Washim	
28	अमरावती	9,564	940	2.44	780	9.83	120.51	Amravati	
29	यवतमाळ	9,655	598	1.55	518	6.19	115.44	Yavatmal	
30	वर्धा	4,415	418	1.09	316	9.47	132.28	Wardha	
31	नागपूर	6,152	1,340	3.48	1090	21.78	122.94	Nagpur	
32	भंडारा	2,270	1,203	3.12	914	53.00	131.62	Bhandara	
33	गोंदिया	2,232	1,107	2.87	985	49.60	112.39	Gondiya	
34	चंद्रपूर	5,121	1,184	3.07	1069	23.12	110.76	Chandrapur	
35	गडचिरोली	1,966	607	1.58	563	30.87	107.82	Gadchiroli	
	महाराष्ट्र राज्य	2,16,185	38,522	100.00	32491	17.82	118.56	Maharashtra State	

आधार.— कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.-- Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

13. जलसिंचन /
तक्ता क्रमांक /
विविध पिकांखालील सिंचित क्षेत्र/
(2000)

अनु.क्र.	जिल्हे	तांदुळ	गहू	ज्वारी	बाजरी	बार्ली	मका	नाचणी	हरभरा
Sr. No.		Rice	Wheat	Jowar	Bajri	Barley	Maize	Ragi	Gram
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--
2	मुंबईउप-ाजर	--	--	--	--	--	--	--	--
3	ठाजे	24	1	0	0	0	0	0	22
4	रायजड	83	0	0	0	0	0	0	3
5	रत्नाजिरी	4	0	0	0	0	0	0	0
6	सिंधुदुर्ज	44	0	0	0	0	0	0	0
7	-ाशिज	34	394	79	141	0	39	0	219
8	धुळे	13	88	5	0	0	9	0	43
9	-ांदुरबार	5	61	24	0	0	1	0	38
10	जळजाव	5	226	175	0	0	2	0	181
11	अहमद-ाजर	8	795	789	271	0	83	0	188
12	पुजे	28	358	640	124	0	82	0	148
13	सातारा	144	285	579	211	0	34	0	47
14	सांजली	34	153	316	44	0	46	0	93
15	सोलापूर	15	365	792	72	0	96	0	101
16	जोल्हापूर	32	45	0	0	0	7	0	32
17	औरंजाबाद	6	203	496	2	0	56	0	157
18	जाल-ा	5	215	161	25	0	11	0	80
19	परभजी	22	160	21	0	0	6	0	66
20	हिंगोली	15	278	15	0	0	0	0	32
21	बीड	18	342	647	56	0	20	0	123
22	-ांदेड	55	194	42	0	0	1	0	104
23	उस्मा-ाबाद	68	151	437	0	0	2	0	129
24	लातूर	0	109	6	0	0	9	0	37
25	बुलढाजा	2	182	0	0	0	5	0	62
26	अजोला	0	75	0	10	0	0	0	49
27	वाशिम	0	106	0	0	0	0	0	21
28	अमरावती	0	114	0	0	0	1	0	52
29	यवतमाळ	1	153	0	0	0	0	0	73
30	वर्धा	0	145	0	0	0	1	0	52
31	-ाजपूर	188	305	0	0	0	0	0	105
32	भंडारा	959	81	0	0	0	0	0	13
33	जोर्दिया	988	35	0	0	0	0	0	17
34	चंद्रपूर	858	99	0	0	0	0	0	15
35	जडचिरोली	562	5	0	0	0	0	0	0
	महाराष्ट्र राज्य	4,220	5,723	5,224	956	0	511	0	2,302

आधार.- कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे.

IRRIGATION

TABLE No. 13.3

Irrigated area under different crops
-01)(शंभर हेक्टरात)
(in '100' Hectares)

तूर	मिरची	रूस	एकूण अन्न पिके	कापूस	भूईमूग	तंबाखू	सर्व अन्नोत्तर पिके	सिंचनाखालील एकूण क्षेत्र	District
Tur	Chillies	Sugarcane	All Food Crops	Cotton	Groundnut	Tobacco	All Non-Food Crops	Total irrigated area (gross)	(2)
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban
3	4	0	181	0	2	0	32	213	Thane
3	3	0	141	0	2	0	33	174	Raigad
1	2	0	59	0	6	0	45	104	Ratnagiri
0	4	0	78	0	35	0	124	202	Sindhudurg
0	36	311	2,253	19	50	0	219	2,472	Nashik
0	29	62	319	88	9	0	100	419	Dhule
0	52	88	374	78	33	0	119	493	Nandurbar
0	44	158	1,350	169	49	0	283	1,633	Jalgaon
51	24	816	3,485	43	160	0	454	3,939	Ahmednagar
21	42	595	2,822	6	78	0	378	3,200	Pune
16	11	470	2,099	37	63	1	447	2,316	Satara
10	32	540	1,455	33	50	2	217	1,594	Sangli
0	33	744	2,515	48	170	0	149	2,962	Solapur
0	53	968	1,222	1	23	7	130	1,352	Kolhapur
0	38	205	1,335	45	12	0	132	1,467	Aurangabad
0	23	163	776	76	18	0	144	920	Jalna
0	15	131	578	33	44	0	127	645	Parbhani
0	8	159	604	41	43	0	130	734	Hingoli
72	51	365	1,915	195	57	0	535	2,450	Beed
0	83	171	753	0	69	0	109	862	Nanded
0	25	285	1,203	0	48	0	130	1,333	Osmanabad
0	26	312	591	2	21	1	61	652	Latur
0	45	12	414	12	23	0	52	466	Buldhana
0	12	8	228	5	14	0	34	262	Akola
0	6	33	246	6	5	0	15	261	Washim
0	45	44	906	14	2	0	34	940	Amravati
0	26	77	480	58	52	0	118	598	Yavatmal
3	12	46	404	4	5	0	14	418	Wardha
0	177	11	1,303	0	5	0	37	1,340	Nagpur
0	23	20	1,193	0	3	0	10	1,203	Bhandara
0	8	7	1,103	0	1	0	5	1,108	Gondiya
0	95	0	1,170	0	1	0	13	1,183	Chandrapur
0	22	0	603	0	3	0	4	607	Gadchiroli
180	1,109	6,801	34,088	1,013	1,156	11	4,434	38,522	Maharashtra State

Source.-- Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune.

13. जलसिंचन / IRRIGATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 13.4

बागायती विहिरींची एकूण संख्या
Total Number of Irrigation Wells
(2000-01)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	विहिरींची संख्या No. of wells			एकूण Total (5)	District (2)
		वापरात असलेल्या In use (3)	वापरात नसलेल्या Not in use (4)			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)	
1	मुंबई	--	--	--	Mumbai	
2	मुंबई उप-नगर	--	--	--	Mumbai Suburban	
3	ठाणे	15,923	523	16,446	Thane	
4	रायगड	5,273	374	5,647	Raigad	
5	रत्नाजिरी	7,474	655	8,129	Ratnagiri	
6	सिंधुदुर्ग	16,761	622	17,383	Sindhudurg	
7	नाशिक	1,25,163	3,990	129,153	Nashik	
8	धुळे	16,457	2,667	19,124	Dhule	
9	नांदुरबार	15,828	847	16,675	Nandurbar	
10	जळगाव	65,595	8532	74,127	Jalgaon	
11	अहमदनगर	1,53,754	14,995	1,68,749	Ahmednagar	
12	पुणे	91,508	2,645	94,153	Pune	
13	सातारा	46,390	4,164	50,554	Satara	
14	सांगली	53,944	4,629	58,573	Sangli	
15	सोलापूर	68,411	6,874	75,285	Solapur	
16	कोल्हापूर	28,693	1,117	29,810	Kolhapur	
17	औरंगाबाद	69,076	1,801	70,877	Aurangabad	
18	जालना	33,329	1,574	34,903	Jalna	
19	परभणी	22,881	998	23,879	Parbhani	
20	हिंगोली	20,955	360	21,315	Hingoli	
21	बीड	48,221	4,203	52,424	Beed	
22	नांदेड	24,204	446	24,650	Nanded	
23	उस्मानाबाद	33,712	3,143	36,855	Osmanabad	
24	लातूर	30,885	4,127	35,012	Latur	
25	बुलढाजा	48,929	6,403	55,332	Buldhana	
26	अकोला	15,722	2,737	18,459	Akola	
27	वाशिम	14,098	2,696	16,794	Washim	
28	अमरावती	77,053	5,475	82,528	Amravati	
29	यवतमाळ	41,322	3,749	45,071	Yavatmal	
30	वर्धा	30,313	6,868	37,181	Wardha	
31	नागपूर	54,648	10,642	65,290	Nagpur	
32	भंडारा	14,391	2,501	16,892	Bhandara	
33	गोंदिया	6,843	930	7,773	Gondiya	
34	चंद्रपूर	12,891	2,508	15,399	Chandrapur	
35	गडचिरोली	7,335	1,076	8,411	Gadchiroli	
	महाराष्ट्र राज्य	13,17,982	1,14,871	14,32,853	Maharashtra State	

आधार :- कृषि आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.-- Commissioner of Agriculture, Government of Maharashtra, Pune

13. जलसिंचन / IRRIGATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 13.5

निर्मित सिंचन क्षमता व प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र
Irrigation potential created and actual Irrigated area
(2006 - 07)

(आकडे हजार हेक्टरात)

(Figure in thousand hectares)

अ-गु ङ	जिल्हे	जून, २००७ अखेर निर्मित सिंचन क्षमता Irrigation potential created at the end of June, 2007				प्रत्यक्ष सिंचित क्षेत्र २००६-०७ Actual Irrigated Area 2006-07				सिंचित क्षेत्राची निर्मित सिंचनक्षमतेशी टक्केवारी Percentage of Irrigated to potential created area	District
		मोठे प्रजल्प	मध्यम प्रजल्प	लघु प्रजल्प व उपसा सिंचन	एजून एजून	मोठे प्रजल्प	मध्यम प्रजल्प	लघु प्रजल्प व उपसा सिंचन	एजून एजून		
(1)	(2)	Major Projects (3)	Medium Project (4)	Minor Project & Lift Irrigation (5)	Total (6)	Major Projects (7)	Medium Project (8)	Minor Project & lift Irrigation (9)	Total (10)	(11)	
1	मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban
3	ठाणे	36.95	3.07	5.77	45.79	7.74	1.00	2.37	11.11	24.26	Thane
4	रायजड	9.07	4.06	5.90	19.03	4.59	2.33	3.08	10.00	52.55	Raigad
5	रत्नाजिरी	0.00	4.00	6.91	10.91	0.00	0.20	0.20	0.40	3.67	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	2.41	1.29	3.62	7.32	0.09	0.00	0.65	0.74	10.11	Sindhudurg
7	नाशिक	115.60	35.67	41.61	192.88	98.84	16.09	20.54	135.47	70.24	Nashik
8	धुळे	0.00	47.10	42.36	89.46	0.00	37.73	18.28	56.01	62.61	Dhule
9	नांदुरबार	0.00	4.70	48.01	52.71	0.00	1.20	8.00	9.20	17.45	Nandurbar
10	जळगाव	110.93	53.31	28.93	193.17	64.43	42.64	18.09	125.16	64.79	Jalgaon
11	अहमदनगर	233.01	25.91	85.42	344.34	281.56	19.56	16.63	317.75	92.28	Ahmednagar
12	पुणे	232.75	29.25	108.59	370.59	219.32	8.90	118.86	347.08	93.66	Pune
13	सातारा	156.94	15.77	22.14	194.85	151.62	10.25	16.20	178.07	91.39	Satara
14	सांगली	193.76	19.63	4085	254.24	103.72	5.29	4.30	113.31	44.57	Sangli
15	सोलापूर	264.88	32.74	63.90	361.52	239.44	24.25	37.17	290.86	80.45	Solapur
16	जोल्हापूर	186.64	80.84	2398	291.46	134.83	58.92	10.02	203.77	69.91	Kolhapur
17	औरंगाबाद	33.88	36.65	38.70	109.23	23.96	22.38	18.83	65.17	59.66	Aurangabad
18	जालना	37.08	16.05	24.56	77.69	24.20	9.50	8.64	42.34	54.50	Jalna
19	परभणी	142.59	7.54	12.56	162.69	78.44	2.82	3.37	84.63	52.02	Parbhani
20	हिंगोली	23.95	0.00	12.74	36.69	32.57	0.00	4.62	37.19	101.16	Hingoli
21	बीड	74.14	29.64	60.29	164.07	26.69	5.18	6.36	38.23	23.30	Beed
22	नांदेड	124.50	11.93	48.02	184.45	67.86	8.10	11.2	87.16	47.25	Nanded
23	उस्मानाबाद	13.57	29.85	63.87	107.29	2.43	9.60	6.57	18.60	17.34	Osmanabad
24	लातूर	25.61	24.27	47.66	97.54	9.31	4.77	8.88	22.96	23.54	Latur
25	बुलढाजा	26.54	22.36	31.85	80.75	11.68	11.27	16.28	39.23	48.58	Buldhana
26	अकोला	22.70	18.75	11.79	53.24	9.95	6.06	5.03	21.04	39.52	Akola
27	वाशिम	0.94	16.49	31.90	49.33	0.00	3.54	17.16	20.70	41.96	Washim
28	अमरावती	55.23	21.02	21.39	97.64	21.11	4.70	9.3	35.11	35.96	Amravati
29	यवतमाळ	66.95	32.68	41.82	141.45	17.42	13.87	15.25	46.54	32.90	Yavatmal
30	वर्धा	49.99	24.72	9.78	84.49	18.13	8.30	2.19	28.62	33.87	Wardha
31	नागपूर	89.66	33.85	37.93	161.44	72.39	19.42	19.16	110.97	68.74	Nagpur
32	भंडारा	28.83	10.60	40.11	79.54	25.24	9.25	13.88	48.37	60.81	Bhandara
33	गोंदिया	53.36	26.51	26.48	106.35	34.77	21.80	17.74	74.31	69.87	Gondiya
34	चंद्रपूर	13.77	19.47	35.53	68.77	16.60	12.71	20.51	49.82	72.44	Chandrapur
35	गडचिरोली	30.44	0.00	9.93	40.37	23.35	0.00	4.53	27.88	69.06	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	2456.67	739.72	1134.90	4331.29	1822.28	401.63	473.89	2697.80	62.29	Maharashtra State

आधार :- पाटबंधारे विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Irrigation Department, Government of Maharashtra, Mumbai

१४. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय

१४.१ या विभागातील तक्त्यामध्ये पशुधन गणना, पशुवैद्यकीय सुविधा व पशुवधगृहे यांच्याविषयी आकडेवारी दिली आहे.

१४.२. २००३ च्या पशुधन गणनेनुसार गणना केलेले विविध प्रकारचे पशु व कुक्कुट यांची संख्या देण्यात आली आहे. संपूर्ण देशात समान संकल्पना व गणना पध्दती वापरून अशा पंचवार्षिक गणना घेण्यात येतात. अशा गणनांत संपूर्ण पशुधनासंबंधी माहिती प्रत्येक घराघरातून गोळा करण्यात येते. पशुवधगृहातील पशूंची, मोकाट प्राण्यांची व स्थलांतराधीन प्राण्यांची गणना करताना विशेष काळजी घेण्यात येते.

14. ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

14.1. Data on Livestock Census, Veterinary facilities provided and slaughter houses are given in the tables in this section.

14.2. The data on number of livestock and poultry presented is as enumerated in the State at the time of 2003 Livestock Census. These are quinquennial census conducted throughout the country on the basis of uniform concepts and method of enumeration. At these censuses all the livestock is enumerated by house to house enquiry. Particular care is taken to enumerate livestock in the slaughter houses, stray animals and animals in transit.

१४. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/

तक्ता क्रमांक/

जिल्हावार पशुधनाची संख्या/

पशुधनगणना २००३/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा (2)	गाई/बैल /Cattle								
		तीन वर्षांवरील बैल/ Males over 3 years					तीन वर्षांवरील गाई Females over 3 years			
		केवळ पैदाशीसाठी ठेवलेले Used for breeding only	पैदाशीसाठी व कामासाठी उपयोगात आणलेले Used for breeding and work both	केवळ कामाकरिता वापरलेले Used for work only		इतर Others	एकूण Total	दुभत्या In milk	आटलेल्या व एकदाही न कामासाठी वापरातील Working	
				व्यायलेल्या Dry and not calved even once	कामासाठी वापरातील Working					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	मुंबई	300	122	1,305	319	2,046	3,390	792	0	
2	मुंबई उपनगर									
3	ठाणे	7,053	33,145	1,88,758	7,473	2,36,429	62,381	69,693	0	
4	रायगड	5,087	21,915	1,31,122	3,048	1,61,172	66,547	54,933	0	
5	रत्नागिरी	7,310	40,735	1,66,911	6,111	2,21,067	58,100	62,674	0	
6	सिंधुदुर्ग	2,698	23,473	71,889	2,233	1,00,293	24,603	22,343	0	
7	नाशिक	8,621	14,303	3,89,974	3,744	4,16,642	1,51,850	1,68,938	0	
8	धुळे	6,379	3,330	1,62,080	1,959	1,73,748	49,585	40,870	0	
9	नदुरवार	5,456	9,884	1,86,134	1,480	2,02,954	56,773	68,294	0	
10	जळगांव	10,643	12,910	2,40,554	5,271	2,69,378	89,658	69,900	0	
11	अहमदनगर	9,738	24,231	2,57,084	4,144	2,95,197	3,53,508	2,32,439	0	
12	पुणे	9,075	18,213	1,84,513	2,940	2,14,741	2,21,182	1,16,116	0	
13	सातारा	2,348	4,568	1,03,242	819	1,10,977	98,691	55,682	0	
14	सांगली	22,554	12,524	75,545	10,626	1,21,249	53,839	42,860	0	
15	सोलापूर	7,579	21,903	1,41,146	2,242	1,72,870	1,72,247	1,01,870	0	
16	कोल्हापूर	5,096	6,906	92,871	998	1,05,871	75,944	22,446	0	
17	औरंगाबाद	4,730	11,628	2,09,560	773	2,26,691	85,861	68,682	0	
18	जालना	2,968	5,160	1,83,977	1,834	1,93,939	55,002	54,289	0	
19	परभणी	19,404	8,553	1,51,402	569	1,79,928	53,323	41,370	0	
20	हिंगोली	1,812	2,759	1,26,121	227	1,30,919	46,063	42,370	0	
21	बीड	7,918	14,602	2,27,947	949	2,51,416	1,04,825	83,449	0	
22	नांदेड	7,985	7,734	2,29,136	2,655	2,47,510	1,16,728	99,525	0	
23	उस्मानाबाद	6,407	16,796	1,22,471	651	1,46,325	82,165	39,935	0	
24	लातूर	2,709	6,761	1,46,168	1,175	1,56,813	65,399	45,711	0	
25	बुलढाणा	6,213	6,249	2,36,416	1,050	2,49,928	75,176	73,178	0	
26	अकोला	2,328	1,927	1,20,879	1,269	1,26,403	48,422	43,165	0	
27	वाशिम	4,466	5,328	1,26,635	1,238	1,37,667	47,729	38,370	0	
28	अमरावती	5,962	6,722	1,86,353	1,019	2,00,056	78,338	82,597	0	
29	यवतमाळ	5,410	3,643	2,82,694	1,890	2,93,637	97,339	1,44,287	0	
30	वर्धा	6,861	12,598	1,11,646	2,581	1,33,686	48,739	60,562	0	
31	नागपूर	5,460	9,139	2,02,997	2,003	2,19,599	75,876	94,396	0	
32	भंडारा	4,155	5,189	1,09,050	1,447	1,19,841	33,160	35,302	0	
33	गोंदिया	4,237	3,784	1,55,405	1,892	1,65,318	46,765	55,210	0	
34	चंद्रपूर	5,437	5,804	2,50,562	3,610	2,65,413	62,716	87,684	0	
35	गडचिरोली	14,009	27,112	2,25,748	5,992	2,72,861	69,684	88,676	0	
महाराष्ट्र राज्य		2,28,408	4,09,650	57,98,295	86,231	65,22,584	28,31,608	24,08,608	0	

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

TABLE No. 14.1

Live-Stock in each District

Livestock Census 2003

गाई/बैल /Cattle		म्हशी-रेडे/Buffaloes							District
तीन वर्षावरील गाई Females over 3 years		तीन वर्षावरील रे Males over 3 years							
इतर Others	एकूण Total	वासरे Young stock	एकूण गाई - बैल Total Cattle	पैदाशीसाठी व कामासाठी			इतर Others	एकूण Total	(2)
				केवळ पैदाशीसाठी ठेवलेल Used for breeding only	उपयोगात आणलेले Used for breeding and work both	केवळ कामाकरिता वापरलेले Used for work only			
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
98	4,280	2,637	8,963	1,453	8	37	77	1,575	Mumbai Mumbai Suburban
4,103	1,36,177	1,21,100	4,93,706	3,342	5,384	16,632	1,113	26,471	Thane
1,302	1,22,782	1,21,886	4,05,840	1,517	3,791	16,442	597	22,347	Raigad
5,100	1,25,874	1,30,480	4,77,421	1,020	2,824	7,561	301	11,706	Ratnagiri
1,366	48,312	50,869	1,99,474	897	5,169	14,591	607	21,264	Sindhudurg
4,033	3,24,821	2,55,286	9,96,749	3,300	1,486	23,971	520	29,277	Nashik
930	91,385	76,739	3,41,872	1,067	270	361	161	1,859	Dhule
1,142	1,26,209	1,05,947	4,35,110	1,604	300	431	315	2,650	Nandurbar
8,123	1,67,681	1,98,158	6,35,217	4,090	2,174	1,535	1,294	9,093	Jalgaon
5,591	5,91,538	4,28,203	13,14,938	2,643	624	1,537	299	5,103	Ahmednagar
2,423	3,39,721	2,01,486	7,55,948	4,058	876	893	438	6,265	Pune
2,262	1,56,635	93,368	3,60,980	1,388	457	853	222	2,920	Satara
3,775	1,00,474	1,31,604	3,53,327	4,080	3,514	6,041	7,161	20,796	Sangli
3,489	2,77,606	2,19,754	6,70,230	3,456	2,127	4,047	890	10,520	Solapur
1,474	99,864	58,432	2,64,167	2,660	2,333	12,458	728	18,179	Kolhapur
964	1,55,507	1,34,243	5,16,441	931	107	368	135	1,541	Aurangabad
454	1,09,745	1,67,054	4,70,738	863	179	620	128	1,790	Jalna
809	95,502	92,295	3,67,725	1,068	137	158	58	1,421	Parbhani
645	89,078	76,984	2,96,981	382	36	23	21	462	Hingoli
904	1,89,178	1,61,687	6,02,681	1,972	200	473	368	3,013	Beed
3,529	2,19,782	1,92,333	6,59,625	1,650	615	497	575	3,337	Nanded
760	1,22,860	1,89,543	4,58,728	2,192	608	505	425	3,730	Osmanabad
1,500	1,12,610	99,034	3,68,457	946	332	554	283	2,115	Latur
1,378	1,49,732	1,37,204	5,36,864	1,352	143	327	56	1,878	Buldhana
1,034	92,621	82,000	3,01,024	619	63	51	30	763	Akola
2,025	88,124	1,47,264	3,73,055	978	213	11,589	377	13,157	Washim
1,258	1,62,193	1,86,825	5,49,074	2,233	121	158	69	2,581	Amravati
3,797	2,45,423	1,98,645	7,37,705	2,197	183	510	220	3,110	Yavatmal
2,552	1,11,853	97,033	3,42,572	1,893	264	291	204	2,652	Wardha
4,805	1,75,077	1,53,497	5,48,173	2,416	223	238	149	3,026	Nagpur
1,626	70,088	91,421	2,81,350	1,589	401	1,796	192	3,978	Bhandara
2,029	1,04,004	1,13,593	3,82,915	1,805	1,177	17,790	645	21,417	Gondiya
4,048	1,54,448	1,71,801	5,91,662	1,620	419	915	232	3,186	Chandrapur
4,377	1,62,737	2,02,938	6,38,536	2,848	6,952	40,550	1,523	51,873	Gadchiroli
83,705	53,23,921	48,91,343	1,67,37,848	66,129	43,710	1,84,803	20,413	3,15,055	Maharashtra State

		म्हशी-रेडे / Buffaloes						
		तीन वर्षावरील म्हशी Females over 3 years						
अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	दुभत्या In milk	आटलेल्या व एकदाही न व्यायलेल्या Dry and not calved even once	कामाच्या Working	इतर Others	एकूण Total	रेडके Young Stock	एकूण म्हशी-रेडे Total buffaloes
(1)	(2)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
1	मुंबई	55,891	688	0	61	56,640	17,804	76,019
2	मुंबई उपनगर							
3	ठाणे	1,01,995	38,271	0	1,971	1,42,237	54,840	2,23,548
4	रायगड	35,675	24,561	0	732	60,968	43,371	1,26,686
5	रत्नागिरी	16,546	10,324	0	991	27,861	20,653	60,220
6	सिंधुदुर्ग	20,415	15,398	0	574	36,387	36,727	94,378
7	नाशिक	68,068	53,723	0	2,165	1,23,956	79,790	2,33,023
8	धुळे	32,167	22,185	0	791	55,143	35,622	92,624
9	नदुरबार	29,542	29,997	0	767	60,306	50,190	1,13,146
10	जळगांव	1,08,967	71,973	0	3,744	1,84,684	1,45,219	3,38,996
11	अहमदनगर	67,014	52,631	0	1,240	1,20,885	73,000	1,98,988
12	पुणे	1,29,580	62,283	0	2,865	1,94,728	84,424	2,85,417
13	सातारा	1,55,312	82,239	0	3,312	2,40,863	1,24,808	3,68,591
14	सांगली	1,64,336	92,229	0	2,431	2,59,066	1,77,987	4,57,849
15	सोलापूर	1,41,045	72,267	0	2,853	2,16,165	1,60,102	3,86,787
16	कोल्हापूर	3,24,964	1,06,807	0	4,637	4,36,408	2,10,063	6,64,650
17	औरंगाबाद	28,372	18,604	0	400	47,376	29,951	78,868
18	जालना	24,183	18,829	0	143	43,155	32,859	77,804
19	परभणी	63,363	25,632	0	455	89,450	44,654	1,35,525
20	हिंगोली	27,156	18,846	0	282	46,284	33,667	80,413
21	बीड	82,399	51,035	0	1,106	1,34,540	84,174	2,21,727
22	नांदेड	1,11,695	52,323	0	2,188	1,66,206	1,01,468	2,85,000
23	उस्मानाबाद	62,327	29,573	0	852	92,752	67,453	1,63,935
24	लातूर	84,550	48,930	0	1,330	1,34,810	1,01,468	2,38,393
25	बुलढाणा	46,307	34,628	0	683	81,618	45,874	1,29,370
26	अकोला	23,897	15,399	0	576	39,872	20,079	60,714
27	वाशिम	28,101	16,839	0	744	45,684	24,738	83,579
28	अमरावती	39,713	33,033	0	903	73,649	42,765	1,18,995
29	यवतमाळ	41,457	38,831	0	1,334	81,622	51,828	1,36,560
30	वर्धा	17,565	16,991	0	1,342	35,898	24,000	62,550
31	नागपूर	26,580	21,516	0	706	48,802	32,577	84,405
32	भंडारा	25,683	19,940	0	975	46,598	37,888	88,464
33	गोंदिया	22,471	16,274	0	640	39,385	39,237	1,00,039
34	चंद्रपूर	28,028	27,564	0	798	56,390	48,174	1,07,750
35	गडचिरोली	16,263	11,407	0	548	28,218	29,000	1,09,091
महाराष्ट्र राज्य		22,51,627	12,51,840	0	45,139	35,48,606	22,20,443	60,84,104

TABLE No. 14.1- Contd.

मेंढरे Sheep	शेळ्या Goats	घोडे-शिंंगरे Horse and ponies	इतर जनावरे Other live-stock	एकूण पशुधन Total live-stock	कोंबड्या, बदके वगैरे Total poultry	कुत्रे Dogs	कुत्र्यांचा समावेश करून एकूण पशुधन Total live- stock including dogs (34)	District
(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(2)
20,830	37,232	869	6,022	1,49,935	62,850	22,547	1,72,482	Mumbai Mumbai Suburban
985	2,31,233	1,440	9,057	9,59,969	20,35,252	1,77,898	11,37,867	Thane
1,166	1,23,923	643	4,353	6,62,611	19,30,536	54,797	7,17,408	Raigad
13	37,562	139	512	5,75,867	10,53,712	42,117	6,17,984	Ratnagiri
61	31,243	446	1,709	3,27,311	8,00,356	34,835	3,62,146	Sindhudurg
3,24,934	6,99,975	7,011	32,201	22,93,893	32,17,551	1,43,007	24,36,900	Nashik
2,41,482	3,20,706	10,831	29,819	10,37,334	5,23,270	24,608	10,61,942	Dhule
31,180	3,18,701	8,405	20,865	9,27,407	9,55,259	30,749	9,58,156	Nandubar
27,796	4,85,409	7,029	24,953	15,19,400	9,07,680	69,155	15,88,555	Jalgaon
3,94,994	10,55,767	5,253	31,525	30,01,465	21,39,029	2,47,925	32,49,390	Ahmednagar
4,11,109	5,34,056	4,643	32,684	20,23,857	54,78,222	1,57,748	21,81,605	Pune
4,37,302	4,01,750	2,165	9,172	15,79,960	22,26,832	1,18,330	16,98,290	Satara
2,07,569	3,69,967	9,170	11,923	14,09,805	21,27,346	98,325	15,08,130	Sangli
2,52,621	8,46,154	6,092	21,544	21,83,428	16,72,139	1,62,198	23,45,626	Solapur
1,67,870	1,73,268	2,402	5,194	12,77,551	12,58,815	77,543	13,55,094	Kolhapur
83,530	3,75,501	2,517	25,298	10,82,155	4,85,115	72,171	11,54,326	Aurangabad
46,925	2,50,395	1,025	21,191	8,68,078	4,01,057	43,915	9,11,993	Jalna
22,964	1,92,744	725	12,621	7,32,304	2,08,797	34,948	7,67,252	Parbhani
5,576	1,54,278	193	8,831	5,46,272	1,95,716	30,208	5,76,480	Hingoli
1,21,925	4,57,080	730	11,186	14,14,929	7,94,338	93,619	15,08,548	Beed
48,308	3,50,037	541	29,983	13,73,494	5,54,294	62,441	14,35,935	Nanded
38,790	2,50,476	165	6,406	9,18,500	4,53,481	54,632	9,73,132	Osmanabad
44,668	1,90,728	567	11,274	8,54,087	4,26,689	52,141	9,06,228	Latur
93,716	3,25,619	2,019	21,094	11,08,682	3,83,934	51,137	11,59,819	Buldhana
3,931	1,82,090	712	7,454	5,55,925	2,85,351	34,701	5,90,626	Akola
2,584	1,83,367	31,787	19,126	6,93,498	1,93,426	31,797	7,25,295	Wahim
22,180	2,91,552	3,814	12,692	9,98,307	4,32,037	58,884	10,57,191	Amravati
7,569	3,69,832	889	11,155	12,63,710	5,54,111	59,100	13,22,810	Yavatmal
3,370	1,58,812	138	2,631	5,70,073	2,70,253	42,700	6,12,773	Wardha
10,111	2,71,767	1,975	9,532	9,25,963	7,07,807	57,977	9,83,940	Nagpur
2,013	1,57,263	106	1,479	5,30,675	2,59,726	20,596	5,51,271	Bhandara
26	1,57,337	4,233	3,427	6,47,977	3,05,646	21,139	6,69,116	Gondiya
34,780	2,54,434	3,331	5,949	9,97,906	6,29,463	30,581	10,28,487	Chandrapur
62,263	2,08,869	1,308	52,450	10,72,517	6,65,989	45,687	11,18,204	Gadchiroli
31,75,141	1,04,49,127	1,23,313	5,15,312	3,70,84,645	3,45,96,079	23,60,156	3,94,45,001	Maharashtra State

Source.-Commissioner of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune.

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय / ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 14.2

पशुसंवर्धनासाठी पायाभूत सुविधा

Infrastructure facilities in Animal Husbandry

(2007-08)

अ.क्र Serial No.	जिल्हा (2)	पशुवैद्यकीय रुग्णालये Veterinary Hospitals	पशुवैद्यकीय दवाखाने Veterinary Dispensaries	कृत्रिम रेतन केंद्रे Artificial Insemination Centres	पशुवधगृहे Slaughter Houses	मेंढ्या व लोकर विस्तारित केंद्रे Sheeps and Wool Extension Centres	गार्ड-बैल पैदास केंद्रे Cattle Breeding farms	कुक्कुट पालन केंद्रे Poultry Breeding farms	सुकरे पैदास केंद्र Pig Breeding farms	District (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
	1950-51	254 ***	-	-	210	-	4	-	-	
	1960-61	454 ***	-	36	298	12	15	-	-	
	1970-71	26	263	870	N.A.	12	15	-	-	
	1980-81	56	507	2,417	197	...	12	-	-	
	1990-91	31	815	3,602	387	2	12	20	-	
	1999-00	31	1,209	4,453	421	1	12	20	-	
	2000-01	31	1,353	4,524	338	1	12	20	-	
	2001-02	31	1,394	4,566	338	1	12	20	-	
1	मुंबई	}	0	0	--	1	0	0	0	} Mumbai
2	मुंबई उपनगर									
3	ठाजे	1	61	--	3	0	0	1	0	Thane
4	रायजड	1	30	--	1	0	0	1	0	Raigad
5	रत्नाजिरी	1	21	--	0	0	0	1	0	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1	20	--	2	0	0	0	0	Sindhudurg
7	नाशिक	1	92	--	10	0	0	1	0	Nashik
8	धुळे	1	38	--	4	0	0	1	0	Dhule
9	नांदुरबार	0	45	--	5	0	0	0	0	Nandurbar
10	जळगाव	1	60	--	19	0	0	0	0	Jalgaon
11	अहमदनगर	1	74	--	7	0	1	1	0	Ahmednagar
12	पुणे	1	62	--	8	1	1	1	0	Pune
13	सातारा	1	59	--	12	0	0	1	0	Satara
14	सांगली	1	82	--	2	0	1	1	0	Sangli
15	सोलापूर	1	55	--	4	0	1	1	0	Solapur
16	कोल्हापूर	1	90	--	13	0	0	1	0	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1	32	--	11	0	1	1	0	Aurangabad
18	जालना	1	27	--	5	0	0	0	0	Jalna
19	परभजी	0	27	--	6	0	0	1	0	Parbhani
20	हिंगोली	0	30	--	11	0	1	0	0	Hingoli
21	बीड	1	73	--	6	0	0	1	0	Beed
22	नांदेड	1	16	--	4	0	0	1	0	Nanded
23	उस्मानाबाद	1	37	--	17	0	0	1	0	Osmanabad
24	लातूर	1	52	--	11	0	0	0	0	Latur
25	बुलढाजा	1	31	--	26	0	0	0	0	Buldhana
26	अकोला	1	27	--	28	0	0	1	0	Akola
27	वाशिम	0	17	--	14	0	0	0	0	Washim

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.2 contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
28	अमरावती	1	68	--	47	0	1	1	0	Amravati
29	यवतमाळ	1	44	--	30	0	0	1	0	Yavatmal
30	वर्धा	1	26	--	14	0	1	0	0	Wardha
31	-नाजपूर	1	43	--	6	0	1	1	0	Nagpur
32	भंडारा	1	29	--	1	0	0	0	0	Bhandara
33	जोर्दिया	0	31	--	0	0	0	0	0	Gondiya
34	चंद्रपूर	1	28	--	7	0	0	0	0	Chandrapur
35	जडचिरोली	1	90	--	3	0	1	0	0	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		28	1,517	--	338	0	10	20	0	Maharashtra State

टिप.- *1) यामध्ये शेतकी विद्यापीठा अंतर्गत असणा-या परळ, परभणी व नागपूर येथील पशुवैद्यकीय सर्व चिकित्सालयांचा समावेश आहे

**2) लोकर विश्लेषण प्रयोगशाळा

***3) पशुवैद्यकीय दवाखाना व पशुवैद्यकीय रुग्णालयाचा यात समावेश आहे

Note.- * 1) Includes all Veterinary Hospitals are under Paral, Parbhani & Nagpur and are under agricultural University

**2) Wool Analysis Laboratory

***3) Includes both Hospitals and Dispensaries

आधार.- पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.- Commissioner of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/
तक्ता क्रमांक/
पशुवैद्यकीय संस्थांनी केलेले काम/
(2007-

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	उपचार केलेली जनावरे Cases Treated	खच्ची केलेली जनावरे Castrations performed	लस टोचणी केलेली जनावरे / Vaccinations performed				
				घटसर्प Haemorrhagic septicaemia	फ-या Black Quarter	Anthrax	लाळया खुरकत Foot and mouth	इन्टोरोटोक्सामिया Enteratexaemia
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	मुंबई	0	0	0	0	0	0	0
2	मुंबईउप-गजर							
3	ठाजे	1,92,416	15,194	1,73,365	1,22,039	0	4,88,254	47,185
4	रायजड	1,47,180	13,264	1,08,985	82,438	0	3,30,419	28,156
5	रत्नाजिरी	1,62,712	8,666	96,795	63,758	0	2,99,304	18,149
6	सिंधुदुर्ज	1,47,954	7,556	56,129	17,094	0	1,67,446	2,001
7	नाशिज	5,19,718	44,684	2,22,262	2,06,118	0	8,24,203	1,22,419
8	धुळे	2,01,515	20,639	1,48,014	51,833	0	2,17,331	1,22,664
9	नांदुरबार	3,45,407	18,831	43,087	52,569	0	3,51,889	9,532
10	जळजाव	6,32,769	40,779	1,55,409	26,663	0	10,21,734	38,391
11	अहमद-गजर	4,17,783	52,632	2,29,637	2,43,901	0	16,31,498	1,49,084
12	पुजे	6,02,323	28,299	2,59,230	1,35,645	12,984	7,81,216	1,98,597
13	सातारा	4,22,741	11,626	1,57,969	75,529	2,935	5,74,190	1,32,062
14	सांजली	3,35,793	14,315	2,05,625	64,429	0	4,82,151	1,30,473
15	सोलापूर	6,33,143	32,379	1,68,012	93,991	0	5,28,968	1,70,517
16	जोल्हापूर	5,28,761	14,975	1,72,948	99,872	0	5,09,875	93,623
17	औरंगाबाद	3,44,510	29,287	1,11,630	1,04,682	0	9,13,883	43,750
18	जालगा	1,65,555	17,818	1,05,753	1,26,175	0	4,58,346	23,232
19	परभजी	1,72,882	14,798	65,850	78,096	0	2,66,794	19,248
20	हिंगोली	122,270	9,793	61,728	57,019	0	1,60,209	13,292
21	बीड	3,46,078	33,523	1,45,800	1,46,581	0	5,93,120	52,747
22	नांदेड	3,53,534	29,706	1,87,348	1,78,145	0	9,30,030	40,128
23	उस्मानाबाद	3,26,497	18,010	1,17,143	83,347	1,090	3,78,293	42,872
24	लातूर	3,13,277	21,119	1,59,454	1,17,102	1,287	4,08,307	46,669
25	बुलढाजा	2,16,395	18,140	87,251	75,894	0	4,16,632	39,913
26	अजोला	2,06,122	12,369	75,675	46,871	0	1,73,024	20,081
27	वाशिम	1,31,665	10,900	51,647	30,019	0	1,82,245	18,385
28	अमरावती	3,82,172	28,943	1,35,568	1,25,634	0	3,68,865	54,001
29	यवतमाळ	5,22,639	46,295	1,57,591	1,40,494	0	5,63,334	72,069
30	वर्धा	1,70,845	14,924	1,04,029	76,496	0	2,94,465	20,286
31	नाजपूर	3,54,619	29,827	1,63,255	1,14,333	0	4,30,253	34,132
32	भंडारा	1,26,808	10,674	90,959	67,907	0	2,92,791	22,331
33	जोदिया	1,03,744	16,907	1,19,251	81,838	0	3,52,168	20,535
34	चंद्रपूर	2,73,471	28,409	1,65,152	1,13,414	0	4,69,367	30,020
35	जडचिरोली	2,88,545	32,228	1,34,607	1,00,387	0	4,20,675	26,346
महाराष्ट्र राज्य		1,02,11,843	7,47,509	44,37,158	32,00,313	18,296	1,62,81,279	19,02,890

आधार :- पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

TABLE No. 14.3

Work Done By Veterinary Institutions

08)

लस टोचणी केलेली जनावरे / Vaccinations performed					कृत्रिम रेतन केलेली जनावरे Animals covered by artificial insemina- tions		नैसर्गिक रेतन केलेली जनावरे Animals covered by Nature services		District
शेळ्या, मेंढ्यांची देवी Sheep and Goat, Pox	रानीखेत (मानमोडी) Ranikhet Disease	कोंबड्याची देवी Fowl Pox	इतर Other	एकूण Total	गायी Cows	म्हशी Buffaloes	गायी Cows	म्हशी Buffaloes	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	
									Mumbai Mumbai Suburban
0	10,84,371	3,65,934	5,42,514	28,23,666	7,199	7,340	N.A.	N.A.	Thane
10,949	7,04,003	1,64,733	3,20,277	17,49,960	6,722	6,257	N.A.	N.A.	Raigad
0	6,22,884	2,53,858	2,87,542	16,61,186	9,321	3,740	N.A.	N.A.	Ratnagiri
0	5,24,592	1,65,825	2,44,647	11,77,734	7,186	4,808	N.A.	N.A.	Sindhudurg
0	7,37,139	1,03,714	4,42,829	26,58,684	54,156	8,398	N.A.	N.A.	Nashik
0	2,80,693	79,764	2,37,088	11,37,387	11,899	4,010	N.A.	N.A.	Dhule
0	1,49,583	79,631	1,21,573	8,07,997	6,078	3,785	N.A.	N.A.	Nandurbar
0	81,033	10,581	2,10,900	15,45,280	24,558	11,270	N.A.	N.A.	Jalgaon
4,000	6,37,556	1,55,239	5,76,271	36,37,766	1,41,830	11,919	N.A.	N.A.	Ahmednagar
4,790	6,17,674	1,58,613	3,63,936	25,32,685	1,29,934	24,341	N.A.	N.A.	Pune
33,367	9,21,359	68,301	1,65,188	21,30,900	96,784	59,885	N.A.	N.A.	Satara
5,509	6,74,072	86,774	1,31,697	17,80,759	67,777	96,088	N.A.	N.A.	Sangli
29,453	5,08,740	98,299	3,04,106	19,02,086	96,383	28,456	N.A.	N.A.	Solapur
1,391	4,61,535	53,085	2,89,953	16,82,477	52,732	84,497	N.A.	N.A.	Kolhapur
0	63,108	23,365	2,00,367	14,60,705	55,469	8,705	N.A.	N.A.	Aurangabad
0	1,20,654	26,560	96,318	9,57,038	16,750	6,068	N.A.	N.A.	Jalna
2,500	19,376	12,287	27,544	4,91,695	13,761	7,348	N.A.	N.A.	Parbhani
0	32,822	7,331	18,484	3,50,885	7,080	4,526	N.A.	N.A.	Hingoli
0	1,65,133	85,805	41,045	12,30,231	47,609	12,296	N.A.	N.A.	Beed
0	1,69,807	48,205	1,04,584	16,58,247	20,123	13,126	N.A.	N.A.	Nanded
0	1,68,146	70,286	71,904	9,33,081	37,271	12,724	N.A.	N.A.	Osmanabad
0	50,741	26,137	10,011	8,19,708	36,457	27,059	N.A.	N.A.	Latur
0	52,704	3,000	96,078	7,71,472	21,978	15,204	N.A.	N.A.	Buldhana
0	67,077	4,389	24,029	4,11,146	20,165	13,937	N.A.	N.A.	Akola
0	16,808	3,450	34,158	3,36,712	8,735	7,489	N.A.	N.A.	Washim
0	1,19,118	9,061	1,22,084	9,39,132	30,570	11,477	N.A.	N.A.	Amravati
0	65,251	23,119	66,895	10,88,831	23,144	15,101	N.A.	N.A.	Yavatmal
0	41,690	18,997	74,902	6,31,665	22,573	3,066	N.A.	N.A.	Wardha
0	1,56,213	34,971	1,92,325	11,26,104	34,963	4,210	N.A.	N.A.	Nagpur
0	34,541	25,921	85,793	6,20,329	20,188	2,731	N.A.	N.A.	Bhandara
0	49,684	34,256	62,505	7,20,237	9,124	3,395	N.A.	N.A.	Gondiya
1,000	55,162	26,760	1,50,111	10,11,986	11,685	6,583	N.A.	N.A.	Chandrapur
0	55,304	17,296	65,431	8,20,803	6,846	3,560	N.A.	N.A.	Gadchiroli
92,959	95,08,573	23,45,547	57,83,089	4,36,08,574	11,57,050	5,33,399	N.A.	N.A.	Maharashtra State

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/ ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 14.4

दुग्धशाळा आणि दूध शीतकरण केंद्रांची संख्या आणि त्यांची क्षमता

Number of Milk Plants and Milk Chilling Centres and their Capacity

अनु क्र. Sr. No.	वर्ष Year	सरासरी प्रतिदिन दूध संकलन (लाख लिटरमध्ये) Average Collection of milk (in lakhs Ltrs)	दूध प्रक्रिया संयंत्रे /Milk Plants		दूध शीतकरण केंद्र /Chilling Centre	
			संख्या Number	क्षमता (लाख लिटरमध्ये) Capacity (in Lakhs Ltrs)	संख्या Number	क्षमता (लाख लिटरमध्ये) Capacity (in Lakhs Ltrs)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1	1984-85	17.42	25	28.25	83	8.58
2	1990-91	23.78	33	42.40	82	8.16
3	1995-96	31.49	31	32.10	77	7.19
4	1996-97	33.89	31	32.10	77	7.19
5	1997-98	35.56	32	32.30	80	7.64
6	1998-99	36.02	32	32.30	69	6.57
7	1999-00	37.38	57	63.60	105	17.37
8	2000-01	38.50	57	63.60	105	17.37
9	2001-02	43.71	77	49.35	118	21.39
10	2002-03	42.49	78	51.25	121	22.36
11	2003-04	37.84	79	51.28	119	22.21
12	2004-05	38.10	80	51.30	119	22.21
13	2005-06	40.09	84	52.98	121	22.51
14	2006-07	39.69	85	53.08	121	22.51
15	2007-08	38.61	88	53.53	121	22.94

आधार - दुग्ध विकास आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, वरली, मुंबई

Source - Commissioner of Dairy Development, Government of Maharashtra, Warli, Mumbai

---

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.5

---

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय/

तक्ता क्रमांक/

उपचार केलेल्या आणि खच्ची केलेल्या जनावरांची संख्या/

(2007-

मुख्यालयाच्या ठिकाणी उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of cases treated at the headquarter													
अनु.क्र. Sr. No.	जिल्हा	अंतरुग्ण In-patients						बाह्यरुग्ण Out-patients					
		अश्वजातीय Equine	गोवंशीय Bovine	मेंढी,बकरी Sheep & Goats	कोंबडया Poultry	इतर others	एकूण Total	अश्वजातीय Equine	गोवंशीय Bovine	मेंढी,बकरी Sheep & Goats	कोंबडया Poultry	इतर others	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	मुंबई												
2	मुंबईउप-ाजर												
3	ठाजे	0	0	0	0	0	0	248	60516	13910	3517	4372	82563
4	रायजड	0	1502	395	384	98	2379	891	56464	7888	3824	3582	72649
5	रत्नाजिरी	0	0	0	0	0	0	27	62927	7744	10741	2563	84002
6	सिंधुदुर्ग	0	1	0	0	0	1	20	54992	3312	13163	5868	77355
7	शाशिज	0	0	0	0	0	0	506	225059	58067	1124	7354	292110
8	धुळे	0	0	0	0	0	0	247	82153	34790	6132	1646	124968
9	तंदुरबार	0	0	0	0	0	0	100	61567	17400	257	440	79764
10	जळजाव	0	0	0	0	0	0	211	132550	73106	63902	2722	272491
11	अहमद-ाजर	0	0	0	0	0	0	227	401998	58751	2624	3415	467015
12	पुजे	0	10	0	0	0	10	190	330960	44980	2070	11781	389981
13	सातारा	0	44	0	0	0	44	698	204634	73076	1960	8682	289050
14	सांजली	1	58	2	0	4	65	240	243369	45599	1233	8469	298910
15	सोलापूर	32	59	0	0	0	91	262	309445	92827	1219	7813	411566
16	जोल्हापूर	4	6	0	0	0	10	330	232269	71718	3788	10571	318676
17	औरंगाबाद	1	0	0	0	0	1	205	191643	57624	3419	4137	257028
18	जाल-ा	0	14	3	0	0	17	102	111988	27125	958	1678	141851
19	परभजी	0	0	0	0	0	0	101	117352	32051	823	2041	152368
20	हिंगोली	0	0	0	0	0	0	73	81052	22069	1104	1300	105598
21	बीड	0	2	0	0	0	2	231	238577	50826	3137	4651	297422
22	गांदेड	0	36	30	0	0	66	568	240573	72083	2333	2852	318409
23	उस्मा-ाबाद	0	0	0	0	0	0	66	176810	46025	612	2204	225717
24	लातूर	2	3385	252	0	0	3639	128	227246	22948	1664	4670	256656
25	बुलढाजा	0	0	0	0	0	0	337	127211	47612	4236	3082	182478
26	अजोला	3	30	0	0	0	33	269	110128	32849	7544	3125	153915
27	वाशिम	0	0	0	0	0	0	22	64610	32500	1396	765	99293
28	अमरावती	3	63	1	0	1	68	553	183369	72625	1694	7137	265378
29	यवतमाळ	0	43	0	0	0	43	262	223475	99736	4975	5829	334277
30	वर्धा	0	0	0	0	0	0	57	84268	27338	2432	5768	119863
31	गाजपूर	0	0	0	0	0	0	43	148307	54997	3898	13953	221198
32	भंडारा	0	5	0	0	0	5	3	68863	21335	3083	2464	95748
33	जोदिया	0	0	0	0	0	0	15	59794	10594	1645	1180	73228
34	चंद्रपूर	0	7	0	0	0	7	35	116562	61573	5653	5647	189470
35	जडचिरोली	0	0	0	0	0	0	0	129222	38760	7622	1134	176738
महाराष्ट्र राज्य		46	5265	683	384	103	6481	7267	5159953	1433838	173782	152895	6927735

ANIMAL HUBANDRY AND DAIRYING

TABLE No.14.5

Animal Treated and Castrated

08)

एकूण औषधोपचार केलेल्या परंतु संस्थाकडे न आणलेल्या पशूंची संख्या											
फिरतीवर उपचार केलेल्या पशूंची संख्या No. of cases treated on tour					Total No. of Cases supplied with Medicines but not brought to the institutions		मुख्यालयाच्या ठिकाणी खच्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed at the headquarter				District
अश्वजातीय Equine	गोवंशीय Bovine	मेंढी,बकरी Sheep & Goats	कोंबडया Poultry	इतर Others	एकूण Total		अश्वजातीय Equine	गोवंशीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	(2)
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Mumbai Suburban
110	84242	21701	1524	2276	109853	22613	0	4768	720	5488	Thane
137	60576	8495	1406	1538	72152	942	0	4921	1	4922	Raigad
20	59077	10090	8438	1085	78710	8225	0	3092	213	3305	Ratnagiri
1	58182	4217	7013	1185	70598	21488	0	3117	38	3155	Sindhudurg
37	118121	109210	200	40	227608	80	0	26773	725	27498	Nashik
8	50365	26173	1	0	76547	1137	0	10211	2780	12991	Dhule
53	101278	164311	0	1	265643	516	0	9495	849	10344	Nandurbar
12	91402	53821	6	51	145292	5024	1	27189	791	27981	Jalgaon
32	129157	36267	168	130	165754	0	0	35648	2722	38370	Ahmednagar
194	131717	78436	946	1039	212332	3305	9	17380	3085	20474	Pune
164	72172	60594	305	412	133647	3225	1	6123	1536	7660	Satara
7	28448	5217	3021	125	36818	5266	0	6784	6237	13021	Sangli
7	128032	93348	17	82	221486	10173	0	12240	9830	22070	Solapur
16	65629	143672	91	667	210075	6437	18	7749	5723	13490	Kolhapur
1	42082	45033	348	17	87481	22781	0	22206	5	22211	Aurangabad
0	16869	6726	74	18	23687	11471	0	14411	26	14437	Jalna
1	17480	2961	17	55	20514	19274	0	11709	0	11709	Parbhani
1	15986	679	0	6	16672	11099	0	8467	0	8467	Hingoli
2	41809	6084	711	48	48654	3128	0	27079	330	27409	Beed
4	24054	10737	238	26	35059	8421	0	26713	258	26971	Nanded
5	71813	28870	20	72	100780	730	0	13533	152	13685	Osmanabad
2	46863	6000	9	108	52982	788	0	17523	5	17528	Latur
1	30271	3445	163	37	33917	0	0	13416	104	13520	Buldhana
10	45484	4601	1843	236	52174	3424	0	7237	324	7561	Akola
3	21931	9460	908	70	32372	4270	0	7156	0	7156	Washim
100	101260	14560	296	510	116726	6951	0	15056	608	15664	Amravati
2	147353	38585	1974	405	188319	4960	0	25589	127	25716	Yavatmal
4	42531	8125	92	230	50982	2743	0	6290	251	6541	Wardha
4	109672	22665	563	517	133421	2554	0	10498	3025	13523	Nagpur
0	24489	5934	475	157	31055	1864	0	4828	1554	6382	Bhandara
0	23002	7072	359	83	30516	3289	0	9944	848	10792	Gondiya
13	55072	27816	833	260	83994	7600	0	15016	223	15239	Chandrapur
2	82917	25332	3437	119	111807	2953	0	12474	3143	15617	Gadchiroli
987	2141063	1090237	35496	13048	3280831	207543	29	444676	46737	491442	Maharashtra State

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	फिरतीवर खच्ची केलेल्यांची संख्या Castrations performed on tour				खालील वळूंच्या रेतनापासून कृत्रिम रेतन केलेल्या जनावरांची संख्या No. of animals inseminated by semen of following bulls				
		अश्वजातीय Equine	गोजातीय Bovine	इतर Others	एकूण Total	विदेशी वळू Exotic bull	संकरित वळू Cross-breed bull	देशी वळू Indigencious bull	रेडा Male Buffaloes	एकूण Total
(1)	(2)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)
1	मुंबई	}	--	--	--	--	--	--	--	--
2	मुंबईउप-ाजर									
3	ठाजे	0	8818	888	9706	4789	2188	222	7340	14539
4	रायजड	0	8320	22	8342	4211	2510	1	6257	12979
5	रत्नाजिरी	0	5070	291	5361	4991	4330	0	3740	13061
6	सिंधुदुर्ज	0	4358	43	4401	4544	2642	0	4808	11994
7	-ाशिज	0	16948	238	17186	22275	30370	1511	8398	62554
8	धुळे	0	6753	895	7648	4063	7836	0	4010	15909
9	-ांदुरबार	0	8190	297	8487	3503	2575	0	3785	9863
10	जळजाव	0	12728	70	12798	8588	15970	0	11270	35828
11	अहमद-ाजर	0	13461	801	14262	34323	107192	315	11919	153749
12	पुजे	0	5889	1936	7825	7040	120752	2142	24341	154275
13	सातारा	0	2735	1230	3965	3906	79984	12894	59885	156669
14	सांजली	0	700	594	1294	1115	54728	11934	96088	163865
15	सोलापूर	0	4907	5402	10309	8471	70403	17509	28456	124839
16	जोल्हापूर	0	760	723	1483	424	48982	3326	84497	137229
17	औरंगाबाद	0	7075	1	7076	14397	41072	0	8705	64174
18	जाल-ा	0	3292	89	3381	8729	8021	0	6068	22818
19	परभजी	0	3083	6	3089	2803	3207	7751	7348	21109
20	हिंगोली	0	1326	0	1326	4204	2386	490	4526	11606
21	बीड	0	5982	132	6114	10083	36374	1152	12296	59905
22	-ांदेड	0	2733	2	2735	4459	4830	10834	13126	33249
23	उस्मा-ाबाद	0	4216	109	4325	6181	27042	4048	12724	49995
24	लातूर	0	3591	0	3591	4063	11953	20441	27059	63516
25	बुलढाजा	0	4611	9	4620	10983	10995	0	15204	37182
26	अजोला	0	4808	0	4808	12076	8089	0	13937	34102
27	वाशिम	0	3744	0	3744	5371	3364	0	7489	16224
28	अमरावती	0	13021	258	13279	16170	13852	548	11477	42047
29	यवतमाळ	0	20448	131	20579	13567	8557	1020	15101	38245
30	वर्धा	0	8259	124	8383	9262	12323	988	3066	25639
31	-ाजपूर	0	13891	2413	16304	15119	19825	19	4210	39173
32	भंडारा	0	3654	638	4292	5194	14994	0	2731	22919
33	जोदिया	0	5607	508	6115	4965	4158	1	3395	12519
34	चंद्रपूर	0	13087	83	13170	6138	5547	0	6583	18268
35	जडचिरोली	0	13562	3049	16611	5140	1706	0	3560	10406
महाराष्ट्र राज्य		0	235627	20982	256609	271147	788757	97146	533399	1690449

TABLE No. 14.5.-contd.

कृत्रिम रेतनाद्वारे जन्माला आलेली वासरे Calves born by artificial insemination				केलेली एकूण लस टोचणी Total vaccinations carried out	District
संकरित Crossbreed	देशी Indigeneous	रेडकू Buffaloes bulls	एकूण Total	(33)	(2)
(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(2)
--	--	--	--	--	Mumbai Mumbai Suburban
1895	7	2564	4466	2823666	Thane
2079	0	2506	4585	1749960	Raigad
3208	0	1426	4634	1661186	Ratnagiri
2482	0	1866	4348	1177734	Sindhudurg
16340	535	2268	19143	2658684	Nashik
3734	0	1369	5103	1137387	Dhule
1634	0	1003	2637	807997	Nandurbar
8209	0	3768	11977	1545280	Jalgaon
52127	168	4063	56358	3637766	Ahmednagar
48582	282	7871	56735	2532685	Pune
32656	4267	21967	58890	2130900	Satara
19723	3560	33979	57262	1780759	Sangli
26947	4820	10121	41888	1902086	Solapur
18684	668	29520	48872	1682477	Kolhapur
19223	0	2450	21673	1460705	Aurangabad
5119	0	1941	7060	957038	Jalna
1794	1974	2374	6142	491695	Parbhani
2136	95	1438	3669	350885	Hingoli
15743	466	3796	20005	1230231	Beed
3020	3782	4179	10981	1658247	Nanded
9521	792	3352	13665	933081	Osmanabad
4409	5773	6726	16908	819708	Latur
5869	0	4497	10366	771472	Buldhana
3706	0	2790	6496	411146	Akola
1646	0	1916	3562	336712	Washim
7075	64	2931	10070	939132	Amravati
5267	37	3968	9272	1088831	Yavatmal
5365	75	845	6285	631665	Wardha
11503	4	1558	13065	1126104	Nagpur
5906	0	869	6775	620329	Bhandara
2559	0	1182	3741	720237	Gondiya
3330	0	2215	5545	1011986	Chandrapur
1495	0	1096	2591	820803	Gadchiroli
352986	27369	174414	554769	43608574	Maharashtra State

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय / ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.6

पशुवैद्यकीय संस्थांची संख्या
Number of Veterinary Institutions
(2007-08)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा	पशुवैद्यकीय चिकित्सालये Veterinary Polyclinics	पशुवैद्यकीय रुग्णालये Veterinary Hospitals	पशुवैद्यकीय दवाखाने Veterinary Dispensaries	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने Mobile veterinary clinic	पशुवैद्यकीय सहायक केंद्रे Veterinary Aid Centre	जिल्हा Districts	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	राज्य State	स्थानिक Local	(8)	
1	मुंबई	--	--	--	--	--	Mumbai	
2	मुंबई उप-प्रांश	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban	
3	ठाणे	1	6	61	0	2	Thane	
4	रायगड	1	6	30	0	1	Raigad	
5	रत्नाजिरी	1	4	21	0	2	Ratnagiri	
6	सिंधुदुर्ग	1	4	20	0	7	Sindhudurg	
7	नाशिक	1	6	92	0	2	Nashik	
8	धुळे	1	3	38	0	1	Dhule	
9	नांदुरबार	0	5	45	0	1	Nandurbar	
10	जळगाव	1	6	60	0	1	Jalgaon	
11	अहमदनगर	1	6	74	0	1	Ahmednagar	
12	पुणे	1	5	62	0	2	Pune	
13	सातारा	1	5	59	0	2	Satara	
14	सांगली	1	5	82	0	1	Sangli	
15	सोलापूर	1	5	55	0	0	Solapur	
16	कोल्हापूर	1	6	90	0	2	Kolhapur	
17	औरंगाबाद	1	5	32	0	0	Aurangabad	
18	जालना	1	5	27	0	1	Jalna	
19	परभणी	0	5	27	0	0	Parbhani	
20	हिंगोली	0	5	16	0	0	Hingoli	
21	बीड	1	5	52	0	1	Beed	
22	नांदेड	1	5	73	0	1	Nanded	
23	उस्मानाबाद	1	5	37	0	1	Osmanabad	
24	लातूर	1	6	30	0	1	Latur	
25	बुलढाजा	1	6	31	0	2	Buldhana	
26	अकोला	1	5	27	0	1	Akola	
27	वाशिम	0	4	17	0	0	Washim	
28	अमरावती	1	6	68	0	2	Amravati	
29	यवतमाळ	1	7	44	0	12	Yavatmal	
30	वर्धा	1	5	26	0	1	Wardha	
31	नागपूर	1	5	43	0	2	Nagpur	
32	भंडारा	1	5	29	0	1	Bhandara	
33	गोंदिया	0	5	31	0	1	Gondiya	
34	चंद्रपूर	1	6	28	0	6	Chandrapur	
35	गडचिरोली	1	5	90	0	7	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		28	172	1,517	0	65	2,928	Maharashtra State

आधार:- पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source:-Commissioner of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune

14. पशुसंवर्धन आणि दुग्धव्यवसाय / ANIMAL HUSBANDRY AND DAIRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 14.7

पशुसंवर्धनासंबंधीची संकीर्ण माहिती

Miscellaneous Statistics Relating to Animal Husbandry
(2007-08)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बाब (2)	संख्या/Number (3)	Item (2)
I पशुवैद्यकीय संस्था-			Veterinary Institutions-
1	पशुवैद्यकीय सर्वचिकित्सालये ...	31*	Veterinary Polclinics
2	पशुवैद्यकीय रुग्णालये ...	--	Veterinary Hospitals
3	पशुवैद्यकीय दवाखाने ...	1,517	Mobile Veterinary Clinics
4	पशुवैद्यकीय सहायक केंद्रे ...	2,928	Veterinary Dispensaries
5	फिरते पशुवैद्यकीय दवाखाने ...	65	Veterinary Aid Centres
6	पशुवैद्यकीय जैव पदार्थ निर्मिती संस्था ...	1	Institute of Veterinary Biological Products
7	राज्यस्तरीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा ...	1	State level disease investigation section laboratory
8	विभागीय रोग अन्वेषण प्रयोगशाळा ...	7	Regional level disease investigation section laboratory
9	फिरती पशुरोगसाथ नियंत्रण केंद्रे ...	--	Mobile epizotic control units
10	तपासणी चौक्या ...	13	Check posts
11	दक्षता पथके ...	--	Vigilance units
12	अनुवर्ती केंद्रे ...	--	Rinder posts follow up centres
II पशु विकास			Cattle Development
1	विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्रे ...	--	Regional Artificial Insemination Centres
2	जिल्हा कृत्रिम रेतन केंद्रे ...	27	District Artificial Insemination Centres
3	आधारभूत ग्राम केंद्रे ...	--	Key Village Centres
4	कृत्रिम रेतन उपकेंद्र ...		Artificial Insemination Sub-Centre
	(अ)जिल्हा परिषदांखालील ...	--	(A) Under Zilla Parishads
	(ब)आधारभूत ग्राम केंद्रामधील ...	--	(B) Under Key Village Centres
	(क)विभागीय कृत्रिम रेतन केंद्रामधील ...	--	(C) Under Regional Artificial Insemination Centres
5	पशुपैदास केंद्रे ...	10	Cattle breeding farms
6	कृत्रिम रेतन तंत्राविषयी प्रशिक्षण केंद्रे ...	--	Training Centres in Artificial Insemination Technique
7	पशुधन पर्यवेक्षकांसाठी पदविका अभ्यासक्रम...	--	Diploma Course for Livestock Supervisory
III कुक्कुट विकास			Poultry Development-
1	अंडी उबविण्याची व कुक्कुट पैदास केंद्रे ...	4	Central Hatcheries and Poultry breeding farms
2	कुक्कुट विस्तार केंद्रे ...	2	Poultry extension centres
3	सघन कुक्कुट सुधार गट ...	16	Intensive poultry development blocks
4	बदक पैदास केंद्रे ...	1	Duck Breeding Farm
VI मेष विकास			Sheep Development-
1	मेष पैदास केंद्र (महाराष्ट्र मेष विकास ... महामंडळाखालील) ...	9	Sheeping Breeding farms (with Maharashtra sheep Development Corporation)
2	शेळी पैदास केंद्रे ...	1	Goat Breeding Farms
3	लोकर विश्लेषण प्रयोगशाळा ... मेढी पैदास (विभागासह)	1	Wool Analysis Laboratory (Sheeping) Breeding farms

तक्ता क्रमांक/Table No. 14.7 - contd.

(1)	(2)	(3)	(2)
V संशोधन योजना-			Research Scheme--
1	जनावरांच्या लाळ्या व खुरकत रोगांवरील संसर्ग शास्त्राभ्यासास अखिल भारतीय समन्वित प्रकल्प	1	All India Co-ordinated research Project for epidemiological studies of foot and mouth diseases
VI इतर संस्था -			Other Institutions
1	पशुपोषण खाद्य केंद्र ...	1	Animal Nutrition Centre
2	गुण नियंत्रण योजना ...	1	Quality Control Scheme
3	सूक्ष्मजीव शास्त्रज्ञांचे कार्यालय ...	1	Office of the Microbiologist

* - शेतकी विद्यापीठ अंतर्गत ३ पशुवैद्यकीय चिकित्सालये समाविष्ट

आधार.- पशुसंवर्धन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.--The Commissioner of Animal Husbandry, Government of Maharashtra, Pune

१५. वनशास्त्र व लाकूडतोड

१५.१. वनक्षेत्र व वनापासून मिळणारे प्रमुख व गौण उत्पादन यांची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

१५.२. राज्यातील वन विभाग व महसूल विभागाच्या अधिपत्याखालील वनक्षेत्रासंबंधी वेगवेगळी माहिती दिली आहे. वनक्षेत्राचे राखीव, संरक्षित व अवर्गीकृत असे कायदेशीरदृष्ट्या वर्गीकरण केले आहे. वरील कायदेशीरदृष्ट्या केलेले वर्गीकरण १९२७ च्या “भारतीय वन कायदा, सोळा” नुसार केले आहे. राखीव वनक्षेत्रात मुख्यतः इमारतीच्या लाकडाचे उत्पादन करण्यात येत असून ह्यात चरणे किंवा मशागत करणे ह्यास परवानगी दिली जात नाही. संरक्षित वनक्षेत्रात चरणे आणि मशागत करणे यावर इतके कडक निर्बंध नसून काही मर्यादित निर्बंधासह परवानगी देण्यात येते. अवर्गीकृत वनक्षेत्र म्हणजे दुर्गम किंवा अव्याप्त वनक्षेत्र समजण्यात येते. शासनाने स्थानिक संस्थांकडून किंवा खाजगी व्यक्तींकडून व्यवस्थापनासाठी घेतलेले वनक्षेत्र करारावरील म्हणून ओळखले जाते. या विभागामध्ये देण्यात आलेल्या वनक्षेत्राची आकडेवारी शेती विभागाच्या “जमिनीचा वापर” ह्या तक्त्यातील वनक्षेत्राच्या आकडेवारीशी जुळणार नाही. हा फरक खालील कारणांमुळे दिसून येतो :-

(१) भारतीय वन सांख्यिकीत वन विभागाच्या अधिपत्याखालील वृक्षांनी न आच्छादलेल्या क्षेत्रासह सर्व क्षेत्र वनक्षेत्र म्हणून समजले जाते तर कृषि सांख्यिकीत त्यांचे प्रत्यक्ष वापरानुसार वर्गीकरण केले जाते.

(२) वन विभागाची माहिती विशिष्ट प्रशासकीय कारणासाठी व वनक्षेत्राची मालकी ठरविण्याच्या दृष्टीने उपयुक्त ठरते. जमिनीच्या वापरासंबंधी सांख्यिकीसाठी वनक्षेत्राचा प्रत्यक्ष वापर कसा होतो हे कृषि खात्याच्या दृष्टीने जितके महत्त्वाचे आहे तेवढे वन विभागाच्या दृष्टीने नाही.

(३) वन विभागाची माहिती आर्थिक वर्षानुसार उपलब्ध असते तर कृषि विभागाची कृषि वर्षानुसार असते. प्रमुख व गौण वनोत्पादनाची आकडेवारी वन विभागाच्या अधिपत्याखाली वनक्षेत्राशीच संबंधित आहे.

15. FORESTRY AND LOGGING

15.1. Data on area under forest and major and minor forest produce are given in the tables in this section.

15.2 Information regarding forest under the control of the State's Forest Department and those under the control of the State's Revenue Department is shown separately. The areas under forests are classified according to legal status into reserved forest, protected forests and unclassified forests. The legal status refers to classification of forests under the Indian Forest Act, 1927 (XVI of 1927), Reserved Forests are those that are intended mainly for timber production and in which rights of grazing and cultivation are seldom allowed. In protected forests, the restrictions are not so rigid as grazing or cultivation is allowed but certain limitations and restrictions are imposed. The unclassified forest refers to the inaccessible forest or unoccupied waste. The forests which are taken by Government from local bodies or private individuals for management on lease basis are called 'leased forests'. The forest area shown in Tables in this section may not tally with the area under "forest" shown in table on land utilisation in agriculture section. The two sets of figures differ due to the following reasons :-

(i) In the Indian Forests Statistics the whole area including non-wooded area under the control of Forest Department is taken as area under forests while in Agricultural Statistics, it is classified according to its actual utilisation.

(ii) The Forest Department Return are meant to serve a definite administrative purpose and indicate the ownership of the forest area; the actual utilisation of these areas is not so important from their point of view as it is in the land utilisation statistics for Agricultural Department.

(iii) The Forest Department Returns relate to financial years and Agricultural Statistics relate to the agricultural years. the figures of production of major and minor forest produce refer to the areas under the control of Forest Department only.

15. व-शास्त्र व लाडू डतुड / FORESTRY AND LOGGING

तक्तुतु ः मरुतु / TABLE NO. 15.1

मरुतुतु-तुसर व-रुतु / Area under Forest Classified by Ownership

(2007-08) P

(रुतुतु तु. तु. म. मधुतु / Area in Sq. Km.)

अ. ः. Sr.No	वर्ष / Year	ररुतु व- State Forest	मरुतुतुडलु Corporation	ररुतुतु व- Private Forest brought under possession of F. D.	एडुतु व- Total Forest	एडुतु व- रुतुतुशु ररुतु व-रुतुतु तुतुतुवरु Percentage of State forest to total forest	ररुतु व-रुतुतुतु एडुतु तुरुतुतुतु रुतुतुशु तुतुतुवरु Percentage of State forest to total geographical area of the State	रुतुतु
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	1970-71	62,331	205	- -	62,516	99.67	20.25	
2	1980-81	61,373	1,255	1,696	64,224	95.40	19.91	
3	1990-91	60,747	2,096	1,015	63,798	95.22	19.74	
4	1999-00	57,820	3,559	558	61,937	99.95	20.13	
5	2000-01	57,687	3,734	612	62,033	100.00	20.16	
6	2001-02	57,467	4,014	611	62,092	100.00	20.16	
7	2002-03	57,818	3,559	558	61,935	100.00	20.13	
1	तुंतुतु	--	--	--	--	--	--	Mumbai
2	तुंतुतुतुतुतु-ररुतु	38	--	6	44	0.07	7.30	Mumbai Suburban
3	तुतुतु	3,301	466	75	3,842	6.20	40.20	Thane
4	ररुतुतुड	1,622	0	125	1,747	2.82	24.43	Raigad
5	रतु-ररुतुतु	62	0	2	64	0.10	0.78	Ratnagiri
6	सुतुतुतुतु	412	0	145	557	0.90	10.70	Sindhudurg
7	-ररुतुतु	3,237	161	32	3,430	5.54	22.09	Nashik
8	धुतुतु	2,023	28	0	2,051	3.31	25.44	Dhule
9	-रुतुतुतु	2,182	210	0	2,392	3.86	47.52	Nandurbar
10	रुतुतुतु	1,765	226	0	1,991	3.21	16.92	Jalgaon
11	अरुतुतु-ररुतु	1,994	0	0	1,994	3.22	11.70	Ahmednagar
12	तुतुतु	2,010	0	70	2,080	3.36	13.30	Pune
13	सरुतुतु	1,524	0	18	1,542	2.49	14.71	Satara
14	सरुतुतुतु	502	0	8	510	0.82	5.95	Sangli
15	सरुतुतुतु	358	0	0	358	0.58	2.40	Solapur
16	रुतुतुतुतु	1,672	0	70	1,742	2.81	22.67	Kolhapur
17	रुतुतुतुतु	900	0	0	900	1.45	8.90	Aurangabad
18	ररुतु-ररुतु	99	0	0	99	0.16	1.28	Jalna
19	तुतुतुतु	99	0	0	99	0.16	1.52	Parbhani
20	रुतुतुतु	275	0	0	275	0.44	6.08	Hingoli
21	तुतु	240	0	0	240	0.39	2.24	Beed

तक्ता क्र मांज / TABLE NO. 15.1 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
22	-नांदेड	1,281	0	0	1,281	2.07	12.17	Nanded
23	उस्मा-नाबाद	61	0	0	61	0.10	0.81	Osmanabad
24	लातूर	40	0	0	40	0.06	0.56	Latur
25	बुलढाजा	1,165	0	0	1,165	1.88	12.06	Buldhana
26	अकोला	467	0	1	468	0.76	8.62	Akola
27	वाशिम	--	--	--	--	--	--	Washim
28	अमरावती	3,502	0	0	3,502	5.65	28.68	Amravati
29	यवतमाळ	2,948	0	8	2,956	4.77	21.76	Yavatmal
30	वर्धा	1,047	0	0	1,047	1.69	16.60	Wardha
31	-नाजपूर	2,371	394	0	2,765	4.46	28.21	Nagpur
32	भंडारा	1,217	300	0	1,517	2.45	38.95	Bhandara
33	जोर्दिया	2,513	320	0	2,833	4.57	52.22	Gondiya
34	चंद्रपूर	4,065	939	0	5,004	8.08	43.73	Chandrapur
35	जडचिरोली	12,504	519	0	13,023	21.03	90.36	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		57,816	3,563	560	61,939	100	20.14	Maharashtra State

P:- अस्थायी / Provisional

आधार :- मुज्य व-ना संरजज, महाराष्ट्र शास-ना, -नाजपूर

Source :- Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur

तक्ता नं मांज / TABLE NO. 15.2 - Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
23	उस्मा-ाबाद	--	--	--	--	--	--	Osmanabad
24	लातूर	--	--	--	--	--	--	Latur
25	बुलढाजा	0	78	0	2	0	80	Buldhana
26	अजोला	1	10,003	0	121	1	10,124	Akola
27	वाशिम	--	--	--	--	--	--	Washim
28	अमरावती	6	40,848	4	700	9	41,548	Amravati
29	यवतमाळ	18	2,48,137	2	2,043	20	2,50,181	Yavatmal
30	वर्धा	3	38,066	1	1,134	4	39,200	Wardha
31	-ाजपूर	5	56,539	21	21,647	26	78,186	Nagpur
32	भंडारा	0	776	3	2,189	4	2,965	Bhandara
33	जोर्दिया	4	52,402	17	13,102	21	65,504	Gondiya
34	चंद्रपूर	12	1,57,162	23	23,261	35	1,80,424	Chandrapur
35	जडचिरोली	42	8,90,857	28	96,720	70	9,87,577	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		98	15,47,383	116	1,71,627	213	17,19,010	Maharashtra State

P - अस्थायी / Provisional

Neg.- नज्य / Negligible

आधार :- मुज्य व-ा संरजज, महाराष्ट्र शास-ा, -ाजपूर

Source :- Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur

15. व-शास्त्र व लाजू डतोड / FORESTRY AND LOGGING

तक्ता नं. 15.3 / TABLE NO. 15.3

आजी आजि जुरांपासू-ा संरजित व-जेत्र

Forest area Protected from Fire and Cattle Grazing

अ. नं. वर्ष Sr.No Year	एडूज व-जेत्र (चौ. जि. मी.) Total Forest Area (sq.Kms.)	आजीपासू-ा संरजज (चौ. जि. मी.) Protection against fire (sq.Kms.)		आजीपासू-ा सुरजित व-जेत्राची एडूज व-जेत्राशी टक्केवारी percentage of Forests under Fire protection to total Forest	चराईपासू-ा संरजज / Protection against grazing				
		प्रयत्न Attempted	संरजज Protected		आज विज्ञविज्यासाठी आलेला जर्च (रु.) Cost of Fire on servancy operation (Rs.)	चराईसाठी बंद जे लेले जेत्र Area closed for grazing (sq.Kms.)	चराईसाठी वर्षभर जुले जेत्र Area open to Grazing throughout the year (sq.Kms.)	वर्षाच्या जाही जाल्लासाठी चराईसाठी ठेवलेले जेत्र Area open to grazing for part of the year (Sq. Kms.)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1960-61	56,949	53,093	52,456	92.00	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
2	1970-71	56,191	56,191	55,700	99.00	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
3	1980-81	56,134	50,790	50,543	90.00	29,96,860	10,325	45,282	2,091
4	1990-91	55,502	55,577	55,111	99.16	2,71,45,208	13,053	42,110	613
5	2000-01 P	57,687	54,982	54,187	98.55	2,80,29,348	18,472	37,174	610
6	2007-08 P	59,490	55,292	54,879	99	11,88,48,517	20,288	35,545	767

टीप / Notes :- N.A. उपलब्ध नाही / Not available P : अस्थायी / Provisional

आधार :- मुख्य व-ा संरजज, महाराष्ट्र शास-ा, -ाजपूर Source :- Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur

15. व-शास्त्र व लाजू डतोड / FORESTRY AND LOGGING

तक्ता नं. 15.4 / TABLE NO. 15.4

महत्वाच्या जातींच्या झाडांच्या लाजवडीचे जेत्र

Plantation of Important Species

(लाजवड हेक्टरात / Plantation in Hectare)

(व-ारोपज चौ. जि. मी. / Afforestation in Sq. Km.)

अ. नं. वर्ष Sr.No Year	गिलजिरी Eucalyptus	सिसम Shisham	साज Teak	जिजर Kikar	मलबेरी Mallbery	चील Chil	इतर Miscellaneous	एडूज Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	1960-61	---	---	---	---	---	4,888	4,888	
2	1970-71	---	---	3,567	---	---	11,396	14,963	
3	1980-81	41	---	5,151	---	---	37,043	42,235	
4	1990-91	---	---	1,728	---	---	78,224	79,952	
8	2000-01 P	---	---	1,783	---	---	58,865	60,648	
9	2007-08 P	---	---	1,520	---	---	29,323	30,843	

P- अस्थायी / Provisional

आधार : मुख्य व-ा संरजज, महाराष्ट्र शास-ा, -ाजपूर

Source : Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur

15. व-शास्त्र व लाजू डतोड / FORESTRY AND LOGGING

तक्ता ङ मांज / TABLE NO. 15.5

व-गांवरील महसूल व जर्च / Revenue From and Expenditure on Forests

(मूल्य लाज रूपये / Value in lakhs Rs.)

अ. ङ.	वर्ष	व-गांपासू-ा एजूज महसूल				व-गांवरील जर्च				निव्वळ महसूल आधिक्य (+)तूट (-)			
		Gross Revenue from Forests				Expenditure on forests				Net Revenue i.e.surplus (+) Deficit (-)			
Sr.No	Year	व-ा विभाज	व-ा मंडळ	जाजजी व-ा	एजूज	व-ा विभाज	व-ा मंडळ	जाजजी व-ा	एजूज	व-ा विभाज	व-ा मंडळ	जाजजी व-ा	एजूज
(1)	(2)	Forest Deptt.	Corporation	Private Forest	Total	Forest Deptt.	Corporation	Private Forest	Total	Forest Deptt.	Corporation	Private Forest	Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	1960-61	487	--	--	487	218	--	--	218	269	--	--	269
2	1970-71	1,062	102	--	1,164	943	85	--	1,028	119	17	--	136
3	1980-81	4,194	1,539	--	5,733	2,617	817	--	3,434	1,577	722	--	2,299
4	1990-91	14,059	1,637	--	15,696	12,889	1,383	--	14,272	1,170	254	--	1,424
5	1995-96	13,446	287	--	13,733	21,864	1,301	--	23,165	(-) 8,418	(-) 1,014	--	(-) 9,432
6	1998-99	13,193	--	--	13,193	28,285	3,240	--	31,525	(-) 15,092	(-) 3,240	--	(-) 18,332
7	1999-00 P	14,236	--	--	14,236	48,113	241	--	48,354	(-) 33,877	(-) 241	--	(-) 34,118
8	2000-01P	13,723	--	--	13,723	30,960	145	--	31,105	(-) 17,237	(-) 145	--	(-) 17,382
9	2001-02 P	13,278	--	--	13,278	28,468	140	--	28,608	(-)15,190	(-)140	--	(-)15,330
10	2002-03 P	9,998	--	--	9,998	28,648	90	--	28,738	(-)18,650	(-)90	--	(-)18,740
11	2007-08	19,254	--	--	19,254	45,238	611	--	45,849	(-)25,984	(-)611	--	(-)26,595

२६३

P : अस्थायी / Provisional

आधार :- मुख्य व-ा संरजज, महाराष्ट्र शास-ा, -ाजपूर

Source :- Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur

15. व-शास्त्र व लाजू डतोड /
तक्ता प्रमांज /
गिरगिराल्या प्रजासच्या व-गांजालील जेत्र /
(2007

अ.प्र. Sr.No	जिल्हा	व-ा विभाज / Forest Department				महसूल विभाज / Revenue Department			
		अवर्गीकृत/Unclassified				अवर्गीकृत/Unclassified			
		राजीव Reserved	संरजित Protected	पटटया-गे दिलेले and Leased	एजूज Total	राजीव Reserved	संरजित Protected	पटटया-गे दिलेले and Leased	एजूज Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--
2	मुंबईउप-ाजर	7	--	31	38	--	--	--	--
3	ठाजे	2,338	959	4	3,301	--	--	--	--
4	रायजड	1,271	131	164	1,566	15	41	--	56
5	रत्नाजिरी	11	--	49	60	--	--	2	2
6	सिंधुदुर्ज	20	--	392	412	--	--	--	--
7	-ाशिज	2,936	244	12	3,192	45	--	--	45
8	धुळे	1,854	4	--	1,858	165	--	--	165
9	-ांदुरबार	1,957	47	163	2,167	15	--	--	15
10	जळजाव	1,746	19	--	1,765	--	--	--	--
11	अहमद-ाजर	1,377	14	53	1,444	547	--	3	550
12	पुजे	1,449	--	261	1,710	300	--	--	300
13	सातारा	1,369	48	107	1,524	--	--	--	--
14	सांजली	371	2	26	399	95	--	8	103
15	सोलापूर	179	--	13	192	165	--	1	168
16	जेल्हापूर	562	416	691	1,669	1	1	1	3
17	औरंगाबाद	819	22	59	900	--	--	--	--
18	जाल-ा	79	2	18	99	--	--	--	--
19	परभजी	82	--	17	99	--	--	--	--
20	हिंगोली	252	--	23	275	--	--	--	--
21	बीड	199	17	24	240	--	--	--	--
22	-ांदेड	1,060	3	218	1,281	--	--	--	--
23	उस्मा-ाबाद	31	--	30	61	--	--	--	--
24	लातूर	3	--	37	40	--	--	--	--
25	बुलढाजा	1,065	100	--	1,165	--	--	--	--
26	अजोला	784	16	--	800	--	--	--	--
27	वाशिम	--	--	--	--	--	--	--	--
28	अमरावती	3,479	10	--	3,489	--	--	--	--
29	यवतमाळ	2,775	173	--	2,948	--	--	--	--
30	वर्धा	519	338	162	1,019	--	--	28	28
31	-ाजपूर	1,148	706	326	2,180	--	--	191	191
32	भंडारा	582	316	184	1,082	--	--	135	135
33	जोदिया	1,077	783	209	2,069	--	--	444	444
34	चंद्रपूर	3,101	830	32	3,963	--	--	102	102
35	जडचिरोली	9,415	2,791	154	12,360	--	--	144	144
महाराष्ट्र राज्य		43,916	7,992	3,459	55,367	1,348	42	1,059	2,449

P - अस्थायी / Provisional

आधार - मुज्य व-ा संरजज, महाराष्ट्र शास-ा, -ाजपूर

FORESTRY AND LOGGING

TABLE NO. 15.6

Area under different types of forest

-08)

(जेत्र चौ. जि. मी. मध्ये / Area in Sq. Km.)

एजूज / Total				एजूज व-जेत्राचे त्रिदलीय वर्गीकरण Tripartite Classification of Total Forest Area			म.व.वि.म. उडे हस्तांतरित जे लेले व-जेत्र	व- विभाजाच्या ताब्यात घेतलेले जाजजी व-जेत्र	
राजीव	संरजित	अवर्गीकृत पटटया-गे दिलेले	एजूज	जरी व-गे	राजीव डुरजे	जळऊ लाजूड व इतर / Fuels, and miscellaneous	Forest area transferred to F.D.C.M.	Private forest brought Department	Districts
Reserved	Protected	Unclassified and Leased	Total	Proper Forest	Pasture reserved				
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai
7	--	31	38	38	--	--	--	6	Mumbai Suburban
2,338	959	4	3,301	2,881	209	211	466	75	Thane
1,286	172	164	1,622	1,441	172	9	--	125	Raigad
11	--	51	62	12	2	48	--	2	Ratnagiri
20	--	392	412	412	--	--	--	145	Sindhudurg
2,981	244	12	3,237	3,192	45	--	161	32	Nashik
2,019	4	--	2,023	995	845	183	28	--	Dhule
1,972	47	163	2,182	2,075	112	--	210	--	Nandurbar
1,746	19	--	1,765	1,046	419	300	226	--	Jalgaon
1,924	14	56	1,994	996	998	--	--	--	Ahmednagar
1,749	--	261	2,010	1,358	577	7	--	70	Pune
1,369	48	107	1,524	1,524	--	--	--	18	Satara
466	2	34	502	128	370	4	--	8	Sangli
344	--	14	358	18	339	--	--	--	Solapur
563	417	692	1,672	1,523	146	3	--	70	Kolhapur
819	22	59	900	872	18	10	--	--	Aurangabad
79	2	18	99	95	2	2	--	--	Jalna
82	--	17	99	99	--	--	--	--	Parbhani
--	--	--	--	--	--	--	--	--	Hingoli
199	17	24	240	226	--	14	--	--	Beed
1,060	3	218	1,281	1,281	--	--	--	--	Nanded
31	--	30	61	22	--	39	--	--	Osmanabad
3	--	37	40	--	--	40	--	--	Latur
1,065	100	--	1,165	789	369	7	--	--	Buldhana
452	15	--	467	440	9	18	--	1	Akola
319	1	--	320	174	8	138	--	--	Washim
3,492	10	--	3,502	3,374	84	44	--	--	Amravati
2,774	174	--	2,948	1,762	776	410	--	8	Yavatmal
519	338	190	1,047	690	--	357	--	--	Wardha
1,148	706	517	2,371	1,387	130	854	394	--	Nagpur
582	316	319	1,217	572	10	635	300	--	Bhandara
1,077	783	653	2,513	1,068	13	1,432	320	--	Gondiya
3,101	830	134	4,065	2,276	48	1,741	939	--	Chandrapur
9,415	2,791	298	12,504	10,789	562	1,153	519	--	Gadchiroli
45,264	8,034	4,518	57,816	43,830	6,263	7,659	3,563	560	Maharashtra State

१६. मत्स्यव्यवसाय

१६.१ खारवण केंद्रातील माशांची आयात, सागरी मत्स्य उत्पादन, मत्स्यव्यवसायासाठी वापरल्या जाणा-या बोटी या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

16. FISHERIES

16.1. Data regarding fishcatch, disposition of fish marine fishery and fishingcraft are presented in the tables in this section.

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता नं. 16.1 / TABLE NO. 16.1

मासळीच्या प्रजातीच्या जटा-नुसार पडलेली व उतरविलेली मासळी / Fish Catch and Landings by group of Species

(2006-07)

(ट-ांत / in Tonnes)

अ. क्र.	जिल्हा	जोडया पाज्यातील मासळी	लेप Soles	जर्ली, दाताळी, तारली, पेडवा, भिलजी भिज, पाला, मांदेळी, जटी, जवले, पाथुरडी	जरबा बांजडा, सूरमई, जेदर, -गर्बी, चिराटी, बामजे	इतर मासळी Miscellaneous Harrings (Telesos+toyit)	मुशी, पाजट, म्हाजूळ, इत्यादी	जोळंबी जवळा, जरंदी, शेवंडी	एजूज पडलेली व उतरविलेली मासळी	Districts
Sr.No		Fresh Water fishes		Harrings, Sar- dines, Anchovies	Tunnies, Barites, Mackeral		Shark, rays, Shells, etc.	Crusta- ceons	Total catch and landings	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	--	1,817	20,177	11,488	82,975	14,594	50,837	1,81,888	Mumbai
2	मुंबईउप-ाजर									Mumbai Suburban
3	ठाजे	2,088	118	10,946	2,862	70,622	2,348	20,851	1,09,835	Thane
4	रायजड	0	277	8,095	1,845	12,052	731	16,505	39,505	Raigad
5	रत्नाजिरी	0	3,851	25,640	13,405	53,782	6,593	5,784	1,09,055	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	0	962	5,790	2,548	14,657	824	1,114	25,895	Sindhudurg
7	-नाशिज	3,424	--	--	--	--	--	--	3,424	Nashik
8	धुळे	1,590	--	--	--	--	--	--	1,590	Dhule
9	-दुरबार	,660	--	--	--	--	--	--	660	Nandurbar
10	जळजाव	4,700	--	--	--	--	--	--	4,700	Jalgaon
11	अहमद-ाजर	1,955	--	--	--	--	--	--	1,955	Ahmednagar
12	पुजे	4,200	--	--	--	--	--	--	4,200	Pune
13	सातारा	2,320	--	--	--	--	--	--	2,320	Satara
14	सांजली	2,500	--	--	--	--	--	--	2,500	Sangli
15	सोलापूर	1,805	--	--	--	--	--	--	1,805	Solapur
16	जोल्हापूर	2,803	--	--	--	--	--	--	2,803	Kolhapur
17	औरंगाबाद	4,113	--	--	--	--	--	--	4,113	Aurangabad
18	जालना	2,310	--	--	--	--	--	--	2,310	Jalna
19	परभजी	1,200	--	--	--	--	--	--	1,200	Parbhani

तक्ता क्र मांज / TABLE NO. 16.1- contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)		
20	हिंगोली	1,300	--	--	--	--	--	1,300	Hingoli	
21	बीड	4,000	--	--	--	--	--	4,000	Beed	
22	-ांदेड	5,229	--	--	--	--	--	5,229	Nanded	
23	उस्मा-ाबाद	2,019	--	--	--	--	--	2,019	Osmanabad	
24	लातूर	3,367	--	--	--	--	--	3,367	Latur	
25	बुलढाजा	6,426	--	--	--	--	--	6,426	Buldhana	
26	अजोला	1,767	--	--	--	--	--	1,767	Akola	
27	वाशिम	3,051	--	--	--	--	--	3,051	Washim	
28	अमरावती	3,712	--	--	--	--	--	3,712	Amravati	
29	यवतमाळ	4,450	--	--	--	--	--	4,450	Yavatmal	
30	वर्धा	3,000	--	--	--	--	--	3,000	Wardha	
31	-ाजपूर	8,680	--	--	--	--	--	8,680	Nagpur	
32	भंडारा	15,125	--	--	--	--	--	15,125	Bhandara	
33	जोर्दिया	15,628	--	--	--	--	--	15,628	Gondiya	
34	चंद्रपूर	14,306	--	--	--	--	--	14,306	Chandrapur	
35	जडचिरोली	4,120	--	--	--	--	--	4,120	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		1,31,848	7,025	70,648	32,148	2,34,088	25,090	95,091	5,95,938	Maharashtra State

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासना, मुंबई

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्र मांज / TABLE NO. 16.2

पज डलेल्या मासळीचा वापर (साजरी व भूजल) / Disposition of Fish Catch (Marine & Inland)

(2004-05)

(ट-गांत / in Tonnes)

अ.क्र.	जिल्हा	विज्रीसाठी ताजा	जोठविज्या-जरिता	वाळविज्या-जरिता	जारविज्या-जरिता	डबा बंद मासे	जता-जरिता	इतर	मासळीचा फेजू-दिलेला भाज	फेजू-एरूज	Districts
Sr.No		Fresh for Marketing	For freezing	For Sun drying	For salting	Canning	For Manure	Miscellaneous Purpose	Offar for reduction	Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	मुंबई	157,659	--	22,315	--	--	1,914	--	--	1,81,888	Mumbai
2	मुंबईउप-ाजर										Mumbai Suburban
3	ठाजे	50,571	--	58,482	31	--	751	--	--	1,09,835	Thane
4	रायजड	24,470	--	13,500	*	--	1,535	--	--	39,505	Raigad
5	रत्नाजिरी	82,782	--	3,435	9,701	--	13,137	--	--	1,09,055	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	19,416	--	1,895	3,027	--	1,557	--	--	25,895	Sindhudurg
7	नाशिक	3,424	--	--	--	--	--	--	--	3,424	Nashik
8	धुळे	1,590	--	--	--	--	--	--	--	1,590	Dhule
9	नांदुरबार	660	--	--	--	--	--	--	--	660	Nandurbar
10	जळगाव	4,700	--	--	--	--	--	--	--	4,700	Jalgaon
11	अहमदनगर	1,955	--	--	--	--	--	--	--	1,955	Ahmednagar
12	पुणे	4,200	--	--	--	--	--	--	--	4,200	Pune
13	सातारा	2,320	--	--	--	--	--	--	--	2,320	Satara
14	सांगली	2,500	--	--	--	--	--	--	--	2,500	Sangli
15	सोलापूर	1,805	--	--	--	--	--	--	--	1,805	Solapur
16	कोल्हापूर	2,803	--	--	--	--	--	--	--	2,803	Kolhapur
17	औरंगाबाद	4,113	--	--	--	--	--	--	--	4,113	Aurangabad
18	जालना	2,310	--	--	--	--	--	--	--	2,310	Jalna
19	परभजी	1,200	--	--	--	--	--	--	--	1,200	Parbhani
20	हिंगोली	1,300	--	--	--	--	--	--	--	1,300	Hingoli
21	बीड	4,000	--	--	--	--	--	--	--	4,000	Beed
22	नांदेड	5,229	--	--	--	--	--	--	--	5,229	Nanded
23	उस्मानाबाद	2,019	--	--	--	--	--	--	--	2,019	Osmanabad
24	लातूर	3,367	--	--	--	--	--	--	--	3,367	Latur
25	बुलढाजा	6,426	--	--	--	--	--	--	--	6,426	Buldhana
26	अकोला	1,767	--	--	--	--	--	--	--	1,767	Akola
27	वाशिम	3,051	--	--	--	--	--	--	--	3,051	Washim
28	अमरावती	3,712	--	--	--	--	--	--	--	3,712	Amravati
29	यवतमाळ	4,450	--	--	--	--	--	--	--	4,450	Yavatmal
30	वर्धा	3,000	--	--	--	--	--	--	--	3,000	Wardha
31	नागपूर	8,680	--	--	--	--	--	--	--	8,680	Nagpur
32	भंडारा	15,125	--	--	--	--	--	--	--	15,125	Bhandara
33	गोंदिया	15,628	--	--	--	--	--	--	--	15,628	Gondiya
34	चंद्रपूर	14,306	--	--	--	--	--	--	--	14,306	Chandrapur
35	गडचिरोली	4,120	--	--	--	--	--	--	--	4,120	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		4,64,658	0	99,627	12,759	0	18,894	0	0	5,95,938	Maharashtra State

N.A. -उपलब्ध नाही/ Not Available

* -स्तंभ (३) मध्ये समाविष्ट/ Included on column NO.3

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासना, मुंबई

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्र मांज / TABLE NO. 16.3

जारवज जें द्रात जे लेली माशांची आयात, मिठाचे वाटप आजि जारवलेले मासे
Quantity of fish brought for curing, salt issued and fish cured at different centres
(2006-07)

(ट-गांत / in Tonnes)

अ. क्र. Sr.No	मासे जारविज्याची आवारे	जारवज्यासाठी आजलेले मासे Quantity of fish brought for curing	मिठाचे वाटप Quantity of salt issued	जारवू-ग बाहेर पाठविलेल्या माशांचे वज-ग Quantity of cured fish removed	Fish curing yards
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	बोरिया	--	--	--	Boria
2	जयजड	--	--	--	Jaigad
3	वरवडे	--	--	--	Warwade
4	मिरजरवाडा	9,701	2,619	7,276	Mirkarwada
5	भाटये	--	--	--	Bhatye
6	पूरुजाड	--	--	--	Purnagad
7	जैतापूर	--	--	--	Jaitapur
8	विजयदूर्ज *	--	--	--	Vijaydurg
9	मालवज	3,027	817	2,270	Malvan
10	देवबाज *	--	--	--	Devbag
11	मोबार *	--	--	--	Mobar
12	कोचार *	--	--	--	Kochar
13	वेंजुर्ला *	--	--	--	Vengurla
14	सजार *	--	--	--	Sakhar
15	तारा मंबरी *	--	--	--	Tara Mumbari
16	देवजड *	--	--	--	Deogad
	एरूज	12,728	3,436	9,546	Total

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचाल-गालय, महाराष्ट्र शास-ग, मुंबई

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता प्र मांज / TABLE NO. 16.4

मत्स्यव्यवसायासंबंधीची संजीर्ज माहिती / Miscellaneous statistics relating to fisheries

(2006-07)

अ.क्र . Sr.No	बाब (2)	परिमाज (3)	माहिती Particulars (4)	Unit (3)	Item (2)		
1	एरूज समुद्रजि-गारा	जि . मीटर	720	Kilometres	Total coastline of State		
2	साजरी मत्स्यव्यवसाय उरजारी जेडी /जावठाजे	संज्या	414	Nos.	Marine-Fishing Villages /Hamlets		
3	मत्स्यव्यवसायात जुंतलेल्या होडया	संज्या	--	Nos.	Boats engaged in fishing		
4	प्रत्येजी एज मे. टाच्या वर वज-ग असलेल्या होडया	संज्या	--	Nos.	Boats above one M. tone		
5	यंत्रसज्ज होडया	संज्या	--	Nos.	Mechanised boats		
6	गौतळाची सोय असलेल्या होडया	संज्या	--	Nos.	Boats with deck facilities		
7	एरूज मत्स्योत्पाद-ग		5.96		Total fish production-		
	(ग) साजरी	हजार मे. ट-ग	4.64	Thousand M.T.	(I) Marine		
	(ड) जोडया पाज्याचे	हजार मे. ट-ग	1.32	Thousand M.T.	(ii) Inland		
8	मत्स्यव्यवसायातील सहजारी संस्था-				Number of Co-operative Societies-		
	(ग) प्राथमिज	संज्या	--	Nos.	(I) Primary		
	(ड) जिल्हा / विभाज / संघ	संज्या	2	Nos.	(ii) District/ Divisional Federations		
	(ड) शिजर	संज्या	1	Nos.	(iii) Apex		
9	सहजारी संस्थांची सभासद संज्या-				Membership of Co-operative Societies-		
	(ग) प्राथमिज	हजारात	}	}	(I) Primary		
	(ड) जिल्हा / विभाज / संघ	हजारात			--	Thousand No.	(ii) District/ Divisional Federations
	(ड) शिजर	हजारात			Thousand No.	(iii) Apex	
10	सहजारी संस्थाचे जेळते भांडवल-				Working capital of Co-operative Societies-		
	(ग) प्राथमिज	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(I) Primary		
	(ड) जिल्हा / विभाज / संघ	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(ii) District/ Divisional Federations		
	(ड) शिजर	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(iii) Apex		
11	सहजारी संस्थातर्फे हाताळलेली मासळी-				Fish handled by Co-operative Societies-		
	(अ) जरेदी जिमत				(A) Purchase Value-		
	(ग) प्राथमिज	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(I) Primary		
	(ड) जिल्हा / विभाज / संघ	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(ii) District/ Divisional Federations		
(ड) शिजर		हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(iii) Apex		
	(ब) विज्री मूल्य-				(B) Sale Value-		
	(ग) प्राथमिज	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(I) Primary		
	(ड) जिल्हा / विभाज / संघ	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(ii) District/ Divisional Federations		
	(ड) शिजर	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(iii) Apex		
12	सहजारी संस्थांनी वर्षभरात दिलेली उर्जे-				Advances given by Co-operative Societies-		
	(ग) प्राथमिज	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(I) Primary		
	(ड) जिल्हा / विभाज / संघ	हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(ii) District/ Divisional Federations		
(ड) शिजर		हजार रुपये	N.A.	Thousand Rs.	(iii) Apex		
13	शासजीय मासळी जारवज्याची आवार जे-द्रे	संज्या	N.A.	Nos.	Number of Government fish curing Yards.		
14	वाळवलेली व जारवलेली मासळी-		9,569		Cured fish-		
	(ग) उ-हात वाळलेली	ट-गात	20,149	Tonnes	(I) Sundried		
	(ड) इतर	ट-गात	4,34,372	Tonnes	(ii) Others		
15	मत्स्यव्यवसाय शिजज संस्था	संज्या	9	Nos.	Number of Fishery schools		
16	मत्स्य पैदास जे-द्रे	संज्या	N.A.	Nos.	Number of Fish farms		

N.A.- उपलब्ध नाही / Not Available

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचाल-गालय, महाराष्ट्र शास-ग, मुंबई

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता ङ्र मांज / TABLE NO. 16.5

**साजरी मत्स्योत्पाद-1 / Marine Fish Production
(2006-07)**

(ट-ांत / in Tonnes)

अ. ङ्र . Sr.No (1)	जिल्हे (2)	उत्पाद-1 Production (3)	Districts (2)
1	बृह-मुंबई	1,81,888	Brihan Mumbai
2	ठाजे	1,07,747	Thane
3	रायजड	39,505	Raigad
4	रत्-ाजिरी	1,09,055	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ज	25,895	Sindhudurg
	एङू ज	4,64,090	Total

आधार :- मत्स्यव्यवसाय संचाल-ालय, महाराष्ट्र शास-1, मुंबई

Source : Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES
तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.6
प्रकारानुसार सागरी मत्स्योत्पादन
Varietywise Marine Fish Production
(2006-07)

(उत्पादन में.टनात / Production in M.T.)

अनुक्रमांक Serial No.	मासळीचा प्रकार (2)	जिल्हा / District						एकूण Total (8)	Variety (2)
		बृहन्मुंबई Brihan Mumbai (3)	ठाणे Thane (4)	रायगड Raigad (5)	रत्नागिरी Ratnigiri (6)	सिंधुदुर्ग Sindhudurg (7)			
1	मुशी, पाऊट, वाजळी	4,193	2,226	630	1,388	232	8,669	Shark Rays	
2	वाम	2,163	820	2	107	49	3,141	Eels	
3	शिजाळा, शिंजटो	3,555	3,032	1,470	3,623	772	12,452	Cat fish	
4	जलौ, दाताळा	765	901	188	505	161	2,520	Chirocentrus	
5	पेडवा, पेडी, भिवजी, तारली	7,158	398	4,839	21,168	5,266	38,829	Sardines	
6	भिजपाला	468	302	169	74	1	1,014	Hilsa llisha	
7	मांदेली	10,393	6,796	2,462	2,337	--	21,988	Anchoviella	
8	जंती	1,391	2,536	316	285	7	4,535	Turrisodes	
9	जवली / पातुडी	2	13	121	1,271	355	1,762	Other Clupedia	
10	बोंबिल	13,874	50,639	1,836	186	52	66,587	Harpodon nehereuse	
11	जरजर, जजूरा	154	153	--	394	10	711	Perches	
12	तांब	1,035	34	2	10	28	1,109	Red snapper	
13	दाढा, रावस	734	113	28	21	4	900	Polynomids	
14	घाट, जाय	5,562	2,743	78	11	9	8,403	Scienids	
15	बळा, वाजळी	8,426	1,656	1,935	8,750	1,361	22,128	Ribbon fish	
16	ढोमा, घोडी	16,813	3,432	3,129	19,962	5,373	48,709	Otalithes Sp.	
17	जरबा, बांजडा	4,380	685	372	2,473	449	8,359	Carax	
18	सरंजा	1,249	3,924	602	1,171	261	7,207	Pomfret	
19	हलवा	987	290	25	397	179	1,878	Black pomfret	
20	बांजडा	2,968	7	538	10,509	1,801	15,823	Mackerels	
21	सरमर्ज, डोजेल	4,345	2,507	379	2,387	645	10,263	Seer fish	
22	जेदर	4,114	348	27	485	102	5,076	Tunnies	

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.6-contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
23	तेंडली	61	--	901	24	--	986	Bregmoers Melillandi
24	लेप	1,817	118	277	3,851	962	7,025	Soles
25	जोजरी, -गार्बी, टोजी	1	--	8	513	890	1,412	Carangids small
26	जाज	2,662	--	80	284	289	3,315	Leignathus
27	चिराटी, राजे, बामजे	9,897	--	7	1,627	763	12,294	Upenaides Sp.
28	जोळंबी	28,718	4,216	2,747	5,745	1,093	42,519	Prawns
29	जवळा, जरंदी	21,886	16,286	13,596	33	--	51,801	Shrimps
30	शेवंड	233	349	162	6	21	771	Lobster
31	सौंदाळा	431	13	14	1,054	359	1,871	Lactarius
32	म्हाजूळ	10,401	122	101	5,205	592	16,421	Cuttle fish & squids
33	इतर	11,052	3,088	2,464	13,199	3,809	33,612	Others
	एकूज	1,81,888	1,07,747	39,505	1,09,055	25,895	4,64,090	Total

आधार - मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source -- Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

16. मत्स्यव्यवसाय/FISHERIES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 16.7

निरनिराळ्या प्रकारच्या सागरी माशांच्या सरासरी घाऊक किंमती (वार्षिक)
Average Annual Wholesale (Boatside) Prices of Fish of Various Varieties
(2006-07)

(प्रती टनाची किंमत रुपयात / In Rs. perTonnes)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	मासळीचा प्रकार (2)	जिल्हा / District						Variety (2)
		बृहन्मुंबई Brihan Mumbai (3)	ठाणे Thane (4)	रायगड Raigad (5)	रत्नागिरी Ratnigiri (6)	सिंधुदुर्ग Sindhudurg (7)	एकूण Total (8)	
1	मुशी, पाऊट, वाजळी	39,985	30,386	26,351	19,909	46,164	33,447	Elasmobranchs (Shark Rays)
2	वाम	4,88,873	59,301	30,000	22,000	33,338	50,578	Eels
3	शिजाळा, शिजटी	3,42,845	30,748	20,007	18,901	17,665	26,217	Cat fish
4	जर्ली, दाताळी	39,167	32,595	35,793	26,500	28,963	32,421	Chirocentrus
5	पेंडवा, पेडी, भिलजी, तारळी	18,970	12,302	12,048	9,658	10,241	9,625	Sardines
6	भिजपाळा	45,628	45,834	50,172	--	45,000	44,892	Hilsa Ilisha
7	मांदेली	20,609	14,837	11,615	--	--	16,810	Anchoviella
8	जंटी	26,799	37,661	14,877	17,000	15,000	31,405	Turrisodes
9	जवळी, पातुर्डी	22,000	10,385	12,000	11,756	9,400	9,700	Other Clupedia
10	बोंबिल	20,706	12,922	14,282	--	15,923	14,597	Harpodon nebereus
11	जरजर, जजूरा	15,799	26,843	--	--	21,100	19,691	Perches
12	तांब	49,291	19,824	39,000	19,889	32,786	47,711	Red snapper
13	दाढा, रावस	1,03,184	1,37,327	67,500	--	65,000	1,05,706	Polynomids
14	घोळ, जेथ	78,825	89,564	88,013	--	59,667	82,385	Sciaeonids
15	बळा, वाजटी	21,422	21,673	12,128	12,657	11,175	16,014	Ribbon fish
16	ढोमा घोडी	22,011	19,761	14,415	16,815	13,045	18,763	Otolithes Sp.
17	जरबा, बाजडा	28,410	23,718	18,699	9,000	12,753	22,736	Caranx
18	सरंजा	1,68,936	1,85,384	1,32,063	2,05,769	1,91,533	1,63,738	Pomfret
19	हलवा	1,09,331	86,431	81,400	64,000	61,441	94,816	Black Pomfrets
20	बांजडा	36,735	26,429	25,069	19,194	26,346	25,133	Mackerels
21	सुरुमई, दाजोळ, पजलई	76,241	68,108	60,332	75,000	60,930	77,183	Seer fish
22	जेदर, डुपा	35,190	38,411	20,556	--	12,745	33,694	Tunnies
23	तेंडळी	28,410	--	31,301	--	--	30,360	Bremoerseros

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
24	लेप	22,218	8,805	12,581	7,750	10,591	12,776	Soles
25	जोजरी, -ाबी, टोजी	41,256	--	14,763	--	9,913	35,985	Carangids Small
26	जाप	18,000	--	10,500	20,794	9,261	10,846	Leggnathus
27	चिराटी, राजे, बामजे	19,827	--	15,000	20,000	8,997	19,215	Upenaides Sp.
28	जोळंबी	1,79,403	1,63,483	1,10,784	1,41,708	1,30,742	75,601	Prawns
29	जवळा, जंरंदी	19,648	19,523	11,760	--	--	17,533	Shrimps
30	शेवंड	5,79,850	3,28,639	3,26,370	--	3,00,000	4,04,049	Lobster
31	सौंदाळा	32,933	35,000	36,429	15,024	28,507	22,932	Lactarius
32	म्हारूळ	72,494	33,746	37,010	28,618	30,498	59,830	Cuttle fish and squids
33	इतर	26,140	30,241	27,983	16,381	20,537	14,070	Others

आधार – मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source -- Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

16. मत्स्यव्यवसाय / FISHERIES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 16.8

मासळीच्या प्रमुख प्रकाराच्या मत्स्योत्पादनाचा एकूण मत्स्योत्पादनाच्या मूल्यातील हिस्सा (टक्केवारी)

Percentage share of Prominent varieties in total valuation of Fish Production

(2006-07)

(उत्पादन मे.टनात / Production in M.Tonnes)

अनुक्रमांक Serial No.	मासळीचा प्रकार (2)	जिल्हा / District					एकूण Total (8)	Variety (2)
		बृहन्मुंबई Brihan Mumbai (3)	ठाणे Thane (4)	रायगड Raigad (5)	रत्नागिरी Ratnagiri (6)	सिंधुदुर्ग Sindhudurg (7)		
1	मुशी, पाजट	2.2	1.6	1.9	1.2	2.0	2.0	Elasmobranchs (Shark Rays)
2	शिंजाळा, शिंजटो	3.1	1.6	3.3	3.0	2.6	2.3	Cat fish
3	जर्ली, दाताळी	1.0	--	0.8	0.5	0.9	0.6	Chirocentrus
4	पेडवा, पेडी, भिलजी, तारली	0.2	--	--	--	10.3	--	Sardines
5	भिजपाळा	0.5	0.3	1.0	0.1	--	--	Hilsa Ilisha
6	मांदेली	3.3	2.8	3.2	--	--	2.6	Anchoviella
7	बोंबिल	21.7	3.8	3.0	--	--	6.8	Harpodon neherus
8	जंटी	1.0	--	--	--	--	1.0	Turrsodes
9	घोळ, जेथ	8.1	--	2.7	--	--	4.9	Scienids
10	ढोमा, घोडी	1.2	2.4	--	4.4	2.9	2.5	Otolithes Sp.
11	बळा, वाजटी	2.2	--	5.1	15.9	13.4	6.4	Ribbon fish
12	जरवा, बांजडा	0.5	--	--	1.6	--	--	Caranx
13	सरंजा	18.8	3.4	13.1	8.3	9.5	8.3	Pomfret
14	हलवा	0.8	--	0.2	1.4	2.1	--	Black Pomfret
15	बांजडा	--	--	--	10.0	9.1	--	Mackerel
16	सुरमई, दाजोल	5.7	5.0	2.6	8.1	7.5	5.6	Seer fish
17	जोळंबी	9.1	30.4	18.3	18.3	14.5	22.6	Prawns
18	जवळा, जंरंदी	10.5	5.7	18.0	0.1	--	6.4	Shrimps
19	शेवंड	3.8	1.8	6.0	0.1	1.2	2.2	Lobster
20	सौंदाळा	--	--	--	0.8	1.9	--	Lactarius
21	म्हाजूळ	0.1	--	--	--	--	--	Cuttle fish
22	इतर	6.2	41.2	20.8	26.2	22.1	25.8	Others
	एकूण	301.92	752.49	88.66	227.59	52.41	1,423.08	Total
		(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)	(100.0)	

आधार - मत्स्यव्यवसाय संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source -- Directorate of Fisheries, Government of Maharashtra, Mumbai

१७. सहकार

१७.१. कृषि व बिगर कृषि सहकारी पत संस्था, बहुउद्देशीय सहकारी संस्था, पणन संस्था, उत्पादन संस्था इत्यादी संस्थांची माहिती या विभागात दिली आहे.

१७.२. विविध सहकारी संस्थांची संख्या, सदस्य संख्या, खेळते भांडवल, स्थिर भांडवल, कर्जे, थकबाकी वगैरे माहिती या विभागात दिली आहे. "मालकीचे भांडवल" हे भरणा केलेले भांडवल दर्शविते. "कर्जे" या बाबीमध्ये ठराविक काळांमध्ये येणारी एकूण कर्जे, येणे कर्ज यांचा समावेश आहे. "खेळते भांडवल" मध्ये "भरणा केलेले" भांडवल, ठेवी, कर्जे यांचा समावेश आहे. "येणे कर्जे" यामध्ये कर्जाची येणे रक्कम, रोख पत, शिल्लकेपेक्षा अधिक काढलेली खरेदीची बिले व विक्रीची बिले यातील बाकी वगैरे माहितीचा समावेश आहे. "थकबाकी" मध्ये मुदतीअखेर प्रलंबित कर्ज आणि परतफेडीच्या मुदतवाढीची परवानगी प्राधिकृत अधिका-यांनी नाकारली आहे अशा रकमेचा किंवा हप्त्यांचा यात समावेश आहे.

17. CO-OPERATION

17.1. The information on Agricultural and Non-Agricultural Co-operative Credit Societies, multipurpose Co-operative Societies, Marketing Societies, Productive Societies etc., is presented in this section.

17.2 The information on number of various Co-operative societies, membership, working capital, fixed capital, loans advanced, overdues etc. is presented in this section. Owned capital shows the paid-up capital. Borrowing denotes the total borrowings outstanding at the end of the period. Working capital includes paid-up capital, deposits and borrowings. Loans outstanding includes outstandings in respect of loans, cash credits and overdrafts and the amount of outstanding bills purchased and discounted, Overdues refer to the amount of loans or instalments which was due for collection but which was not actually collected and for the repayment no extension has been granted by a competent authority.

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.1

सर्व सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी / Selected Statistics of all Co-operative Societies

अनु.क्र. Sr. No. (1)	बाब (2)	परिमाज Unit (3)	३० जून रोजी/As on 30th June										Item (2)
			1960-61 (4)	1970-71 (5)	1980-81 (6)	1990-91 (7)	2000-01 (8)	2003-04 (9)	2004-05 (10)	2005-06 (11)	2006-07 (12)	2007-08 (13)	
1	संस्था	संख्या / No.	31,565	42,603	60,747	1,04,620	1,58,016	1,78,854	1,84,390	1,92,797	2,00,740	2,05,753	Societies
2	सदस्य संख्या	लाज / Lakh	42	86	148	270	430	451	458	462	476	505	Membership
3	भाज भांडवल	रु. जेटीत/	53	238	600	1,957	7,560	10,818	11,186	12,329	12,565	12,809	Share Capital Rs. Crores
4	स्वीय भांडवल	- " -	73	345	1,207	3,935	17,738	30,143	31,626	36,650	36,366	35,764	Owned Funds
5	जेळते भांडवल	- " -	326	1,490	5,210	24,713	1,34,440	1,70,466	1,79,502	2,00,264	2,02,207	2,05,110	Working Capital
6	लोज संख्या	दशलज / Millions	39.55	50.41	62.78	78.75	96.70	96.9	96.9	96.9	96.9	96.9	Population
7	दर लाज लोज संज्येमाजे संस्थांची संख्या	संख्या / No.	79.91	84.52	96.73	133	163	184.58	190.29	198.96	207	212	No. of Societies per Lakh of Population
8	दर हजार लोज संज्येमाजे सर्व संस्थांच्या सभासदांची संख्या.	संख्या / No.	106.18	170.59	235.73	343	445	465	473	477	491	521	No. of members of all Societies per thousand inhabitants
9	दर माजशी सरासरी जेळते भांडवल	रु. / Rs.	83	296	830	3,138	13,903	17,592	18,524	20,667	20,868	21,167	Average working capital per head of Population

आधार.-सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.--Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

---

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.2

---

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.2

प्रकारानुसार सहकारी संस्था व बँकांचे वर्गीकरण / Co-operative Societies and Banks classified by Types

(2007-08)

अ. क्र.	जिल्हा	राज्य व मध्यवर्ती बँका संघ	महाराष्ट्र राज्य सहकारी भूविकास बँकेच्या जिल्हा शाखा	कृषि	विजर कृषि Non-Agriculture	प्राथमिक सहकारी बँका Primary Co-operative Banks	पणन संस्था Marketing Societies	ऊस पुरवठा Sugarcane Supply	दूध पुरवठा milk supply	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	4	0	0	2,718	71	2	0	14	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर									Mumbai Suburban
3	ठाणे	1	1	412	1,350	18	28	0	175	Thane
4	रायजड	1	1	171	511	10	34	0	126	Raigad
5	रत्नाजिरी	1	1	374	347	4	12	0	216	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1	1	226	191	2	49	0	103	Sindhudurg
7	नाशिक	1	1	1,020	1,082	47	75	0	570	Nashik
8	धुळे	1	1	424	521	11	75	0	323	Dhule
9	नांदुरबार	0	0	302	240	7	35	0	359	Nandurbar
10	जळगाव	1	0	877	1,086	24	142	0	1,125	Jalgaon
11	अहमदनगर	1	1	1,320	1,156	24	62	0	2,812	Ahmednagar
12	पुणे	1	1	1,289	2,715	60	100	0	2,037	Pune
13	सातारा	1	1	943	1,207	32	37	0	1,348	Satara
14	सांगली	1	1	748	1,494	28	55	0	851	Sangli
15	सोलापूर	2	1	1,188	1,413	39	43	0	3,387	Solapur
16	कोल्हापूर	1	1	1,753	2,161	58	284	1	3,992	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1	1	702	754	15	21	0	1,065	Aurangabad

18	जाल-ा	1	1	567	191	6	15	0	391	Jalna
19	परभजी	1	0	454	183	17	16	0	247	Parbhani
20	हिंगोली	0	0	430	62	7	5	0	62	Hingoli
21	बीड	1	0	754	539	17	118	4	1,782	Beed
22	-ांदेड	1	0	983	255	10	61	0	426	Nanded
23	उस्मा-ाबाद	1	1	469	424	12	39	0	1,505	Osmanabad
24	लातूर	1	1	586	343	18	11	0	596	Latur
25	बुलढाजा	1	1	570	422	9	25	0	304	Buldhana
26	अकोला	1	1	413	261	7	19	0	185	Akola
27	वाशिम	0	0	424	119	1	8	0	168	Washim
28	अमरावती	1	0	679	392	13	21	0	451	Amravati
29	यवतमाळ	1	1	596	255	4	16	0	546	Yavatmal
30	वर्धा	1	1	400	264	5	19	0	354	Wardha
31	-ाजपूर	1	1	592	975	21	16	0	247	Nagpur
32	भंडारा	1	1	383	267	1	7	0	321	Bhandara
33	गोंदिया	1	1	330	152	2	6	0	236	Gondiya
34	चंद्रपूर	1	1	561	343	4	13	0	107	Chandrapur
35	गडचिरोली	1	0	259	107	2	5	0	116	Gadchiroli
	जृहनिर्माज संस्था, सिडको									SIDCO
	महाराष्ट्र राज्य	35	24	21,199	24,500	606	1,474	5	26,547	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.2-conted

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	विणकर संस्था Weavers Societies	ग्राहक संस्था Consumer Societies	गृहनिर्माण संस्था Housing Societies	शेती संस्था Farming Societies	स्त्रियांच्या संस्था Women Societies	इतर Others	एकूण Total	District
		(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1	मुंबई	2	516	20,012	0	0	4,849	28,188	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर							0	Mumbai Suburban
3	ठाणे	0	237	19,742	19	3	2,259	24,245	Thane
4	रायजड	0	111	1543	4	0	1,110	3,622	Raigad
5	रत्नाजिरी	0	81	466	0	0	714	2,216	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	0	50	109	1	0	385	1,118	Sindhudurg
7	नाशिक	1	151	4,855	11	0	3,476	11,290	Nashik
8	धुळे	0	27	600	6	0	1,282	3,271	Dhule
9	नांदुरबार	0	22	169	0	0	744	1,878	Nandurbar
10	जळगाव	0	97	738	1	5	1,507	5,603	Jalgaon
11	अहमदनगर	1	63	720	6	11	3,294	9,471	Ahmednagar
12	पुणे	0	248	11,630	13	23	3,999	22,116	Pune
13	सातारा	0	85	718	9	192	1,615	6,188	Satara
14	सांगली	0	96	392	14	0	2,200	5,880	Sangli
15	सोलापूर	2	310	762	22	0	3,353	10,522	Solapur
16	कोल्हापूर	0	294	575	16	141	3,186	12,463	Kolhapur
17	औरंगाबाद	0	149	1,561	0	26	2,015	6,310	Aurangabad
18	जालना	0	50	339	0	140	1,081	2,782	Jalna
19	परभणी	0	25	361	0	10	885	2,199	Parbhani
20	हिंगोली	0	9	93	0	19	306	,993	Hingoli
21	बीड	0	84	491	0	177	1,550	5,517	Beed
22	नांदेड	1	28	762	0	64	1,255	3,846	Nanded
23	उस्मानाबाद	0	35	336	2	0	1,289	4,113	Osmanabad
24	लातूर	0	44	435	0	0	1,664	3,699	Latur
25	बुलढाजा	0	26	216	0	0	1,005	2,579	Buldhana

26	अजोला	0	25	272	0	0	577	1,761	Akola
27	वाशिम	0	5	126	0	0	449	1,300	Washim
28	अमरावती	0	113	568	5	35	903	3,181	Amravati
29	यवतमाळ	0	40	362	0	1	1,074	2,896	Yavatmal
30	वर्धा	0	57	169	1	0	570	1,841	Wardha
31	-नाजपूर	0	243	1070	4	0	1,722	4,892	Nagpur
32	भंडारा	0	37	96	0	15	572	1,701	Bhandara
33	जोर्दिया	0	13	45	0	0	896	1,682	Gondiya
34	चंद्रपूर	0	28	138	1	0	915	2,112	Chandrapur
35	जडचिरोली	0	4	32	0	0	352	878	Gadchiroli
	जृह-निर्माज संस्था, सिडको				3,400			3400	SIDCO
	महाराष्ट्र राज्य	7	3,403	73,903	135	862	53,053	2,05,753	Maharashtra State

आधार -सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source --Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार
तक्ता क्रमांक/
कृषि पत व बहुउद्देशीय संस्थांचे कार्य/
(2007-

अनु क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हे (2)	संस्थांची संख्या No. of Societies (3)	सदस्यांची संख्या (हजारात) Membership (‘000) (4)	स्वीय भांडवल Owned Capital (5)	ठेवी Deposits (6)	कर्जे Borrowings (7)
1	मुंबई	0	0	0	0	0
2	मुंबईउप-गजर					
3	ठाजे	412	152	2,616	999	4,900
4	रायजड	171	156	292	14	688
5	रत्नाजिरी	374	271	2,634	209	7,221
6	सिधुदुर्ज	226	150	1,394	104	3,733
7	-गशिज	1,020	613	28,333	365	1,46,836
8	धुळे	424	202	3,142	34	10,056
9	-दुरबार	302	114	1,921	25	8,826
10	जळजाव	877	455	15,115	308	39,967
11	अहमद-गजर	1,320	835	30,901	193	94,183
12	पुजे	1,289	599	24,772	272	96,183
13	सातारा	943	561	11,901	81	54,109
14	सांजली	748	504	13,542	532	54,260
15	सोलापूर	1,188	529	28,170	402	1,09,717
16	जोल्हापूर	1,753	844	30,398	6,711	51,136
17	औरंगाबाद	702	341	2,913	0	49,335
18	जाल-ग	567	308	1,553	66	11,593
19	परभजी	454	220	1,425	29	6722
20	हिंजोली	430	188	1,459	215	11,190
21	बीड	754	398	1,473	107	10,467
22	-गंदेड	983	467	3,538	50	17,336
23	उस्मा-गबाद	469	285	4,710	110	43,905
24	लातूर	586	368	2,372	52	19,421
25	बुलढाजा	570	351	3,456	234	29,258
26	अोला	413	264	1,325	98	9,556
27	वाशिम	424	2,474	3,529	54	46,101
28	अमरावती	679	369	3,023	287	22,475
29	यवलमाळ	596	386	4,711	454	52,355
30	वर्धा	400	159	6,002	11	22,684
31	-गजपूर	592	225	2,303	329	14,509
32	भंडारा	383	166	1,365	83	14,242
33	जोदिया	330	190	1,406	216	10,487
34	चंद्रपूर	561	223	2,139	111	8,630
35	जडचिरोली	259	110	489	31	3,025
महाराष्ट्र राज्य		21,199	13,477	2,44,322	12,786	10,85,106

आधार :- सहजार आयुक्त व निबंधज, सहजारी संस्था, महाराष्ट्र शास-ग, पुजे

CO-OPERATION**TABLE No. 17.3****Operation of Agricultural credit and multipurpose Societies****-08)**

(रकम लाख रुपयांत/Amt. in Lakh Rs.)

खेळते भांडवल Working Capital (8)	नवीन कर्ज Fresh Advances (9)	कर्ज वसुली Recoveries (10)	येणे कर्ज Loans Outstanding (11)	थकबाकी Overdues (12)	District (2)
0	0	0	0	0	{ Mumbai Mumbai Suburban
10,765	3,797	4,839	5,688	8,721	Thane
1,020	747	523	849	482	Raigad
13,878	4,791	1,764	10,913	6,542	Ratnagiri
5,994	4,198	3,808	4,236	3,171	Sindhudurg
176,292	93,196	67,171	1,51,473	68,669	Nashik
12,298	8,010	6,158	8,888	4,429	Dhule
11,134	5,811	3,034	8,717	6,726	Nandurbar
53,587	31,173	28,490	38,540	31,072	Jalgaon
147,016	65,398	31,620	92,125	19,907	Ahmednagar
165,579	66,983	66,137	1,27,483	38,916	Pune
64,069	41,386	43,183	54,047	5,509	Satara
72,028	22,949	16,943	54,784	16,627	Sangli
124,021	33,523	30,669	1,10,656	49,043	Solapur
83,860	46,607	46,117	59,454	15,341	Kolhapur
33,428	40,761	44,212	26,222	24,794	Aurangabad
14,405	6,514	2,103	13,128	4,375	Jalna
10,258	2,205	4,204	7,323	3,064	Parbhani
10,044	3,139	2,245	7,111	6,914	Hingoli
14,310	11,656	11,170	12,758	5,192	Beed
64,380	16,173	11,451	54,419	46,104	Nanded
55,996	12,368	8,252	42,935	7,770	Osmanabad
24,933	11,372	10,399	21,876	12,186	Latur
29,105	10,520	4,928	21,777	8,501	Buldhana
11,683	7,825	10,405	8,875	3,103	Akola
25,583	6,977	2,506	9,326	1,898	Washim
21,781	3,057	1,873	15,603	3,951	Amravati
52,926	24,248	35,245	35,948	18,153	Yavatmal
20,138	6,694	3,830	11,084	5,848	Wardha
19,329	6,678	5,906	14,481	7,445	Nagpur
16,562	4,464	1,941	9,948	6,893	Bhandara
10,929	10,708	8,958	8,743	17,986	Gondiya
22,478	3,879	3,798	7,926	3,918	Chandrapur
3,799	813	790	2,322	1,699	Gadchiroli
14,03,608	6,18,620	5,24,672	10,59,658	4,64,949	Maharashtra State

Source :- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार
तक्ता क्रमांक/
बिगर कृषि पत संस्थांचे व्यवहार/
(2006)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हे (2)	संस्थांची संख्या No. of Societies (3)	सदस्यांची संख्या (हजारात) Membership (‘000) (4)	स्वीय भांडवल Owned Capital (5)	ठेवी Deposits (6)	कर्जे Borrowings (7)
1	मुंबई	2,789	4,767	2,18,716	2,84,938	67,131
2	मुंबईउप-पंजर					
3	ठाजे	1,368	1,119	195,876	7,61,890	13,975
4	रायजड	521	409	27,207	1,21,740	15,131
5	रत्नाजिरी	351	299	14,640	50,512	5,699
6	सिंधुदुर्ग	193	176	5,641	19,786	2,548
7	-नाशिज	1,129	1,117	1,03,163	3,25,703	10,089
8	धुळे	533	346	20,178	98,910	3,006
9	-दुरबार	247	175	10,290	39,392	2,131
10	जळजाव	1,110	1,029	67,840	3,28,632	10,298
11	अहमद-पंजर	1,180	974	76,049	3,16,456	16,579
12	पुजे	2,775	1,184	1,20,766	4,13,636	15,792
13	सातारा	1,239	990	56,892	2,77,465	11,216
14	सांजली	1,522	986	60,856	2,97,438	17,658
15	सोलापूर	1,452	1,033	72,215	3,26,356	19,383
16	जोल्हापूर	2,219	1,794	97,926	2,95,847	19,873
17	औरंगाबाद	769	302	20,907	94,647	21,103
18	जालगा	197	759	7,207	41,289	242
19	परभजी	200	106	32	206	229
20	हिंगोली	69	57	3,308	30,783	1,068
21	बीड	556	233	32,580	1,28,331	6,827
22	-निंदेड	265	104	4,881	28,945	6,555
23	उस्मा-गाबाद	436	238	17,852	55,470	6,383
24	लातूर	361	139	4,039	29,045	1,699
25	बुलढाजा	431	608	29,539	2,56,978	5,163
26	अोला	268	210	42,493	2,41,604	6,340
27	वाशिम	120	54	3,165	18,374	2,551
28	अमरावती	405	227	16,514	58,773	2,204
29	यवतमाळ	259	146	10,673	74,338	2,894
30	वर्धा	268	156	7,613	34,084	1,438
31	-पंजर	996	985	72,898	2,79,486	25,797
32	भंडारा	268	171	5,646	32,107	728
33	जोर्दिया	154	63	2,392	7,050	155
34	चंद्रपूर	347	66	12,378	19,049	212
35	जडचिरोली	109	31	1,523	3,105	141
महाराष्ट्र राज्य		25,106	21,053	14,43,895	53,92,365	3,22,238

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन-1, पुजे

CO-OPERATION**TABLE No. 17.4****Operations of Non-Agricultural credit Societies****-07)**

(रकम लाख रुपयांत /Amt. in Lakh Rs.)

खेळते भांडवल Working Capital (8)	एकूण गुंतवणूक Total Investment (9)	नवीन कर्ज Fresh Advances (10)	कर्ज वसुली Recoveries (11)	येणे कर्ज Loans Outstanding (12)	थकबाकी Overdues (13)	District (2)
13,19,171	7,34,910	15,13,045	14,33,434	1,78,679	38,176	Mumbai
						Mumbai Suburban
16,17,686	3,11,663	5,60,782	1,77,017	9,03,392	85,915	Thane
1,76,042	25,002	59,729	61,417	1,12,892	18,114	Raigad
74,817	11,092	75,940	34,087	51,340	2,450	Ratnagiri
30,469	4,693	18,808	20,431	16,740	1,639	Sindhudurg
5,21,489	87,275	2,74,808	2,77,765	2,46,022	60,566	Nashik
1,58,290	18,051	58,149	1,67,290	1,00,772	7,931	Dhule
60,092	9,719	71,943	68,826	36,301	6,188	Nandurbar
4,26,821	81,339	2,23,604	1,90,520	2,31,479	43,213	Jalgaon
5,02,670	85,079	2,28,129	2,05,348	2,82,231	73,883	Ahmednagar
6,74,453	1,66,534	2,10,477	1,53,996	3,06,678	40,946	Pune
6,38,584	78,723	2,09,128	1,46,874	2,39,597	1,04,961	Satara
4,37,682	90,357	1,27,390	1,28,640	2,56,844	58,584	Sangli
4,56,082	71,891	2,14,631	2,74,224	2,92,944	40,260	Solapur
5,57,061	124,873	1,40,663	1,28,670	1,33,665	41,528	Kolhapur
1,57,035	21,936	42,602	2,67,443	1,04,965	8,709	Aurangabad
88,041	7,629	16,533	12,430	21,214	4,254	Jalna
557	100	274	147	225	73	Parbhani
37,797	12,387	13,380	11,180	16,743	1,340	Hingoli
1,69,526	64,824	41,880	35,180	87,592	5,616	Beed
72,414	8,353	12,247	5,457	28,029	5,695	Nanded
90,356	17,819	39,534	40,660	51,049	12,129	Osmanabad
45,286	9,077	18,388	17,626	24,196	2,877	Latur
3,18,808	47,596	1,85,675	1,56,086	1,64,714	9,842	Buldhana
3,29,333	50,858	88,158	1,43,943	1,45,015	51,200	Akola
23,904	6,114	16,654	6,197	13,062	1,319	Washim
87,136	20,106	15,960	15,160	41,214	8,588	Amravati
90,755	17,487	42,066	15,980	51,959	3,106	Yavatmal
43,644	8,179	14,568	13,581	23,291	3,857	Wardha
4,26,218	1,09,547	47,774	38,518	2,62,495	32,445	Nagpur
50,878	15,192	19,345	22,955	21,915	5,060	Bhandara
11,912	3,036	4,824	16,084	5,767	1,301	Gondiya
34,856	5,014	8,127	12,918	19,936	1,007	Chandrapur
5,369	594	1,730	2,592	4,123	1,871	Gadchiroli
97,35,234	23,27,049	46,16,945	43,02,676	44,77,080	7,84,643	Maharashtra State

Source :- Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.5

सहकार व भूविकास बँकेची निवडक सांख्यिकी

Selected Statistics of State Co-operative Land Development Bank

(रुपये लाखांत / Rs. in lakh)

वर्ष Year	बँका (संख्या) Banks (No.)	सदस्य (लाखांत) Membership (lakhs)	भाग भांडवल Share Capital		स्वीय भांडवल Owned funds	खेळते भांडवल Working Capital	वर्षात दिलेले कर्ज Loans advanced during the year including [N.C.D.C.]	कर्ज विमोचन Debt Redemption	लघु सिंचन Minor Irrigation	
			शासकीय Held by Govt.	इतर Held by Others						
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1	1960-61	27	1.27	--	30.00	35.00	472.00	204.00	N.A.	N.A.
2	1970-71	26	6.10	--	1576.00	1876.00	13316.00	1786.00	N.A.	N.A.
3	1980-81	26	N.A.	603.00	2665.07	7660.63	32650.53	5417.02	3920.05	3906.00
4	1990-91	29	10.21	493.00	4943.00	14109.00	83710.00	12438.00	5763.00	2165.21
5	1998-99	337	11.90	493.00	9370.19	54743.88	145020.74	3961.79	78.72	448.30
6	1999-00	337	11.84	493.00	8912.49	64803.45	142317.86	609.16	6451.19	46.61
7	2000-01	337	11.80	493.00	8500.32	71160.47	136367.53	948.26	10293.41	14.59
8	2001-02	28	9.50	493.00	11955.49	83421.93	248630.22	4.14	--	0.25
9	2002-03	30	10.16	493.00	11800.70	103976.2	255796.07	0.97	183.08	0.97
10	2006-07	29	11.55	--	6392.64	64142.8	158157.57	253.47	--	2.3

टॅक्टर खरेदीकरिता Purchase of Tractor	उपसा सिंचन Lift Irrigation	इतर जमिनीची सुधारणा Other land Improvement	या वर्षाची कर्ज वसुली Loans recovered during the year	थकबाकी Overdues	(*)नफा दाखविणा-या बँका No. of Banks showing profit	नपयाची रक्कम Amount of profit	तोटा दाखविणा-या बँका Bank showing loss	तोटा दाखविणा-या बँका Bank showing loss
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	26.00	18	2.00	9	1.00
N.A.	N.A.	N.A.	807.00	920.00	2	4.00	24	231.00
907.50	145.00	100.00	2,942.25	5,232.68	--	64.73	--	--
3,013.77	2,833.71	4.54	7,369.00	7,174.00	1	890.00	--	--
3,933.84	1,748.54	1.53	21,008.15	29,329.70	--	--	1	10,227.68
1,183.55	914.89	--	8,514.37	19,602.19	--	--	1	11,162.66
26.39	319.59	--	8,461.78	21,592.40	--	--	1	(-) 11,653.38
455.67	15.86	--	21,228.21	42,753.54	--	--	--	59,629.72
3.98	0.11	--	18,581.80	58,555.62	3	800.35	25	11,962.07
--	--	--	18,969.87	81,654.51	1	117.48	28	(-)20,141.21
--	4.98	246.19	18,597.27	61,136.08	3	2,219.4	26	18,328.34

N.A.- उपलब्ध नाही / Not available

टिप्पणी :- ही एकच बँक असल्याने बँकेच्या शाखा व जिल्हावर नफा व तोटा १९७०-७१ नंतर काढला नाही

*Note.-This bank is having an Unitary structure and hence Branch and Districtwise profit and Loss is not worked out after 1970-71

आधार :-महाराष्ट्र राज्य कृषि व ग्रामीण विकास बँक लि., मुंबई

Source.-The Maharashtra State Co-operative land Development Bank Ltd., Mumbai

17. सहकार / CO-OPERATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.6
मध्यवर्ती सहकारी बँकांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Central Co-operative Banks

(रुपये लाखांत / Rs. in lakh)

वर्ष (३० जून रोजी) Year (As on 30th June)	बँका (संख्या) Banks (No.)	शाखा (संख्या) Branches (No.)	सदस्य (संख्या हजारात) Membership (No.000)	भाग भांडवल Share Capital		स्वीय भांडवल Owned funds	खेळते भांडवल Working Capital	ठेवी Deposits	येण कर्ज Borrowings outstanding
				शासकीय Held by Govt.	इतर Held by Others				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1960-61	35	N.A.	57	199	454	820	6,093	2,647	2,465
1970-71	25	867	55	669	1,846	3,474	23,637	11,323	8,055
1980-81	26	1,703	62	806	3,757	10,206	83,526	58,814	9,355
1990-91	1	43	26	--	2,816	28,922	3,10,125	2,09,362	61,636
2000-01	30	3685	106	761	63,531	2,28,904	23,69,970	17,86,285	2,44,574
2001-02	30	3804	119	672	77,960	3,16,017	27,49,865	19,57,347	2,99,197
2002-03	30	3807	121	484	86,107	3,93,927	29,90,487	21,42,020	2,67,556
2003-04	31	3793	129	548	93,444	4,71,525	32,90,258	23,88,731	2,36,167
2004-05	31	3729	123	458	99,691	5,08,277	34,72,005	24,82,252	2,26,689
2005-06	31	3689	116	458	1,07,733	6,60,549	37,59,887	26,40,239	2,57,567
2006-07	31	3646	131	458	1,17,983	6,32,221	40,70,177	27,65,725	4,51,403
2007-08	31	3683	136	2435	1,26,837	6,96,600	45,62,938	31,94,916	4,24,906

वर्षभरात दिलेली कर्जे Loans advanced during the year (11)	वर्षअखेरचे येणे कर्जे Loans outstanding at the end of the year (12)	येणे रकम मेच्या थज बाजीची टक्के वारी Overdues as average outstanding (13)	नफा झालेल्या बँका (संख्या) No. of Banks showing Profit (14)	नफा Profit (15)	तोटा झालेल्या बँका (संख्या) No. of Banks showing loss (16)	तोटा Loss (17)
9,471	4,361	93.12	33	49	2	0.41
37,072	7,210	71.14	25	140	--	--
1,83,104	47,994	15.91	26	376	--	--
2,13,016	2,17,314	29.44	1	686	--	--
20,20,829	13,58,906	28.10	22	9,579	8	13,097.00
15,82,090	15,57,563	3,41,603.00	15	13,063	15	83,729.00
13,95,660	15,99,048	3,77,632.00	15	13,520	15	1,16,276.00
11,51,736	16,35,837	5,53,205.00	16	9,766	15	1,41,227.00
13,93,469	17,20,499	4,38,966.00	16	10,746	15	1,44,009.00
13,31,883	19,16,544	5,25,995.00	16	10,156	15	1,52,728.00
15,65,606	22,25,158	5,53,423.00	16	7,745	15	1,64,017.00
18,59,848	24,44,634	7,75,214.00	15	8,325	16	1,85,070.00

N.A.- उपलब्ध नाही / Not available

आधार :-सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.-Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार / CO-OPERATION
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.7
राज्य शिखर सहकारी पणन संघाची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Apex State Marketing Federation

(रुपये लाखात / Rs. in lakh)

वर्ष (३० जून रोजी) Year (As on 30th June)	सदस्य संख्या Membership (No.)	शासनाचा भाग Share held by Govt.	इतर भांडवल Capital held by others	स्वीय भांडवल Owned funds	खेळते भांडवल Working capital	उत्पादन (टनात) Production (Tonnes)	उत्पादित मालाची किंमत Value of productions produced	धंदावी उलाढाल Business turnover	विक्री केलेल्या शेतमालांची किंमत Value of Agriculture produce marketed	वाटप केलेल्या बियाणांची किंमत Value of Seed distributed	वाटप केलेल्या खतांची किंमत value of fertilizer distributed	वाटप केलेल्या उपभोग्य वस्तुंची किंमत Value of consumer goods distributed	नफा Profit
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1960-61	700	8	5	14	74	N.A.	622	1,223	1,223	N.A.	Nil	Nil	Nil
1970-71	800	122	33	254	1,741	N.A.	4,143	5,064	3,845	645	35	487	24
1980-81	1,200	707	64	1,618	9,553	N.A.	25,227	39,720	2,679	Nil	8,906	Nil	112
1990-91	3,691	1,446	51	3,626	13,565	N.A.	22,388	27,709	4,515	Nil	17,101	5,110	1
1999-00	875	1,235	1,293	4,483	3,532	N.A.	N.A.	46,700	6,644	Nil	36,216	3,374	64
2000-01	900	1,296	1,235	4,635	3,476	N.A.	N.A.	44,998	11,714	Nil	28,371	2,149	35
2001-02	900	1,296	1,235	4,781	3,905	N.A.	N.A.	33,653	5,334	Nil	24,137	1,429	19
2002-03	700	1,235	1,305	4,855	3,767	N.A.	N.A.	33,166	5,364	Nil	23,632	1,285	26
2003-04	700	1,235	1,304	4,891	2,499	N.A.	N.A.	37,816	17,527	Nil	16,229	1,339	22
2004-05	700	1,235	1,304	4,959	2,067	N.A.	N.A.	29,230	9,596	Nil	15,356	1,374	22
2005-06	700	1,235	1,300	5,054	2,266	N.A.	N.A.	25,788	9,835	Nil	12,547	848	22
2006-07	763	1,235	1,304	5,002	2,226	N.A.	N.A.	33,243	11,617	Nil	15,920	697	6
2007-08	776	1,235	1,305	5,786	2,792	N.A.	N.A.	28,834	3,823	Nil	17,936	1,199	5

टीप - N. A. - Not Available / उपलब्ध नाही

आधार.-सहकार आयुक्त व निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.--Commissioner for Co-opration and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.8

मध्यवर्ती ग्राहक भांडारांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Central Consumers Stores

(रुपये लाखांत / Rs. in lakh)

वर्ष Year	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य संख्या (हजारात) Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned funds	भाग भांडवल Share Capital		खेळते भांडवल Working capital	विक्रीची किंमत Value of sales	नफा झालेली भांडारे		तोटा झालेली भांडारे	
				शासकीय Held by Govt.	इतर Held by others			नफा Profit	तोटा Stores showing loss (No.)	तोटा Loss	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1960-61	1	0.2	3	--	3	7	187	--	--	1	--
1970-71	43	135	195	97	36	463	3,031	28	9	15	17
1980-81	75	123	423	150	149	1,100	6,396	45	16	17	25
1990-91	114	292	1,050	246	297	2,498	13,389	69	50	34	52
1999-00	145	376	2,467	470	105	11,562	46,645	100	1,091	45	136
2000-01	145	386	2,739	483	113	13,354	44,855	110	1,127	35	102
2001-02	144	386	2,886	454	114	14,172	55,176	108	1,134	36	89
2002-03	146	406	3,066	447	114	12,151	53,735	98	1,041	48	286
2003-04	147	4,216	3,243	470		12,078	54,759	101	1,083	46	296
2004-05	150	4,320	3,514	476		12,200	55,557	100	734	50	395
2005-06	150	4,410	3,514	476		11,300	45,412	104	309	54	342
2006-07	161	344	3,204	266	1,541	12,515	32,277	109	324	47	151
2007-08	160	349	3,309	266	1,282	12,575	29,038	103	392	56	134

आधार :- सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.-Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.9

मजूर सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Labour Contract Societies

(रुपये लाखांत / Rs. in lakh)

वर्ष Year	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य संख्या (हजारात) Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned funds	खेळते भांडवल Working .capital	केलेल्या कामाची किंमत Value of work dome	नफा झालेल्या संस्था		तोटा झालेल्या संस्था	
						नफा Profit	तोटा Stores showing loss (No.)	तोटा Loss	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1960-61	371	17	8	45	N.A.	121	2	140	1
1970-71	1,115	52	67	140	412	439	N.A.	N.A.	N.A.
1980-81	3,334	175	193	2,154	3,578	1,539	54	1,285	27
1990-91	4,434	220	418	5,875	12,980	2,355	156	1,557	71
2000-01	8,127	482	1,272	11,998	54,831	5,131	973	2,836	295
2001-02	9,387	554	1,553	12,393	54,066	5,832	1,062	3,371	225
2002-03	9,959	696	1,597	12,596	55,837	6,274	1,113	3,455	261
2003-04	10,056	7,031	1,311	12,848	57,280	6,335	1,123	3,489	263
2004-05	10,163	7,463	1,856	13,995	59,904	6,245	1,137	3,780	272
2005-06	10,188	6,564	1,978	14,348	61,055	6,688	1,479	3,356	585
2006-07	10,227	516	2,898	20,291	78,563	6,931	1,909	3,153	6,414
2007-08	10,285	517	2,808	20,403	82,854	6,632	1,623	3,509	6,497

टीप - N. A.-उपलब्ध नाही / Not available

आधार :-सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.-Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.10

प्राथमिक गृहनिर्माण सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Primary Housing Co-operative Societies

(रुपये लाखांत / Rs. in lakh)

वर्ष (३० जून रोजी) Year (As on 30th June)	संस्था संख्या (No.)	सदस्य संख्या (हजारात) Membership (000)	स्वीय भांडवल Owned funds	खेळते भांडवल Working .capital	वर्ष अखेरीस बांधलेली घरे (संख्या) House Consturcted at the end of the year (No.)	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in Profits (No.)	नफा Profit	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Stores showing loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1960-61	1,495	77	538	2504	32	696	6	442	4
1970-71	7,425	291	1,527	13,143	54	3,138	39	2,693	27
1980-81	15,640	532	3,206	35,081	107	7,342	155	5,291	62
1990-91	33,914	1,141	11,602	1,34,065	5,56,516	16,901	1,024	9,245	702
2000-01	52,330	1,857	18,596	4,94,808	3,26,537	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
2001-02	54,772	1,939	20,064	5,11,975	3,40,033	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
2002-03	57,216	1,645	15,086	2,27,329	2,23,236	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
2003-04	58,913	1,679	16,653	2,23,620	416	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
2004-05	63,475	1,949	11,738	2,44,818	688	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
2005-06	67,586	1,870	18,243	2,51,975	688	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
2006-07	67,434	2,070	21,831	6,67,185	2,88,256	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
2007-08	70,503	2,078	21,102	6,79,941	3,11,847	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

टीप :- N. A.-उपलब्ध नाही / Not available

आधार :-सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.-Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.11

दुग्धशाळा व दूध पुरवठा सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी
Selected Statistics of Dairy and Milk Supply Co-operative Societies

(रुपये लाखांत / Rs. in lakh)

वर्ष (३० जून रोजी) Year (As on 30th June) (1)	संस्था (संख्या) Societies (No.) (2)	सदस्य संख्या (हजारात) Membership (000) (3)	स्वीय भांडवल Owned funds (4)	खेळते भांडवल Working capital (5)	दूध व दुधाच्या पदार्थांचे उत्पन्न Milk and Milk Product (6)	दूध व दुधाच्या पदार्थांची विक्री Milk and Milk Sold (7)	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in Profits (No.) (8)	नफा Profit (9)	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.) (10)	तोटा Loss (11)
1960-61	431	16	12	26	67	69	156	2	133	-
1970-71	2,021	126	76	314	810	841	833	13	691	5
1980-81	7,819	703	598	1,992	8,531	9,132	4,091	197	2,023	26
1990-91	14,355	1,268	10,186	35,613	55,227	65,057	6,798	1,043	3,136	508
2000-01	22466	1518	116119	1E+06	3234941	3403403	12267	10758	9634	6542
2001-02	22782	1635	15737	127530	431816	184386	12679	2457	9351	3061
2002-03	25510	1806	1157	6416	92864	59049	13814	754	10128	388
2003-04	26677	2214	3422	19676	120210	25493	12970	1573	8145	870
2004-05	26499	1816	2585	24897	109946	64954	12617	1231	12472	473
2005-06	26881	1842	N.A.	25300	111500	67100	14432	N.A.	11941	N.A.
2006-07	26881	2118	N.A.	27780	128260	77140	13710	N.A.	13135	N.A.
2007-08	30075	2060	3029	30550	134670	80990	13791	1625	14395	1226

आधार :-सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.-Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. ग्राम विकास व सहकार / Rural Development and Co-operation

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.12

महाराष्ट्रातील महिला सहकारी संस्थांची वर्षनिहाय निवडक सांख्यिकी
Yearwise Selected Statistics of Women Co-operative Societies in the State

(रुपये लाखांत / Rs. in lakh)

वर्ष Year (1)	संस्था (संख्या) Societies (No.) (2)	सदस्य संख्या (हजारात) Member- ship (3)	भाग भांडवल Share Capital (4)	स्वीय भांडवल Owned Capital (5)	खेळते भांडवल Working Capital (6)	चालू वर्षी दिलेली कर्जे Loans advanced during the year (7)	वर्ष अखेरीस थकबाकी राहिलेली कर्जे Loans outstanding at the end of the year (8)	नफा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in Profit (No.) (9)	नफा Profit (10)	तोटा झालेल्या संस्था (संख्या) Societies in loss (No.) (11)	तोटा Loss (12)
1990-91	1,148	217	497	911	7,120	--	3,767	427	210	430	44
2000-01	1,046	87	170	253	1,558	4	50	445	60	494	85
2001-02	888	120	220	303	1,561	7	56	386	63	353	82
2002-03	1,034	126	242	337	1,655	7	57	300	65	482	91
2003-04	938	364	249	263	364	14	49	334	27	351	57
2004-05	940	376	265	279	368	13	55	392	27	477	58
2005-06	963	395	269	283	432	11	53	390	27	509	59
2006-07	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
2007-08	862	31	239	257	365	20	54	200	21	383	59

टिप - N. A.- उपलब्ध नाही / Not available

आधार :-सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.-Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार / CO-OPERATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 17.13

औद्योगिक सहकारी संस्थांची निवडक सांख्यिकी Selected Statistics of Industrial Co-operative Societies

(रुपये लाखात / Rs. in lakh)

वर्ष Year (३० जून रोजी) (As on 30th June)	संस्था (संख्या) Societies (No.)	सदस्य संख्या (हजारात) Membership (000.)	भाग भांडवल Share capital	स्वीय भांडवल Owned capital	खेळते भांडवल Working capital	ठेवी Deposits	उत्पादित मालाची किंमत value of goods produced	विक्री केलेल्या मालाची किंमत Value of goods sold	नफा झालेल्या		तोटा झालेल्या	
									संस्था (संख्या) Societies in profit (No.)	नफा Profit	संस्था (संख्या) Societies in loss (No.)	तोटा Loss
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1960-61	1,968	72	83	107	289	NA	329	385	541	10	791	10
1970-71	1,729	83	228	318	772	15	98	590	442	38	450	12
1980-81	1,827	225	718	1,096	2,884	111	1,456	2,069	821	65	463	59
1990-91	4,911	292	1,496	85	7,648	211	722	745	1,980	223	1,794	216
2000-01	5,790	621	2,578	3,814	12,073	344	3,446	969	2,459	267	2,784	253
2001-02	6,025	669	2,668	3,982	12,577	377	3,646	1,077	2,689	309	2,668	268
2002-03	6,234	590	4,947	6,412	13,147	460	5,030	1,287	2,629	454	2,805	332
2003-04	5,948	5,547	3,981	1,088	13,144	455	3,401	916	1,986	636	1,860	801
2004-05	6,097	6,134	4,176	1,329	16,401	532	6,722	1,679	2,637	912	2,243	941
2005-06	6,946	5,692	3,023	1,516	13,589	432	6,490	2,573	2,628	554	3,128	277
2006-07	7,218	755	3,339	5,213	15,132	630	6,535	3,180	3,053	750	3,209	346
2007-08	7,638	740	3,456	4,729	16,184	618	6,767	2,757	3,235	733	3,528	346

टिप :- N.A.- उपलब्ध नाही / Not Available

आधार.-सहकार आयुक्त व निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.--Commissioner for Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

---

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 17.14

---

17. सहकार /
तक्ता क्रमांक /
कृषि व विगार कृषि पत शिखर आणि मध्यवर्ती संस्थांचे व्यवहार /
(2007)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	बँकांची संख्या No. of Banks	सदस्य संख्या / Membership (Nos)			स्वनिधी Owned funds	एकूण ठेवी Total deposits	कर्जे Borrowings
			संस्थेतील Societies	व्यक्तीगत Individuals	नाममात्र Nominal			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	मुंबई	4	26,684	3,709	0	4,27,486	18,85,016	4,44,288
2	मुंबईउप-पंजर							
3	ठाजे	1	4,757	173	0	31,112	1,68,506	7
4	रायजड	1	995	968	0	9,925	85,433	1,845
5	रत्नाजिरी	1	1,621	228	0	8,999	52,567	5,111
6	सिंधुदुर्ग	1	848	58	0	5,502	53,377	2,516
7	-शाशिज	1	7,166	1,811	0	32,076	1,95,815	39,671
8	धुळे	1	3,746	1	0	24,386	74,381	6,993
9	-दुरबार							
10	जळजाव	1	4,500	2,624	0	61,892	1,49,402	16,033
11	अहमद-पंजर	1	5,730	910	0	30,826	2,38,449	21,062
12	पुजे	1	9,041	2,596	0	52,217	3,71,805	3,71,805
13	सातारा	1	2,601	150	0	14,845	1,707	15,772
14	सांजली	1	3,831	363	0	20,550	1,24,893	19,664
15	सोलापूर	2	5,611	3,022	0	27,977	1,87,631	36,801
16	जोल्हापूर	1	9,460	710	0	20,314	1,53,026	17,759
17	औरंगाबाद	1	1,584	60	0	33,887	76,629	19,016
18	जाल-गा	1	1,415	1	0	15,643	24,287	5,743
19	परभजी	1	2,582	2	0	25,700	46,629	16,790
20	हिंजोली							
21	बीड	1	2,389	172	0	22,005	72,133	14,285
22	-गांदेड	1	2,290	113	0	46,482	54,957	26,748
23	उस्मा-गाबाद	1	2,302		0	41,692	48,947	36,533
24	लातूर	1	1,735		0	18,869	61,342	23,492
25	बुलढाजा	1	1,352	1,351	0	24,849	66,350	66,350
26	अोला	1	1,378	1,105	0	13,766	79,734	14,693
27	वाशिम							
28	अमरावती	1	1,725	1,382	0	9,002	50,453	2,320
29	यवतमाळ	1	1,373	474	0	15,954	68,579	20,592
30	वर्धा	1	715	92	0	10,925	36,523	6,151
31	-गाजपूर	1	2,570	142	0	29,155	88,937	88,937
32	भंडारा	1	1,091	88	0	2,580	22,087	77
33	जोदिया							
34	चंद्रपूर	1	1,453	440	0	10,659	55,612	69,706
35	जडचिरोली	1	528	32	0	5,390	24,285	528
महाराष्ट्र राज्य		35	1,13,874	22,792	0	11,00,896	46,43,432	14,14,555

CO-OPERATION**TABLE No. 17.14****Operations of Agricultural and Non-Agricultural Credit Apex Central Institutions****-08)**

(रकम लाख रुपयात /Amt. in Lakhs Rs.)

खेळते	एकूण	नवीन कर्जे	कर्ज वसूली	येणे कर्जे		थकबाकी		District
				संस्था	व्यक्तीगत	कर्जे	नुतनीकरण न केलेल्या	
Working capital	Total investment	Fresh advances	Loan recovery	Societies	Individuals	Loans	पतकर्जाचा अधिर्कष Unrenewed cash credit overdues	
(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
27,93,054	8,62,671	12,12,848	11,08,277	11,79,899	21,897	2,21,750	36,543	Mumbai
								Mumbai Suburban
2,07,414	1,40,957	52,446	23,544	14,930	36,306			Thane
99,041	46,369	45,349	41,272	31,548	13,801	5,513	708	Raigad
68,316	23,821	28,620	22,264	20,955	15,216	7,304	1,137	Ratnagiri
63,203	22,191	48,532	44,855	19,871	17,457	1,285	1,011	Sindhudurg
2,73,482	62,503	1,75,774	1,39,826	1,77,983	5,367	62,719	1,698	Nashik
1,08,323	18,625	26,403	3,161	44,778	7,736	12,853	891	Dhule
								Nandurbar
2,32,771	61,333	96,498	79,987	1,05,705	7,706	60,872	6,033	Jalgaon
3,08,483	1,05,156	1,36,526	109,072	1,78,143	3,888	15,779	3,018	Ahmednagar
4,64,999	2,08,021	1,96,143	1,92,916	1,82,574	28,986	47,833	2,627	Pune
2,15,132	1,00,328	2,42,281	2,51,786	83,702	14,118	477	328	Satara
1,74,033	1,252	1,29,836		97,800	9,999	23,057	4,436	Sangli
2,68,021	52,843	2,77,679	2,86,112	1,74,825	8,499	31,528	1,996	Solapur
2,17,709	39,285	51,266	20,104	1,52,068	1,955	19,462	12,861	Kolhapur
1,37,300	21,119	82,615	17,629	81,720	896	40,299	1,809	Aurangabad
33,683	6,395	18,987	7,12,523	17,272	1,715	10,897	594	Jalna
90,205	6,320	17,530	11,175	53,393	747	41,689	2,399	Parbhani
								Hingoli
1,12,371	24,269	24,886	11,024	59,512	742	5,073	4,938	Beed
1,33,393	15,460	71,094	4,333	58,204	1,217	30,990	6,257	Nanded
65,797	3,170			30,327	73			Osmanabad
1,11,603	16,072	55,562	9,690	77,107	4,354	4,220	748	Latur
1,02,647	21,918	50,267	1,105	35,037	15,231	26,343	3,200	Buldhana
1,14,608	39,808	96,104	80,068	59,817	3,024	11,951	8,322	Akola
								Washim
73,798	29,270	35,933	618	35,641	292	20,443	734	Amravati
1,14,739	25,171	25,087	9,035	69,738	7,560	48,189	715	Yavatmal
51,134	11,993	28,009	8,817	24,526	3,483	11,610	94	Wardha
1,12,771	38,290	21,231	3,957	38,008	10,924	17,465	2,404	Nagpur
30,162	16,578	9,950	5,122	8,172	1,778	5,798	130	Bhandara
36,027	7,540	13,364	274	17,267	5,690	7,554	130	Gondiya
90,094	27,143	29,946	18,132	32,804	1,65,628	23,170	880	Chandrapur
32,801	19,581	10,085	13,067	5,264	4,822	2,624	66	Gadchiroli
69,37,114	20,75,452	33,10,851	32,29,745	31,68,590	4,21,107	8,18,747	1,06,707	Maharashtra State

17. सहकार /
तक्ता क्रमांक /
सहकारी पणन संस्थांचे व्यवहार /
(2007)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे	संस्थांची संख्या No.of Societies	सदस्य संख्या (हजारात) Membership (‘000)	स्वनिधी Owned Capital	इतर कर्जे Other Borrowings	खेळते भांडवल Working Capital	नवीन कर्ज Fresh advances	कर्ज वसुली Loans recoveries	येणे कर्जे Loans Outstanding
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई	2	8	5,786	386	2,792	0	0	386
2	मुंबईउप-गजर								
3	ठाजे	28	5	1,256	468	729	0	0	83
4	रायजड	34	12	102	90	447	0	0	0
5	रत्नाजिरी	12	8	99	19	153	2	1	0
6	सिंधुदुर्ज	49	27	581	247	1,049	0	0	23
7	नाशिच	75	9	503	167	885	0	0	91
8	धुळे	75	32	169	191	449	0	68	28
9	नांदुरबार	35	25	250	35	962	87	92	41
10	जळजाव	142	107	1,817	524	4,435	561	416	560
11	अहमद-गजर	62	35	839	432	2298	0	0	156
12	पुजे	100	44	1,057	2,263	6,075	0	0	0
13	सातारा	33	27	634	188	1,963	0	0	194
14	सांजली	55	27	671	345	1,437	0	0	14
15	सोलापूर	43	27	180	4	322	0	0	15
16	जोल्हापूर	288	124	4,544	4,307	14,024	5	0	757
17	औरंगाबाद	21	26	209	364	658	0	31	3,392
18	जालगा	15	17	91	154	285	0	0	5
19	परभजी	16	2	56	403	10	0	423	5
20	हिंजोली	5	6	40	687	353	0	0	11
21	बीड	118	5	22	46	58	0	0	0
22	नांदेड	61	12	196	377	149	0	0	33
23	उस्मानाबाद	39	7	114	216	349	0	1	0
24	लातूर	11	3	38	4	230	0	0	0
25	बुलढाजा	25	40	338	92	655	0	0	80
26	ओला	19	15	744	26	202	9	6	12
27	वाशिम	8	228	208	18	362	0	0	0
28	अमरावती	21	43	414	74	738	1	2	37
29	यवतमाळ	16	47	559	148	828	4	434	91
30	वर्धा	19	11	367	82	1,820	0	0	38
31	नाजपूर	16	26	326	277	3,605	0	0	55
32	भंडारा	7	7	121	37	110	0	0	40
33	जोदिया	6	10	59	122	176	0	0	14
34	चंद्रपूर	13	14	91	147	443	0	531	4
35	जडचिरोली	5	4	39	17	61	0	0	1
महाराष्ट्र राज्य		1,474	1,040	22,520	12,957	49,112	669	2,005	6,166

CO-OPERATION

TABLE No. 17.15

Operations of Co-operative Marketing Societies

-08)

(रकम लाख रुपयात /Amt. in Lakhs Rs.)

स्थिर मत्ता Fixed assets (11)	इतर मत्ता Other assets (12)	मिळालेल्या मालाची किंमत Value of goods received (13)	विक्री मालाची किंमत Value of goods sold (14)	वर्ष अखेरचा शिल्लक माल Stock at the end of the year (15)	वर्षातील नफा Profit of the year		वर्षातील तोटा Loss for the year		District (2)
					नफा झालेल्या संस्थांची संख्या No. of Societies in profit (16)	नफा Profit (17)	तोटा झालेल्या संस्थांची संख्या No. of Societies in loss (18)	तोटा Loss (19)	
1,599	--	27,613	24,756	2613	1	5	0	0	Mumbai Mumbai Suburban
854	--	748	685	190	15	299	3	58	Thane
161	--	586	734	13	28	3	6	4	Raigad
28	--	745	994	41	9	4	1	1	Ratnagiri
478	--	2,872	2,203	211	18	9	31	3	Sindhudurg
457	--	1,643	2,469	137	19	14	28	4	Nashik
177	--	388	645	17	22	4	42	39	Dhule
340	--	3,358	3,639	97	17	10	18	2	Nandurbar
1,131	--	5,414	7,574	520	48	84	84	90	Jalgaon
832	--	4,613	4,724	281	28	44	34	87	Ahmednagar
346	--	16,047	12,864	411	43	62	31	25	Pune
426	--	6,811	12,234	277	26	5	6	59	Satara
594	--	2,005	1,700	160	19	37	33	20	Sangli
71	--	1,397	210	28	21	22	16	27	Solapur
3,484	--	29,415	25,897	2,289	56	365	60	126	Kolhapur
94	--	321	218	16	6	13	13	22	Aurangabad
73	--	26	118	10	5	30	4	17	Jalna
9	--	0	0	5	1	1	8	4	Parbhani
146	--	9	30	1	1	1	4	62	Hingoli
14	--	148	220	1	36	4	35	22	Beed
149	--	0	5,015	0	21	20	40	3	Nanded
23	--	181	183	20	3	1	28	26	Osmanabad
61	--	279	0	6	0	0	0	0	Latur
279	--	1329	1,419	17	9	27	16	57	Buldhana
63	--	169	356	6	5	8	2	2	Akola
105	--	0	195	38	0	0	6	18	Washim
208	--	929	1,514	121	8	35	13	72	Amravati
268	--	6607	6,395	193	11	32	3	18	Yavatmal
676	--	350	2,540	64	6	6	8	118	Wardha
141	--	3136	9,406	168	7	10	8	15	Nagpur
53	--	107	110	12	0	0	7	9	Bhandara
39	--	228	215	137	3	3	3	2	Gondiya
43	--	689	621	61	8	6	5	5	Chandrapur
15	--	57	54	9	4	1	1	0	Gadchiroli
13,437	--	1,18,220	1,29,757	8,209	504	1,165	597	1,017	Maharashtra State

17. सहकार /
तक्ता क्रमांक /
सहकारी उत्पादक संस्थांचे व्यवहार /
(2007-

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य संख्या (हजारात) Membership ('000)	स्वनिधी Owned Capital	कर्जे Borrowings	खेळते भांडवल Working Capital	नवीन कर्ज Fresh advances	कर्ज वसुली Loans recoveries	येणे कर्जे Loans Outstanding
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई	1,038	14	1,567	1,060	7,442	17	0	121
2	मुंबईउप-ाजर								
3	ठाजे	997	80	3,913	2,720	8,105	84	0	3,201
4	रायजड	497	75	4,942	2,852	8,496	81	0	2,849
5	रत्नाजिरी	531	77	2,005	2,541	4,235	1,133	0	1,302
6	सिंधुदुर्ज	243	48	1,208	1,472	4,462	289	0	399
7	-ाशिज	1,960	139	1,332	1,109	3,816	72	0	696
8	धुळे	933	120	24,745	35,987	76,188	600	0	204
9	-दुरबार	594	42	1,747	2,143	9,930	96	0	174
10	जळजाव	1,579	205	4,929	4,176	11,326	292	0	608
11	अहमद-ाजर	3,790	234	2,094	696	9,146	32	0	346
12	पुजे	2,897	165	1,547	6,612	9,531	0	0	280
13	सातारा	1,782	297	10,662	1,143	12,952	236	0	168
14	सांजली	1,670	332	24,002	45,585	41,895	2,816	0	1,867
15	सोलापूर	4,710	466	167,431	30,162	88,672	1,742	0	2,225
16	जोल्हापूर	5,739	733	91,478	25,260	1,74,091	198	0	1,024
17	औरंजाबाद	1,717	117	371	166	1,177	101	0	169
18	जाल-ा	685	110	3,382	1,643	1,189	6	0	840
19	परभजी	616	45	2,583	4	58	0	0	1,738
20	हिंजोली	157	14	1,197	37	182	43	0	24
21	बीड	2,238	170	6,815	2,390	34,598	129	0	1,316
22	-ांदेड	896	74	5,886	850	1,058	2	0	69
23	उस्मा-ाबाद	1,887	129	3,016	1,340	781	340	0	131
24	लातूर	1,273	95	3,391	947	3,183	1,307	0	2,169
25	बुलढाजा	664	110	7,826	5,128	11,454	114	0	250
26	अोला	397	48	4,129	10,187	2,160	174	0	154
27	वाशिम	329	36	1,520	275	1,326	98	0	6
28	अमरावती	705	88	4,128	566	5,683	289	0	384
29	यवतमाळ	1,099	121	6,295	1,524	5,910	239	0	108
30	वर्धा	515	58	8,824	2,583	12,484	303	0	233
31	-ाजपूर	1,255	109	18,428	2,141	9,294	330	0	223
32	भंडारा	516	50	211	368	971	29	0	80
33	जोर्दिया	440	46	136	217	1,392	57	0	304
34	चंद्रपूर	350	47	269	143	2,038	35	0	879
35	जडचिरोली	280	34	145	251	1,948	112	0	208
महाराष्ट्र राज्य		44,979	4528	4,22,154	1,94,278	5,65,173	11,396	0	24,749

N.A.- उपलब्ध नाही / Not available

आधार.-सहकार आयुक्त व निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

CO-OPERATION

TABLE No. 17.16

Operation of Co-operative productive enterprises

-08)

(रक्कम लाख रुपयात /Amt. in Lakhs Rs.)

स्थिर मत्ता	इतर मत्ता	मिळालेल्या मालाची किंमत	विक्री मालाची किंमत	वर्ष अखेरचा शिल्लक माल	नफा झालेल्या संस्थांची संख्या	नफ्याची रक्कम	तोटा झालेल्या संस्थांची संख्या	तोटाच्याची रक्कम	District
Fixed assets	Other assets	Value of goods received	Value of goods sold	Stock at the end of the year	No. of Societies in profit	Amount of Profit	No. of Societies in loss	Amount of Loss	(2)
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
5,938	892	760	709	214	868	97	108	19	Mumbai Mumbai Suburban
1,253	2,155	474	1,298	457	490	405	433	327	Thane
1,207	1,650	116	840	84	197	93	277	67	Raigad
822	1,891	345	23,048	77	250	122	281	98	Ratnagiri
1,941	1,779	193	1,941	61	87	67	151	5	Sindhudurg
1,630	636	599	137	146	884	89	1,023	145	Nashik
39,590	10,130	3,128	38,312	303	332	6,334	598	138	Dhule
5,834	469	5,866	6,448	1	120	277	104	4	Nandurbar
5,721	4,238	8,843	11,054	52	702	108	860	1,810	Jalgaon
2,339	5,829	33,360	39,556	27	1,096	281	1,221	263	Ahmednagar
5,729	3,254	21,175	22,204	133	1,834	223	556	46	Pune
4,422	1,977	7,026	7,044	107	1,162	196	566	292	Satara
31,992	1,824	15,279	24,527	568	720	498	902	687	Sangli
39,861	5,409	45,042	56,205	789	2,539	903	2,106	1,098	Solapur
1,07,302	24,351	52,412	75,601	389	3,058	2,321	2,402	2,180	Kolhapur
715	60	210	695	2	521	82	1,055	68	Aurangabad
3,401	167	617	1,992	9	126	15	168	549	Jalna
3,400	10	38	907	1	112	2	377	58	Parbhani
2,046	64	0	7	19	30	7	107	8	Hingoli
4,380	1,149	10,412	11,358	20	1,060	59	827	93	Beed
3,556	145	80	81	5	13	3	279	24	Nanded
2,161	340	1,582	1,941	115	368	22	1,117	489	Osmanabad
2,510	602	1,554	2,430	0	278	81	455	527	Latur
6,445	4,265	1,659	4,191	8	206	63	444	6,931	Buldhana
62,477	487	1,241	2,921	19	138	20	131	788	Akola
866	379	1	40	10	104	16	114	18	Washim
3,559	516	1,125	1,534	102	278	21	372	253	Amravati
4,228	2,272	3,335	4,178	69	274	56	790	371	Yavatmal
7,490	3,695	4,348	5,051	16	99	70	202	295	Wardha
3,962	2,535	12,091	16,904	2,562	633	222	610	104	Nagpur
147	659	100	218	31	317	18	198	17	Bhandara
78	998	11	297	3	284	42	155	26	Gondiya
257	635	233	14	8	130	20	112	18	Chandrapur
100	1,544	45	251	1	78	22	197	19	Gadchiroli
3,67,359	87,006	2,33,300	3,63,934	6,408	19,388	12,855	19,298	17,835	Maharashtra State

Source.—Commissioner of Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

17. सहकार /
तक्ता क्रमांक /
इतर सहकारी संस्थांचे व्यवहार /
(2007-

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हा	संस्थांची संख्या No. of Societies	सदस्य संख्या (हजारात) Membership (‘000)	स्वीय भांडवल Owned Capital	कर्जे Borrowings	खेळते भांडवल Working Capital	नवीन कर्ज Fresh advances	कर्ज वसुली Loans recoveries	येणे कर्जे Loans Outstanding
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	मुंबई	23,356	1,070	10,092	794	4,29,452	94	N.A.	631
2	मुंबईउप-गजर }								
3	ठाजे	21,432	642	4,340	271	92,108	791	N.A.	1,579
4	रायजड	2,445	116	1,290	1,603	8,848	0	N.A.	10
5	रत्नाजिरी	994	53	225	365	2,333	3	N.A.	269
6	सिंधुदुर्ग	413	53	320	722	2,547	49	N.A.	142
7	नाशिक	7,074	292	1,412	25,128	51,568	8,186	N.A.	17,286
8	धुळे	1,293	103	1,079	7,518	11,598	169	N.A.	4,003
9	नांदुरबार	694	34	557	3,405	6,453	0	N.A.	1,686
10	जळगाव	1,864	196	2,321	15,183	23,229	2,336	N.A.	12,923
11	अहमद-गजर	3,055	348	11,476	14,051	49,370	777	N.A.	5,442
12	पुजे	14,755	755	3,112	7,422	57,264	482	N.A.	5,385
13	सातारा	2,155	248	4,321	1,896	15,611	1,066	N.A.	2,439
14	सांजली	1,838	185	4,347	10,244	42,312	355	N.A.	1,904
15	सोलापूर	3,062	299	2,052	4,535	14,309	0	N.A.	0
16	जोल्हापूर	2,427	350	6,407	5,776	26,839	815	N.A.	12,033
17	औरंगाबाद	3,072	131	1,078	16,266	16,482	1	N.A.	4,362
18	जालगा	1,302	47	99	963	1,291	20	N.A.	564
19	परभजी	898	34	171	276	1,817	248	N.A.	934
20	हिंगोली	317	19	252	397	1,292	141	N.A.	535
21	बीड	1,793	72	110	1,665	3,232	175	N.A.	1,020
22	नांदेड	1,619	75	222	3,462	2,201	235	N.A.	872
23	उस्मानाबाद	1,261	56	330	590	1,672	13	N.A.	1,121
24	लातूर	1,422	60	235	1,575	3,361	1,501	N.A.	1,536
25	बुलढाजा	872	60	1,268	2,187	3824	110	N.A.	637
26	अोला	641	33	399	993	3,686	15	N.A.	1,094
27	वाशिम	408	6	73	112	598	0	N.A.	29
28	अमरावती	1,413	120	2,388	3,671	9,053	237	N.A.	2,960
29	यवतमाळ	802	64	209	1,672	2,424	111	N.A.	826
30	वर्धा	615	49	105	150	970	28	N.A.	279
31	गाजपूर	2,035	173	1,234	5,554	9,560	34	N.A.	4,169
32	भंडारा	514	40	206	857	1,841	2	N.A.	243
33	जोर्दिया	740	46	148	308	1,567	203	N.A.	230
34	चंद्रपूर	818	310	160	1,600	2,886	48	N.A.	1,034
35	जडचिरोली	214	13	21	47	92	40	N.A.	39
महाराष्ट्र राज्य		1,07,613	6,152	62,059	1,41,258	9,01,690	18,285	N.A.	88,216

CO-OPERATION

TABLE No. 17.17

Operations of Other Co-operative Societies

08)

(रक्कम लाख रुपयांत /Amt. in Lakh Rs.)

स्थिर मत्ता Fixed assets (11)	इतर मत्ता Other assets (12)	मिळालेल्या विक्री केलेल्या मालाची किंवा विकलेल्या वर्ष अखेरचा		शिल्लक माल Stock at the end of the year (15)	वर्षातील नफा Pofit of the year		वर्षातील तोटा Loss for the year		District (2)
		किंमत Value of goods received (13)	मालाची किंमत Value of goods sold (14)		नफा झालेल्या संस्थांची संख्या No. of Societies in profit (16)	नफ्याची रक्कम Amount of Profit (17)	तोटा झालेल्या संस्थांची संख्या No. of Societies in loss (18)	तोट्याची रक्कम Amount of Loss (19)	
53,612	3,71,962	7,016	5,493	2,341	2,974	711	369	55	Mumbai Mumbai Suburban
78,852	7,500	6,654	12,378	266	1,360	797	301	6,547	Thane
6,034	1,152	5,171	5,940	411	540	113	310	22	Raigad
1,393	598	377	414	45	258	21	155	32	Ratnagiri
1,202	1,070	516	541	59	140	29	164	9	Sindhudurg
11,019	22,847	670	645	91	1,070	340	1,137	342	Nashik
3,173	4,264	532	533	38	344	24	276	485	Dhule
1,110	3,222	443	453	49	225	33	299	99	Nandurbar
3,874	6,036	808	839	118	509	440	578	496	Jalgaon
21,704	18,094	1,066	1,519	224	1,050	238	1,078	50,276	Ahmednagar
17,033	33,715	7,049	8,478	792	1,901	282	1,173	113	Pune
9,660	2,603	4,373	2,568	500	643	174	619	454	Satara
22,920	15,375	3,553	2,452	236	679	347	681	183	Sangli
11,318	2,225	6,918	7,303	301	1,181	386	1,000	146	Solapur
7,815	5,585	3,879	5,707	285	739	557	648	593	Kolhapur
7,958	1,351	255	293	15	543	134	916	246	Aurangabad
397	241	0	0	11	93	0	469	4	Jalna
97	723	6	4	5	132	6	342	10	Parbhani
403	194	26	32	147	76	40	117	23	Hingoli
1,094	1,006	832	1,022	30	407	32	853	35	Beed
1,046	177	30	26	5	155	5	567	25	Nanded
230	123	34	35	17	183	74	604	38	Osmanabad
385	857	351	390	27	587	136	156	38	Latur
1,234	1,914	93	96	17	242	33	404	138	Buldhana
1,680	787	276	281	25	257	44	98	43	Akola
19	541	1	2	4	120	2	160	2	Washim
1,583	4,303	1,600	1,214	106	326	34	422	25	Amravati
768	802	72	109	17	157	27	272	129	Yavatmal
551	105	180	184	7	219	41	225	7	Wardha
3,472	1,521	1,773	1,278	135	561	53	347	22	Nagpur
463	740	247	233	15	279	6	129	2	Bhandara
350	912	25	31	5	370	70	300	16	Gondiya
202	1,456	404	432	85	310	11	307	10	Chandrapur
14	37	1	1	18	2	2	52	3	Gadchiroli
2,72,665	5,14,038	55,231	60,926	6,430	18,648	5,242	15,528	60,668	Maharashtra State

Source.—Commissioner of Co-operation and Registrar, Co-operative Societies, Government of Maharashtra, Pune

१८. खणकाम :

१८.१ खाणी, खनिज उत्पादने व त्यांचे मूल्य या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिली आहे.

18. MINING AND QUARRYING :

18.1 Data on Mines, Mineral production and their value are presented in this section.

18. खाणकाम /MINNINGAND QUARRYING

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 18.1

खनिज उत्पादन, त्याचे मूल्य व एकूण खाणी / Mineral Production, its value and total mines

(2002-03)

(उत्पादन टनात आणि मूल्य हजारात/Production in tonnes and value in thousand Rs.)

अनु.क्र. Sr. No.	खनिज (2)	खाणींची संख्या / उत्पादन मूल्य (3)	रत्नागिरी Ratnagiri (4)	सिंधुदुर्ग Sindhudurg (5)	कोल्हापूर Kolhapur (6)	अमरावती Amravati (7)	यवतमाळ Yavatmal (8)	नागपूर Nagpur (9)	भंडारा Bhandara (10)	चंद्रपूर Chandrapur (11)	गडचिरोली Gadchiroli (12)	एकूण Total (13)	No. of Mines Production value (3)	Minerals (2)
1	बॉक्साईट	जाजी	1	--	5	--	--	--	--	--	--	6	Mines	Bauxite
		उत्पादन	21800	--	956356	--	--	--	--	--	--	978156	Production	
		मूल्य	5232	--	164305	--	--	--	--	--	--	169537	Value	
2	केओलि-1 (नैसर्गिक)	जाजी	--	--	--	--	--	2	--	--	--	2	Mines	Kaolin
		उत्पादन	--	--	--	--	--	360	--	--	--	360	Production	(Natural)
		मूल्य	--	--	--	--	--	44	--	--	--	44	Value	
3	जोळसा @	जाजी	.	.	.	.	.	.	.	.	.	50	Mines	Coal @
		उत्पादन	.	.	.	.	.	.	.	.	.	31359	Production	
		मूल्य	.	.	.	.	.	.	.	.	.	24847600	Value	
4	डोलोमाईट	जाजी	--	--	--	--	--	5	--	1	--	6	Mines	Dolomite
		उत्पादन	--	--	--	--	23136	36634	--	2295	--	62065	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	2037	13386	--	287	--	15710	Value	
5	जच्चे लोखंड	जाजी	--	--	--	--	--	--	1	2	1	4	Mines	Iron Ore @
		उत्पादन	--	--	--	--	--	--	5	30	1	36	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	--	--	1059	4118	165	5342	Value	
6	जाय-गाईट	जाजी	--	--	--	--	--	--	2	--	--	2	Mines	Kyanite
		उत्पादन	--	--	--	--	--	--	650	--	--	650	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	--	--	584	--	--	584	Value	
7	चु-गजडी	जाजी	--	--	--	--	17	--	--	12	--	29	Mines	Lime Stone @
		उत्पादन	--	--	--	--	1166	--	--	7726	--	8892	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	158928	--	--	609106	--	768034	Value	
8	जच्चे मॅंगनीज	जाजी	--	--	--	--	--	8	2	--	--	10	Mines	Manganes
		उत्पादन	--	--	--	--	--	122133	273640	--	--	395773	Production	Ore
		मूल्य	--	--	--	--	--	222056	565881	--	--	787937	Value	
9	जेरु	जाजी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mines	Ochare
		उत्पादन	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	--	--	3121217	--	--	3121217	Value	
10	जोरंडम #	जाजी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Mines	Corundum #
		उत्पादन	--	--	--	--	--	--	7600	--	--	7600	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	--	--	17	--	--	17	Value	
11	फायर क्ले	जाजी	--	--	--	1	--	--	--	--	--	1	Mines	Fire Clay
		उत्पादन	--	--	--	4405	--	--	--	--	--	4405	Production	
		मूल्य	--	--	--	330	--	--	--	--	--	330	Value	

अनु.क्र. Sr. No.	खनिज (2)	खाणीची संख्या / उत्पादन मूल्य (3)	रत्नागिरी Ratnagiri (4)	सिंधुदुर्ग Sindhudurg (5)	कोल्हापूर Kolhapur (6)	अमरावती Amravati (7)	यवतमाळ Yavatmal (8)	नागपूर Nagpur (9)	भंडारा Bhandara (10)	चंद्रपूर Chandrapur (11)	गडचिरोली Gadchiroli (12)	एकूण Total (13)	No. of Mines Production value (3)	Minerals (2)
12	सिलिमा-ग्राईट	जाजी	--	--	--	--	--	--	2	--	--	2	Mines	Sillimanite
		उत्पाद-ग	--	--	--	--	--	--	1219	--	--	1219	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	--	--	840	--	--	840	Value	
13	पायरोफिलाईट	जाजी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	Mines	Pyrophyllite
		उत्पाद-ग	--	--	--	--	--	--	3270	--	--	3270	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	--	--	547	--	--	547	Value	
14	क्वित्झ	जाजी	--	--	--	--	--	1	2	--	--	3	Mines	Quartz
		उत्पाद-ग	--	--	--	--	--	694	12978	--	--	13672	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	--	107	1459	--	--	1566	Value	
15	सिलिजा सॅड	जाजी	5	12	--	--	--	--	--	--	--	17	Mines	Silicasand
		उत्पाद-ग	17605	175960	--	--	--	--	--	--	--	193565	Production	
		मूल्य	3935	25668	--	--	--	--	--	--	--	29603	Value	
16	सॅड (इतर)	जाजी	--	--	--	--	--	--	--	1	--	1	Mines	Sand (Others)
		उत्पाद-ग	--	--	--	--	--	--	--	203540	--	203540	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	--	--	--	6739	--	6739	Value	
17	शेल	जाजी	--	--	--	--	--	--	--	1	--	1	Mines	Shale
		उत्पाद-ग	--	--	--	--	--	--	--	302551	--	302551	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	--	--	--	1406	--	1406	Value	
18	लॅटराईट	जाजी	--	--	1	--	--	--	--	--	--	1	Mines	Laterite
		उत्पाद-ग	--	--	140459	--	--	--	--	--	--	140459	Production	
		मूल्य	--	--	19969	--	--	--	--	--	--	19969	Value	
19	क्रोमाईट	जाजी	--	--	--	--	--	--	1	--	--	1	Mines	Chromite
		उत्पाद-ग	--	--	--	--	--	--	27	--	--	27	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	--	--	50	--	--	50	Value	
20	फेल्सपार	जाजी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	Mines	Felspar
		उत्पाद-ग	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	Value	
21	फ्लुओराइट (श्रेजीकृत)	जाजी	--	--	--	--	--	--	--	1	--	1	Mines	Fluorite
		उत्पाद-ग	--	--	--	--	--	--	--	3627	--	3627	Production	(Graded)
		मूल्य	--	--	--	--	--	--	--	7206	--	7206	Value	
22	क्ले (इतर)	जाजी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	Mines	Clay (others)
		उत्पाद-ग	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	Value	
22	जौज जगिजे	जाजी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	Mines	
		उत्पाद-ग	--	--	--	--	--	--	--	--	--	0	Production	
		मूल्य	--	--	--	--	--	--	--	--	--	312127	Value	

* जिल्हावार माहिती उपलब्ध नाही. / Districtwise break-up is not available

आधार : इंडियन ब्युरो ऑफ माइन्स, भारत सरकार, नागपूर Source : Indian Bureau of Mines, Government of India, Nagpur

१९. उत्पादन

१९.१. या विभागात चालू कारखाने, सरासरी दैनिक रोजगार, औद्योगिक उत्पादने आणि वार्षिक उद्योग पाहणीत गोळा केलेली काही निवडक औद्योगिक वैशिष्ट्ये याबद्दलची सांख्यिकी माहिती दिलेली आहे.

१९.२. तक्त्यातील आकडे मुख्य कारखाने निरीक्षक यांच्याकडून फॅक्टरी अॅक्ट, १९४८ च्या कलम २ एम (एक) आणि २ एम (दोन) व कलम ८५ खाली येणा-या कारखान्यांची मूलभूत सांख्यिकी माहिती गोळा करून पाठविल्यानंतर त्या आधारावर अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयाने संकलित केले आहेत. कलम २ (एम) (एक) खाली गेल्या बारा महिन्यातील कोणत्याही एका दिवशी १० किंवा अधिक कामगार असणारे व शक्तीचा वापर करणारे कारखाने आणि कलम २ (एम) (दोन) खाली २० किंवा अधिक कामगार असणारे पण शक्तीचा वापर न करणारे कारखाने यांचा समावेश होतो. या व्यतिरिक्त कारखान्यांतील कामगारांची संख्या व शक्तीचा वापर केला किंवा वापर केला नाही हे विचारात न घेताही राज्य शासनाने अधिसूचनेद्वारे शासकीय राजपत्रातून सांख्यिकी माहिती पुरविण्यासाठी भाग पाडलेल्या कारखान्यांचाही समावेश केला जातो. हे कारखाने ह्या फॅक्टरी अॅक्ट, १९४८ च्या कलम ८५ खाली येतात आणि यातील कारखान्यांची माहिती १ जानेवारी ते ३१ डिसेंबर या कालावधीत संपणा-या लेख्या संबंधित आहे.

१९.३. राष्ट्रीय नमुना पाहणी संघटना (भारत सरकार) यांच्याकडून अर्थ व सांख्यिकी संचालनालयास उपलब्ध झालेल्या वार्षिक उद्योग पाहणी पत्रकाच्या आधारावर आकडेवारी या विभागात दिली आहे. ही पत्रके गणना व गणनेतर या दोन क्षेत्रात विभागलेल्या कारखान्यांकडून गोळा केली जातात आणि त्यातील माहिती १ एप्रिल ते ३१ मार्च या कालावधीत संपणा-या लेख्यासंबंधित असते. गणना क्षेत्रात ५० किंवा अधिक कामगार व शक्तीचा वापर करणारे कारखाने आणि १०० किंवा त्याहून अधिक कामगार व शक्तीचा वापर न करणा-या कारखान्यांचा समावेश होतो. यांची दरवर्षी संपूर्ण गणना केली जाते. बाकीचे कारखाने गणनेतर क्षेत्राखाली येतात. १९७३-७४ पासून गणनेतर क्षेत्रातील एकूण कारखान्यांपैकी ५० टक्के कारखाने दरवर्षी निवडले जातात आणि त्याची दोन वर्षांच्या गटात पूर्ण पाहणी केली जाते. याशिवाय गणनेतर क्षेत्रात मोडणा-या पण संपूर्ण भारतभर ५० कामगारांहून कमी कामगार असलेल्या कारखान्यांची गणना क्षेत्रातील कारखान्यांप्रमाणे दरवर्षी पाहणी केली जाते. तसेच या पाहणीत वीज तथा गॅस उत्पादन व वितरण व इतर सेवा तसेच स्वच्छता सेवा, दुरुस्ती व वैयक्तिक सेवा आणि चल चित्रपट यांचाही समावेश होतो. वर्कर्स अॅक्ट १९६६ खाली येणारे विडी व सिगारेट कारखाने सुद्धा यात अंतर्भूत आहेत. बंद स्वरूपाचे कारखाने सुद्धा विचारात घेतले जातात. पण संरक्षण खात्यातील कारखाने, हॉटेल आणि उपाहारगृहे, तेलाचे साठे व वितरण यामध्ये गुंतलेले, तांत्रिक शिक्षण संस्था (विकणे किंवा विनिमय यासाठी उत्पादन न करणा-या) यांचा यात समावेश नाही.

१९.४. उत्पादक भांडवल वर्षाच्या शेवटच्या दिवसाशी निगडित असून त्यामध्ये स्थिर व खेळत्या भांडवलाचा समावेश असतो. कामगारांची संख्या ही वेगवेगळ्या शीर्षाखालील म्हणजे कामगार, कामगारेतर इ. कामगारांची एकत्रित दैनिक सरासरी संख्या असते आणि त्यामध्ये भरपगारी रजेवर असणा-या म्हणजे वैद्यकीय रजेवर, नैमित्तिक रजेवर व पगारी दीर्घ मुदतीच्या रजेवर असणा-या कामगारांचा समावेश असतो. विक्रीसाठी तयार केलेल्या वस्तू व उपवस्तू ह्यांचे मूल्य, ग्राहकांसाठी केलेल्या कामाच्या सेवेचा मोबदला, विकत घेतलेल्या स्थितीमध्येच विकलेल्या मालाचे मूल्य आणि वार्षिक पाहणी वर्षाच्या सुरुवातीला व शेवटी असणा-या अर्ध कच्च्या स्वरूपाच्या मालाच्या साठ्यामधील मूल्यात येणारा फरक इत्यादींचा समावेश 'एकूण उत्पादन' यात असतो मूल्यवृद्धी ही उत्पादन मूल्यातून, उत्पादन खर्च व मूल्यघट वजा करून काढली जाते.

19. MANUFACTURING

19.1. In this section, statistics regarding working factories, average daily employment, industrial production and some selected industrial characteristics collected in the Annual Survey of Industries is presented.

19.2 The data on working factories, are compiled by the Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, on the basis of data collected by the Chief Inspector of Factories from the factories covered under sections 2 (m) (i), 2 (m) (ii) and sec. 85 of the Factories Act, 1948. The factories using power, which employed 10 or more workers on any day of the preceding 12 months are covered under section 2 (m) (i) and the factories not using power employing 20 or more workers under section 2 (m) (ii), Apart from these two categories, State Government by notification in Official Gazette specifies a number of factories and makes obligatory for such factories to supply statistical information notwithstanding the number of persons employed therein and using or not using power. These factories are covered under section 85 of the factories Act, 1948. The information relates to the accounting year of factory ending on any day between 1st January to 31st December.

19.3. The statistics relating to Annual Survey of Industries are based on the returns supplied to this Directorate by National Sample Survey Organisation, Government of India, which collects the data from the factories divided in two sectors, viz. (i) Census sector, (ii) Non-census sector and returns relate to the accounting year of the factory ending on any day between 1st April to 31st March. In the census sector, factories employing 50 or more workers and using power and factories employing 100 or more workers and not using power are covered on complete enumeration basis every year. The remaining factories are covered in the non-census sector. In the non-census sector, since 1973-74, 50 per cent of the factories are selected every year and thus this sector is covered fully in a block period of two years. The factories in the non-census sector, having less than 50 workers all over India, are treated on par with factories in the census sector. The survey extends to all the manufacturing units including production and distribution of electricity, gas, water and also service industries like sanitary services, repairs services and personal services and motion picture production. The survey extends also to Biri and Cigar units which are covered under Workers Act, 1966. It also includes the factories reported closed. However it excludes defence factories, restaurants and cafes, those engaged in storage and distribution of oil, technical training institution (not producing anything for sale or exchange).

19.4. Productive capital which relates to the last day of the year, consists of fixed and working Capital. Number of persons employed is the average number of persons employed under various heads, such as workers, other than workers, etc. and it includes persons on leave with pay such as sick leave, casual leave or paid vacation. Gross output represents value of products and by-products manufactured for sale, work done for customers and a sale value of goods sold in the same condition as purchased and is adjusted for the difference in stocks of semi-finished goods at the beginning and at the end of the survey year. Value added by manufacture is computed by deducting from the gross ex-factory value of output, the gross value of input and value added is not of depreciation.

19. उत्पादन/ MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 19.1

नोंदणीकृत कारखान्यांची संख्या / Number of Registered Factories
(2007-08)

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे	विभाग २ (एम) (१) Under Section 2 (m) (i)	विभाग २ (एम) (२) Under Section 2 (m) (ii)	विभाग ८५ Under Section 85	एकूण (संख्या) Total (No.)	कामगारांची सरासरी संख्या Average number of workers employed (7)	District (2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	मुंबई	6,484	66	615	7,165	3,15,062	Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबईउप-ाजर						
3	ठाजे	5,496	7	1,151	6,793	2,58,850	Thane
4	रायजड	866	02	225	1,093	1,03,402	Raigad
5	रत्नाजिरी	225	--	107	332	9,521	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ज	71	10	72	153	2,830	Sindhudurg
7	-ाशिज	1,433	02	300	1,735	1,34,553	Nashik
8	धुळे	245	--	186	431	13,000	Dhule Nandurbar
9	-ांदुरबार						
10	जळजाव	618	10	275	903	52,440	Jalgaon
11	अहमद-ाजर	397	--	263	660	24,025	Ahmednagar
12	पुजे	3,523	23	431	3,977	1,86,124	Pune
13	सातारा	367	03	116	486	31,150	Satara
14	सांजली	560	--	282	842	19,945	Sangli
15	सोलापूर	454	06	4,034	4,494	34,747	Solapur
16	जोल्हापूर	1,216	08	399	1,623	49,230	Kolhapur
17	औरंगाबाद	762	02	151	915	83,584	Aurangabad
18	जाल-ा	197	--	35	232	10,630	Jalna
19	परभजी	116	--	56	172	16,850	Parbhani
20	हिंगोली	57	--	39	96	1,812	Hingoli
21	बीड	67	--	63	130	11,915	Beed
22	-ांदेड	190	--	159	349	31,213	Nanded
23	उस्मा-ाबाद	31	--	26	57	4,120	Osmanabad
24	लातूर	89	--	104	193	14,596	Latur
25	बुलढाजा	322	--	111	433	12,045	Buldhana
26	अजोला	411	03	125	540	16,245	Akola
27	वाशिम	91	--	53	144	4,030	Washim
28	अमरावती	217	02	151	370	10,305	Amravati
29	यवतमाळ	196	25	77	298	8,290	Yavatmal
30	वर्धा	120	--	51	171	17,906	Wardha
31	-ाजपूर	1,062	10	709	1,781	1,67,547	Nagpur
32	भंडारा	73	--	67	140	12,720	Bhandara
33	जोदिया	53	--	81	134	2,892	Gondiya
34	चंद्रपूर	151	--	78	229	12,241	Chandrapur
35	जडचिरोली	59	--	09	68	2,427	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		26,219	179	10,601	36,999	16,77,015	Maharashtra State

19. उत्पादन / MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 19.2

निर्मिती करणा-या उद्योगांचे उत्पादन व रोजगार (मालिका)
Production and employment of Manufacturing Industries (Series)
 (2004-05)

अ.क्र. Sr No.	उद्योग गट	कारखान्यांची संख्या No. of Units	एकूण रोजगार Total Employment	एकूण गुंतवणूक (लाख रुपये) Total Investment (Lakh Rs.)	एकूण उत्पादन (लाख रुपये) Total Production (Lakh Rs.)	Industry Group
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	सूत जाडजे, वटजी, सफाई इत्यादी	576	21146	21440	39415	Cotton, ginning, cleaning etc.
2	मीठाचे उत्पादन	40	1462	172	625	Extraction of salt
3	जाद्य उत्पादन व पेये	2237	153252	1605453	2867897	Food products and beverages
4	तंबाजू उत्पादन	102	52721	44758	108126	Tobacco products
5	वस्त्रोद्योग	1361	120410	931079	1305465	Textiles
6	परिधाना-जरज्याची वस्त्रे	567	19499	58213	151308	Wearing apparels
7	जातडी जमावजे व चामड्याची उत्पादन	115	3673	10871	25975	Tanning and dressing of leather
8	लाडूड व लाजडाची उत्पादन	216	4175	28326	57109	Wood and wood products
9	जाजद आणि जाजदाची उत्पादन	721	23810	331263	397386	Paper and paper products
10	प्रकाश-आजि मुद्रज	700	25557	158132	352101	Publishing and printing
11	जोळसा, शुध्द पेट्रोलियम यांची उत्पादन इ.	134	11005	945863	4146998	Coke refined petroleum products etc.
12	रसायन व रासायनिक उत्पादन	2047	149376	2298828	4441274	Chemicals and chemical products
13	रबर आजि प्लॅस्टिक उत्पादन	1177	52340	920502	1328580	Rubber and plastic products
14	इतर अधातू जनिज उत्पादन	745	28923	416926	392897	Other non-metallic min. products
15	मूलभूत धातू	891	69868	2418009	4162643	Basic metals
16	धातूच्या तयार वस्तू	1820	66037	446338	1223034	Fabricated metal products
17	यंत्रे व यंत्रसामग्री	1781	97297	912675	2257089	Machinery and equipments
18	कार्यालयी-ना, लेजां-ना व संजज-ना यंत्रसामग्री	47	5676	21233	87817	Office, accounting and computing machinery
19	विद्युत यंत्रसामग्री व उपकरणे	783	42384	305968	840579	Electrical machinery and apparatus
20	रेडिओ, दूरदर्श-ना, दळजवळज सामग्री आजि उपकरणे	175	16166	408507	610639	Radio, T.V.communication equipments and apparatus
21	वैद्यकीय, अचूक मोजमाप-नाची व आप्टीकल साधने इ.	232	11527	70047	133505	medical, precision and optical instruments etc.
22	मोटर वाहने, ट्रेलर्स	799	80275	972150	7407423	Motor vehicles, Trailors
23	इतर परिवहन सामग्री	252	32043	328658	1287386	Other transport equipments
24	फर्निचर (इतरत्र वर्गीकरण -ना जेलेले)	863	54676	565794	1503980	Furniture (not elsewhere classified)
25	रिसायकलीज	1	60	21	110	Recycling
26	वीज,वायू,वाफ याचा पुरवठा तसेच पाजी साठविजे शुध्दिकरण व त्याचे वाटप करणे	13	1503	49589	49113	Electricity, gas and steam supply and water collection,purification and distribution
27	मोटर वाहनांची व सायकलीची विजरी व दुरुस्ती	402	13701	78624	661195	Repair of motor vehicles and motor cycles
28	वैयक्तिक आजि जृहोपयोजी वस्तू यांची उत्पादन	4	83	52	984	Repair of personal and household goods
29						Storage and warehousing
30	प्रवास अभिजनने याची प्रवास सहाय्यकारी कार्य	57	1188	6666	5886	Supporting and auxiliary transport activities of travel agents
31	संजज-ना आजि संबंधीत कार्य,इतर व्यवसायीक-कार्य आजि स्वच्छता विषयक सेवा	5	142	262	1530	Computer and related activities, other business activities and sanitation services
32	म-गोरंज-ना आजि ग्रीडा	27	1123	9199	31676	Recreation and sporting
33	इतर सेवा कार्ये	22	1247	2967	8211	Other service activities
एकूज		18912	1162345	14368585	35887956	Total

19. वस्तुनिर्माण / MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 19.3

खादी व ग्रामोद्योग मंडळाकडून निरनिराळ्या उद्योगांना दिलेले अनुदान व कर्ज पुरवठा
Amount of grants and loan disbursed to various industries by Khadi and Village Industries Boards

(रुपये हजारत / Rs. in Thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	उद्योग	अनुदान व वितरण रक्कम / Grants and Amount Disbursed										Industry
		1960-61		1970-71		1980-81		1990-91		2001-02		
		अनुदान grants	कर्ज Loan	अनुदान grants	कर्ज Loan	अनुदान grants	कर्ज Loan	अनुदान grants	कर्ज Loan	अनुदान grants	कर्ज Loan	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	जादी	78	249	29	94	616	1003	122	4352	--	--	Khadi
2	प्रक्रिया करजारे उद्योज	12	7	3	34	113	227	125	5155	--	3569	Processing C.and P.
3	ग्रामीज तेल उद्योज	165	515	31	1401	6	3359	214	28808	--	--	Village Oil Industry
4	ग्रामीज जातडी उद्योज	20	44	16	187	127	1622	55	6194	--	5181	Village leather Industry
5	आजपेटी लघु उद्योज	--	--	--	--	85	514	6	1214	--	500	Cottage Match Industry
6	जूळ व जांडसरी उद्योज	181	122	10	96	--	206	--	4827	--	1493	Gur and Khandasari Industry
7	ताड जूळ उद्योज	34	9	10	160	--	--	90	946	--	97	Palm Gur Industry
8	आद्य तेले व साबज उद्योज	6	92	10	55	28	131	--	1546	--	--	Non-edible Oil and Soap Industry
9	हाता-ने तयार करजारे जाजद उद्योज	120	107	123	320	232	833	801	2119	--	240	Handmade paper Industry
10	मधू मजिा पाल-ा उद्योज	77	17	3	59	7	50	50	660	--	86	Bee Keeping Industry
11	ग्रामीज जकुट पाल-ा उद्योज	7	5	12	558	189	1955	85	7170	--	--	Village Poultry Industry
12	तंतू उद्योज	--	--	9	31	4	42	97	1233	--	983	Fibre Industry
13	सुतार व लोहार उद्योज	--	--	18	117	162	2417	404	16588	--	3955	Carpentry and Blacksmith Industry
14	जोबर जॅस उद्योज	--	--	309	467	12	--	--	--	--	--	Gobar Gas Industry
15	चु-ा तयार करजारे उद्योज	--	--	1	16	20	268	1	2175	--	1118	Lime Manufacturing Industry
16	ग्रामोद्योग विक्री भांडार	3	3	52	5	10	34	159	12672	--	--	Gramodyog Sales Depot
17	बेत व बांबू उद्योज	--	--	--	81	2	131	109	881	--	100	Cane and Bamboo Industry
18	अॅल्युमिनियम	--	--	--	78	--	95	--	2065	--	--	Alluminium
19	औषध व जडीबुटी जोळा करजे	--	--	--	--	--	--	--	418	--	--	Collection of Medicinal and plants
20	फळावरील प्रक्रिया	--	--	--	--	--	554	--	4741	--	690	Fruit processing
21	जोंद व राळ तयार करजे	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Gum and Resins
22	काथ उद्योज	--	--	--	--	--	245	16	3274	--	--	Kath Industry
23	ग्रामीज उद्योजाकरिता जोदामे	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Village Industries Godowns
24	पॉली वस्त्र	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Poly Vastra
25	इतर	9	--	96	--	--	--	264	12209	--	12091	Others
एकूज		712	1170	732	3759	1613	13686	2598	119247	135.24	30103	Total

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 19.3

(रुपये हजारात / Rs. in Thousand)

अनुक्रमांक Serial No.	उद्योग	अनुदान व वितरण रक्कम / Grants and Amount Disbursed										Industry	
		2002-03		2003-04		2004-05		2005-06		2006-07			
		अनुदान grants	कर्ज Loan	अनुदान grants	कर्ज Loan	अनुदान grants	कर्ज Loan	अनुदान grants	कर्ज Loan	अनुदान grants	कर्ज Loan		
(1)	(2)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(2)	
1	जादी	9	--	--	--	23	--	--	--	--	--	--	Khadi
2	प्रक्रिया ऱरजारे उद्योज	2378	--	1765	--	4653	--	9543	--	9726	--	--	Processing C.and P.
3	ग्रामीज तेल उद्योज	21	--	302	--	570	--	--	--	15	--	--	Village Oil Industry
4	ग्रामीज जातडी उद्योज	779	--	395	--	704	--	1407	--	1555	--	--	Village leather Industry
5	आजपेटी लद्यु उद्योज	33	--	126	--	75	--	--	--	--	--	--	Cottage Match Industry
6	जूळ व जांडसरी उद्योज	1927	--	2016	--	855	--	1441	--	5850	--	--	Gur and Khandasari Industry
7	ताड जूळ उद्योज	8	--	--	--	3041	--	--	--	--	--	--	Palm Gur Industry
8	आद्य तेले व साबज उद्योज	571	--	779	--	1526	--	1099	--	2063	--	--	Non-edible Oil and Soap Industry
9	हाता-ने तयार ऱरजारे जाजद उद्योज	120	107	123	320	232	833	801	2119	--	9	--	Handmade paper Industry
10	मधू मजिा पाल-ा उद्योज	--	--	21	--	8	--	--	--	319	--	--	Bee Keeping Industry
11	ग्रामीज ऱकुट पाल-ा उद्योज	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Village Poultry Industry
12	तंतू उद्योज	12	--	11	--	330	--	400	--	64	--	--	Fibre Industry
13	सुतार व लोहार उद्योज	3660	--	3027	--	4094	--	7428	--	7074	--	--	Carpentry and Blacksmith Industry
14	जोबर ऱस उद्योज	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Gobar Gas Industry
15	चु-ा तयार ऱरजारे उद्योज	1065	--	1996	--	2302	--	372	--	695	--	--	Lime Manufacturing Industry
16	ग्रामोद्योज विऱी भांडार	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Gramodyog Sales Depot
17	बेत व बांबू उद्योज	201	--	280	--	15	--	185	--	288	--	--	Cane and Bamboo Industry
18	अॅल्युमिनियम	--	--	25	--	240	--	318	--	490	--	--	Alluminium
19	औषध व जडीबुटी जोळा ऱरजे	14	--	244	--	81	--	528	--	864	--	--	Collection of Medicinal and plants
20	फळावरील प्रक्रिया	2365	--	1893	--	2443	--	3876	--	5983	--	--	Fruit processing
21	जौद व राळ तयार ऱरजे	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Gum and Resins
22	जाथ उद्योज	--	--	30	--	30	--	1687	--	520	--	--	Kath Industry
23	ग्रामीज उद्योजाऱरिता जोदामे	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Village Industries Godowns
24	पॉली वस्त्र	--	--	250	--	--	--	--	--	--	--	--	Poly Vastra
25	इतर	10590	--	10674	--	19239	--	45766	--	60799	--	--	Others
	एऱुज	24255	--	24104	--	42067	--	76370	--	98301	--	--	Total

आधार - महाराष्ट्र राज्य खादी ग्रामोद्योग मंडळ, मुंबई

Source - Maharashtra State Khadi and village Industries Board, Mumbai

19. उत्पादन / MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 19.4

औद्योगिक क्षेत्रातील भू-खंड विकास / Industrial area estates developed
(2007-08)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष/ जिल्हे	भूखंडाची संख्या No. of Estates	औद्योगिक घंधासाठी संपादित क्षेत्र Industrial area acquired हेक्टर/Hectare	औद्योगिक घंधासाठी भूखंड Industrial plots		Year /District
				विकसित Developed	वाटप केलेले Allotted	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
	1970-71	33	837.68	159	409	
	1980-81	59	743.55	1,755	2,137	
	1990-91 *	58	24,066.99	24,706	20,548	
	1995-96	143	35,306.96	37,264	32,987	
1	मुंबई	1	134.8	325	325	Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबईउप-ाजर					
3	ठाजे	11	5,544.64	10,783	10,413	Thane
4	रायजड	7	4,522.73	2,665	2,133	Raigad
5	रत्नाजिरी	6	1,437.04	1,861	1,625	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ज	1	274.81	784	705	Sindhudurg
7	नाशिक	6	1,982.71	3,689	3,513	Nashik
8	धुळे	1	405.63	611	598	Dhule
9	नांदुरबार	2	774.19	123	68	Nandurbar
10	जळगाव	3	982.99	2,121	1,884	Jalgaon
11	अहमदनगर	5	1,761.89	2,540	2,117	Ahmednagar
12	पुणे	10	4,737.81	6,547	5,742	Pune
13	सातारा	6	785.85	2,194	1,557	Satara
14	सांगली	9	1,276.22	2,244	1,918	Sangli
15	सोलापूर	4	1,595.19	1,831	1,580	Solapur
16	कोल्हापूर	6	1,918.95	2,800	2,608	Kolhapur
17	औरंगाबाद	5	3,595.30	4,655	4,472	Aurangabad
18	जालना	7	454.97	695	618	Jalna
19	परभणी	4	211.24	518	419	Parbhani
20	हिंगोली	3	228.9	226	219	Hingoli
21	बीड	2	83.53	233	226	Beed
22	नांदेड	4	1,000.65	1,003	728	Nanded
23	उस्मानाबाद	2	323.15	407	258	Osmanabad
24	लातूर	5	1,457.39	1,931	1,822	Latur
25	बुलढाजा	6	661.42	977	743	Buldhana
26	अकोला	10	1,204.10	1,826	1,219	Akola
27	वाशिम	1	221.10	80	38	Washim
28	अमरावती	11	3,368.60	925	713	Amravati
29	यवतमाळ	9	923.70	795	505	Yavatmal
30	वर्धा	4	726.51	473	421	Wardha
31	नागपूर	14	4,301.92	4,347	3,711	Nagpur
32	भंडारा	4	472.48	133	96	Bhandara
33	गोंदिया	1	146.14	162	135	Gondiya
34	चंद्रपूर	4	1,651.15	533	407	Chandrapur
35	गडचिरोली	1	84.42	130	89	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		175	49,252.12	61,167	53,625	Maharashtra State

---

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 19.5

---

19. उत्पादन/

तक्ता क्रमांक/

चालू कारखान्यातील कामगारांच्या संख्येनुसार वर्गीकरण/

अनुक्रमांक Serial No.	जिल्हे	कामगार 1-9 Workers		कामगार 10-19 Workers		कामगार 20-49 Workers		कामगार 50-99 Workers		कामगार 100-499 Workers	
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	मुंबई	1,299	7,612	1,642	22,326	2,219	64,441	1,349	90,594	362	81,757
2	मुंबईउप-गजर										
3	ठाजे	1,582	9,269	1,567	20,713	1,669	45,099	600	35,213	299	57,449
4	रायजड	244	1,269	190	2,664	319	9,286	136	8,888	126	25,268
5	रत्नाजिरी	108	510	58	750	59	1,989	26	1,704	22	4,057
6	सिंधुदुर्ग	57	255	13	182	21	689	10	680	2	317
7	नाशिज	305	1,514	533	7,445	456	13,347	106	7,157	83	17,291
8	धुळे	203	1,074	117	1,468	43	1,244	15	1,025	17	3,873
9	नांदुरबार										
10	जळजाव	306	1,380	227	2,841	209	7,402	34	2,412	27	5,724
11	अहमद-गजर	209	1,040	133	1,807	173	4,226	27	1,691	28	7,845
12	पुजे	831	4,427	954	13,211	877	25,241	342	23,389	307	62,863
13	सातारा	113	423	16	247	131	4,600	133	8,264	38	9,690
14	सांजली	300	1,390	211	2,889	102	2,928	39	2,537	28	6,048
15	सोलापूर	2,242	11,200	109	1,263	51	1,584	37	2,633	34	8,592
16	जोल्हापूर	456	2,065	465	6,280	241	6,739	64	4,382	67	14,554
17	औरंगाबाद	157	650	166	2,526	238	7,216	69	4,755	90	19,657
18	जाल-गा	26	85	13	154	47	1,511	35	1,904	7	1,438
19	परभजी	38	99	13	145	24	707	4	240	2	370
20	हिंगोली	31	82	6	85	33	1,101	--	--	2	450
21	बीड	49	208	7	75	11	371	6	385	6	1,320
22	नांदेड	128	380	31	330	47	1,409	15	905	9	1,866
23	उस्मा-गाबाद	19	76	6	84	2	80	6	396	8	2,075
24	लातूर	86	228	26	292	18	485	3	170	9	2,052
25	बुलढाजा	126	458	180	2,465	38	993	13	787	10	2,082
26	अंोला	166	842	207	2,539	32	879	9	614	9	1,900
27	वाशिम	45	142	37	496	13	362	1	70	--	--
28	अमरावती	150	510	52	691	76	1,846	6	341	4	771
29	यवतमाळ	78	289	97	1,439	46	1,064	14	906	6	1,302
30	वर्धा	53	239	21	292	30	1,054	11	721	10	3,050
31	नाजपूर	754	3,462	295	4,024	226	6,965	90	6,217	76	16,692
32	भंडारा	83	375	22	263	14	412	3	165	7	1,329
33	जोर्दिया	85	409	12	136	11	307	2	162	2	414
34	चंद्रपूर	106	547	43	558	26	765	11	689	13	2,390
35	जडचिरोली	17	98	38	449	4	124	1	50		
महाराष्ट्र राज्य		10,452	52,607	7,507	1,01,129	7,506	2,16,466	3,217	2,10,046	1,710	3,64,486

F = कारखाने/

W = कामगार /

आधार.-औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

MANUFACTURING

TABLE No. 19. 5

**Distribution of working factories according to working strength
(2006)**

कामगार 500-999 Workers		कामगार 1,000-4,999 Workers		५,००० व त्याहून अधिक कामगार 5,000 and above Workers		एकूण Total		District (2)
F (1)	W (2)	F (3)	W (4)	F (5)	W (6)	F (7)	W (8)	
26	19,550	28	50,307	2	12,233	6,927	348,820	Mumbai Mumbai Suburban
20	13,243	10	20,090	--	--	5,747	201,076	Thane
12	8,888	4	10,629	--	--	1,031	66,892	Raigad
3	2,075	--	--	--	--	276	11,085	Ratnagiri
--	--	--	--	--	--	103	2,123	Sindhudurg
17	11,568	7	14,679	1	5,900	1,508	78,901	Nashik
5	3,222	--	--	--	--	400	11,906	Dhule Nandurbar
7	5,015	3	4,706	--	--	813	29,480	Jalgaon
10	6,592	--	--	--	--	580	23,201	Ahmednagar
53	35,118	14	29,010	1	11,743	3,379	205,002	Pune
2	1,442	1	1,397	--	--	434	26,063	Satara
6	3,775	1	1,638	--	--	687	21,205	Sangli
7	4,650	--	--	--	--	2,480	29,922	Solapur
15	10,391	2	2,670	--	--	1,310	47,081	Kolhapur
7	4,439	1	4,397	--	--	728	43,640	Aurangabad
1	767	--	--	--	--	129	5,859	Jalna
--	--	--	--	--	--	81	1,561	Parbhani
2	1,103	--	--	--	--	74	2,821	Hingoli
4	2,778	--	--	--	--	83	5,137	Beed
1	542	--	--	--	--	231	5,432	Nanded
1	677	--	--	--	--	42	3,388	Osmanabad
--	--	--	--	--	--	142	3,227	Latur
2	1,566	--	--	--	--	369	8,351	Buldhana
2	1,157	--	--	--	--	425	7,931	Akola
--	--	--	--	--	--	96	1,070	Washim
--	--	--	--	--	--	288	4,159	Amravati
--	--	1	1,811	--	--	242	6,811	Yavatmal
2	1,706	1	1,174	--	--	128	8,236	Wardha
10	6,136	4	5,915	--	--	1,455	49,411	Nagpur
--	--	1	1,557	--	--	130	4,101	Bhandara
--	--	--	--	--	--	112	1,428	Gondiya
4	3,345	3	5,897	--	--	206	14,191	Chandrapur
1	575	--	--	--	--	61	1,296	Gadchiroli
220	1,50,320	81	1,55,877	4	29,876	30,697	12,80,807	Maharashtra State

Factories

Workers

Source.-Directorate of Industrial Safety and Health, Mumbai

19. उत्पादन/

तक्ता क्रमांक /

३१ डिसेंबर, २००६ रोजी संपजान्या वर्षातील चालू कारजा-यांची व त्यातील सरासरी दैनिक कामजारांची प्रमुख उद्योजकतांनुसार संख्या /

अ.क्र. Sr.No	जिल्हे (2)	01 कृषि शिज्जर व संबंधित सेवा Agriculture, hunting and related service activities		02 व-संवर्धन आजि ऑडजे पाडजे Forestry , logging & related service activities		14 जाजजाम व दजड जाजजाम (पेट्रोलियम, नैसर्गिक वायु, युरेनियम उच्चै धातु इ. वजळ-1) Other mining and quarring (excluding petroleum natural gas, uranium, metal ores etc.)		15 जाद्य उत्पादन- व पेये Mfg. of food products and beverages		16 तंबाजुचे उत्पादन- Mfg. Of tobacco products	
		F (3)	W (4)	F (5)	W (6)	F (7)	W (8)	F (9)	W (10)	F (11)	W (12)
1	मुंबई	5	29	1	5	1	6	273	16073	2	789
2	मुंबईउप-ज्जर										
3	ठाजे	--	--	--	--	11	378	248	8375	3	114
4	रायजड	--	--	--	--	--	--	115	4852	--	--
5	रत्नाजिरी	--	--	--	--	--	--	62	2262	--	--
6	सिधुदुर्ज	--	--	--	--	--	--	35	883	--	--
7	नाशिज	2	71	--	--	--	--	140	5662	--	--
8	धुळे	20	991	--	--	--	--	174	6049	--	--
9	नांदुरबार										
10	जळजाव	77	3070	--	--	1	10	280	9646	11	947
11	अहमद-ज्जर	2	139	--	--	--	--	120	9462	5	1028
12	पुजे	4	334	--	--	--	--	248	17409	2	703
13	सातारा	2	88	--	--	--	--	103	8779	4	298
14	सांजली	--	--	--	--	--	--	132	8501	--	--
15	सोलापूर	--	--	--	--	--	--	149	8630	2	195
16	जोल्हापूर	--	--	--	--	4	24	122	12575	3	69
17	औरंगाबाद	37	991	--	--	--	--	48	3635	--	--
18	जालना	38	1441	--	--	--	--	20	1689	--	--
19	परभजी	25	621	--	--	--	--	7	297	--	--
20	हिंजोली	30	1019	--	--	--	--	17	1739	--	--
21	बीड	6	573	--	--	--	--	15	2537	--	--
22	नांदेड	27	907	--	--	--	--	79	2357	--	--
23	उस्मानाबाद	1	15	--	--	--	--	9	2133	--	--
24	लातूर	--	--	--	--	--	--	51	2308	--	--
25	बुलढाजा	95	2452	--	--	--	--	129	1785	--	--
26	अोला	83	1425	--	--	--	--	208	2367	2	9
27	वाशिम	22	360	--	--	--	--	17	163	--	--
28	अमरावती	41	1000	--	--	--	--	60	1077	--	--
29	यवतमाळ	108	2271	--	--	1	18	21	614	--	--
30	वर्धा	33	1626	--	--	--	--	20	579	--	--
31	नाजपूर	13	1154	--	--	--	--	132	5131	3	179
32	भंडारा	1	44	--	--	--	--	18	263	--	--
33	जोदिया	--	--	--	--	--	--	51	496	3	90
34	चंद्रपूर	4	87	--	--	--	--	40	619	--	--
35	जडचिरोली	--	--	--	--	--	--	43	446	--	--
महाराष्ट्र राज्य		676	20708	1	5	18	436	3186	149393	40	4421

MANUFACTURING

TABLE No.19.6

Number of working factories and average daily employment in Major Groups of Industries during the year ending 31 st Dec.,2006

17		18		19		20		Districts
जापडाचे उत्पाद-1		परिधान-1 जर्ज्याच्या वस्तू फरची सफाई व रंजाई		चामडे जमावजे व चामड्याची उत्पाद-1		लाऊड आजि लाजडांचे उत्पाद-1 (फर्निचर सोडून-1)		
Mfg. Of textiles		Mfg. of wearing apporal Dressing and dyeing of fur		Tanning of leather and leather product		Wood and Wood products (except furniture)		
F	W	F	W	F	W	F	W	(2)
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	
402	50867	736	19476	92	1609	226	1552	{ Mumbai Mumbai Suburban
970	32331	109	7728	18	377	274	2647	Thane
23	1603	4	146	--	--	44	447	Raigad
3	22	--	--	--	--	47	161	Ratnagiri
--	--	--	--	--	--	30	111	Sindhudurg
96	3091	2	10	9	228	172	797	Nashik
25	1533	2	88	--	--	72	279	{ Dhule Nandurbar
11	1757	1	10	2	15	130	406	Jalgaon
13	463	--	--	3	133	149	747	Ahmednagar
54	1951	10	151	4	89	282	1332	Pune
5	350	1	44	2	395	79	290	Satara
114	3236	4	175	1	17	108	727	Sangli
2013	14497	5	46	1	10	99	442	Solapur
338	13593	5	84	--	--	182	807	Kolhapur
17	445	1	33	2	26	100	437	Aurangabad
3	330	--	--	--	--	19	43	Jalna
1	11	--	--	--	--	36	89	Parbhani
--	--	--	--	--	--	27	63	Hingoli
--	--	--	--	--	--	38	146	Beed
1	308	--	--	--	--	77	162	Nanded
3	716	--	--	--	--	14	36	Osmanabad
2	40	--	--	--	--	63	146	Latur
7	1744	--	--	--	--	75	222	Buldhana
5	1069	--	--	--	--	61	229	Akola
8	141	--	--	--	--	37	104	Washim
3	358	--	--	1	25	127	420	Amravati
2	2156	--	--	--	--	64	249	Yavatmal
12	3972	--	--	--	--	38	167	Wardha
25	5833	1	115	4	57	543	2611	Nagpur
--	--	--	--	--	--	50	190	Bhandara
--	--	1	8	--	--	29	122	Gondiya
--	--	1	18	--	--	68	458	Chandrapur
--	--	--	--	--	--	8	38	Gadchiroli
4156	142417	883	28132	139	2981	3368	16677	Maharashtra State

अ. क्र. Sr.No	जिल्हे (2)	21		22		23		24		25	
		जाजद आजि जाजदाच्या वस्तू		प्रजाश-1, मुद्रज आजि ध्व-1 व चित्रमुद्रजाचे पु-उत्पाद-1		जोळसा, शुध्द पेट्रो- लियम उत्पाद-1 व अजु इंध-1		रसाय-1 आजि रासायनिक उत्पाद-1		रबर व प्लॉस्टिज उत्पाद-1	
		Paper and Paper Products		Publishing, Printing & reproduction of recorvded media		Coke, retined, Petroleum Product and nuclear fuel		Chemicals and Chemical Products		Rubber and Plastics Products	
(1)	(2)	F (21)	W (22)	F (23)	W (24)	F (25)	W (26)	F (27)	W (28)	F (29)	W (30)
1	मुंबई	109	1,400	562	13,822	14	4,421	378	22,600	399	8,894
2	मुंबईउप-राज्य										
3	ठाजे	150	3,928	179	6,115	47	1,720	1354	46,018	397	11,649
4	रायजड	30	909	10	115	20	1,804	363	29,732	47	2,456
5	रत्नाजिरी	3	166	1	12	2	75	72	4,313	16	642
6	सिधुदुर्ज	--	--	--	--	1	29	4	27	3	19
7	-नाशिज	71	1,588	29	11,061	14	739	147	5,358	94	6,134
8	धुळे	5	71	1	10	2	33	18	479	27	473
9	-दुरबार										
10	जळजाव	16	526	7	173	4	40	58	1,010	91	4,665
11	अहमद-राज्य	5	99	4	59	1	25	38	1,229	30	536
12	पुजे	92	3,782	98	3,166	18	568	286	17,173	174	8,791
13	सातारा	7	268	6	260	1	67	23	1,231	21	943
14	सांजली	21	480	20	303	2	17	32	346	31	376
15	सोलापूर	12	199	9	222	--	--	28	749	34	636
16	जोल्हापूर	19	538	23	552	5	56	55	1,120	38	738
17	औरंगाबाद	41	1,394	12	334	3	194	83	6,697	67	4,221
18	जाल-1	1	4	1	24	--	--	2	62	1	20
19	परभजी	--	--	1	20	--	--	--	--	--	--
20	हिंजोली										
21	बीड	2	19	--	--	--	--	5	68	--	--
22	-ांदेड	1	50	1	20	--	--	12	519	2	17
23	उस्मा-1	--	--	--	--	--	--	7	129		
24	लातूर	2	44	2	20	--	--	4	63	1	10
25	बुलढाजा	20	494	--	--	--	--	7	896	5	67
26	ओला	1	10	4	142	2	296	9	510	6	91
27	वाशिम	3	31	--	--	--	--	--	--	1	12
28	अमरावती	3	47	2	17	--	--	10	392	6	88
29	यवतमाळ	2	33	--	--	--	--	5	161	--	--
30	वर्धा	5	56	--	--	--	--	5	580	--	--
31	-राजपूर	53	1,845	50	1,837	14	203	106	3,141	59	3,490
32	भंडारा	2	203	--	--	--	--	6	108	2	9
33	जोर्दिया	3	332	--	--	--	--	12	181	4	31
34	चंद्रपूर	12	1,859	--	--	4	350	18	562	1	4
35	जडचिरोली	2	618	--	--	--	--	4	66	--	--
महाराष्ट्र राज्य		693	20,993	1,022	38,284	154	10,637	3,151	1,45,520	1,557	55,012

TABLE No.19.6-contd.--

26		27		28		29		Districts
अधातू जगिज उत्पाद-ने		मूलभूत धातू		धातूंची उत्पाद-ने (यंत्रे व यंत्रसामग्री सोडू-ने)		यंत्रे व यंत्रसामग्री		
Other nonmetallic mineral products		Basic metals		Fabricated metal products except mach. & equipment		Machinery and equipment		(2)
F	W	F	W	F	W	F	W	
(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	
132	4,540	138	5,568	740	17,072	523	30,207	{ Mumbai Mumbai Suburban
123	3,597	218	14,041	772	25,085	305	12,273	Thane
37	3,795	84	10,837	87	4,186	18	476	Raigad
12	356	6	596	11	339	4	134	Ratnagiri
9	286			3	52	3	100	Sindhudurg
49	3,219	81	3,975	229	9,888	76	3,465	Nashik
15	239	6	222	5	559	1	14	{ Dhule Nandurbar
12	331	9	182	18	343	11	141	Jalgaon
13	320	32	2,117	60	1,565	22	888	Ahmednagar
84	4,210	143	8,875	644	26,017	367	35,513	Pune
13	446	21	1,536	35	1,154	54	4,665	Satara
35	528	55	1,644	24	398	18	2,178	Sangli
14	466	12	950	14	430	7	72	Solapur
37	361	142	6,303	156	3,163	46	2,569	Kolhapur
19	943	29	1,714	113	6,073	36	3,850	Aurangabad
2	40	31	1,366	--	--	3	389	Jalna
1	19	--	--	--	--	--	--	{ Parbhani Hingoli
4	56	1	30	--	--	--	--	Beed
4	36	4	130	7	124	1	20	Nanded
1	13	--	--	--	--	--	--	Osmanabad
3	55	4	114	2	10	--	--	Latur
9	121	3	66	1	2	1	3	Buldhana
6	59	4	34	6	78	2	28	Akola
								Washim
8	108	--	--	7	116	1	25	Amravati
24	324	1	20	--	--	--	--	Yavatmal
3	35	2	841	1	6	2	61	Wardha
81	3,030	116	6,672	85	2432	25	1,005	Nagpur
7	165	3	1,732	30	471	--	--	Bhandara
3	70	1	23	--	--	--	--	Gondiya
33	4,315	4	1,214	--	--	1	262	Chandrapur
1	18	--	--	--	--	--	--	Gadchiroli
796	32,154	1,150	70,802	3,051	99,577	1,527	98,338	Maharashtra State

अ.क्र. Sr.No	जिल्हे	30		31		32		33		
		कार्यालयी-1, लेजांज-1 व संजजज यंत्रे		विद्युत यंत्रे व उपज रजे		रेडिओ दूरचित्रवाजी व दळजवळज सामज्री आजि उपज रजे		वैद्यजिय अचूज मोजमाप-1ाची आजि ऑप्टीजल साधणे		
		Office accounting & computing machinery		Electrical machinery and appartus		Radio, T.V. & communication equipment and appartus		Medical precision & Optical instruments Watches & Clock's		
(1)	(2)	F (39)	W (40)	F (41)	W (42)	F (43)	W (44)	F (45)	W (46)	
1	मुंबई	}	21	1,524	262	16,459	111	9,468	82	1,654
2	मुंबईउप-1जर									
3	ठाजे		9	311	173	9,599	27	2,153	41	1,508
4	रायजड		--	--	15	1,064	2	199	6	172
5	रत्नाजिरी		--	--	4	117	--	--	2	56
6	सिंधुदुर्ज									
7	नाशिज		11	1,039	82	6,327	16	1,395	13	801
8	धुळे	}	--	--	4	52	1	12	--	--
9	नांदुरबार									
10	जळजाव		--	--	19	944	--	--	1	20
11	अहमद-1जर		--	--	24	1,736	2	271	--	--
12	पुजे		7	1,178	194	11,138	113	5,822	50	3,400
13	सातारा		1	86	8	414	2	116	1	53
14	सांजली		--	--	17	311	--	--	1	14
15	सोलापूर		1	9	2	52	--	--	--	--
16	जोल्हापूर		--	--	16	454	4	306	3	53
17	औरंजाबाद		--	--	28	2,522	7	1,073	4	122
18	जालना		--	--	--	--	--	--	--	--
19	परभजी	}	--	--	--	--	--	--	--	--
20	हिंजोली									
21	बीड		--	--	2	20	--	--	--	--
22	नांदेड		--	--	--	--	--	--	--	--
23	उस्मानाबाद		--	--	--	--	--	--	--	--
24	लातूर		--	--	--	--	--	--	--	--
25	बुलढाजा		--	--	1	12	--	--	--	--
26	अोला	}	--	--	3	53	--	--	1	6
27	वाशिम									
28	अमरावती		--	--	1	20	--	--	--	--
29	यवलमाळ		--	--	--	--	--	--	--	--
30	वर्धा		--	--	--	--	--	--	--	--
31	नाजपूर		--	--	24	474	2	78	--	--
32	भंडारा	}	--	--	1	11	--	--	--	--
33	जोदिया									
34	चंद्रपूर		--	--	--	--	--	--	--	--
35	जडचिरोली		--	--	--	--	--	--	--	--
महाराष्ट्र राज्य			50	4,147	880	51,779	287	20,893	205	7,859

TABLE No.19.6-contd.--

34		35		36		40		41		Districts
मोटार वाहणे ट्रेलर्स व निम-ट्रेलर्स		इतर परिवह-ा सामग्री		फर्निचरचे उत्पाद-ा		वीज, वायु, वाफ आजि जरम पाजी पुरवठा		पाज्याचे संचय-ा, शुध्दीकरण व वितरण		
Motor Vehicles, Trailors & Semi-Trailors		Other transport equipment		Mfg. Of Furnitutre		Electricity, Gas, Steam and Hot Water Supply		Collection, Purification and distribusion of water		(2)
F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	
(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(52)	(53)	(54)	(55)	(56)	
71	5,718	50	17,227	947	56,993	8	930	17	755	{ Mumbai Mumbai Suburban
43	2,857	15	617	49	1,521	12	1,057	17	648	Thane
8	474	3	88	2	17	15	974	3	235	Raigad
--	--	1	532	2	7	3	348	2	21	Ratnagiri
				1	6			1	4	Sindhudurg
28	5,620	9	3,071	20	481	3	1,882	13	251	Nashik
--	--	--	--	--	--	--	--	4	47	{ Dhule Nandurbar
10	1,694	1	1,431	6	64	1	860	10	48	Jalgaon
5	166	10	1,160	4	40	3	63	4	97	Ahmednagar
175	29,879	38	12,646	44	1,359	7	103	13	525	Pune
6	1,183	5	908	3	105	4	1,268	3	96	Satara
1	18			8	191	2	161	6	149	Sangli
1	277	2	352	7	116	2	57	5	174	Solapur
20	1,040	3	166	13	153	3	55	5	111	Kolhapur
23	1,792	21	5,623	2	16	3	39	3	45	Aurangabad
--	--	--	--	--	--	1	40	1	45	Jalna
--	--	--	--	--	--	1	30	--	--	{ Parbhani Hingoli
--	--	--	--	--	--	1	993	--	--	Beed
--	--	--	--	1	4	--	--	1	21	Nanded
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Osmanabad
--	--	--	--	--	--	1	15	--	--	Latur
--	--	--	--	2	26	--	--	2	26	Buldhana
--	--	--	--	1	8	2	658	--	--	{ Akola Washim
1	12	--	--	--	--	--	--	1	10	Amravati
		--	--	--	--	--	--	1	20	Yavatmal
		--	--	--	--	--	--	1	2	Wardha
8	720	4	62	14	712	10	5,024	5	113	Nagpur
1	368	1	181	1	8	--	--	1	10	Bhandara
--	--	--	--	--	--	1	13	--	--	Gondiya
--	--	--	--	--	--	4	3,415	--	--	Chandrapur
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Gadchiroli
401	51,818	163	44,064	1,127	61,827	87	17,985	119	3,453	Maharashtra State

अ.क्र. Sr.No	जिल्हे (2)	45		50		51		52		63	
		बांधजाम Construction		मोटार वाहनांची विज्री व दुरुस्ती Sale and repair of Motor vehicles		घारुज व्यापार व जमिना व्यापार Wholesale trade & Commission trade		जिरजोल व्यापार वैयक्तिक व घरजुती वस्तुंची दुरुस्ती Retail trade, repair of personal and household goods		परिवहना साहायजारी वस्तुंची दुरुस्ती Supporting and auxiliary transport activities	
		F (57)	W (58)	F (59)	W (60)	F (61)	W (62)	F (63)	W (64)	F (65)	W (66)
1	मुंबई	5	201	443	18,096	28	7,857	38	1,708	21	7,312
2	मुंबईउप-जजर										
3	ठाजे	3	87	148	3,411	4	85	3	152	9	345
4	रायजड	3	124	80	1,240	3	680	--	--	5	184
5	रत्नाजिरी	--	--	21	897	--	--	1	9	1	20
6	सिंधुदुर्ज	--	--	13	606	--	--	--	--	--	--
7	-शाशिज	--	--	73	1,922	2	100	9	263	15	405
8	धुळे	--	--	15	680	1	21	--	--	2	54
9	-तुरबार										
10	जळजाव	1	7	18	950	--	--	--	--	7	190
11	अहमद-जजर	--	--	29	813	--	--	--	--	1	25
12	पुजे	--	--	182	7,218	6	146	21	1,037	५	59
13	सातारा	--	--	16	770	--	--	4	180	4	70
14	सांजली	1	9	32	1,065	--	--	2	81	20	280
15	सोलापूर	--	--	49	1,179	--	--	1	5	6	16
16	जोल्हापूर	--	--	63	2,086	--	--	3	65	--	--
17	औरंजाबाद	--	--	29	1,421	--	--	--	--	--	--
18	जाल-गा	--	--	6	366	--	--	--	--	--	--
19	परभजी	--	--	9	474	--	--	--	--	--	--
20	हिंजोली										
21	बीड	--	--	9	695	--	--	--	--	--	--
22	-गांदेड	--	--	13	757	--	--	--	--	--	--
23	उस्मा-गाबाद	--	--	7	346	--	--	--	--	--	--
24	लातूर	--	--	7	402	--	--	--	--	--	--
25	बुलढाजा	--	--	12	435	--	--	--	--	--	--
26	ओला	--	--	16	790	3	69	--	--	--	--
27	वाशिम	--	--	4	122	1	70	--	--	--	--
28	अमरावती	--	--	15	433	--	--	--	--	1	11
29	यवतमाळ	--	--	9	636	--	--	--	--	--	--
30	वर्धा	--	--	6	311	--	--	--	--	--	--
31	-गाजपूर	--	--	69	3,260	6	199	1	9	1	25
32	भंडारा	--	--	6	338	--	--	--	--	--	--
33	जोदिया	--	--	2	55			1	4	1	3
34	चंद्रपूर	--	--	14	549	1	14	1	465	--	--
35	जडचिरोली	--	--	3	110	--	--	--	--	--	--
महाराष्ट्र राज्य		13	428	1,418	52,433	55	9,241	85	3,978	100	9,099

TABLE No.19.6-contd.--

64		72		73		74		75		Districts
डाज व दूरसंचरज		संजज व संबंधित कार्ये		संशोधन व विज्ञान		इतर व्यापार धंदे		लोकप्रशासन व संरजज		
Post and Tele - Communication		Computer and related activities		Research and Development		Other business activities		Public administration and defence		
F (67)	W (68)	F (69)	W (70)	F (71)	W (72)	F (73)	W (74)	F (75)	W (76)	(2)
1	178	8	1,552	3	345	4	196	3	36	{ Mumbai Mumbai Suburban
--	--	--	--	3	96	4	111	--	--	Thane
--	--	--	--	--	--	--	--	1	12	Raigad
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Ratnagiri
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Sindhudurg
--	--	--	--	--	--	1	24	--	--	Nashik
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	{ Dhule Nandurbar
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Jalgaon
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Ahmednagar
--	--	--	--	3	70	2	49	--	--	Pune
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Satara
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Sangli
--	--	1	14	--	--	--	--	--	--	Solapur
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Kolhapur
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Aurangabad
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Jalna
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	{ Parbhani Hingoli
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Beed
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Nanded
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Osmanabad
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Latur
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Buldhana
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Akola
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Washim
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Amravati
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Yavatmal
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Wardha
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Nagpur
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Bhandara
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Gondiya
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Chandrapur
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Gadchiroli
1	178	9	1,566	9	511	11	380	4	48	Maharashtra State

तक्ता क्रमांक / TABLE No.19.6-contd.--

अ.क्र. Sr.No	जिल्हे (2)	80 शिक्षण Education		85 आरोग्य व सामाजिक कार्य Health and social work		90 मल व जैविक चारा विल्हेवाट आजि स्वच्छता Sewage and refuse disposal sanitation		92 मनोरंजन-पर, सांस्कृतिक व क्रीडा कार्यक्रम Recreational Cultural and sporting activities		93 इतर सेवा कार्य Other Service activities		एजुज Total		Districts (2)
		F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	F	W	
		(77)	(78)	(79)	(80)	(81)	(82)	(83)	(84)	(85)	(86)	(87)	(88)	
1	मुंबई	2	14	1	10	29	613	17	397	22	647	6,927	3,48,820	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर													Mumbai Suburban
3	ठाणे	--	--	--	--	4	44	--	--	5	98	5,747	2,01,076	Thane
4	रायगड	--	--	--	--	--	--	--	--	3	71	1,031	66,892	Raigad
5	रत्नागिरी	--	--	--	--	--	--	--	--	1	31	276	11,085	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	103	2,123	Sindhudurg
7	नाशिक	--	--	--	--	--	--	--	--	2	34	1,508	78,901	Nashik
8	धुळे	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	400	11,906	Dhule
9	नांदुरबार	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Nandurbar
10	जळगाव	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	813	29,480	Jalgaon
11	अहमदनगर	--	--	--	--	--	--	--	--	1	20	580	23,201	Ahmednagar
12	पुणे	--	--	1	138	5	84	--	--	3	87	3,379	2,05,002	Pune
13	सातारा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	434	26,063	Satara
14	सांगली	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	687	21,205	Sangli
15	सोलापूर	--	--	--	--	1	15	--	--	3	12	2,480	29,922	Solapur
16	कोल्हापूर	--	--	--	--	1	20	1	20	--	--	1,310	47,081	Kolhapur
17	औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	728	43,640	Aurangabad
18	जालना	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	129	5,859	Jalna
19	परभणी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	81	1,561	Parbhani
20	हिंगोली	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	74	2,821	Hingoli
21	बीड	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	83	5,137	Beed
22	नांदेड	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	231	5,432	Nanded
23	उस्मानाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	42	3,388	Osmanabad
24	लातूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	142	3,227	Latur
25	बुलढाजा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	369	8,351	Buldhana
26	अकोला	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	425	7,931	Akola
27	वाशिम	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	96	1,070	Washim
28	अमरावती	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	288	4,159	Amravati
29	यवतमाळ	--	--	--	--	--	--	--	--	4	309	242	6,811	Yavatmal
30	वर्धा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	128	8,236	Wardha
31	नागपूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	1,455	49,411	Nagpur
32	भंडारा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	130	4,101	Bhandara
33	गोंदिया	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	112	1,428	Gondiya
34	चंद्रपूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	206	14,191	Chandrapur
35	गडचिरोली	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	61	1,296	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2	14	2	148	40	776	18	417	44	1,309	30,697	12,80,807	Maharashtra State

F = कारखाने / Factories

W = कामगार / Workers

आधार : औद्योगिक सुरक्षा व आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासना, मुंबई

Source : Directorate of Industrial Safety and Health, Govt. of Maharashtra, Mumbai

19. वस्तुनिर्माण / MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 19.7

महाराष्ट्रातील औद्योगिक उत्पादन / Industrial Production in Maharashtra
(2001-02)

अनुक्रमांक Sr. No.	उत्पादित वस्तूचे नाव	परिमाण	उत्पादन Production	Unit	Name of the Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(2)
1	जोळसा	हजार ट-1	30,830	Thousand Tonnes	Coal (Including lignite)
2	चु-1जडी	हजार ट-1	6,301	Thousand Tonnes	Lime Stons
3	साजर	हजार ट-1	6,720	Thousand Tonnes	Sugar
4	मीठ	हजार ट-1	148	Thousand Tonnes	Salt
5	व-स्पती	हजार ट-1	N.A.	Thousand Tonnes	Vanaspati
6	सर्व प्रजारचे सूत	हजार ट-1	27	Thousand Tonnes	All Cotton Yarn
7	सूती जापड	जोटी मीटर	73	Crore Meters	Cotton cloth
8	पेट्रोलियम (ड्रुड)	हजार ट-1	N.A.	Thousand Tonnes	Petroleum (crude)
9	पेट्रोलियम पदार्थ	हजार ट-1	N.A.	Thousand Tonnes	Petroleum refinery products
10	तयार पोलाद	हजार ट-1	N.A.	Thousand Tonnes	Finished steel
11	पोलादाची लजड	हजार ट-1	N.A.	Thousand Tonnes	Steel Ingots
12	जटीज मिश्र धातु	हजार ट-1	N.A.	Thousand Tonnes	Ferroy alloys
13	रेल्वे डबबे	संख्या	N.A.	Numbers	Railway Coaches
14	वीज	दशलज जि.वॉट तास	64,138	Million KWH	Electricity

N. A. -उपलब्ध नाही / Not available

आधार.--केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, मासिक अहवाल

Source--Statistical Abstract of India, 2001

19. उत्पादन/MANUFACTURING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 19.8

वार्षिक उद्योग पाहणी (गणना + गैर-गणना) / Annual Survey of Industries (Census+Non-census)
(2004-05)

(रुपये लाखात / Rs. in Lakh)

अनुक्रमांक Sr. No.	उद्योग गट	कारखान्यांची संख्या No. of Factories	उत्पादक भांडवल Productive Capital	सर्व कर्मचारी (संख्या) All em- ploys yees (No.)	एकूण उत्पादन Total Output	मूल्यवृद्धी Value added	Industries groups
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(2)
1	सूत जाडजे, वटजी, सफाई इत्यादी	576	19,082	21,146	39,415	5,228	Cotton, ginning, cleaning etc.
2	मीठाचे उत्पादन	40	214	1,462	625	365	Extraction of salt
3	जाद्य उत्पादन व पेये	2,237	9,17,875	153,252	28,67,897	2,69,402	Food products and beverages
4	तंबाजू उत्पादन	102	34,465	52,721	1,08,126	29,656	Tobacco products
5	वस्त्रोद्योग	1,361	6,60,239	120,410	13,05,465	1,51,124	Textiles
6	परिधानी वस्त्रे	567	60,224	19,499	1,51,308	25,553	Wearing apparels
7	जातडी व जातडी व चामड्याची उत्पादन	115	12,732	3,673	25,975	4,111	Tanning and dressing of leather
8	लाजूड व लाजूडाची उत्पादन	216	23,973	4,175	57,109	5,188	Wood and wood products
9	जाजद आणि जाजदाची उत्पादन	721	3,01,033	23,810	3,97,386	49,614	Paper and paper products
10	प्रकाशना आणि मुद्रण	700	1,65,161	25,557	3,52,101	91,573	Publishing and printing
11	जोळसा, शुध्द पेट्रोलियम यांची उत्पादन इ.	134	9,71,692	11,005	41,46,998	11,12,188	Coal, refined petroleum products etc.
12	रसायन व रासायनिक उत्पादन	2,047	20,39,705	149,376	44,41,274	8,54,270	Chemicals and chemical products
13	रबर आणि प्लॅस्टिक उत्पादन	1,177	8,72,767	52,340	13,28,580	1,81,334	Rubber and plastic products
14	इतर अधातू जनिज उत्पादन	745	4,08,442	28,923	3,92,897	88,356	Other non-metallic min. products
15	मूलभूत धातू	891	21,54,696	69,868	41,62,643	4,46,946	Basic metals
16	धातूच्या तयार वस्तू	1,820	4,21,750	66,037	12,23,034	1,96,700	Fabricated metal products
17	यंत्रे व यंत्रसामग्री	1,781	7,77,116	97,297	22,57,089	4,19,807	Machinery and equipments
18	कार्यालयीन, लेजांज व संजा-ग यंत्रसामग्री	47	24,481	5,676	87,817	9,134	Office, accounting and computing machinery
19	विद्युत यंत्रसामग्री व उपकरणे	783	2,95,905	42,384	8,40,579	1,83,760	Electrical machinery and apparatus
20	रेडिओ, दूरदर्शन, दळजवळज सामग्री आणि उपकरणे	175	4,36,751	16,166	6,10,639	69,496	Radio, T.V.communication equipments and apparatus
21	वैद्यकीय, अचूक मोजमापणाची व आप्टीकल साधने इ.	232	63,790	11,527	1,33,505	45,150	medical, precision and optical instruments etc.
22	मोटर वाहने, ट्रेलर्स	799	6,00,232	80,275	74,07,423	3,98,688	Motor vehicles, Trailors
23	इतर परिवहन सामग्री	252	2,13,952	32,043	12,87,386	2,76,770	Other transport equipments
24	फर्निचर (इतरत्र वर्गीकरण - गेलेले)	863	4,60,534	54,676	15,03,980	1,61,620	Furniture (not elsewhere classified)
25	रिसायकलींग	1	12	60	110	65	Recycling
26	वीज, वायू, वाफ यांचा पुरवठा तसेच पाणी साठविणे शुध्दिकरण व त्याचे वाटप करणे	13	-1,312	1,503	49,113	6,468	Electricity, gas and steam supply and water collection, purification and distribution
27	मोटर वाहनांची व सायकलींची विज्ञी व दुरुस्ती	402	64,643	13,701	6,61,195	27,672	Repair of motor vehicles and motor cycles
28	वैयक्तिक आणि जृहोपयोगी वस्तू यांची उत्पादन	4	54	83	984	190	Repair of personal and household goods
29							Storage and warehousing
30	प्रवास अभिजन यांची प्रवास सहाय्यकारी कार्ये	57	4,205	1,188	5,886	1,300	Supporting and auxiliary transport activities of travel agents
31	संजा आणि संबंधित कार्ये, इतर व्यवसायीक कार्ये आणि स्वच्छता विषयक सेवा	5	720	142	1,530	1,111	Computer and related activities, other business activities and sanitation services
32	मनोरंजन आणि खेळ	27	27,672	1,123	31,676	16,093	Recreation and sporting
33	इतर सेवा कार्ये	22	5,131	1,247	8,211	1,684	Other service activities
एज		18,912	1,20,37,936	11,62,345	3,58,87,956	51,30,616	Total

टीप.- वार्षिक उद्योग पाहणी २००४-०५ यामध्ये वीज उपकरण आणि पाणीपुरवठा, गॅस, गोदामे, राज्य परिवहन आणि रेल्वेच्या कार्यशाळा या संबंधी सरकारी घटक यांचा समावेश नाही.

Note- A.S.I. 2004-05 excludes electricity and units dealing with water supply, gas, storage, workshops of S.T. and Railways

आधार-अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई Source-Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

२०. वीज व ऊर्जा

२०.१ राज्यातील विजेची स्थापित क्षमता, उत्पादन व वापर आणि विद्युतीकरण झालेली गावे व शहरे याबद्दलची माहिती या विभागात दिली आहे.

२०.२ या भागात विजेची (१) स्थापित क्षमता, (२) उत्पादन व (३) वापर यांची आकडेवारी फक्त सार्वजनिक वापरासाठी दिली आहे. महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळाने हाती घेतलेल्या विद्युतीकरण कार्यक्रमाच्या प्रगतीबद्दलच्या आकडेवारीत खाजगी संस्थांनी वीजपुरवठा केलेली गावे व शहरे यांच्या संख्येचाही समावेश आहे.

20. ELECTRICITY AND POWER

20.1 Information on installed capacity, production and consumption of electricity and towns and villages electrified in the State is given in this Section.

20.2 The figures of (i) installed capacity, (ii) generation and (iii) consumption of electricity given in table relate only to public utilities. The data on progress of electrification under Maharashtra State Electricity Board also includes villages and towns which are electrified by the private agencies.

20. वीज व ऊर्जा / ELECTRICITY AND POWER

तक्का क्रमांक / TABLE No. 20.1

महाराष्ट्रातील विजेचा पुरवठा व वापर
Supply and Consumption of Electricity in Maharashtra State

अ.क्र. Sr. No. (1)	बाब (2)	1960-61 (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1990-91 (6)	1995-96 (7)	2000-01 (8)	2001-02 (9)	2002-03 (10)	2006-07 (11)	Item (2)
I	स्थापित जमता (हजार जि लोवॅट)										I. Installed capacity (000 kw.).
(१)	बाष्पज-य	443	1051	2771	6462	7155	8075	8075	8075	N.A.	(I) Steam
(२)	तेलज-य	34	14	Neg.	Neg.	Neg.	..	..	..	N.A.	(ii) Oil
(३)	जलज-य	282	844	1317	1552	1602	2874	2878	2878	N.A.	(iii) Hydro
(४)	अजुशक्तीज-य	..	210	210	190	1092	190	190	190	N.A.	(iv) Nuclear
(५)	नैसर्जिज वायु	..	..	..	672	190	1820	1820	1820	N.A.	(v) Natural Gas
	एकूज	759	2119	4298	8876	10039	12959	12963	12963	N.A.	Total
I	उत्पाद-1 (दशलज जि लोवॅट तास)										II. Output (Million kwh).
(१)	बाष्पज-य	1835	3392	11416	28085	39794	49377	52647	52204	N.A.	(I) Steam
(२)	तेलज-य	68	Neg.	Neg.	Neg.	Neg.	..	..	..	N.A.	(ii) Oil
(३)	जलज-य	1365	4533	6448	5615	4482	4889	4979	5534	N.A.	(iii) Hydro
(४)	अजुशक्तीज-य	..	1209	887	881	6343	1097	1138	1158	N.A.	(iv) Nuclear
(५)	नैसर्जिज वायु	..	..	..	2730	702	6943	5235	5043	N.A.	(v) Natural Gas
	-६	..	..	..	..	..	11	431	801	N.A.	(vi) Others
III	एकूज	3268	9134	18751	37311	51321	62317	64430	64740	N.A.	III. Total
	वर्षातील वापर (दशलज जि लोवॅट तास)										Consumption (Million kwh).
(१)	घरजुती दिवाबत्ती व लहा-1 प्रमाजावर वीजशक्ती.	260	732	1779	5065	7732	11172	11901	12266	14284	(I) Domestic light and small power
(२)	वाजिजिज दिवाबत्ती व लहा-1 प्रमाजावर वीजशक्ती.	198	547	949	2068	2849	4106	4393	4669	6940	(ii) Commercial light and small power
(३)	उद्योजधंध्याज-रिता वीज.	1853	5312	8130	14706	18053	18363	17435	18156	26536	(iii) Industrial power
(४)	सार्वजिज दिवाबत्ती.	20	74	159	291	382	551	648	666	672	(iv) Puplic lighting
(५)	रेल्वे चालविज्यासाठी वीज	339	421	766	970	1419	1580	1640	1748	1987	(v) Railway traction
(६)	जलसिंच-1 व जलाप-य-1	15	356	1723	6604	13621	9939	8730	10642	9749	(vi) Irrigation and dewatering
(७)	पाजीपुरवठा	35	146	330	N.A.	1220	1199	1224	1416	1600	(vii) Water works
(८)	संजीर्ज	..	62	198	1071	295	378	367	398	318	(viii) Miscellaneous
	एकूज	2720	7650	14034	30775	45571	47288	46338	49961	62085	Total

Neg. नगण्य / Negligible

N. A. उपलब्ध नाही / Not available

टिप : वरील आकडे केवळ सार्वजनिक सेवा उद्योग संबंधातील आहेत

Note :— The above figures related to public utilities only

आधार : महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई

Source.— Maharashtra State Electricity Board, Mumbai

20. वीज व ऊर्जा / ELECTRICITY AND POWER

तक्का क्रमांक / TABLE No. 20.2

विद्युतीकरण झालेल्या शहरांची/गावांची संख्या / Number of towns/villages electrified
(2002-2003)

अ. क्र.	जिल्हे	शहरे	वस्ती असलेल्या खेड्यांची संख्या	विजेचा पुरवठा झालेल्या खेड्यांची संख्या	विद्युतीकरण झालेल्या खेड्यांची वस्ती असलेल्या खेड्यांशी टक्केवारी	District	
Serial No.	वर्ष/Year	Towns	Inhabited villages	Villages Electrified	Percentage of electrified villages to inhabited villages	(2)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)	
	1960-61	..	266	35,851	587	1.64	
	1970-71	..	289	35,778	12,321	34.44	
	1980-81	..	289	39,354	27,625	77.21	
	1990-91	..	307	39,354	39,106	99.37	
	2000-01		336	40,412	40,349	99.84	
	2001-02		336	40,412	40,351	99.85	
1	मुंबई	}	1	--	--	--	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर						
3	ठाणे	23	1,679	1,676	99.82	Thane	
4	रायगड	19	1,851	1,851	100.00	Raigad	
5	रत्नाजिरी	8	1,515	1,514	99.93	Ratnagiri	
6	सिंधुदुर्ग	4	736	729	99.05	Sindhudurg	
7	नाशिक	17	1,814	1,812	99.89	Nashik	
8	धुळे	3	666	666	100.00	Dhule	
9	नांदुरबार	5	920	920	100.00	Nandurbar	
10	जळगाव	17	1,480	1,480	100.00	Jalgaon	
11	अहमदनगर	13	1,554	1,553	99.94	Ahmednagar	
12	पुणे	34	1,844	1,826	99.02	Pune	
13	सातारा	11	1,547	1,547	100.00	Satara	
14	सांगली	8	723	723	100.00	Sangli	
15	सोलापूर	10	1,134	1,134	100.00	Solapur	
16	कोल्हापूर	12	1,188	1,188	100.00	Kolhapur	
17	औरंगाबाद	8	1,300	1,300	100.00	Aurangabad	
18	जालना	4	956	956	100.00	Jalna	
19	परभणी	8	764	764	100.00	Parbhani	
20	हिंगोली	3	705	705	100.00	Hingoli	
21	बीड	7	1,269	1,269	100.00	Beed	
22	नांदेड	13	1,515	1,515	100.00	Nanded	
23	उस्मानाबाद	8	716	716	100.00	Osmanabad	
24	लातूर	5	914	914	100.00	Latur	
25	बुलढाजा	11	1,299	1,298	99.92	Buldhana	
26	अकोला	6	878	876	99.77	Akola	
27	वाशिम	4	696	695	99.86	Washim	
28	अमरावती	11	1,681	1,681	100.00	Amravati	
29	यवतमाळ	10	1,836	1,827	99.51	Yavatmal	
30	वर्धा	6	967	962	99.48	Wardha	
31	नागपूर	23	1,635	1,630	99.69	Nagpur	
32	भंडारा	6	734	734	100.00	Bhandara	
33	गोंदिया	2	920	919	99.89	Gondiya	
34	चंद्रपूर	12	1,473	1,468	99.66	Chandrapur	
35	गडचिरोली		1,503	1,503	100.00	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		336	40,412	40,351	99.84	Maharashtra State	

टिप : १९८१ च्या जनगणनेनुसार महाराष्ट्रात ३९,६६१ एकूण शहरे व वस्ती असलेली खेडी आहेत. त्यापैकी ३९,४१३ शहरे व वस्ती असलेल्या खेड्यांना विद्युत पुरवठा करण्यात आला व बाकीच्या २४८ वस्ती नसलेली खेडी आहेत. अशा तऱ्हेने ३१ मार्च, १९८९ रोजी १०० टक्के विद्युत पुरवठा झाल्याचे म.रा.वि.मंडळाने घोषित केले आहे. १९९१ च्या जनगणनेची आकडेवारी उपलब्ध झाली नसल्याने १९८१ जनगणनेप्रमाणे आकडेवारी देण्यात आली आहे.

Note :— In Maharashtra there are 39,661 Towns and inhabited villages as per 1981 Census. Out of which 39,413 Towns and inhabited villages have been electrified as on 31-3-1989. The remaining 248 villages are un-habited or deserted villages. Thus M. S. E. B. has declared 100% of electrification as on 31-3-1989. In Maharashtra all the 307 towns have already been electrified. As the figures for 1991 census are not available, the figures are given as per 1981 census.

आधार : महाराष्ट्र राज्य विद्युत मंडळ, मुंबई Source.— Maharashtra State Electricity Board, Mumbai

20. वीज व ऊर्जा / ELECTRICITY AND POWER

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 20.3

उपयोगानुसार वीज शक्तीचा वापर /Consumption of Electricity by uses
(2006-07)

(दशलक्ष किलोवॅट तास/Million K.Wt.Hours)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	घरगुती वापरासाठी, उर्जा, कमी शक्तीची (दिवाबत्ती व पंखे)	वाणिज्यिक वापरासाठी, उर्जा, कमी शक्तीची (दिवाबत्ती व पंखे)	उद्योगधंद्याकरिता Industrial		सार्वजनिक दिवाबत्ती Public Lighting	रेल्वे Railway	शेती Agri-culture	इतर वापर Others ption	एकूण Total consum-	District (2)
		Domestic Heat, small power (light & fans) (3)	Commercial Heat, small power (light & fans) (4)	निम्न मध्यम दाबाची Low medium volt (5)	उच्च मध्यम दाबाची High medium volt (6)						
1	मुंबई	5,820	4,716	819	1,021	83	0	923	13,381	Mumbai	
2	मुंबई उप-गजरा									Mumbai Suburban	
3	ठाजे	2,275	650	1,638	4,397	68	39	668	9,735	Thane	
4	रायजड	193	37	34	3,236	8	17	49	3,574	Raigad	
5	रत्नाजिरी	156	30	26	351	5	7	21	598	Ratnagiri	
6	सिंधुदुर्ज	85	15	14	5	3	7	9	138	Sindhudurg	
7	नाशिक	411	112	346	1,024	39	802	189	2,923	Nashik	
8	धुळे	147	31	58	192	11	396	81	916	Dhule	
9	नांदुरबार									Nandurbar	
10	जळगाव	250	47	104	264	27	714	199	1,605	Jalgaon	
11	अहमद-गजरा	193	53	68	365	19	1,143	51	1,893	Ahmednagar	
12	पुजे	1,420	510	464	3,866	73	1,089	188	7,610	Pune	
13	सातारा	178	46	55	241	15	383	37	956	Satara	
14	सांगली	186	44	97	222	17	550	40	1,156	Sangli	
15	सोलापूर	201	57	105	357	26	878	60	1,684	Solapur	
16	कोल्हापूर	308	76	524	781	20	423	71	2,204	Kolhapur	
17	औरंगबाद	212	61	93	919	27	437	79	1,830	Aurangabad	
18	जाल-ग	46	11	19	597	7	237	10	927	Jalna	
19	परभजी	99	17	23	15	20	325	17	517	Parbhani	
20	हिंगोली									Hingoli	
21	बीड	87	16	21	32	20	358	18	553	Beed	
22	नांदेड	108	29	23	55	29	339	28	609	Nanded	
23	उस्मा-गबाद	53	11	14	50	8	305	19	458	Osmanabad	
24	लातूर	99	25	35	35	17	314	35	561	Latur	
25	बुलढाजा	114	20	31	78	8	186	91	529	Buldhana	
26	अकोला	165	32	53	74	11	164	72	571	Akola	
27	वाशिम									Washim	
28	अमरावती	198	35	43	40	16	183	100	615	Amravati	
29	यवतमाळ	139	24	26	93	13	114	18	428	Yavatmal	
30	वर्धा	128	15	23	693	7	86	101	1,053	Wardha	
31	नाजपूर	646	162	141	1,439	43	104	250	2,785	Nagpur	
32	भंडारा	74	10	20	223	5	63	39	435	Bhandara	
33	गोंदिया	50	11	38	19	4	25	66	212	Gondiya	
34	चंद्रपूर	181	28	22	796	10	35	116	1,188	Chandrapur	
35	गडचिरोली	61	9	16	60	11	25	5	188	Gadchiroli	
महाराष्ट्र राज्य		14,284	6,940	4,995	21,541	672	9,749	3,649	61,830	Maharashtra State	

२१. व्यापार

२१.१ मुंबई बंदारातील आयात व निर्यात तसेच महाराष्ट्र राज्यात लोहमार्गाने व जलमार्गाने झालेली निवडक वस्तूंची आयात व निर्यात यासंबंधीची माहिती या विभागात दिली आहे.

21. TRADE

21.1. Information on imports and exports in Mumbai Port and imports and exports of selected commodities in Maharashtra State by Rail and River is given in this section.

21. व्यापार / TRADE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 21.1

लोहमार्गाने व जलमार्गाने निवडक वस्तूंची महाराष्ट्र राज्यातील आयात व निर्यात
Import and Export of selected commodities by Rail and River
(2007-08)

अ.क्र. Sr. No. (1)	वस्तू गट	परिमाण Unit (2)	आयात माल Imports (3)	निर्यात माल Exports (4)	Commodity (5) (2)
1	जनावरे (शेळ्या, मेंढया वगळून)	No.	25,330	--	Animal (Expt. Sheep & goats)
2	विटा व फरश्या	QTS.	693	--	Bricks and tiles
3	सिमेंट	"	7,57,28,096	2,85,66,460	Cement
4	कोळसा आणि कोक	"	30,88,83,253	6,19,53,730	Coal and Coke
5	सुती कापडाचा माल देशी	"	--	--	Cotton piece goods and yam
6	हिरडा	"	--	--	Myrobalan
7	फळे व भाजीपाला	"	23,301	4,17,800	Fruits and vegetable
8	कांच	"	--	--	Glass
9	हरबरा व हरब-याचे पदार्थ	"	98,360	8,29,930	Gram and Gram products
10	डाळी व इतर धान्य	"	25,030	1,49,960	Pulses and other
11	मका	"	17,80,770	73,960	Maize and Millets
12	ज्वारी	"	--	24,000	Jowar
13	बाजरी	"	--	--	Bajra
14	इतर एकदल धान्य	"	16,38,810	--	Other sort of Grain
15	तांदूळ	"	1,02,01,576	22,47,610	Rice not in husk
16	गहू व गव्हाचे पीठ	"	81,70,059	3,10,560	Wheat and wheat flour
17	ताग कच्चा, सुटा	"	--	--	Jute Raw and Hemp
18	कृत्रिम रेशमाच्या वस्तू	"	--	--	Artificial silk piece goods
19	लोकरी कापडाचा माल लोकर	"	--	--	Wollen piece goods and
20	यंत्रे व यंत्रसामुग्री	"	8,21,470	--	Machinery and equipment
21	धातूच्या वस्तू	"	67,422	--	Metal products
22	पादत्राणे	"	--	--	Shoe footwear
23	कच्चे लोखंड	"	1,65,08,140	8,66,130	Iron Ore
24	लोखंड व पोलाद	"	2,73,04,399	10,18,730	Iron and Steel
25	विडीचे पाने	"	--	--	Bidi leaves
26	चुना आणि चुनखडी	"	19,44,680	2,22,080	Lime and Limestone
27	जच्चे मॅज-ीज	"	88,110	1,90,410	Mangnese Ore
28	पेंड	"	55,83,436	19,69,850	Oil cakes other
29	खनिज तेले (केरोसीन सोडून)	"	1,52,69,610	13,33,360	Oil Minerals (Excluding Kerosene)
30	घासलेट तेले	"	57,19,580	--	Oil Kerosene
31	वनस्पती तेले	"	--	--	Vegetable oil
32	तेलबिया	"	20,360	10,960	Oil seed
33	मीठ	"	6,87,493	500	Salt
34	साखर	"	1,43,60,188	26,22,900	Sugar
35	गूळ	"	2,670	--	Gur
36	चहा	"	--	--	Tea
37	तंबाखू	"	--	--	Tobacco raw
38	इमारती लाकूड (सागवानी लाकडासह)	"	1,16,098	--	Timber including teak wood
39	कच्चा कापूस (दाबलेला)	"	--	--	Raw Cotton (Presed)
39	कच्चा कापूस (मोकळा)	"	--	--	Raw Cotton (Loose)

21. व्यापार / TRADE

तक्का क्रमांक / TABLE No. 21.2

मुंबई बंदरात आयात झालेला व मुंबई बंदरातून निर्यात झालेला माल

Imports into Mumbai Port and Export from Mumbai Port

(2006-07)

(आकडे शंभर मे.टनात)

(Figures in 00 M. Tonnes.)

अ.क्र. Sr. No.	वस्तू गट (1)	परदेशी Overseas (3)	किना-यावरील Coastal (4)	एकूण Total (5)	commodities (2)
(अ)	आयात माल				(A) Import Commodities
(1)	अॅसबेसटॉस व अॅसबेसटॉस सामान	48	0	48	Asbestos and Asbestos material
(2)	बांधकाम सामान-				Building material-
(१)	सिमेंट	0	27	27	(I) Cement
(२)	चुना व चुनखडी	67	0	67	(ii) Chuna Lime & Limestone
(३)	वाळू	0	0	0	(iii) Sand
(४)	इतर	0	0	0	(iv) Others
(3)	लाजूड व इमारती लाजूड-				Wood and Timber-
(१)	ऑडके (लाकडी)	0	0	0	(I) Timber in Logs
(२)	लाकडी लगदा	985	0	985	(ii) Wood Pulp
(३)	इतर प्रजांरचे लाजूड	517	0	517	(iii) Timber other sorts
(४)	इतरत्र न उल्लेखिलेली लाकडाची उत्पादने	0	0	0	(iv) Wooden Products Nos.
(4)	काळा कार्बन	1	0	1	Carbon black
(5)	सामान वाहतुकीची पेटारे, वाहतुकीच्या पेटा-यातील सामान	0	0	0	Cargo Containers, Cargo in ICD
(6)	जच्चा जापूस	0	0	0	Raw Cotton
(7)	कृत्रिम धागे	88	0	88	Fibre-Synthetic
(8)	केस व लोकर	0	0	0	Hair and Wool
(9)	सुती, रेशमी, लोकर व कृत्रिम धाग्याचे कापड	214	0	214	Textiles-Cotton, Silk, Woolen and Synthetics
(10)	कागद व कागद उत्पादने	159	0	159	Paper and Paper Products
(11)	औषधी द्रव्ये	11	0	11	Drugs, medicine
(12)	रसायने				Chemicals-
(१)	जंधज	199	0	199	(I) Sulpher
(२)	द्रव्ययुक्त (ए-न. ओ. एस.) सोडा व इतर द्रव्ययुक्त रसायने	0	0	0	(ii) Liquid (NOS) Soda, other non-liquid Chemical
(३)	इतर रसायने	634	27	661	(iii) Other Chemicals
(13)	जते-				Fertilisers—
(१)	रॉज फॉस्फेट	3,142	0	3,142	(I) Rock Phosphate
(२)	इतर रासायनिक जते	1,215	23	1,238	(ii) Other Chemical fertilisers
(14)	सौम्य मद्य	10,556	689	11,245	Light Distillates
(15)	रंजद्रव्ये व रंज	40	0	40	Dyes and colours
(16)	रंज व रंजामाचे सामान	74	0	74	Paint and Painting Materials
(17)	जंच व जाचेच्या वस्तू	68	0	68	Glass and Glass Products
(18)	लाज, जोंद व राळ	14	0	14	Lac, gums and resins
(19)	कृत्रिम राळ	148	0	148	Synthetic resins
(20)	जच्चा रबर	162	0	162	Rubber Raw
(21)	रबर उत्पादने	25	1	26	Rubber Products
(22)	प्लॅस्टिक व प्लॅस्टिक वस्तू निर्माज	259	0	259	Plastic and Plastic Products
(23)	उद्योज धद्यांत वापरावयाचे मद्यार्ज व स्पीरीट (आद्य)	286	1	287	Industrial alcohol and Spirit

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 21.2 contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
(24)	बारीज माती	--	--	--	Moulding Powder
(25)	माती व मातीची भांडी	198	0	198	Earth and Earthen ware
(26)	धातू व धातूचे उत्पाद-1-				Metal & Metal Products---
	(१) ॲल्युमिनियमच्या लडी	16	0	16	(I) Ingots Aluminium
	(२) शिशाच्या लडी	13	0	13	(ii) Ingots Lead
	(३) जस्ताच्या लडी	25	10	35	(iii) Ingots Zinc
	(४) इतर लडी	3	0	3	(iv) Ingots Other
	(५) लोखंड व पोलाद वस्तू	10,731	1,231	11,962	(v) Iron & Steel Materials
	(६) जच्चे लोखंड (बीड)	2,951	0	2,951	(vi) Pig Iron
	(७) मोड व टाजळ पदार्थ	26	2	28	(vii) Scrap and dross
	(८) जस्ताचे पत्रे	27	76	103	(viii) Tin Plates
	(९) तारा व जेबल्स	50	0	50	(ix) Wire and Cables
	(१०) इतर धातू व धातूचे पदार्थ	14,262	453	14,715	(x) Other Metal & Metal Products
	(११) इतर जनिजे	0	0	0	(xi) Other Ores
(27)	मोटार वाह-1-				Motor Vehicles---
	(१) दिड ट-1 जिवा अधिज वज-ांची मोटार वाह-1-	0	0	0	(I) Motor Vehicles Weight 1.5 Tonnes or more
	(२) मोटार वाह-1ाचे सुटे भाज	66	0	66	(ii) Motor Vehicle parts
(28)	रेल्वे वाघिजी, जाडया वजैरेचे सुटे भाज	0	0	0	Railway Wagons, Carriage etc.
(29)	इतर -1 उल्लेजिलेली यंत्रे	2,941	3	2,944	Machinery NOS
(30)	इतर उपज-रजे	607	0	607	Instruments etc.
(31)	अन्नघा-ये-				Foodgrains---
	(१) तांदूळ	6	0	6	(I) Rice
	(२) जहू	0	0	0	(ii) Wheat
	(३) इतर	7,768	1	7,769	(iii) Other
(32)	फळे-				Fruits---
	(१) जजूर	939	0	939	(I) Dates
	(२) इतर सुजी फळे व सुजा मेवा	70	0	70	(ii) Other Dryfruits and nut
(33)	मीठ	84	356	440	Salt
(34)	साजर	73	0	73	Sugar
(35)	ताजी मासळी	0	0	0	Fresh-Fish
(36)	तेल व चरबी	3,912	420	4,332	Oil-Fats NOS
(37)	मिरीसह मसाले	23	0	23	Spices including paper
(38)	इतर -1 उल्लेजिलेले जाद्य पदार्थ	103	0	103	Foodstuffs NOS
(39)	इंध-1 व वंजजे-				Fuel and Lubricant---
	(१) डिझल व पेट्रोल	1,554	1,665	3,219	(I) Diesel and fuel Oil
	(२) जेरोसी-1	1,787	2,883	4,670	(ii) Kerosene
	(३) वंजा तेल	835	1,024	1,859	(iii) Lubricating Oil
	(४) टरपे-टाई-1 जनिज	3,571	174	3,745	(iv) Turpentine Mineral
	(५) जनिज (जच्चे) तेल	1,17,358	5,125	122,483	(v) Crude Oil
(40)	अस्फाल्ट, बीटम-1, टार जोल , जोज, चारजोल व इतर	10	0	10	Asphalt, Bituman, Tar Coal, Coke & Charcoal etc.
(41)	संजीर्ज	30,309	617	30,926	Miscellaneous
	'अ' उप-बेरीज	2,19,230	14,808	2,34,038	Sub-Total 'A'

तक्का क्रमांक / TABLE No. 21.2 contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
(ब)	निर्यात माल				(B) Export commodities
(1)	प्राचीन जलात्मज दुर्मिळ वस्तू	1	0	1	Antiques, artware and curious
(2)	इमारतीचे सामान	0	0	0	Building Materials
(3)	लाजूड व इमारती लाजूड	0	0	0	Wood Timber
(4)	सामान वाहतुजीची पेटारे	0	0	0	Cargo Container
(5)	जापूसइ				Cotton—
	(१) जच्चा	0	0	0	(I) Raw
	(२) पेळू आणि धाजा जाढलेला	0	0	0	(ii) Twist and Yarn
(6)	कृत्रिम तंतू	25	0	25	Synthetic Yarn
(7)	जेस व लोजर	0	0	0	Hair & Wool
(8)	विजलेल्या वस्तू, बारीज सारीज वस्त्रे, स्त्रियांच्या फिती, लेस वजैरे	419	0	419	Hosiery, haber dashary millinery and wearing apparel
(9)	सुती, रेशमी, लोजरी व कृत्रिम धाज्याचे जापड	45	0	45	Textile Cotton, Silk, Woolen and Synthetic
(10)	औषधी द्रव्ये व औषधे	32	0	32	Drugs and Medicines
(11)	रसायने	111	0	111	Chemicals
(12)	जतेइ				Fertilizers—
	(१) हाडे व हाडांचे जत	4	0	4	(I) Bone and bone meal
	(२) इतर	0	0	0	(ii) Others
(13)	रंज व रंज जामाचे सामान	8	0	8	Paints and Painting materials
(14)	सौम्य मद्य	6,973	2,609	9,582	Light Distills
(15)	इंधन व वंजाइ				Fuel & Lubricant—
	(१) डिझेल व इंधन तेल	1,606	2,866	4,472	(I) Diesel & Fuel Oil
	(२) रॉजेल तेल	0	1,615	1,615	(ii) Kerosene
	(३) वंजा तेल	100	291	391	(iii) Lubricating Oil
	(४) जनिज तेल	36	72,199	72,235	(iv) Crude Oil
	(५) टरपेटाईन जनिज	5,544	4,261	9,805	(v) Turpentine Mineral
(16)	जाच व जाच सामान	27	0	27	Glass and Glass Products
(17)	लाज, जोंद व राळ	0	0	0	Lac, Gums and Resins
(18)	रंजद्रव्य व रंज	1	0	1	Dyes and Colours
(19)	कृत्रिम राळ	0	0	0	Synthetic Resins
(20)	मळी	0	0	0	Molasses
(21)	प्रसाधन साहित्य व अत्तरे	16	0	16	Toilet preparation and perfumes
(22)	प्लॅस्टिज व प्लॅस्टिजची उत्पादने	32	0	32	Plastic & Plastic manufacture
(23)	रबर उत्पादने	20	0	20	Rubber Product
(24)	चामडी व चामड्याची उत्पादने	0	0	0	Leather and Leather manufacturer
(25)	माती व मातीची भांडी	38	0	38	Earth and Earthenware
(26)	धातू व धातूचे उत्पादने		0		Metal & Metal Products—
	(१) लोजंड व पोलादाचे सामान	8,766	222	8,988	Iron Steel Material
	(२) तारा व जेबल्स	3	0	3	Wire & Cable
	(३) लोजंडी मोड व सामान	0	0	0	Scrap and Dross
	(४) इतर धातू व धातूची उत्पादने	11,848	210	12,058	Other metal and Metal Products
(27)	मोटार वाहने-				Motor Vehicles—
	(१) दीड टन व अधिक वजनाची मोटार वाहने	2,050	0	2,050	Motor cars and heavy Duty vehicles weighting 1.5 Tonnes or more.
	(२) मोटार वाहनांचे सुटे भाज	7	0	7	(ii) Motor Vehicle spare parts
(28)	सायकली व सायकलीचे सुटे भाज	0	0	0	Bi-cycle and Bi-cycle parts
(29)	इतरत्र - न उल्लेजिलेली यंत्रसामग्री	451	0	451	Machinery Nos.
(30)	उपकरणे (हत्यारे) वजैरे	419	0	419	Instruments etc.

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 21.2 contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
(31)	अन्नधा-ये-				Foodgrains—
	(१) तांदूळ	677	0	677	(I) Rice
	(२) इतर	113	0	113	(ii) Other
(32)	फळे व भाजीपाला-				Fruits and Vegetables—
	(१) फळे-ताजी व सुजी	0	0	0	(I) Fruits-fresh dried
	(२)फळे व भाजीपाला	501	0	501	(ii) Vegetables-Dried & Fresh
(33)	मत्स्योत्पाद-मासे ताजे	0	0	0	Fresh-fish
(34)	साजर	3,747	0	3,747	Sugar
(35)	चहा	1	0	1	Tea
(36)	वैरज (पेंढीसह)	2,107	0	2,107	Fodder (including oil cakes)
(37)	मिरीसह मसाले	30	0	30	Spices including pepper
(38)	तंबाजू (ज च्या) देशी	0	0	0	Tobacco (raw) country
(39)	तंबाजू -तयार	0	0	0	Tobacco manufactured
(40)	तेल बिया	11	0	11	Oil seeds
(41)	सर्व प्रजांच्या बिया	1	0	1	Seeds of all kinds
(42)	तेल व चरबी	191	0	191	Oil and fats
(43)	इतरत्र उल्लेज -सलेले पेये (मद्यार्ज विरहित पेये)	0	0	0	Beverages and drinks (Non-alcoholic) Nos.
(44)	इतरत्र -ा उल्लेजिलेली जाज्याचे पदार्थ	4	0	4	Foodstuff Nos.
(45)	संजीर्ज	1,072	846	1,918	Miscellaneous
	उप-बेरीज 'ब'	47,086	85,119	1,32,205	Sub-Total 'B'
	'ज' एजा जहाजामधून दुस-या जहाजात चढविलेला माल	107	0	107	'C' Transhipment
	एडूज आयात व निर्यात व एजा जहाजातून दुस-या जहाजात चढविलेली मालाची बेरीज	2,66,423	99,927	3,66,350	Total of import, export and Transhipment commodities

आधार : मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, मुंबई

Source.—Mumbai Port Trust, Mumbai

२२. परिवहन

२२.१ या विभागात लोहमार्गाची लांबी, रस्त्यांची लांबी व वर्गीकरण , राज्यात वापरात असलेली वाहने आणि राज्य परिवहन मंडळाचे काम यासंबंधी आकडेवारी दिली आहे.

२२.२ जिल्हावार लोहमार्गाची लांबी संबंधित रेल्वे कार्यालयाने दिल्याप्रमाणे पूर्णतः तंतोतंत जुळणारी नाही. रस्त्यांच्या लांबीची आकडेवारी राज्याच्या सार्वजनिक बांधकाम विभाग, जिल्हा परिषदा व नगरपालिका यांच्या अधिपत्याखालील रस्त्यांसंबंधी आहे.

२२.३ मुंबई गोदीतील जहाजे, मुंबई बंदरातून व छोट्या बंदरातून येणारे व जाणारे प्रवासी व तेथे हाताळला जाणारा माल व विमानमार्गे होणारी प्रवासी व माल वाहतूक यासंबंधी माहिती या विभागात दिलेली आहे.

२२.४ गौण बंदरातील वाहतूक प्रामुख्याने किनारी भागांकरिता आहे. मुंबई बंदरातून होणारी परदेशी किना-यावरील वाहतुकीची आकडेवारी वेगवेगळी दाखविली आहे.

22. TRANSPORT

22.1 Information on railway length, length and classification of roads, vehicles in use in the State and operation of State Transport Corporation is given in this section.

22.2 Districtwise railway length is approximate as given by the respective railway authorities. Figures of road length relate to roads maintained by the State's Public Works Department, Zilla Parishads and by Municipal Authorities.

22.3 Data presented in this section are about 'vessels in Mumbai docks', passengers and cargo in Mumbai port and other minor ports and passengers and freight traffic by air.

22.4 The figures shown against minor ports are mostly those of coastal traffic. In the case of Mumbai Port, figures of overseas traffic and coastal traffic are shown separately.

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्का क्रमांक /TABLE No. 22.1

महाराष्ट्र राज्यातील जिल्हानिहाय नोंद केलेली मोटार वाहने Number of Motor Vehicles Registered by District in the State (2007-08)

अ. क्र.	जिल्हे	प्रवासी वाहने/Passenger Vehicles							माल वाहतूक वाहने/Goods Vehicles							District
		बसेस आणि स्टेशन वॅगन्स	मोटारी	जीप	टॅक्सी	तीन चाकी वाहने (रिक्शा)	दुचाकी वाहने	एकूण प्रवासी वाहने	चार चाकी वाहने	तीन चाकी वाहने	एकूण मालवाहू वाहने	ट्रॅक्टर्स	जोड वाहने	इतर	एकूण (स्तंभ ९ + १२ ते १५)	
Sr. No.		Buses	Cars and Station Wagons	Jeep	Taxies	Three Wheelers (Ricksha)	Two Wheelers	Total passenger vehicles	Four Wheelers	Three Wheelers	Total goods vehicles	Tractors	Trailors	Others	Grand Total (Col. 9+ 12 to 15)	(2)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)
1	मुंबई	9720	206475	10210	38663	0	269450	534518	21453	5793	27246	829	832	4017	567442	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर	4790	261300	14990	19202	104725	589625	994632	16400	24385	40785	604	191	1050	1037262	Mumbai Suburban
3	ठाजे	13331	313940	43133	29178	116842	838938	1355362	161227	45675	206902	1562	7148	1428	1572402	Thane
4	रायजड	1127	53244	13724	11099	20133	200126	299453	32001	5729	37730	838	3620	2901	344542	Raigad
5	रत्नाजिरी	1050	10972	4362	441	14758	96270	127853	9782	3749	13531	490	545	141	142560	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	488	4889	1287	47	7608	54543	68862	3813	1225	5038	360	407	47	74714	Sindhudurg
7	नाशिक	1854	54187	25815	4465	29504	586603	702428	27155	6465	33620	36680	25911	883	799522	Nashik
8	धुळे	951	8487	5017	2320	9841	129596	156212	11317	2419	13736	9342	8891	121	188302	Dhule
9	नांदुरबार	66	2227	1061	203	600	29432	33589	867	865	1732	2813	1959	167	40260	Nandurbar
10	जळगाव	2887	16580	6906	2181	17157	297936	343647	10144	4365	14509	15579	15306	180	389221	Jalgaon
11	अहमदनगर	1274	22791	14403	3706	8893	429499	480566	19420	9072	28492	24042	20774	1830	555704	Ahmednagar
12	पुजे	16250	257759	55835	18398	67099	1728812	2144153	78049	37093	115142	28074	20556	4223	2312148	Pune
13	सातारा	935	17615	10918	3580	9029	252752	294829	13553	5458	19011	15676	14591	304	344411	Satara
14	सांगली	1089	18899	10601	911	6938	269269	307707	12002	4201	16203	12053	11662	226	347851	Sangli
15	सोलापूर	705	19010	11718	752	8380	320713	361278	17024	4982	22006	12966	12958	243	409451	Solapur
16	कोल्हापूर	1810	38124	17260	621	12677	422185	492677	17859	5567	23426	15339	16252	793	548487	Kolhapur
17	औरंगाबाद	5079	26597	14371	2291	24112	368520	440970	17533	8702	26235	13032	8960	253	489450	Aurangabad
18	जालना	424	3250	2564	418	2093	76462	85211	2795	2629	5424	5344	4266	35	100280	Jalna
19	परभजी	478	2779	3697	402	6261	61684	75301	3408	1001	4409	2971	2055	99	84835	Parbhani

20	हिंगोली	271	2349	2364	332	2866	37963	46145	2346	445	2791	3340	2474	22	54772	Hingoli
21	बीड	575	5479	9848	87	7577	101190	124756	6591	3702	10293	6248	5374	27	146698	Beed
22	-ांदेड	873	6254	5385	416	13099	107337	133364	8351	1328	9679	3432	2858	16	149349	Nanded
23	उस्मा-ाबाद	391	4416	3127	329	3567	50670	62500	5672	2529	8201	5019	3697	109	79526	Osmanabad
24	लातूर	621	7751	4745	652	8127	101947	123843	6954	3287	10241	6474	5355	20	145933	Latur
25	बुलढाजा	744	3221	2952	1360	8917	116709	133903	4269	1906	6175	7972	6007	115	154172	Buldhana
26	अकोला	738	6529	3495	1662	8169	123571	144164	4755	1499	6254	4158	3522	139	158237	Akola
27	वाशिम	103	2244	1778	436	4437	65228	74226	1677	784	2461	4343	3244	19	84293	Washim
28	अमरावती	880	10525	4324	981	13622	224860	255192	6980	2736	9716	6089	4775	188	275960	Amravati
29	यवतमाळ	760	5498	3433	1055	9139	129207	149092	5224	1728	6952	4623	3952	58	164677	Yavatmal
30	वर्धा	314	3710	1645	153	3932	97848	107602	2247	1271	3518	2942	2069	62	116193	Wardha
31	-ाजपूर	4976	68364	21961	1977	16461	872237	985976	27625	6187	33812	7598	5838	1293	1034517	Nagpur
32	भंडारा	412	1909	1247	124	941	68502	73135	1734	245	1979	4760	3095	20	82989	Bhandara
33	गोंदिया	121	3044	1669	216	539	74100	79689	1352	172	1524	3142	2843	29	87227	Gondiya
34	चंद्रपूर	840	9472	5065	648	6139	170805	192969	9888	1601	11489	5590	4305	266	214619	Chandrapur
35	गडचिरोली	115	786	872	220	443	30280	32716	650	80	730	2114	1788	7	37355	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		77042	1480676	341782	149526	574625	9394869	12018520	572117	208875	780992	276438	238080	21331	13335361	Maharashtra State

आधार : परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Transport Commissioner, Govt. of Maharashtra, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.2

निरनिराळ्या विभागांच्या देखभालीखालील रस्ते
Roads Maintained by various Authorities in the State
(2007-08)

(कि.मी. मध्ये / In km.)

वर्ष Year	सार्वजनिक बांधकाम विभाग Public Works Department	जिल्हा परिषद Zilla Parishad	नगर परिषदा व महानगरपालिका Municipal Councils and Municipal Corporations	वन विभाग Forest Department	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	
1980-81	..	30,841	1,08,454	10,504	13,609	1,63,408
1985-86	..	43,906	1,12,675	13,101	16,025	1,85,707
1990-91	..	50,433	1,31,256	N.A.	11,220	1,92,909
2000-01	..	65,511	1,51,435	N.A.	10,344	2,27,290
2001-02	..	66,173	1,56,427	N.A.	N.A.	2,22,600
2002-03	..	67,162	1,57,778	N.A.	N.A.	2,24,940
2007-08	..	70,292	1,65,303	N.A.	N.A.	2,35,595

टिप : N.A. = उपलब्ध नाही / Not available.

आधार : (१) सार्वजनिक बांधकाम विभाग, मंत्रालय, मुंबई

(२) मुख्य वनसंरक्षक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.— (1) Public Works Department, Mantralaya, Mumbai

(2) Chief Conservator of Forest, Government of Maharashtra, Nagpur

---

तत्ता क्रमांक/TABLE No. 22.3

---

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.3

वाहनांच्या प्रकारानुसार अपघातांची संख्या Number of Accidents by Type of Vehicles (2007-08)

अ. क्र. Serial No.	जिल्ह्याचे/शहराचे नाव	बसेस Buses	मालवाहू वाहने Goods Vehicles *	टॅक्सी Taxi Cabs @	मोटारी Motor Cars	मोटार सायकल Motor Cycles	ऑटोरिक्षा Auto Rickshaws	जीप्स Jeeps	इतर Others	वर्गीकरण न झालेली Unclassified	एकूण Total	एकूण व्यक्ती Number of persons		District / City
												मृत Killed	दुखापत Injured	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	मुंबई	1,371	1,736	5,864	6,257	5,104	3,176	2,908	2,061	981	29,458	29,671	22,987	Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबई उप-नगर													
2	ठाजे शहर	158	177	284	281	592	90	96	648	24	2,350	2,245	594	Thane City
3	ठाजे ग्रामीज	189	947	7	512	622	214	299	572	141	3,503	3,484	1,421	Thane Rural
4	रायजड	200	477	6	342	367	90	298	454	43	2,277	1,768	912	Raigad
5	रत्नाजिरी	107	154	6	139	267	77	70	168	14	1,002	949	383	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	90	123	8	84	186	35	37	155	8	726	491	144	Sindhudurg
7	-नाशिक शहर	81	241	8	249	307	127	98	137	33	1,281	1,281	708	Nashik City
8	-नाशिक ग्रामीज	282	550	71	261	391	138	328	431	104	2,556	2,553	1,041	Nashik Rural
9	धुळे	87	553	46	112	443	129	117	218	33	1,738	1,581	304	Dhule
10	-नंदुरबार	12	432	0	9	103	40	80	6	0	682	682	86	Nandurbar
11	जळगाव	72	379	20	74	246	116	61	126	44	1,138	1,143	63	Jalgaon
12	अहमदनगर	99	347	7	149	260	56	230	286	140	1,574	1,574	167	Ahmednager
13	पुजे शहर	109	88	2	43	109	28	52	68	52	551	2,341	186	Pune City
14	पुजे ग्रामीज	1,080	554	170	1,086	1,176	459	603	250	32	5,410	3,660	1,513	Pune Rural
15	सातारा	158	250	19	204	286	72	157	134	19	1,299	1,289	313	Satara
16	सांजली	97	84	8	115	299	157	112	174	0	1,046	1,046	208	Sangli
17	सोलापूर शहर	25	99	3	19	138	72	35	31	13	435	435	42	Solapur City
18	सोलापूर ग्रामीज	102	481	2	83	379	63	153	167	86	1,516	1,450	213	Solapur Rural
19	जोल्हापूर	118	246	12	131	603	88	78	139	55	1,470	1,524	222	Kolhapur
20	औरंगाबाद शहर	42	159	0	76	157	108	58	30	47	677	677	93	Aurangabad City

21	औरंगाबाद ज़ामीज	47	170	4	43	111	41	95	78	32	621	621	22	Aurangabad Rural
22	जाल-गा	17	62	0	1	110	19	99	147	2	457	461	34	Jalna
23	परभजी	90	42	12	19	58	57	103	69	3	453	453	23	Parbhani
24	हिंगोली	20	87	0	19	51	45	63	26	11	322	322	23	Hingoli
25	बीड	37	161	0	60	135	93	92	88	46	712	712	34	Beed
26	-ांदेड	41	224	2	41	183	194	89	71	22	867	867	52	Nanded
27	उस्मा-गाबाद	55	236	0	53	107	23	101	110	34	719	718	53	Osmanabad
28	लातूर	200	251	57	19	126	48	114	16	1	832	834	63	Latur
29	बुलढाजा	53	213	0	32	147	78	71	76	34	704	704	84	Buldhana
30	अजोला	135	230	24	44	161	105	71	39	22	831	831	113	Akola
31	वाशिम	17	101	4	14	93	47	38	38	24	376	376	45	Washim
32	अमरावती शहर	226	18	40	56	13	101	18	69	1	542	542	79	Amravati iCity
33	अमरावती ज़ामीज	72	68	3	78	179	136	45	37	9	627	627	61	Amravati Rural
34	यवतमाळ	80	223	21	70	194	158	132	82	17	977	972	113	Yavatmal
35	वर्धा	43	184	5	29	203	64	59	33	29	649	648	81	Wardha
36	-गाजपूर शहर	58	363	0	237	535	85	109	107	50	1,544	1,646	217	Nagpur City
37	-गाजपूर ज़ामीज	77	356	63	10	242	121	129	128	82	1,208	1,208	182	Nagpur Rural
38	भंडारा	19	226	12	39	145	24	71	58	0	594	594	89	Bhandara
39	जोर्दिया	14	100	18	35	91	14	24	72	4	372	372	37	Godiya
40	चंद्रपूर	53	300	5	23	143	56	58	155	33	826	813	126	Chandrapur
41	जडचिरोली	12	30	6	14	9	33	18	113	0	235	235	18	Gadchiroli
	एरूज	5,845	11,722	6,819	11,162	15,071	6,877	7,469	7,867	2,325	75,157	74,400	33,149	Total
	महाराष्ट्र राज्य													MaharashtraState

आधार - अप्पर पोलीस महासंचालक (वाहतूक) यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
Source - Office of the Additional Director-General of Police, Govt. of Maharashtra, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.4

राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाच्या वाणिज्यिक विभागाची एकूण प्रगती Progress of Maharashtra State Road Transports Corporation Commercial Wing (2007-08)

अ.क्र. Sr. No.	बाब (2)	परिमाण (3)	1970-71 (4)	1980-81 (5)	1990-91 (6)	1999-00 (7)	2000-01 (8)	2007-08 (9)	Unit (3)	Item (2)
1	एकूण वाहने	.. संख्या	6,086	10,675	N.A.	17,547	17,248	15,446	No.	Total fleet
2	एकूण किलोमीटर्स	.. लाखांत	3,968.82	7,426.54	12,476.11	17,558.92	18,116.49	18,049	Lakhs	Total kilometres
3	प्रभावी किलोमीटर्स	.. लाखांत	3,933.41	7,350.81	12,299.00	17,388.04	17,943.64	17,885	Lakhs	Effective kilometres
4	एकूण प्रवासी	.. लाखांत	5,538.18	11,901.05	23,193.98	25,598.89	23,763.86	22,403	Lakhs	Total passenger carried
5	किलोमीटर्स	.. प्रति मीटर	4.04	4.16	4.41	4.62	4.66	4.93	Per litre	Kilometres
6	नादुरुस्त	.. प्रत्येकी १०,००० कि.मी. मार्गे	0.85	0.76	0.49	0.36	0.33	0.25	Per 10,000 kms.	Breakdowns
7	अपघात	.. संख्या	2,434	2,799	3,250	4,328	4,052	3,450	No.	Accidents
8	एकूण कर्मचारी	.. संख्या	42,804	75,418	1,10,036	1,12,348	1,11,598	1,00,774	No.	Total Staff
9	दैनिक क्रमित सरासरी	.. लाख कि.मी.	10.78	20.14	33.70	47.51	49.16	48.87	lakh km.	Daily average operated km.
10	दैनिक क्रमित सरासरी अंतर एकूण	.. लाख कि.मी.	10.87	20.35	34.18	47.98	49.63	49.31	lakh km.	Daily average operated km.
11	दैनिक प्रवासी	.. लाख	15.17	32.61	63.55	69.94	65.11	61.21	Lakhs	Daily passengers carried
12	एकूण जमा	.. लाख रुपये	5,499.31	20,999.47	92,729.89	2,239.15	2,53,357.00	3,86,193	Lakh Rs.	Total receipts
13	एकूण खर्च	.. लाख रुपये	5,723.36	24,406.30	92,198.57	2,370.32	2,64,544.00	3,69,782*	Lakh Rs.	Total expenditure
14	एकूण नफा/तोटा	.. लाख रुपये	(-)224.05	(-)3,406.83	531.32	(-) 131.17	(-) 11,187.00	15,804*	Lakh Rs.	Total loss/profit
15	एकूण जमा	.. प्रति कि.मी. पैसे	139.81	285.68	754.03	1287.75	1,411.96	2,159*	Ps. per km.	Overall receipts
16	एकूण खर्च	.. प्रति कि.मी. पैसे	145.51	332.02	749.71	1363.19	1,474.31	2,068*	Ps. per km.	Overall expenditure
17	एकूण नफा/तोटा	.. प्रति कि.मी. पैसे	(-)5.70	(-)46.34	4.32	(-) 75.44	(-) 62.35	91*	Ps. per km.	Overall loss/profit
18	दिलेले व्याज	.. लाख रुपये	101.28	244.91	4,109.88	43.24	3,914.00	7,400*	Lakh Rs.	Interest paid
19	एकूण जमा (आवक)	.. लाख रुपये	(-)224.05	(-)3,406.83	11,175.84	(-) 87.93	(-) 59.61	3,86,193*	Lakh Rs.	Total return

टिप : N.A. -उपलब्ध नाही / Not Available

* आलेखापरिहित व पूर्वकालीन समायोजनेसहीत / Unaudited & Including prior period adjustment

आधार : परिवहन आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई Source - Maharashtra State Road Transport Corporation, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.5

प्रकारानुसार जिल्हानिहाय रस्ते लांबीचे वर्गीकरण
Road Length Classified by Categories by District
(2007-08)

(किलोमीटरमध्ये / In Kilometres)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	सार्वजनिक बांधकाम विभागाचे पक्के रस्ते P. W. D. Pacca Roads				प्रत्येक १०० चौ.कि.मी. मागे रस्त्यांची	प्रत्येक लाख लोकांमागे रस्त्यांची	रस्त्याने जोडलेली खेडी Villages linked with roads		District (2)
		सिमेंटचे व डांबरी रस्ते Cement Concrete & BlackTop (3)	खडीचे रस्ते Water Bound Macadam (4)	अपृष्ठांकीत रस्ते Unsurfaced roads (5)	एकूण Total Length per 100 Sq. Kms. (6)	लांबी Road Length per 1,00,000 persons (7)	लांबी Road (8)	संख्या No. (9)	टक्केवारी Percentage (10)	
1	मुंबई	49	0	0	49	8.00	0.49	0	0.00	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर									Mumbai Suburban
3	ठाजे	5,009	1,376	143	6,528	68	130	1,660	98.87	Thane
4	रायजड	4,073	790	318	5,181	72	107	1,836	99.19	Raigad
5	रत्नाजिरी	5,092	1,833	236	7,161	87	471	1,506	99.14	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	3,013	2,996	10	6,019	115	818	734	99.73	Sindhudurg
7	नाशिक	6,466	6,444	1,205	14,115	91	569	1,809	99.78	Nashik
8	धुळे	3,139	1,628	612	5,379	65	476	665	99.85	Dhule
9	नांदुरबार	2,595	1,289	769	4,653	95	503	884	96.19	Nandurbar
10	जळगाव	4,929	3,210	1,854	9,993	85	313	1,488	100	Jalgaon
11	अहमदनगर	7,088	4,125	1,634	12,847	75	826	1,556	100	Ahmednagar
12	पुणे	6,657	3,580	3,841	14,078	90	338	1,828	99.35	Pune
13	सातारा	4,553	3,722	1,709	9,984	95	407	1,519	98.19	Satara
14	सांगली	4,431	2,113	2,208	8,752	102	396	716	100	Sangli
15	सोलापूर	5,621	5,816	1,731	13,168	89	408	1,127	100	Solapur
16	कोल्हापूर	3,918	1,478	1,444	6,840	90	229	1,170	100	Kolhapur
17	औरंगाबाद	4,305	5,112	296	9,713	106	439	1,293	99.46	Aurangabad
18	जालना	2,664	1,657	210	4,531	52	332	952	99.58	Jalna
19	परभणी	2,274	1,852	214	4,340	71	332	805	99.63	Parbhani
20	हिंगोली	1,560	1,214	184	2,998	60	366	664	99.40	Hingoli
21	बीड	4,685	3,550	1,153	9,388	88	515	1,259	99.21	Beed
22	नांदेड	5,319	4,050	672	10,041	96	550	1,512	99.80	Nanded
23	उस्मानाबाद	3,873	1,664	144	5,681	76	445	716	100	Osmanabad
24	लातूर	4,340	1,158	59	5,557	76	331	913	99.89	Latur
25	बुलढाजा	3,470	1,009	113	4,592	48	243	1,240	95.46	Buldhana
26	अकोला	2,197	547	25	2,769	64	205	874	99.54	Akola
27	वाशिम	2,121	1,031	8	3,160	50	367	695	99.86	Washim
28	अमरावती	3,827	2,424	317	6,568	54	299	1,681	100	Amravati
29	यवतमाळ	4,721	2,431	105	7,257	53	418	1,821	99.18	Yavatmal
30	वर्धा	2,564	875	526	3,965	63	372	960	99.23	Wardha
31	नागपूर	4,440	2,856	107	7,403	75	225	1,622	99.88	Nagpur
32	भंडारा	2,102	1,937	5	4,044	107	402	784	100	Bhandara
33	गोंदिया	1,937	3,039	11	4,987	92	452	870	100	Gondiya
34	चंद्रपूर	3,171	4,113	93	7,377	70	416	1,502	100	Chandrapur
35	गडचिरोली	2,800	3,173	544	6,517	42	828	1,417	94.34	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,29,003	84,092	22,500	2,35,635	77	311	40,078	99.17	Maharashtra State

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.6

३१ मार्च, २००८ रोजीची राज्यातील लोहमार्गाची लांबी
Railways Route Length as on 31st March, 2008 in the State

(कि.मी. मध्ये / In km.)

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष Year	ब्रॉडगेज Broad guage	मिटरगेज Meter guage	नॅरो गेज Narrow guage	एकूण Total	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	1960-61	2,767	1,197	1,093	5,057	
2	1970-71	2,752	1,308	1,102	5,162	
3	1980-81	3,131	994	1,100	5,225	
4	1990-91	3,345	1,024	1,053	5,422	
5	2000-01	5,123	500	573	6,196	
6	2004-05	4,615.02	232.3	616.01	5,463.33	
7	2005-06	4,634.74	232.3	596.29	5,463.33	
8	2006-07	4,634.74	232.3	596.29	5,463.33	
9	2007-08	4,634.74	232.3	596.29	5,463.33	
1	मुंबई	104.46	--	--	104.46	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर					Mumbai Suburban
3	ठाणे	309.08	--	0	309.08	Thane
4	रायगड	206.97	--	20.29	227.26	Raigad
5	रत्नाजिरी	--	--	--	--	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	--	--	--	--	Sindhudurg
7	नाशिक	261.07	--	0	261.07	Nashik
8	धुळे	53.35	--	0	53.35	Dhule
9	नांदुरबार	75	--	--	75	Nandurbar
10	जळगाव	354.63	--	55.57	410.2	Jalgaon
11	अहमदनगर	196.90	--	--	196.9	Ahmednagar
12	पुणे	308.51	--	--	308.51	Pune
13	सातारा	132.74	--	--	132.74	Satara
14	सांगली	77.02	--	80.97	157.99	Sangli
15	सोलापूर	271.6	--	56.22	327.8	Solapur
16	कोल्हापूर	34.10	--	--	34.10	Kolhapur
17	औरंगाबाद	107.25	--	--	107.25	Aurangabad
18	जालना	58.25	--	--	58.25	Jalna
19	परभणी	233.03	29.40	--	262.43	Parbhani
20	हिंगोली	--	--	--	--	Hingoli
21	बीड	47.07	--	--	47.07	Beed
22	नांदेड	225.69	--	--	225.69	Nanded
23	उस्मानाबाद	59.94	--	--	59.94	Osmanabad
24	लातूर	156.64	--	--	156.64	Latur
25	बुलढाना	84.75	--	--	84.75	Buldhana
26	अकोला	173.80	--	59.45	312.7	Akola
27	वाशिम	--	--	--	--	Washim
28	अमरावती	29.10	--	61.96	227.5	Amravati
29	यवतमाळ	94.57	--	66.92	161.49	Yavatmal
30	वर्धा	103.00	--	34.42	137.42	Wardha
31	नागपूर	252.67	--	133.70	386.37	Nagpur
32	भंडारा	65.11	--	9.70	74.81	Bhandara
33	गोंदिया	205.64	--	--	222.23	Gondiya
34	चंद्रपूर	321.31	--	17.09	321.31	Chandrapur
35	गडचिरोली	18.50	--	--	18.50	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		4,634.74	232.3	596.29	5,463.33	Maharashtra State

22. परिवहन / TRANSPORT
तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.7
वर्गवारीनुसार रस्त्यांची लांबी / Road length according to different classes
(2007-08)

(किलोमीटरमध्ये/n Kilometre)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	वर्गीकृत रस्ते / Classification of roads						एकूण Total (9)	जिल्हा District (2)
		राष्ट्रीय महागार्ग National highways (3)	राज्य महामार्ग State highways (4)	प्रमुख जिल्हा रस्ते Major district roads (5)	इतर जिल्हा रस्ते Other district roads (6)	ग्रामीण Village roads (7)	अवगीकृत रस्ते @Unclassified roads (8)		
1	मुंबई	--	49	--	--	--	--	49	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban
3	ठाणे	322	1,136	925	1,170	2,975	--	6,528	Thane
4	रायजड	232	1,245	565	783	2,356	--	5,181	Raigad
5	रत्नाजिरी	275	857	1,398	1,342	3,289	--	7,161	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	108	719	980	962	3,250	--	6,019	Sindhudurg
7	नाशिक	235	1,681	2,255	2,360	7,584	--	14,115	Nashik
8	धुळे	250	707	877	935	2,610	--	5,379	Dhule
9	नांदुरबार	45	666	1,094	693	2,155	--	4,653	Nandurbar
10	जळगाव	187	1,329	1,756	1,863	4,858	--	9,993	Jalgaon
11	अहमदनगर	201	1,862	2,890	3,350	4,544	--	12,847	Ahmednagar
12	पुणे	427	1,366	2,975	2,586	6,724	--	14,078	Pune
13	सातारा	113	1,011	2,198	1,865	4,797	--	9,984	Satara
14	सांगली	30	958	2,128	2,810	2,826	--	8,752	Sangli
15	सोलापूर	163	1,541	3,015	2,110	6,339	--	13,168	Solapur
16	कोल्हापूर	110	872	1,574	2,009	2,275	--	6,840	Kolhapur
17	औरंगाबाद	136	1,258	2,900	1,259	4,160	--	9,713	Aurangabad
18	जालना	22	1,287	1,331	768	1,123	--	4,531	Jalna
19	परभणी	77	653	1,045	630	1,935	--	4,340	Parbhani
20	हिंगोली	30	523	871	514	1,020	--	2,958	Hingoli
21	बीड	193	1,197	1,644	1,443	4,911	--	9,388	Beed
22	नांदेड	130	1,274	2,802	1,300	4,535	--	10,041	Nanded
23	उस्मानाबाद	207	926	1,432	1,220	1,896	--	5,681	Osmanabad
24	लातूर	0	886	1,548	1,319	1,804	--	5,557	Latur
25	बुलढाना	86	984	1,222	1,118	1,182	--	4,592	Buldhana
26	अकोला	100	561	631	555	922	--	2,769	Akola
27	वाशिम	0	631	649	600	1,280	--	3,160	Washim
28	अमरावती	76	1,447	1,539	1,102	2,404	--	6,568	Amravati
29	यवतमाळ	65	1,406	1,335	1,697	2,754	--	7,257	Yavatmal
30	वर्धा	108	661	706	694	1,796	--	3,965	Wardha
31	नागपूर	287	1,058	972	1,508	3,578	--	7,403	Nagpur
32	भंडारा	68	439	623	914	2,000	--	4,044	Bhandara
33	गोंदिया	34	401	774	1,321	2,457	--	4,987	Gondiya
34	चंद्रपूर	0	877	1,566	1,680	3,254	--	7,377	Chandrapur
35	गडचिरोली	50	1,332	1,173	1,406	2,556	--	6,517	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		4,367	33,800	49,393	45,886	102,149	--	2,35,595	Maharashtra State

आधार- सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.8

पृष्ठभागांच्या प्रकारानुसार रस्त्यांची लांबी
Road Length according to surface type
(2007-08)

(किलोमीटरमध्ये / In Kilometres)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे (2)	सिमेंट काँक्रीट आणि डांबरी रस्ते Cement concrete and Black roads (3)	खडीचे रस्ते Water bound macadam roads (4)	अपृष्ठांकित रस्ते Unsurfaced roads (5)	एकूण Total (6)	District (2)
1	मुंबई	49	0	0	49	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर					Mumbai Suburban
3	ठाणे	5,009	1,376	143	6,528	Thane
4	रायजड	4,073	790	318	5,181	Raigad
5	रत्नाजिरी	5,092	1,833	236	7,161	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	3,013	2,996	10	6,019	Sindhudurg
7	नाशिक	6,466	6,444	1,205	14,115	Nashik
8	धुळे	3,139	1,628	612	5,379	Dhule
9	नांदुरबार	2,595	1,289	769	4,653	Nandurbar
10	जळगाव	4,929	3,210	1,854	9,993	Jalgaon
11	अहमदनगर	7,088	4,125	1,634	12,847	Ahmednagar
12	पुणे	6,657	3,580	3,841	14,078	Pune
13	सातारा	4,553	3,722	1,709	9,984	Satara
14	सांगली	4,431	2,113	2,208	8,752	Sangli
15	सोलापूर	5,621	5,816	1,731	13,168	Solapur
16	कोल्हापूर	3,918	1,478	1,444	6,840	Kolhapur
17	औरंगाबाद	4,305	5,112	296	9,713	Aurangabad
18	जालना	2,664	1,657	210	4,531	Jalna
19	परभणी	2,274	1,852	214	4,340	Parbhani
20	हिंगोली	1,560	1,214	184	2,998	Hingoli
21	बीड	4,685	3,550	1,153	9,388	Beed
22	नांदेड	5,319	4,050	672	10,041	Nanded
23	उस्मानाबाद	3,873	1,664	144	5,681	Osmanabad
24	लातूर	4,340	1,158	59	5,557	Latur
25	बुलढाजा	3,470	1,009	113	4,592	Buldhana
26	अकोला	2,197	547	25	2,769	Akola
27	वाशिम	2,121	1,031	8	3,160	Washim
28	अमरावती	3,827	2,424	317	6,568	Amravati
29	यवतमाळ	4,721	2,431	105	7,257	Yavatmal
30	वर्धा	2,564	875	526	3,965	Wardha
31	नागपूर	4,440	2,856	107	7,403	Nagpur
32	भंडारा	2,102	1,937	5	4,044	Bhandara
33	गोंदिया	1,937	3,039	11	4,987	Gondiya
34	चंद्रपूर	3,171	4,113	93	7,377	Chandrapur
35	गडचिरोली	2,800	3,173	544	6,517	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,29,003	84,092	22,500	2,35,595	Maharashtra State

टिप : सिमेंट काँक्रीट व डांबरी रस्त्यांची वेगळी माहिती उपलब्ध नाही

Note.—Information on cement concrete roads and black topped roads is not available separately

आधार : सार्वजनिक बांधकाम विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Public Works Department, Government of Maharashtra, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 22.9

महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळाची माहिती /Operations of Maharashtra State Road Transport Corporations (2007-08)

अ.क्र. Sr. No. (1)	बाब (2)	विभाग / Region							एकूण Total (2)	
		मुंबई Mumbai (3)	नाशिक Nashik (4)	पुणे Pune (5)	औरंगाबाद Aurangabad (6)	अमरावती Amaravati (7)	नागपूर Nagpur (8)			
1	वर्ष अजेरीस असलेले मार्ज (संज्या)	3,317	3,296	4,438	2,266	1,708	1,202	16,227	No.of routes as at the end of the year	
2	मार्जाची एडूज लांबी (जि.मी.)	2,19,326	2,13,986	3,07,089	2,44,590	1,24,383	1,17,904	12,27,278	Route Distance (K.m.)	
3	मार्जाची सरासरी लांबी (जि.मी.)	66.12	64.92	69.20	107.94	72.82	98.09	75.63	Average route distance (K.m.)	
4	सरासरी दैनिक प्रभावी अंतर (लाज जि.मी..)	8.18	8.78	12.54	8.95	5.45	4.96	48.87	Average per day effective Kilometers operated (in lakh)	
5	वर्षभरात महामंडळाजवळ असलेल्या जाडयांची सरासरी संज्या	2,793	2,865	3,953	2,577	1644	1,614	15,446	Average No. of buses held during the year	
6	रस्त्यावरील जाडयांची दैनिक सरासरी संज्या	2,580	2747	3,778	2442	1,564	1,529	14,640	Average No. of buses on road per day	
7	जाडयांचा सरासरी वापर (जि.मी.)	92.37	95.90	95.57	94.76	95.13	94.73	94.78	Average vehicles utilization (K.m.)	
8	भार जुजची टक्केवारी (लोड फॅक्टर)	317.13	319.74	331.94	366.54	348.60	324.18	333.78	Percentage load factor	
9	प्रवाशांची दैनिक सरासरी (लाजात)	65.80	67.62	59.73	57.65	55.32	54.83	59.09	No.of passengers travelled per day (in lakh)	
10	दर प्रवाशामाजे प्रवास जेलेले सरासरी अंतर(जि.मी.)	11.77	11.41	16.50	9.36	6.25	5.90	61.21	Average distance travelled per passenger (K.m.)	
11	वाहतुजीपासू-ाचे वार्षिक उत्पन्न (लाज रु.)	22.09	21.60	22.03	27.32	23.94	22.47	23.02	Total traffic receipts during the year (in lakh Rs.)	
12	दर प्रवाशामाजे मिळालेले सरासरी उत्पन्न (रुपयांत)	62,063	56,453	84,959	57,065	34,319	30,153	3,25,012	Average earnings per passenger (in Rs.)	
13	चालू स्थितीतील जाडयांची सरासरी * (वाह-1 ताफ्याची टक्केवारी)	14.40	13.51	14.06	16.65	15.00	13.95	14.51	Average operating fleet * (% Fleet Utilisation)	

टिप : (१) * चालू स्थितीतील मोटारगाड्यांच्या संख्येत नेहमीच्या वापरातील गाड्या व कारखान्यांतील व वाहतुकीसाठी ठेवलेल्या राखीव गाड्यांचा समावेश होता.

(1) * Average operational fleet is worked out as No. of schedule+additional vehicles allotted for workshops and traffic spares.

आधार : महाराष्ट्र राज्य मार्ग परिवहन महामंडळ, मुंबई

Source : Maharashtra State Road Transport Corporation, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.10

मुंबई गोदीत असलेल्या किंवा बंदरात नांगरलेल्या वाफेवरच्या आणि सुसज्ज (शासकीय किंवा व्यापारी) जहाजांची संख्या व त्यांचे वजन
Number and Tonnage of steam and square rigged vessels (Government and merchant)
which entered the Mumbai docks or were berthed at the harbour walls

वर्ष Year (1)	गोदीत असलेली जहाजे Vessels which entered the docks		बंदराजवळ नांगरलेली जहाजे Vessels berthed at the harbour walls		एकूण Total	
	संख्या Number (2)	नोंदणीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registred tonnage (3)	संख्या Number (4)	नोंदणीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered tonnage (5)	संख्या Number (6)	नोंदणीप्रमाणे निव्वळ वजन (टनात) Net registered tonnage (7)
1960-61	2,094	64,74,559	431	1,736,733	2,525	82,11,292
1970-71	1,643	54,23,274	238	10,36,120	1,881	64,59,394
1980-81	1,756	59,83,731	198	8,38,810	1,954	68,22,541
1990-91	1,530	55,39,858	129	7,62,553	1,659	63,02,411
2000-01	1,057	1,19,73,183	144	16,00,743	1,201	1,35,73,926
2001-02	679	73,15,277	107	12,14,334	786	85,29,611
2002-03	856	1,06,32,233	100	10,89,183	956	1,17,21,416
2006-07	3,053	47,61,654	783	72,25,728	3,836	1,19,87,382
2007-08	2,899*	80,80,614	798	1,08,52,013	3697	1,89,32,627

आधार : मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, मुंबई Source.— Mumbai Port Trust, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.11

मुंबई येथील मेरेवेदर व ह्युजेस गोदीत दुरुस्तीसाठी आलेल्या जहाजांची संख्या व वजन
Number and tonnage of vessels docked in Merewether and Huges dry docks in Mumbai

वर्ष Year (1)	मेरेवेदर सुकी गोदी Merewether dry dock		ह्युजेस सुकी गोदी Huges dry dock		एकूण Total	
	संख्या Number (2)	एकूण वजन Gross tonnage (3)	संख्या Number (4)	एकूण वजन Gross tonnage (5)	संख्या Number (6)	एकूण वजन Gross tonnage (7)
1960-61	61	1,20,559	80	3,65,022	141	4,85,581
1970-71	56	1,02,586	72	4,00,253	128	5,02,839
1980-81	54	93,280	50	3,36,470	104	4,29,750
1990-91	33	30,707	38	1,25,546	71	1,56,253
2000-01	40	37,371	22	63,331	62	1,00,702
2001-02	49	38,704	27	34,852	76	73,556
2002-03	48	46,644	32	86,448	80	1,33,092
2007-08	68	56,122	44	1,21,596	112	1,77,718

आधार : मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, मुंबई Source.—Mumbai Port Trust, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.12

मुंबई बंदरातून येणा-या व जाणा-या प्रवाशांची वाहतूक (शिडाच्या जहाजातून आणि बंदरावरील नावेतून होणारी प्रवासी वाहतूक वगळून)
Number of passengers arrived and departed from Mumbai port (exclusive of passengers carried by sailing vessels and harbour ferries)
(2007-08)

अ.क्र. Sr. No.	बाब (2)	येणारे / Inward			बाहेर जाणारे / Outward			Route (2)
		खोली / Saloon (3)	नौतळ / Deck (4)	एकूण / Total (5)	खोली / Saloon (6)	नौतळ / Deck (7)	एकूण / Total (8)	
1	युरोप (यु.के. बंदरे, जिनेव्हा, मार्सेलिस, आणि इतर बंदरे)	--	--	--	--	--	--	Europe (U. K. ports, Geneva, Marseilles and other ports).
2	रेड सी पोर्ट्स (एडेन, दिजबुटी, असाब, मासवा जेडा सोडून सुदान बंदर)	--	21	21	--	--	--	Red Sea ports (Aden, Djibouti, Assab, excluding Massawa Jeddah, Sudan port).
3	जेडा (यात्री)	--	--	--	--	--	--	Jeddah (pilgrims)
4	कराची	--	--	--	--	--	--	Karachi
5	कोलंबो	--	--	--	--	--	--	Colombo
6	ऑस्ट्रेलिया (ब्रिसबेन, सीडनी, मेलबोर्न)	--	--	--	--	--	--	Australia (Brisbane, Sydney Melbourne).
7	अतिपूर्वेकडील (सिंगापूर, बँकॉक, हॉंगकॉंग आणि जपान व काउरासकीसह)	--	12	12	--	--	--	Far East (including Singapore, Bangkok, Hongkong and Japan Kaurasaki).
8	अफ्रिका पूर्व (मॉबासा, झांझीबार, दार-इ-सलाम, मोझांबिक, बेरा आणि लॉरेस, मार्क्विस, पोर्ट लुइस बंदरासह)	--	--	--	--	--	--	Africa East (Mombasa, Zanzibar, Dar-e-Salam, Mozambique, Beira and Lourence, Marques and Port Luis).
9	दक्षिण आफ्रिका (डर्बन ग्रेहॅमस्टन, पोर्ट एलिझाबेथ, केपटाऊन आणि मोझेल बे)	--	--	--	--	--	--	Africa South (Durban Grahamston, Port Elibabeth Cape Town and Mossel Bay.)

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 22.12—contd

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
10	अमेरिका (सॅनफ्रॉन्सिस्को, न्यूयॉर्क, व्हॅकुव्हर, बोस्टन, मॉंट्रिअल आणि ह्युस्टन)	--	--	--	--	--	--	America (San Francisco, New York, Vancouver, Boston, Montreal and Houston).
11	परसियन आखातातील बंदरे (खोराम शहर, मिनाल अहमदी, अबादन, रस्तानुरा, बहारिन, दुबई, दोहा, बंदूर, माशूरस, बसरा)	--	281	281	--	40	40	Persian Gulf ports (Khoramashashar, Minal Ahmadi, Abadan, Rastanura, Baherin, Dubai, Doha, Bandur, Mashurs and Basrah).
12	इतर बंदरे	--	--	--	--	119	119	Other ports
एकूण		--	575	575	--	871	871	Total
किना-याची								Coastal
13	मुंबई हाय	--	11,393	11,393	--	18,134	18,134	Mumbai High
13	कोकण किनारा (जंजिरा, श्रीवर्धन, हर्णे, दाभोल, जयगड, रत्नागिरी, विजयदुर्ग, मालवण आणि पणजी)	--	9,575	9,575	--	8,632	8,632	Konkan coast (Janjira, Malawan and Panjim).
14	भारताचा पूर्व किनारा (कलकत्ता, मद्रास)	--	133	133	--	115	115	East coast of India (Calcutta and Madras)
एकूण		--	21,101	21,101	--	26,881	26,881	Total

आधार - मुंबई पोर्ट ट्रस्ट, मुंबई
Source - Mumbai Port Trust, Mumbai.

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.13

महाराष्ट्र राज्यातील गौण बंदरातून होणारी प्रवाशांची वाहतूक
Passengers traffic at the minor ports of Maharashtra State
(2007-08)

अ.क्र. Sr. No. (1)	बंदराचे नाव (2)	यांत्रिक जहाजाने By mechanised vessels (3)	बिगर यांत्रिक जहाजाने By non-mechanised vessels (4)	बोटीने By Steamer (5)	एकूण Total (6)	Name of the Port (2)
1	डहाजू ..	2,01,584	-	-	2,01,584	Dahanu
2	-वापूर ..	-	54,575	-	54,575	Navapur
3	सातपाटी ..	-	6,44,615	-	6,44,615	Satpati
4	जेळवा-माहिम ..	-	-	-	-	Kelwa-Mahim
5	दातिवरे ..	-	-	-	-	Datiware
6	अ-र्नाळा ..	22,817	-	-	22,817	Arnala
7	म-नोरी ..	38,00,812	-	-	38,00,812	Manori
8	वसोवा ..	44,96,906	-	-	44,96,906	Varsova
9	वसई ..	9,670	63,180	-	72,850	Vasai
10	ज ल्याज ..	14,000	-	-	14,000	Kalyan
11	भिवंडी ..	-	-	-	-	Bhiwandi
12	मोरा ..	6,43,005	2,274	-	6,45,279	Mora
13	ज-रंजा ..	2,74,900	19,263	-	2,94,163	Karanja
14	ट्रॉम्बे ..	-	-	-	-	Trombay
15	रेवस ..	5,16,301	-	-	5,16,301	Rewas
16	मांडवा ..	7,46,139	-	-	7,46,139	Mandwa
17	उल्वा-बेलापूर ..	2,878	-	-	2,878	Mandwa
18	एलिफंटा ..	11,01,008	2,452	-	11,03,460	Eliphanta
19	अलिबाज ..	268	20,862	-	21,130	Alibag
20	रेवदंडा ..	-	7,142	-	7,142	Revdanda
21	बोर्लीमांडला ..	-	23,239	-	23,239	Borlimandla
22	राजपुरी ..	3,17,142	2,06,848	-	5,23,990	Rajpuri
23	दिघी ..	1,78,447	27,788	-	2,06,235	Dighi
24	कुंभारू ..	-	2,689	-	2,689	Kumbharu
25	श्रीवर्ध-न ..	220	5,698	-	5,918	Shriwardhan
26	रत्नाजिरी ..	-	7,054	-	7,054	Ratnagiri
27	वरोरा ..	-	8,040	-	8,040	Varora
28	जयजड ..	-	92,051	-	92,051	Jaigad
29	दाभोळ ..	72,000	4,19,849	-	4,91,849	Dabhol
30	हर्जे ..	-	-	-	-	Harne
31	केळशी ..	-	11,141	-	11,141	Kelshi
32	बाजजेट ..	1,74,415	16,851	-	1,91,266	Bankot
33	पुर्जजड ..	-	6,513	-	6,513	Purnagad
34	जैतापूर ..	-	90,759	-	90,759	Jaitapur
35	विजयदुर्ज ..	-	51,938	-	51,938	Vijaydurga
36	देवजड ..	-	45,010	-	45,010	Deogad
37	आचरे ..	-	-	-	-	Achare
38	मालवज ..	-	2,97,676	-	2,97,676	Malwan
39	निवती ..	-	1,400	-	1,400	Niwati
40	वेंजुर्ला ..	-	1,93,239	-	1,93,239	Vengurla
41	जिरजपाजी ..	2,84,969	-	-	2,84,969	Kiranpani
	एकूज ..	1,28,57,481	23,22,146	-	1,51,79,627	Total

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.14

महाराष्ट्र राज्याच्या गौण बंदरातून हाताळलेला (आयात व निर्यात)माल
Cargo (Imports and Exports) Handled at Minor Ports of Maharashtra State
(2007-08)

(टनात/ In tonnes)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	बंदराचे नाव (2)	आयात Imports (3)	निर्यात Exports (4)	इतर Total (5)	Name of the port (2)
1	डहाजू	5,33,402	--	5,33,402	Dahanu
2	अर्नाळा	--	--	--	Arnala
3	ठाजे	--	--	--	Thane
4	ट्राम्बे	--	2,432	2,432	Trombay
5	बेलापुर (उलवा)	14,07,013	--	14,07,013	Belapur (Ulwa)
6	मोरा	--	--	--	Mora
7	ऊरंजा	--	--	--	Karnja
8	अलिबाज (धरमतार)	59,37,470	3,84,181	63,21,651	Alibag (Dharamtar)
9	रेवदंडा	6,65,829	1,72,510	8,38,339	Revdanda
10	दिघी	--	--	--	Dighi
11	राजपूरी	--	--	--	Rajpuri
12	हर्जे	--	--	--	Harnai
13	दाभोळ	2,26,290	52,916	2,79,206	Dabhol
14	जयजड	--	1,53,018	1,53,018	Jaigad
15	रत्नाजिरी	8,44,383	--	8,44,383	Ratnagiri
16	जैतापूर	--	--	--	Jaitapur
17	विजयदुर्ज	--	3,44,031	3,44,031	Vijaydurga
18	देवजड	--	--	--	Deogad
19	मालवज	--	--	--	Malwan
20	वेंजुर्ला	--	--	--	Vengurla
21	रेडी	--	5,67,057	5,67,057	Redi
22	इतर बंदरे	--	3,22,633	3,22,633	Other ports
एकूट		96,14,387	19,98,778	1,16,13,165	Total

आधार : मुख्य बंदर अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Chief Port Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.15

निरनिराळ्या विमानतळावरून होणारी प्रवासी व माल वाहतूक Passenger and Freight Traffic Originating at Various Airports (इंडियन एअर लाईन्स / Indian Air Lines) (2007-08)

अ.क्र. Sr. No. (1)	बाब (2)	तपशील Particulars (3)	Item (2)
1	प्रवाशांची एज संख्या (मुंबई विमानतळावरील)	2,58,64,753	Total number of passengers carried (From Mumbai Airport)
2	महाराष्ट्रातील विमानतळावरून (मुंबई वजळू-1) झालेली प्रवासी वाहतूक	N.A.	Passengers carried from Airport in Maharashtra (Excluding Mumbai Airport)
3	एज माल वाहतूक (मुंबई विमानतळावरून-1) (ट-ांत)	5,33,588	Total freight carried (tonnes) (From Mumbai Airport)
4	महाराष्ट्रातील निरनिराळ्या विमानतळावरून-1 झालेली माल वाहतूक (मुंबई वजळू-1) (ट-ांत)	N.A.	Total freight carried from Airports in Maharashtra(tonnes). (Excluding Mumbai Airport)

आधार : मुंबई आंतरदेशीय विमानतळ, मुंबई
Source. Mumbai International Airport Pvt. Ltd., Mumbai

22. परिवहन / TRANSPORT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 22.16

वाणिज्यिक वाहनांच्या दैनिक सरासरी वाहतूक सघनतेनुसार रस्ते लांबी (वर्गवार विभागणी)
Road Length according to daily average of the Traffic Intensity (Classwise) of Commercial Vehicles
(2002-03)

		सरासरी दैनिक वाहतूक सघनता/ Average Traffic Intensity per day								
अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे	राष्ट्रीय महामार्ग National Highway			राज्य महामार्ग State Highway			प्रमुख जिल्हा मार्ग *	इतर जिल्हा मार्ग *	District
		*१,५०० टन किंवा त्यापेक्षा कमी 1,500 tonnes or less	१,५०१ ते १२,००० टन 1,501 to 12,000 tonnes	*१,५०० १२,००० टनापेक्षा अधिक 12,000 tonnes Above	१,५०१ टन किंवा त्यापेक्षा कमी 1,500 tonnes or less	१,५०१ ते १२,००० टन 1,501 to 12,000 tonnes	*१,५०० १२,००० टनापेक्षा अधिक 12,000 tonnes Above	१,५०० टनापेक्षा अधिक 1,500 tonnes Above	१,५०० टनापेक्षा अधिक 1,500 tonnes Above	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	--	--	--	--	49	--	--	--	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban
3	ठाजे	--	--	226	14	680	533	851	1,105	Thane
4	रायजड	--	--	232	--	20	1,169	518	757	Raigad
5	रत्नाजिरी	--	275	--	--	849	--	1,389	1,268	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	--	108	--	--	719	--	965	902	Sindhudurg
7	नाशिक	--	--	361	--	441	985	2,965	2,478	Nashik
8	धुळे	--	--	113	--	462	534	2,191	1,828	Dhule
9	नांदुरबार	--	--	30	--	215	712	2,039	2,624	Nandurbar
10	जळगाव	--	--	110	--	240	610	1,491	1,670	Jalgaon
11	अहमदनगर	--	--	163	--	444	1,015	3,006	2,080	Ahmednagar
12	पुणे	--	--	60	452	1,154	384	2,882	3,300	Pune
13	सातारा	--	--	235	--	980	701	2,233	2,328	Satara
14	सांगली	--	--	295	5	437	221	863	920	Sangli
15	सोलापूर	--	--	--	70	323	265	928	672	Solapur
16	कोल्हापूर	--	--	187	--	452	836	1,740	1,836	Kolhapur
17	औरंगाबाद	--	--	136	317	606	325	2,843	1,240	Aurangabad
18	जालना	--	--	22	102	765	418	1,082	744	Jalna
19	परभणी	--	--	--	--	528	201	1,034	614	Parbhani
20	हिंगोली	--	--	--	--	296	216	861	503	Hingoli
21	बीड	--	--	--	16	810	525	2,803	1,280	Beed
22	नांदेड	--	--	81	146	495	641	1,653	1,373	Nanded
23	उस्मानाबाद	--	--	207	102	538	284	1,419	1,196	Osmanabad
24	लातूर	--	--	--	22	246	592	1,533	1,299	Latur
25	बुलढाजा	--	81	--	4	685	294	1,214	1,089	Buldhana
26	अकोला	--	100	--	48	374	139	614	544	Akola
27	वाशिम	--	--	--	48	435	148	626	589	Washim
28	अमरावती	--	75	--	175	950	280	1,527	971	Amravati
29	यवतमाळ	--	1	65	173	860	348	1,235	1,673	Yavatmal
30	वर्धा	--	--	108	--	438	223	671	639	Wardha
31	नागपूर	--	--	287	--	612	329	965	1,426	Nagpur
32	भंडारा	--	--	102	13	175	250	609	892	Bhandara
33	गोंदिया	--	--	--	3	104	293	768	1,303	Gondiya
34	चंद्रपूर	--	--	--	50	433	394	1,524	1,652	Chandrapur
35	गडचिरोली	--	50	--	140	1,102	42	1,150	1,388	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		--	690	3,020	1,900	17,917	13,907	48,192	44,183	Maharashtra State

टिप : *१,५०० टनापेक्षा कमी वाहतूक सघनता असलेली रस्ते लांबी प्रमुख जिल्हा मार्ग व इतर जिल्हा मार्ग ह्यांचेबाबत येथे दर्शविलेली नाही.

Note.—*Road length traffic intensity of 1,500 tonnes and below has not been shown here in case of major district roads and other district roads.

आधार : सार्वजनिक बांधकाम विभाग (वाहन गणती), महाराष्ट्र शासन, मुंबई Source.—P. W. D. (Traffic Census), Govt. of Maharashtra, Mumbai

२३. पणन व साठवणूक

२३.१ या विभागात नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या व शिधावाटप/ रास्त भावांची दुकाने, शासकीय गोदाम साठवणूक क्षमता याबाबत आकडेवारी दिली आहे.

23. MARKETING AND STORAGE

23.1. In this section data on number of regulated markets and an authorised ration/fair price shops and storage capacity in Government warehouses are given.

23. पणन व साठवणूक / MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 23.1

जिल्हानिहाय नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या
Number of Regulated Markets by District
(2005-06)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा	नियंत्रित बाजारपेठांची संख्या Number of regulated Markets	प्रत्येक नियंत्रित बाजारपेठेमागे असलेल्या खेड्यांची संख्या Number of average villages served per regulated Market	प्रत्येक नियंत्रित बाजारपेठेमागे असलेली सरासरी व्याप्ती (चौ.कि.मी.) Average area served regulated per market (Sq. Km.)	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)
1	मुंबई	1	6	N.A.	Mumbai
2	मुंबईउप-गजर				
3	ठाजे	8	1,361	N.A.	Thane
4	रायजड	9	1,807	N.A.	Raigad
5	रत्नाजिरी	1	151	N.A.	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1	0	N.A.	Sindhudurg
7	नाशिक	15	2,467	N.A.	Nashik
8	धुळे	4	663	N.A.	Dhule
9	नांदुरबार	6	924	N.A.	Nandurbar
10	जळगाव	12	994	N.A.	Jalgaon
11	अहमदनगर	14	1,408	N.A.	Ahmednager
12	पुणे	12	1,242	N.A.	Pune
13	सातारा	10	1,790	N.A.	Satara
14	सांगली	6	872	N.A.	Sangli
15	सोलापूर	10	1,127	N.A.	Solapur
16	कोल्हापूर	4	1,483	N.A.	Kolhapur
17	औरंगाबाद	10	1,324	N.A.	Aurangabad
18	जालना	7	861	N.A.	Jalna
19	परभणी	9	691	N.A.	Parbhani
20	हिंगोली	6	710	N.A.	Hingoli
21	बीड	9	1,235	N.A.	Beed
22	नांदेड	19	1,551	N.A.	Nanded
23	उस्मानाबाद	9	728	N.A.	Osmanabad
24	लातूर	10	825	N.A.	Latur
25	बुलढाजा	13	1,426	N.A.	Buldhana
26	अकोला	7	776	N.A.	Akola
27	वाशिम	6	761	N.A.	Washim
28	अमरावती	12	1,927	N.A.	Amravati
29	यवतमाळ	17	1,914	N.A.	Yavatmal
30	वर्धा	7	1,377	N.A.	Wardha
31	नागपूर	12	1,950	N.A.	Nagpur
32	भंडारा	5	828	N.A.	Bhandara
33	गोंदिया	5	717	N.A.	Godiya
34	चंद्रपूर	12	1,702	N.A.	Chandrapur
35	गडचिरोली	4	1,218	N.A.	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		292	38,816	N.A.	Maharashtra State

टिप : N.A. उपलब्ध नाही / Not available

आधार : पणन उप संचालक, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra, Mumbai

23. पणन व साठवणूक / MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 23.2

गोदामांची संख्या व साठवणूक क्षमता

Number and capacity of storage units
(2007-08)

(मेट्रिक टनात/ In Metric Tonnes)

अ.क्र. Sr.No.	संस्थेचे नांव (2)	संख्या No. (3)	क्षमता Capacity (4)	Name of Agency (2)
1	भारतीय अन्न महामंडळ	13	7,80,413	Food Corporation of India
2	महाराष्ट्र राज्य वखार महामंडळ	779	11,67,621	State warehousing Corporation
3	केंद्रीय वखार महामंडळ	56	9,85,429	Central warehousing Corporation
4	इतर	N.A.	N.A.	Other
	एकूण	848	29,33,463	Total

टिप : N.A. = उपलब्ध नाही / Not available

आधार : अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.—Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Mumbai

23. पणन व साठवणूक / MARKETING AND STORAGE

तक्का क्रमांक / TABLE No. 23.3

शासकीय गोदामांची संख्या व त्यांची क्षमता
Number and capacity of State Owned Warehouses
(2008)

(गोदामाची क्षमता मे.टनात/ Godown capacity in M. Ts.)

अ.क्र. Sr. No (1)	जिल्हा (2)	शासकीय Govt. owned		भाड्याने घेतलेली Hired		भाड्याने दिलेली Let out		गोदामाची उपलब्ध क्षमता Godown capacity available		District (2)
		गोदामे Godown (3)	क्षमता Capacity (4)	गोदामे Godown (5)	क्षमता Capacity (6)	गोदामे Godown (7)	क्षमता Capacity (8)	गोदामे Godown (9)	क्षमता Capacity (10)	
1	मुंबई	14	24,615	3	9,474	0	0	17	34,089	Mumbai
2	मुंबईउप-ाजर									Mumbai Suburban
3	ठाजे	35	16,700	2	650	6	3,000	31	14,350	Thane
4	रायजड	62	25,800	0	0	30	10,800	32	15,000	Raigad
5	रत्नाजिरी	45	16,550	5	600	2	300	48	16,850	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ज	15	6,625	4	700	0	0	19	7,325	Sindhudurg
7	-ाशिज	28	18,450	2	1,020	2	300	28	19,170	Nashik
8	धुळे	17	8,500	1	200	0	0	18	8,700	Dhule
9	-ंदुरबार	25	12,500	7	800	3	1,500	29	11,800	Nandurbar
10	जळजाव	32	14,100	19	6,900	0	0	51	21,000	Jalgaon
11	अहमद-ाजर	75	48,700	4	290	33	15,550	46	33,440	Ahmednager
12	पुजे	49	39,751	0	0	7	3,940	42	35,811	Pune
13	सातारा	43	15,640	9	2,700	1	700	51	17,640	Satara
14	सांजली	29	13,760	0	0	4	1,050	25	12,710	Sangli
15	सोलापूर	49	31,716	0	0	0	0	49	31,716	Solapur
16	जोल्हापूर	22	9,700	0	0	3	750	19	8,950	Kolhapur
17	औरंजाबाद	27	26,188	3	18,400	6	3,532	24	41,056	Aurangabad
18	जाल-ा	28	18,700	0	0	8	1,250	20	17,450	Jalna
19	परभजी	18	9,800	2	1,500	1	700	19	10,600	Parbhani
20	हिंगोली	11	6,600	0	0	1	500	10	6,100	Hingoli
21	बीड	35	25,052	2	1,000	5	1,810	32	24,242	Beed
22	-ांदेड	48	19,650	0	0	9	2,440	39	17,210	Nanded
23	उस्मा-ाबाद	30	17,600	5	1,600	5	1,500	30	17,700	Osmanabad
24	लातूर	27	19,700	2	1,500	7	3,550	22	17,650	Latur
25	बुलढाजा	21	8,800	15	4,490	0	0	36	13,290	Buldhana
26	अोला	23	13,100	7	1,110	3	300	27	13,910	Akola
27	वाशिम	11	7,150	6	950	0	0	17	8,100	Washim
28	अमरावती	29	11,750	1	200	0	0	30	11,950	Amravati
29	यवतमाळ	35	17,500	2	800	3	1,500	34	16,800	Yavatmal
30	वर्धा	14	8,685	3	1,250	2	1,600	15	8,335	Wardha
31	-ाजपूर	30	25,837	7	8,071	2	2,050	35	31,858	Nagpur
32	भंडारा	16	9,500	0	0	1	900	15	8,600	Bhandara
33	जोदिया	21	11,800	1	1,162	11	3,650	11	9,312	Godiya
34	चंद्रपूर	30	14,900	2	200	2	2,000	30	13,100	Chandrapur
35	जडचिरोली	20	8,950	3	650	1	1,000	22	8,600	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,014	5,84,369	117	66,217	158	66,172	973	5,84,414	Maharashtra State

आधार :अन्न व -ाजरी पुरवठा विभाज, महाराष्ट्र शास-ा, मुंबई

Source : Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Mumbai.

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 23.4

---

23. पणन व साठवणूक/
तक्ता क्रमांक/
निवडक वस्तुंची संस्थांद्वारे वसुली/
(2007-

अ.क्र. Sr. No. (1)	जिल्हे (2)	ज्वारी / Jowar				भात / Paddy			
		राज्य शासन State Government (3)	भारतीय अन्न महामंडळ F.C.I. (4)	इतर Others (5)	एकूण Total (6)	राज्य शासन State Government (7)	भारतीय अन्न महामंडळ F.C.I. (8)	इतर Others (9)	एकूण Total (10)
1	मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--
2	मुंबई उपनगर	--	--	--	--	--	--	--	--
3	ठाणे	--	--	--	--	4,447.1	--	--	4,447.1
4	रायगड	--	--	--	--	4,362	--	--	4,362
5	रत्नागिरी	--	--	--	--	1,011.1	--	--	1,011.1
6	सिंधुदुर्ग	--	--	--	--	1,711.4	--	--	1,711.4
7	नाशिक	--	--	--	--	178.8	--	--	178.8
8	धुळे	--	--	--	--	--	--	--	--
9	नंदुरबार	--	--	--	--	--	--	--	--
10	जळगाव	--	--	--	--	--	--	--	--
11	अहमदनगर	--	--	--	--	--	--	--	--
12	पुणे	--	--	--	--	--	--	--	--
13	सातारा	--	--	--	--	--	--	--	--
14	सांगली	--	--	--	--	--	--	--	--
15	सोलापूर	--	--	--	--	--	--	--	--
16	कोल्हापूर	--	--	--	--	--	--	--	--
17	औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--
18	जालना	--	--	--	--	--	--	--	--
19	परभणी	--	--	--	--	--	--	--	--
20	हिंगोली	--	--	--	--	--	--	--	--
21	बीड	--	--	--	--	--	--	--	--
22	नांदेड	--	--	--	--	--	--	--	--
23	उस्मानाबाद	11.3	--	--	11.3	--	--	--	--
24	लातूर	--	--	--	--	--	--	--	--
25	बुलढाणा	--	--	--	--	--	--	--	--
26	अकोला	91.1	--	--	91.1	--	--	--	--
27	वाशिम	--	--	--	--	--	--	--	--
28	अमरावती	0.2	--	--	0.2	--	--	--	--
29	यवतमाळ	--	--	--	--	--	--	--	--
30	वर्धा	--	--	--	--	--	--	--	--
31	नागपूर	--	--	--	--	1,560.8	--	--	1,560.8
32	भंडारा	--	--	--	--	58,308.8	--	--	58,308.8
33	गोंदिया	--	--	--	--	90,960.8	--	--	90,960.8
34	चंद्रपूर	--	--	--	--	1,966.8	--	--	1,966.8
35	गडचिरोली	--	--	--	--	74,607.7	--	--	74,607.7
	महाराष्ट्र राज्य	102.6	--	--	102.6	2,39,115.3	--	--	2,39,115.3

टिप :- मार्जेट्रिज फेडरेशन-1 व आदिवासी विज्ञान महामंडळ यांचेमार्फत आधारभूत ङिंमती योजनेअंतर्गत जरेदी

आधार : अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

MARKETING AND STORAGE

TABLE No. 23.4

Procurement of selected commodities by Agencies

08)

(मेट्रिक टनामध्ये/In Metric Tonnes)

बाजरी / Bajara				मका / Maize				(2)
राज्य शासन State Government (11)	भारतीय अन्न महामंडळ F.C.I. (12)	इतर Others (13)	एकूण Total (14)	राज्य शासन State Government (15)	भारतीय अन्न महामंडळ F.C.I. (16)	इतर Others (17)	एकूण Total (18)	
--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai
--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban
--	--	--	--	--	--	--	--	Thane
--	--	--	--	--	--	--	--	Raigad
--	--	--	--	--	--	--	--	Ratnagiri
--	--	--	--	--	--	--	--	Sindhudurg
--	--	--	--	172.3	--	--	172.3	Nashik
--	--	--	--	--	--	--	--	Dhule
--	--	--	--	9.2	--	--	9.2	Nandurbar
--	--	--	--	178.1	--	--	178.1	Jalgaon
--	--	--	--	--	--	--	--	Ahamednagar
--	--	--	--	--	--	--	--	Pune
--	--	--	--	--	--	--	--	Satara
--	--	--	--	--	--	--	--	Sangli
--	--	--	--	--	--	--	--	Solapur
--	--	--	--	--	--	--	--	Kolhapur
--	--	--	--	464	--	--	464	Aurangabad
--	--	--	--	--	--	--	--	Jalna
--	--	--	--	--	--	--	--	Parbhani
--	--	--	--	--	--	--	--	Hingoli
--	--	--	--	--	--	--	--	Beed
--	--	--	--	--	--	--	--	Nanded
--	--	--	--	168	--	--	168	Osmanabad
--	--	--	--	--	--	--	--	Latur
--	--	--	--	--	--	--	--	Buldhana
--	--	--	--	479.4	--	--	479.4	Akola
--	--	--	--	--	--	--	--	Washim
--	--	--	--	--	--	--	--	Amravati
--	--	--	--	--	--	--	--	Yavatmal
--	--	--	--	--	--	--	--	Wardha
--	--	--	--	--	--	--	--	Nagpur
--	--	--	--	186.1	--	--	186.1	Bhandara
--	--	--	--	--	--	--	--	Gondiya
--	--	--	--	--	--	--	--	Chandrapur
--	--	--	--	--	--	--	--	Gadchiroli
--	--	--	--	1,657.1	--	--	1,657.1	Maharashtra State

F.C.I.- Food Corporaion of India

Note :- Procurement under "support price plan" through Marketing Federation and Tribal Development Corporation.

Source.—Food and Civil Supplies Department, Govt. of Maharashtra, Mumbai

23. पणन व साठवणूक / MARKETING AND STORAGE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 23.5

अधिकृत शिधावाटप दुकाने

Number of authorised fair price shops

वर्ष Year (1)	ग्रामीण / Rural				नागरी / Urban				एकूण / Total			
	सरकारी Government (2)	सहकारी Co-operative (3)	इतर Others (4)	एकूण Total (5)	सरकारी Government (6)	सहकारी Co-operative (7)	इतर Others (8)	एकूण Total (9)	सरकारी Government (10)	सहकारी Co-operative (11)	इतर Others (12)	एकूण Total (13)
1990-91	--	6,903	18,974	25,877	--	2,747	6,807	9,554	--	9,650	25,781	35,431
1998-99	--	N.A.	N.A.	34,272	--	N.A.	N.A.	10,900	--	N.A.	N.A.	45,172
1999-00	--	N.A.	N.A.	35,708	--	N.A.	N.A.	10,997	--	N.A.	N.A.	46,705
2000-01	--	--	--	37,503	--	--	--	11,286	--	--	--	48,789
2006-07	6,019	6,274	25,704	37,997	748	3,017	8,667	12,432	6,767	9,291	34,371	50,429
2007-08*	5,048	5,695	25,107	35,850	632	2,543	7,928	11,103	5,680	8,238	3,3035	46,953

टिप : N.A. - उपलब्ध नाही / Not Available

* - वर्धा व बुलढाणा जिल्ह्यांची माहिती अप्राप्त / Information of Wardha & Buldhana district is not available.

आधार - अन्न व नागरी पुरवठा विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source-Food and Civil Supplies Department, Government of Maharashtra, Mumbai

२४. संपर्क साधने

२४.१ पोस्ट व तार कार्यालये, दूरध्वनी केंद्रे वगैरे या संबंधीची आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

24. COMMUNICATIONS

24.1. Statistics on Post and Telegraph offices, Telecommunication centres etc. are given in this section.

24. संपर्क साधने / COMMUNICATIONS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 24.1

टपाल व तार घरे / No. of Postal Institutions
(2007-08)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हे वर्ष/Year	टपाल घरे No. of Post Offices	प्रति टपाल		टपाल पेट्या No. of letter boxes	मूळ दूरध्वनी केंद्रे No. of Telephone Exchanges	दूरध्वनीची संख्या No. of Telephone connections	सार्वजनिक दूरध्वनीची संख्या No. of Public call Offices	District (2)
			घरांवर सेवेचा लाभ मिळणारी लोकसंख्या Population served per post office	तार घरांची संख्या No. of Telegraphic Offices					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
	1950-51	1,496	21,302	112	894	327	3,585	230	
	1960-61	5,437	7,699	411	9,746	529	15,259	341	
	1970-71	8,870	6,308	933	18,909	817	1,87,279	653	
	1980-81	11,373	5,662	1,937	42,290	1,067	4,39,385	2,637	
	1990-91	11,929	6,521	2,526	43,321	1,711	10,27,159	12,339	
	1999-00	12,155	N.A.	1,747	46,109	N.A.	N.A.	N.A.	
1	मुंबई	240	44,960	N.A.	2,425	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर								
3	ठाजे	440	57,554	N.A.	2,222	N.A.	N.A.	N.A.	Thane
4	रायजड	439	18,220	N.A.	1,647	N.A.	N.A.	N.A.	Raigad
5	रत्नाजिरी	660	13,046	N.A.	2,228	N.A.	N.A.	N.A.	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	368	10,411	N.A.	1,411	N.A.	N.A.	N.A.	Sindhudurg
7	नाशिक	669	31,129	N.A.	2,747	N.A.	N.A.	N.A.	Nashik
8	धुळे	248	22,406	N.A.	993	N.A.	N.A.	N.A.	Dhule
9	नांदुरबार	222	23,087	N.A.	706	N.A.	N.A.	N.A.	Nandurbar
10	जळगाव	529	36,234	N.A.	1,816	N.A.	N.A.	N.A.	Jalgaon
11	अहमदनगर	665	30,505	N.A.	2,259	N.A.	N.A.	N.A.	Ahmednagar
12	पुणे	794	49,556	N.A.	3,365	N.A.	N.A.	N.A.	Pune
13	सातारा	665	14,446	N.A.	2,721	N.A.	N.A.	N.A.	Satara
14	सांगली	417	27,629	N.A.	1,300	N.A.	N.A.	N.A.	Sangli
15	सोलापूर	532	26,805	N.A.	1,563	N.A.	N.A.	N.A.	Solapur
16	कोल्हापूर	559	28,818	N.A.	1,616	N.A.	N.A.	N.A.	Kolhapur
17	औरंगाबाद	334	38,020	N.A.	1,646	N.A.	N.A.	N.A.	Aurangabad
18	जालना	193	27,831	N.A.	1,100	N.A.	N.A.	N.A.	Jalna
19	परभणी	184	35,857	N.A.	806	N.A.	N.A.	N.A.	Parbhani
20	हिंगोली	128	28,957	N.A.	340	N.A.	N.A.	N.A.	Hingoli
21	बीड	330	30,042	N.A.	2,486	N.A.	N.A.	N.A.	Beed
22	नांदेड	468	31,384	N.A.	1,942	N.A.	N.A.	N.A.	Nanded
23	उस्मानाबाद	283	18,489	N.A.	870	N.A.	N.A.	N.A.	Osmanabad
24	लातूर	289	29,358	N.A.	981	N.A.	N.A.	N.A.	Latur
25	बुलढाजा	353	30,161	N.A.	1,354	N.A.	N.A.	N.A.	Buldhana
26	अकोला	233	36,032	N.A.	1,129	N.A.	N.A.	N.A.	Akola
27	वाशिम	167	41,839	N.A.	738	N.A.	N.A.	N.A.	Washim
28	अमरावती	455	27,761	N.A.	1,773	N.A.	N.A.	N.A.	Amravati
29	यवतमाळ	373	26,585	N.A.	1,527	N.A.	N.A.	N.A.	Yavatmal
30	वर्धा	185	22,557	N.A.	1,117	N.A.	N.A.	N.A.	Wardha
31	नागपूर	354	33,292	N.A.	1,633	N.A.	N.A.	N.A.	Nagpur
32	भंडारा	136	36,613	N.A.	596	N.A.	N.A.	N.A.	Bhandara
33	गोंदिया	169	30,383	N.A.	758	N.A.	N.A.	N.A.	Gondiya
34	चंद्रपूर	329	44,044	N.A.	1,490	N.A.	N.A.	N.A.	Chandrapur
35	गडचिरोली	185	27,376	N.A.	1,287	N.A.	N.A.	N.A.	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		12,595	10,31,387	N.A.	52,592	N.A.	N.A.	N.A.	Maharashtra State

N.A. उपलब्ध नाही / Not available

आधार : (१) पोस्ट-मास्टर जनरल, महाराष्ट्र विभाग, मुंबई / Post-Master General, Maharashtra Circle, Mumbai

Source : (२) जनरल मॅनेजर, महाराष्ट्र टेलिकॉम विभाग, मुंबई / General Manager (D), Maharashtra Telecom Circle, Mumbai

(३) महानगर दूरध्वनी निगम लिमिटेड, मुंबई / Mahanagar Telephone Nigam Ltd., Mumbai

२५. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक

२५.१ मुंबईत उतरणा-या परदेशी पर्यटकांच्यासंबंधी आकडेवारी या विभागात देण्यात आली आहे.

२५.२ तसेच उड्डाण क्लब, विमाने व प्रशिक्षित व्यक्तींच्या संबंधी आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

25. TOURISM AND CIVIL AVIATION

25.1. Data on foreign tourists disembarked at Mumbai are given in this section.

25.2. Flying clubs, Planes and persons trained also given in this section.

25. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक / TOURISM AND CIVIL AVIATION

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 25.1

मुंबईत उतरणारे परदेशी पर्यटक

Foreign tourists disembarking at Mumbai
(2007)

अ.क्र. Sr.No. (1)	नागरिकत्वाचा देश (2)	परदेशी पर्यटकांची संख्या No. of foreign tourists (3)	Country of Nationality (2)	अ.क्र. Sr.No. (1)	नागरिकत्वाचा देश (2)	परदेशी पर्यटकांची संख्या No. of foreign tourists (3)	Country of Nationality (2)
उत्तर अमेरिका			North America	आफ्रिका			Africa
1	कॅनडा	2,08,214	Canada	34	अंगोला	--	Aungola
2	संयुक्त राज्यअमेरिका	7,99,062	U. S. A.	35	अल्जेरिया	--	Algeria
3	इतर	--	Others	36	इथोपिया	--	Ethiopia
	एकूण	10,07,276	Total	37	केनिया	25,397	Keniya
	मध्य व दक्षिण अमेरिका		Central and South America	38	मॉरिशियस	21,522	mauritus
4	अर्जेन्टिना	4,992	Argentina	39	नायजेरिया	10,863	Nigeria
5	ब्राझील	10,788	Brazil	40	दक्षिण आफ्रिका	46,042	South Africa
6	कोलंबिया	--	Columbia	41	सुदान	--	Sudan
7	मेक्सिको	8,299	Mexico	42	टंझानिया	13,960	Tanzania
8	पनामा	--	Panama	43	इजिप्त	6,328	Egypt
9	इतर	18,240	Others	44	लिबीया	--	Libiya
	एकूण	42,319	Total	45	माली	--	Mali
	पश्चिम युरोप		Western Europe	46	मोरोक्को	--	Morocco
10	ऑस्ट्रिया	26,692	Austria	47	सेनेगल	--	Senegal
11	बेल्जियम	34,207	Belgium	48	स्वीझरलँड	--	Switzerland
12	डेन्मार्क	28,347	Denmark	49	झिम्बाबे	--	Zimbabwe
13	फिनलँड	34,364	Finland	50	इतर	33,373	Others
14	फ्रान्स	2,04,827	France		एकूण	1,57,485	Total
15	जर्मनी	1,84,195	Germany		पश्चिम आशिया		West Asia
16	आयर्लँड	18,376	Ireland	51	बहारिन	6,674	Behrain
17	ग्रीस	6,455	Greece	52	संयुक्त अरब अमिरात	32,750	U. A. E.
18	इटली	93,540	Italy	53	टर्की	11,212	Turkey
19	नेदरलँड	67,429	Netherland	54	ईस्त्राईल	47,553	Israel
20	नॉर्वे	19,484	Norway	55	जॉर्डन	--	Jordan
21	पोर्तूगाल	15,756	Portugal	56	कुवेत	--	Kuwait
22	स्पेन	63,357	Spain	57	ओमन	22,284	Oman
23	स्विडन	47,090	Sweedeen	58	कतार	--	Quatar
24	स्विझरलँड	41,172	Switzerland	59	सौदी अरेबिया	16,352	Saudi Arabia
25	इंग्लँड	7,96,191	U. K.	60	येमेन अरब रिप.	10,898	Yeman Arab Rep.
26	इतर	4,601	Others	61	सिरिया	--	Syria
	एकूण	16,86,083	Total	62	इतर	23,938	Others
	पूर्व युरोप		Eastern Europe		एकूण	1,71,661	Total
27	कझाकस्तान	5,137	Kazakhstan		दक्षिण आशिया		South Asia
28	हंगेरी	5,073	Hungary	63	अफगाणिस्तान	23,045	Afghanistan
29	पोलंड	20,166	Poland	64	बांगलादेश	4,80,240	Bangladesh
30	सोवियत संघ	75,543	C.I.S.	65	श्रीलंका	2,04,084	Sri Lanka
31	रोमानिया	--	Romania	66	पाकिस्तान	1,06,283	Pakistan
32	बुल्गेरिया	--	Bulgaria	67	इराण	33,223	Iran
33	इतर	36,355	Others	68	मालदिव	45,787	Maldives
	एकूण	1,52,764	Total	69	नेपाळ	83,037	Nepal
				70	भूतान	6,729	Bhutan
					एकूण	9,82,428	Total

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 25.1—Contd.

(1)	(2)	(3)	(2)	(1)	(2)	(3)	(2)
	दक्षिण-पूर्व आशिया		South-East Asia	82	जपान	145538	Japan
				83	हाँगकाँग	--	Hongkong
71	इंडोनेशिया	17818	Indonesia	84	कोरिया (उत्तर)	--	Korea (North)
72	मलेशिया	112741	Malaysia	85	कोरिया (दक्षिण)	84583	Korea (South)
73	फिलिपाईन्स	15567	Philippines	86	इतर	3789	Others
74	सिंगापुर	92908	Singapore		एकूण	352037	Total
75	थायलैंड	50037	Thailand		ऑस्ट्रेलिया		Australia
76	व्हीएतनाम	--	Vietnam	87	ऑस्ट्रेलिया	135925	Australia
77	मॉनमार	7977	Myanmar	88	फिजी	--	Fiji
78	इतर	6427	Others	89	न्यूझीलैंड	27498	Newzealand
	एकूण	303475	Total	90	अमेरिकन समोआ	--	American Samoa
				91	इतर	3640	Others
	पूर्व आशिया		East Asia		एकूण	167063	Total
79	चायना (मेन)	88103	Chaina (Main)	92	राष्ट्रीयता नसलेले	26237	Stateless
80	चायना (तैवान)	30024	Chaina (Taiwan)	93	इतर	32676	Others
81	मॅंगोलिया	--	Mengolia		एकूण	5081504	Grand Total

आधार : इंडिया टुरिस्ट स्टॅटिस्टिक्स, पर्यटन विभाग, भारत सरकार

Source : India Tourist Statistics, Department of Tourism, Govt. of India

25. पर्यटन व मुलकी हवाई वाहतूक / TOURISM AND CIVIL AVIATION

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 25.2

उड्डान क्लब, विमाने व प्रशिक्षित व्यक्तींची संख्या
**Number of flying clubs, planes and persons trained
 (2006-07)**

अ.क्र. Sr. No.	उड्डान क्लबचे नाव (2)	उड्डान क्लबची संख्या No. of Flying clubs (3)	विमानांची संख्या / No. of planes			प्रशिक्षित व्यक्तींची संख्या No. of persons trained (7)		प्रशिक्षित व्यक्तींची संख्या Name of flying club (2)
			चालू स्थितीत In Operation (4)	चालू स्थितीत नसलेली Not in Operation (5)	एकूण Total (6)	(7)	(2)	
1	नागपूर उड्डान क्लब	1	3	2	5	Nil	Nagpur flying club.	
2	मुंबई उड्डान क्लब	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai flying club.	
एकूण		1	3	2	5	Nil	Total	

आधार : उड्डाण क्लब, मुंबई व नागपूर

Source.—Flying Clubs, Mumbai and Nagpur

टिप/Note :उपलब्ध नाही / Not available

२६. कामगार व सेवायोजन

२६.१ या विभागामध्ये राज्य शासकीय कर्मचारी, दुकाने व संस्था अधिनियमाखालील रोजगार, इतर रोजगार, उद्योगधंद्यातील कामगारांची गैरहजेरी, कामगार संघटना यांची आणि कामगार विषयक इतर माहिती दिली आहे.

२६.२ कारखान्यातील ऐच्छिक गैरहजेरीची आकडेवारी ही कामगारांच्या व्यक्तीगत कारणामुळे झालेल्या गैरहजेरीशी संबंधित आहे. म्हणून यामध्ये संप, टाळेबंदी व तात्पुरते कामावरून दूर करणे इ. कारणांमुळे झालेल्या गैरहजेरीचा समावेश केलेला नाही. कारखाना अधिनियम कायदा, १९४८ नुसार जो "कामगार" आहे त्यांचा समावेश आहे. परंतु त्यात पर्यवेक्षक किंवा व्यवस्था पहाणारे किंवा खाजगी जागांवर काम करणारे यांचा अंतर्भाव होत नाही. याशिवाय फक्त नियमित काम करणा-यांचा (यात प्रासंगिक व बदली कामगारांचा समावेश नाही) समावेश होतो. "गैरहजेरीचा दर" कामगारांच्या गैरहजेरीमुळे कामगारांच्या कामाच्या पाळ्यांच्या संख्येत झालेली घट व नियमित कामगारांच्या पाळ्यांची संख्या ह्यांचे गुणोत्तर आहे. औद्योगिक वादासंबंधी सांख्यिकी माहिती गोळा करतेवेळी औद्योगिक वाद म्हणजे कामगारांच्या एखाद्या गटाने आपल्या तक्रारी/निषेध व्यक्त करण्याचे उद्देशाने तात्पुरते काम थांबविणे किंवा मागणीकरिता आग्रह धरणे किंवा एक किंवा अधिक कामगारांकडून काम थोपवून ठेवणे इ. असा अर्थ लावण्यात येतो. हे वाद रोजगार, बेरोजगार अथवा करार झालेल्या शर्तीमध्ये तफावत आढळल्यामुळे उद्भवलेल्या परिस्थितीमुळे निर्माण होऊ शकतात. काम थांबवण्याचे "संप व टाळेबंदी" म्हणून ओळखले जाणारे दोनही प्रकार या आकडेवारीत समाविष्ट आहेत. यात राजकीय संप, सहानुभूतीदायक निदर्शने इ.चा समावेश केलेला नाही. या आकडेवारीत ज्या वेगवेगळ्या आर्थिक क्षेत्रातील उदा. कारखाने, लागवड, खाणी, परिवहन, बांधकाम सेवा यात १० किंवा त्याहून जास्त कामगार गुंतलेले आहेत अशा क्षेत्रांचा समावेश आहे. हे सांगणे आवश्यक आहे की, संप व त्यामध्ये गुंतलेले कामगार ह्यांच्या मासिक आकडेवारीची १२ महिन्यांची बेरीज केली तर वार्षिक आकडेवारीची माहिती होत नाही, हे ध्यानात घ्यावे, कारण प्रत्यक्षात संपाचा कालखंड हा एक महिन्यापेक्षा अधिक काळही असू शकतो.

26. LABOUR AND EMPLOYMENT

26.1. Data on State Government Employees, employment under shops and establishments employment market information, absenteeism in industries, trade unions and other information about labour are given in this section.

26.2. The absenteeism statistics relate to only voluntary absenteeism defined as absence due to reasons which are personal to the individuals concerned. As such, absence of a worker on account of strike, lock-out or lay-off is not considered. They cover 'workers' as defined by the Factories Act, 1948, but exclude persons holding position of supervision or management or employed in confidential position. Moreover, only regular workers (excluding casual and substitute workers) are considered. The absenteeism rate is the ratio of number of man shifts lost due to absences to the number of man shifts scheduled to work. For the purpose of statistics regarding industrial disputes, an industrial dispute is taken to be a temporary stoppage of work by a group of employees to express a grievance or enforce a demand or temporary withholding of work from a group of employees by one employee (or a group of employees) in connection with matters relating to employment or non-employment or terms or conditions of employment. Thus, both the types of work stoppages, popularly known as "strike" and "lock-out" respectively are covered. Political strikes, sympathetic demonstrations and the like are however, excluded. The statistics cover such disputes in which the number of workers involved is ten or more in all the sectors of economic activity such as factories, plantations, mines, transport, construction services, etc. It must also be mentioned that the monthly figures of number of strikes and number of workers involved are not adequate to form annual figures because of the fact that the period or duration of the strike may have spread over more than one month.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.1

दुकाने, व्यापारी संस्था व त्यातील कामगार

Number of Commercial Establishments, Shops and Worker Employed

अनु क्र.	वर्ष	एकूण शहरे No.	दुकाने Shops		व्यापारी संस्था Commercial Establishments		हॉटेल व उपहार गृहे Hotels and Restaurants		चित्रपट गृहे Theatres		कामगार नसलेल्या संस्थांची संख्या Establishments having no employees	एकूण संस्था Total establishments	एकूण कामगार Total employees
			संख्या No.	कामगार Employees	संख्या No.	कामगार Employees	संख्या No.	कामगार Employees	संख्या No.	कामगार Employees	संख्या No.	कामगार Employees	(12)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	1970-71	139	90,970	2,23,516	68,921	4,03,155	22,182	1,18,830	507	9,367	2,03,893	3,86,473	7,54,868
2	1980-81	176	1,28,403	3,50,811	1,18,375	5,98,032	29,923	1,50,200	695	12,225	3,05,660	5,83,056	11,11,268
3	1990-91	238	2,05,822	4,75,970	1,93,711	9,92,223	38,974	1,88,947	1,245	11,704	4,93,218	9,32,970	16,68,844
4	2000-01	241	2,72,000	6,08,000	2,94,000	14,70,000	58,000	2,56,000	2,000	16,000	8,34,000	14,60,000	23,50,000
5	2001-02	241	9,18,168	5,56,458	2,79,699	14,63,264	53,435	2,48,981	1,501	11,133	9,18,025	21,70,828	22,79,836
6	2002-03	N.A.	2,60,902	5,69,164	2,80,018	14,81,577	56,575	2,30,472	1,487	11,209	9,66,047	15,65,029	2,29,24,422
7	2003*	N.A.	272794	592788	285605	1549502	58973	268737	1555	6907	1055785	1674712	2417934
8	2004*	N.A.	278286	602698	301697	1619936	60096	278067	1605	10767	1114691	1756375	2511468
9	2005*	N.A.	302284	364157	319729	1736676	63466	289768	1636	10678	1236756	1923871	2671279
10	2006*	N.A.	313362	682031	339694	1887443	65513	294907	1723	11413	1295779	296071	2875794
11	2007*	N.A.	3,02,149	7,03,432	3,08,743	16,91,657	61,200	2,83,469	1,618	10,917	13,19,781	19,93,491	26,89,475
12	2008*	N.A.	3,30,371	7,63,691	3,59,563	19,93,864	65,552	2,99,693	1,707	12,342	15,26,287	22,83,480	30,69,530

टीप - वरील माहिती दुकाने व व्यापारी संस्था अधिनियम, १९४८ च्या कायद्याखाली नोंदलेल्या संस्था संबंधी आहे.

* आकडे कॅलेंडर वर्षासाठी आहेत.

Note — The above information relates to the establishment registered under the Shops and Establishment Act, 1948.

* Figures are given for Calender year.

आधार - कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.— Commissioner of Labour, Govt. of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE NO. 26.2

सार्वजनिक क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची उद्योग गटानुसार संख्या
Number of Registered Working Factories and Average Daily Workers Employed Categorywise in Public Sector
(2007)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	उद्योग (3)	चालू कारखाने Number of working factories (4)	कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या Average daily workers employed (5)	Industry (3)	District (2)
1	मुंबई	2(म) (i)	216	9498	2(म) (i)	Mumbai
2	मुंबई (उप-प्रांश)	2(म) (i) विभाज ८५	-- --	-- --	2(म) (i) Section 85	Mumbai (Sub.)
3	ठाजे	2(म) (i)	30	2,151	2(म) (i)	Thane
4	रायजड	2(म) (i)	37	7,525	2(म) (i)	Raigad
5	रत्नाजिरी	2(म) (i) विभाज ८५	24 --	1,125 --	2(म) (i) Section 85	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	2(म) (i) विभाज ८५	13 --	450 --	2(म) (i) Section 85	Sindhudurg
7	-नाशिक	2(म) (i)	49	11307	2(म) (i)	Nashik
8	धुळे	2(म) (i)	22	1,500	2(म) (i)	Dhule
9	-नांदुरबार	2(म) (i)	--	--	2(म) (i)	Nandurbar
10	जळगाव	2(म) (i) विभाज ८५	42 --	4,175 --	2(म) (i) Section 85	Jalgaon
11	अहमदनगर	2(म) (i) विभाज ८५	28 --	1,120 --	2(म) (i) Section 85	Ahmednagar
12	पुणे	2(म) (i) 2(म) (ii) विभाज ८५	141 -- --	25524 -- --	2(म) (i) 2(म) (ii) Section 85	Pune
13	सातारा	2(म) (i)	35	1,580	2(म) (i)	Satara
14	सांगली	2(म) (i)	26	1,130	2(म) (i)	Sangli
15	सोलापूर	2(म) (i) विभाज ८५	30 --	1,080 --	2(म) (i) Section 85	Solapur
16	कोल्हापूर	2(म) (i)	27	2150	2(म) (i)	Kolhapur
17	औरंगाबाद	2(म) (i)	25	1098	2(म) (i)	Aurangabad
18	जालना	2(म) (i) विभाज ८५	09 1	203 5	2(म) (i) Section 85	Jalna
19	परभजी	2(म) (i)	13	1,029	2(म) (i)	Parbhani
20	हिंगोली	2(म) (i)	4	150	2(म) (i)	Hingoli
21	बीड	2(म) (i)	13	286	2(म) (i)	Beed
22	-नांदेड	2(म) (i)	14	1,342	2(म) (i)	Nanded
23	उस्मानाबाद	2(म) (i) विभाज ८५	8 1	438 7	2(म) (i) Section 85	Osmanabad
24	लातूर	2(म) (i)	11	1026	2(म) (i)	Latur
25	बुलढाजा	2(म) (i)	21	584	2(म) (i)	Buldhana
26	अकोला	2(म) (i) विभाज ८५	26 1	803 9	2(म) (i) Section 85	Akola
27	वाशिम	2(म) (i)	9	252	2(म) (i)	Washim
28	अमरावती	2(म) (i)	17	473	2(म) (i)	Amravati
29	यवतमाळ	2(म) (i)	12	334	2(म) (i)	Yavatmal
30	वर्धा	2(म) (i) विभाज ८५	11 1	1937 4	2(म) (i) Section 85	Wardha
31	-नागपूर	2(म) (i)	47	9,133	2(म) (i)	Nagpur
32	भंडारा	2(म) (i)	9	423	2(म) (i)	Bhandara
33	गोंदिया	2(म) (i)	4	133	2(म) (i)	Gondiya
34	चंद्रपूर	2(म) (i)	12	3,873	2(म) (i)	Chandrapur
35	गडचिरोली	2(म) (i)	5	133	2(म) (i)	Gadchiroli

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.3

खाजगी क्षेत्रात नोंदविलेल्या कारखान्यांची व त्यातील सरासरी कामगारांची उद्योग गटानुसार संख्या
Number of Registered Working Factories and Average Daily Workers Employed Categorywise in Private Sector
(2007)

अ.क्र. Sr. No.	जिल्हा (1)	उद्योग (2)	चालू कारखाने Number of working factories (4)	कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या Average daily workers employed (5)	उद्योग (3)	जिल्हा (2)
1	मुंबई	२(म) (i) २(म) (ii) विभाज ८५			2(m) (i) 2(m) (ii) Section 85	Mumbai
2	मुंबई (उप-गजरा)	२(म) (i) २(म) (ii) विभाज ८५	6270 66 613	275692 2902 26954	2(m) (i) 2(m) (ii) Section 85	Mumbai (Sub.)
3	ठाजे	२(म) (i) २(म) (ii) विभाज ८५	3619 7 857	137865 200 5999	2(m) (i) 2(m) (ii) Section 85	Thane
4	रायजड	२(म) (i) २(म) (ii) विभाज ८५	829 2 225	95768 109 1035	2(m) (i) 2(m) (ii) Section 85	Raigad
5	रत्नाजिरी	२(म) (i) २(म) (ii) विभाज ८५	201 -- 107	7981 -- 415	2(m) (i) 2(m) (ii) Section 85	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	२(म) (i) २(म) (ii) विभाज ८५	58 10 72	1840 180 360	2(m) (i) 2(m) (ii) Section 85	Sindhudurg
7	नाशिक	२(म) (i) २(म) (ii) विभाज ८५	1277 2 274	119405 67 1930	2(m) (i) 2(m) (ii) Section 85	Nashik
8	धुळे	२(म) (i) २(म) (ii) विभाज ८५	207 -- 173	11000 -- 1300	2(m) (i) 2(m) (ii) Section 85	Dhule
9	नांदुरबार	२(म) (i) २(म) (ii) विभाज ८५	-- -- --	-- -- --	2(m) (i) 2(m) (ii) Section 85	Nandurbar
10	जळगाव	२(म) (i) २(म) (ii) विभाज ८५	576 10 275	45780 560 1925	2(m) (i) 2(m) (ii) Section 85	Jalgaon
11	अहमद-गजरा	२(म) (i) २(म) (ii) विभाज ८५	318 -- 228	18990 -- 912	2(m) (i) 2(m) (ii) Section 85	Ahmednagar
12	पुजे	२(म) (i) २(म) (ii) विभाज ८५	3146 14 306	178688 280 1612	2(m) (i) 2(m) (ii) Section 85	Pune
13	सातारा	२(म) (i) २(म) (ii) विभाज ८५	332 3 116	27650 80 590	2(m) (i) 2(m) (ii) Section 85	Satara
14	सांजली	२(म) (i) २(म) (ii) विभाज ८५	534 -- 282	17770 -- 1045	2(m) (i) 2(m) (ii) Section 85	Sangli
15	सोलापूर	२(म) (i) २(म) (ii) विभाज ८५	426 6 4036	1113 144 32288	2(m) (i) 2(m) (ii) Section 85	Solapur
16	कोल्हापूर	२(म) (i) २(म) (ii) विभाज ८५	1189 8 399	45250 290 1540	2(m) (i) 2(m) (ii) Section 85	Kolhapur

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.3--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(3)	(2)
17	औरंगाबाद	२(म) (i)	641	45320	2(m) (i)	Aurangabad
		2(म) (ii)	2	45	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	121	815	Section 85	
18	जालना	२(म) (i)	150	5219	2(m) (i)	Jalna
		2(म) (ii)	--	--	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	30	180	Section 85	
19	परभजी	२(म) (i)	61	5972	2(m) (i)	Parbhani
		2(म) (ii)	--	--	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	44	159	Section 85	
20	हिंगोली	२(म) (i)	13	811	2(m) (i)	Hingoli
		2(म) (ii)	--	--	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	19	74	Section 85	
21	बीड	२(म) (i)	48	4215	2(m) (i)	Beed
		2(म) (ii)	--	--	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	34	208	Section 85	
22	नांदेड	२(म) (i)	53	8184	2(m) (i)	Nanded
		2(म) (ii)	--	--	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	117	449	Section 85	
23	उस्मानाबाद	२(म) (i)	24	5646	2(m) (i)	Osmanabad
		2(म) (ii)	--	--	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	26	124	Section 85	
24	लातूर	२(म) (i)	76	6290	2(m) (i)	Latur
		2(म) (ii)	--	--	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	68	295	Section 85	
25	बुलढाजा	२(म) (i)	301	10682	2(m) (i)	Buldhana
		2(म) (ii)	--	--	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	111	779	Section 85	
26	अकोला	२(म) (i)	384	14490	2(m) (i)	Akola
		2(म) (ii)	3	67	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	125	876	Section 85	
27	वाशिम	२(म) (i)	82	3403	2(m) (i)	Washim
		2(म) (ii)	--	--	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	53	375	Section 85	
28	अमरावती	२(म) (i)	200	8732	2(m) (i)	Amaravati
		2(म) (ii)	2	49	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	151	1051	Section 85	
29	यवतमाळ	२(म) (i)	184	6805	2(m) (i)	Yeotmal
		2(म) (ii)	25	612	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	77	539	Section 85	
30	वर्धा	२(म) (i)	74	14449	2(m) (i)	Wardha
		2(म) (ii)	--	--	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	42	143	Section 85	
31	नाजपूर	२(म) (i)	808	147743	2(m) (i)	Nagpur
		2(म) (ii)	10	273	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	589	2321	Section 85	
32	भंडारा	२(म) (i)	60	11947	2(m) (i)	Bhandara
		2(म) (ii)	--	--	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	61	243	Section 85	
33	गोंदिया	२(म) (i)	41	2431	2(m) (i)	Gondiya
		2(म) (ii)	--	--	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	67	203	Section 85	
34	चंद्रपूर	२(म) (i)	121	7711	2(m) (i)	Chandrapur
		2(म) (ii)	--	--	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	73	323	Section 85	
35	गडचिरोली	२(म) (i)	47	2232	2(m) (i)	Gadchiroli
		2(म) (ii)	--	--	2(m) (ii)	
		विभाज ८५	9	43	Section 85	

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 26.4

माजी सैनिक, मागासवर्गीय व अनुसूचित जातीच्या कर्मचा-यांचे वर्षवार अभिवेदन
 Yearwise representation of Scheduled Castes, Backward Classes and Ex-Servicemen
 (2006-07)

सेवा वर्ग Service Groups (1)	मंजूर केलेल्या जागा ३१ मार्च २००७ रोजी Sanctioned Posts as on 31st March, 2007 (2)	भरलेल्या जागा Filled posts (3)	अनुसूचित जातीचे कर्मचारी Scheduled Castes employees (4)	मागासवर्गीय कर्मचारी Backward Class employees (5)	माजी सैनिक कर्मचारी Ex-Servicemen employees (6)
वर्ग Group—					
वर्ज-एज Class-I वर्ज-दो-ए Class-II वर्ज-ती-ए Class-III वर्ज-चार Class-IV	56 116 620 153	23 68 567 138	6 8 111 58	16 45 287 131	0 0 1 17
एज / Total	945	796	183	479	18

आधार - सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई

Source — Directorate of Employment, Government of Maharashtra, Navi Mumbai

26. कामगार व सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / Table No. 26.5

रोजगार विनिमय केंद्रानुसार नोंदणी झालेल्या अर्जदारांची, नोकरी मिळालेल्यांची व जाहिर झालेल्या रिकाम्या जागांची संख्या
Registration, Placing and Vacancies Notified by Employment & Self-employment Guidance Centres

अ.क्र. Sr. No.	बाब (2)	1970-71 (3)	1980-81 (4)	1990-91 (5)	2001* (6)	2002* (7)	2004* (8)	2005* (9)	2006* (10)	Item (2)
1	-नोंदणी झालेले	4,14,522	456,047	6,22,580	6,23,225	6,22,998	6,41,020	6,45,222	6,08,064	Registration
2	-नोकरी मिळालेले	39,767	40,127	31,122	12,455	9,542	14,261	13,936	14,774	Placements
3	जाहिर झालेल्या रिकाम्या जागा	86,756	85,526	64,032	32,277	30,951	69,285	44,208	68,321	Vacancies notified
4	सादर केलेले	3,41,603	553,314	5,36,809	2,40,422	3,18,074	3,33,061	4,57,569	6,15,637	Submission
5	वर्षाच्या शेवटी चालू -नोंदवहीत असलेल्यांची संख्या	3,60,824	1267,607	30,22,112	44,19,739	42,03,271	30,61,554	40,00,280	36,08,459	No. of candidates on live register at the end of the year
6	शिल्लक असलेल्या रिकाम्या जागा	25,077	74,297	55,889	39,478	40,870	45,757	47,873	60,085	Vacancies Outstanding
7	रोजगार विनिमय केंद्राचा उपयोग करणारे मालक	18,272	17,080	14,079	6,009	6,733	25,121	7,724	7,698	Employers using Employment Exchanges

टिप - * आकडे कॅलेंडर वर्षासाठी दिले आहेत.

Note : Figures are given for Calender year.

आधार - सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई

Source – Directorate of Employment, Government of Maharashtra, Navi Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.6

उद्योगांच्या प्रकारानुसार रोजगार/ Industrywise Employment

अ.क्र. Sr. No. (1)	वर्ष Year (2)	शासकीय Government (3)	निम-शासकीय Semi- Government (4)	खाजगी / Private				एकूण Total (9)	एकूण सर्व (३+४+९) Grand Total (3+4+9) (10)
				उद्योग Industrial Sector (5)	व्यापार Trade (6)	वाहतूक आणि दळणवळण Transport and Communication (7)	इतर Others (8)		
1	1970-71	8,35,136	6,47,759	8,97,177	70,028	7,566	1,86,030	1,60,801	26,43,696
2	1980-81	9,34,072	9,87,270	10,39,256	53,460	7,579	2,60,191	3,60,486	32,81,828
3	1990-91	9,90,367	12,91,297	9,47,872	53,061	6,909	3,97,649	14,05,491	36,87,155
4	2000-01	9,33,568	13,27,468	8,67,373	56,015	16,234	4,93,847	14,33,469	36,94,505
5	2001-02	9,19,755	13,12,587	8,23,907	56,454	16,423	5,05,512	14,02,296	36,34,638
6	2002-03	9,11,164	12,93,764	7,98,363	65,027	16,874	5,08,042	13,88,306	35,93,234
7	2003-04	8,95,777	12,75,801	7,81,842	41,739	19,025	5,49,680	13,92,286	35,63,864
8	2004-05	8,80,767	12,56,869	7,60,131	42,352	19,926	5,80,940	14,03,313	35,40,949
9	2005-06	8,77,488	12,66,959	7,43,843	41,412	20,460	6,65,274	14,70,989	36,15,436
10	2006-07	8,86,890	12,93,700	7,64,885	66,595	21,610	7,12,717	15,65,807	37,46,397

आधार - सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई

Source — Directorate of Employment, Govt. of Maharashtra, Navi Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / Table No. 26.7

खाणी, मळे, बंदरे इत्यादी मधील रोजगार Employment in Mines, Plantation, Harbour Ports, etc.

उद्योग गट Industry Groups (1)	1970-71			1980-81			1990-91			2000-01			2001-02		
	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector (2)	खाजगी क्षेत्र Private Sector (3)	एकूण Total (4)	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector (5)	खाजगी क्षेत्र Private Sector (6)	एकूण Total (7)	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector (8)	खाजगी क्षेत्र Private Sector (9)	एकूण Total (10)	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector (11)	खाजगी क्षेत्र Private Sector (12)	एकूण Total (13)	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector (14)	खाजगी क्षेत्र Private Sector (15)	एकूण Total (16)
खाणी Mines	6,263	9,502	15,765	28,020	1,935	29,955	53,045	1,377	54,422	41,882	280	405	41,243	322	42,710
मळे Plantations	--	--	--	43	--	43	750	--	750	146	231	208	349	115	256
बंदरे Harbours Ports	19,540	3,921	23,461	3,779	948	4,727	7,417	853	8,270	9,638	724	679	10,233	770	10,076
उद्योग गट Industry Groups (1)	2002-03			2003-04			2004-05			2005-06			2006-07		
	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector (2)	खाजगी क्षेत्र Private Sector (3)	एकूण Total (4)	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector (5)	खाजगी क्षेत्र Private Sector (6)	एकूण Total (7)	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector (8)	खाजगी क्षेत्र Private Sector (9)	एकूण Total (10)	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector (11)	खाजगी क्षेत्र Private Sector (12)	एकूण Total (13)	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector (14)	खाजगी क्षेत्र Private Sector (15)	एकूण Total (16)
खाणी Mines	41,607	0	41,607	N.A.	N.A.	N.A.	39,418	553	39,971	38,655	558	39,213	30,272	567	30,839
मळे Plantations	144	0	144	N.A.	N.A.	N.A.	65	99	164	65	81	196	23,481	7,090	30,571
बंदरे Harbours Ports	8,895	0	8,895	N.A.	N.A.	N.A.	8,635	2,063	10,698	8,533	1,757	10,290	8,066	2,381	10,447

आधार - सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई

Source - Directorate of Employment, Government of Maharashtra, Navi Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.8

खाजगी आणि सार्वजनिक क्षेत्रातील अंदाजित रोजगार
Estimated Employment in Private and Public Sector

अ.क्र. Sr. No.	वर्ष Year	सार्वजनिक क्षेत्र Public Sector				खाजगी क्षेत्र Private Sector		एकूण Total
		केंद्र शासन Central Government (3)	राज्य शासन State Government (4)	निम सरकारी Semi- Government (5)	स्थानिक संस्था Local Bodies (6)	मोठे Large (7)	लहान Small (8)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
1	1970-71	4,30,885	4,04,161	2,44,570	4,03,189	10,97,771	62,707	26,43,283
2	1980-81	4,95,884	4,38,188	4,93,507	4,93,763	12,92,135	68,351	32,81,828
3	1990-91	4,81,109	5,09,258	6,91,690	5,99,607	13,30,084	75,407	36,87,155
4	2000-01	4,21,351	5,12,217	6,62,180	6,65,288	13,54,920	78,549	36,94,505
5	2001-02	4,17,374	5,02,381	6,52,353	6,60,234	13,22,971	79,325	36,34,638
6	2002-03	4,13,872	4,97,292	6,37,722	6,56,042	13,07,190	81,116	35,93,234
7	2003-04	4,07,089	4,88,688	6,21,522	6,54,279	13,10,975	81,311	35,63,864
8	2004-05	3,95,397	4,85,370	6,05,320	6,53,349	13,18,112	85,201	35,40,949
9	2005-06	3,90,503	4,86,985	5,97,159	6,69,800	13,72,799	98,190	36,15,436
10	2006-07	3,84,715	5,02,175	6,21,718	5,36,333	14,58,017	1,07,790	36,10,748

आधार - सेवायोजन संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, नवी मुंबई

Source — Directorate of Employment, Government of Maharashtra, New Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / Table No. 26.9

राज्य लोकसेवा आयोगाद्वारे जाहिरात दिलेल्या पदांची व शिफारस केलेल्या उमेदवारांची संख्या

No. of Posts advertised and candidates recommended by the State Public Service Commission

अ.क्र. Sr. No.	वर्ष Year	सरळ प्रवेश किंवा मुलाखतीद्वारे भरती (राज्य सरकार) Direct recruitment or by interview method (State Government)				बृहन्मुंबई महानगरपालिका व बृहन्मुंबई विद्युत पुरवठा व परिवहन मंडळे Municipal Corporation of Brihan Mumbai and Bombay Electricity supply and transport undertaking				स्पर्धा परिक्षाद्वारे भरती (राज्य सरकार) Recruitment by Competitive Examination (State Government)				
		जाहिरात दिलेली रिक्त पदे Vacant Post advertised	अर्जदारांची संख्या No. of applicants	मुलाखतीला आलेले उमेदवार Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार Candidates recommen- ded	जाहिरात दिलेली रिक्त पदे Vacant Post advertised	अर्जदारांची संख्या No. of applicants	मुलाखतीला आलेले उमेदवार Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार Candidates recommen- ded	जाहिरात दिलेली रिक्त पदे Vacant Post advertised	अर्जदारांची संख्या No. of applicants	मुलाखतीला आलेले उमेदवार Candidates interviewed	शिफारस केलेले उमेदवार Candidates recommen- ded	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	
1	1970-71	...	445	5,626	1,326	416	7	156	47	5	1,615	23,383	592	1,733
2	1980-81	...	799	7,341	2,198	549	44	794	236	29	1,776	78,987	1,040	1,549
3	1990-91	...	1,043	20,162	2,233	626	82	223	154	51	1,415	1,01,316	1,092	1,260
4	2000-01	...	840	27,621	3,111	1,147	1	-	-	-	238	3,35,530	1,944	760
5	2001-02	...	1,074	12,173	2,999	835	-	-	-	-	1,021	4,480	1,132	438
6	2002-03	...	499	18,634	1,420	395	47	72	15	9	1,097	4,41,901	4,074	571
7	2003-04	...	274	11,622	575	225	11	22	16	5	855	32,258	1,265	467
8	2004-05	...	216	8,689	633	184	13	308	30	7	1,782	3,07,342	2,634	549
9	2005-06	...	276	6,174	585	167	66	114	43	20	1,737	4,56,705	2,055	461
10	2006-07	...	242	5,720	473	123	--	--	--	--	1,160	17,012	2,896	1,162

टीप - (१) स्तंभ ३, ७ व ११ मधील आकडे लोकसेवा आयोगाने संबंधित वर्षात जाहिरात दिलेल्या पदांची आहेत.

(२) स्तंभ ३ ते ५, ७ ते ९ व ११ ते १३ मधील आकडे भरती केलेल्यांचे आहेत.

(३) माहिती संकलित करतांना ज्यांच्या भरतीबद्दलचे निर्णय वर्ष अखेर अनिर्णित आहेत, अशांचा समावेश केलेला नाही.

आधार - महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई

Note.- (1) Figures under column 3, 7 and 11 relates to those posts which were advertised by the commission in the concerned year.

(2) Figures under column 3 to 5, 7 to 9 and 11 to 13 contains the information for which recruitment action was completed during the year.

(3) Those recruitment cases which were incomplete at the end of the year has not been taken into account while compiling the information.

Source - Maharashtra Public Service Commission, Mumbai.

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.10

महाराष्ट्रातील औद्योगिक दुखापतींची संख्या
Industrial Injuries in Maharashtra State

वर्ष Year	प्राणघातक Fatal		प्राणघातक नसलेले Non-fatal		एकूण Total	
	संख्या Number	दर Frequency rate	संख्या Number	दर Frequency rate	संख्या Number	दर Frequency rate
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
1 1970-71	108	N.A.	51,989	N.A.	52,097	N.A.
2 1980-81	133	0.04	85,898	27.54	86,031	27.58
3 1990-91	151	0.04	31,069	9.86	31,220	9.90
10 2001	177	0.07	9,159	3.95	9,336	4.03
11 2002	150	0.06	7594	3.39	7744	3.45
10 2005	173	0.09	4,137	2.76	4,310	1.75
11 2006	321	N.A.	3,204	N.A.	3,525	N.A.
12 2007	220	N.A.	2,791	N.A.	3,011	N.A.

टीप:- N. A. - उपलब्ध नाही / Not Available

* आकडे कॅलेंडर वर्षासाठी दिले आहेत./ Figures are given for Calender year.

आधार - औद्योगिक सुरक्षा आणि आरोग्य संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Directorate of Industrial Safety and Health, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक/Table No. 26.11

अपघात झालेल्या कामगारांची संख्या व त्यांना भरपाईपोटी दिलेली रक्कम
Number of workers who were involved in accidents and compensation paid to them
(2007)

अ.क्र. Serial No.	वर्ग	कारखान्यांची संख्या No. of Factories (3)	कामावरील कामगारांची दैनिक सरासरी संख्या Average number of workers employed per day		वर्षभरात ज्यांना अंतिम भरपाई दिली अशी प्रकरणे/दुखापतीची प्रकरणे No. of cases/injuries in which case final compensation was paid during the year			भरपाईपोटी दिलेली रक्कम (हजार रुपये) Amount of compensation paid (Thousand Rs.)			Catagory (2)
			(प्रौढ) (Adult) (4)	(बालके) (Minors) (5)	मृत्यु Death (6)	कायम अपंगत्व Permanent disablement (7)	तात्पुरते अपंगत्व Temporary disablement (8)	मृत्यु Death (9)	कायम अपंगत्व Permanent disablement (10)	तात्पुरते अपंगत्व Temporary disablement (11)	
1	जारजाने	37	1,00,855	1	9	108	450	8,65,807	10,54,607	67,04,743	Factories
2	जाजी	2	1,703	0	1	0	4	36,274	0	61,925	Mines
3	बसेस	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Buses
4	जोदी व बंदरे	2	4	0	0	0	0	0	0	0	Docks and Ports
5	इमारत व बांधजाम	5	3,106	0	4	15	0	13,37,943	17,75,900	0	Building and construction
6	नगरपालिका	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Municipalities
7	बंब	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Boilers
8	स्फोटके	15	1,981	0	0	0	2	0	0	27,941	Explosive
9	विद्युत पुरवठा संस्था	89	48,604	0	12	7	923	44,92,140	0	3,57,50,320	Electricity-supply companies
10	चित्रपट कंपनी	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Cinema film manfg. companies
10	रेल्वे	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Railways
11	डाक व तारजाते	0	0	0	0	0	0	0	0	0	Posts and Telegraphs Deptt.
एकूण		150	1,56,253	1	26	130	1,379	67,32,164	28,30,507	4,25,44,929	Total

आधार - श्रमिक भरपाई आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Commissioner for Workmen's Compensation, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.12

उद्योगानुसार संप आणि टाळेबंदीची संख्या / Industrywise Number of Strikes and Lockouts
(2005-06)

संकेतांक Code	उद्योग (2)	काम थांबणा-या प्रकारांची संख्या Number of work stoppages		गुंतलेल्या कामगारांची संख्या Number of workers involved	वाया गेलेले एकूण मनुष्य दिवसांची संख्या Number of mandays lost	Industry (2)
		संप Strikes (3)	टाळेबंदी Lockouts (4)			
23	वस्त्रनिर्माज	--	1	35	10,815	Textile
35	अभियांत्रिजी	1	4	1,978	6,11,202	Engineering
31	रासाय-गीज	1	--	10	3,090	Chemical
37	संजीर्ज	--	1	66	20,394	Miscellaneous
	एकूज	2	6	2,089	6,45,501	Total

आधार - कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source — Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार व सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / Table No. 26.13

औद्योगिक तंटे / Industrial Disputes

वर्ष आणि महिने Year and Months	कापड गिरण्या Textiles				यंत्रोत्पादक कारखाने Engineering				संकीर्ण Miscellaneous				एकूण Total			
	संपांची संख्या	संपावरील कामगारांची संख्या	वाया गेलेले मनुष्य दिवस (संख्या)		संपांची संख्या	संपावरील कामगारांची संख्या	वाया गेलेले मनुष्य दिवस (संख्या)		संपांची संख्या	संपावरील कामगारांची संख्या	वाया गेलेले मनुष्य दिवस (संख्या)		संपांची संख्या	संपावरील कामगारांची संख्या	वाया गेलेले मनुष्य दिवस (संख्या)	
	No. of strikes	No. of workers involved	No. of mandays lost	No. of strikes	No. of workers involved	No. of mandays lost	No. of strikes	No. of workers involved	No. of strikes	No. of workers involved	No. of mandays lost	No. of strikes	No. of workers involved	No. of strikes	No. of workers involved	No. of mandays lost
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)
1960	37	1,00,469	5,877	1,63,833	49	32,265	--	1,87,992	176	1,34,219	3,607	6,49,628	262	2,66,953	9,484	10,01,453
1970	102	1,69,990	6,959	6,19,684	222	52,663	4,542	6,19,929	344	1,26,382	1,856	10,12,102	668	34,90,351	13,357	22,51,715
1980	62	60,946	5,590	2,25,794	101	31,049	688	20,00,134	165	55,769	1,000	27,11,130	331	1,47,764	7,278	49,37,058
1990	13	11,741	10	23,55,923	69	13,362	520	14,09,316	41	9,399	422	11,68,935	123	34,502	952	49,34,174
1998	49	9394	-	2,38,693	136	30,187	--	6,67,434	128	8,638	--	2,14,735	313	50,199	--	11,41,036
1999	38	3,971	-	1,11,334	106	36,850	--	9,29,194	63	2,285	--	59,291	207	43,106	--	11,34,879
जा-नेवारी / January 2005	1	35	--	875	4	1,978	--	43,450	2	76	--	1,900	7	2,089	--	52,225
फेब्रुवारी / February 2005	1	35	--	840	4	1,978	--	47,472	2	76	--	1,804	7	2,089	--	50,136
मार्च / March 2005	1	35	--	945	4	1,978	--	53,406	2	76	--	2,052	7	2,089	--	56,403
एप्रिल/April 2005	1	35	--	910	4	1,978	--	51,428	2	76	--	1,976	7	2,089	--	54,314
मे / May 2005	1	35	--	910	4	1,978	--	51,428	2	76	--	1,976	7	2,089	--	54,314
जून / June 2005	1	35	--	910	4	1,978	--	51,428	2	76	--	1,976	7	2,089	--	54,314
जुलै / July 2005	1	35	--	875	4	1,978	--	49,450	2	76	--	1,900	7	2,089	--	52,225
ऑगस्ट / August 2005	1	35	--	910	4	1,978	--	51,428	2	76	--	1,976	7	2,089	--	54,314
सप्टेंबर / September 2005	1	35	--	910	4	1,978	--	51,428	2	76	--	1,976	7	2,089	--	54,314
ऑक्टोबर / October 2005	1	35	--	910	4	1,978	--	51,428	2	76	--	1,976	7	2,089	--	54,314
नोव्हेंबर / November 2005	1	35	--	910	4	1,978	--	51,428	2	76	--	1,976	7	2,089	--	54,314
डिसेंबर / December 2005	1	35	--	910	4	1,978	--	51,428	2	76	--	1,976	7	2,089	--	54,314

आधार - कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई
Source - Commissioner for Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.14

सभासद संख्येनुसार कामगार संघटना

Distribution of Trade Unions According to their membership size
(2006-07)

अनु क्रमांक Sr. No. (1)	सभासदाचा गट (2)	कामगार संघटनांची एकूण संख्या Total Number of Trade Unions (3)	विवरणपत्र सादर करणा-या कामगार संघटना Number of Trade Unions submitting the returns (4)	स्तंभ ४ ची स्तंभ ३ शी टक्केवारी Percentage of Col. 4 to Col. 3 (5)	सभासद (संख्या) Membership (No.) (6)	संघटना Group of Members (7)
1	५० पेजा जमी	2,169	139	6.41	3,941	Below 50
2	५० जिंवा अधिज पज ३०० हू-१ जमी	3,270	482	14.74	1,06,589	50 and above but below 300
3	३०० आजि अधिज	3,435	285	8.30	8,17,844	300 and above
	एज्ज सर्व जट	8,874	906	10.21	9,28,374	Total All Groups

आधार - कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source —Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.15

शेतमजूर आणि कुशल कामगार यांना मिळणारे वेतन
Wages paid of Agricultural and skilled labourers for the year
(2001-02)

(रुपये/In Rupees)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा (2)	कुशल कामगार Skilled Labour			शेतमजूर Field Labour			इतर शेतमजूर Other Agriculture Labour			District (2)
		सुतार Carpenter (3)	लोहार Blacksmith (4)	चांभार Cobbler (5)	पुरुष Males (6)	स्त्रिया Females (7)	मुले Children (8)	पुरुष Males (9)	स्त्रिया Females (10)	गुराखी Hardsman (11)	
1	मुंबई	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	Mumbai Suburban
3	ठाणे	95.27	85.75	61.60	51.23	42.56	22.25	45.15	37.60	36.42	Thane
4	रायजड	105.92	85.15	66.31	53.60	42.17	23.48	45.33	37.10	36.88	Raigad
5	रत्नाजिरी	90.15	80.56	67.38	57.42	44.23	26.60	53.00	40.25	41.29	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	96.65	83.17	73.04	69.96	51.15	31.98	58.92	44.48	53.13	Sindhudurg
7	नाशिक	73.96	65.22	57.67	53.23	45.75	26.54	49.75	41.96	42.63	Nashik
8	धुळे	65.79	57.73	49.56	43.69	38.63	22.21	40.04	34.83	36.60	Dhule
9	नांदुरबार	111.73	106.08	87.06	60.94	47.69	24.52	51.35	40.15	50.98	Nandurbar
10	जळगाव	125.58	116.64	99.85	63.23	50.67	31.38	55.50	42.67	47.86	Jalgaon
11	अहमदनगर	81.02	70.85	60.96	55.33	45.25	23.96	48.25	39.48	41.33	Ahmednagar
12	पुणे	98.60	87.94	76.54	60.92	46.88	28.35	53.29	42.06	49.69	Pune
13	सातारा	83.92	74.19	66.23	55.92	45.98	25.17	48.48	41.35	55.54	Satara
14	सांगली	86.79	75.31	68.29	57.98	46.92	27.08	50.40	41.90	50.19	Sangli
15	सोलापूर	70.50	60.46	53.23	50.32	42.48	22.63	45.94	37.73	53.38	Solapur
16	कोल्हापूर	88.00	77.40	67.83	59.04	47.17	25.06	53.44	43.29	57.17	Kolhapur
17	औरंगाबाद	70.69	66.18	61.98	47.17	41.02	22.79	43.52	37.44	43.04	Aurangabad
18	जालना	58.91	54.59	49.83	46.69	40.42	27.96	43.35	36.90	40.23	Jalna
19	परभणी	79.40	72.23	64.31	55.10	43.65	27.00	48.81	38.98	50.58	Parbhani
20	हिंगोली	56.94	54.29	51.44	46.67	37.85	22.06	42.85	35.71	40.13	Hingoli
21	बीड	63.89	60.59	57.19	52.71	46.00	22.85	48.23	38.13	45.13	Beed
22	नांदेड	56.71	56.85	55.21	48.69	42.60	21.77	44.98	38.25	41.69	Nanded
23	उस्मानाबाद	57.00	52.50	49.25	48.10	43.04	21.50	45.13	39.02	42.50	Osmanabad
24	लातूर	107.98	101.50	98.83	62.38	44.73	22.90	54.58	41.04	49.00	Latur
25	बुलढाजा	84.93	76.78	66.92	59.65	45.60	30.00	53.67	41.88	58.29	Buldhana
26	अकोला	87.22	77.79	68.10	57.54	45.08	28.29	50.40	41.19	48.77	Akola
27	वाशिम	69.92	64.52	57.29	49.31	40.15	20.90	44.17	35.73	44.32	Washim
28	अमरावती	96.25	86.52	74.46	66.40	50.48	29.15	58.96	45.85	59.54	Amravati
29	यवतमाळ	68.26	60.38	59.54	58.29	48.56	29.77	54.85	46.15	59.48	Yavatmal
30	वर्धा	95.98	82.23	72.08	58.56	43.27	29.50	51.10	39.46	51.33	Wardha
31	नागपूर	100.13	87.25	73.44	59.50	44.35	28.35	52.27	39.73	51.00	Nagpur
32	भंडारा	81.13	71.38	65.13	55.40	41.40	27.25	47.08	36.48	45.00	Bhandara
33	गोंदिया	86.85	75.48	67.73	55.77	40.83	27.38	47.10	36.10	44.94	Gondiya
34	चंद्रपूर	77.25	67.75	58.52	53.48	39.92	25.10	45.65	35.15	45.35	Chandrapur
35	गडचिरोली	75.63	71.81	57.85	48.65	38.46	24.75	43.02	34.52	47.65	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		83.30	74.76	65.60	55.24	44.09	25.77	49.08	39.47	47.30	Maharashtra State

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.16

कारखान्यात काम करणा-या स्त्रियांची संख्या व त्यांना दिलेले प्रसुतीविषयक फायदे
Yearwise Number of Female Workers Employed in Factories and Maternity Benefits Given

अ.क्र. Sr.No.	माहिती	1960-61	1970-71	1980-81	1990-91	2001-02	2007-08	Particulars
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	संस्थांसाठीचे प्रसुतीविषयक फायदे उपलब्ध असलेल्या संस्थांची संख्या	1,498	2,300	3,704	561	778	1,754	No. of Establishment covered by the Establishment maternity benefits etc.
2	विवरणपत्र सादर करणा-या संस्थांची संख्या	1,072	623	2,192	474	555	677	No. of Establishment making returns.
3	विवरणपत्र सादर करणा-या संस्थातील काम करणा-या स्त्रियांची सरासरी दैनिक संख्या	32,513	7,798	25,629	10,957	11,322	10,946	Average daily number of women employed in establishments making returns.
4	प्रसुतीविषयक फायद्याची मागणी करणा-या स्त्रियांची वर्षातील संख्या	493	171	425	283	321	325	No. of women who claimed maternity benefit during the year.
5	पूर्ण किंवा अर्ध्या मागण्या मान्य केलेल्यांची संख्या	493	147	234	282	29,142	141	No. of claims accepted and paid either fully or partially.
6	बोनससहित प्रसुतीच्या फायद्यासह देण्यात आलेली एकूण रक्कम (रुपयात)	14,367	77,158	4,60,401	13,01,875	44,87,496	43,77,749	Total amount of maternity benefit paid including bonus (in Rs.)
7	प्रसुती पूर्व स्थितीचे फायदे घेऊन काम करणा-या स्त्रियांच्या प्रकरणांची संख्या	--	--	--	--	--	17	No. of cases in which women enjoyed fully maternity benefits prior to confinements.
8	देण्यात आलेली सरासरी रक्कम (रुपयात)	--	648	6,752	--	--	20,37,710	Average Amount paid (in Rs.)

आधार - मुख्य निरीक्षक कारखाने, कारखाने निरीक्षण कार्यालय, मुंबई

Source — Chief Inspector of Factories, Mumbai

26. कामगार व सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / Table No. 26.17

सुती कापड उद्योग व यंत्रोत्पादन कारखान्यातील निवडक केंद्रातील गैरहजेरी
Absenteeism in Cotton Textile and Engineering Industries at Selected Centres
(2002-03)

(टक्केवारी / Percentage)

वर्ष आणि महिने Year and Months	सुती कापड उद्योग Cotton Textile Industry								रसायने व रासायनिक पदार्थांचे उत्पादन Chemical and Chemical Products			धातुचे उत्पादन Metal Products		
	मुंबई Mumbai	जळगाव Jalgaon	सोलापूर Solapur	औरंगाबाद Aurangabad	नांदेड Nanded	नागपूर Nagpur	इतर केंद्र Other Centres	एकूण केंद्र Total Centres	मुंबई Mumbai	ठाणे Thane	पुणे Pune	मुंबई Mumbai	रायगड Raigad	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	
	1965	19.26	14.07	15.01	--	13.87	21.38	12.81	18.33	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.
	1970	19.23	11.50	25.40	15.89	32.63	21.24	15.30	19.60	--	--	--	--	--
	1980	24.04	22.07	37.71	15.95	27.73	19.54	22.59	24.38	18.14	17.06	13.41	16.30	13.97
	1990	17.99	18.38	17.41	20.59	34.85	25.17	22.94	18.93	19.96	19.11	--	20.69	15.44
	1995	17.26	21.40	20.64	10.18	24.01	24.42	22.22	17.91	18.46	15.84	--	16.78	--
	1998	19.58	14.22	26.11	14.38	20.92	16.89	25.82	19.84	17.11	18.54	--	39.87	--
एप्रिल / April	2005	11.72	0.00	22.03	18.90	0.00	0.00	0.00	12.06	0.00	0.00	0.00	12.52	0.00
मे / May	2005	17.58	0.00	29.79	27.22	0.00	0.00	82.50	21.58	0.00	0.00	0.00	20.69	0.00
जून / June	2005	14.33	0.00	19.49	0.00	20.36	0.00	55.53	17.58	0.00	0.00	0.00	18.79	0.00
जुलै / July	2005	13.27	0.00	22.00	13.96	0.00	0.00	22.55	13.88	0.00	0.00	0.00	17.67	0.00
ऑगस्ट / August	2005	14.95	0.00	18.88	0.00	0.00	0.00	18.39	15.32	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
सप्टेंबर / September	2005	9.50	0.00	17.57	19.67	18.65	0.00	41.76	13.11	0.00	0.00	0.00	18.98	0.00
ऑक्टोबर / October	2005	8.51	0.00	0.00	13.97	0.00	0.00	37.61	11.25	0.00	0.00	0.00	15.39	0.00
नोव्हेंबर / November	2005	9.03	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	53.33	12.87	0.00	0.00	0.00	18.80	0.00
डिसेंबर / December	2005	8.42	0.00	17.83	15.69	21.43	0.00	34.16	12.30	0.00	0.00	0.00	16.97	0.00
जानेवारी / January	2006	7.31	0.00	15.09	0.00	18.57	0.00	33.32	9.78	0.00	0.00	0.00	9.63	0.00
फेब्रुवारी / February	2006	11.50	0.00	17.86	0.00	19.04	0.00	0.00	12.03	0.00	0.00	0.00	11.40	0.00
मार्च / March	2006	8.41	0.00	19.53	0.00	0.00	0.00	37.61	11.47	0.00	0.00	0.00	9.61	0.00

तक्ता क्रमांक / Table No. 26.17 —contd.

वर्ष आणि महिने Year and Months (1)	विद्युत यंत्र सामुग्री व्यतिरिक्त यंत्र सामुग्री Machinery except electrical machinery					विद्युत यंत्र सामुग्री Electrical machinery		परिवहन सामुग्री Transport equipment			पेट्रोलियम व दगडी कोळसा या पदार्थांचे उत्पादन Petroleum and coal products
	मुंबई Mumbai (15)	पुणे Pune (16)	सातारा Satara (17)	सोलापूर Solapur (18)	कोल्हापूर Kolhapur (19)	मुंबई Mumbai (20)	पुणे Pune (21)	मुंबई Mumbai (22)	ठाणे Thane (23)	पुणे Pune (24)	मुंबई Mumbai (25)
1965	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.
1970	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.	N. A.
1980	16.13	14.04	12.11	16.04	10.93	15.91	14.68	22.48	13.31	N. A.	N. A.
1990	16.35	14.87	10.92	14.62	10.56	13.64	13.42	23.13	15.41	11.18	N. A.
1995	18.24	13.86	--	9.56	10.62	15.76	--	22.64	13.32	9.67	N. A.
1998	19.46	17.33	--	13.07	--	--	--	19.90	--	9.29	--
एप्रिल/April	2005	11.12	11.16	0.00	0.00	0.00	0.00	29.80	0.00	0.00	0.00
मे / May	2005	21.77	16.49	0.00	0.00	0.00	0.00	30.38	0.00	0.00	0.00
जून / June	2005	15.89	10.99	0.00	0.00	0.00	0.00	22.18	0.00	0.00	0.00
जुलै / July	2005	13.62	9.04	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
ऑगस्ट / August	2005	7.08	10.39	0.00	0.00	0.00	0.00	27.97	0.00	0.00	0.00
सप्टेंबर / September	2005	9.12	10.06	0.00	0.00	0.00	0.00	29.82	0.00	0.00	0.00
ऑक्टोबर / October	2005	7.61	9.13	0.00	0.00	0.00	0.00	27.55	0.00	0.00	0.00
नोव्हेंबर / November	2005	15.95	13.81	0.00	0.00	0.00	30.49	0.00	0.00	0.00	0.00
डिसेंबर / December	2005	12.82	12.19	0.00	0.00	0.00	0.00	25.52	0.00	0.00	0.00
जानेवारी / January	2006	0.00	8.43	0.00	0.00	0.00	0.00	28.74	0.00	0.00	0.00
फेब्रुवारी / February	2006	9.93	11.71	0.00	0.00	0.00	0.00	27.90	0.00	0.00	0.00
मार्च / March	2006	6.94	10.44	0.00	0.00	0.00	0.00	26.89	0.00	0.00	0.00

N. A.— माहिती उपलब्ध नाही / Information not available

आधार - कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source -Commissioner Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.18

श्रमिक नुकसान भरपाई कायदा, १९२३ खालील प्रकरणे
Cases Decided Under Workmen's Compensation Act, 1923
(2007)

अनुक्रमांक Sr.No.	जिल्हा	लढविलेली प्रकरणे contested Cases	न लढविलेली प्रकरणे Non-contested Cases	समझोता झालेली प्रकरणे Cases of Agreements	District																																																																																																																																																																																																
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(2)																																																																																																																																																																																																
1	मुंबई	127	69	74	Mumbai Mumbai Suburban																																																																																																																																																																																																
2	मुंबई उप-नगर					3	ठाजे	65	90	64	Thane	4	रायजड	22	11	--	Raigad	5	रत्नाजिरी	2	--	--	Ratnagiri	6	सिंधुदुर्ग	--	1	1	Sindhudurg	7	नाशिक	15	--	--	Nashik	8	धुळे	30	28	10	Dhule	9	नांदुरबार	6	3	--	Nandurbar	10	जळगाव	43	01	--	Jalgaon	11	अहमदनगर	26	21	11	Ahmednagar	12	पुणे	30	22	32	Pune	13	सातारा	52	20	1	Satara	14	सांगली	--	--	--	Sangli	15	सोलापूर	50	38	--	Solapur	16	कोल्हापूर	7	23	10	Kolhapur	17	औरंगाबाद	31	4	3	Aurangabad	18	जालना	7	7	--	Jalna	19	परभणी	--	--	--	Parbhani Hingoli	20	हिंगोली	21	बीड	17	--	--	Beed	22	नांदेड	--	--	--	Nanded	23	उस्मानाबाद	9	4	18	Osmanabad	24	लातूर	14	16	18	Latur	25	बुलढाजा	11	--	--	Buldhana	26	अकोला	3	4	--	Akola Washim	27	वाशिम	28	अमरावती	14	--	1	Amravati	29	यवतमाळ	17	--	3	Yavatmal	30	वर्धा	--	--	--	Wardha	31	नागपूर	16	--	3	Nagpur	32	भंडारा	14	--	4	Bhandara	33	गोंदिया	13	3	--	Gondiya	34	चंद्रपूर	21	--	17	Chandrapur	35	गडचिरोली	2	--	3	Gadchiroli	महाराष्ट्र राज्य	
3	ठाजे	65	90	64	Thane																																																																																																																																																																																																
4	रायजड	22	11	--	Raigad																																																																																																																																																																																																
5	रत्नाजिरी	2	--	--	Ratnagiri																																																																																																																																																																																																
6	सिंधुदुर्ग	--	1	1	Sindhudurg																																																																																																																																																																																																
7	नाशिक	15	--	--	Nashik																																																																																																																																																																																																
8	धुळे	30	28	10	Dhule																																																																																																																																																																																																
9	नांदुरबार	6	3	--	Nandurbar																																																																																																																																																																																																
10	जळगाव	43	01	--	Jalgaon																																																																																																																																																																																																
11	अहमदनगर	26	21	11	Ahmednagar																																																																																																																																																																																																
12	पुणे	30	22	32	Pune																																																																																																																																																																																																
13	सातारा	52	20	1	Satara																																																																																																																																																																																																
14	सांगली	--	--	--	Sangli																																																																																																																																																																																																
15	सोलापूर	50	38	--	Solapur																																																																																																																																																																																																
16	कोल्हापूर	7	23	10	Kolhapur																																																																																																																																																																																																
17	औरंगाबाद	31	4	3	Aurangabad																																																																																																																																																																																																
18	जालना	7	7	--	Jalna																																																																																																																																																																																																
19	परभणी	--	--	--	Parbhani Hingoli																																																																																																																																																																																																
20	हिंगोली																																																																																																																																																																																																				
21	बीड	17	--	--	Beed																																																																																																																																																																																																
22	नांदेड	--	--	--	Nanded																																																																																																																																																																																																
23	उस्मानाबाद	9	4	18	Osmanabad																																																																																																																																																																																																
24	लातूर	14	16	18	Latur																																																																																																																																																																																																
25	बुलढाजा	11	--	--	Buldhana																																																																																																																																																																																																
26	अकोला	3	4	--	Akola Washim																																																																																																																																																																																																
27	वाशिम																																																																																																																																																																																																				
28	अमरावती	14	--	1	Amravati																																																																																																																																																																																																
29	यवतमाळ	17	--	3	Yavatmal																																																																																																																																																																																																
30	वर्धा	--	--	--	Wardha																																																																																																																																																																																																
31	नागपूर	16	--	3	Nagpur																																																																																																																																																																																																
32	भंडारा	14	--	4	Bhandara																																																																																																																																																																																																
33	गोंदिया	13	3	--	Gondiya																																																																																																																																																																																																
34	चंद्रपूर	21	--	17	Chandrapur																																																																																																																																																																																																
35	गडचिरोली	2	--	3	Gadchiroli																																																																																																																																																																																																
महाराष्ट्र राज्य		664	365	273	Maharashtra State																																																																																																																																																																																																

आधार - श्रमिक भरपाई आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source —Office of the Commissioner for Workmen's Compensation, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.19

नोंदणीकृत कामगार संघटनांची संख्या, सभासद संख्या, उत्पन्न, खर्च व निधी

Number of Registered Trade Unions and Membership, Income, Expenditure and Funds

वर्ष / Year	कामगार संघटना (संस्था) No. of Trade Unions		विवरणपत्र सादर करणा-याचे शेकडा प्रमाण Percentage response	वर्ष अखेर विवरणपत्र सादर करणा-या संघटनांची सभासद संख्या (हजारात) Membership of those who submit returns at the end of the year (Number in thousand)	वर्षाच्या सुरुवातीची शिल्लक धरून वर्षातील उत्पन्न (रु. हजारात) Income during the year under consideration including opening balance (Rs. in thousand)	संबंधित वर्षातील खर्च (रु. हजारात) Expenditure during the year under consideration (Rs. in thousand)	वर्ष अखेरीस शिल्लक असलेला निधी (रु. हजारात) Balance funds at the closing of the year (Rs. in thousand)
	नोंदलेल्या Registered	विवरणपत्र सादर करणा-या Submitting returns					
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1960-61	1,417	833	59.00	578	2,573	2,501	4,292
रोजी/As on—							
डिसेंबर/December 1970	2,659	1,091	41.00	776	10,508	8,190	15,872
डिसेंबर/December 1980	3,461	2,248	64.00	2,218	60,095	45,171	86,617
डिसेंबर/December 1990	4,752	2,225	46.82	3,204	3,44,084	1,46,906	1,97,178
डिसेंबर/December 1995	6,417	1,218	18.98	1,497	1,90,900	1,20,000	71,000
डिसेंबर/December 1996	6,805	1,200	17.63	1,555	5,32,362	1,27,247	4,05,115
डिसेंबर/December 1997	7,006	1,242	17.73	1,433	4,42,530	1,22,118	3,20,412
डिसेंबर/December 1998	6,791	1,238	18.23	1,323	18,90,899.	2,00,585	16,90,313
डिसेंबर/December 1999	6,888	1,032	14.98	1,046	4,57,281	1,17,563	3,39,718
डिसेंबर/December 2000	7,345	994	13.53	1,045	5,72,817	1,64,694	4,08,122
डिसेंबर/December 2001	7,697	820	10.65	1,418	9,27,871	2,52,384	6,75,487
डिसेंबर/December 2002	7,869	915	11.63	1,113	9,53,093	2,16,885	7,36,207
डिसेंबर/December 2003	8,185	927	11.32	1,106	10,78,695	2,74,024	8,04,670
डिसेंबर/December 2004	8,567	928	10.83	984	10,98,769	2,50,957	8,47,812
डिसेंबर/December 2006	8,834	906	10.25	928	6,33,446	1,93,881	4,39,565

आधार - कामगार आयुक्त, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source —Commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 26.20

महाराष्ट्र राज्यातील शासकीय, जिल्हा परिषद व नगर परिषद कार्यालयातील कर्मचारी संख्या

No. of Employees in State Government, Zilla Parishad and Municipal Council Offices in Maharashtra State

अनु क्रमांक Sr. No.	संस्था	वर्ष/Year								Institute
		1981 (1-4-81)	1991 (1-4-91)	2000 (1-4-00)	2001 (1-4-01)	2002 (1-7-02)	2003 (1-7-03)	2007 (1-7-07)	2008 (1-7-08)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	शासकीय -									1. Government—
	भरलेली पदे	5,00,542	6,99,998	6,22,850	603,066	5,89,683	5,81,792	5,81,045	5,93,217	Filled in post
	रिक्त पदे	33,316	50,402	87,952	92,804	1,02,582	1,06,295	1,40,580	1,32,911	Vacant posts
	एकूण पदे	5,33,858	7,23,537	710,802	695,870	6,92,265	688,087	7,21,625	7,26,128	Total Posts
2	जिल्हा परिषद -									2. Zilla Parishad—
	भरलेली पदे	2,64,313	3,49,447	4,53,867	450,940	4,61,411	4,39,456	4,56,973	4,68,040	Filled in post
	रिक्त पदे	12,642	15,997	48,094	56,042	52,473	50,703	39,227	40,393	Vacant Posts
	एकूण पदे	2,76,955	3,65,444	5,01,961	506,982	5,13,884	4,90,159	4,96,200	5,08,433	Total Posts
3	नगर परिषद									3. Municipal Councils
	भरलेली पदे	73,441	75,213	79,408	77,666	67,016	58,506	1,64,861	1,58,554	Filled in Posts
	रिक्त पदे	3,414	2,702	9,402	9,527	8,928	7,952	30,078	27,558	Vacant Posts
	एकूण पदे	76,855	77,915	88,810	87,193	75,944	66,458	1,94,939	1,86,112	Total Posts

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source —Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.21

राज्य शासकीय, जिल्हा परिषद व नगर परिषद कार्यालयातील जिल्हावार स्त्री-पुरुष कर्मचारी (रिक्त पदे वगळून)

Districtwise No. of Employees by sex in State Government, Zilla Parishad and Municipal Council

(Excluding Vacant Post) (2008)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा (2)	शासकीय State Government		जिल्हा परिषद Zilla Parishad		नगर परिषद Municipal Councils		Districts (2)
		पुरुष Males (3)	स्त्रिया Females (4)	पुरुष Males (5)	स्त्रिया Females (6)	पुरुष Males (7)	स्त्रिया Females (8)	
1	मुंबई	88,134	26,017	--	--	--	--	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर							Mumbai Suburban
3	ठाणे	27,512	9,292	8,299	14,156	2,030	624	Thane
4	रायजड	13,246	1,493	6,949	8,288	1,753	776	Raigad
5	रत्नाजिरी	8,661	1,244	7,702	8,116	750	223	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	5,758	851	4,219	5,239	262	47	Sindhudurg
7	नाशिक	18,814	4,142	11,604	13,715	1,205	395	Nashik
8	धुळे	12,706	1,254	3,713	4,782	579	120	Dhule
9	नांदुरबार	6,655	828	4,015	5,454	758	262	Nandurbar
10	जळगाव	12,276	1,919	9,555	10,125	2,680	748	Jalgaon
11	अहमदनगर	14,533	2,046	10,426	13,896	1,569	560	Ahmednagar
12	पुणे	34,766	10,186	9,765	15,159	1,360	601	Pune
13	सातारा	19,205	1,709	8,815	11,914	1,633	483	Satara
14	सांगली	9,918	1,687	6,643	8,322	546	149	Sangli
15	सोलापूर	11,473	2,573	9,986	9,368	1,495	532	Solapur
16	कोल्हापूर	13,832	2,546	8,502	8,109	2,061	875	Kolhapur
17	औरंगाबाद	17,792	3,371	6,274	5,926	589	194	Aurangabad
18	जालना	10,223	802	5,848	4,527	691	198	Jalna
19	परभणी	6,481	692	5,357	3,927	1,456	542	Parbhani
20	हिंगोली	5,955	325	3,844	2,817	303	94	Hingoli
21	बीड	8,634	1,847	8,877	7,312	1,210	315	Beed
22	नांदेड	13,691	1,905	10,518	7,728	696	212	Nanded
23	उस्मानाबाद	9,069	835	6,523	5,209	800	428	Osmanabad
24	लातूर	8,606	1,399	7,135	5,902	1,311	379	Latur
25	बुलढाजा	9,697	1,433	8,807	6,057	2,206	585	Buldhana
26	अकोला	8,667	1,507	4,610	4,220	739	224	Akola
27	वाशिम	5,741	374	3,774	2,971	786	254	Washim
28	अमरावती	13,477	2,968	5,206	6,308	1,586	465	Amravati
29	यवतमाळ	12,645	1,770	9,067	8,013	1,641	638	Yavatmal
30	वर्धा	7,662	1,074	3,729	4,011	1,300	588	Wardha
31	नागपूर	25,414	7,998	5,640	6,994	1,382	675	Nagpur
32	भंडारा	11,466	1,097	3,830	3,838	683	275	Bhandara
33	गोंदिया	6,498	801	4,821	4,211	766	321	Gondiya
34	चंद्रपूर	9,873	2,008	7,076	7,141	1,674	842	Chandrapur
35	गडचिरोली	11,018	1,271	5,746	7,410	222	74	Gadchiroli
36	दिल्ली	2,284	4	0	0	0	0	Dehli
37	गोवा	7	3	0	0	0	0	Goa
महाराष्ट्र		3,83,795	1,01,271	2,26,875	2,41,165	38,722	13,698	Maharashtra

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics and Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.22

पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार राज्य शासकीय कर्मचारी
Districtwise and Classwise State Government Employees
कर्मचारी गणना / Census of Employees - 2008

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे	'अ' वर्ग Grade 'A'	'ब' वर्ग Grade 'B'	'क' वर्ग Grade 'C'	'ड' वर्ग Grade 'D'	इतर वर्ग Others	एकूण कर्मचारी Total employees	रिक्त पदे Vacant posts	एकूण पदे स्तंभ (८+९) Total (col.8+9)	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	3,585	10,955	65,637	17,269	9,996	1,07,442	21,403	1,28,845	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर									Mumbai Suburban
3	ठाणे	1,282	3,130	23,367	7,338	3,979	39,096	7,381	46,477	Thane
4	रायगड	362	1,122	5,647	2,657	1,329	11,117	3,259	14,376	Raigad
5	रत्नाजिरी	348	549	5,195	2,281	1,170	9,543	3,702	13,245	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	153	404	3,227	1,227	669	5,680	2,134	7,814	Sindhudurg
7	नाशिक	1,559	2,188	14,664	6,145	2,624	27,180	5,327	32,507	Nashik
8	धुळे	443	750	6,127	2,399	961	10,680	2,784	13,464	Dhule
9	नांदुरबार	185	507	3,670	1,803	680	6,845	2,452	9,297	Nandurbar
10	जळगाव	604	1,152	8,647	3,546	2,000	15,949	4,121	20,070	Jalgaon
11	अहमदनगर	648	1,264	9,370	5,727	1,524	18,533	3,488	22,021	Ahmednagar
12	पुणे	2,506	4,041	28,909	11,834	2,466	49,756	8,582	58,338	Pune
13	सातारा	558	927	7,771	3,062	1,393	13,711	4,291	18,002	Satara
14	सांगली	444	743	6,190	2,283	1,162	10,822	3,519	14,341	Sangli
15	सोलापूर	600	1,119	8,805	3,955	1,140	15,619	2,803	18,422	Solapur
16	कोल्हापूर	775	1,099	8,611	3,548	1,893	15,926	3,804	19,730	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1,139	2,212	12,262	4,948	1,623	22,184	4,643	26,827	Aurangabad
18	जालना	226	610	4,689	1,431	1,218	8,174	1,331	9,505	Jalna
19	परभणी	276	671	3,957	1,762	827	7,493	2,199	9,692	Parbhani
20	हिंगोली	187	314	3,495	1,061	626	5,683	1,248	6,931	Hingoli
21	बीड	376	957	6,167	3,071	1,693	12,264	2,935	15,199	Beed
22	नांदेड	621	1,103	8,950	4,320	1,681	16,675	3,319	19,994	Nanded
23	उस्मानाबाद	265	791	3,997	1,655	769	7,477	1,980	9,457	Osmanabad
24	लातूर	628	921	5,358	2,317	1,329	10,553	1,931	12,484	Latur
25	बुलढाजा	318	799	6,023	1,933	1,765	10,838	2,686	13,524	Buldhana
26	अकोला	427	816	5,773	2,127	1,217	10,360	2,471	12,831	Akola
27	वाशिम	156	263	2,970	771	816	4,976	1,307	6,283	Washim
28	अमरावती	872	1,437	10,863	3,700	2,102	18,974	4,527	23,501	Amravati
29	यवतमाळ	442	1,010	7,176	3,123	2,050	13,801	3,214	17,015	Yavatmal
30	वर्धा	304	677	4,148	1,974	751	7,854	1,338	9,192	Wardha
31	नागपूर	1,760	3,041	22,067	8,586	3,210	38,664	7,692	46,356	Nagpur
32	भंडारा	218	492	3,585	1,661	1,020	6,976	1,753	8,729	Bhandara
33	गोंदिया	260	562	4,129	1,510	730	7,191	2,820	10,011	Gondiya
34	चंद्रपूर	431	875	7,000	3,090	1,792	13,188	3,399	16,587	Chandrapur
35	गडचिरोली	292	1,002	6,682	2,706	1,279	11,961	3,046	15,007	Gadchiroli
36	दिल्ली	3	4	13	6	--	26	14	40	Dehli
37	गोवा	--	1	2	3	--	6	8	14	Goa
महाराष्ट्र		23,253	48,508	3,35,143	1,26,829	59,484	5,93,217	1,32,911	7,26,128	Maharashtra

*इतर वर्गामध्ये, कार्यव्ययी आस्थापनेवरील आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे रोजंदारीवरील मानसेवी, अंशकालीन कर्मचा-यांचा समावेश आहे.

*Others include, work charged employees, paid from contingencies, Daily rated, part-time and Honorary employees.

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई Source — Directorate of Economics and Statistics, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 26.23

पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार जिल्हा परिषद कर्मचारी / Districtwise and Classwise Zilla Parishad Employees
कर्मचारी गणना / Census of Employees - 2008

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे	'अ' वर्ग Grade 'A'	'ब' वर्ग Grade 'B'	'क' वर्ग Grade 'C'	'ड' वर्ग Grade 'D'	इतर वर्ग Others	एकूण कर्मचारी Total employees	रिक्त पदे Vacant posts	एकूण पदे स्तंभ (८+९) Total (col.8+9)	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर	--	--	--	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban
3	ठाजे	292	788	10,451	1,522	9,402	22,455	24,186	46,641	Thane
4	रायजड	176	1,327	6,973	718	6,043	15,237	16,418	31,655	Raigad
5	रत्नाजिरी	178	1,052	9,135	1,017	4,436	15,818	17,325	33,143	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	100	790	5,180	695	2,693	9,458	10,644	20,102	Sindhudurg
7	नाशिक	446	845	13,128	1,765	9,135	25,319	27,998	53,317	Nashik
8	धुळे	164	313	4,387	626	3,005	8,495	9,240	17,735	Dhule
9	नांदुरबार	170	247	4,233	548	4,271	9,469	10,536	20,005	Nandurbar
10	जळगाव	269	541	9,608	1,393	7,869	19,680	20,858	40,538	Jalgaon
11	अहमदनगर	132	1,203	12,861	1,117	9,009	24,322	26,193	50,515	Ahmednagar
12	पुणे	302	1,109	12,836	1,242	9,435	24,924	26,666	51,590	Pune
13	सातारा	333	949	9,604	1,147	8,696	20,729	22,595	43,324	Satara
14	सांगली	301	692	7,109	1,016	5,847	14,965	16,097	31,062	Sangli
15	सोलापूर	298	634	10,713	1,337	6,372	19,354	21,191	40,545	Solapur
16	कोल्हापूर	303	852	9,765	938	4,753	16,611	17,897	34,508	Kolhapur
17	औरंगाबाद	191	1,103	6,489	894	3,523	12,200	13,480	25,680	Aurangabad
18	जालना	161	503	5,783	1,003	2,925	10,375	11,791	22,166	Jalna
19	परभणी	22	668	4,978	820	2,796	9,284	10,624	19,908	Parbhani
20	हिंगोली	16	443	3,623	423	2,156	6,661	7,220	13,881	Hingoli
21	बीड	239	1,291	8,969	1,071	4,619	16,189	17,803	33,992	Beed
22	नांदेड	310	661	10,810	1,741	4,724	18,246	19,926	38,172	Nanded
23	उस्मानाबाद	217	1,370	5,212	1,051	3,882	11,732	12,492	24,224	Osmanabad
24	लातूर	140	779	7,667	1,436	3,015	13,037	13,753	26,790	Latur
25	बुलढाजा	219	892	7,877	1,279	4,597	14,864	15,833	30,697	Buldhana
26	अकोला	160	410	5,079	752	2,429	8,830	9,595	18,425	Akola
27	वाशिम	115	290	3,682	449	2,209	6,745	7,434	14,179	Washim
28	अमरावती	41	496	6,709	1,000	3,268	11,514	12,253	23,767	Amravati
29	यवतमाळ	238	831	9,045	1,611	5,355	17,080	18,421	35,501	Yavatmal
30	वर्धा	125	396	4,262	742	2,215	7,740	8,721	16,461	Wardha
31	नागपूर	289	642	7,165	1,094	3,444	12,634	13,561	26,195	Nagpur
32	भंडारा	182	422	3,934	782	2,348	7,668	8,354	16,022	Bhandara
33	गोंदिया	118	413	4,550	756	3,195	9,032	9,727	18,759	Gondiya
34	चंद्रपूर	131	1,017	7,486	939	4,644	14,217	14,995	29,212	Chandrapur
35	गडचिरोली	283	487	5,989	833	5,564	13,156	14,606	27,762	Gadchiroli
36	दिल्ली	--	--	--	--	--	--	--	--	Dehli
37	गोवा	--	--	--	--	--	--	--	--	Goa
महाराष्ट्र		6,661	24,456	2,45,292	33,757	1,57,874	4,68,040	5,08,433	9,76,473	Maharashtra

*इतर वर्गामध्ये, कार्यव्ययी आस्थापनेवरील आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे रोजंदारीवरील मानसेवी, अंशकालीन कर्मचा-यांचा समावेश आहे.

*Others include, work charged employees, paid from contingencies, Daily rated, part-time and Honorary employees.

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई Source — Directorate of Economics and Statistics, Mumbai

26. कामगार आणि सेवायोजन / LABOUR AND EMPLOYMENT

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 26.24

पदांच्या वर्गानुसार जिल्हावार नगरपरिषद कर्मचारी /Districtwise and Classwise Municipal Council Employees

कर्मचारी गणना/ Census of Employees - 2008

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे	'अ' वर्ग Grade 'A'	'ब' वर्ग Grade 'B'	'क' वर्ग Grade 'C'	'ड' वर्ग Grade 'D'	इतर वर्ग * Others *	एकूण कर्मचारी Total employees	रिक्त पदे Vacant posts	एकूण पदे स्तंभ (८+९) Total (col.8+9)	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	मुंबई	}	--	--	--	--	--	--	--	} Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबई उप-नगर									
2	ठाणे	4	10	817	1,745	78	2,654	3,140	5,794	Thane
3	रायजड	5	37	1,151	1,171	165	2,526	2,802	5,331	Raigad
4	रत्नाजिरी	1	7	348	492	125	973	1,063	2,036	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	--	3	97	197	12	309	364	673	Sindhudurg
6	नाशिक	--	3	498	944	155	1,600	1,731	3,331	Nashik
7	धुळे	1	4	287	386	21	699	811	1,510	Dhule
8	नांदुरबार	1	5	353	595	66	1,020	1,266	2,286	Nandurbar
9	जळगाव	9	22	960	2,409	28	3,428	3,873	7,301	Jalgaon
10	अहमदनगर	3	12	772	1,290	52	2,129	2,390	4,519	Ahmednagar
11	पुणे	3	22	792	1,093	51	1,961	2,313	4,274	Pune
12	सातारा	2	6	710	1,364	34	2,116	2,363	4,479	Satara
13	सांगली	1	8	282	336	68	695	830	1,525	Sangli
14	सोलापूर	1	13	813	1,179	21	2,027	2,312	4,339	Solapur
15	कोल्हापूर	3	21	1,259	1,652	1	2,936	3,220	6,156	Kolhapur
16	औरंगाबाद	2	6	240	496	39	783	854	1,637	Aurangabad
17	जालना	--	1	158	730	--	889	993	1,882	Jalna
18	परभणी	--	8	545	1,220	225	1,998	2,144	4,142	Parbhani
19	हिंगोली	--	2	97	287	11	397	471	868	Hingoli
20	बीड	--	5	336	1,143	41	1,525	1,662	3,187	Beed
21	नांदेड	--	6	245	588	69	908	1,016	1,924	Nanded
22	उस्मानाबाद	3	15	304	645	261	1,228	1,304	2,532	Osmanabad
23	लातूर	1	21	330	1,272	66	1,690	1,936	3,626	Latur
24	बुलढाजा	1	36	1,121	1,589	44	2,791	3,034	5,825	Buldhana
25	अकोला	--	23	423	509	8	963	1,124	2,087	Akola
26	वाशिम	--	8	401	629	2	1,040	1,163	2,203	Washim
27	अमरावती	11	20	973	976	71	2,051	2,252	4,303	Amravati
28	यवतमाळ	--	5	947	1,198	129	2,278	2,440	4,719	Yavatmal
29	वर्धा	1	26	551	977	333	1,888	2,010	3,898	Wardha
30	नागपूर	5	57	788	1,034	173	2,057	2,238	4,295	Nagpur
31	भंडारा	--	2	336	605	15	958	1,061	2,019	Bhandara
32	गोंदिया	--	10	296	584	197	1,087	1,095	2,182	Gondiya
33	चंद्रपूर	1	10	721	1,687	97	2,516	2,709	5,225	Chandrapur
34	गडचिरोली	--	2	148	100	46	296	337	633	Gadchiroli
35	दिल्ली	--	--	--	--	--	--	--	--	Delhi
36	गोवा	--	--	--	--	--	--	--	--	Goa
महाराष्ट्र राज्य		59	436	18,099	31,122	2,704	52,420	58,321	1,10,741	Maharashtra State

* इतर वर्गामध्ये, कार्यव्ययी आस्थापनेवरील आकस्मिक खर्चातून रोजगार दिले जाणारे रोजंदारीवरील मानसेवी, अंशकालीन कर्मचा-यांचा समावेश आहे.

* Others include, work charged employees, paid from contingencies, Daily rated, part-time and Honorary employees.

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, मुंबई Source — Directorate of Economics and Statistics, Mumbai

२७. बँका

२७.१ या विभागात बँक कार्यालये असलेली शहरे व गावे, बँकांचे वर्गीकरण तसेच वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँका यांच्याविषयी माहिती दिली आहे.

२७.२ बँक कार्यालयांच्या संख्येत वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँका यांच्या कार्यालयांचा समावेश आहे. व्यापारी बँकांकरिता संदर्भकाल उपलब्ध असल्यास तो ३१ मार्च, २००७ व ३१ मार्च, २००८ रोजी असा असून सहकारी बँकांकरिता अद्यावत ताळेबंद विवरण यानुसार आहे.

27. BANKING

27.1. Data on Towns/village having banking offices, classification of banks, scheduled, non-scheduled and Co-operative banks are given in this section.

27.2. Number of Bank offices includes offices of scheduled, non-scheduled and Co-operative banks. The reference period of Commercial Banks is as on 31st March, 2007 and 31st March, 2008, wherever available while that regarding Co-operative banks is as on the latest balance sheet or return.

27. बँका / BANKING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1

जिल्हानिहाय व्यापारी बँकांची कार्यालये
Districtwise Commercial Banking Offices
(2007-08)

अनु.क्र. Sr.No.	जिल्हा	राज्य बँका	व्यापारी बँका	State Bank	Commercial Bank	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
1	मुंबई	स्टेट बँक ऑफ बिजा-नेर अँड जयपूर स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ इंदूर स्टेट बँक ऑफ पटियाळा स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र स्टेट बँक ऑफ त्रावजजोर स्टेट बँक ऑफ म्हासूर	एबीए-ए अँमरो बँक ए-ए. व्ही जॉर्पोरेश-ए बँक अबुधाबी ज मर्शियल बँक लि. अलाहाबाद बँक आंध्र बँक बँक ऑफ राजस्था-ए लि. बँक ऑफ अमेरिजा ए-ए.टी. अँज्ड एस.ए. बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक इंटर-नेशनल इंडो-नेशिया पंजाब -नेशनल बँक बँक ऑफ महाराष्ट्र बँक ऑफ -गोवा स्कोटा दे-ए बँक उ-एरा बँक कॅथलिक सीरीय-ए बँक लि. सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया से-च्युरिय-ए बँक ऑफ पंजाब लि. सिटी बँक ए-ए.ए. फेडरल बँक लि. एचडीएफसी बँक लि. हॉज्जॉज अँड शांघाय बँज्जॉज जॉर्पोरेश-ए लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडीबीआय बँक लि. इंडिय-ए बँक इंडिय-ए ओवरसिज बँक जेपीमोरज-ए चेस बँक मिझुहो जॉर्पोरेंट बँक लि. स्टॅ-डर्ड चार्टर्ड ग्रिंडलेज बँक लि. इंडसइंड बँक लि. जॉर्पोरेश-ए बँक बँक ए-ए. व्ही. ओरिए-टल बँक ऑफ जॉर्मर्स जम्मू अँड जश्मिर बँक लि. ज-एटज बँक लि. जरुर वैश्य बँक लि. क्रुंज दाय बँक सार्वजनिज जप-ए लि.	State Bank of Bikaner & Jaipur State Bank of Hyderabad State Bank of India State Bank of Indore State Bank of Patiala State Bank of Saurashtra State Bank of Travancore State Bank of Mysore पंजाब -नेशनल बँक बँक ऑफ महाराष्ट्र बँक ऑफ -गोवा स्कोटा दे-ए बँक उ-एरा बँक कॅथलिक सीरीय-ए बँक लि. सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया से-च्युरिय-ए बँक ऑफ पंजाब लि. सिटी बँक ए-ए.ए. फेडरल बँक लि. एचडीएफसी बँक लि. हॉज्जॉज अँड शांघाय बँज्जॉज जॉर्पोरेश-ए लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडीबीआय बँक लि. इंडिय-ए बँक इंडिय-ए ओवरसिज बँक जेपीमोरज-ए चेस बँक मिझुहो जॉर्पोरेंट बँक लि. स्टॅ-डर्ड चार्टर्ड ग्रिंडलेज बँक लि. इंडसइंड बँक लि. जॉर्पोरेश-ए बँक बँक ए-ए. व्ही. ओरिए-टल बँक ऑफ जॉर्मर्स जम्मू अँड जश्मिर बँक लि. ज-एटज बँक लि. जरुर वैश्य बँक लि. क्रुंज दाय बँक सार्वजनिज जप-ए लि.	ABN Amro Bank N.V. Corporation Bank Abu Dhabi Commercial bank Ltd. Allahabad Bank Andhra bank Bank of Rajashthan Ltd. Bank of America N.T. and S.A. Bank of Baroda Bank of India Bank International Indonesia Punjab National Bank Bank of Maharashtra Bank of Nova Scotta Dena Bank Canara Bank Catholic Syrian Bank Ltd Central Bank of India Centurian Bank of Punjab Ltd. Citibank N.A. Federal bank Ltd. HDFC Bank Ltd. Hongkong and Shanghai Banking Corpn Ltd. ICICI Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Bank Indian Overseas Bank JPMORGAN CHASE Bank MIZUHO Corporate Bank Ltd. Standard Chartered Grindlays Bank Ltd. Indusind Bank Ltd. Corporation Bank Bank N.V. Oriental Bank of Commerce Jammu & kashmir Bank Ltd. Karnataka Bank Ltd. Karur Vysya Bank Ltd. Krung Thai Bank Public Company Ltd.	Mumbai

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			लक्ष्मी विलास बँक लि.			Lakshmi Vilas Bank Ltd.
			लॉर्ड क्रीशना बँक लि.			Lord Krishna Bank Ltd.
			माश्रेक्य बँक पीएससी			Mashreq bank PSC
			पंजाब अँड सिंध बँक			Punjab and sind Bank
			रत्नाकर बँक लि.			Ratnakar Bank Ltd.
			एसबीआय जर्नलियल अँड			SBI Commercial &
			इंटर-नॅशनल बँक लि.			International Bank Ltd.
			सोसायटी ज-रल			Societe Generale
			साऊथ इंडिया बँक लि.			South Indian Bank Ltd.
			स्टैंडर्ड चार्टर्ड बँक			Standard Chartered Bank
			स्टेट बँक ऑफ मॉरिशस लि.			State Bank Of Mauritius Ltd.
			सिंडीकेट बँक			Syndicate Bank
			तामिलनाडू मर्कन्टाइल बँक लि.			Tamilnad Mercantile Bank Ltd.
			युजो बँक			Uco Bank
			युनियन बँक ऑफ इंडिया			Union Bank of India
			युनायटेड बँक ऑफ इंडिया			United Bank of India
			विजया बँक			Vijaya Bank
			आयए-व्ही वैश्य बँक लि.			ING Vysya Bank Ltd.
			धनलक्ष्मी बँक लि.			Dhanalakshmi Bank Ltd.
			डच बँक (एशिया)			Deutsche Bank (ASIA)
			डेव्हलपमेंट क्रेडिट बँक लि.			Development Credit Bank Ltd.
			जोटज महिंद्रा बँक लि.			Kotak Mahindra Bank Ltd.
			सिटी युनियन बँक लि.			City Union Bank Ltd.
			एक्सिस बँक लि.			Axis Bank Ltd.
			येस बँक लि.			Yes Bank Ltd.
			एबी बँक लि.			AB Bank Ltd.
			अँटवर्प डायमंड बँक ए-व्ही.			Antwerp Diamond Bank N.V.
			सिटी युनियन बँक लि.			City Union Bank Ltd.
			बँक ऑफ बहारेन-आजि			Bank of Bahrain &
			कुवैत बी.एस.सी.			Kuwait B.S.C.
			बार्कलेज बँक पीएलसी			Barklays Bank PLC
			बीए-पी परीबास			BNP Paribas
			क्लेऑन बँक			Clayon Bank
			डी.बी.एस. बँक			D.B.S. Bank
			ओमन इंटर-नॅशनल			Oman International Bank
			बँक एस.ए.ओ.जी.			S.A.O.G.
			शाईना बँक			Shinhan Bank
			सोसायटी ज-रल			Societe Generale
			द बँक ऑफ टोकियो-			The Bank of Tokyo-
			मित्सुबिशी युएफजे लि.			Mitsubishi UFJ Ltd.
2	मुंबई उप-नगर	स्टेट बँक ऑफ हैदराबाद	अलाहाबाद बँक	State bank of Hyderabad	Allahabad Bank	Mumbai Suburban
		स्टेट बँक ऑफ इंडिया	आंध्र बँक	State bank of India	Andhra Bank	
		स्टेट बँक ऑफ इंदूर	बँक ऑफ बरोडा	State bank of Indore	Bank of baroda	
		स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर	बँक ऑफ इंडिया	State bank of Mysore	Bank of India	
		स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र	बँक ऑफ महाराष्ट्र	State bank of Saurashtra	Bank of Maharashtra	
		स्टेट बँक ऑफ पटियाळा	ज-पारा बँक	State bank of Patiala	Canara Bank	
		स्टेट बँक ऑफ बिजानोर	जॅथलिज सीरीयन बँक लि.	State Bank of Bikaner	Catolic Syrian Bank Ltd.	
		अँड जयपूर	सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया	and Jaipur	Central bank of India	
		स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोर	बँक ऑफ राजस्था-लि.	State bank of Travancore	Bank of Rajsthan Ltd.	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			जॉर्पोरेश-1 बँज			Corporation Bank
			दे-11 बँज			Dena Bank
			डेव्हलपमेंट क्रेडिट बँज लि.			Development Credit Bank Ltd.
			फेडरल बँज लि.			Federal Bank Ltd.
			ग्लोबल ट्रस्ट बँज लि.			Global Trust Bank Ltd.
			एचडीएफसी बँज लि.			HDFC Bank Ltd.
			आयसीआयसीआय बँज लि.			ICICI Bank Ltd.
			इंडिय-1 बँज			Indian Bank
			इंडिय-1 ओवरसिज बँज			Indian Overseas Bank
			आयडीबीआय बँज लि.			IDBI Bank Ltd.
			जम्मू अँ-ड जश्मिर बँज लि.			Jammu & Kashmir Bank Ltd.
			ज-रॉटज बँज लि.			Karnataka Bank Ltd.
			लॉर्ड क्रीष्णा बँज लि.			Lord Krishna Bank Ltd.
			ओरिए-टल बँज			Oriental Bank of
			ऑफ जॉमर्स			Commerce
			पंजाब -रॉश-ल बँज			Punjab National Bank
			पंजाब अँ-ड सिंध बँज			Punjab and Sind Bank
			रत्नकर बँज लि.			Ratnakar Bank Ltd.
			साऊथ इंडिय-1 बँज लि.			South Indian Bank Ltd.
			सिंडीकेट बँज लि.			Syndicate Bank Ltd.
			तामिल-नाडू मर्चंटलाईल बँज लि.			Tamilnad Mercantile Bank Ltd.
			युको बँज			Uco Bank
			युनिय-1 बँज ऑफ इंडिया			Union Bank of India
			यु-नायटेड बँज ऑफ इंडिया			United Bank of India
			विजया बँज			Vijaya Bank
			आय.ए-1.जी.वैश्य बँज लि.			ING Vysya Bank Ltd.
			इंडूसिंध बँज लि.			Indusind Bank Ltd.
			सिटी युनिय-1 बँज लि.			City Union Bank Ltd.
			जरुर वैश्य बँज लि.			Karur Vysya Bank Ltd.
			लक्ष्मी विलास बँज लि.			Laxmi Vilas Bank Ltd.
			एसबीआय जर्मशियल अँ-ड			SBI Commercial &
			इंटर-रॉश-ल बँज लि.			International Bank Ltd.
			द ध-लक्ष्मी बँज लि.			The DhanLaxmi Bank Ltd.
			एक्सिस बँज लि.			Axis Bank Ltd.
			कोटक महिंद्रा बँज लि.			Kotak Mahindra Bank Ltd.
			येस बँज लि.			Yes Bank Ltd.
			एबीए-1 एम्रो बँज ए-1.व्ही.			ABN Amro Bank N.V.
			सेंटुरिय-1 बँज ऑफ पंजाब लि.			Centurion Bank of Punjab Ltd.
			सिटी बँज ए-1. ए.			City Bank N.A.
			डच बँज (एशिया)			Deutsche Bank (ASIA)
			हॉजजॉज आजि शांघाय			Hongkong and Shanghai
			बँजिज जॉर्पोरेश-1 लि.			Banking Corporation Ltd.
			स्टैं-डर्ड चार्टर्ड बँज			Standard Chartered Bank

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
2	ठाजे	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बँक	State bank of Hyderabad	Allahabad Bank	Thane
		स्टेट बँक ऑफ इंडिया	आंध्र बँक	State bank of India	Andhra Bank	
		स्टेट बँक ऑफ इंदूर	बँक ऑफ बरोडा	State bank of Indore	Bank of baroda	
		स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर	बँक ऑफ इंडिया	State bank of Mysore	Bank of India	
		स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र	बँक ऑफ महाराष्ट्र	State bank of Saurashtra	Bank of Maharashtra	
		स्टेट बँक ऑफ त्रावणकोर	के-एन-ए बँक	State bank of Travancore	Canara Bank	
		स्टेट बँक ऑफ पटियाळा	दे-ना बँक	State bank of Patiala	Dena Bank	
			कॅथलिक सीरियन बँक लि.		Catholic Syrian Bank Ltd.	
			सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया		Central bank of India	
			कॉर्पोरेशन बँक		Corporation Bank	
			डेव्हलपमेंट क्रेडिट बँक लि.		Development Credit Bank Ltd.	
			फेडरल बँक लि.		Federal Bank Ltd.	
			एचडीएफसी बँक लि.		HDFC Bank Ltd.	
			आयसीआयसीआय बँक लि.		ICICI Bank Ltd.	
			इंडियन बँक		Indian Bank	
			इंडियन ओवरसीज बँक		Indian Overseas Bank	
			जम्मू अँड काश्मिर बँक लि.		Jammu & Kashmir Bank Ltd.	
			क-नाटका बँक लि.		Karnataka Bank Ltd.	
			ओरिएन्टल बँक		Oriental Bank of	
			ऑफ कॉमर्स		Commerce	
			पंजाब नॅशनल बँक		Punjab National Bank	
			रत्नाकर बँक लि.		Ratnakar Bank Ltd.	
			साऊथ इंडियन बँक लि.		South Indian Bank Ltd.	
			सिंडीकेट बँक लि.		Syndicate Bank Ltd.	
			तामिलनाडू मर्चेंटाइल बँक लि.		Tamilnad Mercantile Bank Ltd.	
			युको बँक		Uco Bank	
			युनियन बँक ऑफ इंडिया		Union Bank of India	
			युनायटेड बँक ऑफ इंडिया		United Bank of India	
			विजया बँक		Vijaya Bank	
			आय.ए.जी.वैश्य बँक लि.		ING Vysya Bank Ltd.	
			इंडूसिंध बँक लि.		Indusind Bank Ltd.	
			पंजाब अँड सिंध बँक		Punjab and Sind Bank	
			आयडीबीआय बँक लि.		IDBI Bank Ltd.	
			बँक ऑफ राजस्थान लि.		Bank of Rajasthan LTD	
			सिटी युनियन बँक लि.		City Union Bank Ltd.	
			करूर वैश्य बँक लि.		Karur Vysya Bank Ltd.	
			लक्ष्मी विलास बँक लि.		Lakshmi Vilas Bank Ltd.	
			द धनलक्ष्मी बँक लि.		The DhanLaxmi Bank Ltd.	
			एक्सिस बँक लि.		Axis Bank Ltd.	
			सेन्चुरियन बँक ऑफ		Centurian Bank of	
			पंजाब लि.		Punjab Ltd.	
			कोटक महिंद्रा बँक लि.		Kotak Mahindra Bank Ltd.	
			येस बँक लि.		Yes Bank Ltd.	
			सिटी बँक ए-ए. ए.		City Bank N.A.	
			हॉजजॉज आजी शांघाय		Deutsche Bank (ASIA)	
			बँकिंग कॉर्पोरेशन लि.		Banking Corporation Ltd.	
			स्टैंडर्ड चार्टर्ड बँक		Standard Chartered Bank	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
3	रायजड स्टेट बँज ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँज ऑफ इंडिया स्टेट बँज ऑफ इंदूर स्टेट बँज ऑफ सौराष्ट्र	बँज ऑफ बरोडा बँज ऑफ इंडिया बँज ऑफ महाराष्ट्र उ-ारा बँज सेंट्रल बँज ऑफ इंडिया दे-ा बँज एचडीएफसी बँज लि. आयडीबीआय बँज लि. इंडिय-ा ओव्हरसिज बँज पंजाब अ-ड सिंध बँज पंजाब न-श-ाल बँज रत्-ाज् र बँज लि. यु-ि-य-ा बँज ऑफ इंडिया युजो बँज जॉर्पोरेश-ा बँज सिंडीजेट बँज लि. फेडरल बँज लि. एक्सिस बँज लि. आयसीआयसीआय बँज लि.	State bank of Hyderabad Bank of Baroda Raigad State bank of India Bank of India State bank of Indore Bank of Maharashtra State bank of Saurashtra Canara Bank Central bank of India Dena Bank HDFC Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Indian Overseas Bank Punjab and Sind Bank Punjab National Bank Ratnakar Bank Ltd. Union Bank of India Uco Bank Corporation Bank Syndicate Bank Ltd. Federal Bank Ltd. Axis Bank Ltd. ICICI Bank Ltd.			
4	रत्-ाजिरी स्टेट बँज ऑफ इंडिया	बँज ऑफ बरोडा बँज ऑफ इंडिया बँज ऑफ महाराष्ट्र उ-ारा बँज सेंट्रल बँज ऑफ इंडिया दे-ा बँज फेडरल बँज लि. पंजाब न-श-ाल बँज रत्-ाजिरी सिंधुदूर्ज जामीज बँज सिंडीजेट बँज लि. यु-ि-य-ा बँज ऑफ इंडिया विजया बँज ओरिए-टल बँज ऑफ जॉमर्स आयडीबीआय बँज लि. एक्सिस बँज लि. एचडीएफसी बँज लि. आयसीआयसीआय बँज लि.	State bank of India	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central bank of India Dena Bank Federal bank Ltd. Punjab National Bank Ratnagiri Sindhudurg Gramin Bank Syndicate Bank Ltd. Union Bank of India Vijaya Bank Oriental Bank of Commerce IDBI Bank Ltd. Axis Bank Ltd. HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd.	Ratnagiri	
5	सिंधुदूर्ज स्टेट बँज ऑफ इंडिया	बँज ऑफ बरोडा बँज ऑफ इंडिया बँज ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बँज ऑफ इंडिया दे-ा बँज सिंडीजेट बँज लि. यु-ि-य-ा बँज ऑफ इंडिया रत्-ाजिरी सिंधुदूर्ज जामीज बँज	State bank of India	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Central bank of India Dena Bank Syndicate Bank Ltd. Union Bank of India Ratnagiri Sindhudurg Gramin Bank	Sindhudurg	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
6	-गशिज स्टेट बँज ऑफ पटियाला स्टेट बँज ऑफ इंडिया स्टेट बँज ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँज ऑफ सौराष्ट्र	अलाहाबाद बँज बँज ऑफ बरोडा बँज ऑफ इंडिया बँज ऑफ महाराष्ट्र बँज ऑफ महाराष्ट्र उ-गारा बँज सेंट्रल बँज ऑफ इंडिया जॉर्पोरेश-ग बँज दे-ग बँज आयसीआयसीआय बँज लि. इंडिया-ग बँज पंजाब -गश-गल बँज सिंडीजेट बँज लि. युजो बँज यु-गिय-ग बँज ऑफ इंडिया यु-गायटेड बँज ऑफ इंडिया विजया बँज से-च्युरिय-ग बँज लि. इंडिया-ग ओवरसिज बँज ओरिए-टल बँज ऑफ जॉमर्स आयडीबीआय बँज लि. फेडरल बँज लि. बँज ऑफ राजस्था-ग लि. जम्मू अँ-ड जश्मिर बँज लि. ज-गार्टज बँज लि. जरुर वैश्य बँज लि. रत्-गज र बँज लि. एक्सिस बँज लि.	State bank of Patiala State bank of India State bank of Hyderabad State bank of Saurashtra Bank of Maharashtra Bank of Maharashtra Canara Bank Central bank of India Corporation Bank Dena Bank ICICI Bank Ltd. Indian Bank Punjab National Bank Syndicate Bank Ltd. Uco Bank Union Bank of India United Bank of India Vijaya Bank Centurian Bank Ltd. Indian Overseas Bank Oriental Bank of Commerce IDBI Bank Ltd. Federal Bank Ltd. Bank of Rajasthan Ltd. Jammu & kashmir Bank Ltd. Karnataka Bank Ltd. Karur Vysya Bank Ltd. Ratnakar Bank Ltd. Axis Bank Ltd.	Allahabad Bank Bank of baroda Bank of India Bank of Maharashtra Bank of Maharashtra Canara Bank Central bank of India Corporation Bank Dena Bank ICICI Bank Ltd. Indian Bank Punjab National Bank Syndicate Bank Ltd. Uco Bank Union Bank of India United Bank of India Vijaya Bank Centurian Bank Ltd. Indian Overseas Bank Oriental Bank of Commerce IDBI Bank Ltd. Federal Bank Ltd. Bank of Rajasthan Ltd. Jammu & kashmir Bank Ltd. Karnataka Bank Ltd. Karur Vysya Bank Ltd. Ratnakar Bank Ltd. Axis Bank Ltd.	Nashik	
7	धुळे स्टेट बँज ऑफ इंदोर स्टेट बँज ऑफ इंडिया	बँज ऑफ बरोडा बँज ऑफ इंडिया बँज ऑफ महाराष्ट्र उ-गारा बँज सेंट्रल बँज ऑफ इंडिया दे-ग बँज सिंडीजेट बँज युजो बँज यु-गिय-ग बँज ऑफ इंडिया विजया बँज पंजाब -गश-गल बँज आयडीबीआय बँज लि. एक्सिस बँज लि. से-च्युरिय-ग बँज लि. एचडीएफसी बँज लि.	State Bank of Indore State Bank of India	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Dena Bank Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India Vijaya Bank Punjab National Bank IDBI Bank Ltd. Axis Bank Ltd. Centurian Bank Ltd. HDFC Bank Ltd.	Dhule	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
8	नंदुरबार स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया दे-गा बँक युनियन-बँक ऑफ इंडिया आयडीबीआय बँक लि.	State Bank of India State bank of Hyderabad	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Central Bank of India Dena Bank Union Bank of India IDBI Bank Ltd.		Nandurbar
9	जळजाव स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ महाराष्ट्र उ-रा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया जॉर्पोरेश-बँक दे-गा बँक पंजाब नॅशनल बँक सिंडीकेट बँक युजो बँक युनियन-बँक ऑफ इंडिया इंडियन ओव्हरसिज बँक ओरिए-टल बँक ऑफ जॉर्मर्स विजया बँक आयडीबीआय बँक लि. फेडरल बँक लि. एक्सिस बँक लि. एचडीएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि.	State Bank of India State bank of Hyderabad	Allahabad Bank Bank of India Bank of Baroda Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Corporation Bank Dena Bank Punjab National Bank Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India Indian Overseas Bank Oriental Bank of Commerce Vijaya Bank IDBI Bank Ltd. Federal Bank Ltd. Axis Bank Ltd. HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd.		Jalgaon
10	अहमद-नजर स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र उ-रा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया दे-गा बँक इंडियन बँक इंडियन ओव्हरसिज बँक पंजाब नॅशनल बँक सिंडीकेट बँक युजो बँक युनियन-बँक ऑफ इंडिया जॉर्पोरेश-बँक लि. ओरिए-टल बँक ऑफ जॉर्मर्स	State Bank of India State Bank of HYD.	Allahabad Bank Andhra Bank Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Dena Bank Indian Bank Indian Overseas Bank Punjab National Bank Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India Corporation Bank LTD Oriental Bank of Commerce		Ahmadnagar

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			यु-नायटेड बँक ऑफ इंडिया		United Bank of India	
			विजया बँक		Vijaya Bank	
			आयडीबीआय बँक लि.		IDBI Bank LTD	
			एचडीएफसी बँक लि.		HDFC Bank LTD	
			आयसीआयसीआय बँक लि.		ICICI Bank LTD	
			एक्सिस बँक लि.		Axis Bank Ltd.	
11	पुजे	स्टेट बँक ऑफ बिजा-नेर अँड जयपूर स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ पटियाळा स्टेट बँक ऑफ त्रावजजोर स्टेट बँक ऑफ इंदूर स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर स्टेट बँक ऑफ सौराष्ट्र	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ राजस्था-ना लि. दे-ना बँक बँक ऑफ महाराष्ट्र ज-नारा बँक जॉर्पोरेश-ना बँक कॅथलिक सीरीय-ना बँक लि. सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया सिटी यु-निय-ना बँक लि. डेव्हलपमेंट क्रेडिट बँक लि. फेडरल बँक लि. एचडीएफसी बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. आयडीबीआय बँक लि. इंडिय-ना बँक इंडिय-ना ओव्हरसिज बँक इंडोसिंध बँक लि. जम्मू अँड जश्मिर बँक लि. ज-नार्नाटज बँक लि. ओरिए-टल बँक ऑफ जॉर्मर्स पंजाब अँड सिंध बँक पंजाब नॅशनल बँक रत्नाकर बँक लि. सिंडीकेट बँक लि. युको बँक यु-निय-ना बँक ऑफ इंडिया यु-नायटेड बँक ऑफ इंडिया विजया बँक कोटक महिंद्रा बँक लि. हॉज्ज अँड शांघाय बँकिंग जार्पोरेश-ना लि. आय.ए-न.जी.वैश्य बँक लि. करूर वैश्य बँक लि. लक्ष्मी विलास बँक लि. साऊथ इंडिय-ना बँक लि. तामिल-नाडू मर्चंट टाईल बँक लि. एक्सिस बँक लि. से-च्युरिय-ना बँक ऑफ पंजाब लि. येस बँक लि. एबीए-ना अँमरो बँक ए-ना.व्ही	State Bank of Bikaner & Jaipur State Bank of HYD. State Bank of India State Bank of Patiala State bank of Travancore State Bank of Indore State Bank of Mysore State bank of Saurashtra Catholic Syrian Bank LTD. Central Bank of India City Union Bank LTD. Development Credit Bank LTD Federal Bank LTD HDFC Bank LTD ICICI Bank LTD IDBI Bank LTD Indian Bank Indian Overseas Bank Indosindh Bank LTD Jammu & Kashmir Bank LTD Karnataka Bank LTD Oriental Bank of Commerce Punjab and Sind Bank Punjab National Bank Ratnakar Bank LTD Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India United Bank of India Vijaya Bank Kotak Mahindra Bak Ltd. Hong kong and Shanghai Banking Corpn.Ltd. ING Vysya Bank Ltd. Karur Vysya Bank Ltd. Lakshmi Vilas Bank Ltd. South Indian Bank Ltd. Tamilnad Mercantile Bank Ltd. Axis Bank Ltd. Centurian Bank of Punjab Ltd. Yes Bank Ltd. ABN Amro Bank N.V.	Allahabad Bank Andhra Bank Bank of Baroda Bank of India Bank of Rajasthan LTD Dena Bank Bank of Maharashtra Canara Bank Corpoation Bank Catholic Syrian Bank LTD. Central Bank of India City Union Bank LTD. Development Credit Bank LTD Federal Bank LTD HDFC Bank LTD ICICI Bank LTD IDBI Bank LTD Indian Bank Indian Overseas Bank Indosindh Bank LTD Jammu & Kashmir Bank LTD Karnataka Bank LTD Oriental Bank of Commerce Punjab and Sind Bank Punjab National Bank Ratnakar Bank LTD Syndicate Bank Uco Bank Union Bank of India United Bank of India Vijaya Bank Kotak Mahindra Bak Ltd. Hong kong and Shanghai Banking Corpn.Ltd. ING Vysya Bank Ltd. Karur Vysya Bank Ltd. Lakshmi Vilas Bank Ltd. South Indian Bank Ltd. Tamilnad Mercantile Bank Ltd. Axis Bank Ltd. Centurian Bank of Punjab Ltd. Yes Bank Ltd. ABN Amro Bank N.V.	Pune

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			बीए-पी परीबास क्लेऑ-ए बँक सिटी बँक ए-ए.ए. हॉङ्गकॉङ आज़ि शांघाय बैंकिंग कॉर्पोरेश-ए लि. स्टैंडर्ड चार्टर्ड बँक		BNP Paribas Clayon Bank City Bank N.A. Hongkong and Shanghai Banking Corporation Ltd. Standard Chartered Bank	
12	सातारा	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनारा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया एच.डी.एफ.सी.बँक सिंडीकेट बँक युनायटेड वेस्टर्न बँक लि. विजया बँक देना बँक इंडियन बँक युनाय-ए बँक ऑफ इंडिया कॉर्पोरेश-ए बँक एक्सिस बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. फेडरल बँक लि. कर्नाटक बँक लि. आयडीबीआय बँक लि.	State Bank of India	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India HDFC Bank Ltd. Syndicate Bank United Western Bank LTD Vijaya Bank Dena Bank Indian Bank Union Bank of India Corpoation Bank Axis Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. Federal Bank Ltd. Karnataka Bank Ltd. IDBI Bank Ltd.	Satara
13	सांजली	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र कॅनारा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया कॉर्पोरेश-ए बँक देना बँक इंडियन बँक पंजाब अँड सिंध बँक पंजाब नॅशनल बँक सिंडीकेट बँक युनाय-ए बँक ऑफ इंडिया युको बँक विजया बँक फेडरल बँक लि. कर्नाटक बँक लि. आयडीबीआय बँक लि. एक्सिस बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. एच.डी.एफ.सी.बँक रत्नाकर बँक लि. सुभद्रा लोअल एरिया बँक लि.	State Bank of India	Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Corpoation Bank Dena Bank Indian Bank Punjab and Sind Bank Punjab National Bank Syndicate Bank Union Bank of India Uco Bank Vijaya Bank Federal Bank Ltd. Karnataka Bank Ltd. IDBI Bank Ltd. Axis Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. HDFC Bank Ltd. Ratnakar Bank LTD Subhadra Local Area Bank LTD	Sangli

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
14	सोलापूर	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया ॲ-ारा बँक दे-ा बँक ॲर्पोरेश-ा बँक इंडिय-ा बँक ॲ-ाटॲ बँक लि. पंजाब -ॉश-ाल बँक रत्-ाॲर बँक लि. सोलापूर ॲामीॲ बँक सिंडीॲट बँक युॲो बँक यु-ि-ा बँक ऑफ इंडिया यु-ायटेड बँक ऑफ इंडिया विॲया बँक इंडिय-ा ओवरसिॲ बँक आयडीबीआय बँक लि. आय.ए.ॲ.ॲी.वैश्य बँक लि. एॲसिस बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. एॲ.डी.एफ.सी.बँक फेडरल बँक लि.	State Bank of HYD. State Bank of India State Bank of Mysore	Allahabad Bank Andhra Bank Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Central Bank of India Canara Bank Dena Bank Corporation Bank Indian Bank Karnataka Bank LTD Punjab National Bank Ratnakar Bank LTD Solapur Gramin Bank Syndicate Bank UCO Bank United Bank of India United Bank of India Vijaya Bank Indian Overseas Bank IDBI Bank Ltd. ING Vysya Bank Ltd. Axis Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. HDFC Bank Ltd. Federal Bank Ltd.	Solapur
15	ॲोल्हापूर	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ म्हैसूर	ॲ-ारा बँक बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया अलाहाबाद बँक बँक ऑफ महाराष्ट्र बँक ऑफ राजस्था-ा लि. सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया दे-ा बँक इंडिय-ा बँक ॲ-ाटॲ बँक लि. ॲर्पोरेश-ा बँक ओरिए-टल बँक ऑफ ॲॉमर्स रत्-ाॲर बँक लि. इंडिय-ा ओवरसिॲ बँक पंजाब -ॉश-ाल बँक यु-ायटेड बँक ऑफ इंडिया तामिल-ाडू मर्ॲ टाईल बँक लि. विॲया बँक आयडीबीआय बँक लि. एॲसिस बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. एॲ.डी.एफ.सी.बँक से-ॲुरिय-ा बँक ऑफ पंजाब लि.	State Bank of HYD. State Bank of India State Bank of Mysore	Canara Bank Bank of Baroda Bank of India Allahabad Bank Bank of Maharashtra Bank of Rajasthan LTD Central Bank of India Dena Bank Indian Bank Karnataka Bank LTD Corporation Bank Oriental Bank of Commerce Ratnakar Bank LTD Indian Overseas Bank Punjab National Bank United Bank of India Tamilnad Mercantile Bank Ltd. Vijaya Bank IDBI Bank Ltd. Axis Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. HDFC Bank Ltd. Centurian Bank of Punjab Ltd.	Kolhapur

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			इंडसइंड बैंक लि. एबीए-ए अमरो बैंक ए-ए.व्ही सुभद्रा लोजल एरिया बैंक लि. सिंडीकेट बैंक युजो बैंक युनियन बैंक ऑफ इंडिया एचडीएफसी बैंक लि.		Indusind Bank Ltd. ABN Amro Bank N.V. Subhadra Local Area Bank LTD Syndicate Bank UCO Bank Union Bank of India HDFC Bank LTD	
18	औरंगाबाद स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बैंक ऑफ इंडिया स्टेट बैंक ऑफ इंदूर	ग्रामीण बैंक बैंक ऑफ बरोडा औरंगाबाद जालना अलाहाबाद बैंक आंध्र बैंक बैंक ऑफ इंडिया बैंक ऑफ महाराष्ट्र बैंक ऑफ राजस्था-ए लि. भारत ओव्हरसिज बैंक कॅनरा बैंक सेंट्रल बैंक ऑफ इंडिया कॉर्पोरेशन बैंक देना बैंक डेव्हलपमेंट क्रेडिट बैंक लि. आयसीआयसीआय बैंक लि. आयडीबीआय बैंक लि. इंडियन बैंक इंडियन ओव्हरसिज बैंक आय.ए.ए.जी.वैश्य बैंक लि. पंजाब नॅशनल बैंक युजो बैंक ओरिएंटल बैंक ऑफ कॉमर्स पंजाब अँड सिंध बैंक सिंडीकेट बैंक विजया बैंक फेडरल बैंक लि. जम्मू अँड काश्मिर बैंक लि. एक्सिस बैंक लि. सेंटुरियन बैंक ऑफ पंजाब लि. डेव्हलपमेंट क्रेडिट बैंक लि. एच.डी.एफ.सी.बैंक इंडसइंड बैंक लि. येस बैंक लि. सिटी बैंक ए-ए.ए. युनियन बैंक ऑफ इंडिया युनायटेड बैंक ऑफ इंडिया	State Bank of HYD. State Bank of India State Bank of Indore	Gramin Bank Bank of Baroda Aurangabad Jalna Allahabad Bank Andhra Bank Bank of India Bank of Maharashtra Bank of Rajasthan LTD Bharat Overseas Bank Canara Bank Central Bank of India Corporation Bank Dena Bank Development Credit Bank LTD. ICICI Bank LTD. IDBI Bank LTD. Indian Bank Indian Overseas Bank ING Vysya Bank Ltd. Punjab National Bank UCO Bank Oriental Bank of Commerce Punjab and Sind Bank Syndicate Bank Vijaya Bank Federal Bank Ltd. Jammu & Kashmir Bank Ltd. Axis Bank Ltd. Centurion Bank of Punjab Ltd. Development Credit Bank Ltd. HDFC Bank Ltd. Indusind Bank Ltd. Yes Bank Ltd. Citibank N.A. Union Bank of India United Bank of India	Aurangabad	
17	जालना स्टेट बैंक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बैंक ऑफ इंडिया	आंध्र बैंक बैंक ऑफ बरोडा बैंक ऑफ महाराष्ट्र बैंक ऑफ इंडिया	State Bank of HYD. State Bank of India	Andhra Bank Bank of Baroda Bank of Maharashtra Bank of India	Jalna	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
			ॐ-ारा बँज सिडीजे ट बँज युनियन बँज ऑफ इंडिया सेंट्रल बँज ऑफ इंडिया दे-ा बँज आयडीबीआय बँज लि. एक्सिस बँज लि. एच.डी.एफ.सी.बँज		Canara Bank Syndicate Bank Union Bank of India Central Bank of India Dena Bank IDBI Bank Ltd. Axis Bank Ltd. HDFC Bank Ltd.	
19	हिंजोली	स्टेट बँज ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँज ऑफ इंडिया	मराठवाडा ज़ामीज बँज बँज ऑफ महाराष्ट्र युनियन बँज ऑफ इंडिया बँज ऑफ बरोडा आयडीबीआय बँज लि.	State Bank of HYD. State Bank of India	Marathwada Gramin Bank Bank of Maharashtra Union Bank of India Bank of Baroda IDBI Bank Ltd.	Hingoli
20	बीड	स्टेट बँज ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँज ऑफ इंडिया	बँज ऑफ बरोडा बँज ऑफ महाराष्ट्र ॐ-ारा बँज सेंट्रल बँज ऑफ इंडिया मराठवाडा ज़ामीज बँज युनियन वेस्ट-र्न बँज लि. आयडीबीआय बँज लि.	State Bank of HYD. State Bank of India	Bank of Baroda Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Marathwada Gramin Bank United Western Bank LTD IDBI Bank Ltd.	Beed
21	-गांदेड	स्टेट बँज ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँज ऑफ इंडिया स्टेट बँज ऑफ पटियाला	ॐ-ारा बँज बँज ऑफ बरोडा बँज ऑफ महाराष्ट्र अलाहाबाद बँज विजया बँज आयडीबीआय बँज लि. बँज ऑफ इंडिया सेंट्रल बँज ऑफ इंडिया डेव्हलपमेंट क्रेडिट बँज लि. दे-ा बँज आय.ए.जी.वैश्य बँज लि. एक्सिस बँज लि. मराठवाडा ज़ामीज बँज पंजाब अँड सिंध बँज पंजाब नॅशनल बँज सिडीजे ट बँज युनियन बँज ऑफ इंडिया डेव्हलपमेंट क्रेडिट बँज लि.	State Bank of HYD. State Bank of India State Bank of Patiala	Canara Bank Bank of Baroda Bank of Maharashtra Allahabad Bank Vijaya Bank IDBI Bank Ltd. Bank of India Central Bank of India Development Credit Bank Ltd. Dena Bank ING Vysya Bank Ltd. Axis Bank Ltd. Marathwada Gramin Bank Punjab and Sind Bank Punjab National Bank Syndicate Bank Union Bank of India Development Credit Bank Ltd.	Nanded
22	उस्मानाबाद	स्टेट बँज ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँज ऑफ इंडिया	मराठवाडा ज़ामीज बँज बँज ऑफ महाराष्ट्र अलाहाबाद बँज ॐ-ारा बँज युनियन बँज ऑफ इंडिया	State Bank of HYD. State Bank of India	Marathwada Gramin Bank Bank of Maharashtra Allahabad Bank Canara Bank Union Bank of India	Osmanabad

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
23	लातूर	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक बँक ऑफ बरोडा आंध्र बँक बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र ॡ-ारा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया दे-ा बँक मराठवाडा ज़ामीज बँक यु-िय-ा बँक ऑफ इंडिया	State Bank of HYD. State Bank of India	Allahabad Bank Bank of Baroda Andhra Bank Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Dena Bank Marathwada Gramin Bank Union Bank of India	Latur
24	बुलढाजा	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बुलढाजा ज़ामीज बँक बँक ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया पंजाब -ॉश-ाल बँक बँक ऑफ बरोडा आयडीबीआय बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. विदर्भ जेत्रिय ज़ामीज बँक	State Bank of HYD. State Bank of India	Buldhana Gramin Bank Bank of Maharashtra Central Bank of India Punjab National Bank Bank of Baroda IDBI Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. Vidharbha Kshetriya Gramin Bank	Buldhana
25	अजोला	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया स्टेट बँक ऑफ इंदूर	अजोला ज़ामीज बँक अलाहाबाद बँक बँक ऑफ महाराष्ट्र ॡ-ारा बँक बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया दे-ा बँक इंडिय-ा बँक ओरिए-टल बँक ऑफ जॉमर्स युजो बँक यु-िय-ा बँक ऑफ इंडिया पंजाब -ॉश-ाल बँक सिंडीके ट बँक आयडीबीआय बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. विदर्भ जेत्रिय ज़ामीज बँक बँक ऑफ राजस्था-ा लि. एचडीएफसी बँक लि.	State Bank of HYD. State Bank of India State bank of Indore	Akola Gramin Bank Allahabad Bank Bank of Maharashtra Canara Bank Bank of Baroda Bank of India Central Bank of India Dena Bank Indian Bank Oriental Bank of Commerce UCO Bank Union Bank of India Punjab National Bank Syndicate Bank IDBI Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. Vidharbha Kshetriya Gramin Bank Bank of Rajasthan LTD HDFC Bank Ltd.	Akola
26	वाशिम	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अजोला ज़ामीज बँक अलाहाबाद बँक बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया विदर्भ जेत्रिय ज़ामीज बँक	State Bank of India	Akola Gramin Bank Allahabad Bank Bank of Baroda Bank of Maharashtra Central Bank of India Vidharbha Kshetriya Gramin Bank	Washim

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
27	अमरावती स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक आंध्र बँक बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र ऊ-ारा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया दे-ा बँक पंजाब नॅश-ाल बँक सिंडीके ट बँक युजे बँक यु-ाय-ा बँक ऑफ इंडिया विजया बँक इंडिय-ा बँक इंडिय-ा ओवरसिज बँक आयडीबीआय बँक लि. एक्सिस बँक लि. एच्.डी.एफ.सी.बँक आयसीआयसीआय बँक लि. बँक ऑफ राजस्था-ा लि.	State Bank of HYD. State Bank of India	Allahabad Bank Andhra Bank Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Dena Bank Punjab National Bank Syndicate Bank UCO Bank Union Bank of India Vijaya Bank Indian Bank Indian Overseas Bank IDBI Bank Ltd. Axis Bank Ltd. HDFC Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. Bank of Rajasthan LTD	Amravati	
28	यवतमाल स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया इंडिय-ा बँक पंजाब नॅश-ाल बँक सिंडीके ट बँक यु-ाय-ा बँक ऑफ इंडिया युजे बँक इंडिय-ा ओवरसिज बँक आंध्र बँक ऊ-ारा बँक आयडीबीआय बँक लि. बँक ऑफ राजस्था-ा लि. एक्सिस बँक लि. विदर्भ जेत्रिय ज़ामीज बँक	State Bank of India	Allahabad Bank Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Central Bank of India Indian Bank Punjab National Bank Syndicate Bank Union Bank of India UCO Bank Indian Overseas Bank Andhra Bank Canara Bank IDBI Bank Ltd. Bank of Rajasthan LTD Axis Bank Ltd. Vidharbha Kshetriya Gramin Bank	Yavatmal	
29	वर्धा स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र ऊ-ारा बँक सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅश-ाल बँक सिंडीके ट बँक यु-ाय-ा बँक ऑफ इंडिया आंध्र बँक	State Bank of India	Allahabad Bank Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Canara Bank Central Bank of India Punjab National Bank Syndicate Bank Union Bank of India Andhra Bank	Wardha	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
		जॉर्पोरेश-1 बँज			Corporation Bank	
		युजो बँज			UCO Bank	
		आयडीबीआय बँज लि.			IDBI Bank Ltd.	
30	नाजपूर	स्टेट बँज ऑफ बिजा-नेर अँड जयपूर. स्टेट बँज ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँज ऑफ इंडिया स्टेट बँज ऑफ इंदूर स्टेट बँज ऑफ त्रावजजोर स्टेट बँज ऑफ म्हैसूर स्टेट बँज ऑफ सौराष्ट्र स्टेट बँज ऑफ पटियाळा	अलाहाबाद बँज दे-11 बँज बँज ऑफ बरोडा बँज ऑफ इंडिया बँज ऑफ महाराष्ट्र बँज ऑफ राजस्था-1 लि. सेंट्रल बँज ऑफ इंडिया इंडिय-1 बँज ज-1-रा बँज जॉर्पोरेश-1 बँज फेडरल बँज लि. ओरिए-टल बँज ऑफ जॉमर्स पंजाब -1-श-1-ल बँज सिंडीकेट बँज युजो बँज यु-1-य-1 बँज ऑफ इंडिया यु-1-य-1टेड बँज ऑफ इंडिया जोटज महि-द्रा बँज लि. आयए-1-जी वैश्य बँज लि. से-च्युरिय-1 बँज लि. एचडीएफसी बँज लि. इंडूसिंध बँज लि. आंध्र बँज इंडिय-1 ओवरसिज बँज पंजाब अँ-ड सिंध बँज विजया बँज फेडरल बँज लि. बँज ऑफ राजस्था-1 लि. लक्ष्मी विलास बँज लि. साऊथ इंडिय-1 बँज लि. एक्सिस बँज लि. ज-1-रॉटज बँज लि. जम्मू अँ-ड जश्मिर बँज लि. हॉजजॉज आजि शांघाय बँजिज जॉर्पोरेश-1 लि. स्टँ-डर्ड चार्टर्ड बँज येस बँज लि. आयसीआयसीआय बँज लि.	State Bank of Bikaner & Jaipur State Bank of HYD. State Bank of India State Bank of Indore State Bank of Travancore State bank of Mysore State bank of Saurashtra State bank of Patiala Corporation Bank Federal Bank LTD Oriental Bank of Commerce Punjab National Bank Syndicate Bank UCO Bank Union Bank of India United Bank of India Kotak Mahindra Bank Ltd. ING Vysya Bank LTD Centurian Bank Ltd. HDFC Bank Ltd. Indusind Bank Ltd. Andhra Bank Indian Overseas Bank Punjab and Sind Bank Vijaya Bank Federal Bank Ltd. Bank of Rajasthan LTD Lakshmi Vilas Bank Ltd. South Indian Bank Ltd. Axis Bank Ltd. Karnataka Bank Ltd. Jammu & kashmir Bank Ltd. Hongkong and Shanghai Banking Corporation Ltd. Standard Chartered Bank Yes Bank Ltd. ICICI Bank Ltd.	Allahabad Bank Dena Bank Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Bank of Rajasthan LTD Central Bank of India Indian Bank Canara Bank Corporation Bank Federal Bank LTD Oriental Bank of Commerce Punjab National Bank Syndicate Bank UCO Bank Union Bank of India United Bank of India Kotak Mahindra Bank Ltd. ING Vysya Bank LTD Centurian Bank Ltd. HDFC Bank Ltd. Indusind Bank Ltd. Andhra Bank Indian Overseas Bank Punjab and Sind Bank Vijaya Bank Federal Bank Ltd. Bank of Rajasthan LTD Lakshmi Vilas Bank Ltd. South Indian Bank Ltd. Axis Bank Ltd. Karnataka Bank Ltd. Jammu & kashmir Bank Ltd. Hongkong and Shanghai Banking Corporation Ltd. Standard Chartered Bank Yes Bank Ltd. ICICI Bank Ltd.	Nagpur
31	भंडारा	स्टेट बँज ऑफ इंडिया	स्टेट बँज ऑफ इंडिया ज-1-रा बँज सेंट्रल बँज ऑफ इंडिया सिंडीकेट बँज बँज ऑफ इंडिया अलाहाबाद बँज बँज ऑफ महाराष्ट्र	State Bank of India Canara Bank Central Bank of India Syndicate Bank Bank of India Allahabad Bank Bank of Maharashtra	State Bank of India Canara Bank Central Bank of India Syndicate Bank Bank of India Allahabad Bank Bank of Maharashtra	Bhandara

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.1--contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(3)	(4)	(2)
		आयडीबीआय बँक लि. आयसीआयसीआय बँक लि. वैजजंजा जेत्रिय ज़ामीज बँक			IDBI Bank Ltd. ICICI Bank Ltd. Wainganga Kshetriya Gramin Bank	
32	गोंदिया	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	दे-गा बँक बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया पंजाब नॅशनल बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया सिंडीकेट बँक आयडीबीआय बँक लि. वैजजंजा जेत्रिय ज़ामीज बँक	State Bank of India	Dena Bank Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Central Bank of India Punjab National Bank Union Bank of India Syndicate Bank IDBI Bank Ltd. Wainganga Kshetriya Gramin Bank	Gondiya
33	चंद्रपुर	स्टेट बँक ऑफ हैद्राबाद स्टेट बँक ऑफ इंडिया	अलाहाबाद बँक बँक ऑफ बरोडा बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र सेंट्रल बँक ऑफ इंडिया ओरिएन्टल बँक ऑफ कॉमर्स पंजाब नॅशनल बँक युको बँक युनियन बँक ऑफ इंडिया इंडियन बँक दे-गा बँक सिंडीकेट बँक आयडीबीआय बँक लि. वैजजंजा जेत्रिय ज़ामीज बँक	State Bank of HYD. State Bank of India	Allahabad Bank Bank of Baroda Bank of India Bank of Maharashtra Central Bank of India Oriental Bank of Commerce Punjab National Bank UCO Bank Union Bank of India Indian Bank Dena Bank Syndicate Bank IDBI Bank Ltd. Wainganga Kshetriya Gramin Bank	Chandrapur
34	जडचिरोली	स्टेट बँक ऑफ इंडिया	बँक ऑफ इंडिया बँक ऑफ महाराष्ट्र आयडीबीआय बँक लि. वैजजंजा जेत्रिय ज़ामीज बँक	State Bank of India	Bank of India Bank of Maharashtra IDBI Bank Ltd. Wainganga Kshetriya Gramin Bank	Gadchiroli

आधार.- भारतीय रिज़र्व बँक

Source.-- Reserve Bank of India

27. बँका / BANKING

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 27.2

लोकसंख्येच्या गटानुसार व्यापारी बँक कार्यालयांचे वर्गीकरण
Commercial Banking Offices Classified According to Population Ranges
(2007-08) P

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा	ग्रामिण बँक Rural Bank		निमनागरी बँक Semi Urban Bank		नागरी बँक Urban Bank		महानगर बँक Metropolitan Bank		एकूण बँक Total Bank		Districts
		जागांची संख्या No. of Places	कार्यालयांची संख्या No. of Offices	जागांची संख्या No. of Places	कार्यालयांची संख्या No. of Offices	जागांची संख्या No. of Places	कार्यालयांची संख्या No. of Offices	जागांची संख्या No. of Places	कार्यालयांची संख्या No. of Offices	जागांची संख्या No. of Places	कार्यालयांची संख्या No. of Offices	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(2)
1	बृह-मुंबई	--	--	--	--	--	--	2	1867	2	1,867	Brihan Mumbai
2	ठाजे	78	83	21	78	7	240	2	203	108	604	Thane
3	रायजड	83	100	12	47	1	24	-	-	96	171	Raigad
4	रत्नाजिरी	85	89	8	54	-	-	-	-	93	143	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	53	58	5	27	-	-	-	-	58	85	Sindhudurg
6	नाशिक	81	86	28	68	1	12	1	106	111	272	Nashik
7	धुळे	37	37	8	15	1	25	-	-	46	77	Dhule
8	नांदुरबार	29	29	5	19	-	-	-	-	34	48	Nandurbar
9	जळगाव	74	77	25	55	2	54	-	-	101	186	Jalgaon
10	अहमदनगर	105	111	27	69	1	38	-	-	133	218	Ahmednagar
11	पुणे	113	127	37	109	-	-	2	497	152	733	Pune
12	सातारा	79	83	19	57	1	24	-	-	99	164	Satara
13	सांगली	68	70	29	60	1	62	-	-	98	192	Sangli
14	सोलापूर	93	97	21	60	2	75	-	-	116	232	Solapur
15	कोल्हापूर	89	93	22	45	2	121	-	-	113	259	Kolhapur
16	औरंगाबाद	62	65	10	19	1	98	-	-	73	182	Aurangabad
17	जालना	41	46	6	13	1	21	-	-	48	80	Jalna
18	परभणी	34	34	9	23	1	15	-	-	44	72	Parbhani
19	हिंगोली	19	21	6	17	-	-	-	-	25	38	Hingoli
20	बीड	55	56	11	36	1	8	-	-	67	100	Beed
21	नांदेड	59	60	16	38	1	35	-	-	76	133	Nanded
22	उस्मानाबाद	36	38	14	33	-	-	-	-	50	71	Osmanabad
23	लातूर	47	48	12	30	1	24	-	-	60	102	Latur
24	बुलढाजा	51	54	17	50	-	-	-	-	68	104	Buldhana
25	अकोला	40	41	14	33	1	41	-	-	55	115	Akola
26	वाशिम	26	28	7	22	-	-	-	-	33	50	Washim
27	अमरावती	65	70	18	32	2	49	-	-	85	151	Amravati
28	यवतमाळ	59	65	15	38	1	18	-	-	75	121	Yavatmal
29	वर्धा	43	43	8	20	1	14	-	-	52	77	Wardha
30	नागपूर	74	81	18	32	-	-	1	234	93	347	Nagpur
31	भंडारा	36	40	7	25	-	-	-	-	43	65	Bhandara
32	गोंदिया	36	43	2	6	1	12	-	-	39	61	Gondiya
33	चंद्रपूर	82	86	13	38	1	29	-	-	96	153	Chandrapur
34	गडचिरोली	29	32	6	11	-	-	-	-	35	43	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		1,961	2,091	476	1,279	32	1,039	8	2,907	2,477	7,316	Maharashtra State

P - अस्थायी / Provisional

आधार.-भारतीय रिझर्व्ह बँक, मुंबई Source : Reserve Bank of India, Mumbai

---

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.3

वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या पतपुरवट्याचे व्यवसायानुसार जिल्हावार वर्गीकरण /
(2007)

		जिल्हे/									
		मुंबई Mumbai		मुंबई उपनगर Mumbai Suburban		ठाणे Thane		रायगड Raigad		रत्नागिरी Ratnagiri	
अ.क्र.	व्यवसाय	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम credit
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
(१९) रुषि एडूज		45647	103771967	217618	9205141	10054	3670129	19740	1407202	23469	2557384
(अ) प्रत्यज पतपुरवटा		39112	50920339	186915	7219278	9367	821361	18772	1256634	23283	2492956
(ब) अप्रत्यज पतपुरवटा		6535	52851628	30703	1985863	687	2848768	968	150568	186	64428
(२) एडूज उद्योज		228056	2272619425	528884	2710457	9659	53393283	2981	68019414	3222	60127824
(अ) जाज्जाम		497	76673938	1	52.83	52	115204	23	51397	49	30380
(ब) उत्पाद-1		199464	1626469026	528650	2500128	6889	28982521	2707	63762735	2806	1170474
(ज) वीज, जॅस व पाजी		353	108709547	2	3275	45	5969664	4	896	12	43006714
(ड) बांधजाम		27742	460766914	231	201771	2673	18325894	247	4204386	355	15920256
(३) परिवह-1		68834	195842890	1506	194966	3473	1148704	1404	223833	1751	180864
(४) व्यावसायिज सेवा		146678	377687337	3262123	116601314	10092	7651764	4221	10230661	3845	758514
(५) व्यक्तिजत जर्ज		4920936	420904725	9651556	106871778	155957	50324564	33971	4827603	24054	2992049
(६) घाऊज व्यापार		36781	266933690	1183	350948	1612	35939499	171	20188167	387	70266
(७) चि रज्जळ व्यापार		46140	105619370	4723	443704	14115	541769	8193	883029	7411	737935
(८) इतर सर्व जर्ज		120342	119668968	178390	17475462	42683	10722994	12664	923282	16971	828591
एडूज		5887117	6239439764	14592485	265764138	267358	220456118	106066	176129807	107801	130938635

BANKING**TABLE No. 27.3****Districtwise and Occupationwise Classification of Outstanding Credit of Scheduled Commercial Banks
-08)**

(रक्कम हजार रुपयात/Amount in Thousand Rs.)

District								
सिंधुदुर्ग Sindhudurg		नाशिक Nashik		धुळे Dhule		नंदुरबार Nandurbar		Occupation
खात्यांची संख्या No. of Accounts (11)	येणे रक्कम Outstanding credit (12)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (13)	येणे रक्कम Outstanding credit (14)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (15)	येणे रक्कम Outstanding credit (16)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (17)	येणे रक्कम Outstanding credit (18)	
11612	933449	83465	17851957	28590	2206625	16798	1651468	(1) Agriculture Total
11312	877736	82206	16430719	28168	2025341	16572	1570903	(a) Direct Finance
300	55713	1259	1421238	422	181284	226	80565	(b) Indirect Finance
2840	959875	10658	11672390	1395	4204692	528	242399	(2) Industry Total
20	541744	53	110405	15	7024	10	7655	(a) Mining & Quarrying
2555	288805	9840	9123370	1168	3834424	450	115584	(b) Manufacturing & Processing
0	0	36	461580	4	138629	1	948	(c) Electricity, Gas & Water
265	129326	729	1977025	208	224615	67	118212	(d) Construction
1281	197490	1263	284933	271	26709	190	10905	(3) Transport Operators
3859	387972	9631	2175004	2749	427399	1151	128680	(4) Professional Services
17542	2080688	75516	11225381	17930	2350129	7651	842093	(5) Personal Loans
253	32786	618	782392	318	184430	36	28633	(6) Wholesale Trade
6502	542377	15808	3074618	9673	803181	3684	225164	(7) Retail Trade
6509	1251099	24062	1940638	2730	196271	1746	78276	(8) All Others Exps.
64850	8279060	315144	78531650	93641	16810753	49110	5101485	

अ.क्र. Sr.No.	व्यवसाय	जळगांव Jalgaon		अहमदनगर Ahmednagar		पुणे Pune		सातारा Satara	
		खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit (20)	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit (22)	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit (24)	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit (26)
(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)
(१) कृषि एकूण		48840	5623162	78489	8950112	101173	19724319	50242	5534628
(अ) प्रत्यज पतपुरवठा		47807	5253491	76710	7814246	98504	15918901	49697	4767095
(ब) अप्रत्यज पतपुरवठा		1033	369671	1779	1135866	2669	3805418	545	767533
(२) एकूण उद्योज		3408	8787393	5021	4257378	39027	192606086	3022	3168503
(अ) जाजजम		16	9211	71	37817	171	904461	33	44802
(ब) उत्पाद-1		2820	7524913	4406	3452911	33175	144076538	2766	2315372
(ज) वीज, जॅस व पाजी		5	99155	14	405780	99	4889052	14	11263
(ड) बांधजम		567	1154114	530	360870	5042	42736035	209	797066
(३) परिवह-1		877	139901	992	233782	10747	3829180	796	146604
(४) व्यावसायिज सेवा		4510	1113133	5235	1537783	33292	34558505	4067	684457
(५) व्यक्तिगत जर्ज		46898	6387292	42931	5967377	406970	132707197	41645	3973257
(६) घारुज व्यापार		278	234295	441	258198	2568	5926497	147	94638
(७) जिरजोळ व्यापार		16939	1353853	12325	1642582	24682	14482749	9897	947492
(८) इतर जर्ज		17146	1136540	10283	1102181	89951	16928626	22089	1133409
एकूज		191144	39186124	239227	37156883	848070	633093564	185169	24386119

TABLE No. 27.3 Contd..

(रकम हजार रुपयात/Amount in Thousand Rs.)

District									
सांगली Sangli		सोलापूर Solapur		कोल्हापूर Kolhapur		औरंगाबाद Aurangabad		Occupation (2)	
खात्यांची संख्या No. of Accounts (27)	येणे रकम Outstanding credit (28)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (29)	येणे रकम Outstanding credit (30)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (31)	येणे रकम Outstanding credit (32)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (33)	येणे रकम Outstanding credit (34)		
56463	9351000	88754	10186566	79588	8355351	74641	5019291		(1) Agriculture Total
55395	6933290	87736	9299902	78155	5702894	73972	4720873		(a) Direct Finance
1068	2417710	1018	886664	1433	2652457	669	298418	(b) Indirect Finance	
2988	6475222	4365	4183126	13346	17327901	7066	18552147	(2) Industry Total	
41	51082	31	22376	1723	489622	11	9756	(a) Mining & Quarrying	
2643	5997281	3693	3208583	14302	1755568	6719	14943555	(b) Manufacturing & Processing	
7	66955	12	44239	72569	8139801	11	3102880	(c) Electricity, Gas & Water	
297	359904	629	907928	754	1680436	325	495956	(d) Construction	
1010	186059	1093	220601	1723	489622	1435	302367	(3) Transport Operators	
3489	675851	5801	728388	14302	1755568	6969	976257	(4) Professional Services	
35326	5134530	58623	6104806	72569	8139801	79856	9700642	(5) Personal Loans	
306	548042	211	233501	703	679962	490	383803	(6) Wholesale Trade	
7149	903957	12899	1420686	12972	1914624	20301	1900451	(7) Retail Trade	
26431	1622737	23946	1774550	44289	2796408	11427	1622382	(8) All Others	
192613	40723620	288811	39221916	408428	61880015	283892	62028778		

अ.क्र. Sr.No.	व्यवसाय	जालना Jalna		परभणी Parbhani		हिंगोली Hingoli		बीड Beed	
		खात्यांची संख्या No. of Accounts (35)	येणे रक्कम Outstanding credit (36)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (37)	येणे रक्कम Outstanding credit (38)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (39)	येणे रक्कम Outstanding credit (40)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (41)	येणे रक्कम Outstanding credit (42)
(१)									
(१)	टृषि एकूण	81999	4200822	83285	3085258	36611	1337452	69992	2629461
	(अ) प्रत्यज पतपुरवठा	81348	3723409	82885	2830393	36424	1308028	69334	2553050
	(ब) अप्रत्यज पतपुरवठा	651	477413	400	254865	187	29424	658	76411
(२)	एकूण उद्योज	1084	1443813	1058	1069081	464	1627437	974	2052329
	(अ) जाजजाम	3	1648	12	22220	5	80.65	12	10535
	(ब) उत्पाद-1	868	1137378	918	920814	397	1468887	713	1910107
	(ज) वीज, जॅस व पाजी	3	5352	1	303	6	70955	0	0
	(ड) बांधजाम	210	299435	127	125744	56	79530	249	131687
(३)	परिवह-1	832	215383	257	60360	127	12509	481	147304
(४)	व्यावसायिज सेवा	2544	237277	1455	168937	626	199841	2231	147405
(५)	व्यक्तिगत जर्ज	26920	5847134	19643	2165015	8627	957294	19041	1946088
(६)	घारुज व्यापार	452	261642	334	128779	60	22486	268	120308
(७)	डि रज्जळ व्यापार	11347	549042	11322	660365	4336	258341	10638	556440
(८)	इतर जर्ज	5106	397971	3215	307638	2265	154882	4009	207936
	एकूण	213367	18797719	204912	11799772	90191	7527147	178600	12489061

TABLE No. 27.3 Contd..

(रकम हजार रुपयात/Amount in Thousand Rs.)

District								
नांदेड Nanded		उस्मानाबाद Osmanabad		लातूर Latur		बुलढाणा Buldhana		Occupation (2)
खात्यांची संख्या No. of Accounts (43)	येणे रकम Outstanding credit (44)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (45)	येणे रकम Outstanding credit (46)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (47)	येणे रकम Outstanding credit (48)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (49)	येणे रकम Outstanding credit (50)	
89933	3428403	26192	1563488	45188	3560438	129373	3938094	(1) Agriculture Total
88907	3137071	25973	1521415	44858	2956810	128691	3830498	(a) Direct Finance
1026	291332	219	42073	330	603628	682	107596	(b) Indirect Finance
2834	2204964	1483	433257	1462	2450068	1329	445729	(2) Industry Total
24	20362	5	5253	12	13840	5	3522	(a) Mining & Quarrying
2376	1515259	1347	351435	1296	2337556	1220	414968	(b) Manufacturing & Processing
7	320764	3	2285	0	0	0	0	(c) Electricity, Gas & Water
427	348579	128	74284	154	98672	104	27239	(d) Construction
910	135545	242	29466	557	104368	477	32064	(3) Transport Operators
3512	439043	2227	158533	2873	364633	1764	88968	(4) Professional Services
32740	3329291	15621	1280150	20655	2138566	23084	1237107	(5) Personal Loans
957	322119	368	77256	407	204658	105	190313	(6) Wholesale Trade
15291	1050014	7982	472906	11932	1032260	9522	398662	(7) Retail Trade
7731	474032	1615	124474	4822	367482	2012	149789	(8) All Others
246675	17016778	83405	6136275	134546	16232979	298368	10864549	

अ.क्र. Sr.No.	व्यवसाय (2)	अकोला Akola		वाशिम Washim		अमरावती Amaravati		यवतमाळ Yavatmal	
		खात्यांची संख्या No. of Accounts (51)	येणे रक्कम Outstanding credit (52)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (53)	येणे रक्कम Outstanding credit (54)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (55)	येणे रक्कम Outstanding credit (56)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (57)	येणे रक्कम Outstanding credit (58)
(१)									
(१)	टृषि एकूण	69374	2787515	50707	1676687	86500	3529525	108214	4028365
	(अ) प्रत्यज पतपुरवठा	68354	2684890	50334	1618311	85916	3465463	107556	3797995
	(ब) अप्रत्यज पतपुरवठा	1020	102625	373	58376	584	64062	658	230370
(२)	एकूण उद्योज	3031	551183	822	59266	2371	1579248	2929	664806
	(अ) जाजजम	7	3543	6	6597	10	5120	2	3.92
	(ब) उत्पाद-१	2424	472218	742	43851	2080	1332690	2773	458802
	(ज) वीज, जॅस व पाजी	0	0	0	0	2	11381	3	125651
	(ड) बांधजम	600	75422	74	88.18	279	230057	151	79961
(३)	परिवह-१	634	106682	134	8563	488	74776	679	84800
(४)	व्यावसायिज सेवा	3311	200286	1522	64157	3178	425791	2289	202196
(५)	व्यक्तिजत जर्ज	24115	1788858	6489	706127	35211	3714762	27388	1720940
(६)	घारुज व्यापार	62	130515	33	11461	985	175716	1067	146749
(७)	जि रज्जळ व्यापार	10385	500640	4700	200100	8667	523436	10451	520400
(८)	इतर जर्च	3567	332004	482	79342	5520	367743	4669	303375
	एकूण	186884	9736381	116418	4532926	231791	15499770	268829	12364414

TABLE No. 27.3 Contd..

(रककम हजार रुपयात/Amount in Thousand Rs.)

District								
वर्धा Wardha		नागपूर Nagpur		भंडारा Bhandara		गोंदिया Gondiya		Occupation (2)
खात्यांची संख्या No. of Accounts (59)	येणे रककम Outstanding credit (60)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (61)	येणे रककम Outstanding credit (62)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (63)	येणे रककम Outstanding credit (64)	खात्यांची संख्या No. of Accounts (65)	येणे रककम Outstanding credit (66)	
78345	3140896	54270	5723802	25532	1135102	23191	932389	(1) Agriculture Total
77438	2948103	53063	3539317	24870	1015744	22882	877498	(a) Direct Finance
687	2848768	1207	2184485	662	119358	309	54891	(b) Indirect Finance
9659	53393283	14258	33047348	1106	3486909	1373	800092	(2) Industry Total
52	1152004	97	366651	8	6910	5	4155	(a) Mining & Quarrying
6889	28982521	12131	25151765	926	3329411	1172	710286	(b) Manufacturing & Processing
45	5969664	28	567668	4	17840	1	617	(c) Electricity, Gas & Water
2673	18325894	2002	6961264	168	132748	195	85034	(d) Construction
3473	1148704	3611	1822412	517	29177	197	53901	(3) Transport Operators
10092	7651764	16460	8916789	1445	205849	1633	123391	(4) Professional Services
155957	50324564	118504	18612247	12085	1088722	9966	906608	(5) Personal Loans
1612	35939499	1817	4083514	554	240286	270	70452	(6) Wholesale Trade
14115	5417629	15516	5648034	5352	506168	5841	380114	(7) Retail Trade
42683	10722994	39866	5364831	4990	383654	5622	218325	(8) All Others
403720	227966287	332830	121990127	78219	11697878	72657	5217753	

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 27.3 Contd..

(रक्कम हजार रुपयात/Amount in Thousand Rs.)

		जिल्हे /						
		चंद्रपूर Chandrapur		गडचिरोली Gadchiroli		महाराष्ट्र राज्य Maharashtra State		
अ.क्र. Sr.No.	व्यवसाय	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	खात्यांची संख्या No. of Accounts	येणे रक्कम Outstanding credit	Occupation
(1)	(2)	(67)	(68)	(69)	(70)	(71)	(72)	(2)
(१)	कृषि एकूण	41607	2146405	11898	360446	1906585	49799832	(1) Agriculture Total
	(अ) प्रत्यक्ष पतपुरवठा	40741	1974720	11721	334911	1875181	180046809	(a) Direct Finance
	(ब) अप्रत्यक्ष पतपुरवठा	866	171685	177	25535	31184	77675935	(b) Indirect Finance
(२)	एकूण उद्योज	2951	5235333	726	136842	386123	2836477954	(2) Industry Total
	(अ) जाजजाम	56	68295	5	2511	3137	80795969.57	(a) Mining & Quarrying
	(ब) उत्पाद-ा	2495	4721412	656	113441	336654	1991684175	(b) Manufacturing & Processing
	(ज) वीज,जॅस व पाजी	9	6078	2	536	73899	182221002	(c) Electricity, Gas & Water
	(ड) बांधजाम	391	439548	61	20354	48527	577640703.2	(d) Construction
(३)	परिवह-ा	757	197806	485	20769	114478	207788736	(3) Transport Operators
(४)	व्यावसायिज सेवा	3751	595207	1075	44864	341050	463177385	(4) Professional Services
(५)	व्यक्तिगत जर्ज	29478	3860234	6718	462527	2350129	773183417	(5) Personal Loans
(६)	घारुज व्यापार	634	283680	98	7063	55133	374864843	(6) Wholesale Trade
(७)	रिजोळ व्यापार	10623	1351588	3405	194196	394274	156834058	(7) Retail Trade
(८)	इतर जर्ज	13104	691997	2687	104995	621612	184262091	(8) All Others
	एकूज	147463	21743988	39714	1828990	6169384	5046388316	Total

आधार.-बेसिक स्टॅटिस्टिकल रिटर्नस्, रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया, मुंबई

Source.-Basic Statistical Returns, Reserve Bank of India, Mumbai

---

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 27.4

---

27. बँका / BANKING

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 27.4

मार्च, २००७ अखेर राज्यवार वर्गीकृत व्यापारी बँकांच्या ठेवी व कर्जे

Deposits And Advances of Scheduled Commercial Banks By State for March Ending 2007

(रुपये लाखात / Rs. in Lakh)

विभाग / राज्य आणि केंद्रशासित प्रदेश	कार्यालयांची संख्या No. of Offices	ठेवी Deposits	कर्जे /Advances			Region / State and Union Territory
			प्राधान्य गट Priority Sector	दुर्बल गट Weaker Sector	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(1)
उत्तर विभाज	12,399	5,99,380.2	149,26,807	17,95,276	1,67,22,083	Northern Region
हरियाजा	1868	60,764.1	19,42,479	3,41,798	22,84,277	Hariyana
हिमाचल प्रदेश	861	168,32.01	3,94,579	1,06,655	5,01,234	Himachal pradesh
जम्मू आजी जश्मिर	894	22,054.4	3,42,840	56,314	3,99,154	Jammu and Kashmir
पंजाब	2,962	84,611.8	30,33,159	5,61,755	35,94,914	Punjab
राजस्था-1	3,651	59,258.53	26,04,881	5,32,047	31,36,928	Rajasthan
चंदिजड	261	19,792.31	8,67,834	27,553	8,95,387	Chandigarh
दिल्ली	1,902	3,36,067.05	57,41,035	1,69,154	59,10,189	Delhi
उत्तर-पूर्व विभाज	2,003	40,052.62	6,08,006	1,43,537	7,51,543	North-Eastern Region
अरुजाचल प्रदेश	72	1,741.06	13,570	7,552	21,122	Arunachal Pradesh
आसाम	1,307	25,580.78	3,99,187	77,558	4,76,745	Assam
मजिपूर	77	1,396.35	41,160	11,770	52,930	Manipur
मेघालय	192	3,894.46	53,505	15,266	68,771	Meghalaya
मिझोराम	85	1,216.44	27,045	8,107	35,152	Mizoram
-गाजालँड	78	2,248.04	24,766	12,478	37,244	Nagaland
त्रिपुरा	192	3,975.49	48,773	10,806	59,579	Tripura
पूर्व विभाज	12603	2,88,259.74	62,63,882	11,65,194	74,29,076	Eastern Region

बिहार	3,685	56,202.22	9,60,763	3,24,063	12,84,826	Bihar
झारखंड	1,571	36,938.13	5,66,964	1,41,580	7,08,544	Jharkhand
ओरिसा	2,431	41,506.91	12,52,459	3,20,033	15,72,492	Orissa
सिक्कीम	61	1,567.28	N.A.	N.A.	0	Sikkim
पश्चिम बंगाल	4,818	1,51,035.75	34,71,009	3,78,958	38,49,967	West Bengal
अंदमान-न आज़ि निज़ोबार	37	1,009.45	12,687	560	13,247	Andaman and Nicobar
मध्य विभाज	14,494	3,01,092.31	81,60,685	18,89,936	1,00,50,621	Central Region
छत्तीसगढ़	1,098	24,407.73	5,95,822	76,021	6,71,843	Chhattisgarh
मध्य प्रदेश	3,643	65,535.04	23,48,953	5,05,669	28,54,622	Madhya Pradesh
उत्तर प्रदेश	8,803	1,81,752.49	47,52,697	12,11,448	59,64,145	Uttar Pradesh
उत्तरांचल	950	29,397.05	4,63,213	96,798	5,60,011	Uttaranchal
पश्चिम विभाज	11,352	7,93,632.59	1,78,79,881	9,97,198	1,88,77,079	Western Region
जोवा	374	17,541.7	1,94,790	14,484	2,09,274	Goa
जुजरात	3,976	1,19,988.64	31,73,212	3,55,619	35,28,831	Gujarat
महाराष्ट्र	6,965	6,54,636.87	1,44,98,962	6,26,215	151,25,177	Maharashtra
दादरा व -ाज़र हवेली	19	503.91	6,116	839	6,955	Dadara and Nagar Haveli
दमज व दिव	18	961.47	6,801	41	6,842	Daman and Div
दज़ा विभाज	20,348	5,74,627.07	2,24,91,717	38,97,027	2,63,88,744	Southern Region
आंध्र प्रदेश	5,765	1,41,189.3	60,92,506	12,70,142	73,62,648	Andhra Pradesh
क-र्नाटक	5,362	1,71,229.47	53,82,332	7,59,871	61,42,203	Karnataka
केरळ	3,812	95,656.68	35,51,473	5,85,181	41,36,654	Kerala
तामिळ-नाडू	5,299	1,62,426.16	73,71,677	12,60,504	86,32,181	Tamilnadu
लजव्दीप	10	206.33	1,984	2,288	4,272	Lakshadweep
पाँडीचेरी	100	3,919.13	91,745	19,041	1,10,786	Pondicherry
एज़ु ज भारत	73,199	25,97,044.53	6,98,66,509	1,04,96,174	8,03,62,683	All India

आधार.-भारतीय रिज़र्व बँक, मुंबई

Source-Reserve Bank of India, Mumbai

27. बँका / BANKING

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 27.5

वर्गीकृत, अवर्गीकृत व सहकारी बँकांच्या कार्यालयांची संख्या (३१ मार्च, २००८रोजी)

NUMBER OF OFFICES OF SCHEDULED, NON-SCHEDULED AND CO-OPERATIVE BANKS, (AS ON 31ST MARCH, 2008)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे (1)	वर्गीकृत बँका Scheduled Banks (3)	अवर्गीकृत बँका Non-Scheduled Banks (4)	सहकारी बँका Co-operative Banks (5)	एकूण Total (6)	Districts (2)
1	मुंबई	954	0	262	1,216	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर	913	0	310	1,223	Mumbai Suburban
3	ठाणे	604	0	257	861	Thane
4	रायजड	171	0	91	262	Raigad
5	रत्नाजिरी	143	0	99	242	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	85	0	76	161	Sindhudurg
7	नाशिक	272	0	344	616	Nashik
8	धुळे	77	0	119	196	Dhule
9	नांदुरबार	48	0	51	99	Nandurbar
10	जळगाव	186	0	364	550	Jalgaon
11	अहमदनगर	218	0	360	578	Ahmednagar
12	पुणे	733	0	554	1,287	Pune
13	सातारा	164	0	299	463	Satara
14	सांगली	191	1	401	593	Sangli
15	सोलापूर	232	0	325	557	Solapur
16	कोल्हापूर	256	3	512	771	Kolhapur
17	औरंगाबाद	182	0	115	297	Aurangabad
18	जालना	80	0	58	138	Jalna
19	परभणी	72	0	53	125	Parbhani
20	हिंगोली	38	0	38	76	Hingoli
21	बीड	100	0	98	198	Beed
22	नांदेड	133	0	180	313	Nanded
23	उस्मानाबाद	71	0	118	189	Osmanabad
24	लातूर	102	0	138	240	Latur
25	बुलढाजा	104	0	152	256	Buldhana
26	अकोला	115	0	107	222	Akola
27	वाशिम	50	0	59	109	Washim
28	अमरावती	151	0	154	305	Amravati
29	यवतमाळ	121	0	107	228	Yavatmal
30	वर्धा	77	0	46	123	Wardha
31	नागपूर	347	0	177	524	Nagpur
32	भंडारा	65	0	43	108	Bhandara
33	जोर्दिया	61	0	27	88	Gondiya
34	चंद्रपूर	153	0	84	237	Chandrapur
35	गडचिरोली	43	0	34	77	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		7,312	4	6,212	13,528	Maharashtra State

आधार-(१) सहकार आयुक्त, मुंबई आणि निबंधक, सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

(२) भारतीय रिझर्व्ह बँक, मुंबई

Source-(1) Commissioner for Co-operation, Mumbai and Registrar Co-operative Societies, Government of maharashtra, Pune

(2) Reserve Bank of India, Mumbai

२८. लोकवित्त

२८.१ राज्य शासनातील महसुली जमा व महसुली खर्च यांचे निरनिराळ्या शीर्षाखालील आकडे या विभागात दाखविले आहेत. याची अधिक तपशीलवार माहिती राज्य शासनाच्या अर्थसंकल्पात मिळते. तसेच अर्थसंकल्पातील व्यवहाराचे आर्थिक वर्गीकरणही त्यात दिले आहे. येथील आर्थिक वर्गीकरणाची मांडणी सहा लेख्यांमध्ये दर्शविलेल्या शासनाच्या आर्थिक व्यवहारावर आधारलेली आहे.

२८.२ राज्य शासनाचे जमा व खर्च या संबंधित व्यवहार दरवर्षी सादर केलेल्या अर्थसंकल्पात दिले जातात. अर्थसंकल्पीय व्यवहारांचे परिणाम जाणून घेण्यासाठी अर्थसंकल्पाचे आर्थिक वर्गीकरण केले जाते. या वर्गीकरणात अर्थसंकल्पीय व्यवहारांची अर्थपूर्ण आर्थिक वर्गानुरूप पुनर्मांडणी व त्यांचे पुनर्वर्गीकरण केले आहे. हे वर्गीकरण केंद्रीय अर्थसंकल्पाच्या आर्थिक वर्गीकरणाच्या मांडणीप्रमाणे आहे. त्यामधून आंतरलेखा व आंतरविभागीय हस्तांतरित रकमा (फंडांकडून बदली केलेल्या रकमा धरून) वगळण्यात आल्या आहेत. त्यामुळे उर्वरित अर्थव्यवस्थेशी होणा-या राज्य शासनाच्या मूळ व्यवहारांची माहिती या वर्गीकरणातून मिळते.

२८.३ ह्या विभागात ३१ मार्चच्या अखेरीस आयकर भरणा-यांचे आयकर पात्र उत्पन्न गटानुसार वर्गीकरण देण्यात आले आहे. आयकर दात्यांचे पुढीलप्रमाणे उपविभाग पाडण्यात येतात. (अ) वैयक्तिक, (ब) हिंदु अविभक्त कुटुंबे, (क) अनौदणीकृत व्यवसाय, (ड) व्यक्ती समूह, (इ) नौदणीकृत व्यवसाय (फ) संस्था ह्या तक्त्यात दाखविलेले उत्पन्न हे एकूण उत्पन्नातून नुकसान भरपाई व इतर अनुज्ञेय सूट वगळून राहिलेले करपात्र उत्पन्न असते.

28. PUBLIC FINANCE

28.1. The receipt and revenue expenditure of State Government under different heads is shown in this section. Further details will be found in the Civil Budget Estimates of the State Government. The Economic Classification of the Budget is also given. The frame-work of economic classification presented here is based on the delienation of the Government transactions in a set of six accounts.

28.2. The Budget annually presented gives the transactions on account of receipts and expenditure of the State Government. In order to analyse the economic impact of these budgetary transactions, an economic classification of the Budget is undertaken. In this classification the transactions are regrouped and reclassified into meaningful economic categories. This classification follows closely the frame-work of economic classification adopted for the Central Budget. It eliminates all inter-account, inter-departmental transfers including tranfers to and from funds and brings out the genuine transactions of the State Government with the rest of the economy.

28.3 In this section classification of the assesses assessed to Income Tax according to range of income assessed to tax their income and tax payable for the assessment year ending 31st March, assesses are sub-divided into (i) individuals, (ii) Hindu undivided families, (iii) unregistered firms, (iv) association of persons, (v) registered firms, (iv) companies. The total income shown in the table represents the income assessed to tax after deduction, set of the losses and other admissible rebate from gross income.

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 28.1

महाराष्ट्र शासनाचा एकूण महसूल
Total Revenue of Maharashtra Government
(2003-04)

(कोटी रुपयात / Rs. in Crore)

महसुलाची बाब (1)	महसूल (प्रत्यक्ष) Revenue (Actuals) (2)	एकूण महसुलाशी टक्केवारी % To Total Revenues (3)	Source of Revenue (1)
(अ) ऍं द्राज्-डू-ा वसूल होजा-या उ रांतील राज्याचा हिस्सा-	3,370.42	9.81	(A) Share in centrally collected Taxes
(१) आयज्	573.00	17.00	(1) Income Tax
(२) सीमा शुल्ज	698.50	20.72	(2) Custom Duty
(३) ऍं द्रिय उत्पाद-ा शुल्ज	1,134.57	33.66	(3) Union Excise Duties
(४) महामंडळ ज्	850.16	25.22	(4) Corporation Tax
(५) संपत्ती ज्	0.86	0.03	(5) Wealth Tax
(६) सेवा ज्	113.33	3.36	(6) Service Tax
(ब) राज्याज्-डू-ा वसूल होजारे ज्-	25,181.23	73.26	(B) Taxes collected by State
(१) ःषिविषयज् उत्पावरील ज्	0	0.00	(1) Agricultural Income Tax
(२) जमी-ा महसूल	360.49	1.43	(2) Land Revenue
(३) मुद्राज् व -ाॅदजी फी	3,354.08	13.32	(3) Stamps and Registration Fees
(४) राज्य उत्पाद-ा शुल्ज	2,324.42	9.23	(4) State Excise Duties
(५) विःजीज्	15,325.95	60.86	(5) Sales Tax
(६) वाह-ांवरील ज्	1,205.97	4.79	(6) Taxes on Vehicals
(७) मालावरील व उतारुवरील ज्	231.91	0.92	(7) Taxes on Goods and passengers
(८) विद्युत शुल्ज	629.72	2.50	(8) Electricity Duty
(९) ज्मज्ज् ज्	729.35	2.90	(9) Entertainment Tax
(१०) व्यवसाय, व्यापार, आजिविजा व रोजजार यावरील ज्	1,019.34	4.05	(10) Taxes on Professions, Trades, Callings and Employments
(११) इतर राज्य ज् महसूल	0	0	(11) Other State Tax Revenue
(ज) ज् रांव्यतिरिक्त महसूल-	3,548.94	10.33	(C) Non-Tax Revenue
(१) व्याजविषयज् जमा रज्मा	356.91	10.06	(1) Interest Receipts
(२) इतर ज् रांव्यतिरिक्त महसूल	3,192.03	89.94	(2) Other Non-Tax Revenue
(ड) ऍं द्र शास-ाज्-डू-ा सहाय्यज् अ-नुदा-ा-	2,269.93	6.60	(D) Grants-in-aid from Central Government
एज्ज महसूल	34,270.52	100.00	Total Revenue

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने

Source : Maharashtra State Budget Publication

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE
तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 28.2
महसुली लेख्यातून केलेला खर्च
Expenditure from Revenue Account
(2003-04)

(कोटी रुपयात / Rs. in Crore)

खर्चाचा प्रकार (1)	प्रत्यक्ष खर्च Actual Expenditure (2)	एकूण खर्चाशी टक्केवारी % To Total Expenditure (3)	Type of Expenditure (1)
(अ) सर्वसाधारण सेवा	11,291.60	26.46	(A) General Services
(१) राज्याची अंजे	389.95	3.45	(1) Organs of State
(२) जमा मूल्य	547.74	4.85	(2) Collection Charges
(३) हस्तांतरित महसूल िधी	3,723.07	32.97	(3) Transfer to Revenue funds
(४) प्रशासकीय सेवा	3,386.71	29.99	(4) Administrative Services
(५) िवृत्ती वेत-ने आजि संजीर्ज सर्वसाधारण सेवा	3,244.13	28.73	(5) Pensions & Miscellaneous General Services
एज (अ) सर्वसाधारण सेवा (१ ते ५)	11,291.60	26.46	Total (A) General Services (1 to 5)
(ब) सामाजिज सेवा	15,990.32	37.47	(B) Social Services
(ज) आर्थिज सेवा	5,883.00	13.78	(C) Economic Services
(ड) सहाय्यज अ-जुदा-ने व अंशदा-ने	986.66	2.31	(D) Grants-in-aid & Contributions
(इ) ऋजसेवा	8,528.48	19.98	(E) Debt services
एज महसुली जर्च (अ+ब+ज+ड+इ)	42,680.06	100.00	Total Revenue Expenditure (A+B+C+D+E)

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशन
Source : Maharashtra State Budget Publication

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE
तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 28.3
भांडवली अर्थसंकल्प / Capital Budget
(2003-04)

(रुपये कोटीत / Rs. in Crore)

अ.क्र. Sr. No. (1)	शीर्ष (2)	प्रत्यक्ष रकमा Actuals (3)	Item (2)
(अ)	एज्ज भांडवली जमा (१ ते ४)	35,796.12	(A) Total Capital Reveipts (1 to 4)
1	सरजारी ऋज लेज्याज्जू-ा जमा	31,702.48	Receipts from Public Debt
2	राज्य शास-नाज्जू-ा जर्जे व आजाऊ रजमा (वसुली)	482.16	Loans and Advances by State Government (Recovery)
3	इतर भांडवली जमा (निव्वळ)	-10.65	Other Capital Receipt (Net)
4	लोज लेजा (निव्वळ)	3,622.13	Public Account (Net)
(ब)	एज्ज भांडवली जर्च (१ ते ३)	27,675.67	(B) Total Capital Expenditure (1 to 3)
1	महसुली लेज्या बाहेरील भांडवली जर्च	8,199.14	1) Capital Expenditure outside the Revenue Account
2	राज्य शास-ना-ले दिलेली जर्जे व आजाऊ रजमा	1,901.99	2) Loans and Advances given by State Govt
3	सरजारी ऋजुजाची परतफेड	17,574.54	3) Repayment of Public Debt
	अ) राज्य शास-नाचे देशांतर्जत ऋज	9,732.29	a) Internal debt of the State Government
	ब) जेंद्र शास-नाज्डील जर्जे व आजाऊ रजमा	7,842.25	b) Loans and Advances from Central Govt
	एज्ज जमा	8,120.45	Capita Surplus (+) OR Deficit (-) (A-B)

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने, २००४-०५

Source : Maharashtra State Budget Publication, 2004-05

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 28.4

एकूण अर्थसंकल्पीय स्थिती/Overall Budgetary Position

(2003-04)

(रुपये कोटीत / Rs. in Crore)

अ.क्र. Sr. No. (1)	तपशील (2)	प्रत्यक्ष Actuals (3)	Particulars (2)
1	महसुली लेज्यावरील आधिक्य (+) जिं वा तूट (-)	(-) 8,309.54	Surplus (+) or Deficit (-) on Revenue Account
2	भांडवली लेज्यावरील आधिक्य (+) जिं वा तूट (-)	8,120.45	Surplus (+) or Deficit (-) on Capital Account
3	एडूज आधिक्य (+) जिं वा तूट (-) (१+२)	(-) 189.09	Overall Surplus (+) or Deficit (-) (1+2)
4	रोज शिलजीतील वाढ /घट-		Increase/Decrease in Cash Balance-
	(अ) प्रारंभीची शिल्लज	(-) 127.83	(a) Opening Balance
	(ब) अजेरची शिल्लज	(-) 316.93	(b) Closing Balance

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने

Source.—Maharashtra State Budget Publications

28. लोकवित्त / PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 28.5

एकूण खर्चाची निरनिराळ्या उद्देशानुसार टक्केवारी

Percentage Distribution of Total Expenditure into Different purpose Categories

(2003-04)

(रुपये कोटीत/ Rs. in Crore)

अ.क्र. Sr. No.	उद्देशाचे प्रकार	(प्रत्यक्ष) टक्केवारी Categories (Actuals) Percentage (3)	Purpose (2)
(1)	(2)	(3)	(2)
1	सर्वसाधारण लोख सेवा	10.81	General Public Services
2	संरजा (-ाजरी)	0.10	Defence (Civil)
3	शिक्षा	15.54	Education
4	आरोग्य	2.91	Health
5	सामाजिक सुरजा व जल्यज सेवा	3.38	Social Security and Welfare Services
6	जृहनिर्माज व इतर सामूहिक सेवा	3.15	Housing and other Community Services
7	सांस्कृतिक, म-गोरंज-ा व धार्मिक सेवा	0.35	Cultural, Recreational and Religious Services
8	आर्थिक सेवा-		Economic Services-
(१)	सर्वसाधारण प्रशास-ा, विनियम-ा व संशोध-ा	0.39	(I) General Administration, Regulation and Research.
(२)	कृषि, व-गोद्योज, मत्स्योद्योज व शिखार	18.08	(ii) Agriculture, Forestry, Fishing and Hunting
(३)	जनिजर्म, खारजा-ो व बांधजामे	1.93	(iii) Mining, Manufacturing and Construction
(४)	वीज, जॅस, वाफ व पाजीपुरवठा	4.35	(iv) Electricity, Gas, Steam and Water Supply
(५)	परिवह-ा व दळजवळज	3.13	(v) Transport and Communication
(६)	इतर आर्थिक सेवा	0.41	(vi) Other Economic Services
9	इतर सेवा	35.48	Other Services
एकूज		100.00	Total

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate Of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

28. लोकवित्त / PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 28.6

आर्थिक वर्गीकरणानुसार शासनाच्या खर्चाची टक्केवारी

Percentage Distribution of Govt. Expenditure according to Economic Classification

(2003-04)

(रुपये कोटीत/ Rs. in Crore)

शीर्ष	प्रत्यक्ष खर्च Actual Expenditure (2)	एकूण खर्चाशी टक्केवारी % To Total Expenditure (3)	Heads (1)
(1)			
(१) चालू लेजा-			I. Current Account-
१. वस्तु व सेवा यावरील जर्च	12,618	18.03	(1) Consumption Expenditure
२. व्याज प्रदा-ा	8,498	12.14	(2) Interest paid
३. अर्थ सहाय्य	1,055	1.51	(3) Subsidies
४. हस्तांतरित महसुली रज्मा	16,254	23.23	(4) Current transfers
(अ) अ-गुदा-ो-	15,158	21.66	(A) Grants to-
(I) स्था-ि- संस्थास	7,606	10.87	(I) Local bodies
(II) शैजजि संस्थास	4,776	6.82	(II) Educational Institutions
(III) इतरांस	2,776	3.97	(III) Others
(ब) इतर चालू हस्तांतरित रज्मा	1,096	1.57	(B) Other current transfers-
एज्ज चालू जर्च (१)	38,425	54.91	Total (I) Current Expenditure
(२) भांडवल लेजा-			II. Capital Account-
१. साठयातील बदल	172	0.25	(I) Changes in stocks
२. एज्ज स्थिर भांडवल -ि-र्मिती	9,589	13.70	(II) Gross fixed capital formation
३. भौति-ज् मालमत्तेची -ि-व्वळ जरेदी	(-)26	(-)0.04	(III) Net purchases of bysical assets
४. हस्तांतरित भांडवली रज्मा	2,347	3.35	(IV) Capital transfers
५. भाज भांडवलात जेलेली जुंतवज्जुज्	2,753	3.93	(V) Investment in shares
६. जर्जे व आजाऊ रज्मा	1,338	1.91	(VI) Loans & advances
७. सरज्जारी ःज्जांची परतफेड	15,383	21.98	(VII) Repayment of public depts
एज्ज भांडवली जर्च (२)	31,556	45.09	Total (II) Capital Expenditure
एज्ज जर्च (चालू + भांडवली)	69,981	100.00	Total Expenditure (Current + Capital)

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source :- Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

28. लोकवित्त / PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 28.7

वस्तुनुसार अबकारी महसूल/ Excise Revenue by Commodities
(2005-06)

(रुपये लाखात /Rs. in Lakh)

अ.क्र. Sr. No.	बाब (1)	1997-98 (3)	1998-99 (4)	1999-00 (5)	2000-01 (6)	2001-02 (7)	2002-03 (8)	2005-06 (2)	Item
1	शुल्ज (देशी दारु)	48,170.54	56,372.25	55,810.00	48,336.00	50,923.39	55,216.76	86,804.01	Duty (C.L.)
2	शुल्ज (भारतीय ब-गावटीचे विदेशी मद्य)								Duty (IMFL-Spirit)
	अ) उत्पाद-गापासू-ग	74,495.00	71,346.07	80,076.88	73,423.67	81,021.58	78,822.16	114,854.65	a) From Manufacturer
	ब) आयातीज	2,863.99	2,809.38	2,155.38	3,594.40	1,634.75	1,174.37	1,352.36	b) On Imports
3	शुल्ज भारतीय ब-गावटीचे विदेशी मद्य बिअर								Duty IMFL / Beer (Incl ferm)
	अ) उत्पाद-गापासू-ग	16,733.89	18,780.50	18,801.21	19,100.02	20,412.76	23,766.12	29,837.95	a) From Manufacturer
	ब) आयातीज	3,188.85	2,186.27	1,058.52	948.68	495.15	1,567.39	1,681.58	b) On Imports
4	शुल्ज (भारतीय ब-गावटीचे विदेशी मद्य)								Duty (IMFL-Wines)
	अ) उत्पाद-गापासू-ग	211.51	362.72	223.00	332.74	216.22	266.32	136.64	a) From Manufacturer
	ब) आयातीज	63.87	98.20	420.52	151.02	108.31	711.07	313.25	b) On Imports
5	औषधे व प्रशास-ग सामज्जी	4,534.87	4,580.18	5,859.47	4,930.31	5,595.74	6,427.04	4,911.78	M. & T. P.
6	निर्यात फी								Export Fees
	अ) भारतीय ब-गावटीचे विदेशी मद्य (स्पिरीट)	1,274.41	1,023.21	935.84	1,211.20	1,148.05	1,590.50	1,155.28	a) IMFL (Spirits)
	ब) भारतीय ब-गावटीचे विदेशी मद्य (बिअर)	270.44	447.28	371.81	515.99	515.06	484.48	277.13	b) IMFL (Beer)
	ज) इतर	121.44	348.7	429.70	277.03	764.18	550.29	428.72	c) Others
7	वाहतुज फी	2,720.40	2,414.04	2,717.8	2,911.34	3,255.09	3,016.67	2,492.11	Transport Fees
8	ताडी	927.98	1,065.05	1,148.28	1,183.64	2,253.89	2,286.64	1,892.39	Toddy
9	दंड व अधिहरजे	119.36	122.97	252.52	288.55	403.61	357.25	329.50	Fines & Confiscation
10	परवा-ग फी	6,084.58	8,763.5	11,345.12	13,764.86	5,050.12	14,503.57	28,703.02	Licence Fee
11	देजरेज आजि संरजज जर्च	554.13	602.76	782.01	917.70	845.92	1,012.97	1,682.56	Suprvsion & Escort Charges
12	इतर	2,974.55	3,447.09	5,314.19	4,309.53	4,037.71	4,471.61	5,158.94	Others
	एज्ज महसूल	1,65,309.81	1,74,770.17	1,87,702.25	1,76,196.68	1,78,681.53	1,96,225.21	2,81,517.67	Total Revenue

532

आधार : राज्य अबकारी विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई-३२

Source.— State Excise Department. Govt. and Maharashtra, Mumbai-32

28. लोकवित्त / PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No.28.8

निव्वळ उत्पन्न गटाप्रमाणे आय विवरणांची संख्या व निव्वळ उत्पन्न No. of Returns and Net Income by Range of Net Income (1998-99)

(रुपये हजारात/ Rs. in Thousand)

निव्वळ उत्पन्न गट Range of Net Income (1)	व्यक्ती Individual		अविभक्त हिंदू कुटुंब H. U. F.		संस्था Firms		इतर Others		व्यापारी संस्था Company		एकूण सर्व Total (All status)	
	विवरणाची संख्या No. of Returns (2)	निव्वळ उत्पन्न Net Income (3)	विवरणाची संख्या No. of Returns (4)	निव्वळ उत्पन्न Net Income (5)	विवरणाची संख्या No. of Returns (6)	निव्वळ उत्पन्न Net Income (7)	विवरणाची संख्या No. of Returns (8)	निव्वळ उत्पन्न Net Income (9)	विवरणाची संख्या No. of Returns (10)	निव्वळ उत्पन्न Net Income (11)	विवरणाची संख्या No. of Returns (12)	निव्वळ उत्पन्न Net Income (13)
	0-40	10,10,118	N.A.	53,083	N.A.	1,33,639	N.A.	32,843	N.A.	74,465	N.A.	13,04,148
40-100	64,19,190	N.A.	2,32,113	N.A.	4,76,826	N.A.	31,213	N.A.	84,867	N.A.	72,44,229	N.A.
100-200	23,37,211	N.A.	56,166	N.A.	98,541	N.A.	4,785	N.A.	25,767	N.A.	25,22,470	N.A.
200-500	309,281	N.A.	17,166	N.A.	42,790	N.A.	963	N.A.	22,909	N.A.	3,93,109	N.A.
500-1000	61,658	N.A.	2,008	N.A.	10,613	N.A.	1,902	N.A.	11,433	N.A.	87,614	N.A.
1000-2500	163,708	N.A.	14,181	N.A.	25,778	N.A.	2,037	N.A.	16,313	N.A.	2,22,017	N.A.
2500-5000	254,463	N.A.	12,173	N.A.	40,441	N.A.	606	N.A.	19,917	N.A.	3,27,600	N.A.
5000-10000	106,026	N.A.	12,173	N.A.	16,610	N.A.	404	N.A.	13,444	N.A.	1,48,657	N.A.
10000 आणि अधिक and above	71,568	N.A.	6,086	N.A.	10,832	N.A.	541	N.A.	19,020	N.A.	1,08,047	N.A.
एकूण/Total	1,07,33,223	N.A.	4,05,169	N.A.	8,56,070	N.A.	75,294	N.A.	2,88,135	N.A.	1,23,57,891	N.A.

533

टिप : N.A.- उपलब्ध नाही / Not Available

आधार : (१) संचालक, आयकर संचालनालय, सांख्यिकी प्रकाशन, नवी दिल्ली

Source.— (1) Directorate of Income Tax, Statistics New Delhi.

(२) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष १९९८-९९

(2) Publication of All India Income Tax Statistics Assessment Year-1998-99

कर उत्पन्न गटानुसार, कर मागणी व करदात्यांच्या विवरणानुसार उत्पन्न/
1998

उत्पन्न गटानुसार विवरण (रु.हजार)	व्यक्ती / Individual			अविभक्त हिंदू कुटुंब / H. U. F.			संस्था / Firms		
	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु.हजार)	आयकर	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु.हजार)	आयकर	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु.हजार)	आयकर
Range of Income Returns (Rs. 000)	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
0-40 . .	1010118	24239095	401876	53083	1338037	11413	133639	1614030	448968
40-100 . .	6419190	395343555	15559813	232133	13451806	564995	476826	26538400	6652550
100-200 . .	2337211	315378346	35378009	56166	7701936	943833	98541	14113380	3548863
200-500 . .	309281	88512065	17049300	17166	5051169	979755	42790	13868994	3975784
500-1000 . .	61658	42505045	9654880	2008	1378085	293609	10613	7546228	2033564
1000-2500 . .	163708	312771260	71403975	14181	30050415	5937299	25778	48909823	12770076
2500-5000 . .	254463	879087858	193655643	12173	34281960	8839074	40441	135989773	35028181
5000-10000 . .	106026	731055132	142848455	12173	97679209	8819792	16610	124257017	36604794
10000 आणि अधिक and above . .	71568	1515976023	288727147	6086	80905328	19233194	10832	255900644	77999717
एकूण / Total . .	10733223	4304868379	774679098	405169	271837945	45622964	856070	628738289	179062497

आधार : (१) संचालक, आयकर संचालनालय, सांख्यिकी प्रकाशन, नवी दिल्ली

(२) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष-१९९८-९९

PUBLIC FINANCE**TABLE No.28.9****Number of Returns, Income Returned, Tax payable by Status and Returned Income Range
-99**

इतर / Others			व्यापारी संस्था / Company			एकूण सर्व / Total (All status)		
विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु.हजार)	आयकर	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु.हजार)	आयकर	विवरणांची संख्या	विवरणानुसार उत्पन्न (रु.हजार)	आयकर
Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable	Number of Returns	Returned Income (Rs. 000)	Tax payable
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
32843	364668	25871	74465	10085539	271792	1304148	28564369	1159920
31213	1611296	105902	84867	4613948	1134346	7244229	441559005	24017606
4785	654524	91753	25767	3761092	1026203	2522470	341609278	40988661
963	273927	52001	22909	7520615	2034784	393109	115226770	24091624
1902	1340490	324709	11433	8281057	1921693	87614	61050905	14228455
2037	3072784	779009	16313	27462627	6765192	222017	422266909	97655551
606	2157699	425511	19917	70537918	18395683	327600	1122055208	256344092
404	2458818	394498	13444	92837391	23629835	148657	1048287567	212297374
541	118609750	1323979	19020	2174519080	491489977	108047	4145910825	878774014
75294	130543956	3523233	288135	2390542267	546669505	12357891	7726530836	1549557297

Source. –(1) Directorate of Income Tax, Reseach Statistics, New Delhi

(2) Publication of All India Income Tax Statistics Assessment Year 1998-99

28. लोकवित्त / PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 28.10

उत्पन्नाच्या साधनानुसार विवरणांची संख्या, एकूण उत्पन्न, एकूण कर
 Number of Returns, Gross Income and Gross Tax by Source of Income
 (1998-99)

(रुपये हजारात / Rs. in Thousand)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	उत्पन्नाचे साधन (2)	विवरणांची संख्या No.of Returns (3)	एकूण उत्पन्न Gross Income (4)	एकूण कर Gross Tax (5)	Source of Income (2)
1.	वेतन	40,35,624	87,04,20,336	15,85,11,598	Salary
2.	कर्ज रोख्यावरील व्याज	-	-	-	Interest on Securities
3.	घराची मालमत्ता	13,20,665	8,67,70,741	1,73,00,601	House Property
4.	धंदा/पेशा	60,83,042	3,17,57,20,542	58,95,17,615	Bussiness/Profession-
	A. आर.एफ.मधील नफ्यातील हिस्सा	-	-	-	Share in profits of R. F.
	B. यु.आर.एफ./एओपी/बीओआय नफ्यातील हिस्सा	-	-	-	Share in profits of URF/AOP/BOI
	C. स्वतःचा धंदा/पेशा	-	-	-	Own Business/Profession
	D. इतर	-	-	-	Others
5.	भांडवलातील नफा-				Capital Gains-
	A. अल्प मुदत	1,18,136	6,10,16,973	1,39,19,247	Short Term
	B. दिर्घ मुदत-जमीन व इमारती	3,23,420	38,41,69,717	4,30,88,474	Long term-land and Buildings
	C. एकूण	4,12,750	44,51,86,690	5,70,07,721	Total
6.	इतर साधने-	42,32,575	67,00,57,071	15,10,71,047	Other Sources-
	A. लाभांश	-	-	-	Dividends
	B. व्याज	-	-	-	Interest
	C. अवर्गीकृत	-	-	-	Unclassified
	एकूण	1,60,84,656	5,24,81,55,380	97,34,08,582	Grand Total

आधार : (१) संचालक, आयकर संचालनालय, सांख्यिकी प्रकाशन, नवी दिल्ली.

(२) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष - १९९८-९९

Source.- (1) Directorate of income Tax, Research Statistics, New Delhi,

(2) Publication of All India Income Tax Statistics assessment Year, 1998-99

28. लोकवित्त / PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 28.11

कपात,सूटच्या प्रकारानुसार कपात,सूट किंवा सवलत
Deductions , Rebates and Relief by Nature of Deduction, Rebate
(1998-99)

(रुपये हजारात/ Rs. in Thousands)

अ.क्र.	तुटीचा प्रकार	विभाग	विवरणांची संख्या	सूट व सवलतीची रक्कम	करामध्ये सवलत	
Sr. No.		Section	Number of Returns	Amount of deductions claimed	Tax relief	Nature of deductions
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
	मागील तोटा/भत्ता प्रकरण - ६(अ) मधील वजाती भरपाई	..	10,81,352	2,52,03,91,145	44,30,44,510	B/F Losses/Allowance set of Deductions claimed under Chapter-VI (A)
1.	एल. आय.पी., भविष्य निर्वाह निधी, राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्रे, युनीट ट्रस्ट ऑफ इंडिया, इतर.	88/88 B	60,90,208	3,85,11,409	3,38,19,613	L. I. P., P. F., N. S. C., U. T. I., etc.
2.	नवीन भागांची गुंतवणूक	80 CC	-	-	-	Investment new share
3.	राष्ट्रीय बचत योजना	..	-	-	-	National Savings Scheme
4.	देणग्या	80 G	2,57,145	12,00,14,908	3,82,44,094	Donations
5.	दिलेले भाडे	80 GG	5,855	69,669	6,960	Rent paid
6.	वैयक्तिक नफा (मागासलेले क्षेत्र)	80 HH	1,896	52,18,759	16,78,412	Individual Profits (Backward area).
7.	एस्.एस्.आय. वैयक्तिक नफा	80 HHA	550	2,49,560	87,346	S. S. I. Individual Profits
8.	निर्यातीची उलाढाल	80 HHC	19,755	13,58,11,032	3,36,40,420	Export turnover
9.	वैयक्तिक नफा	80 I	3,922	76,62,669	25,19,728	Individual Profits
10.	लाभांश, व्याज, इत्यादी	80 L	32,49,627	28,90,41,193	8,82,66,893	Dividends, interest, etc.
11.	अंतर्गत महामंडळाचा लाभांश	80 M	512	43,067	15,049	Inter Corpn. Dividends
12.	भारतीय भाषेमुळे नफा	80 QQA	-	-	-	Profits Indian Languages
13.	परदेशी कामामुळे नफा	80 R	3,973	28,260	4,106	Foreign Remun. Profn., etc.
14.	परदेशी सेवामुळे नफा	80 RRA	-	-	-	Foreign Remun. Services
15.	शारिरीक विकलांगता	80 U	18,123	98,00,735	26,28,395	Physical Disability
16.	इतर	..	-	43,51,63,835	42,72,204	Others
	एकूण	..	34,76,785	94,49,53,951	2,62,69,797	Total

आधार : (१) संचालक, आयकर संचालनालय, सांख्यिकी प्रकाशन, नवी दिल्ली (२) अखिल भारतीय आयकर सांख्यिकी निर्धारण वर्ष-१९९८-९९

Source.- (1) Directorate of income Tax, Research Statistics, New Delhi (2) Publication of All India Income Tax Statistics Assessment Year 1998-99

28. लोकवित्त / PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/TABLE No.28.12

राज्यातील अल्पबचत योजना/ Small Savings Scheme in the State
(2007-08)

(रुपये कोटीत/ Rs. Crore)

वर्ष Year	पोस्टामार्फत बचत Post Office savings Bank Deposits		संचयी मुदती ठेव (ढेव-चालू मालिका) Cumulative Time Deposit(Current Series Deposits		पोस्ट कार्यालय आवर्ती ठेव Post Office Recuring Deposits		पोस्ट कार्यालय मुदत ठेव Post Office Time Deposits		राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र (चालू मालिका) (२ री ते ७ वी) National Savings Certificate (II toVII (Current Series Certificate)		सार्वजनिक भविष्य निर्वाह निधी योजना (पोस्ट व बँक) Gross Net	
	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net
	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)
1998-99	729.95	(-) 18.28	0.01	(-) 91.65	1,157.35	372.49	60.19	(-) 6.10	903.05	601.28	2,255.65	1,690.94
1999-00	805.61	(-) 6.20	0.00	(-) 0.02	1,331.29	484.55	84.40	17.73	1,116.17	9.50	3,138.07	2,448.33
2000-01	956.19	68.41	0.00	0.00	1,594.84	733.76	86.28	26.92	0.00	1.95	3,637.20	2,855.68
2004-05	2161.17	126.44	0.00	0.00	2861.18	984.84	977.15	582.53			3996.83	3162.03
2005-06	2608.60	168.07	0.00	0.00	3352.20	1249.85	959.91	314.29			4054.03	3206.91
2006-07	2726.65	141.58	0.00	0.00	3727.83	1517.61	815.16	28.12			5091.41	3669.15
2007-08	2809.21	101.68	0.00	0.00	3577.64	545.06	495.51	(-)422.10			3796.87	1505.87

वर्ष Year	राष्ट्रीय बचत प्रमाणपत्र (चालू मालिका)(आठ) National Savings Certificate (VIII) (Current Series Cert.)		इंदिरा विकास पत्र Indira Vikas Patra		राष्ट्रीय बचत योजना National Savings Scheme 1987 & 1992		मासिक प्राप्ती योजना Monthly Income Scheme		किसान विकास पत्र Kisan Vakas Patra		इतर Others		एकूण Total	
	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	नक्त Net	ढोबळ Gross	ने Net	ढोबळ Gross	नेट्ट Nett	ढोबळ Gross	नेट Net
	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)
1998-99	-	(-) 3.92	463.92	341.86	38.21	(-) 145.84	1,146.08	952.55	1,238.67	823.73	--	--	7,993.15	4,608.68
1999-00	1,116.17	731.40	152.73	(-) 28.73	10.48	(-) 126.15	1,662.69	1,534.65	1,534.65	583.45	--	--	9,836.09	5,403.42
2000-01	1,210.24	772.98	0.00	(-) 214.50	(-)47.00	72.54	2,201.99	1,669.87	1,615.22	737.08	--	--	11,539.85	6,740.73
2004-05	1963.82	1063.80	0.00	(-)228.48	--	--	8222.02	5798.32	2275.55	1615.70	0.89	(-)89.74	24456.97	14981.35
2005-06	2034.19	1003.85	0.00	(-)208.08	--	--	6984.14	3718.67	2735.39	1443.91	0.28	(-)111.42	25357.75	13264.79
2006-07	538.95	1661.17	0.00	(-)15.43	--	--	3735.67	124.95	1999.86	937.84	1.20	(-)121.21	21142.33	7874.13
2007-08	974.39	(-)43.28	0.00	(-)9.18	--	--	1797.96	(-)1768.39	1036.39	(-)241.9	0.00	(-)99.94	15229.48	(-)886.63

538

आधार : अल्पबचत संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source : Directorate of Small Savings, Government of Maharashtra, Mumbai

28. लोकवित्त/ PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 28.13

महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली जमेचे विवरणपत्र / Statement of Revenue Receipts of Maharashtra State
(2003-04)

(रुपये कोटीत/ Rs. in Crore)

महसुलाची शीर्ष	प्रत्यक्ष Actuals	Heads of Revenue
(1)	(2)	(1)
(ए) जर महसूल-		(A) Tax Revenue-
(ए) उत्पन्न व जर्च यावरील जर-		(a) Taxes on Income & Expenditure-
0021 निजम जरांव्यतिरिक्त इतर उत्पन्नावरील जर	573.00	Taxes on Income other than Corporation Tax
0022 कृषि उत्पन्नावरील जर	0	Taxes on Agricultural Income
0028 उत्पन्न व जर्च यांवरील इतर जर	1,019.35	Other Taxes on Income & Expenditure
एकूज - (ए)	1,592.35	Total (a)
(बी) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील जर-		(b) Taxes on Property & Capital Transaction-
0029 जमीन महसूल	360.49	Land Revenue
0030 मुद्रांज व गोंदजी फी	3,354.06	Stamps & Registration Fees
0031 संपदा शुल्क	0.00	Estate Duty
0035 शेत जमिनीव्यतिरिक्त इतर स्थावर मालमत्तेवरील जर	0.00	Taxes on Immovable Property other than Agricultural land
एकूज - (बी)	3714.55	Total (b)
(सी) विप्रेय वस्तु व सेवा यांवरील जर-		(c) Taxes on Commodities & Services-
0039 राज्य उत्पादना शुल्क	2,324.42	State Excise
0040 विप्रेयजर	15,325.96	Sales Tax
0041 वाहनांवरील जर	1,205.97	Taxes on Vehicles
0042 मालावरील व उतारुंवरील जर	231.91	Taxes on Goods & Passengers
0043 विजेवरील जर व शुल्क	629.72	Taxes & Duties on Electricity
0045 विप्रेय वस्तु व सेवा यांवरील इतर जर व शुल्क	729.35	Other Taxes & Duties on Commodities & Services.
1603 राज्यांच्या संघ उत्पादना शुल्कातील हिस्सा	0	State's Share of Union Excise Duties.
एकूज - (सी)	20,447.32	Total (c)
एकूज - (ए)	25,754.22	Total (A)
(बी) जरांव्यतिरिक्त महसूल-		(B) Non-Tax Revenue-
(ए) इतर आर्थिक सेवा		(a) Other Fiscal Services
0047 इतर आर्थिक सेवा	0.26	Other Fiscal Services
एकूज - (ए)	0.26	Total (a)
(बी) व्याजाच्या जमा रजमा, लाभांश व -फा-		(b) Interest Receipts, Dividends & Profits-
0049 व्याजाच्या जमा रजमा	356.91	Interest Receipts
0050 लाभांश व -फा	18.93	Dividends & Profits
एकूज - (बी)	375.84	Total (b)

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 28.13 Contd.

(1)	(2)	(1)
(सी) ज रांयतिरिक्त इतर महसूल-		(C) Other Non-Tax Revenue-
(एज) सर्वसाधारण सेवा-		(i) General Services-
0051 लोज सेवा आयोज	0.06	Public Services Commission
0055 पोलीस	102.75	Police
0056 तुरुंज	8.42	Jails
0057 पुरवठा व विनियोज	0.05	Supplies & Disposal
0058 लेज-आसामजी व मुद्रज	17.75	Stationery & Printing
0059 सार्वजनिज बांधजामे	65.26	Public Works
0070 इतर प्रशास-गीज सेवा	58.10	Other Administrative Services
0071 निवृत्तिवेत-ने व इतर सेवानिवृत्ति लाभ यांच्या	26.37	Contribution & Recoveries towards
संबंधातील अंशदा-गाच्या व वसुलीच्या रजमा		Pension & Other Retirement Benefits
0075 संजीर्ज सर्वसाधारण सेवा	697.83	Miscellaneous General Services
एजुज - (ए)	976.59	Total (i)
(दो-ग) सामाजिज सेवा-		(ii) Social Services-
0202 शिजा, ङ्रिडा, जला व संस्ृती	66.12	Education, Sports, Art & Culture
0210 वैद्यजीय व सार्वजनिज आरोज्य	91.53	Medical & Public Health
0211 जुटुंबज ल्याज	13.87	Family Welfare
0215 पाजीपुरवठा व स्वच्छता	10.42	Water-Supply & Sanitation
0216 जृहनिर्माज	20.74	Housing
0217 -अजर विजस	50.43	Urban Development
0220 माहिती व प्रसिध्दी	0.40	Information & Publicity
0230 जामजार व सेवायोज-ग	32.55	Labour & Employment
0235 सामाजिज सुरजा व जल्याज	38.03	Social Security & Welfare
0250 इतर सामाजिज व सामूहिज सेवा	57.69	Other Social & Community Services
एजुज - (दो-ग)	381.78	Total (ii)
(ती-ग) आर्थिज सेवा-		(iii) Economic Services-
0401 पीज संवर्ध-ग	17.56	Crop Husbandry
0403 पशुसंवर्ध-ग	10.42	Animal Husbandry
0404 दुज्य विजस	774.73	Dairy Development
0405 मत्स्यव्यवसाय	3.86	Fisheries
0406 व-गीजरज व व-यजीव-ग	86.32	Forestry & Wild Life
0407 लाजवड	0.00	Plantation
0408 अन्न साठवजुज व पोषज	4.98	Food Storage & Nutrition
0425 सहजर	60.06	Co-operation
0435 इतर जृषिसंबंधी जार्यजम	3.17	Other Agricultural Programme
0506 जमी-ग सुधारजा	14.87	Land Reforms
0515 इतर जामविजस जार्यजम	77.25	Other Rural Development Programme
0551 डोजराठ प्रदेश	1.90	Hill Areas
0575 इतर विशेष जेत्रिय जार्यजम	0.00	Other Special Areas Programme
0701 मोठे व मध्यम पाटबंधारे	230.69	Major & Medium Irrigation
0702 लघु पाटबंधारे	20.70	Minor Irrigation
0801 वीज	1.32	Power
0802 पेट्रोलियम	0.01	Petroleum
0810 रुर्जेची अपारंपारिज साध-ने	0.21	Non-Conventional Sources of Energy
0851 जामोद्योज व लघु उद्योज	3.11	Village & Small Industry
0852 उद्योज	7.03	Industry
0853 अलोह जाजजम व धातुशास्त्रीय उद्योज	475.5	Non-Ferrous, Mining & Metallurgical Industry

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 28.13 Contd.

(1)	(2)	(1)
0875 इतर उद्योज	0.00	Other Industries
1001 भारतीय रेल्वे	0.05	Indian Railways
1051 बंदरे व दीपजुहे	0.64	Ports and Light Houses
1054 रस्ते व पूल	0.00	Roads and Bridges
1055 रस्ते व वाहतूज	0.01	Roads and Transports
1425 इतर वैज्ञानिज संशोधन	0.00	Other Scientific Research
1452 पर्यटन	0.12	Tourism
1475 इतर सर्वसाधारण आर्थिज सेवा	19.96	Other General Economic Services
एरूज - (तो-1)	1,814.47	Total (iii)
एरूज - (सी)	3,172.84	Total (c)
(डी) सहायज अ-गुदाने व अंशदाने-		(d) Grants-in-aid and Contributions
1601 जेंद्र सरकारजडून सहाय्यज अ-गुदाने	2,269.93	Grants-in-aid from Central Government
एरूज - (डी)	2,269.93	Total (d)
एरूज - (बी)	3,548.94	Total (B)
एरूज - महसूली जमा	31,573.09	Total-Revenue Receipts

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने
Source.—Maharashtra State Budget Publications

28. लोकवित्त / PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 28.14

महाराष्ट्र राज्याच्या महसुली खर्चाचे विवरणपत्र/ Statement of Revenue Expenditure of Maharashtra State
(2003-04)

(रुपये कोटीत / Rs. in Crore)

खर्चाची शीर्ष (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Heads of Expenditure (1)
(ए) सर्वसाधारण सेवा-		(A) General Services-
(ए) राज्याची अंजे-	38.56	(a) Organs of State-
2011 संसद/राज्य/संघ राज्यजेत्र विधा-मंडळे3.45		Parliament/State/Union Territory Legislature
2012 राष्ट्रपती/उप-राष्ट्रपती/राज्यपाल/संघ राज्यजेत्रांचे प्रशासक	3.99	President/Vice-President/Administrator of Union Territories
2013 मंत्रिपरिषद	11.23	Council of Ministers
2014 -यायदा-1	296.40	Administration of Justice
2015 निवडजुजा	39.77	Elections
एकू ज- (ए)	389.95	Total (a)
(बी) आर्थिक सेवा-		(b) Fiscal Services-
2020 (ए) उत्पन्न व जर्च यांवरील जरांची वसुली	1043.89	(I) Collection of Taxes on Income and Expenditure
एकू ज- (ए)	1043.89	Total (i)
(दो-1) मालमत्ता व भांडवली व्यवहार यांवरील जरांची वसुली-		(ii) Collection of Taxes on Property & Capital Transactions-
2029 जमी-1 महसूल	106.34	Land Revenue
2030 मुद्रांज व -गोंदजी	48.34	Stamps & Registration
एकू ज- (दो-1)	154.68	Total (ii)
(ती-1) विजेय वस्तु व सेवा यांवरील जरांची वसुली-		(iii) Collection of Taxes on Commodities & Services-
2039 राज्य उत्पाद-1 शुल्क	29.87	State Excise
2040 विज्री जर	1,861.57	Sales Tax
2041 वाह-यांवरील जर	814.36	Taxes on Vehicles
2045 विजेय वस्तु व सेवा यांवरील इतर जर व शुल्क	320.57	Other Taxes & Duties on Commodities & Services
एकू ज- (ती-1)	3026.37	Total (iii)
(चार) इतर आर्थिक सेवा-		(iv) Other Fiscal Services-
2047 इतर आर्थिक सेवा	45.87	Other Fiscal Services
एकू ज- (चार)	45.87	Total (iv)
एकू ज- (बी)	4,270.81	Total (b)
(सी) व्याज प्रदा-1 व ऋज सेवा-		(c) Interest Payment & Servicing of Depts-
2048 ऋज जमी जरजे जिंवा ऋज प्रतिबंध-1 यांसाठी विनियोज-1.	193.00	Appropriation for Reduction or Avoidance of Debts
2049 व्याज प्रदा-1	8,335.47	Interest Payments
एकू ज- (सी)	8,528.47	Total (c)

(1)	(2)	(1)
(डी) पाटबंधारे व पूर नियंत्रण-		(d) Irrigation & Flood Control-
2701 मोठे व मध्यम पाटबंधारे	150.66	Major & Midium Irrigation
2702 लहा-ा पाटबंधारे	194.57	Minor Irrigation
2705 लाभजेत्र विजास	5.78	Command Areas Development
2711 पूर नियंत्रण	5.81	Flood Control
एडू ज (डी)	356.82	Total (d)
(इ) ऊर्जा		(e) Energy-
2801 वीज	347.91	Power
2810 ऊर्जेची अपारंपरिज साध-ो	4.88	Non-Conventional Sources of Energy
एडू ज (इ)	352.79	Total (e)
(एफ) उद्योज व जनिजे-		(f) Industry & Minerals-
2851 जामोद्योज व लद्यु उद्योज	26.56	Village & Small Industries
2852 उद्योज	129.04	Industries
2853 अलोहयुक्त जाजाम व धातुशास्त्रीय उद्योज	45.13	Non-Ferrous Mining & Metallurgical Industries
एडू ज (एफ)	200.73	Total (f)
(जी) वाहतूज-		(g) Transport-
3001 भारतीय रेल्वे धोरज निश्चिती, संचाल-ा,संशोध-ा व इतर संर्ज संघट-ा.	0.04	Indian Railways Policy formation,Direction, Research & Miscellaneous Organisation
3051 बंदरे व दीपजृहे	5.99	Ports & Light Houses
3053 -ाजरी विमा-ा चाल-ा	0.89	Civil Aviation
3054 मार्ज व पूल	255.00	Road & Bridges
3055 मार्ज परिवह-ा	0.12	Road Transport
3056 अंतर्देशीय जल परिवह-ा	0.35	Inland Water Transport
एडू ज (जी)	262.39	Total (g)
(आय) विज्ञाना तंत्रज्ञाना व पर्यावरज-		(h) Science Technology & Environment-
3402 अंतराळ संशोध-ा	0.34	Space Research
3425 इतर वैज्ञानिज संशोध-ा	2.50	Other Scientific Research
3435 परिस्थिती व पर्यावरज	11.67	Ecology & Environment
एडू ज (आय)	14.51	Total (h)
(जे) सर्वसाधारज आर्थिज सेवा-		(i) General Economic Services-
3451 सचिवालय-आर्थिज सेवा	156.71	Secretariate-Economic Services
3452 पर्यट-ा	14.29	Tourism
3454 ज-ाजा-ा सर्वेजा व सांज्यिजी	11.56	Census Survey & Statistics
3456 -ाजरी पुरवठा	0	Civil Supplies
3475 इतर सर्वसाधारज आर्थिज सेवा	10.67	Other General Economic Services
एडू ज(जे)	193.23	Total (i)
एडू ज (सी)	1,380.47	Total (C)
(डी) सहाय्यज अ-गुदा-ो व अंशदा-ो-		(D) Grants-in-aid & Contributions
3604 स्थानिज संस्था व पंचायत राज्य संस्था यां-ा -गुजसा-ा भरपाईच्या व अभिहस्तांजित रजमा देजे.	986.66	Compensation & Assignment to Local Bodies & Panchayat Raj Institutions.
3606 साहयजरी साहित्य व साध-ासामज्री	0.00	Aid Material & Equipment
एडू ज (डी)	986.66	Total (D)
एडू ज- महसुली लेज्यांवरील जर्च	15,556.36	Total - Expenditure on Revenue Account

(1)	(2)	(1)
(इ) अ-गुसूचित जाती, अ-गुसूचित जमाती व इतर माजासवर्ज यांचे जल्यज-		(e) Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes & other Backward Classes-
2225 अ-गुसूचित जाती, अ-गुसूचित जमाती व इतर माजासवर्ज यांचे जल्यज	1,080.29	Welfare of Scheduled Castes, Scheduled Tribes & other Backward Classes.
एरूज (इ)	1,080.29	Total (e)
(एफ) जमजार व सेवायोज-1-	194.15	(f) Labour & Labour Employment-
2230 जमजार व सेवायोज-1		Labour & Labour Employment
एरूज (एफ)	194.15	Total (f)
(जी) समाज जल्यज आजि पोषज-		(g) Social Welfare & Nutrition-
2235 सामाजिज सुरजा व जल्यज	657.46	Social Security & Welfare
2236 पोषज आहार	416.19	Nutrition
2245 नैसर्जि आपत्तीच्या िवारजासाठी सहाय्य	497.01	Relief on Account of Natural Calamities
एरूज (जी)	1,570.66	Total (g)
(एच) इतर-		(h) Others-
2250 इतर सामाजिज सेवा	1.37	Other Social Services
2251 सचिवालय सामाजिज सेवा	29.91	Secretariate Social Services
एरूज (एच)	31.28	Total (h)
एरूज (बी)	2,876.38	Total (B)
(सी) आर्थिज सेवा-		(C) Economic Services-
(अ) रूषि व संलज्ज-1 जार्यज्ज-म-		(a) Agriculture & Allied Activities
2401 पीज संवर्ध-1	409.96	Crop Husbandry
2402 मृद व जलसंधारज	24.70	Soil & Water Conservation
2403 पशु संवर्ध-1	173.72	Animal Husbandry
2404 दुज्धशाला विजस	877.10	Dairy Development
2405 मत्स्य व्यवसाय	22.11	Fisheries
2406 व-नीजरज व व-यजीव-1	335.48	Forestry & Wild life
2408 अन्न, साठवज व वजार	67.78	Food, Storage & Warehousing
2415 रूषिविषयज संशोध-1 व शिजा	225.71	Agricultural Research & Education
2425 सहजार	249.27	Co-operation
एरूज (ए)	2,385.83	Total (a)
(बी) जाम विजस-		(b) Rural Development-
2501 जामविजसासाठी विशेष जार्यज्ज-म	39.40	Special Programme for Rural Development
2505 जामीज रोजजार	1,287.57	Rural Employment
2506 जमी-1 सुधारजा	0.00	Land Reforms
2515 इतर जाम विजस जार्यज्ज-म	738.42	Other Rural Development
एरूज (बी)	2,065.39	Total (b)
(सी) विशेष जेत्र जार्यज्ज-म-		(c) Special Area Programme-
2551 डोंजराळ प्रदेश	51.32	Hill Areas
एरूज (सी)	51.32	Total (c)

28. लोकवित्त / PUBLIC FINANCE

तक्ता क्रमांक/ TABLE No. 28.15

महसुली व भांडवली लेख्यांवरील जमा व खर्च/ Receipts & Expenditure on Revenue & Capital Accounts
(2003-04)

(रुपये कोटीत/ Rs. in Crore)

(1)	बाब (2)	प्रत्यक्ष Actuals (1)	Item
1	महसुली लेख्यावरील जमा		(I) Receipts on Revenue Account
	(ए) जर महसूल		(A) Tax Revenue
	(अ) जेंद्राजड्डा वसूल होजाच्या जरांतील राज्याचा हिस्सा	3,370.42	(a) Share in Cental Collected Taxes
	(ब) राज्याजड्डा वसूल होजारे जर	25,181.23	(b) Taxes Collected by State
	एजु ज जर महसूल- (ए) = (अ+ब)	28,551.65	Total Tax Revenue (A) = (a+b)
	(बी) जरांव्यतिरिक्त महसूल		(B) Non-Tax Revenue
		356.91	(a) Interest Receipts
		2,269.93	(b) Grant in aids from Central Govt.
		3,192.03	(c) Other Non-Tax Revenue
		5,818.87	Non-Tax Revenue(B) = (a+b+c)
	एजु ज- (एज) महसुली लेख्यावरील जमा- (ए+बी)	34,370.52	Total-(I) Receipts on Revenue Account (A+B)
2	भांडवली लेख्यावरील जमा *	35,796.12	(II) Receipts on Capital Account. *
	एजु ज जमा- (एज+दो-1) = (डी)	70,166.64	Total Receipts (I+II)=D
3	महसुली लेख्यावरील जर्च		(III) Expenditure on Revenue Account
	(अ) विजास जर्च	22,859.98	(a) Development Expenditure
	(ब) विजासेतर जर्च	19,820.08	(b) Non-Development Expenditure
	(ज) ऋज सेवा	0	(c) Debt. Services
	एजु ज- (ती-1) महसुली लेख्यावरील जर्च	42,680.06	Total (III) Expenditure on Revenue Account
4	भांडवली जर्च		(IV) Capital Disbursements
	(ए) महसुली लेख्याबाहेरील भांडवली जर्च		(A) Capital Expenditure outside the Revenue Account
	(अ) विजास जर्च	10,101.13	(a) Development Expenditure
	(ब) विजासेतर जर्च	17,574.54	(b) Non-Development Expenditure
	एजु ज- (ए)	27,675.67	Total (IV) Capital Expenditure (a+b)
	एजु ज जर्च (ती-1+चार) = इ	70,355.73	Total Expenditure (III+IV)=E
5	एजु ज आधिक्य (+) ङि वा तूट (-) = डी -	(-189.09)	(V) Overall Surplus (+) or Deficit (-) =D

* यात राज्य शासनाचे देशांतर्गत ऋण, केंद्र शासनाकडून कर्जे व आगाऊ रकमा, राज्य शासनाने दिलेली कर्जे व आगाऊ रकमा, राज्य शासनाने दिलेली कर्जे व आगाऊ रकमा (वसुली), सरकारी लेख्यावरील निव्वळ जमा (रोख शिल्लक गुंतवणूक लेखा (निव्वळ) वगळून), आंतरराज्यीय तडजोड (निव्वळ), आकस्मिकता निधीमध्ये केलेले विनियोजन (निव्वळ) आणि आकस्मिकता निधी (निव्वळ) यांचा समावेश आहे.

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने

* Includes Internal Debt. of the State Government, Loans & Advances from the Central Government, Repayment of Loans & Advances to the State Government and net receipts on the Public Account [excluding Cash Balance Investment Account (Net) , net receipts on Inter-State Settlement, net receipts on Account of Appropriation to the Contingency Fund & Contingency Fund.

Source.—Maharashtra State Budget Publications

**28. लोकवित्त/
तक्ता क्रमांक/
प्रशासकीय विभागाचे उत्पन्न व खर्च लेखा/
(2003-**

खर्च (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Expenditure (1)
१. वस्तु व सेवा यांवरील खर्च	12,61,782	1. Consumption Expenditure
१.१ सेवजांची भरपाई-	8,75,253	1.1 Compensation of employees-
(अ) वेतन व मजुरी	6,21,058	(a) Wages & Salaries
(ब) निवृत्ती वेतन	2,54,195	(b) Pensions
१.२ वस्तु व सेवा यांवरील निव्वळ खर्च-	3,86,529	1.2 Net purchase of goods & Services-
(अ) खरेदी	3,62,235	(a) Purchases
(ब) वजा-विप्री	74,314	(b) Maintenance
	50,020	(c) Less Sales Receipts
२ व्याज प्रदान	8,49,796	2. Net Interest paid (1-2)
	8,50,932	1) Interest paid (2049)
	1,136	2) Less: (a+b+c)
	1,136	a) Interest received from CBI.A/C
	0	b) Interest received from sinking fund
	0	c) Commercial Interest Receipts
३ अर्थसहाय्य	1,05,525	3. Subsidies
३.१ सर्वसाधारण अर्थसहाय्य	99,776	3.1 General, Subsidy
३.२ इमप्युटेड इरिजेस-1 सबसिडी	5,749	3.2 Imputed Irrigation Subsidy
४ हस्तांतरित महसुली रज मा	16,25,456	4. Current transfers
४.१ अनुदाने-	15,15,813	4.1 Grants to- (a+b+c+d)
(अ) स्थानिक संस्थास	7,60,559	(a) Local bodies
(ब) सहकारी संस्थास	0	(b) Co-operatives
(ज) शैक्षणिक संस्थास	4,77,637	(c) Educational institutions
(ड) इतरांस	2,77,617	(d) Others
४.२ इतर चालू हस्तांतरित रज मा	1,09,643	4.2 Other current transfers
५ बचत	- 2,81,711	5. Savings
६ एकूण	3,560,848	6. Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.16

Income & Outlay Account of Administrative Department
04)

(रुपये लाखात/ Rs.in Crores)

जमा (3)	प्रत्यक्ष Actuals (4)	Receipt (3)
७. उद्योजकता व मालमत्तेपासूनचे उत्पन्न	1,20,345	7. Income from entrepreneurship & property
७.१ -ाफा	10,213	7.1. Profits
७.२ मालमत्तेपासू-ाचे उत्पन्न		7.2. Income from property
७.२.१ निव्वळ व्याज जमा-	--	7.2.1. Net interest receipts from
(अ) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळाज-डू-ा	42,362	(a) State electricity board
(ब) वाजिज्जिज उपज-माज-डू-ा	0	(b) Departmental enterprises
(ज) इतरांज-डू-ा	19,064	(c) Others
७.२.२ इतर मालमत्तेपासू-ा जमा	--	7.2.2. Other property receipts
(अ) जुंतवजुजीपासू-ाचे उत्पन्न	234	(a) Income from investments
(ब) मालमत्तेपासू-ाचे इतर उत्पन्न	48,472	(b) Other income from property
८ प्रत्यज जर	298,033	8. Direct taxes
८.१ जमी-ा महसूल	22,222	8.1. Land revenue
८.२ निगम कराव्यतिरिक्त उत्पन्नावरील कर	48,000	8.2 Taxes on income other than Corporation tax
८.३ संपदा शुल्क	0	8.3 Estate duty
८.४ उत्पन्न व खर्चावरील इतर कर	1,02,000	8.4 Other taxes on income & expenditure
८.५ संपत्ती शुल्क	92	8.5 Taxes on wealth
८.६ महापालिका कर	83,000	8.6 Corporation Tax
८.७ इतर प्रत्यक्ष कर	42,719	8.7 Other direct taxes
९ अप्रत्यज जर	25,83,618	9. Indirect taxes
९.१ राज्य उत्पाद-ा शुल्क	2,30,000	9.1. State excise duties
९.२ विज्जी जर	15,48,500	9.2. Sales Tax
९.३ मुद्रांज व -ाॅदजी फी	2,92,143	9.3. Stamps & registration fees
९.४ वाह-ांवरील जर	1,02,500	9.4. Taxes on vehicles
९.५ मालावरील व उतारुंवरील जर	66,500	9.5. Taxes on goods & passengers
९.६ विद्युत शुल्क	1,28,010	9.6. Electricity duties
९.७ जरमजुज जर	40,834	9.7. Entertainment tax
९.८ जें द्रीय उत्पाद-ा शुल्कतील राज्याचा हिस्सा	96,500	9.8. Share of union excise duties
९.८ विज्जी जर	11,491	9.9. Service Tax
९.८ सीमा शुल्क	64,653	9.10. Custom Duty
९.११ इतर अप्रत्यज जर	2,487	9.11. Other indirect taxes
१० संजीर्ज जमा	1,31,151	10. Miscellaneous receipts
११ जेंद्र सरजारज-डू-ा महसुली अ-जुदा-ाे, इतर राज्यांज-डू-ा अंशदा-ाे इत्यादी.	4,27,701	11. Revenue grants from Central Government, contribution from other States etc.
१२ एजुज	35,60,848	12. Total

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने

Source : Maharashtra State Budget Publications

अ.क्र. Sr.No. (1)	खर्च (2)	प्रत्यक्ष Actuals (1)	Expenditure
1.	सेवकांची भरपाई (ए) वेत-ा व मजुरी (बी) िवृत्ती वेत-ो	73,567 52,201 21,366	1. Compensation of employees (a) Wages & Salaries (b) Pensions
२	वस्तू व सेवा यावरील जर्च	46,730	2. Purchase of goods & services
३	परिरजज	9,715	3. Maintenance
४	व्याज	0	4. Interest
५	भाडे	249	5. Rent, Rates and Taxes
६	वजा-इ-ापुटेड इरिजेश-ा सबसिडी	5,749	6. Less : imputed irr. Subsidy
७	घसारा	-	7. Consumption of fixed capital
८	-ाफा	10,213	8. Profits
९	एऊ ज	1,34,725	9. Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.17

Production Account of Departmental Enterprises (D. C. U.)**-04)**

(रुपये कोटीत/ Rs.in Crores)

	जमा (4)	प्रत्यक्ष Actuals (5)	Receipts (4)
10. विक्री	. .	1,34,725	10. Sales
11. एकूण	. .	1,34,725	11. Total

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने

Source - Maharashtra State Budget publication

**28. लोकवित्त/
तक्ता क्रमांक/
सर्वसाधारण शासनाचा भांडवली वित्तीय लेखा/
(2003-**

खर्च (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Expenditure (1)
१. साठ्यांतील बदल	17,153	1. Changes in Stocks
१.१ राज्य प्रशासना	16,894	1.1. Government administration
१.२ शासनाचा वाजिज्यिज उपक्रम	259	1.2. Departmental enterprises
२ एज स्थिर भांडवली निर्मिती	9,58,883	2. Gross fixed capital formation
२.१ राज्य प्रशासना (-वी-ग) *	4,66,430	2.1. Government administration (new) *
(ए) इमारती व बांधजामे	3,86,551	(a) Buildings & Construction
(बी) यंत्रसामग्री व साधनासामग्री	79,879	(b) Machinery & equipment
२.२ शासनाचा वाजिज्यिज उपक्रम	4,92,453	2.2. Departmental enterprises
(ए) इमारती व बांधजामे	4,91,616	(a) Buildings & Construction
(बी) यंत्रसामग्री व साधनासामग्री	837	(b) Machinery & equipment
३ भौतिक मालमत्तेची निव्वळ जरेदी	(-),2,609	3. Net purchase of physical assets
३.१ जुनी मालमत्ता	-	3.1. Second-hand assets
(ए) राज्य प्रशासना	-	(a) Government administration
(बी) शासनाचा वाजिज्यिज उपक्रम	-	(b) Departmental enterprises
३.२ जमीना	(-),2,609	3.2. Land
(ए) राज्य प्रशासना	(-),2,609	(a) Government administration
(बी) शासनाचा वाजिज्यिज उपक्रम	-	(b) Departmental enterprises
४ हस्तांतरित भांडवली रजमा	2,34,729	4. Capital transfers
४.१ भांडवली अनुदाने	2,30,135	4.1. Capital grants
(ए) स्थानिक संस्थास	1,06,301	(a) Local bodies
(बी) सहकारी संस्थास	581	(b) Co-operatives
(सी) शैजिज संस्थास	11,064	(c) Educational institutions
(डी) इतरांस	1,12,189	(d) Others
४.२ जमीनदार आजि जहाजिरदार यांना गुजसना भरपाई	71	4.2. Compensation to land owners & jahagirdars
४.३ इतर हस्तांतरित भांडवली रजमा	4,523	4.3. Other capital transfers
५ एज	12,08,156	5. Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.18

Capital Finance Account of General Government

04)

(रुपये कोटीत/ Rs.in Crores)

जमा (3)	प्रत्यक्ष Actuals (4)	Receipts (4)
६ बचत	(-) 2,81,711	6. Savings
७ घसारा	-	7. Consumption of fixed capital
८ हस्तांतरित भांडवली रजमा	68	8. Capital transfers
(ए) जेंद्र सरकार व इतर राज्यांजडू-1	-	(a) From union & other State Government
(बी) भांडवली लेज्यावरील इतर जमा	68	(b) Other receipts on capital account
९ घेतलेली णिवळ जर्जे	16,91,979	9. Net borrowings
१० इतर दायित्वे	(-) 2,02,180	10. Other liabilities
१०.१ अर्थसंज ल्याव्यतिरिक्त जमा	73,112	10.1. Extra Budgetary receipts
१०.२ वजा-वित्तिय संपत्तीतील णिवळ जरेदी	2,75,292	10.2. Less: Net purchase of financial assets
११ एडूज	12,08,156	11. Total

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने

Source :- Maharashtra State Budget Publication

28. लोकवित्त/
तक्ता क्रमांक/
वस्तु, सेवा व हस्तांतरित रकमा यांचे व्यवहार-राज्य प्रशासनाचा व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा/
(2003-

संवितरित रकमा (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Disbursement (1)
१ एजूज भांडवल निर्मिती	9,76,036	1. Gross capital formation
१.१ राज्य प्रशासना	0	1.1. Government Administration
१.१.१ इमारती व बांधजामे		1.1.1. Bulding & construction
(ए) -नव निर्मितीचा जर्च	3,86,542	(a) New outlay
(बी) -नवीज रज व पु-नःस्थापना	9	(b) Renewals & replacement
१.१.२ यंत्रसामग्री व साधनासामग्री		1.1.2. Machinery & equipment
(ए) -नव निर्मितीचा जर्च	79,879	(a) New outlay
(बी) -नवीज रज व पु-नःस्थापना	0	(b) Renewals & replacement
१.१.३ साठ्यातील निव्वळ वाढ	16,894	1.1.3. Net increase in stocks
१.२ शासनाचा वाणिज्यिक उपक्रम		1.2. Departmental commercial undertakings
१.२.१ इमारती व बांधजामे		1.2.1. Building & Construction
(ए) -नव निर्मितीचा जर्च	4,91,616	(a) New outlay
(बी) -नवीज रज व पु-नःस्थापना	0	(b) Renewals & replacement
१.२.२ यंत्रसामग्री व साधनासामग्री		1.2.2. Machinery & equipment
(ए) -नव निर्मितीचा जर्च	637	(a) New outlay
(बी) -नवीज रज व पु-नःस्थापना	0	(b) Renewals & replacement
१.२.३ साठ्यातील निव्वळ वाढ	259	1.2.3. Net increase in stocks
२ हस्तांतरित भांडवली रजमा	2,32,114	2. Capital transfers
२.१ भांडवली अनुदाने-		2.1. Capital grants to-
(ए) स्थानिक संस्थास	1,06,301	(a) Local bodies
(बी) सहकारी संस्थास	581	(b) Co-operatives
(सी) शैजजिज संस्थास	11,064	(c) Educational institutions
(डी) इतरांस	1,12,182	(d) Others
२.२ जमीनदार व जहाजिरदार यांना -जुसना भरपाई	71	2.2. Compensation to land owners & jahagirdars
२.३ इतर हस्तांतरित भांडवली रजमा	4,523	2.3. Other capital transfers
२.४ भौतिज मालमत्तेची निव्वळ जरेदी	-2,609	2.4. Net purchase of physical assets
३ एजूज	12,08,150	3. Total

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.19

**Transaction in Goods, Services & Transfers-Capital Account of Govt. ADM. & Dept. Commercial Undertakings
04)**

(रुपये कोटीत/ Rs.in Crores)

जमा (3)	प्रत्यक्ष Actuals (4)	Receipts (3)
४ एडू ज बचत	-2,81,711	4. Gross savings
४.१ राज्य प्रशास-गाच्या महसुली लेज्यातील बचत	-2,81,711	4.1. Savings on current account of Government Administration
४.२ शास-गाच्या वाजिज्यिज उपज्रमातील घसान्यासाठी तरतूद	0	4.2. Depreciation provision of departmental commercial undertaking
५ भांडवली स्वरुपाच्या इतर रज मा	88	5. Other receipts of capital nature
६ शिल्लज : वस्तू सेवा व हस्तांतरित रज मांच्या सर्व व्यवहारातील तूट	14,89,773	6. Balance : deficit on all transaction in goods & services and transfers
७ एडू ज	12,08,150	7. Total

28. लोकवित्त/

तक्ता क्रमांक/

शासनाच्या वित्तीय संपत्तीतील बदल : राज्य प्रशासनाच्या व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा/
(2003-

(2003-

जावक (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Outgoings (1)
१ भाज भांडवलात जे लेली जुंतवजूज (ए) शासकीय उपज्रमांत (बी) इतर उपज्रमांत	2,75,291 2,40,041 35,250	1. Investment in shares (a) Of Government concerns (b) Of others
२ जर्जे व आजाऊ रजमा २.१ भांडवल निर्मितीसाठी (ए) स्थानिज संस्थास (बी) सहजारी संस्थास (सी) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळास (डी) इतरांस २.२ चालू वापरसाठी- (ए) स्थानिज संस्थास (बी) सहजारी संस्थास (सी) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळास (डी) इतरांस	1,33,872 -- 10,000 2,627 15,035 29,807 49,850 1,429 48,421 -- --	2. Loans and advances 2.1. For capital formation to- (a) Local bodies (b) Co-operatives (c) M. S. E. B. (d) Others 2.2. For current consumption to- (a) Local bodies (b) Co-operatives (c) Maharashtra State Electricity Board (d) Others
३ एजूज	4,09,163	3. Total

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने

28. लोकवित्त/

तक्ता क्रमांक/

शासनाच्या वित्तीय दायित्वातील बदल : राज्य प्रशासनाच्या व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा/
(2003-

(2003-

जावक (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Outgoings (1)
१ सरजारी ऋजांची परतफेड १.१ राज्य शासा-गाचे देशांतर्गत ऋज १.२ जेंद्र सरजारज-डू-ा जर्जे व आजाऊ रजमा	15,38,274 10,43,800 4,94,474	1. Repayment of public debt 1.1. Internal debt. Of the State Government 1.2. Loans & Advances from- Central Government
२ शिल्लज : वित्तीय दायित्वातील वाढ	17,58,065	2. Balance : Net increase in financial liabilities
३ एजूज	32,96,339	3. Total

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.20

**Changes in Financial Assets : Capital Account of Government Administration & Departmental Commercial Undertakings
04)**

		(रुपये कोटीत/Rs.in Crores)	
आवक	प्रत्यक्ष Actuals (5)	Incomings	(4)
(4)	(5)	(4)	(4)
४	जर्जे व आजाऊ रज मा यांची परतफेड	58,684	4. Repayment of loans and advances
	(ए) स्थाणु संस्थाजु-1	5,200	(a) By Local bodies
	(बी) सहजारी संस्थाजु-1	23,546	(b) By Co-operatives
	(सी) महाराष्ट्र राज्य वीज मंडळाजु-1	16,095	(c) M. S. E. B.
	(डी) इतरांजु-1	13,843	(d) By Others
५	शिल्लज : वित्तीय संपत्तीतील ढिव्वळ वाढ	3,50,479	5. Balance : Net increase in financial assets
६	एकुज	4,09,163	6. Total

Source : Maharashtra State Budget Publication

PUBLIC FINANCE

TABLE No. 28.21

**Changing in Financial Liabilities : Capital Account of Government Administration & Departmental Commercial Undertakings
04)**

		(रुपये कोटीत/Rs.in Crores)	
आवक	प्रत्यक्ष Actuals (5)	Incomings	(4)
(4)	(5)	(4)	(4)
४	सरजारी ऋज	26,97,501	4. Public debt
४.१	राज्य शासनाचे देशांतर्जत ऋज	25,51,409	4.1. Internal debt. Of the State Government
४.२	जेंद्र सरकारजु-1 जर्जे व आजाऊ रज मा	1,46,092	4.2. Loans and advances from the Central Government
५	आंतर राज्यीय तडजोड (ढिव्वळ)	0	5. Inter-State settlement (net)
६	अल्पबचत, भविष्य ढिर्वाह ढिधी इत्यादी (ढिव्वळ)	1,84,370	6. Small Savings, Provident Fund etc. (net)
७	रोज शिल्लज जुंतवजुज लेजा (ढिव्वळ)	1,01,671	7. Cash balance investment account (net)
८	इतर ऋज (ढिव्वळ)	3,12,797	8. Other debts (net)
९	एकुज	32,96,339	9. Total

Source : Maharashtra State Budget Publication

28. लोकवित्त/

तक्ता क्रमांक/

रोख रकमा व भांडवल यांचा ताळमेळ : राज्य प्रशासनाच्या व शासनाच्या वाणिज्यिक उपक्रमांचा भांडवली लेखा/
(2003-

जावक (1)	प्रत्यक्ष Actuals (2)	Outgoings (1)
१ वस्तू व सेवा यांच्या सर्व व्यवहारातील तूट (लेजा ३ ए ची संतुल-1 ज रजारी बाब)	14,89,773	1. Deficit on all transactions in goods and services (Balancing item in Accounts 3-A)
२ वित्तीय संपत्तीतील निव्वळ वाढ (लेजा ३ बी ची संतुल-1 ज रजारी बाब)	3,50,479	2. Net increase in financial assets (Balancing item in Accounts 3-B)
३ रोज शिलजीतील वाढ	0	3. Increase in cash balance.
४ एज्ज	18,40,252	4. Total

आधार : महाराष्ट्र शासनाची अर्थसंकल्पीय प्रकाशने

PUBLIC FINANCE**TABLE No. 28.22****Cash & Capital Reconciliation : Account of Government Administration & Departmental Commercial Undertakings
04)**

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

आवक (3)	प्रत्यक्ष Actuals (4)	Incomings (3)
५ वित्तीय दायित्वातील निव्वळ वाढ (लेजा ३ सी ची संतुलन-१ जरजारी बाब)	17,58,065	5. Net increase in financial Liabilities (Balancing item in Accounts 3-C)
६ रोज शिलजितील घट	82,187	6. Decrease in cash balance
७ एकूण	18,40,252	7. Total

Source : Maharashtra State Budget Publication

२९. किंमती आणि निर्देशांक

२९.१ या विभागात शेतीमाल, इतर आवश्यक वस्तू, सोने व चांदी यांच्या किंमती, अखिल भारतीय घाऊक किंमतीचा निर्देशांक, कामगार शेतमजूर व अश्रमिक कर्मचारी यांचे करिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक, नागरी व ग्रामीण विभागातील किरकोळ किंमतीचे निर्देशांक यासंबंधीची माहिती दिली आहे.

२९.२ भारत सरकारचे आर्थिक सल्लागार यांच्या कार्यालयातर्फे प्रसिध्द होणा-या “अपेंडिक्स टु इन्डेक्स नंबर ऑफ होलसेल प्राईजेस इन इंडिया ” सुधारित मालिका, ह्या प्रकाशनात निर्देशांक तयार करण्याच्या पध्दतीबाबत सविस्तर माहिती दिली आहे. कामगार आयुक्त महाराष्ट्र शासन, प्रसिध्द करित असलेल्या लेबर गॅझेटच्या प्रकाशनाच्या डिसेंबर १९६५ च्या अंकात मुंबई व सोलापूर केंद्रांसाठी तयार करावयाच्या नवीन निर्देशांकांच्या व्याप्ती व पध्दतीबाबतची सविस्तर माहिती दिली आहे; तर जळगाव व नागपूर केंद्रांसाठी ती माहिती जानेवारी १९६६ च्या अंकात दिली आहे. पुणे केंद्रासंबंधीची माहिती ऑगस्ट १९६५ च्या अंकात व नांदेड व औरंगाबाद केंद्राविषयीची माहिती मार्च १९६६ च्या अंकात दिली आहे. “ इंडियन लेबर जर्नल, खंड ५ अंक ११ ” ह्या प्रकाशनात निर्देशांक तयार करण्याची पध्दत व त्याची व्याप्ती ह्या बद्दल सविस्तर माहिती दिलेली आहे. केंद्रीय सांख्यिकी संघटना श्रमिकेत्तर कामगारांचे ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक तयार करते. त्यासाठी १९६० हे पायाभूत वर्ष घेतले आहे. महाराष्ट्रात बृहन्मुंबई, पुणे व नागपूर ह्या केंद्रांसाठी निर्देशांक तयार केले आहेत. केंद्रीय सांख्यिकी संघटनेने प्रसिध्द केलेल्या “मंथली अब्स्ट्रॅक्ट ऑफ स्टॅटिस्टिक्स” ह्या प्रकाशनाच्या ऑगस्ट १९६६ च्या अंकात निर्देशांक तयार करावयाची पध्दत व व्याप्ती ह्यासंबंधी स्पष्टीकरण दिले आहे. “महाराष्ट्र अर्थ व सांख्यिकी त्रैमासिक पत्रिका” ह्या प्रकाशनाच्या ऑक्टोबर-डिसेंबर १९७९ च्या अंकात निर्देशांक काढण्याची पध्दत प्रसिध्द केली आहे.

29. PRICES AND INDICES

29.1. Information on prices of agricultural and other commodities gold and silver, All-India wholesale price index number, consumer price index numbers for workers, agricultural labour and non-manual employees and retail price index numbers for urban and rural Maharashtra is given in this section.

29.2. The details of the method of construction of the index is given in the “Appendix to index number of wholesale prices in India” revised series, issued by the office of the Economic Adviser to the Government of India. The details, regarding the scope and method of compilation of the new index for Mumbai and Solapur are given in December 1965 issue, for Jalgaon and Nagpur in January 1966 issue, for Pune in August 1965 issue and for Nanded and Aurangabad in March 1966 issue, of the Labour Gazette issued by the Commissioner of Labour, Government of Maharashtra. The details of the method of construction and scope of the index is given in Indian Labour Journal, Vol. V, No. II. Consumer price index number for non-manual employees is compiled by the Central Statistical Organisation. The year 1960 is adopted as base. For Maharashtra, index is worked out for Brihan Mumbai, Pune and Nagpur centres. The method and scope of the index is explained in ‘Monthly Abstract of Statistics. August 1966’ published by the Central Statistical Organisation. the methodology has been published in the ‘October-December 1979 issue’ of the Maharashtra Quarterly Bulletin of Economics and Statistics.

29. किंमती निर्देशांक /
तक्ता क्रमांक /
मुंबई बाजारातील काही शेती व
Wholesale Prices of Certain Agricultural and
(2007

वरतू	जात	परिमाण	एप्रिल	मे	जून	जुलै	ऑगस्ट	सप्टेंबर
(1)	(2)	(3)	April	May	June	July	August	September
बाजरी	जा-देश -i.१	१ किंक्टल	1,138	1,094	1,046	1,049	1,103	1,009
	जा-देश -i.२	-"	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
जडधा-ये :								
उडीद		-"	3,856	3,661	3,655	3,728	3,629	3,600
मूज	हिरवा	-"	3,450	3,085	2,910	2,806	2,616	2,450
चि-आई								
मसूर	जाडी	-"	3,076	3,009	3,054	3,217	3,231	3,218
तूर	पांढरी	-"	--	--	--	--	--	--
हरभरा	पिवळा	-"	2,944	4,763	2,510	3,252	3,772	3,315
चवळी	पांढरी	-"	3,592	3,622	3,483	3,645	3,598	3,370
राजमा		-"	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
डाळी :								
हरभरा डाळ		-"	3,349	3,238	3,157	3,183	3,195	3,257
तूर डाळ		-"	3,821	3,853	3,928	3,944	3,992	4,097
तेलबिया :								
शेंजदाजा	तयार	-"	3,625	3,607	3,796	4,504	4,512	4,558
एरंडी	जाडी	-"	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
जवस	जाडी	-"	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
तेले :								
शेंजदाजा तेल	तयार	१० किलो	989*	972*	1,036*	1,125*	1,076*	716
एरंडेल तेल	बाजारी	-"	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
जवस तेल	ज च्चे	-"	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
जोबरेल तेल	पांढरे	-"	776*	778*	751*	741*	732*	476
पेंड :								
शेंजदाजा पेंड			N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
जवस पेंड			N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
जूळ	जोल्हापूर -i.१	१ किंक्टल	2,000	2,000	1,862	1,898	1,900	1,900
	जोल्हापूर -i.२	-"						
साजर	एम-३०	-"	1,501	1,501	1,328	1,435	1,405	1,380
	(जुली बाजारपेठ)							
	एस-३०							
	(जुली बाजारपेठ)							
दूध	म्हशीचे	(१० लिटर)	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
लोजी	जा-देश		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	बेळजाव		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
मिरची	घाटी	१ किंक्टल	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	ब्याडजी	-"	6,917	6,192	5,592	5,025	5,875	6,500
	मद्रास	-"	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	संजे श्वर	-"	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
हळद	राजापूरी	-"	4,600	4,600	4,323	4,888	4,833	5,000
आले	विरंजित	-"	9208	9,000	7,154	8916	8271	7,750

* भाव १५ किलोचे आहेत / Rates for 15 kg.

PRICES AND INDICES

TABLE NO. 29.1

इतर आवश्यक वस्तूंच्या घाऊक किंमती
Other Essential Commodities at Mumbai Market
- 08)

(प्रति क्विंटल महिना अखेरच्या किंमती रुपयांत)
(Month end Prices in Rs. Per Quintal)

ऑक्टोबर	नोव्हेंबर	डिसेंबर	जानेवारी	फेब्रुवारी	मार्च	Unit	Variety	Commodity
October (10)	November (11)	December (12)	January (13)	February (14)	March (2)	(1)		
917	1,210	1,034	1,040	1,024	1,055	1Quintal	Khandesh No.1	Bajari
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	"-	Khandesh No.2	
								Pulses:
2,919	3,026	3,050	3,050	2,956	2,760	"-	Khandesh	Udid
2,398	2,395	2,432	2,496	2,594	2,956	"-	Green	Moong
						"-	Chinai	
3,304	3,350	3,341	3,332	3,486	3,928	"-	Bold	Masur
-	-	-	-	-		"-	White	Tur
3,313	3,293	3,158	2,980	3,226	3,563	"-	Yellow	Gram
3,204	3,269	3,526	3,038	3,269	3,537	"-	White	Chavali
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	"-	Rajma	
								Dals:
3,803	3,315	3,207	3,004	3,168	3,651	"-	Gram dal	
4,250	4,275	4,340	3,946	3,862	4,252	"-	Turdal	
								Oil Seeds:
4,407	4,200	4,200	4,200	4,200	4,200	10 Kg.	Ready	Groundnut
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	"-	Bold	Castor seed
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	"-	Bold	Linseed
								Oils:
674	652	643	664	690	736	"-	Ready	Groundnut oil
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	"-	Commercial	Castor Oil
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	"-	Raw	Linseed Oil
						"-	White	Copra Oil
								Cakes:
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	"-		Groundnut cake
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	"-		Linseed cake
1,900	1,860	1,802	1,825	1,900	2,150	1Quintal	Kolhapur No.1	Gur
							Kolhapur No.2	
1,380	1,391	1,408	1,407	1,500	1,488	"-	M-30	Sugar
							(Openn Market)	
							S-30	
							(Openn Market)	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	10 Litre	Buffalo	Milk
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Khandesh	Butter
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Belgaon	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	1Quintal	Ghati	Chillies
6,500	5,900	5,000	5,000	5,000	4,652	"-	Byadgi	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	"-	Madras	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	"-	Sankeshwar	
5,000	4,600	4,000	4,000	4,000	4,556	"-	Turmeric	
7,750	7,450	7,000	7,000	7,000	7,043	"-	Bleached	Ginger

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)
बटाटे	फरुजाबाद	१ क्विंटल	646	1,468	752	925	1,071	1,102
	-शाशिज/मिलीटरी	-िं.१ -"-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
जंदे	-शाशिज	-िं.१ -"-	531	577	862	909	1234	1553
	-शाशिज	-िं.२ -"-						
भाज्या		१० जि.						
जोबी		-"-	31	42	68	92	61	42
वांजी		-"-	65	54	55	96	40	57
जवार		-"-	127	76	98	142	98	102
भेंडी		-"-	121	110	111	134	93	79
जोंबडया व बदजे		प्रत्येज पजी						
जोंबडीचे पिल्लू	देशी	-"-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	बॉयलर	-"-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
बदजे	मध्यम	-"-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
अंडी :								
	देशी	४०० -ज	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	इज्लिश	१०० -ज	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
मट-1	मेंडी	५० जि.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	बजरा	-"-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
मासे	सरंजे	१ जि.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	भिंज	-"-	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
जोबरे	राजापूरी	वाटी	4,916	4,500	4,000	4,335	4,554	4,700
-गारळ	जालिजत	हजारात	650	650	831	802	829	850
	(१२५-१५०)							
जापूस	संज रित	-४	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	जयधर-ए		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	दिज्वीजय-ए		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	एम.सी.यू-५ ए		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
	बंजाली देशी		N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.

N.A. उपलब्ध नाही / Not Available

आधार : पणन उपसंचालक, मुंबई

TABLE NO. 29.1 contd..

(Month end Prices in Rs. Per Quintal)

(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(2)	(1)
1,011	992	951	841	751	675	1Quintal	Farukabad	Potatoes
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-"	Nashik/MilitaryNo.1	
1460	901	634	451	428	419	-"	Nashik No.1	Onions
						-"	Nashik No.2	
						10 kg.		Vegetables:
54	46	49	43	38	36	-"		Cabbage
88	58	69	56	80	65	-"		Brinjals
178	130	169	172	196	163	-"		Gawar
141	192	204	136	155	123	-"		Bhendi
						per Bird		Poultry
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-"	Deshi	Chicken
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-"	Boyler	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-"	Deshi	Duck
								Eggs:
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	400 No.		Deshi
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	100 No.		English
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	50 kg.	Sheep	Mutton
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-"	Goat	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	per kg.	Sarange	Fish
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	-"	Bhing	
4,700	4,720	4,750	4,750	4,750	4,009	Milling	Rajapuri	Copra
850	770	650	650	697	800	-"	Calicut	Coconut
						In 000'	(125-150)	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Hybrid-4	Cotton
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Jayadhar-A	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Digvijaya-A	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		MCU-5A	
N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.		Bangla Deshi	

Source :- Deputy Director of Marketing, Govt. of Maharashtra, Mumbai

29. किंमती आणि निर्देशांक/

तक्ता क्रमांक/

वस्तुंचा गट व उपगटवार अखिल भारतीय घाऊक किंमतींचा निर्देशांक/

(2007-

गट आणि उपगट (1)	भार Weight (2)	आर्थिक वर्षाची सरासरी Financial Year Average (3)	मासिक सरासरी/				
			एप्रिल April (4)	मे May (5)	जून June (6)	जुलै July (7)	ऑगस्ट August (8)
(१) मूलभूत वस्तु	22.0	224.7	219.2	220.9	220.6	224.5	223.8
(अ) अन्न जट	15.4	222.0	218.3	220.6	219.3	223.2	222.5
(अ) अन्न घा-ये (१ + २)	5.0	215.6	210.9	210.9	211.2	214.1	215.6
(१) घा-ये	4.4	211.8	205.2	205.6	206.3	209.2	211.1
(२) डाळी	0.6	243.2	252.4	248.9	247.1	249.7	248.6
(ब) भाजीपाला व फळे	2.9	236.4	238.3	244.7	232.9	245.8	243.6
(ज) दूध व दुधाचे पदार्थ	4.4	212.5	203.0	205.6	207.3	209.2	212.2
(ड) मांस, मासे व अंडी	2.2	238.7	240.8	245.8	246.0	244.6	232.8
(इ) मसाले व मसाल्याचे पदार्थ	0.7	239.3	235.1	228.9	231.3	237.8	241.1
(फ) इतर अन्न पदार्थ	0.2	155.2	149.0	150.1	161.2	157.4	153.8
(ब) अन्नघा-येतर पदार्थ	6.1	212.1	204.8	203.3	206.0	210.9	210.4
(अ) तंतू	1.5	179.0	173.3	166.7	170.4	179.7	179.0
(ब) तेल बियाजे	2.7	218.1	203.8	205.1	210.7	217.2	215.5
(ज) इतर अन्नघा-येतर पदार्थ	1.9	229.8	231.0	229.7	227.3	226.5	228.0
(ज) जनिजे	0.5	468.2	428.6	452.3	448.3	437.6	429.8
(२) इंधन, शक्ती, दिवाबत्ती व वंजा	14.2	327.0	320.4	322.1	322.0	321.9	322.4
(अ) ज्योळसा (जाजीतील)	1.8	237.8	231.6	231.6	231.6	231.6	231.6
(ब) जनिज तेले	7.0	391.8	380.3	383.4	383.3	383.0	384.0
(ज) विद्युत	5.5	273.0	272.4	272.7	272.7	272.7	272.7
(३) उत्पादित पक्का माल	63.7	187.9	184.6	184.8	184.9	185.7	186.1
(अ) अन्न पदार्थ	11.5	190.3	185.8	183.7	183.5	186.4	187.0
(ब) पेय द्रव्ये, तंबाजू, तंबाजूचे पदार्थ	1.3	268.5	258.5	263.9	264.7	265.0	265.0
(ज) जापड	9.8	130.9	132.7	132.6	132.1	132.4	132.8
(ड) लाजूड, लाजूडाच्या वस्तु	0.2	215.9	215.9	215.9	215.9	215.9	215.9
(इ) जाजद, जाजदाच्या वस्तु	2.0	194.2	192.5	192.6	192.8	193.8	194.8
(फ) चामडे, चामड्याच्या वस्तु	1.0	166.1	164.7	164.7	165.2	167.2	167.3
(ज) रबर व प्लॉस्टिजच्या वस्तु	2.4	158.9	155.0	155.0	154.6	154.5	154.6
(ह) रसायन-० व रासायनिक पदार्थ	11.9	204.7	200.1	202.0	201.8	201.9	202.8
(ई) अधातू जनिज पदार्थ	2.5	208.7	203.1	204.1	205.0	206.3	207.4
(ज) मूलभूत धातू, मिश्रधातू व धातुच्या वस्तु	8.3	249.3	244.6	244.5	244.6	244.5	243.5
(ज) यंत्रसामग्री व यंत्रिज अवजारे	8.4	166.6	163.0	164.6	165.1	166.0	166.7
(ल) परिवहन-० सामग्री व सुटे भाज	4.3	166.8	163.6	163.8	164.2	164.7	164.8
(म) उत्पादन-० जरजारे इतर संजीर्ज उद्योज							
सर्व वस्तु	100.0	215.8	211.5	212.3	212.3	213.6	213.6

आधार.- आर्थिक सल्लागार, उद्योग मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

PRICES AND INDICES

TABLE No. 29.2

All India Index Numbers of Wholesale Prices by Groups and Sub-groups of Commodities

08)

(पायाभूत वर्ष १९९३-९४=१००)

(Base year 1993-94=100)

Monthly Average

सप्टेंबर	ऑक्टोबर	नोव्हेंबर	डिसेंबर	जानेवारी	फेब्रुवारी	मार्च	Group and Sub Groups
September	October	November	December	January	February	March	(1)
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	
226.0	223.8	223.9	222.5	224.6	230.6	235.9	(I) Primary Articles
225.5	223.3	223.0	220.1	219.7	222.1	226.7	(A) Food Group
215.5	216.3	216.9	216.3	217.7	219.1	222.3	(a) Food grains (1+2)
211.5	212.6	213.9	213.7	215.7	217.2	219.2	(i) Cereals
244.4	243.2	239.2	235.2	232.1	232.8	244.8	(ii) Pulses
258.3	242.3	234.1	222.1	218.5	220.3	236.1	(b) Fruits & vegetables
212.6	213.9	216.1	216.1	216.1	218.2	219.5	(c) Milk and Milk Products
233.7	234.0	237.2	234.6	233.1	240.1	241.3	(d) Eggs, Fish & Meat
241.0	243.9	242.8	242.8	243.0	242.0	242.2	(e) Condiments & Spices
152.9	154.3	154.6	154.6	154.6	158.3	161.5	(f) Other food articles
211.5	209.4	210.3	211.8	217.3	221.5	227.6	(B) Non food Articles
180.1	176.0	177.1	180.7	185.0	186.5	193.2	(a) Fibres
216.8	212.9	213.3	215.8	225.6	235.4	244.5	(b) Oil seeds
228.7	231.0	232.0	230.5	231.2	229.9	231.2	(c) Other Non food articles
424.7	424.8	424.7	433.8	471.1	613.0	630.2	(C) Minerals
321.9	323.7	327.1	331.7	334.5	335.3	341.5	(II) Fuel, Power, Light & Lubricants
231.6	231.6	231.6	243.8	251.9	251.9	253.6	(a) Coal Mining
383.1	386.9	393.7	400.1	403.5	405.1	414.6	(b) Mineral oils
272.7	272.7	272.7	272.7	272.9	272.9	276.5	(c) Electricity
187.5	188.0	188.3	188.6	189.9	190.4	196.1	(III) Manufactured Products
188.2	189.6	191.3	192.3	196.4	197.6	201.8	(a) Food Products
265.1	269.4	273.8	272.1	273.9	273.9	276.1	(b) Beverages, Tobacco, Tobacco Product
132.9	132.2	131.1	128.2	127.8	127.8	128.7	(c) Textiles
215.9	215.9	215.9	215.9	215.9	215.9	215.9	(d) Wood & wood products
194.7	194.8	194.7	194.7	194.9	195.3	194.6	(e) Paper & paper products
167.3	167.3	167.3	167.3	166.6	164.4	164.4	(f) Leather & leather Products
159.0	160.1	161.0	162.4	163.6	163.6	163.6	(g) Rubber & plastic products
204.1	204.8	204.8	206.6	208.3	208.9	210.5	(h) Chemical & chemical products
210.4	210.6	210.3	210.2	211.6	212.1	213.8	(i) Non metallic Mineral products
247.0	247.4	247.5	247.2	248.3	249.6	282.9	(j) Basic Metal, alloys & metal products
167.7	167.5	167.7	167.4	167.7	167.7	168.0	(k) Machinery & Machine tools
165.3	165.9	166.2	170.4	170.9	171.0	170.7	(l) Transports, Eqpt. & parts
							(m) Other Misc. Manufacturing Industries
215.1	215.2	215.9	216.4	218.1	219.9	225.5	All Commodities

Source.-- Office of the Economic Adviser, Ministry of Industry, Government of India, New Delhi

29. किंमती आणि निर्देशांक/ PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.3

राज्यातील निवडक केंद्रामधील कामगाराकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक
 Consumer Price Index Number for the Working Class of selected Centre in the State
 (2007-08)

(पायाभूत वर्ष २००१=१००)

(Base year 2001=100)

महिना, वर्ष Month and Year (1)	अन्न गट Food (2)	पान, सुपारी, तंबाखू इ. Pan, Supari, Tobacco, etc. (3)	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Light (4)	घरभाडे House Rent (5)	कापड व बिछाना Clothing and Bedding (6)	संकीर्ण Miscella- neous (7)	ग्राहक किंमतीचा निर्देशांक consumer price Index (8)	
मुंबई / Mumbai								
2000-01	.. ..	541	646	335	743	364	476	512
2001-02	.. ..	556	659	426	871	366	499	536
2002-03	.. ..	562	673	721	930	369	520	565
2005-06	.. ..	622	743	546	1149	380	583	613
2006-07	.. ..	126	118	135	124	125	134	128
2007-08	.. ..	136	128	141	127	130	140	138
एप्रिल / April 2007		130	126	136	126	130	137	132
मे / May 2007		131	126	137	126	130	137	132
जून / June 2007		133	127	141	126	130	138	134
जुलै / July 2007		137	128	136	127	131	139	136
ऑगस्ट / August 2007		135	127	139	127	131	140	135
सप्टेंबर / September 2007		137	128	141	127	130	140	136
ऑक्टोबर / October 2007		139	128	143	127	130	141	138
नोव्हेंबर / November 2007		138	129	143	127	130	141	137
डिसेंबर / December 2007		139	129	142	127	130	142	138
जानेवारी / January 2007		138	129	143	128	130	142	137
फेब्रुवारी / February 2007		139	130	143	128	130	141	138
मार्च / March 2007		141	130	153	128	130	142	140

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.3 .-Contd.

(पायाभूत वर्ष २००१=१००)
(Base year 2001=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
पुणे / Pune								
2000-01	.. ..	513	668	682	589	319	500	501
2001-02	.. ..	523	691	777	628	326	516	519
2002-03	.. ..	548	734	742	650	334	524	534
2005-06	.. ..	615	769	672	791	374	576	592
2006-07	.. ..	134	119	149	119	117	131	130
2007-08	.. ..	145	130	140	125	128	139	138
एप्रिल / April	2007	136	130	147	123	123	133	133
मे / May	2007	140	131	145	123	128	136	135
जून / June	2007	142	131	144	123	128	136	136
जुलै / July	2007	145	131	145	125	128	137	138
ऑगस्ट / August	2007	144	131	142	125	128	138	137
सप्टेंबर / September	2007	145	131	140	125	128	138	138
ऑक्टोबर / October	2007	146	131	137	125	128	138	138
नोव्हेंबर / November	2007	148	127	137	125	129	140	140
डिसेंबर / December	2007	150	128	136	125	129	141	141
जानेवारी / January	2007	148	128	136	127	129	141	140
फेब्रुवारी / February	2007	148	128	137	127	129	142	140
मार्च / March	2007	149	126	137	127	150	145	141

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.3 -Contd.

(पायाभूत वर्ष २००१=१००)
(Base year 2001=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
सोलापूर / Solapur							
2000-01	.. ..	451	614	388	681	339	466
2001-02	.. ..	454	610	407	749	347	477
2002-2003	.. ..	466	612	439	789	341	490
2005-06	.. ..	503	665	525	1002	355	543
2006-07	.. ..	126	119	140	138	117	127
2007-08	.. ..	149	132	131	140	121	141
एप्रिल / April	2007	142	132	132	139	122	137
मे / May	2007	142	132	132	139	122	137
जून / June	2007	143	131	131	139	122	137
जुलै / July	2007	149	130	132	140	121	141
ऑगस्ट / August	2007	149	130	130	140	121	141
सप्टेंबर / September	2007	152	130	131	140	121	143
ऑक्टोबर / October	2007	151	130	132	140	121	142
नोव्हेंबर / November	2007	152	131	132	140	121	144
डिसेंबर / December	2007	154	135	131	140	121	145
जा-नोवारी / January	2007	153	135	131	141	121	144
फेब्रुवारी / February	2007	151	135	131	141	121	143
मार्च / March	2007	151	136	131	141	121	143

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.3 .-Contd.

(पायाभूत वर्ष २००१=१००)
(Base year 2001=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
कोल्हापूर / Kolhapur							
2000-01	.. ..	489	661	447	336	314	466
2001-02		509	638	472	373	330	488
2002-2003		539	651	507	406	351	517
2005-06	.. ..	585	733	595	506	385	579
2006-07	.. ..	646	772	679	530	394	626
2007-08	.. ..	683	814	710	573	398	660
एप्रिल / April	2007	673	762	709	552	397	646
मे / May	2007	671	819	707	552	398	647
जून / June	2007	666	812	713	552	398	644
जुलै / July	2007	681	820	720	569	398	659
ऑगस्ट / August	2007	684	820	704	569	398	659
सप्टेंबर / September	2007	686	820	701	569	398	661
ऑक्टोबर / October	2007	687	820	709	569	398	663
नोव्हेंबर / November	2007	695	820	709	569	399	667
डिसेंबर / December	2007	694	822	712	569	399	667
जा-गेवारी / January	2007	687	817	711	601	399	667
फेब्रुवारी / February	2007	687	815	713	601	399	666
मार्च / March	2007	690	816	713	601	399	668

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.3 .-Contd.

(पायाभूत वर्ष २००१=१००)
(Base year 2001=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
नाशिक / Nashik								
2000-01	.. ..	461	594	497	658	342	480	477
2001-02	.. ..	474	647	541	761	360	498	503
2002-2003	.. ..	474	690	587	800	362	531	517
2005-06	.. ..	520	763	554	1064	383	588	581
2006-07	.. ..	131	119	149	125	110	119	126
2007-08	.. ..	140	125	139	129	118	121	131
एप्रिल / April	2007	135	120	140	127	116	120	128
मे / May	2007	134	124	139	127	116	120	128
जून / June	2007	133	126	139	127	116	120	128
जुलै / July	2007	140	126	139	129	118	120	131
ऑगस्ट / August	2007	139	125	137	129	118	120	131
सप्टेंबर / September	2007	140	125	135	129	118	121	131
ऑक्टोबर / October	2007	143	125	140	129	120	121	132
नोव्हेंबर / November	2007	143	125	140	129	120	121	133
डिसेंबर / December	2007	143	125	138	129	120	122	133
जा-वारी / January	2007	142	125	138	131	120	122	133
फेब्रुवारी / February	2007	143	125	139	131	120	123	133
मार्च / March	2007	145	125	139	131	120	123	134

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.3 .-Contd.

(पायाभूत वर्ष १९८२=१००)
(Base year 1982=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	
जलगांव / Jalgaon								
2000-01	.. ..	477	691	401	266	294	534	449
2001-02	.. ..	489	725	430	285	305	552	464
2002-2003	.. ..	493	738	469	298	313	569	474
2005-06	.. ..	549	837	511	365	313	660	530
2006-07	.. ..	607	869	584	388	315	693	575
2007-08	.. ..	666	918	608	408	316	722	617
एप्रिल / April	2007	640	887	619	396	316	713	600
मे / May	2007	650	888	617	396	316	713	606
जून / June	2007	645	888	617	396	316	713	603
जुलै / July	2007	657	888	617	408	316	727	613
ऑगस्ट / August	2007	668	900	608	408	316	727	619
सप्टेंबर / September	2007	671	900	596	408	316	727	620
ऑक्टोबर / October	2007	673	900	605	408	316	727	621
नोव्हेंबर / November	2007	677	900	605	408	316	727	624
डिसेंबर / December	2007	678	901	603	408	316	727	624
जानेवारी / January	2007	674	988	602	421	316	719	624
फेब्रुवारी / February	2007	678	988	606	421	316	719	626
मार्च / March	2007	681	988	606	421	310	719	627

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.3 Contd.

(पायाभूत वर्ष १९८२=१००)
(Base year 1982=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
अकोला / Akola							
2000-01	.. ..	466	791	481	257	430	459
2001-02	.. ..	488	790	501	266	434	479
2002-2003	.. ..	497	762	522	295	435	490
2005-06	.. ..	526	768	532	476	448	533
2006-07	.. ..	590	730	563	513	450	585
2007-08	.. ..	629	719	605	533	444	620
एप्रिल / April	2007	601	701	592	521	442	596
मे / May	2007	596	703	580	521	444	593
जून / June	2007	603	702	580	521	444	598
जुलै / July	2007	617	703	580	533	444	610
ऑगस्ट / August	2007	632	725	577	533	444	620
सप्टेंबर / September	2007	640	725	572	533	444	625
ऑक्टोबर / October	2007	642	726	582	533	443	628
नोव्हेंबर / November	2007	646	729	615	533	444	633
डिसेंबर / December	2007	643	728	644	533	443	633
जानेवारी / January	2007	641	728	643	545	443	633
फेब्रुवारी / February	2007	642	728	646	545	444	634
मार्च / March	2007	645	732	646	545	443	636

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.3 -Contd.

(पायाभूत वर्ष २००१=१००)
(Base year 2001=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
नागपूर / Nagpur							
2000-01	.. ..	439	708	437	726	289	469
2001-02	.. ..	448	691	477	799	304	487
2002-2003	.. ..	460	683	518	752	306	496
2005-06	.. ..	497	739	539	1036	316	559
2006-07	.. ..	133	129	149	145	114	134
2007-08	.. ..	146	141	141	153	118	142
एप्रिल / April	2007	135	132	139	151	117	136
मे / May	2007	138	134	139	151	118	137
जून / June	2007	141	135	139	151	118	138
जुलै / July	2007	149	139	142	153	118	142
ऑगस्ट / August	2007	148	140	139	153	118	142
सप्टेंबर / September	2007	150	143	138	153	120	143
ऑक्टोबर / October	2007	154	143	143	153	115	145
नोव्हेंबर / November	2007	147	143	143	153	117	142
डिसेंबर / December	2007	146	143	142	153	120	142
जानेवारी / January	2007	144	144	140	155	120	141
फेब्रुवारी / February	2007	146	145	141	155	120	142
मार्च / March	2007	156	150	141	155	120	140

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.3 .-Contd.

(पायाभूत वर्ष १९८२=१००)
(Base year 1982=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
औरंगाबाद / Aurangabad							
2000-01	.. ..	483	643	376	320	500	479
2001-02	.. ..	493	651	419	352	544	502
2002-2003	.. ..	507	666	490	378	560	523
2005-06	.. ..	565	711	532	444	612	582
2006-07	.. ..	622	754	613	466	640	629
2007-08	.. ..	650	838	669	493	661	659
एप्रिल / April	2007	634	788	685	467	649	642
मे / May	2007	636	792	683	467	649	642
जून / June	2007	641	841	677	488	652	647
जुलै / July	2007	647	854	677	495	660	657
ऑगस्ट / August	2007	649	854	660	495	660	657
सप्टेंबर / September	2007	658	847	658	495	654	660
ऑक्टोबर / October	2007	656	851	666	495	668	663
नोव्हेंबर / November	2007	662	845	666	495	668	668
डिसेंबर / December	2007	654	847	664	495	668	668
जा-गवारी / January	2007	652	847	663	506	668	668
फेब्रुवारी / February	2007	656	844	665	506	668	670
मार्च / March	2007	658	841	665	506	668	671

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.3 -Contd.

(पायाभूत वर्ष २००१=१००)
(Base year 2001=100)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
नांदेड / Nanded							
2000-01	.. ..	469	656	446	292	385	466
2001-02		475	666	466	315	387	474
2002-2003		495	676	496	329	388	494
2005-06	.. ..	558	874	504	406	376	548
2006-07	.. ..	609	708	570	430	399	590
2007-08	.. ..	651	746	599	457	412	625
एप्रिल / April	2007	625	705	586	443	408	602
मे / May	2007	618	693	584	443	408	598
जून / June	2007	623	698	584	443	408	601
जुलै / July	2007	640	742	584	460	408	616
ऑगस्ट / August	2007	652	763	570	460	414	624
सप्टेंबर / September	2007	655	760	607	460	414	630
ऑक्टोबर / October	2007	658	771	613	460	414	633
नोव्हेंबर / November	2007	666	771	613	460	414	638
डिसेंबर / December	2007	667	763	612	460	414	638
जानेवारी / January	2007	668	762	611	465	414	638
फेब्रुवारी / February	2007	668	763	612	465	414	639
मार्च / March	2007	673	763	612	465	414	641

आधार.- कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.-- Office of the commissioner of Labour, Government of Maharashtra, Mumbai

जानेवारी, २००६ पासून मुंबई, पुणे, नाशिक, नागपूर, सोलापूर या केंद्रांच्या पायाभूत वर्षात (१९८२=१००) बदल होऊन नवीन पायाभूत वर्ष (२००१=१००) हे झाले आहे.

For the centres Mumbai, Pune, Nashik, Nagpur, Solapur the base year has revised from (1982=100) to (2001=100) from January, 2006 onwards

29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.4

नागरी श्रमिकेतर कर्मचा-यांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक
 Consumer Price Index Numbers For Urban Non-manual Employees
 (2007-08)

(पायाभूत वर्ष १९८४-८५=१००)
 (Base year 1984-85=100)

महिना वर्ष Month / Year (1)	मुंबई Mumbai (2)	पुणे Pune (3)	नागपूर Nagpur (4)	औरंगाबाद Aurangabad (5)	सोलापूर Solapur (6)
1990-91	154	162	162	165	157
2000-2001	375	384	359	393	359
2001-2002	395	404	375	420	368
2002-2003	406	421	388	443	386
2003-04	415	439	407	470	402
2004-05	434	453	421	486	412
2005-06	450	471	438	499	425
2006-07	478	509	469	547	450
2007-08	504	547	486	583	481
एप्रिल / April 2007	491	531	475	577	467
मे / May 2007	493	533	475	579	467
जून / June 2007	496	538	477	578	470
जुलै / July 2007	502	541	485	578	477
ऑगस्ट / August 2007	502	542	488	582	474
सप्टेंबर / September 2007	502	546	489	580	479
ऑक्टोबर / October 2007	506	549	491	582	486
नोव्हेंबर / November 2007	508	555	489	581	485
डिसेंबर / December 2007	510	555	489	586	492
जा-नोवारी / January 2007	509	554	487	590	492
फेब्रुवारी / February 2007	510	560	491	590	489
मार्च / March 2007	513	563	494	597	489

आधार.- केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source.-- Central Statistical Organisation, Government of India, New Delhi

29. किमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.5

राज्यातील निवडक केंद्रामधील कामगाराकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक

Consumer Price Index Numbers for the working Class at selected centres in the State (New Series)

(पायाभूत वर्ष / Base year 2001=100)

वर्षे Year (1)	अन्न Food (2)	संकीर्ण Miscellaneous (3)	ग्राहक किंमती निर्देशांक C. P. Index (4)
केंद्र / Centre			
मुंबई / Mumbai			
2001	554	495	528
2002	557	515	558
2003	579	530	583
2004			
2005	615	573	611
2006	123	133	126
2007	134	139	134
सोलापूर / Solapur			
2001	449	524	471
2002	462	533	486
2003	480	545	501
2004			
2005	503	580	539
2006	120	121	123
2007	145	129	139
नागपूर / Nagpur			
2001	446	499	483
2002	458	513	495
2003	467	558	503
2004			
2005	494	588	554
2006	128	124	130
2007	143	130	140
पुणे / Pune			
2001	519	516	516
2002	540	519	528
2003	573	533	554
2004			
2005	609	569	589
2006	129	129	127
2007	143	136	136
नाशिक / Nashik			
2001	471	494	498
2002	475	525	514
2003	483	538	532
2004			
2005	514	587	576
2006	128	119	124
2007	138	120	130

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.5 -Contd..

(पायाभूत वर्ष / Base year 1982=100)

(1)	(2)	(3)	(4)
केंद्र / Centre			
कोल्हापूर / Kolhapur			
2001	501	531	477
2002	531	561	510
2003	548	584	530
2004			
2005	581	646	574
2006	626	664	612
2007	678	681	654
अकोला / Akola			
2001	484	529	475
2002	493	550	487
2003	504	555	502
2004			
2005	522	584	529
2006	573	630	572
2007	621	678	611
जळगांव / Jalgaon			
2001	488	548	469
2002	492	566	472
2003	504	584	486
2004			
2005	542	661	525
2006	588	679	561
2007	655	720	610
नांदेड / Nanded			
2001	468	564	469
2002	493	587	491
2003	501	618	501
2004			
2005	555	666	543
2006	588	698	574
2007	644	720	618
औरंगाबाद / Aurangabad			
2001	488	609	495
2002	504	642	520
2003	522	651	535
2004			
2005	560	710	576
2006	605	736	616
2007	648	761	654

आधार : कामगार आयुक्त यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.-Office of the Labour Commissioner, Government of Maharashtra, Mumbai

29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.6

निवडक केंद्राचे नागरी श्रमिकेतर कर्मचा-याकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक

Consumer Price Index Numbers for urban non-manual Employees for selected centres

(पायाभूत वर्ष १९८४-८५=१००)
(Base year 1984-85=100)

वर्षे Year (1)	केंद्र /Centres					
	मुंबई Mumbai (2)	पुणे Pune (3)	नागपूर Nagpur (4)	औरंगाबाद Aurangabad (5)	सोलापूर Solapur (6)	अखिल भारत All India (7)
2001	390	401	373	413	365	386
2002	404	415	383	437	380	402
2003	412	435	402	462	397	416
2004	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
2005	446	466	433	496	421	451
2006	469	498	461	532	441	478
2007	498	537	482	577	474	509

आधार - केंद्रीय सांख्यिकी संघटना, भारत सरकार, नवी दिल्ली
Source - Central Statistical Organisation, Government of India, New Delhi

29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 29.7

औद्योगिक कामगारांकरिता अखिल भारतीय ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक

All India consumer price Index Number for Industrial Workers

(पायाभूत वर्ष २००१=१००)
(Base year 2001=100)

वर्षे Year (1)	गट /Group		
	अन्न Food (2)	कापड Clothing (3)	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index (4)
2000-01	453	315	444
2001-02	466	514	463
2002-03	477	556	482
2003-04	N.A.	N.A.	N.A.
2004-05	506	346	520
2005-06	527	355	542
2006-07	126	114	125
2007-08	136	118	133

आधार.-श्रम मंत्रालय, श्रम केंद्र, भारत सरकार, सिमला
Source.-Ministry of Labour, Labour Bureau, Government of India, Simla

डिसेंबर, २००५ पर्यंत औद्योगिक कामगारांच्या अखिल भारतीय घाऊक किंमती निर्देशांकाचे पायाभूत वर्ष १९८२=१०० असे आहे.
For All India Consumer Price Index for industrial workers the base year is 1982=100 till December,2005

29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 29.8

महाराष्ट्र राज्यातील निवडक केंद्रातील महत्वाच्या शेतीमालाच्या घाऊक किंमती

Wholesale prices of certain important agricultural commodities at selected centres in Maharashtra State
(2007 - 08)

(प्रती क्विंटलची महिना अखेर असलेली घाऊक किंमत रुपयात)
(Month ending spot wholesale prices in Rs. per quintal)

अ.क्र. Sr. No. (1)	वस्तु (2)	बाजारपेठ (3)	जात (4)	जून June 2007 (5)	सप्टेंबर September 2007 (6)	डिसेंबर December 2007 (7)	मार्च March 2008 (8)	Variety (4)	Market (3)	Commodity (2)
1	जहू	जोपरजाव	निफाड पिवळा/२१८९	755	810	--	800	Niphad Yellow/2189	Kopargaon	Wheat
		श्रीरामपूर	निफाड	--	750	825	--	Niphad	Shrirampur	
		जळजांव	जल्याज सो-ग	785	--	875	825	K. Sona	Jalgaon	
		-गशिज	पिवळा	750	800	950	800	Yellow	Nashik	
		लासलजाव	निफाड/पिवळा	800	851	851	821	Niphad/Yellow	Lasalgaon	
		इंदापूर		--	--	--	--		Indapur	
		पुजे		--	--	--	--	Pissi / 227	Pune	
		अजोला	लोज ल	750	--	--	--	Local	Akola	
		धुळे	संज रित	795		800		H.B.	Dhule	
		-ांदूरबार	२१८९	--	--	--	--	2189	Nandurbar	
		सांजली	ब-सी/जावराजी	--	--	950	--	Bansi/Gaorani	Sangli	
		जाल-ग		--	--	--	--		Jalna	
		उमरेड	लोज ल	--	--	--	--	Local	Umrer	
		-गदेड	सरबती	675	711	717	682	Sarbati	Nanded	
		पाचोरा	ब-सी	--	660	800	705	Bansi	Pachora	
		बीड	पिवळा	--	--	--	800	Yellow	Beed	
		बारामती	२१८९	--	--	--	--	2189	Baramati	
2	बाजरी	जोपरजाव	संज रित/जावरा-गी हिरवी	600	520	--	580	H.B./Gaorani green	Kopargaon	Bajra
		श्रीरामपूर	स्थानिज	--	552	575	--	Local	Shrirampur	
		चाळीसजांव		565	--	--	--		Chalisgaon	
		जळजांव	संज रित/जावरा-गी स्थानिज	571	--	585	550	H.B./Gaorani Local	Jalgaon	
		पाचोरा	स्थानिज	531	490	550	544	Local	Pachora	
		लासलजाव	स्थानिज जावरा-गी	470	535	600	625	Local Gaorani	Lasalgaon	
		अजोला		525	--	--	--		Akola	
		-गशिज	जावरा-गी	550	550	600	--		Nashik	
		बारामती	संज रित	--	--	--	--		Baramati	
		सांजली	जावरा-गी/देशी	--	--	625	--		Sangli	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.8 --Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
	बाजरी	जाल-गा	हिरवा/संज रित जावरा-गी	--	--	--	--	Green/H.B.Gaorani	Jalna	Bajra--Contd.
		धुळे	संज रित	450	--	--	--	H.B.	Dhule	
		-ांदूरबार	संज रित	--	--	--	--	H.B.	Nandurbar	
		जरंजा	स्थागिज/ जावरा-गी	--	--	--	--	Local/Gaorani	karanja	
		बीड	हिरवा/संज रित	--	--	--	550	Green/H.B.	Beed	
		अहमद-ाजर	संज रित	--	600	--	--	H.B.	Ahamdnagar	
3	ज्वारी	जोपरजाव	लोज ल	--	--	--	--	Local	Kopargaon	Jowar
		दर्यापूर	संज रित	--	--	--	--	H.B.	Daryapur	
		श्रीरामपूर	स्थागिज	533	637	651	--	Local	Shrirampur	
		जाल-गा	संज रित/रबी पांढरी	--	--	--	--	H.B./Rabbi white	Jalna	
		-ाशिज	पिवळा/संज रित	600	650	650	--	Yellow/H.B.	Nashik	
		लासलजाव	स्थागिज/संज रित पांढरी	651	651	655	651	Local/H.B.Pandari	Lasalgaon	
		सांजली	संज रित/शाळू	575	--	525	--	H.B./Shalu	Sangli	
		जळजांव	लोज ल	456	433	--	683	Local	Jalgaon	
		पाचोरा	संज रित/पांढरी जावरा-गी	472	496	464	502	H.B./Pandari Gaorani	Pachora	
		अजोला	संज रित	480	--	--	--	H.B.	Akola	
		जरंजा	संज रित	--	--	--	--	H.B.	karanja	
		बारामती	स्थागिज/जावरा-गी	--	--	--	--	Local/Gaorani	Baramati	
		बीड	जावरा-गी	--	--	--	600	Gaorani	Beed	
		पुजे	मालदांडी	--	--	1,041	943	Maldandi	Pune	
		धुळे	संज रित	678	--	--	--	H.B.	Dhule	
4	हरभरा	जोपरजाव	चाफा	1,650	1,650	--	1,600	Chapha	Kopargaon	Gram
		जळजांव	जावरा-गी	1,750	--	1,400	1,651	Gaorani	Jalgaon	
		धुळे	चाफा	--	--	--	--	Chapha	Dhule	
		अजोला	स्थागिज	1,520	--	--	--	Local	Akola	
		बीड	स्थागिज	--	--	--	1,500	Local	Beed	
		जाल-गा	लोज ल	--	--	--	--	Local	Jalna	
		सांजली	स्थागिज	--	--	--	--	Local	Sangli	
		अहमद-ाजर	निफाड	1,717	1,812	--	--	Niphad	Ahamdnagar	
		फलटज	जरडा	--	--	--	--	Garda	Faltan	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.8 --Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)	
5	तूर	जळजांव	लाल	1550	--	1450	1601	Red	Jalgaon	Tur	
		जाल-गा	पांढरी	--	--	--	--	White	Jalna		
		धुळे	लाल	1554	--	--	--	Red	Dhule		
		-ांदूरबार	पांढरी	--	--	--	--	White	Nandurbar		
		लातूर	पांढरी/ लाल	--	--	--	1760	White / Red	Latur		
		वाशिम	जजर	--	--	1350	--	Gajar	Washim		
		दर्यापूर		--	--	--	--		Daryapur		
		अजोला		1660	--	--	--		Akola		
		-ांदेड	जाजर/जावरा-नी	1590	1605	1334	1626	Gajar / Gaoran	Nanded		
		बीड	पांढरी	--	--	--	1550	White	Beed		
6	मूज	जळजांव	हिरवा -ां.२	2000	..	1700	1780	Green No.2	Jalgaon	Moog	
		लातूर		--	--	--	--		Latur		
		-ांदूरबार	चमजी	--	--	--	--	Chamaki	Nandurbar		
		जाल-गा	चमजी/हिरवा	--	--	--	--	Chamki / Green	Jalna		
		बीड	हिरवा	--	--	--	--	Green	Beed		
		अमरावती (दर्यापूर)	हिरवा/चमजी	--	--	--	--	Green / Chamaki	Amravati (Daryapur)		
		अजोला/वाशिम	चमजी	--	1200	--	--	Chamaki	Akola / Washim		
		लासलजाव	स्थानिज	--	--	--	--	Local	Lasalgaon		
		जळजांव	स्थानिज/जा-ादेशी	1725	--	1100	1251	Local / Khandeshi	Jalgaon		Udid
		पाचोरा	स्थानिज -ां.१	1516	1436	900	910	Local No.1	Pachora		
लासलजाव	स्थानिज	--	1400	1111	1152	Local	Lasalgaon				
अजोला	स्थानिज	--	--	--	1070	Local	Akola				
-ाशिज	मोजलाई	--	--	1000	--	Moglai	Nashik				
लातूर	स्थानिज	--	--	--	--	Local	Latur				
जाल-गा		--	--	--	--		Jalna				
वाशिम	स्थानिज	--	--	--	--	Local	Washim				
-ांदूरबार	स्थानिज	--	--	--	--	Local	Nandurbar				
8	जरडई	अजोला	स्थानिज	--	--	--	--	Local	Akola	Safflower	
		सांजली	स्थानिज	1300	--	1350	--	Local	Sangli		
		जाल-गा	स्थानिज	--	--	--	--	Local	Jalna		
		लातूर	स्थानिज	--	--	--	1800	Local	Latur		
		वाशिम	स्थानिज	--	--	--	--	Local	Washim		
		बीड	..	--	--	--	1700	..	Beed		
		श्रीरामपूर	पांढरी	1125	--	1251	--	White	Shrirampur		

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.8 --Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)
9	भुईमुज	पुजे	स्थागिज	1,400	1,050	1,333	1,700	Local	Pune	Groundnut
		श्रीरामपूर	घुंजरी	1,350	1,515	1,700	--	Ghungari	Shrirampur	
		पाचोरा	घुंजरी	1,490	--	1,551	1,719	Ghungari	Pachora	
		बारामती		--	--	--	--		Baramati	
		जाल-गा		--	--	--	--		Jalan	
		लासलजाव	जा-देश/ जांडवा सुजी	1,450	1,651	1,751	2,055	Khandesh / Dry Khandawa	Lasalgaon	
		बाशी	जाडा	--	--	--	--	Bold	Barshi	
		सोलापूर	जोपरजांव	1,525	--	--	--	Kopargaon	Solapur	
		सांजली	जपा-गी जाडी	--	--	1700	--	Japani Bold	Sangli	
		धुळे	एसबी-११	1,624	--	--	--	SB-11	Dhule	
		-दूरबार	एसबी-१२	--	--	--	--	SB-12	Nandurbar	
		अकोला		--	--	--	--		Akola	
		जंरंजा	एसबी-११	1,600	--	--	--	SB-11	karanja	
		बीड	सुजी	--	--	--	2,100	Dry	Beed	
		जुन्नर	फुलेप्रजती	--	--	--	--	Fulepragati	Junnar	
		जेड		--	--	--	--		Khed	
		लातूर	सुजी	--	--	--	1,950	Dry	Latur	
10	सूर्यफूल									Sunflower
		बारामती	जावरा-गी	--	--	--	--	Gaoran	Baramati	
		लासलजाव		1,286	1,100	1,349	1,527		Lasalgaon	
		बाशी	जावरा-गी	--	--	--	--	Gaoran	Barshi	
		बीड		--	--	--	--		Beed	
11	जुळ									Gur
		सांजली	जोल्हापूरी	--	--	1,100	--	Kolhapuri	Sangli	
		जोल्हापूर	७५९४/-१.२/-१.३	--	--	1,100	--	7594 / No.2 / No.3	Kolhapur	
		अहमद-नगर	-१.२	970	1,025	--	--	No.2	Ahamdnagar	
		पुजे	स्थागिज/पिवळा/जेशरी	1,150	1,215	946	927	Local / Yellow / Kesari	Pune	
		जाल-गा	लाल	--	--	--	--	Red	Jalna	
		बारामती	स्थागिज -१.२	--	--	--	--	Local No.2	Baramati	
		जळजांव	पिवळा	--	--	875	801	Yellow	Jalgaon	
		धुळे	..	--	--	--	--	..	Dhule	
		-गाशिज	..	--	--	1,050	--	..	Nashik	

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.8 --Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(4)	(3)	(2)	
12	कांदा	नाशिक	उन्हाळी/पोळ	...	275	450	250	--	Summer / Pole	Nashik	Onion
		लासलजाव	लोखल		315	435	235	235	Local	Lasalgaon	
		पुजे	फुलसंजी/लोखंद/पांढरी		210	490	286	216	Fulsungi / Lonand / White	Pune	
		-गाजपूर	जावरा-गी		--	--	--	--	Gaorani	Nagpur	
13	बटाटे	-गाशिज	-गाशिज/हस-1/आज्रा/पोळ		560	700	550	--	Nashik/Hasan/Agra/Pole	Nashik	Potatoes
		पुजे	जालंधर/तळेजांव		--	--	--	--	Jalandhar / Talegaon	Pune	
		-गाजपूर	पहाडी		--	--	--	--	Pahadi	Nagpur	
14	मिरची	-गाशिज	सुजी/घाटी		--	2,900	3,200	--	Dry / Ghati	Nashik	Chillies
		धुळे	सुजी		3,025	--	--	--	Dry	Dhule	
		-ांदूरबार	लाल		--	--	--	--	Red	Nandurbar	
		सांजली	जोवारी/सुजी/देशी		--	--	3,150	--	Jowari / Dry / Deshi	Sangli	
		-गाजपूर	सुजी		--	--	--	--	Dry	Nagpur	

N.A- उपलब्ध नाही / Not Available

आधार.- उपसंचालक, पणन, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.--Deputy Director of Marketing, Government of Maharashtra, Mumbai

29. किंमती आणि निर्देशांक / RICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.9

सोने व चांदी यांच्या मुंबई बाजारातील किंमती / Prices of Gold and Silver in Mumbai Market
(2000-01)

(रुपयांत /in Rupees)

वर्ष / महिना Year / Month (1)	तयार सोने (१० ग्रॅमची किंमत) *Gold (Spot) per 10 gms.			तयार चांदी (दर किलोग्रॅमची किंमत) *Silver (spot) per Kilogram		
	कमाल Highest (2)	किमान Lowest (3)	सरासरी बंद भाव Average of closing quotations (4)	कमाल Highest (5)	किमान Lowest (6)	सरासरी बंद भाव Average of closing quotations (7)
1961-62	126	116	122	220	197	206
1970-71	198	178	185	589	484	537
1980-81	1,730	1,305	1,522	2,955	2,075	2,617
1990-91	3,580	3,270	3,452	7,051	6,260	6,761
1995-96	5,713	41,670	4,958	8,486	6,400	7,221
1998-99	N.A.	N.A.	4,268	N.A.	N.A.	7,855
1999-00	N.A.	N.A.	4,394	N.A.	N.A.	8,067
2000-01	N.A.	N.A.	4,474	N.A.	N.A.	7868
एप्रिल / April 2000	N.A.	N.A.	4,460	N.A.	N.A.	8,022
मे / May 2000	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.
जून / June 2000	N.A.	N.A.	4,521	N.A.	N.A.	7,958
जुलै / July 2000	N.A.	N.A.	4,529	N.A.	N.A.	7,990
ऑगस्ट / August 2000	N.A.	N.A.	4,516	N.A.	N.A.	8,014
सप्टेंबर / September 2000	N.A.	N.A.	4,518	N.A.	N.A.	8,062
ऑक्टोबर / October 2000	N.A.	N.A.	4,538	N.A.	N.A.	8,077
नोव्हेंबर / November 2000	N.A.	N.A.	4,483	N.A.	N.A.	7,891
डिसेंबर / December 2000	N.A.	N.A.	4,541	N.A.	N.A.	7,798
जानेवारी / January 2001	N.A.	N.A.	4,466	N.A.	N.A.	7,753
फेब्रुवारी / February 2001	N.A.	N.A.	4,370	N.A.	N.A.	7,622
मार्च / March 2001	N.A.	N.A.	4,269	N.A.	N.A.	7,364

N.A. - उपलब्ध नाही / Not available

टिप.- (१)* तयार सोन्याच्या किंमती २७ ऑगस्ट १९६३ पर्यंत शुद्ध सोन्याच्या होत्या. त्यानंतर ९ नोव्हेंबर १९६६ पर्यंत १४ कॅरेट सोन्याच्या आणि १० जुलै १९६७ पासून प्रमाणित सोन्याच्या आहेत.

(२)** या तयार चांदीच्या किंमती ०.९९६ पेक्षा कमी शुद्ध चांदीच्या आहेत.

Note.- (1)* Spot prices relate to gold bullion upto 27th August 1963, 14 carat gold upto 9th November 1966 and to standard gold from 10th July 1967.

(2)** Spot prices relate to below 0.996 fineness.

आधार.- भारतीय रिझर्व बँक, मुद्रा व वित्त अहवाल, भाग-२ २००१

Source.- Report on currency and finance, Vol.-2 Reserve Bank of India, 2001

29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.10

महाराष्ट्रातील शेतमजुरांकरिता ग्राहक किंमतीचे निर्देशांक

Consumer Price Index Number for Agricultural Labours in Maharashtra
(2007-08)

(पायाभूत : शेती वर्ष १९८६-८७=१००)

(Base : Agri. Year 1986-87=100)

वर्ष/महिना Year/Months (1)	अन्नगट निर्देशांक Food Index (2)	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index (3)
2000-01	316	305
2001-02	307	303
2002-03	322	317
2005-06	365*	362
2006-07	402	394
2007-08	437	423
एप्रिल / April 2007	419	407
मे / May 2007	424	411
जून-1 / June 2007	429	415
जुलै / July 2007	435	420
ऑगस्ट / August 2007	440	424
सप्टेंबर / September 2007	438	423
ऑक्टोबर / October 2007	439	425
नोव्हेंबर / November 2007	440	427
डिसेंबर / December 2007	442	428
जा-नेवारी / January 2008	444	431
फेब्रुवारी / February 2008	444	431
मार्च / March 2008	452	437

आधार.- श्रम मंत्रालय, श्रम केंद्र, भारत सरकार, सिमला

Source.- Ministry of Labour Bureau, Government of India, Simla

29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.11

महाराष्ट्रातील नागरी विभागातील किरकोळ किंमतीचा गटवार निर्देशांक
Retail Price Index Numbers for Maharashtra By Groups of Commodities
(2007-08)

(पायाभूत वर्ष १९८१-८२=१००)
(Base Year :-1981-82=100)

वर्ष / महिना Year / Months	गट / Groups					
	अन्न Food	पान, सुपारी तंबाखु इ. Pan, Supari, Tobacco, etc.	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Lighting	कापड, बिछाना पादत्राणे Clothing, bedding and footwea	संकीर्ण Miscellaneous	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
2000-2001	420.99	593.97	380.15	518.34	453.68	437.76
2001-2002	430.15	607.96	420.21	537.95	480.67	455.27
2002-2003	440.76	625.85	458.1	543.77	495.58	468.91
2003-2004						
2004-2005						
2005-2006	109	107	107	103	107	108
2006-2007	120	112	108	105	109	114
2007-2008	129	121	158	106	115	125
एप्रिल / April 2007	123	116	109	106	113	116
मे / May 2007	125	118	140	106	113	121
जून-I / June 2007	127	119	140	105	113	122
जुलै / July 2007	131	121	144	106	113	124
ऑगस्ट / August 2007	130	121	144	106	113	124
सप्टेंबर / September 2007	129	121	144	106	113	123
ऑक्टोबर / October 2007	130	122	144	106	114	124
नोव्हेंबर / November 2007	130	122	144	107	115	124
डिसेंबर / December 2007	130	123	144	107	116	125
जानेवारी / January 2008	128	124	216	107	117	131
फेब्रुवारी / February 2008	129	124	216	107	117	132
मार्च / March 2008	130	125	216	107	118	133

टीप.- निर्देशांक काढण्यासाठी तांदूळ, गहू, ज्वारी व साखर ह्यांची स्वस्त धान्य दुकानातील व खुल्या बाजारातील किंमतीचा भाव सापेक्षाची भारीत सरासरी वापरण्यात आली आहे

Note.- Weighted average price of fair price shops and open Market for the commodities Rice, Wheat, Jowar and Sugar has been used to calculate index numbers of respective commodities

आधार- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source- Directorate of Economics and Statistics. Govt. of Maharashtra, Mumbai

29. किंमती आणि निर्देशांक / PRICES AND INDICES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 29.12

महाराष्ट्रातील ग्रामीण विभागातील किरकोळ किंमतीचा गटवार निर्देशांक
Retail Price Index Numbers for Rural Maharashtra By Groups of Commodities
(2006-07)

(पायाभूत वर्ष २००३=१००)
(Base Year 2003=100)

वर्षे / महिना Year / Months (1)	गट / Groups					
	अन्न Food (2)	इंधन व दिवाबत्ती Fuel and Lighting (3)	कापड, बिछाना पादत्राणे Clothing, bedding and footwear (4)	संकीर्ण Miscellaneous (5)	सर्वसाधारण निर्देशांक General Index (6)	पान, सुपारी तंबाखू, इ. Pan, Supari Tobacco, etc. (7)
2000-2001	414.87	405.03	379.82	502.68	431.24	--
2001-2002	415.47	436.14	382.99	517.75	437.73	--
2002-2003	426.37	456.16	393.72	522.38	447.92	--
2005-2006	109	108	103	105	107	109
2006-2007	118	119	105	108	115	117
2007-2008	128	176	107	116	128	126
एप्रिल / April 2007	122	129	106	113	119	122
मे / May 2007	123	155	106	114	123	124
जून / June 2007	125	155	106	114	124	124
जुलै / July 2007	129	160	106	114	126	124
ऑगस्ट / August 2007	129	160	106	114	127	125
सप्टेंबर / September 2007	129	162	107	114	127	126
ऑक्टोबर / October 2007	131	165	106	115	128	126
नोव्हेंबर / November 2007	130	168	107	116	128	126
डिसेंबर / December 2007	131	170	107	117	129	128
जानेवारी / January 2008	129	229	107	118	135	129
फेब्रुवारी / February 2008	130	229	107	118	138	129
मार्च / March 2008	130	230	107	119	138	130

टीप.- निर्देशांक काढण्यासाठी तांदूळ, गहू, ज्वारी व साखर ह्यांची स्वस्त धान्य दुकानातील व खुल्या बाजारातील किंमतीची भाव सापेक्षाची भारीत सरासरी वापरण्यात आली आहे.

Note.- Weighted average price of fair price shops and open Market for the commodities Rice, Wheat, Jowar and Sugar has been used to calculate index numbers of respective commodities.

आधार - अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source - Directorate of Economics and Statistics. Govt. of Maharashtra, Mumbai

३०. पंचवार्षिक योजना

३०.१ राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना यासंबंधीची पंचवार्षिक योजनेची माहिती या विभागात दिलेली आहे.

30. FIVE-YEAR PLAN

30.1. Data on State Plan and Centrally sponsored programmes in various Five-Year Plans are presented in this section.

**30. पंचवार्षिक योजना/
तक्ता क्रमांक/
पंचवार्षिक व वार्षिक योजनेतील खर्च/
(2006)**

अ.क्र. Sr.No.	विकासाचे शिर्ष	१ ली योजना 1st Plan (1951-56)		२ री योजना 2nd Plan (1956-61)		३ री योजना 3rd Plan (1961-66)		वार्षिक योजना Annual Plan (1966-69)		४ थी योजना 4th Plan (1969-74)		५ वी योजना 5th Plan (1974-79)	
		खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी	खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी	खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी	खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी	खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी	खर्च	एकूण खर्चाशी टक्केवारी
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)
1	जृषि व संलज्ज सेवा	26.21	16.94	35.18	15.55	123.42	28.39	96.96	25.08	195.96	19.51	308.13	11.58
2	सहज्जर	4.13	2.67	30.23	13.36	10.78	2.48	14.24	3.68	25.75	2.56	35.19	1.32
3	जलसिंघ-1 व वीज	35.07	22.67	70.56	31.18	158.76	36.52	173.14	44.79	449.61	44.76	141.93	53.08
4	उद्योज व जाजी	3.56	2.30	6.40	2.83	14.82	3.41	10.64	2.75	39.62	3.94	158.69	3.97
5	परिवह-1 व दळ्जवळ्ज	13.89	8.98	22.19	9.81	37.45	8.61	35.19	9.10	81.08	8.07	220.08	8.27
6	तंत्र विज्ञा-1	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
7	सामाजिज व सामूहिज सेवा	71.85	46.44	58.54	25.87	89.31	20.54	56.26	14.55	208.44	20.76	427.94	16.09
8	आर्थिज सेवा	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..	..
9	इतर सेवा	..	..	3.20	1.40	19.00	0.04	0.15	0.04	4.05	0.40	151.17	5.69
एज्ज		154.71	100.00	226.30	100.00	453.5	100.00	386.58	100.00	1004.51	100.00	1443.13	100.00

FIVE YEAR PLAN

TABLE No. 30.1

Expenditure under Five-Year & Annual Plan

-07)

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

वार्षिक योजना Annual Plan (1979-80)		६ वी योजना 6th Plan (1980-85)		७ वी योजना 7th Plan (1985-90)		वार्षिक योजना Annual Plan (1990-91)		वार्षिक योजना Annual Plan (1991-92)		८ वी योजना 8th Plan (1992-97)		Head of Development
खर्च	एकूण	खर्च	एकूण	खर्च	एकूण	खर्च	एकूण	खर्च	एकूण	खर्च	एकूण	
Expendi- ture	Percent- age to total expenditure	Expendi- ture	Percent- age to total expenditure	Expendi- ture	Percent- age to total expenditure	Expendi- ture	Percent- age to total expenditure	Expendi- ture	Percent- age to total expenditure	Expendi- ture	Percent- age to total expenditure	(2)
(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	
60.61	7.46	393.38	6.01	390.87	4.70	79.29	3.14	1172.74	4.55	123469.03	2.76	Agriculture and Allied Services
3.77	0.46	894.94	13.67	77.55	0.93	23.11	0.92	297.87	1.16	25169.07	0.56	Co-operation
149.74	55.37	3172.20	48.44	3752.19	45.13	1187.20	47.08	11532.43	44.78	2336111.91	52.31	Irrigation and Power
30.03	0.04	225.31	3.43	307.48	3.70	95.81	3.80	941.90	3.66	47462.78	1.06	Industries and Mining
64.03	7.88	422.81	6.46	449.41	5.40	218.33	8.66	2020.36	7.85	433173.94	9.70	Transport and Communication
..	..	0.78	0.01	2.02	0.02	1.68	0.07	6.57	0.03	1486.48	0.03	Science
199.22	24.53	1234.39	18.85	1797.71	21.63	772.79	30.64	4904.77	19.05	809407.05	18.13	Social and Community Services
0.02	..	4.69	0.07	5.33	0.06	112.97	4.48	670.10	2.60	133320.20	2.99	Economic Services
4.80	0.59	200.89	3.06	1532.57	18.43	30.63	1.21	4204.92	16.32	556016.48	12.45	Other Services
512.22	96.33	6549.39	100.00	8315.13	100.00	2521.81	100.00	25751.66	100.00	4465616.94	100.00	Grand Total

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 30.1—Contd.

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

अ.क्र. Sr.No.	विकासाचे शिर्ष	वार्षिक योजना Annual Plan (1997-98)		वार्षिक योजना Annual Plan (1998-99)		वार्षिक योजना Annual Plan (1999-2000)		वार्षिक योजना Annual Plan (2000-01)	
		खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percent- age to total expenditure	खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percent- age to total expenditure	खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percent- age to total expenditure	खर्च Expendi- ture	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percent- age to total expenditure
(1)	(2)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)
1.	कृषि व संलग्न सेवा	278.43	3.51	313.09	3.82	404.22	3.88	196.72	2.05
2.	सहकार	19.03						28.46	0.30
3.	जलसिंचन व वीज	3919.21	49.37	3694.52	45.12	5580.19	53.56	5574.85	58.16
4.	उद्योग व खाणी	112.94	1.42	105.57	1.29	108.33	1.04	88.24	0.92
5.	परिवहन व दळणवळण	725.68	9.14	908.71	11.10	930.78	8.93	1013.65	10.57
6.	तंत्र विज्ञान	1.53	0.02	4.24	0.05	4.19	0.04	3.96	0.04
7.	सामाजिक व सामूहिक सेवा	1528.75	19.26	1660.14	20.28	2123.87	20.39	1485.14	15.49
8.	आर्थिक सेवा	211.32	2.66	319.10	3.90	274.93	2.64	271.33	2.83
9.	इतर सेवा	1,141.13	14.38	1,182.11	14.44	992.08	9.52	923.65	9.64
एकूण		7938.02	100.00	8187.48	100.00	10418.59	100.00	9586.00	100.00

टीप - आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतील असे नाही. / Note.—Total may be not add up due to rounding.

आधार - नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Source.—Planning Department, Government of Maharashtra, Mumbai

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 30.1—Contd.

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

वार्षिक योजना Annual Plan (2002-03)		वार्षिक योजना Annual Plan (2003-04)		वार्षिक योजना Annual Plan (2004-05)		वार्षिक योजना Annual Plan (2005-06)		वार्षिक योजना Annual Plan (2006-07)		Head of Development (2)
खर्च Expendi- ture (1)	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percent- age to total expenditure (2)	खर्च Expendi- ture (27)	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percent- age to total expenditure (28)	खर्च Expendi- ture (29)	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percent- age to total expenditure (30)	खर्च Expendi- ture (31)	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percent- age to total expenditure (32)	खर्च Expendi- ture (33)	एकूण खर्चाशी टक्केवारी Percent- age to total expenditure (34)	
163.78	2.23	301.64	4.35	272.95	3.30	331.74	2.50	673.67	4.67	Agriculture and Allied Services
9.13		20.59		51.00		35.72		5,860.73		Co-operation
3,161.19	40.85	2,503.98	33.78	395.19	40.25	5,788.92	39.45	5,132.70	32.73	Irrigation and Power Industries and Mining
1,123.46	14.52	1,022.11	13.79	917.70	9.35	1,490.31	10.16	1,689.04	10.77	Transport and Communication
1.21	0.02	298.94	0.04	1.38	0.01	3.19	0.02	14.50	0.09	Science Technology
1,402.26	18.12	1,564.00	21.10	2,319.40	23.63	3,640.97	24.81	5,453.64	34.78	Social and Community Services
301.60	3.9	285.13	3.85	401.63	4.09	387.83	2.64	477.94	3.05	Economic Services
178.62	2.31	38.42	0.52	16.97	0.17	965.40	6.58	424.59	2.71	Other Services
7,738.98	100	7,411.73	100	9,817.42	100	14,674.21	100	15,681.38	100	Grand Total

टीप - आकडे संक्षिप्तात लिहिल्यामुळे बेरजा जुळतील असे नाही. / Note.—Total may be not add up due to rounding.

आधार - नियोजन विभाग, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Source.—Planning Department, Government of Maharashtra, Mumbai

30. पंचवार्षिक योजना / FIVE YEAR PLANS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 30.2

राज्य/जं द्रशासित प्रदेशांची पहिल्या (१९५१-५६) ते -वव्या पंचवार्षिक (१९९७-२००२) योजनेतील दरडोई प्रस्तावित तरतूद / जर्च
Per Capita Plan Outlay/ Expenditure of States/ U.T.s from First (1951-56) to Nineth Five Year Plan (1997-2002)
(2001-02)

(रूपये जटीत / Rs. in Crores)

अ-जुज मांज		पहिली योज-ना		दुसरी योज-ना		तिसरी योज-ना		वार्षिक योज-ना		
Serial		1st Plan		2nd Plan		3rd Plan		Annual Plans		
No.		(1951-56)		(1956-61)		(1961-1966)		1966-69		
	राज्य/जं द्रशासित प्रदेश	तरतूद	जर्च	तरतूद	जर्च	तरतूद	जर्च	तरतूद	जर्च	State/Union
		Outlay	Expendiure	Outlay	Expendiure	Outlay	Expendiure	Outlay	Expendiure	Territories
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
I. जास दर्जा असलेली राज्ये										Special Category States
1.	अरुजाचल प्रदेश	4.21	2.31	9.51	3.74	7.15	7.32	8.57	7.79	Arunachal Pradesh
		(139)	(76)	(293)	(115)	(199)	(203)	(209)	(190)	
2.	आसाम	21.67	28.00	57.94	63.15	120.00	132.24	89.25	87.12	Assam
		(26)	(34)	(61)	(66)	(104)	(115)	(69)	(67)	
3.	हिमाचल प्रदेश	5.70	4.99	14.72	16.97	27.93	33.85	40.22	39.88	Himachal Pradesh
		(23)	(20)	(55)	(64)	(96)	(116)	(127)	(126)	
4.	जम्मू जाश्मीर	12.74	13.00	33.92	26.82	75.00	61.24	60.99	59.28	Jammu and Kasmhir
		(39)	(39)	(99)	(78)	(202)	(165)	(148)	(144)	
5.	मजिपूर	1.55	1.08	6.25	6.22	12.88	12.82	10.14	7.20	Manipur
		(25)	(18)	(89)	(88)	(155)	(154)	(107)	(76)	
6.	मेघालय	@	@	@	@	@	@	@	@	Meghalaya
7.	मिझोराम	@	@	@	@	@	@	@	@	Mizoram
8.	-नाजालँड	@	@	@	@	7.15	10.79	17.36	15.98	Nagaland
						(180)	(271)	(382)	(352)	
9.	सिक्कीम	@	@	@	@	@	@	@	@	Sikkim
10.	त्रिपुरा	2.29	1.62	8.47	9.41	16.32	15.51	14.00	11.44	Tripura
		(32)	(23)	(88)	(98)	(132)	(126)	(100)	(82)	
	एजुज (I)	48.16	51.00	130.81	126.31	266.43	273.77	240.53	228.69	Total (I)
		(29)	(30)	(69)	(66)	(120)	(123)	(97)	(92)	

तक्ता नं मांज / Table No. 30.2 - Contd.

(रूपये जेटीत / Rs. in Crores)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
II. जास दर्जा -सलेली राज्ये										
Non-Special Category States										
1.	आंध्र प्रदेश	114.14 (36)	107.00 (33)	219.19 (64)	180.64 (53)	305.00 (82)	344.78 (92)	221.03 (55)	235.62 (59)	Andhra Pradesh
2.	बिहार	68.67 (17)	102.00 (25)	194.22 (44)	176.87 (40)	337.04 (70)	331.74 (69)	216.50 (42)	217.37 (42)	Bihar
3.	जोवा	@	@	@	@	23.04 (349)	15.27 (231)	24.02 (321)	19.82 (265)	Goa
4.	जुजराथ	30.49 (18)	99.00 (58)	55.59 (29)	146.83 (77)	235.00 (108)	237.68 (110)	204.56 (85)	207.80 (86)	Gujrat
5.	हरियाजा	@	@	@	@	@	@	50.36 (56)	84.62 (94)	Haryana
6.	ज-र्नाटज	50.92 (25)	94.00 (47)	84.37 (38)	138.72 (62)	250.00 (102)	250.69 (102)	164.64 (62)	192.15 (72)	Karnataka
7.	जेरळ	31.28 (22)	44.00 (31)	71.95 (45)	79.00 (50)	170.00 (96)	181.59 (102)	128.70 (66)	144.74 (74)	Kerla
8.	मध्यप्रदेश	83.68 (31)	94.00 (35)	230.19 (76)	145.50 (48)	300.00 (88)	288.35 (85)	171.17 (46)	166.82 (44)	Madhya Pradesh
9.	महाराष्ट्र	159.86 (48)	125.00 (37)	266.25 (72)	214.03 (58)	390.00 (94)	433.60 (105)	384.47 (84)	388.83 (85)	Maharashtra
10.	ओरिसा	21.23 (14)	85.00 (56)	99.97 (61)	89.36 (54)	160.00 (87)	224.06 (122)	128.69 (64)	122.75 (61)	Orissa
11.	पंजाब	44.62 (47)	163.00 (173)	162.68 (157)	151.43 (146)	231.39 (200)	254.23 (220)	131.58 (105)	121.85 (97)	Punjab
12.	राजस्था-1	27.28 (16)	66.00 (40)	105.27 (56)	99.86 (53)	236.00 (112)	210.59 (100)	136.21 (59)	136.60 (59)	Rajasthan
13.	तामील-नाडू	90.20 (18)	85.00 (58)	173.06 (29)	186.19 (77)	290.88 (108)	342.33 (110)	236.53 (85)	265.99 (86)	Taminadu
14.	उत्तर प्रदेश	129.83 (20)	166.00 (25)	253.10 (36)	228.32 (32)	497.00 (65)	560.25 (73)	450.25 (55)	451.40 (55)	Uttar Pradesh
15.	पश्चिम बंजाल	76.45 (28)	154.00 (56)	153.66 (48)	155.84 (49)	250.00 (68)	300.49 (82)	179.17 (44)	161.47 (40)	West Bengal
एडू ज (II)		928.65 (26)	1,384.00 (39)	2,069.50 (53)	1,992.59 (51)	3,675.35 (85)	3,975.75 (92)	2,828.24 (60)	2,917.83 (62)	Total (II)
एडू ज (I+II)		976.81 (26)	1,435.00 (39)	2,200.31 (54)	2,118.90 (52)	3,941.78 (87)	4,249.52 (93)	3,068.77 (62)	3,146.52 (63)	Total (I+II)

तक्ता क्र मांज / Table No. 30.2 - Contd.

(रूपये जेटीत / Rs. in Crores)

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
III. जेंद्र शासित प्रदेश										Union Territories
1.	अंदमान-निकोबार	3.83 (1094)	0.83 (237)	5.92 (1184)	3.62 (724)	9.79 (1360)	6.17 (857)	7.05 (766)	5.29 (575)	Andman & Nicobar
2.	चंदीजढ	@	@	@	@	@@	9.56 (655)	3.60 (180)	2.72 (136)	Chandigarh
3.	दादरा -नगर हवेली	@	@	@	@	@@	0.25 (41)	1.29 (193)	0.71 (106)	Dadra & Nagar Haveli
4.	दमज व दीव	--	--	--	--	--	--	--	--	Daman & Div
5.	दिल्ली	6.79 (35)	5.85 (30)	16.97 (72)	11.42 (48)	81.75 (283)	93.09 (322)	75.25 (220)	63.88 (187)	Delhi
6.	लजद्विप	@ (25)	@ (47)	@ (38)	0.42 (62)	0.97 (102)	0.99 (102)	1.62 (62)	0.95 (72)	Lakshdweep
7.	पाँडीचेरी	0.73 (23)	0.50 (15)	4.76 (137)	3.66 (105)	6.93 (180)	6.01 (156)	6.50 (153)	5.26 (124)	Pondecherry
	एडू ज (III)	11.35 (48)	7.18 (30)	27.65 (95)	19.12 (66)	99.44 (278)	116.07 (324)	95.31 (225)	78.81 (186)	Total (III)
	एडू ज (I+II+III)	988.16 (26)	1,442.18 (38)	2,227.96 (54)	2,138.02 (52)	4,041.22 (88)	4,365.59 (95)	3,164.08 (63)	3,225.33 (64)	Total (I+II+III)
	वापरलेली अंदाजित लोज संज्या (वर्ष)	1953	1953	1958	1958	1963	1963	1967	1967	Population Estimates used (year)

तक्ता नं. 30.2 - Contd.

(रूपये जेटीत / Rs. in Crores)

अ-जुमांज Serial No.	राज्य/उं द्रशासित प्रदेश	चौथी योज-ग Fourth Plan (1969-74)		पाचवी योज-ग Fifth Plan (1974-79)		वार्षिज योज-ग Annual Plans (1979-80)		सहावी योज-ग Sixth Plan (1980-85)		State/Union Territories (2)
		तरतूद Outlay (11)	जर्च Expendiure (12)	तरतूद Outlay (13)	जर्च Expendiure (14)	तरतूद Outlay (15)	जर्च Expendiure (16)	तरतूद Outlay (17)	जर्च Expendiure (18)	
I. जास दर्जा असलेली राज्ये										
Special Category States										
1.	अरुजाचल प्रदेश	17.99 (383)	21.12 (449)	63.30 (1,161)	64.83 (1,190)	23.41 (391)	21.78 (364)	212.00 (3,169)	223.01 (3,333)	Arunachal Pradesh
2.	आसाम	223.75 (153)	198.41 (136)	473.84 (279)	428.63 (252)	155.00 (83)	159.73 (86)	1,115.00 (533)	1,279.79 (612)	Assam
3.	हिमाचल प्रदेश	101.40 (293)	113.43 (328)	238.95 (621)	235.10 (611)	73.00 (178)	79.45 (193)	560.00 (1,258)	668.83 (502)	Himachal Pradesh
4.	जम्मू जश्मीर	158.40 (343)	162.22 (351)	362.64 (685)	376.05 (170)	118.00 (207)	123.55 (216)	900.00 (1,440)	919.37 (1,471)	Jammu and Kashmir
5.	मजिपूर	30.25 (283)	31.15 (291)	92.86 (747)	98.90 (796)	31.00 (229)	32.53 (241)	240.00 (1,604)	243.32 (1,626)	Manipur
6.	मेघालय	30.00 (376)	36.24 (359)	89.53 (770)	99.07 (852)	33.00 (261)	30.70 (242)	235.00 (1,162)	259.96 (1,838)	Meghalaya
7.	मिझोराम	--	9.30 (282)	46.59 (1,195)	48.73 (1,249)	17.72 (397)	16.11 (361)	130.00 (2,421)	150.09 (2,795)	Mizoram
8.	-गजालँड	40.00 (769)	38.52 (741)	83.63 (1,360)	96.25 (1,565)	26.05 (371)	27.68 (394)	210.00 (2,488)	229.79 (2,723)	Nagaland
9.	सिक्कीम	@ --	@ --	39.64 (1,573)	40.10 (1,591)	17.88 (619)	17.79 (616)	122.00 (3,567)	147.80 (4,322)	Sikkim
10.	त्रिपुरा	34.66 (222)	34.66 (222)	69.68 (395)	75.96 (430)	28.00 (145)	29.56 (154)	245.00 (1,131)	292.71 (1,351)	Tripura
	एजू ज (I)	644.45 (231)	645.05 (231)	1,560.66 (486)	1,563.62 (487)	523.06 (149)	538.88 (154)	3,969.00 (1,016)	4,414.67 (1,130)	Total (I)

तक्ता क्र मांज / Table No. 30.2 - Contd.

(रूपये जेटीत / Rs. in Crores)

(1)	(2)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
II. जास दर्जा -सलेली राज्ये:										
Non-Special Category State										
1	आंध्र प्रदेश	420.50 (97)	425.51 (98)	1,333.58 (277)	1,469.18 (305)	421.50 (82)	450.32 (88)	3,100.00 (557)	3,221.29 (578)	Andhra Pradesh
2	बिहार	531.28 (94)	479.21 (85)	1,296.06 (207)	1,187.17 (190)	356.85 (53)	320.78 (48)	3,225.00 (442)	2,948.71 (404)	Bihar
3	जोवा	39.50 (459)	41.93 (488)	85.00 (855)	87.38 (879)	30.00 (305)	28.57 (290)	192.00 (1,687)	224.42 (1,972)	Goa
4	जुजरात	455.00 (170)	545.02 (204)	1,185.76 (392)	1,379.35 (458)	392.00 (121)	456.17 (140)	3,680.00 (1,034)	3,880.45 (1,091)	Gujrat
5	हरियाजा	225.00 (224)	358.26 (357)	601.34 (527)	677.18 (593)	227.00 (184)	202.96 (165)	1,800.00 (1,318)	1,569.47 (1,149)	Hariyana
6	उ-र्नाटु	350.00 (119)	374.14 (128)	997.67 (304)	1,079.83 (329)	299.00 (85)	317.60 (90)	2,265.00 (583)	2,665.47 (686)	Karnataka
7	के रळ	258.40 (121)	333.35 (156)	568.96 (242)	667.71 (284)	170.00 (69)	223.87 (90)	1,550.00 (588)	1,645.39 (624)	Kerala
8	मध्य प्रदेश	383.00 (92)	475.51 (114)	1,379.71 (294)	1,437.39 (307)	455.00 (91)	514.83 (103)	3,800.00 (697)	3,864.74 (709)	Madhya Pradesh
9	महाराष्ट्र	898.12 (178)	1,004.51 (199)	2,347.61 (415)	2,659.11 (471)	762.50 (126)	813.36 (135)	6,175.00 (942)	6,520.68 (994)	Maharashtra
10	ओरिसा	222.60 (101)	249.34 (114)	585.02 (241)	638.00 (263)	191.00 (75)	195.01 (76)	1,500.00 (549)	1,562.20 (572)	Orissa
11	पंजाब	293.56 (217)	428.47 (316)	1,013.49 (675)	940.15 (626)	260.00 (162)	269.27 (168)	1,957.00 (1117)	1,891.50 (1080)	Punjab
12	राजस्था-ग	302.00 (117)	308.81 (120)	709.24 (241)	867.94 (295)	275.00 (85)	290.19 (90)	2,025.00 (559)	2,134.64 (589)	Rajasthan
13	तामिळ-नाडू	519.36 (126)	551.69 (134)	1,122.32 (248)	1,149.62 (254)	307.00 (65)	370.07 (78)	3,150.00 (630)	3,583.50 (717)	Tamilnadu
14	उत्तर प्रदेश	965.00 (109)	1,162.58 (132)	2,445.86 (249)	2,909.48 (296)	690.00 (65)	825.52 (78)	5,850.00 (505)	6,519.02 (563)	Uttar Pradesh
15	पश्चिम बंजाल	322.50 (73)	363.55 (82)	1,246.83 (253)	1,253.23 (255)	450.00 (86)	383.21 (73)	3,500.00 (616)	2,433.27 (428)	West Bengal
एडू ज (II)		6,185.82 (120)	7,101.88 (138)	16,918.45 (295)	18,402.72 (320)	5,286.85 (86)	5,661.73 (92)	43,769.00 (657)	44,664.75 (671)	Total (II)
एडू ज (I+II)		6,830.27 (126)	7,746.93 (143)	18,479.11 (305)	19,966.34 (329)	5,809.91 (90)	6,200.61 (96)	47,738.00 (675)	49,079.42 (694)	Total (I+II)

तक्ता क्र मांज / Table No. 30.2 - Contd.

(1)	(2)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
III. केंद्र शासित प्रदेश										Union Territories
1	अंदमान-न आज़ि निजोबार	14.00 (1,273)	14.70 (1,336)	33.72 (2,278)	28.40 (1,919)	16.03 (921)	7.17 (412)	96.60 (4,644)	99.30 (4,803)	Andaman and Nicobar
2	चंदीजड	7.75 (298)	17.37 (668)	39.76 (1,190)	37.30 (1,117)	14.00 (351)	12.30 (308)	100.75 (1,995)	111.72 (2,212)	Chandigarh
3	दादरा व -नगर हवेली	2.30 (329)	2.33 (333)	9.41 (1,094)	8.87 (1,031)	3.31 (345)	3.35 (349)	23.09 (2,099)	30.02 (2,729)	Dadara and Nagar Haveli
4	दमज व दिव	**	**	**	**	**	**	**	**	Daman and Div
5	दिल्ली	162.65 (400)	155.10 (381)	316.01 (630)	341.06 (680)	108.00 (189)	87.99 (154)	800.00 (1,183)	1042.09 (1,542)	Delhi
6	लजव्दीप	2.00 (667)	1.90 (633)	6.23 (1,731)	5.14 (1,428)	3.00 (750)	1.73 (432)	20.35 (4,845)	28.25 (6,726)	Lakshadweep
7	पाँडीचेरी	12.50 (266)	14.37 (306)	34.04 (635)	34.56 (645)	11.57 (200)	10.85 (187)	71.54 (1,128)	98.96 (1,561)	Pondicherry
एरूज (III)		201.20 (402)	205.77 (411)	439.17 (714)	455.33 (740)	155.91 (220)	123.39 (175)	1,112.33 (1,347)	1,410.34 (1,708)	Total (III)
सर्व एरूज (I+II+III)		7,031.47 (128)	7,952.70 (145)	18,918.28 (309)	20,421.67 (333)	5,965.82 (91)	6,324.00 (97)	48,850.33 (683)	50,489.76 (706)	Grand Total (I+II+III)
वापरलेली अंदाजित लोज संख्या (वर्ष)		1971	1971	1976	1976	1979	1979	1983	1983	Population Estimates used (year)

तक्ता नं. 30.2 - Contd.

(रूपये जेटीत / Rs. in Crores)

अ-जुनंज Serial No.	सातवी योज-ण Seventh Plan (1985-90)	वार्षिक योज-ण Annual Plans (1990-92)		आठवी योज-ण Eighth Plan (1992-97)		-ववी योज-ण Ninth Plan (1997-2002)		State/Union Territories (2)		
		तरतूद Outlay (19)	जर्च Expendiure (20)	तरतूद Outlay (21)	जर्च Expendiure (22)	तरतूद Outlay (23)	जर्च Expendiure (24)		तरतूद Outlay (25)	जर्च Expendiure (26)
(1)	राज्य/उे द्रशासित प्रदेश (2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)
I. जास दर्जा असलेली राज्ये:										
										Special Category State
1	अरुजाचल प्रदेश	400.00 (5355)	569.95 (7630)	230.00 (2638)	206.87 (2372)	1115.00 (12313)	N.A.	3569.89 33363	2592.63 24230	Arunachal Pradesh
2	आसाम	2100.00 (919)	2489.61 (1090)	800.00 (354)	695.50 (308)	4662.00 (1934)	N.A.	8983.93 3437	7211.44 2759	Assam
3	हिमाचल प्रदेश	1050.00 (2194)	1326.27 (2772)	405.00 (778)	407.40 (783)	2502.00 (4544)	N.A.	5700.00 9577	7922.00 13310	Himachal pradesh
4	जम्मू आजि जश्मिर	1400.00 (2045)	2006.23 (2930)	720.00 (926)	649.02 (835)#	4000.00 (4809)	N.A.	N.A. 8014.47	7850.17	Jammu and Kashmir
5	मजिपूर	430.00 (2608)	501.22 (3040)	195.00 (1053)	184.50 (997)	979.00 (4934)	N.A.	2446.69 11460	1787.01 8370	Manipur
6	मेघालय	440.00 (2794)	539.04 (3422)	205.00 (1147)	187.20 (1047)	1069.00 (5371)	N.A.	2500.62 11178	1827.15 8168	Meghalaya
7	मिझोराम	260.00 (4180)	363.92 (5851)	152.00 # *(2181)	151.67 (2176)	763.00 (9934)	N.A.	1618.51 18754	1758.77 20380	Mizoram
8	-णजालंड	400.00 (4065)	467.83 (4754)	168.00 (1375)	159.82 (1308)	844.00 (6284)	N.A.	2006.43 10863	1513.64 8195	Nagaland
9	सिक्कीम	230.00 (5838)	282.40 (7168)	95.00 (2311)	97.38 (2369)	550.00 (12168)	N.A.	1600.00 31128	1126.28 21912	Sikkim
10	त्रिपुरा	440.00 (1850)	700.17 (2944)	225.00 (840)	228.71 (823)	1130.00 (3797)	N.A.	2577.39 8095	2291.47 7197	Tripura
एडू ज (I)		7150.00 (1670)	9246.64 (2159)	3195.00 (707)	2968.07 (657)	17614.00 (3647)	N.A.	31003.46 (5770)	35880.56 (6677)	Sub-Total (I)

तक्ता नं मांज / Table No. 30.2 - Contd.

(रूपये जेटीत / Rs. in Crores)

(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)
II. जास दर्जा -नसलेली राज्ये										
										Non-Special Category State
1	आंध्र प्रदेश	5200.00 (868)	6043.62 (1008)	1400.00 (289)	1674.53 (250)	10500.00 (1489)	N.A.	25150.00 3334	28279.37 3749	Andhra Pradesh
2	बिहार	5100.00 (642)	6033.17 (760)	2241.00 (257)	1031.56 (119)	13000.00 (1399)	N.A.	16680.00 2092	11093.98 1392	Bihar
3	झारखंड	—	—	—	—	—	—	NA	2250.00 860	Jharkhand
4	जोवा	334.00 (2872)	438.61 (3771)	170.00 (1444)	158.87 (1350)	761.00 (6098)	N.A.	1500.00 11390	1476.88 11214	Goa
5	जुजरात	6000.00 (1563)	5439.18 (1417)	1750.00 (421)	2021.89 (486)	11500.00 (2622)	N.A.	28000.00 5708	25800.95 5259	Gujrat
6	हरियाजा	2900.00 (1911)	2583.92 (1673)	760.00 (458)	681.81 (411)	5700.00 (3219)	N.A.	9310.00 4568	8035.41 3942	Haryana
7	च-नाटज	3500.00 (830)	3937.50 (934)	1505.00 (333)	1597.25 (353)	12300.00 (2597)	N.A.	23400.00 4524	31125.58 6017	Karnataka
8	केरळ	2100.00 (741)	2299.22 (812)	802.00 (274)	672.53 (230)	5460.00 (1791)	N.A.	16100.00 5106	13922.48 4416	Kerala
9	मध्य प्रदेश	7000.00 (1178)	6574.28 (1107)	2401.00 (360)	1817.58 (273)	11100.00 (1568)	N.A.	20075.00 3422	17425.08 2970	Madhya Pradesh
10	छत्तीसजड	—	—	—	—	—	—	NA 15399	1312.00	Chattisgarh
11	महाराष्ट्र	10500.00 (1480)	10826.25 (1526)	2495.00 (314)	2968.70 (374)	18520.00 (2198)	N.A.	36700.00 3888	46964.10 4976	Maharashtra
12	ओरिसा	2700.00 (919)	3162.20 (1076)	1400.00 (439)	1029.74 (323)	10000.00 (2971)	N.A.	15000.00 4149	11964.82 3310	Orissa
13	पंजाब	3285.00 (1746)	3547.17 (1885)	1000.00 (491)	1068.14 (524)	6570.00 (3084)	N.A.	11500.00 4847	10666.01 4496	Punjab
14	राजस्था-1	3000.00 (746)	3106.18 (772)	1166.00 (263)	1184.44 (267)	11500.00 (2434)	N.A.	22525.83 4136	19838.38 3642	Rajasthan
15	तामिळ-नाडू	5750.00 (1077)	6236.24 (1168)	1600.00 (285)	1651.36 (295)	10200.00 (1767)	N.A.	25000.00 4058	24916.71 4045	Tamilnadu
16	उत्तर प्रदेश	10447.00 (832)	11268.94 (897)	3700.00 (264)	3513.00 (251)	21000.00 (1423)	N.A.	46340.00 2740	29417.39 1739	Uttar Pradesh
17	उत्तरांचल	—	—	—	—	—	—	NA	1813.11 2191	Uttaranchal
18	पश्चिम बंगाल	4125.00 (672)	4463.76 (727)	1482.00 (216)	907.26 (132)	9760.00 (1354)	N.A.	16900.00 2143	21551.80 2733	West Bengal
एडू ज (II)		71941.00 (994)	75960.24 (1049)	23872.00 (300)	21979.19 (276)	157871.00 (1882)	N.A.	314180.83 3410	307854.05 3341	Total (II)
एडू ज (I+II)		79091.00 (1032)	85206.88 (1111)	27067.00 (322)	24947.26 (297)	175485.00 (1978)	N.A.	345184.29 3540	343734.61 3525	Total (I+II)

तक्ता नं. 30.2 - Contd.

(रूपये जेटीत / Rs. in Crores)

(1)	(2)	(19)	(20)	(21)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(2)
III. केंद्र शासित प्रदेश										Union Territories
1	अंदमा-1 आञि णिजेबार	285 (11400)	233.24 (9330)	154.00 (5422)	148.82 (5240)	685.00 (21677)	N.A.	1535.00 43983	1751.90 50198	Andaman and Nicobar
2	चंदिजड	203.1 (3265)	212.34 (3414)	64.36 (987)	62.17 (953)	400.00 (5376)	N.A.	685.00 8040	709.95 8333	Chandigarh
3	दादरा व -नजर हवेली	46.29 (3826)	45.3 (3744)	21.00 (1500)	19.17 (1369)	80.00 (5263)	N.A.	205.00 10149	220.90 10936	Dadara and Nagar Haveli
4	दमज व दिव	26 (2857)	39.53 (4344)	15.68 (1537)	14.98 (1469)	65.00 (5963)	N.A.	165.00 11379	177.06 12211	Daman and Div
5	दिल्ली	2000 (2520)	2631.48 (3316)	915.00 (960)	819.15 (859)	4500.00 (4250)	N.A.	15541.00 11817	13260.18 10083	Delhi
6	लजव्दीप	43.9 (9977)	67.57 (15357)	22.46 (4419)	19.28 (3708)	120.00 (21429)	N.A.	270.00 45000	345.50 57583	Lakshadweep
7	पॉंडीचेरी	170 (2457)	232.56 (3361)	84.80 (1043)	81.79 (1006)	400.00 (4630)	N.A.	1300.00 13528	1449.28 15081	Pondicherry
एडू ज (III)		2774.29 (2844)	3462.02 (3549)	1277.30 (1104)	1165.36 (1007)	6250.00 (4872)	N.A.	19701.00 12532	17914.77 11396	Total (III)
सर्व एडू ज (I+II+III)		81865.29 (1054)	88668.9 (1142)	80368.30 (331)	86372.24 (307)	33317.00 (2019)	N.A.	364885.29 3682	361649.38 3650	Grand Total (I+II+III)
वापरलेली अंदाजित लोज संज्या (वर्ष)		1987	1987	1991	1991	1994		1999	1999	Population Estimates used (year).

तक्ता नं मांज / Table No. 30.2 - Contd.

(रूपये जेटीत / Rs. in Crores)

अ.क्र. Sr. No.	वार्षिक योजना Annual Plan (1997-98)		वार्षिक योजना Annual Plan (1998-99)		वार्षिक योजना Annual Plan (1999-2000)		वार्षिक योजना Annual Plan (2000-01)		State/Union Territories (2)	
	राज्य/जेंद्रशासित प्रदेश Outlay (27)	जर्च Expendiure (28)	तरतूद Outlay (29)	जर्च Expendiure (30)	तरतूद Outlay (31)	जर्च Expendiure (32)	तरतूद Outlay (33)	जर्च Expendiure (34)		
I. जास दर्जा असलेली राज्ये										
Special Category State										
1	अरुजाचल प्रदेश	600.00 (5,842)	489.38 (4,765)	625.00 (5,958)	463.02 (4,414)	665.00 (6,215)	468.40 (4,378)	640.00 (5,866)	NA	Arunachal Pradesh
2	आसाम	1,510.28 (596)	1,283.18 (506)	1,650.00 (641)	1,293.67 (503)	1,750.00 (670)	1,404.59 (537)	1,520 (573)	NA	Assam
3	हिमाचल प्रदेश	1,008.00 (1,747)	1,294.33 (2,243)	1,440.00 (2,456)	1,539.65 (2,626)	1,600.00 (2,688)	1,623.51 (2,728)	1,720 (2,847)	NA	Himachal Pradesh
4	जम्मू आणि कश्मिर	1,629.81 (1,750)	1,496.28 (1,607)	1,900.00 (1,989)	1,259.62 (1,319)	1,750.00 (1,787)	1,506.37 (1,538)	1,753 (1,746)	NA	Jammu and Kashmir
5	मजिपुर	410.00 (1,972)	345.28 (1,661)	425.00 (2,015)	388.55 (1,842)	475.00 (2,225)	452.61 (2,120)	429.57 (1,990)	NA	Manipur
6	मेघालय	382.00 (1,798)	248.83 (1,172)	400.00 (1,835)	299.38 (1,373)	465.00 (2,079)	343.28 (1,535)	480 (2,092)	NA	Meghalaya
7	मिझोराम	290.00 (3,519)	295.25 (3,583)	333.00 (3,950)	272.06 (3,227)	360.00 (4,171)	378.02 (4,380)	401.26 (4,555)	NA	Mizoram
8	नागालँड	291.00 (1,746)	232.33 (1,394)	300.00 (1,710)	245.97 (1,402)	315.00 (1,705)	306.17 (1,658)	326 (1,675)	NA	Nagaland
9	सिक्कीम	220.00 (4,564)	190.12 (3,944)	237.00 (4,759)	224.30 (4,504)	250.00 (4,864)	193.25 (3,760)	250 (4,699)	NA	Sikkim
10	त्रिपुरा	439.91 (1,407)	412.59 (1,320)	440.00 (1,393)	392.25 (1,242)	475.00 (1,492)	452.51 (1,421)	485 (1,516)	NA	Tripura
	एडू ज (I)	6,781.00 (1,310)	6,287.57 (1,215)	7,750.00 (1,469)	6,378.47 (1,209)	8,105.00 (1,508)	7,128.71 (1,327)	8,004.83 (1,463)	NA	Sub-Total (I)

तक्ता नं. 30.2 - Contd.

(रूपये जटीत / Rs. in Crores)

(1)	(2)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(2)
II. जास दर्जा -सलेली राज्ये										
										Non-Special Category State
1	आंध्र प्रदेश	3,579.55 (485)	3,707.23 (502)	4,678.95 (626)	4,971.97 (666)	5,480.00 (727)	4,748.40 (630)	NA	NA	Andhra Pradesh
2	बिहार	2,268.42 (300)	1,711.43 (227)	3,768.74 (486)	2,424.65 (313)	3,630.00 (455)	2,675.68 (336)	3,100 (378)	NA	Bihar
3	जोवा	230.56 (1803)	198.59 (1553)	291.34 (2246)	220.61 (1,701)	281.19 (2,135)	236.90 (1,799)	320.00 (2,392)	NA	Goa
4	जुजरात	4,509.62 (960)	3,905.07 (831)	5,450.00 (1135)	3,939.19 (821)	6,550.00 (1,335)	6,492.10 (1,323)	NA	NA	Gujrat
5	हरियाजा	1,576.04 (814)	1,303.61 (673)	2,260.00 (1138)	1,522.91 (767)	2,300.00 (1,128)	1,676.41 (822)	1,920 (918)	NA	Haryana
6	ज-र्नाटज	4,153.59 (828)	4,424.48 (882)	5,353.00 (1051)	5,649.04 (1,109)	5,800.00 (1,121)	6,362.90 (1,230)	7,250.00 (1,380)	NA	Karnataka
7	जेरळ	2,851.10 (919)	2,867.62 (924)	3,100.00 (991)	3,355.27 (1,072)	3,250.00 (1,031)	2,946.34 (934)	3,317 (1,044)	NA	Kerala
8	मध्य प्रदेश	3,718.15 (661)	3,343.91 (594)	3,700.00 (644)	3,376.86 (588)	4,004.00 (682)	3,589.17 (612)	3,295.98 (551)	NA	Madhya Pradesh
9	महाराष्ट्र	8,393.19 (925)	7,938.03 (874)	11,600.73 (1253)	8,187.48 (884)	12,162.00 (1,289)	10,418.59 (1,104)	11,500 (1,196)	NA	Maharashtra
10	ओरिसा	2,529.46 (719)	2,037.14 (579)	3,084.43 (865)	2,581.61 (724)	3,309.17 (915)	2,484.00 (687)	2,665.00 (728)	NA	Orissa
11	पंजाब	2,100.01 (918)	2,008.80 (878)	2,500.00 (1073)	2,006.27 (861)	2,680.00 (1,130)	1,753.17 (739)	2,420 (1,001)	NA	Punjab
12	राजस्था-ा	3,514.42 (679)	3,987.35 (770)	4,300.00 (810)	3,832.83 (722)	4,750.00 (872)	3,600.95 (661)	4,146 (742)	NA	Rajasthan
13	तामिळ-ाडू	4,004.90 (663)	4,010.63 (664)	4,500.00 (738)	4,515.81 (740)	5,250.00 (852)	5,413.75 (879)	5,700 (917)	NA	Tamilnadu
14	उत्तर प्रदेश	7,246.57 (448)	5,652.36 (350)	10,260.00 (621)	6,363.95 (385)	11,400.00 (674)	6,572.21 (389)	9,025 (522)	NA	Uttar Pradesh
15	पश्चिम बंजाल	3,907.62 (510)	2,840.10 (370)	4,594.85 (591)	3,459.64 (445)	5,787.00 (734)	3927.71 (498)	4,026.59 (504)	NA	West Bengal
	एडू ज (II)	54,583.20 (639)	49,936.35 (585)	69,442.04 (798)	56,408.09 (648)	76,633.36 (865)	62,898.28 (710)	58,685.57 (650)	NA	Total (II)
	एडू ज (I+II)	61,364.20 (678)	56,223.92 (621)	77,192.04 (837)	62,786.56 (681)	84,738.36 (902)	70,026.99 (745)	66,690.40 (697)	NA	Total (I+II)

तक्ता नं मांज / Table No. 30.2 - Contd.

(रूपये जोटीत / Rs. in Crores)										
(1)	(2)	(27)	(28)	(29)	(30)	(31)	(32)	(33)	(34)	(2)
III. डेंद्र शासित प्रदेश										Union Territories
1	अंदमा-न आजि निजोबार	251.84 (7,495)	253.43 (7,543)	320 (9,329)	317.4 (9,254)	400 (11,461)	400 (11,461)	415.78 (11,745)	NA	Andaman and Nicobar
2	चंदिजड	116.87 (1,474)	121.34 (1,530)	137.76 (1,676)	134.99 (1,642)	151.39 (1,777)	151.39 (1,777)	149.2 (1,686)	NA	Chandigarh
3	दादरा व -नजर हवेली	34.71 (1,907)	33.67 (1,850)	41.58 (2,177)	41.38 (2,166)	45.82 (2,268)	45.82 (2,268)	49.08 (2,283)	NA	Dadara and Nagar Haveli
4	दमज व दिव	27.71 (2,115)	27 (2,061)	33.39 (2,420)	31.86 (2,309)	36.82 (2,539)	36.19 (2,496)	41.12 (2,670)	NA	Daman and Div
5	दिल्ली	2,073 (1,699)	1,978.31 (1,622)	2,700 (2,131)	2,054.56 (1,622)	3,000 (2,281)	2,298.2 (1,748)	3300 (2,419)	NA	Delhi
6	लजव्दीप	45.78 (7,893)	44.47 (7,667)	54.54 (9,244)	52.79 (8,947)	57.97 (9,662)	57.97 (9,662)	64.04 (10,673)	NA	Lakshadweep
7	पाँडीचेरी	219.85 (2,354)	213.71 (2,288)	241 (2,542)	259.32 (2,735)	312 (3,247)	291.35 (3,032)	312 (3,210)	NA	Pondicherry
एरूज (III)		2,769.76 (1,893)	2,671.93 (1,826)	3,528.27 (2,326)	2,892.3 (1,907)	4,004 (2,547)	3,280.92 (2,087)	4,331.22 (2,660)	NA	Total (III)
सर्व एरूज (I+II+III)		64,133.96 (697)	58,895.85 (640)	80,720.31 (861)	65,678.86 (700)	88,742.36 (929)	73,307.91 (7,670)	71,021.62 (730)	NA	Grand Total (I+II+III)
वापरलेली अंदाजित लोज संज्या (वर्ष)		1997	1997	1998	1998	1999	1999	2000	Population Estimates used (year)	

605

टीप:- जं सातील आज डे हे दरडोई तरतूद / जर्च (रूपयांत) दर्शवितात.

Note:- Figures in brackets are the per capita outlays / expenditure in Rupees.

@ तेव्हा राज्य / डेंद्र शासित प्रदेश -व्हते.

@ Was not State / Union Territories then.

* आसाममध्ये समाविष्ट * Included under Assam.

** जोव्यामध्ये समाविष्ट. ** Included in Goa.

@@ डेंद्रशासित प्रदेश म्हजून-न १९६५-६६ मध्ये अस्तित्वात आले.

@@ The UT came into existence during 1965-66.

राज्य / डेंद्रशासित प्रदेश यां-नी त्यांच्या वार्षिज योज-ना १९९१-९२ च्या प्रारूप मध्ये जळविल्याप्रमाणे

As reported by State / UTs in their Draft Annual Plan Document for 1991-92.

आधार - योज-ना आयोज (राज्य योज-ना विभाज),-वी दिल्ली

Source - Planning Commission (State PPlan Division), New Delhi

30. पंचवार्षिक योजना / FIVE -YEAR PLAN

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 30.3

राज्य योजना व केंद्र पुरस्कृत योजना / State Plan and Centrally Sponsored Programmes

राज्य योजना / State Plan
(2006-07)

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

अ.क्र. Sr. No.	विकासाचे शिर्ष	नियत व्यय Approved Outlay	प्रत्यक्ष Actuals	Head of Development
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	कृषि व संलज्जा सेवा	839.33	353.84	Agriculture and allied Services
2	सहज्जार	--	--	Co-operation
3	पाटबंधारे व पूर नियंत्रण आजि	4,035.45	2,504.12	Irrigation and Flood Control and
4	विद्युत विज्जास	1,430.70	1,082.68	Power Development
5	उद्योज व जाजज्जाम	435.10	225.47	Industry and Mining
6	परिवह-ा व दळजवळज	2,119.06	1,265.94	Transport and Communication
7	सामाजिज व सामूहिज सेवा	6,831.64	3,065.26	Social and Community Services
8	रोजज्जार हमी योज-ा	--	--	Employment Guarantee Scheme
9	संज्जिर्ज *	528.40	285.13	Other Programmes *
	एज्जुज	16,219.68	8,782.44	Grand Total

* ग्रामीण विकास, विशेष क्षेत्र विकास कार्यक्रम, वैज्ञानिक, तंत्रज्ञान आणि पर्यावरण, साधारण आर्थिक सेवा, सामान्य सेवा व इतर सेवा यांचा समावेश आहे.

* Includes Rural Development, Special Area Programmes, Science Technology & Environment, General Economic Services, General Services and Other Services.

केंद्र पुरस्कृत योजना / Centrally Sponsored Programme

(रुपये कोटीत / Rs. in Crores)

अनु- क्रमांक Serial No.	विकासाचे शिर्ष	नियत व्यय Approved Outlay	प्रत्यक्ष Actuals	Head of Development
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	कृषि व संलज्जा सेवा	617.86	732.27	Agriculture and allied Services
2	सहज्जार	--	--	Co-operation
3	विद्युत विज्जास	1,405.99	1,330.08	Power Development
4	उद्योज व जाजज्जाम	186.96	361.45	Industry and Mining
5	परिवह-ा व दळजवळज	1,757.11	1,689.04	Transport and Communication
6	सामाजिज व सामूहिज सेवा	5,880.04	5,453.64	Social and Community Services
7	ज्जामीज विज्जास	1,035.91	1,215.46	Rural Development
8	संज्जिर्ज @	17.00	14.50	Other Programmes @
	एज्जुज	10,900.87	10,796.44	Grand Total

@ विज्ञान, तंत्रज्ञान व पर्यावरण, पर्यटन, यशदा. / @ Science Technology and Environment, Tourism, Yashdha.

आधार :- वार्षिज योजना २००७-०८ व २००८-०९ भाज -२, नियोजन विभाज, मंत्रालय, मुंबई

Source : Annual Plan 2007-08 & 2008-09 Part - II, Planning Department, Mantralaya, Mumbai

३१. संयुक्त भांडवली संस्था

३१.१ संयुक्त भांडवली संस्थांची आकडेवारी या विभागात दिलेली आहे.

31. JOINT STOCK COMPANIES

31.1. Data on Joint Stock Companies are given in this section.

31. संयुक्त भांडवली संस्था / JOINT STOCK COMPANIES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 31.1

कार्यरत, नवीन नोंदणी झालेल्या व निर्धारित संस्था

Companies at Work, Newly Registered and Liquidated

३१ मार्च वर्षाअखेर Year ending 31st March	कार्यरत असलेल्या संस्था Companies at work		वर्षात नोंदणी झालेल्या संस्था Companies Registered during the year		निर्धारित संस्था Companies Liquidated		
	संख्या Number	भरणा केलेले भांडवल (रुपये कोटीत) Paid up capital (Rs. in Crore)	संख्या Number	प्राधिकृत केलेले भांडवल (रुपये लाखात) Authorised capital (Rs. in Lakh)	संख्या Number	भरणा केलेले भांडवल (रुपये लाखात) Paid up capital (Rs. in Lakh)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	
1950-51	..	28,532	775.40	2,104	120.73	830	9.06
1960-61	..	26,149	1,818.50	1,683	287.05	2,449	N. A.
1970-71	..	20,322	4,503.60	1,927	333.10	472	6.97
1980-81	..	62,714	16,144.00	6,616	968.03	391	1,029.29
1990-91	..	51,675	8,061.08	4,908	50,610.50	26	221.70
1995-96	..	88,558	28,966.30	11,062	3,494.30	62	1.35
1997-98	..	1,04,055	35,812.74	7,198	2,372.87	65	N. A.
1998-99	..	1,09,879	54,441.91	5,902	1,88,079.10	76	17,569.16
1999-00	..	1,17,339	58,329.36	6,269	6,58,315.98	2	N. A.
2000-01	..	5,69,100	3,41,230.48	27,187	32,85,667.69	427	20,600.69
2001-02	..	1,29,044	74,974.24	4,590	1,01,709.00	0	0.00
2002-03 [Ⓒ]		134352	86185.00	5331	107726.00	9	0.00
2003-04	..	141044	94531.65	6735	155317.00	40	1852.50
2004-05	..	149133	117031.80	8104	287861.00	9	0.00
2005-06	..	158858	102690	10187	392106.00	444	0.00
2006-07	..	167059	136543	9457	1974072.00	6228	24290.00

टीप / N. A — उपलब्ध नाही / Not Available

आधार - कंपनी व्यवहार खाते, कायदा, न्याय आणि कंपनी व्यवहार, मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source — Department of Company Affairs, Ministry of Law, Justice and company affairs Government of India, New Delhi

31. संयुक्त भांडवली संस्था / JOINT STOCK COMPANIES

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 31.2

संयुक्त भांडवली संस्थांची संख्या / Number of Joint Stock Companies
(2001-02)

अनु- क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	मर्यादित भाग-भांडवल असलेल्या कंपन्या Companies limited by shares		हमीने मर्यादित असलेल्या कंपन्या व नफ्यासाठी काम न करणा-या संघटना Companies limited by guarantee and non-profit associations		एकूण Total (7)	District (2)
		सार्वजनिक Public (3)	खाजगी Private (4)	सार्वजनिक Public (5)	खाजगी Private (6)		
1	मुंबई	13,975	78,106	202	155	92,438	Mumbai
2	मुंबईउप-नगर						Mumbai Suburban
3	ठाणे	561	6,845	17	9	7,432	Thane
4	रायजड	81	481	2	4	568	Raigad
5	रत्नाजिरी	12	106	1	1	120	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	7	35	0	2	44	Sindhudurg
7	नाशिक	110	2,012	2	4	2,128	Nashik
8	धुळे	24	209	0	3	236	Dhule
9	नांदुरबार						Nandurbar
10	जळगाव	89	594	0	1	684	Jalgaon
11	अहमदनगर	119	664	1	0	784	Ahmednagar
12	पुणे	790	10,756	7	37	11,590	Pune
13	सातारा	47	476	1	2	526	Satara
14	सांगली	65	501	0	3	569	Sangli
15	सोलापूर	56	311	0	5	372	Solapur
16	कोल्हापूर	152	992	4	2	1,150	Kolhapur
17	औरंगाबाद	125	1,083	4	2	1,214	Aurangabad
18	जालना	9	152	0	1	162	Jalna
19	परभणी	12	32	0	0	44	Parbhani
20	हिंगोली						Hingoli
21	बीड	14	25	0	0	39	Beed
22	नांदेड	14	173	1	0	188	Nanded
23	उस्मानाबाद	11	25	0	0	36	Osmanabad
24	लातूर	24	105	1	0	130	Latur
25	बुलढाजा	13	48	0	1	62	Buldhana
26	अकोला	67	244	0	2	313	Akola
27	वाशिम						Washim
28	अमरावती	42	237	0	0	279	Amravati
29	यवतमाळ	15	63	0	2	80	Yavatmal
30	वर्धा	27	107	0	1	135	Wardha
31	नागपूर	466	2,786	9	8	3,269	Nagpur
32	भंडारा	10	52	0	0	62	Bhandara
33	गोंदिया						Gondiya
34	चंद्रपूर	16	76	0	1	93	Chandrapur
35	गडचिरोली	4	5	0	0	9	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		16,957	1,07,301	252	246	1,24,756	Maharashtra State

आधार - कंपनी व्यवहार खाते, कायदा, न्याय आणि कंपनी व्यवहार मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली

Source.— Department of Company Affairs, Ministry of Law, Justice and Company Affairs, Government of India, New Delhi

३२. सार्वजनिक अंगिकृत

३२.१ कृषि उद्योग विकास महामंडळ, गृहनिर्माण व क्षेत्र विकास प्राधिकरण आणि महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळाची या विभागात दिलेली आहे.

32. PUBLIC UNDERTAKINGS

32.1. Data on State Agro-Industries Development Corporation, housing and Area Development Authority and Maharashtra State Financial Corporation are given in this section.

32. सार्वजनिक अंगिकृत / PUBLIC UNDERTAKINGS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 32.1

महाराष्ट्र वित्तीय महामंडळाकडून कारखान्यांना दिलेले कर्ज व कारखान्यांची संख्या

Number of Industries and Amount of Loan advanced by Maharashtra State Financial Corporation

(2007-08)

(रुपये लाखात / Rs. in Lakhs)

अनु क्रमांक Serial No.	उद्योगाचे प्रकार (2)	कारखान्यांची संख्या Number of units (3)	मंजूर झालेली रक्कम Amount sanctioned (4)	वाटप झालेली रक्कम Amount disbursed (5)	Type of Industry (2)
1	जाजजाम	Nil	Nil	Nil	Mining and Quarrying
2	अन्नपदार्थाचे उत्पाद-1 (पेय पदार्थाचे उत्पाद-1 सोडून-1)	Nil	Nil	Nil	Food Manufacturing industry (except Beverage industries)
3	जापडाचे उत्पाद-1	Nil	Nil	Nil	Mfg. Of Textiles
4	जापडाच्या वस्तूचे उत्पाद-1, पादत्राजे व इतर सर्व वापरावयाच्या वस्तू	Nil	Nil	Nil	Mfg. Of footwear and other wearing Apperale and made up textile goods
5	लाकूड व बुचाचे उत्पाद-1 वस्तू (फर्निचर सोडून-1)	Nil	Nil	Nil	Mfg. Of wood and cork (except mfg. Of furniture)
6	फर्निचर वजैरे यांचे उत्पाद-1	Nil	Nil	Nil	Mfg. Of furniture and fixtures
7	जाजद, जाजदांच्या वस्तू यांचे उत्पाद-1	Nil	Nil	Nil	Mfg. Of paper and paper product
8	मुद्रज, प्रजाशा-1 आंजि तत्सम उद्योज	Nil	Nil	Nil	Printing, pub. And allied industries
9	जातडी, जातडयाच्या वस्तूचे उत्पाद-1	Nil	Nil	Nil	Mfg. Of leather and leather product
10	रबराचे उत्पाद-1	Nil	Nil	Nil	Mfg. Of rubber products
11	रसाय-1, रसायजिज पदार्थाचे उत्पाद-1	Nil	Nil	Nil	Mfg. Of chemical and chemical products
12	पेट्रोलियम व दजडी जेळशाचे उत्पाद-1	Nil	Nil	Nil	Mfg. Of products of petroliums and coal
13	अधातू व जजिज पदार्थाचे उत्पाद-1	Nil	Nil	Nil	Mfg. Of non-metallic and mineral products
14	मूलभूत धातू उत्पाद-1	Nil	Nil	Nil	Basic metal industries
15	धातूच्या वस्तूचे उत्पाद-1 (यंत्र व परिवह-1 सामुज्जी सोडून-1)	Nil	Nil	Nil	Mfg. Of metal products (except machinery and transport equipments)
16	यंत्रसामुज्जी उत्पाद-1 (विद्युत यंत्रसामुज्जी सोडून-1)	Nil	Nil	Nil	Mfg. Of machinery (except electrical machinery)
17	विद्युत यंत्रसामुज्जी, साध-1 उपज्जरे व सुटे भाज	Nil	Nil	Nil	Mfg. Of electrical machinery, apparatus, appliances etc.
18	परिवह-1 सामुज्जी उत्पाद-1	Nil	Nil	Nil	Mfg. Of transport equipments
19	इतर उत्पादज्ज जारजा-1	Nil	Nil	Nil	Miscellaneous mfg. Industry
20	विद्युत वायु आंजि बाष्प जलजिःसारज सेवा	Nil	Nil	Nil	Electricity gas, steam and sanitary services
21	हॉटेल उद्योज	Nil	Nil	Nil	Hotel industry
22	परिवह-1 उद्योज (अ) मार्ज परिवह-1 (ब) जल मार्ज परिवह-1	Nil	Nil	Nil	Transport industry (A) Road Transport (B) Water Transport
23	तंबाजुचे उद्योज	Nil	Nil	Nil	Tobacco industry
24	औद्योजिज वसाहती	Nil	Nil	Nil	Industrial estates
25	चलत चित्रपट	Nil	Nil	Nil	Motion picture
एकूज		Nil	Nil	Nil	Total

32. सार्वजनिक अंगिकृत / PUBLIC UNDERTAKINGS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 32.2

गृहनिर्माण विकास मंडळास मिळालेले कर्ज व बांधलेली घरे

Loans Received and Houses Constructed by the Housing Development Board

अनु- क्रमांक Serial No.	वर्ष Year	कर्ज Loans			घरांची संख्या Number of Houses					
		महाराष्ट्र शासनाकडून (रुपये लाखात) From State Govt. (Rs. in Lakh)	हुडकोकडून (रुपये लाखात) From HUDCO (Rs. in Lakh)	एकूण (रुपये लाखात) Total (Rs. in Lakh)	आर्थिक दुर्बल गट Economically Weaker Section	अल्प उत्पन्न गट Lower Income Group	मध्यम उत्पन्न गट Middle Income Group	उच्च उत्पन्न गट Higher Income Group	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	
1.	1970-71	...	126.25	—	126.25	450	600	164	—	1,214
2.	1980-81	...	161.45	99.00	260.45	4,513	5,420	704	—	10,637
3.	1990-91	...	897.35	2,194.40	3,091.75	1,179	2,563	708	244	4,694
4.	2000-01	..	3.64	234.29	237.93	1,044	2,462	279	290	4,075
5.	2002-03	..	N.A.	N.A.	N.A.	93	1,796	1,235	516	3,640
6.	2003-04	...	N.A.	N.A.	N.A.	1,580	5,569	1,025	655	8,829
7.	2004-05	...	N.A.	N.A.	N.A.	997	2,860	883	1,254	5,994
8.	2005-06	...	N.A.	N.A.	N.A.	288	90	2,678	128	3,184
9.	2006-07	..	N.A.	N.A.	N.A.	90	2,678	128	1,113	4,009
10.	2007-08	..	N.A.	N.A.	N.A.	1,618	2,723	886	943	6,170

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 32.2—Contd.

अनु क्रमांक		आर्थिकदृष्टया दुर्बल गट / EWS			अल्प उत्पन्न गट / LIG			मध्यम उत्पन्न गट / MIG			उच्च उत्पन्न गट / HIG			एकूण / Total			District
Serial No.	जिल्हा	गाळे Shops	भूखंड Plots	एकूण Total	गाळे Shops	भूखंड Plots	एकूण Total	गाळे Shops	भूखंड Plots	एकूण Total	गाळे Shops	भूखंड Plots	एकूण Total	गाळे Shops	भूखंड Plots	एकूण Total	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
1	मुंबई	1488	--	1488	2144	--	2144	536	--	536	708	--	708	4876	--	4876	Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबई उप-नगर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	
3	ठाजे	--	--	--	--	--	--	60	--	60	88	--	88	148	--	148	Thane
4	रायजड	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Raigad
5	रत्नाजिरी	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Sindhudurg
7	नाशिक	--	--	--	--	--	--	17	24	41	--	--	--	17	24	41	Nashik
8	धुळे	--	--	--	21	--	21	--	--	--	--	--	--	21	--	21	Dhule
9	नांदुरबार	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Nandurbar
10	जळगाव	--	--	--	5	--	5	--	--	--	--	--	--	5	0	5	Jalgaon
11	अहमदनगर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Ahmednagar
12	पुणे	--	--	--	--	--	--	24	11	35	48	--	48	72	11	83	Pune
13	सातारा	--	--	--	--	--	--	90	90	--	7	7	--	--	97	97	Satara
14	सांगली	--	--	--	--	--	--	--	--	--	12	--	12	12	--	12	Sangli
15	सोलापूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Solapur
16	कोल्हापूर	--	--	--	120	--	120	--	--	--	--	--	--	120	--	120	Kolhapur
17	औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Aurangabad
18	जालना	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Jalna
19	परभणी	--	--	--	--	75	75	--	24	24	--	12	12	--	111	111	Parbhani
20	हिंगोली	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Hingoli
21	बीड	--	--	--	--	54	54	--	35	35	--	--	--	--	89	89	Beed
22	नांदेड	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Nanded
23	उस्मानाबाद	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Osmanabad
24	लातूर	--	80	80	--	--	--	--	13	13	--	4	4	--	97	97	Latur

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 32.2—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)																																														
25	बुलढाजा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Buldhana																																													
26	अजोला																		--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Akola																													
27	वाशिम																																		--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Washim														
28	अमरावती																																																	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Amravati
29	यवतमाळ																																																														
30	वर्धा	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Wardha																																													
31	नाजपूर	50	--	50	304	--	304	--	--	--	44	3	47	398	3	401	Nagpur																																														
32	भंडारा	--	--	--	--	--	--	35	--	35	17	--	17	52	--	52	Bhandara																																														
33	जोर्दिया	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	17	--	17	Gondiya																																														
34	चंद्रपूर	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Chandrapur																																													
35	जडचिरोली	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Gadchiroli																																													
महाराष्ट्र राज्य		1,538	80	1,618	2,594	129	2,723	689	197	886	917	26	943	5,738	432	6,170	Maharashtra State																																														

आधार - महाराष्ट्र गृहनिर्माण व क्षेत्र विकास प्राधिकरण, मुंबई

Source —Maharashtra Housing and Area Development Authority, Mumbai

32. सार्वजनिक अंगिकृत / PUBLIC UNDERTAKINGS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 32.3

महाराष्ट्र कृषी उद्योग विकास महामंडळाची निवडक साध्य विषयक सांख्यिकी

Statistics Relating to Selected Achievements of Maharashtra Agro-Industrial Development Corporation

अनुक्रमांक Serial No.	बाब	परिमाण	1970-71	1980-81	1990-91	2000-01	2001-02	2007-08	Unit	Item
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
1	रासायनिक जतांचे वाटप									Distribution of Fertilizers:
	(i) व्यापार	मे.ट-1	--	65,838	3,07,962	3,64,374	3,23,537	2,22,228	MT	(I) Trading
	(ii) उत्पाद-1	मे.ट-1	--	1,18,726	2,15,266	3,32,665			MT	(ii) Manufacturing
	(अ) ए-पीजे	मे.ट-1	--	--	--	2,46,771	2,50,362	1,82,125	MT	(A) NPK
	(ब) एसएमपी	मे.ट-1	--	2,624	5	264	225	8,708	MT	(B) SMP
	(ज) बायो-फर्टिलायझर	पाजीटे	--	--	2,97,577	85,630	25	24	PKTS	(C) Bio-Fertilizers
2	जि टज्-शाशजे									Pesticides:
	(अ) व्यापार	मे.ट-1 लिटर	--	3,069	4,286	1,148	1,131	335	MT Liter	(A) Trading
	(ब) उत्पाद-1	मे.ट-1 लिटर	--	1,96,464	6,89,570	16,32,930	18,87,072	2,75,054	MT Liter	(B) Manufacturing
3	पशुजाद्य									Animal Feed:
	(अ) व्यापार	मे.ट-1	--	--	--	193	84	--	MT	(A) Trading
	(ब) उत्पाद-1	मे.ट-1	--	47,190	32,645	21,103	20,839	17,058	MT	(B) Manufacturing
4	-गोजा									Noga
	(अ) व्यापार	मे.ट-1	--	669	55	--	--	--	MT	(A) Trading
	(ब) उत्पाद-1	मे.ट-1	--	2,525	2,831	2,508	1,712	1,551	MT	(B) Manufacturing
5	बीया (व्यापार)	मे.ट-1	--	25,670	--	--	--	--	MT	Seed (Trading)
6	बीज रोप (व्यापार)	संख्या	--	--	56,182	35,880	4,984	--	Nos.	Seedling Plant (Trading)

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 32.3—Contd.

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(3)	(2)
7	लोजंड व पोलाद (व्यापार)	मे.ट-1	--	1358	1698	--	--	--	MT	Iron and Steel (Trading)
8	ट्रॅक्टर विज़ी									Sale of Tractor :
	(अ) महिंद्र	संज्या	--	--	--	--	--	118	Nos.	(A) HMT (Trading)
	(ब) उॅट-1	संज्या	--	--	--	--	--	101	Nos.	(B) Russian (Trading)
	(उ) एसजॉर्ट	संज्या	--	--	--	--	--	18	Nos.	(C) Rumanian (Trading)
	(ड) आयशर	संज्या	--	--	--	--	--	22	Nos.	(D) Hindustan (Trading)
	(इ) अंजद	संज्या	--	1	--	--	--	2	Nos.	(E) Fort (Trading)
	(एफ) जॉ-1 डेअर	संज्या	--	--	--	81	93	8	Nos.	(F) VST
	(जी) फरज्युस-1	संज्या	--	--	--	7	--	19	Nos.	(G) Mahindra (Trading)
	(एच) मित्सुभीषी	संज्या	--	1	9	--	--	955	Nos.	(H) Kirloskar (Trading)
	(आय) टूषि व्हेटर	संज्या	--	431	--	--	--	880	Nos.	(I) Other (Trading)
9	ट्रॅक्टरच्या मुज्य भाजाची विज़ी	रु.लाजात	--	7.94	21.34	2,960.00	--	21.65	Rs.in lakh	Sale of Spare parts of Tractor and Cambines
10	ट्रॅक्टर दुरुस्तीसाठी मिळालेली रकज म	रु.लाजात	--	--	1.69	0.83	--	00.12	Rs.in lakh	Amount received for Tractor Repairs

आधार - महाराष्ट्र कृषि उद्योग विकास महामंडळ लि. मुंबई

Source — The Maharashtra Agro-Industries Development Corporation Limited, Mumbai

३३. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी :

३३.१ महाराष्ट्र राज्यातील सर्व ग्रामपंचायती, नगरपरिषदा/महानगरपालिका व जिल्हा परिषदा यांचे उत्पन्न व यासंबंधीची माहिती या विभागात दिली आहे.

३३.२. ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्चासंबंधीची माहिती अनुक्रमे सुरुवातीची शिल्लक व अखेरची शिल्लक वगळून दिलेली आहे. उत्पन्न या शीर्षाखाली अनुदाने, कर व इतर उत्पन्न यासंबंधीची स्वतंत्र माहिती दर्शविली आहे. अनुदानामध्ये शासकीय अनुदाने तसेच जिल्हा परिषदा व पंचायत समित्यांकडून विकासविषयक कामांसाठी मिळालेल्या अनुदानांचा समावेश आहे. शासकीय अनुदाने मुख्यतः जमीन महसूल अनुदान, समीकरण अनुदान व स्थानिक उपकर अनुदान ही आहेत. इतर करामध्ये ग्रामपंचायतीच्या आकस्मित कर व दर यांचा समावेश आहे तसेच ग्रामपंचायतीच्या इतर उत्पन्नाची साधने म्हणजे अंशदाने, देणग्या, बक्षिसे आणि नियमांचा भंग केल्याबद्दल दंडही आहेत.

३३.३ प्रत्येक नगरपालिकेचे उत्पन्न (१) पट्टी व कर व (२) इतर साधने यानुसार दर्शविले आहे. मुख्यत्वे भत्ता, रस्ते, पाणीपुरवठा, शिक्षण, वैद्यकीय बाबी आणि जमीन महसुलामधील प्रमाणानुसार मिळणारे उत्पन्न टक्केवारी वगैरे यासाठी दिलेल्या शासकीय अनुदानांचा समावेश "इतर साधने" यात आहे. असाधारण उत्पन्नामध्ये कर्जे, आगाऊ रकमा, ठेवी, विक्रीसाठी मिळालेले उत्पन्न यांचा समावेश आहे. याच धर्तीवर महापालिकांच्या उत्पन्नासंबंधीची माहिती दिली आहे. नगरपालिका व महापालिका यांच्या खर्चाचा तपशील नेहमीचा व असाधारण खर्च आणि कर्जे असा स्वतंत्रपणे दिला आहे. नेहमीच्या खर्चाचा तपशील सहा ढोबळ लेखा शीर्षाखाली दर्शविला असून त्यात भांडवली व महसुली खर्च समाविष्ट आहे. मुंबई महापालिकेचे लेखे (१) शहरक्षेत्र, (२) उपनगर क्षेत्र, (३) विस्तारित उपनगर क्षेत्र, (४) शिक्षण निधी, (५) सुधार योजना व (६) शहर व उपनगरे यांसाठी गलिच्छ वस्ती निर्मूलन योजना, या बाबीसाठी स्वतंत्र ठेवले आहेत. सुंपूर्ण मुंबई महापालिकेसाठी एकूण बेरीज ही वरील लेख्यांमध्ये एकत्रिकरण करुण व लेखांतर्गत फेरफार वगळून केली आहे. मात्र यामध्ये बेस्ट उपक्रमांचे उत्पन्न व खर्च यांचा समावेश केला नाही. नागपूर महापालिकेच्या बाबतीत उत्पन्न व खर्च दर्शविताना नागपूर सुधार प्रन्यासचा त्यात समावेश केला नाही. या बाबतीत असे नमूद करण्यात येते की, सर्व नगरपरिषदा व महापालिका उत्पन्न व खर्चाचे लेखे समान पध्दतीने ठेवत नाहीत. परिणामतः तुलनात्मक आकडेवारी तयार करणे फार कठीण जाते. त्यामुळे येथे दिलेली आकडेवारी ही ढोबळमानाने केलेले वर्गीकरण समजावे.

३३.४ जिल्हापरिषदांचे उत्पन्न व खर्च यात अनुक्रमे सुरुवातीची शिल्लक व अखेरची शिल्लक यांचा समावेश नाही. उत्पन्न हे चार उपशिर्षाखाली दर्शविले आहे. ती अशी (१) स्वनिर्मिती, (२) शासकीय अनुदाने, (३) अभिकरण योजनांसाठी अनुदाने व (४) कर्जे, स्वनिर्मित उत्पन्नामध्ये मुख्यत्वे जमीन महसूल, उपकर, स्थानिक उपकर, जमीन महसूल इतर कर व जिल्हापरिषदांना आकारलेले कर व शुल्क यांचा समावेश आहे. शासकीय अनुदानात मुख्यत्वे जमीन महसूल अनुदान, सहेतुक अनुदान,

33. PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS :

33.1 Information on income and expenditure of all Village Panchayats, Municipal Councils, Municipal Corporations and Zilla Parishads is given in this section.

33.2 Income and expenditure of Village Panchayats are exclusive of opening and closing balance respectively. Under income, information is separately shown under grants, taxes and other income, grants include Government grants as well as grants from Zilla Parishads and Panchayat Samitis for development activities, Government grants mainly Land Revenue grants, equalization grants and "Local cess grants." The other taxes include other taxes and fees imposed by the Village Panchayats. Similarly, the other income of Village Panchayats is contributions, donations, gifts and fines for contraventions of rules.

33.3 The receipts position of each Municipal body is shown according to (i) Municipal rates and taxes and (ii) other sources Government grants under other sources are mainly grants on account of dearness allowance, grants for roads, for water-supply, for educational purposes for medical purposes and on account of percentage in land revenue, etc. The income from extraordinary receipts and debts includes loans, advances, deposits, sale-proceeds, etc, similar income position in respect of Municipal Corporations is also given. The expenditure by Municipal Councils and by Municipal Corporations has been shown separately under current and under extraordinary expenditure and debts. The break-up of current expenditure is shown six broad heads of the expenditure and includes both capital and revenue expenditure. The accounts of the Bombay Municipal Corporation are maintained separately for (i) city area, (ii) suburban area, (iii) extended suburban area, (iv) education fund, (v) improvement scheme, and (vi) slum clearance scheme for city and suburban areas. The totals for the entire Bombay Municipal Corporation are arrived at summing up the above accounts excluding the inter-account transfers. They however, do not cover the income and expenditure of Bombay Electricity Supply and Transport Undertakings. In the case of Nagpur Municipal Corporation income and expenditure of Nagpur Improvement Trust is not included. It may be mentioned here that all the Municipalities do not follow a uniform procedure for presentation of statistics regarding income and expenditure, with the result that it was very difficult to build up these statistics on comparable basis. The figures shown in these statements may, therefore, be regarded as only broad distribution into the item shown.

33.4 The receipts and expenditure of the Zilla Parishads are exclusive of opening balance and closing balance, respectively. The receipts are shown under four sub-heads viz. (i) Self-raised resources. (ii) Government grants, (iii) grants for agency schemes and (iv) debt section, Self-raised resources are mainly land revenue cess, local cess, local revenues, other taxes and fees imposed by the Zilla Parishads. While Government grants are mainly land revenue grants, block grants, etc. The expenditure is likewise shown

आस्थापना अनुदान योजना अनुदान गट अनुदान इत्यादींचा समावेश आहे. खर्चाचा तपशील (१) सर्वसाधारण प्रशासन, (२) शिक्षण, (३) समाज विकास, (४) कर्ज विभाग व (५) इतर या पाच भागात दर्शविला आहे. सामुहिक विकासासाठी दर्शविलेल्या खर्चामध्ये संकीर्ण विभाग या शिर्षाखाली खर्चाचा समावेश नाही, तसेच हा खर्च फक्त महसुली खर्च असून त्यात भांडवली खर्च व कर्ज व आगाऊ रकमा यांचा समावेश नाही, परंतु त्यात स्थानिक विकास कामे, अभिकरण योजना, प्रशिक्षण योजना आणि सर्वसाधारण योजना यावरील महसुली खर्चाचा समावेश आहे.

३३.५ सार्वजनिक निवडणूकीचे निकाल लोकसभा व विधानसभा करिता आणि पक्षानुसार झालेले एकूण मतदान इत्यादींची माहिती ह्यात दिलेली आहे.

under five broad heads, viz. (i) General administration, (ii) education, (iii) community development, (iv) debt section and (v) others. The expenditure under community development is exclusive of expenditure under the head miscellaneous departments. It is also restricted to revenue expenditure and does not include capital expenditure and loans and advances. However, it includes revenue expenditure under local development works, agency scheme, training scheme and other general schemes.

33.5 Results of General election of Lok Sabha and Vidhan Sabha partwise votes polled etc. are given this section.

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / Table No. 33.1

जिल्हा परिषदांचे क्षेत्र, लोकसंख्या, सभासद आणि उत्पन्न व खर्च
Area, Population, Membership and Income & Expenditure of Zilla Parishad
(2007-08)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हे (2)	व्यापलेले क्षेत्र चौ.कि.मी. Area Covered Sq.km.	प्रक्षेपित लोकसंख्या Projected Population	सभासदांची संस्था Membership			एकूण उत्पन्न (रुपये लाखात) Total Income (Rs. In lakh)	एकूण खर्च (रुपये लाखात) Total Expenditure (Rs. In lakh)	Districts (2)
				नामनिर्देशित Nominated	निवडून आलेले Elected	एकूण Total			
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृह-मुंबई								Brihan Mumbai
2	ठाजे	9,563	8,132	0	77	77	50,260	50,345	Thane
3	रायजड	7,162	2,208	0	62	62	34,411	33,472	Raigad
4	रत्नाजिरी	8,195	1,697	0	72	72	32,139	29,894	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	5,222	869	8	50	58	20,503	19,622	Sindhudurg
6	नाशिक	15,538	4,994	0	74	74	65,764	56,829	Nashik
7	धुळे	8,061	1,708	0	56	56	24,811	24,082	Dhule
8	नांदुरबार	5,035	1,312	0	53	53	1,168	1,242	Nandurbar
9	जळगाव	11,757	3,683	15	68	83	33,038	31,698	Jalgaon
10	अहमदनगर	17,034	4,041	0	65	65	51,008	47,749	Ahmednager
11	पुणे	15,637	7,233	13	89	102	1,61,980	1,59,788	Pune
12	सातारा	10,475	2,809	0	67	67	47,312	46,172	Satara
13	सांगली	8,577	2,583	10	62	72	42,869	39,024	Sangli
14	सोलापूर	14,886	3,850	0	81	81	58,119	41,594	Solapur
15	कोल्हापूर	7,692	3,523	0	86	86	42,144	41,882	Kolhapur
16	औरंगाबाद	10,106	2,897	0	70	70	59,105	33,793	Aurangabad
17	जालना	7,715	1,613	0	67	67	22,930	19,549	Jalna
18	परभणी	6,511	1,528	0	52	52	22,007	21,643	Parbhani
19	हिंगोली	4,526	987	3	26	29	9,768	13,476	Hingoli
20	बीड	10,692	2,161	0	60	60	36,918	35,611	Beed
21	नांदेड	10,545	2,876	0	64	64	43,592	36,611	Nanded
22	उस्मानाबाद	7,550	1,487	0	54	54	25,599	24,737	Osmanabad
23	लातूर	7,166	2,080	0	58	58	30,997	29,620	Latur
24	बुलढाजा	9,680	2,232	0	69	69	53,047	43,145	Buldhana
25	अकोला	5,431	1,630	0	52	52	22,285	22,022	Akola
26	वाशिम	5,150	1,020	0	57	57	17,085	16,181	Washim
27	अमरावती	12,235	2,607	14	59	73	39,845	34,591	Amravati
28	यवतमाळ	13,594	2,458	0	63	63	83,833	41,340	Yavatmal
29	वर्धा	6,311	1,237	0	51	51	24,126	27,405	Wardha
30	नाजपूर	9,810	4,068	0	59	59	29,231	27,636	Nagpur
31	भंडारा	3,890	1,136	0	52	52	27,813	19,193	Bhandara
32	गोदिया	5,430	1,201	0	52	52	26,131	23,076	Godiya
33	चंद्रपूर	11,417	2,071	0	57	57	34,824	34,177	Chandrapur
34	गडचिरोली	14,477	970	0	51	51	17,642	19,175	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		3,07,070	84,901	63	2,035	2,098	12,92,306	11,46,378	Maharashtra State

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source:- Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / Table No. 33.2

जिल्हा परिषदांच्या प्रमुख शीर्षानुसार उत्पन्न / Income of Zilla Parishad by Major Heads
(2007-08)

(रुपये लाखात/Rs. in Lakhs)

अ. क्र. / Sr. No.	जिल्हा	स्थानिक दर व कर / Local Rates & Taxes	शुल्का-पासून उत्पन्न / Income From Fees	अनुदाने / Grants					आरंभीची शिल्लक वगळून / Total Income Excluding Opening Balance	Districts
				मालमत्तेवर आधारित / Board of Property	शिक्षण / Education	वैद्यकीय सेवा / Medical Health	सहाय्यक अनुदाने / Grant in aid	इतर साधने / Other Sources		
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(2)
1	बृह-मुंबई									Brihan Mumbai
2	ठाजे	753	1157	0	0	67	42,541	5,743	50,260	Thane
3	रायजड	1,131	0	0	6	0	30,762	2,512	34,411	Raigad
4	रत्नाजिरी	236	1	0	24	0	26,322	5,557	32,139	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	117	0	0	27	0	16,174	4,186	20,503	Sindhudurg
6	नाशिक	1,494	0	0	10	21	46,477	17,762	65,764	Nashik
7	धुळे	218	1	0	4	1	19,090	5,497	24,811	Dhule
8	नांदुरबार	138	0	0	0	0	0	1,030	1,168	Nandurbar
9	जळगाव	530	4	0	3	15	34,698	2,212	33,038	Jalgaon
10	अहमदनगर	2,039	26	0	15	0	42,088	6,840	51,008	Ahmednager
11	पुणे	3,286	2	0	13	4	43,786	1,14,889	1,61,980	Pune
12	सातारा	636	3	0	22	26	31,104	15,520	47,312	Satara
13	सांगली	797	2	0	33	22	30,078	11,939	42,869	Sangli
14	सोलापूर	874	3	0	130	18	38,578	18,516	58,119	Solapur
15	कोल्हापूर	408	6	0	22	23	16,185	25,501	42,144	Kolhapur
16	औरंगाबाद	45	0	0	24	5	48,577	10,465	59,105	Aurangabad
17	जालना	0	98	0	0	2	17,675	5,155	22,930	Jalna
18	परभजी	182	0	0	0	0	15,511	6,314	22,007	Parbhani
19	हिंगोली	108	0	0	0	0	9,290	370	9,768	Hingoli
20	बीड	23	0	0	2	8	28,995	7,889	36,918	Beed
21	नांदेड	190	1	0	131	5	35,797	7,469	43,592	Nanded
22	उस्मानाबाद	83	1	0	1	0	19,058	6,456	25,599	Osmanabad
23	लातूर	119	2	0	20	0	21,590	9,266	30,997	Latur
24	बुलढाजा	55	0	0	9	6	4,024	48,953	53,047	Buldhana
25	अकोला	299	0	0	260	0	17,641	4,084	22,285	Akola
26	वाशिम	104	1	0	2	5	13,530	3,444	17,085	Washim
27	अमरावती	298	19	0	355	20	26,981	12,173	39,845	Amravati
28	यवतमाळ	90	14	0	710	0	31,326	51,693	83,833	Yavatmal
29	वर्धा	233	3	0	2	0	1,466	22,422	24,126	Wardha
30	नागपूर	531	15	0	0	0	26,837	1,848	29,231	Nagpur
31	भंडारा	1	0	0	14	0	8,688	19,110	27,813	Bhandara
32	गोदिया	108	18	0	3	0	18,798	7,204	26,131	Godiya
33	चंद्रपूर	156	1	0	278	20	20,598	13,772	34,824	Chandrapur
34	गडचिरोली	72	2	0	352	0	16,231	984	17,642	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		15,352	1,529	0	2,452	258	7,39,950	3,60,354	12,92,306	Maharashtra State

टिप : रकाना ९ मधील ऋण आकडे वितरीत तरतुदीच्या तुलनेत अर्थोपाय अग्रिम कमी मंजूर असल्याने आहेत.

The negative figures in col.9 shows that the remittance advances are not received to the extent of sanctioned grants.

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई / Source:- Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / Table No. 33.3

जिल्हा परिषदांचा प्रमुख शीर्षानुसार खर्च / Expenditure of Zilla Parishad by Major Heads
(2007-08)

(रुपये लाखात /Rs.in Lakhs)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	आस्थापना Establish- ment	रस्ते Road	शिक्षण Education	वैद्यकीय सेवा Health services	पशुसंवर्धन Animal Husbandary	इतर खर्च Other Expendi- ture	एकूण Total	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(2)
1	बृह-मुंबई								Brihan Mumbai
2	ठाजे	2,881	3,517	16,866	6,348	545	20,187	50,345	Thane
3	रायजड	1,445	3,924	12,108	3,312	336	12,347	33,472	Raigad
4	रत्नाजिरी	2,292	3,179	13,888	1,953	260	8,322	29,894	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	905	2,153	10,784	2,179	269	3,332	19,622	Sindhudurg
6	नाशिक	3,532	4,922	23,959	6,029	845	17,541	56,829	Nashik
7	धुळे	2,500	2,674	6,549	3,368	316	8,676	24,082	Dhule
8	नांदुरबार	71	33	2	81	2	1,051	1,242	Nandurbar
9	जळगाव	3,617	1,436	20,508	466	552	5,118	31,698	Jalgaon
10	अहमदनगर	2,492	3,163	19,358	7,042	624	15,069	47,749	Ahmednager
11	पुणे	3,133	4,154	26,811	5,650	642	1,19,397	1,59,788	Pune
12	सातारा	1,673	5,048	15,373	4,016	468	19,595	46,172	Satara
13	सांगली	2,162	3,500	11,663	3,156	340	18,203	39,024	Sangli
14	सोलापूर	3,285	3,226	17,227	3,029	666	14,160	41,594	Solapur
15	कोल्हापूर	1,729	3,783	16,290	5,535	546	13,999	41,882	Kolhapur
16	औरंगाबाद	1,333	2,042	14,999	5,034	356	10,029	33,793	Aurangabad
17	जालना	1,450	1,355	8,885	1,785	279	5,795	19,549	Jalna
18	परभणी	9,005	4,515	38	3,631	185	4,269	21,643	Parbhani
19	हिंगोली	1,334	0	7,748	1,480	215	2,700	13,476	Hingoli
20	बीड	2,989	2,245	16,708	4,031	476	9,162	35,611	Beed
21	नांदेड	5,375	2,307	16,675	3,251	506	8,498	36,611	Nanded
22	उस्मानाबाद	1,816	1,195	11,789	2,714	428	6,794	24,737	Osmanabad
23	लातूर	1,952	2,700	14,368	3,042	463	7,095	29,620	Latur
24	बुलढाजा	75	767	132	132	215	41,825	43,145	Buldhana
25	अकोला	865	1,069	10,020	2,351	187	7,529	22,022	Akola
26	वाशिम	794	1,207	6,425	1,452	148	6,155	16,181	Washim
27	अमरावती	2,979	1,206	15,824	4,463	284	9,836	34,591	Amravati
28	यवतमाळ	3,355	1,646	14,940	3,882	598	16,919	41,340	Yavatmal
29	वर्धा	88	613	117	218	115	26,254	27,405	Wardha
30	नागपूर	97	1,804	11,400	2,258	390	11,687	27,636	Nagpur
31	भंडारा	81	158	911	422	232	17,388	19,193	Bhandara
32	गोर्दीया	1,583	2,355	10,807	2,012	258	6,061	23,076	Godiya
33	चंद्रपूर	1,624	1,083	12,057	3,723	554	15,137	34,177	Chandrapur
34	गडचिरोली	1,401	865	7,261	2,393	454	6,801	19,175	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	69,915	73,846	3,92,490	1,00,437	12,756	4,96,934	11,46,378	Maharashtra State

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source:- Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी / PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 33.4

जिल्ह्यातील ग्रामपंचायती व पंचायत समित्यांची संख्या

Number of Gram Panchayats and Panchayat Samitties by District

(2007-08)

(रुपये लाखात /Rs.in Lakhs)

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा	पंचायत समिती Panchayat Samitties			ग्रामपंचायत सरपंच संख्या Number of Sarpanch			ग्रामपंचायत पंच संख्या Number of Panch			एकूण उत्पन्न Total income (Rs. in lakh)	एकूण खर्च Total Exp. (Rs. in lakh)	District	
		संख्या Num- ber	सदस्य Mem- ber- ship	स्त्री Women	अ.जा. S.C.	अ. ज. S.T.	एकूण (सर्व साधारण धरुन) Total	स्त्री Women	अ.जा. S. C.	अ.ज. S. T.				एकूण (सर्व साधारण धरुन) Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	(14)	(2)
1	बृह-मुंबई													Brihan Mumbai
2	ठाणे	13	145	314	15	384	968	2499	236	2792	8431	7756	5813	Thane
3	रायगड	15	129	265	27	100	856	1943	302	699	7355	10072	7894	Raigad
4	रत्नाजिरी	9	950	277	11	7	848	2162	135	16	6377	1788	2883	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	8	100	122	14	2	430	1340	139	5	3616	2910	2145	Sindhudurg
6	नाशिक	15	154	426	84	455	1373	3045	780	3343	11976	6818	4508	Nashik
7	धुळे	4	108	204	21	100	551	1090	318	658	4736	4540	3966	Dhule
8	नांदुरबार	6	106	203	5	245	501	1282	214	2132	4281	3171	1890	Nandurbar
9	जळगाव	15	136	453	62	97	1152	2790	810	1167	10055	6474	5255	Jalgaon
10	अहमदनगर	14	150	354	120	141	1311	1933	1382	819	11367	5542	3886	Ahmednager
11	पुणे	13	150	392	97	99	1401	2459	1128	992	12028	13131	10216	Pune
12	सातारा	11	134	454	108	20	1508	2975	726	108	11583	6884	5634	Satara
13	सांगली	10	128	170	67	2	705	1671	762	16	6673	3582	2428	Sangli
14	सोलापूर	11	136	193	160	14	1028	1596	1518	110	9668	5930	4873	Solapur
15	कोल्हापूर	12	138	330	106	1	1027	2952	587	11	8984	7269	5606	Kolhapur
16	औरंगाबाद	9	128	269	50	43	852	1618	829	287	6098	2441	1809	Aurangabad
17	जालना	8	108	251	65	6	781	1765	715	72	6282	3214	3033	Jalna
18	परभणी	9	104	249	68	11	704	1651	454	80	5443	6694	5186	Parbhani
19	हिंगोली	5	100	182	39	46	565	1078	362	288	4302	3669	1979	Hingoli
20	बीड	11	120	289	143	4	1020	2005	911	56	8832	1476	1071	Beed
21	नांदेड	16	122	472	161	127	1313	2904	1611	862	10395	1754	962	Nanded
22	उस्मानाबाद	8	108	205	76	8	622	1598	739	157	5304	3687	3588	Osmanabad
23	लातूर	10	116	217	119	15	786	2040	1298	383	6516	4799	4458	Latur
24	बुलढाजा	13	118	274	69	48	866	2077	768	267	7227	4543	3679	Buldhana
25	अकोला	7	104	206	54	45	542	1210	399	268	4418	1611	1121	Akola
26	वाशिम	6	100	143	45	32	493	1083	357	241	3889	2684	1916	Washim
27	अमरावती	14	118	345	38	95	842	2257	967	972	7156	2627	1244	Amravati
28	यवतमाळ	16	129	350	94	192	1357	2701	675	1807	9496	4126	2270	Yavatmal
29	वर्धा	8	102	183	54	74	517	1315	574	560	4176	2027	1388	Wardha
30	नागपूर	13	118	216	74	90	777	1544	844	773	6487	5610	3520	Nagpur
31	भंडारा	7	104	189	80	39	548	1252	555	320	4336	1930	1358	Bhandara
32	गोदीया	8	104	184	51	68	556	1371	471	609	4566	2583	1022	Godiya
33	चंद्रपूर	15	114	292	98	146	846	2263	931	1265	9055	3763	2278	Chandrapur
34	गडचिरोली	12	102	128	16	209	467	1100	317	1391	3800	1285	772	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		351	4783	8801	2291	2965	28113	62569	22814	23526	234908	146391	109649	Maharashtra State

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source:- Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन आणि निवडणूक सांख्यिकी /PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 33.5

लोकसभेची व विधानसभेची मतदार संख्या
Number of Electors for Lok Sabha and Vidhan Sabha
(1999)

अ. क्र. Sr. No. (1)	जिल्हा (२)	लोकसभा Lok Sabha (3)	विधानसभा Vidhan Sabha (4)	District (2)
1	मुंबई	84,45,748	77,40,995	Mumbai Mumbai Suburban
2	मुंबई उपनगर			
3	ठाणे	42,07,138	45,94,205	Thane
4	रायगड	11,56,541	12,98,565	Raigad
5	रत्नागिरी	16,60,547	10,07,684	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	-	5,13,262	Sindhudurg
7	नाशिक	24,26,682	27,33,009	Nashik
8	धुळे	21,81,761	18,46,525	Dhule Nandurbar
9	नंदुरबार			
10	जळगाव	21,83,139	21,84,115	Jalgaon
11	अहमदनगर	20,98,115	22,92,397	Ahmednagar
12	पुणे	39,67,318	39,67,774	Pune
13	सातारा	20,14,341	16,61,955	Satara
14	सांगली	10,27,902	15,64,760	Sangli
15	सोलापूर	21,29,220	22,42,070	Solapur
16	कोल्हापूर	21,84,777	21,90,181	Kolhapur
17	औरंगाबाद	13,71,657	15,39,319	Aurangabad
18	जालना	11,06,140	9,32,206	Jalna
19	परभणी	20,88,794	14,38,652	Parbhani Hingoli
20	हिंगोली			
21	बीड	11,74,600	13,48,547	Beed
22	नांदेड	11,90,888	13,32,808	Nanded
23	उस्मानाबाद	9,36,725	8,23,648	Osmanabad
24	लातूर	10,94,929	10,81,649	Latur
25	बुलढाणा	10,38,154	12,32,063	Buldhana
26	अकोला	21,48,510	16,12,212	Akola Washim
27	वाशिम			
28	अमरावती	11,24,147	15,99,435	Amravati
29	यवतमाळ	10,07,371	13,51,817	Yavatmal
30	वर्धा	10,79,445	7,79,630	Wardha
31	नागपूर	26,01,288	24,27,968	Nagpur
32	भंडारा	19,34,929	14,09,526	Bhandara Gondiya
33	गोंदिया			
34	चंद्रपूर	12,24,263	12,31,609	Chandrapur
35	गडचिरोली	-	5,21,710	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		5,68,05,069	5,68,41,025	Maharashtra State

आधार.—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.— Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन आणि निवडणूक सांख्यिकी /PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 33.6

लोकसभेची व विधानसभेच्या जिल्हावार एकूण जागा
Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha seats by District
(1999)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा	लोकसभा Lok Sabha	विधानसभा Vidhan Sabha	District
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
1	मुंबई	3	17	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	3	17	Mumbai Suburban
3	ठाणे	2	13	Thane
4	रायगड	1	7	Raigad
5	रत्नागिरी	1	7	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	1	4	Sindhudurg
7	नाशिक	2	14	Nashik
8	धुळे	1	6	Dhule
9	नंदुरबार	1	4	Nandurbar
10	जळगाव	2	12	Jalgaon
11	अहमदनगर	2	13	Ahmednagar
12	पुणे	3	18	Pune
13	सातारा	2	10	Satara
14	सांगली	1	9	Sangli
15	सोलापूर	2	13	Solapur
16	कोल्हापूर	2	12	Kolhapur
17	औरंगाबाद	1	7	Aurangabad
18	जालना	1	5	Jalna
19	परभणी	1	5	Parbhani
20	हिंगोली	1	3	Hingoli
21	बीड	1	7	Beed
22	नांदेड	2	8	Nanded
23	उस्मानाबाद	1	5	Osmanabad
24	लातूर	1	6	Latur
25	बुलढाणा	1	7	Buldhana
26	अकोला	1	5	Akola
27	वाशिम	1	4	Washim
28	अमरावती	1	9	Amravati
29	यवतमाळ	1	8	Yavatmal
30	वर्धा	1	4	Wardha
31	नागपूर	2	11	Nagpur
32	भंडारा	1	5	Bhandara
33	गोंदिया	0	4	Gondiya
34	चंद्रपूर	1	6	Chandrapur
35	गडचिरोली	1	3	Gadchiroli
	महाराष्ट्र राज्य	48	288	Maharashtra State

आधार.-मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.- Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

---

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 33.7

---

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक विषयक सांख्यिकी /

तक्ता क्रमांक /

विधानसभा १९९९ च्या निवडणूकीत झालेले मतदान, मतांचे शेकडा प्रमाण व पक्षानुसार जिंकलेल्या जागा /

पक्ष /

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled (‘000)	इंडियन नॅशनल काँग्रेस Indian National Congress (INC)			राष्ट्रवादी काँग्रेस पार्टी Nationalist Congress Party (NCP)			भारतीय जनता पक्ष Bhartiya Janta Party (BJP)		
			एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled (‘000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled (‘000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled (‘000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(12)
1	मुंबई	3,508	1,151	32.81	12	318	9.06	1	400	11.40	8
2	मुंबई उपनगर										
3	ठाणे	1,726	304	17.61	1	265	15.35	2	248	14.37	3
4	रायगड	745	185	24.83	-	138	18.52	2	18	2.42	-
5	रत्नागिरी	589	80	13.58	-	149	25.30	-	83	14.09	1
6	सिंधुदुर्ग	267	57	21.35	-	42	15.73	-	23	8.61	1
7	नाशिक	1,535	337	21.95	2	443	28.86	4	217	14.14	2
8	धुळे	1,072	434	40.49	5	335	31.25	2	108	10.07	-
9	नंदुरबार										
10	जळगाव	1,331	253	19.01	1	280	21.04	1	291	21.86	5
11	अहमदनगर	1,437	376	26.17	3	450	31.32	5	196	13.64	3
12	पुणे	2,258	509	22.54	1	819	36.27	10	239	10.58	4
13	सातारा	1,133	295	26.04	1	524	46.25	9	106	9.36	-
14	सांगली	1,077	417	38.72	4	357	33.15	3	77	7.15	-
15	सोलापूर	1,474	268	18.18	3	469	31.82	5	122	8.28	-
16	कोल्हापूर	1,527	571	37.39	5	555	36.35	4	51	3.34	-
17	औरंगाबाद	952	326	34.24	3	162	17.02	-	109	11.45	2
18	जालना	602	114	18.94	1	124	20.60	1	126	20.93	2
19	परभणी	902	202	22.39	2	221	24.50	-	59	6.54	-
20	हिंगोली										
21	बीड	928	133	14.33	-	334	35.99	2	280	30.17	3
22	नांदेड	934	218	23.34	3	101	10.81	-	26	2.78	1
23	उस्मानाबाद	546	149	27.29	2	119	21.79	1	-	-	-
24	लातूर	737	264	35.82	2	65	8.82	-	165	22.39	1
25	बुलढाणा	834	234	28.06	3	174	20.86	1	173	20.74	2
26	अकोला	924	166	17.97	1	148	16.02	1	214	23.16	5
27	वाशिम										
28	अमरावती	947	296	31.26	3	111	11.72	-	190	20.06	3
29	यवतमाळ	852	294	34.51	6	199	23.36	2	95	11.15	-
30	वर्धा	452	134	29.65	3	89	19.69	-	47	10.40	-
31	नागपूर	1,357	403	29.70	2	170	12.53	2	320	23.58	2
32	भंडारा	973	349	35.87	3	83	8.53	-	299	30.73	5
33	गोंदिया										
34	चंद्रपूर	819	204	24.91	3	70	8.55	-	194	23.69	2
35	गडचिरोली	295	67	22.71	-	25	8.47	-	68	23.05	1
महाराष्ट्र राज्य		34,522	8,790	25.46	75	7,339	21.26	58	4,544	13.16	56

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

TABLE No. 33.7

Election to the Vidhan Sabha 1999 Votes Polled, percentage of Votes Polled and Seats Won According to Parties

Parties									
शिवसेना Shiv Sena (SS)			जनता दल Janta Dal (J.D.)			भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी Communist Party of India (CPI)			District
एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्य मतांचे प्रमाण शेकडा % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्य मतांचे प्रमाण शेकडा % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्य मतांचे प्रमाण शेकडा % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	
(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(20)	(21)	(2)
893	25.46	11	37	1.05	-	4	0.11	-	{ Mumbai Mumbai Suburban
460	26.65	6	46	2.67	-	3	0.17	-	Thane
203	27.25	2	-	-	-	-	-	-	Raigad
219	37.18	5	-	-	-	-	-	-	Ratnagiri
101	37.83	3	18	6.74	-	-	-	-	Sindhudurg
223	14.53	4	46	3.00	-	4	0.26	-	Nashik
84	7.84	2	5	0.47	-	-	-	-	{ Dhule Nandurbar
282	21.19	5	62	4.66	-	-	-	-	Jalgaon
234	16.28	2	-	-	-	8	0.56	-	Ahmednagar
413	18.29	3	44	1.95	1	-	-	-	Pune
183	16.15	-	-	-	-	-	-	-	Satara
70	6.50	-	60	5.57	-	-	-	-	Sangli
225	15.26	2	-	-	-	-	-	-	Solapur
156	10.22	1	4	0.26	-	-	-	-	Kolhapur
269	28.26	3	2	0.21	-	-	-	-	Aurangabad
141	23.42	1	-	-	-	-	-	-	Jalna
264	29.27	5	-	-	-	-	-	-	{ Parbhani Hingoli
42	4.53	-	-	-	-	1	0.11	-	Beed
215	23.02	3	36	3.85	-	1	0.11	-	Nanded
145	26.56	2	-	-	-	-	-	-	Osmanabad
57	7.73	1	55	7.46	1	-	-	-	Latur
111	13.31	1	-	-	-	-	-	-	Buldhana
103	11.15	-	-	-	-	-	-	-	{ Akola Washim
161	17.00	3	25	2.64	-	9	0.95	-	Amravati
139	16.31	-	5	0.59	-	8	0.94	-	Yavatmal
73	16.15	1	-	-	-	-	-	-	Wardha
146	10.76	1	29	2.14	-	-	-	-	Nagpur
57	5.86	1	11	1.13	-	6	0.62	-	{ Bhandara Gondiya
76	9.28	-	10	1.22	-	3	0.37	-	Chandrapur
36	12.20	1	-	-	-	-	-	-	Gadchiroli
5,781	16.75	69	495	1.43	2	47	0.14	-	Maharashtra State

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा	शेतकरी कामगार पक्ष Peasant Workers Party (PWP)			भारतीय बहुजन महासंघ Bhartia Bahujan Mahasandh (BBM)			नॅशनल मायनॉरिटी पार्टी National Minority Party (NMP)		
		एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled ('000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won
(1)	(2)	(22)	(23)	(24)	(25)	(26)	(27)	(28)	(29)	(30)
1	मुंबई	-	-	-	57	1.62	-	6	0.17	-
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	ठाणे	3	0.17	-	7	0.41	-	-	-	-
4	रायगड	174	23.36	4	-	-	-	-	-	-
5	रत्नागिरी	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	नाशिक	-	-	-	7	0.46	-	58	3.78	-
8	धुळे	-	-	-	36	3.36	1	7	0.65	-
9	नंदुरबार	-	-	-	-	-	-	-	-	-
10	जळगाव	-	-	-	10	0.75	-	-	-	-
11	अहमदनगर	-	-	-	-	-	-	-	-	-
12	पुणे	-	-	-	21	0.93	-	5	0.22	-
13	सातारा	4	0.35	-	-	-	-	1	0.09	-
14	सांगली	-	-	-	-	-	-	-	-	-
15	सोलापूर	94	6.38	1	36	2.44	-	24	1.63	-
16	कोल्हापूर	94	6.16	-	1	0.07	-	12	0.79	-
17	औरंगाबाद	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	जालना	-	-	-	22	3.65	-	2	0.33	-
19	परभणी	-	-	-	19	2.11	-	7	0.78	-
20	हिंगोली	28	3.10	-	-	-	-	-	-	-
21	बीड	8	0.86	-	8	0.86	-	-	-	-
22	नांदेड	18	1.93	-	63	6.75	-	4	0.43	-
23	उस्मानाबाद	29	5.31	-	-	-	-	-	-	-
24	लातूर	2	0.27	-	-	-	-	-	-	-
25	बुलढाणा	8	0.96	-	46	5.52	-	-	-	-
26	अकोला	-	-	-	190	20.56	2	-	-	-
27	वाशिम	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28	अमरावती	-	-	-	29	3.06	-	1	0.11	-
29	यवतमाळ	-	-	-	17	2.00	-	-	-	-
30	वर्धा	-	-	-	1	0.22	-	3	0.66	-
31	नागपूर	30	2.21	-	27	1.99	-	-	-	-
32	भंडारा	-	-	-	9	0.92	-	-	-	-
33	गोंदिया	-	-	-	-	-	-	-	-	-
34	चंद्रपूर	-	-	-	-	-	-	-	-	-
35	गडचिरोली	-	-	-	-	-	-	-	-	-
महाराष्ट्र राज्य		492	1.43	5	606	1.76	3	130	0.38	-

TABLE No. 33.7 (Contd.)

Parties									
समाजवादी पार्टी Samajwadi Party (SP)			भारतीय कम्युनिस्ट पार्टी (मार्क्सवादी) Communist Party of India (CPI) (Marxist)			बहुजन समाज पार्टी Bahujan Samaj Party (BSP)			District
एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled (‘000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled (‘000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled (‘000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	
(31)	(32)	(33)	(34)	(35)	(36)	(37)	(38)	(39)	(2)
383	10.92	2	4	0.11	-	44	1.25	-	{ Mumbai Mumbai (Sub)
28	1.62	-	82	4.75	2	8	0.46	-	Thane
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Raigad
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Ratnagiri
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Sindhudurg
-	-	-	-	-	-	1	0.07	-	Nashik
-	-	-	-	-	-	-	-	-	{ Dhule Nandurbar
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Jalgaon
-	-	-	-	-	-	4	0.28	-	Ahmednagar
-	-	-	-	-	-	6	0.27	-	Pune
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Satara
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Sangli
21	1.42	-	-	-	-	-	-	-	Solapur
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Kolhapur
13	1.37	-	-	-	-	4	0.42	-	Aurangabad
-	-	-	-	-	-	1	0.17	-	Jalna
-	-	-	-	-	-	4	0.44	-	{ Parbhani Hingoli
-	-	-	-	-	-	1	0.11	-	Beed
-	-	-	2	0.21	-	2	0.21	-	Nanded
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Osmanabad
17	2.31	-	-	-	-	-	-	-	Latur
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Buldhana
55	5.95	-	-	-	-	-	-	-	{ Akola Washim
8	0.84	-	-	-	-	5	0.53	-	Amravati
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Yavatmal
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Wardha
1	0.07	-	-	-	-	26	1.92	-	Nagpur
-	-	-	-	-	-	14	1.44	-	{ Bhandara Gondiya
-	-	-	-	-	-	5	0.61	-	Chandrapur
-	-	-	-	-	-	-	-	-	Gadchiroli
526	1.52	2	88	0.25	2	125	0.36	-	Maharashtra State

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा	भारतीय रिपब्लिकन पार्टी Republican Party of India (RPI)			भारतीय रिपब्लिकन पार्टी (गवई) Republican Party of India (RPI) (Gavai)		
		एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled (‘000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled (‘000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिंकलेल्या जागा Seats won
(1)	(2)	(40)	(41)	(42)	(43)	(44)	(45)
1	मुंबई	-	-	-	-	-	-
2	मुंबई उपनगर	-	-	-	-	-	-
3	ठाणे	-	-	-	-	-	-
4	रायगड	-	-	-	-	-	-
5	रत्नागिरी	-	-	-	-	-	-
6	सिंधुदुर्ग	-	-	-	-	-	-
7	नाशिक	-	-	-	-	-	-
8	धुळे	-	-	-	-	-	-
9	नंदुरबार	-	-	-	-	-	-
10	जळगाव	-	-	-	11	0.83	-
11	अहमदनगर	-	-	-	-	-	-
12	पुणे	-	-	-	-	-	-
13	सातारा	-	-	-	-	-	-
14	सांगली	-	-	-	-	-	-
15	सोलापूर	-	-	-	-	-	-
16	कोल्हापूर	-	-	-	-	-	-
17	औरंगाबाद	-	-	-	-	-	-
18	जालना	-	-	-	-	-	-
19	परभणी	10	1.11	-	-	-	-
20	हिंगोली	-	-	-	-	-	-
21	बीड	-	-	-	-	-	-
22	नांदेड	-	-	-	-	-	-
23	उस्मानाबाद	-	-	-	-	-	-
24	लातूर	-	-	-	-	-	-
25	बुलढाणा	-	-	-	-	-	-
26	अकोला	-	-	-	-	-	-
27	वाशिम	-	-	-	-	-	-
28	अमरावती	21	2.22	-	-	-	-
29	यवतमाळ	-	-	-	-	-	-
30	वर्धा	14	3.10	-	-	-	-
31	नागपूर	45	3.32	1	-	-	-
32	भंडारा	21	2.16	-	-	-	-
33	गोंदिया	-	-	-	-	-	-
34	चंद्रपूर	59	7.20	-	-	-	-
35	गडचिरोली	-	-	-	-	-	-
महाराष्ट्र राज्य		170	0.49	1	11	0.83	-

टीप.-ज्या राजकीय पक्षांना महाराष्ट्रात एकूण मतदान (ग्राह्य मते) ५०,००० पेक्षा कमी आहेत असे पक्षांसंबंधितांची आकडेवारी इतर पक्षांमध्ये घेण्यात आलेली आहे.

आधार .-मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

TABLE No. 33.7 (Contd.)

Parties							District
इतर पक्ष Other Parties			अपक्ष Independent				
एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled (‘000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won	एकूण ग्राह्य मते (हजारात) Total No. of valid votes polled (‘000)	ग्राह्य मतांचे शेकडा प्रमाण % of valid votes polled	जिकलेल्या जागा Seats won		
(46)	(47)	(48)	(49)	(50)	(51)	(2)	
29	0.83	-	133	3.79	-	{ Mumbai	
67	3.88	-	204	11.82	2	{ Mumbai (Sub)	
6	0.81	1	20	2.68	-	Thane	
-	-	-	58	9.85	-	Raigad	
-	-	-	26	9.74	-	Ratnagiri	
20	1.30	-	176	11.47	1	Sindhudurg	
41	3.82	1	21	1.96	-	Nashik	
31	2.33	-	112	8.41	-	{ Dhule	
5	0.35	-	165	11.48	1	{ Nandurbar	
7	0.31	-	192	8.50	1	Jalgaon	
-	-	-	16	1.41	-	Ahmednagar	
-	-	-	93	8.64	1	Pune	
4	0.27	-	210	14.25	1	Satara	
-	-	-	83	5.44	-	Sangli	
4	0.42	-	63	6.62	-	Solapur	
3	0.50	-	66	10.96	-	Kolhapur	
-	-	-	86	9.53	1	Aurangabad	
6	0.65	-	118	12.72	-	Jalna	
57	6.10	-	191	20.45	1	{ Parbhani	
2	0.37	-	101	18.50	-	{ Hingoli	
1	0.14	-	111	15.06	1	Beed	
1	0.12	-	87	10.43	-	Nanded	
-	-	-	88	9.52	-	Osmanabad	
8	0.84	-	81	8.55	-	Latur	
5	0.59	-	89	10.45	1	Buldhana	
3	0.66	-	87	19.25	-	{ Akola	
17	1.25	-	45	3.32	1	{ Washim	
8	0.82	-	114	11.72	-	Amravati	
56	6.84	-	141	17.22	-	Yavatmal	
55	18.64	1	42	14.24	-	Wardha	
436	1.26	3	3,019	8.75	12	Nagpur	
						{ Bhandara	
						{ Gondiya	
						Chandrapur	
						Gadchiroli	
						Maharashtra State	

Note—Political Parties who got votes (Valid) less than 50,000 are taken together in other Parties.

Source.— Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन आणि निवडणूक सांख्यिकी /PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 33.8

लोकसभा व विधानसभा १९९९ मधील निवडणूकीत झालेले मतदान

Number of Votes Polled in the Latest Lok Sabha and Vidhan Sabha Election of 1999

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा (2)	लोकसभा Lok Sabha			विधानसभा Vidhan Sabha			District (2)
		एकूण मतदान Total Electors (3)	एकूण मते Votes Polled * (4)	टक्केवारी Percentage (5)	एकूण मतदान Total Electors (6)	एकूण मते Votes Polled (7)	टक्केवारी Percentage (8)	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(2)
1	मुंबई	84,45,748	37,47,043	44.37	77,40,995	35,08,498	45.32	Mumbai
2	मुंबई उपनगर							Mumbai (Sub)
3	ठाणे	42,07,138	15,65,671	37.21	45,94,205	17,26,299	37.58	Thane
4	रायगड	11,56,541	6,60,244	57.09	12,98,565	7,45,113	57.38	Raigad
5	रत्नागिरी	16,60,547	9,68,105	58.30	10,07,684	5,89,345	58.49	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	-	-	-	5,13,262	2,67,312	52.08	Sindhudurg
7	नाशिक	24,26,682	13,82,339	56.96	27,33,009	15,34,717	56.15	Nashik
8	धुळे	21,81,761	12,57,310	57.63	18,46,525	10,72,237	58.07	Dhule
9	नंदुरबार							Nandurbar
10	जळगाव	21,83,139	13,30,380	60.94	21,84,115	13,31,195	60.95	Jalgaon
11	अहमदनगर	20,98,115	13,84,796	66.00	22,92,397	14,37,004	62.69	Ahmednagar
12	पुणे	39,67,318	22,78,115	57.42	39,67,774	22,58,253	56.91	Pune
13	सातारा	20,14,341	14,03,187	69.66	16,61,955	11,32,944	68.17	Satara
14	सांगली	10,27,902	7,06,357	68.72	15,64,760	10,76,504	68.80	Sangli
15	सोलापूर	21,29,220	13,84,256	65.01	22,42,070	14,73,656	65.73	Solapur
16	कोल्हापूर	21,84,777	15,26,487	69.87	21,90,181	15,26,578	69.70	Kolhapur
17	औरंगाबाद	13,71,657	8,54,279	62.28	15,39,319	9,51,896	61.84	Aurangabad
18	जालना	11,06,140	7,26,464	65.68	9,32,206	6,01,604	64.54	Jalna
19	परभणी	20,88,794	13,50,769	64.67	14,38,652	9,01,499	62.66	Parbhani
20	हिंगोली							Hingoli
21	बीड	11,74,600	8,08,082	68.80	13,48,547	9,28,253	68.83	Beed
22	नांदेड	11,90,888	7,32,365	61.50	13,32,808	9,34,084	70.08	Nanded
23	उस्मानाबाद	9,36,725	6,33,187	67.60	8,23,648	5,45,806	66.27	Osmanabad
24	लातूर	10,94,929	7,53,109	68.78	10,81,649	7,37,430	68.18	Latur
25	बुलढाणा	10,38,154	7,05,137	67.92	12,32,063	8,34,451	67.73	Buldhana
26	अकोला	21,48,510	13,11,064	61.02	16,12,212	9,24,138	57.32	Akola
27	वाशिम							Washim
28	अमरावती	11,24,147	6,63,733	59.04	15,99,435	9,46,799	59.20	Amravati
29	यवतमाळ	10,07,371	6,15,388	61.09	13,51,817	8,51,768	63.01	Yavatmal
30	वर्धा	10,79,445	6,51,394	60.35	7,79,630	4,52,271	58.01	Wardha
31	नागपूर	26,01,288	14,66,187	56.36	24,27,968	13,57,244	55.90	Nagpur
32	भंडारा	19,34,929	13,77,404	71.19	14,09,526	9,72,627	69.00	Bhandara
33	गोंदिया							Gondiya
34	चंद्रपूर	12,24,263	7,88,538	64.41	12,31,609	8,18,699	66.47	Chandrapur
35	गडचिरोली	-	-	-	5,21,710	2,95,231	56.59	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		5,68,05,069	3,30,31,390	58.15	5,68,41,025	3,45,22,298	60.73	Maharashtra State

* Excluding Postal Votes.

आधार.—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.— Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन आणि निवडणूक विषयक सांख्यिकी /PUBLIC ADMINISTRATION & ELECTORAL STATISTICS

तक्ता क्रमांक /TABLE No. 33.9

भारतातील विधानसभा व लोकसभेच्या जागा

Number of Lok Sabha and Vidhan Sabha Seats in India

अ. क्र. Sr. No.	राज्य/केंद्रशासित प्रदेश	लोकसभा Lok Sabha (1999)	विधानसभा Vidhan Sabha (1999)	State/ Union Territory
(1)	(2)	(3)	(4)	(2)
I - राज्य		States		
1	आंध्र प्रदेश ..	42	294	... Andhra Pradesh
2	अरुणाचल प्रदेश ..	2	60	... Arunachal Pradesh
3	आसाम ..	14	125	... Assam
4	बिहार ..	54	324	... Bihar
5	गोवा ..	2	40	... Goa
6	गुजरात ..	26	182	... Gujraath
7	हरियाणा ..	10	90	... Hariyana
8	हिमाचल प्रदेश ..	4	68	... Himachal Pradesh
9	जम्मू आणि काश्मिर ..	6	76 *	... Jammu and Kashmir
10	कर्नाटक ..	28	224	... Karnataka
11	केरळ ..	20	140	... Kerala
12	मध्यप्रदेश ..	40	320	... Madhya Pradesh
13	महाराष्ट्र ..	48	288	... Maharashtra
14	मणीपूर ..	2	60	... Manipur
15	मेघालय ..	2	60	... Meghalaya
16	मिझोराम ..	1	40	... Mizoram
17	नागालँड ..	1	60	... Nagaland
18	ओरीसा ..	21	147	... Orissa
19	पंजाब ..	13	117	... Punjab
20	राजस्थान ..	25	200	... Rajasthan
21	सिक्कीम ..	1	32	... Sikkim
22	तामीलनाडू ..	39	234	... Tamil Nadu
23	त्रिपूरा ..	2	60	... Tripura
24	उत्तरप्रदेश ..	85	425	... Uttar Pradesh
25	पश्चिम बंगाल ..	42	294	... West Bengal
II- केंद्रशासित प्रदेश		Union Territory		
26	अंदमान निकोबार ..	1	1	... Andaman Nicobar Island
27	चंडीगड ..	1	-	... Chandighar
28	दादरा नगर हवेली ..	1	-	... Dadra-Nagar Haveli
29	दिल्ली ..	7	-	... Delhi
30	दमण आणि दिव ..	1	-	... Daman and Div
31	लक्षद्वीप ..	1	-	... Lakshadweep
32	पाँडेचरी ..	1	30	... Pondicherry
एकूण ..		543	3,915	... Total

टिप.—* घटनेनुसार जम्मू आणि काश्मिरमधील (पाकिस्तान व्याप्त काश्मिर) २४ राखलेल्या विधानसभेवर जागा वगळून.

Note.— * Excluding the 24 seats of Jammu & Kashmir Legislative Assembly earmarked to Pak occupied Kashmir as per the Constitution.

आधार.—मुख्य निवडणूक अधिकारी, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source.— Chief Electoral Officer, Government of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक विषयक सांख्यिकी/

तक्ता क्रमांक/

ग्रामपंचायतीचे उत्पन्न व खर्च

(2007-

अ.क्र.	जिल्हा	ग्रामपंचायतीची संख्या	सामिल केलेली गावे	लोकसंख्या (हजारात)	एकूण अंशदाने, देणग्या व बक्षिसे	इमारती व जमिन यावरील कर	उत्पन्न / Income
Sr. No.		Number of Villages Panchayats	Number of Villages Covered	Population (In '000')	Total Grants Contributions & Donations	Taxes on Buildings & Lands	Octroi
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
1	बृह-मुंबई						
2	ठाजे	968	1,722	8,132	1,05,664	3,30,081	4,083
3	रायजड	856	1,919	2,208	4,11,347	3,46,342	18,644
4	रत्नाजिरी	848	1,546	1,697	23,476	13,410	0
5	सिंधुदुर्ग	430	739	869	1,64,501	53,038	0
6	-शाशिज	1,373	1,931	4,994	99,059	1,42,862	256
7	धुळे	551	681	1,708	1,57,563	52,682	0
8	-दुरबार	501	878	1,312	31,567	25,778	8,678
9	जळजाव	1,152	1,491	3,683	1,98,449	1,11,822	0
10	अहमद-ाजर	1,311	1,576	4,041	2,54,277	66,902	8,367
11	पुजे	1,401	1,866	7,233	4,20,739	3,77,016	1,773
12	सातारा	1,508	1,676	2,809	2,21,124	1,51,921	9,243
13	सांजली	705	727	2,583	70,457	82,094	385
14	सोलापूर	1,028	1,148	3,850	2,02,574	93,729	22,126
15	जोल्हापूर	1,027	1,213	3,523	2,09,631	1,23,741	0
16	औरंगाबाद	852	1,294	2,897	57,029	27,743	0
17	जाल-ा	781	962	1,613	2,27,716	26,763	0
18	परभजी	704	841	1,528	5,00,126	25,189	0
19	हिंजोली	565	721	987	1,64,001	20,461	1,132
20	बीड	1,020	1,365	2,161	43,185	35,315	1,912
21	-गांदेड	1,313	1,575	2,876	9,280	58,148	0
22	उस्मा-ाबाद	622	714	1,487	2,68,355	30,,603	0
23	लातूर	786	923	2,080	3,69,620	82,377	0
24	बुलढाजा	866	1,356	2,232	1,88,812	60,112	0
25	अोला	542	998	1,630	19,884	30,661	0
26	वाशिम	493	789	1,020	79,059	23,639	0
27	अमरावती	842	1,848	2,607	53,990	44,597	0
28	यवतमाळ	1,357	1,953	2,458	1,57,879	56,644	756
29	वर्धा	517	1,203	1,237	48,226	47,050	29
30	-ाजपूर	777	1,907	4,068	1,11,843	1,30,306	0
31	भंडारा	548	873	1,136	39,695	63,477	0
32	जोर्दिया	556	950	1,201	1,47,691	29,109	0
33	चंद्रपूर	846	1,791	2,071	81,624	93,232	0
34	जडचिरोली	467	1,656	970	16,941	37,308	292
	महाराष्ट्र राज्य	28,113	42,832	84,901	50,73,843	28,94,154	77,676

आधार.- अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTROL STATISTICS

TABLE No. 33.10

Income and Expenditure of village Panchayat
08)

(रुपये हजारत/Rs. in Thousands)

उत्पन्न / Income					
इतर कर व शुल्क	एकूण कर व दर (स्तंभ ७ ते ९)	सुरुवातीची शिल्लक धरुन इतर मार्गाने मिळालेले उत्पन्न	एकूण उत्पन्न (स्तंभ ६+१०+११)	एकूण खर्च	District
Other Taxes and Fees	Total Taxes & Fees (col. 7 to 9)	Income from Other Sources Including Opening Bal.	Total Income (col. 6+10+11)	Total Expenditure	(2)
(9)	(10)	(11)	(12)	(13)	
	0		0		Brihan Mumbai
48,219	3,82,383	2,87,590	7,75,638	5,81,280	Thane
75,884	4,40,870	1,54,942	10,07,159	7,89,356	Raigad
2,282	15,692	1,39,628	1,78,796	2,88,271	Ratnagiri
2,687	55,726	70,773	2,91,000	2,14,469	Sindhudurg
1,30,617	2,73,735	3,09,002	6,81,796	4,50,781	Nashik
63,530	1,16,212	1,80,228	4,54,004	3,96,577	Dhule
95,268	1,29,724	1,55,832	3,17,123	1,88,974	Nandurbar
2,37,163	3,48,985	99,917	6,47,352	5,25,511	Jalgaon
93,577	1,68,846	1,31,084	5,54,207	3,88,578	Ahmednager
1,11,394	4,90,183	4,02,223	13,13,144	10,21,636	Pune
1,44,584	3,05,748	1,61,525	6,88,398	5,63,358	Satara
42,908	1,25,387	1,62,329	3,58,173	2,42,790	Sangli
84,256	2,00,112	1,90,354	5,93,040	4,87,298	Solapur
2,24,640	3,48,381	1,68,924	7,26,936	5,60,603	Kolhapur
13,324	41,066	1,46,003	2,44,098	1,80,897	Aurangabad
47,564	74,327	19,354	3,21,397	3,03,300	Jalna
3,377	28,566	1,40,691	6,69,383	5,18,647	Parbhani
18,880	40,473	1,62,463	3,66,937	1,97,911	Hingoli
29,872	67,100	37,331	1,47,616	1,07,055	Beed
82,933	1,41,081	25,052	1,75,413	96,197	Nanded
42,627	73,231	27,125	3,68,711	3,58,819	Osmanabad
4,254	86,631	23,611	4,79,862	4,45,764	Latur
65,646	1,25,758	1,39,689	4,54,259	3,67,949	Buldhana
13,852	44,514	96,674	1,61,072	1,12,050	Akola
37,251	60,890	1,28,460	2,68,410	1,91,590	Washim
33,944	78,542	1,30,136	2,62,667	1,24,366	Amravati
45,013	1,02,413	1,52,326	4,12,618	2,27,028	Yavatmal
9,855	56,933	97,522	2,02,681	1,38,841	Wardha
1,02,560	2,32,867	2,16,275	5,60,985	3,51,959	Nagpur
5,172	68,650	84,700	1,93,045	1,35,816	Bhandara
44,303	73,411	37,236	2,58,338	1,02,246	Godiya
18,035	1,11,267	1,83,436	3,76,327	2,27,809	Chandrapur
21,443	59,043	52,513	1,28,497	77,183	Gadchiroli
19,96,914	49,68,744	45,14,950	1,46,39,078	1,09,64,909	Maharashtra State

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/

तक्ता क्रमांक/

जिल्हानिहाय नगरपरिषदा, कटकमंडळे आणि महानगरपालिका यांचे उत्पन्न/

अ. क्र. Sr. No.	नागरी स्वराज्य संस्थांची		दर व कर / Rates and Taxes				अनुदाने / Grants			
	जिल्हा District	संख्या No. of urban LSG Institutions	सुरुवातीची शिल्लक Opening Balance	जकात Octroi	घर व जमिनीवरील कर Taxes on Houses & Lands	इतर कर व शुल्क Other Taxes & Fees	एकूण (4+5+6) Total	शासकीय Govt.	इतर Other	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1	ठाजे	9	921857	0	356192	277600	633792	948296	106516	1054812
2	रायजड	11	326868	0	155419	40047	195466	656312	96140	752452
3	रत्नाजिरी	4	167551	0	59091	14182	73273	233806	8486	242292
4	सिंधुदुर्ज	3	63583	0	10354	1135	11489	81395	14684	96079
5	नाशिज	8	101925	0	44133	7753	51886	264460	37081	301541
6	अहमदनगर	8	69854	0	46965	31749	78714	260680	95652	356332
7	नंदुरबार	4	59221	111	54543	13574	68228	138962	2220	141182
8	धुळे	2	25534	0	18592	15235	33827	172595	21235	193830
9	जळगांव	13	162406	0	127020	47147	174167	564167	46199	610366
10	पुजे	11	458651	0	109962	49985	159947	483489	124247	607736
11	सांजली	4	195076	0	28929	10119	39048	392626	39111	431737
12	सातारा	8	240266	8726	101107	41781	151614	277853	73595	351448
13	सोलापूर	9	322683	0	71010	46025	117035	326893	75184	402077
14	जोल्हापूर	9	194024	7123	119238	24898	151259	657769	78320	736089
15	औरंगाबाद	6	208608	0	16137	3864	20001	180152	75853	256005
16	परभजी	8	129433	0	40410	16639	57049	365799	167940	533739
17	हिंगोली	3	159285	0	16756	504	17260	100097	27646	127743
18	जालना	4	171944	0	22305	7627	29932	309185	87023	396208
19	नांदेड	11	176008	722	18471	9768	28961	243250	79374	322624
20	लातूर	5	610933	2	36504	25680	62186	616518	18210	634728
21	उस्मानाबाद	8	161609	0	27376	4940	32316	244257	50824	295081
22	बीड	6	80476	0	35109	2708	37817	416120	114304	530424
23	नाजपूर	10	289889	0	35612	27792	63404	499286	71193	570479
24	भंडारा	3	109730	0	21056	6117	27173	254079	50486	304565
25	जोंदिया	2	71668	0	19532	1845	21377	176412	80739	257151
26	वर्धा	6	123050	0	62377	23241	85618	368379	45769	414148
27	चंद्रपूर	7	295142	0	69453	7251	76703	634429	67142	701571
28	जडचिरोली	2	112565	0	9247	3579	12826	86893	15095	101988
29	अमरावती	10	217542	115	35966	13103	49184	561024	68247	629271
30	बुलढाजा	11	228967	954	84609	29967	115530	608467	94879	703346
31	अकोला	5	54904	0	11078	4605	15683	197381	34099	231480
32	वाशिम	4	80236	0	30175	7909	38084	198278	45078	243356
33	यवतमाळ	8	432473	0	46111	4823	50934	455977	44360	500337
	नगरपरिषद	222	7023961	17753	1940839	823192	2781783	11975286	2056931	14032217
	एकूण नगरपंचायत	3	82038	0	13181	6205	19386	45488	131180	176668
	एकूण महा-नगरपालिका	22	14260981	49341440	15247080	3636121	68224641	5838653	6527790	12366443
	कटकमंडळे	7	244246	212494	310035	148085	670614	38930	68914	107844
	महाराष्ट्र	254	21611226	49571687	17511135	4613603	71696424	17898357	8784815	26683172

आधार.— अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

TABLE No. 33.11 (A)

Districtwise Income of Municipal Councils, Cantonment Boards and Municipal Corporations (2007-08)

(रुपये हजारात/Rs. in '000)

शैक्षणिक संस्थांकडील फी	इतर साधने / Other Sources			असाधारण उत्पन्न, कर्जे व वाणिज्यिक			District
	बाजार व कत्तलखाने	पालिका मालमत्तेपासून उत्पन्न	संकीर्ण	एकूण Total	संस्थेचे उत्पन्न Extra Ordinary	एकूण Grand Total	
Fees From Educational Institutions (12)	Market and Slaughter Houses (13)	Revenue derived From Property (14)	Miscellaneous (15)	(4+8+11+12+ 13+14+15) (16)	Income, Debts & Income of Commercial Enterprises (17)	(16+17) (18)	(2)
185	22194	343523	401170	766887	93384	2548875	Thane
0	7081	148268	59418	214767	152920	1315605	Raigad
0	902	47921	52842	101665	38252	455482	Ratnagiri
0	1690	22368	33025	57083	14306	178957	Sindhudurg
180	1936	40255	8230	50421	82112	485960	Nashik
0	2895	31658	77461	112014	63772	610832	Dhule
113	921	17793	5853	24567	32737	266714	Nandurbar
0	678	33743	18503	52924	27030	307611	Jalgaon
539	5891	80668	51607	138166	89681	1012380	Ahmednager
0	3535	125303	93224	222062	55614	1045359	Pune
0	2581	35824	41811	80216	16538	567539	Satara
2444	10791	71357	31373	113521	41559	658142	Sangli
11	2612	91217	36141	129970	92689	741771	Solapur
240	3619	94988	64442	163049	126375	1176772	Kolhapur
154	2056	22227	8769	33052	102575	411633	Aurangabad
19	1451	35778	9758	46987	10685	648460	Jalna
6	442	21453	0	21895	0	166898	Parbhani
2	5701	26228	1602	33531	68939	528610	Hingoli
48	1107	25638	20150	46895	21303	419783	Beed
0	4293	43012	6611	53916	104752	855582	Nanded
18	1870	37438	105935	145243	7952	480592	Osmanabad
0	2649	82702	60420	145771	49302	763314	Latur
1659	3848	63705	29783	97336	154974	886193	Buldhana
44	1495	28506	26215	56216	5001	392955	Akola
184	905	16278	114390	131573	6960	417061	Washim
42	898	18310	11579	30787	16407	546960	Amravati
101	3692	45640	78037	127368	43071	948714	Yavatmal
1	226	11842	5979	18047	591	133452	Wardha
28260	3042	39514	38182	80738	22417	781610	Nagpur
703	4683	32896	50133	87712	36285	942873	Bhandara
9	1090	11807	26766	39663	4195	291021	Godiya
32	815	17552	27519	45886	29683	357009	Chandrapur
48	4719	41686	36082	82487	5258	639016	Gadchiroli
35042	112308	1807098	1633010	3552415	1617319	21983735	Nagar Parishad
0	977	10363	2498	13838	29610	239502	Nagar Panchayat
179132	3477197	10550074	20967256	65573423	15833836	134689126	Mahanagarpalika
244	36088	702236	627	739195	610074	2066860	Cantontment Board
214418	3626570	13069771	22603391	69878871	18090839	158979223	Maharashtra State

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/

तक्ता क्रमांक/

जिल्हानिहाय नगरपरिषदा, कटकमंडळे आणि महानगरपालिका यांचे उत्पन्न/
(2007-

अ. क्र. Sr. No.	जिल्हा/नगरपरिषदा/ महानगरपालिका	सुरुवातीची शिल्लक Opening Balance	दर व कर / Rates and Taxes				अनुदाने / Grants		
			जकात Octroi	घर व जमिनीवरील कर Taxes on Lands & Houses	इतर कर व शुल्क Other Taxes and Fees	एकूण Total (4+5+6)	शासकीय Govt. Grants	इतर Other	एकूण Total
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	विरार	48,490	0	59,660	1,02,617	1,62,277	69,664	500	70,164
2	नालासोपारा	2,92,647	0	1,07,073	1,28,369	2,35,442	1,12,031	13,066	1,25,097
3	अंबर-नाथ	2,43,377	0	55,855	4,854	60,709	3,06,809	18,989	3,25,798
4	नवघर मांजिपूर	1,77,226	0	58,715	18,862	77,577	1,24,610	9,105	1,33,715
5	वसई	13,317	0	10,887	1,492	12,379	46,560	4,978	51,538
6	डहाजे	11,237	0	14,664	1,336	16,000	90,353	36,432	1,26,785
7	डुळजाव बदलापूर	60,797	0	40,028	15,528	55,556	1,34,724	11,842	1,46,566
8	पालघर	55,694	0	7,556	2,315	9,871	39,905	9,831	49,736
9	जव्हार	19,072	0	1,754	2,227	3,981	23,640	1,773	25,413
	ठाजे-एरूज	9,21,857	0	3,56,192	2,77,600	6,33,792	9,48,296	1,06,516	10,54,812
10	प-वेल	91,821	0	44,581	25,276	69,857	1,07,267	5,583	1,12,850
11	जोपोली	31,925	0	43,327	4,907	48,234	1,89,260	13,800	2,03,060
12	अलिबाज	49,407	0	12,505	1,728	14,233	43,641	3,719	47,360
13	महाड	11,488	0	7,350	26	7,376	42,021	5,265	47,286
14	पेज	7,971	0	13,806	2,298	16,104	56,930	7,446	64,376
15	रोहा	43,135	0	6,031	2,071	8,102	49,575	3,814	53,389
16	उरज	4,961	0	10,465	1	10,466	46,046	1,685	47,731
17	मुरुड जंजिरा	5,470	0	2,347	1,658	4,005	18,736	646	19,382
18	श्रीवर्ध-ना	27,123	0	2,391	1,773	4,164	29,593	7,724	37,317
19	माथेरा-ना	33,653	0	2,171	309	2,480	51,639	40,455	92,094
20	जंजंत	19,914	0	10,445	0	10,445	21,604	6,003	27,607
	रायजड-एरूज	3,26,868	0	1,55,419	40,047	1,95,466	6,56,312	96,140	7,52,452
21	रत्नाजिरी	45,848	0	31,169	12,738	43,907	1,16,823	3,382	1,20,205
22	चिपळूज	66,277	0	19,667	912	20,579	62,590	1,132	63,722
23	जेड	39,293	0	6,109	375	6,484	32,112	664	32,776
24	राजापूर	16,133	0	2,146	157	2,303	22,281	3,308	25,589
	रत्नाजिरी-एरूज	1,67,551	0	59,091	14,182	73,273	2,33,806	8,486	2,42,292
25	सावंतवाडी	38,322	0	4,396	209	4,605	34,984	7,070	42,054
26	वेंजुर्ला	6,823	0	2,202	739	2,941	20,923	1,685	22,608
27	मालवज	18,438	0	3,756	187	3,943	25,488	5,929	31,417
	सिंधुदुर्ग-एरूज	63,583	0	10,354	1,135	11,489	81,395	14,684	96,079
28	येवला	2,976	0	11,111	538	11,649	23,549	581	24,130
29	म-माड	3,538	0	5,030	6,411	11,441	98,367	576	98,943

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

TABLE No. 33.11 (B)

Districtwise Income of Municipal Councils, Cantonment Boards and Municipal Corporations

-08)

(रुपये हजारात/Rs. in '000)

इतर साधने / Other Sources					असाधारण उत्पन्न कर्जे व वाणिज्यिक संस्थेचे उत्पन्न		एकूण	District Municipal Councils & Corporations (2)
शैक्षणिक संस्थांकडील फी	बाजार व कत्तलखाने	पालिका मालमत्तेपासून उत्पन्न	संकीर्ण Miscellaneous	एकूण Total (11+12+13+14)	Extra Ordinary Income, Debts & Income from Commercial Enterprises (16)	एकूण Grand Total (17)		
Fees From Educational Institutions (11)	Market and Slaughter Houses (12)	Revenue derived From Property (13)	(14)	(15)	(16)	(17)		
182	7,976	1,29,582	60,578	1,98,136	29,588	4,60,165	Virar	
0	3,486	16,823	1,17,879	1,38,188	35,699	5,34,426	Nalasopara	
3	6,090	50,519	1,02,606	1,59,215	11,145	5,56,867	Ambarnath	
0	2,156	96,317	67,496	1,65,969	0	3,77,261	Navghar-manik	
0	1,218	16,035	9,389	26,642	6,605	97,164	Wasai	
0	0	3,534	3,249	6,783	76	1,49,644	Dahane	
0	400	20,032	34,463	54,895	8,313	2,65,330	Kulgaon-badlapur	
0	770	9,633	4,927	15,330	0	74,937	Palghar	
0	98	1,048	583	1,729	1,958	33,081	Jawhar	
185	22,194	3,43,523	4,01,170	7,66,887	93,384	25,48,875	Thane- Total	
0	4,158	59,653	19,064	82,875	43,807	3,09,389	Panvel	
0	3	13,950	2,195	16,148	76,469	3,43,911	Khopoli	
0	239	7,724	6,845	14,808	3,232	79,633	Alibagh	
0	228	23,131	6,204	29,563	6,076	90,301	Mahad	
0	1,135	15,593	0	16,728	9,362	1,06,570	Pen	
0	495	6,057	262	6,814	4,012	72,317	Roha	
0	672	6,306	4,916	11,894	3,552	73,643	Uran	
0	72	578	2,034	2,684	1,318	27,389	Murud-Janjira	
0	73	3,360	390	3,823	2,111	47,415	Shrivardhan	
0	4	2,201	9,789	11,994	99	1,06,667	Matheran	
0	2	9,715	7,719	17,436	2,882	58,370	Karjat	
0	7,081	1,48,268	59,418	2,14,767	1,52,920	13,15,605	Raigad- Total	
0	367	31,589	14,458	46,414	10,549	2,21,075	Ratnagiri	
0	31	8,945	31,611	40,587	20,040	1,44,928	Chiplun	
0	5	4,645	1,796	6,446	5,916	51,622	Khed	
0	499	2,742	4,977	8,218	1,747	37,857	Rajapur	
0	902	47,921	52,842	1,01,665	38,252	4,55,482	Ratnagiri- Total	
0	797	15,339	28,789	44,925	5,848	97,432	Sawantwadi	
0	489	3,916	998	5,403	1,901	32,853	Vengurla	
0	404	3,113	3,238	6,755	6,557	48,672	Malwan	
0	1,690	22,368	33,025	57,083	14,306	1,78,957	Sindhudurg- Total	
0	966	1,870	6,778	9,614	4,159	49,552	Yewala	
172	205	12,096	1,452	13,753	23,923	1,48,060	Manmad	

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
30	ईजतपुरी	23,625	0	3,468	241	3,709	37,526	4,911	42,437
31	-गांदजांव	12,467	0	2,224	99	2,323	17,533	5,300	22,833
32	सिन्नर	23,678	0	5,666	326	5,992	24,633	10,473	35,106
33	त्र्यंबजे श्वर	17,327	0	3,102	0	3,102	8,029	241	8,270
34	भजूर	12,401	0	1,051	112	1,163	21,765	2,409	24,174
35	सटाजा	5,913	0	12,481	26	12,507	33,058	12,590	45,648
	-गाशिज-एजू ज	1,01,925	0	44,133	7,753	51,886	2,64,460	37,081	3,01,541
36	शिरपूर वरवाडे	19,286	0	11,835	14,501	26,336	1,09,931	20,944	130,875
37	दोंडाईचा वरवाडे	6,248	0	6,757	734	7,491	62,664	291	62,955
	धुळे-एजू ज	25,534	0	18,592	15,235	33,827	1,72,595	21,235	1,93,830
38	-दुरबार	31,823	0	34,141	7,078	41,219	74,389	49	74,438
39	शहादा	9,456	0	8,284	6,082	14,366	31,496	98	31,594
40	तळोदा	11,909	0	3,687	134	3,821	13,037	1,187	14,224
41	-वापूर	6,033	111	8,431	280	8,822	20,040	886	20,926
	-दूरबार-एजू ज	59,221	111	54,543	13,574	68,228	1,38,962	2,220	1,41,182
42	भुसावळ	22,910	0	39,787	15,227	55,014	1,49,597	33,405	1,83,002
43	अमळ-नेर	8,247	0	18,990	7,026	26,016	99,193	88	99,281
44	चोपडा	41,546	0	9,401	3,461	12,862	32,728	91	32,819
45	चाळीसजांव	18,380	0	20,303	19,091	39,394	67,845	843	68,688
46	पाचेरा	3,515	0	9,004	713	9,717	33,871	8	33,879
47	फैजपूर	23,919	0	3,385	194	3,579	22,897	2,016	24,913
48	यावल	993	0	3,050	202	3,252	19,121	3,281	22,402
49	रावेर	3,302	0	3,767	165	3,932	18,066	55	18,121
50	सावदा	1,091	0	3,227	264	3,491	23,373	5,467	28,840
51	पारोळा	8,922	0	2,500	153	2,653	19,944	0	19,944
52	धरजांव	1,807	0	3,483	175	3,658	15,641	424	16,065
53	एरंडोल	2,343	0	5,428	201	5,629	25,903	190	26,093
54	जाम-नेर	25,431	0	4,695	275	4,970	35,988	331	36,319
	जळजाव-एजू ज	1,62,406	0	1,27,020	47,147	1,74,167	5,64,167	46,199	6,10,366
55	श्रीरामपुर	2,891	0	15,310	13,736	29,046	80,588	47,253	1,27,841
56	संजम-नेर	10,596	0	2,070	986	3,056	8,091	2,838	10,929
57	जोपरजांव	9,297	0	11,561	3,791	15,352	39,975	17,313	57,288
58	राहुरी	12,689	0	6,223	6,830	13,053	31,872	8,371	40,243
59	राहाता	13,893	0	1,288	1,508	2,796	28,011	2,470	30,481
60	श्रीजोंदा	3,240	0	5,271	1,866	7,137	11,518	5,904	17,422
61	देवळाली प्रवरा	2,897	0	2,580	733	3,313	33,109	11,073	44,182
62	पाथर्डी	14,351	0	2,662	2,299	4,961	27,516	430	27,946
	अहमद-नजर-एजू ज	69,854	0	46,965	31,749	78,714	2,60,680	95,652	3,56,332
63	बारामती	1,95,616	0	19,897	12,181	32,078	1,69,571	29,560	1,99,131
64	लोजावळा	71,257	0	31,180	3,009	34,189	49,076	5,424	54,500
65	तळे जाव दाभाडे	32,804	0	21,045	10,024	31,069	44,128	2,332	46,460
66	दौड	62,453	0	5,346	30	5,376	30,461	2,194	32,655
67	इंदापूर	21,226	0	3,845	3,181	7,026	14,797	42,294	57,091

TABLE No. 33.11 (B) -Contd.

(रुपये हजारात/Rs. in '000)

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
8	203	6,697	0	6,900	18,584	71,630	Egatpuri
0	6	3,995	0	4,001	1,865	31,022	Nandgaon
0	0	9,620	0	9,620	5,508	56,226	Sinner
0	3	2,621	0	2,624	3,564	17,560	Trimbekeshwar
0	553	1,431	0	1,984	2,394	29,715	Bagur
0	0	1,925	0	1,925	22,115	82,195	Satana
180	1,936	40,255	8,230	50,421	82,112	4,85,960	Nashik-Total
0	27	24,061	7,607	31,695	9,947	1,98,853	Shirpur-varwade
0	651	9,682	10,896	21,229	17,083	1,08,758	Dondaicha varwade
0	678	33,743	18,503	52,924	27,030	3,07,611	Dhule-Total
0	383	8,858	0	9,241	26,606	1,51,504	Nandurbar
2	72	6,068	5,853	11,993	4,149	62,102	Shahada
0	234	2,223	0	2,457	616	21,118	Taloda
111	232	644	0	876	1,366	31,990	Nawapur
113	921	17,793	5,853	24,567	32,737	2,66,714	Nandurbar-Total
280	102	26,511	33,185	59,798	24,401	3,22,215	Bhusawal
0	790	2,867	3,919	7,576	16,955	1,49,828	Amalner
1	1,161	14,386	3,722	19,269	9,605	74,555	Chopada
0	968	6,394	5,200	12,562	7,707	1,28,351	Chalisgaon
0	359	10,292	5,581	16,232	4,130	63,958	Pachora
21	369	4,325	0	4,694	4,202	37,388	Faisapur
223	547	113	0	660	887	27,201	Yawal
0	573	1,376	0	1,949	4,887	28,889	Rawer
14	370	1,111	0	1,481	5,891	39,703	Sawda
0	8	3,689	0	3,697	0	26,294	Parola
0	509	739	0	1,248	1,742	22,713	Dharangaon
0	18	4,053	0	4,071	4,130	39,923	Airndol
0	117	4,812	0	4,929	5,144	51,362	Jamner
539	5,891	80,668	51,607	1,38,166	89,681	10,12,380	Jalgaon-Total
0	1,706	4,536	29,692	35,934	30,618	2,23,439	Shrirampur
0	93	433	1,910	2,436	9,015	25,436	Sangamner
0	22	13,247	21,218	34,487	15,233	1,22,360	Kopargaon
0	305	6,499	7,013	13,817	3,315	70,428	Rahuri
0	535	1,011	5,692	7,238	2,326	42,841	Rahata
0	11	1,763	2,808	4,582	1,584	30,725	Shrigonda
0	12	2,610	6,765	9,387	1,057	57,939	Devlali-prawara
0	211	1,559	2,363	4,133	624	37,664	Pathardi
0	2,895	31,658	77,461	1,12,014	63,772	6,10,832	Ahemadnagar-Total
0	64	29,791	17,995	47,850	2,009	2,81,068	Baramati
0	1,115	39,599	14,778	55,492	13,482	1,57,663	Lonawala
0	61	12,435	499	12,995	14,354	1,04,878	Talegaon-dabhade
0	912	10,158	3,803	14,873	4,585	57,489	Dound
0	390	6,483	11,942	18,815	1,913	84,845	Indapur

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
68	शिरूर	29,320	0	5,851	2,566	8,417	40826	2063	42889
69	जेजुरी	300	0	3,316	1,840	5,156	20126	6818	26944
70	भोर	19,014	0	3,765	2,700	6,465	31247	43	31290
71	सासवड	3,094	0	5,646	6,534	12,180	38932	22801	61733
72	आळंदी	6,536	0	4,774	4,432	9,206	21839	5981	27820
73	जुन्नर	17,031	0	5,297	3,488	8,785	22486	4737	27223
	पुजे-एजू ज	4,58,651	0	1,09,962	49,985	1,59,947	483489	124247	607736
74	सातारा	56,706	0	58,505	290	58,795	124507	0	124507
75	उराद	0	0	0	0	0	0	0	0
76	फलटज	30,818	0	21,577	7,779	29,356	63472	7149	70621
77	रहिमतपूर	15,417	85	17	2,041	2,143	7523	11986	19509
78	म्हसवड	6,987	0	1,918	86	2,004	17692	560	18252
79	वाई	36,509	2,932	6,630	9,532	19,094	24798	13318	38116
80	पाचजी	31,601	5,709	7,366	1,206	14,281	16710	29255	45965
81	महाबळेश्वर	62,228	0	5,094	20,847	25,941	23151	11327	34478
	सातारा-एजू ज	2,40,266	8,726	1,01,107	41,781	1,51,614	277853	73595	351448
82	इस्लामपूर	63,493	0	10,300	2,680	12,980	113132	22100	135232
83	विटा	37,964	0	11,127	1,146	12,273	52825	6260	59085
84	आष्टा	34,562	0	2,944	1,919	4,863	136468	10315	146783
85	तासजाव	59,057	0	4,558	4,374	8,932	90201	436	90637
	सांजली-एजू ज	1,95,076	0	28,929	10,119	39,048	392626	39111	431737
86	बार्शी	84,438	0	22,419	4,656	27,075	81495	11700	93195
87	पंढरपूर	51,849	0	20,418	23,636	44,054	70881	29201	100082
88	उरमाळा	22,257	0	4,926	1,903	6,829	15905	6867	22772
89	सांजोला	21,319	0	11,170	3,438	14,608	18437	1681	20118
90	अक्कलकोट	52,889	0	3,809	698	4,507	38845	7980	46825
91	मंजळवेढा	45,926	0	3,374	1,117	4,491	50717	5221	55938
92	मेदर्जी	12,375	0	1,079	886	1,965	8404	5556	13960
93	दुध-नी	18,275	0	730	487	1,217	21148	128	21276
94	जुर्हुवाडी	13,355	0	3,085	9,204	12,289	21061	6850	27911
	सोलापूर-एजू ज	3,22,683	0	71,010	46,025	1,17,035	326893	75184	402077
95	इचलज रंजी	1,12,672	7,123	88,872	4,315	1,00,310	458164	14725	472889
96	जयसिंजपूर	20,269	0	9,422	6,325	15,747	27390	11048	38438
97	मलजापूर	1,507	0	1,050	447	1,497	3320	977	4297
98	मुरजुड	2,977	0	1,369	83	1,452	13249	1675	14924
99	वडजाव	9,400	0	2,884	1,120	4,004	27365	1239	28604
100	जढहिंजलज	10,550	0	8,709	5,348	14,057	57524	11339	68863
101	जु रुंदवाड	10,529	0	2,356	53	2,409	20601	12013	32614
102	जाजल	10,220	0	3,752	4,835	8,587	38149	17504	55653
103	प-हाळा	15,900	0	824	2,372	3,196	12007	7800	19807
	जेल्हापूर-एजू ज	1,94,024	7,123	1,19,238	24,898	1,51,259	657769	78320	736089
104	सिल्लोड	60,775	0	7,153	0	7,153	33924	13490	47414
105	पैठज	49,105	0	0	3,557	3,557	31179	12237	43416
106	वैजापूर	44,220	0	235	12	247	55123	13611	68734
107	जंजापूर,	28,011	0	1,475	199	1,674	24886	5940	30826
108	जुल्ताबाद	7,750	0	772	76	848	14013	14299	28312
109	जन्नड	18,747	0	6,502	20	6,522	21027	16276	37303
	औरंजाबाद-एजू ज	2,08,608	0	16,137	3,864	20,001	180152	75853	256005

TABLE No. 33.11 (B) -Contd.

(रुपये हजारत/Rs. in '000)

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
0	2	10118	22600	32720	0	84026	Shirur
0	7	3082	3644	6733	1119	39952	Jejuri
0	268	461	2800	3529	2992	44276	Bhor
0	22	6017	7286	13325	13446	100684	Saswad
0	289	4931	1798	7018	0	44044	Aalandi
0	405	2228	6079	8712	1714	46434	Junner
0	3535	125303	93224	222062	55614	1045359	Pune- Total
2444	9703	27547	0	37250	12000	232552	Satara
0	0	0	0	0	0	0	Karad
0	225	14650	1526	16401	4329	120707	Phaltan
0	0	1650	663	2313	1990	25955	Rahimatpur
0	270	3440	2041	5751	1852	27859	Mhaswad
0	0	7608	8399	16007	423	73640	wai
0	203	3220	3832	7255	10252	77753	pachgani
0	390	13242	14912	28544	10713	99676	Mahabaleshwar
2444	10791	71357	31373	113521	41559	658142	Satara- Total
0	1079	18053	10145	29277	5355	182844	Islampur
0	792	14579	16718	32089	3081	106528	Vita
0	144	1492	11510	13146	3430	168222	Aashta
0	566	1700	3438	5704	4672	109945	Tasgaon
0	2581	35824	41811	80216	16538	567539	Sangli- Total
0	392	37967	5096	43455	12759	176484	Barshi
0	768	15606	6313	22687	48587	215410	Pandharpur
0	160	13724	2844	16728	2212	48541	Karmala
0	376	3625	9760	13761	3148	51635	Sangola
0	116	8686	9412	18214	6353	75899	Akkalkot
0	246	8220	0	8466	13375	82270	Mangalwedha
0	56	236	686	978	1802	18705	Medargi
0	10	1901	100	2011	2907	27411	Dhudhani
11	488	1252	1930	3670	1546	45416	Kurduwadi
11	2612	91217	36141	129970	92689	741771	Solapur- Total
205	48	71675	0	71723	110500	755422	Ichalkaranji
0	374	4296	9910	14580	382	69147	Jaysingpurü
25	1	2062	355	2418	0	8212	Malakapurü
0	1373	2656	0	4029	2611	23016	Murgud
0	365	2836	4850	8051	1967	42626	Wadgaon
0	1129	2284	7458	10871	4350	98141	Gadhinglaj
0	2	5747	33908	39657	0	74680	Kurundwad
0	323	2130	6869	9322	4004	77566	Kagal
10	4	1302	1092	2398	2561	27962	Panhala
240	3619	94988	64442	163049	126375	1176772	Kolhapur- Total
0	2	4883	1429	6314	934	61815	Sillod
0	294	2110	5546	7950	0	54923	Paithan
1	587	7131	1368	9086	92220	170287	Vaijapur
0	127	3249	426	3802	1114	37416	Gangapur
149	400	2408	0	2808	144	32112	Khultabad
4	646	2446	0	3092	8163	55080	Kannad
154	2056	22227	8769	33052	102575	411633	Aurangabad- Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
121	जाल-गा	1,21,030	0	18,427	2,386	20,813	1,98,432	43,898	2,42,330
122	अंबड	20,903	0	1,481	2,868	4,349	48,876	36,400	85,276
123	भोज रद-ा	20,118	0	1,052	247	1,299	31,522	4,739	36,261
124	परतूर	9,893	0	1,345	2,126	3,471	30,355	1,986	32,341
	जाल-गा-एजू ज	1,71,944	0	22,305	7,627	29,932	3,09,185	87,023	3,96,208
110	परभजी	39,292	0	23,758	11,264	35,022	1,72,215	73,614	2,45,829
111	जंजाजेड	21,164	0	3,325	0	3,325	37,402	13,920	51,322
112	सो-ापेठ	3,546	0	659	927	1,586	13,265	4,271	17,536
113	पुर्जा	9,846	0	3,407	5	3,412	44,584	366	44,950
114	मानवत	8,517	0	764	0	764	16,516	22,541	39,057
115	सेलू	10,508	0	2,415	4,041	6,456	32,796	26,806	59,602
116	जितूर	19,054	0	1,243	402	1,645	26,444	11,465	37,909
117	पाथरी	17,506	0	4,839	0	4,839	22,577	14,957	37,534
	परभजी-एजू ज	1,29,433	0	40,410	16,639	57,049	3,65,799	1,67,940	5,33,739
118	हिनोली	1,05,155	0	10,901	9	10,910	40,792	27,428	68,220
119	बसमत-ाजर	25,737	0	4,837	168	5,005	34,669	81	34,750
120	जळम-रूर	28,393	0	1,018	327	1,345	24,636	137	24,773
	हिनोली-एजू ज	1,59,285	0	16,756	504	17,260	1,00,097	27,646	1,27,743
149	बीड	11,351	0	19,741	37	19,778	2,12,024	37,260	2,49,284
150	आंबेजोर्जाई	33,732	0	5,517	896	6,413	52,724	25,257	77,981
151	परळी वैज-ाथ	2,580	0	5,425	313	5,738	68,029	31,424	99,453
152	माजलजाव	3,882	0	2,184	76	2,260	33,024	8,695	41,719
153	जेवराई	19,917	0	1,942	11	1,953	34,253	8,934	43,187
154	धारुर	9,014	0	300	1,375	1,675	16,066	2,734	18,800
	बीड-एजू ज	80,476	0	35,109	2,708	37,817	4,16,120	1,14,304	5,30,424
125	देजलूर	20,539	0	5,612	2,020	7,632	51,596	2,325	53,921
126	बिलाली	15,844	687	595	191	1,473	19,270	3,584	22,854
127	उमरी	15,976	0	743	921	1,664	7,989	134	8,123
128	मुदजेड	17,219	0	480	1,178	1,658	21,912	0	21,912
129	जं धार	19,658	0	2,295	68	2,363	27,493	4,788	32,281
130	हदजाव	15,039	35	768	1,908	2,711	28,068	1,028	29,096
131	धर्माबाद	29,858	0	851	3,022	3,873	12,052	15,165	27,217
132	जु दलवाडी	6,639	0	642	158	800	10,930	10,281	21,211
133	मुजेड	8,008	0	574	234	808	27,190	439	27,629
134	ि-वट	17,023	0	1,490	68	1,558	19,168	30,791	49,959
135	लोहा	10,205	0	4,421	0	4,421	17,582	10,839	28,421
	गांढेड-एजू ज	1,76,008	722	18,471	9,768	28,961	2,43,250	79,374	3,22,624
141	उस्मा-ाबाद	56,611	0	12,067	1,828	13,895	83,627	1,741	85,368
142	तुळजापूर	2,837	0	4,804	2,130	6,934	24,921	9,922	34,843
143	उमरजा	31,993	0	5,225	0	5,225	23,676	6,199	29,875
144	भूम	2,013	0	710	165	875	27,234	157	27,391
145	परांडा	7,251	0	1,272	258	1,530	16,951	11,864	28,815
146	मुरुम	11,201	0	530	127	657	18,062	7,831	25,893
147	नळदुर्ज	21,688	0	851	0	851	23,497	7,947	31,444
148	जळंब	28,015	0	1,917	432	2,349	26,289	5,163	31,452
	उस्मा-ाबाद-एजू ज	1,61,609	0	27,376	4,940	32,316	2,44,257	50,824	2,95,081

TABLE No. 33.11 (B)-Contd.

(रुपये हजारात/Rs. in '000)

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
0	4,897	23,266	0	28,163	66,556	3,57,862	Jalna
2	702	679	1,278	2,659	2,284	94,568	Ambad
0	78	1,608	208	1,894	0	39,454	Bhokardan
0	24	675	116	815	99	36,726	Partoor
2	5,701	26,228	1,602	33,531	68,939	5,28,610	Jalna- Total
0	85	13,810	0	13,895	3,001	2,97,747	Parbhani
5	447	4,228	493	5,168	4,056	63,871	Gangakhed
8	111	2,072	0	2,183	0	21,305	Sonpeth
6	227	1,635	455	2,317	299	50,978	Purna
0	0	4,035	8,208	12,243	488	52,552	Manwat
0	447	3,187	502	4,136	1,813	72,007	Seloo
0	74	4,000	0	4,074	295	43,923	Jintur
0	60	2,811	100	2,971	733	46,077	Pathari
19	1,451	35,778	9,758	46,987	10,685	6,48,460	Parbhani- Total
1	309	13,210	0	13,519	0	92,649	Hingoli
0	0	6,939	0	6,939	0	46,694	Basamatnagar
5	133	1,304	0	1,437	0	27,555	Kamalnoor
6	442	21,453	0	21,895	0	1,66,898	Hingoli- Total
0	1,460	31,145	3,804	36,409	2,665	3,08,136	Beed
0	48	26,562	10,319	36,929	911	1,22,234	Ambajogai
0	748	12,636	38,464	51,848	41,223	1,98,262	Parali vaijanath
0	290	2,407	0	2,697	1,685	48,361	Majalgaon
0	103	5,929	7,776	13,808	2,818	61,766	Gewarai
0	0	4,023	57	4,080	0	24,555	Dharur
0	2,649	82,702	60,420	1,45,771	49,302	7,63,314	Beed-Total
4	118	8,126	1,185	9,429	156	71,138	Deglur
0	146	1,246	1,485	2,877	1,599	28,803	Bilali
0	145	1,112	15	1,272	0	11,059	Umari
44	58	3,006	540	3,604	1,920	29,094	Mudkhed
0	26	2,732	2,696	5,454	417	40,515	Kandhar
0	159	1,421	387	1,967	0	33,774	Hadgaon
0	136	1,650	12,031	13,817	13,895	58,802	Dharmabad
0	34	806	0	840	704	23,555	Kundalwadi
0	32	1,232	495	1,759	0	30,196	Mukhed
0	200	2,970	399	3,569	948	56,034	Kinwat
0	53	1,337	917	2,307	1,664	36,813	Loha
48	1,107	25,638	20,150	46,895	21,303	4,19,783	Nanded- Total
0	810	13,654	92,896	1,07,360	3,691	2,10,314	Osmanabad
0	263	3,078	881	4,222	1,115	47,114	Tuljapur
18	154	6,057	600	6,811	0	41,911	umarga
0	415	6,136	0	6,551	0	34,817	Bhoom
0	178	1,142	4,672	5,992	875	37,212	Paranda
0	36	1,087	455	1,578	0	28,128	Murum
0	0	1,336	0	1,336	978	34,609	Naldurga
0	14	4,948	6,431	11,393	1,293	46,487	Kalamb
18	1,870	37,438	1,05,935	1,45,243	7,952	4,80,592	Osmanabad-Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
136	लातूर	5,08,164	0	19,809	17,603	37,412	4,51,961	0	4,51,961
137	उद्वीर	37,791	0	8,628	4,831	13,459	94,257	207	94,464
138	अहमदपूर	37,590	0	4,017	2,516	6,533	23,637	795	24,432
139	निलंजा	10,051	0	2,576	682	3,258	29,126	7,228	36,354
140	औसा	17,337	2	1,474	48	1,524	17,537	9,980	27,517
	लातूर-एडू ज	6,10,933	2	36,504	25,680	62,186	6,16,518	18,210	6,34,728
195	मलजापूर	36,491	0	8,731	8,349	17,080	80,465	8,873	89,338
196	शेजाव	32,291	954	9,495	3,213	13,662	57,572	11,458	69,030
197	जामजांव	13,777	0	19,777	875	20,652	1,06,793	26	1,06,819
198	बुलढाजा	8,963	0	18,695	3,488	22,183	1,31,356	25,928	1,57,284
199	चिजली	31,742	0	6,422	5,454	11,876	72,906	0	72,906
200	जळजांव जामोद	17,679	0	1,034	456	1,490	19,934	3,266	23,200
201	नांदुरा	18,806	0	5,051	254	5,305	35,216	10,544	45,760
202	मेहजर	13,825	0	8,276	4,515	12,791	37,925	23,940	61,865
203	देऊळजांव राजा	25,431	0	2,881	2,078	4,959	36,484	3,863	40,347
204	सिंदजेड राजा	11,941	0	1,191	1,272	2,463	9,323	83	9,406
205	लोजार	18,021	0	3,056	13	3,069	20,493	6,898	27,391
	बुलढाजा-एडू ज	2,28,967	954	84,609	29,967	1,15,530	6,08,467	94,879	7,03,346
206	अजोटे	3,639	0	5,395	1,280	6,675	82,011	9,873	91,884
207	तेल्हारा	23,261	0	1,203	194	1,397	25,729	5,461	31,190
208	बाळापूर	13,876	0	1,290	2,234	3,524	37,610	2,948	40,558
209	पातूर	4,960	0	1,094	124	1,218	21,994	528	22,522
210	मुर्तिजापूर	9,168	0	2,096	773	2,869	30,037	15,289	45,326
	अजोला-एडू ज	54,904	0	11,078	4,605	15,683	1,97,381	34,099	2,31,480
211	जारंजा	20,012	0	6,797	607	7,404	86,857	20,288	1,07,145
212	वाशिम	19,696	0	15,349	4,373	19,722	51,843	19,005	70,848
213	मंजरूळपीर	18,073	0	2,563	732	3,295	35,433	5,639	41,072
214	रिसोड	22,455	0	5,466	2,197	7,663	24,145	146	24,291
	वाशिम-एडू ज	80,236	0	30,175	7,909	38,084	1,98,278	45,078	2,43,356
185	अचलपूर	53,970	115	9,414	1,106	10,635	2,75,569	13,217	2,88,786
186	अंज-जांव	47,652	0	5,220	2,186	7,406	31,715	6,710	38,425
187	वरूड	23,249	0	5,346	1349	6,695	37,906	3,801	41,707
188	चिजलदरा	8,021	0	1,543	782	2,325	14,377	6,212	20,589
189	चांदुर बाजार	13,608	0	1,597	508	2,105	33,936	20,161	54,097
190	मोर्शी	8,576	0	4,221	805	5,026	44,763	7,690	52,453
191	शेंदुरज-ना	6,907	0	993	2,152	3,145	20,082	0	20,082
192	दर्यापूर	16,020	0	3,222	1,115	4,337	37,717	9,575	47,292
193	चांदुर रेल्वे	17,829	0	1,970	13	1,983	25,864	32	25,896
194	धामजांव	21,710	0	2,440	3,087	5,527	39,095	849	39,944
	अमरावती-एडू ज	2,17,542	115	35,966	13,103	49,184	5,61,024	68,247	6,29,271
215	यवतमाळ	1,58,844	0	16,527	502	17,029	1,18,270	9,788	1,28,058
216	पूसद	44,329	0	6,485	353	6,838	1,21,215	6,066	1,27,281
217	वजी	29,999	0	6,857	1,886	8,743	48,094	7,387	55,481
218	दारव्हा	29,980	0	1,316	877	2,193	32,882	4,480	37,362
219	घाटंजी	52,135	0	1,765	90	1,855	26,634	3,849	30,483

TABLE No. 33.11 (B)-Contd.

(रुपये हजारत/Rs. in '000)							
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
0	3,647	27,186	0	30,833	77,101	5,97,307	Latur
0	284	4,572	4,062	8,918	300	1,17,141	Udgir
0	13	2,045	2,312	4,370	0	35,335	Ahmedpur
	340	5,795	85	6,220	1,278	47,110	Nilanga
0	9	3,414	152	3,575	26,073	58,689	Ausa
0	4,293	43,012	6,611	53,916	104,752	8,55,582	Latur- Total
0	1,055	1,842	27,698	30,595	599	1,37,612	Malakapurū
588	459	2,982	2,107	5,548	3,790	92,030	Shegaon
30	668	9,828	4,830	15,326	637	1,43,434	Khamgaon
0	1,125	4,582	35	5,742	3,874	1,89,083	Buldhana
0	535	1,863	411	2,809	8,154	95,745	Chikhali
0	123	475	0	598	378	25,666	Jalgaon damod
0	354	3,412	926	4,692	4,892	60,649	Nandura
0	133	3,447	9,574	13,154	6,813	94,623	Mehakar
85	26	886	1,365	2,277	6,454	54,037	Devulgaonraja
0	46	1,110	301	1,457	694	14,020	Sindkhedraja
0	159	2,469	2,886	5,514	0	35,974	Lonar
703	4,683	32,896	50,133	87,712	36,285	9,42,873	Buldhana-Total
1	45	2,758	3,394	6,197	1,187	1,05,943	Aakot
2	298	5,004	16,710	22,012	1,184	55,783	Tehlahara
0	138	786	6,602	7,526	656	52,264	Balapur
1	321	254	0	575	638	24,953	Patur
5	288	3,005	60	3,353	530	52,078	Murtijapur
9	1,090	11,807	26,766	39,663	4,195	2,91,021	Akola-Total
0	0	2,070	27,353	29,423	0	1,43,972	Karanja
7	706	11,618	0	12,324	27,687	1,30,581	Washim
0		2,706	0	2,706	1,821	48,894	Mangrulpeer
25	109	1,158	166	1,433	175	33,562	Risod
32	815	17,552	27,519	45,886	29,683	3,57,009	Washim-Total
28,150	29	2,960	24,105	27,094	0	3,26,515	Achalpur
14	80	3,381	1,956	5,417	1,963	53,211	Anjangaon
16	498	10,376	967	11,841	4,766	65,009	Varud
0	38	1,947	181	2,166	0	25,080	Chikhaldara
80	819	5,760	1,909	8,488	3,080	67,770	Chandurbazar
0	293	9,215	2,823	12,331	3,497	73,307	Morshi
0	176	573	1,972	2,721	7,455	33,403	Shendurjana
0	340	1,407	3,441	5,188	247	57,064	Daryapur
0	198	2,581	811	3,590	759	32,228	ChandurRailway
0	571	1,314	17	1,902	650	48,023	Dhamangaon
28,260	3,042	39,514	38,182	80,738	22,417	7,81,610	Amravati-Total
23	2,087	8,756	9,119	19,962	0	1,65,049	Yawatmal
8	466	16,210	4,979	21,655	340	1,56,114	Pusad
0	1,042	7,197	6,446	14,685	357	79,266	Wani
0	102	322	1,234	1,658	287	41,500	Darvha
0	646	4,039	0	4,685	553	37,576	Ghatanji

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
220	दिङ्गस	18,835	0	6,165	201	6,366	58,729	304	59,033
221	उमरजेड	41,842	0	2,785	820	3,605	50,153	6,656	56,809
222	पांढरजवडा	56,509	0	4,211	94	4,305	0	5,830	5,830
	यवतमाळ-एरू ज	4,32,473	0	46,111	4,823	50,934	4,55,977	44,360	5,00,337
170	वर्धा	21,016	0	32,147	15,000	47,147	1,25,590	10,227	1,35,817
171	हिंजलघाट	41,417	0	20,785	591	21,376	1,05,290	9,015	1,14,305
172	पुलजाव	28,519	0	2,704	3,357	6,061	48,876	5,800	54,676
173	देवळी	9,945	0	1,050	1,288	2,338	19,229	11,740	30,969
174	सिंदी	11,567	0	1,339	471	1,810	22,017	8,943	30,960
175	आर्वी	10,586	0	4,352	2,534	6,886	47,377	44	47,421
	वर्धा-एरू ज	1,23,050	0	62,377	23,241	85,618	3,68,379	45,769	4,14,148
155	जामठी	33,845	0	5,056	4,752	9,808	86,026	2,061	88,087
156	उमरेड	37,739	0	5,342	7,759	13,101	94,545	1,231	95,776
157	रामटेज	35,256	0	2,661	189	2,850	27,726	10,158	37,884
158	जापा	23,458	0	997	2,525	3,522	17,547	2,717	20,264
159	जळमेश्वर	27,119	0	3,822	3,412	7,234	45,018	797	45,815
160	मोवाड	6,780	0	868	718	1,586	16,904	3,040	19,944
161	साव-नेर	37,077	0	3,496	3,565	7,061	69,136	4,035	73,171
162	जटोल	49,193	0	8,800	3,474	12,274	82,458	34,615	1,17,073
163	नरजेड	14,682	0	3,839	454	4,293	43,506	7,862	51,368
164	मोहपा	24,740	0	731	944	1,675	16,420	4,677	21,097
	नाजपूर-एरू ज	2,89,889	0	35,612	27,792	63,404	4,99,286	71,193	5,70,479
165	भंडारा	58,738	0	12,992	4,020	17,012	1,38,301	38,718	1,77,019
166	तुमसर	32,159	0	5,883	1,614	7,497	73,679	5,301	78,980
167	पव-नी	18,833	0	2,181	483	2,664	42,099	6,467	48,566
	भंडारा-एरू ज	1,09,730	0	21,056	6,117	27,173	2,54,079	50,486	3,04,565
168	जोंदिया	49,960	0	17,366	399	17,765	1,42,361	44,044	1,86,405
169	तिरोंडा	21,708	0	2,166	1,446	3,612	34,051	36,695	70,746
	जोंदिया-एरू ज	71,668	0	19,532	1,845	21,377	1,76,412	80,739	2,57,151
176	चंद्रपूर	1,59,959	0	37,869	2,183	40,051	2,57,859	36,493	2,94,352
177	बल्लारपूर	28,616	0	9,835	449	10,284	1,25,954	6,819	1,32,773
178	वरोरा	23,247	0	5,657	252	5,909	56,937	10,010	66,947
179	भद्रावती	35,459	0	4,902	0	4,902	1,07,467	544	1,08,011
180	बंम्हपूरी	23,291	0	4,563	1,914	6,477	18,966	8,447	27,413
181	राजूरा	16,144	0	4,194	1,492	5,686	45,997	4,820	50,817
182	मुल	8,426	0	2,433	961	3,394	21,249	9	21,258
	चंद्रपूर-एरू ज	2,95,142	0	69,453	7,251	76,703	6,34,429	67,142	7,01,571
183	जडचिरोली	78,757	0	6,683	1,544	8,227	52,390	6,622	59,012
184	देसाईजंज	33,808	0	2,564	2,035	4,599	34,503	8,473	42,976
	जडचिरोली-एरू ज	1,12,565	0	9,247	3,579	12,826	86,893	15,095	1,01,988
	महाराष्ट्र	70,23,961	17,753	19,40,839	8,23,192	27,81,783	1,19,75,286	20,56,931	1,40,32,217

TABLE No. 33.11 (B)-Contd.

(रुपये हजारत/Rs. in '000)

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
0	14	5,162	0	5,176	157	70,732	Digras
17	2	0	6,531	6,533	1,154	68,101	Umerkhed
0	360	0	7,773	8,133	2,410	20,678	Pandharkawada
48	4,719	41,686	36,082	82,487	5,258	6,39,016	Yawatmal-Total
0	139	3,201	4,689	8,029	9,589	2,00,582	Wardha
0	211	7,186	3,815	11,212	2,604	1,49,497	Hinganghat
0	0	2,004	897	2,901	2,947	66,585	Pulgaon
5	328	1,401	1,854	3,583	590	37,480	Devali
37	14	2,694	0	2,708	0	35,478	Sindhi
0	206	1,824	324	2,354	677	57,338	Aarvi
42	898	18,310	11,579	30,787	16,407	5,46,960	Wardha-Total
0	552	13,592	0	14,144	1,16,383	2,28,422	Kamathi
0	436	9,688	3,704	13,828	14,460	1,37,165	Umred
28	153	5,664	1,415	7,232	1,039	49,005	Ramtek
1	111	2,070	3,844	6,025	2,005	31,816	Khapa
48	274	4,749	7,413	12,436	3,530	69,015	Kalmeshwar
71	178	729	103	1,010	783	23,323	Mobaou
7	825	4,479	5,023	10,327	3,715	94,274	Sabner
1,419	849	17,063	3,140	21,052	9,733	1,60,132	Katol
22	194	4,199	3,547	7,940	1,320	64,921	Narkhed
63	276	1,472	1,594	3,342	2,006	28,120	Mohapa
1,659	3,848	63,705	29,783	97,336	1,54,974	8,86,193	Nagpur-Total
8	1,082	17,704	14,289	33,075	1,434	2,28,540	Bhandara
3	39	7,494	11,926	19,459	257	1,06,193	Tumsar
33	374	3,308	0	3,682	3310	58,222	Pawani
44	1,495	28,506	26,215	56,216	5,001	3,92,955	Bhandara-Total
183	646	14,946	1,12,982	1,28,574	6,064	3,38,808	Gondia
1	259	1,332	1,408	2,999	896	78,253	Tiroda
184	905	16,278	1,14,390	1,31,573	6,960	4,17,061	Gondia-Total
73	69	12,856	32,837	45,762	19,284	3,99,450	Chandrapur
28	993	4,060	18,352	23,405	15,909	1,82,371	Ballarpur
0	541	12,892	1,759	15,192	2,301	90,349	Varora
0	227	4,836	844	5,907	2,615	1,21,435	Bhadrawati
0	989	4,268	17,785	23,042	0	56,932	Bhrampuri
0	443	4,852	6,459	11,754	2,826	71,083	Rajura
0	430	1,876	0	2,306	136	27,094	Mool
101	3,692	45,640	78,036	1,27,368	43,071	9,48,714	Chandrapur-Total
1	20	8,895	5,979	14,894	591	82,724	Gadchiroli
0	206	2,947	0	3,153	0	50,728	Desaiganja
1	226	11,842	5,979	18,047	591	1,33,452	Gadchiroli-Total
35,042	1,12,308	18,07,098	16,33,010	35,52,415	16,17,319	2,19,83,735	Maharashtra

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
कटकमंडळ									
1	देवळाली	45,581	19,966	6641	0	26,607	21,174	39,253	60,427
2	अहमदनगर	19,011	40,734	831	0	41,565	4,714	14,850	19,564
3	पुणे	73,276	73,276	94421	43,200	2,10,897	0	396	396
4	खडकी	26,674	26,674	140617	1,969	1,69,260	734	14	748
5	देहूरोड	17,987	17,987	46691	13,700	78,378	10,007	0	10,007
6	औरंगाबाद	8,314	13,117	94	89,176	1,02,387	0	0	0
7	कामठी	53,403	20,740	20740	40	41,520	2,301	14,401	16,702
कटकमंडळ-एकूण		2,44,246	212,494	310035	1,48,085	6,70,614	38,930	68,914	1,07,844
महानगरपालिका									
1	बृहन्मुंबई(२००१-०२)	32,13,636	1,50,51,889	83,74,221	6,24,670	2,40,50,780	12,09,680	20,48,757	32,58,437
2	ठाजे	43,69,365	33,70,612	8,32,677	3,80,384	45,83,673	7,91,524	1,39,302	9,30,826
3	जल्याजडॉविवली	5,60,513	8,51,697	3,31,142	2,23,575	14,06,414	1,20,438	7,797	1,28,235
4	-वी मुंबई	12,88,020	20,95,500	12,89,198	2,52,585	36,37,283	8,16,485	11,818	8,28,303
5	उल्हास-नगर	57,616	8,35,311	1,97,026	36,745	10,69,082	69,446	38,411	1,07,857
6	मिबंडी निजामपूर	14,336	11,05,302	1,27,675	46,655	12,79,632	10,915	65,083	75,998
7	मिरा भायदर	62,737	7,01,465	6,02,130	85,074	13,88,669	28,361	5,075	33,436
8	-गशिज	5,08,542	37,02,116	2,81,719	92,404	40,76,239	1,29,161	91,841	2,21,002
9	मालेजांव	1,34,095	3,02,680	30,240	9,142	3,42,062	3,84,183	72,803	4,56,986
10	अहमद-नगर	2,78,613	4,63,655	84,212	7,737	5,55,604	88,808	1,963	90,771
11	धुळे	1,84,284	3,43,326	46,976	47,364	4,37,666	1,24,444	34,435	1,58,879
12	जळजांव	70,353	5,57,311	74,841	59,539	6,91,691	2,13,879	9,198	2,23,077
13	पिंपरी चिंचवड	9,47,175	74,00,836	4,89,316	14,482	79,04,634	15,697	73,785	89,482
14	पुजे	200	68,32,123	9,07,070	8,17,707	85,56,900	2,68,382	29,08,318	31,76,700
15	सांजली मिरज जु पवाड	88,728	3,97,410	90,542	,296	4,88,248	1,00,745	6,617	1,07,362
16	सोलापूर	2,06,474	84,033	5,13,659	68,050	6,65,742	1,34,547	1,846	1,36,393
17	जोल्हापूर	2,08,164	6,87,148	88,924	61,450	8,37,522	5,34,621	1,39,474	6,74,095
18	औरंगाबाद	2,15,039	10,83,191	1,98,110	1,51,352	14,32,653	1,05,406	77,010	1,82,416
19	-गंदेड वाघाळा	14,39,452	3,98,618	64,065	1,01,768	5,64,451	29,928	7,45,911	7,75,839
20	अमरावती	2,44,345	4,27,936	1,33,823	2,533	5,64,292	1,52,326	7,963	1,60,289
21	अजोला	0	3,08,081	74,679	56,847	4,39,607	1,84,465	35,177	2,19,642
22	-गजपूर	1,69,294	23,41,200	4,14,835	4,95,762	32,51,797	3,25,212	5,206	3,30,418
एज्ज महा-नगरपालिज		142,60,981	4,93,41,440	1,52,47,080	36,36,121	682,24,641	58,38,653	65,27,790	1,23,66,443

आधार.— अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

TABLE No. 33.11 (B) - Contd.

(रुपये हजारत/Rs. in '000)

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(2)
0	2,633	25,615	0	28,248	6,067	1,21,349	Devlali
0	559	43,021	0	43,580	6,067	1,10,776	Ahemadnagar
182	19,729	99,270	0	1,19,181	3,44,571	6,75,045	Pune
62	8,891	5,03,823	0	5,12,776	1,93,715	8,76,499	Khadaki
0	101	15,319	0	15,420	0	1,03,805	Dehuroad
0	4,175	8,518	0	12,693	662	54,875	Aurangabad
0	0	6,670	627	7,297	58,992	1,24,511	Kamathi
244	36,088	7,02,236	627	7,39,195	6,10,074	20,66,860	Total
55,829	2,66,449	2,79,130	1,61,88,602	4,73,12,863	35,86,635	5,08,99,498	Brihan Mumbai
14,574	3,116	18,13,082	72,156	18,88,354	68,87,769	1,42,90,622	Thane
632	13,962	6,32,625	2,28,687	8,75,274	6,12,776	30,22,699	Kalyan Dombivali
0	91	13,31,103	0	13,31,194	0	57,96,780	Navi-Mumbai
0	303	1,08,290	54,952	1,63,545	53,249	13,93,733	Ulhasnagar
0	6,203	3,37,737	45,008	3,88,948	2,25,445	19,70,023	Bhivandi-Nijampur
1,012	27,664	2,65,939	2,73,523	5,67,126	2,57,812	22,47,043	MeeraBhayandar
93,490	7,662	4,44,373	5,98,459	10,50,494	4,15,736	57,63,471	Nashik
2,284	2,765	58,987	21,412	83,164	1,23,905	10,06,117	Malegaon
214	899	1,93,273	22,303	2,16,689	1,07,508	9,70,572	Ahemadnagar
0	1,767	19,944	88,853	1,10,564	1,04,465	8,11,574	Dhule
0	16,224	41,281	2,07,652	2,65,157	0	11,79,925	Jalgaon
2,320	2,541	8,13,539	16,10,529	24,26,609	26,20,688	1,30,41,413	Pimparichinchawad
272	30,66,662	22,56,772	0	53,23,434	1,066	1,70,58,100	Pune
72	1,876	1,58,030	46,853	2,06,759	60,829	8,63,198	Sanglimiraj-kupwad
108	2,292	3,03,298	0	3,05,590	0	11,07,725	Solapur
428	12,318	2,42,097	8,43,456	10,97,871	3,04,760	29,14,248	Kolhapur
7	1,724	3,71,980	0	3,73,704	2,18,532	22,07,305	Aurangabad
0	1,570	84,019	33,856	1,19,445	0	14,59,735	Nandedwaghala
373	6,429	82,596	18,288	1,07,313	31,948	8,63,842	Amrawati
100	5,459	46,094	4,79,985	5,31,538	94,880	12,85,667	Akola
7,417	29,221	6,65,885	1,32,682	8,27,788	1,25,833	45,35,836	Nagpur
1,79,132	34,77,197	1,05,50,074	2,09,67,256	6,55,73,423	1,58,33,836	13,46,89,126	Total Municipalities

Source -- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/

तक्ता क्र. /

जिल्हानिहाय नगरपरिषदा, कटकमंडळे व महानगर पालिकांचे खर्च /

अ. क्र. Sr.No.	जिल्हा District	नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्था संख्या		सामान्य प्रशासन व करवसुली		सार्वजनिक दिवाबत्ती		जलनिःसारण गटारे व सफाई		इस्पितळे. दवाखाने व लस टोचणी		शिक्षण		सार्वजनिक बांधकामे	
		No. of Urban LSG Institutions		General Administrative and Tax collection charges	Public Lighting	Water Supply	Drainage conservancy and sanitation	Hospitals. Dispensary and Vaccination	Education	Building	Roads				
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)					
1	ठाजे	9	150320	0	337057	600115	35959	9459	14045	325859					
2	रायजड	11	93940	0	180848	137492	23904	155357	68276	98028					
3	रत्नाजिरी	4	52476	0	60621	37561	3820	39465	12754	39345					
4	सिंधुदुर्ज	3	19417	0	8319	15331	2915	1109	7831	7508					
5	शाशिज	8	66642	0	58865	59396	11791	8384	28081	31619					
6	अहमद-नजर	8	56074	0	37663	67828	11854	6367	0	76886					
7	तंदुरबार	4	24894	0	47596	43319	12103	1050	6238	25584					
8	धुळे	2	20174	0	21979	27420	11074	36074	2234	900					
9	जळजांव	13	141935	0	110958	185649	38954	56598	15741	50181					
10	पुजे	11	66047	0	109571	85042	17285	9840	16844	58216					
11	सांजली	4	21643	0	87191	27308	1873	3796	39215	20823					
12	सातारा	8	90352	0	94762	160742	14821	8007	76320	10119					
13	सोलापूर	9	95869	0	94191	100998	20614	11827	33303	23831					
14	जोल्हापूर	9	127837	0	120342	130196	61140	71793	37628	24298					
15	औरंगाबाद	6	32065	0	21114	40213	2417	13757	26297	65891					
16	परभजी	8	60877	0	32924	51580	1060	5270	16172	82091					
17	हिंगोली	3	19987	0	25661	18715	41	9471	19477	35013					
18	जालना	4	44042	0	43426	118524	5010	19230	16413	43121					
19	नांदेड	11	46491	0	25287	45521	1345	6434	43536	22951					
20	लातूर	5	48077	0	81617	119337	12417	7250	1988	90600					
21	उस्मानाबाद	8	34064	0	50053	43328	888	22842	26414	70751					
22	बीड	6	42061	0	66728	82291	428	3357	20041	27557					
23	बुलढाजा	11	129305	0	70093	86747	14757	97771	12642	92418					
24	अमरावती	10	69999	0	34816	69530	14925	111151	27628	72292					
25	यवतमाळ	8	65728	0	47964	84021	17394	113674	69324	21716					
26	वाशिम	4	53919	0	19531	40954	5721	43229	9675	28738					
27	अजोला	5	21744	0	14207	31360	3871	45862	1508	5286					
28	नाजपूर	10	74200	0	39845	54353	10091	121377	39828	66395					
29	भंडारा	3	23472	0	30249	34379	493	45586	11620	30278					
30	जोंदिया	2	15779	0	10116	32254	5182	28674	7330	5670					
31	वर्धा	6	57525	0	52185	74292	9716	22477	9215	60014					
32	चंद्रपूर	7	73588	0	29565	191729	29090	90376	6466	107685					
33	जडचिरोली	2	6399	0	10457	45190	4554	15580	131	4751					
	एडुज-नजरपरिषद	222	1946942	0	2075801	2942715	407507	1242494	724215	1726415					
	नजरपंचायत	3	9718	0	8264	12273	64	339	9836	4524					
	महानगरपालिका	22	6890080	2183480	12635912	10989654	5061874	5906738	9213800	8787259					
	कटक मंडळ	7	50926	0	62219	188342	142250	78046	81243	87362					
	एडुज महाराष्ट्र	254	8897666	2183480	14782196	14132984	5611695	7227617	10029094	10605560					

आधार.— अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

Table No.33.12 A

Districtwise Expenditure of Municipal Councils , Cantonment Boards & Corporations (2007-08)

(रुपये हजारात / Rs. In '000)

Public Works		सार्वजनिक		असाधारण		अखेरची		District
इतर Other	एकूण Total 10+11+12	सुरक्षितता Public Security	संकीर्ण Miscell- aneous	एकूण खर्च Total Expenditure 4+5+6+ 7+8+9+ 13+14+15	खर्च व कर्ज व वाणिज्यिक उपक्रम Extra ordinary expenditure debt & Expdr. of Commercial Enterprises (17)	शिल्लक Closing Balance	एकूण Grand Total	
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)	(2)
215549	555453	117334	385077	2185386	234445	894190	3314021	Thane
93643	259947	39704	168859	1060051	150156	336126	1546333	Raigad
5117	57216	24770	80907	356836	54680	203031	614547	Ratnagiri
10473	25812	6982	46057	125942	45008	56906	227856	Sindhudurg
34932	94632	17342	112820	429872	86095	118703	634670	Nashik
4591	81477	15051	228838	505152	96506	77794	679452	Dhule
14148	45970	19128	41885	235945	43169	56781	335895	Nandurbar
1222	4356	6834	124129	252040	13718	46151	311909	Jalgaon
15184	81106	47995	230362	893557	151673	162229	1207459	Ahmednager
79522	154582	47200	149299	638866	230544	648446	1517856	Pune
50924	110962	12572	64618	329963	15900	416752	762615	Satara
93300	179739	46234	107992	702649	225672	270989	1199310	Sangli
41151	98285	27213	126788	575785	150227	338464	1064476	Solapur
212979	274905	60533	160924	1007670	200987	282931	1491588	Kolhapur
44186	136374	8595	88530	343065	43581	233749	620395	Aurangabad
41560	139823	20170	59121	370825	22322	159668	552815	Jalna
11032	65522	3997	28373	171767	321	154101	326189	Parbhani
80184	139718	14936	21803	406689	137641	156226	700556	Hingoli
59683	126170	13125	44928	309301	9948	266590	585839	Beed
30355	122943	19944	87472	499057	246355	721103	1466515	Nanded
35964	133129	14501	49369	348174	10680	283365	642219	Osmanabad
118274	165872	14475	153664	528876	14410	300504	843790	Latur
70301	175361	20022	96989	691045	59374	422124	1172543	Buldhana
101125	201045	17952	253387	772805	42582	228506	1043893	Akola
47593	138633	25820	159726	652960	44666	442518	1140144	Washim
94347	132760	7447	7373	310934	45247	81096	437277	Amravati
32667	39461	3506	45652	205663	71507	68764	345934	Yavatmal
39396	145619	18268	164429	628182	102664	446895	1177741	Wardha
5547	47445	15203	127294	324121	26850	151758	502729	Nagpur
0	13000	33674	103545	242224	106780	139909	488913	Bhandara
42995	112224	33439	68209	430067	81949	158035	670051	Godiya
9561	123712	61753	256957	856771	24690	362506	1243967	Chandrapur
17034	21916	8934	22936	135966	7885	115729	259580	Gadchiroli
1754539	4205169	844653	3868312	17528206	2798232	8802639	29129077	total Nagarparishad
8563	22923	14645	39323	107549	16510	196835	320894	Nagar panchayat
5472056	19106145	6651549	12201147	64158714	14688582	22938678	97418992	Municipalities
76898	245503	100904	820349	1688539	448664	302385	2439588	katakmandal
7312056	23579740	7611751	16929131	83483008	17951988	32240537	129308551	Total Maharashtra

33. सार्वजनिक प्रशासन व निवडणूक सांख्यिकी/

तक्ता क्र. /

जिल्हानिहाय नगरपालिका, कटकमंडळे व महानगर पालिकांचे खर्च /

अनु क्रमांक Serial No.	जिल्हा/ नगरपरिषदा महानगरपालिका	सामान्य प्रशासन व कर वसुली		पाणी पुरवठा Water Supply	जलनिःसारण गटारे व सफाई Drainage conservancy and sanitation	इस्पितळे दवाखाने व लस टोचणी Hospitals Dispensaries and Vaccination	सार्वजनिक बांधकामे		
		General Administrative and Tax collection charges	Public Lighting				शिक्षण Education	इमारती Building	रस्ते Roads
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
1	विरार	31,452	0	1,49,116	69,190	642	2,858	0	29,786
2	-गालासोपारा	21,167	0	63,280	2,08,225	1,413	266	0	95,606
3	अंबर-गाथ	15,426	0	40,041	1,09,096	17,689	4,172	0	49,366
4	-गवघर-माजि पूर	14,624	0	62,109	1,17,318	4,345	1,327	9,752	24,152
5	वसई	5,124	0	7,243	20,660	7,021	764	972	4,752
6	डहाजे	17,026	0	4,432	8,520	25	0	0	43,275
7	डुळजाव-बदलापूर	22,617	0	5,407	57,856	4,783	0	2,613	68,887
8	पालघर	17,496	0	5,429	9,250	41	72	708	10,035
9	जव्हार	5,388	0	6,048	2,006	0	230	1,695	2,914
	ठाजे - एकूण	1,50,320	0	3,37,057	6,00,115	35,959	9,459	14,045	3,25,859
10	प-वेल	9,776	0	1,05,957	34,463	2,310	21,479	12,834	16,053
11	जोपोली	18,950	0	17,768	22,091	16,928	50,668	30,028	30,512
12	अलिबाज	6,501	0	12,635	10,277	0	9,651	6,563	4,219
13	महाड	11,042	0	5,796	7,272	724	15,026	3,523	14,536
14	पेज	10,505	0	9,998	24,653	0	13,781	3,306	12,365
15	रोहा	8,568	0	4,426	6,882	424	16,136	4,203	1,415
16	उरज	12,090	0	10,930	13,808	1,338	9,641	4,885	7,061
17	मुरुड-जंजिरा	2,852	0	3,446	2,817	11	9,626	0	0
18	श्रीवर्ध-ग	2,391	0	1,270	3,175	649	7,699	511	231
19	माथेरा-ग	6,424	0	460	6,225	1,520	1,428	2,423	10,228
20	उर्जत	4,841	0	8,162	5,829	0	222	0	1,408
	रायजड - एकूण	93,940	0	1,80,848	1,37,492	23,904	155,357	68,276	98,028
21	रत्नाजिरी	39,618	0	34,946	19,008	1,136	39,227	6,458	18,971
22	चिपळूज	5,537	0	19,779	12,521	1,207	210	1,128	7,983
23	जेड	3,880	0	3,850	3,863	1,344	0	2,480	8,525
24	राजापूर	3,441	0	2,046	2,169	133	28	2,688	3,866
	रत्नाजिरी - एकूण	52,476	0	60,621	37,561	3,820	39,465	12,754	39,345
25	सावंतवाडी	9,738	0	4,796	6,961	682	1,109	483	2,972
26	वेंजुर्ला	3,590	0	766	3,009	246	0	4,807	3,305
27	मालवज	6,089	0	2,757	5,361	1,987	0	2,541	1,231
	सिंधुदुर्ग - एकूण	19,417	0	8,319	15,331	2,915	1,109	7,831	7,508
28	येवला	3,731	0	4,823	4,114	1,794	0	1,344	452
29	म-माड	30,013	0	21,076	18,509	5,378	7,458	10,005	8,589
30	इतपूरी	7,780	0	6,069	6,932	1,537	306	8,175	8,886
31	-गांदजाव	2,975	0	3,621	5,160	520	0	433	962
32	सिन्नर	9,985	0	10,542	6,637	1,785	0	1,255	3,827

PUBLIC ADMINISTRATION AND ELECTORAL STATISTICS

Table No.33.12 B

Districtwise Expenditure of Municipal Councils, Cantonment Boards & Corporations (2007-08)

(रुपये हजारात/Rs. in Thousand)

Public Works		सार्वजनिक सुरक्षितता Public Security	संकिर्ण Miscellaneous	एकूण खर्च Total Expenditure (3+4+5+6 7+8+12+ 13+14)	असाधारण खर्च, कर्ज व वाणिज्यिक उपक्रम Extra ordinary debt and Commercial Enterprices	अखेरची शिल्लक Closing Balance	एकूण Grand Total	District/Municipal Councils and Corporation
इतर Other	एकूण Total 9+10+11							
(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
47,330	77,116	15,966	92,971	4,39,311	25,043	43,983	5,08,337	Virar
43,064	1,38,670	11,089	89,749	5,33,859	38,790	2,41,358	8,14,007	Nalasopara
53,976	1,03,342	19,616	60,607	3,69,989	1,11,825	2,99,444	7,81,258	Ambarnath
14,135	48,039	40,106	78,275	3,66,143	33,744	1,45,495	5,45,382	Navghar-manik
11,520	17,244	4,387	11,283	73,726	14,845	16,932	1,05,503	Wasai
685	43,960	4,090	10,048	88,101	1,625	34,723	1,24,449	Dahane
44,634	1,16,134	20,789	34,995	2,62,581	7,638	44,066	3,14,285	Kulgaon-badlapur
205	10,948	1,291	7,149	51,676	935	68,189	1,20,800	Palghar
4,596	9,205	668	383	23,928	3,040	23,412	50,380	Jawhar
2,15,549	5,55,453	117,334	3,85,077	21,85,386	2,34,445	8,94,190	33,14,021	Thane- Total
16,330	45,217	6,628	51,165	2,76,995	59,779	58,853	3,95,627	Panvel
4,866	65,406	16,620	50,779	2,59,210	71,022	31,804	3,62,036	Khopoli
6,945	17,727	204	16,716	73,711	968	50,642	1,25,321	Alibagh
20,282	38,341	2,085	10,462	90,748	1,349	4,427	96,524	Mahad
8,597	24,268	1,940	9,994	95,139	3,032	8,924	1,07,095	Pen
8,919	14,537	2,082	2,093	55,148	939	55,551	1,11,638	Roha
4,439	16,385	3,959	4,259	72,410	5	4,504	76,919	Uran
1,941	1,941	875	4,515	26,083	1,956	4,174	32,213	Murud-Janjira
880	1,622	1,114	8,204	26,124	2,909	37,781	66,814	Shrivardhan
446	13,097	1,258	6,581	36,993	128	62,744	99,865	Matheran
19,998	21,406	2,939	4,091	47,490	8,069	16,722	72,281	Karjat
93,643	2,59,947	39,704	1,68,859	10,60,051	1,50,156	3,36,126	15,46,333	Raigad- Total
1,906	27,335	16,642	30,600	2,08,512	14,689	40,340	2,63,541	Ratnagiri
2,432	11,543	3,347	39,175	93,319	25,653	91,101	2,10,073	Chiplun
775	11,780	3,723	6,114	34,554	6,223	49,474	90,251	Khed
4	6,558	1,058	5,018	20,451	8,115	22,116	50,682	Rajapur
5,117	57,216	24,770	80,907	3,56,836	54,680	2,03,031	6,14,547	Ratnagiri- Total
7,239	10,694	3,628	27,527	65,135	35,185	28,364	1,28,684	Sawantwadi
3,031	11,143	1,358	3,482	23,594	17	14,380	37,991	Vengurla
203	3,975	1,996	15,048	37,213	9,806	14,162	61,181	Malwan
10,473	25,812	6,982	46,057	1,25,942	45,008	56,906	2,27,856	Sindhudurg- Total
0	1,796	2,009	29,512	47,779	1,599	2,569	51,947	Yewala
9,928	28,522	4,049	15,551	1,30,556	18,780	1,858	1,51,194	Manmad
4,429	21,490	3,932	26,780	74,826	2,505	24,042	1,01,373	Egatpuri
574	1,969	587	18,672	33,504	0	20,507	54,011	Nandgaon
5,153	10,235	1,722	0	40,906	17,906	32,673	91,485	Sinner

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
33	त्रिबजे श्वर	2,037	0	5,088	2,971	97	0	5,236	0
34	भजुर	2,015	0	1,844	6,100	680	0	0	4,895
35	सटा-गा	8,106	0	5,802	8,973	0	620	1,633	4,008
	-गाशिज-एरू ज	66,642	0	58,865	59,396	11,791	8,384	28,081	31,619
36	श्रीरामपूर	10,861	0	4,090	27,996	5,549	2,465	0	76,869
37	संजम-गेर	3,371	0	1,709	2,248	514	83	0	0
38	जोपरजांव	16,155	0	8,483	13,310	3,386	2,293	0	0
39	राहुरी	3,434	0	4,425	8,666	2,405	932	0	0
40	राहाता	2,319	0	2,805	3,172	0	220	0	0
41	श्रीजोंदा	4,111	0	2,973	3,097	0	100	0	17
42	देवळाली प्रवरा	9,537	0	8,845	5,722	0	0	0	0
43	पाथर्डी	6,286	0	4,333	3,617	0	274	0	0
	अहमद-ाजर-एरू ज	56,074	0	37,663	67,828	11,854	6,367	0	76,886
44	-ंदुरबार	9,139	0	33,806	23,534	6,891	0	4,309	18,549
45	शहादा	6,257	0	7,622	8,818	3,960	868	288	602
46	तळोदा	4,326	0	1,197	2,879	1,023	182	1,641	476
47	-वापुर	5,172	0	4,971	8,088	229	0	0	5,957
	-ंदुरबार-एरू ज	24,894	0	47,596	43,319	12,103	1,050	6,238	25,584
48	शीरपूर वरवाडे	7,721	0	11,422	16,158	9,241	25,390	0	0
49	दोंडाईचा वरवाडे	12,453	0	10,557	11,262	1,833	10,684	2,234	900
	धुळे-एरू ज	20,174	0	21,979	27,420	11,074	36,074	2,234	900
50	भुसावळ	17,160	0	24,049	50,591	14,367	39,582	700	18,595
51	अमळ-गेर	27796	0	8,060	29,352	7,868	2,807	0	3,124
52	चोपडा	11,313	0	17,255	12,543	1,256	1,082	659	767
53	चाळीसजांव	33,156	0	15,935	30,018	5,243	3,100	5,812	6,007
54	पाचोरा	8,011	0	7,474	15,095	1,862	529	1,107	1,289
55	फैजपूर	3,686	0	3,530	4,696	1,361	615	517	1,456
56	यावल	3,429	0	3,820	5,088	1,230	122	160	324
57	रावेर	10,575	0	5,404	5,116	1,899	0	154	2,330
58	सावदा	3,927	0	4,022	3,909	1,776	6,994	2,056	0
59	पारोळा	10,271	0	6,957	8,782	666	0	421	469
60	धरजांव	5,576	0	5,414	7,659	861	482	0	223
61	एरंडोल	4,267	0	3,516	6,269	565	1,150	208	315
62	जाम-गेर	2,768	0	5,522	6,531	0	135	3,947	15,282
	जळजांव-एरू ज	1,41,935	0	1,10,958	1,85,649	38,954	56,598	15,741	50,181
63	बारामती	7,585	0	12,067	15,047	5,901	3,484	2,047	94
64	लोजावळा	4,171	0	22,691	14,952	6,571	2,028	3,906	14,992
65	तळेजाव दाभाडे	8,247	0	31,328	6,494	354	3,005	105	10,162
66	दौड	7,881	0	6,670	9,126	0	24	4,706	13,497
67	इंदापूर	1,826	0	5,271	6,829	0	0	0	3,194
68	शिरूर	6,217	0	6,729	6,981	1,173	656	0	0
69	जेजुरी	1,770	0	4,467	2,162	0	0	2,338	13,312
70	भोर	5,304	0	4,174	2,196	136	0	2,963	1,169
71	सासवड	8,179	0	9,098	12,657	1,764	619	0	69
72	आळंदी	2,181	0	2,866	4,968	43	24	111	670
73	जुन्नर	12,686	0	4,210	3,630	1343	0	668	1,057
	पुजे-एरू ज	66,047	0	1,09,571	85,042	17,285	9,840	16,844	58,216

TABLE No. 33.12 (B) —Contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
0	5,236	1,647	9,289	26,365	960	13,095	40,420	Trimbakeshwar
4,008	8,903	482	7,257	27,281	6,918	20,447	54,646	Bagur
10,840	16,481	2,914	5,759	48,655	37,427	3,512	89,594	Satana
34,932	94,632	17,342	1,12,820	4,29,872	86,095	1,18,703	634,670	Nashik- Total
2,928	79,797	3,436	62,918	1,97,112	27,935	1,283	226,330	Shrirampur
0	0	524	23,976	32,425	40	2,333	3479,806	Sangamner
0	0	4,694	15,407	63,728	63,118	4,811	131,657	Kopargaon
1,218	1,218	1,714	47,544	70,338	6	12,773	83,117	Rahuri
0	0	604	19,604	28,724	3,247	24,763	56,734	Rahata
445	462	1,285	17,003	29,031	153	4,781	33,965	Shrigonda
0	0	1,893	30,329	56,326	67	4,443	60,836	Devlali-prawara
0	0	901	12,057	27,468	1,940	22,607	52,015	Pathardi
4,591	81,477	15,051	2,28,838	5,05,152	96,506	77,794	6,79,452	Ahemadnagar- Total
10,320	33,178	12,283	5,594	1,24,425	39,290	19,563	1,83,278	Nandurbar
1,970	2,860	3,193	19,541	53,119	2,944	15,600	71,663	Shahada
1,858	3,975	1,084	5,371	20,037	935	13,973	34,945	Taloda
0	5,957	2,568	11,379	38,364	0	7,645	46,009	Nawapur
14,148	45,970	19,128	41,885	2,35,945	43,169	56,781	3,35,895	Nandurbar- Total
1,222	1,222	4,844	84,373	1,60,371	13,453	23,371	1,97,195	Shirpur-varwade
0	3,134	1,990	39,756	91,669	265	22,780	1,14,714	Dondaicha varwade
1,222	4,356	6,834	1,24,129	2,52,040	13,718	46,151	3,11,909	Dhule- Total
3,866	23,161	13,727	98,071	2,80,708	42,233	22,464	3,45,405	Bhusawal
0	3,124	4,126	52,488	1,35,621	18,912	3,654	1,58,187	Amalner
934	2,360	3,194	15,090	64,093	14,405	37,513	1,16,011	Chopada
5,897	17,716	7,087	2,142	1,14,397	11,003	20,488	1,45,888	Chalisgaon
171	2,567	11,925	4,106	51,569	9,492	6,404	67,465	Pachora
0	1,973	1,162	8,689	25,712	13,409	25,880	65,001	Faisapur
0	484	786	8,527	23,486	8,643	1,005	33,134	Yawal
0	2,484	872	8,136	34,486	0	2,703	37,189	Rawer
0	2,056	1,196	15,690	39,570	2,758	2,161	44,489	Sawda
1,446	2,336	1,049	94	30,155	7,048	2,055	39,258	Parola
1,094	1,317	226	1,053	22,588	5,013	1,058	28,659	Dharangaon
0	523	1,413	12,070	29,773	16,604	1,123	47,500	Airndol
1,776	21,005	1,232	4,206	41,399	2,153	35,721	79,273	Jamner
15,184	81,106	47,995	2,30,362	8,93,557	1,51,673	1,62,229	12,07,459	Jalgagon- Total
510	2,651	20,504	12,708	79,947	1,11,840	2,84,897	4,76,684	Baramati
6,163	25,061	3,773	67,014	1,46,261	4,996	73,633	2,24,890	Lonawala
16,866	27,133	8,032	3,213	87,806	9,967	40,209	1,37,982	Talegaon-dabhade
3,990	22,193	1,241	1,985	49,120	7,885	55,416	1,12,421	Dound
3,974	7,168	932	4,521	26,547	35,388	44,136	1,06,071	Indapur
16,015	16,015	2,210	9,155	49,136	394	63,816	1,13,346	Shirur
4,883	20,533	454	5,046	34,432	1,390	34,140	69,962	Jejuri
132	4,264	501	13,250	29,825	1,170	32,295	63,290	Bhor
3,093	3,162	7,651	381	43,511	56,277	3,493	1,03,281	Saswad
1,453	2,234	899	31,733	44,948	67	1,449	46,464	Aalandi
22,443	24,168	1,003	293	47,333	1,170	14,962	63,465	Junner
79,522	1,54,582	47,200	1,49,299	6,38,866	2,30,544	6,48,446	15,17,856	Pune- Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
74	इस्लामपूर	6,472	0	50,863	11,236	758	829	9,535	6,211
75	विटा	7,401	0	22,780	7,733	0	2,667	1,594	7,004
76	आष्टा	2,203	0	4,133	2,917	465	0	27,617	629
77	तासजाव	5,567	0	9,415	5,422	650	300	469	6,979
	सांजली-एरू ज	21,643	0	87,191	27,308	1,873	3,796	39,215	20,823
78	सातारा	19,673	0	22,403	32,809	2,025	0	18,518	0
79	ज-राड	12,476	0	29,732	41,487	3,111	2,907	9,537	668
80	फलटज	19,315	0	15,120	12,031	4,125	919	3,067	3,160
81	रहिमतपूर	2,362	0	3,502	947	216	0	27	0
82	म्हसवड	4,320	0	4,619	1,950	0	0	293	134
83	वाई	7,086	0	5,889	9,049	1,417	497	456	3,171
84	पाचजी	3,768	0	305	7,685	373	274	11,108	704
85	महाबळेश्वर	21,352	0	13,192	54,784	3,554	3,410	33,314	2,282
	सातारा-एरू ज	90,352	0	94,762	160,742	14,821	8,007	76,320	10,119
86	बारशी	25,875	0	34,704	29,719	5,607	6,089	5,406	856
87	पंढरपूर	31,655	0	18,555	37,101	10,164	3,611	12,746	4,591
88	ज-रमाळा	5,914	0	6,885	5,985	602	729	7,823	3,361
89	सांजोला	8,610	0	6,839	6,404	1,329	34	2,411	734
90	अक्कलजोटे	5,245	0	11,838	4,903	1,614	511	735	5,834
91	मंजळवेढा	6,652	0	4,043	4,230	581	241	1,737	263
92	मेदजी	1,256	0	801	1,872	0	1	0	3,425
93	दुध-नी	2,548	0	932	1,837	717	210	921	2,950
94	जु-डुवाडी	8,114	0	9,594	8,947	0	401	1,524	1,817
	सोलापूर-एरू ज	95,869	0	94,191	100,998	20,614	11,827	33,303	23,831
95	इचलज-रंजी	84,073	0	88,058	85,591	57,559	66,739	31,482	19,931
96	जयसिंजपूर	11,139	0	10,563	9,807	11	2,792	0	0
97	मलजापूर	4,412	0	,851	1,406	0	7	0	0
98	मुरजुड	2,790	0	2,273	3,090	191	0	1,166	635
99	वडजाव	8,682	0	2,393	5,372	2,324	182	754	1,507
100	जढर्हिंज्ज	6,706	0	6,368	11,203	906	815	1,235	1,962
101	जु-रुंदवाड	2,798	0	3,172	4,736	148	0	2,991	263
102	ज-जल	5,142	0	6,559	8,003	1	1,169	0	0
103	प-हाळा	2,095	0	105	988	0	89	0	0
	जोल्हापूर-एरू ज	1,27,837	0	120,342	130,196	61,140	71,793	37,628	24,298
104	सिल्लोड	7,401	0	0	9,210	0	0	11,347	22,234
105	पैठज	1,961	0	3,442	8,254	0	0	0	16,500
106	वैजापूर	9,239	0	7053	9,208	2,151	13,123	1,166	1,855
107	जंजापूर	6,789	0	4206	6,616	266	157	6,703	7,442
108	जुल्ताबाद	2,897	0	1,899	2,263	0	263	2,738	2,574
109	ज-न्नड	3,778	0	4,514	4,662	0	214	4,343	15,286
	औरंजाबाद-एरू ज	32,065	0	21114	40,213	2,417	13,757	26,297	65,891
110	परभजी	17,897	0	10917	3,967	0	249	0	0
111	जंजाजेड	11,137	0	4,568	8,342	498	601	3423	20,541
112	सो-पेठ	2,989	0	768	2,593	0	45	641	6,052
113	पुर्जा	5,806	0	3,466	5,879	0	1,244	35	28,294
114	मा-वत	7,145	0	1,948	7,052	267	445	306	0

TABLE No. 33.12 (B)—Contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
21,172	36,918	6,150	4,734	1,17,960	10,178	1,18,199	2,46,337	Islampur
538	9,136	4,119	43,537	97,373	477	46,642	1,44,492	Vita
15,098	43,344	1,029	6,401	60,492	489	1,41,803	2,02,784	Aashta
14,116	21,564	1,274	9,946	54,138	4,756	1,10,108	1,69,002	Tasgaon
50,924	1,10,962	12,572	64,618	3,29,963	15,900	4,16,752	7,62,615	Sangli- Total
83,279	1,01,797	22,670	3,930	2,05,307	75,787	63,005	3,44,099	Satara
2,762	12,967	6,767	19,203	1,28,650	66,087	45,107	2,39,844	Karad
203	6,430	5,260	8,622	71,822	48,149	31,554	1,51,525	Phaltan
0	27	813	4,188	12,055	15,064	14,400	41,519	Rahimatpur
0	427	473	215	12,004	6,222	16,620	34,846	Mhaswad
449	4,076	3,328	29,153	60,495	8,706	31,416	1,00,617	wai
362	12,174	2,528	35,007	62,114	1,345	45,888	1,09,347	pachgani
6,245	41,841	4,395	7,674	1,50,202	4,312	22,999	1,77,513	Mahabaleshwar
93,300	1,79,739	46,234	1,07,992	7,02,649	2,25,672	2,70,989	11,99,310	Satara- Total
0	6,262	8,078	14,343	1,30,677	42,364	87,892	2,60,933	Barshi
16,198	33,535	7,887	29,320	1,71,828	43,582	51,849	2,67,259	Pandharpur
2,112	13,296	3,320	19,228	55,959	6,110	8,729	70,798	Karmala
726	3,871	1,454	34,889	63,430	117	9,407	72,954	Sangola
0	6,569	1,050	17,693	49,423	24,652	54,713	1,28,788	Akkalkot
395	2,395	1,743	2,915	22,800	26,443	78,953	1,28,196	Mangalwedha
5,375	8,800	322	1,902	14,954	1,246	14,880	31,080	Medargi
16,000	19,871	466	3,147	29,728	80	15,878	45,686	Dhudhani
345	3,686	2,893	3,351	36,986	5,633	16,163	58,782	Kurduwadi
41,151	98,285	27,213	1,26,788	5,75,785	1,50,227	3,38,464	10,64,476	Solapur- Total
179,687	2,31,100	13,341	51,979	6,78,440	86,591	1,91,781	9,56,812	Ichalkaranji
16096	16,096	4,186	698	55,292	11,524	22,600	89,416	Jaysingpurü
437	437	225	566	7,904	0	1,840	9,744	Malakapurü
0	1,801	532	9923	20,600	227	5,166	25,993	Murgud
0	2,261	2,665	12,852	36,731	7,276	8,019	52,026	Wadgaon
11399	14,596	3,208	17,419	61,221	39,823	7,647	1,08,691	Gadhinglaj
1364	4,618	1,741	24,519	41,732	37424	6,053	85,209	Kurundwad
3305	3,305	2,399	40,081	66,659	7,664	13,463	87,786	Kagal
691	691	32,236	2,887	39,091	10,458	26,362	75,911	Panhala
212979	2,74,905	60,533	1,60,924	10,07,670	2,00,987	2,82,931	14,91,588	Kolhapur- Total
13172	46,753	1,665	5,682	70,711	300	51,579	1,22,590	Sillod
0	16,500	1,772	23,136	55,065	0	48,963	1,04,028	Paithan
18460	21,481	3,325	50,096	1,15,676	40,974	57,858	2,14,508	Vaijapur
0	14,145	408	5,899	38,486	19	26,922	65,427	Gangapur
57	5,369	96	639	13,426	2,288	24,297	40,011	Khultabad
12497	32,126	1,329	3,078	49,701	0	24,130	73,831	Kannad
44186	1,36,374	8,595	88,530	3,43,065	43,581	2,33,749	6,20,395	Aurangabad- Total
5185	5,185	14,768	13,154	66,137	5,622	40,183	1,11,942	Parbhani
2683	26,647	2,248	3,823	57,864	199	26,977	85,040	Gangakhed
6377	13,070	530	1,323	21,318	94	3,447	24,859	Sonpeth
0	28,329	251	707	45,682	0	15,148	60,830	Purna
12061	12,367	107	9,513	38,844	45	22,180	61,069	Manwat

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
115	सेलू	5,441	0	4,063	9,152	151	1,403	565	2,307
116	जितूर	5,270	0	4,304	5,938	144	823	1,572	19,279
117	पाथरी	5,192	0	2,890	8,657	0	460	9,630	5,618
	परभजी-एरू ज	60,877	0	32,924	51,580	1,060	5,270	16,172	82,091
118	हिंजोली	9,538	0	18,929	11,355	0	132	6,727	25,530
119	बसमतपूर	6,376	0	5,213	5,046	0	8,621	12,750	3,641
120	जळम-गुरी	4,073	0	1,519	2,314	41	718	0	5,842
	हिंजोली-एरू ज	19,987	0	25,661	18,715	41	9,471	19,477	35,013
121	जाल-ग	36,236	0	35,447	61,302	4,830	18,591	3,211	12,739
122	अंबड	3,166	0	3,494	45,680	0	331	8,057	24,626
123	भोजरद-ग	1,865	0	3,225	3,550	0	0	2,090	2,398
124	परतूर	2,775	0	1,260	7,992	180	308	3,055	3,358
	जाल-ग-एरू ज	44,042	0	43,426	1,18,524	5,010	19,230	16,413	43,121
125	देजलूर	11,986	0	2,925	7,420	0	2,740	15,000	0
126	बिलोली	3,181	0	1,961	2,096	186	675	4,853	1,434
127	उमरी	1,774	0	1,397	1,549	0	344	13	1,186
128	मुदजड	1,509	0	1,558	2,993	0	0	13,609	2,693
129	जंधार	3,201	0	4,412	4,721	495	1,046	0	932
130	हदजाव	4,959	0	2,035	2,575	0	169	0	8,127
131	धर्माबाद	4,466	0	1,543	4,116	548	240	0	2,416
132	जुंदलवाडी	1,369	0	625	1,292	0	0	0	156
133	मुजेड	3,199	0	3,670	4,955	0	728	0	3,155
134	गिंवट	3,490	0	2,653	6,087	96	176	286	2,852
135	लोहा	7,357	0	2,508	7,717	20	316	9,775	0
	-गांदेड-एरू ज	46,491	0	25,287	45,521	1,345	6,434	43,536	22,951
136	लातूर	27,317	0	45,245	74,418	11923	7,145	0	62,432
137	उद्गीर	9,734	0	21,802	30,338	71	0	1,808	25,375
138	अहमदपूर	4,471	0	6,994	6,087	4	0	0	0
139	गिलंजा	4,260	0	4,695	4,739	288	0	180	2,793
140	औसा	2,295	0	2,881	3,755	131	105	0	0
	लातूर-एरू ज	48,077	0	81,617	1,19,337	12,417	7,250	1,988	90,600
141	उस्मा-गाबाद	8,327	0	26,849	14,896	0	18,056	0	10,076
142	तुळजापूर	2,692	0	4,438	8,625	789	2,332	832	1,344
143	उमरजा	7,353	0	6,422	5,445	0	651	243	15,507
144	भूम	3,023	0	2,396	5,033	34	635	2,728	3,968
145	परांडा	1,473	0	1,994	1,969	0	325	4,655	16,932
146	मुरुम	1,549	0	635	1,977	0	0	17,956	0
147	-गळदुर्ज	3,339	0	2,189	2,552	0	0	0	4,266
148	जळंब	6,308	0	5,130	2,831	65	843	0	18,658
	उस्मा-गाबाद-एरू ज	34,064	0	50,053	43,328	888	22,842	26,414	70,751
149	बीड	13,127	0	18,926	33,957	0	0	225	15,695
150	आंबेजोर्जाई	5,720	0	25,254	8,417	0	829	18,712	8,517
151	परळी वैज-गाथ	8,297	0	14,123	21,947	428	1,149	1,104	3,345
152	माजलजाव	5,538	0	3,333	6,614	0	289	0	0
153	जेवराई	6,287	0	3,542	8,179	0	1,085	0	0
154	धारुर	3,092	0	1,550	3,177	0	5	0	0
	बीड-एरू ज	42,061	0	66,728	82,291	428	3,357	20,041	27,557

TABLE No. 33.12 (B)—Contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
0	2,872	650	18,073	41,805	15,797	24,913	82,515	Seloo
9,196	30,047	936	8,783	56,245	0	6,732	62,977	Jintur
6,058	21,306	680	3,745	42,930	565	20,088	63,583	Pathari
41,560	1,39,823	20,170	59,121	3,70,825	22,322	1,59,668	5,52,815	Parbhani- Total
9,591	41,848	2,146	10,017	93,965	321	1,03,519	1,97,805	Hingoli
0	16,391	1,592	18,143	61,382	0	11,049	72,431	Basamatnagar
1,441	7,283	259	213	16,420	0	39,533	55,953	Kamalnoor
11,032	65,522	3,997	28,373	1,71,767	321	1,54,101	3,26,189	Hingoli- Total
78,943	94,893	9,268	18,198	2,78,765	1,34,907	65,220	4,78,892	Jalna
0	32,683	4,053	110	89,517	1,200	24,756	1,15,473	Ambad
1,241	5,729	498	1,123	15,990	261	43,321	59,572	Bhokardan
0	6,413	1,117	2,372	22,417	1,273	22,929	46,619	Partoor
80,184	1,39,718	14,936	21,803	4,06,689	1,37,641	1,56,226	7,00,556	Jalna- Total
115	15,115	5,076	14,553	59,815	25	31,841	91,681	Deglur
641	6,928	934	1,522	17,483	1,468	25,696	44,647	Bilali
485	1,684	240	748	7,736	1,485	17,814	27,035	Umari
601	16,903	625	896	24,484	325	21,548	46,357	Mudkhed
6,863	7,795	671	8,121	30,462	0	29,711	60,173	Kandhar
0	8,127	836	579	19,280	0	29,533	48,813	Hadgaon
17,020	19,436	311	9,523	40,183	4,074	34,403	78,660	Dharmabad
4,135	4,291	1,463	92	9,132	2,246	18,816	30,194	Kundalwadi
8,785	11,940	446	0	24,938	0	13,266	38,204	Mukhed
17,778	20,916	1,808	6,374	41,600	325	31,132	73,057	Kinwat
3,260	13,035	715	2,520	34,188	0	12,830	47,018	Loha
59,683	1,26,170	13,125	44,928	3,09,301	9948	2,66,590	5,85,839	Nanded- Total
0	62,432	7,626	24,314	2,60,420	2,39,368	6,05,683	11,05,471	Latur
5,265	32,448	4,728	7,494	1,06,615	6,929	41,388	1,54,932	Udgir
0	0	5,521	12,704	35,781	0	37,144	72,925	Ahmedpur
25,090	28,063	1,282	4,036	47,363	58	9,740	57,161	Nilanga
0	0	787	38,924	48,878	0	27,148	76,026	Ausa
30,355	1,22,943	19,944	87,472	4,99,057	2,46,355	7,21,103	14,66,515	Latur- Total
13,483	23,559	8,691	4,894	1,05,272	0	1,61,653	2,66,925	Ousmanabad
1,937	4,113	1,399	14,832	39,220	4,992	5,739	49,951	Tuljapur
0	15,750	998	7,784	44,403	0	29,519	73,922	umarga
2,000	8,696	1,377	1,670	22,864	5,085	8,881	36,830	Bhoom
249	21,836	183	7,749	35,529	200	8,734	44,463	Paranda
0	17,956	23	479	22,619	49	16,661	39,329	Murum
18,017	22,283	990	2,272	33,625	0	22,672	56,297	Naldurga
278	18,936	840	9,689	44,642	354	29,506	74,502	Kalamb
35,964	1,33,129	14,501	49,369	3,48,174	10,680	2,83,365	6,42,219	Ousmanabad- Total
62,894	78,814	7,557	48,224	2,00,605	0	1,18,882	3,19,487	Beed
18,332	45,561	3,529	18,340	1,07,650	1542	46,774	1,55,966	Ambajogai
37,048	41,497	1,245	34,558	1,23,244	0	77,598	2,00,842	Parali vaijanath
0	0	55	19,532	35,361	104	16,778	52,243	Majalgaon
0	0	999	19,611	39,703	12,258	29,722	81,683	Gewarai
0	0	1,090	13,399	22,313	506	10,750	33,569	Dharur
1,18,274	1,65,872	14,475	1,53,664	5,28,876	14,410	3,00,504	8,43,790	Beed- Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
155	बुलढाजा	17,214	0	8,850	11,167	1,519	13,766	1,269	30,561
156	जामजाव	30,560	0	12,197	23,469	5,497	30,527	48	3,038
157	मलजापूर	20,411	0	13,981	8,833	33	1,051	7,070	897
158	शेजाव	11,350	0	4,693	6,881	2,452	12,648	1,010	184
159	घिजली	14,403	0	9,606	8,911	1,003	9,855	3,019	14,239
160	जळजाव जामोद	3,926	0	614	2,180	186	8,124	0	1,368
161	मेहेजर	13,642	0	6,362	8,631	2,317	13,099	0	29,062
162	-ांदुरा	6,792	0	6,073	7,320	1,130	584	226	7,410
163	देऊळजाव राजा	5,009	0	3,905	3,485	427	8,117	0	1,218
164	लोजार	3,636	0	1,891	4,934	193	0	0	2,962
165	सिंदजेड राजा	2,362	0	1,921	936	0	0	0	1,479
	बुलढाजा-एरू ज	1,29,305	0	70,093	86,747	14,757	97,771	12,642	92,418
166	अचलपूर	18,409	0	10,403	19,088	9,546	46,529	7,522	13,185
167	अंज-ाजाव सुर्जी	6,817	0	960	8,351	859	1,143	7	172
168	वरुड	6,586	0	7,297	12,596	476	11,305	3,927	9,578
169	मोर्शी	6,824	0	6,478	5,266	684	9,369	684	12,762
170	दर्यापूर	7,936	0	289	9,234	458	13,470	320	13,480
171	चांदूररेल्वे	3,774	0	2,229	699	128	5,412	164	6,267
172	चांदूर बाजार	5,500	0	2,650	5,265	1,606	5,666	6,580	8,596
173	धामजाव	8,461	0	2,849	6,765	998	10,159	0	0
174	शेंदूरज-II	3,140	0	1,294	2,224	170	8,098	4,168	3,815
175	घिजलदरा	2,552	0	367	42	0	0	4,256	4,437
	अमरावती-एरू ज	69,999	0	34,816	69,530	14,925	1,11,151	27,628	72,292
176	यवतमाळ	28,896	0	8,902	20,247	7,577	8,129	4,554	7,451
177	पुसद	8,461	0	8,176	16,207	1,122	38,034	41,498	0
178	वजी	2,769	0	8,392	13,206	128	1,362	970	83
179	दारव्हा	4,287	0	2,179	1,620	960	10,905	550	0
180	घाटंजी	2,338	0	2,636	4,044	97	9,033	933	5,151
181	दिजस	4,295	0	6,220	9,823	3,062	19,770	648	4,031
182	उमरजेड	6,053	0	6,250	10,548	1,310	16,976	18,720	5,000
183	पांढरजे वडा	8,629	0	5,209	8,326	3,138	9,465	1,451	0
	यवतमाळ-एरू ज	65,728	0	47,964	84,021	17,394	1,13,674	69,324	21,716
184	जारांजा	16,637	0	1,394	17,858	2,359	18,141	2,649	4,647
185	वाशिम	17,570	0	9,976	13,362	2,673	12,607	2,548	7,424
186	मंजळूर पीर	12,982	0	3,232	4,885	558	12,481	0	11,109
187	रिसोड	6,730	0	4,929	4,849	131	0	4,478	5,558
	वाशिम-एरू ज	53,919	0	19,531	40,954	5,721	43,229	9,675	28,738
188	अजेट	8,199	0	820	15,764	1,079	19,375	565	99
189	तेल्हारा	3,958	0	3,736	3,145	758	4,719	708	4,333
190	बाळापूर	2,363	0	3,572	3,982	0	13,435	235	854
191	पातूर	4,222	0	275	2,035	0	6,907	0	0
192	मूर्तिजापूर	3,002	0	5,804	6,434	2,034	1,426	0	0
	अजोला-एरू ज	21,744	0	14,207	31,360	3,871	45,862	1,508	5,286

TABLE No. 33.12 (B)—Contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
9,890	41,720	2,183	170	96,589	0	1,01,457	1,98,046	Buldhana
625	3,711	4,832	7,388	1,18,181	278	38,782	1,57,241	Khamgaon
22,764	30,731	2,407	45,516	1,22,963	1,779	49,361	1,74,103	Malakapur
2,128	3,322	1,509	3,267	46,122	21,790	56,997	1,24,909	Shegaon
13,067	30,325	1,753	6,333	82,189	670	44,628	1,27,487	Chikhali
1,403	2,771	531	1,285	19,617	168	23,560	43,345	Jalgaon damod
0	29,062	2,458	16,875	92,446	6,793	9,209	1,08,448	Mehakar
16,475	24,111	2,204	6,930	55,144	26	24,285	79,455	Nandura
0	1,218	784	3,096	26,041	27,870	25,642	79,553	Devulgaonraja
410	3,372	1,327	4,990	20,343	0	33,652	53,995	Lonar
3,539	5,018	34	1,139	11,410	0	14,551	25,961	Sindkhedraja
70,301	1,75,361	20,022	96,989	6,91,045	59,374	4,22,124	11,72,543	Buldhana- Total
45,672	66,379	6,471	1,98,308	3,75,133	721	49,262	4,25,116	Achalpur
1,243	1,422	1,987	14,030	35,569	27,886	37,422	1,00,877	Anjangaon
0	13,505	1,521	13,666	66,952	105	21,217	88,274	Varud
2,448	15,894	1,729	3,823	50,067	4,307	27,509	81,883	Morshi
2,720	16,520	620	821	49,348	5,090	18,646	73,084	Daryapur
10,300	16,731	807	3,177	32,957	427	16,673	50,057	ChandurRailway
11,766	26,942	1,702	10,343	59,674	0	21,784	81,458	Chandurbazar
16,315	16,315	543	6,461	52,551	480	16,702	69,733	Dhamangaon
3,163	11,146	578	1,574	28,,224	3,415	8,671	40,310	Shendurjana
7,498	16,191	1,994	1,184	22,330	151	10,620	33,101	Chikhaldara
1,01,125	2,01,045	17,952	2,53,387	7,72,805	42,582	2,28,506	10,43,893	Amrawati- Total
38,622	50,627	9,288	31,889	1,65,555	4,743	1,64,905	3,35,203	Yawatmal
0	41,498	2,680	47,013	1,63,191	756	36,504	2,00,451	Pusad
16	1,069	2,180	29,220	58,326	3,420	47,519	1,09,265	Wani
0	550	908	25,172	46,581	246	24,653	71,480	Darvha
0	6,084	4,065	1,525	29,822	106	59,783	89,711	Ghatanji
6,869	11,548	2,113	7,787	64,618	1,473	23,476	89,567	Digras
1,599	25,319	1,943	16,899	85,298	2,890	27,645	1,15,833	Umerkhed
487	1,938	2,643	221	39,569	31,032	58,033	1,28,634	Pandharkawada
47,593	1,38,633	25,820	1,59,726	6,52,960	44,666	4,42,518	11,40,144	Yawatmal- Total
50,266	57,562	1,875	471	1,16,297	21,635	26,052	1,63,984	Karanja
41,904	51,876	3,900	2,920	1,14,884	23,612	11,788	1,50,284	Washim
0	11,109	650	0	45,897	0	21,070	66,967	Mangrulpeer
2,177	12,213	1,022	3,982	33,856	0	22,186	56,042	Risod
94,347	1,32,760	7,447	7,373	3,10,934	45,247	81,096	4,37,277	Washim- Total
2,099	2,763	1,759	24,446	74,205	31,597	3,781	1,09,583	Aakot
2,870	7,911	456	5,532	30,215	11,712	37,119	79,046	Tevhara
12,627	13,716	445	4,209	41,722	584	23,834	66,140	Balapur
13,541	13,541	450	2,048	29,478	0	436	29,914	Patur
1,530	1,530	396	9,417	30,043	27,614	3,594	61,251	Murtijapur
32,667	39,461	3,506	45,652	2,05,663	71,507	68,764	3,45,934	Akola- Total

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
193	जामठी	17,128	0	9,494	13,642	3,175	31,839	1,625	27,280
194	उमरोड	8,180	0	7,698	10,655	750	12,889	19,475	4,596
195	रामटेज	3,801	0	2,817	4,152	1,606	8,774	45	1,559
196	जापा	3,852	0	789	281	201	5,150	0	0
197	जळमेश्वर	5,652	0	3,854	4,078	457	8,706	0	0
198	मोवाड	1,700	0	644	1,258	77	4,018	9,532	7,261
199	साव-ोर	7,840	0	4,157	3,561	539	8,664	4,696	3,225
200	जटोल	14,058	0	7,909	10,472	800	22,910	2,591	6,716
201	-रजेड	8,138	0	1,689	4,440	2,249	13,354	0	8,251
202	मोहपा	3,851	0	794	1,814	237	5,073	1,864	7,507
	-ाजपूर-एजू ज	74,200	0	39,845	54,353	10,091	1,21,377	39,828	66,395
203	भंडारा	9,720	0	20,122	18,704	317	15,978	0	0
204	तुमसर	9,179	0	6,261	11,850	0	13,977	3,878	18,342
205	पव-ी	4,573	0	3,866	3,825	176	15,631	7,742	11,936
	भंडारा-एजू ज	23,472	0	30,249	34,379	493	45,586	11,620	30,278
206	जोदिया	9,001	0	10,062	29,009	4,794	24,196	7,330	2,683
207	तिरोडा	6,778	0	54	3,245	388	4,478	0	2,987
	जोदिया-एजू ज	15,779	0	10,116	32,254	5,182	28,674	7,330	5,670
208	वर्धा	25,031	0	27,239	31,327	504	2,954	2,822	22,242
209	आर्वी	3,793	0	1,875	9,870	2,294	1,516	2,310	11,723
210	हिंजाघाट	9,497	0	10,269	20,192	4,840	3,264	36	3,498
211	पुलजाव	10,780	0	6,045	7,541	1,295	7,578	223	6,824
212	देवळी	5,020	0	5,558	4,557	459	433	3,824	2,250
213	सिंदी	3,404	0	1,199	805	324	6,732	0	13,477
	वर्धा-एजू ज	57,525	0	52,185	74,292	9,716	22,477	9,215	60,014
214	चंद्रपूर	23,306	0	6,275	1,02,464	24,858	44,970	0	14,224
215	बल्लारपूर	23,170	0	2,284	30,304	3,279	20,793	0	58,528
216	वरोरा	3,093	0	0	16,997	543	11,428	0	0
217	भद्रावती	3,628	0	6,323	15,519	145	0	0	14,271
218	मुल	3,060	0	4,559	8,273	265	0	1,895	320
219	ब्रम्हपूरी	8,581	0	3,094	2,323	0	0	0	13,515
220	राजुरा	8,750	0	7,030	15,849	0	13,185	4,571	6,827
	चंद्रपूर-एजू ज	73,588	0	29,565	1,91,729	29,090	90,376	6,466	1,07,685
221	जडचिरोली	4,183	0	6,304	40,210	3,892	11,078	0	0
222	देसाईजंज	2,216	0	4,153	4,980	662	4,502	131	4,751
	जडचिरोली-एजू ज	6,399	0	10,457	45,190	4,554	15,580	131	4,751
	-ाजरपरिषद-एजू ज	19,46,942	0	20,75,801	29,42,715	4,07,507	12,42,494	7,24,215	17,26,415
	-ाजरपंचायत								
1	दापोली	729	0	3,316	1,734	64	0	0	3,816
2	जगवली	1,871	0	2,119	2,882	0	0	3,876	708
3	शिर्डी	7,118	0	2,829	7,657	0	339	5,960	0
	महाराष्ट्र	9,718	0	8,264	12,273	64	339	9,836	4,524

TABLE No. 33.12 (B)—Contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
16,825	45,730	3,038	19,300	1,43,346	65,252	53,669	2,62,267	Kamathi
10,229	34,300	2,337	36,231	1,13,040	2,997	58,867	1,74,904	Umred
278	1,882	1,323	21,407	45,762	43	38,484	84,289	Ramtek
0	0	524	14,120	24,917	5,829	24,529	55,275	Khapa
0	0	1,622	24,921	49,290	3,981	42,911	96,182	Kalmeshwar
0	16,793	371	596	25,457	0	4,717	30,174	Movad
2,128	10,049	2,235	1,382	38,427	11,005	81,926	1,31,358	Savner
0	9,307	4,792	37,730	1,07,978	10,163	92,603	2,10,744	Katol
9,554	17,805	1,747	5,228	54,650	3,394	21,581	79,625	Narkhed
382	9,753	279	3,514	25,315	0	27,608	52,923	Mohapa
39,396	1,45,619	18,268	1,64,429	6,28,182	1,02,664	4,46,895	11,77,741	Nagpur- Total
0	0	6,767	1,04,013	175,621	23,701	87,964	2,87,286	Bhandara
759	22,979	2,177	22,911	89,334	2,831	46,190	1,38,355	Tumsar
4,788	24,466	6,259	370	59,166	318	17,604	77,088	Pawani
5,547	47,445	15,203	1,27,294	3,24,121	26,850	1,51,758	5,02,729	Bhandara- Total
0	10,013	32,832	76,193	1,96,100	1,06,755	86,096	3,88,951	Gondia
0	2,987	842	27,352	46,124	25	53,813	99,962	Tiroda
0	13,000	33,674	1,03,545	2,42,224	1,06,780	1,39,909	4,88,913	Gondia
1,855	26,919	10,173	48,119	1,72,266	5,097	44,235	2,21,598	Wardha
806	14,839	14,175	6,142	54,504	1,493	11,926	67,923	Aarvi
23,554	27,088	6,404	2,794	84,348	74,918	31,648	1,90,914	Hinganghat
16,165	23,212	1,228	3,650	61,329	5	33,770	95,104	Pulgaon
509	6,583	,621	6,974	30,205	425	16,800	47,430	Devali
106	13,583	,838	530	27,415	11	19,656	47,082	Sindhi
42,995	1,12,224	33,439	68,209	4,30,067	81,949	1,58,035	6,70,051	Vardha- Total
1,232	15,456	33,218	1,82,296	4,32,844	2,995	1,23,643	5,59,482	Chandrapur
0	58,528	9,777	5,189	1,53,324	21,695	35,996	2,11,015	Ballarpur
0	0	7,889	36,810	76,760	0	36,836	1,13,596	Varora
0	14,271	1,615	6,316	47,817	0	1,09,077	1,56,894	Bhadrawati
2,672	4,887	1,760	466	23,270	0	12,250	35,520	Mool
0	13,515	4,526	22,875	54,914	0	25,319	80,233	Bhrampuri
5,657	17,055	2,968	3,005	67,842	0	19,385	87,227	Rajura
9,561	1,23,712	61,753	2,56,957	8,56,771	24,690	3,62,506	12,43,967	Chandrapur- Total
0	0	6,613	3,992	76,272	7,559	77,651	1,61,482	Gadchiroli
17,034	21,916	2,321	18,944	59,694	326	38,078	98,098	Desaiganja
17,034	21,916	8,934	22,936	1,35,966	7,885	1,15,729	2,59,580	Gadchiroli- Total
17,54,539	42,05,169	8,44,653	38,68,312	1,75,28,206	27,98,232	88,02,639	2,91,29,077	Nagarparishad-Total
8,218	12,034	1,754	0	19,631	7,648	36,048	63,327	Dapoli
230	4,814	1,994	2,006	15,686	8,751	3,807	28,244	Kankawali
115	6,075	10,897	37,317	72,232	111	1,56,980	2,29,323	Shirdi
8,563	22,923	14,645	39,323	1,07,549	16,510	1,96,835	3,20,894	Maharashtra

(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)
कटकमंडळ									
1	देवळाली	6,535	0	10,555	19,805	11,543	15,222	20,760	0
2	अहमद-ाजर	3,114	0	1,278	14,701	4,636	8,464	7,163	5,277
3	पुजे	14,315	0	0	76,937	71,266	0	16,465	29,176
4	जउज्ी	5,129	0	13,245	42,272	37,505	33,010	23,777	25,265
5	देहूरोड	17,047	0	34,766	18,468	8,837	18,391	7,393	8,032
6	औरंजाबाद	2,371	0	212	11,653	3,711	0	3,892	9,662
7	जामठी	2,415	0	2,163	4,506	4,752	2,959	1,793	9,950
कटकमंडळ -एकूण		50,926	0	62,219	1,88,342	1,42,250	78,046	81,243	87,362
महानगरपालिका									
1	बृहन्मुंबई (२००१-०२)	21,83,479	21,83,480	21,83,481	21,83,482	21,83,483	21,83,484	21,83,485	21,83,486
2	ठाजे	3,50,687	0	12,09,856	6,63,605	2,41,279	2,26,586	5,31,934	5,55,018
3	ज ल्याज डोंबिवली	3,36,752	0	5,64,299	4,19,413	1,10,610	1,38,122	24,664	1,11,905
4	-ावी मुंबई	2,25,896	0	15,21,725	12,98,541	2,75,643	1,87,800	80,377	10,23,200
5	उल्हास-ाजर	65,868	0	3,94,584	2,05,768	9,897	57,125	15,808	60,838
6	भिवंडी-गिजामपूद	69,085	0	2,37,767	2,94,223	53,238	26,324	4,11,805	15,175
7	मिरा-भायंदर	1,11,998	0	4,01,711	3,47,110	56,079	39,865	41,737	1,43,921
8	-ाशिज	3,60,012	0	6,00,961	10,22,592	1,48,931	2,06,106	4,12,931	8,45,906
9	मालेजांव	1,05,963	0	1,03,927	87,580	37,580	66,074	14,294	7,384
10	अहमद-ाजर	79,687	0	1,80,685	2,52,324	31,994	10,212	23,547	30
11	धुळे	58,963	0	94,480	78,691	42,163	51,320	10,877	19,583
12	जळजांव	53,136	0	1,39,116	78,998	29,818	97,946	0	0
13	पिंपरी चिंचवड	5,30,204	0	9,68,920	9,70,616	8,36,824	4,72,284	47,83,647	0
14	पुजे	7,28,687	0	18,39,743	13,61,474	5,33,344	10,57,056	2,86,670	29,57,031
15	सांजली-मिरज-डुपवाड	68,354	0	1,49,824	1,04,823	47,612	68,510	67,944	262
16	सोलापूर	1,74,656	0	4,45,559	67,347	68,430	89,622	83,966	65,052
17	जोल्हापूर	93,064	0	1,87,754	2,05,839	78,117	2,49,657	6,827	99,153
18	औरंजाबाद	2,16,565	0	4,28,645	2,97,788	49,739	26,627	1,88,170	2,87,955
19	-ांदेड वाघाळा	1,02,766	0	1,79,624	1,11,860	36,934	14,314	5,514	37,375
20	अमरावती	1,30,439	0	17,704	1,23,137	49,107	1,04,632	2,519	35,793
21	ओला	47,709	0	76,873	92,359	19,795	1,45,939	37,084	88,866
22	-ाजपूर	7,96,110	0	7,08,674	7,22,084	1,21,257	3,87,133	0	2,49,326
महानगरपालिका-एकूण		68,90,080	21,83,480	1,26,35,912	1,09,89,654	50,61,874	59,06,738	92,13,800	87,87,259

आधार.— अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

TABLE No. 33.12 (B)—Contd.

(11)	(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(2)
Cantonment Board								
13,201	33,961	2,381	4,177	1,04,179	948	62,675	1,67,802	Nashik
1,488	13,928	2,298	53,631	1,02,050	0	21,670	1,23,720	Ahmednagar
48,914	94,555	22,017	52,757	3,31,847	3,81,836	36,747	7,50,430	Pune
6,261	55,303	9,750	6,44,054	8,40,268	0	25,658	8,65,926	Khadki
316	15,741	59,026	59,026	2,31,302	93	18,565	2,49,960	Dehuroad
4,180	17,734	3,207	0	38,888	5,765	79,403	1,24,056	Aurangabad
2,538	14,281	2,225	6,704	40,005	60,022	57,667	1,57,694	Kamthi
76,898	2,45,503	1,00,904	8,20,349	16,88,539	4,48,664	3,02,385	24,39,588	Cant. Board Total
Mahanagarpalika								
21,83,487	21,83,488	21,83,489	21,83,490	21,83,491	21,83,492	21,83,493	21,83,494	
75,025	11,61,977	2,92,671	17,48,404	58,95,065	7,27,345	1,20,35,443	1,86,57,853	Thane
3,26,811	4,63,380	1,19,732	1,99,888	23,52,196	7,50,147	4,72,926	35,75,269	Kalyan dombivali
61,075	11,64,652	2,03,535	3,09,100	51,86,892	1,12,128	17,26,480	70,25,500	Navi mumbai
1,78,572	2,55,218	57,144	1,51,531	11,97,135	1,28,365	1,25,849	14,51,349	Ulhasnagar
0	4,26,980	87,974	6,98,057	18,93,648	62,165	28,546	19,84,359	Bhiwandi
2,05,283	3,90,941	1,26,778	1,26,477	16,00,959	5,14,739	1,95,094	23,10,792	Bhyander
6,07,982	18,66,819	2,73,035	2,43,470	47,21,926	6,92,524	8,59,212	62,73,662	Nashik
14,210	35,888	21,945	1,15,114	5,74,071	1,16,378	3,79,244	10,69,693	Malegaon
2,13,944	2,37,521	36,556	3,25,629	11,54,608	4,962	0	11,59,570	Ahmednagar
200	30,660	19,880	0	3,76,157	2,86,645	1,19,844	7,82,646	Dhule
0	0	28,073	3,46,952	7,74,039	1,271	93,299	8,68,609	Jalgaon
8,08,957	55,92,604	10,27,104	0	1,03,98,556	23,55,627	12,15,224	1,39,69,407	Pimpri-chichawad
2,70,424	35,14,125	14,61,405	14,11,755	1,19,07,589	40,88,079	11,34,872	1,71,30,540	Pune
73,913	1,42,119	42,051	1,21,917	7,45,210	1,52,953	53,835	9,51,998	Sangli-miraj-kupwada
0	1,49,018	57,354	6,46,850	16,98,836	40,061	3,31,707	20,70,604	Solapur
1,31,072	2,37,052	57,166	16,30,050	27,38,699	3,42,990	2,87,203	33,68,892	Kolhapur
0	4,76,125	1,83,887	3,47,048	20,26,424	2,17,809	1,78,118	24,22,351	Aurangabad
58,047	1,00,936	26,693	4,35,749	10,08,876	12,63,227	6,27,084	28,99,187	Nanded-waghala
2,56,472	2,94,784	54,722	47,163	8,21,688	45,539	2,41,333	11,08,560	Amarawati
6,582	1,32,532	16,667	5,20,601	10,52,475	2,13,863	1,75,772	14,42,110	Akola
0	2,49,326	2,73,688	5,91,902	38,50,174	3,88,273	4,74,100	47,12,547	Nagpur
54,72,056	1,91,06,145	66,51,549	1,22,01,147	6,41,58,714	146,88,582	2,29,38,678	9,74,18,992	Total-Mahanagarpaika

Source :- Directorate of Economics & Statistics, Government of Maharashtra, Mumbai

३४. संकीर्ण

३४.१ या विभागात सावकारीचे व्यवहार, रिझर्व्ह बँकेचे व्यवहार, नोंदलेले दस्तऐवज, विवाह व सार्वजनिक निवडणुकांचे निकाल यासंबंधी आकडेवारी दिलेली आहे. आर्थिक गणनेसंबंधी आकडेवारीही यात दिलेली आहे.

३४.२ राज्यातील सावकारी कर्जाची नियमित देवाण-घेवाण ही मुंबई सावकारी नियंत्रण कायदा, १९४६ नुसार नियंत्रित करण्यात येते. या कायदानुसार सावकाराला ज्या क्षेत्रात व्यवसायासाठी अनुज्ञप्ती मिळाली असेल त्याच क्षेत्रात व अशा अनुज्ञप्तीच्या अटीनुसारच त्याला आपला व्यवसाय करणे आवश्यक असते.

३४.३ ह्या विभागात मुंबई विवाह कायदा, विशेष विवाह कायदा व इतर कायदानुसार राज्यात नोंदलेल्या विवाहांची संख्या देण्यात आली आहे. मुंबई विवाह नोंदणी कायदा, १९५४ हा राज्यातील सर्व महानगरपालिका, नगरपालिका आणि तालुक्यांची मुख्यालये यांना लागू करण्यात आला आहे.

34. MISCELLANEOUS:

34.1. In this section are given data on money-lending operations of Reserve Bank documents and marriages registered and results of general elections. Data on Economic Census are also given.

34.2 The transaction of money-lending in the State are controlled under the provisions of the Bombay Money-lenders 'Act', 1946. According to the Act, no money-lender is to carry on the business of money-lending except in the area for which he has been granted a licence and except in accordance with the terms and conditions of such licence.

34.3 In this section the number of marriages registered in Maharashtra State under Bombay Marriages Act, Special Marriages Act and other Acts is given. The Bombay Registration of Marriages Act, 1954 is applicable to all the Corporation cities, Municipal towns and headquarters of tahsils.

34. संकीर्ण/MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक/TABLE No. 34.1

रेडक्रॉस संस्थांची जिल्हानिहाय शाखा, सभासद व प्रथमोपचार स्वयंसेवक संस्था
Red Cross Branches, Their Membership And First-Aid Posts By District
(1994-95)

अनु क्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा शाखा (2)	एकूण सभासद Total Membership (3)	समुहांची संख्या No. of Groups		कनिष्ठांची संख्या No. of Juniors		युवकांची संख्या No. of Youths		District Branch (2)
			मुले Boys (4)	मुली Girls (5)	मुले Boys (6)	मुली Girls (7)	मुले Boys (8)	मुली Girls (9)	
1.	मुंबई शहर	6,892	84*	--	3,162	3,205	160	365	Mumbai City
2.	ठाणे	--	--	--	--	--	--	--	Thane
3.	नाशिक	30	1	--	15	--	--	--	Nashik
4.	जळगाव	--	--	--	--	--	--	--	Jalgaon
5.	पुणे	7,050	282*	--	2,863	3,737	189	261	Pune
6.	सातारा	--	--	--	--	--	--	--	Satara
7.	सोलापूर	--	--	--	--	--	--	--	Solapur
8.	कोल्हापूर	--	--	--	--	--	--	--	Kolhapur
9.	औरंगाबाद	--	--	--	--	--	--	--	Aurangabad
10.	लातूर	--	--	--	--	--	--	--	Latur
11.	भंडारा	992	20	--	530	190	150	122	Bhandara

टीप - * या शाखाकरिता समुहाची संख्या मुले व मुली अशी वेगवेगळी विगतवारी उपलब्ध नाही

Note :- Breakup of Boys and Girls in respect of No. of Group is not available

आधार - भारतीय रेडक्रॉस संस्था, महाराष्ट्र विभाग, मुंबई

Source — Indian Red Cross Society, Maharashtra State, Branch, Mumbai

34. संकीर्ण / MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 34.2

रेडक्रॉस संस्थांचे जिल्हावार उत्पन्न व खर्च
Income and Expenditure of Red Cross Societies by District
(1994-95)

अनुक्रमांक Sr. No.	जिल्हा शाखा	आरंभीची शिल्लक Opening balance	उत्पन्न Income	खर्च Expenditure	अखेरची शिल्लक Closing balance	Name of Red Cross District
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1.	बृहन्मुंबई	.. 5,75,379	13,05,159	15,33,560	7,83,483	Greater Mumbai
2.	ठाणे	.. 2,51,485	8,21,094	8,64,295	2,08,284	Thane
3.	नाशिक	.. 42,999	2,46,579	2,70,892	18,703	Nashik
4.	उल्हासनगर	.. 6,50,919	6,84,176	3,04,892	10,30,203	Ulhasnagar
5.	पुणे	.. 29,26,343	68,62,642	34,54,055	36,76,749	Pune
6.	सातारा	.. -	-	-	-	Satara
7.	पंढरपूर	.. 12,005	3,04,101	2,37,895	54,568	Pandharpur
8.	कोल्हापूर	.. -	-	-	-	Kolhapur
9.	औरंगाबाद	.. -	-	-	-	Aurangabad
10.	लातूर	.. -	-	-	-	Latur
11.	अकोला	.. 6,472	35,571	26,411	15,632	Akola
12.	भंडारा	.. 5,605	8,167	5,396	8,375	Bhandara

आधार - भारतीय रेडक्रॉस संस्था, महाराष्ट्र विभाग, मुंबई

Source — Indian Red Cross Society, Maharashtra State, Branch, Mumbai

34. संकीर्ण / MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 34.3

महाराष्ट्रातील विश्रामघामे, विश्रामगृहे व कक्ष संख्या
No. of Rest Houses and Dak Bungalows by District
(2003-04)

अनुक्रमांक Serial No. (1)	जिल्हा (2)	विश्रामघाम व विश्रामगृहे Rest Houses and Dak Bungalows (3)	कक्ष संख्या No. of Suites (4)	District (2)
1	मुंबई	6	69	Mumbai
2	मुंबई उप-नगर			
3	ठाणे	20	99	Thane
4	रायगड	24	97	Raigad
5	रत्नाजिरी	15	73	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	15	46	Sindhudurg
7	नाशिक	25	110	Nashik
8	धुळे	13	49	Dhule
9	नांदुरबार	14	52	Nandurbar
10	जळगाव	19	78	Jalgaon
11	अहमदनगर	31	69	Ahmednagar
12	पुणे	20	130	Pune
13	सातारा	22	89	Satara
14	सांगली	15	56	Sangli
15	सोलापूर	14	73	Solapur
16	कोल्हापूर	20	78	Kolhapur
17	औरंगाबाद	10	84	Aurangabad
18	जालना	9	26	Jalna
19	परभणी	8	29	Parbhani
20	हिंगोली	7	16	Hingoli
21	बीड	16	79	Beed
22	नांदेड	20	60	Nanded
23	उस्मानाबाद	12	83	Osmanabad
24	लातूर	11	49	Latur
25	बुलढाजा	9	60	Buldhana
26	अकोला	12	38	Akola
27	वाशिम	2	32	Washim
28	अमरावती	18	84	Amravati
29	यवतमाळ	16	54	Yavatmal
30	वर्धा	15	41	Wardha
31	नागपूर	14	119	Nagpur
32	भंडारा	8	22	Bhandara
33	गोंदिया	6	16	Gondiya
34	चंद्रपूर	20	60	Chandrapur
35	गडचिरोली	19	60	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		505	2,180	Maharashtra State

34. संकीर्ण / MISCELLEANOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.34.4

विगर शेतकी आस्थापनांची संख्या व त्यातील रोजगार

Number of Non-agricultural Establishments and Employment

पाचवी आर्थिक गणना / Fifth Economic Census, 2005

अ.क्र.	जिल्हे	सामान्यतः काम करणारे									Districts
		आस्थापना (संख्या)			कामगार (संख्या)			वेतनावरील कामगार (संख्या)			
Sr. No.		Establishment (No.)			Workers Usually employed (No.)			Hired workers (No.)			(2)
(1)	(2)	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	ग्रामीण Rural	नागरी Urban	एकूण Total	(2)
1	मुंबई	0	572198	572198	0	27490	27490	0	1670376	1670376	Mumbai
2	मुंबई उपनगर										Mumbai Suburban
2	ठाजे	65503	259501	325004	223768	883485	1107253	164429	610679	775108	Thane
3	रायजड	49733	30669	80402	132621	107514	240135	93681	73810	167491	Raigad
4	रत्नाजिरी	48402	11899	60301	122490	42924	165414	81490	30897	112387	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	35613	7216	42829	65642	18660	84302	35354	11577	46931	Sindhudurg
6	नाशिक	65403	93754	159157	142920	281332	424252	85596	178897	264493	Nashik
7	धुळे	39040	21159	60199	66048	60886	126934	32042	38115	70157	Dhule
8	नांदुरबार	17310	12687	29997	33905	27490	61395	20375	13807	34182	Nandurbar
9	जळगाव	80899	50337	131236	115159	114406	229565	48292	60669	108961	Jalgaon
10	अहमदनगर	118085	49200	167285	177418	172501	349919	93978	117945	211923	Ahmednagar
11	पुणे	120689	218932	339621	246931	756803	1003734	166811	506096	672907	Pune
12	सातारा	112306	32726	145032	156503	82757	239260	80408	47993	128401	Satara
13	सांगली	128284	39847	168131	131247	99854	231101	67866	62248	130114	Sangli
14	सोलापूर	102400	54742	157142	154059	189725	343784	92187	131398	223585	Solapur
15	कोल्हापूर	291849	78346	370195	207588	191497	399085	115066	108352	223418	Kolhapur
16	औरंगाबाद	48582	67471	116053	102513	156275	258788	57503	86183	143686	Aurangabad
17	जालना	44350	15833	60183	99342	63055	162397	48416	44151	92567	Jalna
18	परभणी	24822	20923	45745	39795	57290	97085	17773	31914	49687	Parbhani
19	हिंगोली	16360	5505	21865	25090	15418	40508	11844	11322	23166	Hingoli
20	बीड	81904	17661	99565	99462	53163	152625	52519	34389	86908	Beed
21	नांदेड	49042	33136	82178	76706	89389	166095	36791	54188	90979	Nanded
22	उस्मानाबाद	52291	14901	67192	89444	41681	131125	47780	26837	74617	Osmanabad
23	लातूर	47634	24362	71996	86052	72782	158834	41321	48898	90219	Latur
24	बुलढाजा	46937	24777	71714	78214	65741	143955	36913	39965	76878	Buldhana
25	अकोला	32964	40017	72981	56775	97030	153805	27995	56168	84163	Akola
26	वाशिम	22489	10126	32615	36672	23601	60273	15305	13449	28754	Washim
27	अमरावती	47947	52617	100564	35644	124793	160437	36969	68350	105319	Amravati
28	यवतमाळ	60386	29259	89645	105319	72620	177939	52821	41795	94616	Yavatmal
29	वर्धा	32720	18986	51706	67917	55173	123090	36969	33837	70806	Wardha
30	नागपूर	61278	149771	211049	108933	410398	519331	59464	250660	310124	Nagpur
31	भंडारा	43934	15116	59050	71127	38258	109385	38556	20751	59307	Bhandara
32	गोंदिया	46790	8372	55162	79049	27373	106422	37637	17284	54921	Gondiya
33	चंद्रपूर	46546	26786	73332	96556	75564	172120	44714	45908	90622	Chandrapur
34	गडचिरोली	27699	6289	33988	54667	17458	72125	29662	10575	40237	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		2110191	2115121	4225312	3385576	4614386	7999962	1908527	4599483	6508010	Maharashtra State

आधार : अर्थ व सांख्यिकी संचालनालय, महाराष्ट्र शासन, मुंबई

Source:- Directorate of Economics and Statistics, Govt. of Maharashtra, Mumbai

34. संकीर्ण / MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE No. 34.5

मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ खाली दिलेल्या अनुज्ञप्तीची जिल्हावार संख्या
Number of Licences Granted in Each District Under the Mumbai Money-Lenders' Act, 1946
(2007-08)

अनु क्रमांक Sr. No.	जिल्हा	अनुज्ञप्तीकरिता आलेल्या अर्जांची संख्या No. of applications received for licences	दिलेल्या अनुज्ञप्तीची संख्या No. of licences granted	नूतनीकरण केलेल्या अनुज्ञप्तीची संख्या No. of licences renewal	कायदेशीर अनुज्ञप्तीधारक सावकारांची संख्या No. of money-lenders holding valid licences	Districts
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(2)
1	मुंबई	2,633	967	1,069	2,036	Mumbai
2	मुंबई उपनगर					Mumbai Suburban
3	ठाजे	1,154	614	519	1,133	Thane
4	रायजड	128	19	109	128	Raigad
5	रत्नाजिरी	30	18	12	30	Ratnagiri
6	सिंधुदुर्ग	10	5	5	10	Sindhudurg
7	नाशिक	185	7	178	185	Nashik
8	धुळे	40	20	20	40	Dhule
9	नांदुरबार	22	11	11	22	Nandurbar
10	जळगाव	132	66	66	132	Jalgaon
11	अहमदनगर	91	13	78	91	Ahmednagar
12	पुणे	1,580	250	665	915	Pune
13	सातारा	255	40	215	255	Satara
14	सांगली	405	188	173	361	Sangli
15	सोलापूर	904	172	732	904	Solapur
16	कोल्हापूर	214	214	0	214	Kolhapur
17	औरंगाबाद	159	88	71	159	Aurangabad
18	जालना	122	62	57	119	Jalna
19	परभणी	175	93	82	175	Parbhani
20	हिंगोली	54	17	37	54	Hingoli
21	बीड	124	76	48	124	Beed
22	नांदेड	202	40	157	197	Nanded
23	उस्मानाबाद	199	52	85	137	Osmanabad
24	लातूर	389	74	315	389	Latur
25	बुलढाजा	70	3	67	70	Buldhana
26	अकोला	130	17	113	130	Akola
27	वाशिम	30	15	15	30	Washim
28	अमरावती	302	12	290	302	Amravati
29	यवतमाळ	204	99	86	185	Yavatmal
30	वर्धा	153	55	55	110	Wardha
31	नाजपूर	819	540	175	715	Nagpur
32	भंडारा	306	13	291	304	Bhandara
33	गोंदिया	121	85	27	112	Gondiya
34	चंद्रपूर	506	255	249	504	Chandrapur
35	गडचिरोली	26	26	0	26	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		11,874	4,226	6,072	10,298	Maharashtra State

आधार : सहकार आयुक्त आणि निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Commissioner of Co-operation and Registrar Co-operative Societies, Govt. of Maharashtra, Pune

34. संकीर्ण / MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.34.6

जिल्हावार अनुज्ञप्तीधारक सावकारांच्या व्यवहारांची माहिती
Transactions of Licensed Money-Lenders in each district
(2007-08)

(रुपये लाखात / Rs.in Lakhs)

अ.क्र. Sr.No.	जिल्हा (2)	मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ च्या कलम २२ खाली सूट न मिळालेले Not exempted under section 22 of the Mumbai Money-Lenders Act, 1946			मुंबई सावकार नियंत्रण कायदा, १९४६ च्या कलम २२ खाली सूट न मिळालेले Exempted under section 22 of the Mumbai Money-Lenders Act, 1946			District (2)
		व्यापा-यास दिलेली कर्ज Loans Advanced to traders (3)	बिगर व्यापा-यास दिलेली कर्ज Loans Advanced to Non-Traders (4)	एकूण कर्ज Total Loans Advanced (5)	व्यापा-यास दिलेली कर्ज Loans Advanced to traders (6)	बिगर व्यापा-यास दिलेली कर्ज Loans Advanced to Non-Traders (7)	एकूण कर्ज Total Loans Advanced (8)	
1	मुंबई	--	15769.25	15769.25	--	--	--	Mumbai
2	मुंबई उपनगर	--	--	--	--	--	--	Mumbai Suburban
2	ठाजे	1013.53	1471.18	2484.71	--	--	--	Thane
3	रायजड	--	193.30	193.30	--	--	--	Raigad
4	रत्नाजिरी	2.8	23.01	25.81	--	--	--	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	--	--	--	--	--	--	Sindhudurg
6	-नाशिर्	222.18	1107.73	1329.91	--	--	--	Nashik
7	धुळे	7.31	0.00	7.31	--	--	--	Dhule
8	-दुरबार	--	3576.04	3576.04	--	--	--	Nandurbar
9	जळजाव	31.05	33.11	64.16	--	0.47	0.47	Jalgaon
10	अहमद-नजर	6.34	--	6.34	--	--	--	Ahmednagar
11	पुजे	--	123.30	123.30	--	--	--	Pune
12	सातारा	1.87	13.25	15.12	--	--	--	Satara
13	सांजली	227.64	881.06	1108.70	--	--	--	Sangli
14	सोलापूर	6785.17	3648.03	10433.20	--	--	--	Solapur
15	जोल्हापूर	1.1	900.91	902.01	--	--	--	Kolhapur
16	औरंजाबाद	21.89	201.58	223.47	--	--	--	Aurangabad
17	जाल-गा	7.69	24.82	32.51	--	--	--	Jalna
18	परभजी	596.2	--	596.20	--	--	--	Parbhani
19	हिंगोली	856.49	--	856.49	--	--	--	Hingoli
20	बीड	342.32	162.65	504.97	--	--	--	Beed
21	-ांदेड	495.7	--	495.70	--	--	--	Nanded
22	उस्मा-गाबाद	138.23	--	138.23	--	--	--	Osmanabad
23	लातूर	29.8	--	29.80	--	--	--	Latur
24	बुलढाजा	20.39	653.12	673.51	--	--	--	Buldhana
25	अकोला	--	1955.66	1955.66	--	--	--	Akola
26	वाशिम	85.7	207.50	293.20	--	--	--	Washim
27	अमरावती	10.23	2588.47	2598.70	--	--	--	Amravati
28	यवतमाळ	--	166.25	166.25	--	--	--	Yavatmal
29	वर्धा	--	643.82	643.82	--	--	--	Wardha
30	-गाजपूर	43.87	2777.67	2821.64	--	--	--	Nagpur
31	भंडारा	280.05	75.2	355.25	--	--	--	Bhandara
32	जोदिया	77.05	202.16	279.21	--	--	--	Gondiya
33	चंद्रपूर	--	210.02	210.02	--	--	--	Chandrapur
34	गडचिरोली	--	166	166.00	--	--	--	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		11963.6	37775.09	49738.69	--	0.47	0.47	Maharashtra State

आधार : सहकार आयुक्त आणि निबंधक सहकारी संस्था, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Commissioner of Co-operation and Registrar Co-operative Societies, Govt. of Maharashtra, Pune

34. संकीर्ण /
तक्ता क्रमांक /
भारतीय रिझर्व्ह बँकेसंबंधी आर्थिक आकडेवारी /

वर्षातील शेवटचा शुक्रवार Last Friday of the year	चलन विभाग / Issue Department						बँक व्यवहार विभाग/ Banking Department			
	जबाबदारी / Laibilities		मालमत्ता / Assets				जबाबदारी / Laibilities			
	चलनात असलेल्या नोटा Notes in circula- tion	एकूण तयार केलेल्या नोटा Total Notes issued	सोन्याची नाणी व लगडी Gold Coin and bulion	परदेशी रोखे Foreign securities	रुपये नाणी (अ) Rupee coin (a)	भारत सरकारचे रुपयातील रोखे Govt. of India rupee securites	केंद्र शासन Central Govern- ment	राज्य शासन State Govern- ment	इतर Others	एकूण इतर धरुन Total including others
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)
1960-61	1,985	1,993	118	123	120	1,632	76	29	159	264
1970-71	4,212	4,221	183	273	52	3,714	251	13	289	553
1980-81	13,733	13,755	226	2,364	56	11,110	778	11	5,732	6,521
1990-91	53,784	53,807	6,654	200	29	46,924	61	33	38,448	38,542
1995-96	1,20,073	1,20,107	13,751	10,200	115	96,041	54	18	58,235	58,307
1996-97	1,34,889	1,34,907	11,922	25,200	144	97,640	53	44	58,239	57,336
1997-98	1,48,520	1,48,550	9,877	45,700	27	92,946	51	402	64,666	65,119
1998-99	1,72,541	1,72,573	10,310	50,700	71	1,11,492	51	17	71,690	71,758
1999-00	1,92,483	1,92,535	10,598	72,700	102	1,09,134	500	41	86,010	8,655
2000-01	2,12,858	2,12,937	10,324	91,700	78	1,10,835	100	41	87,687	87,828
2007-08	5,82,055	5,82,075	31,170	5,49,722	136	1,046	83,645	41	6,67,381	4,53,165

टिप.- (अ) भारत सरकारच्या रुपयांच्या नोटा धरुन
(ब) भरलेले भांडवल आणि राखीव भांडवल
(क) रोखे आणि अल्प मुदतीचे रोखे धरुन

आधार.- रिझर्व्ह बँक ऑफ इंडिया, बुलेटीन, मार्च २००९

MISCELLANEOUS

TABLE No. 34.7

Financial Statistics Relating to the Reserve Bank of India

(रुपये कोटीत /Rs. in crore)

बैंक व्यवहार विभाग / Banking Department							
जबाबदारी Liabilities		मालमत्ता / Assets					
		ठेवी / Deposits					
इतर जबाबदा-या (ब) Other liabilities (b)	एकूण ताळेबंद Total liabilities of assets	नोटा व नाणी Notes and coins	परदेशात असलेली शिल्लक (क) Balance held abroad (c)	कर्ज व आगाउ रकमा Loans and advances	खरेदी केलेली बिले आणि वटाव Bills purchased and discounted	गुंतवणूक Investments	इतर मालमत्ता Other assets
(12)	(13)	(14)	(15)	(16)	(17)	(18)	(19)
231	495	8	13	225	39	181	20
689	1,242	10	77	958	38	113	46
5,108	11,629	23	1,956	3,504	3,162	1,593	1,390
28,342	66,884	23	4,008	18,516	1,384	40,286	2,666
39,176	97,481	35	43,623	15,724	772	29,173	8,153
38,774	96,112	19	44,350	11,963	7,846	23,590	8,345
48,631	1,13,748	31	41,633	13,963	--	48,482	9,640
62,215	1,33,971	33	52,310	17,003	--	55,112	6,641
74,102	1,60,654	52	53,313	36,909	--	62,660	7,739
84,199	1,72,028	80	92,600	28,143	--	43,127	8,078
2,14,216	7,51,067	20	6,49,661	4,579	--	85,607	11,201

Note.— (a) Including Government of India Rupee notes

(b) Including paid up capital and reserves

(c) Including cash and short-term securities

Source.— Reserve Bank of India Bulletin, March 2009

34. संकीर्ण / MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE NO.34.8

नोंदलेल्या दस्तावेजाची संख्या, वर्णन व हस्तांतरित केलेल्या मिल्कतीचे मूल्य

Number and Description of Registered documents and value of Property Transferred
(2007-08)

(रुपये लाखात /Rs. in lakhs)

अ. क्र.	जिल्हे	नोंदणी कार्यालये	स्थावर मिल्कतीबाबतच्या नोंदी				जंगम मिल्कतीबाबतच्या नोंदी				Districts
			सक्तीची / Compulsory		ऐच्छिक / Optional		एकूण / Total		Registration affecting movable property		
Sr No.		Registration Offices	No.	Aggregate value	No.	Aggregate value	No.	Aggregate value	No.	Aggregate value	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)	(9)	(10)	(11)	(2)
1	मुंबई	} N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	N.A.	} Mumbai MumbaiSuburban
2	मुंबई उपनगर										
2	ठाजे	28	1349644	1637395	27872	93122	209629	1730517	88	12	Thane
3	रायजड	14	39742	289033.33	22142	215114.77	61884	504148.1	1571	0.12	Raigad
4	रत्नाजिरी	8	14494	73.99	1826	12.57	16320	86.56	269	27.14	Ratnagiri
5	सिंधुदुर्ग	6	9466	36926.32	409	17.18	9875	36943.5	30	13.79	Sindhudurg
6	-ाशिज	20	86237	44333889.3	8756	1036056.84	94993	45369946.1	3171	1847	Nashik
7	धुळे	11	30101	120075.48	4047	45.26	34148	120120.74	7	14210	Dhule
8	-ंदुरबार	--	--	--	--	--	--	--	--	--	Nandurbar
9	जळजाव	15	61360	703596.64	1456	7430.26	62816	711026.9	1970	6513	Jalgaon
10	अहमद-ाजर	16	58549	189275903	1523	1096785500	60072	1286061403	1402	617470	Ahmednagar
11	पुजे	38	208235	3290777.84	47037	435949.68	255272	3726727.52	27230	14841.32	Pune
12	सातारा	14	46844	116719	5034	16930	51878	133649	342	18	Satara
13	सांजली	13	38798	80160.65	6178	4279.98	44976	84440.63	337	0.53	Sangli
14	सोलापूर	15	57660	86873	5332	18548.03	62992	105421.03	70	0	Solapur
15	जोल्हापूर	16	53663	97746.32	3033	23314.22	56696	121060.54	4228	22.48	Kolhapur
16	औरंजाबाद	13	51632	2735.72	5306	280.45	56938	3016.17	565	236	Aurangabad
17	जाल-ा	9	29089	100072.31	680	61.16	29769	100133.47	32	17.3	Jalna
18	परभजी	} 14	30375	52195	560	0	30935	52195	0	0	} Parbhani Hingoli
19	हिंगोली										
20	बीड	12	38763	42713.84	1085	506.48	39848	43220.32	112	1.3	Beed
21	-ांदेड	16	37817	80226.55	3989	2166.96	41806	82393.51	2	2.14	Nanded
22	उस्मा-ाबाद	8	17582	26844.06	231	9.75	17813	26853.81	0	0	Osmanabad
23	लातूर	12	38335	59058	495	1916	38830	60974	521	39	Latur
24	बुलढाजा	13	38069	44715.24	1852	2321.22	39921	47036.46	324	3.72	Buldhana
25	अकोला	} 15	35517	34168.9	6270	89.93	41787	34258.83	0	0	} Akola Washim
26	वाशिम										
27	अमरावती	15	35518	66145	2738	1257.59	38256	67402.59	0	0	Amravati
28	यवतमाळ	17	24926	52089.25	1704	106.28	26630	52195.53	0	0	Yavatmal
29	वर्धा	८	20924	46033.46	2501	520.12	23425	46553.58	0	0	Wardha
30	-ाजपूर	21	62332	439675.22	16933	27359.1354	79265	467034.905	3243	3245.06	Nagpur
31	भंडारा	} 14	21481	30386.04	1662	88.94	23143	30474.98	0	0	} Bhandara Gondiya
32	जोदिया										
33	चंद्रपूर	12	18795	32854.08	1336	0	20131	32854.08	0	0	Chandrapur
34	जडचिरोली	4	2854	7494.64	188	50.15	3042	7544.79	0	0	Gadchiroli
महाराष्ट्र राज्य		433	1538092	251903653.7	203576	1098673055	1621374	1350576709	46764	658519.9	Maharashtra State

आधार : नोंदणी महानिरीक्षक यांचे कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source : Office of the Inspector General of Registration, Govt. of Maharashtra, Pune

34. संकीर्ण / MISCELLANEOUS

तक्ता क्रमांक / TABLE No.34.9

**महाराष्ट्र राज्यातील नोंदलेल्या विवाहांची संख्या
Number of Marriages Registered in the State of Maharashtra**

अनुक्रमांक Serial No.	वर्ष year	बृहन्मुंबई विवाह कायद्याखालील Under Mumbai Marrigae Act. (3)	विशेष विवाह कायद्याखालील Under Special Marrigae Act. (4)	इतर कायद्याखालील Under Other Act. (5)	एकूण Total (6)
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
1	1970-71	21,453	3,359	438	25,250
2	1980-81	26,609	2,061	18	28,688
3	1990-91	52,931	6,477	141	59,549
4	2000-01	35,920	8,641	300	44,861
5	2001-02	36,212	10,428	675	47,315
6	2002-03	27,673	6,126	17	33,816
7	2006-07	61,374	12,124	14	73,512
8	2007-08	63,050	13,279	48	76,377

आधार.—नोंदणी महानिरीक्षक कार्यालय, महाराष्ट्र शासन, पुणे

Source.— Inspector-General of Registration, Government of Maharashtra, Pune